28-2-2

5 — 40 — 1

Duplo

57

Del Coll.º de la Comp.ª de Jesus de Granada
Comprolo el P.e Pedro de Montenegro B. B.ª
R-11.220

R. P. Fr.

LEANDRI

DE

SANCTISS^MO SACRAMENTO,

NAVARRI, OPPIDI DE VILLA-FRANCA;

ORDINIS DISCALCEATORVM SANCTISSIMÆ TRINITATIS

Redemptionis Captiuorum, olim Prouincialis Prouinciæ Spiritus-ſancti: Nunc iterum atque iterum Diffinitoris Generalis totius Ordinis, quondam in ſuo Collegio Complutenſi Theologiæ Profeſſoris,

QVÆSTIONES MORALES THEOLOGICÆ

DE

CENSVRIS ECCLESIASTICIS,

TAM IN GENERE, QVAM IN SPECIE.

Cunctis Opus pervtile, duplici Indice locupletatum, Primo Tractatuum, Diſputationum, & Quæſtionum: Altero verò Sententiarum.

PARS QVARTA.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

LVGDVNI,

Sumptib. IOANNIS COVRONNEAV, Bibliopolæ Bayonnenſis.

M. DC. LIV.

CVM PRIVILEGIO REGVM CHRIST. ET CATHOL.

BIBLIOTECA PUBLICA U. E. DE GRANADA

CENSURIS ECCLESIÆ CATHOLICÆ

DE

QUÆSTIONE MODERNE THEOLOGICA

An in hoc Collegio Complutensi Theologiæ Professore

SANCTISSIMO SACRAMENTO

DE

EUCHARISTIA

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO,

Quem { *CLARITAS GENERIS* formauit Cryſtallum.
MAIORITAS TOGÆ meruit Speculum.
CATHEDRA ASTREÆ conſuluit Oraculum.
FIDES vnicè ſupremum veretur Iudicem.
SPES bis reſpicit Catholicæ Majeſtatis Conſiliatorem.
CHARITAS ter Optimum adinuenit Eccleſiæ Principem.
OMNIS VIRTVS gratum firmat Numen.
CVNCTA HISPANIA fauſtum accipit omen.
NOMEN pro fama eſto.

DOMINO DIDACO ARCE REINOSO.

CIVIS, ni *Cenſoris* debent cenſuræ cenſeri? Nec apud quem mea cenſiturus ſum fide digna, ni apud quem omnia dignè cenſet fides cenſenda? *Sua quodque in linea ſubijcitur primo.* Cenſionem ergo dum *de Cenſuris* ſuppono, cenſuum *TVVM* accipe, *CENSOR SVPREME.* Sed proh dolor! Cedere cogor viæ, vt impotens ad terminum accedere. Nam etſi ſtimulo amoris cæſus, nequibit ad ſupremum ac-

cedere infimus. Diuinum te cenſeo, quia *SVPREMVM.* Ceſſen ergo ad TE ire *Cenſuræ*, vtpotè, *Ceſſatio à diuinis* ipſarum notæ maximæ. Sed ad TE cedant: etenim accedent. Nam hic ſupremus mei labor TVORVM pedum infimum ambit locum. *Supremúmque infimi attingit infimum ſupremi.* Sed recedant. Cur? ô mirabile! Non audeo; nam vocem audio dicentem mihi; *Ne appropies huc.* At quid hoc? *Dominus in flamma ignis*, id eſt, in ſtupendo actu *Sacræ Inquiſitionis*, SVPREMVS IVDEX. Et Dominus, & Iudex quis? *Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob.* Hîc IACOBE. Hîc DIDACE. Tui ſpecialiter Deus. Sed hic Deus TRINVS ex hac trina repetitione non apparet manifeſtus? Cur ergo, qui excelſæ TRIADOS Religionem colit alumnus, terram genuum ſulcibus non colat, vt ad Dei triclinium ſic venerator accedat? *Quia* (prorumpit vox) *locus in quo ſtas terra ſancta eſt.* Sanctificatur quidem ſoli ſolum, ſolùm ſanciendo fidei miniſterium. Haud erit medium, aut remedium aderit? Erit. *Solue calceamentum de pedibus tuis.* Excalceatus ſum, iam ſolui. Soluere ergo liceat cenſualem CENSITORI cenſuram, vt à cenſuris abſoluar. Iam quid tremendum de flamma! *Nónne Deus eſt ignis conſumens?* Sed quid ignis in cineres? Extra eius ſunt dominium; quia extra combuſtibilium terminum. Ergo cum Abraham ob humilitatem ſecurus, *loquar ad Dominum meum, cum ſim puluis, & cinis.* Nam amore combuſtus, *terminos naturæ igneæ eſt ſupergreſſus.* Iam nunc ignis non cremat, ſed illuminat; non vrit, ſed irradiat. E quo vertice? E quo culmine? EX ARCE.

Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ.

Fax ſit Dominus, ſequar facem. *Leander* ſum; at Erus mea, *Herus* meus: Benignitas tua. *EA* ero: ob hanc, mare verecundiæ rubrum trānſno, nec vndas aquarum ventis agitatas pertimeo. Nam fax mea Septentrio ſecura. Vis probem? Expecta. Ab ARCADIBVS dictæ ſunt ARCES, qui minutiſſimos ſub Euandro tenuere colles. Fuit Euander ARCAS hoc nomine primus, Iouis ex Caliſto filia Peloponeſi Regis natus, à quo regio *Arcadia* nomen, *Arcadéſque* mutuarunt originem, ex tunc decantatum:

Arcadis Euandri nomen tibi ſæpè refertur.

Caliſto Dianæ facultate in *Vrſam:* ex VRSA verò in ſtellam pingitur verſa, quæ *Arctos* ab *Arcade*, nunc extat nominata. Hinc Polus *Arcticus*, ſtella fixa. Ergo TV ARX celſa, & quia ob zelum cæſia, cælum, fáxque ſapientiæ TVÆ flammans firmabitur Aſtrum, qui Pharus perenne ſydus. Rurſus ARCTOS ſtella, Græcè appellatur VRSA. Sunt autem VRSÆ duæ, quarum quæ maior eſt, Helice; quæ minor, Cynoſura appellatur. Vnde dictum,

Eſſe duas Arctos quarum Cynoſura vocatur
Sidonijs, Helicen Graia carina notat.

At TVA lux vnica illuſtrior duplici: iſtúdque detegitur Tvo cognomine Reino-ſo-, id eſt, in Regno-ſolus: Generalíſque fidei vindex Maximus. Nec ab VRSI notamine declinas Rein-o-ſo, id eſt, in Regno

Vrſus:

Vrſus : hoc eſt, irradians ſydus, vt ſtellantes ſplendore ſuperes *Vrſos*, dum vnicus Tv Polus myſticus clarius fidem firmas. Iam felix Ego, Te duce, non aberrabo. Alteri credito,

Fœlices quibus Vrna dedit expectare Coruſcum,
Solibus Arctois, Syderibúſque Ducem.

Lux ergo tua; lux mea, non ſicut alterius Leandri, erronea, tremula, tumulenta, caduca, (è cuius fatali occaſu naufraga eius exitialis ruina) ſed corruſcans, ſed fixa, ſed æterna, ſed grata, cuius beneuola directione, non poſſibile eſt deuiare, portúmque eſt neceſſe tenere. Sed qualis Portus? Non præter *Te* alius. Tv, qua Arctos, qua irradians VRSVS me dirigis ad TE, qua ARCEM. Nam ſi ARCTICVS VRSVS eſt lux; Portus vnicus eſt ARX. Eloquentis phraſis eſt, *Hic locus eſt igitur vnus, quò perfugiant, hic Portus, hæc ARX.* Sed quid in ARCE? Præſidium. Iam diffido; nam Caſtellum ſe denegabit mihi, qui ſe in PRÆSIDENTEM non admiſit CASTELLÆ. Sed è contra; Fido. Nam Præſidatum recuſare non fuit SE PRÆSIDENTEM non exhibere. Quid enim eſt ARX? *Hac voce vtimur, cum tutiſſimum, ac validiſſimum Præſidium ſignificamus. Præſidium autem dicuntur cuſtodiæ, vel defenſioni Arcis Præſidentes.* Iam qui admitteret appoſitum, qui ex natura Nominis, & Numinis, & Præſes eſt, & Præſidium. Vltrà, Quid amplius in ARCE? Secretum. Nam *Arcanum poteſt, & ab Arce dici, quæ tutiſſima pars vrbis eſt.* At quid ſi *Arcanum*, ab Arca prouenit, in qua, quæ clauſa ſunt ſecreta manent? Itidem : nam ad vtrumque eſt *TIBI* nomen ARCE, in qua myſteria fidei reconduntur *Arcana*. Heu! & nunc titubo. Nam quid in penetralibus *Arcæ* opus, quod indiget publica luce? Sed ô bene! *Abyſſus Abyſſum inuocat*, myſterium videlicet, de Sanctiſſimo Sacramento cognomentum eſt mihi, in quo fidei per Antonomaſiam myſterio *Arctatur* Chriſtus, carpitur Immenſus, vulgare pretioſum, publicum ſecretum. O celſum Arcæ teſtamenti Arcanum. In TE ergo ARCE, vt in *Arcæ* capacitate Arcanum cognomentatur mihi aduocationis, vt plauſibilius fiat publicum, clauditur, velut ſecretum, (me enim ſecernit à quolibet alio.) Id ipſúmque nomen exigit *Arce*. Ab hoc namque *Arcadius* Deus, Deus *Arcadiæ* panis eſt inuocatus. Et quis Deus Panis, ni in tranſſubſtantiationem Chriſtus? Ergo de *Sanctiſſimo Sacramento*, vt de *Arcadio* pane, eſt, domum *Arcadi* petere. Iam *ARX* mea, *ARX* tua. Et ſi ab Arce, Artus deriuantur vertices, *Artuíque* membra imperio ſubduntur capitis, qui meos capiti *Artus* ſubiicere non *Arctabor*? Et ſi in capite conſilium, ab Artubúſque *Articuli*, per *TE*, & ad TE, vt à Magni Regis Conſiliis, Supremúmque fidei caput *Articulos* coarctor dirigere quæſtionum : aliàs qualiter ſine capitis cerebro poſſem articulare? Quomodo abſque articulis manus ſcribere? Specula eſt *Arx*, ab eáque, & ex ea *Speculator maximus* à Græcis appellatur *Epiſcopus*. Hic ter fuiſti ſtrenuè, vt veritatis ſpeculator euaderes optimè. Ergo & ſpeculationes meas teneor iure per *TE* regulare, è TVAque ARCE, & SPECVLA functiones in TE vt in ſpeculo

 componere.

componere. Bene prius TVDENSIS Eccleſiæ Præſul, qui TVDES, ſeu MALLEVS futurus eras Hæreticorum. ABVLENSIS poſtea, qui ABVLENSEM imitans ſcientia. PLACENTINVS inde, vt cunctis placeres. At quomodo ſe *Placitum* tribuet, qui PLACENTIAM renunciauit? Verum ei, qui *Placidus* ex genio, quid *Placentiæ* adderet PLACENTIA ex officio? Nec Paſtorali indiget baculo, ſeu ſceptro, qui in corde ARCE vt ſeruet, locum præſtat Dei Agno. Igitur & reſpondeas placet expeto, dum tot titulis, debitum animus offert ex voto. Ad ARCEM me vocas; non audax eſt qui *Arctatur*. Potius obedire reperies, ſi expendis Prouerbium ſacrum: *Sapientia* TVA *ædificauit* charitate: nam charitas ædificat. *Domum* nobilitatis TVÆ ARCIS, ſeu ARCADIS in Regno ſolius. *Excîdit columnas*, ignis; & quia amoris, & quia fidei. *Septem*, id eſt Septem-triones. En Arcta, ſydera etiam ab ARCE deriuata. *Et propoſuit menſam*, Euchariſticam. *Miſit ancillas*, ſcientias, & facultates SVAS, *vt vocarent ad ARCEM*. Ad TE, ſcilicet. *Si quis* (ait) *eſt paruulus*; Ego. *Veniat ad me*. Vado. *Et locuta eſt, comedite panem*, de Sanctiſſimo Sacramento. *Meum*: iam tuum, ô melior: quia panis abſconditus in penetrali ARCÆ ſuauior. *Da Sapienti occaſionem*: acceptatione, & Sopho dabis: *Et addetur ei ſapientia*; mihi propter TE eſt addita. Erat enim *principium ſapientiæ*, meæ; *timor Domini*, mei, qui es Tv. Vale in æuum Felix; & de me ſcito,

——— Quod dum lumen ſolare tenebo,
Seruiet officio ſpiritus iſte Tuo.

Dominationis Illuſtriſſimæ Tuæ

Addictiſſimus, & humillimus ſeruus

Fr. LEANDER DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Approbatio RR. PP. Fr. ANTONII DE CONCEPTIONE, *&* *Fr.* IOANNIS DE SANCTISSIMA TRINITATE, *Ordinis Discalceatorum Sanctißimæ Trinitatis, in Complutenſi Collegio S. Theologiæ Profeſſorum.*

EX Commiſſione noſtri Diffinitorij Generalis voluptate magna, & maxima vtilitate vidimus attentè, & notanter euoluimus *Quæſtiones Morales de Cenſuris Eccleſiaſticis, tam in Genere, quàm in Specie, à R. A. P. Fr. Leandro de Sanctißimo Sacramento, huius noſtri Collegij ſacræ Theologiæ primario Profeſſore, eiuſdem ſemel & iterum meritißimo Miniſtro huius Spiritus ſancti Prouinciæ digniſſimo Præſuli, & denique totius noſtræ ſacræ Triados Excalceatorum familiæ Diffinitore Generali* elaboratas. Authoris nomen diximus, & omnia diximus; minora ſunt cætera ad operis commendationem; *Abundè enim cognoſcitur* (aiebat Caſſiodorus) *quiſquis fama teſte laudatur.* Equidem nomen illius & opus commendat, & exaltat, illud antecedentibus conſonum in firmitate iudicij, in profunditate ſcientiæ, in ſingulari eruditione, in altitudine, perſpicacia, & vbertate doctrinæ, cum breuitate, cum nouitate, cum ſoliditate, cum fideli omnium DD. relatione, cum matura opinionum electione, cum prudenti & efficaci contrariarum refutatione, & (vt alia omittantur) cum totius Eccleſiæ vtilitate maxima, declarat. Dicit quidem opus omnibus numeris conſtans & abſolutum, vndequaque perfectum; non nimia dilatatione faſtidioſum, ſed Laconica & proportionata rerum varietate ab omnibus anxiè deſideratum, optatum, concupitum; & denique ſua modeſtia & religione ſecurum. Vnde hic etiam venit aliud eiuſdem Caſſiodori: *Fama tua eſt quod loqueris, conſcientia noſtra, ſine dubitatione, quod ſentis.* Quare cùm nihil ſacræ Scripturæ, Conciliis & Patribus diſſonum, ſed omne animarum profectui, & ingeniorum culturæ conſonum contineat, dignum iudicamus, vt in lucem prodeat. Sic ſentimus, ſic iudicamus, in hoc Religioſiſſimo Collegio Complutenſi Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis, die 2. Ianuarij, anno Domini 1652.

Fr. ANTONIVS DE CONCEPTIONE.

Fr. IOANNES DE SANCTISSIMA TRINITATE.

FACVLTAS ORDINIS.

FR. MARTINVS DE ASSVMPTIONE Maior, ac Generalis Miniſter Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum; de conſenſu noſtri Diffinitorij Generalis, vt *Quarta pars Quæſtionum Moralium Theologiæ, in Cenſuras Eccleſiæ à P. Fr. Leandro de Sanctißimo Sacramento, noſtræ Sacræ Religionis Theologiæ Profeſſore*, compoſita, & à grauioribus, & doctioribus eiuſdem Ordinis Theologis recognita, & approbata, typis mandetur, tenore præſentium facultatem concedimus. In quorum fidem, has litteras manu noſtra, & ſigillo, ac Secretarij nomine ſubſcriptas dedimus. Matriti, die vigeſima octaua Martij, anni milleſimi ſexenteſimi quinquageſimi tertij.

Fr. MARTINVS DE ASSVMPTIONE, *Miniſter Generalis.*

De Mandato P. N. Miniſtri Generalis

Fr. HIERONYMVS DE SANCTO IOSEPH, *Secretarius.*

Approbatio Sapientißimi R. P. MATTHÆI DE MOYA *è Societate* IESV, *in Collegio ſuo Complutenſi Veſpertinæ Cathedræ Anteceſſoris.*

PRÆCLARVM hoc Opus *Quæſtionum Moralium de Cenſuris Eccleſiaſticis à R. P. F. Leandro de Sanctiſſimo Sacramento, Ordinis Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis* elaboratum, ex præſcripto Sapientiſſimi Doctoris Domini D. Ioannis de Narbona in hac Toletana Diœceſi Vicarij Generalis non minori admiratione, quam fructu perlegi. In eo enim eruditiſſimus Autor in euoluendis aliorum ſcriptis indefeſſum laborem; in opinionibus eligendis maturum iudicium, in eis probandis ſoliditate, & in ſtylo cum claritate breuitatem amico fœdere coniungit. Quamplures quæſtiones difficiles ea perſpicuitate ſoluens; iudicij trutina pendens; ingenij acumine perſequens, vt nil iam Theologi Morales in tractatu de Cenſuris deſiderare poſſint, quod in hoc Volumine concinnè diſputatum, eruditè tractatum, & maturè reſolutum non reperiant. Quapropter omnibus ſtudioſis gratiſſimum erit ſi in lucem prodeat; nil enim continet quod Theologis & Canoniſtis vtiliſſimum non ſit; ſicut nec Fidei Catholicæ, aut bonis moribus diſſonet. Ita ſentio, in hoc noſtro Collegio Complutenſi Societatis IESV, die 19. Ianuarij, anno Domini 1652.

MATTHÆVS DE MOYA.

Approbatio R. P. Doctoris GASPARIS DE RIBADENEIRA, *è Societate* IESV, *in Collegio Complutensi Primarij Theologiæ Professoris.*

EX præcepto Domini Doctoris D. Ioannis de Narbona, Canonici Ecclesiæ Magistralis Sanctorum Iusti, & Pastoris, Vicariique Generalis totius Diœcesis Toletanæ, in Archiepiscopali Curia Complutensi, legi *Quæstiones Morales de Censuris Ecclesiasticis, tam in Genere, quam in Specie, Auctore R. admodum P. Leandro de Sanctissimo Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum*, vbi nihil contra Fidem, bonósque mores reprobandum occurrit; sed plurima, quæ commendentur dignissima. Elucet in primis in hoc Authore labor indefessus in exacta Doctorum lectione, suauissima, & clarissima disponendi methodus, maturum in eligendo iudicium, subtile in disputando ingenium. Distinctè, ac compendiosè, quæ molestè, & fastidiosè apud plures alios sparsa, & indigesta reperies, hîc videbis breuiter congesta, & digesta. Neque difficile erit nouas, & vtilissimas illationes subodorari, vt non solum docta iam ab aliis addiscantur, sed nouus campus pateat, vbi denuò excolatur ingenium. Iudico ergo, quod ab omnibus hoc opus euoluentibus iudicandum censeo, dignum hunc esse laborem, qui communi vtilitati lucem publicam videat. In hoc nostro Collegio Complutensi die 19. Ianuarij, Anno 1652.

GASPAR DE RIBADENEIRA.

Approbatio Reuerend. ac Sapientiss. P. F. GASPARIS DE LA FVENTE, *olim, & nunc denuò Prouincialis Prouinciæ Castellæ Seraphici Ordinis Obseruantiæ, Sancti Officij Consultoris, &c.*

SVPREMO mihi iubente Senatu, qua potui diligentia perlegi *Quæstiones Morales de Censuris Ecclesiasticis, tam in Genere, quàm in Specie, quinque Tractatibus comprehensas, Opus Reuerendi admodum Patris Fratris Leandri de Sanctissimo Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum*, & non modò quidquam in eo reperi, quod vel in minimo Catholicam lædat veritatem, aut quidquam contineat sacris Canonibus, aut bonis moribus aduersum, quin potius, ita omnia abundè, clarè, ac dilucida veritate pertractat, vt nihil amplius de hoc argumento in tanta rerum varietate, & difficultate possit desiderari. Quapropter dignum existimaui opus, quod typis impressum, in omnium manus summa cum Authoris gloria (qualem ex aliis operibus iam pridem nactus est) & legentium, tum Theologorum, tum Canonistarum fructu, deuenire possit. Matriti in Conuentu sancti Francisci die 14. Aprilis 1652.

GASPAR DE LA FVENTE.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Doctor Don Iuan de Narbona Dignidad de Thesorero de la sancta Yglesia Magistral de san Iusto, y Pastor de la Villa de Alcala de Henarez, y Vicario General de todo el Arçobispado de Toledo, residente en la Audiencia Arçobispal de la dicha villa de Alcala, Por el Illustrissimo Señor D. Balthazar de Moscoso, y Sandoual, Cardenal Arçobispo de Toledo mi Señor, &c. Por la presente Damos licencia para que se pueda imprimir y imprima vn libro intitulado, *De Censuris*, compuesto *por el Padre Fr. Leandro del Sanctissimo Sacramento, Lector de Theologia del Collegio de la Sanctissima Trinidad Descalsa desta Villa*, attento a sido visto y examinado por nuestro mandado, y no ay en el cosa contraria a la sancta Fé Catholica y buenas costumbres. Fecho en Alcala en doze de Março de 1652. años.

Doctor Don IVAN DE NARBONA.

Por su mandado

PHELIPE ENRIQVEZ.

INDEX
TRACTATVVM,
DISPVTATIONVM,

QVÆSTIONVM, EARVMQVE RESPONSIONVM, QVÆ in hac quarta parte continentur.

TRACTATVS PRIMVS,
De Censuris in Communi.

DISPVTATIO PRIMA.
De Quidditate Censuræ, eiusque Speciebus.

Quæst. 1. VID nomine Censuræ veniat?
R. Quod sit correctio, seu pœna à iudice inflicta. pag. 1
2. Quid sit censura Ecclesiastica?
R. Quod est castigatio, seu correctio Ecclesiastica, qua Ecclesia fideles delinquentes punit in bonis spiritualibus. 2
3. An censura propriè, & strictè sumpta in tres tantùm species diuidatur?
R. In tres tantum diuidi, nempe in excommunicationem, suspensionem, & interdictum. ibid.
4. An irregularitas, saltem ratione delicti, sit propriè & in rigore censura?
R. Longè probabilius, quod adhuc non sit. ibid.
5. An depositio sit propriè, & verè censura?
R. Longè probabilius, quod non. 3
6. An degradatio sit verè, & propriè censura?
R. Longè probabilius, quod non. ibid.
7. An Cessatio à diuinis sit verè & propriè censura?
R. Longè probabilius quod non. ibid.
8. An saltem quatuor prædicta impedimenta Ecclesiastica, possint impropriè, aut reductiuè dici, aut denominari censuræ?
R. Posse. ibid.
9. An excommunicatio, suspensio & interdictum sint distinctæ species formaliter?
R. Vt certum: esse. ibid.
10. An ex his omnibus censuris, & impedimentis grauior pœna sit excommunicatio?
R. Vt certum: esse grauiorem. ibid.
11. An censura rectè diuidatur in censuram quæ est à iure, & in censuram, quæ est ab homine?
R. Affirmatiuè. ibid.
12. An censura bene subdiuidatur, in eam, quæ est *latæ sententiæ*, & in eam, quæ est *ferendæ sententiæ*?
R. Bene subdiuidi. ibid.
13. Ex quibus verbis cognosci possit, quando censura sit lata?
R. Ex multis cognosci. ibid.
14. Ex quibus item verbis cognosci possit quando censura est ferenda?
R. Ex multis etiam cognosci. ibid.
15. An censura lata sub his verbis: *Excommunicationem, aut suspensionem te noueris incursurum*, dicatur censura latæ sententiæ, vel ferendæ?
R. Probabilius esse latæ sententiæ. 5
16. An etiam censura lata sub his verbis, *Qui hoc fecerit, anathema sit, aut excommunicatus sit*, sit item censura latæ sententiæ?
R. Longè probabilius: esse. ibid.
17. An istæ particulæ, *ex tunc, mox, omnino, prorsus, incontinenti, illico, continuo, confestim, statim*, declarent censuram ipso iure esse latam?
R. Cum distinctione declarare iuxta exigentiam verborum quibus adiunguntur. ibid.
18. An hæc verba: *sub pœna excommunicationis præcipio hoc*, significent censuram latam?
R. Absolutè non ferri, sed comminari. ibid.
19. In quo differant censuræ, quæ sunt à iure, ab his, quæ sunt ab homine?
R. Quod in tribus præcipuè. 6

DISPVTATIO II.
De causa efficienti Censurarum.

Q. 1. AN in Ecclesia sit potestas ferendi censuras?
R. De fide: esse certum. 6
2. An potestas, quam habet Ecclesia ferendi censuras sit de iure diuino?
R. Tanquam certissimum, esse. ibid
3. An non solùm potestas ferendi censuras, sed etiam ipsamet institutio censurarum sit de iure diuino?
R. Vt quid certum: non esse. ibid.
4. An saltem detur aliquod crimen, cui iure diuino sit annexa aliqua censura?
R. Multo longè probabilius; imo, vt ferè certum: nullum dari. 7
5. An obligatio non operandi contra censuram impositam sit de iure humano?
R. Omnino esse simpliciter & immediatè. ibid.
6. An Papa possit dispensare cum aliquo in actibus ex censura vetitis?
R. Om

Index Tractatuum, Disputationum,

R. Omnino : Posse. *ibid.*

7. An solùm summus Pontifex possit instituere censuras ?

R. Vt quid certum : Quòd solus possit. 8

§. 1. *De personis, quæ iurisdictione ordinaria ferre censuras possunt.*

Quæst. 8. Quidnam sit iurisdictio Ecclesiastica, & an recte diuidatur, in iurisdictionem ordinariam, & delegatam ?

R. Quòd sit potestas Ecclesiastica de publico introducta, cum potestate iuris dicendi, & æquitatis statuendæ, & quod rectè diuidatur. *ibid.*

9. In quo differant potestas, seu iurisdictio ordinaria, & delegata ?

R. Quòd in tribus præcipuè. *ibid.*

10. An potestas ferendi censuras iure ordinario, conueniat Papæ, Concilio Generali, & Cardinalibus ?

R. Vt quid certissimum : Conuenire. *ibid.*

11. An etiam, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi habeãt iure ordinario ferẽdi censuras potestatem ?

R. Tanquam quid certum : Habere. *ibid.*

12. An legatus à latere, Vicarius Papæ, & aliorum Episcoporum, & Archiepiscoporum Vicarij, habeant potestatem ordinario iure ferendi censuras ?

R. Tanquam quid certum : Etiam habere. 9

13. An etiam Concilium Prouinciale Archiepiscopi, & diœcesanum Episcopi, & Capitulum Ecclesiarum, sede vacante, habeant etiam iure ordinario potestatem ferendi censuras ?

R. Tanquam certum : Habere. *ibid.*

14. An inquisitores sancti officij habeant etiam iurisdictionem ordinariam ferendi censuras ?

R. Etiam habere. *ibid.*

15. An Religionum Prælati, vt Generales, Prouinciales, Abbates, Ministri, Priores, Guardiani, & alij etiam habeant iurisdictionem ordinariam ferendi censuras ?

R. Tanquam certum illam habere non solum ex priuilegio, sed de iure communi. *ibid.*

16. An Archidiaconi, & Archipresbyteri hanc iurisdictionem ordinariam ferendi censuras habeant ?

R. Probabilius, & distinctius : Modo illam non habere, nisi solum qui vel in ipsa institutione vel ex consuetudine hoc ius sunt consequuti. *ibid.*

17. An Parrochi habeant ordinariam iurisdictionem ad ferendas, saltim in aliquibus casibus censuras ?

R. Absolutè ; nullo modo habere. 10

18. An vt quis sit capax ferendi censuras iure ordinario requiratur quod sit ordinis clericalis, seu primæ tonsuræ ?

R. Vt certum : Requiri. *ibid.*

19. An vt quis sit capax censuras ferendi iure ordinario, non solum debeat esse clericus, sed etiam Præsbyter, aut saltẽ aliquo sacro ordine initiatus ?

R. Vt certissimum : Non esse necessarium. *ibid.*

20. An clericus etiam coniugatus, sit iure communi capax ferendi censuras ?

R. Vt quid certum : Non esse. 11

21. An Religiosus, qui non sit clericus, sit capax iure ordinario ferendi censuras ?

R. Tanquam certum : Non esse capacem. *ibid.*

22. An vt quis possit ferre censuras debeat esse homo viator ?

R. Debere esse viatorem. *ibid.*

23. An saltem si certum constasset Angelum bonum aliquem excommunicasse, censendum esset illam excommunicationem esse validam ?

R. Vt certum censendam validam. *ibid.*

24. An, vt quis sit capax ferendi censuras, debeat esse compos rationis, & vsum illius habere ?

R. Vt certum : Debere esse. *ibid.*

25. An saltem possit committi puero carenti vsu rationis potestas ferendi censuras, vt illam exerceat postea factus adultus ?

R. Multò probabilius : Non posse. *ibid.*

26. An, vt quis sit capax ferendi censuras, debeat esse baptizatus ?

R. Vt certum : Debere. 12

§. 2. *De personis, quæ vi delegationis ferre censuras possunt.*

27. An viri merè laïci possint ex commissione, seu dispensatione Papæ, censuras ferre ?

R. Vt certum : Posse. 12

28. An non solum ex commissione Papæ, sed etiam Episcopi possint merè laïci censuras ferre ?

R. Vt certissimum : Non posse. *ibid.*

29. An saltem ex antiqua consuetudine possit laïcus acquirere sibi ius ad ferendas censuras ?

R. Vt certum : Non posse. *ibid.*

30. An Collegio constanti ex clericis & laïcis possit non solum Papa sed etiam Episcopus committere facultatem censuras ferendi ?

R. Posse : Si sit Ecclesiasticum Collegium. 13

31. An fœmina etiam ex commissione summi Pontificis possit ferre censuras ?

R. Probabilius : Posse. *ibid.*

32. An etiam de potestate absoluta Pontificis, eiusque de commissione possit infidelis non baptizatus censuras ferre ?

R. Probabilius : Posse. *ibid.*

§. 3. *De conditionibus necessarijs, vt quis validè censuras ferat.*

33. An Prælatus publice, & nominatim excommunicatus, aut notorius clerici percussor, aut ab officio, seu iurisdictione suspensus possit validè censuras ferre ?

R. Vt certissimum : Non posse. 14

34. An Vicarius Episcopi publice, & nominatim excommunicati, &c. validè censuras ferre queat ?

R. Non posse. *ibid.*

35. An saltem delegatus Prælati delegantis, publicè, & nominatim excommunicati, &c. possit validè ferre censuras iuxta exigentiam alicuius negotij inchoati ?

R. Probabilius : Posse, si res non sit integra. *ibid.*

36. An Vicarius Episcopi, qui captiuus à barbaris detinetur possit valide censuras ferre ?

R. Tanquam certum : Non Posse. *ibid.*

37. An Prælatus, vel iudex occulte excommunicatus, aut impeditus, possit validè, licet non licitè censuras ferre ?

R. Probabilius : Posse validè non licitè. 15

38. An iudex excommunicatus manifestus, toleratus tamen possit validè censuras ferre ?

R. Probabilius longè : Posse. *ibid.*

39. An Prælatus, seu iudex, qui potestatem habet ferendi censuras possit illas ferre contra eum, qui antea legitimè appellauerat, aut recusationem fecerat ?

R. Tanquam certum : Non Posse. *ibid.*

40. An possit Prælatus in se ipsum censuras ferre ?

R. Tanquam certum : Non Posse. *ibid.*

41. An possit iudex, seu Prælatus in causa propria per modum iudicij ferre ?

R. Tanquam certum : Non Posse. *ibid.*

42. An saltem possit Prælatus ferre censuram in propriam defensionem ad vitandam iniuriam, & violentiam, quam subditus illi irrogare vult ?

R. Tanquam certum : Tunc posse. *ibid.*

43. An item possit Prælatus ferre censuram in causa propria,

propria, quando hæc est tam manifesta, & publica, vt negari nequeat?
R. Vt certum: Etiam tunc posse. ibid.
44. An possit quis in superiorem, aut saltem in æqualem censuras ferre?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
45. An qui potestatem habet censuras ferendi debeat necessario ad valide illas ferendas, aduertere, & intendere eas infligere?
R. Tanquam certum: Debere necessario. ibid.
46. An sit necessarium ad validè censuras ferendas, quòd iudex libera voluntate illas ferat?
R. Tanquam certum: Esse etiam necessarium. 17
47. An censura lata a iudice, vi, & metu cadente in virum constantem valida sit?
R. Probabilius: Esse omnino validam. ibid

DISPVTATIO III.

De causa materiali remota censuræ, de subiecto videlicet.

Q. 1. AN creaturæ irrationales, vt locustę, Bruchi, & alia animalia, quæ semina depascuntur sint capaces censuræ?
R. Tanquam certissimum: Non esse capaces. 17
2. An Angeli sint capaces censuræ?
R. Tanquam certum: Non esse. 18
3. An dæmones possint censuris ligari?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
4. An mortui possint censura aliqua ligari?
R. Probabilius: Nullo modo posse. ibid.
5. An qui censura aliqua ligatus moritur, permaneat post mortem illa ligatus?
R. Probabilius: Absolutè loquendo non permanere. 19
6. An qui mandauit clericum percutere, si ante executionem vulneris moriatur, incurrat excommunicationem latam in cap. *Siquis suadente* succedente postea percussione?
R. Probabilius: Non incurrere. ibid.
7. An Iudæi, & alij infideles non baptizati possint ab Ecclesia censuris ligari?
R. Vt quid certum: Non posse. ibid.
8. An saltem catechumeni sint censuræ Ecclesiasticæ capaces?
R. Vt certum: Non esse capaces. ibid.
9. An hæretici, vel Apostatæ possint censura Ecclesiastica obstringi?
R. Vt certissimum: Posse. ibid.
10. An omnes homines baptizati etiamsi careant vsu rationis sint censuræ capaces?
R. Quòd non. ibid.
11. An pueri impuberes, ratione tamẽ vtentes sint capaces ligari cẽsuris, tã à iure, quã ab homine latis?
R. Vt plus quam probabile: Esse capaces. 20
12. An non solum possit Ecclesia, sed etiam de facto velit ligare pueros impuberes censuris à se latis?
R. Probabilius: Non velle, nisi ex verbis iuris aut inflictæ censuræ id expresse innotescat, aut necessario colligatur. ibid.
13. An amentes, aut insani, qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt, possint ligari censuris?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
14. An saltem amentes, & insani, qui in amentiam post vsum rationis inciderunt possint ligari censuris propter contumaciam & inobedientiam commissam contra Prælatum, tempore, quo vsu rationis vigebant?
R. Posse ligari, saltem, quoad effectus, quorum sunt capaces, &c. ibid.
15. An amentes, & insani, possint incurrere censuram à lege latam, propter culpam, ante amentiam commissam?
R. Posse. ibid.
16. An sit necesse, vt superiorem habeat in terris, qui censuris ligari potest?
R. Vt certum: Esse omnino necesse. 21
17. An Papa ligari possit censura, ab homine, aut à iure lata?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
18. An casu saltem, quo Pontifex inciderit in hæresim possit a Concilio compelli per censuras ad comparendum?
R. Longè multo probabilius: Posse à Concilio duntaxat. ibid.
19. An Imperatores, & Reges possint à summis Pontificibus censuris ligeri ac puniri?
R. Tanquam certum: Posse. ibid.
20. An stando in iure diuino, & etiam iure communi antiquo possint Imperatores, & Reges ligari censuris latis, non solum à Papa, sed etiã ab Episcopis?
R. Vt certum: Etiam posse. ibid.
21. An etiam stando in iure nouo, aut minus antiquo possint Imperatores & Reges à suis Episcopis puniri censuris?
R. Probabilius: Etiam posse. ibid.
22. An saltem ex priuilegio particulari sint Reges, & Imperatores exempti à iurisdictione Episcoporum, ita, vt non possint Episcopi eos authoritate propria censuris obstringere?
R. Esse exemptos ex speciali priuilegio. 22
23. An Vniuersitas, Communitas, seu Collegium, possit interdici, aut suspendi?
R. Tanquam certum: Posse. ibid.
24. An etiam sicut interdici, & suspendi potest communitas, seu collegium, sic etiam possit immediatè excommunicari dicendo: *excommunico talem communitatem, seu collegium?*
R. Tanquam certum: Non ita Posse. ibid.
25. An si de facto excommunicetur communitas, seu Collegium ab aliquo Prælato inferiori Papa; teneat & sit valida excommunicatio?
R. Probabilius: Non solum esse illicitam, sed & invalidam. ibid.
26. An saltem si totum Collegium aut communitas peccet, excommunicari possit à Prælato inferiori Papa?
R. Probabilius: Adhuc non posse. 23
27. An ad minus possint excommunicari omnes, & singuli Collegij, aut Vniuersitatis, quemlibet eorum sigilatim excommunicando, casu, quo omnes peccauerint?
R. Tunc posse. ibid.
28. An autem, si Prælatus ferat legem excommunicationem latæ sententiæ, continentem, vt nemo de Collegio exeat, aut quidpiam aliud agat, incurrant excommunicationem quicunque, etiamsi omnes illam legem violent?
R. Tanquam certum: Omnes incurrere. ibid.
29. An si non inferior Prælatus, saltem Rom. Pontifex possit excommunicare omnes, & vniuersos collegij, aut vniuersitatis collectiuè sumptuos, si sciret omnes esse nocẽtes; omnesque deliquisse?
R. Tanquam certum: Tunc posse. ibid.
30. An etiam possit Põtifex validè excõmunicare vniuersitatis, aut collegij omnes, & singulos collectiuè, adhuc casu, quo ei nõ cõstet omnes deliquisse?
R. Probabilius: Posse, dummodo notet illos tantum, qui in culpa fuerunt dicendo. Excommunico omnes mandato meo rebelles, &c. ibid.
31. An censura lata in vnam personam indeterminatam ex pluribus, quæ patrarunt delictũ, sit valida?
R. Tanquam certum: Non esse validam. 24
32. An qui semel censura aliqua ligatus est, possit aliis diuersæ rationis censuris ligari?
R. Tan

R. Tanquam certum : Posse. *ibid.*
33. An etiam, possit ligari denuò censura eiusdem speciei,& rationis,qui iam semel ligatus est,&c.
R. Tanquam certum: Etiam posse. *ibid.*
34. An etiam propter vnam, & eandem causam possit quis à diuersis iudicibus excõmunicari sepius?
R. Tanquam certum : Etiam posse. *ibid.*
35. An non solum à diuersis iudicibus, sed etiam ab eodem possit quis, propter idem delictum sæpius excommunicari ?
R. Clarius : Posse,& non expedire. 25
36. An toties incurrat quis censuras, quoties transgreditur legem prohibentem aliquid sub pœna alicuius censuræ v.g. excommunicationis ?
R. Tanquam certum : Toties incurrere. *ibid.*
37. An si quis vnico impetu pluries percutiat clericum plures excommunicationes incurrat ?
R. Tanquam certum : Vnam tantum incurrere. *ibid.*
38. An verberans clericum successiuè per aliquod tempus ; tot censuras incurrat,quot sunt verbera, quibus illum percutit ?
R. Tanquam certum : Non incurrere nisi vnam, dum non sit interruptio. *ibid.*
39. An etiam, qui tota die, excommunicato non tolerato communicat, vnam tantum excommunicationem incurrat ?
R. Vnam tantum incurrere ; si sit sine morali interruptione. *ibid.*
40. An qui totam per noctem continuatis asportationibus plura frumenti rubia ab Ecclesiæ horreo furaretur, vnam etiam solùm excommunicationem incurreret,si tali sacrilegio ipso factoesset annexa excommunicatio?
R. Quòd vnam solùm incurreret. *ibid.*
41. An iudex, qui duos homines simul, vtraque manu per vim extraheret ab Ecclesia,vel etiam qui eodem tempore, simul cum duobus excommunicatis,non toleratis loqueretur, vnicam solùm incurreret censuram?
R. Probabiliùs : Vnam solum incurrere. 26
42. An saltem,qui vno actu,vel ictu v.g. eadem protectione sagittæ plures clericos percutit, aut interficit plures excommunicationes incurrat ?
R. Æquè Probabiliter : Vnam tantum incurrere. *ibid.*
43. An ad minus plures excommunicationes incurrat, qui plures clericos successiuè eadem tamen continuata actione,percucit,aut interficit ?
R. Probabiliter: Non incurrere,nisi vnam tantum. *ibid.*
44. An etiam, siquis plures fornicationes successiuè absque temporis interruptione,vnam post alteram committat, vnum solum mortale commitat, & consequenter excommunicationem vnam, si fornicationi est annexa excommunicatio ?
R. Tanquam certum : Non vnam, sed tot, quot fuerint fornicationes. 27
45. An si plures homines percutiant simul eundem clericum,omnes excommunicationem incurrant ?
R. Tanquam certum : Omnes incurrere. 28
46. An incurrat plures excommunicationes,qui vnica actione,vel actu violat legem habentem plures circunstantias,pro quibus singulis lata est excommunicatio ?
R. Quòd plures incurrat si circunstantiæ sint mutantes speciem actus moralis,&c. *ibid.*
47. An percutiens clericum, qui simul sit subdiaconus, diaconus, & sacerdos plures excommunicationes incurrat ?
R. Cum communi : Non incurrere. *ibid.*
48. An plures excommunicationes incurrat qui violenter percutit clericum,qui simul est Monachus?
R. In duas incidere. *ibid.*
49. An qui vno, & eodem acto sepelit in loco sacro publicum vsurarium,qui simul sit excommunicatus, & nominatim interdictus, vnam ; tres ve excommunicationes incurrat ?
R. Tanquam certum : Tres incurrere. 29
50. An, qui tempore etiam interdicti sepelit personam nominatim interdictam in loco sacro, duplicem censuram incurrat ?
R. Probabiliùs : Non incurrere,nisi vnam. *ibid.*
51. An saltem, qui eadem actione furatur duo(v.g.) vasa preciosa, diuersorum Dominorum, duplicem excommunicationem incurrat, quando furtum sub excommunicatione est prohibitum ?
R. Probabiliùs : Vnam tantum incurrere. *ibid.*

DISPVTATIO IV.

De causa formali, seu de forma seruanda in ferendis censuris.

Q. 1. AN vt quis censuras validè imponat, sufficiat eas ferre per actum interiorem duntaxat dicẽdo v.g.intra se;volo,& mando,quòd qui tale peccatum patrauerit,maneat excõmunicatus?
R. Tanquam certum: Non sufficere. 29
2. An vt valida sit censura,necessariò sit in scriptis proferenda ?
R. Non esse necessarium. *ibid.*
3. An vt valida sit censura,necessariò sit verbis ferenda,an vero sufficiat illam nutibus proferre ?
R. Probabiliùs : Sufficere illam nutibus,&c. 30
4. An ad inferendam censuram sint præscripta aliqua certa & determinata verba ?
R. Tanquam certum : Quòd non. *ibid.*
5. An vt valida sit censura debeat ferri per verba definita, quo ad speciem censuræ, vt : *Excommunico; suspendo,interdico ?*
R. Tanquam certum : Debere. *ibid.*
6. An sit valida censura, data sub hac forma. *Excommunico te ?*
R. Tanquam certum: Esse validam. *ibid.*
7. An etiam sit valida suspensionis censura, data in genere sub iis verbis : *suspendo te;sis suspensus,*&c?
R. Probabiliùs : Non esse validam. 31
8. An censura lata sub disiunctione inter duas censuræ species, vt si iudex dicat. *Clerius, qui nutrierit comam sit,aut excommunicatus,aut suspensus ab officio,* sit valida,& consequenter liget ?
R. Probabiliùs : Esse validam,& ligare. *ibid.*
9. An censeatur quis excommunicatus, ex eo solum quod Papa nolit communicare cum illo:vel absolutus,ex eo quod cum illo communicet ?
R. Quòd non ; nisi Pontifex se ita velle declaret. 32
10. An vt valida sit censura debeat diserte exprimi persona in quam fertur ?
R. Tanquam certum : Affirmatiuè. *ibid.*
11. An vt censura ipso facto liget debeat eius forma determinare,quoad præsens tempus ?
R. Tanquam certum : Quòd sic. *ibid.*
12. An forma ferendi censuram possit esse sub conditione pertinente ad causam censuræ, vt si iudex dicat,*nisi solueris intra mensem,excommunico te?*
R. Tanquam certum : Posse. *ibid.*
13. An etiam validè possit ferri censura sub conditione impertinente ad causam censuræ, vt si feratur hac forma:*excommunico te, si nauis ex India venit,aut venerit ?*
R. Esse validam,si conditio existat. *ibid.*
14. An censura lata ab homine sub conditione peccati,in futurum commitendi,*siquis commiserit tale peccatum excommunicatus sit*, sit & iure prohibita, & inualida ?
R. Esse validam, & licitam, non solum, à iure latam, sed ab homine. 33

15. An censura sub conditione lata non incurratur, donec conditio in censura apposita impleatur ?
R. Tanquam certum : Non incurri. *ibid.*
16. An censura lata sub conditione, suspendatur per legitimam appellationem illius in quem lata est?
R. Tanquam certum : Suspendi, si appellatio fiat ante impletam conditionem. *ibid.*
17. An censura lata sub conditione, suspendatur per appellationem factam, quocumque tempore, antequam conditio impleatur?
R. Probabilius : Suspendi. *ibid.*
18. An à censura lata sub conditione, possit appellari, conditione etiam impleta ?
R. Vt certum : Non posse, saltem, quoad effectum suspendendi censuram. 34
19. An censura sub conditione lata, suspendatur per consensum partis, in cuius fauorem lata est, adhuc, si in id consentiat, absque consensu iudicis?
R. Tanquam certum : Suspendi, imo, & tolli si pars debitum remitat. *ibid.*
20. An etiam cõsensus partis prorogantis terminum solutionis à iudice datum, suspendat ad tempus incursionem censuræ ; si pars prorogationem faciat inconsulto iudice ?
R. Probabilius : Adhuc suspendere. *ibid.*
21. An, si debitor non soluat in secundo termino à creditore prorogato, incurrat dictam censuram latam, absque nouo consensu iudicis?
R. Æquè probabiliter : Incurri. 35
22. An per mutationem fori, incurrat quis censuram latam sub conditione, si illa pendente, forũ mutet?
R. Non effugere : Si lata fuit, tempore prioris subiectionis, & fori. *ibid.*
23. An etiam per mortem iudicis effugiat quis censuram sub conditione latam ?
R. Non ligare, si quando adimpletur conditio mortuus est iudex, &c. *ibid.*
24. An censura impedita, tempore, quo adimpletur conditio, per iudicis suspensionem, aut excommunicationem, reuiuiscat, si tollatur iudicis impedimentum ?
R. Quòd reuiuiscat, si sit talis naturæ quod duret post tempus præfixum a iudice, &c. *ibid.*

DISPVTATIO V.

De his, quæ præmitti debent ante prolationem censuræ, nempe, de Admonitionibus.

Q. 1. AN necessarium sit ante censuræ sententiã, aliquam admonitionem præmittere ?
R. Esse omnino necessarium. 36
2. Quid, & quotuplex sit admonitio ?
R. Quòd vna Canonica, & altera non Canonica, &c. ib.
3. An ad incurrendam censuram latam à iure, vel ab homine pro futuris culpis, necessum sit, vt præcedat monitio Canonica ?
R. Quòd non, sed sufficere non Canonica monitio. *ibid.*
4. An saltem ad incurrendam censuram latam ab homine, pro culpis præteritis, vel presentibus requiratur monitio Canonica ?
R. Tanquam certum : Requiri. *ibid.*
5. Quæ causæ mouêre Pontifices ad inducendum, monitionis, ante lationẽ censurarum, præceptum ?
R. Quòd varia. *ibid.*
6. Quid, & quotuplex sit contumacia, ad quam in subditis reprimendam præmittitur ante censuras monitio ?
R. Quòd contumacia est quædam species inobedientiæ, &c. & quod diuiditur in duas species, &c. 37
7. An ex sola transgressione præcepti simplicis, absque comminatione censuræ censeatur homo contumax ita vt contra illum possit ferri censura absque monitione ?
R. Tanquam certum : Non posse. *ibid.*
8. An de valore, & essentia censuræ ferendæ ob peccatum commissum sit aliqua monitio præuia ?
R. Tanquam certum : Quòd sit absolute loquendo. *ibid.*
9. An de essentia cẽsurę prædictæ sit trina aut vna pro trina monitio, ita, vt sine illa censura sit inualida ?
R. Tanquam certum : Non esse : nisi de illa præmitenda sit ius speciale. 38
10. An dentur aliqui casus, in quibus censura v.g. excommunicatio, sit inualida, Canonica monitione omissa ?
R. Dari aliquos. 39
11. An saltem, vt censuræ licitè, ac iustè ferantur præmittenda sit trina Canonica monitio ?
R. Tanquam certum : Esse præmittendam. *ibid.*
12. An, vt censuræ licitè, ac iuste ferantur, sufficiat, vt vnica Canonica pro trina monitio præmittatur?
R. Tanquam certum : Sufficere etiamsi causa non vrgeat, &c. *ibid.*
13. An iudex, qui censuram, non præmissa trina monitione, vel vna pro tribus, fert, & incurrat suspensionem, & peccet mortaliter ?
R. Tanquam certum : Incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, &c. & peccare mortaliter. *ibid.*
14. An monitio debeat fieri authoritate iudicis, à quo ferendæ censuræ ?
R. Tanquam certum : Debere fieri. 40
15. An admonitio debeat fieri ad instantiam partis, in cuius commodum ferenda est censura ?
R. Affirmatiuè. *ibid.*
16. An admonitio debeat fieri immediate ipsi reo, qui censura ligandus est, vel sat sit, vt fiat ad domum vbi solet frequenter habitare?
R. Tanquam certum : Quòd debeat fieri ipsi reo. *ibid.*
17. An quando, qui censura ligandus est, dolo latet, ne personaliter moneatur, aut vi, vel fraude id impedit, sit satis, vt monitio fiat in domo suæ habitationis ?
R. Tanquam certum : Tunc esse satis. *ibid.*
18. An quando, quis semel fuit monitus aut citatus personaliter, possint reliquæ monitiones in domo eius, aut alio in loco publico fieri ?
R. Tanquam certum : Posse fieri. *ibid.*
19. An quando aliqua monitio facta in domo peruenit sufficienter ad notitiam ipsius Rei ; tunc etiã reliquę monitiones possint fieri in eius domo?
R. Tanquam certum : Posse tunc fieri. 41
20. An quando quis fuit male absolutus à censura, & tractatur de reducendo eum ad primam censuram, qua fuit ligatus ; sufficiat tunc, quod ad domum citetur vel moneatur ?
R. Tanquam certum : Sufficere in dicto casu. *ibid.*
21. An tandem, quando censuræ feruntur contra reos incognitos satis sit, quòd monitiones fiant in Ecclesia, aut in alio loco publico coram populo?
R. Tanquam certum : Satis esse. *ibid.*
22. An monitio debeat fieri reo presentibus idoneis personis ?
R. Absolutè ita fieri debere. *ibid.*
23. An inter vnam, & alteram monitionem debeat aliquod tempus mediare ?
R. Tanquam certum : Debere mediare. *ibid.*
24. An pro singulis monitionibus, siue separatim, siue simul fiant, sint saltem duo dies constituendi?
R. Probabilius : Duos esse constituendos. 42
25. An saltim ex rationabili causa possit iudex dictam pluralitatem dierum, ad vnum etiam diem, imò ad certas horas restringere?
R. Tanquam certum : Posse. *ibid.*

26. An quando delictum est publicum, & notorium possit licitè Iudex censuræ sententiam ferre, monitione Canonica prætermissa?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
27. An saltem, quando non solum est publica & notoria delicti notitia, sed etiam est notoria contumacia delinquentis, possit admonitio prætermiti?
R. Probabilius: Adhuc non posse. ibid.
28. An ad minùs in præfato casu possit prætermiti secunda, & tertia monitio; si ad primam delinquens incorrigibilis appareat, veluti, dicendo publicè *se non pariturum monitionibus?*
R. Probabilius: Quòd adhuc nec in eo casu, nisi aliàs aliqua vrgeat necessitas, &c. 43
29. An si vrgeat periculum in mora, (veluti, si sacerdos à iudice laïco ducatur in furcam) possit Iudex Ecclesiasticus, sine monitione aliqua, censuram ipso facto in talem (scilicet laïcum iudicem) ferre?
R. Adhuc non posse sine aliqua, &c. ibid.
30. An quando ius, aut lex vetat aliquod crimen sub aliqua censura ferenda, v.g. qui furtum fecerit excommunicetur, suspendatur, &c. An tunc possit Iudex sine alia monitione censuram in Reum conuictum ferre?
R. Probabilius: Non posse. ibid.
31. An saltem, qui semel censura aliqua à iure ipso facto est ligatus, v.g. excommunicatus ob percussionem clerici, possit etiam à iudice alia censura ligari, v.c. excommunicari propter idem delictum, sine noua monitione?
R. Probabilius: Negatiuè. 44
32. An quando Prælatus fert censuram ad defensionem proprij iuris, vt v.g. in spoliatione Ecclesiæ, sit etiam necessarium præmittere monitionem Canonicam?
R. Probabilius: Adhuc esse præmittendam. ibid.
33. An Prælati Regularium teneantur præmittere trinam Canonicam monitionem, in ferendis censuris?
R. Probabilius: Teneri ex vi iuris, non ex vi consuetudinis. ibid.
34. An etiam summ. Pont. teneatur in censuris ferendis monitionem Canonicam præmittere?
R. Clarius: Omnino teneri aliquam præmittere, licèt non Canonicam, &c. 45
35. An possit subditus cedere iuri monitionis Canonicæ, ita, vt illa non præuia possit censuris ligari?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
36. An in declaratione, seu denunciatione censuræ incursæ, quam iudex facit, requiratur Canonica monitio?
R. Quòd non. ibid.

DISPVTATIO VI.

De Conditionibus comitantibus actum ferendi censuras.

Q. 1. AN censura sit à iudice in scriptis ferenda?
R. Tanquam certum: Quòd sic. 46
2. An non solum censura lata ab homine per sententiam, sed etiam censura lata à lege, aut ab homine per modum legis, vel statuti sit in scriptis ferenda?
R. Quòd solum censura lata ab homine. ibid.
3. Quam ob causam statuit ius censuræ sententiam proferri debere in scripto?
R. Quòd ob plures, &c. ibid.
4. An scriptura, in qua conscripta est censura debeat esse authentica, id est confecta manu publici Notarij, aut etiam testibus munita?
R. Non esse necessarium. ibid.
5. An iudex teneatur sententiam censuræ sic conscriptam per se ipsum, non per alium legere & promulgare?
R. Probabilius: Non teneri, sed per Notarium sufficere, &c. ibid.
6. An scriptura censuræ, sit de eius substantia, an verò de eius forma accidentali?
R. Non esse. 47
7. An sit necessum, quòd in scriptura in qua censura fertur, expressè apponatur causa, propter quam fertur?
R. Tanquam certum: Quòd sic. ibid.
8. An expressio causæ propter quam fertur censura conscribi in omni censura debeat?
R. Quòd non: Nisi quando contra personam determinatam, &c. ibid.
9. An hac expressio causæ censuræ, sit de eius valore ita, vt si non exprimatur sit inualida censura?
R. Tanquam certum: Non esse de eius valore. ibid.
10. An iudex excommunicans teneatur tradere reo, si ab hoc intra mensem fuerit requisitus, exemplum scripturæ continentis sententiam censuræ?
R. Tanquam certum: Teneri. ibid.
11. An exemplum scripturæ dictæ, quod reo tradendum est, debeat esse integrum?
R. Tanquam certum: Debere. ibid.
12. An iudex teneatur dare exemplum, seu copiam sententiæ, non solum quando pronuntiat censuram contra determinatas personas, sed etiam quando pronunciat in generali, contra quoscumque, qui hoc vel illud fecerint?
R. Quòd tenetur suo modo; maximè si censura comprehendit aliquem, qui illam petat copiam. ibid.
13. An iudex pronuncians sententiam censuræ, præscripta iuris forma non seruata; pœnam suspensionis à diuinis officiis per mensem, ipso iure incurrat?
R. Affirmatiuè. 48
14. An iudex, qui prædictum ordinem in ferendis censuris negligit, peccet mortaliter?
R. Tanquam certum: Quòd sic. ibid.
15. An Prælati Regularis teneantur ex vi iuris, in scripto in quo contineatur causa, &c.
R. Longè Probabilius: Teneri. ibid.
16. An Prælati Regulares possint licitè saltem ex vi consuetudinis ferre censuras, solo verbo sine scriptura, &c.
R. Quòd possint. ibid.
17. An saltem ex vi priuilegij possint Prælati Regulares absque pœna peccati & suspensionis ferre censuras verbo tenus, sine expressione causæ, &c.
R. Posse solo verbo, quando censuræ feruntur per modum sententiæ particularis, &c. 49
18. An Episcopi ferentes censuras solo verbo peccent etiam mortaliter, & incurrant suspensionem per mensem?
R. Tanquam certum: Peccare mortaliter, nisi aliàs iusta vrgeat causa, suspensionem verò non incurrere. ibid.
19. An iudex, qui ob vitandum periculum instans, ob aliam iustam causam, ferret censuras, solo verbo peccaret mort. & incurreret suspensionem?
R. Tanquam certum: Quòd non. 50
20. An iudex, qui bona fide, aut ignorantia inculpabili, ferret censuram solo verbo, excusaretur à dictis pœnis?
R. Tanquam certum: Excusari. ibid.
21. An etiam ille iudex, qui ex inaduertentia censuræ ferret

ferret solo verbo censuras, excusaretur à relatis pœnis?
R. Excusari. *ibid.*
22. An Iudex, qui ex ignorantia culpabili, solo verbo censuras ferret, incurreret dictas pœnas?
R. Quòd incurreret. *ibid.*
23. An Prælatus, qui in ferendis censuris, non seruat formam in c. *Cum Medicinalis* præscriptam, maneat eo ipso priuatus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officiis in ea celebrandis?
R. Tanquam certum: Affirmatiuè. 51
24. An Prælatus, qui ob non seruatam formam præscriptam in dicto textu in suspensionẽ incidit per mensem, transacto illo absque alia relaxatione tollatur suspensio?
R. Quòd tollitur: Si pœnituerit &c. *ibid.*
25. An si Prælatus ob non seruatam dictam formam iuris suspensus durante mense celebret in Ecclesia, aut alia diuina officia exequeretur, eo ipso maneret irregularis?
R. Tanquam certum: Manere irregularem. *ibid.*
26. An vt iudex incurrat pœnam dictæ suspensionis satis sit, vt in ferenda censura, vnicam conditionem prætermittat, etiam si alias adhibeat?
R. Satis esse. *ibid.*
27. An huiusmodi pœna incurratur à Iudice non seruante dictam formam iuris, casu, quo censura careat effectu?
R. Absolutè semper incurri. *ibid.*
28. An censura lata in die festo, sit licita & valida?
R. Esse validam, quando fertur per modum legis, sed inualidam quando per modum sententiæ. 52
29. An censura debeat inter diem ferri, ita vt si in tenebris feratur, factum non teneat?
R. Quòd factum teneat, sed debere inter diem ferri. *ibidem.*

DISPVTATIO VII.

De Conditionibus, quæ subsequuntur, post latam censuram.

Q. 1. AN post latam sententiam censuræ debeat necessariò sequi denuntiatio, seu publicatio censuræ eiusdem?
R. Tanquam certum: Debere necessario publicari. 52
2. Quam ob causam fuit instituta denuntiatio, seu publicatio nominis illius, qui censuram contraxit?
R. Primò. Propter ruborem: secundò, vt sit ab omnibus notatus: tertiò, vt ceteri fideles vitent excommunicatum, &c. 53
3. An post omnem latam censuram debeat fieri denuntiatio?
R. Nullomodo debere, sed quando contra particularem, & determinatam personam. *ibid.*
4. An denuntiatio semper sit facienda à legitimo superiore, seu de eius authoritate?
R. Tanquam certum, quòd sic. *ibid.*
5. An quando censura incursa fuit lata ab homine; primò & per se debeat fieri denuntiatio ab eo, qui censuram intulit?
R. Tanquam certum: Quod sic. *ibid.*
6. An quando censura incursa, lata fuit à Iure communi sit facienda denuntiatio ab ordinario illius loci, vbi patratum est crimen, ob quod censura incursa est?
R. Quòd possit fieri: vel à proprio delinquentis ordinario, vel ab illo, in cuius Diœcesi patratum est delictum. *ibid.*
7. An ante denuntiationem censuræ incursæ debeat semper præcedere sententia declaratoria criminis commissi, ob quod censura fuit lata?
R. Probabilius longè; imò moraliter loquendo, certissimè: Debere. *ibid.*
8. An ante denuntiationem censuræ incursæ, seu quod idem est, ante declarationem, quod aliquis incidit in eam debeat necessariò præcedere citatio Rei?
R. Tanquam certum: Debere. 54
9. An denuntiatio censuræ facta sine citatione partis, non solum sit iniusta, sed inualida?
R. Tanquam certum: Esse iniustam, & inualidam. *ibid.*
10. An si quando Reus citatur ad videndum, fieri denuntiationem statim compareat, & delictum suum fateatur, & satisfactionem offerat, possit tunc iudex iustè illum denuntiare?
R. Tanquam certum: tunc iustè non posse. *ibid.*
11. An casu, quo inflicta sit à iure censura contra committentes aliquod crimen, & sit notorium illud fuisse ab aliquo patratum; possit tunc iudex, nulla præmissa citatione deuenire ad denuntiationem, & declarare delinquentem censuratum?
R. Posse tunc. *ibid.*
12. An si quis citatus à Iudice, ad videndam fieri denuntiationem, incursæ censuræ ab homine latæ appellet, tunc possit Iudex, adhuc prædictum Reum citatum denuntiare?
R. Probabilius: Posse. 55
13. An saltem appellatio à censura contra ignorantem lata, impediat Iudicem; ne reum denuntiet?
R. Quòd impedit, si ignorantia est talis, quod excuset. *ibidem.*
14. An saltem ignorantia censuræ à Iure lata, vel alterius, quæ ipso facto contrahitur, possit per appellationem à sententia declaratoria criminis impediri?
R. Posse. Dum aliàs non constet reum incidisse in censuram aliquam, ob transgressionem legis. *ibid.*
15. An semper quod censura lata est iusta possit, & teneatur Iudex denuntiare?
R. Posse; non semper sub culpa teneri. *ibid.*
16. An quando sententia censuræ fuit iniusta teneatur Iudex, qui illam tulit ad non denuntiandum.
R. Tanquam certum: Teneri ad non denuntiandum reum, saltem sub mortali. *ibid.*
17. An quando executori certo constat, sententiam censuræ esse nullam, possit illam licitè denuntiare?
R. Tanquam certum: Non posse licitè. 56
18. An quando sententia censuræ est iusta, secundum allegata, & probata, tamen executori per scientiam, aut notitiam priuatam, constat in re esse iniustam debeat executor ipse, si superior ei præcipiat, dictam sententiam denuntiare?
R. Tunc teneri executorem exequi Iudicis mandatum. *ibid.*
19. An idem sit dicendum, in casu, quo executor habeat scientiam priuatam de iniustitia censuræ, ignorat autem vel dubitat, an sit iusta, secundum allegata, & probata?
R. Idem esse dicendum. *ibid.*
20. An item idem sit dicendum, casu, quo mero executori constet sententiam esse iniustam secundum allegata, & probata. An videlicet tunc etiam debeat talem censuræ sententiam exequi?

R. Non esse idem dicendum. *ibid.*
21. An quando sententia censuræ in se, & secundum allegata, & probata est iusta, iniusta verò, quo ad modum, teneatur merus executor illam exequi, si illi constet de tali iniustitia ?
R. Tanquam verum : teneri. 57
22. Quonam loco, & quomodo sit facienda censuræ denuntiatio ?
R. Quòd publicè in Ecclesia, & postea affigi eius portis, vel iuxta morem, &c. *ibid.*
23. An denuntiatio debeat fieri in die non feriato ?
R. Tanquam certum debere. *ibid.*

DISPVTATIO VIII.

De Causa Materiali proxima censuræ ; nempe de Culpa, propter quam debeat censura ferri.

Q. 1. AN censura solum possit ferri validè, propter peccatum, seu culpam ?
R. Tanquam certum : Quòd solum 57
2. An censura imponi possit pro peccato omnino interiore, & per se occulto, quod quidem solo corde committitur, & intus retinetur?
R. longè Probabilius : Non posse. *ibid.*
3. An ad incurrendam censuram sufficiat aliena culpa ?
R. Sufficere ad suspensionem & interdictum : non verò ad censuram excommunicationis. 58
4. An saltem possit imponi censura pro peccato per accidens occulto, hoc est pro peccato, quod non solum corde committitur, sed voce aut opere manifestatur, testem tamen non habet ?
R. Tanquam certum validè & rectè posse, &c. 59
5. An vt quis incurrat censuram impositam ab Ecclesia, sit necessarium, vt actus externus, sit signum externum malitiæ, ob quam ab Ecclesia imponitur censura ?
R. Multò Probabilius : esse necessarium. *ibid.*
6. An quando actus exterior malus prohibitus sub aliqua censura, non procedit ab actu interiori habente eam malitiam, quæ sub censura est prohibita ; num homo illum actum exteriorum exercens, incidat in illam censuram ?
R. De facto non incurrere. 60
7. An etiam, quando aliquis seruat præcepta Ecclesiæ, ficto animo, aut sine actu interiori excusetur à censura, si quæ sit, contra non obseruantes talia præcepta ?
R. Cum distinctione : Non excusari, si fictio est contra substantiam actus externi ; secus, si est contra substantiam. 61
8. An actus externus, per quam quis ligatur censura, debeat esse in sua specie morali completus, & consummatus?
R. Debere esse. *ibid.*
9. An censura maior, solum pro mortali culpa legitimè inffigi possit ?
R. Tanquam certum : Quòd solum. 62
10. An censura minor inferri saltem pro culpa veniali possit.
R. Tanquam quid certum : Posse. *ibid.*
11. An quodlibet peccatum mortale externum puniri possit iustè ac dignè censura maiori ?
R. Quod non quodlibet. *ibid.*
12. An vt censura valida, & iusta sit debeat esse proportiona culpæ cuius causa fertur ?
R. Affirmatiuè. *ibid.*
13. An in imponendis censuris debeant iudices aliquem ordinem & dispositionem seruare ?
R. Debere omnino. *ibid.*
14. An censura imposita, aduersus committentem aliquod delictum, comprehendat mandantem, seu consulentem ?
R. Longè probabilius : Non comprehendi, nisi in lege, seu præcepto exprimatur. *ibid.*

DISPVTATIO IX.

De causis excusantibus ab incurrendis censuris, & primò de Ignorantia.

Q. 1. QVid & quotuplex sit ignorantia, de qua in dubium verti possit, an excuset à censura ?
R Quòd multiplex. 63
2. An ignorantia inuincibilis aut inculpabilis præcepti Episcopi aut Ordinarij, cui annexa est censura ab illa excuset ?
R. Tanquam certum : excusare, imò tanquam certissimum. 64
3. An ignorantia inuincibilis præcepti lati sub cencensura iure peculiari Pontificis, vt Episcopi Romani, excuset etiam ab incursione censuræ ?
R. Excusare. *ibid.*
4. An ignorantia inuincibilis alicuius Canonis, seu præcepti Pontificis vt Pontificis est, prohibentis aliquod delictum sub censura, excuset à censura?
R. Excusare. *ibid.*
5. An ignorantia inuincibilis præcepti lati, sub censura iure communi de aliquo actu de se non malo, sed malo, quia prohibito, excuset à censura ?
R. Probabilius multò : vere excusare à censura. *ibid.*
6. An ignorantia inuincibilis Ecclesiastici precepti, lati sub censura, etiam iure Pontificio excuset à censura, casu, quo actus sit contraius diuinum & naturale, & homo contra illum peccet ?
R. Probabilius excusare ab omni censura. 65
7. An etiam ignorantia inuincibilis non Ecclesiastici præcepti, sed solius censuræ, illi annexæ, adhuc excuset ne censura incurratur ?
R. Probabilius Adhuc excusare. 66
8. An ignorantia inuincibilis facti excuset ignorantem, à censura illi facto, per legem statuta, casu quo ignorans det operam rei licitæ.
R. Tanquam certum : excusare. *ibid.*
9. An ignorantia inuincibilis facti excuset à censura ignorantem, etiam casu quo hic det opetam rei illicitæ?
R. Probabilius : Etiam eo casu excusare. *ibid.*
10. An item ignorantia inuincibilis circunstantiæ, aut qualitatis culpæ, ob quam imponitur censura, excuset etiam ab incursione censuræ?
R. Probabilius. Adhuc excusare. 67
11. An qui percutit Petrum Clericum credens inuincibiliter illum non esse Petrum, sed Ioannem, etiam Clericum censuram excommunicationis incurrat ?
R. Tanquam certum : Incurrere. *ibid.*
12. An etiam incideret in censuram ille, qui proiiciens lapidem, quo percuteret Petrum Clericum, fortè, casu, & inculpabiliter percuteret alium Clericum illac transeuntem ?
R. Tanquam certum : Non incurrere. *ibid.*
13. An qui percussit laïcum existimans eum esse Clericum, eo quòd tonsuram deferret, inciderit in censuram ?

R. Vt certum : Non incidisse. *ibid.*
14. An ignorantia vincibilis, culpabilis, venialiter tantum, excuset à censura?
R. Excusare ; saltem à tribus speciebus, excommunicatione, interdicto, suspensione, imò à pœna irregularitatis ob delictum imposita. 68
15. An ignorantia vincibilis mortaliter, quæ affectata, crassa, & supina non est, etiam censuram excuset?
R. Affirmatiuam, & negatiuam partem probabilitate non carere, sed negatiuam in praxi sequendam esse. ibidem.
16. An ignorantia affectata à censuris excuset?
R. Tanquam quod certum : Non excusare. 69
17. An ignorantia crassa, seu supina tam facti, quam iuris liberet à censura?
R. Tanquam certum : Non excusare. *ibid.*
18. An saltem ignorantia crassa excuset à censura imposita facienti aliquid scienter?
R. Tanquam certum : Excusare. *ibid.*
19. An etiam ignorantia supina excusat, sicut excusat crassa à censura inflicta contra facientem aliquid scienter?
R. In casu presenti : Excusare. 70
20. An item ignorantia crassa, & supina excusent à censura canonis : lata sub his verbis : *Si quis præsumpserit, si quis ausus fuerit, vel ausu temerario fecerit?*
R. Vt certum : Excusare. *ibid.*
21. An deinde ignorantia affectata, vel adeò crassa; vt moraliter censeatur intensa, seu affectata excusat à censuris, scientiam, temeritatem, seu præsumptionem exigentibus.
R. Probabilius : Non excusare. 71
22. An ignorantia concomitans excusat à censuris incurrendis.
R. Probabilius : Semper excusare. *ibid.*
23. An saltem si quis laborans, ignorantia comitante, putans se occidere feram occideret Clericum inimicum, eliciens actualiter hunc actum: *vtinam, quod video esset clericus, nam adhuc illum occiderem*, excommunicationis censuram incurreret?
R. Probabilius adhuc non incurrere. 72
24. An naturalis obliuio, inaduertentia, & inconsideratio excusent à censuris?
R. Tanquam certum : Excusare. *ibid.*
25. An metus grauis, mortis, infamiæ, exilij, &c. purè & simpliciter illatus excusat à censuris?
R. Tanquam certum : Excusare, si hæc sint absque negligentia, &c. *ibid.*
26. An metus grauis excusat etiam à censura, casu quo hæc lata sit pro crimine, aliàs, lege naturæ prohibito, veluti, si lata esset contra adulterium, vel incestum, cum consanguinea patrantes?
R. Probabilius etiam in dicto casu metum grauem, à censura Ecclesiæ excusare. 73
27. An item metus grauis incussus in contemptum fidei, aut Religionis, aut potestatis Ecclesiæ excusat à peccato & à censura?
R. Probabilius : Tunc metum non excusare. *ibid.*
28. An tandem metus leuis, seu non cadens in virum constantem excusat etiam à censura?
R. Tanquam certum. Non excusare. 74
29. An impotentia moralis faciendi id quod præcipitur sub censura excusat ab illa?
R. Tanquam certum : Excusare. *ibid.*
30. An etiam excusat à censura, graue damnum, seu detrimentum famæ, vitæ, & aliorum bonorum superioris ordinis, seu illorum vtilitas, aliáue causa rationabilis?
R. Tanquam certum : Etiam excusare. *ibid.*
31. An innocentia à culpa graui, excusat à censura, ita, vt innocens à mortali in quem lata est, non ligetur tali censura, nec teneatur ei obedire?
R. Longè Probabilius : Excusare innocentiam à censura; ita vt non ligetur, quoad Deum, etiamsi secundum allegata & probata, &c. *ibid.*
32. An dentur aliæ causæ excusantes ab incurrendis censuris?
R. Plures dari : vt nullitas censuræ, Appellatio legitima, consensus partis, consuetudo præscripta, & aliæ. 75

DISPVTATIO X.

De effectibus censuræ in communi.

Q. 1. QVot, & qui sint effectus censuræ in communi?
R. Quòd est duplex, nempe proximus, seu intrinsecus, & remotus seu extrinsecus, &c. 75
2. An statim ac Reus censuram latam incurrit spiritualium rerum vsu priuetur, ante Iudicis sententiam?
R. Tanquam certum : Statim priuari. *ibid.*
3. An huiusmodi effectus censuræ sint perpetui?
R. Tanquam certum : quòd nullo modo. 76
4. An Reus censura non publica, sed occulta innodatus, etiam maneat priuatus vsu spiritualium rerum?
R. Tanquam certum : Etiam manere. *ibid.*
5. An Reus censura constrictus vbique maneat priuatus vsu spiritualium rerum?
R. Etiam manere (licet sit reus Prælati inferioris Papa) priuatum vsu spiritualium rerum. *ibid.*
6. An per appellationem suspendatur effectus censuræ, absolutè iam latæ?
R. Tanquam certum : Non suspendi, seu impediri, ibidem.
7. An per dispensationem Papæ fieri possit, vt manente censura, eius effectus suspendi, aut impediri possint?
R. Posse suspendi. *ibid.*
8. An etiam Episcopi possint dispensare in effectibus censuræ, quam ipsi tulerunt?
R. Absolutè : In nullis effectibus dispensare posse. 77

DISPVTATIO XI.

De absolutione censurarum in Communi.

Q. 1. AN censura tollatur per mortem eius, qui censura ligatus erat?
R. Tolli absolutè, & directè, licet aliàs indirectè dici possit, non tolli, &c. 77
2. An censura semel contracta, etiam tollatur per solam emendationem Rei, censura dicta ligati?
R. Tanquam certum : Non tolli. *ibid.*
3. An censura semel contracta, per mortem ferentis illam, extinguatur?
R. Tanquam certum : Non extingui. *ibid.*
4. An censura semel contracta per solam absolutionem tollatur?
R. Tanquam certum : Per solam absolutionem tolli. *ibid.*
5. An excommunicationis censura lata ab homine sub hac conditione: *Donec satisfeceris*, etiam non tollatur absque absolutione, adhuc satisfactione secuta?

R. Vt

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

R. Vt fere certum. Neque in dicto casu tolli absque absolutione. 78
6. An ita sit necessaria absolutio ad tollendam censuram, iam contractam, vt nullo modo aliter tolli possit.
R. Quòd nullo alio modo tolli possit iure ordinario: bene tamen de potentia absoluta Pontificis. ibid.
7. Quotuplex sit censurarum absolutio?
R. Quod quadruplex. ibid.
8. Quid sit absolutio à iure, & quid ab homine?
R. Quòd illa est quæ datur ab ipsa lege: hæc ab homine, &c. ibid.
9. Quid sit absoluta, & quid conditionata?
R. Quod illa est quæ datur absolutè & simpliciter: hæc sub aliqua conditione. ibid.
10. An absolutio censurarum data sub conditione de præsenti, vel præterito sit valida?
R. Vt certum. Esse validam purificatæ conditione. ibid.
11. An sit licitum dare aliquando absolutionem censuræ sub conditione de præsenti, aut præterito?
R. Vt certum. Affirmatiuè. 79
12. An etiam sit valida absolutio à censura sub conditione de futuro data? nempe; *absoluo te, si infra mensem satisfeceris.*
R. Probabilius esse validam. ibid.
13. An non solum sit valida, sed etiam licita absolutio lata sub conditione de futuro?
R. Regulariter loquendo non esse licitam, nisi aliàs vrgeat necessitas, vel vtilitas. ibid.
14. Quid sit absolutio simplex, quidque ad cautelam?
R. Quòd absolutio simplex est illa, quæ datur simpliciter, & sine vlla restrictione: ad cautelam verò, quæ datur sub conditione, si indiget, si teneris, &c. ibid.
15. Quid sit absolutio simpliciter & quid ad reincidentiam?
R. Quòd absolutio simpliciter est illa, per quam tollitur censura in perpetuum: absolutio ad reincidentiam: est illa, per quam tollitur censura non in perpetuum, sed ita, vt reditura sit post aliquod tempus, &c. ibid.
16. Quotuplex sit absolutio ad reincidentiam.
R. Quòd duplex, vna improprie dicta: altera proprie. ibid.
17. An qui absolutus est, ad reincidentiam, hoc secundo modo (v. g. ad tres dies, ita vt si infra eos non soluat, reincidat in excommunicationem) & impleto tempore non potest satisfacere, reincidat in conscientia, in excommunicationem?
R. Probabilius: Non reincidere, in foro saltem conscientiæ. 80
18. An excommunicatus ad instantiam creditoris, donec debitum soluat: satis sit, ad hoc, vt non reincidat in excommunicationem, quod creditor, solutionem debiti differat sine interuentione Iudicis.
R. Probabilius: esse satis, si creditor solutionem differat ante lapsum tempus, à Iudice assignatum? ibid.
19. An quando excommunicatus à iure, vel ab homine, ob iustum impedimentum absoluitur à casu Papali, per eum, qui aliàs absoluere non posset; debeat, ne reincidat; cessante impedimento se præsentare Pontifici.
R. Debere. 81
20. An Reus absolutus ab inferiori (ob aliquod impedimentum) à censura reseruata Papæ ad reincidentiam; si ante terminum reincidentiæ satisfaciat parti, teneatur adhuc se præsentare Papæ?
R. Probabilius in eo casu non teneri. ibid.
21. An prædictæ obligationi comparendi Pontifici satisfaciat quis, si id faciat medio Procuratore?
R. Probabilius: satisfacere. ibid.
22. An absolutio à censuris habeat in iure formam præscriptam, & determinatam?
R. Vt certum: Non habere. ibid.

TRACTATVS II.

De Prima Censura in specie; nempe: De Excommunicatione in genere.

DISPVTATIO I.

De Voce, Definitione, & Diuisione Excommunicationis.

Q. 1. QVid nomine excommunicationis significetur?
R. significari, extra communionem. 82
2. Quibus nominibus fuerit olim appellata excommunicatio?
R. Quòd multis, vt Medicina, Neruus Ecclesiæ, &c. ibid.
3. Quod nomen sit *Anathema*, Græcum an Hæbraicum, quidque proprie significet?
R. Quòd hæc vox sit æquiuoca. ibid.
4. An excommunicatio in communi, prout includit maiorem, & minorem, rectè sic definiatur. *Est censura, qua homo baptizatus, ab aliqua communione Ecclesiastica separatur?*
R. Rectè sic definiri. 83
5. An excommunicatio, prout abstrahit à maiori, & minori, priuet fideles, quacunque communione, seu communicatione?
R. Non priuare quacumque, sed tantùm aliqua. ibid.
6. An excommunicatio maior sit censura, *quæ priuat fidelem omni Ecclesiastica communione?*
R. Affirmatiuè. ibid.
7. An excommunicatio adæquatè diuidatur in maiorem, & minorem?
R. Vt certum: Affirmatiuè. ibid.
8. An quando absolutè à iure vel ab homine imponitur excommunicatio, & non additur *Maior*, vel *Minor*, intelligendum sit de excommunicatione maiori?
R. Iam nunc esse intelligendum de excommunicatione maiori. 84
9. An excommunicatio maior, in aliquas alias species, seu modos excommunicationis diuidatur?
R. Affirmatiuè. ibid.

DISPVTATIO II.

De pœnis, seu effectibus, quasi in communi Excommunicationis maioris.

Q. 1. QVot, & quæ sint pœnæ; vel effectus, quos infert Excommunicatio maior in excommunicatum?
R. Quòd adæquatus effectus est vnus, scilicet, totalis priuatio Ecclesiasticæ communicationis, sed inadæquati sunt plures, scilicet, duodecim, &c. 85

2. An Excommunicatio maior inducat ipsos effectus dictos in Excommunicatum, iure diuino, an canonico ?
R. Quod omnes effectus excommunicationis inducuntur ab illa iure humano. *ibid.*
3. An excommunicatio inualida, etiam inducat in excommunicatum, præfatos effectus ?
R. Tanquam certum : Quòd non. *ibid.*
4. An excommunicatio iniusta, sed valida, habeat suos effectus.
R. Tanquam certum : Habere. *ibid.*
5. An olim iure Antiquo omnes excommunicati, maiori excommunicatione erant vitandi.
R. Tanquam certum : Quòd sic. 86
6. An nunc, iure nouiori, solum, & necessario, sint vitandi omnes notoriè excommunicati, iuxta decretum Basilienſis Concilij : aut iuxta Constantienſe solummodo excommunicati nominatim denuntiati, & notorie Percussores Clericorum?
R. Iam, vt certum : solum esse vitandos eos, qui expresse, & nominatim sunt denuntiati, & eos, qui Clericorum, notorie fuerint percussores. *ibid.*
7. An qui expresse, & nominatim est declaratus excommunicatus, sit necessario vitandus, antequam denuntietur, seu, vt excommunicatus publicetur?
R. Longè probabilius : Non esse vitandum, antequam denuntietur nominatim, excepto casu percussionis notoriæ clerici. 87
8. An ille, qui de hæresi, aut de alio crimine, cui constat annecti excommunicationem est denuntiatus ; statim sit Vitandus, tanquam nominatim excommunicatus ?
R. Probabilius. Non esse vitandum, donec expresse nominetur excommunicatus. *ibid.*
9. An, vt quis teneatur vitare excommunicatum iam denuntiatum sufficiat dubium : aut saltem quæuis fama dictæ denuntiationis ?
R. Neutrum horum sufficere, sed necessario requiri, adeò publicam famam, vt conferat notitiam certam moraliter dictæ denuntiationis. *ibid.*
10. An qui notorietate iuris est notorius percussor clerici, sit excommunicatus vitandus ?
R. Tanquam certum : Non esse vitandum, nisi aliàs sit etiam percussor clerici, notorietate facti. 88
11. An, vt percussor clerici sit excommunicatus vitandus, sit necessum, quòd, & percussio sit coram multis testibus, & quod nulla possit tergiuersatione celari, aut excusari ?
R. Tanquam certum : Vtrumque esse necessarium. *ibid.*
12. Quot testes requirantur, vt percussor clerici dicatur *Notorius, notoritate facti Percussor*, & consequenter sit vt excommunicatus vitandus ?
R. Quòd Plures, &c. *ibid.*
13. An si quis coram me, & aliis paucis testibus non sufficientibus ad faciendum delictum notorium, percutiat Clericum, tenear illum, saltem in occulto, tanquam excommunicatum vitare?
R. Probabilius : Non teneri : donec crimen factum sit Publicum. 89
14. An ipsi excommunicati tolerati, seu non necessario vitandi, possint licitè ex se incipere, & se ingerere ad communicandum cum aliis fidelibus ?
R. Tanquam certum, quod non. *ibid.*
15. An etiam ipsi fideles peccent communicando cum excommunicatis toleratis, seu non vitandis ?
R. Vt certum : Non peccare. *ibid.*

DISPVTATIO III.

De Primo effectu excommunicationis maioris, nempe, de priuatione communium suffragiorum Ecclesiæ.

Q. 1. QVænam dicantur suffragia communia Ecclesiæ : & quid suffragium priuatum ?
R. Quòd suffragium commune Ecclesiæ sit communis totius Ecclesiæ oratio : suffragium verò priuatum, hominis priuati : oratio, ieiunia, &c. 90
2. An Ecclesia possit priuare excommunicatum, communibus eiusdem Ecclesiæ suffragiis, & commodis ?
R. Vt certum : Posse. *ibid.*
3. An Ecclesia priuet de facto excommunicatum, non toleratum, communibus Ecclesiæ commodis, & suffragiis?
R. Vt certum : Affirmatiuè. *ibid.*
4. An etiam priuet Ecclesia excommunicatum non tolerandum, suffragiis priuatis, & particularibus?
R. Vt fere certum : Non priuare. *ibid.*
5. An peccet mortaliter, qui suffragia communia Ecclesiæ excommunicatis non toleratis, in particulari offert ?
R. Vt certum : Peccare, & mortaliter. 91
6. An etiam peccaret mortaliter, qui suffragia Ecclesiæ offerret pro excommunicatis, quasi in communi, eadem intentione, qua solent offerri pro ceteris peccatoribus non excommunicatis?
R. Vt certum mihi : peccare etiam mortaliter. *ibid.*
7. An item peccaret mortaliter, qui offerret suffragia communia Ecclesiæ pro excommunicatis omnibus in Vniuersali, tanquam pro exteris ad impetrandam eis reductionem ad obedientiam Ecclesiæ ?
R. Vt fere certum : etiam peccare mortaliter. *ibid.*
8. An saltem dicere posset Sacerdos in aliis diebus in Missa, orationem illam pro hæreticis & schismaticis, quam pro solo die veneris Sancti, & Officio Ecclesia instituit ?
R. Non posse absque mortali, &c. 92
9. An ad minus, posset quis offerre indirectè sacrificium, & alia suffragia communia Ecclesiæ, pro hæreticis, schismaticis & in communi ?
R. Tanquam certum : Quòd sic. *ibid.*
10. An liceat offerre suffragia Ecclesiæ pro excommunicatis non toleratis, (hoc est, pro excommunicatis nominatim denuntiatis, aut publicis Clericorum percussoribus) casu, quo per contritionem sint iustificati ante obtentam excommunicationis absolutionem ?
R. Probabilius : Nullo modo licere. *ibid.*
11. An saltem liceat applicare communia Ecclesiæ suffragia pro excommunicato occulto defuncto in gratia ?
R. Probabilius : Adhuc non licere. 93
12. An liceat publicè orare, & sacrificia offerre pro excommunicatis publicè toleratis ?
R. Probabilius : Non licere. *ibid.*
13. An saltem possit quis licitè & cum fructu orare nomine Ecclesiæ pro dictis excommunicatis toleratis, si iam sint per contritionem iustificati, ante obtentam absolutionem ?
R. Probabilius : Non posse. 94
14. An fructuosè, & licitè possit offerri sacrificium Missæ à Sacerdote nomine Ecclesiæ, pro excommunicato quolibet iam contrito, ante obtentam absolutionem ab excommunicatione ?
R. Probabilius : Non posse. *ibid.*

15. An

15. An saltem possit Sacerdos, nomine, & persona Christi applicare fructuosè sacrificium Missæ cuicumque excommunicato, siue existat in peccato, siue per contritionem in gratia?
R. Æquè probabiliter: Adhuc non posse. ibid.
16. An liceat Sacerdoti in Memento Missæ orare pro excommunicatis, etiam non toleratis?
R. Probabilius: licere ei orare quatenus est persona priuata: non tamen vt est persona publica, aut nomine Ecclesiæ. 95
17. An Indulgentiæ obtineri possint ab excommunicato contrito ante obtentam excommunicationis absolutionem?
R. Æquè probabiliter: Posse. ibid.
18. An orans publicè pro excommunicatis vitandis, peccet mortaliter, & incurrat minorem excommunicationem?
R. Probabilius. Affirmatiuè. 96

DISPVTATIO IV.

De secundo effectu maioris excommunicationis, qui est, Priuatio passiuæ participationis Sacramentorum.

Q. 1. AN peccet mortaliter excommunicatus, quodlibet suscipiendo Sacramentum?
R. Tanquam certum: Peccare per se loquendo. 96
2. An non solum excommunicatus denuntiatus, & publicus percussor clerici, sed etiam quilibet alius excommunicatus publicus, seu occultus peccet mortaliter quodlibet recipiendo sacramentum?
R. Vt certum: omnes peccare mortaliter. 97
3. An duo committat peccata in confessione explicanda, excommunicatus, qui scienter sacramentum aliquod sumit?
R. Non committere duo peccata, & ideo non teneri, nisi de vnico confiteri. ibid.
4. An excommunicatus recipiens aliquod sacramentum, pœnam aliquam, aut censuram, ipso iure incurrat?
R. Tanquam certum: Non incurrere, nisi in receptione Sacramenti Ordinis quia tunc incurrit irregularitatem. ibid.
5. An saltem excommunicatus possit in aliquo casu recipere Sacramentum sine peccato?
R. Vt certum: Posse, in tribus casibus. ibid.
6. An Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, & Vnctionis extremæ recepta ab excommunicato, sint valida?
R. Vt certum: Esse valida quantum ad substantiam. ibid.
7. An excommunicatus, qui sic Matrimonium contraxit, possit licitè solemnem in Ecclesia Benedictionem recipere, ante excommunicationis absolutionem?
R. Vt quid certum: Quod non. 98
8. An excommunicatus suscipiens Sacramentum Ordinis, maneat suspensus ab vsu Ordinis suscepti?
R. Vt certum: Manere suspensum. ibid.
9. An Pœnitentiæ Sacramentum, bona fide, vel in necessitate, aut cum inuincibili ignorantia, ab excommunicato susceptum, sit ratum, ac validum?
R. Probabilius: Ratum, ac validum esse. ibid.
10. An Sacramentum Pœnitentiæ receptum ab excommunicato sit validum, etiam quando hic ad illud accessit, volens prius à peccatis, quàm ab excommunicatione absolui?
R. Tanquam mihi certum: tunc non esse validum. 99
11. An etiam Sacramentum Pœnitentiæ sit inualidum, si suscipiatur ab excommunicato culpabiliter mortaliter ignorante se esse excommunicatum, vel quod est mortale sic accedere?
R. Multo longè probabilius: etiam esse inualidum. ibid.
12. An Absolutio data à peccatis, & non ab excommunicatione, sit per se, & directè, ac ex natura rei, valida?
R. Esse validam ex natura rei. ibid.
13. An, quando excommunicatio in foro interiori est nulla, possit excommunicatus priùs à peccatis, quàm ab excommunicatione absolui?
R. Posse. 100
14. An Ministri Ecclesiæ mortaliter, ex vi censuræ, peccent, dando sacramentum aliquod excommunicato euitando, non tolerato ab Ecclesia?
R. Tanquam quid certum: Affirmatiuè. ibid.
15. An Minister peccet mortaliter, administrando aliquod sacramentum excommunicato laboranti ignorantia inuincibili, seu obliuione, se esse excommunicatum?
R. Vt certum: Peccare mortaliter Ministrum, si conscius esset talis excommunicationis. ibid.
16. An quoties Excommunicato est licitum recipere sacramentum, licitum sit quoque Ministro illud ei conferre?
R. Vt certum: Affirmatiuè. ibid.
17. An si Excommunicatus, ita sit proximus morti, vt non possit prius ab Excommunicatione, quàm à peccatis absolui, possit tunc licitè prius à peccatis absolui?
R. Nullam dari posse necessitatem, vt cogat sacerdotem absoluere prius à peccatis quam ab excommunicatione, &c. 101
18. An Ministrans sacramenta excommunicato vitando, peccet mortaliter, & pœnam aliquam, aut censuram incurrat?
R. Affirmatiuè, ibid.
19. An etiam peccent mortaliter, ex vi censuræ, Ministri Ecclesiæ, ministrando sacramenta excommunicatis occultis, seu toleratis ab Ecclesia?
R. Negatiuè. ibid.
20. An saltem peccet Minister, contra ius naturæ, & diuinum, conferendo sacramenta excommunicatis toleratis, quamuis non peccet contra prohibitionem Ecclesiæ?
R. Vt certum: Peccare, & mortaliter. ibid.
21. An peccent Ministri Ecclesiæ conferentes sacramenta excommunicato occulto, publicè illa petenti?
R. Vt certum: Non peccare, casu quo sine infamia denegare sacramenta nequeat. 102

DISPVTATIO V.

De eodem secundo effectu excommunicationis; nempe, de Priuatione actiua administrandi, & conficiendi Sacramenta.

Q. 1. AN excommunicati non tolerati (quales sunt nominatim denuntiati, aut publici Clericorum percussores) peccent mortaliter, conficiendo, vel ministrando sacramenta?
R. Vt certum: Peccare mort. contra, Religionem, si id extra casum necessitatis faciant. ibid.
2. An ignorantia inuincibilis, aut naturalis obliuio, seu inaduertentia, excuset excommunicatum à peccato administrandi, aut conficiendi sacramenta?

R. Vt certum : Excusare. ibid.

3. An licitum sit excommunicato non tolerato, celebrare, aut ministrare alteri sacramenta ne se infamet, aut occultum delictum suum publicum faciat, & ne scandalum generet, aut aliud graue incommodum incurrat ?

R. Longè probabiliùs, licitum ei esse, habita priùs contritione. ibid.

4. An Excommunicatus non toleratus, aut vitandus possit ministrare sacramenta ob mortis periculum vitandum ?

R. Probabiliùs longè : Posse etiam habita prius contritione. 103

5. An Sacerdos Excommunicatus vitandus possit, casu quo, sit morti vicinus, & non habeat alium, cui possit confiteri, licitè ministrare sibi Eucharistiam, siue celebrando missam, siue sumendo formam ex consecratis ?

R. Vt mihi certum : Posse. ibid.

6. An excommunicatus vitandus possit vrgente necessitate alterius, licitè ministrare sacramentum Baptismi ?

R. Vt certum : Posse. ibid.

7. An dictus excommunicatus, vitandus, non solum possit, sed etiam teneatur sub mortali ministrare baptismum paruulo, aut adulto non baptizato animam agenti ?

R. Vt certum : Non solum Posse, sed & teneri. ibid.

8. An Sacerdos excommunicatus vitandus, Baptizans aliquem in extrema necessitate in solemnitate, & ceremoniis, peccet mortaliter ?

R. Vt certum : Affirmatiuè. 104

9. An licitè possit Sacerdos excommunicatus ministrare baptismum, in dicto casu necessitatis, si adesset laïcus non excommunicatus, qui baptizare posset ?

R. Probabiliùs : licitè Posse. ibid.

10. An in eodem mortis articulo liceat excommunicato vitando, ministrare sacramentum pœnitentiæ, quando non est alius Minister præter ipsum ?

R. Vt longè probabiliùs : licere ei, si iam sit contritus. ibid.

11. An etiam si quis Sacerdos sit excommunicatus propter hæresim possit licitè administrare pœnitentiam existenti in articulo mortis ?

R. Longè probabiliùs : licitè posse, si aliàs interius conuersus fuerit ad fidem & pœnitentiam. 105

12. An præsente sacerdote simplici non excommunicato, posset licite sacerdos excommunicatus vitandus absoluere pœnitentem in articulo mortis.

R. Probabiliùs Posse. ibid.

13. An licitum sit excommunicato non tolerato Eucharistiam in articulo mortis administrare ?

R. Probabiliùs : licitum illi esse, si non est alius cui competat illam ministrare. 106

14. An etiam sit licitum excommunicato non tolerato ministrare infirmo constituto in mortis articulo sacramentum extremæ vnctionis, etiam casu quo sacramentum pœnitentiæ vel Eucharistiæ receperit ?

R. Tanquam ferè certum : Non esse illi licitum, casu saltem, quo infirmus receperit sacramentum pœnitentiæ vel Eucharistiæ. ibid.

15. An saltem casu, quo moribundus non possit sacramentum pœnitentiæ vel Eucharistiæ recipere, possit tunc Pastor Excommunicatus vitandus sacramentum Extremæ Vnctionis licitè dicto moribundo tribuere ?

R. Probabiliùs : tunc licitè posse. 107

16. An Episcopus excommunicatus vitandus, possit in aliquo casu licite Sacramentum Ordinis alicui ministrare.

R. Probabilius : Posse, in aliquo casu. ibid.

17. An Parochus Excommunicatus vitandus, validè possit assistere matrimonio eius, qui in mortis articulo ducit vxorem, quam vsque ad illum in concubinam habuerat ?

R. Longè multò probabiliùs : Posse validè. ibidem.

18. An saltem Parochus ille excommunicatus vitandus peccet assistens Matrimonij Sacramento in casu assignato ?

R. Æquè probabiliter non peccare adhuc venialiter. ibid.

19. An etiam excommunicatus vitandus validè & licitè possit coram Parocho non Excommunicato contrahere matrimonium cum sua concubina in mortis articulo ?

R. Probabiliùs : Posse. 108

20. An item liceat Episcopo excommunicato non tolerato administrare Confirmationis Sacramentum alicui homini in aliqua extrema necessitate constituto.

R. Posse quidem casu dumtaxat quod non possit aliud recipere Sacramentum. ibid.

DISPVTATIO VI.

De eodem secundo effectu Excommunicationis maioris, nempe De validitate & inualiditate Sacramentorum collatorum ab Excommunicatis toleratis, & non toleratis.

Q. 1. AN Sacramenta collata ab excommunicato vitando, seu non tolerato ab Ecclesia sint valida ?

R. Vt de fide certissimum : Esse valida, dummodo omnia necessaria ad substantiam Sacramentorum concurrant. 108

2. An Baptismus collatus ab Excommunicato vitando, saltim extra casum necessitatis sit validus.

R. De fide : Esse validum, si necessaria concurrant. 109

3. An etiam Sacramentum Confirmationis collatum ab Episcopo excommunicato vitando extra casum necessitatis sit validum ?

R. Certissimè : Esse validum, licet conferens peccet mortaliter. ibid.

4. An deinde Sacramentum Eucharistiæ sit ratum, si extra casum necessitatis conficiatur ab Excommunicato vitando ?

R. Vt certissimum esse validum. ibid.

5. An rursus Sacramentum Ordinis sit validum, si conferatur ab Episcopo excommunicato, hæretico, aut alio quocumque modo præciso ab Ecclesia extra casum necessitatis ?

R. Vt certissimum : Esse validum etiam, si à degradato Episcopo conferatur. ibid.

6. An Matrimonium inter excommunicatos extra casum necessitatis contractum, sit validum ?

R. Vt certum : Esse validum, quamuis contrahentes peccent. 119

7. An Sacramentum Extremæ Vnctionis collatum moribundo à Parrocho excommunicato vitando

sit validum, si illud conferat extra casum absolutæ necessitatis?

R. Vt certum esse validum, quamuis eo casu Parrochus peccet grauiter. ibid.

8. An Sacramentum pœnitentiæ collatum ab excommunicato Parrocho non tolerato, extra articulum necessitatis, & circa materiam necessariam sit validum.

R. Vt certissimum: Non esse validum. ibid.

9. An saltem Prælatus Excommunicatus vitandus, esto, non possit per se validè extra necessitatis casum absoluere, possit alteri suas vices committere?

R. Longè probabilius: Non posse, eo casu suas vices committere. Nec Episcopus Confessorem approbare, & exponere. 111

10. An ad minus confessarius excommunicatus non toleratus possit absoluere valide à venialibus?

R. Vt Probabilius: Non posse validè. ibid.

11. An Confessio peccatorum, mortalium, facta cum excommunicato vitando sit inualida, & necessariò iteranda, etiamsi pœnitens inuincibiliter ignoret confessorem esse excommunicatum?

R. Esse inualidam, & iterandam, casu, quo ignorantia inuincibilis, ex particulari, & priuato errore procedat, secus verò si ex publico, & communi. ibid.

12. An Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Eucharistiæ, Matrimonij, & Vnctionis Extremæ collata ab excommunicato tolerato (hoc est non nominatim denuntiato, nec publico percussore clerici) etiam extra casum necessitatis sint valida, ac rata?

R. Tanquam quid certum: esse omnino valida. 112

13. An etiam Sacramentum pœnitentiæ collatum ab excommunicato tolerato, extra articulum necessitatis sit validum?

R. Vt certissimum: esse per se loquendo, validum, ac ratum. ibid.

14. An huiusmodi excommunicati tolerati possint non solum validè, sed & licitè conferre sacramenta quando fideles illa postulant ab eis?

R. Vt longè multò probabilius; imo vt mihi certum; Non solum validè sed & licitè posse. ibid.

15. An ad hoc, vt excommunicatus toleratus, licite possit conferre pœnitentibus sacramenta, debeant hi aliquam necessitatem habere saltem communem, aut vtilitatem?

R. Probabilius: licitè posse, etiam si in speciali causa, & necessitate. 113

16. An licitum sit his excommunicatis toleratis, se ingerere, & inuitare ad Sacramenta fidelibus ministranda?

R. Tanquam certum: Non esse eis licitum. ibid.

17. An licitum sit alicui, petere, etiam absque necessitate, sacramenta à Ministro excommunicato tolerato, parato sua sponte administrare, si illa administrando peccaturus sit?

R. Probabilius: Esse illi licitum. ibid.

18. An item, liceat petere sacramenta à Ministro, (etiam non Pastore) excommunicato tolerato, extra casum necessitatis, aut maioris vtilitatis, si aliàs non sit ad administrandum paratus?

R. Probabilius: Etiam esse licitum. ibid.

19. An etiam sit licitum, sacramenta ab excommunicato tolerato petere, casu, quo sit alius Minister non excommunicatus, à quo, æque vtiliter recipi possint?

R. Vt certissimum ferè; tunc non esse licitum. 114

20. An tandem licitum sit aliquando petere Sacramenta ab excommunicato non tolerato, seu vitando?

R. Vt certum: Non esse licitum, extra casum vrgentis necessitatis. ibid.

21. An excommunicatus administrando sacramenta illicitè, incurrat aliquam pœnam?

R. Incurrere; nempe irregularitatem. 115

22. An etiam, qui Sacramenta excommunicatis non toleratis largiuntur, incurrant aliquam pœnam?

R. Incurrere interdictum ab ingressu Ecclesiæ. ibid.

DISPVTATIO VII.

De Tertio effectu excommunicationis; qui est Priuatio diuinorum officiorum, & aliarum rerum sacrarum.

Q. 1. AN quicumque excommunicatus priuetur, ex vi censuræ, omni communicatione Ecclesiastica in rebus diuinis?

R. Vt certum: Priuari. 115

2. An excommunicatis ingredi Ecclesiam liceat, saltem eo tempore, quo diuina officia non celebrantur?

R. Vt quid verum: licere. ibid.

3. An etiam liceat excommunicatis, ingredi Ecclesiam, eo tempore, quo officia diuina in ea celebrantur?

R. Probabilius: Etiam eis licere: dummodo id non faciant causa assistendi diuinis, &c. ibid.

4. An liceat excommunicatis ingredi Ecclesiam, & ibi Deum orare, etiam casu, quo sint alij fideles ibi priuatim orantes?

R. Vt longè multo probabilius: licere. 116

5. An prohibitum sit excommunicatis omnibus Horas Canonicas cum aliis publicè, seu nomine Ecclesiæ recitare; & etiam eisdem horis, quos alij recitant, interesse?

R. Vt certum: Esse prohibitum, & sub mortali. ibid.

6. An saltem liceat excommunicato, vt persona priuata, cum alio socio horas Canonicas recitare?

R. Vt certum: Non licere. ibid.

7. An ad minus liceat excommunicato, priuatè Officium B. Virginis, vel Defunctorum, aut aliud officium priuatum cum alio recitare?

R. Vt certum: Nec id licere. 117

8. An peccet mort. excommunicatus officium diuinum, cum socio, vt priuata persona recitando?

R. Vt multo probabilius: Non peccare mortaliter; sed solum venialiter. ibid.

9. An etiam excusetur ab hac culpa veniali, ille, qui antequam excommunicationem incurreret, ratione sui muneris solitus erat recitare cum alio: v. g. Canonicus cum suo Capellano, vel famulo?

R. Vt quid probabilius: Etiam excusari. ibid.

10. An Excommunicatus Religiosus professus, aut Clericus insignitus Ordine sacro, non solum possit, verum etiam teneatur priuatim Horas Canonicas soluere?

R. Vt quid certum: Non solum posse; sed teneri. 118

11. An qui non ratione Ordinis Sacri, aut Professionis, sed tantum ratione beneficij, tenetur ad Horas Canonicas, si est excommunicatus, teneatur ad illas recitandas?

R. Vt quid verum: Teneri etiam. ibid.

12. An

12. An huiusmodi excommunicati, priuatim horas dicentes, teneantur ita occultè illas dicere, vt ab aliis audiri non possint?
R. Vt quid longè probabilius: Ad id non teneri. ibid.
13. An sit licitum excommunicatis, quando recitant officium diuinum, dicere, *Dominus vobiscum?*
R. Vt multo probabilius: Non esse eis licitum. ibid.
14. An Sacerdos, aut Diaconus excommunicatus pronuntians in recitatione officij, *Dominus vobiscum*, peccet mortaliter, & incurrat irregularitatem?
R. Vt longè probabilius: Non peccare nisi venialiter, ac proinde, nec incurrere irregularitatem si illo versiculo vtatur in recitatione priuata officij. 119
15. An sit permissum excommunicatis, ire cum aliis in publica processione, aut litaniis publicis, ad quas Populus fidelis cum Sacerdote cantante concurrit?
R. Vt quid certum: Non esse illis id permissum: sed potius sub mortali prohibitum. ibid.
16. An etiam sit prohibitum excommunicatis, comitari Sacram Eucharistiam, quando ad infirmos defertur?
R. Esse etiam prohibitum. 120
17. An item sit prohibitum excommunicatis, Aquam Oliuas, aut Candelas solemniter benedicere: Epistolam, aut Euangelium solemniter cantare, aut aliam functionem propriam alicuius Ordinis solenmiter, & ex officio exercere?
R. Vt certum omnia hæc esse illis sub mortali prohibita. ibid.
18. An deinde excommunicato sit vetitum, sacræ concioni interesse?
R. Vt certum: Quòd non. ibid.
19. An saltem sit vetitum ipsis excommunicatis concionem audientibus, dicere in principio, & in fine concionis *Aue Maria*, cum aliis simul?
R. Quòd non. ibid.
20. An etiam excommunicati, saltem tolerati possint absque mortali, aliis concionari?
R. Nullo modo posse absque labe mortali, nisi aliàs ad concionandum ab aliis inuitati fuerint. ibid.
21. An si excommunicatus, solemniter, & quasi ex officio, prædicet; non solum mort. peccet, verum etiam fiat irregularis?
R. Probabilius: Non fieri irregularem, etiam casu quo mort. peccet. 121
22. An liceat excommunicato, interesse lectioni sacræ Theologiæ, vel scripturæ?
R. Vt longè probabilius: Non ei licere. ibid.
23. An lector excommunicatus vitandus, possit licitè publicas lectiones suis Discipulis prælegere?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
24. An lector excommunicatus possit licitè legere publicam lectionem coram multis; casu quo vnus ex auditoribus sit excommunicatus vitandus?
R. Æquè probabiliter: Posse. ibid.
25. An etiam sit licitum Doctori respondere Discipulo excommunicato interroganti circa lectionem?
R. Quòd non; nisi interrogatio esset in ordine ad suam vtilitatem, & conuersionem. 122
26. An Magister excommunicatus toleratus, possit lectionem publicam, ad quam ex officio tenetur, facere?
R. Vt certum: Posse, si aliàs per alium non posset suo muneri satisfacere? ibid.
27. An omni excommunicato sit prohibitum sub mortali, interesse Missæ; aut Sacerdoti illam dicenti inseruire?
R. Vt certum, Quòd sic. ibid.
28. An saltem sit licitum excommunicato occulto, seu tolerato, inseruire Sacerdoti non excommunicato volenti Missam ex necessitate celebrare, casu, quo non sit alius Minister, qui inseruiat?
R. Tunc esse ei licitum, si ad seruiendum à Sacerdote inducatur. ibid.
29. An excommunicatus quilibet peccet mortaliter non audiendo Missam in die festo?
R. Vt certum: Quòd non. ibid.
30. An saltem peccet mort. excommunicatus, qui non procurat absolutionem à censura, vt Missam in festo audiat?
R. Probabilius: Adhuc non peccare contra præceptum audiendi Missam. 123
31. An excommunicatus audiens Missam, incurrat aliquam pœnam?
R. Vt certum: Quòd non. ibid.
32. An saltem, excommunicatus, qui non solum assistit Missæ, sed etiam auctor est, & causa vt Missa coram ipso celebretur, incurrat irregularitatem?
R. Vt longè multo probabilius: incurrere, saltem, casu quo talis excommunicatus sit Sacerdos. ibid.
33. An non solum Sacerdos, sed quilibet alius excommunicatus, faciens coram se celebrare, incurrat irregularitatem?
R. Mitius: Negatiuè. ibid.
34. An si excommunicatus admonitus à celebrante vt ab Ecclesia exeat, nolit exire, incurrat nouam excommunicationem?
R. Vt certum: incurrere, & reseruatam Papæ. ibid.
35. An sit licitum Sacerdoti prosequi Missam, si illi adsit excommunicatus toleratus, seu non vitandus?
R. Vt certum: Quòd sic. ibid.
36. An etiam sit licitum Sacerdoti prosequi officium diuinum, Benedictionem oliuarum, & similes sacras actiones, dum ibi adest excommunicatus vitandus, & non toleratus, & non vult de Ecclesia exire; nec ab illa sine periculo expelli potest?
R. Vt certum: Non esse ei licitum. ibid.
37. An etiam teneatur Sacerdos relinquere Missam inceptam, casu, quo Canonem non inchoauerit, si aduertat ibi adesse excommunicatum vitandum, & non possit illum expellere de Ecclesia sine periculo?
R. Vt certum: Etiam teneri Missam relinquere, casu quo Canonem non inchoauerit. ibid.
38. An item debeat Sacerdos relinquere Missam inceptam, si excommunicatus vitandus intret in Ecclesiam, postquam ipse Sacerdos inchoauit Canonem, non tamen consecrationem?
R. Probabilius: Teneri relinquere Missam si nondum peruenit ad illa verba: Qui pridie quam pateretur. ibid.
39. An liceat simul cum excommunicato vitando, audire eandem Missam?
R. Quòd non. 125
40. An non solum peccet venialiter, sed etiam mort. qui audit simul cum excommunicato vitando Missam?
R. Æquè probabiliter: ex suo genere solum peccare venialiter, & incurrere excommunicationem minorem, &c. 126
41. An non excommunicatus participet cum excommunicato vitando, & consequenter peccet, & incurrat excommunicationem minorem, etiam casu, quo hic in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quam non excommunicatus audit?

R. Vt certum: Quòd nec peccet, nec incurrat excommunicationem, &c. *ibid.*

42. An sit licitum non excommunicato sumere Eucharistiam in eadem Missa ab eodem Sacerdote, simul cum excommunicato vitando?

R. Non esse licitum. Quia adminus peccat venialiter, & incurrit excommunicationem minorem. *ibid.*

43. An Sacerdos non excommunicatus celebrans scienter coram excommunicato vitando, non solum peccet mort. & incurrat minorem excommunicationem, verum etiam incurrat irregularitatem?

R. Vt quid certum: solum peccare mort. & incurrere minorem excommunicationem: non irregularitatem. 127

44. An vsus Aquæ benedictæ sit prohibitus omni excommunicato?

R. Probabilius: Esse talem vsum illi prohibitum, si vtatur aqua benedicta, vt est ab Ecclesia instituta: non verò si alia peculiari ratione illa vtatur. *ibid.*

45. An excommunicatus possit licitè, benedicere mensam; munire se signo Crucis: adorare Eucharistiam: vti Imaginibus, & aliis similibus rebus?

R. Vt quid certum: Posse. 128

DISPVTATIO VIII.

De eodem tertio effectu, videlicet, De Sepultura sacra, qua excommunicatus priuatur.

Q. 1. AN excommunicatus Ecclesiastica sepultura priuetur?

R. Vt quid certum: Priuari. 128

2. An licitum sit excommunicato infirmo, petere, vt in hoc, vel illo loco sacro sepeliatur?

R. Vt certum: Quòd non. *ibid.*

3. An sepelientes excommunicatum vitandum in loco sacro, grauiter peccent?

R. Vt certum: grauiter peccare. *ibid.*

4. An etiam sepelientes excommunicatum non vitandum, seu toleratum, in loco sacro, grauiter peccent?

R. Iam, nec leuiter peccare, post Concil. Constanc. *ibid.*

5. An excommunicatus vitandus solùm prohibeatur per iura sepeliri in cæmeterio; non verò in Ecclesia, seu in Templo, id est, intra ambitum illorum?

R. Vt certum: Quòd etiam prohibitum sit illi in Ecclesia, seu Templo sepeliri. 129

6. An saltem liceat sepelire excommunicatum non toleratum in loco non sacro; etiamsi sit proximus Ecclesiæ, vel cæmeterio, aut alteri sacro loco?

R. Vt certum: licere. *ibid.*

7. An ossa excommunicati vitandi, sint è loco sacro proiicienda, casu, quo discerni possint ab ossibus aliorum fidelium?

R. Esse proiçienda, casu quo discerni possint: secus, si aliàs nequeant discerni. 130

8. An excommunicatus vitandus priuetur etiam, ex vi censuræ omni honore Ecclesiastico, qui in tumulatione fidelium fieri solet?

R. Vt certum: Priuari etiam. *ibid.*

9. An Clerici exhibentes excommunicato vitando dictum honorem, seu pompam funeris Ecclesiasticam, fiant irregulares?

R. Vt certum: Non fieri. *ibid.*

10. An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solùm peccet mort. verum etiam incurrat excommunicationem maiorem?

R. Vt certum. Affirmatiuè. *ibid.*

11. An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solum incurrat excommunicationem maiorem latam in d. Clement. sed etiam minorem latam iure communi, contra communicantes cum excommunicato vitando?

R. Vt probabilius: etiam maiorem incurrere. 131

12. An etiam hanc pœnam maioris excommunicationis incurrant, qui excommunicatum vitandum, cum solemni pompa sepeliunt in loco omnino prophano?

R. Vt ferè certum: Non incurrere. *ibid.*

13. An dicta Constitutio Clem. V. sit generalis, & comprehendat omnes sine vllo discrimine?

R. Vt quid certum: Omnes comprehendere. *ibid.*

14. An, vt sepeliens excommunicatum vitandum incurrat excommunicationem maiorem latam in *d. Clemen. 1. de sepult.* sit necessum, quod id faciat scienter, hoc est, non ignorans mortuum esse excommunicatum?

R. Affirmatiuè. *ibid.*

15. An ad incurrendam Clem. dictæ excommunicationem, requiratur quod excommunicatus, qui sepelitur sit excommunicatus vitandus, seu non toleratus?

R. Vt Longè probabilius: Requiri iam. 132

16. An huiusmodi pœnam excommunicationis Clemen. 1. de sepult. latam, contra sepelientes excommunicatos, solum illi homines, qui propriis manibus cadauer excommunicati in sepulchrum immittunt, aut in fossam inferunt, non alij, qui comitantur funus, incurrant?

R. Quòd alij probabiliter affirmant: alij probabiliter negant. Quidam autem probabilius; ex dicendis constabit? *ibid.*

17. An innodentur excommunicationis d. Clement. censura, illi qui lauant corpus excommunicati: qui induunt illud vestibus: & qui pulsant campanas, commonefaciende populum de precibus pro dicto excommunicato faciendis?

R. Vt certum: Non innodari dicta Censura. *ibid.*

18. An, qui Cruces, Cereos, & alia ad funus excommunicati spectantia, ferunt, incurrant censuram d. Clemen. latam contra sepelientes excommunicatos?

R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*

19. An omnes, qui funus comitantur ad sepulchrum, censura d. Clemen. comprehendantur?

R. Probabilius: Non comprehendi. *ibid.*

20. An saltem, dictam excommunicationem incurrant, qui deferunt corpus excommunicati ad sepulchrum, non tamen sepeliunt?

R. Probabilius: Non incurrere. 133

21. An ad minus dictam excommunicationem incurrant fodientes, aperientes sepulchrum; etiamsi postea in illud cadauer excommunicati non inferant, nec terra operiant?

Probabilius Respondeo, nec hos homines incurrere. *ibid.*

22. An saltem dictam censuram incurrant Clerici, aut alij Ecclesiarum Ministri, qui (cum teneantur impedire) cor excommunicati sepelire in suis Ecclesiis permittunt?

R. Probabilius, nec adhuc hos incurrere. *ibid.*

23. An ad minus, consulentes, fautores, vel cooperatores ad collocandum cadauer excommunicati in sepultura Ecclesiastica, innodentur vinculo excommunicationis latæ in dicta Clementina?

R. Pro

R. Probabiliùs : Nec has personas incurrere. ibid.
24. An tandem, saltem, qui mandantes, aut Procurantes, vt corpus excommunicati Sepulturæ Sacræ tradatur in dictam excommunicationem incidant.
R. Æquè probabiliter. Nec huiusmodi personas incurrere. ibid.
25. An tantummodo incidant in dictam excommunicationem, qui propriis manibus cadauer excommunicati in sepulchrum inferunt, & terra cooperiunt?
R. Probabiliter. Tantum illos incurrere. 134

DISPVTATIO IX.

De quarto effectu excommunicationis maioris, qui est, Priuatio, seu inhabilitas ad obtinenda Ecclesiastica beneficia, & eorum fructus.

Q. 1. AN Excommunicatio maior priuet, ipso facto, hominem beneficiis ante ipsam, legitime obtentis?
R. Tanquam certum quod non. ibid.
2. An saltem priuari possit excommunicatus beneficiis, quæ ante excommunicationem legitime obtinebat.
R. Probabiliùs : aliquando posse priuari. 135
3. An collatio beneficij, facta excommunicato, sit ipso iure inualida & nulla?
R. Tanquam certum esse, & in vtroque foro nullam. ibid.
4. An saltem, collatio beneficij facta Excommunicato tolerato, & non vitando sit valida & rata?
R. Probabiliùs etiam esse inualidam, & nullam. ibid.
5. An Collatio beneficij facta excommunicato inuincibiliter ignoranti se esse excommunicatione maiori ligatum, sit etiam inualida, & nulla?
R. Probabiliùs. Adhuc esse inualidam, ac nullam. 136.
6. An saltem sit valida beneficij collatio facta illi, qui tempore collationis credebatur, sed falsò, esse excommunicatus?
R. Vt certum : Tunc esse validam. 137
7. An similiter, valida, ac rata sit electio, aut collatio beneficij facta ei, qui per sententiam fuit excommunicatus, sed reuera nulliter?
R. Vt certum : Etiam esse validam. ibid.
8. An item sit valida, ac rata collatio beneficij facta illi, qui per sententiam iudicis, iniuste, valide tamen fait excommunicatus.
R. Vt certum : In hoc casu non esse validam. ibid.
9. An sit valida collatio beneficij facta alicui, tempore, quo non est maiori excommunicatione ligatus; postea tamen, dum est maiori excommunicatione adstrictus, collationem acceptat?
R. Æquè probabiliter : Talem collationem esse validam. ibid.
10. An saltem sic acceptans beneficium in excommunicatione peccet?
R. Probabiliùs. Quòd non. 138
11. An etiam sit valida collatio beneficij, facta excommunicato maiori, casu, quo talem collationem acceptet post absolutionem ab excommunicatione?
R. Longè probabiliùs non esse validam (saltem non interueniente dispensatione Episcopi.) ibid.
12. An saltem, possit Papa, seu Episcopus, absque noua collatione, & expeditione literarum, dispensare, vt is, qui absolutus est ab excommunicatione, licitè retineat beneficium, quod ei tempore excommunicationis fuit collatum?
R. Probabiliùs : Posse; dummodo ad tales Prælatos, collatio beneficij pertineret. 139
13. An, qui obtinuit beneficium eo tempore, quo erat maiori excommunicatione ligatus, teneatur resignare illud?
R. Teneri, &c. 140
14. An excommunicatus occultus teneatur manifestare suam excommunicationem, si aliter non possit se retrahere ab acceptione beneficij ad quod eligitur?
R. Teneri : nisi aliàs ex tali manifestatione sequatur scandalum, infamia, aut aliud graue damnum. ibid.
15. An collatio pensionis spiritualis, quæ fundatur in titulo spirituali, & dicitur, *præstimonium*, facta excommunicato maiori, sit rata, ac valida?
R. Longè probabiliùs : Negatiuè. ibid.
16. An saltem, collatio pensionis communiter dictæ, quæ, scilicet, vacat morte pensionarij, datur tamen Clericis, ob munus aliquod spirituale, vt ob dicendum officium B. Mariæ Virginis, facta excommunicato maiori, sit rata, ac valida?
R. Probabiliùs : Nec hanc collationem esse validam, aut ratam. 141
17. An adminus, collatio pensionis temporalis facta excommunicato maiori, sit rata & valida?
R. Æquè probabiliter : Adhuc non esse validam. ibid.
18. An, non solum collatio beneficij; verum etiam, Electio, Postulatio, Præsentatio, aut alia quæcumque prouisio illius, facta excommunicato, sit nulla, ac inualida?
R. Vt certum : Esse nullam, & inualidam. 142
19. An Electio excommunicati ad sæcularem dignitatem; videlicet, ad Imperialem, Regalem, vel Ducalem, sit item inualida, ac nulla?
R. Probabiliùs : Etiam esse nullam. ibid.
20. An Electio excommunicati ad Dignitatem summi Pontificatus, sit inualida, ac nulla?
R. Probabilius : Non esse inualidam; sed ratam. 143
21. An collatio beneficij, aut alterius Dignitatis Ecclesiasticæ, aut sæcularis, facta ei, quem Pontifex scit esse excommunicatum, sit valida, & rata?
R. Quòd sic. ibid.
22. An saltem, si non per Electionem, aut Collationem ex testamento, aut ab intestato, aut titulo emptionis, acquirat excommunicatus dignitatem aliquam laïcalem, aut officium, cui adnexa est iurisdictio, possit validè, & licitè eam retinere?
R. Posse. ibid.
23. An Impetratio literarum ab excommunicato obtenta ad beneficia vacatura, sit ipso iure nulla?
R. Vt certum : Quòd sit. ibid.
24. An Commenda, seu Commendatio beneficij parochialis, seu Ecclesiæ, facta excommunicato, sit etiam inualida?
R. Affirmatiuè. ibid.
25. An Permutatio beneficiorum, facta per excommunicatum, sit etiam irrita, ac nulla?
R. Esse nullam, & irritam. 144
26. An excommunicatus sit priuatus fructibus suorum beneficiorum, quorum collationem accepit tempore excommunicationis?
R. Vt certum : Esse priuatum. ibid.

27. An excommunicatus quamdiù in excommunicatione perseuerat, etiam sit priuatus fructibus illorum beneficiorum, quæ legitimè ante excommunicationem possidebat ?
R. Tanquam certum : Etiam esse priuatum. ibid.
28. An excommunicatus, tam toleratus, quàm non toleratus, sit propter excommunicationem priuatus, ipso iure, & facto, fructibus beneficiorum, non expectata iudicis sententia ?
R. Probabilius : Esse priuatum, ante sententiam Iudicis, fructibus beneficij, correspondentibus solum, durationi excommunicationis. ibid.
29. An, etiam ex vi iuris, priuetur ipso facto, fructibus sui beneficij excommunicatus, quem pœnitet, & non stat per ipsum, vt absoluatur ?
R. Probabilius : Etiam in hoc casu priuari ipso facto, ex vi iuris, fructibus beneficij. 145
30. An, supposito, quod excommunicatus, ipso iure, & ante omnem sententiam, est priuatus fructibus sui beneficij; teneatur in conscientia se ipsum spoliare his fructibus, eosque restituere, etiam ante sententiam declaratoriam Iudicis ?
R. Probabilius : Teneri ex vi iuris: non verò ex vi consuetudinis, vbi est legitimè introducta. ibid.
31. An etiam, stando in rigore iuris, quando excommunicatus est pauper, non habens aliàs vnde viuat, possit retinere ex fructibus sui beneficij, quidquid fuerit necessarium ad sustentationem sui, & suorum, etsi sit negligens in procuranda absolutione ?
R. Longè probabilius : Non posse. 147
32. An saltem, casu quo excommunicatus non sit in mora petendi absolutionem à censura, sed potius illam petit; possit ipsemet excommunicatus propria authoritate, ex fructibus beneficij suæ inopiæ occurrere, si aliunde non potest se alere?
R. Tunc posse. 147
33. An teneatur superior excommunicatum contumacem de fructibus beneficij eius sustentare, si excommunicatus inopia, & egestate laboret?
R. Minime ad id teneri. ibid.
34. An si excommunicatus ignorans inuincibiliter suam excommunicationem fructus percipiat, teneatur postea certior suæ excommunicationis factus, fructus perceptos restituere ?
R. Teneri. ibid.
35. An excommunicatus sit priuatus omnibus fructibus, qui nomine Ecclesiasticorum prouentuum comprehenduntur ?
R. Affirmatiuè. ibid.
36. An fructibus Patrimonij in titulum alicui clerico assignati, sit priuatus excommunicatus ?
R. Tanquam certum : Esse priuatum distributionibus quotidianis. 148
37. An excommunicatus sit priuatus distributionibus quotidianis, hoc est, illis fructibus, seu prouentibus, qui conferri solent solum assistentibus in choro ?
R. Tanquam certum: Etiam esse priuatum. ibid.
38. An fructus beneficij, quibus excommunicati priuantur, sint expendendi in vtilitatem Ecclesiæ ad quam beneficium spectat ?
R. Affirmatiuè. ibid.
39. An etiam distributiones quotidianæ, quas excommunicatus amittit, debeant etiam expendi in vtilitatem Ecclesiæ, aut pauperum, an verò in vtilitatem eorum qui choro assistunt ?
R. In applicatione harum distributionum standum esse Ecclesiæ consuetudini. ibid.
40. An iniustè excommunicatus, possit (postquam excommunicatio declarata fuerit iniusta) repetere fructus beneficij quos amisit tempore excommunicationis ?
R. Posse repetere. ibid.
41. An similiter possit iniustè excommunicatus, repetere distributiones quotidianas, quas tempore excommunicationis amisit ?
R. Probabilius cum distinctione : Posse tales distributiones repetere, casu, quo esset in loco præsens vbi beneficium habebat, & item assisteret diuinis Officijs, &c. ibid.
42. An etiam iustè excommunicatus possit post absolutionem à censura, recuperare fructus, quos perdidit, tempore excommunicationis ?
R. Tanquam certum : Non posse. 149
43. An saltem prædictus iustè excommunicatus, possit recipere, ac recuperare post absolutionem distributiones quotidianas, quæ dantur assistentibus choro, si per ipsum non stet; ne absoluatur, & ne interfit choro ?
R. Probabilius : Non posse, nisi casu, quo iniustè ei denegetur excommunicationis absolutio. ibid.
44. An iniustè excommunicatus possit ab Ecclesia repetere fructus beneficiorum, quos amisit, tempore excommunicationis iniustæ ?
R. Probabilius : Posse repetere seu debere, non à iudice, qui iniustè sententiam tulit, sed à clericis quibus fuerunt applicatæ. ibid.
45. An etiam, iniustè excommunicatus debeat, repetere distributiones, quas amisit, ab ipsis, quibus applicatæ fuerunt ?
R. Debere repetere. ibid.

DISPVTATIO X.

De eodem effectu quarto, videlicet, de incapacitate Excommunicati ad conferenda beneficia Ecclesiastica.

Q. 1. AN Excommunicatus priuatus sit potestate conferendi beneficia Ecclesiastica ?
R. Vt certum esse priuatum. 150
2. An collatio beneficij facta à quolibet excommunicato, tam tolerato, quàm non tolerato, sit nulla, & inualida ?
R. Quòd non; sed solum illa quæ fit ab excommunicato non tolerato. ibid.
3. An excommunicatus toleratus, seu non vitandus, peccet beneficia conferendo ?
R. Peccare, si id faciat sponte, & non ad petitionem alterius: secus si aliàs. ibid.
4. An, Non solùm ipse excommunicatus, sed etiam qui eius vicem gerit, sit priuatus iurisdictione ad conferenda beneficia ?
R. Etiam hunc esse priuatum. ibid.
5. An, ad quæcumque beneficia Ecclesiastica conferenda, sit excommunicatus vitandus priuatus iurisdictione ?
R. Vt certum : Quòd sic. 151
6. An, quando ius conferendi beneficium pertinet ad plures coniunctim, collatio reddatur nulla, si ex conferentibus aliquis sit excommunicatus vitandus ?
R. vt certum : Reddi nullam. ibid.
7. An etiam, excommunicatus vitandus, sit priuatus iurisdictione eligendi ?
R. Vt certum : Quod sic. ibid.
8. An, si excommunicatus vitandus non eligat solus, sed

sed cum aliis excommunicatis; valida tunc sit electio, casu, quo votum excommunicati necessarium fuerit ad effectum Electionis?

R. Vt certum: Tunc non esse validam. ibid.

9. An etiam, sit inualida Electio, casu, quo votum excommunicati, non fuerit necessarium ad effectum Electionis, eo quod ad illam legitimè faciendam sufficiens esset numerus suffragiorum?

R. Vt certum: Tunc esse validam, dummodo coëligentes ignoranter illum esse excommunicatum ad suffragandum admiserint. ibid.

10. An etiam sit valida electio, casu dato, quod votum excommunicati non sit necessarium ad effectum Electionis, si ipse excommunicatus vitandus scienter fuerit admissus ab aliis veris, & habilibus Electoribus?

R. Probabiliùs: In hoc casu non esse validam. 152

11. An saltem, casu quo excommunicati admittantur ad Electionem ab aliis coëlectoribus scienter, & non eligant vnam personam; sed non excommunicati vnam, aliam verò excommunicati, tunc Electio facta à non excommunicatis sit valida?

R. Nec in hoc casu esse validam. ibid.

12. An etiam sit Electio inualida, quando Electores coguntur admittere excommunicatos vitandos ad simul eligendum?

R. Esse validam, casu quo electores non possint ductos excommunicatos à tali electione expellere. ibid.

13. An saltem, Electio sum. Pontificis facta ab excommunicatis Electoribus, sit valida?

R. Vt certum: Validam esse. 153

14. An Patronus excommunicatus, licitè possit ad Ecclesiasticum beneficium præsentare aliquem?

R. Vt certum: Non posse licitè. ibid.

15. An Præsentatio ad beneficium Ecclesiæ, à Patrono clerico excommunicato vitando facta, sit valida?

R. Tanquam mihi certum: Esse inualidam. ibid.

16. An item, præsentatio ad beneficium, facta à Patrono laïco excommunicato vitando, sit etiam inualida?

R. Probabiliùs: Tunc esse validam, absolutè loquendo. ibidem.

17. An præsentatio huiusmodi à Patrono laïco excommunicato vitando facta, sit ita valida, vt teneatur Episcopus eam admittere, si persona præsentata digna sit?

R. Non teneri: Imo nec posse licitè. 154

18. An, si Patronus laïcus excommunicatus vitandus in mora sit præsentandi; possit Episcopus tunc alteri, cui voluerit, collationem beneficij facere?

R. Posse. ibid.

19. An saltem, casu quo Patronus laïcus, sit excommunicatus toleratus, possit obligare Episcopum, vt acceptet præsentationem ab eo factam?

R. Non posse obligare Episcopum vt acceptet, quamuis hic, si velit, possit, etiam licitè, acceptare. ibid.

20. An, casu, quo Episcopus acceptet præsentationem factam à clerico excommunicato vitando, valida sit ac rata, collatio, & institutio beneficij?

R. Æquè probabiliter: Esse validam; quamuis Episcopus acceptando illam peccet. 155

21. An Admissio, seu, sumptio possessionis beneficij legitimè sibi collati, facta ab excommunicato, sit valida?

R. Probabiliùs: Quòd non. ibid.

22. An saltem, actus intromittendi aliquem in possessionem beneficij, ab excommunicato factus, sit validus?

R. Esse validum, si fiat ab executore mero: secus si fiat ab executore mixto excommunicato. ibid.

23. An Resignatio beneficij simpliciter facta ab excommunicato quolibet, in manibus Prælati, à quo confertur beneficium, sit valida?

R. Vt certum. Esse validam: imo & licitam. 156

24. An etiam Resignatio beneficij ab excommunicato vitando facta, in fauorem tertiæ personæ, hoc est, sub conditione, vt conferatur personæ à se assignatæ, sit rata ac valida?

R. Probabiliùs: Non esse ratam. ibid.

25. An item sit inualida beneficij resignatio in fauorem tertiæ personæ, si fiat ab excommunicato occulto, & non vitando?

R. Probabiliùs: In hoc casu, esse validam. ibid.

26. An Institutio, aut confirmatio beneficij, facta ab excommunicato vitando sit nulla?

R. Tanquam certum: Esse nullam. ibid.

27. An Postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando, sit nulla, & inualida?

R. Vt certum: Esse inualidam. ibid.

28. An Postulatio simplex facta ab excommunicato vitando, sit etiam nulla, & inualida?

R. Quòd non, sed valida, & rata. 157

DISPVTATIO XI.

De Quinto effectu excommunicationis, qui est, Priuatio iurisdictionis vtriusque fori, tam Ecclesiastici quàm sæcularis?

Q. 1. AN excommunicatus non toleratus omni iudiciaria potestate in foro Ecclesiastico sit priuatus?

R. Vt certum: Quòd sic. 157

2. An Ecclesiasticus nominatim excommunicatus valeat ferre in aliquem excommunicationis sententiam?

R. Vt certum: Non valere. ibid.

3. An etiam sit prohibitum excommunicato denunciato Ecclesiastico, indulgentias concedere?

R. Vt certum: Esse illi prohibitum, sicut sunt omnes alij iurisdictionis propriæ actus. ibid.

4. An Acta à iudice Ecclesiastico excommunicato non tolerato, non solum sint illicita, verum etiam inualida?

R. Vt certum: Etiam esse inualida. ibid.

5. An subditus teneatur obedire mandatis superioris sui excommunicati non tolerati?

R. Vt certum: Non teneri: imò, nec posse. 158

6. An Episcopus excommunicatus non toleratus, validè possit approbare aliquem ad confessiones audiendas?

R. Probabiliùs: Non posse. ibid.

7. An Parochus nominatim excommunicatus possit dare licentiam alicui sacerdoti ad conferendum Sacramentum extremæ vnctionis?

R. Probabiliùs: Posse. ibid.

8. An etiam, Parochus excommunicatus vitandus possit dare licentiam alicui sacerdoti, vt assistat Matrimonio?

R. Probabiliùs: Etiam posse. ibid.

9. An item, ipsemet Parochus excommunicatus vitandus possit valide assistere Matrimonio?

R. Vt longe multo probabiliùs: Posse. ibid.

10. An Acta à iudice Ecclesiastico excommunicato tolerato, & non vitando, sint irrita, & inualida?

R. Vt quid verum: Iam esse rata, ac valida. ibid.

11. An excommunicatus non toleratus, possit licitè exercere officium iudicis in foro sæculari?

R. Vt certum: Quòd non. 159
12. An saltem, si non licitè, validè tamen, possit exercere officium Iudicis, in foro, seu iudicio sæculari dictus excommunicatus non toleratus, si in excommunicatione per annum insorduerit?
R. Vt certum: Quòd nec validè possit. ibid.
13. An etiam si iudex sæcularis non insorduerit per annum excommunic atus vitandus, actus eius in iudicio exerciti, sint adhuc inualidi ac nulli?
R. Vt certum: Adhuc tunc esse inualidos, & nullos. ibid.
14. An iudex, tam Ecclesiasticus, quàm sæcularis excommunicatus vitandus, peccet mort. exercendo officium iudicis?
R. Vt tertum Quòd sic. 160
15. An Gesta à iudice sæculari excommunicato tolerato, & non vitando, sint valida, & rata?
R. Vt certum: Iam esse valida. ibid.
16. An iudex quilibet excommunicatus toleratus, & non vitandus, peccet mort. sicut peccat non toleratus, ferendo sententiam, & exercendo alia officia iudicis?
R. Probabilius: Peccare etiam mortaliter, nisi alias ignorantia, &c. illum excuset. ibid.
17. An sententia, & alij actus iudicis excommunicati tolerati, sint etiam validi, casu quo partes illum excipiant, quod sit excommunicatus?
R. Non esse validos, in hoc casu. ibid.
18. An excommunicatus toleratus possit validè excommunicare?
R. Cum distinctione: Non posse, casu, quo ante pro latam sententiam excommunicationis subditus exceptionem excommunicationis opponat. Posse vero casu quo iurisdictio non fuerit declinata. 161

DISPVTATIO XII.

De sexto effectu excommunicationis, qui est inhabilitas exercendi actus legitimos, tam in foro iudiciali, quàm extra?

Q. 1. AN excommunicatus maior possit esse in iudicio per se actor, seu agere in foro; Hispanè. *Poner demanda, ô acusar en Iuicio?*
R. Tanquam certum, quo minimè possit. 161
2. An non solum per se, sed per Procuratorem qui ab eo authoritatem accipiat, possit licitè excommunicatus in iudicio agere?
R. Tanquam certum: Adhuc non posse. ibid.
3. An excommunicatus maior possit seipsum defendere in iudicio?
R. Tanquam certum: Posse. ibid.
4. An reus excommunicatus possit esse Reactor, aut Reconuentor sui Actoris in iudicio?
R. Tanquam certum: Non posse, nisi alias in defensionem propriam. 162
5. An excommunicatus agens in iudicio publico repelli debeat à iudice, quando exceptio excommunicationis non opponitur ab aduersario?
R. Repelli debere à iudice, si excommunicatus sit vitandus; si verò non sit vitandus; posse repelli, sed non teneri. ibid.
6. An ita sit prohibitum excommunicato vitando, in iudicio agere; vt tamen si agat, & non repellatur à iudice, nec ei exceptio excommunicationis apponatur, gesta per ipsum valida sint?
R. Vt verum valida esse. ibid.
7. An actor excommunicatus peccet, ius suum in iudicio petens; antequam à iudice expellatur ab illo?
R. Peccare; Venialiter tantùm, nisi alias vrgeat causa iusta. 163
8. An reus excommunicatus vitandus possit ad iudicium cogi, & vocari?
R. Vt certum: Posse. ibid.
9. An reus excommunicatus vitandus, in ius vocatus, possit validè, non per seipsum, sed per Procuratorem à se constitutum, respondere?
R. Vt certum: Posse. ibid.
10. An huiusmodi reus excommunicatus, non solum possit, verum etiam teneatur respondere in iudicio per suum Procuratorem; ita vt nequeat per se ipsum respondere, casu, quo inueniat idoneum Procuratorem?
R. Æquè probabiliter: Posse per se ipsum respondere, etiam in dicto casu. ibid.
11. An reus excommunicatus possit in iudicio ad suam defensionem ante absolutionem admitti; casu, quo si velit, potest illam obtinere?
R. Probabilius: Posse admiti etiam in dicto casu. 164
12. An reus excommunicatus, si voluntarius sit debeat audiri in iudicio?
R. Vt certum: Non debere audiri. ibid.
13. An excommunicatus licitè possit officium Notarij, seu Tabellionis exercere?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
14. An grauiter peccet excommunicatus munus Notarij, siue Tabellionis exercendo?
R. Mortaliter peccare. ibid.
15. An instrumenta, acta, seu scripta facta à Notario, siue scriba publico, vel Tabellione, excommunicato non tolerato, sint valida, & ideo illis abhibenda fides, quæ instrumentis authenticis præstatur?
R. Probabilius: Esse irrita, & inualida, in vtroque foro. 165
16. An etiam sint inualida instrumenta, seu scripta facta à Notario, seu Tabellione excommunicato tolerato?
R. Non esse inualida. ibid.
17. An si quis excommunicatus existens creetur Notarius, seu Tabellio valeat hæc institutio, & acta ab ipso post ablatam censuram, facta valida sint?
R. Longè probabilius, valere Notarij Electionem, & facta ab ipso, &c. 166
18. An excommunicatus vitandus possit in iudicio licite officium Procuratoris gerere?
R. Vt certum: Non posse licitè. ibid.
19. An saltem in casu necessitatis, possit excommunicatus exercere officium Procuratoris pro reo?
R. Vt certum: Posse tunc. ibid.
20. An etiam licitè possit excommunicatus gerere officium Procuratoris pro socio, & litis consorte?
R. Vt certum: Quòd non. ibid.
21. An peccet dumtaxat venialiter excommunicatus vitandus, munus Procuratoris exercendo?
R. Probabilius: Peccare, & mortaliter. ibid.
22. An etiam excommunicatus non vitandus, seu toleratus, peccet mort. officium Procuratoris agendo?
R. Etiam Peccare mort. si se non requisitus ingerat: secus si requisitus. ibid.
23. An acta à Procuratore excommunicato, tam tolerato, quàm non tolerato, facta sint valida, & rata?
R. Esse valida, si à iudice per exceptionem excommunicationis, non repellantur. ibid.
24. An qui excommunicatus est, licitè possit in Procuratorem constituti?

R. Nec

R. Nec posse ab alijs constitui : nec ipsum tale officium acceptare. *ibid.*
25. An, non solum sit illicita constitutio Procuratoris excommunicati, verum etiam inualida; ita vt ex vi illius, talis persona, reuera nec accipiat potestatem, nec maneat Procurator constitutus?
R. Probabilius : Esse validam, ac legitimam, licet illicita sit. *ibid.*
26. An Iurisconsultus excommunicatus vitandus, licitè possit esse Aduocatus, seu aduocare in iudicio, pro reo, vel actore?
R. Vt certum : Non posse licitè. 168
27. An Iurisconsultus excommunicatus vitandus peccet solùm venialiter, aduocando pro alio in iudicio?
R. Probabilius : Peccare mortaliter. *ibid.*
28. An valida sint ea, quæ ab Aduocato excommunicato vitando fiunt?
R. Vt certum : Valida esse. *ibid.*
29. An Aduocatus excommunicatus vitandus, teneatur restituere stipendium, quod pro aduocatione accepit?
R. Vt longè probabilius : Quòd non. *ibid.*
30. An excommunicatus non toleratus, licite possit esse testis in iudicio, & extra?
R. Vt certum : Non posse licitè. *ibid.*
31. An excommunicatus non toleratus, peccet solum venialiter, ferendo testimonium in iudicio, vel extra?
R. Probabilius : Peccare mortaliter. *ibid.*
32. An saltem excommunicatus toleratus, licitè possit esse in iudicio testis?
R. Posse, si sit ad id rogatus. *ibid.*
33. An validum sit testimonium testis excommunicati non tolerati, casu, quo non repellatur à iudice?
R. Probabilius : Nec in tali casu, esse validum. 170
34. An saltem testimonium testis excommunicati non tolerati, sit validum, casu, quo non solum, non repellitur; verum etiam de consensu iudicis, & vtriusque partis admittitur?
R. Probabilius : Etiam in hoc casu, esse inualidum. 170
35. An etiam sit inualidum, testimonium testis excommunicati tolerati, & non vitandi?
R. Non esse inualidum : Sed validum. *ibid.*
36. An excommunicatus possit esse testis, in causis fidei?
R. Vt certum : Posse. *ibid.*
37. An etiam possit excommunicatus esse testis in contractu Matrimonij?
R. Probabilius : Etiam posse. *ibid.*
38. An item, in aliis casibus, in quibus admittitur infamis in testem, admitti & possit excommunicatus?
R. Probabiliter : Posse. 171
39. An deinde possit excommunicatus esse testis contra excommunicatum?
R. Negatiuè. *ibid.*
40. An saltem possit esse testis, qui est excommunicatus, quia non fuit confessus semel in anno, iuxta præceptum. cap. *Omnis vtriusque sexus, de Pœnit.*
R. Probabilius : Nec hunc excommunicatum posse esse testem; si denunciatus sit. *ibid.*
41. An excommunicatus possit licitè ferre testimonium in contractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus?
R. Vt certum : Non posse licitè. *ibid.*
42. An saltem sit validum testimonium excommunicati denunciati, seu vitandi, in scripturis, contractibus, testamentis, & aliis instrumentis extraiudicialibus?
R. Probabilius : Quòd non. *ibid.*
43. An excommunicatus possit esse Tutor, vel Curator?
R. Vt certum : Non posse. *ibid.*
44. An gesta à Tutore, vel Curatore excommunicato vitando, sint valida, & rata?
R. Probabilius : Esse valida, si aliàs per exceptionem non expellatur. 172
45. An excommunicatus licitè possit condere testamentum, & Codicillum facere?
R. Vt certum : Non posse licitè. *ibid.*
46. An saltem, validum, ac firmum sit testamentum factum ab excommunicato?
R. Probabilius longè : Esse validum : nisi in casu, quæ excommunicatus sit ob hæresim, aut percussionem Cardinalis. *ibid.*
47. An excommunicatus instituì possit hæres, ita vt institutio in eum facta, teneat?
R. Probabilius longè : Posse, &c. *ibid.*
48. An licitum sit excommunicatis inire cum aliis contractus?
R. Tanquam certum : Non esse licitum excommunicatis vitandis : imò, nec, non vitandis, casu quo ipsi se ingerant. 173
49. An saltem, contractus initi cum excommunicatis vitandis, sint validi, si alium defectum non habeant, præter excommunicationem?
R. Probabilius longè : Esse validos. *ibid.*

DISPVTATIO XIII.

De septimo effectu excommunicationis, qui est Priuatio ciuilis, politicæ seu humanæ communicationis, aut conuersationis.

Q. 1. AN omni excommunicato maiori, sit, per se loquendo, prohibitum, communicare, seu conuersari cum aliis fidelibus?
R. Tanquam certum : Affirmatiuè. 173
2. An etiam non sit prohibitum, sed licitum excommunicato, cum alio excommunicato communicare?
R. Vt quid certum : Esse prohibitum. *ibid.*
3. An sit prohibitum excommunicatis ex vi censuræ cum infidelibus communicare & conuersare?
R. Vt quid certum : Non esse prohibitum. *ibid.*
4. An item sit prohibitum fidelibus, communicare cum excommunicatis?
R. Tanquam certum : Esse prohibitum cum nominatim denunciatis, aut publicis clericorum percussoribus, non verò cum Excommunicatis non vitandis, &c. 174
5. Quibus in rebus, seu actionibus prohibitus sit fidelis communicare cum excommunicatis vitandis, hoc est nominatim denunciatis, & publicis clericorum percussoribus?
R. Quòd est prohibitus in contentis in hoc versu. Os, orare, vale, communio, mensa negatur. ibid.
6. An prohibitum sit fidelibus osculari, aut amplexari excommunicatum vitandum?
R. Tanquam certum : Esse prohibitum. *ibid.*
7. An etiam sit prohibitum cum excommunicato vitando loqui, aut confabulari?
R. Esse prohibitum, tanquam certum. Palam, & clam. & licet non respondeat excommunicatus, seu ab illo prouocemur. *ibid.*
8. An saltem sit licitum fidelibus loqui cum excommunicatis, per signa, & nutus?

R. Tan

R. Tanquam certum : Nec id esse licitum. *ibid.*
9. An sit licitum fidelibus loqui cum excommunicato vitando, per scripturam vel literas, aut nuntium ?
R. Tanquam certum : Nec id licere. *ibid.*
10. An saltem sit licitum rescribere excommunicato vitando ?
R. Probabilius : Non esse licitum. 175
11. An sit licitum munera excommunicato vitando mittere ?
R. Vt certum : Non esse licitum. *ibid.*
12. An saltem, sit licitum munera ab Excommunicato vitando recipere ?
R. Vt certum : Nec id esse licitum. *ibid.*
13. An munera, quæ quis illicite ab excommunicato recepit teneatur ea excommunicato reddere , vel dare pauperibus ?
R. Longè probabilius : Non teneri , licet bene faceret. ibidem.
14. An saltem, sit licitum ab vxore, filio, vel familia excommunicati munera accipere?
R. Vt certum : Nec id esse licitum, si nomine excommunicati mittantur. 176
15. An per verbum , *vale* , prohibitum sit fidelibus salutare excommunicatum verbis honorificis. *Hispanè tenga v. m. buenos dias vero à v. m. lumano, &c.*
R. Tanquam certum : Probabilius esse. *ibid.*
16. An saltem, sit licitum salutare excommunicatum verbis deprecatoriis, veluti dicendo : *Deus te illuminet, vel Deus te conuertat ?*
R. Probabilius : Licitum esse, non solum resalutare, verum, & salutare dictis verbis. *ibid.*
17. An etiam sit licitum resalutare excommunicatum , salutantem prius verbis etiam honorificis ?
R. Probabilius : Non esse licitum. *ibid.*
18. An saltem sit licitum fidelibus resalutare excommunicatum vitandum absque verbis v.g. aperiendo caput, ei assurgendo, dando ei locum in sedili, vel simili signa præbendo in signum vrbanitatis ?
R. Probabilius : Non esse licitum. 177
19. An saltem , sit licitum caput excommunicatis detegere, eis assurgere, &c. si hæc signa non fiant, animo eis honorem præstandi , sed solum ad euitandum scandalum , vel ob vrbanitatis indicia ?
R. Probabilius : Nec dum esse id licitum. *ibid.*
20. An ad minus sit licitum aperire caput, Pretori, iudici, aut magnati excommunicato vitando?
R. Esse licitum non ex vi iuris , sed consuetudinis, ibidem.
21. Quid intelligatur per particulam *Communio*, quæ est quarta vox versiculi ?
R. Intelligi communicationem externam in habitatione, societate &c. 178
22. An licitum sit fideli non excommunicato, cum excommunicato vitando in eadem domo habitare ?
R. Non esse licitum, si id fiat, pro eodem negotio, non pro diuerso. *ibid.*
23. An non solum in eadem domo, sed etiam in eodem cubiculo, vel camera, licitum sit non excommunicato habitare cum excommunicato vitando ?
R. Etiam esse licitum, casu, quo non cohabitet cum illo tanquam socius, & pro eodem negotio. *ibid.*
24. An etiam sit licitum non excommunicato , non solum habitare in eádem camera ; verum etiam in eodem lecto cum excommunicato vitando dormire ?
R. Non esse licitum, nisi casu necessitatis, vtilitatis, & contingentiæ. *ibid.*
25. An sit prohibitum fideli, consedere, coambulare, simul iter agere, collaborare, seu cooperari cum excommunicato vitando ?
R. Esse prohibitum, si id fiat per modum communicationis : aliàs non. 179
26. An per Particulam, *Mensa*, prohibeatur, comedere & bibere in eadem mensa cum excommunicato vitando ?
R. Prohiberi , comedere, & bibere in eadem mensa formaliter, hoc est, in Mensa, quæ reputetur vna. *ibid.*
27. An sit licitum, comedere cum excommunicato, in vna , & eadem Mensa, si id fiat, animo non se communicandi ?
R. Probabilius : Non esse licitum. *ibid.*
28. An saltem sit licitum, comedere cum excommunicato in vna, & eadem Mensa formaliter, si id fiat, absque mutua societate ?
R. Probabilius : Non esse licitum. 180
29. An liceat iter genti, sedere in hospitio, in eadem etiam paruula Mensa , cum excommunicato vitando ?
R. Licere ei ; ob itineris necessitatem, *ibid.*
30. An liceat alicui, comedere cum excommunicato in conuiuio alicuius tertij, à quo vterque est inuitatus ?
R. Probabilius : Non licere ; nisi aliàs comedat in diuerso cubiculo. *ibid.*
31. An Religiosus , qui scit in suo Refectorio adesse aliquem excommunicatum vitandum ; teneatur à Mensa surgere, & in alia parte comedere ?
R. Teneri. *Et videatur quæstio.* 181

DISPVTATIO XIV.

De eodem septimo effectu excommunicationis; nempe, de culpa, quam non excommunicatus incurrit, ex communione cum excommunicato vitando, & è contra ?

Q. 1. AN fidelis communicans in rebus ciuilibus, & actionibus humanis cum excommunicato vitando, peccet mortaliter ?
R. Probabilius multo : Solum peccare venialiter, exceptis casibus mox referendis. 181
2. An saltem peccet mortaliter quis, casu quo frequenter cum excommunicato vitando , in dictis actionibus humanis communicet?
R. Probabilius : Adhuc non peccare , nisi venialiter. 182
3. An ad minus, peccet mort. qui in huiusmodi humanis actionibus communicat cum excommunicato vitando, ex contemptu formali excommunicationis, & clauium Ecclesiæ?
R. Vt certum : Tunc peccare mortaliter. *ibid.*
4. An qui communicat cum excommunicato vitando, contra præceptum superioris interdicentis, sub pœna excommunicationis , huiusmodi communicationem, peccet mortaliter ?
R. Vt certum : Peccare mort. & excommunicationem incurrere. *ibid.*
5. An etiam peccet mort. qui communicat cum excommunicato vitando, in crimine criminoso?
R. Vt certum : Et peccare mort. & incurrere excommunicationem maiorem, vt mox constabit. *ibid.*
6. An requirantur aliquæ conditiones, vt quis participans in crimine cum excommunicato , peccet mort. & incurrat excommunicationem maiorem?

R. Requiri, nempe quinque : Legantur. 183
7. An huiusmodi excommunicatio lata in participantes in crimine criminoso, sit iuris ?
R. Vt longè multo probabiliùs : Esse iuris, non hominis. ibid.
8. An huiusmodi excommunicatio incurratur toties, quoties quis participat cum excommunicato in crimine criminoso ?
R. Quòd sic, modò participationes sint moraliter diuersæ. ibid.
9. Quisnam potest absoluere ab excommunicatione incursa, ob communicationem cum excommunicato in crimine criminoso ?
R. Quòd solus ille, qui potest absoluere principalem cum quo communicauit. 184
10. An item peccet mort. & incurrat excommunicationem maiorem clericus, qui scienter, & sponte admittit ad officia diuina excommunicatum nominatim à Papa ?
R. Affirmatiuè : Debent tamen ad id concurri aliquæ conditiones. ibid.
11. An deinde peccet mort. qui communicat in officiis diuinis solemniter celebratis, cum excommunicato vitando ?
R. Vt certum : Quòd sic. ibid.
12. An, ex paruitate materiæ, possit quis excusari à mortali communicans excommunicato vitando in officiis diuinis solemniter celebratis ?
R. Posse. ibid.
13. An etiam excusetur à mortali, qui participat cum vitando excommunicato in officiis diuinis, priuata communicatione ?
R. Vt probabiliùs : Excusari à mortali, licèt à veniali, non. 185
14. An saltem sit licitum, communicare cum excommunicato non vitando, seu tolerato, ac si non esset excommunicatus ?
R. Esse illis licitum, &c. ibid.

DISPVTATIO XV.

De eodem septimo effectu, nempe, de causis excusantibus à culpa, & à censura in participatione, & communicatione cum excommunicato vitando ?

Q. 1. AN dentur aliquæ causæ, propter quas licitum sit, participare, & communicare cum excommunicato vitando ?
R. Vt certum : Dari quinque, hoc versiculo contentas: Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse. 185
2. An per particulam, *vtile*, intelligatur vtilitas specialis, tam spiritualis, quàm temporalis: tam ipsius excommunicati vitandi, quàm aliorum participantium cum illo ?
R. Vt certum : Id totum intelligi. 186
3. An ob spiritualem vtilitatem excommunicati vitandi, licitum sit confessori, audire confessionem illius, priusquam eum absoluat à censura ?
R. Vt certum : Licitum illi esse. ibid.
4. An etiam, ob vtilitatem spiritualem excommunicati, possimus illum ad audiendam concionem admittere ?
R. Vt certum : Etiam posse. ibid.
5. An item ob eandem vtilitatem possit quis priuatim admonere excommunicatum, vt recipiat, & ob id etiam interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam ?
R. Vt certum : Etiam posse. ibid.
6. An si quis admoneat excommunicatum per epistolam, possit in principio eius ponere solitam salutationem ?
R. Vt ferè certum : Posse. ibid.
7. An deinde, licitè possit quis monere excommunicatum, etiamsi sciat talem monitionem nihil profuturam ?
R. Vt certum : Non posse. 187
8. An sit licitum alicui, legere pium librum, aut sacram scripturam coram excommunicato, vt illum ad salutem animæ conducat ?
R. Vt certum : Esse illi licitam. ibid.
9. An licitum sit nobis eleemosynam pauperi excommunicato erogare ?
R. Vt certum : Quod sic. ibid.
10. An etiam sit nobis licitum nostra ope, auxilio, aut defensione, excommunicato subuenire, ne aliquod graue damnum in corpore, aut in fama, aut in aliis bonis temporalibus patiatur ?
R. Vt certum : Etiam esse licitum. ibid.
11. An item, ob propriam vtilitatem spiritualem possit quis cum excommunicato communicare ?
R. Posse, dummodò non adsit alius, à quo talis vtilitas recipi possit. 188
12. An deinde ob vtilitatem corporalem, cuilibet liceat cum excommunicato vitando communicare ?
R. Cuilibet licere, modo dicto. ibid.
13. An rursus ipsismet excommunicatis, ob suam vtilitatem spiritualem aut temporalem, sit licitum, cum aliis communicare, sicuti est licitum aliis cum ipsis ?
R. Vt quid certum : Etiam ipsis esse licitum. ibid.
14. An tandem, sit licitum excommunicato, etiam vitando, petere à suo debitore suum creditum priuatim ?
R. Probabiliùs : Licitum illi esse. ibid.
15. Quid intelligatur per secundam particulam, *Lex ?*
R. Intelligi, Legem Matrimonij. 189
16. An vxor possit communicare cum marito excommunicato non tolerato, in redditione, & petitione debiti coniugalis ?
R. Vt certum : Posse. ibid.
17. An vxori liceat communicare cum marito excommunicato non tolerato, non solum in debito coniugali ; sed etiam in colloquiis, mensa, & aliis omnibus, ac si excommunicatus non esset ?
R. Vt ferè certum : Licere. ibid.
18. An etiam, casu quo mulier scienter contraheret matrimonium cum excommunicato ; posset eodem modo, quo est dictum, cum illo communicare ?
R. Probabiliùs : Posse eodem modo. ibid.
19. An etiam, sponsa de præsenti gaudeat priuilegio *d. cap. Quoniam multo :* & ita communicare cum sponso excommunicato vitando ?
R. Vt probabiliùs longè : Posse. 190
20. An sit licitum vxori, simul prandere cum suo viro, qui illicitè ad mensam excommunicatum vitandum admittit ?
R. Vt certum : Non esse illi licitum. ibid.
21. An vxor, non solum possit, verum etiam teneatur, esse, & communicare cum viro excommunicato, eodem modo, quo ad id, ante excommunicationem, astricta erat ?
R. Vt certum : Teneri etiam. ibid.
22. An licitum sit viro non excommunicato, communicare cum vxore nominatim excommunicata, in omnibus, & eodem modo, quo licitum est

vxori cum viro nominatim excommunicato ?
R. Vt multo probabiliùs : Affirmatiuè. ibid.
23. An si vterque coniux sit excommunicatus, sit etiam illis licita communicatio in debito, mensa, colloquio,& aliis omnibus ?
R. Quòd sic. 191
24. An permissio, quam ius tribuit vxori communicandi cum marito excommunicato,extendatur ad diuina ?
R. Vt longè probabiliùs : Extendi. ibid.
25. An coniux excommunicatus possit licitè debitum petere ab vxore non excommunicata?
R. Probabiliùs : Posse. ibid.
26. Quæ personæ excipiantur per verbum, *Humile ?*
R. Quòd omnes illæ, quæ aliqua legis obligatione subiciuntur alteri,vt filij,serui,&c. 192
27. An filij legitimi, & sub cura Parentum existentes, licitè possint communicare cum Patribus excommunicatis vitandis ?
R. Vt certum : Posse. ibid.
28. An etiam filij legitimi, emancipati tamen, possint communicare cum suis Parentibus excommunicatis vitandis ?
R. Æquè probabiliter : Posse, eodem modo, ac alij filij non emancipati. ibid.
29. An etiam, filij illegitimi possint licitè cum Parentibus excommunicatis vitandis communicare?
R. Posse,sicuti alij filij legitimi. ibid.
30. An item,filij adoptiui possint communicare,eodem modo, ac filij legitimi cum Parentibus excommunicatis ?
R. Non posse; nisi aliàs tales filij sint sub cura Parentum,& cum illis habitent. 193
31. An nepotes, & Pronepotes comprehendantur etiam sub nomine filiorum:& ita possint cum auo, & Proauo excommunicatis communicare ?
R. Affirmatiuè. ibid.
32. An nurus, & gener, possint communicare cum socero, & socro excommunicatis : & Priuignus, & Priuigna,cum nouerca, & vitrico ?
R. Æquè probabiliter: Posse omnino, etiamsi quasi emancipati ab illis viuant. ibid.
33. An pupillus possit communicare cum suo Tutore excommunicato vitando ?
R. Posse absolutè; si sit sub eius cura, & comensalis illi: si vero viuat separatus solum poterit ei communicare in ijs, quæ ad munus Tutoris pertinent. 194
34. An filij spirituales possint communicare cum Patribus spiritualibus excommunicatis vitandis ?
R. Quòd non. ibid.
35. An superiores non excommunicati possint cum suis Inferioribus excommunicatis communicare, v.g. Pater,vel Mater cum filiis : Auus,aut Proauus cum nepotibus,& pronepotibus,&c.
R. Probabiliùs : Posse. ibid.
36. An etiam, quando superiores sunt excommunicati, possit cum suis Inferioribus non excommunicatis communicare ?
R. Etiam posse. ibid.
37. An serui,vel famuli,quocunque titulo tales sint, possint communicare cum Dominis excommunicatis vitandis ?
R. Vt certum : Posse. ibid.
38. An vt famuli, serui, &c. possint communicare cum suis Dominis excommunicatis, necessum sit, quod ante excommunicationem Dominorum intrauerint ad seruiendum illis ?
R. Æquè probabiliter : Non esse id necessum. 195
39. An prædicti serui, & famuli possint generaliter communicare in omnibus rebus, tam humanis quàm diuinis,cum suis Dominis excommunicatis vitandis ?
R. Probabiliùs : Posse. ibid.
40. An etiam,vasalli possint communicare cum Domino suo excommunicato vitando ; & Dominus cum illis ?
R. Probabiliùs : Posse communicare in solutione tantum tributorum : non in alijs rebus humanis. ibid.
41. An Inferiores eiusdem familiæ, vt fratres, sorores, serui, & similes ; si vnus horum sit excommunicatus,possint cæteri communicare cum illo?
R. Nullo modo posse directe,& per se : bene tamen aliquando indirecte,& per accidens. 196
42. An sit licitum clericis, communicare cum suo Episcopo excommunicato vitando ?
R. Vt certum : Quòd nullo modo; nisi aliàs sint simul de eius familia ac seruitio. ibid.
43. An Religiosi possint communicare cum suis Prælatis excommunicatis vitandis ?
R. Posse : Quidquid alij dicant. ibid.
44. An milites possint communicare in bello cum Duce excommunicato vitando ?
R. Posse. 197
45. Quid intelligatur per illam particulam, *Res ignorata ?*
R. Quod ignorantia inuincibilis excuset à peccato communicandi cum excommunicato. ibid.
46. An qui dubitat, an alius excommunicatus denunciatus sit,illum statim vitare debeat ?
R. Non debere. ibid.
47. An saltem,qui certo scit alium esse excommunicatum ; dubitat tamen, an denunciatus sit, teneatur tunc illum vitare ?
R. Non teneri : Posse tamen si velit. ibid.
48. An confessarius teneatur vitare illum, quem per confessionem scit,esse excommunicatum non toleratum ?
R. Nec teneri,nec posse vitare illum in publico:bene tamen posse in secreto illum vitare, quamuis ad id non teneatur. ibid.
49. An ego tenear vitare illum, qui extra confessionem mihi dixit ; se esse excommunicatum non toleratum ?
R. Teneri me illum vitare. ibid.
50. An teneatur quis vitare eum, quem per famam publicam nouit esse excommunicatum denunciatum, aut publicum percussorem clerici ?
R. Vt certum : Teneri. 198
51. An etiam sola fama excommunicationis sufficiat ad hoc, vt infamatus repellatur à iudicio ; aut, vt puniatur ille, qui excommunicatum non vitauerit, &c.
R. Vt fere certum : Non sufficere. ibid.
52. An siquis,non per famam publicam,sed à paucis audiat,aliquem esse excommunicatum vitandum, teneatur eum vitare ?
R. Probabiliùs : Teneri, si illi pauci, sint viri probi, & fide digni : secus,si tales non sint. ibid.
53. An siquis adhuc per vnicum testem fide dignum; v.g. Parochum,sciret Petrum, v.g.esse excommunicatum denunciatum,teneatur vitare illum ?
R. Probabiliùs : Non teneri. ibid.
54. An saltem,teneatur quis vitare illum,quem Episcopus, vel Parochus, testificatur esse nominatim denunciatũ,ostendendo ei literas denunciationis?
R. Vt certum : Teneri tunc. 199
55. An quis teneatur euitare illum, quem fama publica constat,percussisse clericum ; sed non constat fama publica,quod notoriè percussit ?
R. Non teneri. ibid.
56. An siquis sciat, Petrũ v.g.esse excommunicatum nomina

nominatim in vna Prouincia, teneatur illum vitare in alia, vbi est occultum?

R. Vtrumque esse probabile. *ibid.*

57. An qui semel sciuit, aliquem esse excommunicatum non toleratum semper teneatur vitare illum, donec ei constet de Absolutione?

R. Affirmatiuè. *ibid.*

58. Quando excõmunicatus præsumi absolutus debeat; & sic quis cum eo licitè communicare valeat? *R. Quòd præsumi debet ex variis signis.* 200

59. Quid intelligatur per particulam, *Necesse*, quæ est vltima causa excusans?

R. Quòd intelligitur, necessitas, tam ipsius excommunicati, quàm aliorum; siue sit extrema, siue grauis, spiritualis, vel corporalis, &c. *ibid.*

60. An possit quis excõmunicato vitando equũ gratis, vel pretio tradere; vt prosequatur iter incœptũ?

R. Posse, si equo opus habeat. *ibid.*

61. An non excommunicatus possit petere eleemosynam ab excommunicato vitando?

R. Non posse; nisi in casu, quo sit alius à quo commodè possit petere. *ibid.*

62. An saltem, Prædicatores, & Confessores possint licitè petere eleemosynam ab excõmunicato vitando, etiamsi aliàs possent aliundè sibi prouidere?

R. Posse: quidquid alij dicant. *ibid.*

63. An licitum sit, communicare cum excõmunicato vitando, ratione euitandi aliquod graue damnum?

R. Esse licitum. *ibid.*

64. An sit licitum, erogari eleemosynam excommunicato, vt tali iuuamine securius persistat in excommunicatione?

R. Quòd nullo modo. 201

65. An ceteris paribus, prius sit elargienda eleemosyna non excommunicato, quàm excõmunicato?

R. Affirmatiuè. *ibid.*

66. An in casibus, quibus permissa est communicatio cum excommunicatis vitandis, possit superior præcipere, vt quacumque necessitate occurrente, eorum communicatio euitetur?

R. Posse: Nisi aliàs communicatio sit talis, quæ naturali, aut diuino iure præcipiatur. *ibid.*

67. An si Pontifex, sub pœna excommunicationis præciperet; ne quis ficariis, aut Bannitis subueniret, posset aliquis in extrema necessitate illis existentibus subuenire, absque incursu Censuræ?

R. Non posse, absque incursione censuræ. *ibid.*

DISPVTATIO XVI.

De alijs Effectibus excommunicationis maioris.

Q. 1. AN Rescripta quæcumque à Pontifice, per excommunicatum maiorem, impetrata; sint inualida & nihil ei prosint?

R. Affirmatiuè. 201

2. An etiam, Rescripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum Papa inferiorum, obtenta per excommunicatum, sint inualida, & nullius efficaciæ?

R. Probabilius: Minimè esse inualida, sed valida. *ibid.*

3. An item, sint valida rescripta, priuilegia, seu gratiæ, impetrata à supremo Principe sæculari per excommunicatum?

R. Probabilius: Etiam hæc esse valida. 202

4. An si excõmunicatus est omnino occultus, rescriptum per eum, impetratum à Papa, sit etiã nullum?

R. Probabilius: Etiam esse nullum. *idid.*

5. An Clausula absolutionis, quæ in Rescriptis Apostolicis præmittitur ad valorem eorum, sit adeò vniuersalis, vt per illam, Impetrantes ab omnibus censuris, etiam reseruatis, absoluantur?

R. Ab omnibus absolui. *ibid.*

6. An rescriptum Pontificis impetratum ab excõmunicato in fauorem tertiæ personæ, sit etiam nullũ?

R. Probabilius: Etiam esse nullum. *ibid.*

7. An Excommunicatus, qui per annum in excommunicatione, obdurato animo, persistit; fiat suspectus de hæresi, & vt talis puniri possit?

R. Affirmatiuè. Legatur. *ibid.*

8. An qui conuenitur super aliqua crimina, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur; si in ea excommunicatione per annum, perseueret, censeatur cõuictus de crimine, de quo fuit accusatus?

R. Affirmatiuè. 203

9. An Clericus persistens in excommunicatione per annum, priuari possit, beneficiis, quæ possidet?

R. Posse priuari. *ibid.*

10. An excommunicatus reddatur per excommunicationem infamis?

R. Quòd sic. *ibid.*

DISPVTATIO XVII.

De Absolutione ab excommunicatione.

§ I.

De ijs, qui ab excommunicatione maiori absoluere possunt.

Q. 1. QVi sunt Iudices, qui potestate Ordinaria, hoc est, iure proprio, absoluere à censuris possunt?

R. Quòd omnes illi, qui suo iure, non alieno mãdato, excommunicare possunt: vt Papa, Patriarchæ, &c. 203

2. Qui sunt Iudices, qui potestate delegata absoluere à censuris possunt?

R. Quòd omnes illi, quibus commissa est potestas ab ipsis Ordinarijs, &c. 204

3. Quibus personis possit delegari potestas absoluendi à censuris?

R. Quòd omnibus illis, quibus delegari potest potestas ferendi censuras. *ibid.*

4. An non solùm Sacerdos, sed etiam Clericus primæ tonsuræ, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticã in foro exteriori, ac proinde in eodẽ foro potest excõmunicare; possit etiam non solum in foro exteriori absoluere à cẽsuris, verum etiam in foro interiori?

R. Vt quid certum: Non solum Sacerdotem, sed etiam dictum Clericum primæ tonsuræ posse, &c. *ibid.*

5. An laïcus non tonsuratus possit absque speciali commissione absoluere à Censuris in articulo mortis, deficiente Sacerdote?

R. Probabiliter: Non esse absque speciali cõmissione. *ib.*

6. An saltem, quilibet Clericus, etiamsi solum habeat primam Tonsuram, possit, etiam sine speciali commissione, absoluere ab excommanicatione, & ab aliis censuris, existentem in articulo mortis?

R. Probab. Adhuc nõ posse sine speciali cõmissione 205

7. An ad minus, Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet excõmunicandi, & absoluẽdi; possit, licet sacerdos non sit, absoluere in articulo mortis à quacumque censura, quemcumque etiã non subditũ?

R. Probabilius: Adhuc non posse, si Sacerdos non sit. *ib.*

8. An omnes Sacerdotes, nulla exceptione facta possint in articulo mortis, absoluere ab omnibus peccatis, & Censuris, etiam Papæ reseruatis?

R. Vt certum: Omnes sine exceptione, posse. 206

9. An sit illicitum, absolutionem censurarum, per errorem, aut dolum, à Iudice extorquere?

R. Vt certum: Quòd sic. *ibid.*

10. An non solùm sit illicita, verũ etiam inualida, absolutio cẽsurarum, per dolum, aut errorẽ, extorta?

R. Etiam esse inualidam, si fuit extorta per dolum, aut errorem versantem circa causam finalem: secus ve-

ro si per dolum aut errorem versantem circa causam impulsiuam. Legatur. ibid.
11. An etiam, non solum sit illicita, sed etiam inualida censurarum absolutio, extorta per vim, vel metum iniuriosum cadentem in constantem verum?
R. Vt quid certum: Etiam esse inualidam, ex iure positiuo. ibid.
12. An item, sit inualida absolutio censurarum, extorta à iudice, per vim, vel metum leuem?
R. Probabilius: Tunc non esse inualidam. ibid.
13. An qui per metum grauem, seu vim, impetrat absolutionem à censura, incurrat nouam excommunicationem?
R. Vt certum: Incurrere ex decreto Gregor. X. 207
14. An huius decreti excommunicationem incurrant iudices Regij, quando ad tollendam vim, rogant, & iure compellunt iudicem Ecclesiasticum, vt absoluat excommunicatum ab ipso, ad tempus?
R. Non incurrere. ibid.
15. An ab excommunicatione ab homine lata, possit absoluere ipse, qui illam tulit?
R. Posse, regulariter loquendo. ibid.
16. In quibus casibus non potest absoluere ab excommunicatione ipse, qui excommunicauit?
R. Quòd in quinque. Legantur. ibid.
17. An ab excommunicatione ab homine lata, non tantum possit absoluere, qui illam tulit; verum etiam eius successor?
R. Vt certum: Posse successorem. 208
18. An non solum possit absoluere ab excommunicatione, qui per sententiam illam tulit, aut eius successor; verum etiam superior eius?
R. Probabilius: Posse etiã superiorẽ in iurisdictione. ib.
19. An Archiepiscopus possit validè, & licitè absoluere ab excommunicatione, & alia quauis censura, lata per suffraganeum Episcopum, in causa appellationis?
R. Vt certum: Posse in dicto casu. ibid.
20. An Episcopus possit absoluere à censuris latis ab Abbatibus quibusdam, Archidiaconis, & Archipræsbyteris sibi inferioribus, etiam casu, quo ad ipsum facta non sit à parte, appellatio?
R. Probabilius: Posse; licitè quidem, si id faciat cum conscientia illius, qui talem censuram tulit: illicite verò, quamuis validè, si id absque consensu illius, faciat. ibid.
21. An Prouincialis Ordinis Mendicantium, possit absoluere illum, quem inferior Prælatus v. g. Minister, seu, Prior conuentualis excommunicauit?
R. Vt certum: Posse. ibid.
22. An excommunicatio lata per sententiam generalem, pro peccatis futuris, possit etiam relaxari, & absolui, non solùm à Prælato, qui illam tulit, & superiore; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere ab excommunicatione lata ab ipso iure?
R. Posse etiam ab alijs, qui possunt absoluere à censuris iuris, nulli reseruatis. Legatur. ibid.
23. An qui excommunicatus fuit à suo Episcopo per sententiam generalem, & postea domicilium in aliam Diœcesim transtulit; non solum possit absolui ab Episcopo, qui illum excommunicauit, sed etiam ab illo, cuius iam subditus est?
R. Posse etiam absolui ab illo. ibid.
24. An etiam, qui à suo Episcopo fuit excommunicatus per sententiam particularem, possit adhuc absolui ab alio Episcopo, in cuius diœcesim domicilium transtulit?
R. Tunc non posse, nisi à priori Episcopo. 210
25. An qui manens in territorio alterius Episcopi, incidit in excommunicationem latam ab illo; vel ratione delicti, vel ex alio capite; debeat absolui ab eodem, vel possit etiam absolui à suo Episcopo rediens postea ad suum Episcopatum?
R. Posse, si incidit in excommunicationem non reseruatam latam pro futuris culpis: secus verò si in excommunicationem latam per sententiam particularem. ibid.
26. An qui excommunicatus est ad instantiam partis ab vno Prælato, possit, consentiente parte, absolui validè ab alio Prælato?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
27. An post factam, & admissam appellationem, possit Prælatus, à quo appellatum est, absoluere appellantem ab excommunicatione, quam contra ipsum tulerat?
R. Vt certum: Posse. Et à fortiori, Prælatum, ad quem appellatum est. ibid.
28. An siquis excommunicatus per sententiam generalem ab aliquo iudice, ingrediatur Religionem; possit absolui à Prelato Religionis, ex vi iuris cõmunis, se cluso que omni priuilegio Religionis?
R. Posse absolui. ibid.
29. An etiam excommunicatus per sententiam particularem à suo iudice, ingrediens Religionem possit absolui à superiori dictæ Religionis, secluso etiam priuilegio?
R. Non posse, secluso priuilegio. ibid.
30. An saltem, ex vi priuilegij, specialis Religionis, possint Prelati illius absoluere excommunicatum, ab excommunicatione ab homine per sententiam particularem lata, & contracta ante ingressum Religionis?
R. Æquè probabiliter: Posse, dummodo satisfacta sit pars. 211
31. An Episcopus possit absoluere ab omni censura iuris, nemini reseruata?
R. Vt certum: Posse illum: Imò & Prælatum Episcopalem iurisdictionem habentem: & eius vicem gerentem. ibid.
32. An etiam Vicarius Generalis Episcopi, & Capituli, sede vacante, possit absoluere ab omni censura iuris, sicuti potest Episcopus; & Capitulum, sede vacante?
R. Vt certum: Etiam posse. ibid.
33. An item, Parochus possit absoluere ab omni censura iuris non reseruata; sicuti alij Prælati sup. recensiti possunt?
R. Probabilius: Etiam hunc posse. ibid.
34. An denique, non solum Parochi, sed etiam omnes alij sacerdotes, habentes, quocunque modo, facultatem absoluendi à peccatis mortalibus; possint etiam absoluere ab omni excommunicatione, & alia quauis censura iuris, non reseruata?
R. Probabilius: Adhuc hos omnes posse. 212
35. An cap. *Nuper.* concedens Episcopis, & Parochis facultatem ad absoluendum à censuris iuris, per contrariam consuetudinem, abrogatum sit?
R. Quidquid alij sentiant; Non constare, esse abrogatum, saltem generaliter loquendo. ibid.
36. Quis potest absoluere ab excommunicatione, & alia quauis censura iuris reseruata?
R. Quòd ipsemet Canonis conditor, aut eius superior; vel qui ab eis, potestatem delegatam habuerit. ibid.
37. An obtinens facultatem à Papa ad absoluendam ab omnibus censuris; possit absoluere à censuris iuris reseruatis?
R. Probabilius: Posse. 213
38. An etiam, obtinens facultatem absoluendi à censuris Papæ reseruatis; possit absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non est facta mentio huius Bullæ?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
39. An eo ipso, quod quis obtineat facultatẽ absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ; possit absolue

absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta ?

R. Quòd (licèt alij affirment; alij æquè probabiliter negent) in hoc casu, possit ille absoluere ab excommunicatione, ob hæresim occultam exteriorem contractam: non verò contractam, ob hæresim publicam. ibid.

40. An qui à Papa obtinuit facultatem absoluendi à censuris, & casibus illi reseruatis; possit absoluere à censuris, & casibus, quos sibi Episcopi reseruarunt ?

R. Vt certum (quidquid alij dicant) Posse ex vi consuetudinis; licèt non ex vi iuris. 214

§. II.

De potestate Episcoporum & Prælatorum Regularium, circa absolutionem ab excommunicationibus, & alijs censuris reseruatis Papæ.

41. An Episcopus possit absoluere ab excommunicatione reseruata Papæ, ex delicto occulto contracta ?

R. Vt certum : Posse, ex decreto Trident. sess. 24. cap. 6. tam per se, quam per suum Vicarium. 214

42. An nomine Episcopi, cui in dicto Tridentini decreto, conceditur facultas absoluendi à reseruatis Papæ, veniat quicumque Episcopus, dummodo sit consecratus ?

R. Vt certum: Quòd non: sed solum, Episcopum electum, & confirmatum (etiamsi consecratus non sit) habentem Diœcesim, in qua Tridentinum sit receptum. ibi.

43. An etiam capitulum, sede Episcopali vacante, possit, virtute dicti decreti Trid. absoluere à censuris reseruatis Papæ, ex delicto occulto ortis ?

R. Probabilius : Etiam posse. 215

44. An deinde, ex vi d. decreti, possint etiam Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, & diœcesim propriam; vt sunt Abbas Metinen. & Alcalæ Regiæ, absoluere suos subditos à prædictis censuris reseruatis ?

R. Probabilius : Etiam hos Prælatos posse. ibid.

45. An Episcopi possint, ex vi d. decreti Trident. absoluere, etiam à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis (excepta saltem hæresi) ortis ex delictis occultis ?

R. Æquè probabiliter : Posse. ibid.

46. An etiam, possint Episcopi absoluere sibi subditos ab hæresi externa occulta, vigore d. decreti Trident ?

R. Æquè probabiliter : Etiam posse. ibid.

47. Quid intelligatur, per delictum, aut casum occultum reseruatum, à quo Episcopi possunt absoluere, vigore d. decreti Concilij Trident ?

R. Probabilius : Quòd intelligitur, non solum illud delictum, quod est per accidens occultum; sed etiam illud quod non est publicum, aut notorium, &c. 217

48. An absolutionem ab occultæ hæresis censura, committere possit Episcopus alicui ?

R. Probabilius : Posse, si id faciat specialiter. ibid.

49. An Episcopi possint absoluere ab hæresi, & ab aliis casibus occultis reseruatis Papæ, extra Sacramentum confessionis ?

R. Posse. 218

50. An possit Episcopus absoluere in absentia à prædicta occultæ hæresis, aut alterius cuiusuis criminis, reseruata excommunicatione ?

R. Posse. ibid.

51. An sit necesse, tam Episcopum, quàm subditum esse intra diœcesim; vt possit Episcopus illum ab hæresi, & ab aliis casibus reseruatis, in d. Tridentini decreto contentis, absoluere ?

R. Vt certum : Non esse necesse, vt vterque sit intra diœcesim. ibid.

52. An saltem sit necesse, vt Episcopus sit intra suam diœcesim, vt possit suum subditum ab occulta hæresi, & ab aliis reseruatis absoluere ?

R. Æquè probabiliter : Non esse id necesse; casu saltem, quo subditi intra diœcesim existant. ibid.

53. An ad minus, necesse sit, vt subditus sit intra diœcesim, quando Episcopus est extra, vt hic possit prædicta absoluendi facultate vti ?

R. Probabiliter : Adhuc id non esse necesse. ibid.

54. An possint Episcopi absoluere à prædictis delictis occultis Papæ reseruatis, etiamsi hæc ad forum contentiosum sint deducta ?

R. Vt certum : Tunc non posse. 219

55. An saltem, si delictum fuit deductum ad forum contentiosum, reus tamen non conuictus in eo, possit Episcopus absoluere à tali delicto Reum ?

R. Posse tunc. ibid.

56. An item, possit Episcopus absoluere suum subditum à delicto deducto ad forum contentiosum, casu, quo, finito iudicio, punitus fuit ?

R. Probabilius : Etiam posse. ibid.

57. An Episcopus possit absoluere eum, qui in vno loco commisit delictum publicum, & notorium, Papæ reseruatum; sed postea se transtulit ad alium locum, vbi est occultum, & ibi absolutionem à tali delicto petit ?

R. Probabiliter : Posse. 220

58. An Episcopus possit, iure ordinario, absoluere ab excommunicatione publica, etiam reseruata Papæ, quando excommunicatus est impeditus recurrere ad Papam ?

R. Vt certum : Posse. ibid.

59. Quot, & quænam sint impedimenta legitima, propter quæ nequeat quis Papam adire; & consequenter possit Episcopus, illis interuenientibus, absoluere à censura publica Papæ reseruata ?

R. Esse vndecim adminus : Videantur. ibid.

60. An qui propter aliquod ex prærecensitis impedimentis, non potest Romam adire; teneatur mittere Procuratorem, aut epistolam, pro absolutione à casibus publicis Papæ reseruatis ?

R. Vt longè probabilius : Non teneri. 221

61. An si reus, ita impeditus non possit adire Pontificem, possit tamen adire legatum, aut ad alium habentem priuilegium ad absoluendum à censura reseruata; tunc possit absolui ab Episcopo ?

R. Probabilius : Tunc non posse. ibid.

62. An si reus, non possit recurrere ad legatum, nec ad Episcopum, possit tunc absolui à Parocho, aut ab alio legitimo confessore, à præfatis casibus publicis Papæ reseruatis ?

R. Probabilius : Non posse. ibid.

63. An qui ratione articuli mortis, aut alterius impedimenti legitimi, est absolutus per Episcopum ab excommunicatione Papæ reseruata, teneatur postea, cessante impedimento, se præsentare Pontifici ?

R. Teneri se præsentare quàm cito commode possit, aliàs reincidet in eandem excommunicationem. 222

64. An hoc onus, se præsentandi Papæ, sit imponendum sub iuramento omnibus excommunicatis prædictis ?

R. Probabilius : Quòd omnibus, exceptis pueris. ibidem.

65. An etiam à mulieribus sit exigendum, hoc, comparendi Pontifici, iuramentum ?

R. Vt longè probabilius : Etiam esse exigendum à mulieribus, regulariter loquendo. ibid.

66. An huiusmodi præsentatio, quæ Papæ est facienda, sit ad obtinendam aliam absolutionẽ de nouo?
R. Quòd non, sed ad obediendum mandato Pontificis, &c. videatur. ibid.
67. An qui tenetur se præsentare Papæ, sufficiat id facere per Procuratorem?
R. Probabilius: Sufficere regulariter loquendo. ibid.
68. Quale censeatur tempus commodum, intra quod reus absolutus se præsentare debeat, ne in censuram reincidat?
R. Quòd, quoad forum exterius id relinquitur prudentis arbitrio: quoad forum verò interius, conscientiæ rei absoluti. 223
69. An hoc onus se præsentandi, iniungendum sit reo quando absoluitur virtute Bullæ, aut Iubilei, vel alterius priuilegij, concedentis absolutionem à reseruatis?
R. Quòd tunc non sit iniungendum. ibid.
70. An Episcopus possit absoluere Religiosos (vel Religiosas) exemptos, ab omnibus casibus reseruatis qui conceduntur in tridentino sess. 24. c. 6, Episcopis, erga subditos suos?
R. Probabilius: Posse; dummodo Religiosi se illi subijciant de licentia suorum Prælatorum. ibid.
71. An si Prælatus negaret licentiam Religioso subiiciendi se Episcopo; posset tunc hic eum à reseruatis absoluere?
R. Probabilius: Posse, casu quo iniustè Prælatus regularis Religioso denegaret licentiam: secus verò si iustè. 224
72. An Prælati regulares possint absoluere suos subditos, ab omnibus casibus occultis, etiam Bullæ Cœnæ, Papæ reseruatis, vigore decreti Trident. sess. 24. cap. 6.
R. Probabilius: Posse; si aliàs tale decretum non sit reuocatum, de quo infrà. ibid.
73. An non solum vigore d. Tridentini decreti, sed etiam aliorum priuilegiorum, possint præfati Prælati regulares absoluere suos subditos à recensitis casibus occultis Pontifici reseruatis.
R. Probabilius: Posse. 225
74. An adhuc, Prælati regulares possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta, tam vigore Concilij Tridentini, quam priuilegij Pij V.?
R. Vt quid probabile: Posse vigore, tam Concilij quàm dicti priuilegij; si aliàs his non derogauerint Pontifices respectu regularium, de quo infrà. 226
75. An etiam, virtute aliorum priuilegiorum, possint Prælati regulares absoluere ab hæresi occulta, non solum suos Religiosos subditos, verum etiam sæculares, ad eos, causa absolutionis, recurrentes?
R. Etiam posse: dato quod eorum priuilegia non sint reuocata; de quo infrà. 227
76. An præfata priuilegia, à Tridentino, Pio V. & ab aliis Pontificibus, pro absolutione à peccatis, & censuris Papæ reseruatis, regularibus concessa; sint iam omnino reuocata, pro promulgatione annua Bullæ Cœnæ?
R. Æquè probabiliter: Non esse reuocata per dictam Bullæ promulgationem. ibid.
77. An saltem, dicta priuilegia regularibus concessa, sint iam reuocata per decretum Vrbani VIII. Latum die 17. Nouemb. anno 1628.
R. Probabiliter: Non per hoc decretum, esse dicta priuilegia reuocata. 229
78. An præfata regularium Prælatorum priuilegia, sint, saltem quoad absolutionem ab hæresi, reuocata, seu suspensa, per aliquod priuilegium Sanctæ Inquisitionis Hispanensis Tribunali concessum?
R. Vt mihi certum: Affirmatiuè. ibid.
79. An regulares possint nunc absoluere sæculares, à casibus Episcopis reseruatis?
R. Probabilissime: Posse. 232

§. III.

De Facultate absoluendi à casibus reseruatis, & censuris, virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi.

80. An virtute Bullæ Cruciatæ, possit quis absolui ab omnibus casibus, & excommunicationibus Episcopis reseruatis; totiesquè, & quoties indiguerit?
R. Vt certum: Posse. 233
81. An virtute Bullæ Cruciatæ, possit quis absolui bis, nempe semel in vita, & iterum in articulo mortis, ab excommunicatione reseruata Papæ, etiam in Bullæ Cœnæ?
R. Vt certum (quidquid alij negent) Posse. ibid.
82. An vigore huius Bullæ, possit pœnitens absolui ab vnoquoque casu Pontifici reseruato, quousque absoluatur ab omnibus; ab vnoquoque tamen semel intra publicationis annum?
R. Probabiliter: Posse. 234
83. An virtute Bullarum præteritarum, possit quis etiam absolui semel, à casibus Papalibus; si Bullis illis, in ordine ad hunc effectum, non sit vsus?
R. Probabilius: Non posse, quamuis oppositum sit satis probabile. 235
84. An confessarius possit absoluere pœnitentem habentem Bullam Cruciatam, à casibus Pontifici reseruatis, non solum semel, sed toties, quoties, dummodo sint occulti?
R. Æquè probabiliter: Affirmatiuè. ibid.
85. An virtute Bullæ Cruciatæ, in qua conceditur facultas absoluendi à contentis in Bulla Cœnæ, excepta hæresi, possit adhuc confessarius, hæreticum occultum pœnitentem, & emendatum absoluere?
R. Quòd licèt certum sit, non posse vi Bullæ, absoluere hæreticum nominatim denunciatum; nec publicum, adhuc non denunciatum: tamen probabile est, posse vi illius, absoluere hæreticum occultum pœnitentem, & emendatum. 236
86. An etiam in Regnis, in quibus sanctum Inquisitionis tribunal reperitur, possit confessarius absoluere pœnitentem habentem Bullam Cruciatam à crimine hæresis externæ occultæ?
R. Nullo modo posse. ibid.
87. An saltem, virtute Bullæ Cruciatæ, possint absolui semel in vita, & semel in morte, qui lapsi sunt publicè in crimina contenta in primo Canone Bullæ Cœnæ, excepta hæresi?
R. Æquè probabiliter: Posse absolui, dummodo verè hæretici non sint. 239
88. An confessarius possit, virtute Bullæ Cruciatæ, absoluere toties quoties à casibus Sanctæ Inquisitioni reseruatis: dummodo non sint ex illis, qui sunt simul summo Pontifici, & Inquisitoribus reseruati, quales sunt contenti in primo Canone Bullæ Cœnæ?
R. Posse. ibid.
89. An confessarius possit, vi Bullæ Cruciatæ, absoluere eum, qui culpabiliter omisit denunciare delicta, quæ sunt in edicto Inquisitorum, antequam de facto denunciet?
R. Non posse eum absoluere antequam de facto denunciet: nisi casu, quo adsit iusta causa differendi denunciationem. ibid.
90. An vi Bullæ Cruciatæ possit quis absolui à censuris,

suris, à iure, vel ab homine impositis, antequam satisfactio præstetur parti læsæ, in casibus, in quibus pars fuit offensa?

R. Vt certum: Non posse. 240

91. An qui de facto fuit absolutus vi Bullæ, sine satisfactione partis, sit nulliter absolutus?

R. Probabilius: Non esse nulliter, sed valide absolutus. ibidem.

92. An confessarius possit licitè, vi Bullæ, absoluere pœnitentem, qui non potest parti læsæ, satisfacere?

R. Probabilius: Posse. *ibid.*

93. An nomine, *parti læsæ*, in clausula Bullæ vel in alio simili priuilegio, intelligatur, non solùm persona, cui iniuria facta est; sed etiam iudex cui ipso iure, applicanda esset pœna pecuniaria, & Prælatus excommunicans, &c.

R. Vt certum: Solummodò intelligi personam, cui immediate iniuria facta est. 241

94. An vi Bullæ Cruciatæ, possit absolui pœnitens, qui solùm satisfecit clerico, vel Manacho læso, & offenso; non item Ecclesiæ, vel Monasterio?

R. Æquè probabiliter: Posse absolui. *ibid.*

95. An vi Bullæ Cruciatæ, valide possit confessarius absoluere nominatim excommunicatos aut publicos percussores clericorum, aut alios, quorum excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis non est finita?

R. Probabilius: Posse saltem pro foro interiori. 242

96. An non solùm validè, sed etiam licitè, possit confessarius absoluere prædictos excommunicatos, quorum excommunicatio est deducta ad forum contensiosum, & lis non est finita?

R. Posse, satisfacta prius parte. 243

97. An absolutio ab excommunicatione publica, iam delata ad forum contentiosum exetrnum, facta virtute Bullæ cruciatæ, prosit etiam pro foro externo, si collata sit, parte satisfacta?

R. Probabiliter: Prodesse. *ibid.*

98. An absolutio à præfata excommunicatione, virtute Cruciatæ lata, valeat item pro foro externo, casu etiam, quo pars læsa, non sit realiter, & cum effectu satisfacta, aut cum ea concordatum, ob impotentiam pœnitentis?

R. Tunc non pro foro externo, sed solum pro interno valere. 245

99. An, supposito quod, iuxta nostram sententiam, valida sit etiam pro foro externo, absolutio data vi Cruciatæ, ab excommunicatione reseruata, & delata ad forum contentiosum; non solum possit, sed teneatur iudex eam acceptare, & approbare & liberum reputare reum excommunicatum à pœna fori exterioris?

R. Quòd licèt possit acceptare; non tamen teneatur ex vi iuris, quamuis benè ex æquitate. *ibid.*

100. An absolutio censurarum, vi Cruciatæ, necessario sit impertienda in actu confessionis Sacramentalis?

R. Probabilius: Quòd non. *ibid.*

101. An absens possit validè, & licitè à censuris absolui?

R. Tanquam certum: Posse validè: imò & licitè si interueniat causa rationalis; aliàs non. 246

102. An etiam absens possit absolui à censuris; si absolutio ei conferatur, vigore Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij?

R. Probabilius: Etiam posse. *ibid.*

103. An absolutio à censuris, præscindendo à priuilegio Bullæ, & ab alio simili, possit validè inuito conferri?

R. Vt certum: Posse. 247

104. An etiam vi Bullæ Cruciatæ aut alterius similis priuilegij concessi in fauorem pœnitentis, possit hic, etiam inuitus, à censuris absolui?

R. Vt quid certissimum: Non posse. *ibid.*

105. An quando priuilegium absoluendi à censuris, est concessum, non in gratiam pœnitentis, sed ipsius Confessarij; tunc saltem possit hic valide absoluere inuitum?

R. Tunc posse, si tale priuilegium sit confessario concessum sine limitatione. *ibid.*

106. An casu, quo validè absoluitur à censuris inuitus; etiam absoluatur licitè?

R. Absolui etiam licite, si concurrant nonnullæ conditiones. Legantur. *ibid.*

107. An petenti absolutionem ad cautelam, nocere ea petitio possit; ita, vt reputare eum oporteat pro excommunicato?

R. Minimè ei nocere posse. 248

108. An ignorans, vel inscius, possit à censuris absolui?

R. Posse, absolutè loquendo, & spectata ratione censuræ, ibidem.

§. IV.

De requisitis in Absolutionis forma.

109. An sit de essentia absolutionis censurarum, vt fiat per verba propriè dicta?

R. Vt certum: Non esse. 248

110. An absolutio censurarum, etiam per nutus & signa, valide dari possit?

R. Non posse; nisi solum à sum. Pontifice. *ibid.*

111. An ad absolutionem censuræ in foro conscientiæ, requiratur determinata verborum forma?

R. Vt certum: Non requiri; sed ea sufficere, quæ indicent absolutionem à censuris dari. 249

112. An in absolutione censurarum, quæ datur, virtute Bullæ Cruc. necessario requiratur, vti forma, quæ in ipsa Bulla præscribitur?

R. Non requiri necessariò. *ibid.*

113. An absolutio censurarum valet, si dicatur: *Absoluote*: non addendo; *ab excommunicatione, suspensione*, vel, *interdicto?*

R. Probabilius multo: Non valere; nisi in casu, quo reus petat absolutionem determinando censuram à qua absolui rogat. *ibid.*

114. An in absolutione censurarum, explicari debeat necessariò causa, ob quam quis incurrit censuram, dicendo: Ego te absoluo ab excommunicatione, quam ob furtum v.g. incurristi?

R. Vt certum: Non debere necessariò. 250

115. An absolutio censurarum, dari validè possit iisdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, nempe, *absoluo te?*

R. Probabilius: Posse dari validè. *ibid.*

116. An non solum validè, sed & licitè, possit sacerdos absoluere simul à censuris, & à peccatis, præfatis verbis: *absoluo te?*

R. Æquè probabiliter: Non posse, nisi in casu necessitatis. *ibid.*

117. An ante absolutionem ab excõmunicatione, sint aliquæ solemnitates, & ceremoniæ præmittendæ?

R. Affirmatiuè: Legantur. *ibid.*

118. An reus excommunicatus debeat, ob quodcumque crimen, præstare iuramentum, de non committendo amplius illud?

R. Quod non, ob quodcunque, sed solum ob maiora, & enormia crimina. 251

119. An huiusmodi iuramentum, sit præstandum,

ante absolutionem, ab omnibus, tam à fœminis quàm à viris; & etiam à pueris?
R. Probabiliùs: Quòd ab omnibus. ibid.
120. An absolutio ab excommunicatione data absque præstito iuramento prædicto, sit irrita, & nulla?
R. Vt quid certissimum: Quòd non; sed rata & valida. ibidem.
121. An non solum viri, sed etiam fœminæ, quæ absoluendæ sunt, debeant ab absoluente verberari, scapulis nudis?
R. Tanquam certum: Quòd non. 252
122. An hæc solemnitatum, & ceremoniarum forma, sit de substantia absolutionis, saltem publicæ?
R. Quòd non sit. ibid.

TRACTATVS III.

De excommunicationibus Viginti, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur.

DISPVTATIO I.

De Prima excommunicatione Papæ reseruata in Bulla Cœnæ.

Q.1. CONtra quot genera personarum, prima Bullæ excommunicatio fulminetur?
R. Quòd contra vndecim, nempe hæreticos, Apostatas, &c. 252
2. Quis dicatur hæreticus; & quid requiratur, vt quis tanquam hæreticus, sit excommunicatione Bullæ Cœnæ adstrictus?
R. Quòd multa requirantur: Legantur. ibid.
3. An siquis ductus hinc, & inde rationibus, dubius maneat de veritate alicuius articuli fidei, sit verè hæreticus, & incurrat hanc excommunicationem Bullæ?
R. Quòd licèt aliqui absolutè affirment; alij contra negent: nobis verò distinctione aliqua respondendum videtur. Legatur. 253
4. An vt quis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, debeat esse pertinax in negando aliquo articulo fidei?
R. Affirmatiuè. ibid.
5. An vt quis dicatur pertinax, sit necessaria temporis diuturnitas, qua, authoritati Ecclesiæ contradicens, perseueret?
R. Tanquam certum: Non esse necessariam temporis moram. 254
6. An vt aliquis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, sit necesse, vt errorem, quem habet in mente contra fidem, exprimat aliquo exteriori signo?
R. Vt longè multo probabiliùs: Esse necesse. ibid.
7. An vt quis hanc Bullæ excommunicationem incurrat, sufficiat, esse hæreticum externum, per accidens occultissimum?
R. Vt certum: (Quidquid quis dicat) sufficere. ibid.
8. An qui solo verbo profert hæresim, ita vt in animo nullum assensum talis propositionis hæreticæ habeat, incurrat huius Bullæ excommunicationem?
R. Quòd non incurrat; licèt aliqui contrarium dixerint. ibid.
9. Quid sit Apostata?
R. Quod ille, qui totam Religionem Catholicam deseruit. 255
10. An omnis Apostata, hanc censurã Bullæ incurrat?
R. Vt certum: Quòd omnes. ibid.
11. An etiam magi, qui aliàs non sunt Apostatæ, vel hæretici, sint excommunicati per hanc Bullam cœnæ?
R. Quòd non sint. ibid.
12. An omnes credentes hæreticorum erroribus, sint excommunicati in primo Bullæ Canone?
R. Vt certum: Esse excommunicatos. ibid.
13. An etiam illi, qui solum credunt, hæreticos esse viros bonos, & ideo non malè tractandos, sint per hanc primam Bullæ clausulam excommunicati, etiamsi erroribus eorum minimè assentiant?
R. Longè multo probabiliùs: Nullo modo esse. ibid.
14. An qui frequenter hæreticorum concionibus, aut congregationibus interfunt, censeantur *credentes hæreticorum*, ac proinde incurrant excommunicationem contentam in hac clausula?
R. Affirmatiuè. ibid.
15. An etiam censeantur credentes hæreticorum, qui non frequenter, sed semel solùm concionibus hæreticorum, aut congregationibus eorum interfunt?
R. Censeri, si id faciat existens in terris Catholicorum: secus si in hæreticorum terris. 256

§. II.

De hæreticorum receptatoribus, qui tertio loco in hac clausula excommunicantur.

16. An qui semel, aut bis, hæreticum recipit, in excommunicationem hanc incidat?
R. Vt longè probabiliùs: Incidere. 256
17. An quacunque ratione quis hæreticum in suam domum recipiat, sit excommunicatione ligatus?
R. Vt longe multo probabiliùs: Quòd non, vt statim. ibidem.
18. An sit receptator hæretici, vt hæretici, qui hæreticum amicum, vel consanguinem receptat, ne in Inquisitoris manus deueniat; non quia hæreticus est, sed quia est amicus, aut consanguineus?
R. Probabiliùs: Non incurrere. ibid.
19. An qui Patrem, Matrem, vxorem, filium, aut fratrem hæreticum recipit, aut defendit, ne in manus Inquisitorum deueniat, eo precisè, quia est hæreticus; incidat in hanc excommunicationis pœnam?
R. Vt longè probabiliùs: Incidere. 257
20. An qui hæreticum recipit, aut fauet, metu mortis, excommunicationem, & pœnas iuris incurrat?
R. Non incurrere. ibid.
21. An siquis hæreticum occultet, animo, ne capiatur, vt sic possit suos errores disseminare; incurrat hanc Bullæ excommunicationem, si re vera hæreticus captus est, & ideo non disseminauerit?
R. Probabiliùs: Nec hanc, nec aliam iuris excommunicationem incurrere. ibid.
22. An vt hæc excommunicatio à receptatore incurratur; necesse sit, vt hæreticus ab illo receptatus, sit denunciatus de excommunicatione, ob hæresim incursa?
R. Vt longe multo probabiliùs: Sufficere quod sit hæreticus, etiam non denunciatus. 258
23. An qui necessitatis causa hæreticum recipit; aut ignorans probabiliter eum esse talem; excommunicationem hanc incurrat?
R. In neutro casu incurrere. ibid.

§ III.

De Fautoribus hæreticorum, qui quarto loco, in hac prima Bullæ clausula excommunicantur.

24 Qui vocentur, *Fautores hæreticorum*, ad incurrendam hanc Bullæ excommunicationem?

R. Quòd illi, qui fauore, gratia, opibus, verbo, opere, aut omissione, &c. hæreticis, vt hæretici sunt, fauent. 258

25. An Iudices, Magistratus, & aliæ personæ publicæ, qui requisiti ab Episcopis, vel Inquisitoribus, negligunt hæreticos capere, vel captos diligenter custodire, hac Bullæ excommunicatione ligentur?

R. Ligari hac, & altera iuris. *ibid.*

26. An etiam ipsi Inquisitores, & Prælati, hanc excommunicationem incurrant, si causa fauendi hæresi, omittant capere, torquere, aut priuare hæreticos, aut fideliter in carcere custodire?

R. Incurrere. *ibid.*

27. An censeatur fautor hæreticorum, & proinde in excommunicationem incidat, qui de hæresi suspectis fauet?

R. Probabilius: Quòd non. *ibid.*

28. An Priuatæ personæ dicantur etiam fautores hæreticorum ex omissione, si hæreticos, v.g. non capiant, aut non custodiant, &c.

R. Non dici, regulariter loquendo. 259

29. An Personæ priuatæ incurrant ex omissione, excommunicationem Bullæ Cœnæ, contra fautores hæreticorum latam; si dolosè omittant capere, aut indicare hæreticum?

R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*

30. An si priuata persona fuerit à Prælato, aut Magistro requisita, ad præstandum auxilium ad hæreticos capiendos ipsa verò sine causa id omittat, vt faueat hæresi illorum, excommunicationem hanc incurrat?

R. Vt quid certum: Incurrere. *ibid.*

31. An etiam in aliis casibus, ex sola omissione reputentur priuatæ personæ, hæreticorum fautores, ac proinde excommunicationem incurrant?

R. Etiam in alijs casibus, præcipuè in tribus, reputari. Legantur. *ibid.*

32. Quando personæ, siue publicæ, siue priuatæ, dicantur, commissione fauere hæreticis: & consequenter excommunicationem incurrere?

R. Quòd in multis casibus, legantur. 260

§ IV.

De Defensoribus hæreticorum, qui quinto loco, in hac Bullæ clausula excommunicantur.

33. Qui dicantur, Defensores Hæreticorum: & quanam ratione à Fautoribus distent?

R. illos dici, qui viribus, armis, &c. hæreticos defendunt. 260

34. An qui extra causam hæresis, defendunt hæreticum, eorum defensores dicantur; & excommunicationem incurrant?

R. Quòd non. *ibid.*

35. An Defensor hæreticorum dicatur, qui se ipsum, vel alium hominem supponit pro aliquo hæretico, qui capiendus erat?

R. Esse, & excommunicationem incurrere, si id faciat animo fauendi hæretico, vt talis est. *ibid.*

§ V.

De Legentibus, Retinentibus, Imprimentibus, & Defendentibus libros hæreticorum, qui sexto loco in prima Clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

36. An legentes, retinentes, imprimentes & defendentes libros infidelium continentes errores contra fidem, hanc Bullæ excommunicationem incurrant?

R. Non incurrere. 261

37. An ad incurrendum hanc Bullæ excommunicationem sufficiat, quod auctor libri qui legitur, sit hæreticus?

R. Non sufficere. *ibid.*

38. An vt legentes libros hæreticorum excommunicationem Bullæ cœnæ incurrant, requiratur, quod liber, & contineat hæresim, & simul de Religione tractet?

R. Vt certum: Non requiri vtrumque. *ibid.*

39. An vt incurratur huius Bullæ excommunicatio necesse saltim sit, vt liber hæretici ex professo, & instituto, de hæresi, aut religione tractet?

R. Probabilius, cum distinctione scilicet, vt incurratur, sufficit quod vnam hæresim tractet, sed si de religione, quod tractet ex professo requiritur; vt incurratur. *ibid.*

40. An casu, quod totus liber hæretici vnicam hæresim contineat, sit totus liber prohibitus?

R. Tanquam certum: Non posse legi talis liber, vtpote prohibitus. 262

41. An absque incursione censuræ possit quis legere dictum librum, si ab illo talis hæresis deleatur?

R. Tanquam certum: Non posse, nisi deletio hæresis publica fiat authoritate. *ibid.*

42. An quando liber hæretici in multiplex volumen est diuisus, qui partem libri, in qua, nec hæresis continetur, nec de religione tractatur, legit, incurrat excommunicationem Bullæ?

R. Non incurrere. *ibid.*

43. An incurrat excommunicationem Bullæ, qui legit librum hæretici continentem hæresim nondum tamen typis excussum?

R. Incurrere. *ibid.*

44. An etiam incurrat dictam excommunicationem qui legit Epistolam missiuam, concionem, vel aliam papyrum hæretici, continentem hæresim?

R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*

45. An saltem incurrat hanc Bullæ excommunicationem, qui indicem libri Hæretici continentem hæresim, siue eius præfationem, seu proœmium legat?

R. Incurrere. 263

46. An si quis legat, teneat aut imprimat libros Catholici Auctoris, in quibus sunt annotationes, & scholia hæreticorum, incurrat Bullæ cœnæ excommunicationem?

R. probabilius. Non incurrere. *ibid.*

47. An incurrat excommunicationem Bullæ qui librum hominis Catholici, in quo ad verbum sunt inserti hæretici alicuius errores, legat?

R. Non incurrere. *ibid.*

48. An saltem incurrat, qui librum hominis Catholici, in quo ipse Auctor Catholicus ob ignorantiam hæreses aliquas scripsit, legat?

R. Adhuc non incurrere. *ibid.*

49. An incurrat excommunicationem cœnæ, qui legit Græcorum, & Armenorum libros qui horum ritus continent?

R. Non incurrere. 264
50. An incurrat dictam Bullæ censuram, qui libros Magicæ artis legit, tenet, seu imprimit?
R. Non incurrere iam, nisi Magus hæreticus sit. *ibid.*
51. An qui legit librum hæreticum in Gallia, Anglia, & aliis Prouinciis, vbi Bulla cœnæ non est recepta, incidat in excommunicationem Bullæ?
R. Non incurrere. *ibid.*
52. An si ipsemet hæreticus legat suum librum continentem hæresim, aut de Religione tractantem, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?
R. Incurrere. *ibid.*
53. An incurrat excommunicationem Bullæ qui legit librum hæreticum, non dolo malo, sed solius curiositatis causa?
R. Incurrere. *ibid.*
54. An etiam datam excommunicationem incurrant, qui librum hæreticum solum visu percurrendo, & nulla verba proferendo legunt?
R. Etiam incurrere. *ibid.*
55. An etiam dictam excommunicationem incurrat, qui legit librum hæreticum scriptum lingua quam non callet, scit tamen illam legere?
R. Probabilius: Non incurrere. 265
56. An hanc Bullæ excommunicationem incurrat, qui per solam mentis recordationem, quasi mentaliter librum hæreticum percurrit, aut legit?
R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*
57. An famulus, qui iussu Domini legit librum hæreticum, vt ipsemet Dominus sciat, quid in illo contineatur excommunicationem Cœnæ incurrat?
R. Tanquam certum: Incurrere. *ibid.*
58. An etiam ipsemet Dominus, qui vt audiat famulum legere præfatum librum iubet, eandem quoque excommunicationem incurrat?
R. Æquè probabiliter: Incurrere. *ibid.*
59. An item incurrant eandem Bullæ excommunicationem, qui audiunt aliquem librum hæreticum legentem, si non iubeant, petant, aut consulant quod illum legant?
R. Incurrere quoque. 266
60. An ab incurrenda excommunicatione Bullæ Cœnæ in lectione librorum hæreticorum excuset paruitas materiæ?
R. Probabilius, excusare. *ibid.*
61. Quænam sit paruitas materiæ, quæ legendo libros hæreticos, à mortali & excommunicatione excuset?
R. Sufficere vnam integram paginam voluminis maioris, hoc est de Marca *ad incurrendum, &c.* *ibid.*
62. An retinentes scienter hæreticorum libros qui vel hæresim continent, vel de Religione tractant excommunicationem Bullæ incurrant?
R. Tanquam certum: Incurrere. 267
63. An retinens etiam librum hæreticum, scriptum lingua, quam non intelligit, incurrat Cœnæ excommunicationem?
R. Etiam incurrere. *ibid.*
64. An item hanc excommunicationem incurrant, qui retinent libros hæreticos non legendi causa, sed curiositatis, aut ornatus Bibliothecæ, aut permutandi cum libris Catholicis?
R. Tanquam certum: Etiam incurrere. *ibid.*
65. An etiam incurrat dictam excommunicationem vir doctus, librum hæreticum apud se retinens animo errores hæreticorum confutandi?
R. Tanquam certum: Incurrere. *ibid.*
66. An quoque dictam censuram incurrat, qui partem libri hæretici retinet, si ea saltem pars hæresim non contineat?
R. Vt certum: Incurrere. *ibid.*
67. An tandem eandem excommunicationem, qui vnum duntaxat folium libri hæretici apud se retinet, incurrat?
R. Nullo modo incurrere. 268
68. An in retentione librorum hæreticorum detur paruitas materiæ?
R. Quòd sic. *ibid.*
69. Quænam censenda sit parua temporis retentio, quæ à dicta censura incurrenda excuset?
R. Esse retentionem vnius, vel alterius diei. *ibid.*
70. An habens librum hæreticum, & illum propria authoritate comburit, quin tradat Inquisitoribus, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?
R. Non incurrere. *ibid.*
71. An saltem incurrat excommunicationem latam à Iulio III. qui habens librum hæreticum illum comburit, aut alio modo propria authoritate destruit, & non tradit Dominis Inquisitoribus.
R. Vt longè probabilius: Quòd sic, casu, quo lata sit talis excommunicatio. 269
72. An ad minus licitum sit habenti libros hæreticos, eos propria authoritate comburere casu, quo sine graui suo detrimento, aut periculo nequeat illos Inquisitoribus tradere?
R. Licitum Esse. *ibid.*
73. An Domini Inquisitores ab hac censura excusentur legendo libros hæreticos?
R. Non excusari. *ibid.*
74. An Cardinales, possint libros hæreticorum legere absque incursione censuræ Bullæ?
R. Probabilius: Non posse. 270
75. An etiam Episcopi, & Archiepiscopi incurrant Bullæ excommunicationem, legendo hæreticos libros?
R. Incurrere. *ibid.*
76. An Generales Regularium possint legere libros hæreticorum, & alios prohibitos, necnon, & præbere licentiam legendi eos, vel purgandi non obstanti decreto Vrbani VIII. anno 1631. edito?
R. Nullo modo iam posse. *ibid.*
77. An Inquisitores possint concedere licentiam legendi libros à se prohibitos?
R. Tanquam certum: Posse. 271
78. An qui ab Inquisitoribus v. g. Lusitaniæ habent licentiam legendi libros specialiter ab ipsis ibidem prohibitos possint eosdem legere v.g. Castellæ, casu, quo ibi etiam sint prohibiti ab Inquisitoribus?
R. Probabilius: Non Posse. *ibid.*
79. An saltem in casu necessitatis possint Episcopi, & Archiepiscopi legere libros hæreticorum, & dare facultatem aliis eos legendi?
R. Licitum esse, si sit periculum in mora. *ibid.*
80. An Collegium Cardinalium sede vacante possit dare licentiam legendi libros hæreticos?
R. Absolutè: Non Posse nisi seruatis circunstantijs, &c. *ibid.*
81. An imprimentes libros hæreticorum excommunicentur in primo canonæ Bullæ cœnæ?
R. Quòd sic, & per Concil. Trid. sess. 4. *ibid.*
82. An nomine imprimentium libros hæreticorum comprehendantur in hoc canone omnes, qui ad impressionem eorum proximè cooperantur?
R. Comprehendi. *ibid.*
83. An hanc Bullæ excommunicationem incurrant correctores exemplaris impressi?
R. Probabilius: Non incurrere. 272
84. An Bullæ excommunicationem incurrant illi qui expensas impressionis faciunt?
R. Probabilius: Non incurrere. 272

85. An saltem dictam excommunicationem incurrant, qui Auctor libri, librum hæreticum imprimendum tradit?
R. Multò probabiliùs: Incurrere. *ibid.*
86. An etiam incurrant excommunicationem hanc latam contra imprimentes, qui prædictis vendunt literas æneas, papyrum, atramentum, & alia ad impressionem necessaria?
R. Non incurrere. *ibid.*
87. An transcribentes libros hæreticos incurrant eandem excommunicationem, quam incurrunt imprimentes?
R. eandem incurrere. *ibid.*
88. An etiam, qui deferunt, & vendunt libros hæreticorum in terris fidelium incurrant excommunicationem Bullæ?
R. Incurrere. *ibid.*
89. An defendentes libros hæreticorum excommunicentur etiam in prima clausula Bullæ?
R. Etiam excommunicari. 273
90. An qui librum hæreticum scriptis in occulto defendunt hanc censuram Bullæ incurrant?
R. Tanquam certum. Incurrere, *ibid.*
91. An qui dicit se velle defendere libros hæreticorum v. g. Lutheri, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?
R. Ex hoc præcisè non incurrere, nisi in actu vel paratus, &c. *ibid.*
92. An qui solius disputationis gratia libros hæreticos defenderet, eadem innodaretur censura?
R. Quòd sic. *ibid.*
93. An qui quauis ratione impedit, præfatos libros, ne ad manus inquisitorum perueniant, in hanc excommunicationem incidant?
R. Tanquam certum. Incidere. *ibid.*
94. An etiam in eandem excommunicationem incidant, qui id, quod Catholicum est in libro hæretico defendunt?
R. Non incidere. *ibid.*
95. An qui stylum libri hæretici, vel ingenium Authoris eius laudaret excommunicationem eam incurreret?
R. Non incurrere. *ibid.*
96. An saltem incurreret dictam excommunicationem, qui absolutè librum hæretici laudarent?
R. Incurrere. *ibid.*
97. An qui hæreticorum libros prohibitos legerint, retinuerint, impresserint, vel defenderint ignorando esse in Bulla cœnæ prohibitos, hanc censuram incurrant?
R. Non incurrere. 274

§ VI.

De Schismaticis, inobedientibus Papæ, qui vltimo loco, in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

98. An Schismatici in prima clausula excommunicentur?
R. Iam modò excommunicari. 274
99. An Schismaticus, qui in hac Bulla cœnæ excommunicatur sit ille, qui spontaneè ab Ecclesiæ Vniuersalis vnitate, eiusque capite Romano se separat?
R. Esse. *ibid.*
100. An etiam sit schismaticus, & excommunicatus, per Bullam, qui se ab Episcopo separat, renuens subesse authoritati Episcopali?
R. Non esse. *ibid.*
101. An vt quis sit schismaticus, & excommunicatus, sat sit nolle se subiicere Papæ, vt Domino temporali?
R. Non esse satis. *ibid.*
102. An hanc Bullæ excommunicationem incurrant, qui ab obedientia Papæ recedunt, non tamen sunt verè schismatici?
R. Non incurrere, nisi solum schismaticos. *ibid.*
103. An qui sola mente est schismaticus absque aliquo actu externo hanc incurrat censuram?
R. Negatiuè. 275
104. An item non incurrat, qui solo actu externo, non interno est schismaticus?
R. Vt certum: Incurrere. *ibid.*
105. An fautores, defensores, & Receptatores schismaticorum, hanc Bullæ excommunicationem contrahant?
R. Non contrahere. *ibid.*
106. An schismaticus non hæreticus absolui possit virtute Bullæ cruciatæ?
R. Posse. *ibid.*

DISPVTATIO II.

De secunda excommunicatione Cœnæ, lata contra appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium?

Q. 1. CONtra quas personas secunda excommunicatio Bullæ fulminetur?
R. Quòd contra appellantes, eorumque fautores, & etiam contra personas vniuersales, &c. 275
2. An qui à sententia, seu mandato iniusto Papæ appellaret ad generale Concilium in hanc excommunicationem incideret?
R. Vt certissimum: Incidere. 276
3. An hac censura feriatur, qui à mandatis Papæ ad Concilium Prouinciale appellat?
R. Affirmatiuè. *ibid.*
4. An etiam feriatur hac censura, qui ad presens Concilium Generale, iam legitimè congregatum à mandatis Papæ appellat?
R. Probabiliùs: Non feriri. *ibid.*
5. An qui auxilium, seu fauorem præbet post appellationem interpositam à sententia Papæ, vt appellans possit tueri appellationem, incurrat hanc excommunicationem?
R. Non incurrere. *ibid.*
6. An qui dat consilium ad appellandum, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?
R. Æquè probabiliter: Non incurrere. *ibid.*

DISPVTATIO III.

De tertia censura Cœnæ, lata contra Pyratas, cursarios, ac latrones maritimos?

Q. 1. CONtra quas personas hæc excommunicatio feratur?
R. Quòd contra Pyratas, Latrunculos, cursarios per mare summi Pontificis discurrentes. 276
2. Quidnam per Pyratas, cursarios, & latrones maritimos intelligat Pontifex?
R. Quòd latrones, qui in mari versantur vt prædentur, &c. 277
3. An omnes, qui in mari prædantur, etiamsi non percurrant mare intentione speciali furandi, sed ob alium finem licitum, hanc excommunicationem contrahant?

R. Non

Index Tractatuum, Disputationum.

R. Non omnes contrahere. *ibid.*

4. An qui animo deprædandi vnam tantum nationem, non omnes indifferenter, percurrunt mare, hanc excommunicationem incurrant?

R. Longè probabiliùs: incurrere. *ibid.*

5. An qui titulo belli spoliant in mari suos inimicos incurrant etiam hanc censuram?

R. In tali casu non incurrere. *ibid.*

6. An qui in solis fluminibus, animo principali prædandi rapinam exercent, incidant in hanc excommunicationem,

R. Absolutè: Quòd non. *ibid.*

7. An saltem inciderent, qui in fluminibus propè mare discurrerent animo deprædandi nauigantes in mari, & deinde regredendi ad flumina?

R. Incidere etiam. 278

8. An item inciderent in eandem excommunicationem, qui discurrentes mare, in fluminibus deprædarentur?

R. Incidere etiam. *ibid.*

9. An Pyratæ nauigantes, si descendentes in terram prædent homines, in illa degentes hanc excommunicationem incurrant?

R. Quòd non. *ibid.*

10. An Pyrata Christianus, qui alium Pyratam Christianam in mari spoliat, hanc excommunicationem incurrat?

R. Vtrumque Pyratam incurrere. *ibid.*

11. An Pyratæ, qui non Christianos, sed solum Turcas, Iudæos, vel alios infideles in mari spoliant hanc censuram incurrant?

R. Probabilius. Quòd non. *ibid.*

12. An Pyratæ in quouis mari, etiam extra loca ad dominium Papæ pertinentia prædantes hanc excommunicationem incurrant?

R. Probabiliùs quod iam tantum incurrant qui mare sedis Apostolicæ, vel alterius Principis, ex cuius ditione facilis sit transitus ad illud percurrunt, &c. *ibid.*

13. An in hanc excommunicationem incidant Pyratæ statim ac mare incipiunt discurrere, animo prædandi, etiam si reipsa non sequatur prædatio?

R. Quòd sic iam, iuxta Bullam Clementis VIII. & Pauli V. &c. 279

14. An Nautæ, vel Remiges Christiani, qui nauibus infidelium Pyratarum versantur in mare, sint excommunicati per hanc clausulam Bullæ?

R. Negatiuè. *ibid.*

15. An non solum fautores, receptatores & defensores Pyratarum, sed etiam consulentes excommunicentur in hac clausula Bullæ?

R. Probabiliùs, modò iam consulentes non esse excommunicatos. *ibid.*

DISPVTATIO IV.

De excommunicatione IV. Cœnæ, lata contra rapientes bona Christianorum naufragantium.

Q. 1. CONtra quos hæc IV. excommunicatio feratur?

R. Cum eodem textu Bullæ, &c. contra omnes & singulos, qui Christianorum bona in quacumque parte maris inuenta surripuerint, &c. 279

2. An incurrant hanc excommunicationem, qui bona Christianorum ex naui pereunte, non ex tempestate, sed ex vetustate, vel ex imperitia Nauclerj, aut aliàs surripiunt?

R. Incurrere modò. *ibid.*

3. An etiam incurrant eandem excommunicationem qui bona Christianorum ex naui, ab hostibus bombardis confracta, aut igne cremata, surripiunt?

R. Certè Probabiliùs: Etiam incurrere. 280

4. Quid intelligitur in Bulla nomine *bonorum naufragantium?*

R. Omnia, quæ sunt in naui, & ipsa nauis. *ibid.*

5. An incurrant hanc Bullæ censuram qui Iudæorum, Turcarum, & aliorum infidelium qui naufragium subiere, bona surripiunt?

R. Quòd non, licet aliàs teneantur ad restitutionem. *ibid.*

6. An saltim, qui prædantur nauim naufragatam infidelium, onustam tamen fidelium bonis sint hac excommunicatione innodati?

R. Quòd innodantur rapientes bona fidelium. *ibid.*

7. An saltem sint hac censura ligati, qui rapiunt bona hæreticorum naufragantium?

R. Multò probabiliùs: Non esse. *ibid.*

8. An saltem incurrant hanc Bullæ censuram, qui bona latronum matrimonium & Pyratarum naufragantium rapiunt?

R. Non incurrere. *ibid.*

9. An rapientes bona proiecta è nauibus ad eas alleuandas sint hac censura comprehensi?

R. Esse comprehensos. 281

10. An casu quo bona eiecta, ad alleuandas naues sint statim peritura, vt sunt saccharum, farina, papyrus, &c. possit quis absque incursione censuræ statim ea sibi sumere?

R. Posse. *ibid.*

11. An qui bona naufragantium, quæ diu in littore maris iacuerunt, rapiunt, hanc Bullæ censuram contrahant?

R. Non contrahere eam. *ibid.*

12. An qui ex naui, in mari onusta mercibus mersa aliquid accipit, sit excommunicatus?

R. Affirmatiuè: Probabiliùs. *ibid.*

13. An casu quo in euidenti periculo naufragij nauis deseratur ab omnibus, etiam à Domino, & solus Nauta remaneat, & iudustria conseruet illam, possit absque incursione peccati, & censuræ sibi nauim acquirere.

R. Quòd non possit. *ibid.*

14. An si quis bona naufragantium, iam ex mari extracta, & in terra exposita, atque in domo alicuius conseruata, sibi surriperet, in excommunicationem huius canonis incideret?

R. Probabilius, Talem Raptorem non incidere. *ibid.*

15. An qui huiusmodi naufragantium bona accipit, putans sibi licere, ab excommunicatione hac excusetur?

R. Excusari, quamdiù est in hac probabili ignorantia. 282

16. An etiam excusetur ab hac excommunicatione, qui bona naufragantium accipit, vbi id permissum est ex consuetudine introducta?

R. Tanquam certum: Quòd non excusetur etiam ex vi consuetudinis. *ibid.*

17. An saltem ab excommunicatione excusetur, qui bona naufragantium accipit, animo restituendi ea veris Dominis?

R. Tanquam certum: Excusari. *ibid.*

18. An etiam ob materiæ leuitatem excusaret?

R. Tanquam certum excusari etiam. *ibid.*

19. An etiam excusaretur ab hac excommunicatione, qui bona naufragantium in flumine, vel lacu surriperet?

R. Item excusari. *ibid.*

20. An

10. An deinde ab eadem censura excusaretur qui accipit in custodiam, bona præfata à surripientibus?
R. Quòd sic. *ibid.*
11. An qui iniustè hæc bona naufragantium accipit, & etiam iniustè retinet, duas incurrat excommunicationes, alteram Bullæ, & alteram cap. *Excommunicamus.*
R. Vnam solam incurrere. *ibid.*
12. An hæc Bullæ excommunicatio extendatur, ad eos, qui fauent, aut adiuuant raptores bonorum naufragantium?
R. Absolutè loquendo: Extendi. 283

DISPVTATIO V.

De quinta excommunicatione Cœnæ, lata contra imponentes iniusta, & iniqua pedagia, seu Gabellas.

Q. 1. COntra quas personas hæc excommunicatio feratur?
R. Quòd contra tria personarum genera, imponentes, augentes, & exigentes, &c. 283
2. Quid Prohibere velit Summ. Pontif. in hoc canone, nomine *pedagiorum*, seu *Gabellarum?*
R. Quòd Generaliter omnem impositionem cuiuscumque tributorum generis. *ibid.*
3. Quæ genera personarum habeant iure ordinario potestatem imponendi pedagia, & Gabellas?
R. Quòd, qui non habent superiorem, & qui ex priuilegio, seu consuetudine. *ibid.*
4. An præfati Principes, qui iure ordinario habent potestatem imponendi Gabellas incurrant hanc censuram, quando iniusta tributa imponunt?
R. Probabiliùs. Nunc iam incurrere. *ibid.*
5. An casu, quo Rex imponat tributum suis subditis, ex causa iusta, & tamen quo ad personas, generalius illud imponat, quàm iustè possit comprehendendo clericos, vel aliàs personas exemptas in hanc Bullæ censuram incidat?
R. Non incidere in excommunicationem huius Canonis, licèt in alia incidat, &c. 184
6. An qui absque authoritate, imponendi tributa, augent vetera, sint per hunc Canonem excommunicati?
R. Vt certum: Esse iam excommunicatos. *ibid.*
7. An non solum imponentes Gabellas, seu tributa hac lege prohibita, sed etiam exigentes illa, sint hoc Canone excommunicati?
R. Vt certum: Vtrosque esse excommunicatos. *ibid.*
8. An per hunc Canonem Bullæ simpliciter excommunicentur omnes exigentes Gabellas, quomodocumque iniustè impositas, & auctas extra casus, sibi à iure permissos: An verò solum illi, qui exigunt Gabellas iniustas defectu potestatis, illas indicentis?
R. Probabiliùs: Omnes excommunicari. *ibid.*
9. An qui plures Gabellas exigunt, quam ab imponente sint impositæ, incidant in hanc censuram?
R. Probabiliùs: Incidere. 285
10. An accipientes Gabellas supra damnatas excommunicationem incurrant?
R. Certè. Tales esse excommunicatos. *ibid.*
11. An non solum Principes supremi, verum etiam ciuitates, aut communitates, imponentes noua pedagia, in casibus, sibi à Iure non permissis, excommunicentur, per hunc Canonem?
R. Vt certum etiam excommunicari. *ibid.*
12. An ciuitas, aut communitas, quæ recognoscit superiorem temporalem, possit absque incursione huius censuræ imponere collectam pro necessitatibus occurrentibus eiusdem ciuitatis, aut communitatis?
R. Vt ferè certum: Posse absque incursione, &c. *ibid.*

DISPVTATIO VI.

De sexta excommunicatione Cœnæ, lata contra falsarios literarum Apostolicarum.

Q. 1. COntra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?
R. Quòd contra quatuor, &c. 286
2. An Falsificans literas Nuntij Apostolici, aut Legati à latere, aut summi pœnitentiarij, aut Episcopi, incurrat hanc Canonis excommunicationem?
R. Tanquam certum: Non incurrere. *ibid.*
3. An Falsantes supplicationes à Papa signatas hac excommunicatione comprehendantur?
R. Vt certum: Iam etiam incidere. *ibid.*
4. Quis dicatur falsare literas Apostolicas ad incurrendam excommunicationem huius Canonis?
R. Quòd qui mutat, & variat tales literas à sensu, quem habebant, &c. *ibid.*
5. An qui corrigeret vnam dumtaxat literam, vel punctum in literis Apostolicis, ex quorum correctione immutaretur sensus à Pontifice intentus censuram hanc contraheret?
R. Tanquam certum: Affirmatiuè. 287
6. An item contraheret hanc excommunicationem, qui mutaret, aut corrigeret vnam literam, aut punctum, etiam casu quo ex tali mutatione, aut correctione, nec mutaretur sensus, quem Pontifex in Bulla seu Breui intendit?
R. Probabiliùs: In dicto casu non contrahere. *ibid.*
7. An saltem hanc excommunicationrm incurreret, qui in Bullis Apostolicis plures literas mutaret, etiam, si non mutaret sensum?
R. Probabiliùs: Nec istum incurrere, *ibid*
8. An dictam excommunicationem incurrat qui extendit tempus in literis Apostolicis expressum?
R. Tanquam certum: Incurrere. *ibid.*
9. An qui corrigit literas Apostolicas iuxta Pontificis mentem hac censura ligetur, v. g. Papa concessit dispensationem in tertio gradu consanguinitatis, & vitio scriptoris positum est, affinitatis; an si hunc errorem corrigat impetrans, hanc excommunicationem incurrat?
R. Probabiliùs: Non ligari. *ibid.*
10. An falsificans literas Pontificis, quæ iam euanuerunt, ac expirarunt, incurrat hanc excommunicationem?
R. Non incurrere, nisi aliàs intendat illas vtiles redere, & eis abuti. 288
11. An saltem hanc excommunicationem incurrat, qui falsificat literas, quibus nemo vnquam vtetur?
R. Probabiliùs: Incurrere in hoc casu. *ibid.*
12. An comburens, aut dilacerans literas Apostolicas, incurrat etiam hanc excommunicationem?
R. Non incurrere. *ibid.*
13. An saltem hanc censuram incurreret, qui antequam has literas Apostolicas combureret, aut dilaceraret, eas mutando sensum corrigeret?
R. Probabiliùs: ipsum incurrere. *ibid.*
14. An

14. An etiam hanc excommunicationem incurrat, qui ex literis Apostolicis volens eas falsificare verbum aliquod abrasit, animo addendi aliud, sed pœnitentia ductus non addidit, sed abrasum verbum, iterum apposuit?
R. Certè probabilius: Incurrere: *ibid.*
15. An item excommunicationem incurrat, qui cœpit falsò fabricare literas Apostolicas, sed facti pœnitens, antequam illas perficeret ab incepto opere destitit?
R. Non Incurrere in hoc casu. 289
16. An excommunicationem hanc contrahant, qui literas Apostolicas falsant, antequam omnino sint expeditæ, hoc est antequam sint signatæ, ac munitæ sigillo cereo, seu plumbeo?
R. Non contrahere. *ibid.*
17. An illi, qui falsitatem narrando, aut veritatem silendo, impetrant à Pontifice literas subreptitias sint excommunicati per hunc Canonem?
R. Tanquam certum: Non esse. *ibid.*
18. An saltim sint excommunicati, qui sub nomine alieno, quod sibi falsò imponunt, impetrant à Pontifice veras literas, aut his vtuntur?
R. Nec esse excommunicatos, *ibid.*
19. An ad minus hæc excommunicatio afficiat illos, qui prædictas literas inualidas ob surreptionem, aut ob aliam causam falsificant?
R. Vt certum: illos afficere. *ibid.*
20. An in hanc excommunicationem incidant qui literis Apostolicis, per alium falsificatas, vtitur?
R. Tanquam certum non incidere. *ibid.*
21. An saltim ligentur huius Canonis censura, qui retinent apud se literas ab aliis falsificatis?
R. Nec hos tali censura ligari. 290
22. An falsificantes literas, quas Summ. Potif. tanquam persona priuata scribit, hanc censuram Canonis contrahant?
R. Probabilius: Non contrahere. *ibid.*
23. An Mandantes, aut consulentes falsificare literas Apostolicas, hanc excommunicationem incurrant?
R. Affirmatiuè. *ibid.*

DISPVTATIO VII.

De septima excommunicatione Cœnæ, lata contra dantes auxilium infidelibus, aut hæreticis, aduersus Christianos.

Q. 1. COntra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur.
R. Quòd contra tria, &c. 290
2. An Christiani viuentes in terra Turcarum, hæreticorum, &c. ligentur excommunicatione huius Canonis, si vendant equos, arma, aut alia prohibita Turcis, aut hæreticis, &c.
R. Probabilius: Non ligari. *ibid.*
3. An Christiani, qui in vna terra hæreticorum, aut infidelium existentes deferunt arma equos, & alia prohibita ad aliam terram eorumdem censeantur excommunicati?
R. Probabilius non censeri. 291
4. An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui arma, vel alia in illo expressa tradunt Sarracenis, aut aliis infidelibus habitantibus in terris Christianorum, vendendo ea, seu permutando?
R. Probabilius: Non incidere; aliquando tamen incidere, &c. *ibid.*
5. An in hanc excommunicationem incidant, qui in terras paganorum euntes deferunt arma ad sui tuitionem?
R. Tanquam certum. Non Incidere. *ibid.*
6. An saltem incidant, qui euntes ad terras Sarracenorum extulerunt arma sibi necessaria, sed postea existentes inter illos illa vendiderunt lucrandi gratia, aut donarunt?
R. Probabilius Incidere. *ibid.*
7. An item inciderent in hanc excommunicationem, qui permutarent arma cum Sarracenis, vel recipiendo ab ipsis arma alterius generis, aut gladium pro arcu, vel eiusdem generis, vt equum pro equo, &c.
R. Probabilius incidere. 292
8. An feriatur hac Canonis censura, qui ab vno infideli arma capiens, donatione, aut emptione eadem vendit aliis infidelibus?
R. Probabilius: Quòd vere feriatur. *ibid.*
9. An incurrant hanc excommunicationem qui arma deferunt infidelibus non indigentibus, eo quod armis omnis generis ad bellum necessariis sint optimè muniti?
R. Probabilius Incidere. *ibid.*
10. An etiam, qui arma & alia prohibita deferrent Sarracenis, aut aliis infidelibus, tempore pacis hanc excommunicationem contrahant?
R. Tanquam certum: Contrahere. *ibid.*
11. An incurrant hanc censuram, qui arma deferunt infidelibus, vt contra alios infideles pugnent?
R. Non incurrere. 293
12. An Christianus, qui suis armis munitus, Principes Sarracenorum adit, incidat in hanc censuram, si ab ipso Principe rogatus, vel munere donatus, in gratiam redonat arma?
R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*
13. An in hanc censuram incidat, qui absolutè exiguam, & paruam rem ex prohibitis ad infideles deferret?
R. Vt certum: Non incidere. *ibid.*
14. Quænam sit censenda in hac re grauis, & leuis materia?
R. Quòd attendenda est personarum qualitas, &c. *ibid.*
15. An qui arma, equos, & similia, ad terras infidelium detulit, pœnitentia tamen ductus retulit inuendita, excommunicationem contraxerit?
R. Non contraxisse. 294
16. An si custodientes vrbem, tam acriter à Turcis oppugnentur, vt non possint fugere vitæ, aut grauis famis discrimen absque vrbis, & armorum deditione, possint tunc absque incursione censuræ tradere Turcis arma, aut vrbem?
R. Posse. *ibid.*
17. An qui pecunias, & alias merces interdictas deferunt ad Sarracenos pro redimendis captiuis incurrant hanc excommunicationem?
R. Tanquam certum: Non incurrere. *ibid.*
18. An saltem incurrant, qui pro redimendis captiuis deferunt Sarracenis arma, equos, ferrum, & alia prohibita, eo quod Redimentes nequeant commodè aliis rebus non prohibitis captiuos redimere?
R. Probabilius: Non incurrere si saltem delatio armorum fiat tempore pacis. *ibid.*
19. An ad minus incurrant hanc censuram, qui tempore belli deferunt arma, equos, ferrum, & similia Sarracenis pro redimendis captiuis?

R. Multi

R. Multipliciter ſed vniuerſaliter, & Regulariter, probabiliùs, ipſos non incurrere. 29

20. Quid nomine *armorum*, quæ primo loco deferri ad Sarracenos, & alios infideles, prohibentur, intelligatur?

R. Quòd tam offenſiua, quam defenſiua. *ibid.*

21. An cultelli ad cibos, vel calamos ſcindendos, nomine armorum comprehendantur, vel ſint materia huius cenſuræ?

R. Comprehendi, & ſic non ligari deferentes, &c. *ibid.*

22. An incideret in hanc cenſuram, qui magnam horum paruorum gladiorum copiam ad Sarracenas deferret?

R. Tanquam certum: Tunc incidere. *ibid.*

23. An item contraheret hanc cenſuram, qui ſecures, falces, raſtra, perticas, & alia inſtrumenta neceſſaria, ad colendos agros, & vineas ad Sarracenos vel alios infideles deferret?

R. Etiam contrahere. *ibid.*

24. An nomine equorum prohibeantur omnes equi cuiuſcumque conditionis ſint?

R. Tanquam certum: Omnes prohiberi. *ibid.*

25. An nomine equorum prohibeantur ſub hac cenſura, omnia genera beſtiarum pugnantium vt v. g Elephanti, &c.

R. Prohiberi. *ibid.*

26. An item ſub eodem nomine *equorum*, & ſub eadem cenſura prohibeantur deferri ad infideles Cameli, Aſini, Muli, & Boues, & omne aliud genus beſtiarum ſeruientium, ad onera in bello ferenda?

R. Vt certum: Prohiberi ſub eadem cenſura. *ibid.*

27. An deinde *equorum* nomine prohibeantur deferri ad infideles omnia inſtrumenta, quibus aluntur, curantur, & ad bellum inſtruuntur equi?

R. Affirmatiuè. *ibid.*

28. An in hoc Canone nomine *Ferri* prohibeatur ad infideles deferri, tam ferrum factum, quam infectum?

R. Vt certum: Vtrumque prohiberi. 297

29. An ſub nomine *Ferri* comprehendatur vena ferri, ita, vt Bullæ cenſura incurratur ſi infidelibus transferatur?

R. Probabiliùs multò: Comprehendi. *ibid.*

30. An nomine *Ferri* intelligatur non ſolum ferrum, ſed etiam quæcumque alia materia, apta ad formanda arma, & inſtrumenta bellica?

R. Quòd ſolum ferrum intelligitur. *ibid.*

31. An qui deferret clauiculos paruos Sarracenis in hanc excommunicationem incideret?

R. Non incidere. *ibid.*

32. An filum ferri, quod prohibetur ad Sarracenos deferri, comprehendat in ſe filos omnium aliorum metallorum?

R. Comprehendere. *ibid.*

33. Quid nomine ſtanni, quod etiam prohibetur ad infideles deferri Pontifex ſignificare voluerit?

R. Quòd voluerit ſignificare notiſſimum metallum aptum ad bellum, de quo Plin. lib. 34. cap. 16. ibid.

34. Quid ſit Chalybs, qui poſt ſtannum prohibetur ad Sarracenos deferri?

R. Quòd eſt genus quoddam ferri magis purum, &c. *ibid.*

35. An vltra ferrum, & filum ferri, ſtannum & Chalybem, etiam prohibeat Pontifex omnia alia metallorum genera?

R. Prohibere expreſſe. 298

36. An pecunia, ex auro, argento, aut ære confecta prohibeatur ad Sarracenos deferri?

R. Vt certum: Prohiberi hoc in Canone. *ibid.*

37. An ex delatione cuiuſque inſtrumenti bellici ad infideles hæc excommunicatio incurratur?

R. Incurri. *ibid.*

38. Quid prohibeat Pontifex ad infideles transferri per hanc vocem lignamina?

R. Quòd omnia ligna idonea tam ad nauigia, quam ad cætera inſtrumenta bellica. *ibid.*

39. An ſub hac voce lignamina comprehendantur naues ipſæ, Galeæ, Antennæ, Triremes, & ſimilia?

R. Vt certum: Comprehendi. *ibid.*

40. An incurreret hanc Bullæ excommunicationem, qui ligna, ad ignem ſolum fouendum ad infideles deferret?

R. Non incurrere. *ibid.*

41. Quid prohibeat Pontifex, per verba hæc: *Canapem, & funes*, tam ex ipſo canape, quam alia quacumque materia, & ipſam materiam?

R. Prohibere omnes chordas, tam maiores quam minores, &c. 299

42. Quid item prohibeat Pontifex per hæc vltima prima clauſulæ verba: *Aliaque huiuſmodi*, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant?

R. Prohibere generatim omnes res ad bellum ſpectantes. *ibid.*

43. An in hac Bulla prohibeatur victualia & veſtimenta, ad infideles deferre?

R. Vt fere certum: Non prohiberi. *ibid.*

44. An qui certiores facit infideles, & Hæreticos de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ in Chriſtianorum perniciem, hanc Bullæ cenſuram contrahant?

R. Contrahere. *ibid.*

45. An vt quis hanc cenſuram incurrat, debeat certiores facere hoſtes Chriſtiani nominis de ſtatu temporali, totius Chriſtianæ Religionis.

R. Negatiuè. *ibid.*

46. An ſi quis degens Madridij v. g. certiorem faciat Turcam, aut alium Infidelem ſeu hæreticum, de rebus ciuilibus, aut iocoſis, non pertinentibus ad ſtatum, incurrat hanc cenſuram?

R. Tanquam certum, non incurrere. 300

47. An ſi quis certiores faciat hoſtes Chriſti nominis per Nuntium, hac cenſura præſtingatur?

R. Quòd vterque ligetur Nuntius & Mandans. *ibid.*

48. An ſi reuelatio dictarum rerum fiat per Epiſtolam, incurrat etiam vterque hanc cenſuram?

R. Quòd qui literas mittit, & etiam, qui defert (ſi illi conſtet) incurrunt. *ibid.*

49. An etiam incurrat hanc cenſuram Bullæ, qui alicui Proditori narrat conſilia Principis Chriſtiani, ſciens talem proditorem certiorem faciendum Turcam de ſtatu Regni Principis in perniciem Chriſtianorum?

R. Probabiliùs: Incurrere. *ibid.*

50. An hac cenſura innodetur, qui Turcas alioſve Infideles certiores facit de his quæ iam nouerant ita, vt nil noui ſciant ex tali denuntiatione?

Reſpondeo Probabiliùs: Non innodari in tali caſu. *ibid.*

51. An qui vi tormentorum reuelat Infidelibus res, ad ſtatum Reipublicæ concernentes incidat in hanc cenſuram?

R. Æquè Probabiliter: Non incidere in dicto caſu. 301

Index Tractatuum, Disputationum.

52. An Narrans alicui fideli secreta Principis Christiani, vt ea in damnum Christianorum detegat Turcis ligetur censura Bullæ? & etiam antequam fidelis detegat?

R. Non ligari: antequam fidelis Nuntius detegat Turcis secreta sibi reuelata. ibid.

53. Quid prohibeatur per illa verba Canonis: *Illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant?*

Respondeo: Prohibetur quodcumque genus fauoris in damnum, & perniciem Christianorum. ibidem.

54. An auxilium, consilium, & fauor, sint actiones principaliter, non accessoriè in hoc Canone prohibitæ?

R. Principaliter prohibitas esse. ibid.

55. An consulens Infidelibus aliquid in damnum Christianorum incidant in hanc censuram, casu quo, inde nullum damnum Christianis sequatur?

R. Probabiliùs: Incidere. ibid.

56. An Christiani, qui opem ferunt Sarracenis, pugnando cum illis contra alios Christianos sint hac excommunicatione obstricti?

R Tanquam certum: Esse. 302

57. An incidat in hanc excommunicationem qui mandat, aut consulit, vt Christianus opem infidelibus ferat, sub ministrando illis, arma, equos, & alia prohibita?

Respondeo: Verè incidere in excommunicationem. ibid.

58. An Mandans, vel consulens, vt Christianus opem, aut fauorem infidelibus, subministrando illis arma, & alia ferat, maneat excommunicatus, etiam non secuto effectu?

R. Probabiliùs: Non manere, nisi secuto effectu. ibid.

59. An sit hac lege excommunicatus, qui defendit alium, vt tuto valeat opem præstare Turcis contra Christianos?

R. Tanquam certum: Esse. ibid.

60. An etiam ille incidat in hanc excommunicationem qui potest impedire, ne Christianus opem ferat Turcis, & non impedit?

R. Etiam incidere, si debet ex officio, aut sine periculo potest impedire. 303

61. An ille, qui ratum habet, quod aliquis infidelibus, aut hæreticis præstiterit opem, veluti arma, & similia obstringatur excommunicatione huius Canonis?

Respondeo tanquam certum: Non obstringi. ibidem.

62. An Captiui Christiani remigantes, in Triremibus Turcarum, metu mortis, vel verberum contra Christianos; incidant in hanc excommunicationem?

R. Multò probabiliùs: Non incidere. ibid.

63. An saltem peccent mortaliter contra ius naturale, & diuinum captiui Christiani, remigantes in triremibus Turcarum, Christianos inuadentium, metu mortis, verberum, &c.

Respondeo Probabiliùs: Non peccare mortaliter. ibid.

64. An Captiui Christiani, remigantes in Triremibus Turcarum, mortaliter peccent, si de mandato Turcarum, sub comminatione mortis, vel verberum nauim rostratam ita impellunt, vt ipsa, rostro nauim Christianorum infringat?

R. Vt certum peccare, & censuram incurrere. 304

65. An licitum sit captiuis Christianis, metu mortis, aut alterius grauis damni, præstare in bello, omnia opera, quæ in pace serui præstare possunt?

R. Licitum esse. ibid.

66. An si vrgente bello censeret aliquis captiuus vitandum esse graue damnum Christianæ Reip. si ipse à remigio, à porrectione armorum, & ab aliis similibus actionibus cessaret, teneretur tunc, sub mortali & sub censura, id facere?

R. Affirmatiuè ab aliquibus, sed cum periculo suæ vitæ videtur non teneri. ibid.

67. An liceat Christianis in Triremibus Turcarum remigantibus, dum descendunt in terram Christianorum, illas deuastare, & bona eorum surripere, casu quo illis periculum vitæ, aut membri abscisio immineat?

R. In illo euentu illis licere. ibid.

68. An Christiani remigantes in nauigiis Turcarum, non contra alios Christianos, sed contra alios infideles, peccent mort. & incidant in hanc censuram?

R. Tales Remigantes nec peccare, nec in censuram incurrere? 305

69. An saltem peccent mort. & incurrant excommunicationem regentes, aut gubernantes naues Turcarum, contra alios infideles, non contra alios Christianos?

Respondeo probabiliùs, nec peccare, nec incurrere. ibid.

70. An in hanc censuram incidat Princeps Catholicus, qui bellum gerens cum alio Principe Catholico, ad se defendendum aduocat infideles milites, illisque arma præstat, &c.

R. Ferè vt certum: Non incidere. ibid.

71. An saltem incidat, qui fauorem, auxiliumve præstat infidelibus contra Principem Christianum, sicque postea fiat, vt ei aucta potentia resisti nequeat?

Respondeo Tanquam verius & probabilius: Incidere. ibid.

72. An qui arma, & alia instrumenta bellica, ex priuilegio Pontificis ad infideles defert, ligetur excommunicatione Bullæ?

R. Vt certum: Non ligari. 306

73. An dentur aliqua priuilegia, à Pontifice concessa, spectantia ad delationem armorum, & aliorum bellicorum instrumentorum?

Respondeo Fuisse, sed iam esse sublata. ibid.

74. An licita sit consuetudo, quam Toletani ciues cum Africanis obseruant, mittendo ad ipsos, per ciuitatem Orani pileos rubros?

R. Esse licitam. ibid.

75. An etiam licitum sit commercium, quod ciues Orani cum Alarabibus vicinis habent?

R. Etiam esse licitum. ibid.

DISPVTATIO VIII.

De octaua excommunicatione, lata contra impedientes victualia, & alia necessaria, ad Curiam Romanam deferri.

Q. 1. CONtra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

Respondeo

Respondeo Quòd contra omnes impedientes, seu inuadentes eos, qui afferunt victualia, & alios plures, &c. 306

2. An omnes, qui impediunt, inuadunt, prohibent & perturbant eos, qui victualia, ad vsum Romanæ Curiæ adducunt, sint hac censura innodati?

R. Esse. *ibid.*

3. An qui non vult res suas vendere, vt ad Romanam Curiam deferantur, comprehendatur sub hac censura?

R. Non comprehendi. *ibid.*

4. An saltem comprehenderetur sub hac censura, qui absque vlla vi victualia emeret ab eo, qui deferret ad curiam, & ita impediret, ne Romam asportarentur?

R. Quòd sic, si emeret, intentione impediendi. 307

5. An Princeps, seu Gubernator, qui pœnis appositis prohibet, ne quis extrahat à sua ditione triticum, vinum, & huiusmodi, ad portanda ea ad Romanam Curiam, vt suæ Prouinciæ consulat, incidat in censuram huius Canonis?

R. Non Incidere. *ibid.*

6. An etiam liceat Principi detinere victualia, quæ ex alieno territorio ad Romanam Curiam aduehuntur, si per suum territorium transeant, vt ea in suorum subditorum vsum impendat?

Respondeo Clarius. Posse licitè detinere, nisi in casu, quo curia Romana in maiori sit necessitate. ibidem.

7. An incurrant hanc censuram, qui impediunt eos, qui nondum deferre victualia cœperunt, sed deferre volebant?

R. Incurrere. *ibid.*

8. An etiam incurrat, qui deferentem ad curiam victualia, spoliat pecuniis, non ablatis victualibus?

Respondeo Æquè probabiliter: Non incurrere. ibid.

9. An hanc censuram contraherent, qui inuaderent deferentem solum pecunias, ad Romanam Curiam?

R. Vt certum: Contrahere. *ibid.*

10. An eadem innodetur censura, qui spoliat aliquem victualibus, quæ ab ipso deferebantur ad vsum determinatæ personæ, ex curialibus, seu officialibus curiæ?

R. Vt certum innodari. 308

11. An etiam rali innodetur censura, qui spoliat victualibus, deferentem illa ad priuatam aliquam personam, quæ licèt viuat in loco, vbi moratur curia, non tamen est curialis, aut officialis Curiæ, nec famulus, aut familiaris ipsorum?

Respondeo Probabilius: Non innodari in hoc casu. ibid.

12. An ligentur censura huius Canonis, qui deferentem victualia Romam, impediunt, casu quo curiales ea emere non soleant?

R. Ligari. *ibid.*

13. An feriatur hac censura, qui deferentem victualia ad curiam compellit ad soluenda Pedagia, & alia onera, quæ soluuntur ab aliis, iter agentibus?

R. Vt certum: Non feriri. *ibid.*

14. An inuadens, aut occidens deferentem victualia ad Romanam Curiam, non animo impediendi delationem victualium, sed ob vindictam, sit hac censura ligatus?

R. Probabilius: Non ligari. *ibid.*

15. An qui deferentem victualia ad curiam Romanam ob debitum, aut ob patratum crimen in carcerem trudit, in censuram hanc incidat?

R. Quòd non. *ibid.*

16. An qui victualia corrupta, vt pisces putridos ad curiam Romanam deferri impedit, incurrat hanc ceusuram?

R. Non incurrere. *ibid.*

17. An peste grassante, vbi nunc est curia possit Princeps, aut Gubernator prohibere suis, ne tali tempore, aut occasione deferrent victualia ad Curiam?

R. Posse ab incursione. 309

18. An nomine *victualium* intelligantur omnia, quæ ad esum, potum & victum spectant?

R. Intelligi. *ibid.*

19. Quænam intelligantur, per illa verba Canonis: *seu alia, ad vsum Romanæ Curiæ necessaria?*

R. Intelligi quæcumque necessaria sunt ad statum, decentem ornatum, &c. Curialium. *ibid.*

20. An etiam comprehenderetur sub hac censura, qui prohiberet, ne ad Romanam Curiam deferantur canes, & accipitres, taxilli, etiam aleæ, simiæ, psittaci, & similia recreationi Curialium inseruientia?

R. Non comprehendi. *ibid.*

21. An qui Tabellarios impedit ne literas Romam deferant afficiatur hac censura?

R. Probabilius, Affirmatiuè. *ibid.*

22. Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cuius intuitu sub excommunicatione prohibetur, ne victualia, & alia ad vsum curiæ necessaria deferri impediantur?

R. Intelligi Curia, idem quod Sedes Apostolica. ibid.

23. An paruitas materiæ ab hac excuset censura, & quænam censeatur materiæ paruitas?

R. Ad primum. Excusare. Ad secundum paruitatem materiæ iudicio prudentis definiri debere. *ibid.*

DISPVTATIO IX.

De nona excommunicatione, lata contra lædentes eos, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, vel ab ea recedunt: Tum etiam contra eos, qui vexant, sine iurisdictione in Curia commorantes.

Q. 1. COntra quas personas, lata sit hæc excommunicatio?

R. Quòd contra spoliantes, mutilantes, interficientes, &c. illos, qui veniunt ad Sedem Apostolicam. 310.

2. An incurrant hanc censuram, qui interficiunt, vel mutilant, &c. eos, qui ad summum Pontificem veniant, non tanquam ad Papam vt Papa est, sed tanquam ad Principem temporalem, vt v.g. ab illo officium temporale assequantur, &c?

R. Æquè Probabiliter: Incurrere. *ibid.*

3. An incurrant, qui mutilant, aut spoliant, &c. venientes Romam, deuotionis, aut stationis, etsi indulgentiarum causa.

R. Certè: Non incurrere. *ibid.*

4. An incurrat excommunicationem ille qui interficit aut spoliat, &c. aliquem proficiscentem Ro-

mam ad sedem Apostolicam putantem ibi esse, cum tamen alibi sit ?
R. Probabilius : Non incurrere. *ibid.*
5. An cum Papa in hoc Canone dicit : *venientes, & recedentes,* intelligat de eisdem, qui ad Sedem Apostolicam venerunt, deinde expeditis negotiis reuertuntur ad suos, ita, vt velit excommunicare omnes qui offendunt eos, siue accedendo, siue recedendo ?
R. sic intelligere. 311
6. An incurrat eandem censuram, qui occidit, spoliat, &c. aliquem discedentem à sede Apostolica, ad quam non venerat ad negotia tractanda, sed in curia morabatur ?
R. Non incurrere. *ibid.*
7. An qui mutilat, aut spoliat, &c. illum qui venit ad Sedem Apostolicam, eo tempore, quo apud illam commoratur, hac excommunicatione obstringatur ?
R. Vt certum : Non obstringi modo. *ibid.*
8. An qui vnum tantum hominem accedentem ad Sedam Apostolicam interficit, aut spoliat ligetur censura in hoc Canone expressa ?
R. Ligari. *ibid.*
9. An etiam ligetur dicta censura, qui debilitat membrum illius, qui ad Sedem Apostolicam accedit, ita, vt suum officium exercere nequeat ?
R. Probabilius in hoc casu non ligari. *ibid.*
10. An incurrat censuram huius Canonis, qui digitum, vel auriculam, vel mamillam, vel dentem, aut similem partem corporis, ad Sedem Apostolicam venientis, aut ab illa recedentis, amputauit, aut abscidit ?
R. Clarius. Non incurrere, nisi alias membrum esset magnum, &c. 312
11. An clam furripiens pecuniam ab accedentibus ad Sedem Apostolicam, afficiatur hac excommunicatione, lata contra spoliantes præfatos accedentes ?
R. Probabilius : Non incurrere. *ibid.*
12. An incidant in hanc censuram, illi, qui accedentes, seu recedentes à Sede Apostolica spoliant non rebus ipsorum propriis, sed aliorum ipsis accommodatis, aut in custodiam traditis ?
R. Incidere. *ibid.*
13. An Rapiens vxorem, filios, aut famulos, quos accedens ad sedem, seu recedens à sede Apostolica secum ducebat excommunicatione huius Canonis ligetur ?
R. Probabilius : Ligari excommunicatione. *ibidem.*
14. An occidens, spolians, aut mutilans infideles ad sedem Apostolicam venientes in hanc incidant censuram ?
R. Probabilius : Incidere. *ibid.*
15. An qui capiunt, detinent, aut manibus comprehendunt accedentes ad sedem Apostolicam, aut ab illa recedentes, censura huius Canonis astringantur ?
R. Tanquam certum : Astringi. 313
16. An etiam astringeretur hac censura, qui aliquem venientem ad sedem Apostolicam caperet, sed paulò pòst illum liberè dimitteret ?
R. Absolutè dicendum. Quod astringeretur ? ibidem.
17. An etiam ligetur hac censura, qui accedentem ad Sedem Apostolicam capit, & punit, ob delictum in sua diœcesi patratum ?
R. Non ligari. *ibid.*
18. An capiens aliquem venientem ad sedem Apostolicam & in domo includens, ne ab hostibus offendatur, huic excommunicationi subiiciatur ?
R. Tanquam certum : Non subijci. *ibid.*
19. An qui sine vlla captura, sed sola fraude & dolo detinet proficiscentem ad sedem Apostolicam, hac censura feriatur ?
R. Probabilius : Affirmatiuè. *ibid.*
20. An qui non violenta actione, sed tantum præcepto, aut verbis minatoriis detinet venientem, ne ad sedem Apostolicam accedat incidat in hanc excommunicationem ?
R. Probabilius : Incidere. *ibid.*
21. An qui vendicantes sibi iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, occidunt, mutilant, spoliant, capiunt, aut detinent commorantes in curia sedis Apostolicæ causa negotiorum in ea expediendorum excommunicationem incurrant ?
R. Tanquam certum : Incurrere *ibid.*
22. An qui priuata authoritate, morantes in curia occideret, mutilaret, aut spoliaret, &c. incideret in hanc censuram ?
R. Nunc iam vt certum : Non incidere. 314
23. An Episcopus, vel alius Prælatus, qui præfatas prohibitas actiones præstat contra sibi subditum in curia commorantem, contrahat hanc excommunicationem ?
R. Tanquam certum : Contrahere. *ibid.*
24. An vt hæc censura incurratur, necessum sit, quod morans in curia, contra quem aliqua ex relatis actionibus exercetur, sit vnus ex curialibus, qui Romæ versantur ?
R. Probabilius : Sufficere, quod in curia reperiatur. ibid.

DISPVTATIO X.

De decima excommunicatione, lata contra lædentes Romipetas, ac Peregrinos, qui Romam deuotionis causa petunt.

Q. 1. CONtra quas personas lata sit hæc excommunicatio ?
R. Quòd contra interficientes mutilantes, &c. Romipetas, Peregrinos. 314
2. An qui interficit, vel mutilat, &c. quemcumque Romam venientem, censura huius decimi Canonis feriatur ?
R. Tanquam certum : Quòd non. *ibid.*
3. An incurrat censuram huius Canonis, qui aliqua ex prohibitis actiobibus vexaret illum, qui Romam venit, principaliter causa deuotionis, & minus principaliter ad emendum aliquid, vel quid simile per agendum ?
R. Tanquam certum : Incurrere. 315
4. An etiam incurreret hanc censuram, qui interficeret, vel mutilaret, &c. illum, qui principaliter, ob beneficium, vel absolutionem à censuris, vel dispensationem obtinendam, vel ob aliud negotij tractandum, Romam veniret; sed dum in vrbe existeret, vellet Ecclesias visitare, &c?
R. Tanquam certum : Non incurrere. *ibid.*
5. An occidens, vel mutilans, &c. peregrinantem ad vrbem, deuotionis causa, incurrat hanc censuram

si in

si in vrbe non existat Papa vel Romana curia?
R. Tanquam certum: Incurrere. *ibid.*
6. An item incurrat excommunicationem huius Canonis, qui offendit vna ex præfatis actionibus, Romanum ciuem, sacra Vrbis loca visitantem?
R. Non incurrere. *ibid.*
7. An vexans peregrinos proficiscentes ad sepulchrum Domini; vel ad sanctum Iacobum Compostellanum, vel ad ædem Compostellanam, vel ad ædem Lauretanam, huic excommunicationi subiaceat?
R. Nunc non subiacere. *ibid.*
8. An offendens Romipetam, volentem, solum visitare Ecclesias, extra mœnia vrbis existentes, vt sancti Laurentij extra muros, sancti Sebastiani sancti Pauli, &c. vinculo huius excommunicationis ligetur?
R. Ligari. 316
9. An non solum, qui Romam petit causa visitandi Ecclesias, vel venerandi reliquias, aut consequendi indulgentias, sed etiam, causa adimplendi votum, vel pœnitentiam iniunctam, dicatur, causa deuotionis Romam adire, & gaudeat, priuilegio huius Canonis?
R. Probabilius. Gaudere. *ibid.*
10. An offendens, Clericum Religiosum, Romam deuotionis causa euntem, sine licentia tamen sui superioris, excommunicationem huius Canonis incurrat?
R. Probabilius: Incurrere. *ibid.*
11. An etiam offendens Paganum, Iudæum, hæreticum, aut alia via excommunicatum, accedentem ad vrbem, causa conuersionis, absolutionis, aut deuotionis incidat in hanc censuram?
R. Incurrere. *ibid.*
12. An occidens, aut mutilans, aut aliis actionibus prohibitis vexans Romipetas, aut peregrinos, dum in vrbe versantur, deuotè visitando Ecclesias. Venerando reliquias, &c. hanc excommunicationem incurrant?
R. Vt certum: Affirmatiuè. 317
13. An qui Romam, causa deuotionis venit, sed ibi mutato proposito, nulla pia opera aut deuotionis exercuit, fruatur priuilegio huius Canonis, dum ad suos reuertitur?
R. Non frui. *ibid.*
14. An gaudeant priuilegio huius Canonis Peregrini, qui dum veniunt ad vrbem deuotionis gratia diuertunt ad visendum amicum aut aliquid agendum, &c?
R. Gaudere. *ibid.*
15. An per hunc Canonem sit excommunicatus ille, qui Romipetas, etiam iniustè verberat, aut percutit, sine vulnere?
R. Quòd non. *ibid.*
16. An si quis Romipetam occideret, vel mutilaret, vel vulneraret, &c. non ex proposito, sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, incidat in hanc censuram?
R. Tanquam quid certum; Incidere. 318
17. An Peregrinus, qui alium peregrinum occidit, vel mutilat, &c. hac ligetur censura?
R. Tanquam certum ligari. *ibid.*

DISPVTATIO XI.

De vndecima excommunicatione, lata contra offendentes S. R. E. Cardinales & alios Prælatos.

Q. 1. COntra quas personas lata sit hæc excommunicatio?
R. Quòd contra vulnerantes, mutilantes, &c. & hostiliter insequentes Prælatos, Cardinales Nuntios, &c. 318
2. Quid significet Pontif. per has voces, quibus vtitur, ad significandas relatas actiones prohibitas?
R. Quòd ex præfatis vocibus iam patet disp. 9. & 10. *ibid.*
3. An si quis impetum faciat ad domum Cardinalis vel Patriarchæ, &c. & obsideat illum, vel claudat in domo, non ad carcerandum, sed solum, vt verecundiam inferat, hanc excommunicationem incurrat?
R. Probabilius: Non Incurrere. 319
4. An qui Cardinalem, vel Patriarcham, &c. insequens telum, vel saxum proiicit ad illum interficiendum, hac excommunicatione obstringatur?
R. Obstringi. *ibid.*
5. An non admittens Cardinales, Patriarchas Archiepiscopos, Episcopos, legatos, & Nuntios ad possessionem suarum Ecclesiarum, aut ad Prouincias, ad quas mittuntur, censura huius Canonis feriatur?
R. Non feriri. *ibid.*
6. An eiiciens aliquem Prælatum, ex dictis à domo Regis, seu Principis comprehendatur hac censura?
R. Tanquam certum non comprehendi. *ibid.*
7. An eiiciens legatum, vel Nuntium, Episcopum vel Archiepiscopum, à locis in quibus iurisdictionem exercere possunt, afficiatur hac censura?
R. Longè probabilius affici. *ibid.*
8. An eiiciens Episcopum, aut Archiepiscopum aut alium ex Prælatis præfatis, ex locis in quibus nati sunt, vel domicilium habent, vel ex suis Castris, aut oppidis quæ bona sunt patrimonialia hanc censuram incurrat?
R. Probabilius: Incurrere. 320
9. An vt incurratur hæc excommunicatio, ob eiectionem præfatorum Prælatorum opus sit, vt eiectio fiat facto, & non sufficiat verbis?
R. Respondeo sufficere quòd fiat verbis. *ibid.*
10. An hac excommunicatione feriatur occidens, aut mutilans, &c. qui ad Cardinalitiam dignitatem euecti à Pontifice sunt, & consensum electioni præstiterunt, galerum tamen rubeum non obtinuerunt?
R. Tanquam certum: Affirmatiuè. *ibid.*
11. An etiam, qui occideret, mutilaretve, &c. Cardinales Ecclesiæ S. Iacobi, afficeretur excommunicatione huius Canonis?
R. Tanquam certum; Affirmatiuè. *ibid.*
12. An interficiens, aut capiens, &c. Episcopum electum, & confirmatum, sed non consecratum, vinculo excommunicationis huius ligetur?
R. Probabilius: Non ligari 321
13. An interficiens Episcopum excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, aut

degradatum verbaliter incidat in censuram huius Canonis?
R. Incidere. *ibid.*
14. An item in excommunicationem huius Canonis incidat, qui Clericum, vel Religiosum, de familia Cardinalis, Nuntij, vel Episcopi, occidit, mutilat, vel vulnerat,&c.
R. Longè probabilius: Non incidere. *ibid.*
15. An saltem offendentes, non solum Clericos vel Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium, sed etiam Patriarcharum, Archiepiscoporum re incidat in excommunicationem, latam in cap. *Fœlicis* de pœnis?
R. Probabilius Neutros incidere. *ibid.*
16. An Cardinalis, Episcopus, vel Nuntius mutilans, occidens capiens, alium Cardinalem, Episcopum, vel Nuntium, excommunicatione huius Canonis afficiatur?
R. Affici. 322
17. An Cardinalis, seu Episcopus,&c. seipsum vulnerans, aut percutiens excommunicationi huius Canonis subiiciatur?
R. Probabilius subiici. *ibid.*
18. An occidens, aut percutiens, Cardinalem seu Episcopum, turpiter inueotum cum propria matre, vxore, vel filia hanc excommunicationem incurrat?
R. Probabilius: Non incurrere. *ibid.*
19. An mandans, ratum habens, vel consulens seu fauens, & auxilians præfata delicta in excommunicationem incidant?
R. Affirmatiuè. *ibid.*

DISPVTATIO XII.

De duodecima excommunicatione, lata contra offendentes, Recurrentes ad Romanam Curiam, super eorum causis, & negotijs.

Q. 1. CONtra quas personas lata sit hæc excommunicatio?
R. Ex textu Canonis, &c. 322
2. In quo distinguatur hæc censura ab alia in ordine nona?
R. Quòd in eo quod in hac excommunicentur illi qui recurrunt ad sedem Apostolicam. 323
3. An incurrant excommunicationem huius Canonis, illi, qui occidunt, seu percutiunt spoliantve recurrentes ad Curiam super eorum causis, casu quo ex aliis motiuis,& occasionibus eos occidant, percutiantve, &c?
R. Tanquam certum: Non incurrere. *ibid.*
4. An Recurrens ad curiam pro suis negotiis gaudeat priuilegio huius Canonis, casu quo ipsis iam absolutis, & finitis in suam domum sit reuersus?
R. Non gaudere. *ibid.*
5. An saltem gaudeat priuilegio huius Canonis Recurrens ad curiam, dum ad suam domum reuertitur?
R. Probabilius: In eo casu gaudere. *ibid.*
6. An ad incurrendam excommunicationem huius Canonis, opus sit, vt prædictæ actiones fiant authoritate iudiciaria laïca?
R. Tanquam certum: Non esse opus. *ibid.*
7. An qui iniustè occidit, seu percutit aut spoliat illum, qui iniustè recurrit ad Sedem Apostolicam excommunicationem huius Canonis incurrat?
R. Probabilius: Incurrere. *ibid.*
8. An ratas habens actiones in hoc Canone prohibitas, vinculo huius excommunicationis ligetur?
R. Probabilius: Non ligari. 324
9. An non impediens præfata fieri delicta vinculo huius censuræ obstringatur?
R. Non obstringi. *ibid.*

DISPVTATIO XIII.

De decima tertia excommunicatione, lata contra Appellantes à grauamine, aut executione litterarum Apostolicarum, ad laicam Potestatem?

Q. vnic. CONtra quos lata sit hæc excommunicatio?
R. Latè ex textu Canonis, & omittitur quia latè à pluribus Doctoribus in Hispania tractata, &c. 324

DISPVTATIO XIV.

De decima quarta excommunicatione, lata contra eos, qui causas spirituales commissas à Papa virtute litterarum Apostolicarum ad se aduocant, vt illarum executionem impediant?

Q. 1. CONtra quos lata sit hæc excommunicatio?
R. Ex textu Canonis latè, &c. 325
2. Quæ sit materia, quæ actiones, & quæ personæ comprehensæ in hac excommunicatione?
R. Quòd materia est sacrilegium, &c. actiones plurimæ, & personæ quæ per se vel per alios dictas actiones exercent, &c. *ibid.*
3. An incidant in excommunicationem huius Canonis qui aduocant ad se à dictis Ecclesiasticis Iudicibus causas non spirituales, sed temporales?
R. Tanquam certum: Non incidere. *ibid.*
4. An ad incurrendam excommunicationem huius Canonis opus sit, vt aduocentur ad sæculare tribunal causæ, quæ coram Ecclesiastico tribunali erant introductæ?
R. Omnino opus esse. *ibid.*
5. An, vt Magistratus sæcularis incurrat hanc censuram, auocando causas spirituales ab Auditoribus Sedis Apostolicæ necesse sit, vt hoc faciat authoritate Iudiciaria, & etiam prætextu priuilegiorum, & gratiarum, quas prætendit, à Sede Apostolica obtinuisse?
R. Probabilius: Vtrumque esse necessarium. 326
6. An auocatio causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis, sit sub hac excommmunicatione vetita, non solum casu, quo fiat authoritate laïca, sed etiam casu, quo fiat authoritate Ecclesiastica?
R. Multipliciter diuersas sententias concordando, &c. ibidem.
7. An Auocatio causarum specialium, sit vetita sub excommunicatione huius Canonis non solum, si causæ dictæ auocentur à Iudicibus Sedis Apostolicæ, verùm etiam, si auocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis?
R. Probabilius: Esse vetitam. *ibid.*

8. An

8. An impediens causarum spiritualium cursum, prosequtionem, audientiam, personas, Capitula, &c. causas ipsas prosequi volentes incurrat hanc excommunicationem, nisi etiam se, tanquam Iudicem in earum cognitione interponat?
R. Incurrere. 327
9. An Aduocatus, vel Procurator, qui impedit cursum, seu prosequtionem causarum spiritualium incidat in cuius Canonicis censuram?
R. Quòd non. ibid.
10. An priuata persona, compellens per vim, & metũ, partes actrices, ad reuocandas citationes & inhibitiones, vel ad consentiendum absolutioni eorum, contra quos tales inhibitiones & literæ emanarunt; obstringatur excommunicatione huius Canonis?
R. Probabilius: Obstringi. ibid.
11. An qui partes actrices inducit, ad curandam absolutionem aduersarij, &c. via iudicaria, vel precibus, aut pecunia, aut alio modo, excluso vis, & metus, etiam in excommunicationem incidat?
R. Non incurrere. ibid.
12. An incidat in excommunicationem huius Canonis qui non partes, sed iudicem, qui excommunicationem, & alias pœnas pronunciauit, compellit, vt absolutionem impendat, & alias pœnas reuocet?
R. Negatiuè. ibid.
13. An laïci iudices auocantes causas spirituales, à iudicibus Ecclesiasticis ex priuilegio summi Pontificis, à censura huius Canonicis excusentur?
R. Excusari. ibid.
14. An Augustissimus noster Hispaniarum rex & eius Magistratus, ac Consiliarij, gaudeant præfato priuilegio, in causis prohibendæ violentiæ, iniuriæ, seu damni ita, vt virtute illius licitè auocent causas à iudicibus Ecclesiasticis?
R. Vt verum: Gaudere dicto priuilegio. 328
15. An Magistratus, seu Consiliarij Regis Hispaniæ atquæ Galliæ, siue aliorum Principum incurrant excommunicationem huius Canonis, detinendo Bullas Apostolicas, aut cognoscendo causas Ecclesiasticas, aut auocando eas à iudicibus Ecclesiasticis, si id faciant prætextu impediendæ violentiæ, & perturbationis, in Republica vitandæ?
Respondeo, &c. ibid.

DISPVTATIO XV.

De decima quinta excommunicatione Bullæ, lata contra trahentes personas Ecclesiasticas ad Tribunal sæculare, & contra facientes statuta, quibus Ecclesiastica libertas læditur?

Q. 1. CONtra quos lata sit hæc excommunicatio?
R. Latè in textu Canonis. 328
2. An si iudex laïcus, siue sponte ratione sui officij, siue ad instantiam partis recurrentis ad eum, trahat aliquam personam Ecclesiasticam ad suum tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?
R. Tanquam certum: Incurrere. 329
3. An iudex sæcularis feriatur excommunicatione huius Canonis, casu quo clericum, sponte accedentem ad suum tribunal vt coram eo se purget, admittat ad purgationem, & sententiam proferat?
R. Probabilius: Non feriri in tali casu. ibid.
4. An pars, seu eius Procurator, aut quæuis alia priuata persona, qui curat & instat apud iudicem sæcularem, vt Ecclesiasticos, ad suum trahat tribunal, afficiatur excommunicatione huius Canonis?
R. Tanquam certum: Quòd non. ibid.
5. An incurrat hanc excommunicationem iudex sæcularis, qui amicabiliter, & absque vlla coactione, suadet alicui Ecclesiastico, vt ad suum accedat tribunal, vt sedentur lites?
R. Non incurrere. ibid.
6. An iudex sæcularis, qui inique vexat clericos, aut eius consanguineos, vel famulos, aut colonos, vt sic cogat illum ad suum accedere tribunal, sit excommunicatus?
R. Tanquam certum: Esse. ibid.
7. An non solum iudex laïcus, sed etiam Ecclesiasticus, trahens, iurisdictione laïca, personas Ecclesiasticas ad suum tribunal, excommunicationem huius Canonis incurrat?
R. Incurrere. ibid.
8. An iudex laïcus incurrat hanc censuram trahendo Ecclesiasticum ad suum tribunal ob grauissima aliqua delicta?
R. Absolutè: Incurrere. ibid.
9. An laïco iudici liceat trahere ad suum tribunal, & iudicare clericum degradatum seu realiter depositum?
R. Tanquam certum: Licere ei. ibid.
10. An etiam sit licitum iudici laïco trahere ad suum tribunal clericum bigamum?
R. Etiam licere. ibid.
11. An in causa feudi licitum sit Iudici Domino laïco, trahere ad suum tribunal clericum feudum laïcum, possidentem?
R. Vt ferè certum: Esse licitum. ibid.
12. An in causa reconuentionis in ciuilibus possit laïcus reconuenire clericum, coram eodem iudice sæculari, apud quem clericus vt actor conuenit laïcum?
R. Posse in tali casu. ibid.
13. An etiam sit licitum laïco reconuenire clericum in causis criminalibus coram iudice laïco?
R. Tanquam certum: Non esse ei licitum. ibid.
14. An ob negligentiam, vel ob defectum Iustitiæ Ecclesiasticæ, possit iudex laïcus trahere à suum tribunal personas Ecclesiasticas?
R. Tanquam certum: Non posse absque incursione. 331
15. An absque incursione censuræ, possit iudex laïcus eiicere à Regno clericum seditiosum & perturbatorem Reip.
R. Vt certum ferè mihi: Non posse. ibid.
16. An laïcus possit capere, & punire pœna pecuniaria Ecclesiasticos impedientes, aut resistentes iurisdictioni laïcali?
R. Quòd nec ob resistentiam, nec ob aliam causam. ibidem.
17. An laïcus iudex possit punire Ecclesiasticos pœna pecuniaria, casu, quo illi signa reuerentiæ non exhibuerint, aut coram illo deliquerint?
R. Tanquam certum: Non posse. ibid.
18. An Ecclesiastici crimen læsæ Maiestatis commi-

tentes possint puniri à Iudice laïco, ab eóque condemnari?
R. Vt certum: Non posse. 332
19. An iudex laïcus possit trahere ad suum tribunal, & punire Ecclesiasticos aliquos delinquentes in officio aliquo sæculari illis ab ipsomet Principe, seu iudice concesso?
R. Probabilius: Non posse absque incursione, &c. ibidem.
20. An iudex laïcus possit absque incursione huius Canonis censuræ punire Ecclesiasticum Assasinum, hoc est, Ecclesiasticum, qui pretio aliquem occidit, aut occidi mandat?
R. Vt mihi certum: Non posse. ibid.
21. An casu, quo Ecclesiasticus, sit notorius sodomita, possit licitè iudex sæcularis illum punire?
R. Non posse. ibid.
22. An concessum sit iudici laïco clericum incorregibilem ad suum tribunal tradere & punire?
R. Absolutè loquendo esse illi concessum. ibid.
23. An iudex laïcus possit conuenire Ecclesiasticos, & trahere ad suum tribunal pro solutione Gabellæ, casu, quo teneantur illam soluere?
R. Longè probabilius: Non posse. 333
24. An iudex laïcus possit trahere ad suum tribunal, & punire clericum, pro delicto commisso ante clericatum?
R. Non posse. ibid.
25. An saltem possit iudex laïcus liberè punire clericum, qui post delictum patratum assumpsit habitum clericalem, intentione se substrahendi à iurisdictione sæculari?
R. Probabilius: Adhuc non posse. ibid.
26. An vt facientes, ordinantes, seu publicantes statuta, decreta ordinationes, &c. contra libertatem Ecclesiasticam, excommunicationem incurrant, sit necessum, vt id ex intentione faciant?
R. Tanquam certum: Esse necessum. ibid.
27. Quid sit statuta facere contra Ecclesiasticam libertatem, & publicare?
R. Quòd est publica authorittae constituere superioris voluntatem disponere, &c. 334
28. An qui vnam solum ex his actionibus facit excommunicationem huius Canonis incurrat?
R. Vt ferè certum: Incurrere. ibid.
29. An faciens statuta, seu decreta contra libertatem Ecclesiasticam incidet in hanc excommunicationem, etiam ante promulgationem illorum?
R. Vt probabile: Affirmatiuè. ibid.
30. An qui statutum edidit, aut ordinauit; afficiatur excommunicatione, sequuta publicatione, si statuta, nunquam executioni mandentur?
R. Affici statim. ibid.
31. An princeps, qui contra libertatem Ecclesiasticam non fecit statutum, tamen ab alio factum promulgari curat, excommunicationem huius Canonis contrahat?
R. Contrahere. ibid.
32. An prœcones, & alij inferiores Ministri, qui statutum contra libertatem Ecclesiæ libere promulgant, censuram huius Canonis incurrant?
R. Probabilius: Incurrere. ibid.
33. An scriptores statutorum contra libertatem Ecclesiasticam, etiam sub hac excommunicatione comprehendantur?
R. Probabilius: Comprehendi. 335
34. An Magistratus, seu Rectores, ciuitatum scientes seruari statuta contra libertatem Ecclesiasticam, & non impedientes, hanc excommunicationem incurrant?
R. Absolutè: Non incurrere. ibid.
35. An incurrant hanc Bullæ censuram qui statuta facta contra libertatem Ecclesiasticam non delent ex libris publicis, etiam, si non faciant ea seruari?
R. Tanquam certum: Non incurrere. ibid.
36. An saltem incurrant excommunicationem latam in cap. *Nouerit, de sent. excomm.* qui dicta statuta omittunt delere de libris capitularibus, etiam, si obseruari non curent?
R. Affirmatiuè standoin iuris rigore iuris, sed secundum æquitatem & in praxi negatiuè, &c. ibid.
37. Quando statutum aliquod censendum sit contra libertatem Ecclesiasticam, ita, vt nec facere, nec ordinare illud quis possit, nec ordinato vti, nisi velit in excommunicationem huius Bullæ incidere?
R. Quòd quando ex intentione, &c. 336
38. Quænam statuta in particulari censenda sint contra libertatem Ecclesiasticam?
R. Quòd ea quæ tollunt, lædunt, in genere vel specie priuilegia, &c. ibid.

DISPVTATIO XVI.

De decima sexta excommunicatione, lata contra impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur.

Q. 1. CONtra quas personas lata sit hæc censura?
R. Late in textu Canonis. 336
2. An hanc excommunicationem contrahant qui sine vi, & metu, sed precibus, pecunia, premio, amore, aliaue via, impedit iudicem Ecclesiasticum, ne sua iurisdictione vtatur?
R. Non contrahere. ibid.
3. An qui iustè impedit Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur, hanc excommunicationem incurrat?
R. Non incurrere. ibid.
4. An non solum publicæ personæ, quæ iurisdictionem habent, sed etiam priuatæ impedientes iudices Ecclesiasticos, ne suam iurisdictionem exerceant, huius Canonis excommunicationem incurrant?
R. Affirmatiuè. ibid.
5. An qui noctu dilacerat edictum Episcopi in loco publico affixum, huius Canonis excommunicatione feriatur?
R. Feriri. ibid.
6. Quot modis potest impediri iudex Ecclesiasticus, ne vtatur iurisdictione sua?
R. Quòd tribus, &c. ibid.
7. An impedientes Abbates, Decanos, Archidiaconos, & Vicarium Generalem Episcopi, ne sua iurisdictione vtantur, hanc excommunicationem contrahant?
R. Tanquam certum, contrahere. ibid.
8. An etiam incurrat censuram huius Canonis, qui impedit iudices Ecclesiasticos ordinarios in causis mixti fori?
R. Quòd non incurrat si accipiat causam, antequam ad iudicem Ecclesiasticum deducatur. 338
9. An impediens Episcopum ne absolutionem Sacramentalem alicui impendat, aut ne potestatem ordinis exerceat, censuram huius Canonis incurrat?
R. Probabilius: In neutro casu incurrere. ibid.

10. An siquis ad tribunalia sæcularia recurrat, antequam iudices ordinarij sententias ferant, excommunicationem huius Canonis contrahant ?
R. Æquè probabiliter : Contrahere. *ibid.*

DISPVTATIO XVII.

De decima septima excommunicatione, latæ contra vsurpantes sedis Apostolicæ & aliorum Ecclesiasticorum iurisdictiones, aut fructus, aut denique contra illos, sine facultate superioris sequestrantes ?

Q. 1. COntra quas personas lata sit hæc censura ?
R. Ex Canone, &c. 338
2. An personæ, quæ per hunc Canonem, prohibentur iurisdictiones, fructus, reditus etiam Ecclesiasticorum vsurpare, sint solum personæ publicæ, & potestatem habentes, an etiam priuatæ ?
R. Probabilius : Quòd omnes. *ibid.*
3. An non solum laïcæ personæ, verum etiam Ecclesiasticæ prædicta vsurpantes, sint hac censura comprehensæ ?
R. Probabilius : Affirmatiuè. 339
4. An fures, seu latrones, qui fructus, aut prouentus Ecclesiasticorum furantur, aut rapiunt, incidant in censuram huius Canonis ?
R. Probabilius : Non incidere. *ibid.*
5. An qui vsurparet prouentus alicuius Episcopatus, seu beneficij, aut Ecclesiæ vacantis hanc incurreret censuram ?
R. Probabilius longè : Incurrere. *ibid.*
6. An vsurpans fructus sedis Apostolicæ mortuo summo Pontifice, huius Canonis censuram incurrat ?
R. Tanquam certum : Incurrere. *ibid.*
7. An vsurpans fundos ; prædia, Ecclesias, vel ipsamet beneficia, censuram hanc, etiam incurrat ?
R. Probabilius : Etiam incurrere. *ibid.*
8. An vsurpans iurisdictionem spiritualem Prælatorum, sit per hunc Canonem excommunicatus ?
R. Probabilius : Etiam esse. 340
9. An qui scienter retinet fructus beneficij aut Ecclesiæ, ab aliis vsurpatos in excommunicationem hanc incidat ?
R. Tanquam certum : Incidere. *ibid.*
10. An qui vsurpat fructus alicuius clerici titulo Patrimonij ei competentis, Canonis huius censuram contrahat ?
R. Non contrahere. *ibid.*
11. An creditor, qui non potest alia via suum creditum recuperare incurrat hanc censuram substrahendo clerico ex fructibus beneficij, quantum credito correspondet ?
R. Tanquam certum : Non incurrere. *ibid.*
12. An clerici cœdentes arbores frugiferas suorum beneficiorum, & eas sibi appropiantes in hanc excommunicationem incidant ?
R. Tanquam quid certum : Non incidere. *ibid.*
13. An personæ, quæ per hunc Canonem prohibentur sequestrare dictos fructus non solum sint publicæ, sed priuatæ ?
R. Solum publicas prohiberi. *ibid.*
14. An etiam iudices Ecclesiastici, sequestrantes bona ad Ecclesiasticos pertinentes, sint sub hanc censura comprehensi ?
R. Esse comprehensos. 341
15. An non solum iudices, sed etiam eorum Ministri exequentes sequestrum, hanc excommunicationem incurrant ?
R. Tanquam certum : Incurrere. *ibid.*
16. An qui instat, & procurat, apud iudicem, præsertim sæcularem sequestrationem Ecclesiasticorum fructuum sibi concedi incidat in hanc censuram ?
R. Probabilius : Nullo modo incidere. *ibid.*
17. An iudex sequestrans fructus Ecclesiasticos ad tollendas lites, aut ob aliam honestam causam, sit per hunc Canonem excommunicatus ?
R. Tanquam quid certum : Esse. *ibid.*
18. An iudices laïci, qui fructus Ecclesiasticos sequestrant, sine facultate legitima incurrant hanc censuram ; si id faciant, vt Ecclesiastici tædio affecti desistant ab vsurpatione sæcularis iurisdictionis, casu quo vsurpatam illam habeant ?
R. Omnino : Etiam incurrere. *ibid.*
19. An non solum Rom. Pontif. sed alij Prælati, possint iudicibus sæcularibus, facultatem sequestrandi fructus Ecclesiasticos concedere ?
R. Tanquam certum : Posse. 342
20. An bonorum Ecclesiasticorum vsurpatio, non solum in hac Bulla, sed etiam in aliis locis vetita sit ?
R. Esse pluribus in locis, &c. *ibid.*

DISPVTATIO XVIII.

De decima octaua excommunicatione, latæ contra imponentes decimas, & alia onera Ecclesiasticis personis, Ecclesiis, Monasteriis, & eorum fructibus ?

Q. 1. COntra quas personas fertur hæc excommunicatio ?
R. Latè ex textu Canonis, &c. 342
2. An in hanc excommunicationem incidat Princeps, qui imponit Gabellas, & alia tributa clericis, in minoribus ordinibus constitutis ?
R. Tanquam certum : Incidere. *ibid.*
3. An saltem absque incursione huius censuræ possit Princeps imponere tributa, & alia onera, clericis, solum prima tonsura insignitis ?
R. Probabilius : Non posse. 343
4. An ad minus, licitè possit Princeps imponere tributa, & alia onera clericis, qui non obseruant præscripta à Concilio Tridentino sess. 23. capite 6.
R. Probabilius : Nec in præsignato casu posse. ibidem.
5. An Princeps possit absque incursione huius excommunicationis, imponere Gabellas, & alia tributa super bona Nouitiorum ?
R. Probabilius : Non posse. *ibid.*
6. An onus hospitandi milites, aut Principes possit personis Ecclesiasticis imponi ?
R. Tanquam certum : Non posse. 344
7. An exigentes, aut extorquentes ab Ecclesiasticis Gabellas, aut alia tributa, casu quo etiam hæc tantummodo laïcis sint imposita,

excom

excommunicatione huius Canonis afficiantur ?
R. Probabilius : Non affici. *ibid.*
8. An exigens pretium à Clerico pro translatione, aut transitu fluminis in hanc incidat censuram ?
R. Tanquam certum : Quòd non. *ibid.*
9. An recipiens tributum ab Ecclesiastico, spontè datum in hanc excommunicationem incurrat ?
R. Incurrere, si sit tale tributum impositum, &c. ibidem.
10. An exigens, aut mandans exigi tributa à clericis, animo eas restituendi in fine anni, excommunicationem huius Canonis contrahat ?
R. Absolutè : Quòd sic. *ibid.*
11. An imponens onera, siue personalia, siue realia famulis clericorum, censura huius Canonis ligetur ?
R. Negatiuè. 345
12. An Princeps imponens tributa, super bona Patrimonialia, & aliunde acquisita clericorum, hoc Canone sit excommunicatus ?
R. Vt certum : Esse. *ibid.*
13. An licitum sit laïcis imponere Ecclesiasticis tributa, & onera, de expressa summ. Pontificis licentia ?
R. Tanquam certum : Licitum esse illis. *ibid.*
14. An laïcis sit licitum imponere clericis onera casu, quo de hoc habeant immemorabilem consuetudinem ?
R. Quòd non. *ibid.*
15. An Princeps laïcus possit, absque incursione huius censuræ imponere clericis tributa, & alia onera pro reparatione pontium, aut murorum ciuitatis, pro arcendis hostibus, vel pro aliqua publica causa ?
R. Vt certum mihi : Non posse. *ibid.*
16. An Prælati Ecclesiastici imponentes onera Ecclesiasticis, huius Canonis censuram incurrant ?
R. Probabilius : Incurrere etiam. 346
17. An excommunicatio contra imponentes onera Ecclesiis, aut Ecclesiasticis personis, etiam extra hanc Bullam alibi expressa reperiatur.
R. Quòd sic vt diuersis cap. de immunitate Ecclesiastica, &c. *ibidem.*

DISPVTATIO XIX.

De decimanona excommunicatione, lata contra Iudices Sæculares, qui se in causis criminalibus, interponunt contra personas Ecclesiasticas ?

Q. 1. CONtra quas personas lata sit hæc excommunicatio ?
R. Ex Canone, &c. 346
2. An Reges, seu Principes incurrant hanc censuram huius Canonis, processando, aut faciendo aliam actionem, in eo expressam contra Ecclesiasticos ?
R. Quòd non. 347
3. An iudices Ecclesiastici interponentes se contra personas Ecclesiasticas in causis criminalibus dum in illis se interponere non possunt, excommunicationem huius Canonis incurrant ?
R. Non incurrere. *ibid.*
4. An incidat in hanc censuram iudex sæcularis, qui in causa criminali facit informationem contra clericum, non vt pœnam inferat, sed vt facti veritas cognoscatur ?
R. Probabilius : Incidere. *ibid.*
5. An etiam incidat in hanc censuram iudex sæcularis, qui in cursu processus comperit delinquentem esse Ecclesiasticum, & nihilominus processum prosequitur ?
R. Etiam incidere. *ibid.*
6. An iudex laïcus, interponens se in causis criminalibus contra clericum consentientem, contra se processum fieri, huic censuræ subiiciatur ?
R. Vt certum : Subiici. *ibid.*
7. An dentur aliqui casus, in quibus laïci possint sine excommunicatione, aliquas actiones in hoc Canone prohibitas facere ?
R. Dari & plures, &c. *ibid.*

DISPVTATIO XX.

De excommunicatione vigesima, lata contra occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, & eius iurisdictionem in illis vsurpantes ?

Q. 1. CONtra quos fertur excommunicatio huius vigesimi Canonis ?
R. Ex ipso Canone, &c. 348
2. An qui aufert à dominio sedis Apostolicæ aliquam ciuitatem, non hostiliter, sed pacifice, & sine armis hanc excommunicationem incurrat ?
R. Probabilius : Incurrere. *ibid.*
3. An factio inuadens aliquam ciuitatem Papæ non intentione illam à potestate eius auferendi, sed animo opprimendi suos aduersarios ibi existentes, excommunicationem contrahat ?
R. Contrahere. *ibid.*
4. An Banniti, aut alij facinorosi, qui non animo terras Pontificis occupandi, sed furandi solum, illas deprædantur, hac excommunicatione ligentur ?
R. Probabilius : Non ligari. *ibid.*
5. An vsurpans iurisdictionem supremam tam spiritualem, quam temporalem Romanæ Ecclesiæ huius Bullæ excommunicationem incurrat ?
R. Incurrere. *ibid.*
6. An impediens executionem sententiæ latæ à summo Pontifice, in causa punitionis corporalis, aut confiscationis bonorum, censuram huius Canonis incurrat ?
R. Tanquam certum : Incurrere. *ibid.*
7. An vsurpans, vel perturbans supremam iurisdictionem Ecclesiæ Romanæ, Sede vacante, huic censuræ subiaceat ?
R. Tanquam certum : Subiacere. *ibid.*
8. An etiam huic censuræ subiaceat Rex Hispaniarum excercens supremam iurisdictionem in Sicilia, & Sardinia ?
R. Vt certum non subiacere. *ibid.*
9. An inuadens, vel destruens bona priuatorum in terris Romanæ Ecclesiæ existentia, censuram huius Canonis incurrat ?
R. Tanquam certum : Non incurrere. *ibid.*
10. An qui Sede vacante, vel summo Pontifice ægrotan

ægrotante expoliant Palatium sacrum, excommunicatione huius Bullæ ligentur ?
R. Vt certum : Iam non ligari. *ibid.*

TRACTATVS IV.

De Suspensione, secunda censura Ecclesiæ.

DISPVTATIO I.

De diuisione, & natura Suspensionis.

Q. 1. QVot modis accipitur Suspensio ?
R. Quòd, tribus, præcipuè: Nempe, latissimè; minus late, & propriè, ac strictè. 350
2. Quid est suspensio, propriè, & in rigore accepta ?
R. Quòd est censura Ecclesiastica, qua Clericus ob suam culpam priuatur à iure, vel à iudice vsu sui officij, aut beneficij, &c. *ibid.*
3. Quotuplex sit suspensio hæc propriè dicta ?
R. Quòd multiplex : Legatur. *ibid.*
4. An suspensio essentialiter differat à cæteris censuris, & pœnis ?
R. Vt certum : Differre. 351

DISPVTATIO II.

De causa Efficienti, Materiali & Formali Suspensionis.

Q. 1. AN omnis qui excommunicare potest, possit etiam suspendere ?
R. Vt certum : Posse. 351
2. An suspensus à iurisdictione, possit alium suspendere ?
R. Posse valide, si non est nominatim suspensus & denunciatus : secus si talis est. *ibid.*
3. An è contra, omnes qui excommunicari possunt; possint etiam suspendi ?
R. Vt certum : Quòd non omnes. *ibid.*
4. An omnes personæ Ecclesiasticæ possint suspendi ?
R. Quòd non ; quia Papa nequit suspendi. *ibidem.*
5. An Communitas aliqua possit suspendi ?
R. Vt certum : Posse. *ibid.*
6. An suspensio propriè dicta, possit imponi absque culpa ?
R. Vt certum : Non posse. *ibid.*
7. An suspensio huiusmodi, quæ est censura, imponi possit, pro culpa aliena ?
R. Posse Communitati ; non particulari, imponi pro culpa aliena. 352
8. An quando suspenditur communitas, v.g. capitulum Canonicorum, & aliqui de capitulo sunt innocentes, hi tali suspensione comprehendantur ?
R. Non comprehendi, casu quo suspensio ponatur propter culpam membrorum, seu Capitularium : secus si ponatur ob culpam regentis Capitulum : v.g. Episcopi, vel Decani. *ibid.*
9. An suspensio imponi aliquando possit pro peccato veniali ?
R. Probabilius : Suspensionem maiorem, seu totalem non posse imponi : bene tamen minorem, seu partialem. *ibid.*
10. An forma, sub qua sententia suspensionis fertur, habeat verba determinata ?
R. Vt certum : Quòd non. 353
11. An suspensio debeat ferri in scriptis, post monitionem, &c ?
R. Debere. *ibid.*

DISPVTATIO III.

De effectibus Suspensionis, tam in genere, quàm in specie.

Q. 1. AN Suspensus ab vno effectu ; censeatur etiam suspensus ab aliis actibus, seu effectibus ?
R. Non censeri. 353
2. An suspensio absolutè, & sine restrictione prolata, suspendat absolutè ab omnibus, hoc est, ab officio, & beneficio ?
R. Probabilius ; A nullo effectu suspendere. *ibidem.*
3. An suspensio ab officio, simpliciter, & absolutè lata, priuet omni vsu, tam Ordinis, quàm iurisdictionis ?
R. Vt certum : Quòd sic. *ibid.*
4. An suspensus, sine limitatione, ab officio; sit etiam censendus suspensus à beneficio ?
R. Vt multo probabilius : Quòd non. *ibid.*
5. An suspensus ab officio, possit fructus beneficij, quod habet percipere ?
R. Posse : si alias beneficio inseruiat. 354
6. An suspenso absolutè ab officio, validè possit conferi nouum beneficium ?
R. Probabilius : Quòd sic. *ibid.*
7. An suspenso ab officio, non solum validè, (vt vidimus) sed etiam licitè, possit beneficium conferi ?
R. Vt longè probabilius : Non posse licitè. *ibid.*
8. An saltem, suspensus ab officio in perpetuum per iudicis sententiam, sit quoque à beneficio suspensus ?
R. Probabilius : Nec in casu, esse à beneficio suspensum. 355
9. An suspensus ab officio, possit Sacramenta, præter ordinem saltem, recipere, & diuinis officiis interesse ?
R. Posse. *ibid.*
10. An etiam possit ordinis Sacramentum recipere, qui ab officio est absolutè suspensus ?
R. Probabilius : Non posse licitè : secus validè. *ibidem.*
11. An suspensus à beneficio, sit suspensus ab officio ?
R. Quod non. *ibid.*
12. An suspensio ab ordine simpliciter lata, prohibeat quemcunque, tam maioris, quàm minoris ordinis, actum ?
R. Prohibere. *ibid.*
13. An suspensus simpliciter à collatione, seu receptione ordinum ; sit etiam suspensus à collatione, & receptione primæ tonsuræ ?
R. Vt longè probabilius : Quòd non. *ibid.*

14. An suspensus ab ordine superiori, censeatur suspensus ab ordine inferiori?
R. Vt certum: Non censeri. 356
15. An suspensio facta determinatè ab ordine inferiori, addita particula, *solum*, seu, *tantum*; prohibeat exercitium ordinum superiorum?
R. Vt certum: Non prohibere. ibid.
16. An saltem, Suspensus ab ordine inferiori, sine vlla restrictione, censeatur Suspensus ab ordine superiori, etiam casu, quo hic non includat actum inferioris, seu vsum?
R. Quòd, licèt aliqui negent: alij contra affirment, nequeat exercere actum superioris ordinis: quamuis si de facto exerceat, non incurrat irregularitatem. ibidem.
17. An Suspensus ab officio prædicandi, censeatur etiam Suspensus, à lectione Euangelij, & ab aliis actibus Diaconatus?
R. Quòd non. ibid.
18. An Suspensus à Diaconatu, vel subdiaconatu diuisiuè, maneat ab aliquo Suspensus?
R. Quòd (licèt aliqui dicant à nullo: alij ab vtroque manere Suspensum) maneat ab vno, vel altero determinate, ad electionem Suspensi. 357
19. An Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, sit Sacramentorum capax?
R. Esse. ibid.
20. An Suspensus ab ordine, ab Horarum liberetur onere?
R. Vt certum: Non liberari. ibid.
21. An Episcopus Suspensus ab ordine Pontificali, maneat etiam suspensus ab exercitio suæ iurisdictionis?
R. Quòd non. ibid.
22. An Episcopus suspensus à Pontificalibus, sit tantum Suspensus ab vsu insignium, quæ Episcopis ferre, est in more?
R. Tantum. ibid.
23. An suspensus ab ordine, maneat etiam Suspensus à iurisdictione?
R. Vt certum: Non manere suspensum à iurisdictionis actibus, nisi aliàs sint connexi, & fundati in ordine. ibid.
24. An Suspensus à iurisdictione simpliciter, maneat etiam Suspensus ab ordine?
R. Non manere; nisi solùm ab illis actibus ordinis qui iurisdictionem requirunt. 358
25. An Suspensus ab Ordine, sit etiam Suspensus à iure eligendi?
R. Quòd non. ibid.
26. An Suspensus à beneficio, sit prohibitus percipere fructus talis beneficij?
R. Vt certum: Quòd sic. ibid.
27. An suspenso à beneficio, sint denegandi fructus beneficij, antequam à iudice illis priuetur?
R. Probabilius: Esse denegandos. ibid.
28. An beneficiarius suspensus à beneficio, possit licitè percipere fructus beneficij, si præstet officium, quod beneficium exigit?
R. Probabilius: Non posse. ibid.
29. An saltem, Suspensus à beneficio, si egeat, possit fructus sui Beneficij percipere ad sustentationem sui, & suorum?
R. Probabilius: Non posse casu, quo sit Suspensus pro contumacia: bene tamen si sit suspensus in pœnam delicti commissi, & non sit in eius potestate vt pœna Suspensionis tollatur. 359
30. An suspensus à beneficio, sit etiam Suspensus à iure eligendi, confirmandi, & conferendi beneficium, quòd ei conuenit ratione beneficij, à quo suspensus est?
R. Probabilius: Quòd non. ibid.
31. An Suspenso simpliciter à beneficio, possit, non solùm validè, sed etiam licitè, nouum beneficium dari?
R. Probabilius: Posse validè, sed non licitè. ibidem.
32. An qui multa habet beneficia, si simpliciter à beneficio suspendatur; ab omnibus maneat suspensus?
R. Manere ab omnibus, si suspensio lata sit propter causam generalem: secus si propter particularem. 360
33. An Suspensus simpliciter à beneficio, maneat etiam Suspensus à iure percipiendi pensiones?
R. Quòd (licèt alij negent: alij contra affirment) maneat suspensus à pensione, quæ datur titulo spirituali, & Ecclesiastico: non verò à pensione, quæ non datur ex hoc titulo. ibid.
34. An Suspensus à beneficio, priuatus maneat etiam distributionibus quotidians, quæ propter diuinas Horas, & officium, clericis assistentibus dari solent?
R. Vt longè probabilius: Manere etiam priuatum. ibidem.
35. An Episcopus, qui simpliciter suspenditur à beneficio, sit etiam Suspensus à Pontificatu?
R. Quòd sic. ibid.
36. An præter assignatas res, sint actiones aliquæ, quibus Suspensus à beneficio, priuetur?
R. Esse aliquas, vt locationes beneficiorum, &c. ibidem.
37. An Suspensio lata, absque loci determinatione, extendatur ad omne beneficium, vbicunque illud sit, aut possideatur?
R. Probabilius: Extendi. 361
38. An suspensio lata simpliciter, absque determinatione temporis, semper duret, donec per habentem potestatem auferatur?
R. Affirmatiuè. ibid.
39. An Suspensio lata cum temporis determinatione, duret intra tempus determinatum, & eo tempore elapso, cesset?
R. Affirmatiuè. ibid.
40. An Suspensus peccet mort. exercendo actum, à quo est Suspensus?
R. Vt certum: Peccare mort. nisi excuset illum paruitas materiæ. ibid.
41. An teneantur fideles vitare Suspensum, in rebus, à quibus Suspensus est?
R. Probabilius: Non teneri, nisi casu quo quis cooperaretur cum Suspenso in malo vsu Ministerij. ibidem.
42. An qui audit Missam Sacerdotis nominatim Suspensi à diuinis, peccet mortaliter?
R. Probabilius: Non peccare mort. nisi illi inseruiat, &c. 362
43. An si Suspensus faciat actus, à quibus Suspensus est, sint validi?
R. Vt certum: Esse validos actus Ordinis: secus verò iurisdictionis facti à suspenso nominatim denunciato. ibid.

DISPVTATIO IV.

De Suspensionibus in particulari, quæ à iure latæ sunt.

§. I.

De Suspensionibus latis contra Clericos.

Q. 1. AN qui ordinantur ab Episcopo hæretico; aut schismatico ; aut excommunicato nominatim ; aut simoniaco declarato , suspensus ab ordine susceptо maneat ?

R. Affirmatiuè. 362

DVB. An incurrat hanc suspensionem etiam,qui ignorans,Episcopum esse hæreticum, excommunicatum,&c. ab illo ordinem recipit ?

R. (Quidquid alij affirment,alij negent,) quod non incurrat veram Suspensionem ; sed ad summum aliquam inhabilitatem , quæ eum in foro externo ab executione ordinum impediat. Et contrà facientes non incurrunt irregularitatem. ibid.

2. An etiam maneat suspensus ab ordine susceptо, qui ordinatur ab Episcopo , qui Episcopatui renunciauit ?

R. Vt certum : Manere. 363

3. An qui ante legitimam ætatem,aut extra tempora, recipit ordines sacros,maneat ipso iure,suspensus ab ordinibus sic susceptis ?

R. Vt certum : Manere. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An qui in Gallia ordinem ante legitimam ætatem,&c. recipiunt,ipso facto ab ordine sic susceptо Suspensi maneant ?

R. Esse probabile : Non manere ipso facto suspensos, sed suspendendos esse. ibid.

2. An qui ante ætatem &c. Ordines etiam minores accipiunt, pariter sint,eo ipso à susceptis Ordinibus suspensi ?

R. Non esse suspensos : Sed suspendendos. ibidem.

3. An etiam incurrat hanc suspensionem , qui bona fide , ante legitimam ætatem Ordinem sacrum suscepit ?

R. Quod non. ibid.

4 *Dub.* An , si sic bona fide Ordinatus , aduenientе mala fide, ante legitimam ætatem celebret , incurrat irregularitatem , vel saltem peccet mortaliter ?

R. Probabilius : Peccare mort. sed non incurrere irregularitatem. ibid.

5. *Dub.* An ille, qui ob receptionem Ordinis sacri ante ætatem,mala fide,susceptі, suspensus manet; possit, ætate completa, absque vlla superioris dispensatione, celebrare?

R. Probabilius : Non posse. Secus dicendum de illo, qui bona fide ante legitimam ætatem sacris initiatus fuit , nam hic completa ætate absque vlla dispensatione potest celebrare. ibid.

6. *Dub.* An , qui mala fide Ordinem maiorem. v.g. Sacerdotium , ante legitimam ætatem recepit; non solùm maneat suspensus ab exercitio Sacerdotij , sed etiam ab exercitio aliorum Ordinum, nempe Diaconatus , & Subdiaconatus , ante legitimè susceptorum?

R. Probabilius : Non manere suspensum , nisi ab Ordine,verbi gratia Sacerdotio , malè fide susceptо. 364

7. *Dub.* An Sacerdos , qui mala fide, ante legitimam ætatem , Sacerdotium accepit ; non solùm maneat suspensus , sed etiam irregularis , consecrando simul cum Episcopo Ordinante ?

R. Probabilius : Quod licèt maneat suspensus , non tamen irregularis. ibid.

8. *Dub.* An Confessarius, possit , vi Bullæ Cruciatæ , absoluere quem à suspensione incursa , per receptionem Ordinis maioris , ante legitimam ætatem ?

R. Probabilius : Posse; non tamen dispensare , vt administret ante ætatis complementum. ibid.

4. An, Ordinatus per saltum , recipiendo Ordinem superiorem , inferiori prætermisso ; maneat ipso iure suspensus ab Ordine sic susceptо ?

R. Probabilius : Manere ipso iure. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An , qui per saltum Ordinem susceptit , suspensus solùm maneat ab exercitio Ordinis susceptі : an etiam ab exercitio aliorum, quos ritè susceperat ?

R. Probabilius : solùm manere suspensum ab Ordine , quem per saltum susceptit : non ab alijs. ibidem.

2. *Dub.* An , qui Ordinatus est per saltum , possit Ordinem prætermissum recipere , sine dispensatione ?

R. Probabilius : Non posse. 365

3. *Dub.* An etiam suspendatur ipso facto , qui Ordinatur per saltum , in Ordinibus minoribus : aut qui, relictis Ordinibus minoribus, Ordinem Sudiaconatus recipit ?

R. Probabilius : Etiam suspendi ipso facto , & iure. ibid.

4. *Dub.* An Episcopus , possit in hac suspensione dispensare ?

R. Vt Probabilius longè : Posse : dummodo talis sic Ordinatus in malè susceptо Ordine , vel in prætermisso, non ministrauerit : quia tunc iam incurrit irregularitatem, à qua solus Papa dispensare potest, si delictum est publicum. ibid.

5. *Dub.* An huiusmodi suspensio contracta per Ordinationem per saltum,tolli etiam possit, per Bullam Cruciatæ.

R. Posse : & ad minus in fore conscientiæ. ibid.

5. An , qui innodati censura aliqua excommunicationis maioris , suspensionis ; vel interdicti , Ordinem maiorem susciptiunt , suspensi sunt , ipso iure ?

Circa hanc Suspensionem , sit

1. *Dub.* An etiam maneat suspensus , qui aliqua censura innodatus , recipit Ordines minores ?

R. Probabilius : Etiam manere. ibid.

2. *Dub.* An , hanc suspensionem incurrat excommunicatus , aut suspensus &c. qui ex probabili ignorantia, vel inaduertentia suæ excommunicationis , aut suspensionis,&c. aliquem Ordinem recipit ?

R. Probabilius. Quod non. 366

3. *Dub.* An saltem incurrat suspensionem hanc , qui existens excommunicatus , vi , & metu cadente

in constantem virum, cogitur recipere Ordines?
R. Probabiliùs: Nec hunc incurrere suspensionem. ibidem.
6. An qui ficto titulo (nempe ficto patrimonio, aut ficto beneficio; aut pensione) ordinatur; suspensionem incurrat?
R. Probabiliùs: Incurrere. ibid.
7. An suscipiens ordines, non seruatis interstitiis, suspensionem incurrat?
R. Probabiliùs: Non incurrere, quamuis grauiter peccet. ibid.
8. An suscpiens duos ordines sacros in vna die, suspensionem ipso facto incurrat?
R. Probabiliùs: Quòd sic. ibid.
9. An etiam incurrat Suspensionem eandem, qui eodem die, minores ordines cum Subdiaconatu suscipit?
R. Probabiliùs: Quòd non. 367
10. An ipso facto maneat suspensus, qui aliquem ordinem, per simoniam realem scienter recipit?
R. Manere suspensum; & ab omnibus ordinibus susceptis, vt statim. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An qui bona fide, & ignoranter recipit ordines simoniacè: maneat etiam suspensus ab ordine sic suscepto?
R. Probabiliùs: Non manere. ibid.
2. *Dub.* An qui per simoniam realem, scienter ordinatur; suspensionem omnium ordinum, quos habet, incurrat?
R. Probabiliùs: Affirmatiuè. ibid.
11. An qui furtiue, hoc est, nesciente Episcopo, nec approbante, nec examinante, ordines suscipit; sit, ipso facto, & iure, à susceptis suspensus?
R. Affirmatiuè. ibid.
12. An qui post matrimonium contractum, etiam non consummatum, sacros ordines suscipit, maneat ipso facto, suspensus ab ordinibus sic susceptis?
R. Manere à susceptis, & à suscipiendis, & ab omni officio, & beneficio Ecclesiastico, suspensum. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An sic ordinatus maneat suspensus, etiam ab ordinibus ante matrimonium susceptis?
R. Quòd non, sed solum ab ordinibus post matrimonium susceptis. ibid.
2. *Dub.* An etiam maneat suspensus, qui ex ignorantia, putans bona fide, vxorem esse mortuam, ordines sacros suscipit?
R. Non manere Suspensum: Quamuis debeat sic ordinatus ab vsu ordinum, durante matrimonio, non amplius, abstinere. ibid.
13. An clericus in sacris constitutus, publicè, & notoriè concubinarius, aut fornicarius, sit suspensus?
R. Esse, secundum ius antiquum. 368

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An huiusmodi suspensio, sit ipso iure lata?
R. Probabiliùs: Esse. ibid.
2. *Dub.* An hæc suspensio, sit iam abrogata per disuetudinem?
R. Æquè probabiliter: Esse iam. ibid.
14. An qui ab Episcopo alieno, sine licentia proprij, scienter sacris initiatur, sit ipso iure suspensus?
R. Vt certum: Esse: & si ante absolutionem in ordine accepto administret, sit irregularis. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An etiam, qui minores ordines, aut etiam primam tonsuram, ab alieno Episcopo recipit, ipso facto suspensionem eorundem incurrat?
R. Iam incurrere, post decretum Vrbani VIII. ibidem.
2. *Dub.* An à prædicta suspensione excuset bona fides, seu ignorantia mortaliter inculpabilis?
R. Excusare. ibid.
3. *Dub.* An ab hac suspensione possit Episcopus nunc absoluere?
R. Posse nunc, si delictum sit occultum. ibid.
15. An ordinati cum dimissoriis à Capitulo, sede vacante, obtentis infra annum vacationis, incidant in suspensionem?
R. Vt certum: Incidere, nisi casu, quo beneficij recepti, vel recipiendi necessitas cogat. 369
16. An etiam in suspensionem incidat, qui adhuc à proprio Episcopo ordinatur in aliena Diœcesi, sine licentia proprij?
R. Vt certum: Etiam incidere. ibid.
17. An clericus, publicè saltem, sodomita, sit ipso iure suspensus?
R. Æquè probabiliter: Non esse suspensum: neque irregularem. ibid.
18. An clericus publicè portans vestes virgatas, vel partitas: Hispanè, *vestitos bordados, ô texidos de diuersas colores*, sit ipso iure suspensus?
R. Vt certum: Esse. ibid.

Circa hanc Suspensionem sit

1. *Dub.* An in aliquo casu, possit Clericus vtens prædictis vestibus, excusari à suspensionis pœna?
R. Quod sic; & in pluribus casibus. Legantur. 370
2. *Dub.* An hæc suspensionis pœna, sit consuetudine abrogata?
R. In multis videri derogatam. ibid.
19. An, Maneat suspensus Secerdos, qui etiam intuitu cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis, sponsis benedicit; aut matrimonio coniungit, sine proprij illorum Parochi licentia?
R. Manere suspensum. ibid.

Circa hanc suspensionem sit

1. *Dub.* An hæc suspensio sit ipso iure lata?
R. Probabiliùs: Esse. ibidi
2. *Dub.* An prædictus Sacerdos matrimonio assistens, solùm maneat Suspensus ab officio Sacerdotali?
R. Æque probabiliter: Non solùm ab officio Sacerdotali, sed etiam à beneficio manere Suspensum. ibid.
20. An celebrans Missam, & in ea non communicans, maneat, ipso iure Suspensus?
R. Manere Suspensum per annum à communione. ibid.
21. An Sacerdos, qui sine graui causa, Missam incompletam omitteret; ipso iure, & facto suspendatur à Corpore, & Sanguine Christi?
R. Probabiliùs. Quod sic. ibid.

22. An

11. An sint aliæ suspensiones ipso iure, contra Clericos latæ ?
R. Esse alias : Legantur. *ibid.*

§. II.

De Suspensionibus latis in iure contra Episcopos.

23. Quot, & quæ sunt suspensiones latæ in iure contra Episcopos, & alios Prælatos maiores ?
R. Præcipuas esse viginti quatuor : Legantur. 371

§. III.

De Suspensionibus latis in iure contra Religiosos.

24. Quot, & quæ sunt Suspensiones latæ in iure, & in aliis Bullis Pontificum, contra Religiosos ?
R. Principales esse quatuordecim : Legantur. 373
25. An Suspensus, mort. peccet violando suspensionem ?
R. Peccare mort. ex suo genere : Licèt ex paruitate materiæ possit à mortali excusari. 374

DISPVTATIO V.

De Absolutione à Suspensione.

Q. 1. AN Suspensio lata ad certum tempus ; v.g. *permensem*, vel sub conditione v. g. *Donec satisfecerit :* eo tempore elapso ; vel facta satisfactione cesset suspensio, sine noua absolutione ?
R. Non cessare ex vi iuris, sine noua absolutione : bene tamen ex vi consuetudinis vbi legitime introducta est. 374
2. An Suspensio hæc, si lata sit à iure, ad certum tempus, possit auferri ab Episcopo, ante tempus completum ?
R. Vt certum : Non posse, nisi à solo Papa. *ibid.*
3. An saltem, possit Episcopus absoluere à suspensione lata à iure, etiamsi reseruata sit Papæ, si prouenial à delicto occulto ?
R. Tunc posse. *ibid.*
4. An à suspensione lata à iure simpliciter, & absolutè, absque eo, quod reseruata sit Papæ, possit Episcopus absoluere ?
R. Posse absolutè. *ibid.*
5. An à suspensione lata simpliciter in pœnam ; possit quis absolui per Bullam Cruciatæ ?
R. Posse. 375
6. An in absolutione suspensionis, requirantur verba determinata ?
R. Non requiri : Licet sit necessaria aliqua forma, &c. ibidem.
7. An in absolutione suspensionis, sit necessarium exprimere causam, ob quam contracta est ?
R. Non esse necessarium. *ibid.*

TRACTATVS V.

De Interdicto, Tertia Censuræ specie.

DISPVTATIO I.

De essentia, & diuisione Interdicti.

Q. 1. QVid sit Interdictum secundum se ?
R. Quòd est, Censura Ecclesiastica prohibens vsum quarundam rerum diuinarum, vt fidelibus communem, & quatenus est vsus talium rerum. 376
2. An Interdictum in communi, rectè diuidatur in interdictum locale, personale, & mixtum ex vtroque ?
R. Rectè diuidi : Etsi aliqui negent. *ibid.*
3. Quid sit Interdictum locale ?
R. Quod est, Censura Ecclesiastica, qua imediatè & directè interdicitur aliquis locus, ne in eo celebrentur diuina, &c. *ibid.*
4. An Interdictum locale, rectè & adequatè diuidatur in generale, & speciale ?
R. Rectè, & adæquatè diuidi ; quidquid aliqui renuant. *ibid.*
5. An Interdictum, quo omnes Ecclesiæ alicuius Regni, Prouinciæ, aut Ciuitatis, &c. interdicuntur ; sit interdictum generale, casu, quo non vniuersaliter omnis locus dicti Regni, Prouinciæ, &c. sit interdictus ?
R. Probabilius : Non esse generale, sed speciale. 377
6. An etiam, Interdictum positum in vna Parochia Ciuitatis, vel oppidi, in quo sunt plures Parochiæ sit item dicendum speciale, & non generale ?
R. Esse item speciale, si nomine Parochiæ, sumatur pro solo templo Ecclesiæ Parochialis : generale verò non tantum pro sola Ecclesia : sed etiam pro toto districtu locale & profano illius. *ibid.*
7. An si interdicatur hæc Ciuitas, excepta vna, vel altera Ecclesia, sit etiam dicendum Interdictum generale ?
R. Vt longè probabilius ; Esse generale, & non speciale, ibidem.
8. An Interdicta aliqua Ciuitate, interdicantur etiam suburbia, locàque ei contigua ?
R. Vt certum : Etiam interdici. *ibid.*
9. An casu, quo suburbia, aut loca contigua Ciuitatis interdictæ, pertineant ad alteram Diœcesim, aut alium Dominum, propter cuius culpam, Ciuitas est interdicta ; tunc interdicta Ciuitate, sint etiam interdicta suburbia, &c ?
R. Vt longè probabilius : Etiam tunc esse interdicta suburbia, vi iuris communis. 378
10. An item, Interdicta Ciuitate, per interdictum locale generale, intelligantur etiam interdictæ Religiosorum exemptorum Ecclesiæ ?
R. Vt certum : Quod sic. *ibid.*
11. An deinde, possit Episcopus interdicere Ecclesias Regularium, interdicto speciali locali, sicut potest Interdicto generali ?
R. Vt certum : Quod non. *ibid.*
12. An Interdicta Ciuitate, aut Diœcesi, interdicto generali ; intelligatur interdicta Ecclesia Cathedralis ?

Index Tractatuum, Disputationum,

R. Vt certum : Intelligi : quidquid alij negent, ibidem.

13. An item, casu, quo speciali interdicto, sub generali tamen nomine, interdicantur omnes Ecclesiæ ciuitatis ; Interdicta censeatur Ecclesia Cathedralis ?

R. Probabilius : Adhuc in hoc casu, censeri. 379

14. An Interdicta tota Diœcesi, maneat interdicta ciuitas, quæ est caput eius, & consequenter Ecclesia Cathedralis, vnà cum aliis, quæ sunt in ciuitate ?

R. Probabiilùs : Affirmatiuè. ibid.

15. An, Interdicta Ecclesia ; intelligantur interdictæ Capellæ, & Cœmeteria contingua Ecclesiæ ?

R. Vt certum : Intelligi, ibid.

16. An casu, quo sint duæ Ecclesiæ contiguæ, solo communi pariete intermedio ; tunc si vna ex illis interdicto speciali interdicatur, maneat consequenter altera interdicta ?

R. Vt certum : Non manere, nisi illam tantum Ecclesiam, in quam fertur interdictum. ibid.

17. An Interdicta Ecclesia ; interdicta sit censenda pars illa, quæ posteà ei aduenit ?

R. Quòd sic. ibid.

18. An Interdictum generaliter latum, contra terras alicuius Principis ; cadat in omnes terras, quarum Princeps dominium habet ?

R. Vt certum : In omnes cadere. ibid.

19. An si vendatur terra interdicta, aut donetur à domino ; subiaceat adhuc interdicto ?

R. Probabilius : Adhuc subiacere, donec à Superiori relaxetur. 380

20. An Interdictum positum in terras alicuius Principis : cadat etiam in terram acquisitam ab ipso, post latum Interdictum ?

R. Æquè probabiliter : Etiam cadere. ibid.

21. An qui habet duo domicilia, vnum in loco, vbi totus populus est generaliter interdictus ; alium in loco non interdicto, censendus sit interdictus ?

R. Probabilius : Esse interdictum, dum actu habitat in loco Interdicto : Minimè vero dum est in loco non interdicto. ibid.

22. Quid sit Interdictum personale ?

R. Quòd est, Censura Ecclesiastica, qua immediatè, & directè, ac primo, & per se, prohibetur persona aliqua audire diuina officia, vbicunque sit. ibidem.

23. Quotuplex sit Interdictum personale ?

R. Quòd duplex : Generale, videlicèt, & speciale, seu particulare. Generale dicitur, quando aliqua hominum vniuersitas Interdicitur : speciale vero, quando aliquæ personæ determinatæ, aut vna tantum de communitate. ibid.

24. An Interdicto Populo, aut communitate ; maneant Interdicti illi, qui de nouo, post tale Interdictum, fiunt partes illius populi, aut Communitatis ?

R. Affirmatiuè. 381

25. An Interdicto Clero ; censeantur Interdicti Religiosi, ac Religiosæ ?

R. Probabilius : Quòd non ; nisi aliàs contrarium constet de mente legislatoris ; aut Religiosi habeant beneficium sæculare, aut Pastoratum, &c. si legislator est Papa ; secus, si illo Inferior. ibid.

26. An saltem, si censura Interdicti feratur sub nomine personarum Ecclesiasticorum ; comprehendantur Religiosi ?

R. Vt certum : Comprehendi omnes Religiosos, & Religiosas, si talis censura lata sit à Papa. ibid.

27. An Interdicto populo ; censeatur interdictus clerus ; & è contra ?

R. Non censeri. ibid.

28. An Interdicta familia aliqua sint etiam Interdicti clerici illius familiæ ?

R. Quòd sic. 382

29. An etiam, qui post latum Interdictum in familiam, fit de nouo de tali familia ; incurrat Interdictum ?

R. Vt certum : Quòd non incurrat. ibid.

30. An Interdicto populo ; maneant etiam interdictæ personæ primariæ, & insignes ipsius populi ; vt sunt Nobiles, Duces, Marchiones, & similes, quamuis non sint specialiter nominatæ ?

R. Vt certum : Etiam manere. ibid.

31. An Interdicto populo ; sint interdicti, qui habitant in suburbiis, & continentibus ædificiis ?

R. Esse interdictos : nisi aliàs diuersum populum, vel vniuersitatem efficiant. ibid.

32. An Interdicta aliqua ciuitate ; censeantur interdicti, qui in ea ad tempus habitant, studij, vel negotiorum causa ?

R. Non censeri : nisi aliàs essent culpabiles in delicto, ob quod latum est interdictum. ibid.

33. An Interdicta aliqua communitate ; censeantur Interdicti amentes, aut infantes carentes vsu rationis ?

R. Vt longe probabilius : Non censeri interdictos. 383

34. An etiamsi interdictum generale, latum sit in locum ; possint adhuc pueri, & amentes ad Missam, & ad alia diuina officia admitti ?

R. Æquè probabiliter : Posse adhuc admitti. ibid.

35. An sicut tempore interdicti, possunt paruuli carentes vsurationis, aut mente capti, admitti ad diuina officia : sic etiam possint admitti ad Ecclesiasticam sepulturam ?

R. Probabilius : Non posse admitti. ibid.

36. An Interdicto populo, censeantur Interdicti Innocentes, qui non dederunt causam culpabilem Interdicto ?

R. Vt certum : Censeri Interdictos. ibid.

37. An quando Interdicuntur ciues alicuius oppidi ; maneant etiam Interdicti ciues, qui erant absentes tempore, quo latum fuit Interdictum ?

R. Etiam manere Interdictos. ibid.

38. An Interdictis Doctoribus alicuius Academiæ ; censeantur etiam Interdicti Doctores clerici ?

R. Probabilius : Etiam censeri. 384

39. An Interdicto personali generaliter lato, comprehendatur ille, qui illud posuit, vel superior, aut æqualis ?

R. Vt certum : Non comprehendi. ibid.

40. An saltem comprehendantur prædictæ Personæ, Interdicto locali ?

R. Comprehendi. ibid.

41. An posito interdicto locali generali ; censeatur positum personale ?

R. Vt certum : Non censeri, nisi aliud exprimatur. ibidem.

42. An saltem è contrà, posito interdicto generali personali ; censeatur positum interdictum locale generale, quamuis non exprimatur ?

R. Vt multò probabilius : Quòd non censeatur. ibidem.

DISPVTATIO II.

De causa efficienti, materiali, finali, & formali Interdicti?

Q.1. AN omnes illi, qui excommunicare, & suspendere possunt; possint etiam censuram Interdicti ferre?

R. Vt certum: Posse. 385

2. An Episcopi possint interdicere Clerum, & Ecclesiam, sine consensu Capituli?

R. Iam posse, non ex vi iuris; sed consuetudinis. ibid.

3. An sicuti Prælati Religionum possunt, potestate ordinaria, ferre Interdictum personale, in sibi subditos: ita possint ferre Interdictum locale in suas Ecclesias, & loca?

R. Vt certum: Non posse: quia oppositum est consuetudine introductum. ibid.

4. An Prælati possint ponere interdictum locale extra suam Prouinciam, Diœcesim, aut territorium?

R. Vt certum: Non posse. ibid.

5. An saltem, possint Prælati interdicere suos subditos existentes in aliena Prouincia, Diœcesi, aut territorio?

R. Vt certum: Posse quandiu manent sub sua iurisdictione. 386

6. An vniuersa Ecclesia interdici possit?

R. Vt certum: Posse interdici, sed à solo Papa, vel à Concilio generali, sede vacante. ibid.

7. An Episcopus possit totam suam Diœcesim, suæ iurisdictioni subiectam, interdicere?

R. Vt certum: Posse. ibid.

8. An loca non sacra, seu, tebus diuinis non deputata, Interdici possint?

R. Vt certum: Posse: quamuis id non sit in vsu. ibidem.

9. An omnes personæ, quæ excommunicari possunt, possint etiam interdici?

R. Vt certum: Posse. ibid.

10. An vniuersitas, collegium, seu communitas, possit interdici?

R. Vt certum: Posse interdici, etsi non excommunicari. ibid.

11. An Episcopi censeantur interdicti per legem generalem, aut sententiam, qua interdicuntur omnes, qui hoc, vel illud Interdictum commiserint?

R. Non censeri interdictos. 387

12. An ad imponendum interdictum locale, etiam speciale, requiratur culpa mortalis?

R. Vt certum: Requiri. ibid.

13. An etiam, Interdictum personale generale, imponi non possit, nisi ob peccatum mortale?

R. Non certum: Non posse. ibid.

14. An ob peccatum suum veniale; possit quis Interdicto puniri?

R. Non posse puniri Interdicto absque limitatione sumpto: Interdicto limitato quoad effectum & tempus. ibidem.

15. An Interdictum locale generale possit ferri, propter debitum pecuniarium, contractum ab aliqua communitate?

R. Vt certum: Non posse, nisi de expressa licentia Papæ. ibidem.

16. An saltem, pro debito pecuniario possit ferri interdictum locale particulare, sine licentia Pontificis?

R. Probabilius: Posse. 388

17. An pro debito pecuniario possit ferri Interterdictum generale personale, hoc est, Interdictum communitatis?

R. Probabilius: Posse. ibid.

18. Quænam sit causa finalis Interdicti?

R. Quod est, correctio, & emendatio delinquentis, & lucrum animæ illius. ibid.

19. An forma sub qua Interdicti sententia fertur, habeat verba determinata?

R. Quod non. ibid.

20. An Interdicti sententia debeat ferri in scriptis, expressione causæ, monitione præuia, &c?

R. Debere ferri in scriptis: cum expressione causæ, & etiam cum præuia monitione, si Interdictum ponatur ad reprimendam contumaciam: non si ponatur vt pura pœna, ob delictum. ibid.

DISPVTATIO III.

De effectibus in communi Interdicti.

Q.1. QVot sunt effectus Interdicti, siue localis, siue personalis?

R. Quod iam solum quatuor præcipuè; nempe, priuatio diuinorum officiorum. Priuatio aliquorum Sacramentorum. Priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ, & Priuatio ingressus in Ecclesiam. 388

2. An effectus Interdicti sint ita inter se connexi, sicut sunt effectus excommunicationis?

R. Quod non: & ideo effectus Interdicti optimè possunt, etiam ab Episcopo, ab inuicem separari. 389

DISPVTATIO IV.

De primo effectu Interdicti, qui est, priuatio diuinorum Officiorum.

Q.1. AN priuatio Diuinorum publicè dictorum, sit primus effectus Interdicti integri?

R. Quod sic. 389

2. An aliqua officia diuina, licita fuerint iure antiquo, tempore interdicti localis generalis?

R. Vt certum: Licita fuisse aliqua. ibid.

3. An etiam tempore interdicti specialis, fuerit licitum olim clericis, recitare modo dicto, Horas Canonicas?

R. Probabilius: Non fuisse licitum. ibid.

4. An modò, iure nouo, possint omnes Ministri Ecclesiæ, tempore Interdicti localis generalis, celebrare quotidie Missas, & alia officia diuina in Ecclesiis, & Monasteriis, sicut si non esset Interdictum?

R. Tanquam certum: Posse iam, seruatis tamen quatuor conditionibus, nempe, quod id faciant, ianuis clausis; voce submissa: exclusis excommunicatis, & interdictis; & non pulsatis campanis. 390

5. An etiam in Ecclesiis specialiter interdictis, liceat Missas, & alia officia diuina celebrare quotidie seruatis conditionibus nuper positis?

R. Vt certum: Non licere. ibid.

6. An tempore interdicti localis generalis, sit licitum celebrare quotidie officia diuina, seruata moderatione cap. *Alma mater.* secretò, videlicèt, &c. in Ecclesiis Hospitalium, & Monialium?

R. Vt certum: Esse licitum. ibid.

7. An etiam tempore interdicti localis generalis, liceat quotidie celebrare Missas, & alia diuina officia, in priuatis Oratoriis, quæ solent esse in communibus domibus?
R. Probabilius: Licere. ibid.
8. An Persona interdicta, possit celebrare officia diuina, in Ecclesiis, & Monasteriis, cum moderatione prædicti *cap. Alma?*
R. Vt certum: Non Posse. ibid.
9. An tempore interdicti, solum sit licitum, dicere Missam dici?
R. Vt certum: Posse dicere quamcumque Missam. 391.
10. An non solùm Sacerdotes loci generaliter interdicti, sed etiam extranei, possint celebrare Missas in dicto loco, cum illis quatuor conditionibus *d. cap. Alma?*
R. Vt multo probabilius: Etiam extraneos posse. ibid.
11. An quando tempore interdicti localis generalis, celebrandæ sunt Missæ, & alia diuina officia, necessum sit, vt omnes portæ Ecclesiæ sint omnino clausæ?
R. Vt certum: Necessum esse. ibid.
12. An etiam sit necessum, vt ianua, quam aliquæ Ecclesiæ versus Claustrum habent, omnino claudatur, sicut aliæ?
Respondeo Non esse ita necessum, si Claustrum, ita sit post Ecclesiam contentum, vt ad illud non pateat aditus, nisi per Ecclesiæ ianuas: secus aliàs. ibid.
13. An requiratur etiam, vt ianuæ Ecclesiæ, ita sint clausæ, vt ab externis aperiri nequeant?
R. Vt certum: Id non requiri. ibid.
14. An rursus requiratur, vt tempore dicti Interdicti, ponatur Ostiarius ad ianuam Ecclesiæ, vt admittat priuilegiatos, & prohibitos ab ingressu repellet?
R. Quòd non requiritur ex præcepto; quamuis laudabile sit id facere. ibid.
15. An tempore Interdicti, possint Clerici Missam, & alia diuina officia, cantare?
R. Vt certum: Posse, sed non cantu solemni, aut vtendo organo; sed submissa voce, &c. 392
16. An casu, quo, tempore Interdicti, non dicantur diuina officia in communi, sed à duobus tantum; sit etiam necessum, claudere Ecclesiæ ianuas?
R. Probabilius: Non esse tunc necessum. ibid.
17. An excommunicati, & personaliter Interdicti, excludi debeant, Interdicti tempore, à celebratione Missæ, & aliorum diuinorum officiorum?
R. Vt certum: Debere excludi. ibid.
18. An tempore Interdicti, debeant etiam excludi à celebratione diuinorum officiorum, omnes laïci, qui non sunt excommunicati, nec interdicti?
R. Vt verum: Debere excludi (si aliàs priuilegium non habeant) & solos Clericos admittendos. ibid.
19. An laïcus non excommunicatus, nec interdictus, possit in necessitate ministrare Sacerdoti sacrum facienti?
R. Posse, dummodo nec excommunicatus, nec Interdictus sit, nec item causam dederit Interdicto? ibid.
20. An Persona, quæ priuilegium habet celebrandi, vel audiendi Missam, tempore Interdicti, possit secum in Ecclesiam suos familiares, & domesticos adducere?
R. Vt certum: Posse. ibid.
21 An Clerici, qui ex vi Iuris communis (scilicet, *cap. Alma.* Tempore Interdicti, diuinis officiis assistere possunt; possint consequenter secum adducere suos Familiares, iuxta priuilegium concessum in *cap. licèt.* citato?
R. Probabilius longè: Posse consequenter. 393
22. An tempore Interdicti, vsus campanarum sit simpliciter, & vndequaque prohibitus?
R. Vt certum: Quòd non, sed solum ille, qui tanquam signum publicum deseruit ad conuocandum Populum ad officia diuina. ibid.
23. An saltem sit licitum, Interdicti tempore, aliquo signo, quod non sit Campanæ, conuocare Clerum ad officia diuina celebranda?
R. Vt verum: Esse licitum. ibid.
24. An tempore Interdicti, licitum sit, pulsare campanas ad ea omnia, quæ officia diuina non sunt; vt ad Concionem, Salutationem Angelicam, &c?
R. Vt certum: licitum esse. ibid.
25. An etiam sit licitum tempore Interdicti, pulsare in Missa, tintinnabulum in signum eleuationis Eucharistiæ?
R. Vt longè probabilius: Non esse licitum. ibid.
26. An tempore Interdicti, sit licitum, pulsare campanas ad notificandum, & Confirmandum Interdictum?
R. Non esse licitum, si id fiat, tempore, quo solent conuocari Clerici ad Horas Canonicas: secus si alio. 394
27. An tempore Interdicti, sit licitum Religiosis, pulsare paruam campanellam pro diuinis officiis celebrandis?
R. Vt certum: Non esse licitum. ibid.
28. An in quatuor præcipuis festiuitatibus anni, nempe, Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virg. Mariæ, permissum sit, tempore Interdicti, Missas, & alia diuina, publicè, & solemniter celebrari?
R. Affirmatiuè. ibid.
29. An hæc suspensio Interdicti, & permissio celebrandi solemniter diuina, in prædictis quatuor festiuitatibus, duret per totam octauam earum?
R. Vt certum: Quòd non. ibid.
30. An saltem, suspensio Interdicti duret per tres, aut quatuor dies Natalis Domini; & tres primos Paschæ, & Pentecostes?
R. Probabilius: Quòd sic. ibid.
31. An huiusmodi festiuitates incipiant à primis Vesperis Vigiliæ, & finiantur in secundis Vesperis; ita vt post illas, non liceat dicere Completorium cum solemnitate?
R. Probabilius: Has festiuitates (exceptis festiuitatibus Resurrectionis, & Pentecostes, quæ incipiunt à Missa Vigiliæ) incipere à primis Vesperis, & finiri in vltimo Completorio festi inclusiuè. 395.
32. An suspensio Interdicti in festiuitatibus Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes, incipiat à Missa Vigiliæ?
Respondeo Incipere in festis Resurrectionis, & Pentecostes: non verò in festo Natalis Domini. ibid.
33. An Præter quatuor illas festiuitates assignatas, *in cap. Alma*, dentur aliæ, quæ suspendant Interdictum locale generale?
R. Vt certum: Dari aliàs: nempe Corporis Christi, Conceptionis Virg. Mariæ, &c. Legentur. 396

34. An in prædictis quatuor festiuitatibus, in quibus per *cap. Alma*, suspenditur Interdictum; solum permittatur celebrare Missas, & officia diuina propria illarum festiuitatum?

R. Vt certum: Non solum propria officia, &c. sed alia quæcumque posse celebrari. ibid.

35. An tempore Interdicti localis generalis, licitum sit, recipere Sacramenta in præfatis festiuitatibus, in quibus concessum est, Missas, & alia diuina officia publicè, & solemniter celebrari?

Respondeo Licitum esse, recipere aliqua Sacramenta, &c. ibid.

36. An Sacerdotes non celebrantes, & alij Clerici, qui tempore Interdicti, Missæ, & aliis officiis diuinis assistere possunt; possint Eucharistiam sumere, more laïcorum communicando?

R. Probabilius: Posse. ibid.

37. An tempore Interdicti, possint etiam laïci Eucharistiam sumere, in illis diebus, in quibus, ex vi *cap. Alma*, aut alterius priuilegij, assistere Missæ possunt?

R. Probabilius: Etiam posse. 397

38. An adimplendum præceptum annuæ communionis, possit quis, aut debeat, tempore interdicti, communicare?

Respondeo Probabilius: Posse iam ex iure nouo. ibidem.

39. An Benedictiones nuptiales possint fieri tempore Interdicti, in illis diebus, in quibus tex. in *cap. Alma*, permittit Missam, & alia officia diuina, publicè, & solemniter celebrari?

R. Posse fieri; dummodo non sit tempus, in quo huiusmodi Benedictiones, speciali decreto Tridentini, interdicuntur. ibid.

40. An Omnes Clerici, saltem non coniugati, possint interesse diuinis officiis, tempore interdicti localis generalis?

Respondeo Posse, dummodo non sint interdicti, aut excommunicati, aut causam dederint interdicto. 398.

41. An etiam Clerici coniugati, possint interesse Diuinis Officiis, dicti Inrerdicti tempore?

R. Probabilius: Posse, casu tamen solum, quo dicti Clerici coniugati cum vna, eaque Virgine, deputati sint alicui Ecclesiæ ministerijs. ibid.

42. An teneantur audire Missam diebus festis, tempore Interdicti, qui priuilegium audiendi officia diuina, dicto tempore habent?

R. Vt longè probabilius: Teneri. ibid.

43. Quænam alia diuina officia, præter Missam sint prohibita publicè fieri à Clericis, tempore Interdicti localis generalis?

R. Quòd multa alia legantur. ibid.

44. Quænam officia sunt, quæ non prohibentur fieri, adhuc publicè, tempore Interdicti localis generalis?

R. Quòd illa, quæ ex suo modo non sunt deputata Ordini Clericali. Legantur. 399

45. An Recommendatio animæ Moribundi, possit licitè fieri coram aliis, tempore Interdicti?

R. Vt certum: Posse. ibid.

DISPVTATIO V.

De secundo Effectu Interdicti, qui est, priuatio actiua, & passiua quorundam Sacramentorum.

Q. 1. AN tempore cuiuscumque interdicti, possit licitè administrari Sacramentum Baptismi?

R. Vt certum: Posse, & cum solemnitate. 399

2. An Baptismus administrari possit in Ecclesia specialiter interdicta, si alia sit Ecclesia non interdicta, vbi absque incommodo celebrari potest?

Respondeo Vt longè probabilius: Posse administrari. ibid.

3. An Persona interdicta generaliter, & absque propria culpa, (vt si Clerus generaliter interdiceretur) posset licitè ministrare Baptismum?

Respondeo multò probabilius: Posse ministrare, solemniter & etiam extra casum necessitatis. ibidem.

4. An etiam Persona specialiter interdicta directè; vel virtute, quia causam dedit interdicto generali; possit licitè ministrare, adhuc extra necessitatem, Sacramentum Baptismi?

R. Longè probabilius: Non posse extra necessitatem. 400.

5. An tempore cuiuscumque Interdicti, possit administrari Sacramentum Confirmationis; etiam in Ecclesia specialiter interdicta?

R. Posse, & cum solemnitate consueta. ibid.

6. An Persona interdicta, possit ministrare Sacramentum Confirmationis?

R. Longè probabilius: Posse si sit interdicta, interdicto generali personali: secus verò, si speciali, aut dederit causam Interdicto. ibid.

7. An Adultus personaliter interdictus, possit licite hoc Sacramentum Confirmationis recipere?

R. Posse; si solo interdicto generali inculpabiliter contracto, est Interdictus: secus si sua culpa est generaliter interdictus: aut specialiter. ibid.

8. An Interdictum priuet Sacramento Pœnitentiæ?

R. Vt certum: Non priuare. ibid.

9. An excommunicati omnes, possint, etiam extra articulum mortis, admitti ad Pœnitentiæ Sacramentum, tempore Interdicti?

R. Æquè probabiliter: Posse admitti omnes excommunicatos, præter illos, qui excommunicati sunt ob delictum, cuius gratia interdictum fuit latum; aut excommunicatione reseruata innodati sunt. 401

10. An tempore interdicti localis generalis, possit Pœnitentiæ Sacramentum ministrari in loco interdicto?

R. Vt certum: Posse. ibid.

11. An etiam in Ecclesia specialiter interdicta, possit Sacramentum Pœnitentiæ ministrari?

R. Probabilius: Posse. idid.

12. An Confessor possit, tempore Interdicti localis, validè, ac licitè, Sacramentum Pœnitentiæ ministrare?

R. Vt certum: Posse, dummodo causam interdicto non dederit. ibid.

13. An Confessor personaliter interdictus, per

interdictum generale personale, possit etiam licitè Sacramentum Pœnitentiæ ministrare?
R. Vt multò probabiliùs: Posse; dummodo talis Confessor sit innocens, nec culpabiliter tale Interdictum contraxerit? ibid.
14. An rursus, Confessor specialiter, & culpabiliter interdictus, possit licitè ministrare, adhuc extra casum necessitatis, hoc Sacramentum Pœnitentiæ?
R. Vt certum: Non posse extra casum necessitatis licitè id facere. ibid.
15. An si non licitè, validè saltem, ministraret hoc Sacramentum Pœnitentiæ Confessor specialiter, & culpabiliter Interdictus?
Respondeo Probabilius: validè, licèt non licitè, posse. 402.
16. An Pœnitentiæ Sacramentum, collatum pœnitenti personaliter interdicto, per generale Interdictum, sine propria culpa contracto, sit validum?
Respondeo Vt certum: Esse validum: Imò & licitum. ibid.
17. An etiam sit validum hoc Sacramentum, collatum pœnitenti interdicto, per interdictum particulare & speciale, sua culpa contracto?
R. Esse validum, casu solum quod pœnitens bona fide, aut necessitate, &c. processit, & absolutus fuit à peccatis, antequam ab Interdicto: secus aliàs. ibidem.
18. An Interdictum priuet Sacramento Eucharistiæ?
R. Vt certum: Quòd sic. ibid.
19. An tempore Interdicti localis, siue generalis, siue specialis, possit ministrari Eucharistia existentibus in probabili periculo mortis?
R. Vt certum: Posse. ibid.
20. An tempore Interdicti, possit ministrari Eucharistia damnatis ad mortem, præcipuè si sani sint?
R. Vt certum: Posse. ibid.
21. An Eucharistia conferri possit, tempore Interdicti, Mulieribus prægnantibus, quando partui sunt propinquæ?
R. Probabilius: Posse absolutè omnibus. ibid.
22. An etiam possit dari Eucharistia, tempore interdicti, inchoanti periculosam nauigationem; aut intranti bellum; aut existenti in alio periculo mortis?
R. Vt certum: Posse, sicut potest dari Clericis sanis volentibus Eucharistiam sumere more laicos, &c. 403.
23. An Omni Sacerdoti non interdicto, sit licitum, ministrare Eucharistiam, vt viaticum, constitutis in articulo, seu periculo mortis?
R. Quòd sic, si aliàs habeat ius ministrandi illam. ibidem.
24. An etiam Sacerdoti personaliter, & specialiter interdicto, directè, vel indirectè; sit licita administratio huius Sacramenti, existentibus in articulo mortis?
R. Vt certum: Non esse licitam, per se loquendo. ibid.
25. An Parochus specialiter Interdictus, possit licitè ministrare Viaticum Infirmo; casu, quo extarent alij simplices Sacerdotes, qui ex Parochi commissione possent id efficere?
R. Vt certum: Non posse. Legatur. ibid.
26. An tempore Interdicti, quando Eucharistia defertur ad infirmos, licitum sit, illam deferre cum solemnitate consueta?
R. Vt certum: Esse licitum; imò & debitum. ibid.
27. An Sacramentum Ordinis ministrari possit, tempore Interdicti personalis, aut localis?
R. Vt certum: Non posse. 404.
28. An tempore Interdicti, liceat ministrare hoc Ordinis Sacramentum, in illis quatuor festiuitatibus, in quibus ex Indulto *cap. Alma*, permittitur celebratio solemnis Diuinorum?
R. Vt certum: Non licere. ibid.
29. An tempore generalis interdicti, possint Clerici initiati prima Tonsura, aut alio inferiori Ordine, ad Ordines Superiores promoueri?
R. Tanquam verum: Non posse. ibid.
30. An qui non sunt personaliter interdicti, possint in loco non interdicto Ordines recipere?
R. Vt certum: Posse. ibid.
31. An in loco interdicto, possint Ordinari personæ personaliter non interdictæ, ab ipso Episcopo, qui talem locum interdixit?
R. Non posse; nisi aliàs Episcopus suspendat interdictum ad istum actum. ibid.
32. An saltem, imminente necessitate Ordinandi Ministros Ecclesiasticos, esset licitum conferre Ordines in loco interdicto, si non esset alius locus non interdictus, in quo possent Ordines conferri?
R. Probabilius: Tunc esse licitum. ibid.
33. An Matrimonium contractum tempore Interdicti, aut in loco interdicto, sit validum?
R. Vt certum: Esse. 405
34. An non solùm validè, sed etiam licitè, possit Matrimonium celebrari, tempore Interdicti, aut in loco interdicto?
R. Æquè probabiliter: Non posse licitè. ibid.
35. An Sacramentum Extremæ Vnctionis, possit tempore Interdicti, ministrari non habenti priuilegium, seu Bullam Cruciatam?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
36. An Moribundus, qui Eucharistiæ, aut Pœnitentiæ Sacramentum non potest recipere; possit inungi Vnctionis Extremæ Sacramento, tempore Interdicti?
R. Probabilius: Posse in dicto casu. ibid.
37. An saltem Clericis, & Religiosis possit dari Extrema Vnctio, tempore Interdicti?
R. Vt certum: Non posse dari Clericis: bene tamen Religiosis. ibid.
38. An saltem, possit tempore Interdicti ministrari vnctio, in quatuor illis anni festiuitatibus, in *cap. Alma.* exceptis?
R. Vt certum: Non posse. ibid.
39. An Interdictus personaliter; possit recipere Extremam Vnctionem, in loco non Interdicto?
R. Vt certum: Non posse. 406
40. An in loco interdicto possit ministrari Vnctio personis non Interdictis?
R. Vt certum: Non posse. Legatur. ibid.

DISPVTATIO VI.

De tertio effectu Interdicti, qui est, Priuatio Ecclesiasticæ Sepulturæ?

Q. 1. AN per generale interdictum, prohibeatur directè, & spiritualiter, ne cadauera fidelium admittantur ad Ecclesiasticam Sepulturam?

R. Tanquam certum: Prohiberi directè, & specialiter. 406.

2. An

2. An per Interdictum generale locale, prohibeatur, ne quis laïcus Ecclesiasticam Sepulturam in loco interdicto accipiat?
R. Vt certum: Prohiberi. *ibid.*
3. An tempore Interdicti generalis, possint laïci sepeliri in loco Interdicto; dummodo non sit locus sacer?
R. Vt certum: Posse. *ibid.*
4. An laïci, qui tempore dicti Interdicti localis sepulti sunt in Campo, aut alio in loco non sacro; debeant, sublato Interdicto, exhumari, & in loco sacro sepeliri?
R. Vt certum: Debere. *ibid.*
5. An laïcus, qui dicti Interdicti tempore, fuit sepultus illicite in Ecclesia, aut alio loco sacro Interdicto, debeat, durante Interdicto, exhumani, vt sepeliatur in loco prophano, & non sacro?
R. Debere exhumani si id aduertatur durante Interdicto: secus si aduertatur post. *ibid.*
6. An tempore Interdicti localis, licitum sit, tradere sepulturam Ecclesiasticam in loco sacro interdicto, Infantibus Baptizatis?
R. Quòd non sit licitum. 407
7. An Clerici possint, Interdicti localis tempore, sepeliri in loco interdicto?
R. Vt certum: Posse; dummodo id fiat sine solemnitate, & sine Campanarum sono. *ibid.*
8. An Interdicti localis tempore, non solùm cœmeterio, sed etiam in Ecclesia interdicta, liceat sepelire Clericos?
R. Vt multò probabilius: iam licere. *ibid.*
9. An Clerici aliarum Ecclesiarum non Interdictarum, possint ex vi *d. cap. Quòd in te.* Sepeliri in Ecclesia interdicta specialiter?
R. Probabilius: Posse etiam. *ibid.*
10. An tempore Interdicti, possint sepeliri Clerici cum officio, & Missa defunctorum?
R. Posse, attento iure nouo, non antiquo. *ibid.*
11. An etiam sit licitum, dicere huiusmodi officium Defunctorum vel Psalmos, alternis choris, per viam deferendo corpus Defuncti Clerici ad sepulturam?
R. Vt certum: Id non esse licitum, sicut nec est dicere hæc officia in cœmeterio, si ibi sepeliatur, &c. 408.
12. An Clericus coniugatus gaudeat, tempore interdicti localis, priuilegio sepulturæ?
R. Probabilius: Gaudere, casu tamen quo Clericus coniugatus cum vnica & Virgine contraxerit matrimonium, & sit adscriptus ministerio alicuius Ecclesiæ: aliàs non. *ibid.*
13. An in illis festiuitatibus, in quibus, iuxta *cap. Alma* licitum est assistere diuinis officiis, tempore interdicti localis; liceat etiam absque speciali priuilegio, sepelire laïcos in loco sacro?
R. Probabilius: Non licere, absque priuilegio. *ibid.*
14. An laïci, qui habent priuilegium particulare vt tempore Interdicti, possint assistere diuinis officiis, & recipere Sacramenta; possint etiam sepeliri in loco sacro, quamuis tale priuilngium, nullam faciant mentionem sepulturæ?
R. Probabilius: Adhuc non posse. *ibid.*
15. An Personaliter Interdictus, per Interdictum generale personale, possit licitè sepeliri in loco sacro?
R. Vt longè probabilius: Posse. 409
16. An etiam personaliter interdictus nominatim vel specialiter, possit in loco sacro sepeliri?
R. Vt certum: Quòd non. *ibid.*

DISPVTATIO VII.

De quarto effectu Interdicti, qui est, Priuatio ingressus in Ecclesiam?

Q. 1. AN Interdictum priuans ingressu Ecclesiæ, sit effectus cuiuscumque Interdicti personalis; vel nouum genus Interdicti?
R. Probabilius: Esse nouum genus Interdicti. 409
2. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit extra Ecclesiam existens, audire diuina, quæ intra Ecclesiam celebrantur?
R. Probabilius: Non posse. *ibid.*
3. An Sacerdote celebrante intra Ecclesiam, possit Subdiaconus, aut Diaconus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, existens extra Ecclesiam, canere Epistolam, vel Euangelium?
R. Probabilius: Non posse absque violatione Interdicti, & incursu irregularitatis. *ibid.*
4. An saltem contrà, Sacerdote extra Ecclesiam celebrante, possit Subdiaconus, vel Diaconus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, canere Epistolam, aut Euangelium intra Ecclesiam, absque violatione interdicti, & incursione irregularitatis?
R. Probabilius: Non posse absque violatione Interdicti, & incursione irregularitatis. *ibid.*
5. An in præfatis casibus, non solum Subdiaconus, aut Diaconus, incurrat irregulariratem; verum etiam ipse Sacerdos celebrans?
R. Probabilius: Quòd in præfatis casibus non incurrit Sacerdos irregularitatem, nisi aliàs ipse sit ab ingressu Ecclesiæ interdictus, & intra Ecclesiam celebret. 410
6. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit in cœmeterio Missam dicere, aut illam, & alia diuina audire, si ibi dicantur?
R. Probabilius: posse. *ibid.*
7. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non solum priuetur sepultura in Ecclesia, verum etiam in cœmeterio?
R. Vt certum: Quòd sic. *ibid.*
8. An dictus interdictus ab ingressu Ecclesiæ, si moriatur cum signis pœnitentiæ, possit intra Ecclesiam sepeliri, etiam absque Interdicti vlla absolutione?
R. Probabilius: Quòd non. *ibid.*
9. An Interdictus ab Ecclesia, possit intra illam, Sacramenta recipere?
R. Probabilius: Non posse. 411
10. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit ingredi Ecclesiam ad priuatim orandum, tempore quo non celebrantur diuina officia?
R. Probabilius: Non posse in rigore Iuris. *ibid.*
11. An saltem Interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit illam ingredi, ibique loqui, disputare aut aliud simile agere?
R. Probabilius: posse. *ibid.*
12. An etiam Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, licitè valeat concionem in ea audire?
R. Probabilius: Etiam posse. 412
13. An Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, possit etiam exercere in ea actus pertinentes ad iurisdictionem Ecclesiasticam fori exterioris, vt sunt, eligere, absoluere à censuris, & similes.
R. Vt multò probabilius: posse.

Index Tractatuum, Disputationum,

DISPVTATIO VIII.

De Peccatis, & Pœnis violantium Interdictum.

Q. 1. AN Clerici violantes quodcumque Interdictum circa diuina officia, peccent mortaliter?

R. Vt certum: Quòd sic. 412

2. An Clericus violans Interdictum per exercitium alicuius Ordinis minoris, peccet mort.

R. Probabiliùs: Peccare mort. si exerceat actum dicti Ordinis, modo proprio Clericorum, quod vix in praxi facit. ibid.

3. An si Clericus, seu Religiosus publicè canat cum aliis in Choro Vesperas, aut Completorium, tempore Interdicti, mort. peccet?

R. Vt certum: Peccare mort. si id faciat vt persona Ecclesiastica. Secus esset si vnum, aut alterum versum, Imò & vnum psalmum. 413

4. An etiam peccaret mort. Sacerdos, qui tempore Interdicti, publicè caneret in officio Orationem, præmisso, *Dominus vobiscum*?

R. Vt longè probabiliùs: Quòd sic. idid.

5. An celebrare in Ecclesia interdicta, prætermissa vna tantum circunstantia ex requisitis in *cap. Alma mater.* vt v. g. celebrare diuina officia ianuis apertis, vel non voce submissa, sit mortale peccatum?

R. Vt longè probabiliùs: Esse mortale. ibid.

6. An laïci mortaliter peccent, violando Interdictum personale circa officia diuina?

R. Vt sit certum: quòd sic. ibid.

7. An etiam sit certum, quod laïcus peccet mort. violando Interdictum locale generale, vel speciale?

R. Vt certum: Peccare mort. in quatuor casibus. 414

8. An etiam peccet mortaliter laïcus, qui mentiendo se habere Bullam, aut Ordinem, decipit Sacerdotes, vt illum ad diuina admittant?

R. Probabiliùs: quod sic. ibid.

9. An deinde, laïcus non Interdictus peccet etiam mort. audiens diuina officia, præcipuè Missam, in loco interdicto?

R. Probabiliùs: Peccare etiam mortaliter. ibid.

10. An violare Interdictum quodcumque, tam personale, quàm locale, in materia Sacramentorum, sit culpa mortalis?

R. Vt certum: Esse mortalem, ex suo genere. ibid.

11. An etiam sit mortale, violare Interdictum quodcumque in materia Ecclesiasticæ sepulturæ?

R. Vt quid certum: Etiam esse mortale. 415

12. An in humanis actibus, teneatur quis vitare Interdictos, saltem denuntiatos nominatim?

R. Vt certum: quod non. ibid.

13. An laïci teneantur vitare Interdictos nominatim denunciatos, si non in humanis, in diuinis saltem?

R. Vt certum: quod non, ex vi saltem præcepti Ecclesiastici, nisi in Ecclesiastica sepultura. ibid.

14. An Clerici saltem, teneantur sub mortali, euitare Interdictos nominatim, in iis rebus, à quibus sunt Interdicti?

R. Vt certum: Teneri. Sed solos Clericos, qui celebrant, aut celebrare permittunt. ibid.

15. An laïci violantes Interdictum aliquas pœnas incurrant?

R. Vt certum; nullas pœnas ipso iure incurrere præterquam in quinque casibus, &c. ibid.

16. An Clerici violantes Interdictum priuentur electione actiua, & passiua ad dignitates Ecclesiasticas?

R. Vt certum: Priuari omnes, qui scienter violant illud. ibid.

17. An Clericus violans Interdictum, maneat ipso iure, suspensus à iurisdictione Ecclesiastica exterioris fori?

R. Probabiliùs: Manere. 416

18. An Clerici, tam sæculares, quam regulares exempti à iurisdictione Ordinaria, incurrant suspensionem ab Ingressu Ecclesiæ, si celebrant diuina in locis interdictis, aut coram personis interdictis non toleratis, &c.

R. Vt certum: Incurrere, si id illicitè facere præsumpserint. ibid.

19. An etiam Clericus non exemptus incurrat hanc suspensionem, celebrando diuina, eodem modo, hoc est, in loco Interdicto, &c.

R. Probabiliùs: Etiam incurrere. ibid.

20. An Religiosi, & Moniales non seruantes Interdictum, scientes illud seruari à Matrice Ecclesia, aut à Parochia loci vbi degunt, excommunicationem ipso facto incurrant?

R. Vt certum: Incurrere. ibid.

21. An Religiosi hanc incurrant censuram, si non seruent Interdictum, quod non omnes Parochiales Ecclesiæ, sed aliquæ solum seruant?

R. Non Incurrere. ibid.

DISPVTATIO IX.

De Interdictis in specie à iure latis.

Q. 1. IN quibus casibus, Interdictum personale speciale, ipso iure incurritur?

R. Quòd in septem. 416

2. In quibus casibus incurritur ipso iure, Interdictum generale personale?

R. Quòd in Octo. 417

DISPVTATIO X.

De Relaxatione, vel Absolutione Interdicti.

Q. 1. AN Interdictum latum ad tempus, vel sub conditione tacita, vel expressa; *Donec satisfaciat, vel restituat*; Eo tempore elapso, vel adimpleta conditione, ipso facto, sine noua absolutione cesset?

Respondeo Probabiliùs: Quòd non, saltem ex vi iuris. 417

2. An Interdictum locale generale impositum in tota Ciuitate, tollatur per destructionem ipsius Ciuitatis?

R. Vt certum: Quòd non tollitur. ibid.

3. An Interdictum locale impositum ob delictum eius Domini, tollatur alienatione sola, aut venditione talis loci?

R. Probabiliùs: Non tolli. 418

4. An Interdictum locale speciale, vt alicuius Ecclesiæ; tollatur sola destructione ipsiusmet Ecclesiæ?

R. Probabiliùs: Quòd non. ibid.

5. An Interdictum deambulatorium, quo interdicitur

tur locus incertus, & indefinitus ; v. g. terra, seu Prouincia, vbi maneat talis persona, v. c. Petrus; tollatur, eo ipso quod Petrus mutet terram, seu Prouinciam, absqme alia relaxatione superioris?

R. Tolli eo ipso. *ibid.*

6. An Interdictum generale personale, quo Ciuitas, Communitas, seu Collegium, est interdictum; tollatur, dissoluta Ciuitate, Communitate, vel Collegio, sine alia absolutione superioris?

R. Vt certum : Tolli. *ibid.*

7. An qui ligatus interdicto personali particulari, verè pœnitens moritur; ipso facto liberetur interdicto?

R. Probabilius : Quòd non. *ibid.*

8. An Interdictum omne possit auferri, vel suspendi, ab illo, qui illud tulit?

R. Vt certum : posse. *ibid.*

9. An Episcopus possit absoluere ab omni Interdicto locali, lato à iure absolutè; & sine termino?

R. Probabilius : Posse. *ibid.*

10. An Episcopus, non solum tollere, sed etiam suspendere ad tempus, possit dictum locale Interdictum?

R. Probabilius : Etiam posse. 419

11. An etiam possit Episcopus absoluere ab Interdicto locali, non solùm à iure posito, sed etiam lato à Papa tanquam ab homine?

R. Tanquam certum : Non posse. *ibid.*

12. An Episcopus possit absoluere ab Interdicto personali lato à iure?

R. Vt certum : posse. *ibid.*

13. An Parochus, seu alius Confessor Ordinarius possit absoluere, iure ordinario, ab interdicto generali locali, & personali?

R. Vt Quid certum : Quod non. *ibid.*

14. An saltem possit dictus Parochus, aut alius quilibet Confessor Ordinarius, absoluere ab Interdicto personali speciale, seu particulare, lato sine reseruatione?

R. Probabilius : posse, dummodo detur satisfactio, aut cautio satisfaciendi. *ibid.*

15. An Interdictum generale locale, possit relaxari ad cautelam?

R. Vt certum : Quòd non. 420

16. An saltem Interdictum speciale locale possit relaxari ad cautelam?

R. Vt longè multò probabilius : posse. *ibid.*

17. An etiam Interdictum personale particulare possit relaxari ad cautelam?

R. Vt certum : posse. *ibid.*

18. An deinde, Interdictum personale generale, putà latum in Vniuersitatem, aut Collegium, possit adhuc relaxari ad cautelam?

R. Posse. *ibid.*

19. An Interdictum censeatur sublatum, quando non seruatur ab eo in cuius fauorem latum est?

R. Vt certum : Quòd censetur. *ibid.*

20. An etiam censeatur sublatum Interdictum, quando non seruatur ab eo, propter cuius delictum positum est?

R. Vt certum : Quòd non. *ibid.*

21. An censeatur Interdictum sublatum, quando non seruatur ab eo, qui tulit interdictum?

R. Tanquam certum : Non censeri sublatum; nisi aliàs id verbis antea significasset. 421

22. An Papa possit tollere Interdictum, solo actu interiori?

R. Posse. *ibid.*

23. Quæ forma est obseruanda in relaxando interdicto?

R. Quòd hæc : Absoluo te ab interdicto, in quod, ob hanc, aut illam causam incurristi. In nomine Patris, *&c.* *ibid.*

DISPVTATIO XI.

De Priuilegio Bullæ Cruciatæ, Circa Interdicti Censuram.

Q. 1. AN laïci habentes Bullam Cruciatæ possint, tempore Interdicti generalis, interesse Missæ, & aliis officiis diuinis?

R. Vt certum : posse. 421

2. An etiam possit quis vigore Bullæ interesse Missæ, & aliis officiis diuinis, in Ecclesia specialiter interdicta?

R. Vt certum : Non posse. *ibid.*

3. An vi Bullæ possit quis tempore Interdicti, audire, aut celebrare Missam in quacumque Ecclesia, & Oratorio?

R. Tanquam certum : Quòd sic. *ibid.*

4. An Bullæ Cruciatæ vigore, possit quis habere Oratorium priuatum in sua domo, & in illo Missam audire, vel celebrare, etiam tempore Interdicti?

R. Vt certum : Quòd nullo modo; quidquid alij sentiant. 422

5. An omnes habentes Bullam possint secum, tempore Interdicti, ducere famulos, aut familiares, in Ecclesiam, & Missæ, & aliis officiis adesse?

R. Vt certum : Posse omnes. *ibid.*

6. An etiam, omnes habentes Bullam possint secum deducere ad Ecclesiam omnes Domesticos, familiares, ac Consanguineos, & ibi tempore Interdicti, Missæ interesse?

R. Vt certum : Posse hos omnes secum deducere. *ibid.*

7. An nomine Consanguineorum, qui etiam tempore Interdicti, possunt cum habente Bullam, in Ecclesia, aut Oratorio, audire Missam, veniant Consanguinei vsque ad quartum gradum?

R. Vt certum fere : Venire. *ibid.*

8. An sub nomine Consanguineorum, comprehendantur coniuges; hoc est, vxor comparatione mariti; & maritus comparatione vxoris?

R. Vt longè probabilius : Comprehendi. 423

9. An etiam, nomine Consangnineorum, in dicto Bullæ priuilegio, comprehendantur quoque affines?

R. Vt certum : Non comprehendi. *ibid.*

10. An vt quis dicatur, Domesticus Priuilegiati & possit cum illo audire, tempore interdicti Missam; sit necessum, & quod in eadem domo cum Domino habitet, & eius expensis alatur?

R. Æquè probabiliter : Quod non sit totum necessum. *ibid.*

11. An prædicti familiares, Domestici, & Consanguinei, possint diuinis interesse, absente Domino, qui Bullam Cruciatæ habet?

R. Æquè probabiliter : Posse. *ibid.*

12. An Dominus, audito vno Sacro, possit alteri interesse in gratiam familiarium, Domesticorum, aut Consanguineorum, qui aberant, vt hi Sacro assistant?

R. Probabilius : Posse. 424

13. An vt quis virtute Bullæ, possit in Oratorio celebrare, aut audire Missam, teneatur necessariò fundere aliquas preces Deo, pro vnione Principum Christianorum, & victoria contra Infideles?

R. Teneri, sub veniali tantum. *ibid.*

14. An

Index Tractatuum, Disputationum, &c.

14. An virtute Bullæ, possit quis, siue in Ecclesia, siue in Oratorio, tempore Interdicti, præterquam in Pascha, Eucharistiam sumere; itemque Ordinem, & Extremam Vnctionem?

R. Posse. *ibid.*

15. An qui tempore Paschatis ad satisfaciendum præcepto, Eucharistiam in Parochia sumpsit, possit etiam in Oratorio priuato, ipso die Paschæ communionem accipere, virtute Bullæ Cruciatæ?

R. Probabilius: Posse etiam. *ibid.*

16. An vi Bullæ possit quis recipere Eucharistiam à quolibet simplici Sacerdote, tam tempore Interdicti, quàm extra, absque licentia Parochi?

R. Probabilius: Non posse, ex vi Bullæ: secus ex vi consuetudinis, & praxis. *ibid.*

17. An tempore Interdicti, licitum sit, Benedictiones nuptiales dare, & accipere à Parocho; tam in Ecclesia, quàm in Oratorio?

R. Vt certum: Esse licitum. 425

18. An laïci Bullam habentes possint, tempore interdicti localis generalis, sepeliri in loco sacro?

R. Posse. *ibid.*

19. An non solum in Ecclesiis generaliter interdictis, sed etiam in Ecclesia interdicta specialiter, possit quis sepeliri, vigore Bullæ Cruciatæ?

R. Probabilius: Quòd sic. *ibid.*

20. An Pueri, Amentes, & alij vsu rationis carentes, possint tempore Interdicti, sepeliri in loco sacro, vi Bullæ pro eis susceptæ?

R. Tanquam certum: Posse. *ibid.*

21. An vt quis virtute Bullæ, possit tempore Interdicti, sepeliri in loco sacro, sit omnino necessarium, quod in vita ipsius, non post mortem, fuerit Bulla susceptа?

R. Vt quid mitius: Sufficere quod post mortem ipsius accipiatur. *ibid.*

22. An tempore Interdicti generalis, possit quis virtute Bullæ sepeliri in loco sacro, cum clamoribus campanarum, & cum officio sepulturæ, & Missa?

R. Probabilius: Posse, dummodo id fiat cum moderationibus cap. Alma mater. *ibid.*

23. An prædictum priuilegium, pro tempore interdicti concessum, etiam habeat locum, & extendatur ad cessationem à diuinis?

R. Non extendi. 426

TRACTA

TRACTATVS PRIMVS
DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS IN COMMVNI.

TRACTANT de Cenſuris Eccleſiaſticis Patres in illud Matth. 16. *Et tibi dabo claues.* Et in illud 18. *Quæcumque alligaueritis ſuper terram.* Et, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus.* Vbi D. Hieron. Chryſoſtom. Hilar. Anſelm. Theophylact. & alij Patres. Canoniſtæ *in Iure Canon. tit. de Sentent. excommunic. in Decretalib.* & *lib.* 6. & *Clem.* & *in Decreto* 9. *quæſt.* 1. & 11. *quæſt.* 3. & 24. *quæſt.* 2. & 3. Theologi cum Magiſtro *in* 4. *diſtinct.* 18. *cap.* 7. vbi D. Thomas *quæſt.* 2. Durand. *quæſt.* 3. Ricard. Bonauent. Albert. Scot. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. *artic.* 5. & 6. Sotus *diſtinct.* 22. Alexand. 4. *part. quæſt.* 81. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 23. & alij. Antonin. 3. *part. tit.* 24. Caietan. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 9. & *tom.* 2. *tract.* 13. & *in Sum. verb. excommunicat.* Vbi Angel. Sylueſt. Tabiena, Armilla, Baſſeus, & alij Summiſtæ; Nauarr. *in Man. cap.* 27. *à princip.* Couarruu. *in cap. Alma mater. de ſentent. excommunic. in* 6. Viguerius *in Sum. Theolog. cap.* 16. §. 6. Victoria *in ſumm. tit. de excommunicat.* Petrus Sotus *tit. de Clauib. lect.* 2. Medina *lib.* 1. *inſtruct. cap.* 11. Viuald. 2. *part. Candelabri.* Henriquez *lib.* 13. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part.* Vaſquez *tomo* 4. *in* 3. *part. tract. de excommunicat.* Auila *tom. vnico de Cenſuris.* Bauny *per integrum tomum.* Marius Alterius *per vnum, & alterum.* Luyſius Turrianus *de Pœnitent. & Cenſuris*, & *in ſumma* Hurtado *tom. de Matrim. & Cenſuris*, Laymann *tomo* 1. *ſummæ tract.* 5. Candidus *tom.* 1. *diſquiſit. Moral. diſquiſit.* 22. Archangelus Rubeus *de Sacram. diſtinct.* 18. & 19. Hieronym. Llamas 1. *part. Method. cap.* 9. Petrus Cornejo *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.* 5. Sayrus *de Cenſur. lib.* 1. *à cap.* 1. Bonacina *de Cenſur. à diſput.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 11. *à cap.* 1. Ægidius Coninch *de Sacram. tom.* 2. *à diſput.* 13. Præpoſitus 3. *part. de Cenſur.* Petrus Ledeſma, Rodriguez, & Villalobos *in ſum.* Ioan. à Cruce *in ſumma tract. de cenſur.* Petrus Binsfeldius *in Enchiridione part.* 5. Raphaël Raſtellius *tract. de Cenſur.* Bañez 2. 2. *quæſt.* 64. *artic.* 8. *dub.* 1. 4. *part.* & Aragon. *ibid.* Iodocus Lorichius *tom.* 1. *Theſauri Catholici, verb. Cenſuræ, excommunicatio.* Caſtro Palao *tomo* 6. *per totum.*

DISPVTATIO PRIMA.

De quidditate Cenſuræ, de eiúſque ſpeciebus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid nomine Cenſuræ veniat?

RESPONDEO dicendum, quod Cenſura, Latinè, nil aliud ſignificat, quàm munus, ſeu officium, & dignitatem Cenſoris. Et quia Cenſor, apud Romanos, officium correctionis morum gerebat, hinc eſt, quod Cenſura pro correctione, ſeu pœna à iudice inflicta accipiatur. Sic Nauar. *in Man. cap.* 27. *num.* 1. Viuald. 2. *part. Candelabri, tract. de excommunicat. num.* 4. Iodocus *tom.* 1. *Theſauri Catholici, verb. Cenſura, num.* 1. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. diſp.* 1 *ſect.* 1. *num.* 2. Palao *tom.* 6. *diſp.* 1. *punct.* 1. Auila *de Cenſ. p.* 1. *dub.* 1. Bauny *de Cenſuris tract.* 1. *quæſt.* 1. Cornejo *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.* 1. *diſput.* 1. Hurtadus *tract. de Cenſuris difficultate* 1. *num.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 11. *cap.* 1. *num.* 1. & alij. Vel ſi mauis, dic cum Alterio *tom.* 1. *de Cenſuris diſput.* 1. *cap.* 4. quod Cenſuræ deriuentur à verbo *Cenſeo*, quod ſignificat iudicare, & ſic dicuntur (inquit) iudicia; quia diſcretus Iudex ponderatis circunſtantiis rerum, & perſonarum, debet illam pœnam inferre, quam magis cenſet expedire, ad ſalutem illius quem punit, &c. Sic ille, & Villalobos *tom.* 2. *ſummæ tract.* 16. *difficult.* 1. *num.* 2.

Qvæstio II.

Quid sit Censura Ecclesiastica?

Respondeo quod secundum aliquos, est *Sententia lata à capace Ordinis mediante iurisdictione Ecclesiastica fori exterioris, qua quis priuatur communione Sacramentorum, vel hominum, vel exercitio diuinorum donorum spiritualium; vel prohibentur officia diuina, vel Sacramenta, vel sepultura.* Ita Nauarrus, & Iodocus *loco citato.*

Item, secundùm alios, Censura Ecclesiastica, est *pœna spiritualis inflicta ab Ecclesiastica potestate, priuans hominem baptizatum vsu aliquorum bonorum spiritualium, donec à contumacia recedat.* Sic ferè communiter omnes. Suarez *tom.5. disp.1.sect.1. num.5.* Sayrus *de Censur. lib.1.cap.1. num.10.* Cornejo *tom.2. tract.5. disput.1. dub.1.* Candidus *disquisit.22. artic.1.* Filliuc. *tract.11. cap.1. num.4. & 5.* Bonacina *de Censur.disp.1. quæst.1. punct.1.* & communis.

Alij tandem, aliter, sed æquiualenter, censuram definiunt. Hurtado namque *tract.1. de Censur. diffic.1.* sic: *Est pœna medicinalis bono spirituali priuans.* Auila *dub.1. citat.* ita: *Est castigatio, seu correctio Ecclesiastica, qua Ecclesia fideles delinquentes punit in bonis spiritualibus.* Graffius *lib.4. decis. cap.1. Est morum correctio, scelerum vindicatio.* Bauny *de Censur. tractatu 1. quæst.2. Est pœna spiritualis ad forum exterius Ecclesiæ pertinens, qua baptizatus eius imperijs non obsequens, quorumdam bonorum spiritualium vsu priuatur, donec à contumacia recedat.*

Qvæstio III.

An Censura propriè, & strictè sumpta, in tres tantum species diuidatur?

Negant in primis aliqui moderni, affirmantes, Censuram in septem species diuidi: nempe in excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem ratione delicti, degradationem, depositionem, & cessationem à diuinis. Quia, inquiunt, his omnibus conuenit definitio Censuræ, nuper tradita; cum quælibet ex illis sit pœna Ecclesiastica, qua puniri solet fidelis baptizatus, & priuari aliquo bono spirituali: ergo Censura adæquatè in omnes has species debet diuidi. Sic tenent Petrus Ledesma *in summa tract. de Censur. cap.1. conclus.3. pag. mihi* 323. vbi ait, sed non bene, in hoc conuenire Theologos: Petrus Cornejo *tom.2. in 3.part. tract.5. dub.5. num.2.* dicens, id tenere plures modernos Thomistas.

Negant deinde alij, existimantes, in quinque species diuidi, videlicet, in excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem ratione delicti, & cessationem à diuinis. Ita Sotus *in 4. dist.22. qæst.3. artic.1.* (non 4. vt citatum inueni apud Bassæum) *vers. Est autem, pag. mihi* 1030. & ante *dist.3. quæst.3. artic.9. & 10.*

Negant tandem alij, docentes, censuram in quatuor species diuidi, scilicet, in excommunicationem, suspensionem, interdictum, & irregularitatem. Sic Corduba *lib.5. quæstion.q.43. dub.4. & casu* 28.37.144. Medina 1.2. *quæst.96. art.3. & lib.1. instruct. cap.11. §.9. & 12. & lib.2.cap.12.* Gutierrez *quæst. canon.cap.3.* Victoria & Cano. Et idem tenuerunt à principio Sancius Episcopus, Mantius, Peña, & Soto Maior, qui tamen postea mutarunt sententiam, vt refert Henriquez *lib.7. cap.13. num.6. in Glossa lit. Q.* tenet etiam Vega *in sum.2.p.cap.15. casu 9.& 10.* Bañez 2.2. *quæst.64. artic.8. dub.1. 4.part.* & Aragon *ibid.dub.vlt.* & alij. Concinit in numero, Couarruuias *in cap. Alma mater. parte 2. §.2. numero 1. pag. mihi* 754. tollens irregularitatem, addénsque loco illius, cessationem à diuinis.

Sed longè probabiliùs, longéque veriùs, respondeo dicendum, quod Censura Ecclesiastica strictè, & integrè sumpta, in tres tantum species adæquatè diuidatur, nempe, in excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Sic videtur definitum esse ab Innocentio III. *in cap. quærenti. de verbor. significat.* Vbi interrogatus Pontifex, quid per Censuras intelligeretur, respondit, intelligi, interdictum, suspensionem, & excommunicationem: ergo dicendum est, tantum esse has tres species Censuræ, aliàs insufficiens esset, & imperfecta responsio Pontificis, si præter tres Censuras ab ipso numeratas, aliæ species Censuræ possent assignari. Argumento autem contrariorum ex statim dicendis fiet satis. Sic tenent communiter omnes Canonistæ, & Theologi. Glossa *in cap. quærenti cit.* & ibi Hostiens. & Panormitan. Nauarrus *in Man. cap.27. num.1.* Hugo *tabula 2. cap.26. num.1.* Gomez *de Bulla claus. 8. num.30.* dicens, contrarium asserentes, miserè errore elapsos fuisse. Henriquez *lib.7. cap.13. num.6. cit. & lib.13. cap.2.* Angel. *verb. Censura,* Syluester, Armilla, Tabiena, *eo verb.* Ledesma *2.part.4. quæst.26 art.2.* Caietan. *verb. excommunicat. cap.36.* D. Anton. *3.part.tit.28.cap.1. & tit.30. cap.1.* Ioan. de Lignan. *tract. de Censur. quæst.1. num.8.* Suarez *de Censur. disput.1 sect.3. num.7.* dicens, id esse sibi certum. Valentia *tom.4. disput.7. quæst.17. punct.1.* Sayrus *lib.1. de Censur. cap.1. num.4. & 15.* Alterius *de Censur. tom.1. lib.1. cap.2. & 3.* Auila *part.1. dubit.5.* Præpositus *de Censur quæst.1. dub.3.* Syluius *in supplem. quæst.21.* Ægidius *disput.17. dub.1.* Hurtado *de Censur. tract.1. difficult.2.* Luysius *de Censur. lib.1. disputat.1. dub.2.* Bauny *de Censur. tract.1. quæst.3.* Laymann *tom.1. tract.5. cap.2. num.1.* Candidus *disquisit.22. artic.2.* Bassæus *verb. Censura num.3.* Iodocus *eod. verbo. n.2.* Binsfeldius *3.part. Enchirid in princip.* Rastellius *de Censur. quæst.1. art.2.* Villalobos *tom.1. tract.11. diff.2. num.1.* Llamas *1.part. Methodi cap.9. §.1.* Filliucius *tract.11. cap.1. quæst.7.* Bonacina *de Censur. disput.1. quæst.1. punct.1. num.4.* Machado *lib.1. sum. tract.2 docum.1. num.1.* Viualdus *2. parte Candelabri, tract de excommunic. num.3.* Diana *1.p. tract.11. resol.27.* Palao *disput.1. punct.1. num.4.*

Qvæstio IV.

An Irregularitas, saltem ratione delicti, sit propriè & in rigore Censura?

Affirmant, vt vidimus, Petrus Ledesma, Cornejo, Sotus, Corduba, Medina, Bañez, Aragon, Gutierrez, Victoria, Cano, & Vega *locis citat.* Quia Censura Ecclesiastica est pœna spiritualis priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium, vt *quæst.2.* est habitum; sed sic est, quod irregularitas ratione delicti, est pœna Ecclesiastica spiritualis imposita ob peccatum, & delictum, qua quis ad ordines Ecclesiasticos promoueri per se, & directè prohibetur: ergo propriè, & in rigore est Censura.

Sed longè multò probabiliùs respondeo quod irregularitas etiam imposita ob peccatum, non sit propriè, & in rigore Censura; *Primò*, quia irregularitas quæ incurritur citra culpam, non est Censura, cum hæc semper supponat delictum: ergo neque irregularitas, quæ oritur ex culpa, vera Censura erit. Antecedens concedunt contrarij. Consequentiam probo. Quia irregularitas omnino eiusdem rationis est, in eo, qui ob delictum eam incurrit, & in illo, qui citra culpam eadem est innodatus. Vterque enim eodem modo inhabilis est ad ordines suscipiendos, & impeditus, ne susceptos ordines exercere valeat: ergo si prima non est Censura, neque secunda erit.

Secundò,

Secundò, quia Censura absolutione tollitur: at sic est quod irregularitas non tollitur, nisi dispensatione: ergo irregularitas non est Censura. Sic omnes Doctores pro nostra sententia nuper citati. Legantur Nauarrus, & Alterius *locis citatis*, & alij.

Vnde ad fundamentum contrariorum, concessa maiori neganda est minor. Quia irregularitas non dicitur propriè pœna, seu Censura, sed impedimentum Canonicum ad ordines sacros promouendos, seu exercendos: quia videlicet, non imponitur, & infertur propriè, & formaliter in vindictam seu pœnam peccati; vt constat ex secunda ratione à nobis data, sed ob decentiam, & dignitatem functionum Ecclesiasticarũ, quæ spectant ad Sacramentum Ordinis.

Qvæstio V.

An Depositio sit propriè, & verè Censura?

Affirmant Ledesma, Cornejo, & alij moderni: eo quod hæc, etiam sit pœna Ecclesiastica spiritualis, &c.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: nullo modo esse veram Censuram. Quia propriè non est pœna, sed impedimentum, quo quis propter crimen aliquod priuatur, tanquam inhabilis, vsu Ordinis sacri, vel officio in perpetuum absque spe restitutionis, retento vtroque priuilegio, *fori*, videlicet, vt conueniri non possit depositus in iudicio sæculari, nec capi, nec puniri à laicis: & Canonis, *si quis suadente* 17. *q.* 4. ergo depositio non est Censura, cum hæc propriè sit pœna, & ex sua institutione possit auferri posita resipiscentia delinquentis. Sic omnes Authores pro secunda, tertia, & quarta sententia adducti.

Qvæstio VI.

An Degradatio sit verè & propriè Censura?

Affirmant etiam Ledesma, & Cornejo, & alij moderni apud ipsos.

Sed longè multò probabiliùs respondeo quod non sit verè, & propriè Censura. Quia degradatio idem ferè est ac depositio. Est namque quoddam impedimentum, quo vir Ecclesiasticus priuatur vsu Ordinis, & administratione beneficij, & vtroque priuilegio clericali absque spe restitutionis, adhibitis quibusdam externis ceremoniis: ergo. Sic Authores citati.

Qvæstio VII.

An Cessatio à diuinis sit vera, & propria Censura?

Affirmat Petr. de Ledesma, & Petr. Cornejo, & ante illos, Sotus, & Couarruuias *locis citatis supra*, *quæst.* 3.

Sed longè multò probabiliùs respondeo, quod non sit vera, & propria Censura. Quia cessatio à diuinis, est simplex prohibitio, seu impedimentum quoddam, quo Ministri Ecclesiæ prohibentur in vniuersum, celebrare diuina officia, adhuc ianuis clausis, sicut in interdicto; ministrare Sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro, & hoc formaliter in signum iniuriæ, quæ fuit illata Ecclesiæ; non autem in pœnam, & vindictam formaliter illius: & ideo formaliter, & propriè non est Censura. Sic omnes Authores pro nostra & tertia sententia *sup. q.* 3. relati. Legantur præcipuè Alterius *lib.* 1. *disput.* 1. *cap.* 2. & 3. Auila 1. *part. dub.* 5. Bonacina *tom.* 1. *tract. de Censur. disputatione* 6. *punct.* 1. Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regul. quæst.* 115. *art.* 2. Suarez *tom.* 5. *disput.* 39. *sect.* 1. *num.* 14. & alij.

Qvæstio VIII.

An saltem prædicta quatuor impedimenta Ecclesiastica, nempe, Irregularitas, Depositio, Degradatio, & Cessatio à diuinis, possint impropriè, aut reductiuè, dici, aut denominari, Censuræ?

Respondeo posse, quia hæc quatuor impedimenta, nec inter se, nec à tribus Censuris materialiter distinguuntur, cum omnes habeant pro obiecto materiali, priuationem eorumdem bonorum spiritualium, scilicet, Sacramenti Ordinis, aut officiorum, aut beneficiorum, aut vsus illorum; & ideo ex hac parte possunt reduci ad Censuras, nempe irregularitas ad suspensionem, quia facit, vt homo sit quasi suspensus à receptione Ordinum, & eorum vsu; & similiter depositio, quæ est perpetua suspensio, & eodem modo degradatio, quæ etiam est depositio, addita solemnitate; cessatio verò à diuinis reuocatur ad interdictum: ergo reductiuè, & impropriè dici, & denominari possunt Censuræ. Distinguuntur tamen omnia prædicta formaliter ex propriis rationibus formalibus, quia videlicet, quamuis priuent eisdem bonis, non tamen priuant eodem modo, nec ex eodem motiuo, sed ex diuersis, vt constabit ex diffinitionibus vniuscuiusque Censuræ, & impedimentorum adducendis, *infrà*. Sic Alterius *loc. cit. c.* 3. *pag.* 7.

Qvæstio IX.

An Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum, sint distinctæ species formaliter?

Negandum videtur. Quia excommunicatio continet suspensionem, & interdictum personale: ergo non sunt distinctæ species: quia vna species non potest aliam continere. Antecedens probatur. Quia excommunicatio, eo ipso, quod priuet participatione Sacramentorum, priuat etiam vsu officij Ecclesiastici, in quo consistit illud bonum, quod per suspensionem tollitur: & quatenus priuat celebratione diuinorum officiorum, quæ annexa sunt alicui loco sacro, conuenit cum interdicto: ergo.

Sed tanquam certum respondeo: esse distinctas species formaliter; probatur *primò*, quia omnes hæ tres Censuræ habent diuersas definitiones formaliter, & essentialiter; vt *infrà*: ergo inter se distinguuntur specie formaliter, & essentialiter.

Secundò, quia bona spiritualia, quæ homini interdicuntur, vi harum trium Censurarum, nempe, Sacramenta, Diuina officia, conuictus communis, & sepultura, tribus modis possunt ab Ecclesia inhiberi: *Primò*, auferendo ista bona ab homine, vel à loco aliquo, in quo exercentur, & hoc facit per interdictum. *Secundò*, eiiciendo aliquem à fidelium communione, vel conuictu communi, auferendo ex consequenti ista bona, & hoc facit Ecclesia per excommunicationem. *Tertiò*, potest Ecclesia inhibere dicta bona, non absolutè, sed vt sunt actus officij, vel Ordinis, & hoc facit per suspensionem: ergo cum hæ dictæ tres species formaliter diuersa munia exerceant, formaliter inter se differri debent. Et sic tenent omnes Doctores. Legantur citati.

Ad rationem verò dubitandi, neganda est consequentia: ad cuius probationem, dicendum est, verum esse quod excommunicatio contineat suspensionem, & interdictum, sed hoc esse tantum materialiter, non tamen formaliter; sicuti numerus quaternarius continet ternarium, & binarium, & tamen sunt formaliter diuersæ species numeri, quia rationibus formalibus distinguuntur: sic in præsenti.

QVÆSTIO X.

An ex his omnibus Censuris, & impedimentis, grauior pœna sit Excommunicatio?

NEgandum videtur *ex cap. Forte 23. quæst. 4. & ex cap. Quorumdam, dist. 34.* vbi in corripiendis peccatoribus, hic ordo seruari præcipitur, vt scilicet, primò coërceantur delinquentes; deinde excommunicentur, & tandem deponentur: ergo depositio, quæ vltimo loco imponitur, erit grauior, & atrocior pœna.

Sed vt certum respondeo: Excommunicationem esse grauiorem omnium aliarum recensitarum pœna. Quia hæc priuat hominem pluribus bonis spiritualibus, & temporalibus, & separat à communione fidelium tanquam membrum præcisum: ergo. Sic Alterius *lib. 1. disput. 1. cap. 3.* Palao *de Censur. disputat. 2. puncto 1. num. 5.* & alij.

Ad rationem dubitandi respondeo, dictum ordinem, non seruari semper in puniendis delictis, sed variari, & ideo ex hoc ordine puniendi, nihil inferri potest. Nam *in cap. Cum non ab homine, de Iudic.* Clericum depositum, si incorrigibilis persistat, iubet Pontifex excommunicari, vbi Excommunicatio sequitur Depositionem.

QVÆSTIO XI.

An Censura rectè diuidatur in censuram, quæ est à iure, & in censuram, quæ est ab homine?

AFfirmatiuè respondeo: quia omnis Censura, vel fertur, media aliqua lege, seu constitutione, quæ propriam rationem iuris habeat; vel, medio aliquo præcepto temporali, & transitorio lato à Iudice: si primo modo fertur Censura, dicitur à iure; si secundo, dicitur ab homine: ergo prædicta Censuræ diuisio, sufficiens, & adæquata est.

Est tamen aliquod discrimen inter has Censuras, de quo *infrà quæst. 19.* Sic Nauarrus *cap. 27. n. 2.* Sayrus *de Censur. lib. 1. cap. 4. nnus. 22. & cap. 19. n. 5.* Suarez *disput. 3. sect. 1.* & penes ipsum, Abbas, Caietanus, Syluester, & alij Summistæ. Sotus *dist. 22. q. 2. artic. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 1. num. 13.* Vgolinus *de Censur. tabula 1. cap. 9. §. 4.* Ægidius *disput. 13. dub. 2. à num. 11.* Bassæus *verb. Censura, num. 4.* Candidus *disquisit. 22. art. 3.* Laymann *tract. 5. cap. 2. num. 2.* Alterius *lib. 1. disput. 2. cap. 5. vers. secundò.* Machado *tom. 1. lib. 1. parte 3. tract. 2. docum. 1. num. 4. & 5.* & Auila *2. parte disput. vnica cap. 1.* & omnes.

QVÆSTIO XII.

An Censura benè subdiuidatur in eam, quæ est latæ sententiæ; *& in eam, quæ est,* ferendæ sententiæ?

REspondeo benè subdiuidi, vt concedunt omnes. Qui benè explicant quid sit vtraque Censura, dicendo: quod Censura *latæ sententiæ*, dicitur illa, quàm reus ipso facto, vel criminis admissione, sine alia iudicis sententia incurrit. Censura verò, *sententiæ ferendæ*, dicitur illa, quæ non ipso facto, seu delicto, incurritur, sed sicuti aliæ pœnæ, per Iudicis sententiam infligi debet. Sic Sylueſter *verb. Excommunic. 1. num. 21.* Vgolinus *tabula 1. cap. 9. §. 6.* Toletus *lib. 1. cap. 5. numero 4.* Laymann *tractatu 5. cap. 2. numero 3.* Bassæus *verb. Censura, num. 5.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3. dubit. 2.* Machado *loco citato, num. 6.* Filliucius *loco citato, num. 14.* Rastellius *de Censur. in genere q. 3. artic. 2. num. 1.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

Ex quibus verbis cognosci possit quando Censura sit lata?

REspondeo cognosci *primò*; si Censura feratur per verba præsentis temporis indicatiui modi, vt, *Excommunicamus, promulgamus sententiam excommunicationis, innodamus*, &c. quod colligitur *ex cap. Excommunicamus 1. & 2. de hæret.* & docent Vgolinus *tab. 1. cap. 9. §. 6. num. 6.* Suarez *disputat. 3. sect. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 1. num. 15.* Bassæus *verb. Censura, num. 6.* Bauny *de Censur. tract. 2. disput. 1. q. 17.*

Secundò cognoscitur, si ponatur Censura per Verbum præteriti temporis, siue indicatiui, siue subiunctiui sit, vt, *Noueris te esse excommunicatum; scias te anathemate percussum*, &c. colligitur *ex Clement. 1. de decim. Clem. 1. & 2. de pœnis*, & docent Authores citati. De quo adhuc *infrà*.

Tertiò, quando fertur per verba imperatiui modi, vt, *Incidat in excommunicationem; incurrat suspensionem, excommunicationi subiaceat*, vel *subdatur*. Doctores citati.

Et *quartò*, quando in lege, aut statuto apponatur aliquod horum Verborum; *ipso iure; ipso facto; latæ sententiæ*; aut, *sine alia sententia, & declaratione*, &c. Sic Authores citati. Quibus addi possunt Henriquez *lib. 13. cap. 20. §. 2.* Laymann *loco citato; num. 3. vers. Cæterum.* Auila *2. part. cap. 2. disputatione vnica dubit. 1.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3. dubit. 3.* Ægidius *disp. 13. dub. 2.* Toletus *lib. 5. cap. 5.* Rastellius *loc. cit. num. 2.*

QVÆSTIO XIV.

Ex quibus item verbis, cognosci possit, quando Censura est ferenda?

REspondeo: *Primò*, si verba sint futuri temporis; vt, *Excommunicabitur*, aut *excommunicabo, suspendetur; Erit excommunicandus*; aut etiam imperatiui; vt *excommunicetur, suspendatur, arceatur ab ingressu Ecclesiæ, &c.* aut, *qui hoc fecerit, excommunicetis illum*, aut *excommunicetur*. Castro Palao *disp. 1. punct. 2. num. 5.*

Secundò, si verba sint comminatoria, veluti, *Sub pœna excommunicationis, suspensionis, aut anathematis: sub interminatione*, aut *interpositione excommunicationis*. Quæ regula habet verum, siue sententia sit à Iudice, siue à Canone, vt benè docet Auila contra Hostiensem, & alios Canonistas, docentes, solùm habere verum, quando imponitur ab homine. Sic ille *loc. cit.* Nauarrus *cap. 27. num. 12.* Vgolinus *cap. 9. §. 6. num. 15.* Suarez *loc. cit. sect. 2. num. 18.*

Tertiò, si in forma, apponatur applicatio Censuræ per verbum similitudinis, veluti; *Sicut excommunicatus vitetur*: quia similitudo excommunicationis non est excommunicatio. Abbas *in cap. super specula. not. 2.* Rastellius *loc. cit. num. 3.*

Quartò, quando sub his verbis præcipitur aliquid, *Indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli, aut nostram, incurras*: quia sicut benedictio Papæ non est absolutio à Censura; *Clement. fin. de sentent. excommunicat.* ita nec maledictio importata per indignationem huiusmodi, est Censura latæ sententiæ. Licet mortaliter peccaret qui contra faceret. Felinus *in cap. Veniens, de præscript. num. 1.* Candidus *disquis. 22. art. 3. dubit. 3. vers. Dico decimo.* Rastellius *loco citato, numero 3. vers. Quarta regula.*

* * *

Qvæstio XV.

An Censura lata sub his verbis: Excommunicationem, aut suspensionem te noueris incursurum, *dicatur Censura latæ sententiæ, vel ferendæ?*

NEgant, quod Censura data sub his verbis, sit latæ sententiæ, Felinus *in cap. Rodulphus, de rescript. num.* 28. Bonac. *de Censur. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 1. *n.* 6. Castro Palao *de Censur. disput.* 1. *punct.* 2. *n.* 5.

Sed probabiliùs respondeo: Esse latæ sententiæ. Quia licèt verba sint de futuro, significant tamen Censuram esse contrahendam ex vi legis illius, atque àdeo ipso facto. Sic Vgolin *tabula* 1. *cap.* 9. §. 6. Suarez *disput.* 3 *sect.* 3. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 11. *num.* 18. Ægidius *disput.* 13. *dubit.* 2. *num.* 20. Basseus *verb. Censuræ num.* 7.

Qvæstio XVI.

An etiam Censura lata sub his verbis, Qui hoc fecerit, Anathema sit, aut excommunicatus sit, *sit item Censura latæ sententiæ?*

NEgant apud Suarium, Glossa *in cap. fin. de foro compet.* & negant etiam Nauarr. *cap.* 27. *num.* 12. & Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 12. *num.* 2. *& lib.* 2. *moral. cap.* 38. *num.* 91. quos citat, & sequitur Laymann *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. Veracruz *in append. ad specul. coniug. pag.* 23.

Fundamentum eorum est; quia in dubio, an Censura sit latæ sententiæ, an ferendæ, iudicandum est, esse ferendam, eo quod odia restringenda sint, & in mitiorem partem interpretanda, vt habet regula 49. *Iuris*: sed sic est, quod est dubium de illo verbo *sit*, an significet præsens, vel futurum; ergo est dubium, an Censura sub illis verbis data, sit lata, vel ferenda; nam si ly *sit*, sumitur pro tempore præsenti, significat sententiam latam; si pro tempore futuro, significat sententiam ferendam: ergo.

Sed probabiliùs longè respondeo. Quod censura lata sub illis verbis, sit latæ sententiæ. *Primò*. Concilium Tridentinum sæpissimè de facto, & ipso iure, damnat, excommunicat, & anathematizat hæreticos: abscindítque eos ab Ecclesia, sub dictis verbis, Anathema sit; sit excommunicatus: ergo.

Secundò. Quia licèt verbum, *sit*, abstractè sumptum, sit æquiuocum ad significandum præsens imperatiui, & futurum optatiui, determinatum verò ad materiam præcepti, seu de Censuris, intelligi debet de imperatiuo; si quidem lex, aut præceptum, non optet, sed imperet. Ex quo patet ad fundamentum Contrariorum; Concessa namque maiori, neganda est minor: nam in præsenti materia, non est dubium, sed certum, quod verbum *sit*, significet præsens imperatiui. Et sic docent Henriquez *lib.* 13. *cap.* 20. §. 2. Palac. *dist.* 18. *quæst.* 3. Suarez *loc. cit. num.* 4. dicens, oppositam sententiam esse falsam. Filliuc. *loc. cit. num.* 19. vbi ait, Glossam etiam pro contrario à Suario, non id ibi saltem docere; quod verum est, nam ibi non docet Glossa; sed *in cap.* 2 *de foro compet.* Vnde Suarez, licèt bene citet Glossam, non tamen locum. Sic etiam sentiunt Abbas *in d. cap.* vbi ad nostrum sensum trahit Glossam, Rastellius *de censur. in gen. quæst.* 3. *art.* 2. *vers. Tertia regula. pag. mihi.* 61. Vgolin. *cap.* 9. *cit.* §. 6. *n.* 18. Tabiena *verb. Excommunicatio* 2. *num.* 3. Sayrus *lib.* 1. *de censur. disp.* 3. *num.* 4. Bonac. *tom.* 1. *tract. de censur. quæst.* 1. *punct.* 1. *num* 5. Candid. *disquis.* 22. *art.* 4. Basseus *verb Censuræ, num.* 6. Bauny *de Censur. tract.* 1. *quæst.* 6. *& tract.* 2. *disput.* 1. *quæst.* 17. *vers. Regula tertia.* Comitolus *lib.* 6. *Respons. quæst.* 14. *num.* 4. *&* 5. Hurtado *de censur. in communi diff.* 5. *num.* 20. Luysius *de Censur. disp.* 3. *dub.* 1. *prope finem*, vbi etiam pro Contrario citat Glossam *in cap. finale de foro compet.* sed malè; Quia debebat citare Glossam *final. in cap.* 2. *de foro comp.* aut glossa *in c.* 2. *de foro comp. verb. sequestratus.* Vbi, quidquid velit Abbas, expressè oppositam docet sententiam; cum expressè ad incurrendam dictam excommunicationem, sententiam Iudicis quærat.

Qvæstio XVII.

An istæ particulæ: Ex tunc, mox, omnino, prorsùs, incontinenti, illicò, continuò, confestim, statim, protinus, *declarent Censuram ipso iure esse latam?*

AFfirmant absolutè, Castro *lib.* 6. *de potest. leg. pœn. cap.* 7. §. 6. Bauny *tract.* 2. *de censur. disput.* 1. *q.* 17. *col.* 3. addens, leamdem vim habere hæ particulæ; è *vestigio, repentè, sine mora, indilatè, immediatè*. Basseus *verb. Censuræ, num.* 6. Rastellius *de cens. in genere q.* 3. *art.* 2. *num.* 2.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod non semper declarent Censuram esse latam, nec semper ferendam, sed aliquando vnam, & aliquando alteram. Et ita iudicandum est de dictis particulis, iuxta exigentiam verborum, quibus adiunguntur. Nam si dicatur, *statim excommunicetur*, solùm continet sententiam, seu Censuram ferendam. Si vero dicatur, *sub pœna excommunicationis statim, ex tunc continuo* &c. *incurrenda*, continebit Censuram latam. Sic Suarez *disputat.* 2. *sect.* 3. *n.* 5. *&* 6. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 1. *n.* 20. Luysius de Torres *disp.* 3. *de censur. dub.* 1. *in fine.*

Qvæstio XVIII.

An hæc verba, Præcipio hoc sub pœna excommunicationis, *significent censuram latam?*

AFfirmant quidam absolutè, apud Suarium, *vbi infrà*. Alij verò, vt refert Glossa quædam, *infrà*, distinctione vtendo respondent dicendo, quod si talis prohibitio fiat à Canone, non contineatur excommunicatio lata in illis verbis, sed ferenda: secus inquiunt, si fiat ab homine, quia Canon, inquiunt, mitius agit, quàm homo, *vt* 26. *q.* 7. *alligant.* ita sentiunt Hugo, & Laur. relati à Glossis *in c. Salonitana. dist.* 66. *verb. sub excommunicationis.*

Sed absolutè respondeo dicendum, quod illis verbis præcisè sumptis, non feratur Censura, sed comminetur; secus verò si illis addatur aliquid determinans significationem, quia tunc poterunt, continere Censuram ipso iure latam.

Prima pars responsionis constat. Quia in illis verbis, nullum est, quod Censuram latam indicet; sed, vt minimum, sunt indifferentia, & abstrahunt à Censura lata & ferenda, & ideo de ferenda potius, quàm de lata intelligenda sunt; quia odia sunt restringenda, & in mitiorem partem interpretanda. Nec quid ad rem facit, quod Censura sit à Canone, vel ab homine, cum illla verba idem significent à quocumque prolata, quod si mitius facit Canon, quàm homo, id quando facit mitioribus verbis significat.

Secunda pars responsionis, his exemplis comprobatur: si enim dicatur, *sub pœna excommunicationis statim incurrendæ*. Vel, *cui statim, confestim, omnino subiaceat*; tunc his verbis continebitur Censura lata. Sic Glossa docet absolutè *loc cit.* Suarez *sect.* 3 *cit. n.* 6. *&* 7. Filliuc. & Luysius *loc. cit.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 20. §. 2. his verbis: Si Iudex, vel Canon, verbo de futuro addat sub pœna excommunicationis, intelligitur ferēda: nisi exprimēs intentionem addat, *statim, aut ipso facto incurrendæ vel, sine alia sententia, aut declaratione*. Sic ille, & penes illū,

Nauar.*in Man.c.27.num.*12.Gotfred. & Castro, Azor. *tom.3.lib.5.cap.26.* Bassæus *verb. Censuræ.n.7.* Sanchez *lib.2.moral.cap.38.num.90.* Machado *lib.1.part.3.tract. 2. docum.1. num.6.* Palao *disp.1. punct.2.num.6.*

Qvæstio XIX.

In quo differant censuræ à iure, ab his, quæ sunt ab homine?

Respondeo quod in tribus præcipuè. *Primum est.* quod censura quæ est à iure, perseuerat in perpetuum,quo vsque constitutio,lex, statutum, seu ius, per quod fertur censura, contrariis abrogetur, aut non vsu, vel consuetudine oppositа tollatur, etiamsi Legislator constitutionis,seu legis, quocumque modo deperdiderit iurisdictionem. Censura verò, quæ est ab homine, non est perpetua, nec perseuerat,nisi dum perseuerat hominis iurisdictio, vtraque verò censura si semel incurratur,durat vsquequo relaxetur, quia communi iure est cautum, vt nemo liberetur à censura quam incurrit,sine absolutione.

Secundum est, quod Censura à iure, solùm respicit tempus futurum: fertur namque semper, sub conditione futuri peccati,vt v.g.qui Ecclesiæ vim intulerit sit excommunicatus. Censura verò ab homine tantum spectat tempus præteritum:infligitur namque ab homine, vt ab homine commissam culpam emendet.

Tertium est, quod censura,quæ est ab homine, trinam monitionem exigit,aut vnam pro tribus:Censura verò à Iure, solum exigit promulgationem. Sic Nauar.Sotus,Suarez, Sayrus, & alij adducti *sup.quæst.* 11. Bauny *tract.1. quæst.7.* & omnes.

DISPVTATIO II.

De Causa efficienti Censurarum.

Qvæstio Prima.

An in Ecclesia sit potestas ferendi Censuras?

Negarvnt olim hæretici quidam, vt Vviclef, Hus, Hieronymus è Praga, & alij, quos postea secutus fuit Lutherus.Quorum fundamentum fuit; quia Ecclesia non habet potestatem spoliandi quem bonis spiritualibus;ergo neque Censuras ferendi.

Sed de fide certum respondeo: dari in Ecclesia potestatem, ferendi censuras. *Primò* quia sic fuit definitum contra primos hæretitos in Concilio Constantiensi *sess.*8.& 9.& in Bulla Martini V.Et postea contra Lutherum à Leone X.

Secundò, quia id constat ex verbis Christi Matth. 18. *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut etnicush, & publicanus.* Ac si diceret, nullam cum eo habeas communionem; sed sicut Iudæi in ritu suæ religionis vitant Gentiles,ne illorum tactu polluantur; & abominantur publicanos, tributorum exactores, quod se putant à tributis liberos, ita & tu euitare debes excommunicatos.

Tertiò, Id constat ex praxi Ecclesiæ, in qua vsus potestatis ferendi censuras, à tempore Apostolorum fuit exercitus: vt constat ex illo Pauli ad *Corint. 5.Iudicaui eum qui sic operatus est,in nomine Domini Iesu Christi tradere huiusmodi hominem Sathanæ in interitum carnis,vt spiritus saluus fiat.* In quibus verbis, Apostolus excommunicauit quemdam incestuosum, qui nouerca abutebatur. Et 1.Timot.1. duos Blasphemos Quos tradidi Sathanæ, vt discant non Blasphemare. Ex quibus omnibus,satis constat dari in Ecclesia potestatem ferendi censuras.

Nec quid obstat fundamentum hæreticorum. Quia licet Ecclesia nõ habeat potestatem priuandi aliquem bonis spiritualibus merè internis, vt sunt gratia, virtutes, & dona; habet tamen potestatem priuandi sua membra bonis spiritualibus,quæ subsunt suæ dispositioni, & administrationi, vt sunt suffragia communia Ecclesiæ, vsus Ordinum, & beneficiorum, & commercium cum baptizatis, & consequenter ferendi Censuras quæ in dictorum bonorum priuatione consistunt. Sic sentiunt omnes Catholici. Legantur D. Hieron.Chrysost.Hilarius, Ansel. D.Thom.& alij PP. in Math. *loc.cit.* Sot. *in* 4. *d.*22. *quæst.*1.*art.*1.*&* 4. Couarru. *in cap. Alma.1.p.in princip. num.*8.*&* §.1.*num.*1. Suarez *disp.*2.*sect.*1. Henriquez *lib.*13. *cap.*1. *&* *cap.*2. §.3. Filliuc. *tractat.*11. *cap.*2. Hurtado *de Cens.in com. diff.*3. Alterius *tom.*1. *lib.*1. *disput.*3. *cap.*2. Rastellius *de cens.in gen. quæst.*2. *art.*1. Candid. *disquis.*22. *art.*7. *dub.* 1. Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*2.*docum.*2.Castro Palao *disp.*1 *punct.*3. *per totum.*

Qvæstio II.

An potestas, quam habet Ecclesia ferendi censuras, sit de Iure diuino.?

Negaré videtur Tiraquellus *de vtroque retractu part.*1. *Glossa* 9. *n.*276. quatenus docet, Excommunicationem ab antiquis, & Græcorum, & aliorum dogmatibus, legibusquè initium habuisse, & consequenter non esse iuris diuini, aut canonici,sed humani ciuilis tantum.

Sed, tanquam quid certissimum, respondeo: potestatem ferendi censuras, quam Ecclesia habet, esse Iuris diuini, non humani. Patet. Quia immediate illam à Deo Ecclesiæ concessam, habitum est, *quæst. antecedenti*; & determinatum *in Extrauag. Vnam Sanctam. de Maiorit. & obed.* & docent omnes PP. præcipuè citati, inter quos, Chrysost. *ad c.*2. *Epist. ad Heb. homil.*4. per hæc præclara verba: *Nemo contemnat Ecclesiæ vincula, non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit, & Dominos fecit homines tanti honoris.* Si ergo Christus est qui ligat, & qui Ecclesiæ hanc potestatem dedit, clarè constat, potestatem ferendi Censuras, non à Gentium legibus ortum habuisse,sed ab ipsomet Christo Domino,& consequenter esse de Iure diuino. Sic docent omnes Theologi, & Canonistæ. Legantur citati.

Qvæstio III.

An,non solùm potestas ferendi Censuras,sed etiam ipsamet institutio Censurarum, sit etiam de Iure diuino?

Affirmarunt aliqui,apud Suar.*infrà*.Quorum fundamentum fuit, illa verba Christi: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Nam in his verbis, videtur Christus tradidisse ritum ferendi Censuras, immo instituisse Censuram excommunicationis,& precepisse,vt feratur contra inobedientes.Ita Driedo *lib.*2. *de libert.Eccles. cap.*8.

Sed, vt quid certum respondeo, Quod institutio Censurarum, non est de Iure diuino, sed humano, & positiuo;sicut est etiam impositio,seu applicatio Censuræ ad hanc, vel illam personam, vel ad hoc vel illud crimen. Probatur. Quia ritus, & modus ferendi Censuras, non fuit datus à Christo, sed compositus ab Ecclesia per potestatem ab ipso acceptam:ergo institutio Censuræ non est diuina sed humana. Confirmatur, quia nihil est in Censuris quod ab Ecclesia

mutari

mutari non possit; sicut de facto multa sunt mutata:at hoc non fieret, si institutio censurarum esset de Iure diuino: ergo. Ex quo constat, quod applicatio Censurarum sit etiam de Iure positiuo, quia si institutio, quæ præcedit applicationem est de iure positiuo, multo magis erit de iure positiuo, applicatio censuræ.

Nec obstat quid fundamentum contrariorum. Quia in illis verbis Christi Domini, non continetur institutio Censurarum, sed potestas ad illas inferendas, & præceptum vitandi generaliter omnes inobedientes Ecclesiæ, tanquam graues peccatores, quales sunt Ethnici, & publicani. Sic communiter Doctores, & Nau. *c. inter verba. prælud. 3. n. 4.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1.* Suarez *sect. 1. cit. n. 3. & 4.* Filliuc. *cap. 2. cit. à num. 26.* Alterius, Candid. Hurt. & alij *suprà citati.*

Qvæstio IV.

An saltem detur aliquod crimen, cui iure diuino sit annexa aliqua censura?

Affirmant aliqui dari, & esse crimen hæresis, cui adiuncta est, inquiunt, iure diuino, excommunicatio. Probant ex verbis Pauli ad Titum. 3. *Hæreticum hominem post primam, & secundam monitionem deuita.* & etiam ex verbis Ioann. 2. *cap. 1. Venientem ad vos sine hac doctrina, nolite recipere, nec ei Aue dixeritis.* Ita Almayn. *in 4. dist. 18. quæst. 1.* Echius *in Enchir. c. 27.* Driedo *lib. 2. de libert. christ. cap. 8.* Simanch. *de Catholic. instit. cap. 27. num. 1.* Duran *in 4. d. 18. quæst. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 13. & de orat. notab. 22. num. 9.* Turrecrem. *lib. 4 Sum. part 2. cap. 18.* Clictouæus *in assertione veritatis Concily senonen.* & Iacobat. *lib. 8. de Concil. art. 1. & 2.* Quos omnes pro hac parte refert Henriquez *lib. 13. c. 2. n. 3. in Glossa lit. E.* Quibus adiungi possunt, apud Castrum, & apud Alterium, *infrà*, Gabriel *in 4. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 4.* Ocamus, & Iodocus, quorum sententiam, vt probabilem, vterque sequitur; Castro *lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 18. 23. & 24.* & Alterius *lib. 1. disp. 3. c. 2. pag. mihi. 26.*

Sed vt longè multo probabilius, imò, vt ferè certum, respondeo: Nullum crimen dari, cui iure diuino sit annexa aliqua Censura. Quia si aliquod daretur, esset hæresis, sed huic non est annexa Censura iure dino: quia si aliqua deberet, esset excommunicatio, vt fatentur contrarij: at hæc non annectiitur hæresi iure diuino: ergo. Minor probatur. Quia de facto Pontifices, iure humano, non solùm declarant, sed sua sententia excommunicant hæreticos publicos: ergo excommunicatio, nullo modo est iure diuino annexa hæresi.

Ad fundamentum contrarium. Respondeo *primò.* Quod Apostoli Paulus, & Ioannes, non excommunicarunt, tamquam Scriptores sacri; sed vt Prælati Ecclesiæ, qua ratione iubent hæreticum semel aut bis monitum vitare, &c. Et ita illa Censura non est ex iure diuino, sed humano, vel, vt ita dicam, Apostolico. Sic Suarez *vbi infrà.* Et anteà Henriquez *lib. 11. cap. 2. n. 3.* ex Bannez *2. 2. q. 11. art. 2. Secundò*, & melius, respondeo: Quod Paulus Apostolus, per dicta verba, nullo modo excommunicet hæreticum; sed solum præcipiat Tito Episcopo, vt excommunicet hæreticum hominem. Et in hunc sensum intelligi possunt ver verba Ioannis. Vel intelligenda sunt de præcepto quodam naturali, euitandi periculum contagionis, & sic, de non exhibendo talibus hominibus aliqua signa, quibus vel nos ipsis consentire videamur; vel ipsi in suo errore confirmari possint. Sic sentiunt D. Thom. *in 4. dist. 18. q. 2.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. ad med.* Palac. *dist. 18. q. 3.* Victor. *relect. de potest. Eccl. n. 6. p. 18.* Sylvest. *verb. excommunicat. 5. n. 10. dub. 1.* Henriq. *lib. 13. c. 2. §. 3.* Suarez *disput. 2. sect. 1. à num. 6.* Filliuc. *tract. 11. cap. 2. num. 27.* Rastellius *de censur. in gen. quæst. 2. art. 1. num. 3.* Candid. *disquis. 22. art. 6.*

Qvæstio V.

An obligatio non operandi contra censuram impositam, sit de iure humano?

Negant aliqui, docentes, excommunicatum iure diuino esse excluſum à Sacramentorum perceptione, & ab omni communicatione in diuinis, & consequenter fideles, iure diuino teneri excommunicatum vitare in diuinis. Ita Couarruu. *in cap. Alma mater part. 1. §. 1. à num. 1. pag. mihi 620.* & apud ipsum, Felinus *in cap. Nulli, de sentent. excommunic.* & alij Theologi.

Sed omnino respondeo dicendum; talem obligationem, non operandi contra censuram: esse de iure humano simpliciter, & immediatè. Ratio est. *Primò.* quia obligatio consurgit ex prohibitione Ecclesiæ; sed prohibitio Ecclesiæ solùm obligat humano iure, vt supra est habitum: ergo & obligatio. *Secundò.* Quia, ille versus; *Os. orare, vale, communio, mensa, negatur:* ab Ecclesia fuit præscriptus; ergo. Sic sentiunt Suarez, Filliuc. Alterius, Rastellius, & alij communiter.

Qvæstio VI.

An Papa possit dispensare cum aliquo in actibus ex censura vetitis?

Negant Couarruu. & alij citati nuper pro prima sententia, specialiter loquendo, de illo actu communicandi in diuinis, seu sacris. Fundamentum eorum est, quia Papa non potest dispensare in iis, quæ iuris diuini sunt: at actus communicandi cum excommunicatis, saltem in diuinis, est prohibitus, iure diuino legis euangelicæ, vt patet ex *cap. Matth. 18.* & ex Pauli, & Ioannis Apostolorum locis, *quæst. 4. citatis:* ergo.

Sed omnino respondeo: Dicendum, quod possit Papa dispensare in actibus ex censura vetitis; nempe, vt excommunicatus excommunicatione maiori, possit, si aliàs sit dispositus, seu in gratia, recipere licitè Sacramenta; illáque licitè administrare, & tractare: haberéque communionem in suffragiis Ecclesiæ, & externo consortio fidelium; Ratio est, quia Papa potest dispensare super ius positiuum, *cap. Proposuit, de concess præben.* sed obligatio non operandi contra censuram impositam, aut contra actus ex censura vetitos, oritur immediate, & simpliciter à iure positiuo, & humano: ergo potetit sum. Pontifex, qui tale ius constituit, ex iusta causa, relaxare. Confirmatur, quia Sum. Pontifex *in Extrauag. Ad euitanda*, prohibitionem cómunicandi cum excommunicatis, coarctauit, & limitauit ad excommunicatos nominatim denunciatos per cedulones, & ad excommunicatos notorios ex notoria percussione clericorum: ergo simili modo poterit ex iusta causa dispensare cum aliquo in particulari, quoad alias particulares actiones vetitas ex censuris.

Nec obstat fundamentum contrarium. Nam ad locũ ex Matthæo adductum, dicendum est, quod licèt verum sit, quod Christus Dominus interdixerit modo *suprà q. 1.* explicato, communicationem cum excommunicato; non tamen definiuit in quibus talis communicatio fugienda esset, sed id reliquit dispositioni Ecclesiæ, quæ postea declarauit, quibus modis excommunicatus esset vitandus, & ideo in illis, si expediret, posset ipsa variare. Et sic docent Suarez, Filliuc. Alterius, Rastellius *suprà citati.*

Qvæstio VII.

An solus Summus Pontifex possit instituere Censuras.

Respondeo vt quid certum, Quod solus ipse possit instituere Censuras quantum ad ea, quæ sunt in ipsis Censuris essentialia, & quantum ad effectus, qui ab ipsis Censuris oriuntur. Ratio est. Quia Censuræ sunt pœnæ, & ritus vniuersales totius Ecclesiæ: ergo instituere illas ad Sum. Pontificem, tanquam vniuersalem totius Ecclesiæ pastorem spectat. Vnde Episcopi nullatenus possunt instituere nouas Censuras in suis Prouinciis, aut diœcesibus (licet variare possint modum, & formam accidentalem) sed debent necessariò vti solummodo illis, qua sacri Canones editi à Pontificibus præscribunt. Sic omnes Doctores. Qui sub Pontificis nomine, etiam comprehendunt Concilium generale, cuius ipse sit caput. Legantur Suarez *disp. 2. sect. 2.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 7. cap. 1.* Filliuc. *tractat. 11. cap. 2. num. 29.* Hurtadus *tractat. de Censur. in comm. diff. 4* Rastellius *de cens. in genere quæst. 2. art. 2. num. 2.* & alij omnes. Vnde solum est difficultas, in quibus sit, aut resideat potestas siue ordinaria, siue delegata ferendi Censuras institutas à Sum. Pontificibus, de qua difficultate in sequentibus §.

§. I.

De personis, quæ Iurisdictione Ordinaria ferre Censuras possunt.

Qvæstio VIII.

Quidnam sit Iurisdictio Ecclesiastica, & an rectè diuidatur in Iurisdictionem ordinariam, & delegatam?

Respondeo primò: Quod Iurisdictio Ecclesiastica, nil aliud sit, quàm *potestas ecclesiastica de pubico introducta, cum potestate iurisdicendi, & æquitatis statuendæ.* Vel est, *Potestas, seu facultas ecclesiastica de publico introducta & concessa ei, qui iuri dicendo præest.* Sic Doctores *in lib. 1. ff. de Iurisd. omni.* Rastellius *de cens. in gen. quæst. 2. art. 2. num. 4.* Iodocus *verb. Iurisdictio. num. 1.*

Secundò. Quod rectè diuidatur Iurisdictio ecclesiastica in iurisdictionem ecclesiasticam ordinariam; & in iurisdictionem ecclesiasticam delegatam. *Iurisdictio* ecclesiastica ordinaria, *est potestas ecclesiastica in foro externo annexa Prælaturæ ecclesiasticæ, quæ acquiritur per electionem in Prælatum. Iurisdictio verò ecclesiastica delegata, est potestas ecclesiastica dependens à delegatione illius, qui potens est delegare tempore delegationis.* Sic Rastellius *loco citato num. 6. & 7.* Sayrus *lib. 1. de cens. cap. 6.*

Itaque, quantum spectat ad facultatem ferendi Censuras, ille dicitur habere Iurisdictionem ordinariam, qui in foro exteriori, ex vi proprij muneris, seu officij, est superior aliis, & potest illam alteri committere: Delegatam verò, ille, cui commissa est ab ordinario, nec possit alteri subdelegare. Sic Alterius *lib. 3. disp. 7. cap. 1.*

Qvæstio IX.

In quo differant Potestas seu Iurisdictio Ordinaria & Delegata?

Respondeo: Quod in tribus præcipuè. *Primum est.* Quod potestas seu Iurisdictio ordinaria potest alteri delegari: Delegata verò minimè ex vi propriæ delegationis. *L. More maiorum, ff. de Iurisdictio. omni iud.* secus ex vi peculiaris concessionis; vt iurisdictio delegata à Sum. Pontifice potest subdelegari *cap. 3. de offic. deleg.* ex vi priuilegij generalis concessi à Sede Apostolica legatis Summi Pontificis.

Secundum est, quod Iurisdictio ordinaria pendet tantum in fieri ab Electoribus; Vnde etiam his mortuis, remanet in Electo, (excepto Vicario Episcopi) At Iurisdictio delegata dependet non solum in fieri, sed etiam in conseruari à Delegante; & ita, si re integra Delegans moriatur, delegatio extinguitur, non vero si res non sit integra causa inchoata, *cap gratum. & cap. licet, de offic. deleg.*

Tertium est. Quod Iurisdictio ordinaria competit iure proprio, quia semper confertur per collationem alicuius muneris, & officij ecclesiastici: Delegata vero competit iure alieno, quia semper habetur commissione speciali delegantis. Sic communiter omnes, Suarez *disputat. 2. sect. 2.* Filliucius *tractat. 11. cap. 2. num. 34.* Rastellius *de censur. in gen. quæst. 2. art. 2. à num. 7.* Alterius *lib. 3. disput. 7. cap. 1. pag. mihi 332.*

Qvæstio X.

An Potestas ferendi Censuras Iure ordinario, conueniat Papæ, Concilio generali, & Cardinalibus?

Respondeo vt quid certissimum: Conuenire. Et quidem primariò, Papæ: quia in illo tanquam in capite residet hæc potestas, quam immediatè à Christo recipit. Matth. 18. & Ioannis 22. *Pasce oues. meas.* Deinde conuenit Concilio generali congregato authoritate Summi Pontificis: quia cum Pontifice eius capite, vnum efficit corpus. Tandem conuenit Cardinalibus, in propriis dumtaxat titulis: vt constat ex *cap. his quæ, de maior. & obed.* Quia in his solùm in foro externo iurisdictionem habent. Sic omnes. Legantur Suarez *disputat. 2. sect. 2.* Filliucius *tractat. 11. cap. 2. à num. 31.* Alterius *lib. 3. disputat. 7. cap. 1.* Rastellius *quæst. 2. cit. art. 2. num. 12.* Hurtad. *de Censur. in comm. diff. 4.* Sayrus *lib. 1. cap. 6. num. 11.* Vasquez *de excomm. lib. 17.* Luysius de Torres *de cens. disputat. 2. dubit. 2. & disputat. 22. dubit. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 24.* Nauarrus *cap. 27. à numero 5. & lib. 3. de pœniten. cap. 5.* §. 9. Sotus *in 4. d. 22. quæst. 2. art. 1. &* 2. Scotus *dist. 19. quæst. 1. art. 5.* Bauny *de Censur. tractat. 1. quæst. 8.* Bassæus *verb. Censuræ à num. 8.* Villalobos *tractat. 16. diffic. 5.* Castro Palao *disputat. 1. punct. 4.*

Qvæstio XI.

Ac etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi habeant, iure Ordinario, ferendi Censuras potestatem?

Respondeo tanquam quid certum: Hos omnes habere iure ordinario talem potestatem; cum illa sit annexa eorum Prælaturis, dummodo, proprios habeant subditos, proprioque Patriarchatos, Archiepiscopatos, & Episcopatos; vt excludamus illos, qui solum sunt Prælati titulares, nec habent subditos, nec proprias Diœceses. Sufficit tamen quod qui sunt propriè, & omni ex parte Prælati habentes subditos, sint confirmati, licet non consecrati. Sic omnes Doctores. Legantur nuper citati.

Qvæstio XII.

An item Legatus à latere, Vicarius Papæ, & aliorum Episcoporum, & Archiepiscoporum Vicarij, habeant potestatem ordinario iure ferendi Censuras?

Respondeo tanquam certum. Etiam habere. Et quidem, quod illam habeat Legatus Pontificis, siue sit Legatus de latere; siue Legatus natus, siue Legatus missus constat *ex cap. Legatus, de offic. leg. in 6.* & ibi Glossa, & ex illa omnes Doctores, præcipuè citati. Deinde quod illam habeant Vicarij præfati, etiam constat ex Glossa *in cap. licet. de offic. Vicarij. lib. 6. verb. officialem.* Nam vnum, & idem est tribunal Vicarij, & Papæ, Episcopi, & Archiepiscopi, vt habetur *in cap. 2. de consuetudin. in 6. & in cap. Romana. de Appellat. in 6.* Hoc tamen intelligendum esse de Vicario principali Episcopi, vel Archiepiscopi; non verò de Vicario foraneo, qui non habet ordinariam, sed delegatam iurisdictionem, nec facit idem consistorium, aut tribunal cum Episcopo &c. notat Abbas *in cap. Si quis contra Clerum numero 30. de foro competent.* & ex illo Alterius *lib. 3. disputatione 7. capite 1. pagina 330.* sic omnes Doctores. Legantur citati.

Qvæstio XIII.

An deinde, Concilium Prouinciale Archiepiscopi; & Diœcesanum Episcopi; & Capitulum Ecclesiarum, Sede vacante, habeant etiam iure ordinario potestatem ferendi Censuras?

Respondeo tanquam certum, potestatem habere. Quod enim illam habeant dicta Concilia, si legitima sint, non est dubium *ex cap. 1. de Iudic. & cap. graue nimis, de præbend.* Faciunt namque vnum corpus politicum, in quo hæc potestas residet. Deinde, quod dictam potestatem etiam habeat Capitulum Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum, quæ Capitulum habent, Sede vacante, & suo Antistite mortuo, etiam constat, tum *ex cap. Cum olim, de Maiorit. & obedient. & ex cap. vnico, eod. titulo in 6.* tum etiam quia Prælatus, & Capitulum faciunt vnum corpus: mortuo ergo Prælato, iure proprio competenti succedit in iurisdictione Prælati. Ex quo etiam colligitur similem iurisdictionem habere Vicarius, eiusdem Capituli Sede vacante, vt decernit etiam Tridentinum Concilium *sess. 24. de reformatione capite 16.* sic omnes Doctores. Legantur citati.

Qvæstio XIV.

An Inquisitores Sancti Officij habeant etiam iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras?

NEgat Archidiacon. *in cap. Ne aliqui de Hæretic. in 6.*

Sed omnino respondeo dicendum: etiam habere. Quia sunt Delegati Sedis Apostolicæ in causis fidei, & in aliis ad eorum officium spectantibus. Sic Nauarrus *consil. 1.* aliquibus, mihi *3. de offic. deleg.* Simanc. *de Hæret. tit. Inquisitor. num. 7.* Francus *in cap. Ne aliqui de hæretic. lib. 6.* Alterius *lib. 3. disp. 7. cap. 1. pag. mihi 331.* Henriquez *lib. 13. cap. 24. §. 2.*

Qvæstio XV.

An Religionum Prælati, vt Generales, Prouinciales, Abbates, Ministri, Priores, Guardiani, & alij, etiam habeant iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras?

Respondeo tanquam certum: illam habere, non solum ex priuilegio, sed iure communi. Quia sic cauetur *in cap. Cum in Ecclesiis, de maiorit. & obed.* cum Glos. *in verb. Excommunicationis, & cap. Quanto, de offic. Ordin.* & ibi Glos. *in verbo: si Prælati. & in cap. sicut, de Simon.* & sic etiam constat ex vsu omnium Religionum, iuxta Apostolica indulta vnicuique concessa. Sic DD. omnes: præcipuè citati. Sot. *dist. 22. q. 2. art. 1.* Nau. *cap. 27. n. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 24. n. 3.* Suarez *disput. 2. sect. 2. n. 9.* Filliuc. *c. 2. cit. n. 33.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 5.* Alterius *disp. 7. cit. cap. 1. pag. 331.* Bauny *tract. 1. q. 8. pag. 11.* Castro Palao *disput. 1. punct. 4. num. 2.*

Qvæstio XVI.

An Archidiaconi, & Archipresbyteri hanc iurisdictionem ordinariam ferendi Censuras habeant?

NEgat modò illam habere Archidiaconos, Bauny *loc. cit.* per hæc verba: Vltimo infligendæ Censuræ ius habent Archidiaconi, non solemniter, sed quidem priuatim secundum Mosconium *de maiestat. Ecclesiæ lib. 1. p. 1. cap. 12. lit. A.* quo tamen non vtuntur, eo quod consuetudine contraria, ista se potestate priuari sunt passi. Ita Bauny.

Affirmat per oppositum Henriquez *lib. 13. cap. 24. num. 2.* ita dicens: Ex consuetudine præscripta, per Pontificem, aut Episcopum, approbata, quidam circa subditos habent hanc iurisdictionem in vtroque foro, vt Archidiaconus, Archipresbyter, & Decanus, vt externa istorum gubernatio sit efficax cum hac coactiua: sed indulgentias, gubernationi minus necessarias, concedere non possunt. Ita Henriquez, qui in Glossa *lit. Q.* citat pro se Nauarrum *cap. 27. n. 7.* & Angelum *verb. Excommunicat. 1. §. 6.* Sed hi Doctores, solùm docent, quod consuetudo præscripta, & approbata per Papam, aut alium Prælatum quoad suos subditos, reddat aliquem potentem ad excommunicandum: nec ponunt exemplum in Archidiacono, aut Archipresbytero, quod etiam vidit Henriquez.

Sed ego probabiliùs, & distinctius respondeo, quod licèt olim Archidiaconi iurisdictionem ordinariam ad ferendas Censuras haberent à Canone; modo tamen illam non habent, nisi solum illi, qui vel in ipsa institutione, vel ex consuetudine legitimè præscripta, & approbata hoc ius sunt consecuti. Idem dico de Archipresbyteris.

Prima pars huius responsionis habetur expressè *in cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. ordinarij,* & ibi Gloss. *verb. Ecclesiastica sententia,* & *in cap. Veniens, el 1. de eo, qui furt. Ordin. recept.* & ibi Glossa *verb. Archidiaconorum.* Et docet expressè etiam Innoc. *in d. cap. Cum ab Ecclesiarum, num. 5.* & *in cap. Cum Archidiaconus,* & *cap. Cum satis sit, de offic. Archid.* illúmque pro hac parte citat, & benè, Glossa *marg. in d. cap. Cum ab Ecclesiarum.*

Secunda verò *pars* etiam habetur expressè *in cap. Archidiaconis, el 5. de offic. Archidiacon.* per hæc verba: Archidiaconis non videtur de Ecclesiastica institutione licere (nisi auctoritas Episcoporum accesserit) in aliquos sententiam promulgare. Sic text. & sic Ant. But. *in d cap.* & Gloss. *in d. cap. verb. Promulgare, & verb. Consuetudinis, in c cum satis, eod. tit.* de iure ergo communi non potest Archidiaconus Censuras ferre.

Poterit

Poterit nihilominus tamen ille Archidiaconus, qui vel in ipsa institutione, vel ex consuetudine aprobata hoc ius est consecutus: quia sola adhuc consuetudo, hoc ius tribuere potest, vt docent omnes. Nauarrus, & Angel. *sup. cit.* & alij. Sic docent Alterius *lib. 3. disp. 7. cap. 1.* Hurtad. *diffic. 4. cit. vers. tandem reperitur.* Suarez *disp. 2. sect. 2. n. 9.* Filliuc. *tract. 11. cap. 2. n. 33.* Villalob. *tract. 16. diffic. 5. num. 5.* ibi: Assi mismo ay en la Iglesia algunos Abades, Arcedianos, i Arçipreſtes que tienen esta Iurisdicion. Mas como no la tienen todos, ha se mirar en esto la costumbre. Sic ille.

Qvæstio XVII.

An Parochi habeant ordinariam iurisdictionem, ad ferendas, saltem in aliquibus casibus, Censuras?

Affirmant in primis D. Thomas *in 4. distinct. 18. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 1* quem refert & sequitur Syluester *verb. excommunicat. 1. num. 5.* per hæc verba: S. Thomas dicit *in 4.* quod solus Episcopus potest propria authoritate excommunicare, nisi in furto, & rapina, & huiusmodi, in quibus concessum est à iure parochiano (tu lege *Parocho*) excommunicare. *Et infrà:* Et similiter Sacerdotes Parochiales excommunicare possunt, secundum Hostiens. in notoriis, quæ non indigent indagine iudiciali, præmissa tamen monitione. Quod verum est, vbi hoc eis tribuit consuetudo, quæ dat iurisdictionem *9. q. 3.* conquestus Vel vbi speciali iure eius competit iurisdictio, scilicet, in aliquibus particularibus casibus, vt dicit S. Thomas, quod intellige, nisi Episcopus prohibeat, aliter non est verum *2. quæst. 1. nemo.* Ita Syluester.

Deinde Archidiac. cum Glossa *in cap. Romana, de sentent. excommunicat. lib. 6.* & *in cap. 2. de constit. eod. lib.* affirmat Parochos habere iurisdictionem ex iure solum ferendi excommunicationem generalem ad correctionem suorum subditorum.

Fundamentum horum Doctorum potest esse. Quia illi possunt iure ordinario, Censuras ferre, qui habent potestatem iudicandi in foro exteriori: sed Parochi hanc habent potestatem, vt colligitur *ex cap. decernimus, de Iudi. cap. nullus Episcoporum 15. quæst. 4.* & *cap. nullus Episcopus ead. q.* ergo & poterunt Censuras iure ordinario ferre.

Sed absolutè omnino respondeo dicendum: nullo modo habere Parochos, iure communi, ac ordinario, potestatem ferendi Censuras, adhuc pro aliquibus casibus. Quia Parochi nullam habent iurisdictionem in foro exteriori, & contentioso, sed solum in foro pœnitentiæ; vt habetur *cap. de persona 11. q. 1.* iuncta Glos. ibi. *vers. non ab alio:* at sic est, quod potestas ferendi Censuras iure ordinario, solum est propria illorum, qui habent sedem, ac tribunal, ad quæ adire cunctis liceat, iuris obtinendi causa, vt docet Nauarrus *cap. 27. num. 5.* ergo Parochi iure ordinario non habent potestatem ferendi Censuras.

Ad fundamentum contrariorum, concessa maiori, neganda est minor: & ad eius probationem, dicendum illa capita intelligenda esse, de illis Parochis, qui vel ab ipsa institutione, vel ex priuilegio, vel ex delegatione speciali Episcopi, habent potestatem iudicandi in foro exteriori causas, vel illud ius acquisierunt ex consuetudine: non verò de Parochis in communi. Sic tenent D. Bonau. *in 4. dist. 18. 2. p. dist. q. 3.* D. Anton. *3. p. tit. 24.* Sotus *dist. 21. q. 2. art. 1.* Nauar. *cap. 27. num. 5.* & *in cap. cum contingat, de rescript.* Suarez *disputat. 2. sect. 2. n. 10.* & *disp. 18 sect. 1. n. 3.* Alterius *lib. 3. disput. 7. cap. 3. pag. 333.* Sayrus *lib. 1. cap. 6. num. 21.* Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 2. num. 5.* Henriquez *lib. 13. cap. 24. §. 3.* ibi: Parochus autem non habet à iure potestatem excommunicandi; & consuetudo, qua alicubi excommunicabat pro rebus subtractis, aut deperditis, reuocata est per Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 3.* & demandatum, id est soli Episcopi. Sic ille. Qui *in marg. lit. X.* citat pro hac parte D. Thomam *in addit. q. 22. art. 1.* Sic etiam Bauny *tract. 1. q. 10.* & *tract. 2. q. 1.* Portel *p. 3. casuum, casu 29.* Vasquez *tract. de excommun. dub. 17. n. 1.* Luysius *de Censur. lib. 2. disputat. 22. dub. 2.* Bassæus *verb. Censuræ, vers. Parochus*, Villalobos *tract. 16. difficult. 5. num. 8.* Castro Palao *disputatione 1. punct. 4. num. 2.*

Qvæstio XVIII.

An, vt quis sit capax ferendi Censuras, iure ordinario, requiratur quod sit Ordinis Clericalis, seu primæ Tonsuræ?

Respondeo tanquam certum: requiri. Quia solus Clericus, iure communi ordinario, & positiuo, atque vsu Ecclesiæ est capax dictæ potestatis. Non ex eo, quod Censuras ferre sit actus huius Ordinis, sed quia iste ordo facit, iuxta ius commune, hominem capacem Ecclesiasticæ iurisdictionis, cuius actus est Censura.

Hæc responsio habetur expressa in iure, *cap. 2. de Iudic.* vbi prohibentur laici tractare negotia Ecclesiastica, *cap. cum laicis, de reb. non alien. cap. contingit, de arbitr. cap. Ecclesia, de constit.* & in specie *in cap. bene quidem, distinct. 96. §. Maximus Episcopus.* Vbi expresè definitur; non licere laico anathemata dicere, aut excommunicare, & *in cap. Duo*, & *cap. Si Imperator. eadem distinctione.*

Ratio huius decisionis est: quia omnino decens est, quod sit Ecclesiasticus, qui Ecclesiasticam potestatem exercet; indecorum, quod sit laicus, vt habetur *cap. In noua 16. quæst. 7.* Ideo hanc responsionem, docent omnes DD. tam Theologi quàm Canonistæ, D. Th. *in 4. dist. 10. q. 1. art. 2. q. 1.* Ricard. *dist. 18. art. 4. q. 3.* Sot. *dist. 22. q. 2. art. 1.* Sylues. *verb. excommunicat. 1. §. 6.* Ledesma *q. 24. art. 2.* Couar. *in cap. Alma Mater 1. p. §. 11. num. 3.* Henriquez *lib. 13. cap. 24. num. 1.* Suarez *disp. 2. sect. 3. à n. 8.* Vgolin. *tabula 1. cap. 2. §. 15.* Sayrus *lib. 1. cap. 5. n. 6.* Præpositus *de Censur. q. 1. dub. 4. n. 19.* & *20.* Nauarrus *cap. 27. n. 6.* Auila *1. p. dub. 6.* Alterius *lib. 6. disput. 7. cap. 6. pag. 340.* Filliucius *tract. 11. cap. 2. n. 36.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 6.* Bassæus *verb. Censuræ num. 10.* Bauny *tract. 1. de Censur. q. 8.* Luysius *de Censur. lib. 6. disput. 23. dub. 2.* Hurtad. *de Censur. in communi, difficult. 4. num. 13.* Cornejo *de Censur. in genere tract. 5. disp. 2. dub. 3.* Candidus *disquisit. 22. art. 6.* Villalobos *tract. 16. diffic. 5. num. 11.* Ledesma *1. part. sum tract. de Censur. cap. 4. concl. 2.* Laymann *tom. 1. tract. 5. part. 2. cap. 3. num. 3.* Palao *disput. 1. punct. 4. num. 3.*

Qvæstio XIX.

An, vt quis sit capax Censuras ferendi, iure ordinario, non solum debeat esse Clericus, sed etiam Presbyter, aut saltem aliquo sacro Ordine initiatus?

Affirmare videtur expresè, Gloss. *in cap. Benè quidem, dist. 96. verb. Præter Romanum.* Ita loquens: quid dices de Templariis? nonne ipsi possunt excommunicare fratrem suum? Dici potest, quod sic: quia ipsi non sunt laici, *argum. 12. quæst. 1. duo.* Credo quod non possunt, nisi sint Presbyteri, *extra. de sentent. ex cap. Canonica.* Ita Glossa? Quid Clarius affirmate hîc potest?

Sed, vt quod certissimum, respondeo: quod solùm sit necessum, quod sit Clericus, non Presbyter,

aut

aut sacro alio ordine initiatus. Probatur *primò*, ex *cap. transmissam, de elect.* (non *transmissæ, de sentent. excommunic.* vt leges apud Filliucium) vbi Sum. Pontifex definit, quod Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus aut initiatus sacris, possit exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non Ordinis; putà iudicare, excommunicare, corrigere, vt exponit Gloss. *ibi*, verb. *De talibus*: ergo.

Secundò, quia ad exercendam potestatem ferendi Censuras, non requiritur Ordo sacer iure diuino, cum non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis: nec iure humano, cum sacri Canones solum exigunt clericatum, vt habetur *in cap. in noua 16. quæst.7.* ergo. Sic omnes DD. præcipuè citati *quæst.18.* Ex quibus, aliqui Glossam explicant, vt intelligatur, quando solemni ritu, & ceremoniis inferenda est excommunicatio, nam tunc, inquiunt, solum ferri potest à solo Presbytero. Ita Vgolinus apud Suarium *loc. cit. num.10.* cuius explicatio non placet, cum Glossa illa vniuersaliter loquatur. Ad textum autem ab ea ductum dicemus *tract.2. disput.17. quæst.4.*

Qvæstio XX.

An Clericus etiam coniugatus, sit, iure communi, capax ferendi Censuras?

Respondeo vt quid certum; non esse capacem. Quia Clericus coniugatus, etiamsi cum vnica virgine contraxerit, deferátque tonsuram, & habitum clericalem, non est capax administrationis Ecclesiasticæ, vt habetur *in cap.1. de Cleric. coniug. in 6.* vbi habetur quod, *Coniugatus Clericus tantum habet ista duo priuilegia, scilicet, canonis si quis suadente: & fori; ne possit conueniri coram iudice seculari, omnibus aliys est priuatus.* Ergo non gaudet priuilegio, quod est proprium Clericorum, nempe administrationis Ecclesiasticæ. Sic etiam definitur *in cap. sanè 1. de Clerico coniug.* & sic docent Abbas *ibid.* S.Thom. *in 4. dist.18. quæst.2. art.2.* Sotus, Henriquez, Suarez, Couarruuias, Alterius, & alij omnes *quæst.18.* citati.

Qvæstio XXI.

An Religiosus, qui non sit Clericus, sit capax iure ordinario ferendi Censuras?

Affirmatiuam sententiam indicare Glossam *in cap. mulier. distinct.23. verb. Laicus*, ait Suarez *disput.2. sect.3. num.11. in fine.* Sed certè non benè. Nam ibi Glossa, solùm concedit Templariis, posse in conuentu docere, eo quod sint Religiosi, vel hoc habeant ex speciali priuilegio; non verò quod sint capaces iure ordinario ferendi Censuras, cum hoc expressè illis negauerit *in cap. Bene distinct.96.* verb. *Præter Romanum*, vt vidimus nuper *quæst.19.*

Respondeo igitur, tanquam certum: non esse capacem. Quia cum non sit Clericus, non est capax, iure ordinario, iurisdictionis Ecclesiasticæ. Sic Ledesma *2. part.4. quæst.20. artic.4.* Victoria *in 2. relect. de potest. Eccles. quæst.2. num.4.* Suarez *loc. cit.* Alterius *lib.3. disput.7. cap.6. pág.341.* Candidus *disquisit.22. art.6. dubit.2.* Auila *1. part. dub.6. vers. secunda concluf.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst.2. art.2. pag.34. n.11.* vbi ex hac responsione colligit, Capitulum Religiosorum non habentium saltem in maiori parte primam tonsuram, non posse sine dispensatione applicare Censuram, iuxta Abbatem, *in cap. dilecto, de maior. & obedient. numero 5.* & alij, colligentes ex dictis necessariò, quod nec laicus, & minus fœmina, habeant capacitatem iure communi, aut ordinario, Censuras ferendi. An autem id ex delegatione Pontificis habere possint, dicemus infra *§. sequenti.*

Qvæstio XXII.

An vt quis possit ferre Censuras, debeat esse homo viator?

Respondeo debere esse hominem, vt viatorem. Quare nec Angelus, nec beatus sunt capaces, iuxta institutionem Christi Domini, huius ferendi Censuras iurisdictionis. Quia noluit Angelos, adhuc bonos, esse capaces Ordinis, aut iurisdictionis. Nam cum Censuræ sint arma militantis Ecclesiæ, per Ministros in ea militantes exerceri debēt. Sic D.Th.3. *part. quæst.64. art.7.* Vgolinus *tab.1. cap.2. §.2.* Reginaldus *lib.9. num.114.* Alterius *lib.3. disput.7. cap.6. col.2. pag.339.* Bassæus *verb. Censuræ num.8.* Filliucius *tract.11. cap.2. num.36.* Cornejo *tract.5. de Cens. disp.2. dub.3.* Rastellius *loc. cit. pag.31. num.3.* Candidus *loco cit. dub.3.* Suarez *disput.2. sect.3. num.3.* Luysius *lib.2. de Censur. disput.22. dub.2.* Bauny *tract.2. disputat.2. quæst.6.* & alij.

Qvæstio XXIII.

An saltem, si certò constaret, Angelum bonum aliquem excommunicasse, censendum esset, illam excommunicationem esse validam?

Respondeo tanquam certum: censendam esse validam. Quia tunc credendum esset, Angelum non pronunciasse excommunicationem ex propria voluntate, cum ad id non habeat potestatem ex lege communi, sed ex speciali facultate, & dispensatione diuina. Confirmatur, quia si certò constaret Angelum bonum ministrasse Baptismum verbis per corpus assumptum prolatis, ratum credi debet ex dispensatione Dei, vt cum S.Thom. *quæst.64. art.7.* & aliis diximus *tract.2. de Sacram. disput.4. quæst.2.* ergo pari, imò, & validiori ratione, idem est affirmandum de excommunicatione lata ab Angelo. Et idem dic, si à quocumque homine beato lata esset. Sic expressè Alterius *loco citato.*

Qvæstio XXIV.

An, vt quis sit capax ferendi Censuras, debeat esse compos rationis, & vsum illius habere?

Respondeo tanquam certum: debere. Quia carentes vsu rationis, non possunt iudicium ferre, nec sententiam pronuntiare, nec alium quempiam actum iurisdictionis exercere: ergo non sunt capaces ad ferendas actu Censuras. Vnde, nec puer ante vsum rationis, nec perpetuò amens, stultus, aut stolidus sunt capaces vsus ferendi Censuras actus: quia iurisdictionis actus exercere non possunt. Sic omnes Doctores citati *quæst.22.*

Qvæstio XXV.

An saltem, possit committi puero carenti vsu rationis potestas ferendi Censuras, vt illam exerceat postea factus adultus?

Affirmat Alterius *lib.3. disput.7. cap.6. col.3.* qui & probat, *ex cap. Ex ratione, de ætate & qualit.* vbi Sum. Pontifex non declarat irritas collationes Ecclesiarum factas pueris à quodam Episcopo, sed solùm

solùm iubet administrationes dictarum Ecclesiarum Clericis idoneis committi, donec prædicti pueri ad congruam peruenerint ætatem: ergo similiter, &c.

Rursus id probat. Quia nulla apparet ratio, cur talis delegatio, ipso iure sit irrita, licet irritari possit; nam consensus in Delegato, vt velit recipere delegationem, non est necessarius tunc, quando à Delegante committitur, sed antequam exerceat actum iurisdictionis: ergo satis est, vt puer Delegatus, cũ peruenit ad legitimam ætatem, & vult exercere officium suum, tunc habeat vsum rationis, vt sit præditus iudicio, vt munus ei commissum gerere valeat. Ita Alterius. Cuius sententiam refert, & vt probabilem sequitur Bassæus *verb. Censuræ, num.* 8. *vers. An autem.*

Sed probabiliùs multò respondeo; non posse concedi dictam potestatem puero carenti vsu rationis. Quia ad recipiendam dictam potestatem requiritur specialis consensus, & voluntas recipientis: at sic est, quod hunc non potest præstare, qui compos rationis non est, cum consensus dicat actum humanum, & rationalem: ergo puer dum caret vsu rationis, incapax est recipiendi hanc potestatem. Sic Suarez *disput. 2. sect. 3. num 4. in fine.* Filliucius *tract. 11. cap. 2. num. 36.* Rastellius *quæst. 2. de Censur. in gen. pag. 31. vers. secunda conditio.* Cornejo *tract. 5. disput 2. dub. 3. num. 3.*

Ad primum argumentum Alterij, desumptum *ex cap. ex ratione*, concesso antecedenti, neganda est consequentia, & paritas. Nam ideo Pontifex non irritat illas Ecclesiarum collationes factas pueris, quia videlicet, defectus fuit in ætate, quam voluit supplere pro tunc Pontifex; non in consensu (cum ad hunc præstandum sufficientem haberent ætatem) nam si in hoc fuisset defectus, omnino oppositum declararet, cum omnino necessarium sit ad acceptandam quamlibet dignitatem. Legatur Glossa *in citato capite.*

Ad secundum negandum est, quod non appareat ratio vnde talis delegatio sit ipso iure irrita; cum iure naturali sit necessarius actus humanus ad præstandum consensum, quo acceptetur delegata iurisdictio: vnde quocumque tempore acceptetur, eodem debet talis assensus præstari; & quocumque tempore præstetur, tunc temporis & non anteà, acceptabitur.

Qvæstio XXVI.

An, vt quis sit capax ferendi Censuras, debeat esse baptizatus?

Respondeo tanquam certum: debere esse baptizatum. Quia, qui non est baptizatus non est membrum Ecclesiæ: sed qui non est membrum Ecclesiæ, incapax est iurisdictionis Ecclesiasticæ: ergo, vt quis capax ferendi Censuras sit, debet esse baptizatus. Imò & Christianus, qua ratione à ferendis Ecclesiasticis in Christianos Censuris, excluduntur Infideles, Iudæi, Hæretici, Apostatæ, eo quod, *Non potest quemquam eius remouere sententia, qui se iam præbuit ipse remouendum.* Nicol. Papa epist. 7. ad Michaël. Imperat. Sic omnes DD. Legantur Vgolinus *tab. 1. cap. 9.* qui id probat *ex cap. 1. 2. & 3. de Presbyt. non baptiz.* Henriquez *lib. 13. cap. 23. num. 1.* Filliucius, Rastellius, & Bassæus *loco citato* Alterius *loco citato, vers. Tertia conditio.* Bauny *tractatu 1. quæst. 8. pag. 10.* Luysius *lib. 2. de Censur. disp. 22. dub. 2.* Palao *disputatione 1. punct. 4. num. 3.* & alij.

§. II.

De personis, quæ vi delegationis ferre Censuras possunt.

Qvæstio XXVII.

An viri merè laici possint, ex commissione, seu dispensatione Papæ, Censuras ferre?

Negatiuam partem insinuare videtur Couarr. *in cap. Alma mater. 1. part. §. 11. num. 3.* quatenus absolutè docet, quod laicus incapax sit iurisdictionis ad excommunicandum. Vbi id ex commissione Papæ, non posse adhuc Censuras ferre insinuare videtur, præcipuè cum in fine addat hæc veaba: Tametsi præcitatæ Glossæ velint ex delegatione Papæ posse laicum excommunicare: ipse verò transit.

Sed respondeo vt quid certum: posse. Quia, quod iurisdictio Ecclesiastica, & potestas ferendi Censuras, solis Clericis committatur, & delegetur, solùm est cautum iure Pontificio, vt constat *ex cap. decernimus de Iudicijs:* ergo optimè potest Pontifex in eo, iusta interueniente causa, ex plenitudine suæ potestatis dispensare, ac proinde dictam potestatem mero laico conferre. Sic Glossa *in cap. præter verb. duci. distinct. 32. & in cap. bene, verb. præter Romanum dist. 96.* Nauarr. *cap. 27. num. 6.* Vgolinus *tab. 1. cap. 2. §. 10.* Suarez *disput. 2. sect. 3. num. 12.* Alterius *lib. 3. disput. 7. cap. 6. col. 6.* Henriquez *lib. 13. cap. 24. num. 1.* Tabiena *verb. absolut. 2. num. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 2. num. 37.* Auila *de Censur. part. 1. dub. 6. concl. 2.* Ægidius *disp. 13. dub. 4. num. 32.* Bauny *tract. 1. quæst. 8. vers. posset tamen.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 2. art. 2. pag. 23. & 34.* Cornejo *tract. 5. disputat. 2. dub. 3. vers. Infero tertiò.* Hurtadus *de Censur. in communi, diffic. 4. num. 13.* Laymann *tract. 5. cit. cap. 5. in fine.* Bassæus *verb. Censuræ num. 8. vers. Quarta.* Candidus *disquisit. 22. art. 6. dub. 2.* Llamas *1. part. Methodi cap. 9. §. 20. pag. 131.* Archangelus *distinct. 18. vers. Aut sermo est, pag. mihi 235. col. 2.* Diana *part. 8. tract. 1. resolut. 39. vers. Notandum est.*

Qvæstio XXVIII.

An, non solùm ex commissione Papæ, sed etiam Episcopi, possint merè laici Censuras ferre?

Respondeo vt quid certissimum; non posse. Quia nullus inferior potest dispensare in lege Superioris: sed sic est, quod lege, aut iure sacrorum Canonum, quorum Auctor est Papa, est prohibitum laicis tractare negotia Ecclesiastica, vt *sup. quæst. 18.* est habitum: ergo nullus Episcopus: sed solus Papa, dispensare potest in dicta lege, & consequenter, ipse solus committere laicis facultatem Censuras ferendi. Vnde si qui Episcopi id facere tentent, irritum erit, & inane: quia Canones non solum prohibent, sed etiam faciunt laicos in capaces talis iurisdictionis. Sic Suar. Alterius, Archang. Filliuc. Rastel. Laymann, Cornejo, Ægidius, Auila, Diana *loc. cit* & communis.

Qvæstio XXIX.

An saltem, ex antiqua consuetudine possit laicus acquirere sibi ius ad ferendas Censuras?

Affirmandum videtur: quia consuetudo diuturna & præscripta, potest derogare iuri positiuo: ergo & poterit conferre laico potestatem ad censuras ferendas,

ferendas,cum hæc ei solùm iure communi,& canonico denegetur:nam consuetudo induci etiam potest contra Canones, teste Abbate *in cap. Cum tanto. num.8.de Consuetud.*

Sed, vt quid certum , respondeo : Non posse. Quia consuetudine solum acquiritur ius ad illas res, quæ aliàs præscribi possunt:sed sic est quod laicus est incapax rerum spiritualium : ergo illud ex consuetudine acquirere non potest.Solus ergo Papa potest conferre laicis potestatem Censuras ferendi , quia ipse solus potest facere laicos capaces rerum spiritualium. Ex quo iam patet ad rationem dubitandi. Sic Abbas *loc. cit. num.5. ex.cap.Causam.de præscript.*& *cap.Massana. & cap. Sacrosancta. de elect.* Suarez , Alterius , Filliuc. Rastellius *loc.cit.*

Qvæstio XXX.

An Collegio constanti ex Clericis , & laicis possit non solum Papa, sed etiam Episcopus committere facultatem Censuras ferendi?

Respondeo Posse etiam Episcopum, casu, quo tale Collegium sit ecclesiasticum; non verò si sit sæculare. Ratio est.Quia si est Collegium ecclesiasticum habet potestatem ordinariam ferendi censuras , vt ex dictis sup.constat:ergo à fortiori poterit ei ab Episcopo talis potestas delegari, si verò Collegium est sæculare , minimè poterit, nisi à solo Papa , vt ex dictis *q.*28. liquet. Tunc autem iudicandum est , Collegium esse ecclesiasticum,quando plures sunt Clerici ex quibus conflatur Collegium , quàm laici ; sæculare verò, quando plures sunt laici. Quod si sint pares , tunc dicendum est ecclesiasticum; quia magis dignum trahit ad se minus dignum. *cap. Quod in dubiis , de consecr. Eccles.* Sic Abbas in *cap. ex literis.de constit. num.*3. Alterius *lib.3. disput.7. cap.6. pag.* 341. Suarez *disputat.2. sect.3. num.*13.

Qvæstio XXXI.

An Fœmina etiam, ex commissione Summi Pontificis possit ferre Censuras?

Negat in primis Auila 1. *p. de cens. dub. 6. concl.*1. citans pro se Ledesmam 2.4. *quæst.*21. *art.*3. *& quæst.*24. *art.*2. & alios viros Doctissimos , quorum nomina tacet. Dicitquè id colligi ex mente Syluestri *v. Abbatissa , numero* 1. & Soti *dist.*20. *quæst.*1. *art.*4. *in solut.ad* 4. Negant deinde , Victoria *Relect. de potest. Papæ quæst.*2. *num.*5. Ægidius *disput.*13. *dub.*4.*num.*33. Corneio *disput.*2.*de excommun.dub.*5.Citat etiam Bauny *infrà* , pro hac parte , Henricum Henriquez *lib.*6. *cap.*2.*num.*3.Sed non ita benè,vt statim dicam.Tenent tamen Petr. Ledesma *tom.*1. *Summ. tractat. de cens. in com. cap.*4. *concl.*1.Llamas 1.*p.Metho. cap.*9.§.10.Diana *part.*5. *tract.*9. *resol.* 16. & Ausonius *in summ. verb. Abbatissa.num.*1. Qui vterque male citat pro opposita parte Petrum Corneio *tractat.*5. *de Censur. disputat.*2. *dub.*3. nam ibi non resoluit quæstionem , benè tamen loco à nobis cit. Negat tamen Caspensis in Cursu Theolog. *tom.*2. *tract.*25. *cap.*1. *sect.*2.*n.*14.

Fundamentum huius sententiæ est. Quia potestas ferendi Censuras pertinet saltem mediate , & remotè ad clauem Ordinis : ergo solum potest esse in his, qui vel habent Clauem Ordinis , vel saltem possunt illam habere , sed fœminæ omnino sunt incapaces Ordinis , iure diuino, in quo Papa dispensare non potest: ergo adhuc ex delegatione , aut commissione Papæ, fœminæ ferre Censuras nequibunt.

Sed probabiliùs respondeo:Posse fœminas ex absoluta & extraordinaria potentia Pontificis, déque plenitudine eius potestatis, Censuras ferre. Quia probabilius est quod Ordo clericalis est requisitus , solo iure canonico , & ecclesiastico , vt quis Censuras ferre possit:at in hoc potest Pontifex dispensare : ergo potest dispensare cum fœmina,vt ferre Censuras possit, *Confirmatur.* Quia Pontifex potest dispensare cum viro merè laico , vt sit capax Censuras ferendi , vt cum communi est supra habitum : ergo similiter poterit cum fœmina,quia vtriusque par certè est ratio,vt probat benè Bauny , citandus. Vnde

Ad fundamentum Contrariorum. Neganda omnino est maior. Nam ad ferendas Censuras,nullo modo est necessaria, nec remotè,Clauis Ordinis, sed Iurisdictionis solùm, vt docent communiter DD. S. Anton. 3. *p.tit.* 24. *cap.*75. Nauarr. *cap.*27. *num.*41. Couarr. *in cap. Alma.*1.*p.*§.11.*num.*1.*&* 10.Henriquez *lib.*13.*cap.* 24. *num.*1. & alij : ergo cum hæc solùm sit prohibita fœminis iure canonico,in quo Papa dispensare potest, consequenter & poterit dispensare cum fœminis , vt dictam iurisdictionem ad ferendas Censuras habeant. Nec quid obstat, quod nec à Christo , nec ab eius Vicario talis iurisdictio vnquam concessa fuerit, quia eo fuit , quod id nec salus publica , nec priuata alicuius exigerit. Addo quod non desunt Doctores , qui doceant , quod fœminæ ex indulto Papæ possint ad clericalem tonsuram admitti , eo quod tonsura tantum sit ex institutione Ecclesiæ, in quorum sententia probabili (licet multò longè probabilior sit contraria, vt diximus *tract.6. de Sacr. disp.*5. *quæst.*4.) necessarium est dicendum , eodem iure posse Pontificem indulgere fœminis potestatem ad ferendas Censuras.

Hanc nostram sententiam defendunt , in primis Palud. in 4. *dist.*19. *quæst.*2. Sotus *dist.*20.*quæst.*1.*art.*4. quos absque dubio sequitur Henriquez *lib.*13. *cap.*24. *num.*1. & ideo pro illa refertur à Corneio *de Censuris in gen. disputat.*2. *dub.*3. *num.*4. *pag. mihi* 527. Nauarr. *in capite Nouit. de Indi. Notab.*3. *num.*143. *& Consil.* 1. *de sent. excommun.* Suarez *disputat.*2. *sect.*3. *num.*7. Sayrus *lib.*1. *cap.*5. *num.*16. Salas *delegib. disputat.* 8. *sect.*19. *per totam.* Armilla *Ver. excommunicatio num.* 24. Vgolin. *tab.*1. *cap.*2.§.7. *num.*5. Tabiena *Verb. absolutio.*2. *num.*3. Laymann *lib.*5. *tractat.*5. *part.*1.*cap.*3. *num.*4. Bauny *tractat.*1. *de Censur. quæst.*9. *per totam.* Vbi pro hac parte refert Armillam *loc. cit.* & Fumum *eo. lo.* vt duos distinctos aurhores , cum ipsissimus sit. Alterius *lib.*3. *disput.*7. *cap.*6. *pag.*338. Angles *quæst. de Clauibus part.*2. *art.*1.*diff.*5. *concl.*3. *in fine , pag. mihi* 12. Filliuc. *tractat.*11. *cap.*1. *num.*39. *vers. Dixi in conclusione.* Reginald. *num.*116.Bonacina *disput.*1. *de Censur. quæst.*1.*punct.*2.*num.*4. Hurtad. *de Censur .in comm. diff.*4. *num.*13. *vers. Quia tamen.* Syluius *in supplem. quæst.*19. *art.*3. Miranda *de Monial.quæst.*6. *art.*5.*cap.*1. Bassæus *verb. Abbatissa. num.*3. *in fine. & clarius, verb. Censuræ num.*8. *vers. Quarta.* Villalob. *tract.*16. *diff.*5. *num.*10. Candidus *disquis.* 22. *art.*6. *dubit.*1. *vers. Dico secundò.*Archangel.Rubeus *dist.*18.*&* 19. *pag.mihi* 236. *col.*2.& (ni fallor) Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*2. *docum.* 3. *numero* 4. eo quod hanc sententiam in Vltimo loco referat. Lugo *de fide disputat.*23. *resol.*8. *quæst.* 4.*num.*112.Laymann *lib.*1.*tract.*5. *part.*1. *cap.*3. *num.*4. Duard.*in Bull. Cænæ lib.*2.*cap.*1. *quæst.*2.*punct.*2. & Diana sibi contrarius, *part.*8. *tract.*1.*resol.*39.

Qvæstio XXXII.

An, etiam de potestate absoluta Pontificis, eiusque de commissione , possit infidelis non baptizatus Censuras ferre?

Negant Suarez *disp.*2.*sect.*3. *num.*12. Candid. *disquis.* 22. *art.*6. *dubit.*2. *dicto.*5. Duardus *in Bull.*

Cœnæ lib.1. quæst.3.num.33. & Bonacina *disp.1. quæst.1. punct.2.vers. sit tertia conditio.*

Fundamentum eorum est. Quia non baptizatus non solum iure ecclesiastico, sed diuino, & quasi naturali est capax iurisdictionis spiritualis:at in his, nequit Pontifex dispensare: ergo.

Sed probabiliùs respondeo:Etiam posse. Quia probabilius existimo, quod infidelis, non sit incapax iurisdictionis spiritualis iure diuino, sed humano: at in hoc potest absolutè Pontifex dispensare: ergo & posset dispensare, vt infidelis quis non baptizatus Censuras posset ferre. Confirmatur.Quia Infidelis nõ baptizatus non est in capax iure diuino iurisdictionis necessariæ ad administrandum Sacramentum Baptismi, vt omnes docent ex *cap. A quodam Iudæo. de consecr. d.4.* ergo minus multo erit incapax iure diuino iurisdictionis quæ requiritur ad cognoscendas causas spirituales, & proferendas Censuras, cum minus sit.

Addo, quod Delegatus, non nomine proprio, sed nomine & authoritate Delegantis operatur, *cap. valde,dist.94.* vnde illemet qui commisit, operatur: ergo si Papa committeret viro non baptizato potestatem Censuras ferendi; ipsemet Papa id faceret.

Ex quibus iam constat ad rationem in contrarium. Neganda enim est maior. Sic Sayrus *lib.1. cap.5. n.18.* Hurtadus de *Censur. in comm. diff.4. num.13.* Vgolin. *tabula 1. cap.2.§.9.* & Alterius *lib.3. disput.7. cap.6.col. 4. pag.340.* Quibus adhærere videntur Card. Lugo *de fide disput.23 sect.3. cap.4.num.112.*& Diana *part.8.tractat.1. resol.39. in fine.*

§. III.

De Conditionibus necessariis, vt quis validè Censuras ferat.

Qvæstio XXXIII.

An Prælatus publicè,& nominatim excommunicatus; aut notorius Clerici percussor, aut ab officio, seu iurisdictione suspensus, possit validè Censuras ferre?

Respondeo vt quid certissimum: Non posse.Quia prædictæ Censuræ omnino impediunt vsum omnis spiritualis iurisdictionis:ergo, qui dictis innodantur,nequibunt censuras quæ sunt actus iurisdictionis exercere. Sic cauetur in *cap Audiuimus.24.q.1.cap. exceptionem. de exceptio. & cap. Ad probandum, de sent. & re iudicata.* Et docent D. Thom. *in 4.dist.18.quæst.2. art. & in addit. ad 3. part.quæst. 22. art.3.* Caiet. *in sum. verb. Excommunicatio. ad finem.* Sylvest. *excommmunicatio 2.§.1. casu 2.* Couarruuias *in cap. Alma mater. part.1. §.11. num.4.* Nauarr. *cap.27. numero 7.* Suarez *disputat.2. sect.4. num.2.* Filliucius *tractat.11. cap.2. quæst.9. num.40.* Alterius *lib. 3. disputat.7. cap.4.* Hurtado *de Censur. in commun. diff.6. num.12.* Corneio *de Censur. in gen. disputat.2. dub.4. num.1. & 2.* Rastellius *de Censur. in genere quæst.2.art.2.pag.35. num.1.* Armilla *vers.absolutio. num.31. & 42.* Henriquez *lib.13.c.24. num.4.* Diana *part.5. tractat.9.resol.50.*

Qvæstio XXXIV.

An Vicarius Episcopi publicè & nominatim excommunicati,&c. validè Censuras ferre queat?

Affirmat Ricard. *in 4. dist.18. art.10. q.4.* Quem citat, & sequitur Sylvester *verb. absolutio. 2.§. Sextò quæritur.* Quibus accedit Armilla *verb. Vicarius num.10.* casu solum, quo res non sit integra; secus verò si sit. Ait namque ita: Cessat enim Vicarij potestas Episcopo excõmunicato. Panor.*in c.1. de offic.Deleg.* Intellige secundum quosdam reintegra:quia idem iudicium est sicut de delegato, secundùm Panor. *in c. licèt. de offic.Deleg.*Secus autem,quando res non est integra secundùm Ioan.Ang. *in dict.cap.1. de offic.Vicarij.* Ita ille.

Sed omnino respondeo dicendum. Non posse in dicto casu Censuras validè ferre. Quia Iurisdictio Vicarij est accepta à Iurisdictione Episcopi:ergo suspensa iurisdictione Episcopi per denũtiationem excõmunicationis maioris,aut notoriam percussionem Clerici, &c. suspensa quoque remanet iurisdictio Vicarij: ergo sicut Episcopus nequit tunc Censuras ferre; ita neque eius Vicarius, etiam casu, quo res non sit integra; quia est vnum, & idem tribunal, & vterque pro vna eademque persona reputatur. *cap.1. de offic.Vicar. in fine lib.6.* Sic Abbas, *in cap. Quoniam de offic. Deleg.* Gutier.*lib.1.Canon.c.1.n.83. & 84.* Vgolin. *tab.2.c.11. §.3. n.8.*Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus* Suarez *disp.2.sect.4.num.4.& disput.14.sect.1.n.1.*Filliuc. *tract.11.c.2.q.9.n.40.* Alterius *lib.2. c.2. disp.1.pag.191. & lib.3.disp.7.cap.4.pag.336.*Hurtad.*diff.4.cit.*Corneio *tract.5.de Cens.in gen.disput.2. dub.4.n 2. vers.Infero secundò.* Villalobos *tract.16. diff.6. num.2.* Auila *2. part. disput.6. dub.4. pag.mihi 138.*

Qvæstio XXXV.

An saltem Delegatus Prælati delegantis publicè & nominatim excommunicati, &c. possit validè ferre Censuras, iuxta exigentiam alicuius negotij inchoati?

Negant Suarez *num.4. cit.* Corneio *loc.cit.* dicens, id esse commune inter Doctores in *cap. licet, de offic.Delegati.*

Sed probabiliùs respondeo:Posse valide ferre Censuras, si res non sit integra, secus si res integra sit. Quia in primo casu, non expirat potestas,seu iurisdictio Delegati per Delegantis excommunicationem, vt colligitur *ex cap. Gratum.el 20. de offic.& potest. Ind. delegati*; Secus verò in secundo, quod item colligitur ex *cap. licet. cit.* pro parte contraria, per quod hæc secunda pars nostræ sententiæ tantum probari potest. Sic docent Glossa *in c.licet cit.verb.Re integra.* Alterius *lib.2. disp.1.lib.2.c.2.in fine* per hæc verba: Et idem verum est, etiam quoad negotia incepta ante Episcopi denunciationem: qua in re differt Vicarius à Delegato,cuius potestas non suspenditur per Delegantis excommunicationem, saltem quantum ad negotia inchoata *cap. Gratum. de offic. deleg.* Et ratio discriminis est, quia Episcopi, & Vicarij, est vnum, & idem Tribunal, non autem Delegantis, & Delegati:Abbas *cap. licet. de offic.deleg.num.8.*Rebuff. *praxi benefic.tit.de forma Vicariatus.n.162.* Sic ille,& Suarez *disp.14.sect.1.n. 2.*vbi sic ait: An verò Iurisdictio delegata ante excommunicationem delegantis suspendatur propter superuenientem excõmunicationem: breuiter dicendum est, si res sit integra, suspendi; non verò si inchoata iam sit. Sic ille. Et in hoc sensu explicanda sunt, quæ dixit, loco pro opposito citato. Sic etiam Auila *loco citato.*Immo & Corneio *tractatu 5.disputat. 10. dubio.1.*

Qvæstio XXXVI.

An Vicarius Episcopi, qui captiuus à Barbaris detinetur, possit validè Censuras ferre?

Respondeo tanquam certum:Non posse. Quia tũc Episcopus ciuiliter reputatur mortuus, & ideo

vsus

vsus Episcopalis iurisdictionis deuoluitur ad Capitulum, donec Episcopus libertati restituatur, vel Sedes Apostolica aliter disponat: vt habetur expressè *cap. Si Episcopus de suppl.negl.Prel. in 6.* per hæc verba: *Si Episcopus à Paganis, aut schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus, & temporalibus ministrare debebit: donec eum libertati restitui, vel per sedem Apostolicam (cuius interest Ecclesiarum prouidere necessitatibus) super hoc per ipsum Capitulum quàm citò commodè poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.* Sic textus. Igitur si in hoc casu Episcopus reputatur mortuus: sic etiam debebit reputari eius vicarius. Sic Corn. *tract.5. de Censur. in genere disput.2.dub.4.n.4.pag.529.*

Quæstio XXXVII.

An prælatus vel iudex occultè excommunicatus, aut impeditus, possit validè, licèt non licitè, Censuras ferre?

NEgant quidam Doctores existimantes in dicto casu, nec licitè, nec validè posse Prælatum occultè excommunicatum Censuras ferre. Quia etiam occultè excommunicatus est priuatus iurisdictione: ergo. Ita sentiunt Glossa *in 3. quæst.7. versu. veruntamen. verb. Dum putaretur.* & Glossa *in 24. quæst.1. vers. Quod autem.* Anchar. & Francus *in cap. Pia. de exceptio.* Anton. & Imola *in cap. Scisitatus. de rescript.* Paul. Eleazar *in cap.si celebrat. de Cleric. excomm.* Dominicus *in cap si is, cui. de offic. deleg. lib.6.* Pro hac sententia citantur ab Alterio infra, Caiet. *in sum. verb. excommunicatio. §. Excommunicato plura sunt illicita.* & Sotus *lib.3. de Iust.q.4.art.6.* Tenentque eam præter citatos, Angelus *verb. excommunicatio 3.§.2.* Sylvest. *verb.Excommunicatio 1. num.6. in fine. & Excommunicatio.2. num.1.* Ledesma *q.24. art.3.* & Cano apud Hentiquez *vbi infrà.* Ita etiam Petr. Ledesm. *de excomm c.5 concl.4.*

Sed probabiliùs respondeo: Posse validè, quamuis non licite, Censuras ferre. Quia probabilius est, quod Ecclesia non velit priuare iudicem vsu suæ Iurisdictionis, quo vsque excommunicatus esse constet, & denuncietur: ergo. Sic Ricard. *dist.38 art.7.q.1.* Palud. *q.2. art.3. & q.4.* Sot. *in 4.dist.22. q.2.art 1. circa finem vers. Dubium autem est*, vbi ait hanc sententiam proculdubio esse tenendam. Citatque pro illa Sylvestrum, *verb. excommunicatio 3.* Et benè quamuis id non doceat cõsequenter Sylvester cum oppositum dixerit locis à nobis pro prima sententia adductis. Nauarr. *in sum.c.27. n.7.& 21. & antea c.9.n.8.* Couarr. *in c. Alma.part.1.§. 11. n.4.* & penes ipsum, Abbas, & Felinus *in c.* Ad probandum, de re iudi. Suar. *disp.14.sect.1.à n.8. (& disp.2. sect.5.n.3.* vt citat Corneio Henriq. *lib.13.c.7.§.6. & c. 24.§.4.* Auila *2. part. disp.6.dub.3.vers. Ex quo sequitur.* Filliuc. *tract.11. c.7. n.209.* Sayr. *lib.1.c.5. n.34.* Alter. *lib.2.disp. c.2.* Corn. *in 2.p tract.5.de Censur.disp.2.dub. 4. vers. Et si quæras.* Villalob. *tract.16. diff 6.n.1.* Bizozerus *in summa de excommun. par.2.cap.1.num.5.* Diana *part.5. tractat.9. resol.50.* Ægidius *disp.14.dub.10.n.88.*

Quæstio XXXVIII.

An Iudex excommunicatus manifestus, toleratus tamen, possit validè Censuras ferre?

NEgat Laymann *lib.2. tract.5. part.2. cap.5.* citans Suarium *disp.14 sect.2.* per hæc verba: Sed contrarium probabilius docet Suarez *sect. . num.15.* Non esse validam excommunicationis sententiam, latam à Iudice notoriè excommunicato tolerato, seu non vitando. Quia in Extrauagante Constantiensi nullum ius, fauor, aut licentia data est ipsis excommunicatis, nisi quatenus cedit in gratiam, commodum, aut petitionem reliquorum fidelium: ergo actus iurisdictionis coactiuæ, quos iudex ex officio erga subditum inuitum, non minus nunc inefficaces, seu irriti sunt, quam olim fuerunt. Ita ille. Citat etiam pro hac parte Auila *part.2. disputat.6. dub.3. vers. Prima opinio. & vers. Secunda opinio.* Cai etanum. *verb. excommunicatio, post omnia capita, vers. vbi scito.* Ricardum *in 4. d.18. art.4. q.2.* & Paludanum *quæst.2.*

Sed probabilius longè respondeo: Posse prædictum excommunicatum validè Censuras ferre, & ideo validè alios excommunicare. Quia probabilius longe est, quod omnia quæ geruntur ab Excommunicato etiam publico, dummodo sit toleratus (quia videlicet, nec est publicè denunciatus, nec notorius Clerici percussor) sint valida, siue pertineant ad forum interius, siue ad forum exterius. Ratio est, quia talis, quamdiù publice agnoscitur vetus Iudex, validè exercet actus iurisdictionis vtriusque fori, eo quod Ecclesia, propter bonum commune, & ob vitanda pericula animarum, supplet eius defectum, ergo valide poterit Censuras ferre.

Ex quo patet ad fundamentum Laymanij. Negandum enim est quod fauor ille concessus Iudici, non cedat in gratiam, & commodum reliquorum fidelium, cum detur illi ob bonum commune, & ob vitanda maxima inconuenientia, & pericula illorum. Sic Nauarr. *cap.27.n.7. & 21.* Henriquez *lib 23.cap.7.* (non 8. vt offendes apud Auilam) *num.6.vers. Si autem Iudex. & vers. Nunc ille dicitur.* Auila *part.2. disputat.6. dub 3.* Gutierrez *Can. qq. lib.1. cap.1. num 8. in fine.* Ægidius *disp.14. dub.10. n.91.* Filliucius *tract.11.cap.6. n.144.* & Bonacina *disp.2. de Cens q.2. punct.5. num.3* Qui vterque citant pro hac parte Suarium *disp.14. sect 1. n.8. & 10.* Sed non ita benè quia in his locis loquitur de excommunicato occulto, non publico tolerato. Sic etiam Corn. *tract. de excomm. disp.10.§.5.dub.2.* Bauny *tract.2. disp.2.q.6.vers. Quintum.* Dian. *part.5.tract.9.resol.135.*

Quæstio XXXIX.

An Prælatus, seu Iudex, qui potestatem habet ferendi Censuras, possit illas ferre contra eum, qui anteà legitimè appellauerat; aut recusationem fecerat?

REspondeo tanquam certum: Non posse. Quia appellatio, in tempore facta, suspendit vsum iurisdictionis in Iudice; vt habetur expressè *in cap. Romana, & c.si à Iudice, de Appellat. in 6.* & ibi Glossa *verb. teneris.* Idemque omnino facit recusatio Iudicis, facta antequam sententiam excommunicationis vel alterius Censuræ ferat, vt habetur etiam expressè *cap. Quoties Episcopi.2.q.6. & ibi* Gloss *Appellent.* Sic omnes. Vgolin. *tabul.1.cap.2. §.22.& 23.* Filliucius *tract.11. cap.2. q.9. n.40.* Corneio *tract.5.de Cens. in genere.disp.2.dub. 4. vers. Infero tertiò* Ægid *disp.13. de Cens. dub.5. n.35.* Alter. *lib.3. de Cens disp.5 c.1. per totum.* Qui verò cum communi contrarium docet loquendo de Appellatione non facta in tempore, hoc est facta post latam sententiam excommunicationis, vel alterius Censuræ, quod scilicet, tunc Appellatio non habeat vim suspendendi, ex *cap. Ad reprimendam. de offic. Ordin.* sed solùm deuoluendi, vt superior possit cognoscere de Iustitia excommunicationis.

Quæstio XL.

An possit Prælatus in se ipsum Censuras ferre?

AFfirmandũ videtur, *Primò.* Quia si Episcopus, v.g. cõmunicat cum excommunicato à se ipso, incidit

sed in excommunicationem minorem; & si celebrat in Ecclesia à se intetdicta incurrit irregularitatem:ergo saltem remotè,aut mediatè potest quis in se ipsum Censuras ferre.

Secundò. Quia Concilium, Capitulum, & Collegium, passim fert Censuras in se ipsum: ergo.

Sed, tanquam certum, respondeo non posse. Quia sicut naturale agens nequit agere in seipsum; ita nec morale poterit: nam nemo potest esse agens, & patiens, vt docet Glossa cum communi *in cap. Quoties. 1. quæst.7.* Deinde, quia Censura debet ferri in subditum, vt docent omnes ex D. Thom. *2.2. quæst.67. art.1. & in Addit. ad 3. p. quæst.22. art.4.* & docent omnes. Abbas *cap.1. de raptor. num.12.* D.Thom. *loc.citat.* Suarez *disputat. 2. sect.4. num.5.* Filliucius *loc citat. num.41.* Nauarr. *cap.27. num.6.* per hæc verba: Nec quisquam seipsum *l. qui iurisdictioni ff. de iurisd. omn. iud.* & ob id Episcopus, qui excommunicat generaliter quemcunque qui furatus est, aut furabitur, lusit, aut ludet,licèt ipse faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus secundum Hostien. *in sum. de sentent. excommun. §. Quis valeat.* & S.Thom. *in 4. dist.18. q.2. ad 2.* & Ioan.Andr. *in reg. cui licet,lib.6.* communiter receptos. Vt probat Henric. *lib.de Synodo 2. part.art.2. num.16.* Sed si Episcopus solum esset denunciator excommunicationis Summi Pontificis, aut excommunicationis alterius Episcopi, aut eius Vicarij aut alius, qui excommunicat, maneret excommunicatus secundum Bernar. de Busto *part.2. Serm.37. pag.3.* & mentem omnium.Hæc vsque meus Nauarrus.Cornejo *dub.4. cit.vers. Ex qua infero pag.530.* Hurtadus *de censur. in comm. diff.6. vers. Quarto requiritur.* Villalobos *tractat.16. diff.6. num.3.* & omnes.

Ad Primum argumentum in contrarium, concesso antecedenti, neganda est consequentia; quia licet verum sit, quod in dictis casibus Episcopus incurreret præfatas Censuras, sed non à se latas,sed ab alio,nempe à Iure, seu à Summo Pontifice.

Ad Secundum dicendum, quod Concilium, Capitulum, seu Collegium nunquam fert Censuras in totum Concilium, Capitulum, &c. quia non potest esse sibi subiectum tanquam Superiori habenti iurisdictionem in se: sed solum fert Censuras contra singulos de Concilio, Capitulo, & Collegio, *c. irrefragabili, de offic. Ordin.* quia singuli de Concilio, Capitulo &c. tanquam partes subiiciuntur Concilio &c. vt suo toti.

Qvæstio XLI.

An Iudex, seu Prælatus, possit in causa propria Censuram, per modum iudicij, ferre?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Sic expresè definuit D. Gregorius, relatus in *cap. Inter querelas.23. quæst.4.* vbi Glossa *verb. propria.* optimam rationem assignat; quia nemo permittitur esse iudex in propria causa. Accipe verba Glossæ: Ergo Episcopus non potest excommunicare aliquem, pro iniuria sibi facta, vt hic, & *infrà eo. quæst.5.* de occidendis. Nec enim potest esse iudex in causa sua, *vt 4. quæst.4. cap.1.* Sic Glossa Et benè. Quia vt dictis constat, nemo potest iudicare nisi sibi subiectum: ergo cum nemo sit ibi subiectum, nemo potst in sua causa ferre iudicium, commune vtrique parti inter quas agitur. Sic omnes. Legantur Suarez Filliucius, Corneio, Villalobos, & alij citati. Diana *part.5. tract.9. resol.52.*

***

Qvæstio XLII.

An saltem possit Prælatus ferre Censuram in propriam defensionem, ad vitandam iniuriam & violentiam,quam subditus illi irrogare vult?

Respondeo tanquam certum: Posse in dicto casu. Quia sic cauetur in *cap. Dilecto. de senten. excommuni. in 6.* Fundaturque in illo principio naturali, quod vim vi repellere licet:ergo ad sui defensionem, optime poterit Prælatus vti armis sibi propriis,qualis est potestas ecclesiastica,in Ecclesiæ Principe.Sic Suares *loc.cit. num.8.* Filliuc. *num.42.* Corneio *dub.4. cit. versu, Infero Secundo.* Hurtadus *diff.6.cit. versu Quarto. in fine.* Villalob. *loc.cit. num.5.* Rastellius *dicens in genere quæst.2. pag.37. num.5.* Quia in dicto casu, inquit, non procedit Prælatus vt iudex, sed vt defendens semetipsum. Diana *resol.52. cit.* Mercer. *in 3. part.de Sacram.quæst.20. dubit.4.*

Qvæstio XLIII.

An item possit Prælatus ferre Censuram in causa propria, quando hæc est tam manifesta, & publica, vt negari nequeat?

Respondeo tanquam certum: Etiam in hoc casu posse. Sic Abbas. in *cap.Cum venissent.de Iudiciis, n.6. 10. & 11.* & in *cap.1. de offic. deleg. n.6.* Et tenenr cum illo Suarez, Filliuc. Corneio,Rastellius,Diana,& Mercerus *loc.cit.* & Villalob. *loc. cit.* Sic concludens: Y tãbien valdria, quando la causa es manifiesta, y publica, de suerte que no fuesse menester examinarla, que en tal caso puede iuzgar en propria causa, y poner censura. Sic ille.

Qvæstio XLIV.

An possit quis in Superiorem,aut saltem, in æqualem Censuras ferre?

Respondeo tanquam certum:Non posse. Quia ferre Censuras est actus iudicialis habens vim coactiuam: at sic est, quod nemo, nisi sibi subditum, cogere potest: ergo nec inferior in Superiorem, nec æqualis in æqualem, aut par in parem,Censuras ferre potest. Et quidem, quod inferior Superiorem suum aliqua Censura obligare nequeat,habetur *in c.Inferior. dist.21. & cap. Cum Inferior. de maiorit. & obed.* Quod verò, nec æqualis æqualem,in *c. Innotuit.§. Quamuis. de electio.* Quia *par in parem* (inquit textus) *non habet imperium.* Vnde si duo Vicarij ab eodem Archiepiscopo æquali auctoritate constituantur, vt fit semper ab Archiepiscopo Toletano, nullo modo poterit alter in alterum Censuram ferre, dato,quod vnus eorum delictum aliquod committeret. Sic ex D. Thoma *in addit. ad 3.part.q.22. art.4.* docent omnes Theologi. Sot.*dist.22.q.2.art.2.* Vgol. *tabula 1.c.2.§.11.n.21.* Corneio *tract.5.de Cens.in gen.disp.2.dub.4.pag.531.* Sylvest. *vers excommunicatio. 1.n.8. & 9.* Auila *2. part. cap.3. disp.1. dub.7.* Petr.Ledesma *tract.de excomm.c.5.concl.5.*

Qvæstio XLV.

An, qui potestatem habet Censuras ferendi, debeat necessariò, ad validè illas ferendas, aduertere, & intendere eas infligere?

Respondeo tanquam certum: Debere necessariò. Quia si non aduertat quid agat, non agit, vt homo:etsi non intẽdit eas infligere,non fert illas validè, cum intentio operãdi sit,quæ dat valorem actionibus humanis

humanis, *ex capite cum voluntate. de Sentent. excomm.* ergo. Ex quo constat, quod quoties Prælatus sub Censura aliqua præcipit, non ea intentione, vt à transgressoribus præcepti, contrahatur, sed solum ad inferendum metum, seu exaggerandum rem, quæ præcipitur, tunc revera non incurritur Censura: & hæc solet comminatoria appellari. Sic omnes DD. Filliuc. *cap. 2. 2. cit. num* 43. Hurtadus *de Censur. in com. diff. 6.* Villalob. *diff. 6. cit. num. 6.* Suarez *disput. 2. sect. 4. n. 10.* Qui admonet Prælatos, ne iis comminatoriis Censuris vtantur: tum, quia eo ipso, quod vera intentione non procedunt, fictionem quandam continere videntur: tum etiam, quia fieri facile potest, vt ea occasione nonnulli simpliciores ex cõscientia erronea grauiter peccent: alij verò, qui perspicaciores sibi videntur, interdum veras Censuras contemnant. Sic ille. Et benè Alterius *lib. 3. de censur. disp. 4. cap. 1* Bauny *tract. 1. quæst. 8. pag. 9.* Corneio *tract. 5. cit. disput. 2. dub. 4. in fine.*

Qvæstio XLVI.

An etiam sit necessarium ad validè Censuras ferendas, quod Iudex libera voluntate illas ferat?

Respondeo tanquam certum: Etiam esse necessarium. Quia actus non liber, non est humanus, vt constat: ergo homines ligare non potest. Vnde necessarius est vsus actualis rationis in eo, qui Censuras ferre velit, quia sine illo, non potest esse liber vsus voluntatis. Sic omnes DD. legantur citati.

Qvæstio XLVII.

An Censura lata à Iudice, vi, & metu cadente in virum constantem, valida sit?

Negant quidam DD. existimantes, talem Censuram, nullam, & irritam esse. Ratio eorum est. Quia absolutio à Censura vi, & metu cadente in constantem virum expressa, & extorta, est nulla ex decreto Gregorij X. in *in cap. vnico, de his, quæ vi metusve causa fiunt:* ergo & Censura, seu ligatio eadem vi, vel metu imposita: patet consequentia: tum, quia æquale ius est ligandi, & soluendi, vt habetur in *cap. verbum. de pœnit. dist. 1.* tum etiam; quia iura promptiora sunt ad soluendum, quam ad ligandum: ergo si absolutio, quæ fauorabilis est, censetur iure irrita, ratione metus, & violentiæ, multò magis idem erit censendum de ipsa Censura, quæ odiosa est. Ita Vgolinus *tab. 1. cap. 2. §. 4. num. 2.* (vnde malè citatur ab Henrico de Villalob. pro opposita parte) Sayrus *lib. 1. cap. 16. n. 9.* quos refert ac sequitur Corneio *tract. 5. de censur. in gen. disput. 2. dub. 4. pag. 582.*

Sed probabiliùs respondeo: Esse omnino validam. Ratio est. Quia Censura sic lata, nec est inualida iure naturali, nec iure positiuo: ergo non est inualida. Quod non sit inualida iure naturali, constat; quia quamuis eo metu Censura feratur, est simpliciter voluntaria, cum voluntas coacta voluntas sit, ex Arist. *3. ethicor. cap. 1. & l. si mulier. §. si metu. ff. quod metus causa.* Deinde nec est inualida iure positiuo, quia nullum est, quo irritetur talis Censura, sicut datur, quo irritetur absolutio: ergo. Sic Glossa in *cap. vnic. de his, quæ vi, metus ve causa fiunt. in 6. verb. Vacuamus.* & *in cap. Iniustum. 11. quæst. 3. verb. Non valet.* & *in cap. Quatuor. 10. quæst. 3. verb. Timore.* Abbas *in cap. 2. de iis, quæ vi. num. 17.* Suarez *disp. 2. sect. 5 à num. 2.* Filliuc. *tract. 11. cap. 2. quæst. 9. num* 44. Bonac. *disp. 1. de censur. q. 1. punct. 12. n. 1.* Ægidius *disp* 13 *dub. 5. à num. 36.* Alterius *lib. 3. disp. 9. cap. 1 pag* 147. Hurtad. *tract. de censur. in comm. diff. 6. vers. Quod autem.* Bauny *tract. 1. q. 8. pag. 9.* Candid. *disquis. 22. art. 29. pag. 255* Luysius de Torres *disp. 2. de Censur. dub. 2. pag. 3.* Villalob. *tract. 16. diff. 6. num. 7.* Rastellius *de censur. in genere quæst 2. pagina mihi* 42.

Ad fundamentum contrariorum, concessio antecedenti, neganda est consequentia. Ad cuius primam probationem dicendum est *primò*, vtique verum esse, quod in ecclesia par sit ius ligandi atque soluendi, quia ad illam pertinet & ligare Censuris fideles, & etiam illos à censuris absoluere. *Matth. 18. Quæcumque ligaueritis, &c. Secundò* Quia licèt hæc regula sit vera, quod qui potest ligare potest absoluere; & ex consequenti, qui non potest soluere non potest ligare, patitur tamẽ aliquas exceptiones, vt notauit Glossa *c. Inferior. dist. 21.* vt in Incendariis excommunicatis, & idem dicendum est in præsenti casu.

Ad secundam probationem, concedendum est iura promptiora esse ad soluendum, qnam ad ligandum; ad indulgendum, quàm ad puniendum, negandum tamen inde sequi, quod si ius, aut Ecclesia, reddit nullam absolutionem ex graui metu, velit etiam excommunicationem aut aliam Censuram latam ex tali metu esse nullam: tum quia in his quę iure humano decreta sunt, non licet ab vno casu inferre ad alium, tum etiam; quia Ecclesia expressè declarauit absolutionem ex metu esse nullam, & nihil dixit de excommunicatione; quia magis congruit id decernere de absolutione, quam de excommunicatione, vt bene probant Authores citati: præcipuè Alterius.

DISPVTATIO III.

De Causa materiali remota Censuræ, de Subiecto videlicet.

Qvæstio Prima.

An Creaturæ irrationales, vt Locustæ, Bruchi, & alia animalia, quæ semina depascuntur, sint capaces Censuræ?

Affirmandum videtur *Primò*: quia in aliquibus locis viget consuetudo præcipiendi prædictis animalibus, vt intra certum dierum spatium sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, terminos illius territorij deserant.

Secundò, quia in exorcismis, quibus vtuntur Ministri Ecclesiæ contra prædicta animalia admisceri solet sæpe nomen anathematis, & excommunicationis: ergo possunt excommunicari.

Sed tanquam certissimum, respondeo: non esse capaces Censuræ. Quia dictæ irrationales creaturæ sunt incapaces culpæ: ergo & Censuræ, cùm hæc culpam supponat.

Vnde ad primam rationem dubitandi dicendum est, talem actionem esse omnino superstitiosam. Ad secundum dicendum, quod Ministri Ecclesiæ non vtuntur illis verbis intentione ferendi Censuras contra dicta animalia, sed intentione detestandi, execrandi, & maledicendi illis, postulando à Deo, vt illa destruat, & ad interitum reducat. Sic omnes. Nauarr. *cap. 27. n. 13. in fine. & consil. 52. de sent. excomm.* Sotus *dist. 22. q. 2. art. 2.* Henriq. *lib. 13. c. 25. n. 1.* Suarez *disp. 5. sect. 1. n. 2.* Filliuc. *tract. 11. c. 5. n. 121.* Alterius *lib. 3. disp. 10 c. 2.* Rastellius *de cens. in gen q. 4. art. vni. n. 2.* Hurtad. *de censur. in comm. diff. 7. num. 27.* Reginald. *lib. 9. n. 134.* Ægid. *disp. 13. n. 47.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 5* Bass. *verb. cens. n. 17.* Auila *part. 2. cap. 4. disp. vni. dub. 3.* Villalobos *tract. 16. diff. 14. n. 1.* Ciruejo *in part. 3. de superst. cap. 10.* & Castro Palao *disputat. 1. punct. 6. num 1.*

Qvæstio II.

An Angeli sint capaces Censuræ?

Affirmandum videtur. Nam Paul. Apostol. *ad Galat.* 1. Anathema dicit in eum, qui contra Euangelium docet, etiamsi Angelus sit.

Sed tanquam certum respondeo: Non esse capaces. Quia nec pertinent ad forum Ecclesiæ: nec sunt subditi illius, sed custodes: nec effectus, quos parit Censura possunt habere locum in illis, vt constat. Vnde ad verba citata Pauli dicendum est, non significare veram Censuram ecclesiasticam, sed solùm maledictionem, & detestationem; quasi diceret Paulus, *Qui aliud euangelizauerit quàm quod ego euangelizaui, anathema sit*, idest, execrandus, maledictus, & detestabilis; *etiam si sit Angelus*; quæ verba addidit Paulus ad ostendendam Euangelij stabilitatem, & firmitatem. Sic omnes DD. Suar. Filliucius, Palao, Bauny, Alterius, & alij *loc. citat.* Qui idem dicunt de anima separata.

Qvæstio III.

An Dæmones possint Censuris ligari?

Affirmandum videtur. Quia in aliquibus exorcismis, quibus aliqui Exorcistæ vtuntur, in adiuratione Dæmonum, sæpe excommunicantur & anathematizantur. Imò id fecisse D. Bernardum ferendo excommunicationem in quemdam dæmonem succubum, narrat Author mallei maleficarum.

Sed, tanquam certum, respondeo: non posse. Tum ob rationes nuper dictas: tum etiam, quia Censura fertur propter delictum, & contumaciam ad emendationem ipsius Contumacis: at sic est, quod dæmones non sunt capaces emendationis: ergo nec Censuræ. Sic docent omnes. Legantur Alterius *disp.* 10. *cit. cap.* 1. & 2. Suarez *disputat.* 4. *sect.* 1. *num.* 1. & 2. Bonacina *punct.* 4. *cit. num.* 1. & 4. Palao *loc. cit.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 13. Filliucius *loc. citat. num.* 120. & 122. *concludens* cum communi omnium, solùm hominem viatorem posse ligari Censuris. Quia non Beati cum peccare non possint, non Dæmones, & damnati, quia emendari nequeunt, non tandem animæ existentes in purgatorio, quia iam sunt extra forum Ecclesiæ militantis: ergo &c.

Ad rationem dubitandi dicendum ex dictis, quod quando Exorcistæ vtuntur verbis *excommunico, anathematizo* &c. in adiuratione Dæmonum, non velint ferre veram Censuram ecclesiasticam in illos, sed vsurpant prædicta verba, pro maledictione, & detestatione, quia volunt compellere Dæmones virtute & potestate Ordinis, & orationum ab Ecclesia institutarum, vt exeant à corporibus obsessis, & desinant illa amplius vexare.

Qvæstio IV.

An Mortui possint Censura aliqua ligari?

Affirmant plures Doctores. Quia ex pluribus capitibus iuris constat, mortuos posse excommunicari, immo, & de facto aliquando excommunicatos fuisse: ergo. Antecedens probatur *ex cap. Sane.* 24. *q.* 2. vbi habetur, Hæreticos post mortem esse anathematizandos. Ex *cap. si quis Episcopus, de Hæret.* vbi præcipitur, vt propter quædam delicta Episcopi, post mortem saltem ei anathema dicatur, atque eius nomen inter dei sacerdotes nullo modo recitetur. Et denique, *ex cap. Neque.* 88. *dist.* vbi refertur, Cyprianum, propter speciale crimen, quemdam mortuum excommunicasse: ergo. *Secundò.* Quia, qui ante mortem non fuit absolutus à Censura excommunicationis quam incurrit, manet post mortem excommunicatus, si quidem post mortem ab illa absoluitur: ergo post mortem potest etiam excommunicari, quia eiusdem rationis est, ligatum permanere, vel de nouo ligari. Ita sentiunt Glossa *in cap. siquis Episcop. cit. verb. post mortem.* In *cap. Iudæi.* 2. *de Iudæ. verb. Prmittatur.* Abbas in *d. cap. siquis Romanus in singul.* 725. Tabiena *verb. Excommunicatio.* 4. §. 1. Gabriel *dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 5. *corol.* 4. Ricard. *ea dist. art.* 4. *quæst.* 4. Hugolinus *tab.* 1. *cap.* 17. §. 2. *num.* 3. & *cap.* 19. Bauny *tract.* 1. *quæst.* 13. vbi docet, quod, etsi mortui, non omnium sint Censurarum capaces, excommunicari tamen ob eadem crimina possint, ob quæ viui excommunicati fuissent: quod & latè probat.

Sed probabiliùs respondeo: Nullo modo, saltem directè, & immediate, posse mortuos homines Censura aliqua ligari. *Primò.* Quia Ecclesia non habet iurisdictionem in mortuos, sed in viuos dumtaxat, vt definuit Gelasius Papa *in cap. legatur.* 24. *quæst.* 2. citans illa verba Saluatoris, *Math.* 17. *Quodcumque ligaueritis super terram:* ergo non potest illos Censura aliqua punire.

Secundò. Quia Censura potest ferri in animam separatam, cum iam sit extra forum Ecclesiæ militantis; nec in corpus, cum iam sit incapax rationis, & emendationis: ergo nullo modo ferri potest in mortuum. Sic Ioan de Lingano *tit. de Censuris* §. 9. *num.* 2. & 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 13. & 271. Couarr. *cap. Alma Mater.* 1. *part.* §. 11. *num.* 8. dicens, id esse communi Theologorum, & Canonistarum sententia probatissimum. Castro *lib.* 2. *de Iusta Hæretic. punit. cap.* 19. & 20. Sotus *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 2. Sylvest. *verb. excommunicatio.* 1. §. 7. Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 16. *part.* 4. *vers. Quoad* 2. D. Anton. 3. *part. tit.* 27. *cap.* 75. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 25. *num.* 1. Armilla *v. excommunicatio* §. 28. Perez *l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *ordin. pag.* 85. Turrecrem. 24. *quæst.* 2. Auila 2. *p. cap.* 4. *disput. vnic. dub.* 8. Suarez *disputat.* 5. *sect.* 1. Ægidius *disputat.* 13. *dub.* 6. Alterius *lib.* 3. *disputat.* 10. *cap.* 3. Bonacina *punct.* 4. *cit. num.* 1. Filliuc. *tractat.* 11. *cap.* 5. *num.* 123. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 8. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 131. Vasquez *de excomm. dub.* 17. *num.* 6. Hurtadus *de cens. in comm. diff.* 6. *num.* 27. Laymann *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 23. *dub.* 1. Corneio *tract.* 5. *de Censur. in gen. disp.* 9. *dub.* 1. Candidus *disquis.* 22. *art.* 9. *pag.* 228. Bassæus *verb. Censura num.* 17. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 4. *num.* 1. Villalob. *tract.* 16. *diff.* 14. *num.* 1. & 2. Valentia *disput.* 7. *quæst.* 17. *punct.* 4. Petr. Ledesma *de excomm. cap.* 5. *difficult.* 2. *post.* 4. *concl.* Castro Palao *disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 1.

Ad fundamentum pro contraria sententia adductum, Respondent Sylvest. Suarez, Sayrus, Alterius, & alij, ibi non præcipi ferri sententiam excommunicationis in hæreticos, quia iam eam in vita ipso facto propter hæresim incurrerant, sed solùm præcipi, promulgari, & seruari sententiam illã, quæ ab ipso iure lata fuerat, in hæreticum dum viuebat. Alij respondent in illis textibus, non præcipi defunctos excommunicati propriè, sed maledici, & execrari, iuxta à nobis supra dicta; ita Auila, & alij. Sed melius respondeo cum Corneio, concedendo in prædictis textibus verè esse sermonem de excommunicatione, negando tamen illam esse latam directè, & immediate in defunctos, aut comprehendere omnes effectus excommunicatio duo operetur, vnum, ne excommunicatus Ecclesiæ sacramentis, & suffragiis vtatur; alterum, ne Christiani pro eo suffragia offerant, & sepulturam non donent ecclesiasticam, dicendum est, quod dicta excommunicatio lata contra defunctos, non operetur primum effectum contra ipsos, sed secundum, & hoc non immediatè in ipsis defunctis, sed in viuis, quibus prohibetur, ne pro talibus defunctis orent, hoc autem

non

non est excommunicari defunctos directe, cum revera nulla Censura ligentur; sed solum est, quædam prohibitio viuorum, quæ respectu ipsorum defunctorum, dici potest indirecta excommunicatio. Huc vsque Corneio, legantur Alter. Castro, & Couarr. *loc. cit.* Pro solutione autem secundi argumenti, sit

Qvæstio V.

An qui Censura aliqua ligatus moritur, permaneat post mortem illa ligatus?

Affirmant Authores pro prima sententia adducti. Quorum fundamentum est tactum: nempe, Quia Excommunicati iam defuncti possunt absolui, sicuti facto multoties absoluuntur ab Ecclesia, vt constat ex *cap. A nobis 2. & cap. sacris, de sentent. excomm*: ergo quia erant excommunicati. Ita præter citatos Authores, tenent valentia *disp. 7. quæst. 17. punct. 4.* per hæc verba: Denique & est illud notandum, quamuis defunctus, qui in excommunicatione è vita discessit, maneat etiam post mortem excommunicatus, non posse tamen iam defunctum de nouo excommunicari. Ita ille & Auila *2. part. cap. 4. disp. vni dub. 8. con. 1.*

Sed probabiliùs respondeo: non permanere absolute loquendo, iam ligatum illum, qui censura aliqua ligatus obiit. Nam aut excommunicatus decessit in gratia, & tunc iam est absolutus coram Deo: aut in peccato, & tunc cum sit damnatus, iam sustinet pœnam vltimam, & maximam. Vnde nec super est ei alia, nec indiget absolutione saltem directa, cum nihil ei prodesse possit: ergo per mortem omnis Censura tollitur, ac dissoluitur. Sic Suarez *disput. 5 sect. 1. num. 11.* Alterius *lib. 3. disput. 10. cap. 3.* Hurtadus *diff. 7. cit. vers. Immo nec defuncti.* Sayrus *lib. 1. cap. 8. num. 11.* Ægidius *loc. cit. num. 43.* Corneio. *loc. citat.* Bonacina *disputat. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 2.* Et ante hos Palud. *in 4. dist. 18. quæst. 1. num. 7.* & alij communiter.

Ad fundamentum contrarium dicendum est, quod prædicta capita non sunt intelligenda de absolutione directa collata defunctis, cum hi, iam non permaneant directè excommunicati; sed de absolutione indirecta, hoc est, de facultate concessa viuis, vt pro tali defuncto orent, & offerant suffragia, illiquè sepulturam concedant; propter hoc ergo, est necessaria absolutio in foro Ecclesiæ, & propter hoc absoluit Ecsia mortuos indirectè; sicut diximus indirecte posse per illam ligari.

Qvæstio VI.

An qui mandauit Clericum percutere, Si ante executionem vulneris, moriatur, incurrat excommunicationem, latam in cap. Si quis suadente, *succedente postea percussione?*

Affirmant aliqui ex prædictis authoribus apud Vgolinum *tab. 1. de cens. cap. 17. §. 2.*

Sed probabilius respondeo: non incurrere. Quia, vt supra est habitum, post mortem nullus est capax excommunicationis. Vt igitur talis Mandans incurreret Censuram, necessum erat, quod non solùm esset capax Censuræ eo tempore, quo dedit causam delicto, ob quod Censura incurritur; sed maxime in eo, in quo effectus consummatur, cum tunc Censura, quasi inhærere incipiat, non antea. Sic Glossa, Innoc. & Abbas, *in cap. Mulieres. §. Illi vero.* quos citat, & sequitur Suarez *disput. 5. cit. sect. 1. num. 15.* Alterius *cap. 3. cit. pag. 365.* Cotneio *tract. 7. cit. disp. 9. dub. 1.* & alij, Qui idem, & consequenter dicunt de illo, qui excommunicatur sub conditione, vbi infrà decem dies restituat, & antequam dies decimus adueniat, moritur, is enim non incurret in excommunicationem, etiam si non restituerit; cum talis excommunicatio intra illos decem dies non eum ligauerit, & posteà ligare non potuerit post mortem ob subiecti incapacitatè. Legatur etiam Filliuc. *loc. cit. n. 125.* vbi alios similes casus accumulat. & *infrà disput. 4. à quæst. 15.*

Qvæstio VII.

An Iudæi, & alij infideles non baptizati, possint ab Ecclesia Censuris ligari?

Respondeo vt quid certum: non posse. Quia huiusmodi, nec sunt subditi Ecclesiæ, nec capaces bonorum spiritualium, quibus priuant ecclesiasticæ Censuræ: & ideo de illis Ecclesia iudicare nequit, iuxta illud Pauli, *ad Corinth. 5. de his, qui foris sunt, nihil ad nos.* Sic omnes Doctores, præcipue citati.

Qvæstio VIII.

An saltem Cathecumeni sint Censuræ ecclesiasticæ capaces?

Affirmauit Archidiaconus *in cap. Eos, de Consecr. dist. 4.* Quem nonnulli alij sunt sequuti, vt firmat Alterius, *infra.* Horum fundamentum fuit; quia Cathecumeni possunt habere gratiam Dei: ergo & esse membrum Ecclesiæ, ac ita subesse potestati Papæ: ergo & poterunt ab ipsomet Ecclesiæ Censuris ligari.

Sed vt certum, respondeo: non esse capaces. Quia nec fides, nec charitas, nec gratia faciunt hominem irreuocabiliter subiectum Ecclesiæ, eiusque capiti, sed Baptismus, qui est ianua per quam quis ingreditur Ecclesiam, illique irreuocabiliter subiicitur. Vnde cum Cathecumeni non sint insigniti Charactere baptismali, non sunt dicto modo subiecti potestati Eccelesiæ, & consequenter non possunt eius ligari Censuris. Sic communis Doctorum. D. Thom. *in addit. quæst. 22. art. 5. ad 1.* Nauarr. *cap. 27. num. 13.* Henriquez *lib. 13. cap. 25. num. 1.* Suarez *disput. 5. sect. 1. num. 17. & 25.* Filliuc. *tract. 11. cap. 5. num. 127.* Bonac. *disput. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 6.* Alterius *lib. 3. disp. 10. cap. 4. pag. 368.* & Hurtadus *diff. 7.* Palao *punct. 6. citat. num. 1. vers. Secundò debet esse.*

Qvæstio IX.

An Hæretici, vel Apostatæ, possint Censuræ Ecclesiasticæ vinculo obstringi?

Respondeo vt quid certissimum: posse. Quia per characterem, quem in Baptismum susceperе, remanent semper subiecti iurisdictioni Ecclesiæ: ergo possunt ab illa Censuris, etiam directè ligari. Sic omnes. Legantur Alterius *lib. 3. disput. 10. cap. 4.* Filliucius *tract. 11. cap. 5. num. 129.* Palao *loc. cit.*

Qvæstio X.

An omnes homines baptizati, etiamsi careant vsu rationis, sint Censuræ capaces?

Respondeo quod non. Quia sicut est necessarium, quod sint Ecclesiæ subiecti per Baptismum: sic & quod sint rationis compotes. Ratio est. Quia vbi non adest vsus rationis, ibi abest culpa: at vbi non adest culpa, non potest adesse Censura, cum hæc illam supponat: ergo. Sic omnes DD. inde colligentes quod infantes ante septennium completum non non sint capaces Censuræ, eo quod hæ non ferantur nisi propter propriam culpam, cuius isti, vt supponimus

nimus, sunt incapaces. Legantur Suarez *disp. 5. sect. 1. à num. 17.* Fillicius *tract. 11. cap. 5. à num. 130.* Alterius *lib. 3. disput. 10. cap. 4.* Cornejo *tract. 5. disput. 9. dub. 3.* & Bonacina *disp. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 7. aliàs 9.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 2. docum. 4. num. 2.* Villalobos *tract. 16. diff. 14. num. 5.* Palao *loc. cit.*

Quæstio XI.

An Pueri impuberes, ratione tamen vtentes, sint capaces ligari censuris tam à iure, quàm ab homine latis?

NEgant esse capaces ligari censuris ab homine latis (licet à iure, concedant) Abbas, Lupus. & alij, quos citant, & sequuntur Vgolinus *tab. 1. de censur. cap. 17. §. 3. num. 5.* Sayrus *lib. 1. cap. 8. num. 4.* & Villalobos *loc. cit.* Quia ante pubertatem (inquiunt) non censetur ad esse sufficiens ratio ad intelligendum ordinem iudiciarium, qui interuenire solet in censuris ab homine latis.

Sed, vt mihi plusquam probabile respondeo: Esse omnino capaces Pueros impuberes, ligari censuris ecclesiæ, siue latis à iure, siue ab homine. Ratio est. Quia pueri impuberes ratione plena vtentes, sunt capaces culpæ mortalis, & consequenter & obligationis præcepti: ergo & consequenter Censurarum Ecclesiæ: ergo si hæc velit illos Censuris ligare, valide & iuste poterit. Sic Suarez *disp. 5 sect. 1 num. 18.* Ægidius *disput. 13. dub. 6. num. 45.* Filliuc *tract. 11. cap. 5. num. 131.* Hurtado *de censur. in comm. diff. 7 num 30.* & communis. Quia bene ad fundamentum contrarium respondent, quod non sit necessarium ad incursionem Censurarum, vt dicti pueri intelliga ntordinem iudiciarium, quia vel non est necessum, vt cum illis interueniat ordo iudiciarius, vel, si est, instrui possint de illo. Sic etiam tenet Palao *disp. 1. punct. 6. num. 2.*

Quæstio XII.

An non solùm possit Ecclesia, sed etiam de facto velit, ligare pueros impuberes, Censuris à se latis?

AFfirmat absolute Hurtad. *de censur. in comm. diff. 7. vers. Pueri tamen. in fine* citans pro se Alterium *lib. 3. disp. 10. cap. 4.* & Ægidium *disput. 13. dub. 6.*

Sed probabiliùs respondeo: Censendum esse, de facto non velle Ecclesiam pueros impuberes, Censuris à se latis obligare; nisi aliàs ex verbis iuris, aut inflictæ Censuræ id expresè innotescat, aut necessario colligatur. *Primò.* Quia quamuis absolutè dictos pueros obstringere Censuris possit Ecclesia, si compotes sint rationis, vt nuper est habitum; minus tamen communiter conuenit; eo quod tales potiùs virgis, quàm Censuris Ecclesiasticis coërcendi sunt, vt benè ait Ægidius *loc. cit. num. 45.* & sic est, quod non est decens cogitare, quod faciat Ecclesia id quod communiter minus conuenit: ergo neque quod velit suis Censuris ligare impuberes, nisi aliàs id exprimat.

Secundò. Quia piè creditur piam matrem Ecclesiam, nolle vsque ad pubertatem, pueros Censuris ad sua præcepta seruanda cogere, quantumuis possit, vt diximus *tract. 5. de Sacram. disp. 3 quæst. 57. & tract. 7. disp. 3. quæst. 9.* ergo. Sic. Vasquez, Suarez, Corduba, Soto, Azor, Henriquez, Granados, Sà, Diana, & alij quamplures ibidem à nobis citati.

Quæstio XIII.

An amentes, aut insani, qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt, possint ligari Censuris?

REspondeo tanquam certum: non posse. Quia omnino sunt, & fuerunt incapaces doli, & culpæ: ac consequenter pœnæ Censurarum. Sic omnes DD. legantur Suarez *disp. 3. sect. 1. à num. 17.* Filliucius *tract. 11. cap. 5. num. 133.* Bonacina *disp. 11. quæst. 1. punct. 4. num. 8.* Alterius *lib. 13. disp. 10 cap. 4.* Bassæus *verb. Censuræ num 17.* Hurtadus, & Ægidius *loc. cit.* & alij. Qui idem dicunt dicendum de amentibus, qui in amentiam post vsum rationis inciderunt.

Quæstio XIV.

An saltem, amentes, & insani, qui in amentiam post vsum rationis inciderunt, possint ligari Censuris, propter contumaciam, & inobedientiam commissam contra Prælatum, tempore, quo in ipsis vsus rationis vigebat?

REspondeo posse ligari, saltem quoad effectus, quorum sunt capaces, quia vt hi valide ligentur per Censuras, sufficit fuisse contumaces, & inobedientes suis Prælatis. Verum tamen est, quod si præfati post vsum rationis in amentiam perpetuam incidissent, non deberet Iudex aduersus illos Censuram ferre, etiamsi Contumacia præcesserit quando erant sanæ mentis; Quia cum talis Censura respiciat certam personam, & respectu illius sit omnino inutilis, ac sine fructu, cum ob carentiam rationis non possit corrigere, & emendare præteritam contumaciam, non recte faceret iudex prædictos amentes ligando, Censuris, quamuis si faceret, teneret factum. Quod à fortiori dicendum est, casu, quo prædicti in amentiam non perpetuam, sed solum temporalem incidissent, quia tunc non solum validè sed & iustè (si cetera non desiderarentur) possent à Iudice Censuris ligari, cum iam tunc rei se corrigere, & emendare possent, quod est finis intentus ab ipsomet Iudice Censuras ferente. Sic omnes; Suarez *loc cit. à num. 20.* Alterius *cap. 4. cit. col. mihi. 3. & 4.* Bonacina, Hurtadus, Bassæus, & alij *loc. citat.* Corneio *tractat. 5. de Censuris in commun. disputat. 9. dubit. 3.*

Quæstio XV.

An Amentes, & Insani possint incurrere Censuram à lege latam, propter culpam ante amentiam commissam?

REspondeo: Posse, imò & de facto incurrerre, tempore quo effectus in re ponitur: vt v. g. si quis dum ratione vtebatur mandauit seruo percutere Clericum, & postea in amentiam incidit, verè incurrit excommunicationem tempore insaniæ, si tunc seruus mandatum exequatur: sicut etiam incurreret Mandans seruo eamdem percussionem, si seruus illam exequeretur tempore somni, aut ebrietatis mandantis. Ratio est. Quia præcedens mandatum non reuocatur per subsequentem insaniam, somnum, aut ebrietatem, vt constat, argum. *c. Maiores. de Baptis. §. penult.* etgo Censura præfata contrahi debet, eo tempore quo seruus mandatum exequitur: at sic est, quod tunc temporis mandans est insanus, aut amens: ergo tempore insaniæ & amentiæ Censuram latam incurrit. Patet consequentia, quia dicta Censura non potest contrahi antea, cum nondum consummata sit transgressio, & causa Censuræ: ergo debet necessario contrahi tempore

pore amentiæ. Sic Suarez, Alterius, Bonacina, Palao, & Corneio *loc. citat.* & communis.

Qvæstio XVI.

An, sit necesse, vt superiorem habeat in terris, qui Censuris ligari potest?

Respondeo tanquam certum: Esse omnino necessarium. Quia Censura non potest ferri nisi in subditum, *vt suprà disp. 2. quæst.* 40. est habitum. Nam Censura est pœna, quæ imponitur in foro exteriori ad compescendum subditum contumacem: ergo debet necessario imponi à Superiori: ergo qui Censura ligari potest, necessariò debet habere superiorem. Sic omnes. Suarez *disput. 5. sect. 1. à num. 26.* Alterius *lib. 3. de Censur. disp. 10. cap. 5.* Filliuc. *tract. 11. cap. 5. n. 134.* Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 8.* Nauarr. *cap. 27. num. 13.* Auila 2 *part. cap. 4. disp. vni. dub.* 2. Corneio. *tractat. 5. de Cens. in genere disput. 9. dub. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 25. num. 3.* & alij.

Qvæstio XVII.

An Papa ligari possit Censura ab homine, aut à iure lata?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia quãuis sit in Ecclesia, non tamen est in ea, vt subditus, sed vt Pastor vniuersalis, & Prælatus: ergo nec à iure nec ab homine ligari potest Cẽsuris. Vnde quamuis legibus ecclesiasticis, subiectus sit quantum ad vim directiuam, non tamen quantum ad vim coactiuam. Et ita si Papa aliquem Clericum ex ira percuteret, etsi peccaret, non tamen incurreret excommunicationem Canonis, quia ipse est author Iuris positiui, & proinde superior illo: vt constat *ex c. 1. de Constit. c. Proposuit. de Concess. præben.* & probat Caiet. *tom. 1. opusc. tract. 1. de Author. Papæ, & Concil. c. 20.* Nauarr. *in c. Nouit. de Iudi. notab. 3 n. 78.* Sic omnes præcipuè citati. & Bauny *tract. 1. quæst. 12.* Bassæus *verb. Censuræ num. 18.*

Qvæstio XVIII.

An casu saltem, quo Pontifex incideret in hæresim, posset Concilio compelli per Censuras ad comparendum?

Negat Petr. Corneio *tract. 5. de Censur. in gen. disp. 9. dub. 4. vers. obiicies Secundò*, docens quod in proposito casu, nequaquam possit Papa per Censuras compelli à Concilio ad comparendum; sed solum per viam correctionis & exhortationis, vsque ad depositionem, qua facta, tunc ipso facto incurret excommunicationem latam contra hæreticos.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: Posse Papam, in dicto casu dumtaxat, accusari à Concilio, Iudicari, & excommunicari; ex authoritate ministeriali, quam à Deo habet Ecclesia specialiter ad hunc finem. Hæc responsio colligitur clarè *ex cap. si Papa dist.* 40. vbi sic dicitur. *Huius* (scilicet, Papæ) *culpas istic. redarguere præsumat mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturos à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide deuius.* In quibus verbis habemus, & quod Papa possit esse hæreticus. ibi: *Nisi deprehendatur à fide deuius*: & quod à nemine Iudicari possit, nisi in casu hæresis. ibi: *A nemine est iudicandus &c.* Si ergo &c. Sic Syluest. *v. excomm. 1. num. 8.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 2.* dicens, id esse commune. Henriquez *lib. 13. cap. 25. num. 3.* Archangel. *dist. 18. pag. 289. col. 1.* & alij. Imò id ipsum, contra seipsum, docuit Corneio *disput. 2. de excomm. dub. 7. vers. Quæres an saltem. & vers. Quæres Secundò.* Legatur Glossa *in can si Papa, cit.* vbi multa de hac materia quærit; sed inter alia; An Papa possit statuere, quod non possit accusari de hæresi? Et respondet quod non: quia ex tunc periclitaretur tota Ecclesia, quod non licet. 25. *q. 1. sunt quidam.* Et reuera non potest: Nam eius constitutio esset obseruanda in casu hęresis, & consequẽter in casu, quo Papa desineret esse caput Ecclesiæ: atque ita non teneret Constitutio.

Qvæstio XIX.

An Imperatores & Reges, possint à Summis Pontificibus Censuris ligari, ac puniri?

Respondeo tanquam certum: Posse. Quia licèt quantum ad sæcularem potestatem, non habeant superiorem in terris; bene tamen quantum ad spiritualem, vnde in *cap. Si qui. dist.* 81. dicitur. Peccatum Idololatriæ committit quicumque se Christianum fatatur, & Sedi Apostolicæ non obedit. Et patet hoc exemplis: Nam in primis Beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem (quia consentit, vt S. Ioannes Chrysostomus à suæ Sede pelleretur) excommunicauit, vt habetur *cap. Duo sunt. dist.* 96. & Innocentius IV. Federicum Imperatorem, ob scelera multa, quæ commiserat, anathematizauit, vt refertur *c. Ad Apolica. de sent. & re iud. in 6.* & deinde crescente contumacia illum deposuit ab Imperio, & priuauit Regno Siciliæ. Sic docent omnes DD. nemine de hoc dubitante. Legantur Alterius *lib. 3. disp. 10. cap. 5.* Couarru *cap. Alma. in princip. & lib. 2. variar. cap. 6.* D. Anton. 3 *part. tit. 22. cap. 5. §. 17.* Auila 2 *part. cap. 4. disput. vni dub. 4.* & Henriquez *lib. 13. cap. 25. in fine.*

Qvæstio XX.

An, stando in iure diuino, & etiam in iure communi antiquo, possint Imperatores, & Reges ligari Censuris, latis non solum à Papa, sed etiam ab Episcopis?

Respondeo tanquam certum: Etiam posse à suis Episcopis. Et in primis, quod id possint de iure diuino probatur: quia Episcopus in suã diœcesi potest quidquid Pontifex in vniuersali Ecclesia, excepta definitione rerum fidei. De iure verò antiquo, etiam constat ex *cap. Duo cit.* vbi habetur, quod D. Ambrosius Imperatorem Theodosium excommunicauit, & ab ingressu Ecclesiæ prohibuit: ergo tam ex iure diuino, quam ex iure communi antiquo, Imperatores, & Reges Censuris possunt ligari à suis Episcopis. Sic omnes DD. legantur citati, & citandi nuper.

Qvæstio XXI.

An etiam stando in iure nouo, aut minus antiquo, possint Imperatores, & Reges à suis Episcopis puniri Censuris?

Negant Sylvest. *verb. excommun. 1. n. 10.* per hæc verba: Nec similiter excommunicari potest Imperator, vel Princeps, ab Episcopo suo. 2. *q. 7. §. Cum humanam.* Tabien. *excomm. 4. populo ante q. 3.* & Armill. *verb. excomm. num. 28.* qui allegant *§. Balaam. 2. q. 7.* Idem docent Auila *dub. 4. cit. concl. 2.* D. Anton. 2 *p. tit. 24. c. 75.* Corn. *tract. 5. cens. in gen. disp. 8. dub. 4. vers. Dico. secundò.*

Sed probabilius respondeo: Etiam posse. Quia nullo iure per Doctores oppositæ partis citato, eximitur priuilegium, quo Rex, aut Imperator à Iurisdictione sui Episcopi, in hac parte, eximatur. Nam in primis, *§. cum humanam*, non inuenitur dicta 2. *q. 7. & §. Item cum Balaam* quod ponitur, post *cap. Nos si*

competenter. nil ad propositum facit, vt post Henriquez, fatetur ipsemet Auila cit. ergo dicendum est, quod etiam ex nouiori iure, non est prohibitum, quod Rex, aut Imperaror à suis Episcopis Censuris possint obstringi. Sic Alterius *lib.3. disp.10. cap.5.* Henriquez *lib.13. cap.25. numero 5. & in glossa lit.D.* & alij statim citandi.

Qvæstio XXII.

An saltem ex priuilegio particulari, sint Reges & Imperatores exempti à iurisdictione Episcoporum; ita vt non possint Episcopi eos, auctoritate propria, Censuris obstringere?

NEgant Alterius *loc.cit.* dicens, quod quamuis regulariter propter reuerentiam Regis, aut Imperatoris, excommunicari non soleant ab Episcopis, possint optimè, si sceleris pondus, & qualitas id postulet.

Sed omnino oppositum respondeo dicendo quod Imperatores, & Reges ex vi priuilegij particularis eximantur à Iurisdictione Episcoporum, itaut ab ipsis, absque authoritate Pontificis, nequeant Censuris ligari. Quia in hac re ratione priuilegij non sunt subditi Episcopis. Et quamuis verum sit quod de huiusmodi priuilegio non satis constet, credendum tamen est Reges & Imperatores illud habere; cum id communiter ab omnibus Doctoribus admittatur. Sic Henriquez *lib.13. c.25. n.5.* Auila *loc.cit. concl* 3. Bonac. *disp.1. q.1. punct.4. n.15.* Corn. *loc.cit* Filliuc. *tract.11. c.5. n.134. vers. Infertur tertiò.* Castr Pal. *disp.2. punct.6. n.3.*

Qvæstio XXIII.

An Vniuersitas, Communitas, seu Collegium, possit interdici, aut suspendi?

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia huiusmodi Censuræ, non sunt ita graues, ac est excommunicatio; nec requirunt contumaciam personalem. sed sufficit contumacia in capite: ergo licèt ferri non possit excommunicatio in totam Vniuersitatem, aut Communitatem, vt statim dicam, benè tamen suspensio, aut interdictum. Sic habetur in *cap. Quia sæpe, de elect. in 6. & c. Non est vobis, desponsal.* Et docent omnes. D. Thom. *in add. q.22. art.4. ad 2. & q.23. art.3. ad.3.* Sotus *q.2. art.2.* Nauarr. *in Man. c.27. n.168.* Henriq *lib.13. cap.25. n.4.* Filliuc. *loc.cit. n.138.* Bonac. *loc cit. sub.n 8.* Candid. *disquis.22. art.9. dub.7.* & alij. De quo vlterius agemus *tract. de suspens. disp.2. q.5. & tract. de Interdicto. disputat. etiam 2. quæst.10.*

Qvæstio XXIV.

An etiam sicut Interdici, & suspendi potest Communitas, seu Collegium, sic etiam possit immediatè excommunicari dicendo: Excommunico talem Communitatem, vel Collegium?

REspondeo tanquam certum: non ita posse. Quia excommunicatio ferri non potest nisi in personam determinatam, tum, quia peccatum mortale quod excommunicationem præcedit, est actus personalis, non vniuersitatis, cum hæc non peccet. Tum etiam quia aliàs contingeret sæpe innoxios sententia excommunicationis irretiri. Sic expressè determinatur *in c. Romana. de sent. excomm. in 6.* vbi simpliciter prohibetur Collegium, aut Vniuersitatem posse excõmunicari. Et ideo ita tenent omnes DD. S. Thom. *loc. cit. & in 4. dist.18. q.2. art.3 ad.2.* Sot. *dist.22. q.2. art.2.* (non 5. vt citatum inuenies apud Alterium, non enim nisi tres continet illa quæstio articulos) *concl.2.* Riccard. *dist.18. art.5. q.3.* Palud. *dist.18. q.2.* Nauarr. *c.27 n.13.* Syluest. *excomm. 1. §.10.* Couarr. *lib.2. var.c.8 n.9. & in cap. Alma Mater. 1. p. §.9. n.9. & 2. p. §.1. ad fin.* Vasq. *de excomm. dub.17. n.8.* Suarez *disp.5. sect.1. num.29.* Filliuc. *loc.cit.* Alterius *lib.3. disput.10 cap.6.* Bonacinà & Henriquez *loc.cit.* Luysius *de Censur. lib.2. disput.23. dub.2.* Auila *2. p. cap.4. disp. vni. dub.5. concl.1.* & alij omnes.

Qvæstio XXV.

An si de facto excommunicetur Communitas, seu Collegium ab aliquo Prælato inferiori Papa, teneat, & sit valida excommunicatio?

AFfirmant aliqui quod sit valida, licèt non licita talis excommunicatio, saltem si facta informatione cognoscat Prælatus omnes personas Collegij, seu communitatis deliquisse. Ita Henriq *lib.13. c.25. n.4.* & penes ipsum, D. Thom. *in addit. quæst. 22. art.5.* Nauarr. *cap.27. num.13. & 69. fine* Couarruuias *1. p. in cap. Alma §.9. num.3. fine. & 2. p. §.1. fine.* & Syluest. *v. excommunicatio. 1. §.6. num.10.* Sed certè ex his Authoribus, quos pro se citat Henriquez in primis Nauarrus, nil ad propositum ait *num.69.* immo *num.13.* oppositum innuit his verbis: Non possunt excommunicari Diabolus, anima separata à corpore, Collegium, aut Vniuersitas, quæ non sunt homines *cap. In quadam, de celebr. Missar.* ita ille. Nec Couarruuias id docet, *nam §.9. num.3. cit.* expressè ait, sententiam excommunicationis, non posse ferri in Vniuersitatem *ex cap. Romana.* nec quid amplius ibi addit. Nec *2. p. §.1.* quidquam ad propositum affert. Nec tandem Syluester hanc sententiam absolutè docet, cum potius affirmet, quod Vniuersitas ipsa sumpta, vt aliquid præscindens à singularibus hominibus, nulla authoritate possit excommunicari, benè tamen sumpta pro singularibus personis omnibus collectiuè excommunicati potest, etiam citra Papam, non excommunicando totum Collegium, nec excommunicando singulos de collegio absolutè, vt putauit Hostiensis, dicendo sic: Excommunico Præpositum, Decanum, & omnes alios de Collegio: sed excommunicando singulos cum hac limitatione, Qui, *vel si fecerunt tale quid.* Vel: Qui *fuerunt culpabiles.* Hæc Syluester, & non aliud. Melius posset citari pro hac parte à Glossa in *cap. Romana. cit. verb. penitus.* & penes ipsam Bernard. Angel. *verb. Excommunicatio. 1. num.7.* & Couarruuias *2. variar. cap.8. num.9.* quatenus ait, hanc esse tutiorem. Et expressè tenet Auila *loc. citat. concl.3.* casu quo, præcedente examine, constaret omnes, & singulos de vniuersate, vel de tali Collegio, esse nocentes: tunc enim, inquit, excommunicatio lata ab Episcopo contra talem Communitatem sumptam pro singulis membris, esset valida, licèt illicita. Alterius *lib.3. disputat.10. cap.6. vers. Dico secundò.* Petr. Ledesma *de excomm. c.5. concl.6. vers. Aesta duda.*

Sed probabiliùs respondeo: Non solum esse illicitam; sed & inualidam: etiam casu, quo facta informatione Prælatus cognouisset, omnes personas communitatis, seu Collegij, deliquisse. Quia absolute est prohibitum Communitatem immediatè, & secundum se excommunicari: ergo, adhuc dato illo casu, excommunicatio, non solũ illicita, sed inualida quoad omnes foret. Consequentia patet. Quia quoties lex prohibet, ne circa aliquod genus personarum aliquid fiat, vt assignet legitimam personam, circa quam fiat; & excludat personam, circa quam non sit faciendum, vt contingit in præsenti, irritat actum, quem prohibet; vt ex Vasq. *1.2. disp.164. n.14.* docet Hurtad. *infrà.* Antecedens verò, constat *ex c. Romana de sent. excomm in 6.* vbi hæc verba habentur; *In Vniuersitatem, vel Collegium*

gium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri: sed in illos dumtaxat de Collegio, vel Vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur. Sic text. Iuxta quem, hanc sententiam docent, Hostiensis Ioan. Monachus, Archid. & Franc. vt refert Glossa *verb. penitus. in c. cit.* Gabr. Palud. & Sot. quos affert, & sequitur Vasq. *de excomm. dub.* 17. *n.* 7. Suarez *disp.* 5. *sect.* 1. *& disp.* 18. *sect.* 2. Couarr. *loc. cit.* quatenus docet, hanc sententiam, secundùm rigorem iuris, esse veriorem. Hurtad. *disp.* 12. *de excomm. diff.* 2. *sub n.* 5. Luysius *lib.* 2. *disp.* 23. *dub.* 2. Corneio *de excomm. disp.* 8. *dub.* 2. *vers. Dico tertiò.* Optimè meus Nauarr. 5. *Consil. tit. de sent. conf.* 10. (non 20. vt inuenies apud Auilam) *dict.* 3. Syluius *in supplem. quæst.* 22. *art.* 4. cum D. Thom. Bassæus *excommunicatio* 2. *num.* 6.

Qvæstio XXVI.

An saltem, si totum Collegium, aut Communitas peccet, excommunicari possit à Prælato inferiori Papa?

Affirmant omnes DD. pro prima sententia nuper citati, & vltra illos Couarr. *lib.* 1. *variar. c.* 8. *n.* 9. Candid. *disquis.* 22. *art.* 9. *dub.* 1. *vers. Dico secundò:* his verbis: Diuisiuè tamen poterit Collegium, & Vniuersitas excommunicari dicendo: Excommunico Præpositum, Decanum, Archidiaconum, & omnes alios de tali Collegio, qui mandatis meis non obedierunt. Ita ille. Alterius *loc. cit. vers. Dico tertiò.* Quia in hoc casu (inquiunt) cessat incommodum illud, cuius causa interdictum est in *c. Romana*, Collegium, aut Vniuersitatem excommunicari posse: quia tunc non irretitur innoxius.

Sed probabilius adhuc respondeo. Nec in hoc casu posse excommunicari Collegium, aut Vniuersitatem à Prælato inferiori Papa. Quia adhuc est contra ius, contentum in dicto *c. Romana.* Quia quamuis verum sit, quod textus eo fine ducatur, ne innocentes hac pœna comprehendantur, nihilominus tamen Vniuersaliter, loquitur in omni casu, ne fortè id contingat. Vnde si talis Prælatus diceret: *Excommunico hoc Collegium*, non erit valida excommunicatio, sicut nec erit, si diceret: *Excommunico omnes & singulos*, etiam si illos nominet: quia idem omnino est, cum Communitas, nil aliud sit, quàm isti omnes nominatim; secus esset si diceret; *Excommunico hos, qui peccauerunt*, quia tunc, si non sunt omnes, valida erit excommunicatio. Sic optimè Vasq. *de excomm. dub.* 17. *n.* 8. & 9. & ex illo Luysius *lib.* 2. *de Cens. disp.* 23. *dub.* 1. Hurtad. *disput.* 12. *de excommun. diff.* 2. *vers. Sed quamuis*

Qvæstio XXVII.

An adminus possint excommunicari omnes, & singuli Collegij, aut Vniuersitatis; quemlibet eorum sigillatim excommunicando, casu, quo omnes peccauerint?

Respondeo: tunc Posse etiam ab inferiori Prælato. Quia, quod prohibetur in *c. Romana, citato*, est quod, ne vnica sententia excommunicetur Collegium, aut Vniuersitas: ergo si quilibet sigillatim excommunicetur, valida erit quælibet horum excommunicatio, etiamsi omnes Collegij, & Vniuersitatis excommunicentur. Sic Vasq. *loc. cit.* per hæc, quæ addit, verba. Sed notandum quod hæc intelliguntur, quando vnica excommunicatione excommunicaretur Vniuersitas, & singuli; si verò pluribus nominatim, non item; v. g. cum omnes peccarunt, & vnusquisque, nõ habita ratione alterius, quia diuersis peccatis peccarunt; vel ab vno, vel à diuersis Iudicibus excommunicantur benè, valida est excommunicatio; quoniam tunc, sententia non est vna, quæ in omnes feratur: & *c. Romana*, tantum voluit obuiare sentẽtiis, quæ simul omnes de communitate excommunicant, propter vnum, & idem crimen; quia præsumitur præsumptione iuris, quod vno, & eodem crimine non potest Vniuersitas peccare tota, diuersis tamen peccatis potest: & ita *c. illud Romana*, nõ prohibet excõmunicare omnes, & singulos, ob diuersa peccata, quando omnes fuerunt nocentes, quia in hoc casu caput illud non loquitur &c. Huc vsque Vasq. Hurtad & Luysius *loc. cit.*

Qvæstio XXVIII.

An autem, si Prælatus ferat legem, excommunicationem latæ sententiæ continentem, vt nemo de Collegio exeat, aut quidpiam aliud agat, incurrant excommunicationem quicumque, etiamsi omnes, illam legem violent?

Respondeo tanquam certum: Quoscumque, & omnes, qui illam violent, incurrere. Quia illa excommunicatio, non fuit lata contra Communitatem, & Collegium, sed contra particulares personas Collegij, & Communitatis qui talem legem, aut statum violauerint: & ideo solum ligat omnes sigillatim, qui seorsim deliquerunt, etiam omnes, si omnes deliquerint. Sic omnes DD. Sot. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 2. *post.* 2. *concl.* Alter. *lib.* 3. *disp.* 10. *c.* 6. *vers. Dico secundò & vers. Dico tertiò.* Sylvest. & Couarr. apud ipsum, Corn. *disp.* 8. *de exc omm. dub.* 2. *fine* Auila *p.* 2. *cap.* 5. *disp. vni. dub.* 6. *concl.* 4.

Qvæstio XXIX.

An, si non inferior Prælatus, saltem Rom. Pontifex possit excommunicare omnes, & vniuersos Collegij, aut Vniuersitatis, collectiuè sumtos, si sciret omnes esse nocentes, omnésque deliquisse?

Respondeo tanquam certum: Posse in dicto casu: Quia quod non possit excommunicari Collegiũ, aut Vniuersitas collectiue, in dicto casu, non est prohibitum Iure diuino, aut naturali, sed solum iure ecclesiastico, nempe, *c. Romana, cit.* ne videlicet cõtingat innoxios excommunicationis sententia irretiri: at sic est, quod omne ius ecclesiasticum, potest à Pontifice abrogari: ergo quoties constet, totam Vniuersitatem, aut totum Collegium deliquisse, cessante tunc dictæ Constitutionis rarione fundata in iure diuino, & naturali, optimè poterit, à Pontifice excommunicari illa. Sic omnes Lap. Pet. Anchar. Domin. Frãc. in *d. c. Romana.* D. Thom. Ang. Sylvest. Nauarr. Couarr. Quos citat, & sequitur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 25. *num.* 4. *in corp.* & Glossa *lib.* 6. Alterius *lib.* 13. *disputat.* 10. *cap.* 6. *vers. Respondeo.* Sayrus *lib.* 1. *de Censur. cap.* 8. *num.* 18. Auila 2. *cap.* 5. *disp. vni. dub.* 6. *concl.* 3. & alij.

Qvæstio XXX.

An, etiam possit Pontifex validè excommunicare Vniuersitatis, aut Collegij omnes, & singulos collectiuè, adhuc casu, quo ei non constet, omnes deliquisse?

Affirmant nonnulli, validè posse excommunicare, adhuc in dicto casu, Pontificem; sed non cadere excommunicationem tunc, super Vniuersos, (nisi omnes fuissent nocentes) sed solùm supra singulos, qui nocentes essent. Ita Sylvest. *verb. excomm.* 1. *n.* 10. Sayrus

rus *lib.1.c.8.n.8.* Candid. *disquis.22.art.9. dub.1. dict.3.* Alterius *loc.cit.vers. Si quis instet.*

Sed probabilius respondeo sub distinctione hac: Pontifex valide potest excommunicare omnes,& singulos Collegij, aut Vniuersitatis, etiamsi ei non constet omnes deliquisse, dummodo in excommunicatione notet,illos tantum,qui in culpa fuerunt,dicendo v. g. *Excommunico omnes huius Collegij, aut Vniuersitatis, qui fuerunt mandato meo rebelles.* Secus verò, si nullam faciat restrictionem ad solos delinquentes,sed ferat excommunicationem sub hac forma: *Excommunico totam hanc Vniuersitatem.* Vel,*Excommunico omnes & singulos huiuus Vniuersitatis.* Quia tunc inualidè excommunicaret, taliter quod nullo modo ligaret excommunicatio adhuc eos,qui fuerunt in culpa.

Prima pars huius responsionis constat ex dictis quæstione antecedenti. Quia si aliquid obstaret, esset ius commune, caput, videlicet, *Romana.* Sed Pontifex non subiicitur iuri communi: ergo. Vnde hanc partem Communiter Docent Authores, & præcipuè citati supra, inter quos specialiter illam, tanquam D. Thom. & Innocentij IV. docent Tabiena *excomm.2. n.18.* & Alterius *loc.cit. vers. Deinde.*

Secunda verò pars, Probatur.Quia talis excommunicatio contineret errorem intolerabilem contra ius naturale & diuinum, quod prohibet punire innocentes,qui nullo modo sunt probati nocentes: ergo esset nulla, & irrita, & consequenter neminem, necdum culpatum, ligaret.

Nec obstat quod dicunt Contrarij, quod videlicet, tunc innocentes non manerent in foro interiori excommunicati:& sic non punirentur. Quia contra est; quod si talis excommunicatio esset valida, saltem sequeretur, quod innocentes, non probati nocentes, punirentur in foro exteriori, cum omnes tanquam excommunicati essent vitandi, ac pro excommunicatis habendi, quod tamen est contra ius naturæ: ergo. Sic docent Henriquez *lib.13.cap.25. num.4.*Palud. *dist. 18. quæst.2. art.3.* Ricardus *art.5. quæst.3.* Auila *part.2. cap.5. vni.dub.6.concl.2.*

Qvæstio XXXI.

An Censura lata in vnam personam indeterminatam ex pluribus,quæ patrarunt delictum, sit valida?

Respondeo tanquam certum: Non esse validam, sed irritam. Quia continet intolerabilem errorem: procedentem ex insufficiente intentione ad habendum effectum, vel ex insufficiente declaratione & pronunciatione. Sic Suarez *disp.5.sect.2.n.3.*Filliuc. *tract.11.cap.5.num.137.*

Qvæstio XXXII.

An qui semel Censura aliqua ligatus est,possit aliis diuersæ rationis Censuris ligari?

Respondeo tanquam certum: Posse.Quia nulla est repugnantia, quod is, qui excommunicatus est, possit suspendi, aut interdici, & è contra: Nam cum hæ pœnæ sint diuersarum rationum, nil impedit,quo minus in eodem subiecto, suo modo insint. Et hæc est praxis Ecclesiæ, quæ, crescente in subiecto contumacia, plures Censuras multiplicat, vt videre est, in Extrauag.3.*de Priuileg.* Sic omnes DD.Legantur Suar. *loc.cit.* Filliuc *n.140.* Alterius *lib.3. dist.10. c.7.* Bonac. *disputat.1. quæst.1. punct.5. num.1.* Corneio *tractat. de Censur. in gen. disputat.9. dub. vltim. num.4.* & alij statim citandi.

Qvæstio XXXIII.

An etiam possit ligari denuò Censura eiusdem speciei, & rationis, qui iam semel ligatus est: v. g. An possit excommunicari denuò, qui iam excommunicatus est?

Negat Meldendus, vt refert Glossa *in cap. Engeltrudam.3. quæst.4. verb. Anathemate.*

Sed respondeo tanquam certum:etiam posse. Quia nihil item impedit, vt qui ratione vnius contumaciæ est excommunicatus à Prælato, si iterum sit in alia re inobediens, & contumax, denuò excommunicetur. Nam iurisdictio & potestas Prælati excommunicantis,non extinguitur per vnum actum.*cap. cum pro causa.de sent. excomm.*Sic omnes.S.Thom. *Addit quæst.22. art.6.*S.Bonau. *in 4.dist.18.2. part. dist. quæst.4.* Gabr.*q. 2.art.2. concl.5.*Alens. *4.p.quæst.22.mem.1.art.1.*Ricard. *art.5. q.2.* Sotus *dist.22. art.2. concl.3.* Nauarr. *in cap. Ita quorumdam. de Iudæ. Notab.11.* Glossa, & Abbas *ibidem.* Suarez Filliuc. Alterius, Bonacina, & Corneio *loc.cit.* Auila *2.p.cap.5. disp. Vni. dub.7.* Couarr. *cap. Alma Mater. 1.p.§.11.num.13.*Sayrus *lib.1.cap.10. num.1.& 2.* Vgolin. *tabul. 1.cap.16.§.3.*Bassæus *verb. Censura num.22.* Bauny *tract.1. quæst 19.pag.29.* & Palao *disput. 1. punct.6.n.5.*Molina *tract.3.disput.41. n.3. & 7.* Garcia *8.p.de Benef. cap.3. n.86.* & alij.

Qvæstio XXXIV.

An, etiam propter vnam,& eamdemmet causam, possit quis à diuersis iudicibus sæpius excommunicari?

Negat Meldendus citatus. Quia qui semel est (inquit) excommunicatus, non potest amplius excommunicari. Nam qui semel per excommunicationem exiistit priuatus bonis Ecclesiæ,nequit iterum, illis eisdem non restitutus,priuari.Huic sententiæ fauent satis D.Bonau. Alens. & Riccard.*citati*,quatenus solùm concedunt, multiplicari posse excommunicationes, propter diuersas causas: tacitè ergo videntur negare, posse propter eamdem causam.

Sed, tanquam certum: respondeo: Posse propter vnam & eamdemmet causam à diuersis Iudicibus, sæpius quem excommunicari, si grauitas criminis id mereatur. Quia nil ad id obstat. Et quidem ob eamdem causam posse quem à Iure, & ab homine excommunicari, aut suspendi, docet expresè Abbas in *cap. Grauem, n.5. de sent. excomm.* & omnes cum eo. Quod verò id etiam possit ab homine fieri,etiam est notum. Nam optime potest Clericus, ob percussionē Episcopi,suspendi ab Episcopis originis, domicilij,& beneficij, quibus subest. Rursus potest Pontifex ferre legē prohibentem, ne aliquid fiat sub pœna excommunicationis;& idemmet præcipere Episcopus,nouam excommunicationem imponendo:ergo. Sic Suar. *disp.5. sect.1.n.13.* Palao. *loc.cit.n.6.in fine.* Filliuc.*tract.11.c.5. n.142.* Alter. *lib.3.disp.10.c.7.*Qui benè ad fundamentum Contrariorum respondet dicendo,quod quamuis semel excommunicatus sit priuatus omnibus bonis spiritualibus ex institutione Ecclesiæ,itaut non possit magis priuari, si iterum, & pluries excommunicetur, quia hæc priuatio non recipit magis,& minus secundum se, & directè; recipit tamen magis, & minus in causa; quia pluries excommunicatus, est pluribus causis,& titulis separatus ab eisdem suffragiis Ecclesiæ, & ideo secunda, aut tertia excommunicatio verè impediunt ne restituantur ad participationem dictorum bonorum, quo vsque etiam ipsa secunda, aut tertia excommunicatio auferantur; eo quod quantum est ex se etiam priuat illis.

Qvæstio XXXV.

An, non solum à diuersis Iudicibus, sed etiam ab eodem, possit quis, propter idem delictum, sæpiùs excommunicari?

NEgare videntur Alterius *lib.3. disputat.10. cap.7. vers. Infertur tertiò*, & Filliucius *loc. cit. n.142.* vbi solum concedunt, posse ab eodem Iudice, ob diuersas causas, quarum quælibet sufficiat, ad excommunicationem infligendam, quem sæpiùs, atque sæpiùs excommunicari: non tamen propriè propter eandem causam, ac delictum.

Sed clarius respondeo: posse, absolutè, & simpliciter loquendo, excommunicari quem sæpiùs, ab eodem Iudice, propter idem delictum, & in eadem causa: non tamen expedire, nec esse necesse. *Prima pars* constat, quia nulla apparet repugnantia in hoc quod ab eodem Iudice, circa eandem personam, in eadem causa, & propter idem delictum, mutato solum statu causæ per augmentum contumaciæ, Censuræ multiplicentur secundum eandem speciem, vt constat ex dictis *quæst.23. & 24.* Potéstque confirmari *ex cap. Engeltrudam 3. quæst.4.* vbi habetur; hanc Engeltrudam vxorem Bossonis, à Ioanne VIII. non solum excommunicatione, sed etiam anathemate crebrò percussam esse. Idque confirmat Gratianus ibi: §. *Epistola hæc:* Vbi narrat, quod Nicolaus I. in Concilio à se Romæ habito, *cap. vlt.* ait, quod hæc Engeltruda bis à se anathemate percussa fuerit, ob obstinatam eius contumaciam: ergo, &c.

Secunda pars, etiam liquet. Tum, quia talis modus Censuras eiusdem rationis, in eadem causa ferendi, parum est vsitatus in Ecclesia. Tum etiam, quia quãdo quis ab eodem Iudice propter idem delictum, semel ac iterum, excommunicationis Censura aggrauatur, non dicitur propriè, nisi aliter de mente Iudicis constet, multiplicari excommunicatio, cùm vna absolutio sufficiat. Sic Suar. *disp.5. sect.2. n.3.* Cornejo *de Censur. in gen. disp.9. dub. vlt.* ita dicens: Ratione autem eiusdem delicti, & perseuerante eadem contumacia, nunquam de facto excommunicatur reus, nisi tantum semel, quia reliquæ denunciationes, quæ postea fiunt, solum manifestationes, & aggrauationes primæ Censuræ, nec liceret propter eandem omnino causam, bis, aut pluries, excommunicare eundem hominem, si tamen id fuerit propter perseuerantiam eiusdem contumaciæ, factum teneret. Sic Cornejo.

Qvæstio XXXVI.

An toties incurrat quis Censuras, quoties transgreditur legem prohibentem aliquid sub pœna alicuius Censuræ: v. g. excommunicationis?

REspondeo tanquam certum: toties de nouo Censuras incurrere; quoties de nouo, aut actu formali, & moraliter distincto, transgreditur quis legem prohibentem aliquid sub Censura aliqua. Quia excommunicatio imponitur contra transgredientes legem: ergo vt excommunicatio sit multiplex, multiplex debet esse transgressio. Vnde si transgressio formaliter est vna, erit quoque excommunicatio vna. Tunc autem censenda erit noua transgressio formaliter, quando ex illa nouum insurgit peccatum; Sic docent omnes Doctores, præcipuè statim citandi, inter quos solum est dissensio, in ferendo iudicio de multiplicitate transgressionum, quando videlicet censenda sit transgressio vna, vel multiplex in genere moris. De qua difficultate in sequentibus agemus. Sit ergo

Qvæstio XXXVII.

An, si quis, vnico impetu, pluries percutiat Clericum; plures excommunicationes incurrat?

REspondeo tanquam certum: non plures, sed vnicam tantum excõmunicationem incurrere. Quia in dicto casu, vnica est transgressio legis, & ideo vnicũ peccatum mortale, & consequenter, vnica tantum excommunicatio. Sic colligitur apertè *ex cap. Cum pro causa, de sententia excomm.* Et tenent Ioan. Andr. *in cap. Delictum, de Regul. iuris, in 6.* concludens, quod quidam Anglus: qui tres ictus vno impetu intulit in Clericum, semel fuerit excommunicatus, eo quod tres illi ictus, vnico impetu illati, censendi sunt vnus actus in genere moris, licet plures in genere entis. Bonac. *disput.1. quæst.1. punct.5. n.4.* Cornejo *loc. cit. dub. vlt. vers. Sed quæres.* Vgolinus, Nauarrus, Suarez, Alterius, & alij statim citandi.

Qvæstio XXXVIII.

An verberans Clericum successiuè per aliquod tempus, tot Censuras incurrat, quot sunt verbera quibus illum percutit?

REspondeo tanquam certum: non incurrere, nisi vnicam tantum excommunicationem, aut Censuram, dummodo id faciat sine interruptione morali. Quia tunc vna tantum censetur actio moraliter, vna percussio, & vnum delictum, & consequenter vna excommunicatio. Sic habetur expressè *in cap. Cum pro causa, de sentent. excomm.* (non *cap. Pro causa*, vt citatum inuenies apud Bonacinã, & Corneium) vbi qui Clericum in dormitorio verberauit, & posteà eundem verberando per claustrum traxit, semel excommunicatum fuisse dicitur. Sic omnes. Suar. *disp.5. sect.3. num.3.* Nauar. *tom.2. consil. lib.5. de pœnit. & remiss. conf.14. n.2.* Vgolin. *tab.1. cap.16. §.3. n.5.* Sayr. *lib.1. cap.10. n.9.* Laymann *lib.1. tract.3. cap.3. n.5.* Bonac. *disp.1. q.1. punct.5. n.5.* Candidus *disquisit.22. art.10. dub.2.* Bassæus *verb. Censuræ, num.23.* Cornejo *loc. cit. vers. Sed quæres, & tract. de excomm. disp.8. dub. vlt. pag.663.* & communis.

Qvæstio XXXIX.

An etiam, qui tota die Excommunicato non tolerato communicat, vnam tantùm excommunicationem incurrat?

REspondeo vnam tantum incurrere, si id faciat sine interruptione morali; quia vna communio moralis censetur: ergo vna transgressio mortalis, & consequentur vna incurritur excommunicatio. Sic Candidus *loc. cit.* Suarez *loc. cit. num.4. in fine*, apponens exemplum in illo, qui per vnam horam, cum vno excommunicato conuersatur.

Qvæstio XL.

An, qui per totam noctem, continuatis asportationibus, plura frumenti rubia ab Ecclesiæ horreo furaretur, vnam etiam solùm excommunicationem incurreret, si tali sacrilegio ipso facto esset annexa excommunicatio?

REspondeo dicendum, quod vnicam solùm excommunicationem incurreret. Quia ibi solum reperitur vnica asportatio moralis, vnum continuatum peccatum, vna transgressio, & ideo vna excommunicatio. Nam licet ibi plures inueniantur asportationes, quia tamen sunt continuatæ ex parte

temporis, non constituunt plura furta formaliter, aut moraliter distincta, nec plures transgressiones simpliciter, sed vnica tantum; & ideo per illam, solum potest quis vnam excommunicationem incurrere. Sic Suarez *loc. cit. num.*4. & 7. Bonacina *disput.*1. *quæst.*1. *punct.*5. *num.*6. *vers. Obijcies secundò.* Candidus *disquisit.*22. *artic.*10. *dubit.*2. & 4. Cornejo *disput.*9. *de Censur. in gen. dub.vlt. vers. Sed obijcies.* Alter. *lib.*3. *disput.*10. *cap.*8. *vers. secundò considerari.* Qui idem dicunt, & benè, de illo, qui per totum diem successiuè, absque interruptione morali furaretur vni, & eidem homini, vinum, oleum, pecuniam, &c. si peccato furti esset annexa excommunicatio; non enim incurreret nisi vnicam; quia vna sola censetur furti actio formaliter, & moraliter, & vnum peccatum, ac proinde vna excommunicatio.

Qvæstio XLI.

An Iudex, qui duos homines simul vtraque manu per vim extraheret ab Ecclesia, vel etiam, qui eodem tempore simul cum duobus excommunicatis non toleratis loqueretur, vnicam solum incurreret Censuram?

NEgat Gordonus *in sum. tom.*2. *lib.*7. *quæst.*3. §.3. *num.*23. & post illum, speciatim, contra doctrinam à me *tom.*1. traditam, Diana *part.*9. *tract.*9. *resolut.*55. his verbis. Et hæc omnia docet Pater Leandrus *vbi suprà:* cui adde Tamburinum *in opusc.*1. *de Confess. lib.*2. *cap.*1. §.1. & 9. quæ satis plausibilia erunt Confessariis, & pœnitentibus. Sed ego in meo tractatu de circunstantiis, plures de dictis casibus non admitto. Et secundum doctrinam Leandri, quis dicere posset, probabile esse, Iudicem, qui simul duos homines extraheret ab Ecclesia, vnicam Censuram incurrere: Et eum: qui eodem tempore simul duos excommunicatos alloqueretur, vnicam etiam incursurum Censuram: Hæc Diana. Cuius Censuram contra meam doctrinam datam, esse improbabilem, facile ostendam.

Respondeo ergo, probabiliùs, dicendum: vnicam solùm incurrere Censuram. Quia probabiliùs est, ibi vnum solum esse peccatum, ac proinde vnam solum excommunicationem. Sic expresè Suar. *disp.*5. *sect.*3. *n.*4 & 8. his verbis: Et ita mihi probabile est, iudicem v.g. qui simul duos homines duabus manibus teneret, & ita extraheret ab Ecclesia, vnicam Censuram incurrere: & idem censeo de illo, qui eodem tempore simul conuersatur cum duobus excommunicatis: quia reuera illa distinctio personarum in tali materia, parum confert ad multiplicanda peccata. Hæc Sapientiss. Suarez. Alterius etiam *tom.*1. *lib.*3. *disp.*10. *cap.*8. *col.*2. *vers. Secundò considerari*, & Bonacina *disp.*1. *q.*1. *punct.*5. *n.*7. id probabiliter defendunt. Tenétque absolutè Candid. *disquis.*22. *art.*10. *dubit.*6. ita scribendo: Quod si Iudex simul duos homines duobus manibus tenens extraheret ab Ecclesia, vnicam Censuram incurreret. Quia licèt hæc actio virtualiter æquiualeat multis, reuera tamen vna est, & vnicum sacrilegiũ, cum vni, & eidem Ecclesiæ fiat iniuria contra eius immunitatem agendo. Idem dicendum, de eo, qui eodem tempore simul conuersatur cum duobus excommunicatis non toleratis: quia reuera distinctio personarum in tali materia parum confert ad multiplicanda peccata, & sic vnica erit transgressio, & vna tantum excommunicatione minori ligabitur. Hæc Candidus. Nec non Cornejo *tract.*5. *de excommunicat. disputat.*8. *dub.vlt. quæst.*3. *dicto* 2. *in fine*, loquendo de eo, qui cum duobus excommunicatis eodem actu communicat. Dicat nunc Diana, si audebit formare hanc nostram sententiam, non esse probabilem.

Qvæstio XLII.

An saltem, qui vno actu, vel ictu, v. g. eadem proiectione sagittæ, plures Clericos percutit, aut interficit, plures excommunicationes incurrat?

AFfirmant, plures excommunicationes incurrere, iuxta numerum Clericorum, quos percutit, aut occidit, eo quod tot peccata committat, quot sunt Clerici percussi, aut occisi, Nauar. *in man. cap.*6. *n.*18. Vgolin. *de Censur. tab.*1. *cap.*16. §.3. *n.*8. Sayrus *lib.*1. *de Censur. cap.*10. *n* 9. Alter. *lib.*3. *disp.*10. *cap.*8. Diana 3. *p. tract.*4. *resol.*164. Zerola *de pœnit. cap.*12. *q.*48. & Fagundez *de præcept. Eccl. præc.*2. *lib.*3. *cap.*5. *n.*5. Quos omnes pro hac parte retulimus 1. *p. de Sacram. tract.*5. *disput.*8. §.3. *q.*22. Et nunc pro eadem, addi possunt, Bassæus *verb. Censuræ num.*26. Cornejo *in* 3. *p. tract.*5. *de Censur. in genere, disput.*9. *dub.vlt. q.*4. & *tract. de excommun. disp.*8. *dub.vlt. q.*3. Candidus *disquis.*22. *art.*10. *dubit.*7. Bauny *tract.*1. *de Censur. q.*19. *pag.*30. *dicto* 5. Villalobos *tract.*16. *difficult.*15. *num.*3. Machado *lib.*1. *parte* 3. *tract.*2. *docum.*6. *num.*3. Gordonus *tom.*2. *sum. lib.*7. *quæst.*3. *cap.*3. §.3. *num.*23.

Sed æquè probabiliter respondeo: non incurrere, nisi vnicam tantum excommunicationem. Quia æquè probabile est, quod in illo casu, vnicum tantummodo reperiatur peccatum, & vnica legis transgressio, vt diximus 1. *p. loc. cit.* ergo vnica tantummodo reperiri potest Censura: patet consequentia ex regula, quam omnes Doctores assignant, nẽpe, quod quãdo ex noua transgressione legis committitur nouum peccatum, tunc incurritur noua excommunicatio, quando verò vnum est solum peccatum, tunc est vnica excommunicatio. Antecedens verò probatur ex dictis 1. *p. loc. cit.* Nam qui vnico impetu decem, v.g. occidit homines: aut vnico verbo lædit famam, & honorem trium, aut plurium; aut optat mortem Petri cum tota sua familia: aut tandem, maledicit Deo, & duodecim Apostolis, vnum tantummodo peccatum committit, quamuis ex parte obiectorum, plures reperiantur personæ: ergo etiam, qui vno actu plures Clericos percutit, aut interficit, vnum tantum peccatum committit. Sic sentiunt Suar. *disp.*5. *sect.*3. *n.*8. Bonac. *disp.*1. *q.*1. *punct.*5. *n.*7. (Quamuis *in fine*, addant, oppositam sententiam tutiorem esse, & in praxi sequendam.) Diana *part.*5. *tract.*9. *resolut.*59. vbi expresè hanc sententiam, vt probabilem defendit. Et quidem illam esse probabilem, & satis, apertè & expresè affirmant, & probant, Alterius, Bassæus, Candidus, Cornejo.

Qvæstio XLIII.

An adminus plures excommunicationes incurrat, qui plures Clericos successiuè, eadem tamen continuata actione, percutit, aut interficit?

AFfirmant communiter omnes Doctores, & à fortiori citati nuper pro prima sententia, & in specie Alterius *loc. cit. vers. Si obijcias.* Suar. *sect.*3. *cit. n.*9. Bonac. *disp.*1. *de Censur. punct.*5. *n.*7. *vers. obijcies primò, & vers. Obijcies quartò.* Cornejo *de Censur. in gen. disp.*9. *dub.vlt. quæst.*3. *vers. Sed obijcies*, & *tract. de excomm. disp.*8. *dub.vlt. q.*3. *vers. Obijcies secundò.* Candid. *art.*10. *cit. dubit.*3. & Diana *part.*5. *tract.*9. *resolut.*60. Fundamentum horum Authorum est. Quia in isto casu reperiuntur plures percussiones formaliter, & numero distinctæ: ergo & plures excommunicationes: consequentia patet. Antecedens vero probatur: quia vnitas numerica percussionum, non tantum sumitur à continuatione temporis, & actionis, verum etiam

ab

ab obiecto circa quod exercetur actio, & percussio: ergo cum in proposito casu sint plura obiecta, id est, plures Clerici, qui percutiuntur, sequitur esse plures percussiones formaliter, & moraliter, & numero distinctas, quarum singulæ inducunt excommunicationem, ac proinde tot erunt excommunicationes incursæ, quot sunt Clerici, qui percutiuntur.

Sed certè, vt (meo videri) ad nuper dicta consequenter loquar, probabiliter respondeo: non incurrere plures excommunicationes, sed vnicam tantum, illum, qui successiuè, absque interruptione morali, per vnam continuatam actionem, in eodem tempore, aut in eadem rixa, plures percutit, aut interficit Clericos.

Probatur *primò*, quia probabile est, vt nuper vidimus apud ferè omnes DD. quod ille, qui vnica actione, aut vnico actu, aut vnica percussione, plures percutit Clericos, nō plures, sed vnicam dumtaxat excōmunicationem incurrat: ergo etiam erit probabile, quod vnicam tantum incurrat, ille, qui successiuè, per eandem tamen actionem continuatam, plures percutit Clericos: patet consequentia: quia in vtroque casu reperitur vnica formalis, & moralis actio, non multiplex, vt *infrà*: rursus in vtroque reperiuntur diuersa obiecta, & termini diuersi, nempe plures Clerici percussi: ergo sicut percutiens in primo casu, solùm vnam excommunicationem incurrit: ita & percutiens in secundo, cum in vtroque casu eadem sit ratio.

Secundò, quia probabile est, quod ille, quod continuatis asportationibus per totam noctem, plura frumenti rubia, etiam plurium dominorum si essent, ab eodem ærario furatur, vnicam tantum excommunicationem incurrit, si illi furto sit annexa excommunicatio (eo quod ibi non reperiatur nisi vnica transgressio formalis, & vnum tantum peccatum) vt constat ex nuper dictis *q.* 40. & ex dictis *1.p. de Sacr. tract. 5. disp.* 8. §. 3. *q.* 26. ergo & probabile erit, quod in nostro casu, qui per vnam actionem, successiuè ex parte temporis continuatā, plures percutit Clericos, non incurrat nisi vnicam excommunicationem (eo quod hic non reperiatur nisi vnica transgressio formalis, & vnum tantum mortale.) Consequentia mihi est clara, cum in vtroque casu, actiones versentur in materia iustitiæ; & obiecta, aut termini, quibus offensa fit, & ad quos talis iniustitia terminatur, inueniantur plures.

Tertiò, probatur. Quia vbi vnica tantum est actio peccaminosa, aut vna legis transgressio, ibi tantum est vnicum peccatum, & consequenter vna sola excommunicatio, si tali peccato est annexa: sed sic est, quod in nostro casu, tantum reperitur vnica actio formaliter, & moraliter: ergo solum in illa reperiri potest vnum peccatum, & consequenter vna excommunicatio, cōsequentia ex dictis liquet. Antecedens verò exemplis comprobatur. Nam ideo qui vno iracundiæ impetu, absque morali interruptione temporis, profert in alium multa verba iniuriosa; aut multa conuitia in Deum: aut ter percutit alium, vnum tantum peccatum committit, quia totum hoc fit vnico actu morali, vt diximus *1.p. tract. 5. disp.* 8. §. 8. *q.* 9. & 10. & concedunt Nauar. Fagund. Sancius, Diana, Hurtadus, Castro Palaus, ibi citati: ergo eodem omnino modo, qui eadem continuata actione ratione temporis, successiuè percutit in aliqua rixa, tres aut plures Clericos, non committet nisi vnicum sacrilegium, & consequenter vnam solùm incurret excommunicationem, eo quod etiam in hoc casu totum faciat vnico actu morali.

Rursus, Cōfessarius qui in peccato mortali plurium confessiones successiuè vnam post aliam, audit; vnum peccatum tantummodo committit, vt cum Rodrig. Fagundio, Lugo, & Diana, diximus *1.p. de Sacram. tract. 5. disp.* 8. §. 8. *q.* 19. & si illi esset annexa excommunicatio, vnicam etiam consequenter excommunicationem incurreret, & hoc non ob aliam rationem, nisi quia in genere moris hæc actio pro vnica reputatur: ergo idem omnino dicendum venit, in casu, quo quis in vna rixa, successiuè, vnum post alterum, nulla vel parua interposita mora, plures Clericos percuteret, quod scilicet vnum solum formaliter committeret peccatum, & consequenter vnam solam excommunicationem incurreret. Quod amplius confirmabitur ex mox dicendis.

Nec fundamentum in contrarium quid obstat. Respondetur namque ex dictis, negando quod in nostro casu reperiantur plures percussiones formaliter numerō distinctæ in genere moris, sed vnica tantum, desumpta ex continuatione successiua temporis, & actionis, quæ licet terminetur ad diuersa obiecta, nempe circa plures Clericos percussos, hoc tantum est partialiter; nam totaliter, formaliter, & completè, solum terminatur ad vnicum obiectum conflatum ex pluribus partialibus habentium se per modum vnius.

Qvæstio XLIV.

An etiam si quis plures fornicationes successiuè, absque temporis interruptione, vnam post alteram committat, vnum solum mortale committat, & consequenter excommunicationem vnam, si fornicationi est annexa excommunicatio?

Affirmatiuè videtur ex dictis respondendū. Quia omnes dictæ fornicationes, cum fiant successiuè vnam post alteram, nulla, vel parua interposita mora temporis, pro vnica actione totali, aut pro vna fornicatione reputari in genere moris debent: veluti reputantur plures percussiones patratæ successiuè, vna post alteram; plures asportationes rerum alienarum factæ successiuè per totam noctem; & plures confessionum exceptiones successiuè etiam vnam post aliam, iuxta nuper dicta.

Sed tanquam quid certum, respondeo dicendum: quod in hoc casu, non vnicam excommunicationem, sed tot, quot fuerint fornicationes patratæ, excōmunicationes incurreret. Ratio est, quia in casu posito, non vnum peccatum, sed tot peccata cōmitteret, quot fornicationes patraret: ergo & tot excommunicationes, cum hæ numerum peccatorum sequātur. Antecedens probatur. Quia fornicatio sequens, v.g. secunda, non potest moraliter continuari cū prima præcedēte, nec cum illa facere vnam actionem formalem, & totalem adhuc in genere moris: ergo singulæ earum diuersum constituunt mortale. Consequentia est omnibus nota. Antecedens verò probatur. Nam vnaquæque fornicatio habet per se definitum, & certum terminum, nempe, semel coīre cum soluta: ergo licet aliquis fornicetur cum vna, & statim, etiam cum eadem, sine mora temporis fornicetur, duo peccata cōmittet, & duplicem incurret excommunicationem, si fornicationi excommunicatio sit annexa. Quod amplius confirmabitur ex solutione rationis dubitandi.

Ad rationem igitur dubitandi, negandum est, plures fornicationes, successiuè adhuc, vnam post aliam ab aliquo commissas, posse pro vnica actione totali in genere moris reputari, sicut reputari possunt plures percussiones successiuè vna post aliam, in eadem rixa factæ ab eadem persona: plures rerum alienarum asportationes; & plures confessionum in eadem occasione exceptiones. Ratio discriminis, & differentiæ est iam tacta: Nam actio fornicationis, ex se habet determinatum, & definitum terminum, vltra quem non potest egredi, nempe, coītum vnicum cum soluta;

soluta; & ideo impotens remanet ad se coniungendum in effectu cum fornicatione secunda patrata etiam ab eadem persona, & consequenter ad efficiendam cum illa vnam actionem moralem. At verò actio prima percussiua, aut prima percussio, non habet determinatum, & definitum terminum, nempe vnicum hominem, quem feriat; cum possit, duos, tres, & plures ferire, & consequenter efficere quidquid secunda vel tertia percussio efficere poterat, & ob id facilè possit cum illis se ita coniungere, vt moraliter pro vnica actione reputari possint. Idémque constat in aliis exemplis appositis. Nam per se non repugnat per vnam actionem surripere quis, aliena, quæ alias per plures actiones furari posset; nec similiter repugnat per se confessarium excipere plurium pœnitentium confessiones, illósque vnica absolutione absoluere à peccatis, quæ aliàs per plures confessiones, audire, & absoluere ab illis posset: repugnat verò omnino quod actio fornicationis efficiat, quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingat: & ideo hæ actiones nequeunt ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur; benè tamen aliæ à nobis assignatæ. Sic Nauarr. *cap. 6. num.* 17. Bonacina *disput. 1. de Censur. quæst. 1. punct. 5. num. 6. vers. Obiicies primò.* Candidus *disquisit. 22. artic. 10. dubitatione* 4. Bassæus *verb. Censuræ, num. 25.* Alterius *lib. 3. disputat. 10. cap. 8. vers. Secundò,* & omnes.

Qvæstio XLV.

An, si plures homines percutiant simul eundem Clericum, omnes excommunicationem incurrant?

NEgandum videtur ex dictis. Nam qui vnica actione plures simul percutit Clericos, non incurrit nisi vnicam excommunicationem: ergo ex opposito, si plures simul eundem percutiant Clericum, non incurrent nisi vnam excommunicationem, non tot, quot percutientes sunt.

Sed tanquam certum respondeo: omnes, & singulos percutientes excommunicationem incurrere. Ratio est, quia in hoc casu, omnes, & singuli violant legem, cui annexa est excommunicatio: ergo omnes & singuli illam incurrunt: quia absurdum est, imò, & impossibile, legem infringi, & pœnam eius à transgressore non incurri: ergo.

Nec quid obstat ratio dubitandi. Concesso námque antecedenti, neganda est consequentia. Disparitas est, quod quando sunt plures percussores, sunt etiam plures transgressiones, cum vnusquisque legem transgrediatur: at verò, quando plures ab vno, eadem actione percutiuntur, tunc vna tantum est transgressio, cum vna actione legem violet. Sic tenent omnes Alterius *lib. 3. disput. 10. cap. 8. vers. Adhuc obiicies.* Bauny *tract. 1. quæst. 19. dicto* 4. Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 5. num. 7. vers. Obiicies secundò.*

Qvæstio XLVI.

An incurrat plures excommunicationes, qui vnica actione, vel actu, violat legem habentem plures circunstantias, pro quibus singulis lata est excommunicatio?

REspondeo sub distinctione hac. Si illæ circunstantiæ, pro quibus singulis lata est excommunicatio, sint mutantes speciem actus moralis, tunc tunc violans legem habentem tales circunstantias, tot contrahit Censuras, quot sunt violatæ circunstantiæ: quia propter singulas per se sumptas incurritur excommunicationis Censura: Nam quamuis illæ circunstantiæ materialiter coniungantur, formaliter tamen sunt, & manent distincta peccata in specie, & ideo plures sunt transgressiones. Si verò illæ circunstantiæ, non sint mutantes speciem, sed solùm aggrauantes intra eandem speciem peccati, vnam solum incurrit excommunicationis Censuram: quia vna est tantum formalis transgressio. Sic omnes. Suarez *disput. 5. sect. 3. num.* 13. Alterius *lib. 3. disputat. 10. cap. 8. vers. Sed potest.* Bonacina *disput. 1. q. 1. punct. 5. num.* 8. Sayrus *lib. 1. cap. 10. num. 10.* Vgolinus *tab. 1. cap. 16. §. 3.* Candidus *disquisit. 22. artic. 11. num. 2.* Cornejo *de Censur. in gen. disput. 9. dub. vlt. quæsito 5. & disputat. 8. de excommun. dub. vlt. quæst. 4.* Bassæus *verb. Censura, num. 27.* & omnes. Sed, vt hæc in communi dicta, in singularia descendant, sit

Qvæstio XLVII.

An percutiens Clericum, qui simul sit Subdiaconus, Diaconus, & Sacerdos plures excommunicationes incurrat?

REspondeo cum communi: non incurrere plures excommunicationes. Quia quamuis quilibet illorum Ordinum gradus, sit sufficiens, vt percussor sit excommunicatus, non tamen propterea in plures excommunicationes incidit; quia omnes illi Ordines concurrunt per modum vnius, & solum aggrauant delictum in eadem specie, & sic solum committit vnum tantum sacrilegium, & consequenter vnam excommunicationem incurret. Sic Suarez *loc. cit. num. 15.* Alterius *loc. cit. vers. Rem exemplis.* Bonacina *num 9.* Candidus *num. 3. dubit. 1.* Cornejo, & Bassæus *loc. cit.* Bauny *tract. 1. quæst. 19. vers. Obiicies, pag. 30.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 60.* Villalobos *tract. 16. diffic. 15. num. 4.*

Qvæstio XLVIII.

An saltem plures excommunicationes incurrat, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus?

NEgatiuam in sententiam inclinare videtur Cornejo *de Censur. in gen. disput. 9. dub. vlt. in fine, & disputat. 8. de excommun. dub. vlt. in fine,* quatenus oppositam examinandam contra Suarez *ad tract. de excommunic.* remittit; minimè tamen fecit. Vnde.

Respondeo in duas excommunicationes incidere, qui violenter percutit Clericum, qui simul est Monachus. Ratio est, quia huiusmodi percussor duo committit peccata; vnum, contra reuerentiam debitam statui religioso, & alterum contra reuerentiam statui clericali debitam; nam consecratio Monachi, diuersa in specie est à consecratione Clerici: ergo duas incurrit excommunicationes. Vnde quamuis in eodem Canone *si quis suadente* 17. *quæst. 4.* vtrumque contineatur, tamen, vt res distinctæ & percussiones diuersæ traduntur, videlicet, *Qui Clericum, vel Monachum,* &c. Sic Suarez *sect. 3. cit. num. 15. in fine.* Alterius *cap. 8. cit. in fine,* Bonacina, Vgolinus, & Bassæus *loc. cit.* Candidus *disquisit. 22. artic. 3. dubit. 2.* Villalobos *difficult. 15. cit. num. 4. in fine.* Diana *resolut. 60. cit. versic. secundò.* Vbi pro hac parte citat, sed malè, Petrum Cornejo, *loco* à nobis nuper *citato:* cum hic author potius in oppositum tendat, & adminus, nihil ibi resoluat, sed examinandum alibi relinquat.

***

Qvæstio XLIX.

An, qui vno, & eodem actu, sepelit in loco sacro publicum vsurarium, qui simul sit publicè excommunicatus, & nominatim interdictus, vnam, tresve, excommunicationes incurrat?

NEgat tres excommunicationes incurrere quidam Ioannes de S. Gregorio, vt refert Vgolin. *infrà*, existimat namque vnam solum incurrere; sicut incurrit vnam tantum, qui sæpiùs successiuè eundem percutit Clericum.

Sed respondeo tanquam certum: tres excommunicationes incurrere. Quia prædictus triplex committit sacrilegium formaliter diuersum, quorum quodlibet, seorsum etiam sumptum, est prohibitum sub excommunicatione; vnum, violando excommunicationem, sepeliendo excommunicatum publicum, qui ratione excommunicationis, priuatur Ecclesiastica sepultura. Secundum, violando interdictum, quod est Censura specie diuersa ab excommunicatione. Et tertium, sepeliendo vsurarium publicum contra prohibitionem factam sub excommunicatione: ergo tres excommunicationes incurrit. Hæ autem prohibitiones habentur *in Clement. 1. de sepult.* sub his verbis: *Eos, qui propriæ temeritati audacia defunctorum corpora, non sine contemptu clauium Ecclesiæ in cæmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos, scienter sepelire præsumunt: Decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere.* Sic textus. Et sic communiter Doctores. Suarez *disput. 5. sect. 3. n. 14.* Sayrus *lib. de Censur. cap. 10. n. 10.* Bonacina *disput. 1. q. 1. punct. 5. sub num. 10.* Vgolinus *tab. 1. §. 16. num. 4.* Candidus *disquisit. 22. art. 11. dub. 3.* Cornejo *disput. 9. de Censur. in gen. dub. vlt. quæst. 5.* & *disput. 8. de excommunic. dub. vlt. quæst. 4.*

Qvæstio L.

An etiam, qui tempore interdicti sepelit personam nominatim interdictam in loco sacro, duplicem Censuram incurrat?

AFfirmat Sayrus *loco* nouissimè *citato.*

Sed probabiliùs respõdeo in hoc casu, nõ incurrere nisi vnam, quia nõ committit, nisi vnũ peccatũ: nam illæ circunstantiæ non variant speciem moralem, sed tantũ aggrauãt violationem eiusdẽ Censuræ. Sic Bonac. Candid. *loc. cit.* Cornejo *locis etiam cit. q. vlt.* & Suar. *loc. cit.* quid confirmat exẽplo illius, qui comederet cibũ prohibitum, tẽpore prohibito, sub Cẽsura, hic namque non incurreret duas Censuras, sed vnam: quia totus ille actus est vnius rationis, & illæ circunstantiæ solùm aggrauant illũ, intra eandem speciem. Quod idem docet Alterius *lib. 3. disp. 10. cap. 8. in fine.*

Qvæstio LI.

An saltem, qui eadem actione furatur duo (v g.) vasa pretiosa diuersorum dominorum, duplicem excommunicationem incurrat, quando furtum sub excommunicatione est prohibitum?

AFfirmare tenentur, qui tenent in dicto casu, duplex patrari à furanti peccatum. Hi autem sunt Molina *tom 4. disp. 41. n. 4.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. q. 5. sect. 2. punct. 2. diffic. 3. num. 15 aliàs 16.* Fagundez *lib. 2. in Decalog. cap. 3. n. 24.* & Diana *3. p. tract. 4. resol. 164.* quos citauimus *1. part. de Sacram. tract. 5. disputat. 8. §. 3. quæst. 26.* Et in specie nostri casus, ita sentiunt Cornejo *tom. 2. in 3. p. tract. 5. de Censur. in gen. disp. 9. dub. vlt. quæst. 4. vers. Dico secundò, & disput. 8. de excommun. dub. vlt. quæsito 3. vers. Dico secundò.*

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere duplicem excommunicationem, sed vnam. Quia probabilius est, quod in casu, non committat fur duplex peccatum, sed vnum; cum ibi vna tãtum reperiatur actio, nil obstans ad hoc multiplicitas iuri læsi, vt diximus, & probauimus cum Vasquio, & Lugo *loco citato*: ergo vnam tantum incurret excommunicationem. Sic sentient Vasquez, & Lugo *loc. cit.* & in specie tenere hanc sententiam Suarium *disp. 5. de Censur. sect. 3.* ait Cornejo *loc. citatis.* Malè tamen cum oppositum expressè dicat, *ibid. num. 5. & 6.* illis verbis: Et hoc probat exemplum de homicidio, & de vulneratione vnius, & occisione alterius, & idem credo esse de furto, & de quacumque actione iniuriosa. Ita ille.

DISPVTATIO IV.

De causa formali, seu de forma seruanda in ferendis Censuris?

Qvæstio Prima.

An, vt quis Censuras validè imponat, sufficiat eas ferre per actum interiorem dumtaxat; dicendo, v g. intra se, volo, & mando, quod qui tale peccatum patrauerit, maneat excommunicatus?

REspondeo tanquam certum: non sufficere, sed requiri necessariò, vt suam voluntatem, per aliquod signum exterius, manifestet. *Primò*, quia ferre Censuram pertinet ad forum exterius: ergo debet manifestari per aliquam actionem sensibilem. *Secundò*, quia Censura dicitur, & est gladius Ecclesiæ, quæ est sensibilis, ex Trid. *sess. 25. de reform. cap. 3.* ergo illius forma debet esse sensibilis. Sic omnes DD. Legantur Syluester *verb. excommunicat. 1. n. 13. & 15.* Armilla *n. 17.* Tabiena *excommun. 2. n. 4.* Nauarr. *cap. 27. num. 12. & 161.* Suarez *disput. 3. sect. 2. n. 1.* Sayrus *lib. 1. cap. 11. num. 1.* Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 2.* Bonac *disput. 1. q. 1. punct. 7. n 1.* Auila *1. part dub. vlt.* Filliuc. *tract. 11. & 1. de Censur. in commun. cap. 3. q. 2. num 51.* Rastellius *q. 3. de Censur. in gen. art. 1. num. 4.* Candidus *disquisit. 22. art. 16. dubit. 2.* Cornejo *de Censur. in genere disput. 4. in principio*, & alij omnes. Quare dubium solum est inter illos, sub quibus signis significanda est voluntas ferentis Censuras, quod quæstionibus sequentibus explicabimus.

Qvæstio II.

An, vt valida sit Censura, necessariò sit in scriptis proferenda?

AFfirmat Hieronymus Llamas *1. parte Methodi cap. 9. §. 25.* his verbis: Quarta essentialis conditio ex solo statuto Ecclesiæ excommunicationis (vt valida sit) est, vt excommunicans procedat, & sententiam proferat scripto, nisi vbi necessitas, vel consuetudo, quæ est vera legum interpres, contrarium dictauerint, & *paulo infra.* Reliqui autem sæculares Prælati, siue Vicarij, si sententiam excommunicationis, sine scripto proferant, sunt ipso facto suspensi, (vltra quod sententia non tenet,) & suspensione vnius mensis, &c. ita Llamas. Cuius sententiam tenet etiam Ripa *in rubric. de constitution. num. 48.* vt referunt Suarez, & Bonacina *infra citandi.*

Fundamentum horum est, *cap. fin. de sentent. & re iud. in 6.* vbi de omni sententia absolutè affirmatur, quod si lata fuerit sine Scriptura sit nulla, nisi in causis summariis *l. 1. Cod. de sentent. ex breui recit. in Authent. Nisi breues, eod. tit.* in Clement. *sæpè, de verb. signif.* ergo sine Scriptura, nulla erit sententia excommunicationis, suspensionis, &c.

Sed omnino oppositum respondeo dicendo, quod vt Censura sit valida, non sit præcisè necessarium, vt proferatur in scriptis (benè tamen, vt sit iusta, vt *infrà quæst.*) Ratio est, quia quod Censura feratur in scriptis, non est de substantia Censuræ, sed de iustitia, vt *infrà*: ergo tenet Censura, etiamsi non sit lata in scriptis. Antecedens clarè colligitur *ex cap. Cum Medicinalis, de sentent. excommun. in 6.* vbi Innoc. IV. præcipit Superiori ad quem recurritur, quando Censuræ sententia à Iudice non fuit lata in scriptis, vt sine difficultate talem sententiam relaxet: ergo fuit valida talis sententia lata sine scripto, siquidem relaxatione indiget. Sic Glossa *in dicto cap. Medicinalis, in Summa.* Quæ & fundamento contrariorum respondet dicendo illum textum intelligi de aliis sententiis definitiuis, non verò de sententiis Censurarum, quas hîc specialiter excipit Pontifex, tum, vt magis timeantur, & tum etiam, quia hæ non sunt propriè definitiuæ, cum non proferantur in pœnam, sed potiùs in correctionem, & medicinam, qua ratione resipiscente reo, statim conceditur absolutio. Suarez *disput. 3. sect. 13. à num. 8. & lib. 5. de legib. cap. 32.* Nauarrus *cap. 27. num. 8.* Alterius *lib. 3. disputat. 4. cap. 2. vers. tertiò dubitari.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. quæst. 9. num. 107.* Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 8. num. 3.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. art. 1. num. 5. pag. 54.* Candidus *disquisit. 22. art. 18. num. 1.* Hurtadus *disp. 12. de excommunic. diffic. 4.* Luysius *disputat. 3. de Censur. dub. 1.* Villalobos *tract. 16. difficult. 7. num. 3.* Ægidius *disput. 13. dub. 9. num. 85.* Bassæus *verb. excommunic. 2. num. 8. fine.*

Qvæstio III.

An saltem, vt valida sit Censura, necessariò sit verbis ferenda; an verò sufficiat nutibus illam proferre?

Affirmant esse necessarium ad valorem Censuræ illam verbis proferre, nec sufficere id nutibus efficere, Vgolinus *tab. 1. de Censur. cap. 1. §. 5. & cap. 2.* Sayrus *lib. 1. de Censur. cap. 11. num. 1.* & Bauny *tract. 1. de Censur. quæst. 8. pag. 9. & quæst. 17. pag. 25.* Inde inferentes, mutum non posse validam Censuram ferre. Ratio est, quia Censura, lege, aut sententia debet ferri: sed lex, aut sententia, necessariò exprimi oportet verbis: ergo. Huic sententiæ videtur adhærere Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 2.* quatenus docet, ad ferendam Censuram, requiri, aut verba, aut Scripturam: ergo iuxta illum, non sufficient nutus dumtaxat.

Sed probabiliùs longè respondeo: dicendum, quod vt valida sit Censura, sufficiat illam nutibus proferre. Vnde si Iudex interrogatus ab aliquo, an velit Petrum excommunicare, vel suspendere, &c. ipse nutibus annuat, & significet, ita velle scribi, & intimari, verè tenebit excommunicatio, aut suspensio, &c. Ratio est, quia, nec iure diuino, nec humano, cauetur necessaria esse verba ad ferendam Censuram: sed solùm exteriorem intimationem, & manifestationem voluntatis illam ferentis: at sic est, quod hæc sufficienter manifestatur, siue verbis, siue Scriptura, siue nutibus: ergo. *Confirmatur.* Nam ad valorem formæ Sacramenti Matrimonij, in quo est necessaria expressio voluntatum contrahentium, sufficit signum sensibile expressè id declarans, vt diximus cum communi *2. part. de Sacram. tract. 9. disput. 4. quæst. 9.* ergo similiter sufficiet ad ferendam Censuram, si Iudex exprimat sufficienter nutibus voluntatem suam de ferenda Censuræ sententia, vt fieri potest modo nunc assignato. Sic Suarez *disput. 3. sect. 2. num. 3. & 4.* Rastellius *num. 5. cit.* Filliuciuc *tract. 11. cap. 3. quæst. 2. num. 52.* Candidus *disquisit. 22. artic. 16. dubit. 1. & 3.* Luysius *disput. 3. dub. 1. versu, secundò existimo.* Cornejo *tract. de Censur. in gen. disput. 4. dub. 1. & disputat. 4. de excommun. dub. 1.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 2. docum. 7. num. 4.* Villalobos *tract. 16. diffic. 6. num. 10.*

Ad fundamentum contrariorum dicendum est, quod verum sit quod lex, aut sententia debeat proferri verbis, non tamen sit necessarium, quod verba sint vocalia, sed sufficere, quod sint scripta, vel propria manu vel alterius ope exhibita, quibus intentio iudicis sufficienter exprimatur. Vnde rectè ait Suarez, quod si verba in hac amplitudine sumantur, benè affirment contrarij, quod ad inferendam Censuram, necessaria sint sensibilia verba: & breuitatis causa ita semper loquemur.

Qvæstio IV.

An ad inferendam Censuram, sint præscripta aliqua certa, & determinata verba?

Respondeo tanquam certum, quod non: sed sufficiant quæcumque verba, quibus Iudex sufficienter suam intentionem exprimat, & manifestet, vt v. g. *Excommunico te.* Vel, *subijcio te excommunicationi,* &c. Quia nullo iure est cautum, Censuram pet certa aliqua verba esse ferendam: ergo sufficient quæcumque, dummodo per illa sufficienter intentio iudicij declaretur. Sic omnes. Sylvester *excommunicat. 1. num. 15.* Nauarrus *cap. 27. num. 12.* Suarez *disput. 3. sect. 2. num. 5.* Vgolinus *tab. 1. cap. 20. & tab. 2. cap. 28.* Auila *2. part. cap. 2. dub. 1.* Ægidius *disput. 13. dub. 2. n. 23.* Filliucius *loc. cit. num. 53.* Candidus *dubit. 3. cit.* Bonacina *disp. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 2.* Rastellius *loc. cit. vers. Dico secundò.* Cornejo *loco cit.* Bauny *tract. 1. q. 17.* & alij.

Qvæstio V.

An, vt valida sit Censura, debeat ferri per verba definita quoad speciem Censuræ, vt, excommunico, suspendo, interdico?

Respondeo tanquam certum, debere sic ferri. Quia sicut præceptum Superioris nil obligat, nisi in specie determinet actum, quem præcipit: nec sententia Iudicis damnans ad pœnam, nisi species talis pœnæ exprimatur: sic nec Censuræ sententia, nisi exprimat speciem Censuræ. Vnde si Episcopus in Clericos ferret hoc modo Censuram: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus,* nihil efficiet. Sic omnes. Legantur nuper citati.

Qvæstio VI.

An sit valida Censura, data sub hac forma: Excommunico te?

Negandum ex dictis nuper videtur. Quia Censura in genere lata, nil valet: vt, si Iudex dicat: *Quicumque tulerit arma, maneat Censura ligatus:* ergo nec valebit excommunicatio in genere lata, dicendo; *Excommunico te, si hoc feceris:* quia etiam sub excommunicatione dantur duæ species, scilicet, maior, & minor.

Sed tanquam certum respondeo: esse validam talem excommu

excommunicationis Censuram. *Primò*, quia sic est textus expressus *in cap. Si quem, de sentent. excommun. Secundò*, quia secundum communem vsum Ecclesiæ, illud Verbum *Excommunico*, simpliciter prolatum, accipitur pro maiori excommunicatione, non verò pro excommunicatione in communi, quæ vel genericè, vel analogicè diuiditur in maiorem, & minorem. Vnde quando fertur excommunicatio minor, apponi solet aliquod verbum sufficienter indicans illam; vt *Priuo te perceptione Sacramentorum.* Secus verò dicendum est, quando Censura fertur in genere, quia tunc non est maior ratio, cur vna potius Censuræ species, quàm altera intelligatur. Ex quo iam constat ad rationem dubitandi. Sic Suarez *disputat. 3. sect. 2. num. 9.* Sylvester *verb. Excommunic. 1. num. 18.* Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 1. artic. 2. vers. Illum excommunico.* Sayrus *lib. 1. cap. 4. num. 19.* Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 3. vers. dices.* Filliuc. *tract. 11. cap. 3. quæst. num. 55.* Cornejo *tract. de Censur. in gen. disput. 4. dub. 1. vers. Infero tertiò.* Bauny *tract. 1. q. 17. pag. 25.* Rastellius *loc. cit. num. 7. pag. 56.*

Qvæstio VII.

An etiam sit valida suspensionis Censura, data in genere, sub ijs verbis: Suspendo te, Sis suspensus, *&c.*

Affirmant plures Doctores, à paritate rationis, facta nuper, loquendo de Censura excommunicationis; nam illa est valida, data sub iis verbis: *Excommunico te:* ergo & suspensionis Censura, data sub iis: *Suspendo te*, & ideo hanc partem tenent Sylvester, Toletus, Auila, Sayrus, Vgolin. & alij, quos citat, & sequitur Bonacina *disput. 3. de suspens. punct. 2. num. 1.* Machado *tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 10. docum. 1. in fine.*

Sed probabiliùs respondeo: non esse validam: Ratio est, quia quando sub Censura specifica, quæ fertur, sunt aliæ species infimæ, necessarium est omnino exprimere nomen Censuræ inferioris, aut infimæ, quæ fertur, vt sic effectum sortiatur. Cum igitur sub Censura specifica suspensionis, contineantur tres infimæ, nempe, suspensio ab officio, suspensio à beneficio, & suspensio ab vtroque, hinc est, quod Censura suspensionis, data sub iis verbis: *Suspendo te*, nil valeat, & nil efficiat, eo quod per dicta verba non determinetur effectus vsque ad vltimam, aut infimam speciem; & sic oportet dicere: *Suspendo te ab officio*, vel *à beneficio*, vel *ab officio, & beneficio simul.*

Nec quid vrget paritas rationis ab excommunicationis forma desumpta; nam ideo Censura excommunicationis data sub iis verbis; *Excommunico te*, est valida, vel quia sic declaratur *in cap. Si quem, cit.* vel quia sic vsu Ecclesiæ, & intelligentia Doctorum est receptum, vt scilicet, hæc verba: *Excommunico te*, absolutè prolata, pro maiori excommunicatione intelligantur. Vel tandem, quia excommunicatio maior, & minor non sunt duæ species excommunicationis, sed duo analogata, quorum præcipuum est excommunicatio maior, & ideo excommunicatio absolutè prolata, stat pro maiori. Ex quo iam constat, paritatem rationis non teneri. Sic Suarez *disputat. 3. sect. 2. num. 8. & 9.* Cornejo, & Filliucius *loco citato*, (quamuis hîc oppositum sentiat *infrà tract. 17. cap. 1. quæst. 9. num. 9.*) Alterius *tom. 2. disput. 7. cap. 2. col. 2.* Qui benè id intelligit, casu, quo verba, quibus datur suspensio sint omnino incerta, & ambigua ita, vt nec ex antecedentibus, nec consequentibus verbis, constare posset, quam suspensionem legislator inducere voluerit, vt sunt verba in genere prolata: secus aliàs.

Qvæstio VIII.

An Censura lata sub disiunctione inter duas Censuræ species, vt, si Iudex dicat; Clericus, qui nutrierit comam, sit aut excommunicatus, aut suspensus ab officio, *sit valida & consequenter liget?*

Negant esse validam Nauarrus *cap. 27. num. 161.* ibi: *Suspensus ab officio, aut beneficio diuisim, à nullo illorum est, iuxta Panormitanum receptum.* Sylvest. *verb. suspens. quæst. 6. n. 5. §. si iterum.* Vgolinus *tab. 1. cap. 20. §. 3. num. 4.* Sayrus *lib. 4. cap. 7. num. 3.* Henriquez *lib. 13. cap. 32. num. 4.* his verbis: si quis tamen diuisim suspenderetur ab officio, vel beneficio, à neutro manet suspensus, quia non est maior ratio cur non eximatur ab vno, quàm ab alio. Ita ille. Qui in Glossa *lit. E. citat* (vltra Nauarrum, & Sylvestrum) Ludouicum Lopezium *2. part. instruct. cap. 97.* Maiolum *lib. 3. irregular. cap. 19. num. 14. vers. 1.* & alios *recent. Theologos.*

Affirmant verò è contra, talem Censuram esse validam, & ita, vt vtrumque inferat effectum, cum non sit maior ratio, cur vnum, quàm alterum inferat, Glossa *in cap. Latores, verb. ab officio, de Clerico excommunicato, &c. ministrante.* Per hæc verba: Quid si Episcopus dicat, suspendo te ab officio, vel beneficio: nunquid debeo abstinere ab vtroque? Ita credo, saltem propter dubium. Ita Glossa, & Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. artic. 1. num. 8. & 9. pag. mihi 57.* Quoniam (inquit alternatiua posita inter duas species priuatiuas æquipollet copulæ *l. cum quidam, Cod. de verb. signif.* sed species Censuræ sunt priuatiuæ: ergo idem est, ac si diceretur, excommunico, & suspendo.

Sed distinctius, & probabiliùs respondeo: esse validam, & ligare, aut quoad vtramque partem, si illa particula *vel*, sumatur copulatiuè, aut quoad vnam dumtaxat, ad electionem rei; si disiunctiuè sumatur. Patet vtraque nostræ responsionis pars. Quoniam si particula *vel*, sumatur copulatiuè, vtramque partem determinat: ergo tunc Censura, quoad vtramque partem, ligat. Si verò sumatur disiunctiuè, determinat dumtaxat vnam partem Censuræ, hoc est, vnam speciem è duabus in sententia contentis, quæ illa erit, quam reus elegerit. In casu autem, quo reus neutram partem disiunctiuè velit eligere, & consequenter neutram seruare, vtrique pœnæ subiacere, ex intentione Iudicis ferentis pœnas disiunctiuè, colligitur. Sic Suarez *disput. 3. sect. 2. à num. 12.* qui *n. 15.* benè monet, Iudices vt à tali forma caueant, ne aliàs grauiter peccent, tum propter dubium: tum etiam, quia non est in vsu Ecclesiæ. Bonacina *disput. 1. q. 1. punct. 7. num. 4.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. quæst. 5. à num. 58.* Candidus *disquisit. 22. art. 17.* Cornejo *disp. 5. de Censur. in gen. dub. 4.* vbi ait sententiam Glossæ esse falsam. Alterius *lib. 3. disput. 9. cap. 3.* & alij quos citabimus *tract. de suspens. disput. 3. quæst. 18.*

Ad fundamentun primæ sententiæ, negandam est, quod in casu quod ly *vel*, sumatur disiunctiuè, non sit maior ratio, cur vna Censura liget potius quàm alia; adest namque propter electionem vnius implicitam, vel explicitam. Nec obstat, quod si reus eligit vnam partem, sequi videatur reum applicare illam contra seipsum; quia Censura applicatur ab agente, non autem ab eligente. Ex quo iam patet ad fundamentum Glossæ, & aliorum è diametro oppositum sentientium, falsum namque est, quod particula *vel*, non possit sumi etiam disiunctiuè, imò semper sic sumi debet, nisi aliàs ex materia ipsa, vel ex adiunctis constet, copulatiuè debere sumi. Legatur Doctus, & amicus Barbosa *tract. de dictionib. vsu frequentioribus, distinct. 415. num. 3. & 4.*

Qvæstio IX.

An censeatur quis excommunicatus, ex eo solùm, quod Papa nolit communicare cum illo: vel absolutus, ex eo quod cum illo communicet?

NEgant Sayrus, & Vgolinus *quæst. 3. cit.* quia existimant, quod ad ferendam Censuram, necessaria sint omnino verba.

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo: dicendum, quod licèt verum sit, quod simpliciter, & absolutè loquendo, non maneat quis excommunicatus, ex eo solùm, quod Papa non vult communicare cum illo, vt habet Innocentius *in cap. Cum olim, el 1. de priuileg. num. 4.* & benè, quia non communicare cum aliquo, non est signum expressum, & certum ferendi Censuras; cum possit Papa ex anthipatia non communicare cum illo; nec etiam absolutus ab excommunicatione, ex eo solùm quod Papa participet cum excommunicato, quia id habetur expresè *in Clement. fin. de sentent. excommun.* nihilominus tamen, si se ita velle, declararet Pontifex, tunc, ob plenitudinem potestatis illius, ob vitationem, maneret quis excommunicatus, & ob participationem cum illo, absolutus: cum tunc vitatio, & participatio, iam ex præcedenti suæ voluntatis manifestatione, essent signa certa, excommunicandi, & absoluendi. Sic habetur *in cap. si Summus Pontifex, de sentent. excommun.* Et sic sentiunt Hostiens. *in summ.* quem citat, & sequitur Bauny *tract. de Censur. quæst. 17. pag. mihi 25.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. artic. 1. num. 5. pag. mihi 55.* Candidus *de Censur. disquis. 22. art. 16. dubit. 9.*

Qvæstio X.

An, vt valida sit Censura deceat disertè exprimi persona in quam fertur?

REspondeo tanquam certum, affirmatiuè. Quia verba Censuræ sunt operatiua, & faciunt id quod significant: ergo si nullam personam determinatè significant, nullam afficient. Vnde si verba suspensa sunt; vt *ego excommunico*, effectus manebit suspensus, & ita nihil fiet. Sic Suarez *disput. 3. sect. 2 n. 16.* vbi benè notat, quod hæc determinatio personæ, non fit semper eodem modo, sed iuxta exigentiam legis ferentis Censuram. Interdum namque fertur sententia contra particularem personam distinctè cognitam; & tunc determinari debet, vel per proprium nomen, vel pronomen, aut quodlibet aliud signum speciale; vt dicendo, *Excommunico Titium*, &c. Interdum etiam fertur Censura contra particularem personam, sed occultam: & tunc designari debet per ordinem ad delictum dicendo: v.g. *Excommunico eum, qui hoc fecit, nisi satisfaciat.* Interdum tandem fertur Censura in generali; & tunc etiam generaliter debent signari personæ in ordine, & habitudine ad tale delictum; vt, *omnes hæretici*, aut *percussores Clericorum sint excommunicati*. Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 6.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. quæst. 4. num. 56.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. art. 1. num. 10. pag. 58.* Candidus *disquisit. 22. art. 16. dub. 16.* Bauny *tract. 1. quæst. 17. vers. Notare, pag. 25.*

Qvæstio XI.

An, vt Censura ipso facto liget, debeat eius forma determinari quoad præsens tempus?

REspondeo tanquam certum: quod sic; nam si determinaretur ad tempus futurum, esset nulla. Et ideo oportet, vt dicatur; *Excommunico: sit excommunicatus*, &c. Non autem de futuro, *Excommunicabo*, aut, *excommunicandus erit*; *præcipio excommunicari.* Quia his de futuro verbis, non fertur Censura, vt constat. Ratio est. Nam tempus futurum suspendit effectum: ergo secundum hic, & nunc, non est applicata Censura, & consequenter non valet: vt ergo applicetur, & valeat, debent eius verba significare de præsenti. Sic Suarez, Filliucius, Rastellius, & Candidus *locis citat.* & omnes. Legantur dicta à nobis, *disput. 1. à quæst. 11.* si quoad præsentem materiam, aliquid desideretur.

Qvæstio XII.

An forma ferendi Censuram possit esse, sub conditione pertinente ad causam Censuræ, vt si Iudex dicat: Nisi solueris intra mensem, excommunico te?

REspondeo tanquam certum: posse. *Primò*, quia id constat ex innumeris iuris textibus, *cap. Præterea, el 2. de appellat.* & *cap. Romana, de sentent. excommunicat. in 6.* &c. *Secundò*, quia Censura non fertur, nisi ratione delicti, vel futuri in ordine ad obseruationem alicuius mandati, vel præteriti in ordine ad satisfactionem faciendam, vnde semper includitur conditio: veluti, *si quis hoc fecerit*; vel, *si quis non satisfecerit*, &c. aut, *nisi solueris intra mensem*, &c. Sic communiter Doctores. Couarruuias *in cap. Alma mater 1. part. §. 10. num. 4. & 6.* Vgolinus *tab. 1. cap. 2. §. 2. num 3.* Suarez *disput. 3. sect. 4. à num. 2.* Filliuc. *tract. 11. cap. 3. quæst. 6. à num. 61.* Rastellius *quæst. 3. de Censur. in genere quæst. 3. art. 3. pag. mihi 64.* Cornejo *disput. 4. de Censur. in gen. dub. 2.* Alterius *lib. 3. disput. 9. cap. 2.*

Qvæstio XIII.

An etiam validè possit ferri Censura, sub conditione impertinente ad causam Censuræ: vt si feratur hac forma: Excommunico te, si nauis ex India venit, aut venerit?

REspondeo dicèndum, quod Censura lata sub conditione omnino impertinente de præsenti, vel præterito, si illa extet, Censura erit valida (licet malè & imprudenter sic feratur) si verò non extet, non erit valida. Lata vero sub conditione de futuro contingenti; vt *si nauis ex India veniet, aut venerit*, tunc probabilius est quod talis Censura ab initio sit inualida.

Ratio primæ partis nostræ responsionis est; quoniam conditio de præsenti, vel de præterito, (si extat) est iam purificata, & habetur ac si non esset apposita: ergo talis conditionalis non vitiat formam Censuræ. Ratio verò secundæ partis est. Quoniam Censura lata sub conditione de futuro contingenti, continet intolerabilem errorem: ergo est inualida. Consequentia est nota, vt habetur *in cap. Per tuas, & cap. Solet, de sentent. excommun. in 6.* Antecedens verò probatur. Quia actus spiritualis potestatis, non debet dependere à futuro impertinenti euentu, nam hoc, intolerabilis abusus est spiritualis potestatis. Sic Vgolinus, quem citat, & sequitur Suarez *lo. cit. disp. 3. sect. 7. per totam*, Filliucius *loc. cit. quæst. 7. n. 64. & 65.* Rastellius *art. 3. cit. num. 4. & 5.* Cornejo *disp. 4. citat. dub. 3. per totum.* Alterius *lib. 3. disput. 9. pagina mihi 349. vers. si autem.*

***

QVÆSTIO XIV.

An Censura lata ab homine, sub conditione peccati in futurum committendi; vt, si quis commiserit tale peccatum, excommunicatus sit, sit à iure prohibita, & inualida?

AFfirmandum videtur *ex cap. Romana, de sentent. excommunic. in 6.* vbi expresè prohibentur Iudices, ne Censuras ferant per sententias conditionatas, pro futuris culpis, aut pro culpis iam commissis: his verbis: *Caueant etiam ne tales sententias excommunicationis, siue specialiter siue generaliter in aliquos pro futuris culpis, videlicet, si tale quid fecerint, vel etiam pro iam commissis, sub hac forma: si de illis infra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant, nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa seu offensa præcesserit,* &c. Sic textus. Propter quem, Canonistæ communiter docent, hunc modum ferendi Censuras ab homine (nō à iure) esse prohibitū; quāuis Censuræ sic latæ, nō sint inualidæ, aut irritæ; eo quod in tali textu, nullum sit verbum irritans factum. Ita sentiunt Abbas *in c. licet, de elect. n. 9.* Couar. *in c. Alma mater. 1. p. §. 10.* (nō 18. vt leges apud Suarium) *n. 1. & 4.* & alij penes ipsos.

Sed ego respondeo dicendum, quod non solùm à iure, sed etiam ab homine possit ferri validè, imò, & licitè, Censura sub conditione peccati in futurum cōmittendi. Et in primis, quod possit ferri à iure, constat ex innumeris eius capitibus, & patet ex dictis *q. 12.* cum communi omnium. Deinde quod etiam sic ferri ab homine possit; patet, quia non est maior ratio, cur per legem, quam per hominem id fieri validè possit: ergo per vtrumque potest. Præterea quia id nec est contra ius naturale, cum non sit contra rationem. Nec coctra ius diuinum; quia nullibi de hac re extat. Nec contra ius canonicum, sed potiùs conformius illi; cum *in cap. A nobis, de sent. excommun.* Interrogatus Clemens III. de hac forma excommunicandi: *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit*, dicit comprehendere omnes subditos, qua responsione, illam simpliciter approbat.

Nec contra id obstat text. *in cap. Romana, cit. Primò:* quia ibi non prohibetur prædicta excommunicandi forma absolutè, nisi cum limitatione, scilicet; *Nisi mora vel culpa præcesserit, aut alia rationabilis causa subsit. Secundò.* Quia etiamsi *in dicto cap.* talis prohibitio contineretur, iam per contrariam consuetudinem est abrogata. *Tertiò*, quia reuera ibi non continetur prohibitio, sed admonitio quædam, ne Iudices facile huiusmodi sententias proferant, sed magna circunspectione, & cautione id faciant.

Ex quibus iam constat, non solùm validè, sed & licitè posse ab homine ferri prædictas sententias Censuræ conditionatas; cum non solum à iure non irritentur, imò nec absolutè, & simpliciter prohibeantur, sed solùm moneantur Iudices ne ad id faciles sint: & cum circunspectione faciant. Sic Suarez *disp. 3. sect. 4. à num. 4.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. q. 8. à num. 66. & 67.*

QVÆSTIO XV.

An Censura sub conditione lata, non incurratur, donec conditio in Censura apposita, impleatur?

REspondeo tanquam certum: non incurri donec conditio impleatur. Quia tunc Censura solùm habet vires suas; túncque censetur proferri à Iudice; nam ad diem pronuntiationis retrotrahi nequit, eo quod in his rebus spiritualibus, fictionibus locus non est, sed semper veritas attenditur: ergo. Sic habetur expresè *in cap. licet, de sent. excommunic.* & docent Archid. & Panormitan. quos citat, & sequitur Couatruuias *in cap. Alma mater. part. 1. §. 10. n. 6.* Vgolinus *tab. 1. cap. 2. §. 2. num. 3.* Cornejo *disputat. 4. de Censur. in gen. dub. 2. pag. mihi 539.* Alter. *lib. 3. disp. 5. c. 1.*

QVÆSTIO XVI.

An Censura lata sub conditione, suspendatur per legitimam appellationem illius, in quem lata est?

REspondeo tanquam certum: suspendi, si appellatio fiat ante impletam conditionem. *Primò*, quia sic habetur *in cap. Præterea 2. de appellat. Secundò*, quia si Censura vires non habet donec impleatur conditio, vt nuper est habitum, clarè constat, quod si appellatio, pendente conditione, interponatur, idem est ac si interponeretur antequam Censura lata esset: at sic est, quod Censura absolutè lata, inualidatur per appellationem antecedentem: ergo & Censura sub conditione lata inualidabitur per appellationem conditione pendente. Vnde si post talem appellationem pronuncietur sententia Censuræ, v. g. excommunicationis, excommunicatio erit nulla; quamuis, donec constet de nullitate, sit concedenda absolutio ad cautelam. Sic *ex cap. cit.* & *ex cap. licet, cap. ex venerabilibus, de excommun. in 6.* docent omnes DD. Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 10. num. 4.* & penes ipsum, Ioan. Andr. & alij DD. *in cap. is cui, de appellat.* Nauar. *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 4. & 15.* Vgolinus *tabula 1. cap. 20. §. 6.* Filliucius *tract. 11. cap. 3. quæst. 11. num. 78.* Alterius *lib. 3. disputatione 5. cap. 1. vers. Quintò dubitatur, pag. 314.* Suarez *disp. 3. sect. 6. n. 1.*

QVÆSTIO XVII.

An Censura lata sub conditione, suspendatur per appellationem factam quocumque tempore, antequam conditio impleatur?

NEgant quamplures Authores, docentes, necessariò deberi appellationem fieri, infra decem dies à die sententiæ latæ, vt sic suspendatur Censura, & impediatur executio illius, quia (inquiunt) hoc solum ad appellandum tempus conceditur in iure *cap. Quoad consultationem, de sentent. & re iudicata*, his verbis: *Taliter duximus respondendum, quod cum post decem dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat iudicatæ: qui ad prouocationis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegauit, cum per hoc videatur per interpretationem iuris latæ sententiæ paruisse: præsertim vbi causa non redditur appellandi.* Sic Innocent. III. *in d. cap.* propter quod ita sentiunt Abbas *in cap. Præterea 2. de appellat.* Vgolinus *tab. 1. cap. 20. §. 6. num. 3.* in quorum sententiam satis inclinat Filliucius *tract. 11. cap. 3. q. 9. n. 78.* dum contrariam solùm appellat probabilem, & Suarez *vbi infrà*, ait, hanc sententiam esse securiorem, & ad tollendas lites aptiorem.

Sed probabiliùs respondeo: prædictam Censuram conditionalem, reuera suspendi per appellationem factam, quocumque tempore, ante impletem conditionem: etiamsi decem dies dati ad appellandum fuerint elapsi. Ratio est iam assignata. Quia sententia Censuræ incipit alligare à die conditionis impletæ: ergo interim semper appellari potest; quia, vt nuper diximus, vsque ad diem conditionis impletæ, non videtur lata sententia, neque illa aduenient trahitur retrò ad diem pronunciationis. Sic Nauar. *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 14. & 15.* Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 10. n. 4.* dicens id esse consensu ferè omnium obtentum aduersus Abbatem. Sic etiam Frācus,

&

& Decius apud ipsum. Glossa *in d.cap.Praterea.* Alter. *lib.3.disp.5.cap.*1.Cornejo *disp.4.de Censur.in gen.dub.*2. *quæs.*1. Suar. *disp.*3. *sect.*6.*n.*4. vbi dicit, hanc nostram sententiam,in rigore,& in conscientiæ foro, esse satis tutam:& in foro etiam exteriori, securè posse Iudices iuxta illam pronunciare: & tandem (quia fauorabilior est, & mitior)magis(cæteris paribus)probandam. Luysius *de Censur. disput.*3. *dub.*3.*fol.mihi* 4. Hurtadus *disput.*13. *de excommunic. difficult.*4.

Qvæstio XVIII.

An à Censura lata sub conditione,possit appellari, conditione etiam impleta?

Affirmarunt nonnulli, quos, suppressis nominibus, refert Suarez *sect.*6.*cit.n.*6. existimantes in Censuris latis sub cõditione intra certum terminum, habere locum appellationem, post expletam conditionem,dũmodo intra decem dies fiat.Fundamentum eorum est. Quia, vt nuper est habitum, Censura conditionata,tunc simpliciter censetur lata,quando conditio impletur: sed sic est, quod à Censura conditionali simpliciter lata, potest appellari intra decem dies, vt supra est habitum: ergo. Ita sentit Alterius *loc. cit. vers. Quare in fine*, sic concludens: Sed dicto spatio decem dierum currente, etiam post impletam conditionem, potest interponi appellatio, non solùm quoad effectum deuolutiuum, sed etiam,vt dixi, suspensiuum. Ita ille.

Sed vt certum respondeo:nullo modo posse appellari à Censura conditionata,conditione iam impleta, saltem quoad effectum suspendendi Censuram.Ratio est,quia certum est, apud omnes, quod non possit appellari à Censura purè,& absolutè lata, saltem quoad effectum suspensiuum, vt habetur *in cap. Pastoralis, §.verum de appellat.*& *in c.Is cui, §.vlt.de sent.excomm. in* 6.quoniam(inquit primus textus)sententia Cẽsuræ secum affert executionem:à sententia autem iam executioni mandata, nullus potest appellare, sed debet absolutionem quærere: at sic est,quod Censura conditionalis, post conditionem impletam transit in absolutam: ergo sicuti talis in præsenti materia,eodem modo affert executionem, & consequenter non poterit ab illa appellari, saltem ad effectum suspẽsiuum. Sic Suar. *loc.cit.*dicens,oppositum sentientes grauiter in hac parte errasse.Filliuc. *tract.*11.*cap.*3.*q.*9.*num.*78.

Qvæstio XIX.

An Censura sub conditione lata, suspendatur per consensum partis, in cuius fauorem lata est, adhuc si in id consentiat, absque consensu Iudicis?

Respondeo tanquam certum:suspẽdi,imò,& tolli, si omnino remittat pars debitum, propter quod ad instantiam illius Iudex protulit Censuram. Quia certum est apud omnes, quod condonante creditore debitum, etiam id nesciente Iudice, cessat omnino Censura, cum cesset causa propter quam lata est:ergo. Sic tanquam certum supponit Hurt. *disp.*13.*de excom. diffic.*5. his verbis: Supponimus consensum partis,in cuius fauorem lata est excommunicatio sub conditione futuræ transgressionis, absolutè præstitum eam ante impletionem conditionis omnino impedire absque consensu Iudicis: v.g. consensum Creditoris, ad cuius instantiam lata est excommunicatio contra debitorem, si non soluat intra tres dies, omnino impedire incursum excommunicationis absque consensu Iudicis, si intra eos tres dies omnino remittat debitum. Sic ille. Et antea Suarez *disputatione* 3. *sect.*6. *à num.*8. Filliucius *tract.*11. *cap.*3. *quæst.*10. *num.*80. Sylvester, statim citandus.

Qvæstio XX.

An etiam, consensus partis prorogantis terminum solutionis à Iudice datum, suspendat ad tempus incursionem Censuræ, si pars prorogationem faciat, inconsulto Iudice?

Negat Sylvester *excommun.*2.*n.*1. *casu* 13. referens pro hac parte Hostiensem, & Innocentium, his verbis:Decimus tertius est,quando sub pœna excommunicationis imponitur, vt aliquid fiat in certo termino, & terminus prorogatur ab eo, cui facere debebat:putà si Petro imponitur vt soluat Henrico decem in Pascha:& Henricus prorogat vsque ad Pentecostem:In quo casu Host.& Innoc.dicunt,quod creditor terminum prorogare non potest,quantum ad sententiam excommunicationis vitandam, nisi Iudex prorogationi consentiat:quod si faciat,aduenientе secundo termino est excommunicatus, si non soluerit, quia terminus videtur prorogatus cũ accessoriis, &c. Ita ille. Nauar. *cap.*27.*n.*15. his etiam verbis: Tertio, quod excommunicatus sub conditione, si non soluat ad præscriptum terminum, nõ erit excommunicatus, eo prorogante illum, antequam incurratur excommunicatio, iuxta communem Panorm.& citatorum à Decio *in d.cap.Praterea* 2.sed si non soluat in termino prædicto, erit excommunicatus iuxta Innoc.& communem *ibid.*Quod intelligendum est, quando prorogatum fuit consensu Iudicis, aliàs secus, vt rectè ait, (mea sententia)Sylvest.*verb excomm.*2.*notab.*1.*casu* 13. Nam excommunicatio lata ad petitionem partis tolli potest antequam incurratur de consensu eiusdem: non tamen suspendi, neque differri, neque ita mutari,vt semel sublata,iterum incurratur: quia id iurisdictionis est, quam pars non potest tribuere *l. priuatorum, Cod. de iurisdict. omn. Iudic.* Ita Doctus Nauar. Cuius verba, simul & Sylvestri, referre volui,vt constet quàm malè citentur pro parte oppositа à Petro Cornejo, *vbi infrà.* Vgolinus *tab.*1. *cap.*20.§.6.*num.*5. Sayrus *lib.*1.*cap.*11.*num.*20.

Sed probabiliùs respondeo:etiam in tali casu consensum partis prorogantis terminum à iudice datum, suspendere incursionem Censuræ. *Primò*, quia si remittat creditor debitum pro quo lata est censura,cessat Censura, etiamsi Iudex id nesciat, vt nuper cum communi est habitum:ergo eodem modo,si concedat dilationem, aut suspendat obligationem debitoris, suspendetur Censura, quamuis id Iudex ignoret. *Secundò*,quia intentio Iudicis imponentis Censuram ad petionem partis, commensuranda est ad voluntatem ipsius partis,ne iudicium requisitum intentionem requirentis excedat: ergo eo ipso,quod pars terminum proroget,& differat, etiam Iudex debet velle illũ differre, cum eius officium sit partes ad concordiam reducere *l.*1.*§.potest autem quis,ff.de noui operis nunciatione.*Et *tertiò*, quia per partis consensum, aut assensum, excluditur debitoris contumacia: at sic est, quod non incurritur Censura nisi ob contumaciam: ergo.

Nec fundamentum pro parte contraria à Nauarro adductum vrget multum. Respondendum enim est, quod licet actus differendi Censuram directè,& quasi potestatiuè, stante causa Censuræ, & materia eius in eodem vigore, sit iurisdictionis actus, & ideo differre Censuram hoc modo ad solum iudicẽ spectet:at verò actus suspendendi, vel dilatandi Censuram indirectè per substractionem materiæ, quæ est obligatio debitoris, non est actus iurisdictionis, sed dominij circa talem materiam.Vnde sic sentiunt Abbas.Dec. *in cap. Praterea, cit.*Angel.*verb.Excommun.*1.(non 2.vt citatum

tum inuenies apud Suarium, & Filliucium) *n* 20. qui & refert pro hac parte, Bartol. Ioan. Anton. & alios. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 20. (non 2. vt inueni citatum apud Hurtadum) *n.* 1. & penes illum Couar. Ioan. Andr. & alij plures, inter quos refert Nauarrum, & Sylueſt. ſed malè, vt vidimus. Sic etiam Suarez *diſput.* 3. *ſect.* 6. *n.* 8. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 3. *q.* 10. *n.* 81. Hurtadus *diſp.* 13. *de excommun. diffic.* 5. Cornejo *diſput.* 4. *de Cenſur. in gen. dubit.* 2. *quæſt.* 3. *pag.* 549. Ægidius *diſputat.* 14. *dub.* 16. *num.* 199. Bonacina *diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 4. *num.* 1.

Qvæstio XXI.

An, ſi Debitor non ſoluat in ſecundo termino à Creditore prorogato, incurrat dictam Cenſuram latam, abſque nouo conſenſu Iudicis?

NEgant talem Cenſuram Debitorem incurrere, caſu, quo, vt propoſuimus, abſque licentia Iudicis, facta fuerit à Creditore prorogatio, non ſolùm Authores primæ ſententiæ, verum ex noſtra, Angel. *loc. cit. n.* 21. per hæc verba: Sed pone, quod prorogato termino Titius non ſoluit etiam in termino prorogato, eritne excommunicatus? Reſpondeo, quod non, ſi prorogatio ſit ſine auctoritate iudicis: ſecus ſi fieret cum auctoritate iudicis prorogantis mandatum, quod erat, vt ſolueret in Paſcha, vt ſoluat in Pentecoſte ſub eadem pœna, quia ſic ligaretur, aliàs non: quia ſecundum Bald. *l. l. tale pactum, ff. de pact.* excommunicatio non poteſt naſci ex pacto, ſed ex ſententia. Ita Angel. & Henriquez *loc. cit.* & penes ipſum Hoſtienſ. & Innocent. Perez, Corduba, Soto, Pedraza, & alij.

Sed æquè probabiliter reſpondeo: Incurri Debitorem, elapſo ſecundo termino à Creditore prorogato, in Cenſuram latam à Iudice, abſque nouo conſenſu illius, ex vi præcepti à principio facti, & lationis Cenſuræ ei annexæ; quæ poſt terminum à Iudice præfixum, & poſt terminum à parte, ſeu à Creditore prorogatum, perſeuerant. Quia terminum, quem præfixit Iudex, vt intra illum fieret ſolutio à debitore, nō præfixit illum ad finiendum intra illum ſuum præceptū, & Cenſuram ei annexam, ſed tantum ad finiendam permiſſionem differendi impletionem ſui præcepti, niſi aliàs interponeretur voluntas, ſeu conſenſus partis: igitur hoc interueniente, ſuſpenditur præceptum, & Cenſura ex voluntate Iudicis, vſquequò terminus prorogatus à parte finiatur; quo finito, quia verè finitur conditio ſub qua lata eſt Cenſura, verè incurritur Cenſura à debitore, ex vi lationis in principio factæ, abſque nouo conſenſu Iudicis, qui cum primus conſenſus eius adſit virtualiter, non eſt nouus neceſſariò requiſitus. Sic Suar. *diſput.* 3 *ſect.* 6. *n.* 11. Qui benè reſpondet fundamento Angeli, & aliorum, dicendo, quod in dicto caſu, non incurritur Cenſura, niſi ex vi prioris ſententiæ, & ideo non eſt neceſſarius nouus conſenſus Iudicis, quem illi requirunt. Filliuc. *loc. cit. n.* 82. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 4. *n.* 2. Hurtad. *diſput.* 13. *de excomm. diff.* 5. *n.* 15. Cornejo *diſput.* 4. *cit. dub.* 2. *quæſt.* 4.

Qvæstio XXII.

An per mutationem fori effugiat quis Cenſuram latam ſub conditione, ſi illa pendente, forum mutet?

REſpondeo dicendum, quod non effugiat Cenſuram, ſi lata fuit cum reſpectu ad factum præteritum, & commiſſum tempore prioris ſubiectionis, & fori; vt ſi Iudex dicat: *Niſi reſtituant intra menſem, qui furati ſunt ornamenta Eccleſiæ, excommunicati ſint*, tunc enim ſi quis iam furatus eſt, & ante expletum menſem mutet forum, tranſacto menſe, niſi reſtituat, incidet in Cenſuram. Quia tunc ratione iuris acquiſiti ex priori facto, fit, vt licèt mutet ſubiectionem, & forum ſimpliciter, remaneat tamen ſecundùm quid, id eſt, quoad talem cauſam ſubiectus illi Iudici, (nam vbi iudicium cœptum eſt, ibi finiri debet, *ff. de Iudicijs,*) & conſequēter ſubiicietur Cenſuræ impoſitæ ob dictam cauſam. Sic colligitur *ex cap. Præterea* 2. *de appellat.* iuncto *cap. Propoſuiſti, de foro competenti.* Si vero lata fuerit cenſura per generale ſtatutum, aut ſententiam, prohibens aliquod peccatum in futurum; vt: *Si quis abortum fecerit: ſi quis peieraverit, ſit excommunicatus:* tunc ſi mutet forum antequam peccet, etiamſi poſtea, foro mutato, id faciat, non incidet in Cenſuram: Quia non eſt iam ſubditus prioris Iudicis, & eſt extra eius territorium, & ſic non ligatur eius præceptis, & Cenſuris. Sic omnes. Legantur Suarez *diſp.* 3 *ſect.* 5. *per tot.* Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 3. *q.* 10 *à num.* 73. Vgolinus *tab.* 1. *cap* 20. §. *vlt. num.* 4. Cornejo *loc. cit. quæſt.* 3.

Qvæstio XXIII.

An etiam per mortem Iudicis effugiat quis Cenſuram ſub conditione latam?

REſpondeo dicendum, quod ſi illa Cenſura fuit iam contracta ante mortem Iudicis, tunc non tollitur per mortem illius, cum ſemel iam contracta, non auferatur, niſi per abſolutionem, quæ non pendet ab exiſtentia Iudicis. Si vero non fuerit contracta ante mortem Iudicis, tunc ſi Cenſura eſt à iure, cum habeat vim, etiam legiſlatore mortuo, non effugiet illam quis, conditione impleta: ſi vero Cenſura ſit ab homine, tunc etiam impleta conditione, non ligabit quem Cenſura Iudicis mortui: quia hæc Cenſura, vt ſæpè diximus, non cenſetur ferri, niſi quando adimpletur conditio: ergo cum iam eo tempore Iudex non exiſtat, eam ferre non valebit. Sic omnes. Suar. Filliuc. Vgolin. & Cornejo, Nauar. *cap. Placuit, de pœnit. diſt.* 6. *n.* 35. & 161. Alterius *lib.* 3. *diſp.* 9 *cap.* 4. & alij. Qui idem dicunt dicendum, caſu quo Iudex amittat ſuam iuriſdictionem, ſiue depoſitione, reſignatione, aut aſſumptione ad aliam dignitatem, &c. Sed quid dices caſu, quo iuriſdictio ſit interrupta dumtaxat? Dicam tibi quæſtione ſequenti.

Qvæstio XXIV.

An Cenſura impedita, tempore quo impletur conditio, per Iudicis ſuſpenſionem, aut excommunicationem; reuiuiſcat, ſi tollatur Iudicis impedimentum?

REſpondpo dicendum, quod ſi conditio Cenſuræ ſit talis naturæ, vt non ſpiret in puncto, & in momento, ſed duret etiam poſt tempus præfixum à Iudice; vt ſi quis Epiſcopus dicat: *Niſi intra menſem reſtitueris, ſis excommunicatus*, tunc quamuis impleto menſe, non incurrat debitor non reſtituens, in excommunicationem, eo quod tunc erat ſuſpēſus Iudex à iuriſdictione, attamen ſi, menſe tranſacto, Iudex abſoluatur, iam Cenſura ab ipſo impoſita vires reaſſumit, & ſic ligabit non reſtituentem. Quia illa conditio eſt talis, vt ſemper duret, etiam tranſacto menſe.

Si verò conditio Cenſuræ ſit talis, vt non duret, ſed indiuiſibiliter impleatur; tunc, ſi impoſita fuit ineſſe, quando Iudex erat ſuſpenſus, non reaſſumit vim, quando Iudex reaſſumit iuriſdictionem, & ideo non ligabit contra facientem: vt ſi Cenſura talis ſit: *Si peieraueris, aut, ſi adulterium commiſeris, ſis excommunicatus*, peierat quis, aut adulterium committit quando Iudex eſt ſuſpenſus, non incidit, etiam reaſ-

ſumpta

sumpta à Iudice iurisdictione: quia huiusmodi conditio totaliter impleta fuit in illo temporis momento, quo hæc peccata fiunt, & eo transacto non remanet contumacia, nec noua committitur, propter quam excommunicari possit, quando postea tollitur à Iudice impedimentum. Sic ex Nauarro, & Abbate, Suarez *disput. 3. sect. 4. num. 15.* Filliucius *cap. 3. cit. q. 9. num. 71.* Cornejo *disput. 4. de Censur. in gen. dub. 2. quæst. vltimo.* Alterius *lib. 3. disput. 9. cap. 4. pag. 352.*

DISPVTATIO V.

De ijs, quæ præmitti debent ante prolationem Censuræ; nempe, de Admonitionibus.

QVÆSTIO PRIMA.

An necessarium sit, ante omnem Censuræ sententiam, aliquam admonitionem præmittere?

RESPONDEO tanquam certum; esse omnino necessarium, aliquam admonitionem, siue canonicam, siue non canonicam, ante Censuram præmittere. *Primò*, quia sic habetur *in cap. Romana, de sentent. excom. in 6.* & *cap. Sacros. extra, de eod. tit. & cap. Cum speciali, de appellat. cap. Constitutionem, de sent. excom. in 6.* & alibi sæpè. *Secundò*, quia Censura non potest ferri nisi ob contumaciam contra præceptum Ecclesiæ, vel superioris, iuxta illud Matth. 18. *si Ecclesiam non audierit, sit tibi, vt Ethnicus, &c.* sed nemo ex iure præsumitur contumax, nisi prius moneatur, & deinde Ecclesiam non audiat: ergo. Sic docent generaliter loquendo omnes Doctores. Suarez *disput. 3. sect. 8. & seq.* Sayrus *lib. 1. cap. 12.* Vasq. *tract. de excommun. dub. 12. n. 4.* Vgolin. *tab. 1. cap. 18.* Alterius *tom. 3. lib. 3. disput. 3. cap. 1. & tom. 2. disp. 7. cap. 2.* Bonac. *disput. 1. q. 1. punct. 9. num. 1.* Ægidius *disput. 13. dub. 9. n. 79.* Filliuc. *tract. 11. cap. 4. q. 1.* Candid. *disquisit. 22. art. 19.* Reginald. *lib. 9. num. 180.* Hurtado *de Censur. in comm. diffic. 18.* Cornejo *disp. 5. de Censur. in gen. dub. 1. & disp. 5. de excommunic. dub. 1.* Auila *p. 2. cap. 5. disp. 1.* Bauny *tract. 1. de Censur. in comm. q. 15. pag. 23. & tract. 2. de excommun. disput. 1. quæst. 14. pag. 81.* Bassæus *verb. Censura, num. 34.* Archangelus *dist. 18. pag. 232. col. 2.* & communis.

QVÆSTIO II.

Quid, & quotuplex sit admonitio?

RESpondeo quod est duplex. Altera non canonica, & altera Canonica. Non Canonica, est præceptum iuris, vel hominis generaliter prohibens futura, sub pœna Censuræ, aut etiam præceptum hominis præcipientis aliquid in specie, seu in particulari tali personæ, vt hoc vel illud faciat, aut vitet sub tali Censura ipso facto incurrenda. Monitio verò canonica, est actio regulata, per quam Superioris authoritate admonetur reus personaliter, vel formaliter, vel virtualiter, testibus præsentibus, vt à culpa in monitione explicata resipiscat. Et de hac monitione est principaliter sermo in præsentiarum. Sic Suarez *disputatione 3. sect. 12. num. 3.* Rastellius *de Censuris, in genere, quæst. 3. artic. 4. pagina mihi 69.* Candidus *disquisit. 22. artic. 19. dubitat. 1.* Toletus *lib. 1. cap. 9. numero 1.*

QVÆSTIO III.

An ad incurrendam Censuram latam, siue à iure, siue ab homine pro futuris culpis; necessum sit, vt præcedat monitio Canonica?

RESpondeo tanquam certum: quod non sit necessarium, vt præcedat monitio Canonica; sed sufficiat monitio non canonica; nempe præceptum iuris, aut hominis prohibens aliquam culpam futuram sub pœna Censuræ. Ratio est, quia præceptum ipsum latum sub Censura habet vim monitionis, cum semper per ipsum admoneamur peccata relinquere, vel non patrare, nisi sententia Censuræ volumus feriri: ergo non requiritur alia monitio, vt in talem Censuram quis incurrat. Vnde si Episcopus hanc Censuram ferret; *Omnis Clericus, qui tulerit arma sit excommunicatus*, tunc Clericus, qui hoc præceptum frangeret, statim, absque alia monitione maneret excommunicatus. Ita omnes. Innoc. *in cap. Sacro, de sent. excommun.* Felin. *ibid n. 5.* Nauar. *in cap. Cum contingat, causa 5. n. 4.* Suar. *disp. 3. sect. 8. n. 3. & seq.* Sylvest. *verb. excommun. 1. n. 13.* Sayr. *lib. 1. de Censur. cap. 12. n. 6.* Vasq. *tract de excommun. dub. 12. n. 11.* Vgolin. *tab. 1. c. 18.* Filliuc. *tract. 11. cap. 4. n. 83.* Alterius *lib. 3. disp. 3. cap. 1. pag. 298.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. sub n. 1.* Candid. Rastellius, Cornejo, Bauny, & alij, *loc. cit.* Qui tamen omnes id limitant, nisi aliàs ipsa lex monitionem requirat, vt *Clem. vlt. §. fin. de statu Monach.* ibi: *Nisi moniti resipiscant, ipso facto excommunicationis sententiam se nouerint incursuros.* Hoc autem est speciale; & ideo ex illo amplius confirmatur generalis regula tradita, nempe, quod vbi ius est absolutum, & Censuram ipso facto fert, non requirat aliam monitionem.

QVÆSTIO IV.

An saltem ad incurrendam Censuram latam ab homine, pro culpis præteritis, vel præsentibus, requiratur admonitio Canonica?

RESpondeo tanquam certum: requiri. Quia sic definit ius *in cap. Sacro 48. de sent. excommun.* Vbi Innoc. III. hæc ait: *Prohibemus, ne quis in aliquē excommunicationis sententiam, nisi competenti monitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat: quod si contra præsumpserit, etiāsi iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum, &c.* Sic Innoc. quod confirmarūt alij Pontifices Innoc. IV. *in c. Romana, de sent. excom. in 6.* & loquendo etiam de aliis Censuris, Alex. III. *in cap. Reprehensibilis, de appellat* his verbis: *Præsenti decreto statuimus, vt nec Prælati (nisi canonica cōmonitione præmissa) suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subiectos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat.* Sic ille. Et Bonifac. VIII. *in cap. statutum, de sent. excom. in 6.* Et ideo sic docent omnes Doctores. Legantur citati. Præcipuè Suarez *disput. 3. sect. 8.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disput. 3. cap. 1.* Bonacina *punct. 9. cit. num. 1.* Archangelus *distinct. 18. pag. 252. col. 2.*

QVÆSTIO V.

Quæ causæ mouere Pontifices ad inducendum monitionis, ante lationem Censurarum, præceptum?

RESpondeo quod variæ. *Prima sit.* Quod antequam procedatur ad verbera, adhibenda sint verba.

Secunda,

Secunda. Quod est alienum à prudentia, & æquitate, vt ignorans damnũ subeat; cum decretum non liget ignorantes, vt habetur in *c. Cognoscentes, de constit.*

Tertia Quod sicut lex non obigat nisi promulgata: ita nec Censura, quæ fertur ad instar legis debet ligare nisi monitione præmissa habente se ad instar promulgationis.

Quarta. Quod Censuræ non feruntur nisi in contumacem: at nemo est contamax, antequam monitus sit: ergo. Sic Bauny *tract. 3. de excomm. disp. 1. q. 14. p. 81.*

Qvæstio VI.

Quid, & quotaplex sit contumacia, ad quam in subditis reprimendam, præmittitur ante Censuras Monitio?

AD Primum respondeo. Quod contumacia nil aliud sit, *quàm quadam species inobedientiæ, qua quis ex proteruo animo, aut obfirmato Iudici, aut Superiori præcipienti parere, aut illi se sistere respuit.* Sic Colligitur ex Couarr. *in c. Alma mater. 1. p. §. 9. à num. 3.* & docent Vgolinus *tab. 1. cap. 17. §. 7. num. 6.* & 8. Bauny *tract. de excommun. disp. 9. pag. 77.*

Ad Secundum respondet Bauny *loc. cit.* Quòd contumacia in primis diuiditurin duas species, vel quasi species. *Prima* consistit in non parendo Iudici aliquid præcipienti. *Secunda* constistit, in non comparendo Iudici vocanti reum ad iudicium.

Rursus contumacia quæ consistit in non comparendo, diuiditur (inquit) id Manifestam, & Præsumptam. Deinde Manifesta, vt habetur in *cap. Venerabilibus, de senten. excommunic. in 6.* est quadruplex. *Prima,* reperitur in illo, qui in iudicio dixit iudici, quod non comparere vult, nulla probabili ratione suæ negationis comparendæ reddita. *Secunda,* si extra iudicum citatus licèt, coram aduersario, & testibus idoneis, negauit se compariturum. *Tertia,* cum quis apertè Iudicis iussa violat, & contra eius imperia facit. Et *Quarta,* cum quis dat causam non comparendi in certo aliquo loco, & id non probat, & neque ad superiorem Iudicem appellat id probaturus, & interim Iudex ordinarius pronunciat, impedimentum tale nullum esse, tunc reus manifesta tenebitur contumacia, quam appellemus licèt causationis. Sic Bauny.

Præsumpta autem contumacia est (inquit ipsemet) (quæ ad prædictarum aliquam non refertur) aut defectu vniuscuiuspiam circunstantiæ, aut alicuius adiectione, quæ culpam rei minuat: v. g. si nil dixit, sed latuit, vel aliter citaretur impedijt, hic dicitur præsumptiuè contumax, quia clare, ac manifestè eum parere nolle non constat. Ita ille.

Sed certè non hæc omnia, vt certa habenda sunt; Nam in primis, falsum est, quod *ex cap. Venerabilibus.* habeatur, vt contumacia manifesta sit quadruplex; nam ibi solùm dicit Pontifex Innoc. IV. quod ille dicitur manifestus contumax, *qui se contumacem confitetur; vel aliàs de contumacia sua constet, quia fortè prædixerat in iudicio, quod minimè compareret;* ecce vbi ab Innocen. non quadruplex, sed duplex tantum contumacia manifesta assignatur.

Deinde non est certum, quod ille, qui extra iudicium citatus, dixit, se compariturum, sit manifestè contumax. Nam oppositum docet Glossa in dicto *cap. verb. in iudicio.* per hæc verba: *In iudicio, quia si extra iudicium hæc diceret, secus: sicut nec nocet confessio extra iudicium facta. Vnde per hoc videtur, quod si nuntio citanti dixerit se nolle venire, & nuntius sic retulerit, non propterea dicitur vera contumacia.* Ita Glossa verum tamen est, quod potest habere verum, id quod firmat Bauny, casu, quo nuntius supra citationem esset iuratus, eo quod tunc credendus est nuntio, vt ex Ioan. Andrea docet Glossa *ibidem, in summa dicti capitis in fine.*

Id tamen certum, est, quod quando contumacia est manifesta, & euidens, tunc sufficiat ad censuram: & etiam quando est præsumpta, vt ex citato capite colligitur. Immo si aliquis falsò putetur contumax, dummodo contumacia illius in iudicio probata fuerit, sufficit ad censuram: sin autem, sit euidens, aut notorium, aliquem non esse contumacem, tunc etiamsi Iudex in eum censuram fulminet: erit nulla, eo quod intolerabilem errorem contineat. Legatur Bauny *loc. citat.*

Qvæstio VII.

An ex sola transgressione præcepti simplicis, absque comminatione Censuræ, censeatur homo contumax, ita vt contra illum possit ferri Censura, absque monitione?

AFfirmant Caiet. 2. 2. *quæst. 69. art. 2.* & Almainus *de potest. eccles. iast. c. 10.* Quia (inquiunt) sicut reliqua omnia peccata possunt, nulla monitione præmissa, pecunia aliqua pœna puniri; ita etiam excommunicatione.

Sed tanquam certum, respondeo non posse. Quia aliàs pro transgressione cuiuscumque legis, ecclesiasticæ, vel simplicis præcepti Iudicis ecclesiastici, posset quis statim excommunicari, vel suspendi &c. quod nec est in Ecclesiæ vsu, nec iure ordinario fieri potest. Sic omnes. Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. concl. 2. ibi:* Quare licèt quis scelera, & flagitia quantunque grauissima commiserit, dummodo Ecclesiæ sit parere paratus, potest quidem Iudex alio supplicio pro commisso crimine eum plectere, excommunicare verò minime. Sic ibi. Et *concl. 3.* ita: Nullum censetur in obedientiæ peccatum ob quod sit sententia excommunicationis ferenda, nisi admonitio sub excommunicationis comminatione præcesserit, vel à iure, vel ab homine. Sic Sotus. Suarez *disputat. 3. sect. 11. num. 7.* Candidus *disquis. 22. art. 19. dubit. 2.* Bauny *tract. 2. de censur. disputat. 1. de excomm quæst. 14. pag. mihi 83. vers. Dixi, inobedientia.* Henriquez *lib. 13. cap. 17. num. 3.* (non *lib. 3. cap. 22.* vt citatum inuenies apud Bauny) Sanchez *lib. 9. disputat. 32. num. 13.* Vasquez *de excommunic. dub. 12. num. 4.* Couarr. *1 p. in cap. Alma mater. §. 10. n. 4.* Nauarr. *tom. 2. consil. lib. 5. de sent. excommunic. consil. 4. n. 1. & antea in man. cap. 27. num. 4. & 9.* dicens, sententiam Caietani esse contra Concil. Trid. *sess. 25. de refor. cap. 3.* & contra capita *omnes. 16. quæst. 7. cap. Sacro. de sent. excommunic. in 6. & cap. Romana. §. caueant. eod. tit. in 6.*

Qvæstio VIII.

An de valore, & essentia Censuræ ferendæ ob peccatum commissum, sit aliqua monitio præuia?

NEgant Caiet. & Almainus *loc. nuper cit.* Corduba *in lib. 2. quæst. 27. §. sed ad exaltationem.* Qui refert Glossam expresè hanc sententiam tenentem *in cap. Romana. de senten. excommunic. in 6.* & Couarruiam eam insinuantem *in cap. Alma mater. p. 1. §. 10. num. 5.* & Syluestrum, *excommunicatio. 1. notab. 3. & 4. & excomm. 2. notab. 2. & 4. & q. 11.* His addi potest nouissimè Candidus *disquis. 22. art. 20. dub. 1.* vbi expresè ait, quod ad valorem, & essentiam Censuræ nec sic necessaria monitio canonica, nec alia vlla; per hæc verba: Hæc assertio non est eadem cum præcedenti: nam in illa loquuti sumus de trina, vel de vna pro trina monitione, in præsenti verò loquimur excluſa omni mo-

nitione, etiam vnica, & dicimus censuram sic latam esse validam, & ligare, cum Caiet. 2.2. *q.* 69. *art.* 1. Sylvest. *verb. excommun.* 1. *notab.* 2. *n.* 12. Tabiena *excommun.* 2. *n.* 1. Nauarro *to.* 2. *consil. lib.* 5. *de sent. excommun. consil.* 4. *n.* 1. & Suario *to.* 5. *de censur. disp.* 3. *sect.* 8. *n.* 7. *fine.* Huc vsque Candidus. Sed an bene; statim dicam.

Fundamentum horum Authorum est. Quod D. Paulus, sine vlla monitione præuia excommunicat quemdam incestuosum. 1. *ad Corint.* 5. & D. Gregor. quemdam auctorem occultum libelli famosi, nisi se ipsum prodat, ac Iudici sistat. *cap. quidem* 5. *q.* 1. ergo monitio nullo modo est de valore censuræ, siquidem sine illa datur valida.

Sed tanquam mihi certum, respondeo dicendum, quod de valore, & essentia prædictæ censuræ ferendæ ob peccatum commissum (hoc est, vt à tali peccato desistatur, aut pro illo satisfiat) est aliqua præuia monitio (abstrahendo pro nunc à monitione canonica, aut non canonica) itaut censura si detur absque vlla prorsus monitione, saltem simplici, sit nulla & inualida. Ratio est; quia certum est, quod censura ad sui valorem, requirit contumaciam, & inobedientiam in illis, quibus publicè irrogatur: at sic est quod non potest esse contumacia, nisi præsupponatur monitio superioris, aut Iudicis præcipientis: ergo absque illa, nec valida censura. Sic sentiunt communiter Doctores. Et in primis Sylvest. *loco citato* pro se à Candido *num.* 12. *iuncto num.* 13. vbi expresse, ait, esse omnino necessariam monitionem, vbi infertur sententia pro re præterita. Nauar. *in Man. cap.* 27. *n.* 11. Vbi quamuis affirmet, & bene, *vt infra*, quod censura lata absque canonica monitione, sit valida, licet iniusta, at tamen clare docet, quod excommunicatio sine monitione, sententia, & clausula iustificatiua sit nulla. Idemque docet Suarez *disp.* 3. *sect.* 12. *num.* 3. & *disp.* 4. *sect.* 5. *à num.* 4. & *disp.* 18. *sect.* 3 *n.* 29. sic illum concludens: Est enim omnium summa, & resolutio, illam monitionem quæ ad contumaciam contra obedientiam Ecclesiæ sufficiat, necessariam esse ad hanc censuram ferendam, itaut sine illa lata, non valeat ex defectu materiæ necessariæ: maiorem autem monitionem, seu trinam & canonicam, quamuis ex præcepto Ecclesiæ necessaria sit, vt actio rectè fiat, non tamen esse simpliciter necessariam ad valorem censuræ, quia ille defectus solum est in accidentali solemnitate &c. Sic Suarez. Malè ergo citat Candidus hos tres (saltem) Authores pro se. Imo nec benè citari à Corduba, Glossa, Couarruuias, & Sylvester, pro sua parte facile ostendit Suarez *disp.* 4. *cit.* Item nostram sententiam docent Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *pun.* 9. *n.* 3. *vers. secundo inualidam.* Sotus *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 2 *concl.* 4. Victoria *in sum. vbi de excommun. n.* 6. Petr. Soto *lect.* 3 *de excommunic.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 1. Bauny *tract.* 1. *de censur. q.* 15. *pag.* 22. & *tract.* 2. *disp.* 1. *q.* 14. Ægidius *disp.* 13. *dub.* 9. *concl.* 3. *n.* 82. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 5. Auila 2. *p. cap.* 5. *disp.* 1. *dub.* 10. *vers. secunda opinio. dub.* 12 *de excommun. n.* 16. Hurtad *tract. de censur. in comm. diff.* 20. Cornejo *tract. de censur. in gen. disp.* 5. *dub. vlti. vers. Nec contra hanc conclusionem* Diana *par.* 5. *tract.* 9. *resol.* 19. & alij innumeri.

Nec fundamentum in contrarium adductum quid vrget. Quia non est probabile, quod à D. Paulo prius fuerit censura inflicta, quam incestuosus ab ipso secretò monitus, vt sic doctrinam, quam ipsemet Apostolus Tito tradidit, *Hæreticum hominem post vnam, & alteram correctionem, deuita*, obseruaret. Nec Diuus Gregor: excommunicauit illum diffamatorem pro peccato præterito (de quo hic sermo) sed solùm interdixit ei vsum sanctissimi Sacramenti, donec se offerret ad factum suum probandum, aut reuocandum. Sic enim ait D. Gregor. *Quod si non exierit, neque publicè confessus fuerit, quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpsit, vel consensum tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei, & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, vt sancti eius Corporis, & Sanguinis participatione priuatus sit.* Sic ex D. Thoma, Suarez *disp.* 3. *sect.* 11. *num.* 9. Ægid. Bauny, Auila, & alij communiter respondent.

Qvæstio IX.

An de essentia Censuræ prædictæ, sit trina, aut vna pro trina, monitio, itaut sine illa, Censura sit inualida?

Affirmant, apud Dianam, Victoria *in sum. verb. excommunicatio num.* 6. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *qu.* 1. *art.* 2. & Ledesma 2. *p.* 4. *qu.* 23. *art.* 3. Item affirmat Llamas 2. *p. Metho. cap.* 9. §. 23. *pag. mihi* 136. per hæc verba. Necessariò prærequisitum est, vt excommunicatio valida sit, vt trina monitio præcedat: quod præcedat monitio, iuris est naturalis, & diuini: quod autem trina, hoc iuris est ecclesiastici: in quo pia Mater Ecclesia suam, & Sponsi sui agni, ostendit lenitatem, & mansuetudinem: & ex ipso iure ecclesiastico, si hæc trina monitio non procedat, inualida excommunicatio redditur, quia supponit contumaciam, iuxta illud Christi Redempt. nostri *Math.* 16. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi, sicuti Ethnicus, & Publicanus.* At eademmet Ecclesia designauit has tres monitiones ad sui auditum, & surditatis contumacis probationem, & secus contumax non reputatur, vt decernitur *cap. sacro cap. statuimus de sent. excommun. in* 6. Huc vsque Llamas. Et ante ipsum, loquendo de excommunicatione lata à Iudice delegato, idem sensere apud Couarruuiam *in cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 7. *n.* 7. Rota *in antiquis* 139. Felinus *in d. cap. Sacro, col.* 1. & Nicolaus Milis.

Sed, vt mihi certum, respondeo quod nullo modo sit de essentia censuræ trina monitio, aut vna pro trina & ideo sine illa, omnino est valida; nisi alias de illa præmittenda, speciale sit ius, vt infra. Ratio est. Quia censura sine dicta canonica monitione est valida: ergo monitio canonica non est de essentia censuræ. Consequentia est clara. Antecedens probatur ex *cap. Romana de sent. excommun. in* 6. Vbi habetur, quod Iudices non ferant excommunicationem sine competenti aut canonica monitione, & si contra præsumpserint, iniustas nouerint esse illas. *Iniustas*, dixit Pontifex, non *nullas*, vt aduertit Glossa *ibi verb. Iniustas.* Vnde hanc sententiam docent Glossa *cit.* & Glossa *in cap. Sacro. de sent. excommun. verb. Possit probari.* & ibi Panormit. & Felinus. Glossa *in summa* 2. *q.* 1. Glossa *in cap.* 1. *de excessib. Prælat.* Decius, Ioan. Andr. Domini. & Francus, quos citat, & sequitur Couarru. *num.* 7. *cit.* Et ante illum Doctissimus Nauarr. *in Man. cap.* 27. *n.* 11. & *lib.* 5. *consil. tit. de sent. excomm. consil.* 4. *n.* 2. *dicens*, hoc sine dubio esse tenendum, non tantum ob authoritatem Glossæ, quantum per contextum capitis *si Episcopus* 11. *q.* 3. & *cap. Sacro. cit.* in quibus expresse iubetur, vt excommunicatus sine monitione canonica, trina videlicet; aut vna pro trina, absoluatur. Tunc sic: sed sic est, quod absolutio præsupponit valorem eius, quod soluit. *argum. in cap. Ad dissoluendum. de despons. impub.* & *l. manumissiones ff. de iust.* & *iure.* & *cap. statuimus cit.* ergo &c. Sic etiam Auila 2. *p. cap.* 5. *disput.* 1. *dub.* 9. qui citat Sotum *art.* 2. *citato* pro parte contraria à Diana, & re vera verius, quia id expresse docet ibi post tertiam conclusionem vers. *Quod si sciscitetis.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. *n.* 3. *prope finem*; ita dicens: Et generaliter, licet peccet, qui sine trina monitione excommunicat; ligat tamen in vtroque foro, si præcessit aliqua monitio. Sic ille. & apud illum *in Glossa lit. S.* D. Th. Palud. Sylvest. Victoria, Nauar. & Sotus, Vasq. etiam *de excom. d.* 12. *n.* 16. dicens,

dicens, in hoc omnes conuenire. Ægidius *disp.13.dub. 9. concl.2. num.* 81. Bonac. *disp.* 1. *quæst.*1. *punct.*9. *n.*6. Suarez *disp.* 3. *sect.*12. *num.*4. Vgolinus *tab.*1. *cap.*18. *num.* 4. Sayrus *lib.*1. *cap.*12. *num.*26. Filliuc. *tract.*11. *cap.*4. *q.*8. *n.*104. Petr. Corneio *tract.*5. *de Censur. in gen. disp.*5. *dub. vlt. & disp.* 5. *de excommun. dub. etiam vltimo.* Candidus *disquis.*22. *art.*20. *dub.*1. Laymann *lib.*1. *tract.*4. *cap.* 5. Bauny *tract. de excomm. disp.* 1. *q.*14. *assertione* 3. Archangel. *dist.*18. *pag.*232. *col.*2. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.*19. Alterius *tom.*1. *lib.*3. *disp.*3. *cap.*5. & alij communiter tam moderni, quàm antiqui. Legatur Suarez *disp.* 3. *sect.*12. *n.*3. *& disp.*4. *sect.*5. *à n.*4. *& disp.*18. *sect.*3. *num.*29.

Ex quo concludo, dicendo, quod illa monitio dumtaxat, quæ ad contumaciam Ecclesiæ sufficit, sit necessaria ad censuram ferendam, itaut sine illa, lata non valeat; maior verò monitio, seu trina, & Canonica, quamuis ex præcepto Ecclesiæ sit necessaria, vt actio rectè fiat, vt statim dicam, non tamen est simpliciter necessaria, ad valorē censuræ, quia ille defectus solùm est in accidentali solemnitate, ideóque ad eius valorem, sufficit quæuis etiam simplex monitio, dummodo sit præcepta, & iuridica.

Nec fundamentum quod insinuat pro sua sententia Llamas quid contra nos probat, cum ad summum probet, quod sit necessaria trina monitio, vt censura iustè feratur, non tamen, vt validè

Qvæstio X.

An dentur aliqui casus, in quibus, Censura, v.g. excommunicatio, sit inualida, canonica monitione omissa?

Respondeo dari aliquos. *Primus est*, Quando Iudex pronunciat excommunicationem contra participantes cum excommunicatis à seipso. Si enim excommunicatio fuerit lata omissa, aut non præmissa canonica monitione, erit inualida tunc excommunicatio. Quia id est definitum *in cap. Constitutiones, & in c. statuimus, de sent. excomm. in* 6. per hæc verba: *Quod si ex locutione & alijs, quibus participans labitur in minorem, excommunicatus indurescat; poterit Iudex post monitionem canonicam, huiusmodi participantes consimili damnare censura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat.* Sic Innoc IV. Qui casus singularis est in iure expressus.

Secundus est. Si Iudex delegatus in mandatis expressè habuisset, quod censuram ferret canonica præmissa monitione: si enim lata fuisset ab ipso tunc censura, absque trina, aut vna pro trina monitione, nulla esset, quia lata esset contra mandati formam. *c. Cum dilecta. de Rescript. cap. Pissanis. de restit. spoliat. cap. Romana de sent. excomm. in* 6. §. *Sed nec.* Sic docent communiter Doctores citati. Legantur inter alios, Couarr. §. 9. *cit. n.*8. Filliuc. *loc. cit. n.*106. & Alterius *cap.*5. *cit.* vbi alios casus enumerat. Sed quia non agunt de omissione trinæ monitionis, sed simplicis, ideo illos propalare omitto. Sayrus *lib.*1. *c.*12. *n.*26. & Corneio *disp.* 5. *de Censur. in comm. dub.*3.

Qvæstio XI.

An saltem, vt Censuræ licitè ac iustè ferantur, præmittenda sit trina canonica monitio?

Respondeo tanquam certum; Præmittendam esse, regulariter loquendo. Quia sic habetur expressè *in cap. omnes decimæ.*17. *q.*7. *c. Præsbyterorum.*17. *q.*4. *c. contingit.*2. *de sent. excom. c. de illicita.*25. *q.*3. *c. Constitutionem, de sent. excomm. in* 6. vbi sic dicitur: *Statuimus quoque* (inquit Gregor. X.) *vt inter monitiones, quas, vt canonicè promulgetur excommunicationis sententia statuunt iura præmitti: Iudices, siue monitionibus tribus vtantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla: Nisi facti necessitas, aliter ea suaserit moderanda.* Sic Pontifex. Et sic omnes DD. præcipuè Nauarr. *c.*27. *n.*8. Couarr. *in c. Alma mater* 1. *p.* §. 9. *n.*7. Bauny *disp. de excomm. q.*14. *assertio.*3. Alter. *disp.*3. *cit. cap.*3. 4. *&* 5. & alij omnes nuper citati.

Qvæstio XII.

An, vt censuræ licitè, & iustè ferantur, sufficiat, vt vnica canonica pro trina, monitio præmittatur?

Negant Sot. *in* 4. *dist.*22. *q.*1. *art.*2. & Conimbricens. *q.*23. *art.*3. *dub.*2. existimantes, non esse licitum, quod præmittatur vna monitio pro tribus, nisi casu, quo aliàs adsit vrgentissima causa.

Sed tanquam certum respondeo sufficere, etiam si causa non vrgeat: dummodo pro vnica dicta monitione præmittenda, cōcedantur aliquorum dierum competentia interualla, quæ pro tribus sufficiant: vt si sub hac forma fiat: *Admoneo te vt intra sex dies satisfacias, duos dies pro singulis admonitionibus tibi concedendo.* Vel: *Moneo te semel pro tribus vicibus, vt intra sex dies satisfacias, concedendo tibi dies duos pro singulis monitionibus.* Quia sic expressè habetur in dicto *c. Constitutionem*, vt vidimus nuper, & ex illo, sic docent omnes DD. *cit.* & Suarez *disp.*3 *sect.*9. *n.*2. Qui benè notat, quod in dicto textu, nulla causa postuletur, vt hoc modo possit fieri monitio vna pro trina, sed generaliter, & absolutè concedatur: & ideo indistinctè potest vtroque fieri modo. Et fortassè posterior modus vnius, videlicet, admonitionis pro trina, est magis vsu receptus, quia facilior. Sic Suar. Vasq. *de excomm. dub.*12. *n.*15. Auila 2. *p. c.*5. *disp.*1. *dub.*7. *concl* 4. *&* 5. & penes ipsum Henriquez, Nauarr. Sylvester, Couarr. & communis.

Qvæstio XIII.

An Iudex, qui Censuram, non præmissa trina monitione, vel vna pro tribus, fert; & incurrat suspensionem, & peccet mortaliter?

Respondeo tanquam certum: Et incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per vnum mensem (nisi contrarium faciat in casibus à iure permissis iuxta *c. Constitutionem. cit. q.*11. dequibus *infrà*) & consequenter peccare mortaliter. *Prima* pars huius responsionis est expressa in *c. Cum medicinalis. de sent. excomm. in* 6. & in decretali, *Sacro. eo. tit.* Vbi sic Innoc. III. *in Concil. Generali Lateran.* loquitur: *Sacro approbante Concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat: quod si contra præsumpserit, etiam si iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum, sibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus, si visum fuerit expedire.* Sic Pontifex.

Secunda verò pars, nempe quod Iudex peccet mort. ferens censuram, sine trina, aut vna pro trina, monitione, extra casum necessitatis vrgentis, constat etiam. *Primò*, quia violat ius in re graui, & non seruat priuilegium à Iure concessum reo. *Secundò*, quia hæc culpa punitur graui pœna, vt vidimus: ergo supponit grauē culpam. Sic communiter DD. Sot. *in* 4. *d.*22. *q.*1. *art.*2. *post.*3. *conc.*1 Nauarr. *c.*27. *n.*8. Auila *part.*2. *c.*5. *disp.*1. *dub.* 7. *concl.*4. Corneio *disp.*5. *de excomm. dub.*1. *q.*12. Suarez *disp.*3 *sect.*12. *num.*1. Bonacina *disp.*1. *q.*1. *punct.*9. *n.*6. Bauny *disput.*1. *de excommunic. quæst.*15. *in fine.* Alterius *tom.*1. *lib.*3. *disp.*3. *cap.*5.

Qui omnes notant, illam pœnam suspensionis, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ non comprehendere Episcopos, iuxta *cap. Quia periculosum. de sent. excommunic. in 6.*

Qvæstio XIV.

An monitio debeat fieri auctoritate Iudicis, à quo ferenda est Censura?

Respondeo tanquam certum; Debere fieri auctoritate, & nomine ipsius Iudicis, qui Censuram laturus est. Quia admonitio talis esse debet, vt si quis non pareat; contumax, & inobediens existat: at hoc esse non potest, nisi admonitio authoritate superioris sit facta: ergo. Adde quod admonitio gerit vices citationis: at sic est, quod citatio, vt sit legitima, debet fieri authoritate Iudicis: ergo & admonitio. Sic Abbas *in c. 1. de Iudicijs. n.* 33. Suar. *disp.* 3. *sect.* 11. *n.* 1. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 6. *n.* 100. Bonac. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *n.* 4. *vers. Tertiò dubium est*, & Bauny *tract.* 1. *de cens. q.* 16. *pag.* 24. *vers. debet autem. & tract.* 2. *disp.* 1. *de excomm. q.* 15. *pag.* 85. Hurtad. *de cens. in comm. diff.* 19. Bassæus *verb. cens. num.* 34. *vers. Secundo.*

Qvæstio XV.

An Admonitio debeat fieri ad instantiam partis, in cuius commodum ferenda est Censura?

Respondeo affirmatiuè. *Primò*, Quia citatio, vt valida sit, debet fieri ad instantiam partis: at sic est, quod admonitio habet vim citationis, vt nuper est habitum: ergo. *Secundò*, Quia Iudex non debet proprio motu suam authoritatem, aut officium interponere propter priuatum alicuius commodum: vt latè Abbas *loc. cit. n.* 4. *& in c. Prout. de dolo & contum. n.* 19. Secus verò dicendum quando censura fertur ob commune bonum; quia tunc, sicut iudex potest ex officio procedere, ita potest ex officio admonere, sicut & citare. vt notat idem Abbas *in c. veritatis, de dolo & contum. n.* 5. & sumitur *ex c. Venerabilibus. §. Porro. de senten. excomm. in 6.* Sic Suarez, Filliuc. & Bonac. *loc. cit.*

Qvæstio XVI.

An Admonitio debeat immediatè fieri ipsi reo, qui Censura ligandus est: vel sat sit, vt fiat ad domum, vbi solet frequenter habitare?

Affirmat Stephanus Bauny *tract.* 1. *de Censur. q.* 16. ita loquens: debet autem hæc monitio nomine Iudicis fieri & immediatè ipsi reo, sin minus in eius domo, aut si id esse nequit, in publico aliquo vrbis loco, vnde facile ad eum censuræ fama, notitiáque penetret. *& disp.* 1. *de excomm. q.* 14. ibi: Quinto ipsi reo immediatè, aut si abest, in eius domo, quod si hoc ipsum sit difficile, in templo, aut alio loco publico &c. Sic Bauny, Cuius sententia potest probari ex iure communi: Nam illa monitio, seu citatio, quæ fit ad domum illius qui monendus, vel citandus est, nempe, vbi habitare solet, dicitur, & est vndequaque legitima: ergo & monitio sic facta reo, qui censura est ligandus. Consequentia patet ex paritate. Antecedens verò constat *ex l. scire oportet. vel, debemus, §. Qui autem. ff. de excus. tutor. l. aut qui aliter. §. & si fortè. ff. quod vi, aut clam.* 1. 4. *§. Prætor ait. ff. de damn. infect. c. causam, de dolo, & contumac. in Clemen. Causam. vers. Quòd si forsan. de elect.* & alibi apud Tiraq. Couarr. & alios *infrà* citandos.

Sed tanquam quid certum, respondeo dicendum, quòd regulariter, & communiter loquendo, debeat prædicta admonitio fieri immediatè & in persona ipsi reo; nec satis sit, vt fiat ad domum, vbi habitar esolet. Ratio est. Quia quamuis verum sit, quod loquendo de aliis monitionibus, & citationibus sufficiat, vt in domo eius, qui monetur, aut citatur, fiant: non tamen loquendo de monitionibus, & citationibus, quæ ante censuras, præmittuntur: quia in his adest specialis ratio: quoniam huiusmodi monitiones tendunt ad correctionem, quam si quis audire nolit, eius contumacia consumetur, & sic censura iusta locum habeat: at sic est, quod ad hoc est necessariũ, vt ipsa persona moneatur taliter, vt ipsa monitio audiri possit: ergo. *Confirmatur.* Quia difficile est cognoscere, an qui personaliter monitus, & citatus non est, contumax, & inobediens sit: ergo, vt talis cognoscatur personaliter est monendus. Sic sentiunt communiter DD. Innoc. Collecta. & Abbas *in cap. De eo, qui mitt. in poss.* Rota *in nouis* 271. *&* 367. Paulus Castren. *in d. Prator. ait. col.* 1. Felin. *in c. Cum sit Romana, de Appellat. à n.* 13. Tiraq. *lib.* 1. *de retract. §.* 9. *glossa* 2. *n.* 4. Quos authores citant, & sequuntur Couarr. *in c. Alma mater.* 1. *p. §.* 9. *n.* 4. & Alter. *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 2. Suar. *disp.* 3. *sect.* 11. *n.* 4. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 9. *n.* 102. Vgol. *tab.* 1. *c.* 18. *§.* 1. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 9. *n.* 79. Bonac. *disput.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. 8. Reginald. *lib.* 9. *n.* 181. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. *n.* 3. *vers. In excomm. ab homine.* Vbi in Glossa *lit. l.* ait, hoc priuilegium concessum fuisse à Gregorio XIII. Conseruatori electo à Religione Societatis Iesu. Hurtado *de censur. in comm. diff.* 19. Laymann *lib.* 1. *tract.* 5. 1. *p. c.* 5. *n.* 4. Bassæus *verb. cens. n* 35. Auila 2. *p. c.* 5. *disp.* 1. *dub.* 7. *concl.* 3. Vasq. *de excomm. dub.* 12. *n.* 10. *vers. Dubium sit* Luysius *lib.* 2. *de excomm. disp.* 18. *dub.* 3. Corneio *de Censur. in gen. disp.* 5. *dub.* 2. *q.* 8. *& disp.* 5. *de excomm. dub.* 3. *q.* 2. Dian. *part.* 5. *tract* 9. *resol.* 19. Villalob. *tract.* 16. *diff.* 8. *n.* 11. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 8. *n.* 6. & alij. Qui tamen excipiunt aliquos casus, in quibus non sit necessaria monitio personalis, sed satis sit, si fiat in domo habitationis, aut si domum non habeat, in Ecclesia, aut in alio loco publico; de quibus in sequentibus quæstionibus agemus. Sit ergo.

Qvæstio XVII.

An, quando, qui Censura ligandus est, dolo latet, ne personaliter moneatur, aut vi, vel fraude id impedit, sit satis, si monitio fiat in domo suæ habitationis?

Respondeo tanquã certum: Tunc esse satis, si fiat in domo, vbi habitare solet, & si illam non habet, in Ecclesia aut alio loco publico. Quia tũc ipse est in causa, vt ei nõ possit fieri monitio personalis: ergo cũ aliàs vis, aut dolus nemini debeat patrocinari, hinc est, quod ille iam contumax meritò censeri debeat, vt habetur *in cap. Quoniam frequenter. §.* 1. *de dolo & contum.* & sic possit Censura iustè puniri. Sic Innoc. Bartol. Paul. de Castro, Mathesil. & Tiraq. quos citat & sequitur Couarr. *n.* 4 *cit. vers. Primus passim.* Bauny *disp.* 1. *de excõm. q.* 15. Alter. Suar. Vasq. Luys. Hurtad. Henriq. Bonac. Ægid. Corneio, & alij. Qui benè notant, quod Iudex in hoc casu, debeat prius probare, reum se abscondere per dolum, vel impedire per vim, ne personaliter monearur, eo quod nunquam præsumitur factum, vel dolus, nisi probetur *l. dolum. ff. de dolo.*

Qvæstio XVIII.

An quando quis semel fuit monitus, aut citatus personaliter, possint reliquæ monitiones in domo eius, aut alio in loco publico fieri?

Respondeo tanquam certum: Posse fieri. Sic Couarr. *loc. citat.* per hæc verba: Cum quis legitimè

fuit

fuit iam semel citatus ad causam, personali quidem citatione, postmodum poterit citatus ad domum, aut per edicta, vel in ipso tribunali, excommunicari: quod visum est Rotæ *in nouis* 399. & Felino in *d. cap. cum sit Romana. num.* 14. hunc sanè maximum effectum habet legitima & personalis citatio ad causæ integram discussionem facta. Sic ille. Vasquez ex illo, Alterius, Vgolinus, Bonacina, Luysius, Corneio, Filliucius *loc.citat.* & alij.

Qvæstio XIX.

An quando aliqua monitio facta in domo, peruenit sufficienter ad notitiam ipsius Rei; tunc etiam reliquæ monitiones possint fieri in eius domo?

Respondeo tanquam certum: Posse tunc fieri in domo: quibus sic factis, omnino sufficiētes erunt, vt vi illarum possit quis à Iudice legitime excommunicari, & alia Censura puniri, non solùm in conscientia, sed etiam in foro exteriori, si probari possit monitionem ad eius notitiam deuenisse. Est huius exceptionis textus expressus in Clement. *Causam. in fine, de elect.* in illis verbis: *Nec causa per appellationem eandem ad sedem censeatur deuoluta prædictam, nisi ad appellatum eius plena, & certa notitia infra tempus prædictum aliter peruenisset. Idem quoque in aliis casibus obseruari volumus in quibus requiritur inimatio facienda.* Sic text. quo nullus expressior. Vnde ex illo, sic docent Roma. Hippoly. Ludou. Gomez, Tiraquel. & Felinus, quos citat, & sequitur Couarr. *num.* 4. *cit. vers. Tertius casus* Suarez *disput.* 3. *sect.* 11. *num.* 9. Vasquez, Alterius, Bonacina, Bassæus, Luysius, Corneio, Vgolin. Villalobos *loc.cit.* & alij.

Qvæstio XX.

An quando quis fuit malè absolutus à censura, & tractatur de reducendo eum ad primam Censuram, qua fuit ligatus, sufficiat tunc, quod ad domum citetur, vel moneatur?

Respondeo tanquam certum: Etiam sufficere indicto casu. Quia tunc nulla requiritur personalis monitio, seu citatio: vt sentit Rota *in nouis* 399. Cui accedunt Felin. *in d.c. Cum sit Romana. n.* 15. Couarr. *n.* 4. *cit. vers. Quartus casus* Vasq. *n.* 10. *cit. vers Quartus.* Alterius, Bassæus, & Luysius, Qui cum suo Mag. Vasquio notat, & colligit ex dictis, quod cùm monitio non peruenit aliquo modo ad notitiam excommunicandi, nulla sit excommunicatio: Quod contingere (inquit Vasq.) potest, cū quis admonetur in communi, vt fieri solet in Ecclesiis diebus dominicis, dum admonentur: quicumque hanc, aut illam rem fuerint furati, quod restituant, alioquin excommunicabuntur: si enim tunc non venit ad notitiam excommunicandi, nulla est illa excommunicatio; quia non erit peccatum contumaciæ, pro quo est infligenda. Sic ille. Et bene.

Qvæstio XXI.

An tandem, quando Censuræ feruntur contra reos incognitos, satis sit, quod monitiones fiant in Ecclesia, aut in alio loco publico coram populo?

Respondeo tanquam certum: Satis esse, quia cum personæ delinquentes ignorentur, non possunt eis monitiones personaliter fieri; & sic, sat est, quod fiant in loco publico, & more vsitato, vt in foro exteriori præsumatur ad eorum notitiam deuenisse, quandiu oppositum probatum non fuerit. quamuis in conscientia, & in foro interiori; semper est necessarium, vt ad notitiam personæ excommunicandæ, vel alterius Censuræ plectendæ perueniat, alioquin excusabitur, vt nuper quæst. antecedenti notauimus. Sic Suarez *disp.* 3. *quæst.* 11. *n.* 5. Bonac. *disp.* 1. *q* 1. *punct.* 9. *n.* 8. *vers. Dixi quando fertur.* Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 7. *n.* 101. Corneio *disp.* 5. *de cens. in comm. dub.* 2. *q.* 8. *in fine.* Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 3. *vers. Dubitant Doctores* Vasq. *loc. citat. vt constat* ex eius verbis relatis *quæst* 20. & communis.

Qvæstio XXII.

An monitio debeat fieri Reo, præsentibus idoneis personis?

Affirmant necessariò debere fieri coram ideneis personis, ad id testificandum, si opus fuerit; nisi aliàs talis monitio in scriptis fiat, Abbas *in cap. Sacro. cit. n.* 3. & ex illo, Bauny *tract.* 1. *q.* 16. *pag.* 24. nec non Tabiena *verb. excommun.* 2. *in principio.* Quia, inquiunt quando monitio in scriptis fit, non est necessaria præsentia testium, eo quod tūc cesset ratio textus, scilicet, *vt admonitio possit, si necesse fuerit, probari*; nam si admonitio in scriptis facta est, per scripturam poterit sufficienter probari.

Sed absolute, & sine exceptione respondeo: Debere monitionem fieri Reo præsentibus idoneis personis, etiam casu, quo monitio in scriptis fiat.

Prima pars habetur expresè in *cap. Sacro. de sent. excomm. vbi* Innoc. II. sic ait: *Prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentibus ideoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio, promulgare præsumat.* Sic Pontifex. Et benè. Nam vt inquit Glossa ibi: *verb. Possit probari:* non crederetur soli iudici in præiudicium alterius *cap. Quoniam. de Probat.*

Secunda pars, quæ contra authores primæ sententiæ militat, etiam ex ipsomet cap. colligitur. Quia admonitio non habet vim, & rationem admonitionis, ex eo quod fiat in scriptis, sed ex eo quod intimetur, & notificetur reo: at ad hoc est necessarium omnino, vt fiat coram testibus, vt sic intimatio, aut notificatio probari possit: ergo siue talis admonitio fiat verbis tantum, siue scriptura, præsentia testium quam caput cit. generaliter, & sine exceptione præscribit, necessaria semper est. Scriptura autem ideo non est necessaria, quia ge non requiritur. Sic Suar. *disp.* 3. *sect.* 11. *num.* 1. Alter. *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 3. *fine.* Hurtad *de censur. in comm. diff.* 19. *vers. tandem sexto* Rastellius *de censur. in genere q.* 3. *art.* 4. *n.* 2. *pag. mihi* 69. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 6. *n.* 101. Corneio *disp.* 5. *de cens. in gen. dub.* 2. *q.* 7. Bonac. *disp* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *n.* 12. Imò & Bauny id absolutè docet, *tract.* 2. *disp.* 1. *de excomm. q.* 14. *vers. debet autem pag.* 82.

Qvæstio XXIII.

An inter vnam, & alteram monitionem debeat aliquod tempus mediare?

Respondeo tanquā certum: Debere mediare. Quia sic habetur expresè in *c. Constitutionem, de senten. excomm. in* 6. per hæc verba: *statuimus quoque, vt inter monitiones, quas (vt canonicè promulgetur excommunicationis sententia) statuunt iura præmitti: iudices siue monitionibus tribus vtantur, siue vna pro omnibus, obseruent aliquorum dierum competentia interualla: Nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda.* Sic Greg. X. Cum quo absolutè omnes DD. conueniunt: licèt inter illos, in assignandis diebus, quæ inter vnam, & alteram monitionem interponi debeant, sit aliqualis dissensio, pro qua moderanda sit

Qvæstio XXIV.

An pro singulis monitionibus, siue separatim, siue simul fiant, sint saltem duo dies constituendi?

NEgat Abbas *in cap. Sacro. de sent. excommun.* existimans, quod vnica dies sit sufficiens, pro qualibet monitione legitimè intimanda, quod probat ex *l. inter accusatorem. ff. de Publ. iudi. & l. si conuenerit. in fin. ff. de pignor.* Idem videtur sentire Bauny *tractat. 1. quæst. 16. pag. 24. & tract. 2. disp. 1. quæst. 14. versu. Tertiò. pag.* 82. & Villalob. *tract. 16. diff. 8. num.* 8. quamuis in fine addat tutius esse assignare duos dies inter monitionem, & monitionem.

Sed probabiliùs respondeo: Debere pro singulis monitionibus, siue separatim, siue simul fiant, concedi adminus spatium duorum dierum. Quia id, adminus, spatium temporis indicat illa dictio pluralis textus, nempe: *obseruent aliquorum dierum competentia interualla.* Sic tenent Glossa in summa *d. c.* per hæc verba: Nota, quod tres monitiones, quæ debent præcedere excommunicationem, debent habere interualla: nec possunt fieri continuè: & adminus inter quamlibet monitionem debent esse duos dies, ex quo iste textus loquitur in plurali. Et si fiat vna monitio peremptoria, pro minore debet continere sex dies: Sic Glossa. Subditque statim hæc: Potest tamen excommunicator ex causa abbreuiare illud tempus: Vnde potest dicere: Moneo te, vt infra tres dies desistas à tali participatione; & hoc pro primo edicto: & si non desistas, moneo te secundò vt desistas: & elapso termino, poterit dicere: Moneo te tertiò, vt desistas. Quibus tribus terminis elapsis, poterit illum excommunicare. Vel si velit se expedire vnico contextu, poterit dicere: Monemus omnes, & singulos parochianos vnica monitione canonica, & peremptoria pro omnibus, vt desistant infra sex dies à participatione. Quorum sex dierum, duo pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio, & peremptorio termino assignamus. Huc vsque Glossa. Cuius verba retuli, vt per ea, nostram sententiam integrè demonstrarem. Sic etiam Nauarr. *cap. 27. num. 11.* Vgolinus *tab. 1. cap. 18. §. 2. numero 2.* Suarez *disputat. 3. sect. 9. num. 3.* Gemin. *in cap. Constitutionem. cit. §. statutum. num. 2.* & Francus, quos citat, & sequitur Alterius *tom. 2. lib. 3. disputat. 3. cap. 3* licet addat, quod communiter soleant concedi, & possint, quinque vel sex dies inter vnam, & aliam monitionem. Filliucius *tractat. 11. cap. 4. quæst. 5. n. 99.* Reginald. *lib. 9. n. 181.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 7.* Sayrus *lib. 1. cap. 12. num. 34. & 35.* Candid. *disquis. 22. art. 20. dub. 3.* Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 9. num. 5.* Corneio *tract. 5. de Cens. in gen. disp. 5. dub. 2. & disp. 5. excommun. dub. 4.* Vasquez *de excommun. dub. 2. num* 13. Diana *par. 5. tract. 9. resol. 19.* Archangel. *dist. 18. pag. 239. col. 2.* Toletus *lib. 1. cap. 9. num. 2.*

Qvæstio XXV.

An saltem ex rationabili causa possit licitè Iudex dictam pluralitatem dierum ad vnum etiam diem, imò ad certas horas, restringere?

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia sic habetur in dicto *cap. Constitutionem. cit.* illis verbis: *Nisi facti necessitas, aliter ea suaserit moderanda.* In quibus significatur planè, quod talis possit esse necessitas, vt sine tribus interuallis dierum, possit aliquando Iudex Censuras ferre. Vnde iuxta diuersam negotiorum qualitatem, poterit illam dierum pluralitatem coarctare, & restringere ad duos, vel vnum etiam diem, imò & ad tres horas, dummodo tria temporis interualla concedantur. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 17. n. 3.* Nauarr. *c. 27. n. 11.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 3. cap. 3.* Vasquez *dub. 12. de excomm. num. 15.* Auila *2. p. cap. 5. disp. 1. dub. 17. concl. 4.* Suarez *disp. 3. sect. 9. num. 4.* Filliucius *n. 99. cit. ibi*: Nisi periculum esset in mora; tunc enim posset illa dierum pluralitas commutari in vnum diem, assignando duas, vel tres horas pro singulis monitionibus: vel etiam ad breuius tempus. Ita ille. Corneio *locis citatis* Archangel. *loc. cit.* ita scribens: Quamobrem non peccant visitatores, qui non possunt morari in omnibus monasteriis dies aliquot, sed in aliquibus solùm vna die, si ferant sententiam excommunicationis contrà non reuelantes proprietatem & huiusmodi, nullo seruato dierum interuallo. Nam tunc facti necessitas aliter ex postulat. Ita Archang. & communis. Vnde solùm potest esse dubium, an dentur aliqui casus, in quibus licitum sit Censuras sine præuia monitione ferri, pro quo dicendo sit

Qvæstio XXVI.

An quando delictum est publicum, & notorum, possit licitè Iudex Censuræ sententiam ferre, monitione Canonica prætermissa?

AFfirmant apud Couarruuiam, Anton. de Butrio *in cap. 1. de Iudic. col. 14.* & Felinus *in cap. Sacro. de sent. excommun.* & penes Alterium, & Suarium, Abbas in *cap. Illud, de Cleric. excomm. ministr.* quatenus docet; in notoriis monitionem non requiri. Verum est, quod addit, id esse intelligendum, iuxta doctrinam aliis locis (quæ ibi citat) ab ipso traditam, propter quæ ab aliis authoribus pro parte opposita hic citatur author & melius.

Sed tanquam quid certum, respondeo: non posse. Quia Censuræ sententia semper fertur ob contumaciam, vt supra est ostensum: ergo necessariò prius à iudice monendus est reus, vt inde appareat, an verè contumax sit, etiam casu, quo crimen sit publicum, & notorium. Sic Glossa *in cap. Episcopi. 11. q. 3.* Glossa *in c. Cum sit Romana. §. vlti. de Appellat.* Vbi Hostiens. Abbas, & Decius. Innoc. Ioan. Andr. Henriquez, & alij *in d. cap. Sacro.* Quos omnes pro hac parte refert, & sequitur Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 9. num. 6. pag. mihi 699.* Suar. *disp 3. sect. 10. n. 11.* dicens, oppositum absolutè pronuntiatum, esse improbabile. Alterius *tom. 1. lib. 3. disp. 3. cap. 4. vers. Primus est.* affirmans contrarium carere omni fundamento. Filliucius *tract. 11. cap. 4. q. 2. n. 86.* Bauny & Corneio, mox citandi.

Qvæstio XXVII.

An saltem quando non solum est publica, & notoria delicti notitia, sed etiam est notoria contumacia delinquentis, possit admonitio prætermitti?

AFfirmant Couarruuias *in cap. Alma mater. 1. p. §. 9. n. 6. pag. mihi 699.* his verbis: Non obstat, quod Apostolus Corinthinum illum absentem, & irrequisitum excommunicauit: vt meminit tex. *in d. §. vlt.* Nam licèt eo tempore, quo illum Apostolus excommunicauit, minimè admonuerit, prius tamen & sæpissimè illum per frequentes admonitiones ad pœnitentiam agendam ducere conatus fuerat. Qua ratione euidenter constitit, eius contumaciam notoriam esse, quo casu, absque vlla monitione potest quis excommunicari: sic sanè in contumacem notorium ferri potest excommunicatio absque alia monitione; tex. *in cap. Illud, de Clerico excomm. ministran.* idem probatur in *cap. de Iudic.* vbi Abbas, Decius, *super Glossam vlt.* & Ripa *n. 81.* hanc eandem opinionem defendere conantur. Huc vsque Doctus Couatruuias. Cuius verba retuli,

retuli, vt desinat Corneio semel, & irerum dicere, malè citari à Sayro pro hac parte. Affirmant ergo cum Couarr. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 43. & Vgol. apud ipsum. Bauny *tract.* 2. *de Cens. disp.* 1. *q.* 16. *vers. Dubium tertium.*

Horum fundamentum est. Quod ideo monitio ante censuram præmittitur, vt iudici constet, an reus velit obedire, vel non, & vt eius contumacia conuincatur: ergo quando publica est, & manifesta, non est opus monitione.

Sed probabiliùs respondeo: Non posse adhuc in dicto casu, monitionem canonicam prætermitti, sed debere necessariò ante lationem Censuræ præmitti, vt illa reus ligari valeat. Ratio est assignata quæstione antecedenti. Nam Censura supponit contumaciam actu ipso exteriori perfectam, & consummatam: sed hæc esse non potest, donec reus actu moneatur; cum nemo existimari debeat contumax, nisi actu recuset agere id, quod ei præcipitur: ergo quamui reus non admonetur, manet in ipso ius, vt ante Censuram moneatur, vt sibi liberum sit Censuram euitare. Ex quo iam constat, quid contrariis respondendum. Sic Suarez *disp.* 3. *sect.* 10. *n.* 8. & 9. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 2. *num.* 86. & 87. Alterius *lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 4. *vers. Hanc ob causam.* Corneio *tract.* 5. *disp.* 5. *de cens. in genere dub.* 2. *q.* 4. & *disp.* 5. *de excommun. dub.* 4. *q.* 3. & pro hac parte refert Bauny *loc. cit.* Sotum 22. *dist. q.* 1. *art.* 2.

Qvæstio XXVIII.

An adminus in præfato casu, possit prætermitti secunda & tertia monitio, si ad primam delinquens incorrigibilis appareat; veluti, dicendo publicè se non pariturum monitionibus.

Affirmat absolutè Alterius *loco nuper citato, vers. Hanc ob causam* adducens pro se Gratianum 2. *q.* 1. *initio.* §. qui incipit: *Quod autem.* Abbatem *in cap. Cum sit Romana. de Appellat. n.* 32. & Couarruuiam §. 9. *cit. n.* 6. (Sed an benè omnes Authores pro se afferat, infra constabit.) & *vers. Tertius casus.*

Sed probabiliùs cum distinctione respondeo dicendum, quod, in eo casu possit absolutè omitti secunda & tertia monitio; nisi aliàs aliqua necessitas vrgeat, iuxta decisionem textus in *cap. constitutionem. de senten. excommun. in* 6. vt constat ex habitis nuper à *quæst.* 23. Sic videtur sentire in primis Gratianus *q.* 1. *cit. suo* §. *vlt.* Qui incipit: *Quando autem.* (non *quod autem*, vt ait Suarez) per hæc verba: Aliquando euidentia ipsa operis reum esse testatur, quando opere publico crimen suum confitetur: tunc post secundam, & tertiam correctionem sine excommunicatione damnandus est, si incorrigibilis extiterit. Sic Gratianus. Vnde constat, potius nostram, quàm oppositam, docere sententiam, & ideo malè pro contraria citatur ab Alterio, immo & à Suario *loc. cit. n.* 12. Qui hanc nostram tenet; sicut etiam Filliuc. *loc. cit. num.* 87. Nec Couarruuias docet aliud quàm id quod vidimus *quæstione antecedenti.*

Qvæstio XXIX.

An si vrgeat periculum in mora (veluti, si Sacerdos à Iudice laico ducatur in furcam) possit Iudex ecclesiasticus, sine monitione aliqua, censuram, ipso facto (in talem scilicet laicum Iudicem) ferre?

Affirmat Sayrus *lib.* 1. *c.* 12. *n.* 18. Quia aliàs, si monitio expectanda foret, vrgente periculo, delusa maneret potestas ecclesiastica; cum v. g. in assignato casu Clericus interim posset à Iudice interfici.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod neque vrgente periculo in mora possit quis Censura ligari absque præuia aliqua monitione Censuræ ferendæ; benè tamen absque monitione trina, aut vna pro trina, assignatis alicuius temporis interuallis.

Prima pars huius responsionis constat. Quia ad valorem censuræ, necessaria est omnino aliqua præuia monitio, vt habitum est supra *q.* 1. *Secunda* verò pars, etiam constat ex fundamento adducto pro prima sententia, quod quidem solùm probare potest, non esse necessarium, quando est periculum in mora, præmitti, ante Censuram, trinam, aut vnam pro trina, monitionem, non verò esse necessariam præmitti aliquã, quodcumque instet periculum eo quod contumacia debeat præcedere, vt valida sit Censura. Sic Nauarrus in *Man. c.* 28. *n.* 10. & 126. Sotus *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 2. *col.* 4. Victor. §. 375. Couarr. §. 9. *cit. n.* 5. & 7. quos omnes citat, & sequitur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. *num.* 3. Suarez *disp.* 13. *sect.* 10. *n.* 7. adducens Nauarrum *in cap. Cum contingat, de rescript. causa* 5. Alterius *lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 4. *vers. secundus casus.* Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 2. *n.* 88. Petrus Corneio *tract.* 5. *disp.* 5. *de Censur. in gen. dub.* 2. *q.* 2. & 3. & *disp.* 5. *de excomm. dub.* 4. *q.* 1. & 2. Bauny *disp.* 1. *de excomm. q.* 16. *dub.* 5. Sic dicens: Addo modo, iustam quoque interdum causam esse non concedendi vllius ad deliberandum spatij, vt si vir nobilis faces templo subiicere, si in festo in hostem gladio irruere, si violentas ei inferre manus pararet, posset Episcopus in hunc modum frænos eius furori iniicere: *Moneo te semel, iterum, ac tertiò, sub pœna excommunicationis incurrendæ, vt à cogitato hoc facinore desistas.* Sic ille: & antea *tract.* 1. *q.* 16. his verbis: Si tamen periculum esset in mora, réique ipsa, aut necessitas aliqua, secus fieri exigeret, tunc officio, conscientiæque Iudex satisfaceret, si à reo obsequium sub Censura peteret, quam & neganti illicò imponeret, dicendo, v. g. *sub pœna excommunicationis, interdicti, aut suspensionis, veto ne tale quid facias, impero, vt obedias, quod ipsum quia facere recusas, sacris te altaribus remoueo, fidelium communione priuo, suffragia Ecclesiæ communia ad salutem tibi prodesse nolo.* Ita ille ex Laymanio *lib.* 1. *tractat.* 4. *cap.* 5. *num.* 4.

Qvæstio XXX.

An, quando ius, aut lex vetat aliquod crimen sub aliqua censura ferenda, v. g. qui furtum fecerit excommunicetur, suspendatur, &c. *tunc possit Iudex, sine alia monitione, censuram in reum conuictum ferre?*

Affirmant apud aliquos. Innoc. *cap. ex parte el* 1. *num.* 4. *de verb. signifi.* Abbas *cap. Cum sit Romana. n.* 28. *de Appellat.* & Humada super *l.* 10. *t.* 9. *p.* 1. *glos.* 1. *n.* 8. quos citat, & sequi videtur Sanchez *tom.* 1. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *n.* 28 ita dicens: Quando præcipitur aliquid sub excommunicationis pœna, potest non obtemperans absque alia monitione excommunicari: nam id præceptum fuit monitio, & præcessit contumacia non obediendi. Ita ille. Quorum sententiam tenent Auila 2. *p. c.* 5. *disp.* 1. *dub.* 5. *concl.* 1. Qui pro se citat Couarruuiam *in c. Alma mater.* 1. *p.* §. 9. *n.* 5. Bonac. *de cens. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *n.* 4. dicens, sic ex parte sentire Filliuc. *c.* 3. *q.* 3. *n.* 95. His consentit, ni fallor, Machado (cum hanc partem vltimo in loco constituat) *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 8. *n.* 3. vbi sic ait: Tambien es dudojo y controuerso entre los Doctores, si quando el derecho, estatuto, ò prohibicion pone la censura conminatoria *ferendæ sententiæ*; como si dijera, *qui hoc fecerit, excommunicabitur*: sea necessaria nueua admonicion, mas que la misma de la ley. Couarruuias, y otros Autores son de parecer, que se requiere porque el texto que admite por monicion bastante la misma

prohibicion, ſolamente trata de las Céſuras que eſtan impueſtas *ipſo facto latæ ſententiæ &c.* Si bien Bonac. ſiéte lo contrariou, izgando que es neceſſaria (tu lege, *que no es neceſſaria*) nueua admonicion. Ita Machado.

Sed probabiliùs reſpondeo: Non poſſe; ſed neceſſarium eſſe in eo caſu, præmitti admonitionem ante cenſuram. Quia ſic colligitur ex *cap. Reprehenſibilis de Appellatio.* Vbi expreſsè prohibetur Prælatis, ne; niſi canonica monitione præmiſſa ſententiam Cenſuræ in ſubiectos ferant, niſi aliàs talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere, ſeu exſe, aut ipſo facto, pœnam inducat. Cum igitur exceptio firmet regulam in contrarium, planè ſequitur, quod ad omnem cenſuram, quæ nõ ipſo facto incurritur, ſed à iudice actualiter eſt ferenda, canonica monitio, (& per ſe loquendo, trina) neceſſariò eſt præmittenda. Sic Caiet. *in ſum. verb. Clericorum peccata, verſ. Non obſtat dictis. & verb. Præcepti tranſgreſſio verſ. Siſte tamen hic pedem.* (non legas, *ſi iſte tamen*, vt ſcriptum inuenies apud Petrum Corneio) Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 10. *num.* 20. Hurtad. *de cenſur. in comm. diff.* 18. (non 8. vt leges apud Dianam) *num.* 79. Alterius *lib.* 3. *diſputat.* 3. *cap.* 4. *verſ. Quintus caſus. & verſ. Quamobrem.* Raſtellius *de cenſur. in gen. quæſt.* 3 *art.* 4. *num.* 14. Corneio *tractat.* 5. *de cenſur. in gen. diſputat.* 5. *dub.* 2. *quæſt.* 5. *& diſput.* 5. *de excommun. dub.* 2. *quæſt.* 1. Vbi explicat Sanchez, dicendo, iſtum ſtuctorem non loqui ibi de noſtro caſu, ſed de præcepto impoſito ab ipſo iudice ſub pœna excommunicationis ferendæ, in quo caſu certum eſt, poſſe ſine alia monitione excommunicationem latæ ſententiæ ferri, quia iam reus monitus erat ab ipſo iudice per tale præceptum. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 18. *verſ. Non deſinam.* Villalobos *tract.* 16. *diff.* 8. *num.* 10. Qui ſimul cum Suario, & Bonacina citant pro hac parte Couarruuiam eod. omnico loco, quo pro ſe citat Auila. Sed certè hic author, nullam expreſsè mentionem de hac noſtra quæſtione ibi facit, ideóque expreſsè neutri fauet parti, vt benè vidit Corneio: Fauet tamen implicitè noſtræ, ſi attentè legatur, ideoquè non omnino abire pro noſtra ſententia fertur. Quam etiam tuetur Bauny *tract.* 2. *de cenſur. diſp.* 1. *de excomm. quæſt.* 16. *dub.* 5. *verſ. ſimiliter*, adducens, neſcio an omnino benè D. Antonin. Sylueſtrum, & Reginaldum. Sic etiam Laymann *lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. Præpoſitus *de Cenſ. q.* 1. *dub.* 12. *n.* 82. Baſſæus *v. cenſura, num.* 37.

Qvæstio XXXI.

An ſaltem qui ſemel cenſuræ aliqua à iure ipſo facto eſt ligatus, v. g. excommunicatus ob percuſsionem clerici, poſsit iterum à Iudice alia cenſura ligari, v. c. excommunicari, propter idem delictum, ſine noua monitione?

Affirmat Couarr. §. 9. *cit num.* 20. his verbis: Quod adeò verum eſt, vt ſemel excommunicatus à lege vel canone ipſo iure, poſſit iterum ab homine, cauſa eiuſdem criminis, & contumaciæ excommunicari abſque monitione. Ita ille, & penes ipſum, Abbas, Franc. & Felin. Pro quorum ſententia refert Bonacina *punct.* 5. *cit. num.* 10. *verſ. reſpondeo.* Toletum *lib.* 2. *cap.* 9. & Sayrum *lib.* 1. *cap.* 12. Sed ex his Toletus, licet id doceat cum Abbate antiquo, & aliis, non eſt *lib.* 2. ſed *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 3.

Sed probabiliùs reſpondeo: Negatiuè. Vnde publicus v. g. percuſſor Clerici, qui excommunicatus eſt ipſo facto à iure *can. ſiquis ſuadente.* 16. *quæſt.* 4. non poteſt ab Epiſcopo, ob idem defectum, iterum excõmunicari, ſine præuia monitione, qua videlicet, exhortetur, vt pœniteat vel ſatisfaciat. Ratio eſt. Quia cenſura hominis fundatur in contumacia commiſſa reſpectu hominis: ergo neceſſariò requiritur, vt quis in illam incurrat monitio hominis: ergo non ſufficit monitio iuris ſub pœna cenſuræ latæ ſententiæ, licèt illa ad iuris cenſuram incurrendam ſufficiat. Sic Hoſtienſ. quem, ſimul cum Couarruuia, citat pro hac parte, ac ſequitur Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 10. *num.* 4. Sed ex his, malè citat pro nobis Couarruuiam, vt ex verbis eius à nobis relatis liquet. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *verſ. ſexta.* Vaſquez *de excommun. dub.* 12. *n.* 14. Bonacina *diſput.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *num.* 10. *verſ. ſecundus caſus.* & benè, ſed non conſequenter ad ea, quæ dixit, & finiuit, *num.* 3. & 4. vt conſtat ex habitis *quæſt. antecedenti.* Corneio *tract.* 5. *de cenſur. in gen. diſp.* 5. *dub.* 2. *q.* 6. *& diſp.* 5. *de excommun. dub.* 2. *quæſt* 2. Qui pro hac refert Sayrum *eodem loco*, quo Bonacina refert pro contraria, *n.* 24. Raſtellius *de cenſur. in gen. q.* 3. *art.* 4. *n.* 15. *pag. mihi* 76. Hurtadus *num.* 79. *citato.*

Qvæstio XXXII.

An Quando Prælatus fert Cenſuram ad defenſionem proprij iuris, v. g. in ſpoliatione Eccleſiæ; ſit etiam neceſſarium præmittere monitionem Canonicam?

Negant Ioan. Andreas, Dominic. Franc. Lapus, Felinus, & Decius, & Anton. quos pro hac parte refert Couarruuias *in cap. Alma Mater.* 1. *p.* §. 9. *num.* 6. *verſ. Hinc denique.* Quod probant *ex cap. Dilecto. de ſent. excommun. in* 6. Vgolin. *tab.* 1. *de cenſ tab.* 1. *c.* 18.

Sed probabilius reſpondeo: Etiam tunc præmittendam eſſe monitionem canonicam. Quia nulla ratio apparet, cur ordo generalis conſtitutus *in cap. Sacro. de ſent. excomm.* de monitione præmittenda, non debeat habere locum in caſu noſtræ quæſtionis. Nam is, qui res, & patrimonium eccleſiaſticum occupauit, forſitan trina canonicè monitus interpellatione, ab offenſa, & violentia abſtinebit. Sic Innoc. quem citat, & ſequitur Couarru. *loc. citat.* Vaſquez *de excommun. dub.* 12. *num.* 15. dicens *caput, dilecti* contra nos citatum, nihil contra nos definire, aut docere. Luyſius *de Cenſur. lib.* 2. *diſputat.* 18. *dub.* 4. (non 5. vt leges apud Dian.) *verſ. Ex doctrina. tradita* Dian. *part.* 3. *tract.* 9. *reſ.* 18. *verſ. Sed hîc.* Qui duo citant Suarium *diſput.* 3. ſed non citant ſectionem, vbi id doceat: docet tamen, *ſect.* 8. *num.* 9. & 10. ex Abbate *in cap. Venerabili, de Cenſib. num.* 3. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 96. Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *diſput.* 3. *cap.* 1. *verſ. ſolent autem, & cap.* 4. *verſ. ſolent etiam.* Raſtellius *loc. cit. n.* 12. *pag.* 75. Henriq. *lib.* 13. *c.* 17. *n.* 3. Nauarr. & Sotus apud ipſum.

Qvæstio XXXIII.

An Prælati Regularium teneantur præmittere canonicam trinam monitionem in ferendis Cenſuris?

Negatiuam ſententiam tenere Gabrielem *in* 4 *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *concl.* 7. & Angel. *verb. excommunicatio* 1. ait Auila 2. *p. cap.* 5. *diſput.* 5. *dub.* 8. Sed ex his Authoribus, ſaltem Angelus, (quem pro nunc ſolùm vidi) nil ad propoſitum docet loco ab Auila citato: bene tamen *excommunicatio* 2. *num.* 1. 2. & 3. ſed omnino oppoſitum: quare malè pro hac parte ab iſto authore citatur.

Melius poſſet citare pro hac parte Hieronymum Llamas 1. *part. ſuæ metho. cap.* 9. §. 23. *pag. mihi* 136. ſic dicentem. Quando in mora periculum eſt (eadem Eccleſia decernente) ſufficit vna monitio pro tribus: & ſic in Religionibus, quoad ſuas Cenſuras, numquam hanc ſolemnitatem ſeruarunt ſuperiores: & in hoc iam præſcripſerunt tacitè approbantibus ſummis Pontificibus. Tum, quia in religionibus periculum

eſſet

esset moræ trinæ monitionis: nam cum in illis præcipuè vigere debeat obedientia, quælibet inobedientia, contumacia computatur, & quia semper in illis proceditur sine iudicij strepitu, & solemnitatibus accidentariis: vtinam non fiat aliquando sub hoc vallamine, sine substantialibus. Et insuper, quia quando delictum & contumacia notoria est, canonica monitio trina necessaria non est, iuxta Glossam *cap. Manifestam. leg. Peccatum.* & in Religionibus semper super manifesta delicta proceditur: & idem Glossa *c. statuimus* supra citati. Et tenent hanc doctrinam Palud. & Duran. *in* 4. *dist.* 18. Huc vsque Llamas.

Affirmant verò è contra Auila *loc. cit.* & penes illum, Sylvest. *verf. excommunic.* 1. §. 14. & Nauarr. *cap.* 27. *n.* 8. Quia (inquit) quamuis Prelati Mendicantium habeant priuilegium, vt possint ferre sententiam excommunicationis, solo verbo, sine scriptis, vt habetur in *Compend. Minorum. ver. excommunicatio* §. 7. non tamen habent priuilegium ad ommittendam canonicam monitionem. Sic Auila. Cuius sententiam sequuntur Alterius *lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 4. *verf. solent. etiam.* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 10. Corneio *disp.* 5. *de cens. in gen. dub.* 2. *quæst.* 11. & alij. Tenet etiam hanc sententiam ex parte Sayrus (non Corneio, vt malè citat Diana) *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 22. dicendo, esse veram, casu, quo Prælati Regulares præcipiant aliquid quod non continetur in Regula Ordinis, aut in regularibus obseruantiis: secus verò casu, quo præcipiant aliquid, quod in illis continetur, quia tunc optime, inquit, possunt vna vel altera monitione, excommunicare, aut aliam censuram ferre.

Sed ego probabiliùs, distinctione vtendo, respondeo dicendum. Quod ex vi iuris verè tenentur Prælati Religionum præmittere in ferendis censuris trinam canonicam monitiouem. Quia textus in *cap. Sacro. de sent. excomm.* in quo cauetur, ne quis aliquem excommunicet, nisi competenti admonitione præmissa, generaliter loquitur, & sic omnes comprehendit. Ex vi verò consuetudinis minimè tenentur illi Prælati in quorum Religione est iam introductum, & præscriptum, vt censuras ferant, vna, aut duabus tantum, monitione præmissa; secus alij, in quorum Religione id non est introductum. *Prima pars* huius responsionis est contra authores primæ sententiæ, & in fauorem Authorum secundæ. *Secunda* verò, est Petri Corneij *loc. cit. verf. Hanc doctrinam.* vbi postquam retulit sententiam Sayri à nobis nuper propositam, sic contra illam concludit: Sed melius videtur dicendum, attendendam esse consuetudinem talis Religionis, & si legitimè fuerit præscripta, præualebit contra ius, sin autem minime.

Qvæstio XXXIV.

An etiam Summus Pontifex teneatur in censuris ferendis monitionem canonicam præmittere?

Affirmat Auila *part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 1. *dub.* 10. *verf. secunda opinio.* quatenus ait, quod nec Ecclesia possit adhuc de plenitudine suæ potestatis excommunicare aliquem, nisi monitione præmissa: Quia (inquit) potestas excommunicandi solum est concessa Ecclesiæ contra rebelles, & contumaces, qui eam non audiunt: sed nullus dicitur contumax, & rebellis Ecclesiæ, itaut sit dignus excommunicatione, nisi moneatur ab Ecclesia, non quomodocumque, sed sub excommunicationis pœna, ergo. Ita Auila, & penes illum vterque Sotus, Nauarr. Victoria, & alij. Vasquez *etiam dub.* 12. *n.* 4.

Alij è contra id negant absolutè loquendo: quia existimant, posse Pontificem de sua potestate absoluta ferre censuras sine admonitione, eo quod id facere, non ita repugnat iuri naturali, aut diuino, quin Pontifex de plenitudine suæ potestatis possit hoc facere, vt colligitur *ex c. In causis, de sent. & re iud.* Ita Bonac. *disp.* 1. *de cens. q.* 1. *punct.* 9. *n.* 3. *verf. secundò dubium est.* & penes illum, Caiet. 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. Suar. *disp.* 4. *sect.* 8. *n.* 7. Filliuc. *tract.* 11. *c.* 4. *q.* 4. *n.* 97. Ægid. *disp.* 13. *dub.* 9. & Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 2. *docum.* 8. *n.* 2.

Sed sub distinctione, clarius respondeo. *Primò*, Summus Pontifex verè tenetur ex æquitate (sicut in Vniuersum, Legislator suis legibus obligatur) in censuris ferendis, hanc trinam monitionem præmittere. & iuri se conformare: nisi iusta causa aliud exigat. Ideóque non rectè faceret Pōtifex, si absolutè, & sine vlla causa hunc ordinem ferendi censuras à iure latum inuerteret. Ex causa tamen iustè, & rectè posset ferre censuras, absque præmissa trina monitione; quia cum hæc sit indicta iure canonico, potest ex causa in illo, Papa dispensare. Hæc responsio est nota, & illā tenent Authores secundæ sententiæ; imò & authores, quos pro se citat Auila. Et præter illos, Corneio *disp.* 5. *de cens. in gen. dub.* 2. *q.* 20. Rastellius *de censur. in gen. q.* 3. *art.* 4. *n.* 9. *pag.* 73. Henriquez *lib.* 13. *n.* 3.

Respondeo *Secundò*. Summus Pontifex omnino tenetur in ferendis censuris aliquam (quamuis non canonicam) monitionem seruare. Quia monitio aliqua, est necessaria, iure naturali, Reo ad sui defensionem: at sic est, quod Sum. Pontifex tenetur obseruare ea, quæ sunt legis naturalis, itaut nec illis vllo modo dispensare possit: ergo. Sic Rastellius *loc. cit.* & DD. primæ sententiæ. Qui omnes id solùm volunt.

Qvæstio XXXV.

An possit subditus cedere iuri monitionis Canonicæ, itaut, illa non præuia, possit censuris ligari?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia ius præmittendi trinam monitionem in ferendis censuris, non est introductum in fauorem priuatum, sed in fauorem publicum, vt sic euitentur plures iniustitiæ, argum. *ex cap. contingit. el* 1. *de senten. excommunic.* sed sic est quod non potest communi & publico iure priuata authoritate, aut pacto derogari, *l. ius publicum. ff. de pactis. & cap. si diligenti. de foro competen.* ergo. Sic Corneio *disput.* 5. *de censur. in gen. dub.* 2. *quæst. vltima.*

Qvæstio XXXVI.

An in declaratione, aut denuntiatione Censuræ incursæ, quam Iudex facit, requiratur canonica monitio?

Respondeo Quod non. Quia tunc ius, non iudex, censuris ligat, & ideo in hoc casu non requiritur hominis trina canonica admonitio: licèt verum sit, quod requiratur partis citatio, vt de crimine illo constet, aliàs nulla erit talis declaratio, eo quod tunc tolleretur defensio Rei, & colligitur *ex c.* 1. *de causa posses. & propriet. c. Pastoralis, de Appellat. & c. cum secundum leges, de hæret.* & docent Rom. Decius, Panormit. Felinus, Rodulph. Cardin. Imola. Hieron. Gigas, & alij quos refert, & sequitur Couarr. *c. Alma mater.* 1. *p.* §. 9. *n.* 5. *verf. vtcumque tamen sit.* Sic etiam ex illo Vasq. *dub.* 12. *de excomm. n.* 14 Rastellius *q.* 3. *de censur. in gen. art.* 4. *n.* 17. & 18. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 10. & *lib.* 5. *consil. de sent. excomm. consil.* 20. *n.* 4. Auila 1. *p. c.* 5. *disp.* 1. *dub.* 5. *concl.* 2. Alter. *lib.* 3. *disp.* 3. *c.* 4. *verf. Quintus. casus* vbi sic concludit: Quare nullus erit denunciandus excommunicatus, nisi monitione præmissa, quamuis non sit necessaria canonica monitio, scilicet, trina monitio, vt declarat Glossa *c. Sacro. de sent. excomm.*

Sic

Sic ille, & idem docet *vers. sed hæc exceptio. ibidem.* Vbi absolutè docet quod ad declarationem non requiritur necessario admonitio. Villalob. *tract. 16. diff. 8. n. 10.* per hæc verba: Mas si ya el derecho puso la censura *ipso facto*, no és necessario para aque el iuez la declare, que preceda trina monicion, como consta del texto citado (nempe, *ex c. Reprehensibilis, de Appellat*) la Raçon és porque el iuez no descomulga, sino el mismo derecho. Sic ille.

DISPVTATIO VI.

De Conditionibus comitantibus actum ferendi Censuras.

Qvæstio Prima.

An Censura sit à Iudice in scriptis ferenda?

Respondeo tanquam certum: Quod sic. Quia sic expressè præcipitur à Iure. *cap. Cum Medicinalis, de senten. excomm. in 6.* per hæc verba: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò huiusmodi scripturæ teneatur excommunicato tradere infrà mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas. Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis nouerit se suspensum.* Et infra. *Et hæc eadem in suspensionis, & interdicti sententijs volumus obseruari.* Sic Innoc. IV. Et ex illo omnes DD. tam Theologi quàm Canonistæ.

Qvæstio II.

An, non solum Censura lata ab homine per sententiam; sed etiam Censura lata à lege, aut ab homine, per modum legis, vel statuti, sit in scriptis ferenda?

Respondeo: Quod non; Sed solùm censura lata ab homine per modum sententiæ: nam altera, scriptura non indiget. Ratio discriminis est. Quia censura lata ab homine per modum sententiæ, potest esse iniusta, & ideo indiget scriptura, vt à superiori eius iniustificatio videatur, secus verò censura lata per modum legis, aut statuti, quia hæc semper est, aut præsumitur iusta. *ex cap. Erit autem lex. dist. 4.* Sic omnes. Suarez *disputat. 3. sect. 13. num. 1.* Filliucius *tractat. 11. cap. 4. quæst. 9. num. 107.* Corneio *disputat. 6. de censur. in gen dub. 1. & disputat. 6. de excommun. dub. etiam. 1.* Sayrus *lib. 1. cap. 8. num. 16. & cap. 13. num. 10.* & Rastell. *de Censur. in gen. q. 3. art. 6. in principio.* & alij.

Qvæstio III.

Quam ob causam statuit ius, sententiam Censuræ proferre debere scripto?

Respondeo quod ob multas. *Prima* sit, quæ in citato *cap. dum medicinalis* adducitur, nempe, *vt Iudices non festinatò, temerè, & imprudenter ex quacumque leuissima causa, vnico verbo censuræ gladio quem iugulent. Nam dum sententia scribitur, quid magis deceat aduertitur, mens componitur, & ira sedatur.*

Secunda sit, iam à nobis insinuata nuper, videlicet, vt superior Iudicis excommunicantis, si fortè ad eius tribunal reus recurrat, habeat vnde ei auxilium, opemque in tempore conferat.

Tertia, vt reus, qui censura plectitur, causam supplicij sui oculis videns, facilius illam corrigat.

Quarta, vt est causa sententiæ censuræ latæ, quæ in scriptis fertur, omnes illam probent, nemo reprehendat.

Quinta tandem, Quia censura debet esse determinata quoad speciem, quoad tempus, & quoad personam, quæ omnia magis per scripturam cognoscuntu. Sic ferè Bauny *disputat. 1. de excommunic. quæst. 13. pag. 81.* Alterius, ex parte, Rastellius *loc. cit.*

Qvæstio IV.

An scriptura, in qua conscripta est Censura, debeat esse authentica, ideſt, confecta manu publici Notarij, aut etiam testibus munita?

Respondeo: Quòd licèt hoc sufficiat, non tamen sit necessarium; quia in dicto Innocentij decreto, nullo modo exigitur publica, seu authentica scriptura, sed solùm cauetur sententiam Censuræ in scriptis pronuntiari. Sufficiet ergo, vt talis sit scriptura, quæ habeat vim probandi, si opus sit, tam penes reum, quàm penes superiorem, & alios, tenorem sententiæ Censuræ latæ. Ideóque necesse erit, vt scriptura talem authoritatem habeat, quæ ad hanc fidem faciendam sufficiat, alioqui careret suo fine. Quare oportet, vt saltem sit subscripta manu ipsius iudicis, vel idoneis testibus legitimè probari possit, per illam scripturam prolatam fuisse sententiam Censuræ. Sic communis Doctorum. Suarez *disputat. 3. sect. 13. num. 3.* Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 2. vers. Si quærat quis.* Corneio *disp. 6. de censur. in gen. dub. 1. q. 3.*

Qvæstio V.

An Iudex teneatur sententiam Censuræ sic conscriptam, per se ipsum, non per alium, legere, & promulgare?

Affirmant aliqui, eo quod *in cap. fin. de sentent. & re iud. in 6.* præcipitur Iudicibus (exceptis dumtaxat Episcopis, suam dignitatem) vt per se ipsos sententias proferant. Et in dicto *cap. Cum medicinalis*, expresse habetur, quod *qui excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat*: Iudex ergo excommunicans, per se ipsum debet talem Censuram legare, & promulgare. Ita Vgolinus *tab. 1. cap. 21. §. 1.* citans Philipp. Francum, Geminianum, & Socinum. Quos sequitur Sayrus *loc. cit. num. 5.*

Sed probabiliùs respondeo: Non teneri iudicem (etiam non Episcopum) per se ipsum, sententiam censuræ legere, aut promulgare: sed sat esse, quod id faciat per Notarium, aut alium ministrum. *Primò* Quia hoc consuetudine est magis receptum. *Secundò.* Quia si Iudices tenerentur sententiam Censuræ legere, multo magis tenerentur illas conscribere: at hoc nemo dicit: ergo. *Tertiò.* Quia illa verba adducta *ex cap. Cum Medicinalis*, nempe *Excommunicationem in scriptis proferat*; cum non inueniatur in illis dictio *per se*, non id significant: ergo ex omni parte, si Iudex per alium proferat, satisfaciet legi.

Nec obstat text. *in cap. fin. de sent.* & adductus à Contrariis: quia sub illa regula generali non comprehenditur sententia Censuræ: aliàs sequeretur, quod omnis Censura aliter lata esset nulla: quod ipsi non admittunt. Sic Suarez *disputat. 13. num. 4* Filiuc. *tract. 11.*

tract. 11. *cap.* 4. *quæst.* 9. *num.* 107. Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disputat.* 4. *cap.* 2. *vers. Queri etiam potest.* Cornejo *disputat.* 6. *de cens. in gen. aub.* 1. *quæst.* 4. Villalobos *tract.* 16. *diff.* 7. *num.* 1.

Qvæstio VI.

An scriptura Censuræ sit de eius substantia; an verò de eius forma accidentali?

Affirmant esse de substantia Censuræ, ita vt lata sola voce non valeat, Ripa, & Llamas, à nobis supra 4. *quæst.* 2. *citati.*

Sed omnino oppositum, *loco cit.* respondi & nunc iterum respondeo dicendo quod, scriptura, solùm requiratur ad solemnitatem accidentalem censuræ, vnde hæc sola voce lata, valida erit. Ratio est. Quia hæc conditio non est præscripta à Pontifice, vt essentialis, sed vt necessaria, necessitate præcepti, vt *loc. cit.* probauimus. Sic Authores *ibidem* adducti.

Qvæstio VII.

An sit necessum, quod in scriptura, in qua Censura fertur, expresè apponatur causa propter quam fertur?

Respondeo tanquam certum, Affirmatiuè, ex dicto *cap. Cum medicinalis.* adducto *quæst.* 1. vbi, vt vidimus, sic dicitur. *Et causam excommunicationis expresè conscribat, propter quàm excommunicatio profertur.* Sic textus. Quam sic explicat Glossa *ibi, verbo expresè.* Oportet (inquit) quod excommunicator exprimat causam expresè: & non sufficit dicere: talem Titium causis rationabilibus in his scriptis excommunicamus: sed requiritur, quod exprimat causam, propter quàm illum excommunicat: putà, quia talis fuit contumax, & sua exigente contumacia in his scriptis excommunicamus. Vel sic dicendo: Talis recusauit facere tale quid, licèt fuerit debitè monitus, quare ipsum in legendo scriptis excommunicamus. Sic Glossa & cum illa omnes DD. Sylvest. *excommunicatio* 1. *n.* 12. *vers. Non est tamen.* Suarez *disp.* 3. *sect.* 13. *n.* 5. Alterius *lib.* 3. *disp.* 4. *cap.* 2. *vers. secundo loco.* Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 4. *q.* 9. *num.* 107. Bassæus *verb. excommunicatio* 2. *n.* 8. Corneio *disp.* 6. *de cens. in gen. dub.* 1. *q.* 2. Bauny *disp.* 1. *de excommun. q.* 13. & omnes.

Qvæstio VIII.

An expressio causæ, propter quam fertur censura, conscribi in omni censura debeat?

Respondeo quod non: sed solùm quando fertur censura pro peccato præterito contra certam, & determinatam personam: quia tunc plenè & complete solùm, potest obseruari hæc constitutio; cum solùm in dicto casu, in censuræ sententia possit explicari, non solum causa remota, scilicet delictum commissum, sed etiam causa proxima censuræ, quæ est contumacia, & inobedientia ipsius rei, quia scilicet, præmonitus, vt satisfaceret, vt restitueret, vt cessaret à crimine &c. noluit parere. Non verò quando fertur censura pro peccato commisso contra incertam personam, quia quamuis tunc in sententia possit exprimi causa remota, scilicet, scelus commissum, non tamen proxima, nempe contumacia, quæ adhuc non præcessit quando fertur censura. Sic Alterius, Suarez, & Filliuc. *citati.*

Qvæstio IX.

An hæc expressio causæ Censuræ sit de eius valore, itavt si non exprimatur, sit inualida Censura?

Respondeo tanquam quid certum: Non esse de eius valore; Quia expressio causæ propter quam fertur censura, non est de huius substantia, aut essentia, sed solum necessaria necessitate præcepti, vt expresse doc et Corneio *loc. cit.* per hæc verba: Quamuis si causæ expressio omittatur, censura nihilominus valida erit: sicut diximus validam fore, etiamsi sine scriptura proferatur: nec ita conditio requiritur ad censuram latam ab homine per modum legis, aut statuti, cum lex semper iusta sit, aut præsumatur: ex cap. *Erit autem lex dist.* 4. Sic Corneio. Legantur à nobis dicta *q.* 2. *disputationis* 4.

Qvæstio X.

An Iudex excommunicans teneatur tradere reo, si ab hoc intra mensem fuerit requisitus, exemplum scripturæ continentis sententiam censuræ?

Respondeo tanquam certum: teneri. Quia id expresè præcipitur in citato cap. *Cum medicinalis*, sup. *quæst.* 1. Illis verbis: *Exemplum verò huius modi teneatur excommunicato tradere infra mensem si fuerit requisitus &c.* Ex quibus verbis constat, hanc tertiam conditionem, dicto capite assignatam, non præscribi à Pontifice absolutè, & simpliciter, sicut duæ priores conditiones, nempe scripturæ & expressio causæ; sed sub conditione, si Iudex infra mensem requisitus fuerit, quare si non requiratur, non afficitur pœna, vt ex Gig. in *tract. de pens. q.* 37. *n.* 36. docet Alterius *lib.* 2. *disp.* 4. *cap.* 2. *vers. Postrema conditio*, & ante illos Glossa *in cit. cap. verb. requisitus.* Sic omnes DD. Suarez *lo. cit. n.* 7. Filliuc. *n.* 108. *& alij.*

Qvæstio XI.

An exemplum scripturæ dictæ, quod reo tradendum est, debeat esse integrum?

Respondeo tanquam certum: Debere esse integrum, & continere sententiam censuræ de verbo ad verbum vsque ad notationem diei, mensis, & anni: Quia aliàs non esset exemplum. *argum. cap. Eam te de rescrip.* Sic glossa *in d. cap. Cum Medicinalis. verb. exemplum.* ex sententia Ioan. Andr. Alterius *loc. cit. vers. Glossa.* Suarez *num.* 7. *cit.*

Qvæstio XII.

An Iudex teneatur dare exemplum, seu copiam sententiæ, non solùm quando pronunciat censuram contra determinatas personas, sed etiam quando pronunciat in generali contra quoscumque, qui hoc, vel illud fecerint?

Negat Alterius *loc. cit.* ex Glossa per hæc verba: Similiter notat Glossa *in verb. Excommunicato.* ex textu, cum ait: *teneatur scripturæ exemplum tradere excommunicato*, hanc obligationem intelligendam esse, quando excommunicatur certa persona, non autem quando pronunciatur sententia excommunicationis contra quoscumque, qui hoc, vel illud fecerint, & ita persona excommunicata est incerta,

certa, tunc enim non tenetur Iudex sub pœnis contentis in hoc capite, tradere copiam sententiæ. Ita Alterius.

Sed melius sub distinctione respondeo dicendum. Quod licèt verum sit, quod Iudex potiori iure teneatur dare copiam sententiæ, quando pronunciat censuram contra personas determinatas, in quo benè Glossa: nihilominus tamen etiam id tenetur suo modo facere Iudex, quando censuram fert in generali, vel contra innominatam personam, casu, quo aliquis qui sub illa comprehendi poterat, exemplum seu copiam ab illo petat; sic ex Hostiensi docet Ioan. Andr. Glossam citatam ab Alterio: per hæc verba: Plus dixit Host. quod si innominatus, qui comprehendi poterat sub generali, petat exemplum, debet sibi concedi. Sic ille. Et ex illo Suarez *disp. 3. sect. 13. n. 7.* Filiuc. *tract. 11. cap. 4. q. 9. n. 108. versu Tertia.* Villalob. *tract. 16. disp. 7. num. 6.*

Qvæstio XIII.

An Iudex pronuncians sententiam Censuræ, præscripta Iuris forma non seruata, pœnam suspensionis à diuinis officijs per mensem, ipso iure incurrat?

Respondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia sic expressè habetur *in dicto cap. Cum medicinalis. cit.* his verbis. *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officijs nouerit se suspensum.* Sic textus. Addens præterea; quod si sic excommunicatus superiorem adierit, tunc sine difficultate ab ipso sit absoluendus, & Iudex qui censuram tulit condemnandus ad expensas, & interesse, & alia pœna puniendus, si superior iudicet expedire. Adjungit denique: quod si Iudex ita suspensus diuinis Officijs se immiscuerit: incurrat irregularitatem, à qua solus Papa dispensare possit. Hæc omnia statuit *in d. cap.* Innoc. IV. contra Iudices negligentes præfatum ordinem Iuris in pronunciandis censuris. Legantur de hoc puncto Suarez & Filiuc. *loc. cit.* Alterius *lib. 3. disp. 4. cap. 3.* Villalob. *loc. cit. n. 7.*

Qvæstio XIV.

An Iudex, qui dictum ordinem Iuris in ferendis censuris negligit, peccet mortaliter?

Respondeo tanquam certum: dicendo: Quod Iudex qui censuram fert solo verbo, sine scriptura, continente causam, propter quam fertur censura &c. mortaliter peccet. Ratio est. Quia violat legem in re graui, quàm maximè interest publici boni seruari: ergo. *Confirmatur.* Nam pœnæ grauitas, indicat grauitatem culpæ: sed sic est, quod qui negligit hunc juris ordinem seruare, plectitur pœna suspensionis per vnum mensem ab ingressu Ecclesiæ &c. (vt nuper est habitum) quæ est grauis pœna: ergo. Sic tenent omnes. Nauarr. *cap. 27. num. 8.* (non 18. vt leges apud Bauny.) Sayrus *lib. 5. cap. 13. n. 17.* Suarez *disp. 3. sect. 13. & disp. 17. sect. 13.* Auila *2. p. cap. 2. disp. 1. dub. 3. & 3. p. disp. 3. dub. 1. concl. 4.* Vgolinus *tab. 1. cap. 14. §. 6.* Alterius *lib. 3. disp. 4. cap. 3. in principio.* Ægidius *disp. 13. dub. 9. n. 89.* Filliuc. *tract. 11. c. 4. q. 9. num. 109.* Bonac. *disp. 1. q. 1. pun. 8. n. 1.* Bauny *disp. 1. de excommunic. q. 13.* Cornejo *disp. 6. de censur. in comm. dub. 1. & disp. 7. de excommun. dub. 1.* Bassæus *verb. Excommunicatio 2. num. 8.* Candid. *de censur. disquis. 22. art. 18. dub. 1.* Diana *par. 5. tract. 9. resol. 73.*

Qvæstio XV.

An Prælati Regulares teneantur ex vi iuris, censuras ferre in scriptis, in quo contineatur causa &c?

Negant absolutè Lapus *allegat. 73. de sent. excom.* & Felin. *in cap. sacro, de sent. excom. n. 7.* Quia (inquiunt) Prælati Regulares, quantum ad regimen suorum subditorum, seruant diuersum ordinem, & ritum ab eo, quem seruant Prælati sæculares. Citat etiam pro hac parte Bonacina (vt vidit Diana) Sayrum *lib. 5. cap. 9.* & Henriquez *lib. 13. cap. 34. num. 4.* Sed certè ex his (quod non vidit Diana) oppositum docet Sayrus *lib. 1. cap. 7. n. 5.* (vt bene Corneio citat) & Henriquez nil ad propositum dicit, *loco* à Bonacina *citato*; benè tamen *cap. 16. num. 2.* ita in corpore capitis dicens: At Prælatus Regularis si absque scriptis excommunicet subditos, non incurrit suspensionem. Sic ille in corpore. Licet in glossa, *litt. Q.* probet id habere ratione priuilegij. De quo infrà.

Sed probabilius longè respondeo. Teneri ex vi iuris, Prælatos Regulares censuras, ferre in scripto &c. & aliter facientes peccare, & incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem &c. Quia constitutio cap. *cum medicinalis.* Quo definitur, vt hic ordo in ferendis censuris seruetur, & generalis, absque vlla exceprione: ergo comprehendit Prælatos Regulares; patet quia quando lex aliquid singulare de Religiosis statuere vult, eos excipit, vt patet in *Clement. 1. de priuileg.* Sed sic est, quod hic non excipiuntur, nec alibi in iure habetur, quod Prælati Regulares non contineantur sub generali constitutione, nisi fuerint expressi: ergo ex vi iuris Prælati Regulares tenentur sub pœna peccati mort. & sub pœna suspensionis ferre censuras in scriptis, cum expressione causæ &c. Sic Nauar. *cap. 27. n. 8.* Vgolinus *tab. 1. cap. 14. §. 6.* Alterius *lib. 3. disp. 4. cap. 3. vers. oppositum tamen,* Auila *2. par. cap. 2. disp. vnica dub. 3.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 1. pun. 8.* (non 9. vt leges apud Dianam) *num. 2. vers. Quinto eximuntur.* Corneio *disp. 6. de censur. in gen. dub. 1. q. 5.* & antea Dominic. *cap. 1. de sent. excom. n. 21.* Franc. *n. 7.* Angel. *excom. 5. n. 3.* Palac. *dist. 18. q. 4. pag. 350.* Archangel. *dist. 18. pag. 234. col. 1. lit. D.* Refert etiam Diana vtrasque sententias, *par. 5. tract. 73.* & solum ait, id posse Prælatos, ex vi priuilegij, de quo *infra. q. 17.*

Qvæstio XVI.

An Prælati Regulares possint licitè saltim ex vi consuetudinis, ferre censuras solo verbo, sine scriptura &c?

Affirmat absolutè Llamas. *1. part. Metho. cap. 9. §. 25.* ita loquens: Quarta essentialis conditio, ex solo statuto Ecclesiæ, excommunicationis, (vt valida sit) est, vt excommunicans procedat, & sententiam proferat scripto, nisi vbi necessitas, vel consuetudo, quæ est vera legum interpres, contrarium dictauerint. Nam cum hæc conditio sit merè iuris humani, contra illam consuetudo præscriptionem ingerit, & sic in Religionibus nunquam obseruata fuit hæc conditio, nec ibi commodè potuit, vel potest: sed sat est, verbo proferatur, & tenet, vt docet Nauar. *Man. cap. 27. n. 9.* docuit, & Gabriël *in 4. dist. 18. q. 2. art. 7.* Huc vsque Llamas.

Sed certè malè in eo quod pro se citet Nauarrum, nam absolutè loquendo contrarium omnino docet, *loco cit.* à Llamas (*sibi num. 9.* mihi 8. *fine*) per hæc verba: Quæ tamen pœna suspensionis non afficit

Episcopos:

Episcopos: quia non fit eorum particularis mentio, quod est necesse, vt ipsi incurrant suspensionem, *cap. Quia periculosum, eod. tit. & lib.* Nec Prælatos Religiosorum, quando est periculum in mora, vel constitutiones Ordinis præscribunt aliam formam, vel propter ignorantiam iuris secundum Gabr. *in 4. dist. 18. q. 2. col. 9. can. 7.* qui non satis vigilanter loquitur: quia quando periculum est in mora, etiam alij omittere possunt solemnitatem prædictam, per *cap. Constitutionem, sub fin. de sent. excomm. lib. 6.* & constitutiones, nisi essent confirmatæ à Summo Pontifice non possunt derogare iuri communi, *cap. Quod super iis, de maiori, & obedient.* & ignorantia, nisi esset iusta, eos non excusaret, *cap. ignorantia, de reg. iur. lib. 6.* Præsertim quod Prælati Religiosorum cautius excommunicare debent, quàm sæcularium, propter maiorem charitatem, qua debent esse erga fratres, *argum. notatorum* per Panormit. *& in cap. Cum causam, quæ, de Iudic.* Hucusque meus Nauarrus. Per cuius verba vides, quod non solum ipse, non doceat quod Llamas docet, sed neque Gabriel. Vnde

Clarius respondeo dicendum, quod licitè possint Prælati Regulares, aut ex vi consuetudinis, in Religionibus, vbi fuerit introducta & legitimè præscripta, (vt est in multis Religionibus tempore visitationis, vt fatetur Archang. *dist. 18 pag. 234. col. 1. lit. C.*) aut ex vi suarum constitutionum aliud præscribentium, dummodo sint cõfirmatæ à Papa, ferre Censuras solo verbo, absque scriptura, &c. ob rationes assignatas à Nauarro, & Hieronymo Llamas: secus verò loquendo de Prælatis in quorum Religionibus, nec vrget dicta consuetudo, nec habent constitutiones à Pontifice Summo confirmatas, contra ordinem præfatum iuris formam in Censuris ferendis statuentes. Sic ex parte Auila *2. p cap. 2. disp vnica, dub. 3.* ex Nauarro *loc. cit.* & antea Sylvest. *excomm. 1. n. 14.* ibi: Secundò limitatur quoad Religiosos specialiter & rationabiliter, quando statuta sui Ordinis, vel communiter approbata consuetudo aliud haberet.

Qvæstio XVII.

An saltem ex vi priuilegij, possint Prælati Regulares absque pœna peccati, & suspensionis, ferre Censuras, verbo tenus, sine expressione causæ, &c.

Affirmat absolutè Henriquez *lib. 13. cap. 16. num. 2. in corpore capitis*, per hæc verba: At Prælatus regularis, si absque scriptis excommunicet subditos, non incurrit suspensionem. Per priuil. Leon X. (*addit it Glossa lit. Q.*) ad Minor. refert suplem. Minor. *fol. 93. conces. 291.* Compend. Mendic. *verbo excommunic. §. 7. Absolutio quoad fratres, §. 22. fol. 8.* Claud. & compend. Bernard. *verb. excommun. §. 1.* ita Henriquez.

Alij verò non absolutè id affirmant, sed solum ex casu, quo Prælati Regulares Censuras ferant contra aliquem fratrem in particulari; non verò casu, quo illas ferant per modum statuti, vel ordinationis omnibus fratribus Prouinciæ, aut domus, seu Conuentus, eo quod ad illud habeant priuilegium, non ad hoc. Sic Portel *in dub. Regul. verb excommunicare, num. 1.* Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 7.* & Villalobos *tom. 1. summa tractatu 16. difficult. 7. num. 2.* & *in man. Confessor. cap. 12. num. 7.* vbi sic ait: Algunas condiciones pone el derecho, que se deuen guardar en poner las Censuras. La primera que se ponga por escrito, aunque si se hiziesse sin esso valdria. Y Leon X. concedio que los Prelados de la Orden de los Frailes Menores de la Obseruancia, quando descomulgan algun Fraile en Capitulo ò Communidad, no esten obligados a poner la por escrito: mas el Prælado que pone descomunion por via de statuto (como si la pusiesse à todos los Frailes de la Prouincia, ò Conuento, para que no hagan tal cosa) sin escrito, incurre en la pena de suspension, como los demas, que no ay para esso priuilegio. Ita Villalobos, & ante hos omnes Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. quæst. 69. artic. 3. pag. mihi 294.* Quia solum, inquit, concessit Pontifex, *quod Prælati Ordinis Minorum, cum aliquem fratrem propter apostasiam, vel aliam causam excommunicant in capitulo fratrum, vel in communitate, non teneantur proferre sententiam in scriptis, prout in iure, sub pœna suspensionis, præcipitur proferentibus.* Sic Leo X. ex verbis cuius constat, non concessisse vniuersaliter, vt nullam sententiam excommunicationis non teneantur Prælati in scriptis proferre: sed tantum illam, quæ per modum præcepti fulminatur contra aliquem fratrem particularem: vt patet ex illis verbis: *Cum aliquem fratrem.* Hæc Rodriguez.

Sed ego distinctius respondeo: *primò.* Prælati Regulares possunt ferre excommunicationem, & alias Censuras, solo verbo, & sine scriptura, quando illas ferunt per modum sententiæ particularis, contra aliquem, vel aliquos de communitate, propter apostasiam, scilicet, vel aliam causam; quia id expressè continetur in priuilegio Leonis, vt constat, & concedunt Authores vtriusque sententiæ.

Respondeo *secundò*, Prælati Regulares non possunt, (ex vi dicti Leonis priuilegij) absque pœna peccati mortalis, necnon & suspensionis, ferre solo verbo & sine scriptura, excommunicationem, & alias Censuras per modum statuti, ordinationis, seu præcepti. Vnde nullo modo poterunt ponenere Ceusuras solo verbo, absque incursione dictarum pœnarum, omnibus fratribus Prouinciæ, vel domus, siue permanenter, per modum statuti; siue ad tempus, per modum præcepti; verbi gratia, ne in diebus, adhuc à Regula vetitis, carnes edant; ne tales domos ingrediantur, vel quid simile. Quia priuilegium Leonis solùm loquitur de Censuris, quæ apponuntur fratribus ob puniendum delictum commissum: ergo non est extendendum ad Censuras quæ solent ferri ad præcauenda peccata futura, & apponuntur per modum statuti, aut præcepti. Confirmatur. Quia difficile admodum est, vt Prouinciales, solo verbo, & sine scriptura ponant Censuras omnibus fratribus Prouinciæ: imò nec Prælatus Conuentualis omnibus fratribus sui Conuentus, per modum præcepti permanenter: ergo de iis casibus non debet intelligi priuilegium Leonis. Hæc responsio est contra Henriquez.

Respondeo *tertiò*, Prælati Regulares, nequeunt, adhuc dum actualiter visitant suos Conuentus, ferre Censuras per modum præcepti, solo verbo, ex vi dicti priuilegij, ob rationem dictam. Secus aliàs, ex vi consuetudinis, vbi introducta, & præscripta est: aut ex vi suarum constitutionum præscribentium in tali casu, posse Prælatos ferre Censuras verbo tenus, dummodo hæ à Pontifice specialiter sint confirmatæ, vt supra est habitum.

Qvæstio XVIII.

An Episcopi ferentes Censuras solo verbo, peccent etiam mortaliter, & incurrant suspensionem per mensem?

Respondeo tanquam certum: peccare mortaliter, (nisi aliàs vrgeat iusta & rationabilis causa, vt *infrà*) non tamen incurrere pœnam suspensionis. *Primum* constat. Quia *cap. Cum medicinalis, de sent excom. in 6.* vbi prohibetur Prælatis solo verbo Censuras

ferre, generaliter loquitur, & nullum Prælatũ excipit: ergo, quisquis ille sit inferior Papa, peccabit mortaliter, si illius ordini cõtraueniat. Sic expresè Llamas 1. *parte Method. cap.* 9. §. 25. ibi: Sed hæc pœna Episcopos non tangit, etsi peccarent mortaliter. Sic ille, & credo omnes, vt habet Glossa *in summ. dicti capitis.*

Secundum etiam constat. Quia vt prædicta pœna suspensionis Episcopos tangeret, & comprehenderet, deberet fieri specialis mentio in dicto capite: at non fit, vt constat: ergo. Maior, in qua potest esse difficultas, clarè probatur, *ex cap. Quia periculum, de sent. excommun.* (non, *de sent. & re iud.* vt habet Llamas) *in 6.* vbi habetur, quod Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrant sententiã, nisi in sententia sint expressi, per hæc verba: *Quia periculosum est Episcopis, & eorum Superioribus propter executionem pontificalis officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo casu interdicti, vel suspensionis incurrant sententiam ipso facto: Nos deliberatione prouida duximus statuendum, vt Episcopi, & alij Superiores Prælati, nullius constitutionis occasione, sententia, siue mandati, prædictam incurrant sententiam vllatenus ipso iure: Nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.* Sic Innocent. IV. Et sic omnes. Glossa *in summa dicti cap.* vbi ait, quod Episcopus non incurrit suspensionem latam à iure: *Nisi de ipso fiat expressa mentio in constitutione pœnali, putà si dicatur, quod faciens tale quid, vel non faciens, incurrit sententiam excommunicationis, vel suspensionis, etiamsi fuerit Episcopus.* Nauarrus *in sum. cap.* 27. *num.* 8. Auila *de Censur. 2. parte cap. 2. disput. 1. dub. 3.* Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 3. vers. Vt autem clarius.* Llamas *loc. citato.* Bonac. *disput. 1. q. 1. punct. 8. num. 2.* Bauny *disput. 1. de excommun. quæst. 13. pag.* 81. Suarez *de Censur. disp.* 27. *sect. 1. num.* 16. *& disput.* 38. *sect. 2. num.* 6. *& 7.*

Qvæstio XIX.

An Iudex, qui ob euitandum periculum instans, aut, ob aliam iustam causam, ferret Censuras, solo verbo, peccaret mort. & incurreret suspensionem?

Respondeo tanquam certum: quod nullo modo. Quia id clarè indicant *verba dicti cap. Cum medicinalis*, nempe: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator*, &c. Nam, qui periculo instante, aut alia causa rationabili suadente, solo verbo Censuras ferret, neutiquam diceretur temerarius violator. Sic Glossa *in d. cap. verb. temerarius.* vbi sic ait: Et per litteram istam putò, quod si excommunicator non fuit in aliqua culpa; putà, non erant necessaria ad scribendum, & periculum erat in mora: credo quod non habeat locum pœna. Sic Gloss. Alterius *loc. cit. vers. Vocatur autem.* Bonacina *loc. cit. num. 2. vers. Tertiò eximuntur.* Auila *loc. citat.* vbi ait, quod causa iusta, vt excommunicatio feratur solo verbo, est quando laicus iniustè extrahitur ab Ecclesia, vel Clericus subitò per Iudicem fertur ad supplicium, &c. Nauarrus *cap.* 27. *n.* 8. Quid id probat *ex cap. Constitutionem, de sent. excomm. lib. 6.* Archang. *dist.* 18. *pag.* 234. *col.* 1. sic dicens: Ego teneo, etiamsi periculum non sit in mora, dummodo facti qualitas aliter suadeat, quempiam non in scriptis excommunicantem, minimè prædictam incurrere pœnam. Ratio est, nam Pontifex ait: si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum, &c. Modo cum facti qualitas aliter suadeat, vel ratione temporis, vel ratione vsus in oppositum, sicut contingit tempore visitationis in Religionibus; vel ratione alterius causæ rationabilis, qui non seriptis excommunicat, non est temerarius, vti constat, huius constitutionis violator: qua re nec pœnam hanc incurrere eum debere fatemur. Sit Archangelus.

Qvæstio XX.

An Iudex, qui bona fide, aut ignorantia inculpabili, ferret Censuram solo verbo, excusaretur à dictis pœnis?

Respondeo tanquam certem: excusari. Quia qui cum bona fide, aut ignorantia iusta, seu inculpabili iuris, procedit, nullo modo potest dici quod sit legis temerarius violator. Sic Nauarrus *loc. citato.* Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 3.* Bonacina *disput. 1. q. 1. punct. 8. num. 2. vers. Quartò*, ante illos Gabr. *in 4. distinct. 18. quæst. 2. col. 9.* Sylvester *excommun. 1. §. 14.* Angelus *verb. excommunicat. 2. num. 3.*

Qvæstio XXI.

An etiam ille Iudex, qui ex inaduertentia Censuræ, ferret solo verbo Censuras, excusaretur à relatis pœnis?

Negatiuam sententiam tenere Glossam *in cap. Cum medicinalis, de sentent. excommun. in 6.* ait Bonacina *loco citato.*

Sed omnino oppositum respondeo: quia sicut bona fides est potens ad excusandum quem à fractione præcepti, vt diximus *tom. 3. de præcept. Ecclesiæ.*

Ita est potens inaduertentia legis, seu præcepti, ad excusandum quem à fractione illorum, & consequentur à pœna imposita violatoribus eorum: nam vbi abest culpa, nullo modo adesse debet pœna. Sic sentiunt communiter Doctores. Nec oppositum sentit Glossa. Nam illa non loquitur de illo, qui ex inaduertentia Censuræ, verbo tenus excommunicat; sed de illo, qui ex negligentia, stultitia, vel fatuitate hoc facit.

Qvæstio XXII.

An Iudex, qui ex ignorantia culpabili, solo verbo Censuras ferret, incurreret dictas pœnas?

Negatiuam sententiam esse veram, probare quis potest, ex verbis capitis, in quo est prohibitum, solo verbo, sine scripto Censuras ferre: dicitur enim ibi: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator*, &c. tunc ille: Sed sic est, quod temerarius violator, solum dicitur ille, qui scienter, & dolosè contemnit legem: ergo ille, qui ignoranter, etiam culpabiliter, prætermisso huiusmodi iuris ordine, poneret Censuras solo verbo, absque Scriptura, non afficeretur pœnis in dicto capite appositis. Hanc partem videtur tueri Bonacina *loco cit.* cum se opponat Glossæ iam citandæ.

Affirmatiuam nihilominus sententiam absolutè docet Glossa *in cap. Cum medicinalis, cit. verb. Temerarius.* Vbi inquirens, an ad has pœnas incurrendas, requiratur quod quis sit in dolo? Respondet per hæc verba: Dic contra: quia sufficit quod negligentia, stultitia, vel fatuitate hoc fecerit. Sic Glossa. Quam sequuntur ibi Dominic. Philippus, & Ioan. Andr. & etiam Alterius *cap. 3. citat.* ita loquens: Respondeo ignorantiam culpabilem non excusare ab his pœnis: Quare quamuis Iudex omiserit hunc ordinem definitum ab ipso iure ex negligentia, stultitia, fatuitate, vt loquitur Glossa *in verb. Temerarius*, incurrit

incurrit suspensionem, & aliàs pœnas: quoniam ignorantia eius, quod ad officium proprium pertinet, non excusat. *Instit. de lege Aquil. §. Præterea habetur: Imperitiam in re ad proprium officium pertinente non excusare.* Ita ille. Et ante illum, Nauar. *cap. 27. n. 8. in fine*, quatenus ait, quod solum ignorantia iusta potest Iudicem excusare à pœnis in iure positis.

Sed distinctius, & probabiliùs respondeo dicendum. Quod Iudex qui ex ignorantia, aut negligentia mortaliter culpabili ferret Censuras solo verbo, planè incurreret culpam mortalis peccati, & suspensionis pœnam, etiamsi in Iudice nullus esset dolus. Secus verò si hoc faceret Iudex ex ignorantia, negligentia, aut inaduertentia venialiter culpabili.

Prima pars huius responsionis est nota. Quia ad incurrendam Censuram aliquam, cum sit pœna grauissima, necessum est, quod præsupponatur culpa grauis: ergo vt Iudex, incurrat in dicto casu suspensionem, necessum erit, quod ex ignorantia, quæ sit mortalis, ferat Censuram solo verbo. Ex quo iam constat veritas secundæ partis. Id credo sentiunt, & non aliud Authores secundæ sententiæ. Et innuit Sylueſt. *excommunicat. 2. num. 4.* Quatenus ad incurrendam hanc pœnam ex negligentia, aut ignorantia iuris, innuit debere esse maximam. Sed de hac materia adhuc *infrà*.

Nec fundamentum primæ sententiæ vrget contra nos. Quia in textu vocatur *temerarius violator*, non quia requirat dolum ad contrahendam hanc suspensionis pœnam, sed dicitur temerarius violator, quando Iudex prætermittit Ordinem definitum, voluntariè & sponte, & non propter aliquam iustam causam. Simile habetur *in cap. Periculosa. Ne Clerici vel Monachi lib. 6.* Legatur Alterius *loc. cit. vers. vocatur autem, & vers. Dicendum est*, & Archangelus *dist. 18. pag. 234. col. 1.*

Qvæstio XXIII.

An Prælatus, qui in ferendis Censuris non seruat formam in d. cap. Cum medicinalis, *præscriptam, maneat eo ipso priuatus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officijs in ea celebrandis?*

Respondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia ita expressè habetur *in dicto cap. vt vidimus quæst. 1.* his verbis: *Si quis autem Iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officijs nouerit se suspensum.* Sic textus. Et *infrà Caueant autem Ecclesiarum Prælati, & Iudices vniuersi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi sicut prius, irregularitatem non effugiunt iuxta canonicas sanctiones, super qua nonnisi per Summum Pontificem poterit dispensari.* Sic ibi. Et sic omnes Doctores *in d. cap. & in cap. Is cui, eod. tit. in lib. 6.*

Qvæstio XXIV.

An Prælatus, qui, ob non seruatam formam præscriptam in dicto textu, in suspensionem incidit, per mensem, transacto illo, absque alia relaxatione, tollatur suspensio?

Affirmat Glossa *in d. cap. Cum medicinalis, verb. per mensem*, dicens, quod elapso mense, ipso iure restituatur. Quod probat *ex cap. Si quis amodo, dist. 81. & cap. Non est nobis, de sponsalib.* Sed certè, hi per quos probat textus, hanc suam sententiam, nil habent ad propositam quæstionem licèt concernant ad eam materiam.

Sec clarius respondeo dicendum. Quod verum sit, quod transacto mense, ipso iure restituatur ad suum pristinum statum, & absque alia relaxatione tollatur suspensio, si tamen sententiam seruauit, & peccatum confessus fuerit, aut pœnituerit, nam aliàs, quoad se, semper remanet suspensus, eo quod hæc suspensio incurritur ex peccato mort. non tamen remanebit suspensus quoad alios. Sic ex Hostiens. docet Ioan. Andr. vt habetur *in d. cap.* in Addit. ad dictam Glossam. Quos citat, & sequitur Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 3. vers. Tertiò quæri potest.*

Qvæstio XXV.

An, si Prælatus, ob non seruatam dictam formam iuris, suspensus, durante mense, celebraret in Ecclesia, aut alia diuina officia exequeretur, eo ipso maneret irregularis?

Respondeo tanquam quid certum: manere irregularem. Quia sic expressè est cautum, *in dicto cap. Cum medicinalis*, vt habitum est, *quæst. 23.* Sic communiter Doctores *in hoc cap. & in cap. Is, cui eod. tit. & lib. 6.* Alterius *loc. cit. vers. Dicendum est Prælatum.* Vbi notat quod prædictus contrahat hanc irregularitatem, siue celebret in Ecclesia, siue extra Ecclesiam, in domo priuata, vel sub tentorio, &c. eo quod suspenditur à Pontifice, non solum ab ingressu Ecclesiæ, sed etiam à diuinis Officiis, hoc est, à duobus actibus, nempe ab actu ingrediendi Ecclesiam, & ab actu celebrandi. Quod secus dicendum foret casu, quo talis Prælatus esset priuatus absolutè ab ingressu Ecclesiæ tantum, vt priuatur Iudex qui excommunicat prætermissa canonica monitione, *in cap. Sacros. de sentent. excommunicat.* quia tunc solùm incurreret irregularitatem in Ecclesia celebrando, non si extra illam, eo quod non est priuatus principaliter à diuinis Officiis, sed ab ingressu Ecclesiæ solum.

Qvæstio XXVI.

An, vt Iudex incurrat pœnam dictæ suspensionis, satis sit, vt in ferenda Censura, vnicam conditionem prætermittat, etiamsi alias adhibeat?

Respondeo satis esse. Quia *in dicto cap. Cum medicinalis*, præcipitur, vt excommunicatio, suspensio, & interdictum promulgentur in scriptis, cum expressione causæ, & copia sententiæ tradatur Reo intra mensem petenti, &c. at qui vnam ex his conditionibus omittit, violat reuera constitutionem præcipientem illam formam: ergo ipso facto incurrit dictam suspensionem. Sic Glossa *in sum. in cit. cap. Cum medicinalis, vers. Sed ponamus.* Alterius *lib. 3. disputat. 4. cap. 3. vers. Quarto dubitari.*

Qvæstio XXVII.

An huiusmodi pœna incurratur à Iudice non seruante dictam formam iuris, casu, quo Censura careat effectu?

Negat Lapus *allegat. 73. de sentent. excomm. initio, vers. Sed de secundò.* Quia inquit talis pœna est accessoria Censuræ latæ: ergo si principale, firmum non est, nec accessorium erit. *regul. Accessorium, ex regul. iur. in 6.* Huic sententiæ fauent satis Dominicus *in dict. cap. Cum medicinalis*, dum ait, fortassè esse veram, & Franc. *ibi, §. si quis, num. 3.* dicit esse probabilem.

Negant etiam alij, non absolutè, sed limitatè sic in in casu præsenti distinguendo. Nam Censura caret effectu, vel quia est omnino irrita, vel quia reus, antequam adueniret dies termini assignati, appellauit, vel paruit. Si caret effectu, quia est omnino nulla, tunc inquiunt, Iudex qui talem Censuram protulit sola voce, aut sine expressione causæ, &c. non incurrit prædictam suspensionis pœnam. Quia quod nullum est, nullum producit effectum, *cap. Illud, de iurepatronat.* Si vero caret effectu, eo quod reus in tempore appellauit, vel paruit: tunc inquiunt, Iudex qui talem Censuram voce sola protulit, prædictam pœnam incurrit: quia in hoc casu, cum Censura valida sit, per accidens est, quod effectu caruerit. Ita Cornejo *de Censur. in gen. disput. 6. dub. 2. quæst. 7.*

Sed ego absolutè omnino respondeo: in præassignato casu semper incurri à Iudice suspensionis pœnam; siue Censura careat effectu, quia omnino nulla; siue quia reus appellauit, aut paruit. Ratio est, quia Summi Pontifices imponentes suspensionis pœnam aduersus transgressores ordinis præfati iuris, non habuerunt in consideratione iuris effectum, sed solum factum, & animum facientis: ergo omnino per accidens est, quod Censura careat effectu, etiam ex eo quod sit inualida, ad hoc vt præfati transgressores non incurrant pœnam sibi impositam.

Confirmatur. Nam Notarius qui testamentum falsum ordinat, & facit, si formam testamenti retineat, licet ob aliquam causam nullum sit, nullúmque sortiatur effectum, potest puniri pœna falsi, vt docet Bartol. *in l. quod ergo, §. cum autem, ff. de his qui notan. infam.* ergo similiter si sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, lata contra formam iuris, retineat formam Censuræ, quamuis sit inualida, Iudex qui illam tulit, subiectus erit pœnis. Sic sentiunt Cardinal. *Clement. 1. opposit. 8. de consanguin.* Felinus *cap. Tua nos, de iureiurand. num. 7. & cap. Ex tenore, de rescript. num. 9.* Alterius *lib. 3. disput. 4. cap. 3. vers. Sed quamuis.*

Nec fundamentum Lapi vrget multùm. Negandum enim est, quod prædicta suspensionis pœna, sit accessoria formaliter Censuræ latæ, sed actus, seu formæ, qua illa fertur, non seruato iuris ordine, vnde hoc præposito, quidquid sit de valore, aut non valore Censuræ statim ponitur, & consurgit pœna afficiens Iudicem inuertentem dictum iuris ordinem, & præceptum. Ex quo etiam constat quid sit respondendum ad Petrum Cornejo, ex parte nobis oppositum.

Qvæstio XXVIII.

An Censura lata in die festo sit licita, & valida?

Negauit Anton. Butrius, vt retuli *3. part. tract. 1. disputat. 5. quæst. 37.*

Sed clarius respondeo: esse validam, & licitã, quando Censura fertur per modum legis, statuti, aut præcepti: quia id nullibi est prohibitum, vt *loc. cit.* cum communi Doctorum diximus. Vnde Prælatus licitè poterit suis subditis, quæcumque sub Censura in diebus festis præcipere. Quando vero Censura fertur ab homine per modum sententiæ, tunc aiunt Cornejo *de Censur. in gen. disputat. 6. dub. 3. q. 2.* Bonac. *disp. 1. q. 1. punct. 12. Proposit. 3.* & penes illum, Sayrus *lib. 1. cap. 14. n. 3. & cap. 7. num. 17.* Suarez *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 3. cap. 30. n. 9.* & Vgolin. *tab. 1. cap. vlt. §. 2. n. 3.* talem Censuram illicitè ferri in die festo, eo quod huiusmodi Censura imponi nequit sine præuia cognitione causæ iudiciali, vt habetur *in cap. Sacros. de sent. excommun. & cap. Nemo 2. quæst. 1.* & causæ cognosci non possunt in die feriato *cap. fin. de feriis*, esse tamen validam si tali die feratur: sicut est valida Censura, quæ fertur sine trina monitione. Sed ego talem Censuram in festo latam non solum esse illicitam, verum etiam inualidam, eo quod quamcumque sententiam datam in die festo à Iudice Ordinario, esse talem, sentio, vt sensi *3. parte tract. 1. disput. 5. quæst. 31. 35. 41.*

Qvæstio XXIX.

An Censura debeat inter diem ferri, ita vt, si in tenebris feratur, factum non teneat?

Affirmatiuam partem posse defendi innuit Glossa *in cap. Consuluit, de offic. & potest. Iud. deleg. verb. Tenebras.*

Sed ego omnino respondeo: quod deberet inter diem ferri: licet si nocturno tempore feratur, factum teneat. *Prima pars* constat *ex cap. Consuluit, cit.* vbi expressè Innocent. III. prohibet; ne Iudicium Ecclesiasticum exerceatur in tenebris: quia iuxta testimonium veritatis: qui malè agit odit lucem.

Secunda verò *pars* constat, quia aliter factum nullo modo irritatur per dictum caput, aut per alium textum. Sic expressè Glossa *loc. cit. verb. Tenebras*, per hæc verba: Quid si Iudex processit in tenebris ad lumen candelæ, vel ad contestationem litis, vel sententiam protulit, nunquid valet quod agitur? Credo quod valeat processus, licet procedi non debuerit, dummodo aliud non impediat, & præcipuè si Iudex honestus sit, quod hic non dicatur, quod si processum fuerit non valeat; quia multa fieri non debent, facta tamen valent. Alij fortè contra. Hucvsque Glossa. Sic etiam Cornejo *loc. cit. q. 2 pag. 562.*

De conditione requisita ex parte territorij dicam *infrà tract. 2. de excommunic.*

DISPVTATIO VII.

De conditionibus, quæ subsequuntur post latam Censuram.

Qvæstio Prima.

An post latam sententiam Censuræ, debeat necessariò sequi Denunciatio, seu Publicatio Censuræ eiusdem?

Respondeo tanquam quid certum: debere necessariò sequi denunciationem, seu publicationem Censuræ, aut, vt clarius dicam; debere necessariò publicari, & denuntiari qui Censuram contraxit. Quia sic statutum est in iure. Nam *in cap. Curæ 11. quæst. 3.* præcipitur omnibus Episcopis, vt excommunicatorum nomina publicè denuntient, ac posteà in celebri loco posita cunctis conuenientibus inculcent. Et loquendo de excommunicationis Censura idem definitur *in cap. Peruenit 1. & cap. Pastoralis, §. verum, de appellat. cap. Parochianos, & cap. Conquesti, de sentent. excomm.* Et de interdicto, habetur *in Clement. vlt. de censibus.* Et denique de suspensione, *in Clement. 2. de pœnis.* Et ita quamuis in iure magis definitum sit de excommunicatione, ob eam nempe causam, quoniam excommunicati vitandi sunt ab aliis, tamen de omnibus aliis Censuris idem cautum est, vt constat, & docent Felicianus, & Vgolinus, quos citat & sequitur Suar. *disputat. 3. sect. 13. num. 1.* Alterius *lib. 3. disputatione 5. cap. 3.* Bonacina *disputatione 1. de Censur. quæstione 1. puncto 13. num. 1.* Cornejo *de Censur. in gen. disput. 7.*

&

*& de excomm. disp.*7. Candid. *de Cens. disquis.*22. *art.*30. *dubit.*2. Rastellius *de Censur. in gen. q.*3. *art.*8. *num.*2. *pag. mihi* 83. Filliuc. *tract.*11. *cap.*4. *q.*10. *n.*109. Machado *lib.*1. *parte* 3. *tract.*2. *docum.*14. *num.*1.

Quæstio II.

Quam ob causam fuit instituta Denunciatio, aut publicatio nominis illius, qui Censuram contraxit?

Respondeo *primò*, quia vt reus posita denũciatione, & eius nominis publicatione, propter ruborem facilius resipiscat. *Secundò*, quia sic excommunicatus (cuius nominis publicatio magis est necessaria, quàm interdicti, aut suspensi) sit, non in vno tantum loco, sed vbique, ab omnibus notatus vt infamis, & reiectus ab Ecclesia, & à communi consortio fidelium. *Tertiò*, vt ceteri fideles vitent excommunicatum, nec valeant vllo excusationis pretextu se tueri, si excommunicati consuetudine vtantur, séque eius communioni, & societati adiungantur. Sic Doctores communiter.

Quæstio III.

An post omnem Censuram latam debeat fieri Denunciatio?

Respondeo quod nullo modo: sed solum post Censuram latam contra particularem, & determinatam personam, non contra indeterminatas, & ignotas. Ratio est. *Primò*, quia eo ipso quod incognitæ sunt personæ quæ deliquerint in particulari: nequeunt in particulari earum nomina publicari. *Secundò*, quia denunciatio fit, vt fideles admoneantur, ne cum eo, qui Censura est ligatus communicent: at sic est, quod vitari à fidelibus nequit is, qui ignoratur an sit innodatus Censuris: ergo. Sic Rastellius *loc. cit. num.*1. Bonacina, & Candidus *loc. citat.* Filliucius *loco citato*, *num.*111.

Quæstio IV.

An Denunciatio semper sit facienda à legitimo Superiori, seu de eius auctoritate?

Negat Geminianus, quem citat, ac sequitur Vgolinus *tab.*1. *cap.*21. §.2. *circa initium*, existimantes, posse à quocumque fieri denunciationem, casu, quo crimen sit adeò clarum, notum, ac publicum, vt nulla tergiuersatione celari possit: secus inquiunt aliàs in aliis casibus.

Sed tanquam certum respondeo: quòd semper, & in omni casu, & euentu sit facienda Denunciatio à legitimo Superiori, vel de eius delegatione. Ratio est, quia fieri denunciatio, est actus executiuus Censuræ: at hic actus est potestatis coërciuæ, seu correctiuæ: ergo, & legitimi Superioris. *Confirmatur* specialiter contra Authores primæ sententiæ. Quia si, adhuc in casu ab ipsis signato, denunciatio posset fieri à quocumque, magna sequeretur confusio, & occasio scandali: vt constat. Deinde. Quia sententia declaratoria criminis & Censuræ propter illud incursæ, semper antecedere debet denunciationem, quantumuis factum sit notorium, vt *infrà quæst.*7. dicemus, eo quod sit prorsus inexcusabile moraliter sit impossibile: at sic est, quod sententia declaratoria non potest fieri à quocumque, sed solum à legitimo iudice: ergo ab eodem fieri debet denunciatio. Sic Suar. *disp.*3. *sect.*13. *num.*7. & 8. Filliuc. *tract.*11. *cap* 4. *q.*9. *n.*112. Bonac. *disputat.*1. *de Censur. quæst.*1. *punct.*13. *Propositione* 2. Candidus *de Censur. disquisit.*22. *artic.*30. *dubitat.*3. Couarruuias *in cap. Alma* 1. *parte*, §.2. *n.*9. Machado *lib.*1. *parte* 3. *tract.*1. *docum.*14. *num.*3.

Quæstio V.

An, quando Censura incursa, fuit lata ab homine, primò & per se debeat fieri denunciatio ab eo, qui Censuram intulit?

Respondeo tanquam certum: quod sic. Quia ad illum pertinet exequi sententiam suam: *ex cap. Pastoralis*, §. *verum*, *de appellat.* Deinde potest fieri denunciatio ab eo, cui tale ministerium fuerit commissum ab ipsomet Prælato qui Censuram tulit, vt habet Glossa *in cap. super* 2. *de offic. deleg. in verb. executorem.* Sicque potest, imò & debebit fieri ab aliis Pastoribus, & Episcopis, qui fuerint ab eo qui posuit Censuram requisiti. Sic Suarez, Filliucius, & Bonacina *loco citat.* Cornejo *de Censur. in gen. disput.*7. *quæst.*1. *pag.*562. & *de excommunic. disput.*7. *dub. vnico, quæst.*1. *pag.*658. Alterius *lib.*3. *disput.*5. *cap.*3. *vers. Secundò dubitari.* Candidus *loco citato*, *vers. Dico quintò.* Qui idem dicendum putant, & benè cum eadem sit ratio, si Censura incursa lata fuerit ab statuto; & iure speciali Episcopi, nam tunc eodem modo potest fieri denunciatio, vel ab Episcopo qui talem Censuram tulit, vel ab executore, cui id ab Episcopo committitur.

Quæstio VI.

An, quando Censura incursa, lata fuit à iure communi, sit facienda denunciatio ab Ordinario illius loci vbi patratum est crimen, ob quod Censura incursa est?

Affirmant debere necessariò à dicto Ordinario fieri, Alterius *loc. cit. versu, secundò si incurrat*, & Cornejo *locis nuper cit. q.*2. Filliuc. *loc. cit.* Quod probant ex *Clement.*2. *de pœnis*, & *Clement.*1. *de priuileg.* & *ex cap. De illis* 6. *q.*3. & *cap.*1. *de raptoribus.*

Sed clarius respondeo dicendum, quod in dicto casu, & potest fieri denũciatio, vel à proprio Ordinario ipsius delinquentis; vel si delictum patratum est in aliena diœcesi, etiam ab Ordinario illius: eo quod ratione delicti ibi commissi factus est quoad hoc subditus. Sic expresse Glossa *in cap. De illis, cit. verb excommunicentur.* Vbi ex Archidiacono, ita ait: Excommunicentur, scilicet, ab ipsius loci Episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Sic Glossa. Et Suar. *loc. cit. n.*7. ita ait: At verò in Censuris latis iure communi denunciatio fieri potest, vel à proprio Episcopo ipsius delinquentis, vel si in alterius diœcesi deliquit, & consequenter ibi Censuram contraxit, ab Ordinario illius loci poterit denunciari. Sic Suarez; vbi aduerte, quod dicit *poterit*, non debebit, denunciari. Sic etiam innuit Bonac. *loc. cit.* Candid. *art.*30. *cit. dubit.*3. *dicto* 4. Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*2. *docum.*14. *num.*4.

Quæstio VII.

An ante denunciationem Censuræ incursæ, debeat semper præcedere sententia declaratoria criminis commissi, ob quod Censura fuit lata?

Negant semper præcedere debere, apud Couarruuiam *vbi infrà*, Felin. *in cap. Rodulphus, de rescript. n.*17. Panormit. *in cap. Cum non ab homine* 4. *de Iudic. col.*12. *vers. Sed certè subtiliter*, & Dominic. *in cap. Cum secundum leges, de hæret. in* 6. Quia existimant, nullam

sententiam declaratoriam requiri, aut necessariam fore, quando crimen ita notorium est, quod nullam excusationem habeat, nec possit vlla tergiuersatione celari. Secus, inquiunt, aliàs.

Sed probabiliùs longè, imò moraliter loquendo, certissimè, respondeo: semper debere præcedere, ante denunciationem Cēsuræ incursæ, declaratoriam sententiam commissi criminis, etiamsi hoc sit notorium. Quia quantumuis tale sit, vix moraliter est possibile, quod sit omnino inexcusabile: ergo non impedit ex eo quod delictum sit notorium, quominus debitus Ordo iustitiæ seruetur, vt sic nemo non auditus damnetur. Sic Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 2. n. 9. pag. mihi 634.* vbi sic ait: Ipse verò, adhuc indistinctè potius admitterem eam opinionem, quæ declaracionem requirit ad exequutionem pœnæ, etiam ipso iure impositæ, etiamsi notorium crimen sit, & itidem eius Author: quod praxis recepisse videtur: & plurimum probat textus *in dicto cap. Peruenit, & in cap. Inter dilectos, de excessib. prælat.* atque ita aduersus Felinum, & alios tenet Hyppolit. *in rubric. Cod. de probation. num. 226.* Caietanus *2. 2. quæst. 12. art. 2.* & Sylvester *verb. Assasinus, in fine.* Sic Couarruuias. Et post illum, Suarez *disputat. 3. sect. 14. num 6. & 8.* Filliucius *tract. 11. cap. 4. quæst. 10. dicto 2. num. 111.* Bonacina *disput. 1. de Censur. quæst. 1. punct. 13. Propos. 5.* Machado *docum. 14. cit. num. 3.*

Qvæstio VIII.

An ante denunciationem Censuræ incursæ, seu, quod idem est, ante declarationem, quod aliquis incidit in eam, debeat necessariò præcedere citatio Rei.

Respondeo tanquam certum: debere necessariò, vt sic reus se defendat, & probet suam innocentiam, aut probabilem sui facti excusationem afferat. Ratio est, quia declaratio est actus iudicialis, & consequenter publicus, publicitate iuris: ergo necessariò est facienda cum causæ cognitione, parte citata; patet: quia notitia publica, quæ parit publicitatem iuris, parte citata fit. Sic Rastellius *de Censuris in genere, quæst. 3. artic. 7. num. 3. pag. mihi 83.* Couarruuias *citand.* & penes ipsum Glossa *in Clement. Præsenti, verb. constiterit, de censib. & in Clem. Multorum, de pœnis.* Roman. Decius, & Panormitanus, & alij, præcipuè statim *citandi.*

Qvæstio IX.

An Denuntiatio Censuræ facta sine citatione partis non solum sit iniusta, sed inualida?

Respondeo tanquam certum: esse iniustam, & inualidam. *Primum*, ex dictis constat. *Secundum* probatur ex illo principio generali iuris: *Contra inauditam partem, nihil potest in iudicio definiri:* adhuc, ab ipso Papa; vt ipsemet testatur *in cap. 1. de causa possess. & proprietatis:* his verbis: *Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.* Et idem habetur *in cap. Nos in quemquam 2. quæst. 2.* & Clement. *Pastoralis, ad finem, de re iudic. l. de vnoquoque, ff. de re iudicata,* & sic docent ibi Glossæ, & Felinus, Curtius senior, Cardin. Imola, & Hieronym. Gigas, quos citat & sequitur Couarruuias *in cap. Alma mater 1. p. §. 9. num. 5.* Nauarrus *in man. cap. 29. num. 10. & 11.* & clarius *lib. 5. consil. de sentent. excommunic. consil. 56. num. 5.* vbi sic ait: Cui addo id, quod in proposito plurimum seruit, quod licet excommunicatio, & aliæ Censuræ latæ sine monitione valeant ipso iure secundum receptiorem opinionem: & appellatio, quæ ab eis fit, non suspendat eas, nec earum effectum, licet deuoluat iurisdictionem ad Superiorem, per ea, quæ habetur *in cap. Pastoralis:* Declaratio tamen quod aliquis incurrit in illas, non potest fieri absque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur, etsi fiat declaratio, absque illa citatione, & auditione, est ipso iure nulla, & nullum impedimentum facit, quominus facta per ligatum Censuris valeant. Sic Nauarrus, ex Glossa *in cap. Cupientes, §. Quod si per. de elect. lib. 6.* Suarez *disput. 3. de Censur. sect. 10. num. 15.* Alterius *tom. 1. lib. 3. disput. 5. cap. 3. vers. Tertiò dubitatur.* Candidus *de Censur. disquisit. 22. artic. 21. dubit. 1.* Cornejo *disput. 7. de excommun. dub. vnico, quæst. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 8. quæst. 3. dict. 2. num. 223.* & antea *cap. 4. quæst. 12. dicto 2. num. 118.*

Qvæstio X.

An, si quando reus citatur ad videndam fieri denunciationem, statim compareat, & delictum suum fateatur, & satisfactionem offerat; possit tunc Iudex iustè illum denunciare?

Affirmandum videtur. Quia denunciatio non est noua Censura, nec amplius ligat, vt habetur *cap. Pastoralis, §. vnum, de appellat.* ergo non pendet ex eo quod reus delictum fateatur, & satisfactionem offerat: ergo absolutè fieri potest à Iudice delictum commissum, statim ac iuridicè illi de illo constet.

Sed tanquam certum respondeo: non posse tunc Iudicem iustè reum denunciare. Quia statim ac reus subditur Ecclesiæ, & satisfactionem offert, est absoluendus à Censura; nam cum hæc medicinalis pœna sit, cessare debet obtenta salute: ergo iniustè faceret Iudex in nostro casu, procedendo ad denunciationem Censuræ. Licèt namque denunciatio non liget amplius; retinet tamen prius vinculum, & aliquo modo illud auget, saltem respectu aliorum, qui ante denunciationem non tenebantur vitare reum, post Concil. Constantiense. Vnde etiam augetur infamia ipsius rei: quæ omnia videntur contra Ecclesiæ intentionem, quæ est, salus delinquentis, & condigna satisfactio, qua obtenta, non vult maius nocumentum illi inferre. Sic omnino Suarez *disp. 3 sect. 10. num. 17.* Cornejo *disput. 7. de Censur. in genere, dub. vnic. vers. Etsi roges, & disput. 7. de excommun. dub. vnico, quæstione 4.*

Qvæstio XI.

An casu, quo inflicta sit à iure Censura contra committentes aliquod crimen, & sit notorium, illud fuisse ab aliquo patratum, possit tunc Iudex, nulla præmissa citatione, deuenire ad denunciationem, & declarare delinquentem censuratum?

Respondeo posse tunc. Quia in criminibus, quæ ipso iure habent Censuram annexam, cum ob facti notorietatem, noua citatio, necessaria non sit, & Censura iam sit contracta, statim potest ad denunciationem procedi, nulla præmissa citatione. Sic colligitur *ex cap. Bonæ memoriæ 1. de elect. c. Euidentia, de Accusat. cap. Illud, de Cleric. excomm. ministran. & ex cap. Manifesta 2. quæst. 1.* & docent Nauarrus *cap. 27. num. 10.* Sylvester *verb. Excommunicat. 1. §. 12. & 13.* Suarez *disputatione 3. sect. 10. numero 18.* Alterius *libro 3. capite 3. disputatione 5. dubio 3.* & ante illos Abbas *in cap. Parochianos, numero 2. de sentent. excommunicat.*

Quæstio XII.

An, si quis citatus à Iudice ad videndam fieri denunciationem incursæ Censuræ ab homine latæ, appellet; tunc possit Iudex adhuc prædictum reum citatum denunciare?

NEgant absolutè, Sanchez *tom.1. consil. lib.3. cap.vnico, dub.32.num.243.* Nauarrus *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 5.* Couarruuias *in cap. Alma 1. part. §.10. num.4.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: posse Iudicem tunc reum citatum denunciare, aut declarare incidisse in Censuram. Quia appellatio à Censura ab homine lata non impedit denunciationem, vt habetur *in cap. Pastoralis, §. verum, de appellat. & cap. Cum contingat, de offic. delegati, & cap. Is qui, de sentent. excomm. in 6.* Vbi expressè cauetur, quod appellatio interposita post sententiam latam, & contractam excommunicationem, non impediat eius effectum, nec denunciationem: ergo optimè poterit Iudex, non obstante appellatione ad denunciãdum reum progredi, etiamsi alioqui appellationem admiserit, dummodo sit Iudex ordinarius: nam si sit delegatus, & velit reum denunciare, oportet, vt id faciat antequam appellationem admittat, nam si semel & prius illam admittat, non poterit postea denunciare, eo quod iam cesset esse Iudex in illa causa, iuxta *cap. Pastoralis, §. Præterea*, & *§. Cum autem, de offic. deleg.* vbi videri potest Abbas *num.23.* Sic Glossa *in summ. in cap. cit.* Suarez *disputat.3. sect.15. num.18.* Filliucius *tract.11. cap.4. quæst.12. num.117.* Cornejo *disput.7. de excomm. dub.vnico, quæst.vlt.* & alij. Legatur Machado *lib.1. parte 3. tractatu 2. docum.14. num.5.* vbi varios modos dicendi in hac quæst. refert, ex quibus nullum expressè sequitur.

Quæstio XIII.

An saltem appellatio à Censura contra ignorantem lata, impediat iudicem, ne reum denunciet?

AFfirmat Vgolinus *tab.1. cap.21. §.2. num.4.*

Sed sub distinctione sic respondeo dicendum, quod aut ignorantia est talis, quæ potest excusare à Censura, vel non. Si potest excusare, impediet denunciationem in foro interiori; imò, & in exteriori, si de tali ignorantia in foro exteriori constiterit. Si verò talis sit ignorantia, quæ non possit excusare à Censura, tunc nullo modo appellatio impediet denunciationem: quia cum in eo casu liget Censura, affert secum executionem, & ideo consequenter habet locum denunciatio iuxta decisionem textus *in dicto cap. Pastoralis, cit.* Sic Suarez *loc. cit. num.19.* Filliucius *num.117. cit.*

Quæstio XIV.

An saltem, Denunciatio Censuræ à iure latæ, vel alterius, quæ ipso facto contrahitur, possit, per appellationem à sententia declaratoria criminis, impediri?

REspondeo posse impediri per dictam appellationem, casu, quo non constet aliàs, reum incidisse, & deliquisse in Censuram aliquam ob transgressionem legis, aut Canonis, sed solum est dubium, an inciderit in Censuram legis, v. g. an percusserit Clericum; necne: an ex causa eum excusset ab excommunicatione; quia tunc deferendum est appellationi, vt habetur *in cap. Peruenit, de appellat.* Secus verò dicendum, si constaret reum incidisse in Censuram, itavt nulla tergiuersatione posset celari; quia tunc etiam post appellationem potest denunciari censuratus, vt expressè habetur *in cap. Parochianos, de sentent. excommunic.* Et benè quidem; quia iam tunc esset virtualiter appellare à sententia, vel pœna ipsa Canonis, aut legis (quod fieri nequit) aut velle illam eludere. Sic Abbas *in d. cap. Peruenit, num 2.* Innocent. *in cap. Pastoralis, §. verum, de appellation.* Alterius *tom.1. lib.3. disput.5. cap.3. dub.4. pag.318.* Suarez *disput.3. sect.15. & vlt. n.19.* Filliucius *tract.11. cap.4. num.118.* Qui id colligunt ex iis, quæ tradunt Nauarrus *in cap. Cum contingat, de rescript. causa 15.* & Couarruuias *cap. Alma mater 1. part. §.10. num.4.*

Quæstio XV.

An semper quod Censura lata est iusta, possit, & teneatur Iudex, denunciare?

REspondeo quod semper, per se loquendo, possit; non tamen semper ad id, sub culpa teneatur. *Primum* ex se constat: quia si Censura lata est iusta, non est dubium, quin iustè per se loquendo, subsequi possit denunciatio. Dixi autem, *per se loquendo*: nam per accidens, ratione scandali, vel periculi, posset Iudex obligari ad non denunciandum. *Secundum* etiam liquet. Quia vbi non adest obligatio ad denunciandum, interdum potest ratio persuadere, vt denunciatio omittatur, aut differatur, vt sic minor infamia, & nocumentum proximo inferatur, cum nonnunquam denunciatio reddat difficiliorem absolutionem à Censura: ergo tunc omitti potest à Iudice absque peccato. Sic, ex parte, Alterius *loc. cit. cap.4. in principio.* Qui & notat, quod non sit vniuersaliter affirmandum, quod quoties Iudex non tenetur aliquem censuratum denunciare, semper peccet, si denunciet: nam id relinquendum, inquit, est prudentiæ Iudicis, si existimet ob aliquas probabiles causas, esse bonum, & vtile denunciationem facere. Suarez *disput.3. sect.15. num.1.* Filliucius *tract.11. cap.4. quæst.10. num.113.* Bonacina *disput.2. de Censur. quæst.1. punct.13. Propos.3.* vbi sic ait: Iudex non semper tenetur ad huiusmodi declarationem, & consequenter ad denunciationem, nisi aliud ratio boni priuati vel communis suadeat, vt quando pars instat, aut quando denunciatio ita bono communi conducit, vt superior teneatur ex officio illi consulere. Sic ille.

Quæstio XVI.

An, quando sententia Censuræ fuit iniusta, teneatur Iudex, qui illam tulit, ad non denunciandum?

REspondeo tanquam certum: teneri sub mortali, saltem regulariter loquendo, ad non denunciandum reum. Quia id nihil aliud esset, quàm prosequi iniustitiam inchoatam, & iniustam sententiam executioni mandare: quod de se mortale est. Sic Suarez, & Filliucius *loc. cit.* & omnes id tanquam indubitatum docentes: solúmque grauiter dubitantes de executore loquentes, an videlicet, quando denunciatio Censuræ est facienda ex præcepto sacrorum Canonum, possit, aut debeat executor, cui committitur: vt quempiam publicè denunciet censuratum, illam prætermittere, & non denunciare, in casu, quo ei euidenter constet, sententiam Censuræ ab ipso Iudice latam fuisse nullam; aut validam sed iniustam, &c. de quibus in sequentibus dicemus quæstionibus.

Qvæstio XVII.

An, quando executori certò constat, sententiam Censuræ esse nullam, possit illam licitè denunciare?

Respondeo tanquam certum: non posse licitè tunc illam denunciare. Quia sic clarè desumitur *ex cap. Super eo, de crimine falsi.* Vbi à Lucio III. laudatur executor, eo quòd sententiam auctoritate litterarum falsarum latam noluerit executioni mandare, quia videlicet, talis sententia nulla erat. Rursúsque præcipitur ei ab eodem Pontifice, vt quoties aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda viderit falsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec obseruet. Idémque constat *ex cap. Litteras, de offic. Deleg.* & docet Abbas *ibid. num.* 2. & Glossæ *in text. cit.* Et ratio est, quia nullo modo licet peccare ad instantiam, adhuc Iudicis præcipientis, cum magis oporteat obedire Deo, quàm homini: sed denunciare Censuram nullam, est exequi falsitatem, cum ex parte Rei non sit Censura ligatus, & declaratur Censura ligatus: ergo est peccatum, & mortale. Patet, quia illa falsitas, seu mendacium est graue, cùm sit pernicioſum, & iniurioſum. Sic Suarez *disp. 3. sect. 15. num. 6.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. artic. 7. n. 5.* Alterius *tom. 2. lib. 3. disput. 5. cap. 4. pag. 321. vers. Deinde, in fine*, & *vers. His positis*, ex Glossa *in cap. Pastoralis, §. quia vero, de offic. Deleg.*

Qvæstio XVIII.

An, quando sententia Censuræ est iusta, secundum allegata, & probata; tamen executori, per scientiam, aut notitiam priuatam, constat in re esse iniustam; debeat executor ipse, si Superior ei præcipiat, dictam sententiam denuntiare?

Negandum videtur. Quia in dicto casu, reuera Censuræ sententia est secundùm se iniusta: ergo illam exequi erit intrinsecè malum, quia exequi sententiam iniustam, est ad iniustitiam cooperari, vel potius ipsam iniustitiam efficere: ergo quomodocumque id constet executori, nullo modo poterit talem sententiam denunciare.

Sed oppositum omnino respondeo: & dico, quod tunc executor, verè teneatur exequi præceptum Iudicis Superioris, & sententiam Censuræ ab ipso latam pronunciare. Quia id expressè videtur diffinitum ab Innocent. III. *cap. Pastoralis, §. quia vero, de offic. & pot. Iud. deleg.* vbi ad similem quæstionem proposítam his verbis: *Quia verò sæpè contingit quod executio sententiæ ordinario demandatur: quæsiuisti, an si ipse iniustam esse cognouerit, debeat eam executioni mandare; an sit ei potius subsistendum?* Sic Innocent. respondet. *Attendentes itaque, quod non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem: respondemus, quod cum ordinarius teneatur obsequi Delegato, etsi sciat sententiam illam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem, nisi apud eum efficere possit, vt ab hoc onere ipsum absoluat.* Sic Pontifex. Ex cuius verbis clarè apparet: quòd Iudex ordinarius, cui à Delegato Papæ executio sententiæ demandatur, teneatur obsequi Delegato, & sententiam illam executioni mandare, etiamsi sciat illam esse iniustam; nisi aliàs efficere possit, vt ab illo mandato eum absoluat.

Deinde probatur ratione desumpta ex prædicto textu. Quia mero executori, non committitur causæ cognitio, sed mera executio: ergo ad ipsum non spectat discernere an iustè, vel iniustè iudicatum sit: ergo verè tenetur exequi Censuræ sententiam, etiamsi cognoscat, per priuatam scientiam, illam esse iniustam. Sic Suarez *disput. 3. sect. 15. num. 7.* Alterius *lib. 3. disputat. 5. cap. 4. pag. 322. col. 1. vers. secundò dicitur.* Omnino ex Suario, quem semper ferè ad vnguem sequitur, cum tamen eum, rariſsimè citet. Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. artic. 7. num. 8. pag. mihi 85.* Filliucius *tract. 11. cap. 4. quæst. 11. num. 114.*

Nec obstat fundamentum pro contraria parte adductum, quia respondetur, quod licèt reuera in dicto casu, sententia Censuræ secundum se sit iniuste, & intrinsecè mala, hoc tamen solùm est materialiter, non formaliter: quoniam executor non intendit illam exequi, vt est iniusta, sed vt est iusta, scientia publica. Vnde sicut occisio hominis ad sui defensionem, est intrinsecè malum materialiter, & non formaliter, cum non sit intenta occisio, sed defensio, & propterea non est peccatum: ita in nostro casu est dicendum.

Qvæstio XIX.

An idem sit dicendum in casu, quo executor habeat scientiam priuatam de iniustitia Censuræ; ignorat autem, vel dubitat, an sit iusta secundum allegata, & probata?

Respondeo idem esse dicendum. Tunc namque non solùm potest, sed etiam debet executor sententiam Censuræ exequi, denunciando reum censuratum, si ab eo, qui potestatem habet præcipiatur: dummodo executor non possit commodè se excusare, vel superiorem à priori sententia mutare, aut rogare, vt ipsum ab officio liberet: iuxta præscriptum *cap. Si quando, de rescript.* ibi: *Quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.* Quo facto si superior nolit fidem illi adhibere, nec ab officio executoris eximere, tunc, vt diximus, non solum potest, sed debet Superiori obedire, vt constat *ex d. cap. Pastoralis, §. quia vero*, in illis vltimis verbis: *Etsi sciat sententiam illam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem; nisi apud eum efficere possit, vt ab hoc onere eum absoluat.* Sic Suarez *loc. cit. num. 8.* Alterius *loc. cit. vers. Tertiò dicitur.* Filliuc. *n. 114. cit.*

Qvæstio XX.

An item, idem sit dicendum, casu, quo mero executori constet, sententiam esse iniustam, secundum allegata, & probata; an videlicet, tunc etiam debeat talem Censuræ sententiam exequi?

Respondeo nullo modo esse idem dicẽdum. Quia tunc neque debet, neque potest talem sententiam exequi. *Primò*, quia, vt habet Glossa *in cit. cap. Pastoralis, §. quia vero, verb. Etsi sciat*, non semper obediendum est Iudici, si euidenter iniquum est mandatum ipsius, siue contra ius; *cap. Quid culpatur 23. quæst. 1. & cap. Non semper, & duob. seq. 11. quæst. 3.* ergo neque in præsenti.

Secundò, quia tota ratio parendi Iudici præcipienti executionem sententiæ Censuræ, quæ in re est contra innocentiam partis est, quia talis sententia vel cognoscitur, vel præsumitur iusta secundum allegata & probata: ergo quando cognoscitur, etiam secundum hanc rationem, esse iniustam, nulla ratione potest obediri; nam tunc nullus relinquitur locus præsumptioni. Sic omnino Suarez *loc. cit. num. 9.* Alterius *loc. cit. vers. Quartò dicendum est.* Filliucius *loco cit. num. 115.* Rastellius *de Censur. in gen. quæst. 3. artic. 7. num. 6. pag. 84.*

Qvæstio XXI.

An, quando sententia Censuræ in se, & secundum allegata & probata est iusta, iniusta verò quoad modum, teneatur merus executor illam exequi, si illi constet de tali iniustitia?

Respondeo tanquam quid verum: teneri. Ratio est, quia talis sententia Cēsuræ supponitur iusta, & valida, & consequenter veraciter ligare, & constituere reum excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum: sed executor nil aliud facit quam id ipsum declarare: ergo id denunciando verum dicit: ergo ex hac parte non peccat. Sic Suarez *disput. 3. sect. 15. n. 13.* Alteriùs, ex illo non citato, *tom. 1. lib. 3. disput. 5. cap. 4. pag. 322. vers. Postremò dicendum.* Filliuc. *tract. 11. cap. 4. q. 11. n. 116.* Rastellius *loc. cit. num. 10. pag. 86.*

Qvæstio XXII.

Quonam loco, & quomodo, sit facienda Denunciatio Censuræ?

Respondeo, quod denunciatio debet fieri publicè in Ecclesiis, & posteà in scriptis affigi ad portas earū, cum expressione causæ vel iuxta receptum morem, *cap. Cum medicinalis, de sent. excomm.* vel, arbitrio iudicis, iuxta grauitatem delicti, & contumaciam delinquentis, quæ tanta, & tam graue delictum esse possit, vt teneatur Iudex Censuræ denunciationem facere iuxta formam præscriptam *in cap. Curæ sit 11. quæst. 3.* in quo Honorius Papa, ex sententia Burchardi, vel Ioan. VIII. ex sententia aliorum, præcipit omnibus Episcopis, vt excommunicatorum nomina, tam Episcopis vicinis, quàm suis parochianis, pariter indicent, eáque in celebri loco præ foribus Ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcent, vt in vtraque diligentia, & excommunicatis vbique Ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causa omnibus, tam videlicet, parochianis suis, quàm extraneis auferatur, ita vt non possint aliquo modo, prætendere ignorantiam. Hæ ceremoniæ denunciandi censuratos referunt *ex d. cap.* Alterius *lib. 3. disp. 5. cap. 3. vers. Modus & ordo, pag. 316.* & alij.

Præterea notandum, quod in solemni anathemate plures aliæ ceremoniæ adhibentur, vt narrat Gratian. *in cap. Debent ead. causa 11. q. 3.* his verbis: Debent duodecim Sacerdotes Episcopum circunstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excommunicationis proiicere debent in terra, & conculcare pedibus: deinde epistola per parochias mittatur continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis. Hæc Gratian. Et ex illo Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 8. n. 6. pag. mihi 690.* Alter. *loc. cit.* Auila *de Cens. p. 2. c. 1. disp. 1. dub. 1.*

Adhuc autem in solemni anathemate ad atrocitatem criminis declarandam, & ad maiorem horrorem excommunicati, & ad metum aliis incutiendum, adhibentur aliæ solemnitates, & ritus: nam promulgatur excommunicatio ex eminenti, & publico Ecclesiæ loco: recitatur execratiuus *Psalm. 108.* maledictionum plenus, *Deus laudem meam ne tacueris.* Extinguuntur cerei & candelæ à Sacerdotibus, aqua superinfusa, proferendo hæc verba: *Sicut hæc candela extinguitur in hac aqua, ita anima huius excommunicati pereat in inferno.* Sacerdotes assistunt pullis vestibus induti, deinde in signum mœstitiæ pro anima sic pereunte, Crucis vexillum eleuatum velamine nigro tegitur. Sic has refert ceremonias Alterius *loc. cit.* ex Castro *lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 2.*

Legantur de hac materia Suarez *disput. 3. sect. 14. à num. 4.* Sayrus *lib. 1. de Censur. cap. 13. à num. 20.* Vgolinus *tab. 1. cap. 11.* Filliucius *tract. 11. cap. 4. quæst. 10.* Bonacina *disput. 1. quæst. 1. punct. 13. Propos. 4.*

Qvæstio XXIII.

An Denunciatio debeat fieri in die non feriato?

Respondeo tanquam certum: debere fieri in die non feriato, seu non festo, casu, quo denunciatio exigat citationem, & cognitionem causæ, cum hæc prohibita sint fieri in festo, iuxta à nobis dicta 3. *part. de 5. præcept. Eccles. tract. 1. disp. 5. q. 16.* Secus verò aliàs; quia tunc potiùs expedit, vt ad plurium notitiam deueniat, vt Censurarum denunciationes, diebus Dominicis, & festiuis fiant: vt habetur in Clement. *1. de pœnis, vers. Et quia eo maior.* Et in Extrauag. *Infidelis, de furtis, vers. Nos autem,* & *cap. Felicis, de pœnis in 6. vers. Præsenti nihilominus.* Et constat ex dictis *disput. 6.* & tenent omnes DD. Legantur Cornejo *de Censur. in gen. disput. 6. dub. 3. vers. Infero secundò.*

DISPVTATIO VIII.

De causa materiali proxima Censuræ; nempe, de culpa, propter quam potest Censura ferri.

Qvæstio Prima.

An Censura solùm possit ferri validè, propter peccatum, seu culpam?

Respondeo tanquam certum: quod solùm possit validè ferri propter peccatum, seu culpam; & ideo non sufficiat sola voluntas Prælati. Quia Censura est pœna spiritualis, & medicinalis inflicta ab Ecclesia: ergo necessariò supponit peccatum, seu culpam, quæ est morbus spiritualis: patet, quia pœna necessariò respicit culpam. Sic omnes. Suarez *disput. 4. de Censur. sect. 1. n. 1.* Auila *1. p. de Censur. dub. 9.* Bonac. *disp. 1. de Cens. q. 1. punct. 3. n. 1.* Rastell. *de Censur. in gen. q. 4. in princip. pag. 87.* Hurtadus *de Censur. in commun. diffic. 10.* Filliuc. *tract. 11. cap. 6. q. 1. n. 155.* Cornejo *de Censur. in gen. disp. 8. dub. 1. & 2.* Candid. *de Censur. disquisit. 22. art. 7. dub. 1.* Ægid. *disp. 13. dub. 8. n 66.* Toletus *lib. 1. cap. 8. n. 1.* Bassæus *verb. Censura, n. 11.* Castro Pal. *tom. 6. disput. 1. punct. 7. num. 1.* & omnes.

Qvæstio II.

An ad incurrendam Censuram sufficiat aliena culpa?

Respondeo vt quid probabiliùs: sufficere ad incurrendas Censuras suspensionis, & interdicti: Non verò ad incurrendam Censuram excommunicationis. *Prima pars* cōstat. Quia Censuræ suspensionis, & interdicti (saltem quando generaliter imponuntur) imponi possunt propter culpam, seu peccatum alterius, vt constat. Feruntur namque sæpè in communitatem ob delictum tantum vnius illius communitatis, *cap. Si sententia, de excommunic. in 6.* de quo *tract. 4. de suspens. disput. 2. quæst. 7.*

Secunda verò *pars* responsionis, quæ est certissima, etiam patet. Quia Censura excommunicationis, cum sit grauissima pœna spiritualis, non potest ferri, nisi ob peccatum proprium, & consequenter, non nisi in personas

personas singulares, vt cautum est *in cap. Si habes* 24. *q.*3.ex August.*epist.*75.aduersus Auxilium Episcopum, qui excommunicauit filium Classiciani,cum coniuge, & cum tota familia sua, quæ non peccauerat. Sic Couar.2.*variar.cap.*8.*& in cap.Alma,p.*1.§.9.*n.*3. *vers. Hæc & alia multa.* Suar.*disp.*4.*sect.*1.*n.*2.Henriq.*lib.*13. *cap.*50.*n.*2.*in Glossa lit.I.* Vgol.*tab.*1.*cap.*17.§.8. Sayrus *lib.*1.*cap* 9.*n.*29.Auila *p.*5.*disp.*3.*dub.*1. Bonac.*punct.*3. *cit.n.*3. Cornejo *loc.cit.q.*2. Filliuc. *loc.cit.dict.*3.*n.*157.

Qvæstio III.

An Censura imponi possit pro peccato omnino interiori,& per se occulto,quod quidem,solo corde committitur, & intus retinetur?

Affirmant plures, tam Canonistæ, quàm Theologi:existimantes Ecclesiam habere iurisdictionem directam in actus humanos purè internos, nempe in actus mentis, & voluntatis, ac proinde posse illos præcipere, ac prohibere etiam sub Censura.

Probant *primò*,quia peccata purè occulta,& interna possunt reseruari à Pontifice, vt diximus etiam Nos 1.*part. tract.*5. *de pœnit. disputat.*12. *quæst.*7. ergo etiam poterunt puniri quauis Censura.

Secundò, quia potestas Ecclesiæ est spiritualis & à Deo accepta *Ioan.*21.*& Matth.*26. *Quodcumque ligaueritis super terram*, &c. ergo potest punire peccata purè interna &(vt ita dicam)purè spiritualia,per Censuras, saltem in foro interiori incurrendas.

Tertiò, quia Ecclesia de facto punit Censuris actus omnino internos:ergo. Probatur antecedens: primò ex 1.Concilio Tolet.*in Confess fidei*, vbi dicitur: *Qui dixerit, aut crediderit mundum hunc non esse à Deo Omnipotente factum, anathema sit.* Vbi expresè distinguitur actus exterior dicendi,ab interiori credendi,& ita vterque seorsum ab altero excommunicatione punitur. *Secundò*, ex Clement.1.*de hæret.*§.*verum*, vbi excommunicantur Inquisitores,qui odij, vel amoris,lucri aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, vel conscientiam suam, aliquid fecerint contra hæreticos non faciendum,aut omiserint quod facere contra illos debuissent: ergo, &c.Ita sentiunt Glossa *in Clement. cit. verb.Eo ipso incurrant.* Vbi ita ait: Hîc patet apertè quod constitutio Ecclesiæ militantis ligat crimen omnino occultum quoad pœnas suspensionis, & excommunicationis.Et *infrà*:Ex his videtur indubitatum, quod Archidiac. habebat pro dubio, & disputationi relinquebat in Decretali *cum quis,de sent. excommun.lib.*6.An hæreticus omnino occultus sit excommunicatus? Ioan.tenet quod sic 34. *q.*1.*in sum. & in Gloss. seq. de pœnit. dist.*1. *cogitationis.* Placet etiam Gofr.& Raym. *in summa, de hæret.* Et *infrà*: Quare de plano fateamur quod constitutio militantis Ecclesiæ ligat omnino occulta:non tamen nominatim de illis iudicat Tribunal Ecclesiæ: imò ipsa Ecclesia inquantum per hominem iudicat hominem nominatim, & inquantum est collectio fidelium,ligatos sic occultos habet pro solutis,*de sent.excomm.à nobis* 2. Ita Glossa. Et etiam Abbas *in cap.*2.*n.*13.*de offic.ordinan.& in cap. Extirpandæ*, §.*qui verò*, *n.*12.*de præbend.d.* Anton.3.*p. tit.*24 *cap.*7.Felin.*in cap.Porrò*, *de sent.excomm.* Arelat. *in tract.de hæres.q.*9. Gerson *lect.*3.*de vita spirit. animæ.* Adrian.*quodlib.*8.*art.*1.*& in* 4.*q.*2.*de Confess.* Albertin. *tract.de hæret. q.*33. Albert Pighius *lib.*6.*de Eccles.Hierarch.cap.*16.Medina *C.de oratione*, *q.*15.Ambros.Catherin.contra Caiet.*super Summul.verb.Et nota,de excommun. & verb.Hæreticus.* Maior *in* 4. *dist.*12.*quæst.*7. §.*contra primam.* Rosella *verb.Absolut.*1.*n.*28.*& verb. Hæresis.* Corduba *lib.*4. *quæst. Theolog. quæst.*13. Rojas *tract. de hæretic.* 1.*part. num.*140.*&* 267.

Sed longè multò verius, multóque probabiliùs respondeo dicendum: Quod nulla Censura,siue à iure, siue ab homine, possit validè ferri pro peccato omnino, & purè interiori, quod ex se, & propria natura occultum est, nec potest aliter quàm per cogitantis reuelationem cognosci.

Probatur *primo*,quia Ecclesia non iudicat de occultis,sed de manifestis:ergo Ecclesia nequit peccata per se occulta vllo modo punire;patet consequentia,quia de quibus Iudex non valet iudicare,minimè potest ea Censuris punire.Antecedens verò expresè habetur *in cap.Tuanos,& cap.Sicut tuis,in fine,de Simonia,cap.Erubescant* 32. *dist.cap.Christiana* 32. *q.*5.*cap.Si quando* 16. *quæst.*6. *cap. Consuluisti* 2. *quæst.*4. Vnde exiit axioma iuris: *Non habent latentia peccata vindictam.*

Secundò,quia nulla Censura Ecclesiastica potest infligi,nisi ab ipso iure,vel ab homine:sed à nullo ex iis potest infligi propter peccata omnino occulta: ergo. Minor probatur.Quia in primis non potest infligi ab homine,cum hic non possit cognoscere crimen intra cordis recessum absconditum,cum solus Deus sit scrutator cordium: ergo nequit propter illud Censuræ pœnam inferre, cum nullus Iudex possit aliquem punire,nisi propter crimen sibi iuris ordine notum.Rursus,nec potest infligi à iure; quia authoritas,& potestas legislatoris non se extendit,nisi ad ea,quæ ab ipso legislatore cognosci possunt: at sic est, quod ea quæ omnino intra mentē nostrā occulta manent nequeūt cognosci: ergo neque puniri aliquo humano iure.

Sic sentiunt communiter Theologi cum D.Th.1.2. *q.*91.*art.*4. Caiet.12.*quæst.*11 *art.*3.*& q.*104 *art.*1.*& in summa, verb.Hæresis, vers.Aduerte secundò.* Paludanus *in* 4.*dist.*13. *quæst.*3.*art.*1.*concl.*8.*& dist.*15.*q.*5.*art.*2.*& dist.*17.*q.*2.*art.*2. Durand.*dist.*17.*quæst.*8.*&* 14. Gabriel *dist.*15.*q.*2.*dub.*5.*& lect.*64.*in Canone Missæ, lit.N.* Sot. *in* 4.*dist* 18.*q.*2.*art.*5.*& dist.*22.*q.*2 *art.*1.*col.*4. *& art.*3. *col.*9.*& lib.*10.*de Iust.& Iure,q.*5.*art.*5.*concl.*6.Almayn. *de potest.Eccles.cap.*3. D.Anton.3.*p.tit.*13.*cap.*4. §.7. *& tit.*24 (non 23.vt citat Alterius;nec 25.vt habes apud Henriq.)*cap.*4.licet postea *cap.*7. oppositum dicat, & ideo hîc,pro prima sententia rectè à nobis est citatus. Sylvest.*verb excommun.*7.*q.*2.*num.*3.*&* 4. Qui pro hac parte citat Archid.Summam Angelic. Ioan. de Anch. & Cardinalem, Tabiena *verb.excomm.*5.*casu* 4. *num.*4. Armilla *verb. Hæresis*, §.1. Castro *lib.*2. *de iusta hæret. punit cap.*18.*& lib.*2.*de potest.leg.pœnal.cap.vlt.concl.*1. Driedo *lib.*3.*de libert. Christ.lib.*3.*c.*5. Hostiens. *in cap. Mulieres,de sent.excomm.* Iulius Clarus *practic.vers.hæres.* Nauar. *de pœnit. cap. Cogitationes*, *dist.*1. *& in man. cap.*23 *n.*38.(non *cap.*11. *num.*17. vt citatum inuenies apud Alterium, nam ibi nil ad propositum inueni)& *in cap.*27.*num.*56.Couar.*in* 2.*p.relect sup.reg Peccatum, n.*7. (non item *in* 1.*p. relect. in cap. Alma mater*, §.11. *n.*4.quia nec ibi aliquid)Henriq.*lib.*3.*de pœnit. cap.*14. §.6.*lit.H. & lib* 13.*de excomm.cap.*17. §.2. Medina 1.2. *q.*91.*art.*4. *&* 100. *art.*9. Simanc. *in Cathol. institut. cap.*42.Rodrig.*in explicat Bullæ,*§.9.*n.*71.Gutierrez *qq. Canon.cap.*13.*n.*28.Suar.*disp.*4.*sect.*2.*n.*1.*&* 16.Alterius *lib.*3. *disp.*1. *cap* 2.*col.*4.*vers.Modò his annotatis.* Vasq. *tract.de excomm.dub.*13.*n.*2. Sanch. *lib.*9.*de Matrimon. disp.*32.Valent.1.2.*disp.*7.*q.*3 *punct.*2. Salas *disp.*9.*de legib sect.*1.Ægid.*disp.*13.*de Censur.dub.*8.*n.*71 Reginald. *lib.*9.*n.*158.Auila 1.*p.*(non 5.vt legi apud Bonacinam) *dub.*10.*concluf.*1.Qui pro hac parte citat Cordub.loco à nobis pro contraria citato.Sed malè.Hurtad.*de Censur.in comm.diff.*11. Filliuc.*tract.*11.*cap.*6.*q.*3.*num.*162. Bauny *de Censur in comm.q.*14. *Assertione* 4. & *tract.*2. *de excomm.disput.*1.*q.*7.*vers.Infertur secundò.*Laymann *tom.*1.*tract.*4.*cap.*4. *Assert.*2. *& tract.*5.*cap.*5. *Assert.*1. Luys.Turrian.*de Censur. disp.*4.*dub.*2. Sayr. *lib.*1.*cap.*9. *& lib.*3. *cap.*1. Vgolinus *tab.*1. *cap.*9. §.10. Cornejo *de Censur. in gen. disput.*8. *dub* 3. Rastellius *de Censur. in gen. quæst.*4. *art.*1. *num.*4. *pag.*92. Faber *in* 4. *dist.*25.

*quæst.*1.

*quæst.1. disp.4.cap.2.n.53.*Diana *parte 1. tract.5.resol.1. & p.5. tract.9. resol.48.* Candidus *de Censur..disquis.22. art.7.num.3.* Villalobos *tract.16. diffic.9.n.1.*Machado *lib.1. parte 3. tract.2. docum.9. num.4.* Palao *disputat.1. punct.7. num.4.*

Ad *primum* in contrarium, concesso antecedenti, neganda est consequentia. Quia vt, *loco citato* diximus, ad reseruationem sufficit negare iurisdictionem, & facultatem absoluendi: at verò ad censurandum, est necessarium ferre iudicium de peccatis humano modo, ac proinde de re externa, & aliquo modo sensibili: ex quo cõstat, quod primum fieri possit, non secũdum.

Ad *secundum*, concesso etiam antecedenti, neganda est item consequentia. Ratio est: quia cum prædicta Ecclesiæ spiritualis potestas in hominibus humano modo resideat, necessariò debet humano modo exerceri, & ita solùm potest extendi ad ea, quæ homines cognoscere possunt, opera sensibilia externa; aut etiam spiritualia, signis sensibilibus manifesta.

Ad *tertium* dicendum est, quod Ecclesia nullo modo puniat Censuris actus merè internos, nisi aliàs verbò, vel alio signi exteriori manifestentur: Et ita punit Censuris illum, qui crediderit mundum hunc non esse à Deo factum, casu quo suam hæresim aliquo signo exteriori expresserit. Deinde Inquisitores excommunicantur, non ob solum odium, vel amorem, aut lucri spem, sed propterea, quod exterius aliquid faciunt, quod est prohibitum fieri ex tali effectu, odij, nempe, vel amoris, &c. Vnde Inquisitores nullo modo incurrunt excommunicationem, quamuis ex odio, vel amore, &c. procedunt in causa fidei, nisi quando signo aliquo exteriori indicant facere aliquid contra iustitiam, vel conscientiam suam contra hæreticos, &c. ex odio, vel lucri gratia, &c.

Qvæstio IV.

An saltem, possit imponi Censura pro peccato per accidens occulto; hoc est, pro peccato, quod non solùm corde committitur, sed voce, aut opere manifestatur, testem tamen non habet?

NEgat adhuc Durandus, apud Rastellium (infra citandum) sic dicentem: Secunda opinio est Durandi 4. *sentent.dist.17.q.8.*& 14. dicentis, Ecclesiam non habere auctoritatem super interna tantum, nec super interna informantia externum secretum. Tum, quia non potest prohibere id cuius transgressionem punire non potest, cum potestas directiua, & coërciua sint simul. D. Thom. 1.2.q.109. *art.9.* actus autem internus quamuis informet externum secretum, non tamen potest puniri ab Ecclesia, cum illum ignoret. Tum etiam, quia potestas data est Ecclesiæ à Christo ad pascendum: sed Ecclesia non potest pascere per actum internum, quia Ecclesia est sensibilis, ergo oportet, vt pascat per sensibilia: igitur fideles non possunt pasci quoad internum insensibile, quamuis informet externum secretum; secretum enim probari non potest: & tandem quia *in cap. Cogitatio,& in cap. Cogitationis pœnam, de pœnit. dist.1.* dicitur: interna pœnam non mereri. Hucusque Rastellius ex Durando, referens huius sententiam.

Sed certè Rastellius haud benè refert sententiam Durandi. Nam in primis, hic Author expresè fatetur, Ecclesiam habere authoritatem super peccata per accidens occulta, aut (quod idem est) super peccata interna informantia externum secretum. Id namque planè constat, per hæc verba, quæ scripsit *q.8. cit.n.7. si autem* (inquit Durandus) *peccatum procedit exterius per dictum, vel factum, occultum tamen alijs, tale peccatum benè subiacet potestati humanæ, sed iustè puniri non potest propter defectum probationis, vnde ius non deficit, sed probatio, quia si posset probari posset iustè puniri.* Ita Durand. ibi. Et *q.14.n.etiam 7.* expresè ait, posse Ecclesiam punire peccata interna informantia externum secretum, sententia excommunicationis, ipso facto incurrenda, per hæc verba: *Si autem statuto huic* (intellige, confitendi peccata etiam occulta per accidens) *esset annexa pœna excommunicationis, tunc non confitens omnia peccata sua semel in anno, ipso facto esset excommunicatus: sed illa excommunicatio, quamdiu esset alijs ignota, ligaret solum eius conscientiam, & posset si vellet, subtrahere se à communione aliorum fidelium. Sed alij non tenerentur vitare ipsum, nisi sponte fateretur se excommunicatum.* Hucusque Durandus. Ex cuius verbis apertè constat, non amplecti sententiam, quam illi imputat Rastellius. Melius potest citari pro hac parte, Croufers *in Reg. S. Franc. capite 7. lectio 4.* Vbi expresè censet esse probabile, hæreticum externum, qui denunciari saltem non potest, non esse excommunicatum.

Sed tanquam certum respondeo: validè, & rectè posse imponi ab Ecclesia per legem, Canonem, aut statutum generale, pœnam Censurarum pro peccato per accidens occulto, aut (quod idem est) pro peccato interno informanti externum secretum: non tamen per modum sententiæ, & nominatim, quamdiu manet sic occultum.

Prima pars huius responsionis constat *primò* ex iure *cap. Porrò, de sentent. excommun. & cap. Clericis de immunit. Eccles. in lib.6. & in Extrauag. cum detestabile de Simon.* In quibus non solum peccata externa, sed & occulta per accidens, Censuris excommunicationis, & suspensionis plectuntur.

Secundò id constat ratione. Quia prædicta peccata sunt occulta per accidens: ergo per se subiiciuntur Ecclesiæ iudicio: ergo validè, & rectè possunt ab illa pœnis Censurarum puniri in foro exteriori.

Secunda verò *pars* responsionis, etiam constat. Quia peccatum occultum per accidens, quandiu manet occultum, puniri non potest, publica, & exteriori punitione; cum ex vna parte, legitimè probari nequeat, & ex altera, non expediat ad rectam Ecclesiæ gubernationem obligare hominem, vt seipsum prodat, cum id contrarium legi naturæ sit: ergo peccatum occultum per accidens, quamdiù sic manet occultum, nequit per modum sententiæ, aut nominatim, Censuram pœna puniri. Et hoc solum voluit Durandus, & probant argumenta pro ipso facta. Sic docent omnes Doctores, (vno excepto) legantur *citati quæst. antecedenti*, præcipuè Henriquez *lib.13.cap.17. n.2.* vbi in *lit. K.* refert Caiet. Nauar. Couar. Simanc. Perez, Castro, Cordub. Victoriam, Peñam, Bañez, & alios Recentiores. Suar. *loc.cit.n.17.* Alterius *cap.2. cit. concl.2.* Auila *loc. cit. concl. etiam 2.* Candidus *loc. cit. dubit.2. num.4.* Cornejo *loc. cit. dub.3. in fine*, & alij, ex dictis concludentes, hæreticos per accidens occultos, esse ipso iure excommunicatos, per Bullam in Cœna Domini. Legantur etiam Fagundez *de præcept. Eccles. lib.1. cap.11. à num.7.* Azor *tom.1. lib.2. cap.8.* Hurtad. de Mendoza *de fide volum.1. disp.83. sect.4. §.36.* & Diana *parte 6. tract.6. resolut.51.*

Qvæstio V.

An, vt quis incurrat Censuram impositam ab Ecclesia, sit necessarium, vt actus externus, sit signum externum malitiæ ob quam ab Ecclesia imponitur Censura?

NEgant esse necessarium, vt quis incurrat Censuram impositam, quod actus exterior sit signum malitiæ, ob quam imposita fuit, sed sufficiat quodcumque opus exterius, etiamsi illam non significet exterius;

exterius, nonnulli apud Vasquez, & Luysius, *vbi infrà.*

Probant. Quia si quis, v.g. cogitans in hæresim in quam mentaliter incidit, cœdit mensam, aut femur, &c. aut dicit: *Ita est*, verè incurrit Censuram excommunicationis impositam ob exteriorem hæresim: at sic est, quod prædicti actus exteriores, non sunt signa significatiua expresè potius hæresis, quàm alterius rei: ergo non est necessarium ad incurrendam hæresis Censuram, quod illud opus externum expresset illam: Probatur maior, quia vt hæresis sit exterior, sufficit, quod voluntas, & iudicium hæresis interius, principium sit alicuius exterioris actus, cum omnis malitia actus interioris redundet in eandem speciem in actum exteriorem: sed mensam aut femur ferire, aut dicere. *Ita est*, oritur ex iudicio hæretico, & affectu hæresis: ergo ille actus est malus, & non alia malitia quam hæresis: ergo est exterior hæresis, & causa excommunicationis.

Sed longè multò probabiliùs respondeo: esse omnino necessarium, vt quis incurrat Censuram, quod actus externus sit signum significatiuum malitiæ actus interni sub ratione, qua est prohibitum opus externum sub Censuræ pœna, nec vllo modo sufficiat, quod sit signum indifferens. Ratio est. Quia signa, quæ non sunt significatiua malitiæ actus interni, v.g. hæresis, sed indifferentia, non sunt exterior hæresis, cum hæresis per illa non sit expressa: ergo nec sunt causa sufficiens, vt in Censuram excommunicationis quis incurrat, & puniatur. *Confirmatur.* Quia per illos actus exteriores indifferentes ad diuersa significantia, nempe per cæsionem mensæ, aut femoris, &c. nequit cognosci malitia hæresis, ex cuius affectu exiere dicti actus exteriores; cum sub ea ratione malitiæ omnino sint incogniti ab Ecclesia; & aliàs, neque ex materia habeant eam malitiam; nec sint signa malitiæ ex fine, quæ latet in voluntate: ergo per illam hæresim non incurret quis excommunicationis Censuram. Sic sentit Castro *lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 18. fol. mihi 232. pag. 2.* ita loquens: Neque omnes etiam hæretici sententiæ excommunicationis subiacent, sed soli illi, qui hæresim, quam mente conceperunt, foris quomodolibet manifestant, vt si aliquis esset præsens, posset cognoscere illum in talem hæresim fuisse lapsum. Sic Castro. Et ex illo Vasquez *1.2. disput. 160. cap. 3. & cap. 5. num. 20. & tract. de excommunic. dub. 19 num. 20. & 21.* Simanc. *de Catholic. institut. tit. 24.* (non 42. vt leges apud Luysium) *num. 11.* Suarez *disput. 4. sect. 2. num. 20.* Luysius *lib. 1. de Censur. disput. 4. dub. 2.* Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 49.* Rastellius *de Censur. in comm. quæst. 4. artic. 1. num. 9.*

Ad fundamentum contrariorum, neganda est maior, ad cuius probationem dicendum est, non sufficere quod ille actus exterior induat eandem malitiam hæresis actus interni, vt sit exterior hæresis, quia vltra hoc requiritur, vt hæc, signis exterioribus manifestetur, saltem sub ratione hæresis in communi, vt sic iudicio Ecclesiæ subdi possit, & tunc excommunicationis pœna tale hæresis crimen iustè, & validè feriri.

Quæstio VI.

An, quando actus exterior malus, prohibitus sub aliqua Censura, non procedit ab actu interiori habente eam malitiam, quæ sub Censura est prohibita; num homo illum actum exteriorem exercens, incidat in illam Censuram?

Affirmat Caietanus *2.2. quæst. 12. artic. 1. vers. In responsione ad 2. confirmationem*, & latius, & expressius *quæst. 94. artic. 1. versu, in responsione ad primum*, vbi id multis exemplis comprobare nititur, sed inter alia, hoc magis ad propositam quæstionem, per hæc verba: Similiter, Christianus ille, qui in solum exteriorem actum negandi fidem consensit, est in foro conscientiæ excommunicatus: quia voluntariè consensit in actum infidelitatis, & illum exercuit negando Christum verbo, vt Petrus fecit. Et similiter, qui solum actum idolatriæ exterius commisit, excommunicatus est in foro conscientiæ: quia actum infidelitatis, & apostasiæ voluntariè exercuit, &c. Sic Caiet.

Sed omnino oppositum respondeo: dicendum, quod, quamuis actus exterior malus, non procedens ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliqua Censura, possit puniri ab Ecclesia: tamen de facto, non incurrit Censuram positam contra tale peccatum, qui illud modo dicto commisit: verbi gratia, de facto est imposita excommunicatio contra hæreticos, si aliquis metu mortis exercet actum exteriorem infidelitatis, vt adorando apud Sarracenos Mahumetum, aut apud Paganos, thurificando idolis, retenta tamen interius fide, tunc iste talis, licèt possit in foro externo puniri ab Ecclesia tanquam hæreticus; in foro tamen conscientiæ non incurret Censuram positam contra hæreticos.

Prima pars huius responsionis, quæ fauet Caietano, constat. Quia talis verè committit exterius peccatum; & hoc præsumi potest esse in specie hæresis: ergo vt talis potest ab Ecclesia in foro externo puniri.

Secunda verò *pars*, quæ directè militat contra Caietanum etiam patet. *Primò*, quia mentalis hæreticus, sine actu exteriori, non incurrit excommunicationem: ergo nec incurret illam exterior hæreticus, qui sine actu interiori, negat fidem. *Secundò*, quia excommunicatio lata contra hæreticos, solum comprehendit eos, qui verè, non apparenter, sunt hæretici: sed ille qui, retenta interiori fide, solùm actu exteriori illam negat, non est verè hæreticus, sed solum in effigie: ergo. Minor probatur. Quia de intrinseca ratione hæresis, est error in intellectu contra fidem; ergo hæresis in actu interiori consumatur: ergo absque illo nequit vera hæresis subsistere. Sic D. Anton. *1. parte titulo 12. cap. 5. §. 1.* Sotus *in 4. distinct. 22. quæstione 2. artic. 3. concluf. 5.* vbi ait, quod ad contrahendam veram hæresim, requiratur deliberatus actus: puta assertio exterior, quam interior præcesserit. Nauarrus *in summa cap. 11. num. 24. & 25.* mihi verò, *numero 27. vers. Tertiò peccat mortaliter.* Vbi citat pro hac parte Repertorium Inquisitorum *verb. hæreticus.* Sylueſtrum *verb. hæresis, quæstione 9.* & Tabienam *verb. hæreticus, numero 2. & verb. Apostasia, num. 3.* eandémque sententiam repetit *cap. 27. num. 56.* Et illam tenent etiam Simanca *de Catholic. institut. tit. 17. num. 36.* Vasquez *de excommunic. cap. 13. in fine.* Suarez *disputatione 4. sect. 3. num. 15.* Filliucius *tractatu 11. cap. 6. quæst. 6. num. 176.* Rastellius *de Censur. in genere, quæstione 4. artic. 2. num. 4. pag. mihi 100.* Auila *1. parte dub. 11. concluf. 3.* Luysius *lib. 1. de Cens. disputatione 4. dub. 3. in fine.* Bauny *quæst. 1. in cap. 1. Bullæ Cœnæ Dominic. vers. Ita secundò patet, pag. 297.* Diana *1. parte tractatu 5. resolut. 1. & 3. parte tract. 4. resolut. 143.* Syluius *2.2. quæstione 11. artic. 3. quæst. 1. concluſione 2.* Toletus *lib. 4. cap. 4. numero 6.* Bassæus *verb. Censura, num. 13.* Bonacina *disputatione 1. quæst. 1. puncto 3. numero 14.* & alij communiter.

***

QVÆSTIO VII.

An etiam, quando aliquis seruat præcepta Ecclesiæ, ficto animo, aut sine actu interiori, excusetur à Censura, si quæ sit imposita, contra non obseruantes talia præcepta?

AFfirmant nonnulli excusari à Censura imposita. Quia talis iam implet præceptũ Ecclesiæ quoad substantiam actus exterioris, quod sufficit ad euitandam Censuram. Vnde si excommunicetur, qui non audit Missam in festo, aut qui non recitat horas, &c. excusabitur ab excommunicatione, si solum sit præsens Missæ sine vlla attentione, aut proferat verba omnino voluntariè distractus. Sic Henriquez *lib. de Missa. cap.* 25. §. 5. *lit. P. & lib.* 2. *de pœnit. de confessione informi. cap.* 14. *ad finem. & lib.* 13. *de excom. c.* 21. §. 1. *in fine:* ita dicens: Excusatur (*intellige, ab excommunicatione*) qui impleuit externum opus, putà recitauit secundum substantiam, quamuis defuit occulta intentio, seu attentio, aut integritas confessionis. Ita ille, cuius sententiam, saltem quoad seruationem præceptorum recitandi Officium diuinum, & audiendi Missam, amplecti debent omnes authores sustinentes, quod ad satisfaciendum his præceptis sufficiat attentio externa, nec sit necessaria attentio, seu deuotio interna, quos latè citauimus 2. *part. de sacr. tr.* 6. *disp.* 13. *q.* 13. *&* 3. *p. de quinq. præcep. Eccles. tract.* 2. *disput.* 1. *quæst.* 66.

Sed probabilius cum distinctione respondeo: Non excusari à Censura illum, qui animo ficto, aut sine actu interiori non seruat præcepta Ecclesiæ (si absolutè contra earum transgressores sit imposita) casu, quo fictio animi; aut defectus actus interni, sit contra substantiam actus externi præcepti, vt præceptum est: secus verò si non est contra substantiam actus externi præcepti. Ratio est, Quia ille in primo casu, verè transgreditur Ecclesiæ præceptum, & consequenter incurrit Censuram impositam contra transgressores: in secundo verò, minimè, quia verè adimplet præceptum quoad substantiam actus externi. Et iuxta hanc doctrinam iudicandum est, de illo qui recitat Officium diuinum aut audit Missam, sine vlla attentione aut deuotione interna, nam iuxta probabiliorem sententiam, quam nos docuimus *locis citatis*, aliqua attentio est de substantia talis actus, vt cadit sub præceptum, & ideo qui nullam habet, verè omittit præceptum quoad substantiam, & ideo incurret Censuram, si absolutè contra omittentes imposita sit. E contra verò, dicendum est de illo, qui indignè communicaret in Paschate; aut faceret confessionem informem, sed validam; quia cum talis adimpleret substantiam præceptorum Ecclesiæ per talem Communionem & Confessionem iuxta dicta à nobis. 1. *p. de Sacram. tract.* 5. *disp.* 3. *quæst.* 53. *&* 54. *&* 2. *part. tr.* 7. *disp.* 3. *quæst.* 28. non incurret Censuram, si quæ lata esset contra non communicantes eo tempore, aut non confitentes semel in anno. Sic Suarez *disput.* 4. *sect.* 2. *n.* 27. *& sect.* 3. *n.* 19. *&* 20. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 7. *quæst.* 3. *num.* 166. *& quæst.* 6. *num.* 178. Bonac. *disp.* 1. *de Censur. quæst.* 1. *puncto* 3. *num.* 1. *aliàs* 5.

QVÆSTIO VIII.

An actus externus, per quem quis ligatur Censura, debeat esse in sua specie morali, completus, & consummatus?

REspondeo debere esse, nisi aliàs aliud explicent verba, quibus fertur Censura. Pro hac resolutione nota ex Rastellio *quæst.* 4. *de Censuris in comm.* *R. P. Leand. de Censuris.* *art.* 2. *pag.* 97. Quatuor modis posse esse culpam externam non consummatam in sua specie: *Primò* ex defectu termini actionis physicæ. *Secundò* ex defectu voluntatis. *Tertiò* ex defectu veritatis, & *Quartò* ex defectu modi. Quo supposito

Dico *primò*, Quod quoties Ecclesia fert Censuram sub ratione culpæ sub verbis includentibus vltimum terminum actionis physicæ, nullo modo ligat Censura, quousque fuerit consũmatus vltimus terminus: quia cum Censura sit pœna, restringenda est ad terminos, ad quos fuit applicata. Vnde non est excommunicatus, qui proiecit lapidem contra Clericum, si Clericus non est percussus: quia in Can. *si quis suadente diabolo* 17. *q.* 4. fertur Censura sub verbis includentibus percussionem. Nec est excommunicatus, qui mandat percussionem Clerici, quousque mandatarius percusserit. Nec simoniacus conuentionalis, quousque conuentio fuerit executioni mandata, ex vtraque parte. Nec tandem suffragans pro indigno, est priuatus iure suffragandi, si indignus de facto non fuerit electus, vt habetur cap. *Perpetuò, de elect. in* 6. Legantur pro ijs Corollarijs Nauarr. *cap.* 27. *n.* 51. *& cap.* 23. *n.* 104. Suarez *disp.* 4. *sect.* 3. *n.* 4. Couar. *in cap. Alma.* 1. *p.* §. 10. *num.* 15. & Palao *disp.* 1. *punct.* 7. *n.* 8. & alij.

Dico *secundò*. Quoties Ecclesia fert Censuram ratione culpæ sub verbis requirentibus perfectum voluntarium, non ligat Censura. Si hoc absit. Quia, vt diximus, Censuræ pœna, restringi debet ad terminum, ad quem applicatur. Ex quo fit, quod Confessarius absoluens pœnitentem à casu reseruato in Bulla Cœnæ, ex eo quod existimabat, illum non contineri in Bulla, nullo modo maneat excommunicatus; quia excommunicatio applicata in fine Bullæ Cœnæ requirit perfectum voluntarium, significatum per illa verba: si quis præsumpserit. Suarez *disput.* 21. *sect.* 3. *in fine*, & anteà *disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 9.

Dico *Tertiò*. Quoties Ecclesia applicat Censuram ratione culpæ, sub verbis includentibus veritatem, non ligat Censura, quando culpa commissa est fictè. Nauar. *cap.* 11. *n.* 27. Ex quo infertur: quod qui fingit se hæreticum, vt liberè transeat per loca hæreticorum, nullo modo manet excommunicatus, quia ille talis verè non est hæreticus, cum in ipsius intellectu non maneat, vt supponimus, error fidei, vt habitum est, *quæstione* 6. Secus esset dicendum, casu quo fictio esset ad occultandum delictum, quia tunc fictio potius auget quàm minuit, culpam. Vnde si quis animo hæretico, verbis amphibologicis proferat hæresim, vt pœnam subterfugiat. verè est excommunicatus, quia occultatio in dictis verbis est per accidens; & occulta hæresis per accidens verè subijcitur potestati Ecclesiæ, vt *suprà q.* 4. habitum est. Suarez *disput.* 4. *sect.* 3. *n.* 15. ex Nauarro *cap.* 11. *n.* 27. aliàs 25. *& cap.* 27. *num.* 56.

Dico *Quartò*. Quoties Ecclesia fert Censuram ratione culpæ, sub verbis includentibus modum, non ligat Censura, si abest modus. Quia ius in eo casu non punit effectum, sed modum. Ex quo infertur, quod nullo modo sint excommunicati simoniaci consummantes mutuam traditionem rei spiritualis pro temporali, sine conuentione externa: quia Censura cadit super conuentionem externam, cap. vlt. *de simonia.* Hæc ex Rastellio, quæ omnia desumpsit ex P. Suar. *disp.* 4. *sect.* 3. vbi de hac re latè agit, Legantur etiam Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 6. *quæst.* 4. *à num.* 167. *vsque ad* 178. Bonacina *disputat.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *à num.* 12. Vgolinus *tab.* 1. *capite* 9. §. 13. Luysius *libro* 1. *de Censuris disp.* 4. *dubitat.* 3.

***

Qvæstio IX.

An Censura maior, solùm pro mortali culpa legitimè infligi possit?

Respondeo tanquam quid certum: solùm pro mortali culpa infligi posse. Ratio est. Quia maior Censura est grauissima Ecclesiæ pœna: ergo supponere debet culpam grauem mortalem pro qua imponatur; patet, quia contra æquitatem esset iustitiæ pro leui culpa grauissimam pœnam imponere. Sic docent omnes Doctores, nullo excepto, loquendo de excommunicatione maiori. Nam loquendo de suspensione, aliter quidam sentiunt, vt videbimus *infra tr.* 4. *disp.* 2. *quæst.* 9. Legantur. D. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 1. Nauarr. *cap* 27. *num.* 253. Suarez *disp.* 4. *sect.* 4. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 3. *propos.* 3. & alij. Qui omnes vno ore fatentur neminem incurri Censuram maiorem excommunicationis ob peccatum veniale.

Qvæstio X.

An Censura minor inferri saltem pro culpa veniali possit?

Respondeo tanquam quid certum: Posse, Quia sic proportionatur culpa pœnæ. Vnde excommunicatio minor, per communicationem in humanis, cum excommunicato denunciato, vel notorio Clerici percussore contrahitur, cap. *Nuper*, *de sententia excommunicationis*, quæ communicatio est, ratione leuitatis materiæ, venialis: ergo. Sic omnes Doctores. Legantur *citati.*

Qvæstio XI.

An quodlibet peccatum mortale externum, puniri possit iustè, ac dignè, Censura maiori?

Respondeo. Non quodlibet mortale puniri maiori Censura posse. Quia sicut homo non potest pro quolibet veniali iustè puniri Censura minori, vt constat; quis enim dicet pro quolibet leui mendacio, aut otioso verbo, posse hominem excommunicari minori excommunicatione? nullus certè: ita ergo pari ratione, non poterit pro quolibet mortali, Censura maiori puniri. Requiritur ergo quod non solum sit mortale, sed quod etiam habeat in se specialem quandam grauitatem, vt putà quod aut scandalum generet in Ecclesia, aut pacem perturbet, aut aliquod graue nocumentum efficiat, quod alia via non possit impediri. Quando autem id debeat, aut deceat executioni mandari prudentiæ Iudicis relinquendum est, vt considerato fine principali imponendi Censuras, & qualitate delicti, & necessitate, aut vtilitate magna vrgente eam imponat. Sic Suarez *disputatio* 4. *sectio* 4. *num.* 3. & Bonacina *loco citato*, *numero* 9. addens, quod licet non iustè, validè tamen possit Censuram ferri pro quolibet mortali: quod est verum, si hoc habeat ceteras conditiones ad id requisitas, quas & addit Alterius *tom.* 1. *lib.* 3. *disputatio* 1. *capite* 1. dicens, esse certissimum, neminem posse maiori Censura percuti nisi pro culpa mortali, & qui alioqui corrigi non valeat, ita vt sit contumax, quia persistat in peccato mortali, & ab eo cessare nolit, aut propter inobedientiam, & contumaciam non comparandi, aut non parendi superioris præcepto; de quibus omnibus nos egimus *supra.*

***

Qvæstio XII.

An, vt Censura valida, & iusta sit, debeat esse proportionata culpæ, cuius causa fertur?

Respondeo affirmatiuè. Quia irrationabile est inæquales culpæ, æquali pœna puniri: aut è contra, æquales culpæ, inæquali pœna: ergo sine rationabili causa fertur Censura maior pro minori culpa: ergo & iniustè & inualide. Requiritur ergo maior causa, & maior culpa ad maiorem Censuram, vt sic seruetur proportio inter pœnam & culpam. Vnde aliqua poterit esse causa rationabilis & proportionata, vt valida sit Censura suspensionis, quæ est minor Censura, quæ tamen non sit proportionata & rationabilis respectu maioris Censuræ, nempe excommunicationis, & consequenter hæc tunc sit inualida defectu causæ rationabilis. Sic Corneio *disputatio* 8. *de Censuris in gen. dubit.* 2. *quæst.* 1. *pag.* 564.

Qvæstio XIII.

An in imponendis Censuris debeant Iudices aliquem ordinem & dispositionem seruare?

Respondeo, debere omnino. Quia valdè consentaneum rationi & iuri est (inquit Suarez) vt cum inter Censuras specie diuersas, vna sit minus grauis, quàm alia, & omnes ad hunc finem tendant corripiendi contumaciam, & reprimendi peccata, quando ille potest obtinere per Censuram minus grauem, illa tantum imponenda sit, & non statim esse inchoandum à suprema Censura, vt est excommunicatio maior. Sic Suarez *disp.* 4. *sect.* 4. *num.* 5. Qui id colligit ex capite *Præsenti* 5. *quæst.* 2. & *ex capite, Veritatis. de dolo & contumac. ex capite* 2. *de testibus cogend.* Et ex Glossa. *in cap. Cum tu, de vsur. verb. Per pœnam.* & Glossa *in cap. Coronatus. dist.* 74. *verb. Adhuc.* Vbi notant suspensionem debere antecedere excommunicationem in Sacerdotibus, qui suspendi possunt: in laïcis verò, interdictum. Non quod hic ordo sit semper necessarius, sed prudens Iudex debeat illum seruare, nisi aliud negotij grauitas requirat, aut nisi probabiliter iudicet nullam esse spem fructus in præmittenda Censura minori, quia tunc inutile esset illam ferre.

Qvæstio XIV.

An Censura imposita aduersus committentem aliquod delictum, comprehendat mandantem, seu consulentem?

Affirmant Sylu. *excom* 9. *n.* 79. Rosella *eodem verb. casu* 43. *n. vlt.* eo quod mandans, seu consulens delictum, absolutè dici potest, delictum committere.

Sed longè probabiliùs respondeo; Non comprehendi mandantem, seu consulentem, nisi aliàs in lege, seu præcepto exprimatur; aut aliunde lex reddatur fermè inutilis, nisi mandantem comprehendat. Quia leges imponentes Censuras, vtpote odiosæ, & pœnales, strictè sumendæ sunt: at sic est, quod mandans, aut consulens delictum, nequit dici propriè, & in rigore, illud delictum facere, aut committere, vt docent Bartol. *in l. si is qui pro emptore à n.* 56. *ff. de vsucapionibus. & l. sed si vnius* §. *seruus. n.* 2. *ff. de iniurijs* Iason, Iulius Clarus, & alij quos affert & sequitur Dacianus *de tract. crimin. lib.* 9. *c.* 32. *n.* 2. ergo. Sic Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 48. *n.* 2. & 4. & penes ipsum, Syluester sibi contrarius, *verb. excommunic. vltima, q.* 4. *dicto* 3. Caiet. Armilla, & Tabiena. Necnon Nauarrus *c.* 27. *numero* 51. Metina *libro* 1. *summæ, capite* 11. §. 2.

Barthol.

Barthol. de Ledesma, *de excommunic. dub. 6. fol.* 1002. Henriquez *libro* 13. *cap.* 17. *num.* 2. *& cap.* 21. *num.* 1. Ledesma 2. *p.* 4. *q.* 26. *art.* 2. His addi possunt Auila 2. *p. c.* 5. *disp.* 3. *dub.* 2. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 15. *n.* 188. Hurtadus *de Censur. diff.* 14. *n.* 53. Castro Palao *de Censur. disp.* 1. *puncto* 7. *num.* 12. & alij communiter.

DISPVTATIO IX.

De causis excusantibus ab incurrendis Censuris, & Primò, de Ignorantia.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid, & quotuplex sit Ignorantia, de qua in dubium verti possit; an excuset à Censura?

RESpondeo quod multiplex. Nam in primis Ignorantia, alia est iuris, alia facti, & alia pœnæ. *Ignorantia iuris* dicitur illa, qua quis ignorat legem, præceptum, vel prohibitionem, qua suum factum est prohibitum; vt accidit, quando quis percutit Clericum, ignorans, & nesciens prohibitam esse ab Ecclesia sub excommunicatione, percussionem Clerici. *Ignorantia facti*, appellatur illa, qua quis ignorat factum suum, licèt habeat notitiam legis, seu præcepti, quo dictum factum prohibetur, vt contingit, quando quis sciens esse latam Censuram contra percussores Clericorum, ignorat hunc esse Clericum, quem percutit. *Ignorantia tandem pœnæ*, illa est, qua quis ignorat pœnam, seu Censuram annexam facto prohibito: & contingit quando quis percutit Clericum, sciens hunc esse Clericum, & simul sciens prohibitum esse ab Ecclesia percutere Clericum: sed ignorat id prohibitum esse sub Censura. De huiusmodi ignorantiæ diuisionibus agunt Sotus *in* 4. *dist.* 21. *q.* 1. *art.* ..*vers. Quartus demum casus.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 274. Bonac. *disp.* 1 *de Censur. q.* 2. *punct.* 1. *num.* 1. & ex illo omnino, non citato, Candid. *disquis.* 22. *art.* 31. *dubit.* 1. Hurtad. *de Censur. in communi diff.* 21. *num. mihi* 87. Suarez *disp.* 4. *sect.* 8. *num.* 8. Auila 2. *parte de Censur. disp.* 5. *dub.* 6. Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 16. *latè à num.* 1. Montesin. *tom.* 1. *in* 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. *quæst.* 11. Antonius *in summa Diana. verb. ignorantia.* & alij.

Rursus. Quælibet ignorantia ex ijs tribus, scilicet, iuris, facti, atque pœnæ, potest esse culpabilis, seu vincibilis, & probabilis, seu inuincibilis, aut inculpabilis.

Ignorantia culpabilis, seu *vincibilis* datur, secundum aliquos, quando quis ignorat, quæ scire debet, & potest, etiam si actualiter non aduertat malitiam facti. Ita sentiunt Valentia *tom.* 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *puncto* 1. & Zumel 1. 2. *quæst.* 76. *art.* 3. *disp.* 2. *dicto.* 4. & 5. Gerson. 2. *p. alphabeto* 33. *lit. H.* Adrianus *quodlib.* 7. *art.* 1. *ad* 1. *lit. P.* Nauarr. Angel. Vgolin. Azor. & alij penes Sanchez *vbi infra.* Gordonus *tom.* 1. *Theol. moral. lib.* 1. *quæst.* 8. *cap.* 10. *num.* 37. & alij recentiores. Sed multo probabilius alij dicunt, quod, vt ignorantia sit vincibilis, & peccaminosa, præter obligationem aduertendi, requiratur ante consensum, aliqua cogitatio, & consideratio actualis malitiæ, aut periculi; vel saltem expressa aliqua dubitatio, vel scrupulus malitiæ operis, aliàs opus in quantum malum, non erit voluntarium, cum fieri nequeat, vt voluntas velit malum, quod intellectus non præcognouerit. Sic Vasquez 1. 2. *q.* 74. *art.* 7. *disput.* 107. *cap.* 3. *à num.* 6. & *quæst.* 76. *artic.* 2. *disput.* 124. *cap.* 2. *num.* 5. & penes ipsum D. Thom. *de verit. quæstio* 15. *articulo* 4. *ad* 10. Sylues. *verb. delectatio* 5. 1. *dictio* 4. Corduba *lib.* 1. *q.* 13. *dub.* 10. Sic etiam Sanchez *lib.* 1. *sum. c.* 16. *numero* 21. & penes ipsum Suarez *disp.* 4. *de Censur. sect* 8. *num* 18. Palaus *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 15. *n.* 5. Tannerus *in* 1. 2. *disput.* 4. *quæst.* 9. *dub.* 1. *num.* 17. Layman *lib.* 1. *tract.* 2. *par.* 4. *num.* 6. Ægidius *de actibus supernatural. disput.* 14. *dub.* 11. *n.* 229. Aluarez, Sayrus, Reginaldus, & Salas, quos refert ac sequitur Diana 4. *parte tract.* 4. *resol* 36.

Ignorantia verò inculpabilis, quæ etiam inuincibilis, probabilis, iusta, inuoluntaria solet appellari, est, & dicitur illa, quæ moraliter vinci, seu expelli non potest, eo quod inculpabiliter priuet cognitione malitiæ actus, vnde nec ipsa est culpa, nec causa culpæ, ideóque appellatur inculpabilis, sicut dicitur inuincibilis, quia excludi nequit, aut non debet: & probabilis etiam, & iusta, quia bona fide contracta est. Sic Suarez *loc. cit n.* 4. Sanchez *num.* 3. Hurtad. *de Censuris in comm. diff.* 21. Qui benè iuxta nuper dicta, sic explicat & definit hanc ignorantiam dicendo: quod ignorantia inuincibilis, aut physicè, est illa, quæ vinci non potest, vt quando rei ignoratæ nulla est orta dubitatio, nec suspicio. Sic ille. Bauny *tract. de Censur. in comm. q.* 18. *pag. mihi* 26. & alij citati.

Deinde, ignorantia vincibilis, seu culpabilis (quæ etiam improbabilis, iniusta, & voluntaria dicitur) adhuc subdiuiditur in ignorantiam crassam, seu supinam & affectatam. *Ignorantia vincibilis*, crassa, seu supina, dicitur illa, quando quis non ex proposito, sed ex quadam negligentia, incuria, seu desidia, ignorat, quæ scire potest & debet. Dicitur enim *crassa*, quando ex desidia oritur; sumpta metaphora ex hominibus crassis, & pinguibus, qui desides esse solent: *supina* verò, quando oritur ex nimia sollicitudine circa alia, & modica cura ignorantiæ vincendæ, instar supinè in lecto iacentium, quasi nihil de rebus curantium. *Ignorantia verò affectata*, est illa, qua quis studio ignorat, quod scire debere cognoscit, vt sic liberius, & sine remorsu conscientiæ peccare possit, iuxta illud *Ps* 35. *Noluit intelligere, vt benè ageret.* Quæ vltima ignorantia directè est voluntaria; duæ verò priores, indirectè. vt benè explicuit D. Thomas 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *& quæst.* 76. *art.* 3. per hæc verba: Ipsa ignorantia est voluntaria, vel directè, vt cùm aliquis studiosè vult nescire aliqua, vt liberius peccet: vel indirectè, sicut enim aliquis propter laborem, vel propter aliquas occupationes negligit addicere id per quod à peccato retraheretur, talis enim negligentia facit ignorantiam esse voluntariam & peccatum. Sic Angelicus Doctor. Et ex illo Bauny *quæst.* 18. *cit.* Sanchez *c.* 16. *cit. n.* 6. Candidus *disquis.* 22 *art* 31. *dubit.* 2. Cornelio *de Censur. in gen. disp. vltim. dub. vltim.* Qui aduertit, quod ex ijs ignorantijs, ignorantia crassa, & supina habeant gradus suos; nam alia procedit ex negligentia graui; alia verò ex leui, ita vt ad perfectum voluntarium, quale ad peccatum mortale requiritur, non sufficiat. Legantur Sanchez *loco citato tom.* 3 *de Matrim. lib.* 9. *disput.* 32. *numero* 31. Bonac. *disput.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. & alij citati.

Præterea ignorantia diuiditur in Antecedentem, Concomitantem, & Consequentem. *Antecedens* appellatur illa, quæ est inculpabilis, & inuincibilis, & qua non posita, actus malus non fieret, v. g. Petrus percutit Clericũ, nesciens omnino illum esse Clericũ, aut esse specialiter prohibitum percutere Clericum, quod si sciret, illum non percuteret; hic namq; dicitur habere ignorantiam antecedentẽ. *Concomitans* dicitur illa, quæ ita coniuncta est cum actu, quod etiamsi non adesset, actus nihilominus fieret: contingit autem, cum quis, v. g. casu, & ignorãs occidit inimicũ, quem tamen

melius occideret, si nouisset. *Consequens* tandem ignorantia est illa, quæ quouis modo est voluntaria, & peccabilis, diciturque consequens; quia sequitur voluntatem, eo quod verè volita est, aut directè, vt cum est affectata; aut indirectè, quando ignorans, potuit, & tenebatur illam expellere, sed non curauit. De hac ignorantiæ distinctione agunt Theologi cum D. Tho. 1.2.*q.*6. *art.*8. *& q.*76. *art.*1. Medina 1.2. *q.*6. *art.* 8. §. *sequitur, vt dicamus.* Montesinus 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. *quæst.* 11. Suarez *de Censuris disp.*4. *sect.*8. *n.*5. Sanchez *lib.*1. *sum. cap.*16. *à num.*3. Bonac. *disp.*1. *quæst.*2. *p.*1. *n.*5. *Candid. disquis.* 22. *art.*31. *dubit.*4. Castro Palao *tom.*1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 15.

Denique distingui potest ignorantia, in habitualem & actualem. Habitualis contingit, quando quis nihil audiuit de lege, aut præcepto; Actualis verò, quando quis iam nouit præceptum, aut legem, & eius memoriam in habitu retinet, tamen hîc, & nunc ad illud non aduertit; quæ ignorantia propriè dicitur. inaduertentia, inconsideratio, seu actualis obliuio de qua dari possunt omnes fere diuisiones, quæ de ignorantia sunt traditæ; nam & potest esse inuoluntaria, & voluntaria saltem indirectè, &c. Quod aduertunt Suarez *loco cit.* Sanchez *loco cit. num.* 8. Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *capite* 16. *quæst.* 3. Bonacina *loco citato* & alij.

Ex ijs autem ignorantiæ distinctionibus, plures quæstiones ad præsentem disputationem attinentes, oriuntur, de quibus omnibus claritate consueta, tractabimus. Sit ergo

Qvæstio II.

An ignorantia inuincibilis aut inculpabilis præcepti Episcopi, aut Ordinarij, cui annexa est Censura, ab illa excuset?

Respondet tanquam quid certissimum: Excusare à Censura. *Primò.* Quia sic definitur in iure. cap. *Vt animarum. de Constitut. in* 6. à Bonifacio VIII. per hæc verba: *Vt animarum periculis obuietur: sententijs per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia, crassa non fuerit, aut supina:* Sic text. Ergo ex illo ignorantia inuincibilis, aut inculpabilis excusat.

Secundo. Quia ignorantia inuincibilis, cum tollat omnino voluntarium, excusat culpam: ergo & censuram: cum hæc solùm possit ferri propter culpam, vt supra *disp.*8. *quæst. prima*, est habitum. Sic docent omnes Doctores. Canonistæ *in d. cap.* Theologi cum D. Thom. 1. 2. *quæst.*76. *art.* 3. Sotus *in* 4. *dist.*22. *q.*1. *art.* 2. *vers. Quartus demum.* Sylvest. *exeom.* 2. *num.* 6. Suarez *disp.* 4. *sect.* 8. *n.* 6. Bauny *tract.* 1. *de censur. in comm. q.* 17. *dicto* 1. Candid. *disquis.* 22. *art.*31. *dub.*5. *dicto* 8. Hurtad. *de Censur. in comm. diff.* 22. Corneio *disput. vlt. de Censur. in genere dub.*2. Sanchez *lib.*1. *sum. cap.* 16. *num* 9. Bonac. *disp.*1. *de Censur. quæst.*2. *pun.*1. *num.* 6. Castro Palao *tom.* 6. *disp.*1. *de Censuris punct.*8. *num.* 7. & alij omnes.

Qvæstio III.

An ignorantia inuincibilis præcepti lati sub Censura, iure peculiari Pontificis, vt Episcopi Romani, excuset etiam ab incursione Censuræ?

Respondeo, Excusare. Quia quando Pontifex fert præceptum sub Censura, pro suo dũtaxat Episcopatu, se habet ad instar aliorum Ordinariorum: at sic est, quod ignorantia inuincibilis præcepti lati sub Censura ab Ordinarijs, excusat ab incursione Censuræ, vt nuper vidimus: ergo. Sic Hurtad. *disput.* 22. *cit. num. mihi* 96. *vers. Vnde ignorantia.* Sanchez *lib.*9. *de Matrimonio disp.*32. *num.*31. Palao *disp.*1 *punct.*8. *n.*7. & antea *tom.* 1. *tract.*2. *de peccatis disp.*1. *punct.* 17. *n.*2. Vasquez *de excommun. dub.*16. *n.* 6. Suarez *hîc disp.* 4. *sect.*8. *n.*20. & alij.

Qvæstio IV.

An ignorantia inuincibilis alicuius Canonis, seu præcepti Pontificis, vt Pontificis est, prohibentis aliquod delictum sub Censura, excuset Censuram?

Negandum videtur. Quia sæpe in Censuris latis à Sum. Pontificibus dicetur, sufficere ad incurrendas illas affixionem ad valuas Ecclesiæ sancti Petri Romæ: ergo enim, qui illas inuincibiliter ignoraret, incurreret.

Sed oppositum omnino respondeo dicendo: Excusare. Quia ad incurrendas censuras requiritur contumacia: sed sic est, quod vbi requiritur ignorantia inuincibilis non adest contumacia: ergo vbi requiritur ignorantia inuincibilis, non incurritur censura. Minor, in qua potest esse difficultas, probatur, quia contumacia vt sup. *disp.* 5. *quæst.* 6. *& sequent.* est habitum, non est aliud, quàm inobedientia voluntaria, qua quis monitionem superioris implere contemnit, aut non vult: at sic est, quod qui Canonem, aut Legem superioris inuincibiliter ignorat, nullatenus dicitur, eam non audire, nec esse superiori inobedientem, nec conditorem Canonis offendere: ergo nec potest dici, talem inuincibiliter Canonem ignorantem incurrere Censuras. Sic Sotus *dist.*22. *quæst.*1. *art.*1. Candid. *disquis.* 22. *art.* 31. *dub.*6. Qui ad rationem dubitandi respondet, illa verba contenta in dictis Censuris intelligenda esse, quoad fori contentiosi præsumptionem; & quoad eos, qui sunt in culpa, ne publicentur in suis terris, quia videlicet, horum ignorantia est affectata. Sic ille. Et antea Angelus *verb. excommunicatio* 7. *casu* 48. *num.* 3. *in fine*, addens quod aliàs sequeretur, quod quilibet teneretur habere procuratorem in Curia, vel studere iuri canonico, quod est impossibile multis.

Qvæstio V.

An ignorantia inuincibilis præcepti lati sub censura iure communi, de aliquo actu de se non malo, sed tantum malo, quia prohibito, excuset à Censura?

Negant aliqui, tàm ex Canonistis, quam ex Theologis. Qui id probant ex cap. *Vt animarum sup. quæst.* 2. *cit.* Vbi vt vidimus, definitur, quod sententia Ordinariorum, non ligat ignorantes: ergo benè sententia iuris communis, seu Pontificij patet, quia ante hanc Constitutionem Bonifacij, nulla ignorantia statuti, siue Papalis, siue Episcopalis, excusabat à Censura, & Pontifex ex benignitate, condens ius nouum, decreuit, quod ignorantia præcepti Episcopalis excuset: ergo quantum ad præcepta & statuta Papæ ius antiquum manet incorruptum. Ita sentiunt Glossa *in d. cap. Vt animarum. verb. statuta.* Hurtad. *de Censuris in communi, difficultate* 22. *numero mihi* 96. ita dicens: Vnde ignorantia inuincibilis Censuræ latæ iure communi Pontificio, non impedit incursum illius, quamuis impediat ignorantia inuincibilis Censuræ latæ iure peculiari Pontificis, vt Episcopi Romani pro eo Episcopatu, sicut & aliorum Ordinariorum ita ille, & alij.

Sed probabilius multo longè, imò, vt mihi certum respondeo:

respondeo: Dicendum, quod ignorantia inuincibilis talis præcepti, vere excusat à censura. Quia talis ignorantia, etiamsi sit præcepti iuris communis, verè excusat à culpa: ergo & à pœna censuræ. Sic Ledesma, *2. p. q. 34. art. 6. concl. 3.* Sylvest. *verb. ignorantia n. 12.* Angel. *verb. excommun. 7. casu vlt. q. 2.* Nauarr. *c. 27. n. 16.* dicens id esse verum apud omnes. Auila *1. par. ca. 5. disp. 5. dub. 7. in principio.* Legantur Suarez *disp. 4. sect. 8. & 9.* Layman *tract. 5. par. 1. cap. 5. de censur. in communi, num. 7.* Bonacina *disput. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 6.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. disput. 32. & lib. 1. sum. cap. 16. num. 16.* & alij penes ipsos, quos statim citabimus.

Nec obstat fundamentum pro opposito adductum. Quia neganda est consequentia. Nam vt benè Sanch. *disput. 32. cit. num. 11.* ex Sylvestro, & alijs, ait, argumenta à contrario sensu vim non habent, quando in casu contrario militat eadem, vel maior ratio. At in censura iure Pontificio lata procedit ratio in illo textu explicata; nimirum, vt animarum periculis subueniatur. Imo maior est ratio, cum facilius ius Pontificium commune ignoretur. Vnde ad probationem consequentiæ, dicendum est, quod ibi Pontifex non condat nouum ius, sed solum declaret ius commune quantum ad illum casum specialem, de quo fuerat interrogatus. Legatur Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. casu 4.* & Auila *loc. citato.* Vbi ad argumenta secundæ sententiæ.

Quæstio VI.

An ignorantia inuincibilis Ecclesiastici præcepti lati sub Censura, etiam iure Pontificio, excuset à Censura, casu quo actus sit contra ius diuinum, & naturale, & homo contra illum peccet?

Negant in primis vniuersaliter, excusari in eo casu, à Censura lata, siue iure communi, siue Episcopi statuto, nonnulli Doctores, affirmantes, quod si quis v. g. ignorans inuincibiliter, prohibitum esse ab Ecclesia, sub excommunicatione, ne quis Clericum suadente diabolo, percutiat, si illam sic percutiat; incurret nihilominus excommunicationem, & eo quod contra ius naturale & diuinum, quod non ignorabat, iniuriam inferat Clerico, percutiendo illum. Probant ex cap. *Cum illorum de sent. excommun.* Vbi Pontifex concedit, quod possit dispensari cum percussoribus Clericorum, iuris inuincibiliter ignaris: ergo non excusat ad ea excommunicatione ignorantia iuris communis eam imponentis: patet, quia dispensatio non habet locum, nisi vbi adest vinculum. Ita Glossa *in cap. A nobis el 1. Verb. non nisi de sentent. excommun.* Carolus Molinæ *in consuetud. Parisiens. §. 30. quæst. 41. col. 1.* Scotus *in 4. distinct. 6. quæst. 8.* Quos, & alios, citat, ac sequitur Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 10. à num. 9. vsque ad 12.*

Negant deinde alij, non vniuersaliter, sed sub distinctione, dicendo, quod in dicto casu, non excusat ignorantia inuincibilis à censura, si lata sit iure communi; benè tamen si lata sit statuto Ordinariorum. Probant id ex cap. *Vt animarum, de constitut. in 6.* vbi id solum decerni videtur. Ita sentiunt apud Sanchez, Glossa *in d. cap. vt animarum. verb. statuta.* iuncto *verb. ignorantes*, D. Anton. *3. p. tit. 24. c. 33. fine. & c. 75. fine.* Maior *in 4. dist. 18. qu. 4. ad finem.* Rossella *verb. Ignorantia. n. 13.* Driedo *lib. 2. de liber. Christ. cap. 9. in 2. sent.* Victoria *in sum. de excommunic. num. 337.* Corduba *in suo quæst. lib. 2. quæst. 27.* Adrian. *4. de confess. 3. de Clauib. §. Ex his aliter.* Vgolinus *de censur. tab. 1. cap. 9. §. 8. num. 10.* & alij. Citat etiam pro hac parte Auila *infra citandus*, Angelum *verb. Excommunicatio. 7. quæst. 2.* sed malè *vt infrà.*

Sed probabilius respondeo. Talem ignorantiam præcepti Ecclesiastici, excusare ab omni censura, siue lata sit à constitutione Episcopali, siue Pontificia: quamuis actus, cui Censura adnexa est sit iure diuino & naturali aliàs prohibitus. Vnde si, verbi gratia, imponat Papa censuram excommunicationis peccato furti, tunc, qui talem pœnam, seu præceptum nouum impositum sub tali pœna ignorans, peccatum furti committeret, peccaret quidem contra legem diuinam & naturalem de non furando, censuram tamen excommunicationis non incurreret.

Ratio est. *Primò.* Quia quantitas pœnæ commetienda est cum quantitate delicti, *c. Fœlicis. vers. Illud autem, de pœnit. in 6. & cap. 1. de his, quæ fiunt à mai. per cap.* Sed hic ignorans ius Ecclesiasticum, solum offendit ius naturale & diuinum, contra quem agere norat, vt supponimus, non autem ius positiuum, quod inuincibiliter ignorabat: ergo solius iuris naturalis, & diuini pœnas incurret, non iuris ecclesiastici positiui.

Secundò. Quia Censura solùm fertur ob contumaciam præcepto Ecclesiæ, vt sæpe diximus; sed ignorans inuincibiliter præceptum Ecclesiæ, non est, nec potest dici contumax & inobediens Ecclesiæ: ergo nec potest innodari censuræ vinculo. Sic ex Canonistis tenent Hostiens. Anton. Abbas, Felin. Ioan. Andr. Dominic. Ioan. de Lignano, & Imola apud Sanchez *lib. 9. de Matrimonio, disput. 3. numero 9.* Ex Summistis Angelus *verb. excommunicatio 7. casu vltimo numero 3.* (quem benè pro hac parte citant Sanchez citatus, & Suarez vbi *infra*) Sylvest. *verb. excommunicatio 2. notab. 3. §. 6. & excommunicatio vltima, quæst. 3. §. 4. & verb. Ignorantia. §. 8. dicto 2.* Tabiena, *excommunicatio 7. quæst. 1. num. 2.* Nauarr. *in sum. cap. 27. num. 16. & 274 vers. 13.* Henriquez *lib. 13. cap. 23. num. 2.* Lopez *2. par. instruct. cap. 13. de excommunicat. §. Igitur pro elucidanda.* Barthol. de Ledesma *de excommunic. dub. 5. p. 996.* Martinus de Ledesma, *2. p. 4. quæst. art. 6.* Petrus de Ledesma *de Matrimonio, quæst. 55. art. 9. dub. 5. ad 4.* Rodriguez *tom. 2. sum. cap. 77. in edit. 2. num. 3.* Vega *1. tom. sum. cap. 85. casu 73.* Quos & alios refert, ac sequitur Sanchez *de Matrimonio loco citato & lib. 1. sum. cap. 16. num. 26.* Suarez *disputatio. 4. de Censur. sectio 8. num. 20.* (non 2. vt leges apud Sanchez) Graffis, *lib. 4. decis. cap. 9. numero 13.* Azor. *libro 1. moral. cap. 3. quæst. 3. & cap. 16. quæst. 1. & lib. 7. cap. 7. quæst. 4.* Vasquez *tract. de excommunic. dub. 16. numero 6.* Bonacina *disp. 2. de Censur. quæst. 2. puncto 1. numero 7.* citans pro contraria sententia Auilam *2. par. cap. 5. disputat. 5. dub. 10. conclus. 2.* Sed non omnino benè, nam ibi solum loquitur, de irregularitatis pœna, quam incurrere illum, quem ignorantia non excusat ab eo peccato, propter quod imposita est pœna irregularitatis, dicit: de quo aliàs. Nostram tamen sententiam expresè docet. *disput. 5. citata, dubio 7. in tertia sententia.* Qui tamen etiam citat malè pro hac parte D. Antonin. *3. punct. tit. 25. cap. 33. circa finem.* & Cordubam *lib. 2. quæst. q. 26. in principio.* Nam hic, solùm dicit hanc opinionem nostram esse probabilem; sed oppositam in secundo loco à nobis adductam sequitur, loco ibi citato. Sanctus verò Antoninus eamdem etiam sententiam amplectitur non *tit. 25. c. 33.* vt etiam in hoc male citat Auila, cum *titul. 15.* non contineat nisi tria capita, sed *tit. 24. c. 33. in fine.* Candid. *disquis. 22. art. 31. dubit. 6.* Filliuc. *tr. 11. cap. 8. quæst. 10. dicto 3. num. 253.* Bauny *tract. 1. de censur. q. 18. dicto vlt. pag. 28.* Ægydius *disp. 13. dub. 10. concl. 1. n. 91.* Luysius *lib. 1. de Censur. disputatio 5. dub. 2.* Diana *par. 3. tract. 6. resol. 41. & par. 4. tract. 5. resol. 85. & par. 5.*

tract. 9. resol. 17. & penes ipsum, Tannerus *to. 4. disp. 6. q. 10. dub. 3. n. 4.* & Cœlestinus *in Compend. Theol. moral. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Reginald. *lib. 9. n. 199.* & 200. Sayrus *lib. 1. cap. 18. à num. 15.* Bassæus *verb. censura. num. 29.* Villalob. *tract. 2. diff. 15. num. 4.* & *tr. 16. diff. 12. num. 2.* Corneio *disput. vlti. de censur. in gen. dub. 2. q. 2.* Hurtad. *de censur. in comm. diff. 22.* Qui ad fundamentum primæ opinionis respondet, dictum textum intelligi de ignorantia vincibili, & culpabili, quod clarè deducit Sanchez *lo. cit. num. 10.*

Qvæstio VII.

An etiam ignorantia inuincibilis, non ecclesiastici præcepti, sed solius censuræ, illi annexæ, adhuc excuset, ne censura incurratur?

NEgant nonnulli Doctores; existimantes, ignorantiam inuincibilem solius censuræ, non esse sufficientem, vt excuset quem, quominus censuram incurrat. Quia generaliter loquendo, ignorantia pœna legis, non impedit quominus transgressor voluntarius legis, pœna eiusdem legis puniatur: ergo satis est ad incurrendam quis pœnam censuræ, quod sciat actum iure humano esse prohibitum, nec erit necessarium, quod ipse agens contra legem sciat pœnam censuræ pro eo actu constitutam esse. Consequentia constare videtur. Antecedens inductione probatur: Nam blasphemus, homicida, adulter, fur, & similes de facto puniuntur pœnis legalibus talium delictorum, siue eas ignorauerint, siue non, vt constat. Ita tenent Doctores citati pro prima sententia quæstionis præcedentis; præcipuè Couarr. *in cap. Alma mater. 1. par. §. 10. num 9.* vbi contrariam sententiam dicit, esse manifestum errorem, maximamque, vel pudendam oscitantiam. Driedo *lib. 2. de liber. Christ. cap. 9. fine.* Ledesma *2. p. 4. q. 24. art. 6. ad finem.* Metina *1. 2. qu. 76. art. 3. fine.* Corduba *lib. 2. quæst. 25. in princip.* Vazquez *tract. de excomm. dub. 16. n. 7.* & 8. Hurtadus *de censur. in comm. diff. 22. Versu, Addunt Suarez.* Luysius *lib. 1. de censuris disput. 5. dub. 3. vers. Mihi sanè.*

Sed probabilius respondeo, Ignorantiam inuincibilem solius censuræ, sufficere, vt aliquis ab incursione censuræ excusetur: etiamsi aliàs simplex præceptum Ecclesiæ non ignoret. *Primò.* Quia ignorantes non ligantur sententijs cap. *Vt animarum, de constitut. in 6.* at qui nescit censuram esse præcepto annexam, verè est ignorans, cum eius vim verè non calleat: ergo.

Secundò, Quia censura, quatenus censura est, non incurritur ab aliquo, nisi præcedat monitio sub commination eiusdem censuræ, vt sup. *disp. 5. qu. 7.* est habitum: at qui ignorat censuram quamuis sciat præceptum, & admoneatur per illud, non admonetur sub commination censuræ: ergo non incurrit illam. Sic loquendo vniuersaliter de tribus speciebus censuræ, nempe de excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnis, tenent Nauarr. *in Man. cap. 23. n. 47.* & *cap. 27. num. 16.* & *274. versu 13.* & *lib. 3. consil. 10. n. 4. de sepulturis.* Philiarc. *de offic. Sacerd. to 2. par. 1. lib. 3. cap. 4.* Rodrig. *to. 1. sum. in 2. edit. cap. 195.* Sanchez *lib. 9. de Matrim disp. 32. num. 13.* & *21.* Suarez *disp. 4. sect. 9. num. 19.* Ægidius *disp. 13. de censur. dub. 10. n. 90.* Filliuc. *tract. 11. cap. 8. q. 11. num. 257.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 2. pun. 1. n. 13.* Bauny *tract. 1 de censur. q. 18. dicto vltimo pag. 27.* Layman *tract. 5. de censur. in comm. par. 1. cap. 5. n. 8.* Corneio *disp. vlt. de censur. in comm. dub. 2. q. 3. pag 595.* Azor *1. par. lib. 1 cap. 15. dub. 3.* Candid. *disquis. 32. art. 32. dubit. 1.* Bassæus *verb. censura num. 29.* & *verb. Ignorantia num. 17.* & penes illum, Syluius *in supplem. q. 21. art. 4.* & *1. 2. q. 76. ar. 3. q. 5.* & *6.* Crourslers *sect. proœmiali 1. ad regul. S. Francisci. fol. 8.* & Diana *par. 3. tract. 6. Resol. 41.* & *4. par. tract. 2. Resol. 36.* Machado *lib. 1. par. 3. tract. 2. docum. 19. num. 1.* Villalob. *tract. 16. diff. 12. num. 2.* & alij. Et quidem loquendo de censura excommunicationis, vltra *citatos* DD. id sentiunt Henriquez *lib. 13. cap. 21. num. 1.* & *cap. 23. n. 2.* Graffis *1. par. decis. lib. 4. cap. 9. n. 27.* & *18.* Auila *2. par. cap. 5. dub. 7. vers. Ex dictis.* Angel. Sylvest. Sotus, Lopez, Vega, Ruardus, & alij penes Sanchez, *num. 13. cit.* Palao *disp. 1. pun. 8. n. 7.* & *to. 1. tract. 2. de peccat. disp. 1. pun. 17.* & *18.*

Ad fundamentum Didaci Couarru. neganda est consequentia, Quia quamuis in cæteris pœnis, præcipuè ordinariis, locum habeat id, quod ait Couarr. non verò in hac censurarum pœna; tum, quia est exorbitans, & extraordinaria: tum etiam, quia est medicinalis, & ideo postulat peculiarem modum contumaciæ & inobedientiæ, quem aliæ pœnæ non postulant. Legantur Nauarr. Suarez, & Sanchez *citat.*

Qvæstio VIII.

An ignorantia inuincibilis facti excuset ignorantem à censura illi facto per legem statuta, casu quo ignorans det operam rei licitæ?

REspondeo tanquam quid certum; Excusare. Quia talis ignorantia excusat omnino à culpa ignorantem: sed absque culpa nequit censura incurri: ergo. Vnde si quis in nemore, licitè venationi incumbens, occidat Clericum existimans inuincibiliter moraliter, esse feram, non incurrit excommunicationis censuram, occisioni Clerici per Canonem statutam. Sic docent omnes Doctores. Legantur Suarez *disp. 4. sect. 8. à num. 12.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. disput. 32. à num. 23.* Hurtad. *de censur. in comm. diff. 21.* Bauny *q. 18. cit. dicto 3.* Bonac. *disp. 1. q. 2. pun. 1. num. 8.* & alij penes ipsos.

Qvæstio IX.

An ignorantia inuincibilis facti, excuset à censura ignorantem, etiam casu, quo hic det operam rei illicitæ?

NEgant in hoc casu excusare ignorantem à censura, Glossa *cap. Si verò el 2. de senten. excomm. verb. Ignorauerit.* (*non, ignorantia*, vt citat Sanchez) vbi secuta Alanum docet in Canonis excommunicationem incidere illum, qui percutere volens Martinum laicum, errans in persona, Titium Clericum percusserit, existimans illum esse Martinum laicum. Sylvester *verb. excommunicatio. num. 6. vers. Secundo*, citans pro se Hostiensem, & Alanum (non Molanum, vt scripsit Sanchez.)

Sed probabilius respondeo, Etiam in eo casu excusare ab incursione censuræ. Quia ex eo quod ignorans det operam rei illicitæ, v. g. illicitæ venationi, non desinit ignorare inuincibiliter factum suum, cum tali inuincibili ignorantia: at factum sic ignoratum, nequit esse voluntarium, seu liberum, cum non procedat à principio intrinseco cum cognitione: ergo talis ignorantia excusat ab omni culpa & consequenter à censuræ pœna. Sic tenet Tanerus, Innocent. Andr. Anton. Anchar. Abbas, & Henr. in *cit. cap. Si verò*; quos citant, & sequuntur Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 10. n. 15. vers. Non ad eiusdem.* & Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 101. num. 3.* & *lib. 9. disp. 32. num. 24.* Graffis *1. par decis. lib. 4. cap. 9. n. 24.* Suarez *disp. 4. sect. 8. à n. 12.* Hurtad. *de censur. in*

sur. in comm. diff. 21. *vers. Hoc ergo supposito.* Vasquez *tract. de excommun. dub.* 14. *fine.* Henriquez *lib.* 13. *c.* 23. *num.* 1. Medina 12. *qu.* 76. *art.* 3. *in commento.* §. *Ignorantia circunstantiæ.* Sayrus *lib.* 1. *de censur. cap.* 18. *num.* 18. Candidus *disquis.* 22. *art.* 31. *dub.* 8. & 9. Auila 2. *p. cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 6. *concl.* 2. Bonac. *disp.* 1. *de censur. q.* 2. *pun.* 1. *num.* 8. & 9.

Quæstio X.

An item, Ignorantia inuincibilis circunstantiæ, aut qualitatis culpæ, ob quam imponitur censura, excuset etiam ab incursione Censuræ?

NEgant, & consequenter, omnes Auctores pro prima sententia nuper adducti. Et ideo affirmãt, quod si quis Clericum percutiat, Clericatus inuincibiliter ignarus, in excommunicationem incidat, eo quòd rei illicitæ, nempe hominis occisioni operam daret.

Sed, iuxta nuper dicta, probabilius respondeo, Etiam excusare ab incursione censuræ: Quia, licèt talis ignorantia non excuset factum à culpa, seu malitia homicidij, excusat tamen à malitia sacrilegij homicidij Clerici, ob quam tantum lata est excommunicatio: ergo si talis ignorantia excusat à culpa talis qualitatis & circunstantiæ, consequenter excusabit à censura, cum hæc propter culpam dictæ circunstantiæ inflicta sit. Sic *ex cap. si verò cit.* docent omnes Doctores pro nostra sententia nuper adducti. Legantur.

Quæstio XI.

An, qui percutit Petrum Clericum, credens inuincibiliter illum non esse Petrum, sed Ioannem etiam Clericum, Censuram excommunicationis incurrat?

NEgant nonnulli apud Henriquez *lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 1. vbi sic, nostram proponens quæstionem, ait: Quidam excusare contendunt ab excommunicatione eum, qui intendens percutere vnum Clericum sibi inimicum, percussit aut occidit alium Clericum, quem præmissa diligentia putabat esse alterum sibi inimicum: eo quòd similis ei esset statura, habitu, voce, & incessu. Quia hic non intendebat occidere hominem, aut animal, nisi vt inclusum in Petro, quem odio habet: circa alium verò in singulari occisum ex ignorantia inuincibili, non videtur habere rationem voluntarij, nec voluit occidere hominem, aut Clericum in isto singulari inclusum. Ita refert hanc negatiuam partem Henriquez, Qui in Glossa *lit. N.* addit, quod licet illa non habeat assertorem, possint tamen citari pro dicta parte Angelus, Florianus, Carrerius, Cepola, Ripa, & alij quos citat lit. Q.

Sed, vt mihi certum, respondeo, dicendum, quod talis percussor, verè censuram excommunicationis incurrat. Quia nulla, in dicto casu, contingit ignorantia, quæ constituat percussorem inuoluntarium quoad Clerici percussionem, & iuiuriam: nam quamuis percussio illa sit inuoluntaria respectu personæ percussæ in particulari, scilicet respectu Petri, ratione erroris, & ignorantiæ inuincibilis; est tamen voluntaria ratione percussionis sacrilegæ, aut iniuriæ factæ statui Clericali, contra quam lata est excommunicatio. Ita *ex l. eum qui nocentem §. si iniuria, ff. de iniurijs* docent Carol. Molineus, quem refert ac sequitur Couarru. *in cap. Alma mater.* 1. *par.* §. 10. *n.* 15. *vers. Octauo constat.* Corduba *lib.* 2. *q.* 26. §. 2. Barth. de Ledesma *de pœnit. dub.* 17. *de excomm.* §. *sed dubium oritur.* & Vega 1. *to. sum. cap.* 85. *casu* 107. Quos omnes, sic citatos, sequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. (non 37. vt leges apud Candidum) *num.* 27. Quibus addi possunt Sayrus *lib.* 3. *de censur. cap.* 27. *n.* 5. Cornejo *disp. vlt. de censur. in gen. dub.* 2. *in fine.* Candidus *disquis.* 22. *art.* 31. *dubit.* 10. Henriquez *loc. cit.* Qui postquam verbis relatis contrariam proposuit sententiam; suam per hæc verba profert. At re vera ignorantia non excusat ab ea parte malitiæ, quam hic agnoscit, & voluntariè exequitur in objecto: excusabitur quidem à specie parricidij, aut clericidij, si omnino ignorabat esse patrem, aut Clericum: at si agnouit esse hominem & Clericum, incurrit sacrilegum clericidium: & de eo percussus iustè conqueritur, quod videns eum esse hominem, & Clericum, sponte percusserit, cum id malum, & damnum vitare teneretur. Quare hic fit excommunicatus, & irregularis &c. Sic ille. & penes illum, omnes Thomistæ cum D. Thoma 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. Couarr. *loc. cit. num.* 14. Bart. Isernia, & alij. Bonac. *disp.* 1. *de censuris q.* 2. *pun.* 1. *num.* 20. Molina, *disp.* 30. & 53. *n.* 2. Sic etiam Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *de peccat. disput.* 1. *pun.* 17. *n.* 3. & alij.

Quæstio XII.

An etiam incideret in Censuram ille, qui proijciens lapidem, quo percuteret Petrum Clericum, fortè casu, & inculpabiliter percuteret alium Clericum, illac transeuntem?

AFfirmandum videtur iuxta nostram sententiam nuper quæst. antecedenti traditam.

Sed tanquam certum respondeo: In præsenti casu non incidere talem percussorem Clerici in censuram. Quia percussio dicti Clerici est inculpabilis, vt supponit casus: at sic est quod censura solum incurritur ob culpam mortalem, vt sæpe est habitum: ergo. Sic Sanchez *loc. cit. n.* 27. Qui bene ait, non esse hunc casum similem illi, quem resoluimus affirmatiuè quæstione antecedenti. Nam in illo, inquit, & affectus, & opus ipsum externum, sunt penitus mala & iniusta: siquidem affectus fuit Clericum percutiendi, & adfuit voluntas illum Clericum, putando esse alium Clericum, cædendi, sequutúmque est opus. In isto verò casu, solus affectus fuit malus, qui non inducit censuram: opus autem externum cæsionis illius, omnino fuit præter voluntatem, ac proinde culpa vacans, & consequenter incursione censuræ. Ita ille. Suarez *disp.* 23. *de censur. sect.* 1. *n.* 54. Bonac. *num.* 20. *cit.* Candid. *loc. cit. dubit.* 11. Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *de peccat. disp.* 1. *punct.* 17. *n.* 3. *vers. Sed quid si.*

Quæstio XIII.

An, qui percussit laïcum, existimans eum esse Clericum, & quod tonsuram deferret, inciderit in Censuram?

AFfirmatiuam sententiam absolutè, & absque limitatione vlla, tenere Glossam in cap. *Si verò, el.* 2. *de sentent. excomm. verb. Ignorauerit.* ait Syluest. *verb. Excommunicatio* 6. *num.* 6. *vers. Secundo quando quis.* Et postea eidem Glossæ, Hostiensi, Antonio, & Henrico tribuit hanc sententiam Couarruuias in cap. *Alma mater.* 1. *p.* §. 10. *num.* 15. *vers. Duodecimo libet.* non tamen absolutè, sed cum limitatione hac; nempe, quod talis percussor sit excommunicatus, donec sibi constet, non esse Clericum, sed laïcum, quem percussit.

cussit. Ita sentiunt ij Doctores, juxta intelligentiam Didaci Couarruuias.

Sed, vt certum respondeo : Non incidisse talem percussorem laïci, in Censuram. Quia re vera non percussit Clericum, sed laïcum. Nec obstat, quod habuerit animum, & voluntatem percutiendi Clericum; nam ad hoc, vt quis censuris plectatur, nec animus, nec conscientia læsa, nec conatus sufficit, si opus externum non sequatur; vt supra habitum. Sic Glossa *in cap. In audientia. verb. Iniuriarum, de sentent. excommun.* Abbas. *Si verò. el. 2.de sent. excomm. n. 6.* Vbi Anchar. *n.* 4. Federic *consil.* 13. Astens. 2. *p. sum. lib. 7. tit. 3. art. 2. q.* 30. *&* 32. D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 2. §. 2. Angel. *excomm. 5. casu* 1. *n.* 25. Sylvest. & Couarr. *loc. cit.* Lopez 2.*p instruct. cap.* 13. *de excomm.* §. *sequitur sexto.* Graffius. 1. *par. decis. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 43. Barth. à Ledesma *loc. cit.* Rodrig. *tom.* 1. *sum. c.* 80. *in edit.* 2. *num.* 11. Vega 1. *tom. summa cap.* 85. *casu* 107. Quos omnes refert ac sequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. cap.* 32. *num.* 28. Vbi ait, immeritò Couarruuias tribuisse Glossæ, & alijs, oppositum nostræ sententiæ; nam illi (inquit Sanchez) solum volunt ab conscientiam erroneam debere dictum percussorem se reputare excommunicatum, donec de veritate facti certior factus sit. Quod est verissimum. Sic explicat in bonum sensum prædictos Doctores Sanchez. Sed quidquid ipsi voluerint : ego pro nostra sententia addo Ioan. de Lig. & Innoc. apud Sylvestrum. Suarium *disput.* 22. *sect.* 1. *num.* 53. Vbi etiam in sensum bonum explicat Glossam. Vasquez *de excommun. dub.* 14. *num.* 3. Bonac. *disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *num.* 22.

Qvæstio XIV.

An ignorantia vincibilis culpabilis, venialiter, tantùm, excuset à Censura?

Respondeo, Excusare, saltem à tribus speciebus censuræ, nempe ab excommunicatione, suspensione, & interdicto; imò & à pœna irregularitatis ob delictum imposita, Hæc responsio constat ex supra dictis; Quia hæ censuræ incurri non possunt absque lethali causa: ergo ob ignorantiam vincibilem culpabilem solùm venialiter, nulla censura contrahi potest. Sic omnes communiter Doctores. Qui bene pro casu præsenti notant, quod ignorantia vincibilis, duplex sit, alia culpabilis venialiter: & alia culpabilis mortaliter. *Culpabilis venialiter*, datur in illo, qui aliquam adhibuit diligentiam, ad sciendum id, quod tenetur scire, non tamen sufficientem & necessariam ad illam ignorantiam vincendam. *Culpabilis verò mortaliter* est in illo, qui, aut valdè modicam, aut nullam prorsus adhibuit diligentiam, ad sciendum quod tenetur, & poterat scire. Ex his ergo ignorantijs prima ad minus, sicut excusat à mortali culpa; ita & à pœna omni, quæ solum ob culpam mortalem incurri possunt, vt sunt prædictæ censuræ. Legantur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *num* 29. & alij innumeri penes ipsum.

Qvæstio XV.

An ignorantia vincibilis mortaliter culpabilis, quæ affectata, crassa, aut supina, non est, etiam Censuram excuset?

Affirmant, apud Sanchez, tractantes de excommunicationis censura, Sylvest. *excommun. vlt. q.* 3. Angel. *excommun.* 7. *casu vlt. num.* 3. Tabiena, *excommun.* 7. *quæst.* 1. *num.* 2. Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *pun.* 1. *dub* 3. *concl.* 2. Lopez 2 *par Instruct. cap.* 13. *de excommun.* §. *sed jam ad* 2. *fol.* 887 Henriquez *lib.* 13. *c.* 23. *num.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. *col.* 4. Graffis 1. *par. decis. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 20. & Salas 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. *tract.* 3. *disp.* 4. *sect.* 1. *num.* 6. Quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *num.* 31. *& lib.* 1. *sum. cap.* 16. *num.* 7. Quibus addi possunt, Diana 3. *par. tract. Resol.* 13. Vbi pro sua sententia, citat Portell. *in addit. ad dub. Regul. verb. Ignoruntiam, num.* 25. Bonacinam *disp.* 1. *de Censur. quæst.* 2. *pun.* 1. *num.* 10 & Barbosam *in collectan. tom.* 3. *lib.* 1. *Sexti decret. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 8. Et pro contraria, citat Sotum & Graffium, *eisdem locis*, quibus Sanchez pro se affert. Iterum eandem sententiam docet, *par.* 5. *tract.* 9. *Resol.* 17. adducens pro se Tannerum, *tom.* 4. *disp.* 6. *qu.* 10. *dub.* 3. *num.* 4. & Cœlestinum *in Compend. Theol. moral. tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. *& tract.* 14. *Resol.* 24. *fine.* (sed an benè citet omnes hos Doctores infra videbimus.) His autem addi possunt, Auila *de censur.* 2. *par. cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 8. *concl.* 2. licet, *in fine* addat, hanc sententiam non esse sibi certam, sed eam sequi voluisse, quia clementior est.

Fundamentum horum Authorum vnum est, nempe desumptum *ex cap.* 2. *de constit. in* 6. Vbi adstruitur, quod solum ignorantia crassa, aut supina, non liberat à censuris: ergo quæuis alia ignorantia, quæ non sit crassa, aut supina, etiamsi sit mortaliter culpabilis, à censura liberabit: patet consequentia, nam exceptio firmat regulam in contrarium.

Negant verò è contra alij Doctores existimantes, eadem ignorantiam minimè à censuris excusare: Quia existimant, nullo modo dari ignorantiam mortaliter culpabilem, quæ non sit crassa, aut supina, siue sit facti, siue iuris, non excusat à censuris, vt statim dicemus: ergo. Sic docent Suarez *disp.* 4. *sect.* 10. *n.* 10. vbi non audet dicere, oppositam sententiam esse practicè, aut moraliter probabilem. Corduba *lib.* 2. *q.* 1. *in* 4. *diuisione ignorantiæ.* Vasquez 1. 2. *qu.* 76. *art.* 1. *disp.* 117. *c.* 1. *n.* 3. *& tract. de excomm. dub.* 15. *in princip.* dicens, in hoc conuenire omnes. (intellige, sui temporis Authores) Corneio, *disp. vltim. de censur. in gen. dub. vlt.* Palao, *tom.* 1. *tract.* 2. *de peccat. disp.* 1. *pun.* 15. *n.* 3. Azor *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 12. *q.* 1. *diuisione* 4. quatenus ignorantiam vincibilem solum diuidunt in affectatam, crassam, & supinam. Candidus *disquis.* 22. *art.* 34. *dubit.* 4. vbi pro hac parte citat Sylvestrum, *verb. Periurium. num.* 1. § *secundo, & verb excomm. vlt. q.* 3. *num.* 4 Sed certè Sylvester, contrarium potius, licèt obscurè, indicat, vt ait Suarez. Sic etiam, Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *q.* 12. *n.* 162. vbi malè ait, oppositam sententiam vnum tantum habere authorem Lopezium, citatum qui non mouetur vrgente fundamento, sed quadam pietate ad euitanda animarum pericula. Villalob. 1. *p. tract.* 16. *diff.* 12. *num.* 6. Luysius *de censur. lib.* 1. *disp.* 5. *dub.* 4. Gordonus, *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 6. *c.* 6. *n.* 3. Machado, *lib.* 1. *par.* 3. *tract.* 2. *docum.* 15. *n.* 2. Et in hanc sententiã valde inclinant Bonac. *loc. cit.* à Diana pro sua, & Bassæus *verb. ignorantia*, quatenus solum aiunt, posse non improbabiliter defẽdi cum Sanchez & Nauar. non incurri censuras, quando ignorantia est vincibilis mortaliter, sed non crassa aut supina. Quod quidem verum est, vt nos iam dicimus. Igitur in hac quæstione

Ego respondeo, dicendum : Quod licèt prima sententia sit satis probabilis, tam speculatiuè, quam practicè loquendo: probabilior longè sit secunda, & in praxi omnino seruanda.

Prima pars constat ex authoritate tantorum Doctorum, qui illam amplexantur, & ex ratione pro illa adducta; quæ sic confirmari potest: Quia probabile est, quod non omnis ignorantia, quæ non excusat à mortali, potest dici crassa, aut supina : at sic est, quod sola ignorantia crassa, aut supina est, quæ non excusat

cusat à censura, vt patet *ex 2. capite de constitut. in 6.* ergo illa alia, licèt non excusetà mortali, excusabit à Censura. Maior probatur. Quia probabile est quod adhoc vt ignorantia dicatur, & sit crassa, aut supina, debet procedere ex culpa lata, & summa in adhibenda diligentia eorum, quæ sciri possunt, ac debent: ergo cum detur alia ignorantia mortaliter culpabilis, quæ non sit ita summa, excusabit à Censuris, & pœnis.

Secunda pars etiam constat, ex ratione, & authoritate pro illa adducta. *Tertia* verò, nempe quòd secunda sententia sit in praxi seruanda, sic ex Ægidio probo: Quia in praxi vix vnquam possumus distinguere, quæ ignorantia sit illa media inter affectatam & crassam, aut supinam, quæ videlicet sit mortaliter culpabilis, & non sit vna ex his duabus. Rursus quia non videtur credibile, Ecclesiam nunquam velle punire eam negligentiam, quæ committitur in Censuris cognoscendis, quæ præcisè sufficit ad peccatum mortale, cum in Inferno pœna æterna puniatur à Deo. Sic Ægidius *disputatio 13. de Censuris, dubio 11. n. 95.*

Quæstio XVI.

An ignorantia affectata à Censuris excuset?

Respondeo tanquam quid certum: Non excusare. *Primò.* Quia id constat ex cap. *Vt animarum. de Constitution. in 6.* Vbi apertè habetur quod ignorantia crassa, aut supina, non excusat quem à Censuris contrahendis: ergo à fortiori non excusabit affectata, cum hæc magis augeat voluntarium, & consequenter peccatum; vt cum communi docet Couarruuias *in capite, Alma. 1. puncto §. 10. numero 17. versu. Illud sanè.*

Secundò, Quia ignorantia affectata, seu optata, est illa, qua quis ignorat id quod scire tenetur, eligens illlud nescire, vt liberius peccet, vt sup. *quæstio 1.* est habitum: ergo hæc ignorantia est directè volita: ergo directè causat voluntarium & consequenter peccatum: ac per consequens nequit excusare quem ab incurrendis Censuris. Sic omnes cum D. Thoma 1. 2. *quæst. 76. artic. 3.* Nauar. *tom. 1. consil. libro 1. de constitut. consil. 1. numero 2.* Soto *distinctio 28. quæstio 1. artic. 2.* Henriquez *lib. 23. cap. 23. num. 1.* Suarez *disput. 4. sect. 10. numero 4.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 32. numero 40.* Candid. *disquis. 22. artic. 24. dub. 1.* Ægidius *loc. cit. num. 93.* Corneio *disp. vltima pag. 596.* & omnes.

Quæstio XVII.

An ignorantia crassa, seu supina, tàm facti, quàm iuris, liberet à Censura?

Affirmat, licèt ex parte solùm, Bauny *tract. 1. de Censur. quæst. 18.* per hæc verba: Dico quartò: à Censura excusat ignorantia eius crassa, quando est causa antecedens, sine qua non violandæ legis, quæ aliquid prohibebat, aut iubebat, sub comminatione Censuræ; id est, quando ignorans eam non violasset, si sciuisset latam esse Censuram contra transgredientem: causa est, quod talis non est contumax, nec incorrigibilis, cum sola eum monitio emendare, ac in bonam frugem reuocare potuisset. Dico quintò: Quando ignorantia, quæ est crassa, non est causa sine qua non, sed concomitans, hæc à Censura non excusat. Sensus est, quod quando ignorans est ita dispositus, vt etiam si sciuisset opus, cui vacat, esse prohibitum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, illud nihilominus fecisset, eum Censuram non effugere, sed ea teneri, perinde ac si sciens incurrisset in legem. Huc vsque Bauny.

Sed absolutè, & sine distinctione vlla, tanquam quid certum, respondeo. Nullam ignorantiam crassam, aut supinam, siue antecedentem, siue comitantem, excusare à Censura. Probatur primò, ex capite, *Vt animarum. cit.* vbi dicitur; statutis Ordinariorum excusari ignorantes, dum tamen eorum ignorantia, non fuerit crassa, aut supina. Qui textus verè loquitur de ignorantia crassa & supina antecedenti, vt ex contextu constat, & docent communiter Doctores: ergo nulla excusat à Censura.

Secundò. Quia ignorantia crassa, aut supina, facti, vel iuris positiui prohibentis aliquid sub pœna Censuræ, cum sit saltem indirectè volita, est moraliter culpabilis; ergo sicut non est potens ad liberandum quem à culpa, nec erit ad liberandum à Censurarum pœna, propter culpam impositam.

Tertiò. Quia ignorantia crassa aut supina alicuius iuris positiui vetantis aliquid sub simplici præcepto, nullo modo excusat quem à peccato, si ex tali ignorantia frangat præceptum, vt omnes concedunt: ergo similiter omnino, nec ignoramtia crassa, seu supina Censuræ impositæ tali facto, aut omissioni excusare poterit quem ab incursione talis Censuræ, si ex dicta ignorantia, tale factum sub tali Censura prohibitum efficiat.

Nec obest fundamentum Stephani Bauny, quo motus fuit ad primum suum dictum tuendum. Negandum namque est, quod transgrediens ex ignorantia crassa, aut supina aliquam legem prohibentem aliquid sub Censura, non sit contumax, aut incorrigibilis. Est namque satis sufficiens ad Censuram contrahendam. Quia licèt non sit ita expresè & directè sicut est ille qui transgreditur legem ex ignorantia affectata, est tamen virtualiter & indirectè contumax & inobediens, cum negligat legem, aliàs satis publicam, & omnibus notam, vt tam crassa ignorantia illius laboret. Vnde satis etiam est, quod lex, quantum est ex se, illum admoneat: quamuis eius admonitio ad aures eius non perueniat, ex supina eius negligentia, vt benè docet Suarez *disputatio 4. sectio. 10. numero 4.* Sic ille *loco citato*, Henriquez *libro 9. de Matrimon. disputatio 32. numero 31. & sequent.* Sotus, Candidus, Ægidius, Corneio, & Nauarrus citati, *quæstio 16.*

Quæstio XVIII.

An saltem ignorantia crassa, excuset à Censura imposita facienti aliquid scienter?

Negat excusare, Glossa *in capite finali, de offic. & potest. Iud. deleg. in 6. verb. scienter.* existimans incurrere in Censuras, qui ex ignorantia crassa iuris, aut facti violaret Censuras latas contra scienter aliquid facientes. Negant etiam post Glossam, alij Doctores, quos citat Tiraquellus *tractatu de pœnis temporal. causa 13. numero 22.* Et fauent satis Nauarrus *in sum. latina capite 27. numero mihi 73. declaratio. 1.* Præpositi. Francus, Rosella, D. Anton. Syluester, & Tabiena citati per Sanchez *loco citato, numero 35.* quatenus aiunt in dicto casu, ignorantiam inuincibilem excusare, quasi innuant non crassam, aut supinam, vt clarè dixit, ex illis Nauarrus *loco citato*, & post illum in simili Alterius *2. tomo de Censuris disputatio 11. da suspens. capite 5. vers. Hoc autem. pagina mihi. 201.* Toletus *libro 1. sum. capite 48. num. 4. vers. Quarta habetur.*

Sed, vt mihi certum respondeo: Excusare. Quia quando aliqua Lex, aut Canon, non addit illam particulam,

ticulam, *scienter*, crassa ignorantia requiritur, vt ignorans ne excusetur ab incursione Censuræ; vt *quæst. anteced.* est habitum: ergo amplius requiritur, quando addit *scienter*, alias frustra adderetur: ergo ad incursionem Censuræ non sufficiet tunc ignorantia crassa aut supina: quia videlicet, lex noluit Censuram inferre nisi contra scienter peccantes, non contra ignorantes crassè, aut supinè. Sic Henriquez *libro* 13. *capite* 23. *numero* 3. *initio.* Sic dicens: Si excommunicatio sub his verbis feratur; *Qui scienter, vel ausu temerario fecerit, vel qui præsumpserit*, excusatur ab illa, qui ignorat etiam ignorantia crassa. Sic ille, & penes illum, *litera C.* Caietanus *verb. excommunic. capite* 77. Sylvester *verb. excommunic.* 7. *numero* 34. Cardinalis Clemens 1. *de priuileg. quæstione* 38. Medina *libro* 1. *instruct. capite* 11. §. 2. Nauarrus *capite* 27. *numero* 141. *&* 155. & Couarruuias *in capite Alma.* 1. *p.* §. 10. *numero* 7. Sed ex ijs authoribus, Caietanus nil clarè ad propositum affert, ibi, clariùs aliqualiter sic, *cap.* 55. Sylvester verò, licet hanc sententiam asserat, addit tamen in fine, tutius oppositum esse. Nobiscum etiam sentiunt alij Doctores citati: sed Couarruuias non *num.* 7. sed 16. *&* 17. *vers. Eadem sanè*, & non ita sicut nos clarè. Excepto meo Nauarro, qui nostram sententiam his verbis docet & probat: A pœna istius Clement. sola ignorantia facti probabilis excusat, secundum Gloss. *verb. scienter.* quam dixit singularis Præpositus in capite. *Ex parte* 1. *columna penultima, de appellat.* contra quam tenui prælegendo illam Salmanticæ, & nuper consulendo in sacro Pœnitentiariæ prætorio cum Ioanne Imol. & Bonif. super eadem. Tum quia dicta Clem. non loquitur simpliciter, sed de contrahente scienter: & lex puniens facientem aliquid scienter, requirit dolum. *l. sed si lege* §. *scire. ff. de petit. hæreditat.* à quo quælibet ignorantia etiam crassa excusat. *l. igitur ff. de liber. cau. & l. plagij C. ad l. Flau. de plag.* vbi Glossa hoc dicit citans in id alias leges, *verb. iusta.* Tum, quia alioqui nil refert, an lex diceret simpliciter, qui contrahit, vel qui scienter contrahit; quod est contra mentem omnium. Tum quia certum est, quod quacumque ignorantia quis aliquid faciat, verè non facit scienter: & ita verà non continetur lege data contra facientem scientem: quamuis quoad forum exterius aliud interdum præsumi posset; sed hic de foro conscientiæ agimus. Huc vsque doctissim. Nauarrus. Huic addi possunt Sanch. *lib. 9. de Matrimonio disputatione* 32. *numero* 36. *& libro* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 38. Petrus de Ledesma *in summa capite* 3. *de excommunicatione, dubio vltimo dicto* 3. Candidus *disquisitione* 22. *artic.* 32. *dubit.* 1. Villalob. *tract.* 16. *diffic.* 12. *conclusione* 6. *numero* 10. Bonacina *disputat.* 1. *de Censuris, quæst.* 2. *puncto* 1. *numero* 12. *& tom.* 3. *de Censur. disputat.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 4. *numero* 9. Laymann *tractatu* 5. *parte* 1. *capite* 5. *num.* 8. *vers. Multo minus.* Auila *de Censuris parte* 2. *capite* 5. *disputat.* 5. *dubio* 9. *concl.* 1. *& capite* 6. *disputatione* 10. *dub.* 6. Basilius *de Matrim. libro* 10. *capite* 6. *num* 10. Curiel. 1. 2. *quæst.* 76. *artic.* 4. *dub.* 4. Hurtad. *de Censuris in communi, difficult.* 21. *versu Conueniunt tertiò.* Molina *tractatu* 5. *disputatione* 71. *numero* 13. Filliucius *tract.* 21. *cap.* 8. *quæst.* 12. *dicto* 1. *num.* 260. Diana *parte* 3. *tract.* 5. *resol.* 13. *& tract.* 6. *resol.* 7. Merolla *in Theologia morali, disputatione* 1. *c* 2. *dub.* 6. *num.* 232. Anguianus *de legibus tom.* 1. *lib.* 4. *controu.* 4. *num.* 18. Machado *libro* 1. *parte* 3. *tract.* 2. *docum.* 19. *numero* 4. Castro Palao *tom.* 1. *oper. moral. tract.* 2. *disputatio* 1. *puncto* 18. *numero* 1.

Qvæstio XIX.

An etiam ignorantia supina excuset, sicut excusat crassa, à Censura inflicta contra facientem aliquid scienter?

Negat Henriquez *loc. cit.* addens hæc verba, verbis à nobis supra relatis: *Non tamen excusat si faceret ex ignorantia supina, & affectata: quæ perinde est in re morali, ac si directè & scienter præsumeret facere contra excommunicationem.* Ita Henriquez *num.* 3. *cit.* Qui citat Caietanum *cap.* 77. *de excommun.* Sotum *in* 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *artic.* 2. *col.* 4. & alios. Sed certè vtrumque authorem malè citat. Nam Caiet. *loco* ab ipso *citato*, nil ad propositum dicit; neque Sotus cum ibi, non de præsenti quæstione, sed de casu *quæst.* 17. *habito*, sermonem faciat. Vnde

Vt quid certum respondeo in casu præsenti, excusare à Censura ignorantiam supinam, sicuti excusat crassa. Quia vtraque eamdem vim habet, eamdemque sortiuntur formalem rationem, solumq; inter se differunt in modo significandi, vt habitum est *supra quæst.* 2. Et ideo absque vlla distinctione idem de vtraque affirmant Doctores præcipuè quæst. antecedenti citati. Legatur inter eos Sanchez *lib. 9. de Matrimon. disputatione* 31. *à numero* 36. Qui *numero* 39. explicat Henriquez quasi solùm velit *loc. cit.* affirmare, quod quando ignorantia, est adeo crassa aut supina, vt esset ingens temeritas, tunc non excusaret à Censura Canonis contra scienter facientes lata; eo quod tunc iam dicerentur in dolo esse.

Qvæstio XX.

An item ignorantia crassa, & supina excusent à Censura Canonis lata sub his verbis: Si quis præsumpserit, *vel*, si quis ausus fuerit, *vel* ausu temerario fecerit *?*

Negant, & consequenter, Authores pro prima sententia, nuper *quæst.* 18. adducti, & Innoc. *cap. Cum medicinalis. fin. de sententia excommunic.* vbi ait, in hoc casu probabilem ignorantiam excusare, crassam autem & supinam, reddere faciliorem dispensationem, his verbis: Quia ergo per Canones cautum erat in excommunicatis celebrantibus diuina officia scienter, & in contemptum clauium, vt irregularitatem incurrant, vt 11. *quæst.* 3. Si quis Episcopus damnatus; si quis Episcopus in Consilio: extenditur hoc ad suspensos optima ratione; quia quoad executionem diuinorum non est differentia inter excommunicatos & suspensos, quia isti, & illi excluduntur à diuinis. Sed sicut in excommunicatis requiro contemptum, vt irregularitas incurratur, quod notant illi Canones, nam vnus dicit, ausi fuerint; alius dicit, præsumpserint, sic & in suspensis, nisi eos reddat probabilis ignorantia excusatos, crassa, & supina, vel erronea habilitat ad dispensandum. Ita Innocentius *ibi.*

Sed, vt certum etiam respondeo: Excusare. Quia minimè dicitur præsumere, aut ausu temerario facere, qui ignorantia crassa, aut supina aliquid facit: eo quod præsumptio & audacia temeritatem & dolum importent: at sic est, quod Canon petit dolum, ergo non satis est ignorantia crassa, seu supina, vt latè probat Sanchez *loc. cit. num.* 36. ergo. Sic communiter Doctores citati pro nostra sententia *quæst.* 18. legatur Sanchez *loc. cit num.* 37. *&* 38. & penes illum, Cardin. D. Anton. Caietan. Nauarr. Rosella, Angel. Sylvest. Tabiena, Ledesma, & Sà. Quibus iaddi potest Candidus *loco citato dub.* 2. vbi sic, ex Sanchez allegato,

allegato, & Suario *disp.* 4. *sect.* 10. *num.* 2. ait. Idem dicendum est, quando Canon præcipit, vel punit aliquid, sub pœna Censuræ; si adhibeat has particulas: *Si quis ausus fuerit, vel ausu temerario fecerit, si quis consultò, si quis præsumpserit, si quis temerè, si quis temerarius violator extiterit*, non incurri scilicet, Censuram, si quis laborans ignorantia crassa & supina, transgreditur legem, si lex adhibeat aliquam ex particulis enumeratis. Sic ille. Additque rationem conclusionis huius; quia (inquit) Ecclesia in dictis casibus, solum intendit punire delictum formaliter, & expressè volitum, quod præsupponit illius notitiam: sed ignorantia, etiamsi sit crassa & supina, non supponit delictum directè, & formaliter & expressè volitum, sed tantùm virtualiter, & indirectè: ergo, &c.

Quæstio XXI.

An deinde, Ignorantia affectata, vel crassa, vt moraliter censeatur intenta, seu affectata, excuset à Censuris, scientiam, temeritatem, aut præsumptionem exigentibus?

Affirmat Hurtadus *de Censuris in communi, difficult.* 21. Quia (inquit) quod fit ex ignorantia, vel cum ea, quæcumque sit, non fit scienter, nec cum dolo, quia verè fit ignoranter: & quamuis dicta ignorantia ferè æquiualeat scientiæ, seu dolo, quoad incurrendam culpam, non tamen quoad pœnam, quando hæc imponitur contra scientem, seu ex dolo peccantes. Et ob eandem rationem excusat à Censura lata, contra eos, qui aliquid facere præsumpserint, aut contra eos, qui, ausu temerario, aliquid fecerint, quia pro eodem sumuntur, & idem est aliquid facere scienter, seu ex dolo, & illud facere ausu temerario, & præsumere illud facere, imò & illud contemnere. Ita Hurtadus, qui pro se citat Angelum & Tabienam *verb. dolus.* Syluestrum *verb. culpa q.* 1. & Vasquium *tract. de excommunic. dub.* 15. Sed certè hi duo Doctores, non loquuntur de ignorantia affectata, sed de crassa tantùm. Tenent etiam hanc sententiam apud Dianam, (*vbi infra*) Sanchez se retractans, in *summa, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 38. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 7. *num.* 205. Bonacina *de Censuris disp.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 9. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *quæst.* 36. *num.* 3. Cœlestinus *in compend. Theol. moral. tractat.* 3. *capite* 5. *numero* 2. Quos refert & sequitur Diana *parte* 3. *tractat* 6. *resolut.* 7. *& parte* 5. *tractat.* 9. *resolut.* 17. *& p.* 7. *tractat.* 4. *resolut.* 14. *& tractat.* 5. *resolut.* 11. Ghilinus *verb. excommunicatio num.* 21. Quem relatum sequitur Ausonius in summa Dianæ *verb. ignorantia num.* 7.

Sed probabilius respondeo. Non excusare. *Primò.* Quia ignorantia affectata, qua ignorans eligit nescire, quò liberius peccet, non minuit, sed potius auget culpam, & facit actum directè, & per se voluntarium, cum per se, & directè eligatur, vt docet D. Thom. *quæst.* 6. *& quæst.* 76. *artic.* 4. ergo non excusabit à Censuris, scientiam, temeritatem, aut præsumptionem exigentibus.

Secundò. Quia ignorantia affectata æquiualet scientiæ & dolo: ergo quisquis cum illa contra Censuram, scientiam, temeritatem, &c. requirentem operatur, perinde est in re morali, ac directè scienter, temerariè & præsumptuosè, contra Censuram facere. Ergo clarè constat quod ignorantia affectata non potest quem à Censura dicta excusare. Antecedens, in quo potest esse difficultas, patet ex cap. *eos qui, de tempor. ordin. in* 6. Vbi apertè ignorantia affectata scientiæ æquiparatur, ijs verbis: *Eos qui Clericos parochiæ alienæ absque superioris Ordinandorum licentia scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito præsumpserint ordinare, per annum à collatione Ordinum decernimus esse suspensos.* Sic Gregor. X. & cum eo Glossa. *ibi. in summa, & verb. affectata*, per hæc verba: Æquipollent ergo scientia, & affectata ignorantia. *de clan. desp. Cum inhibitio*, & dicitur affectata, ex quo scire potuit, sed noluit, imò dissimulauit. *C. de incest. & inuit. nup. l. qui contra.* Sic Glossa. & ibidem Anchar. Domi. & alij Doctores. Couarru. *in cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 10. *num.* 17. *vers. Decimo quintò.* ibi: Id verò poterit accidere propter ignorantiam affectatam, quę cum directè volita sit, eandem habet scientiæ conditionem, & idem operatur, quod operaretur scientia si adesset. Sic ille. & alij. Et ideo hanc nostram scientiam tenent Glossa *Clem.* 1. *verb. scienter, de Consang.* Francus *cap.* 2. *num.* 4. *de Constitut. in* 6. D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 34. Rosella *excommun.* 1. *casu* 43. *n.* 2. Syluest. *excommunicatio* 9. *casu* 41. *num.* 76. Tabiena *excommun.* 5. *casu* 49. *num.* 3. *notab.* 2. Graffis 1. *par. decis. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 38. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 3. Petrus Ledesma *in sum. cap.* 8. *de excommun. dub. vltim. dicto.* 3. Suarez *disp.* 4. *de Censuris, sect.* 10. *num.* 3. Quos omnes refert, & sequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 22. *num.* 40. Quamuis postea contrarium docuit *in sum. loc. cit.* His addi possunt Molina *tract.* 5. *disput.* 71. *num.* 13. Ægidius *disp.* 13. *dub.* 11. *n.* 93. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. *vers. multò verò minùs.* Auila *de Censur. part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 9. *concl.* 2. Candid. *disquis.* 22. *art.* 35. *dubit.* 3. & id esse satis probabile, docet Corneio *disp. vltim. de Censuris in communi, dub. vlt. in fine.* Tenent rursus nostram sententiam Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 11. *c.* 8. *quæst.* 12. *dicto* 1. *n.* 260. *vers. Secundum, de affectata* (quamuis postea hîc, *loc. cit.* à Diana, oblitus sui, suppositum docuit.) Villalob. *tr.* 16. *diff.* 12. *n.* 10. *vers. Mas hase de aduertir.* Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tr.* 2. *docum.* 19. *n.* 4. *in fine.* Palao *tom.* 1. *tr.* 2. *de peccat. disp.* 1. *punct.* 18. *n.* 1.

Quæstio XXII.

An Ignorantia concomitans excuset à Censuris incurrendis?

Negant aliqui Doctores existimantes, non excusare. Quia qui percutit, v. g. Cleriaum existimans ignorantia concomitante, esse laïcum, non euadet excommunicationem; cum tunc eo sit affectus animo, vt etiam cognito Clericatu, illum percuteret: ergo sicut in hoc casu, hæc ignorantia concomitans non excusat à peccato ratione prauæ voluntatis, ita nec excusabit à Censuris. Ita sentiunt apud Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *num.* 26. *& lib.* 1. *summæ c.* 16. *n.* 13. Couarru. *cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 10. *n.* 15. *versu, Decimò.* Vgolinus *de Censur. tab.* 1. *c.* 9. §. 8. *fine.* Rodr. 1. *p. sum. cap.* 80. *num.* 11. *concl.* 11. Graffis 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 42. Mercado *lib.* 6. *de contract. cap.* 5. Durand. 2. *dist.* 22. *quæst.* 4. *num.* 5. & ibi Gabriel *q.* 2. *artic.* 1. *notab.* 3. & Sayrus *lib.* 2. *Clauis cap.* 9. *num.* 33. & 36. Negant item, apud Henriquez *lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 1. *lit. L.* Conrad. Victoria, Astudillo, & Specul. coniugat.

Sed probabilius respondeo: Ignorantiam concomitantem semper excusare operantem à Censuris, & ab alijs iuris pœnis incurrendis. Ratio est, quia licet huiusmodi ignorantia concomitans non excuset à peccato operantem, ratione illius praui affectus, quem habet circa obiectum ignoratum; excusat tamen profecto à peccato, illud opus externum, cum hoc opus non procedat ex praua illa voluntate: at sic est, quod Ecclesia suis Censuris & pœnis non punit actus internos, sed externos tantùm: ergo cum in hoc euentu actus, seu opus ipsum externum à culpa excuserur

cusetur, eximetur subinde ab excommunicatione, suspensione, interdicto, & ab alijs pœnis à iure impositis. Sic Vasquez 1. 2. *quæst.* 76. *disput.* 125. & 126. & *tractat. de excommunic. dub.* 14. *à numero* 4. Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 1. *cap.* 14. *quæst.* 4. Suarez *disput.* 4. *de Censur. sect.* 8. *num.* 9. Salas. 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. *tract.* 3. *disp.* 6. *sect.* 2. *à num.* 16. Valentia 1. 2. *disput.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 10. *initio in Glossa, litera A. & lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 1. *in corp. & in Glossa litera L.* in quibus locis citat pro hac parte Durandum 2. *sent. dist.* 22. *quæst.* 4. Gabr. *quæst.* 2. Marsilium *q.* 15. *art.* 2. Almainum *tract.* 1. *moral. cap.* 4. Angestum *in moral. cap.* 9. Castrum 2. *leg. pœn. c.* 14. Cordubam *lib.* 2. *quæst.* 19. Viguer. *tit. de Ignorantia*, Sotum, & Sotum maior. Peña cum Caiet. 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. & Fratre Medina, *ibidem.* Sed certè ex his authoribus Durand. & Gabriel oppositam sententiam docent, ideoque pro illa benè citantur à Sanchez hanc nostram tenens doctrinam, *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 32. *num.* 26. *& lib.* 1. *sum. loc. cit.* Addi adhuc possunt his Doctoribus, Nauarra *lib.* 3. *de restit. cap.* 1. *dub.* 6. Lopez 2. *part. instr. cap.* 13. *de excommun.* §. *ex prædictis sequitur pag.* 886. Molina *tom.* 4. *disp.* 53. *num.* 2. *& tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 71. *num.* 8. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 9. *dicto* 2. *n.* 247. Bonac. *tom.* 1. *disput.* 1. *de Censur. quæst.* 2. *numero* 14. Candid. *de Censur. disquis.* 22. *art.* 33. *dubit.* 2. optimè Montesinus *tom.* 2. *in* 1. 2. *quæst.* 86. *art.* 3. *disp.* 8. *q.* 8. *à num.* 99. Hurtad. *de Censur. in communi, diff.* 21. *vers. Addit Couarru.* Qui & citat Auilam 2. *p. capite* 5. *disputat.* 5. *dubit.* 6. Sed malè, quia ibi nil de hac quæstione. Bauny *tractat.* 1. *de Censuris, quæst.* 18. *dicto* 2. *pagin.* 27. Villalob. *tractat.* 16. *diff.* 12. *numero* 4. *concluf.* 3. Petrus Corneio *de Censuris in communi, disputatione vltima, dubit.* 2. *quæst.* 1. Syluius 1. 2. *quæst.* 76. *artic.* 3. *quæst.* 6. Bassæus *verb. ignorantia. numero* 18. Machado *libro* 1. *part.* 3. *tractatu* 2. *docum.* 19. *num.* 3. Palao *tom.* 1. *cit. tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 3.

Qvæstio XXIII.

An saltem, si quis laborans ignorantia comitante putans se occidere feram, occideret Clericum inimicum, eliciens actualiter hunc actum; Vtinam quod video esset Clericus, nam adhuc illum occiderem, *excommunicationis Censuram incurreret?*

Affirmant, & à fortiori authores primæ sententiæ nuper relati, præcipuè apud Montensium, Corduba *lib.* 2. *q.* 19.

Sed probabilius respondeo, Adhuc non incurrere. Quia licèt ille actus elicitus à voluntate sit peccatum mortale sacrilegij, est tamen mere internum, & nihil iufluens in illam actionem exteriorem occisionis: ergo cum illam non reddat peccaminosam, nec quid confert ad Censuram incurrendam. Sic Authores primæ sententiæ præcipuè Suarez *loc. cit. num.* 9. Montesin. *num.* 108. Filliuc. *loc. cit.* vbi cum Suario addit, contrarium esse dicendum, si dictus Ignorans haberet hunc actum: *Volo occidere illam feram, & si Clericus est, volo etiam illum occidere*: nam tunc illa actio externa, iam procederet ex illa interna, quæ cum sit sacrilegium, etiam externa sacrilegium esset. Sed certè hic casus vix potest contingere, si ignorantia comitans sit inuincibilis, de qua est quæstio, benè tamen si ignorantia esset vincibilis, vt si ille ignorans, aliquo modo, etiam inconsultè, & indeterminatè, dubitasset, aut cognouisset ibi esse Clericum inimicum, quia cum tunc iam non haberet ignorantiam inuincibilem, sed culpabilem, consequenter saltem inconfusè vellet sacrilegium, ac proinde incurreret Censuram.

Qvæstio XXIV.

An Naturalis obliuio, inaduertantia, & inconsideratio, excusent à Censuris?

Respondeo tanquam certum; Excusare, si hæc sint absque crassa, supináue negligentia. Ratio est, Quia naturalis obliuio, seu inconsideratio comparatur ignorantiæ: at sic est, quod ignorantia, si non est crassa, aut supina, sed inuincibilis, excusat à culpa & à Censuris incurrendis: ergo & naturalis obliuio, seu inconsideratio, si non est crassa aut supina, sed inuincibilis, excusabit ab vtroque.

Secundò, Quia cum obliuione, aut inaduertantia ad præceptum Ecclesiæ latum, sub Censura, nequit stare contumacia, in eo consistens, quo aliquis monitioni talis præcepti obedire recusat: at sic est, quod vbi non adest contumacia, non est locus Censuræ: ergo qui obliuione, aut inaduertantia ad tale præceptum illud violat, non incurrit Censuram. Sic Suarez *disput.* 4. *sect.* 8. *numero* 11. Bonacina *disput.* 1. *de Censuris, quæst.* 2. *punct.* 1. *numero* 17. Bauny *de Censuris in communi tract.* 1. *quæst.* 18. *dicto.* 1. Candid. *disquis.* 22. *art.* 39. *dubit.* 1. *& alij.* Legantur D. Thom. 1. 2. *quæstione* 88. *artic.* 6. *in corp & ad* 2. Nauarrus *tom.* 1. *Consil. lib.* 2 *de Iureiurando Consil.* 12. *num.* 1. Azor. 1. *parte instit. lib.* 1. *cap.* 16. *dub.* 3. Sanchez *libro* 1. *summæ c.* 16. *à num.* 8. & alij.

Qvæstio XXV.

An Metus grauis, mortis, infamiæ, exilij, &c. purè, & simpliciter illatus, excusset à Censuris:

Negant Durand. *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 5. *ad* 3. Caiet. 1. 2. *quæst.* 96. *artic.* 4. *&* 2. 2. *q.* 125. *art.* 3. Adrianus *de Clauib. quæst.* 3 *fol.* 153. cum Altisiodoren. Astensis *libro* 3. *tit.* 11. Alens. *part.* 4. *quæst.* 23. *mem.* 1. *art.* 6. §. 2. Vgolinus *de Censuris tab.* 2. *tap.* 23 *num.* 4. & alij existimantes, metum quantumcumque grauem, cadentemque in virum constantem, nunquam excusare à Censura, quia numquam, inquiunt, excusat ab obseruatione præcepti.

Probant hoc *ex cap. Sacris, de ijs, quæ vi metúve fiunt.* Vbi loquens Innoc. III. de ijs qui metu inducuntur, vt communicent cum excommunicato, ait: quod excommunicantur, Quia (inquit) *licet metus attenuet culpam: quia tamen eam non prorsus excludit cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari.* Sic Pontifex: vbi cum illo, Glossa, *in summa*, sic ait: *Si quis metu communicat cum excommunicato, excommunicatur*: ergo, &c.

Sed probabilius longè multò, respondeo dicendum, quod talis metus simpliciter illatus verè excusset à Censuris: Quia longè multò probabilius est, quod dictus metus excusset à transgressione præcepti ecclesiastici, cùm non sit credibile, aut probabile velle Ecclesiam, matrem vtique pientissimam, præcepta sua cum aperto mortis, infamiæ, exiliíve discrimine, ab homine custodiri: ergo etiam excusabit ab incursione Censuræ, cum hæ solum ob transgressionem præcepti incurrantur. *Confirmatur.* Nam qui ex graui metu peccat alioqui non peccaturus, non censetur contumax, nec delinquere ex contemptu potestatis ecclesiasticæ, sed ex infirmitate: sed sic est, quod ad Censuram incurrendam est necessarius contemptus saltem interpretatiuus: ergo.

Nec obstat textus, *ex cap. sacris.* à contrarijs adductus. Quia in illo non loquitur Innoc. III. de metu graui cadente in constantem virum, sed de metu leui, qui

qui cum non excusęt communicantem cum excommunicato, maximè in diuinis, aut in crimine, à culpa, nec excusabit à Censura excommunicationis saltem minoris incurrenda. Vnde hanc nostram sententiam communiter amplectuntur Authores. Illámque colligunt Theologi ex D. Thoma *in Addit. q. 23 art. 3. ad 1. & quodlib 11. artic. 9. corp. & ad 3.* vbi exponit ipsum cap. *Sacris.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4. col. 13.* Ledesma *2. p. 4 q. 25. art. 3. ad finem* Medina *1. 2. q. 96. art. 4.* Cordub. *in sum casu 142.* Nauarrus *in sum. cap. 27. num. 36. 63. & 239. & cap. 25. num. 84.* Qui *num. 36. cit.* citat Innocent. *in cap. Si verè, de sentent. excommun.* Maiorem *in 4. distinct. 18. quæst. 4.* Syluestrum *excommun. 5. q. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 21. num. 2.* Suarez *disput. 4. de Censur. sect. 3. num. 13.* Castro *lib. 2. de lege pœn. cap. vlt. conclus. 2.* Gutierrez *Canon. q. cap. 13. num. 21. & 22.* Auila *2. parte cap. 6. disputat. 8. dub. 5.* Salas *de legib. disput. 11. sect. 1.* Ægidius *disput. 13. de Censur. dub. 12. à num. 97.* Filliucius *tract. 11. cap. 6. quæst. 4. num. 171. & cap. 8. quæsito 14. num. 269.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 1. cap. 1. quæst. 3. num. 49.* Bonacina *disput. 1. de Censur. quæst. 2. punct. 3. num. 2.* Bauny *tract. 1. de Censur. quæst. 18. vers. Septimò excusat.* Laymann *tract. 5. cap. 5. de Censur. in comm. n. 9.* Hurtadus *de Censur. in comm. diffic. 23.* Candidus *disquisit. 22. art. 41. dubit. 3. dict. 5.* Cornejo *disput. vlt. de Censur. in gen. dub. 1.* Vasq. *12. disputat. 161. cap. 1.* Azor *1 parte lib. 1. cap. 11. quæst. 1.* Diana *3. p. tract. 6. resolut. 48. vers. Quartò licitum erit.* Machado *lib. 1. part. 3. tractat. 2. docum. 18. num. in ordine 4.* Villalobos *tract. 16. difficult. 11. num. 1.* Palao *tom. 1. tract. 2. de peccat. disput. 1. punct. 16. & tom. 6. de Censur. disput. 1. punct. 8. num. 10.*

Qvæstio XXVI.

An metus grauis excusęt etiam à Censura, casu, quo hæc lata sit pro crimine, aliàs lege naturæ prohibito: veluti si lata essęt, contra adulterium, aut incestum cum consanguinea patrantes?

NEgant tunc, dictum metum excusare à Censura, aliqui Doctores, eo fundamento ducti; quia videlicet, in prædicto casu, metus quantumuis grauis non excusat à peccato mortali: ergo nec à Censura. Antecedens constat; quia certum est apud omnes, quod si quis ex graui metu, committat incestum, aut adulterium prohibitum sub pœna excommunicationis, peccet mortaliter: ergo. Ita sentiunt Sanchez *lib. 9. de Matrimon. disputatione 31. num. 4. & 6.* Hurtadus *difficult. 21. cit. num. 100. vers. At quando.* Castro Palao *tom. 6. disp. 1. punct. 8. n. 11.* Citant etiam Bonacina, & machado pro hac parte Suarium *disp. 6. de Censur. sect. 3. num. 3.* Sed certè non ad rem, quia Suarius ibi, non loquitur de præsenti quæstione, sed de alia diuersa, nempe de illa, quæ inquirit, an quando actio per Censuram prohibita, redditur intrinsecè mala, ratione talis prohibitionis; an tunc eam exercens contra legem Ecclesiæ, licèt ob metum grauem, peccet, & Censuram adiunctam tali legi incurrat; & respondet, quod sic. Sed quid refert hæc resolutio ad quæstionem de qua nobis hic est sermo? Nihil profecto: Cum diuersa sit omnino, & ideo ad illam, contrarium respondit, *vbi infrà*, vt statim videbimus. Vnde

Probabiliùs respondeo: dicendum, quòd etiam in dicto casu metus grauis à Censura Ecclesiæ excusęt. Ratio est, quia licet metus dictus non excusęt à culpa graui commissa contra ius naturale; excusat tamen à culpa contra præceptum Ecclesiasticum, eo quod non obliget cum tanto damno, & consequenter à Cęsura, cum hæc non incurratur nisi ob fractionem dicti præcepti. Vnde si quis metu mortis adulterium committeret, reuera excusaretur à Censura, si quæ lata essęt contra adulterium patrantes, licèt non excusaretur à culpa contra castitatem, aut iustitiam commissa. Sic Suar. *disp. 4. de Censur. sect. 3. n. 14.* ita loquens: Oportet tamen aduertere, aliquando per legem Ecclesiasticam sub Censura prohiberi id, quod iure naturæ prohibitum est; vt, v. g. incestum cum consanguinea. Contingere ergo potest, vt metus excusęt illum actum, vt prohibitum ab Ecclesia, etiamsi non excusęt libidinosum accessum, qui intrinsecè malus est: & tunc quamuis non omnis culpa excusetur ratione metus, excusabitur Censura: quia illa non contrahitur, nisi ob violationem præcepti Ecclesiastici, vt sic. Hucusque Suarius, quem hucusque retuli, vt videas, quàm malè pro opposita parte citetur. Sic etiam tenent Bonacina *disput. 1. de Censur. quæst. 2. punct. 3. num. 5.* Alterius *tom. 2. disp. 10. cap. 6. de suspens. vers. in secundo casu.* Vbi se citat *in tract. de excommunic.* Ægidius *de Censur. disputat. 13. dub. 12. à num. 98.* & penes illum, Nauarrus *cap. 27. num 63. §. septimum.* Henriquez *lib. 13. cap. 21. num. 3. in fine.* Auila *parte 7. disputat. 2. dubio 7. conclus. 5.* & Suarius *loco* à nobis *citato.* Sed ex his Doctoribus, Nauarrus solùm & Suarius, omnino benè citantur: alij námque non in specie de nostra quæstione agunt. Tenent item hanc nostram partem Cornejo *disputat. vlt. de Censur. in genere, dubio 3. vers. Sed quæres.* Machado *lib. 1. parte 3. tractatu 2. docum. 18. in fine.* Villalobos *tractatu 16. difficult. 11. num. 2.* Candidus *disquis. 21. artic. 41. dubit. 4. dicto 7.*

Qvæstio XXVII.

An item, metus grauis incussus in contemptum fidei, aut Religionis, aut potestatis Ecclesiæ, excusęt à peccato, & à Censura?

AFfirmat adhuc excusare à Censura, licet non à peccato, Candidus *loco nuper citato*, per hæc verba: Dico septimò. Probabiliùs tamen mihi videtur, quod licet is, qui per grauem metum compellitur in contemptum Ecclesiæ, Religionis, seu fidei, committere e. g. furtum prohibitum ab Ecclesia sub pœna Censuræ, peccet lethaliter committendo furtum, quia delinquit contra præceptum naturale, & contra præceptum diuinum tuendæ potestatis Ecclesiasticæ, Religionis, & fidei, quòd obligat etiam cum periculo vitæ: non tamen contraheret Censuram; quia præceptum Ecclesiasticum, quale est hoc ad non furandum sub pœna Censuræ, purè & simpliciter, vt præceptum Ecclesiasticum est, non obligat cum tanto detrimento. Vnde si herus compellet famulum metu graui ad legendo libros hæreticorum hæresim continentes, aut de Religione tractantes, etiam in contemptum fidei, etsi famulus tunc legens peccaret mortaliter, non tamen incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ latam contra legentes libros hæreticorum hæresim continentes, aut de Religione tractantes: quia hic non delinquit in præceptum Ecclesiæ hanc lectionem interdicentis, cuius transgressioni statuta est excommunicationis pœna, sed in præceptum diuinum tuendæ fidei, & Religionis, quod obligat etiam cum periculo vitæ. Hucusque Candidus. Cuius sententiam prius docuerat Salas *de legib. disput. 11. sect. 1. num 5. vers. Ex hac conclusione.*

Sed probabiliùs multò respondeo: tunc metum non excusare à Censura. Quia multò probabiliùs est, quod in dicto casu, velit Ecclesia obligare suo præ-

cepto etiam cum discrimine grauis damni, nempe vitæ, exilij, &c. ergo sicut ille qui in posito casu, præceptum Ecclesiæ violaret, peccaret mortaliter contra Ecclesiæ prohibitionem; ita etiam Censuram latam, tali prohibitioni annexam, incurreret. Sic Henriquez *lib.13. cap.21. num.2. vers. Excusatur à peccato.* Suarez *disput.6. de Censur. sect.3. num.6.* dicens, hanc responsionem esse per se notam. Ægid *disp.13. dub.13.n.100. vers. Dixi aliquando.* Bonac. *disput.1. de Censur. quæst.2. punct.3. num.2.* Filliuc. *tract.11. cap.8. quæst.14. n.269. dicto 3.* dicens, id esse commune. Bauny *tract.1. de Censur. in commun. q.18. vers. Primum cùm eius transgressio.* Cornejo *dub.1. cit. pag.592.* Villalobos *difficult.11. citat. num.2. in fine*, & hanc sententiam esse magis communem, & receptam testatur Machado *lib.1. parte 3. tract.2. docum.18. num.4.* licèt contrariam, nihil definiendo, in vltimo ponat loco.

Qvæstio XXVIII.

An tandem, Metus leuis, seu non cadens in virum constantem, excuset etiam à Censura?

Respondeo tanquam certum: non excusare. Quia metus leuis, quo videlicet, timemus malum leue, non excusat à culpa: ergo nec à Censura, cum hæc, ob illam incurratur. Sic omnes. Inter quos eleganter Bauny *loc. cit.* per hæc verba: Secundum tempus est: Cum metus non est eiusmodi, qui hominem constantem mouere possit, ac debeat: nam à metu leui, cuiusmodi est offensiunculæ apud Principem, iacturæ bonorum exiguæ, vt aurei vnius, aut duorum, iusta nulli, ac probabilis esse causa potest, præcepti Ecclesiastici non seruandi: ergo nec vitandæ Censuræ, qua visum est Ecclesiæ, eius transgressionem pro auctoritate plectere: ab ea ergo non excusat metus, cui pro obiecto leue quidpiam obuersatur, cura, studióque constantis viri, dignum non satis. Sic ille. Hurtad. *de Censur. in comm. difficultate 23.* dicens, in hoc omnes conuenire.

Qvæstio XXIX.

An Impotentia moralis faciendi id, quod præcipitur sub Censura, excuset ab illa?

Respondeo tanquam certum: excusare. Quia talis impotentia excusat à peccato, nam ad impossibile nemo tenetur: ergo etiam excusabit à Censura, cum hæc ob peccatum incurratur. Sic omnes. Henriquez *lib.13. cap.18. num.4. & 5. & cap.21. n.2.* Suarez *disputat.20. sect.2. num.14.* Sotus *distinct.22. quæst.1. artic.2. casu 1. post 4. concluf.* Graffius *lib.4. decis. cap.8. num.10.* Filliucius *tract.11. cap.8. quæst.8. num.241.* Bonacina *disput.1. quæst.2. punct.3. num.1.* Bauny *quæst.18. cit. pag.29.* Reginaldus *lib.9. num.206.* & alij. Hinc clarè colligentes, eum qui propter impotentiam non restituit, non affici Censura: v.g. excommunicationis lata contra detentores rei alienæ, aut contra non restituentes.

Qvæstio XXX.

An etiam excuset à Censura, graue damnum, seu detrimentum famæ, vitæ, & aliorum bonorum Superioris Ordinis, seu illorum vtilitas, aliaue causa rationabilis?

Respondeo tanquam certum: etiam excusare. Quia hæc omnia excusant ab obseruatione legis, cùm hæc cum graui damno non obliget: ergo etiam excusabũt ab incursione Censuræ. Ex quo colligitur, quod ille, qui cogitur sub excommunicationis, v.g. Censura, aliquid restituere, aut pensionem soluere, ipse autem non potest sine detrimento bonorum Ordinis Superioris, vt vitæ, famæ, &c. aut sine longè maiori damno, tunc ille, sicut excusatur à præcepto restituendi, ita & à Censura lata, ob id quod non restituit, aut soluit. Sic omnes. Henriquez *lib.13. cap.21. num.2.* ibi: Excusatur secundo, qui statim restituere non potest pecuniam sine graui detrimento bonorum Superioris Ordinis, vt famæ aut vitæ: vel si quid iubet minus honestum, vt quod denuncient occultum peccatorem absque præuia correctione. Sic ille ex D. Thom. & Caietan. 2.2. *quæst.33. art.7. ad 5. & quæst.62.* Nauar. *cap.17. num.55. & cap.18. num.40. & 62. & cap.24. num.12. & cap.25. n.5.* Sotus *relect. de Secreto, memb.2. quæst.6 dub.5.* Corduba *in sum. q.63. & 64.* Suarez *disput.20. sect.3. num.9.* Bauny, Bonacina, Filliucius *loc. cit.* Qui benè notant, eum, qui tempore excommunicationis, v.g. habuit vnde solueret, & non soluit, ideóque incidit in excommunicationem, per superuenientem impotentiam moralem, non liberari ab excommunicatione incursa, nam hæc solum tollitur per absolutionem, vt alias diximus, & dicemus *infrà*.

Qvæstio XXXI.

An Innocentia à culpa graui, excuset à Censura, ita vt innocens à mortali, in quem lata est, non ligetur tali Censura, nec teneatur ei obedire?

Negant quidam excusare, casu, quo secundum allegata iuridicè probata sit nocentia, seu culpa grauis Innocentis in conscientia, quia (inquiunt) cum Iudex iustè in dicto casu præcipiat, condemnatus verè tenetur obedire. Ita tenet Durandus *in 4. distinct.18. quæst.4. in corpore, ibi:* Sub hoc autem non comprehenditur sententia, quæ fertur contra illum, qui conuincitur in iudicio per testes secundum ordinem iuris, licet sint falsi, ex quo probatum est sufficienter contra eum. Ita ille. Corduba *lib.1. quæst.43.* & alij, quos tacitè refert Ægidius, *vbi infrà.* Citat etiam Sotus pro hac parte D. Thomam *distinct.18. q.2. art.1. quæst.4.* Alexand. 4. *part. 18. memb.2.* Ricardus *dist.18. artic.3. quæst.5.* Syluestrum *excommun.2. §.2.* & Paludanum *dist.18. q.1.* Quibus addit Suarius, Guillelmum Paris. *in 2.p. tit. de Sacram. Ordin. §. Post hæc autem.* Glossam *in cap.1. de sentent. excomm. in 6.* Couarruiam *in cap. Alma 1. parte, §.11. n.14.* existimantem hanc opinionem esse communem, & veram, & in hanc absolutè loquendo inclinatur Filliuc. *tract.11. cap.8. quæst.6.* licèt *in fine* dicat, oppositam sententiam, benigniorem esse, & conformem sensui pietatis, quem par est haberi matris Ecclesiæ.

Sed probabiliùs longè respondeo: excusare Innocentiam à Censura; itaut Innocens etiam, probatus iuridicè nocens, nullo modo ligetur ea in conscientia, seu quoad Deum. Vnde ille, qui certus est se esse innocentem, quamuis secundum allegata & probata legitimè excommunicetur, in rei veritate non est excommunicatus, nec priuatus suffragiis, & orationibus communibus Ecclesiæ. Ratio est manifesta. Quia talis Censuræ sententia, per se, & in rei veritate, est iniusta, & nulla ex defectu causæ, seu materiæ, quæ est peccatum mortale, (licet sit iusta quoad præsumptionem) vt ex supradictis constat: ergo in rei veritate nec ligat, nec ligare potest innocentem, etiamsi iuridicè probatus sit nocens. Sic latè & optimè Sotus *in 4. dist.22. art.3. vers. His tamen obstantibus*, & penes ipsum, Caiet. 2.2 *quæst.70. art.4. ad 2 argum.* & Adrian. *in quodlib. quæst.6.* sic etiam Ægidius *disput.23. dub.12.*

Bauny

Bauny *tract.* 1. *quæst.* 18. *vers. Quintò excusatur.* Filliucius *tract.* 11. *quæst.* 7. *num.* 238. sibi aliqualiter contrarius. Hurtad. *de Censuræ in communi, difficultate* 24. Sic etiam apud Suarium, Maior *in* 4. *distinct.* 18. *q.* 2. *conclus.* 3. *corol.* 4. Gabriel *quæst.* 2. *conclus.* 8. & in re Couarruuias *cap. cit.* §. 7. *num.* 5. Nauarrus *cap.* 9. *n.* 4. *& cap.* 17. *num.* 3. & alij, quos ipse citat, & sequitur *disputat.* 4. *de Censur. sect.* 7. *à num.* 11. Sic etiam Palao *disputat.* 1. *de Censur. puncto* 8. *num.* 15. Qui omnes aduertunt, quod licèt huiusmodi innocens, in foro conscientiæ, non ligetur prædicta Censura, nec teneatur, vt diximus, ei obedire: teneatur tamen in foro externo, coram eis quibus sententia Censuræ est nota, & innocentia ignota, se gerere vt Censura innodatus, vel ratione præcepti à Iudice iuridicè lati, vt Caietanus cum aliis vult; vel ratione scandali, ne eis videatur Censuram contemnere, vt Hurtadus & alij melius putant; cum talis non teneatur ratione obedientiæ, cum non teneatur immediatè ratione Censuræ, siquidem non est valida; nec ratione alicuius prohibitionis à Iudice superadditæ ipsi Censuræ, quia Iudex nullam ponit, cùm nihil aliud faciat, quàm ferre Censuram: ergo solum ad id tenetur ratione scandali. Quod tandem, licèt limitatè concedit Suarez *loc. cit. num.* 17. cum Nauarro *loc. cit.* & absolutè Palao *loc. cit. num.* 16.

Quod si quæras, an si huiusmodi, apud Deum, & in foro conscientiæ, innocens, publicè & cum scandalo Censuram prædictam violet, incurrat pœnas iure impositas contra violantes Censuram? vt verbi gratia, si illa Censura erat excommunicatio, an ille celebrans in publico maneat irregularis?

Respondeo non incurrere dictas pœnas absolutè loquendo, & ita nullo modo manere irregularem, etiam celebrando in publico. Quia ille verè, & in re non est excommunicatus: ergo verè, & in re, etiamsi in publico celebret, non violat excommunicationis Censuram: ergo verè, & in re, non incurrit irregularitatem. Dixi *verè, & in re*, quia in foro exteriori, seu existimatione, ille habebitur irregularis in eo casu, & vt talis in iudicio condemnabitur. Sic omnino Suarez *loco citato*, *num.* 20. Filliucius *cap.* 8. *cit. quæst.* 6. *numero* 237. *vers. Infertur præterea.* Hurtadus *difficultate* 24. *citat. vers. Nihilominus.* Ægidius *dub.* 12. *citat. conclus.* 4. *num.* 119.

Quæstio XXXII.

An dentur aliæ causæ excusantes ab incurrendis Censuris?

Respondeo dari. In primis namque datur; Nullitas Censuræ ex quacumque causa proueniat: Appellatio legitima facta in tempore, & Consensus partis in cuius fauorem lata est Censura. De quibus causis egimus supra, & dicemus amplius.

Deinde à Censura excusat, consuetudo rationabilis præscripta, vt habetur *cap. final. de consuetud.* Cessatio finis totalis legis, aut præcipui; quia tunc omnis obligatio eius interit. Incertitudo iuris aut facti; eo quod in dubio melior est conditio possidentis libertatem suam, quàm non possidentis, *de regul. iur. Regula* 65. & denique omnes causæ excusantes à peccatis, excusant etiam à Censuris, vt ex dictis constat. Legantur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 17. & 21. Bauny *tract.* 1. *de Ceusur. in communi, quæstione* 18.

***

DISPVTATIO X.

De Effectibus Censuræ in communi.

Quæstio Prima.

Quot, & qui sint effectus Censuræ in communi?

Respondeo quod effectus Censuræ in communi est duplex, nempe, proximus, seu intrinsecus; & remotus seu extrinsecus. *Effectus proximus* Censuræ, est priuare censuratum aliquibus bonis spiritualibus, & etiam temporalibus, quatenus sunt spiritualibus annexa. Quæ priuatio habet rationem vinculi, aut ligaminis cuiusdam moralis, ac pœnæ; eo quod applicans Censuram censurato, auferendo bona, quorum alioqui ille capax est, constringit, & ligat illum. Quod totum constat ex Censuræ definitione supra tradita; necnon ex hac inductione. Nam Excommunicatio priuat communione Sacramentorum, & fidelium: quorum primum est spirituale; secundum temporale. Suspensio priuat iure percipiendi fructus beneficij Ecclesiastici, & etiam priuat fructibus, quorum primum est spirituale, secundum temporale. Interdictum priuat diuinis Officiis, & iure licitè contrahendi matrimonium, quorum primum est spirituale; secundum, vt matrimonium est contractus humanus, & temporalis: vt plenius dicemus, cum de singulis tractabimus Censuris.

Effectus verò remotus, seu extrinsecus Censuræ in communi, nil aliud est, quam fructus bonus, quem Iudex ferens Censuram intendit, qui etiam est duplex, spiritualis, videlicet, & temporalis. Spiritualis est, obseruantia Ecclesiasticæ disciplinæ; & resipiscentia contumacis, seu emendatio peccatoris: temporalis verò, restitutio rei temporalis, aut reparatio damni, quod illatum est innocenti. *Primum* probatur: quia Censura applicatur, vt spiritus saluus fiat, iuxta illud 1. Chrinth. 5. *Et tandem spiritus eius saluus fiat in die Domini. Secundum* etiam constat: quia, nisi quis restituat temporale, excommunicari potest, vt constat ex Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. Sic omnes Doctores. Legantur Suarez *disp.* 6. *sect.* 1. Rastellius *de Censur. in gen. quæst.* 6. *artic. vnico.* Filliucius *tractatu* 11. *cap.* 7. *quæstione* 1. & 2. Bauny *tractatu* 1. *de Censuris*, §. *De Iudice absoluente à Censuris*, *quæst.* 5. *pag.* 50.

Quæstio II.

An, statim ac reus Censuram latam incurrit, spiritualium rerum vsu priuetur, ante Iudicis sententiam?

Respondeo tanquam certum: statim priuari. Quia priuatio harum rerum spiritualium, est quasi proprietas naturam Censuræ consequens. Vnde est illud iuris proloquium communiter receptum: *Censura lata per se fert executionem*, cap. *Pastoralis*, §. *verum*, *de Appellat.* de quo ibi, & in cap. *Is cui*, *de sentent. excommunic. in* 6. Et ratio est, quia Censuræ, eo quod spirituales sunt pœnæ, nullam ad executionem sui, exequentis actionem exigunt: ergo reus, qui Censuram latam incurrit, illico dictarum rerum spiritualium vsu priuatur. Sic omnes Doctores. Legantur Suarez *loc. cit. num.* 4. Filliucius *quæst.* 3. *num.* 196. & 197. Bauny *loco citato*, *vers. de constantia temporis.*

Qvæstio III.

An huiusmodi effectus Censuræ sint perpetui?

Respondeo tanquam certum: quod nullo modo. Quia iure ordinario per absolutionem à Censura, auferuntur & ipsi à reo. Possunt tamen aliquo modo dici perpetui, nempe, negatiuè, eò quod non habeant tempus definitum suæ durationis; quia possunt breuiore, aut longiore tempore permanere, provt reus perseueret in suo peccato, & contumacia, qua ablata, Censuta incipit esse in proxima dispositione, vt auferatur per absolutionem, & consequenter, eius effectus. Sic Suarez *num.5.* Filliucius *quæst.6. num.205. & 206.* Bauny *loc. cit. vers. Posterius est.*

Qvæstio IV.

An reus Censura, non publica, sed occulta, innodatus, etiam maneat priuatus vsu spiritualium rerum?

Respondeo tanquam certum: etiam manere. Quia idem remanet reus, siue Censura eius sit publica, siue occulta; nam denunciatio quidquam ipsi affert, vel aufert: benè tamen aliis, qui possunt cum eo agere, & recipere Sacramenta. Vtraque huius responsionis pars constat, ex Extrauaganti Martini V. *in Concil. Constant. Ad euitanda.* In ea namque expresè definitur, non intendere Concilium *excommunicatos, suspensos, & interdictos, in aliquo reuelare, nec eis quomodolibet suffragari:* At sic est, quod ante dictum Concilium, reus Censura occulta ligatus: manebat priuatus vsu spiritualium rerum: ergo post dictam extrauagantem, eodem modo manebit. Non alij ab ipso, nam his expresè datur à Concilio facultas, vt agere possint cum censuratis occultis, recipere ab eis Sacramenta, & alia, sicuti prius poterant. Sic omnes. Legantur Vgolinus *tab. 1. cap. 13. §. 4. & 7.* Filliucius *tract. 13. cap. 7. quæst. 4. num. 199.* Bauny *tract. 1. de Censur. vbi de Iudice absoluente, quæst. 5. vers. Quod attinet.*

Qvæstio V.

An reus Censura constrictus, vbique maneat priuatus vsu spiritualium rerum?

Negat, loquendo de Reo censurato à Prælato inferiori Papa, Scotus (non Sot. vt leges in Bauny) *in 4. distinct. 19. quæst. 1. art. 5.* vbi apertè docet quod nullus Prælatus, præter Papam, possit propria authoritate sic subditum excommunicare, vt vbique in tota Ecclesia euitetur, & Ecclesiæ vniuersalis suffragiis priuetur. Quod probatur. Quia quempiam excommunicare, est, non solum ipsum cohibere, ne cum aliis communicet, & omnes alios, ne cum ipso participent; verùm etiam priuare ipsum excommunicatum suffragiis Ecclesiæ, ita vt pro illo nullibi fiat oratio: at sic est, quod Episcopus Parisiensis non habet authoritatem in ciues Colonienses: ergo illos prohibere non potest, ne cum suo Parisiensi excommunicato communicent, aut pro illo orent.

Sed vt certum respondeo: reum, etiam Prælati Papa inferioris, Censura constrictum, vbique esse priuatum vsu spiritualium rerum. Probatur. Quia Censura eiúsque effectus est pœna personalis: at sic est, quod pœna personalis sequitur nocentem, sicut & culpa: ergo quóque ille pergat, manebit illa pœna affectus, & ideo priuatus vsu spiritualium rerum.

Nec obstat fundamentum Scoti. Quia respondetur, quod non subditi Episcopi Parisiensis, qui Censuram inflixit, non obligantur ab eo ad vitandum excommunicatum, & ad non orãdum pro eo, sed à iure communi, quod ad omnes pertinet: ab illo namque cauetur, ne quis cum excommunicatis communicet, cap. *Si quis à proprio 11. q. 3. & ibid.* cap. *Sicut Apostoli*; & cap. *Si quis frater*, & *Can' 5. Concily Niceni*, vbi hæc verba habentur: *Seruetur ista sententia; vt si qui ab alijs excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur, & Can. 6 Concily Antiocheni.* Sic dicente: *Si quis à proprio Episcopo fuit excommunicatus, ne prius ab alijs suscipiatur, quàm fuerit à proprio Episcopo susceptus.*

Vnde hanc nostram sententiam tenent Sotus *in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. concl. 1.* vbi ait sententiam Scoti esse nouam, & inauditam. Vgolin. *tab. 1. §. 8. & 10.* Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 3. n. 2.* & penes ipsum, Nauar. *in cap. Inter verba 11. q. 3. corol. 67.* Maior *in 4. dist. 18 q. 8.* Almayn. *ibi, q. 1. art. 3.* Abbas, Felin. Cardin. & alij. Filliuc. *tract. 11. cap. 7. q. 3. n. 196.* Bauny *q. 5 cit. pag. 50. vers. Huius porrò effectus.* Suar. *disp. 6. sect. vlt. num. vlt.*

Qvæstio VI.

An per appellationem, suspendantur effectus Censuræ absolutè iam latæ?

Respondeo tanquam certum: non suspendi, aut impediri. Quia certum est, quod Censura semel absolutè lata, non suspenditur par appellationem; vt constat, ex cap. *Pastoralis, §. verum,* & cap. *Ad hæc, de Appellat.* cap. *Ad reprimendam, de Offic. Ordin.* & cap. *Is cui, §. vlt. de sent. excommun. in 6.* vbi Glossæ & Doctores: ergo nec suspendi possunt per illam Censuræ effectus. (Secus dicendum de Censuris latis sub conditione, quæ quidem non est perfecta, nec absolutè & simpliciter sententia, iuxta à nobis cum communi dicta *sup. disput. 4 à quæst. 16.* Sic omnes Legantur Canonistæ *in citatis capitib.* Suarez *disput. 6. de Censur. in sect. 4. n. 1.* Filliuc. *cap. 7. cit. q. 9. num 212.* Hurtad. *de Censur. in comm. diff. 25. vers. Conueniunt secundò.*

Qvæstio VII.

An per dispensationem Papæ, fieri possit, vt manente Censura, eius effectus suspendi, aut impediri possint?

Negant absolutè Panormit. & alij nonnulli Canonistæ in cap. *Nulli, de sentent. excomm.* arbitrantes, non posse Pontificem alicui per priuilegium permittere, quod communicet cum excommunicatis maiori excommunicatione. Eandem sententiam cum limitatione tamen, tenet Couar. *in cap. Alma mater 1. parte, §. 1. num. 2. vers. Qua ratione, & num. 7. vers. Quod si tractemus.* Ait namque non posse Pontificem dispensare, nec cuiquam permittere, quod communicet in diuinis cum excommunicato maiori excommunicatione; quia hæc prohibitio, non est de iure humano, sed diuino: benè tamen, quod communicet cum excommunicatis in humanis, & temporalibus; quia hæc communicatio, inquit, iure humano est interdicta.

Sed omnino respondeo: dicendum. Posse per dispensationem Papæ suspendi Censuræ effectus, itaùt licitè fieri & exerceri possint, etiam manente Censura. Quia prohibitio exercendi actus, aut effectus per Censuram vetitos, omnino est de iure humano, vt supra *disput. 2. quæst. 6.* est ostensum: ergo potest per potestatem Pontificis dispensari. Sic Suarez *disputat. 6. sect. 3. à num. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 7. q. 9. num 212. dicto 1. & quæst. 10. num. 213. dicto 1.* & alij *loco citato*, à nobis adducti, & clarè innuit Vgolinus *tab. 1. cap. 10. §. 6. num. 4.* Palao *tom. 6. de Censur. disp. 1. puncto 10.*

Qvæstio

Qvæstio VIII.

An etiam Episcopi possint dispensare in effectibus Censuræ, quam ipsi tulerunt?

Affirmant aliqui Canonistæ; eo ducti fundamento, quia videlicet Episcopi possunt dispensare in omnibus, in quibus Papa, nisi sit illis prohibitum: sed nullibi legimus, hanc dispensationem esse reseruatam Papæ: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: non solùm, non posse Episcopos dispensare in effectibus Censuræ, à qua non possunt absoluere, in quo omnes Doctores conueniunt, verùm etiam nec in effectibus Censuræ, quam ipsi tulerunt, & à qua queunt absoluere. Quia probabiliùs est, quod Episcopi non possunt dispensare in rebus iure communi, & Vniuersa Ecclesia prohibitis, nisi quando ipso iure communi eis conceditur, vel aliqua recepta consuetudine, & traditione; vt colligitur ex cap. *Dilectus, de tempor. Ordin.* & cap. *At si Clerici, §. De adulteriis, de Iudicijs.* Sed sic est, quod hæc potestas dispensandi in effectibus Censuræ, manente eadem Censura, nec iure communi illis conceditur, nec consuetudine est recepta: ergo. Sic Suarez *loc. cit. num.* 7. Filliucius *loc. cit. quæst.* 10. *dicto* 2. Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 10. §. 6. *num.* 4. & penes ipsum Socin. Senens. *in cap. Officij, de sentent. excommunic. num.* 171. Palao *puncto* 10. *citato.*

Et hæc pauca sufficiant nunc: nam melius explicabuntur effectus Censurarum, cum de singulis Censuris tractemus.

DISPVTATIO XI.

De Absolutione Censurarum in communi.

Qvæstio Prima.

An Censura tollatur per mortem eius, qui Censura ligatus erat?

Negarvnt absolutè quidam, quos *suprà disput. 3. quæst. 4. & 5.* reculimus.

Sed iuxta ibidem dicta, probabiliùs respondeo: tolli absolutè & directè; licèt aliquo modo, indirectè, videlicet, & respectiuè, dici possit quod non tollatur; quatenus ratione Censuræ; v. g. excommunicationis, corpus excommunicati mortuum, remanet inhabile ad sepulturam Ecclesiasticam, & anima vt sit particeps suffragiorum communium Ecclesiæ: sed qua hæc inhabilitas solum permanet in prohibitione Ecclesiæ, & hæc solum respectu viuorum directè duret, hinc est quod absolutè loquendo, per mortem subiecti, quod ligatum Censuris erat, verè directè tollatur, & auferatur Censura ab ipso, licèt non indirectè, & respectiuè quoad prædictos effectus, priuationem scilicet sepulturæ, & suffragiorum communem Ecclesiæ. Sic docent Authores *quæst. 4. & 5. citatis*, à nobis adducti. Legantur vlterius Suarez *ibid. cit. & disput. 7. sect. 1. à num. 3.* Filliuc. *tract. 11. cap. 9. quæsito 1. à num. 273.* Hurtad. *disput. 14. de excommun. diffic. 1. num. 1.* Alterius *lib. 4. disput. 1. cap. 1. vers. Si quærat quis.* Couarruuias *cap. Alma 1. parte, §. 11. num. 8.* Laymann *lib. 1. tract. 5. parte 1. cap. 7.* Ægidius *disput. 14. dub. 6. num. 201.* & Palao *tom. 6. disputat. 1. puncto 11. §. 1.*

Qvæstio II.

An Censura semel contracta, etiam tollatur per solam emendationem rei, Censura dicta ligati?

Affirmandum videtur. Quia ablata causa, auferetur effectus, *cap. Cum cessante, de Appellat.* ergo, ablato peccato, per contritionem, quod fuit causa Censuræ; auferetur etiam Censura.

Sed tanquam certum respondeo: non tolli Censuram per emendationem Rei. Quia Censura fuit applicata Reo, iurisdictione Ecclesiastica: ergo opus est, quod eadem iurisdictione, adhuc supposita resipiscentia, absoluatur, & tollatur à Reo.

Vnde ad rationem dubitandi respondeo: antecedens esse verum, loquendo solùm de causa conseruante, non de causa existendæ Censuræ. Vnde cum Censura sit pœna, non pendet in conseruari à culpa, sed tantum in fieri, tanquam causa motiua ad imponendam Censuram; & ideo transacta culpa, seu remissa, durare potest pœna Censuræ. Sic docent omnes Doctores, ex cap. *A nobis* 2. & cap. *Cum desideres. de sentent. excommunicat.* & cap. *Quapropter, de Appellat.* Legantur Suarez *disputat. 7. sect. 1. num. 8.* Filliucius *loco cit. quæs. 2. num. 276.* Bauny *tract. 1. tit. de Iudice absoluente, quæst. 1. vers. Quid si Censura.* Rastellius *de Censur. in gen quæst. 7. artic. 1. num. 1. pag. 123.* Hurtad. *loc. cit.* Cornejo *de Censur. in gen. disputat. 11. dub. 1. pag. 579.* Alterius *tom. 1. lib. 4. disputat. 1. cap. 1.* penes illum, Abbas, & Glossæ. Palao *puncto 11. cit. num. 4.* Nauarrus, Couarruuias, & Ægidius penes ipsum.

Qvæstio III.

An Censura semel contracta, per mortem ferentis illam, extinguatur?

Respondeo tanquam certum: non extingui Censuram semel contractam siue sit à iure siue ab homine lata, propter mortem ferentis illam. Sic colligitur clarè, ex cap. *Si Episcopus 11. quæst. 3.* & ex cap. *Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* Et ratio est, quia Censuræ ita institutæ sunt, vt non pendeant in conseruari à vita, vel iurisdictione ferentis, sed tantum in fieri; ergo non cessant per mortem illas imponentis, cum transeant in rem iudicatam. Sic Suarez *sect. 1. cit. num. 14.* Filliucius *loco citato num. 278.* Rastellius, Bauny, Alterius, & Palao *loco citato*, & alij. Et constat ex dictis *suprà disput. 4. quæst. 23.*

Qvæstio IV.

An Censura semel contracta, per solam absolutionem tollatur?

Respondeo tanquam certum: per solam absolutionem propriè & perfectè tolli. Probatur primò, ex illo Matth. 16. *Quæcumque ligaueris, vel solueris. Secundò* ex cap. *Cum desideres, de sentent. excommunicat.* vbi Clemens III. apertè definit, quod ille qui excommunicationem contraxit, non debeat communioni aliorum restitui, ante absolutionis beneficium. *Tertiò* id constat à sufficienti partium enumeratione. Quia Censura nec tollitur per mortem ferentis illam; nec per mortem eius in quem fuit lata, nec per absolutionem causæ: igitur solum restat quod tollatur per absolutionem. Sic docent communiter Doctores. Legantur Suarez, Alterius, Filliucius, Bauny, Rastellius, & alij *loco citato.*

Qvæstio V.

An Excommunicationis Censura lata ab homine, sub hac conditione; Donec satisfeceris; *etiam non tollatur absque absolutione, adhuc satisfactione sequuta?*

Affirmant tunc tolli absque absolutione, Alciat. *in cap. 1. de elect. notab. 5. lib. 6.* & Couarruuias *in cap. Alma mater 1. parte §. 11. num. 6. & sequentibus*, licèt dicat alibi fuisse sequutum contrariam sententiam. Fundamentum eorum est. Quia, si aliæ Censuræ, nempe suspensio, & interdictum, latæ sint sub conditione, *Donec satisfeceris*, non indigent absolutione, aut relaxatione, solutione sequuta, vt tradunt communiter Doctores post Glossam *in Clem. 1. de Decim. verb. Donec*, & *in cap. Si qui 81. distinct.* sed eo ipso Censetur ablata: ergo idem dicendum est de Censura excommunicationis lata sub eadem conditione, *Donec satisfeceris.*

Sed adhuc vt ferè certum respondeo: nec in dicto casu tolli Censuram excommunicationis absque absolutione, etiam satisfactione sequuta. Quia excommunicatio semel contracta, non tollitur per solam emendationem rei, nempe, *si paruerit, si satisfecerit, si restituerit*, &c. cum semper sit necessaria absolutio, & sine illa non tollitur excommunicatio, vt patet *ex cap. Considerès, cit.* & *ex cap. A nobis 2. de sentent. excommun.* vbi apertè definitur, quod ille, qui in excommunicatione decessit è vita, non sit censendus liber à vinculo excommunicationis, quantum spectat ad forum Ecclesiæ, nec ei esse communicandum ante absolutionem, etiamsi in vita sufficienter satisfecerit: ergo semper est necessaria absolutio.

Ad fundamentum in oppositum, desumptum à simili, Hostiens. Abbas, & Glossa *in Clement. citat.* & alij, concesso antecedenti negant consequentiam, quia inquiunt, quod ad hoc vt tollatur suspensio lata sub conditione, satis sit si accedat Iudicis declaratio de satisfactione præstita, secus verò in excommunicatione, quæ vt tollatur omnino indiget absolutione. Sed certè hæc solutio non soluit argumentum. Quare negandum est antecedens, quia falsum est saltem loquendo ex vi iuris, quod suspensio, vel interdictum datum ad tempus sub dicta conditione, *donec satisfeceris*, tollatur absque absolutione, etiam conditione impleta, quia nullibi ex iure id colligi potest. Nam licèt Innocent. *in cap. Cum bonæ, de ætate & qualitate*, & alij dicant suspensionem relaxari, præstita satisfactione, absque alia absolutione, loquuntur de suspensione inflicta ad certum tempus pro delicto præterito, quæ habet tantum ratione pœnæ, non Censuræ, sic Alrerius respondet. Vnde hanc nostram sententiam tenet ipse cum Hostiens. Abbate, Syluestro, & aliis, *lib 4. disput. 1. cap. 1.*

Qvæstio VI.

An, ita sit necessaria absolutio ad tollendam Censuram iam contractam, vt nullo modo aliter tolli possit?

Respondeo dicendum, quod iure ordinario, nullo alio modo tolli possit: benè tamen de potentia absoluta Pontificis. Quia cum hic sit Iuris auctor, optimè posset ferre contra aliquem excommunicationem, exprimendo in ea conditionem, vt cum primùm reus conditionem impleret, liber esset ab excommunicatione, non alia absolutione requisita. Quo casu si excommunicatus pareret, & conditionem impleret, eo ipso remaneret, absque alia absolutione, ab excommunicatione absolutus. Quamuis vt verum fateamur, adhuc in isto casu, non posset dici, quod excommunicatio sit simpliciter sublata absque absolutione, sed quod lata fuerit absolutio sub conditione futura, qua purificata, absolutio reddita est completa, & perfecta. Sic Glossa *in Clement. vnica, de Immun. Ecclesiæ vers. Pro infectis.* Abbas, Felinus, & Syluester, quos refert, ac sequitur Alterius *cap. 1. citat. prope finem.*

Qvæstio VII.

Quotuplex sit Censurarum absolutio?

Respondeo quod quadruplex. *Primò* enim, alia est à iure, alia ab homine: *secundò* alia absoluta, & alia conditionata: *tertiò* alia simplex, & alia ad cautelam, & *quartò* alia simpliciter, & alia ad reincidentiam. Filliucius *tract. 11. cap. 10. quæst. 1.*

Qvæstio VIII.

Quid sit Absolutio à iure, & quid ab homine?

Respondeo quod Absolutio à iure est illa, quæ datur ab ipsa lege imponente excommunicationem, sub hac forma: *Qui inciderit in excommunicationem ob transgressionem huius legis; si hoc vel illud fecerit, sit eo ipso absolutus.* Absolutio verò ab homine, est illa, quæ ab homine habente iurisdictionem tribuitur reo. Et de hac est sermo in præsenti, nam de prima nil agunt Authores, quia non est in vsu.

Qvæstio IX.

Quid sit Absolutio absoluta & quid conditionata?

Respondeo quod *Absolutio absoluta*, est illa, quæ datur ab absoluente liberè, absolutè, & simpliciter, nulla apposita conditione: *Absolutio verò conditionata*, est illa quæ datur sub aliqua conditione, quod contingit, quando verba absolutionis includunt diem, vel aliam conditionem, ex qua dependet absolutio, & ideo vocatur conditionata; quia huiusmodi absolutio non habet vim, & effectum, quoadusque adueniat dies, vel purificata sit conditio. Sic omnes supponentes, quod nulla de priori sit dubitatio, & ideo regulariter ea impenditur, imò & debet impendi, si nullum adsit impedimentum, ad sic eam impendendam: de posteriori verò, aliquæ sunt difficultates, pro quibus enodandis supponendum est, quod in absolutione, potest apponi conditio præsens, præterita, & futura. Quo supposito sit.

Qvæstio X.

An Absolutio Censurarum data sub conditione de præsenti, vel præterito, sit valida?

Respondeo tanquam certum: esse validam, adimpleta, vel existente conditione. Ratio est, quia huiusmodi conditiones non suspendunt actum, vel effectum, *lege cum ad præsens, Si cert. pet.* sed statim absolutio, vel est valida, vel nulla: si enim conditio existit, est valida, quia absolutio tunc transit in absolutam: si verò non existat, est nulla absolutio, quia cessat conditio. Sic omnes. Legantur Suarez *disputat. 3. sect. 7. num. 3.* & latiùs *disp. 7. sect. 8. num. 3.* Alterius *lib. 4. disput. 1. cap. 3.* Filliucius *tract. 11. cap. 10. quæs. 2.* Bonacina *disputat. 1. quæst. 3. puncto 7. num. 1.* & alij.

Quæstio XI.

An sit licitum dare aliquando absolutionem Censuræ, sub conditione de præsenti, aut præterito?

Respondeo tanquam certum: esse aliquando licitum sic absolutionem dare: nempe, quando certò non constat de Censura, & ad cautelam impenditur absolutio ad maiorem securitatem, vt regulariter fit à Confessariis, antequam sacramentaliter absoluant à peccatis, dicendo: *Absoluo te à Censuris in quantum possum, & indiges.* Vel etiam quandoque dicendo: *Absoluo te à Censuris*, &c. *Si satisfecisti*, aut, *si ex corde à contumacia recessisti.* Nam hæ conditiones prudenter apponi possunt, vel ad declarandam rem esse dubiam: vel ad incutiendum metum: vel ad tollendam ignorantiam. Si verò conditio apposita, esset turpis, aut impertinens, tunc imprudenter adderetur, & nõ sine culpa ex suo genere graui, eo quod esset contra reuerentiam rerum sacrarum, & abusus quidam Ecclesiasticæ potestatis: licet in particulari ex paruitate materiæ possit esse leuis. Sic Suarez *loc. cit. n.* 4. Alter. & Filliucius *loco citato*, & antea Doctores Nauar. *cap.* 26. *num.* 13. Legantur dicta à nobis *tom.* 1. *tract.* 5. *de pœnitent. disputat.* 2. *quæst.* 25. 26. *&* 27.

Quæstio XII.

An, etiam sit valida absolutio à Censura, sub conditione de futuro data; nempe, Absoluo te, si infra mensem satisfeceris?

Negant quidam, & probant à paritate. Nam absolutio sacramentalis lata sub hac conditione de futuro contingente, est nulla: ergo & nulla erit etiam absolutio à Censura. Consequentia patet à paritate rationis; antecedens vero vt certum docuimus *q.* 27. *cit.* Ob id, ita tenent Syluester *Absolutio* 3. §. 1. *& excommunicat.* 1. §. 19. D. Anton. 3. *parte tit.* 24. *cap.* 77. §. 1. Angelus *absolutio* 3. *& excommunicatio* 2. §. 5. & ex parte Auila 2. *parte cap.* 7. *disput.* 3. *dub.* 15.

Sed probabiliùs respondeo: esse validam talem absolutionem. Quia Censura potest ferri validè sub conditione de futuro, vt constat *ex cap. Præterea* 2. *de Appellat.* & cap. *Salernitanæ, distinct.* 63. & ex dictis *sup. disput.* 1. *quæst.* 15. ergo etiam absolutio, quæ fauorabilior est. Sic Nauarrus *cap.* 26. *num.* 12. *& de pœnitent. distinct.* 6. *cap.* 1. *in principio*, *num.* 64. Couarr. *in cap. Alma mater* 1. *parte*, §. 11. *num.* 6. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 7. Suarez *disput.* 7. *sect.* 8. *num.* 7. Alterius *lib.* 4. *disput.* 1. *cap.* 3. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *quæs.* 2. *num.* 310. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 52. Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 3 *punct.* 7. *num.* 1. Vasquez *de excommunic. dub.* 18. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 16. *num.* 218. Hurtad. *disput.* 14. *diffic.* 2. Laymann *lib.* 1. *summ. tract.* 5. *parte* 1. *cap.* 7. *num.* 2. Palao *tom.* 6. *disput.* 1. *punct.* 11. §. 2. *à num.* 2. & alij. Qui omnes ad argumentum contrariorum, concesso antecedenti, negant consequentiam. Quia non est eadem ratio absolutionis à Censura, & à peccatis sacramentaliter: Nam absolutio à peccatis non potest manere suspensa propter conditionem adiunctam ex intentione Ministri, quia non inde pendet, sed ex Christi institutione, & intentione: At verò absolutio à Censura est quædam sententia humana inducta à iure positiuo, & ideo eius effectus pendet ex voluntate ipsius absoluentis, qui proinde potest adiecta conditione, suspendere effectum, vt non sequatur, nisi impleta conditione.

***

Quæstio XIII.

An non solum sit valida, sed etiam licita Absolutio, lata sub conditione de futuro?

Affirmat Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 22. §. 1. *num.* 2. ex eo quòd talis modus absoluendi, nullo iure sit prohibitus: ergo.

Negat contrà Nauarrus *loc. cit.* Quia, inquit, absolutio non debet suspensa manere, argument. cap. *Ad hæc quoniam, de Appellat.* ergo non potest sic tradi, absque culpa.

Sed clariùs, & distinctiùs respondeo: dicendum, quod, licèt in rigore iuris loquendo, non sit per se malus, nec iure prohibitus hic modus absoluendi; & ideo, si necessitas, vel vtilitas occurrat, non sit illicitum illo vti: Tamen regulariter loquendo, non est licitus; quia in Ecclesia non est in vsu, neque in iure. Sic Suarez, Alterius, & Filliucius *loc. cit.*

Quæstio XIV.

Quid sit Absolutio simplex; quídque, ad cautelam?

Respondeo quod *Absolutio simplex*, est illa quæ datur simpliciter & sine vlla restitutione homini Censura innodato, de cuius Censuræ valore non est dubium. *Absolutio* verò *ad Cautelam*, est illa, quæ datur sub conditione, *si indiges*; *si contraxisti*, &c. quando Censura ignoratur, aut dubitatur de illa, tunc namque ad cautelam datur ad superabundantiam, vel ad maiorem certitudinem, & tollendam omnem dubitationem, & ideo datur ad eam tollendam si in re est. Imò interdum & si nulla suspicio, aut dubium sit Censuræ contractæ adsit, præmitti solet absolutio Censurarum, ante absolutionem à peccatis, vel ante collationem ordinum, aut Ecclesiastici beneficij, aut alterius priuilegij, ad tollendum impedimentum, si quod fortè subest. Sic omnes. Legantur Sayrus *lib.* 2. *de Censur. cap.* 16. *num.* 7. Couarr. *in cap. Alma mater* 1. *p.* §. 7. *n.* 7. *&* §. 12. *n.* 7. Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 23. §. 1. *n* 9. Suarez *disput.* 7. *sect.* 8. *num.* 12. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *num.* 311. Alterius *lib.* 4. *disput.* 1. *cap.* 4. Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 7. *n.* 2. Ægidius *disputat.* 14. *dub.* 16. & Castro Palao *tom.* 6. *disputat.* 1. *puncto* 11. §. 2. *num.* 4.

Quæstio XV.

Quid sit Absolutio simpliciter; *& quid,* ad reincidentiam?

Respondeo quod Absolutio simpliciter, seu absque reincidentia, est illa per quam tollitur Censura absolutè, & in perpetuum: Absolutio verò ad reincidentiam, illa, per quam tollitur Censura, non in perpetuum, sed ita vt reditura sit, post aliquod tempus vel post aliquem effectum. Qui modus absolutionis valde conueniens, frequens, & vsitatus est. Legantur Suarez *loc. cit. à num.* 16. Filliucius *à num.* 313. Alterius *cap.* 5. & alij communiter.

Quæstio XVI.

Quotuplex sit Absolutio ad reincidentiam?

Respondeo quod duplex. Vna, sic impropriè dicta; altera, propriè. *Prima*, & impropriè dicta, dicitur, & est illa, quæ ex intentione absoluentis non conceditur in perpetuum, sed solum ad

limitatum tempus, vel effectum, quæ frequentius datur, licèt de Censura non constet, nec dubitetur, vt cùm quis absoluitur, vt possit testimonium liberè ferre cap. *Veniens 2. in fine, de testib.* vel, vt possit beneficium obtinere, vt in litteris ad beneficia conferenda solet Pontifex id seruare, & colligitur ex cap. *Apostolica, de Exception.*

Secunda, & propriè dicta, est illa, quæ ex intentione absoluentis datur, non solùm ad limitatum tempus, vel effectum, sed etiam, vt simpliciter valeat, & sit perpetua; sub conditione tamen satisfaciendi, vel aliquid faciendi intra certum tempus, quo transacto, & non impleta conditione appositа, iterum incidatur in eandem Censuram. Sit exemplum. Si à Sede Apostolica absoluatur excommunicatus cum onere, vt intra certum tempus se præsentet Iudici qui eum excommunicauit, aut vt parti satisfaciat, si se præsentauerit, aut satisfecerit, erit absolutus simpliciter & in perpetuum, si secus contigerit, denuo excommunicationis Censura obstrictus erit, & recidentia reseruatur ei cui prima excommunicatio reseruata erat. Sic Suarez, Filliucius, & Alterius *loco cit.* Nauarrus *cap.27. num.46. & 113.* Sylvester *excommunicatio 2.* §.1. Palao *tom.6. disput.1. puncto 11. §.2. num.7.*

Qvæstio XVII.

An qui absolutus est ad reincidentiam, hoc secundo modo, (v.g. ad tres dies, ita vt si intra eos non soluat, reincidat in excommunicationem) *& impleto tempore non potest satisfacere, reincidat in conscientia in excommunicationem?*

Affirmant quidam. Quia prædictus fuit absolutus sub conditione soluendi intra terminum præfixum à Iudice: verbi gratia, intra tres dies: ergo deficiente conditione, quamuis deficiat absque culpa reincidet in conscientia in excommunicationem, ita Suarez *disputat.7.sect.8. num.27.* Filliucius *tractatu 11. cap.10. quæst.4. num.316.* Hurtado *disputat.14. de excommunicat. difficult.3. num.12.* Luysius *lib.2. de Censuris, disputat.24. dub.2.* & apud Dianam, Villalobos *tom.1. tractatu 16. difficult.23. num.6.* Sed certè hic Author potius aliquo modo in contrariam partem inclinat, & ideo pro illa citatur à Machado, *vbi infrà.*

Probabiliùs ergo respondeo: quòd licèt prædictus, ad summum, in foro exteriori reincidat in excommunicationem, non tamen in foro conscientiæ. Quia non est tunc inobediens Iudici, nec contumax: ergo tunc non potest reincidere in excommunicationem, cum hanc nequeat quis incurrere, sine contumacia. Sic Auila *2. parte cap.7. disputat.3. dub.14. concluſ.1. verſ. Petis*, & penes ipsum, Corduba *in sum. quæst.20. punct.3.* Rodriguez *in Bulla*, §.9. *num.58.* & Henriquez *lib.13. cap.29. num.2. in fine, & num.3.* in Glossa *lit. V.* Machado etiam *lib.1. parte 3. tract.2. docum.11. num.5.* & dicunt probabilem æquè, Præpositus *in 3. parte, quæst.1. de Censur. in comm. dub.15. num.113.* & Diana *parte 5. tract.9. resolut.15.* vbi citat etiam Nauarrum *cap.27. num.277.* sed non benè, quia licet de hac materia ibi agat, sed non de hac quæstione. Tenent tamen adhuc, Alterius *lib.4. disputatione 1. cap.5. verſ. Hæc autem absolutio.* Palao *tomo 6. disputatione 1. puncto 11. §.2. numero 8. & 10.* Laymann *lib.1. tract.5. part.1. cap.7. in fine.* Ægidius *disp.14. dub.16. num.216.* & alij.

Qvæstio XVIII.

An excommunicatus ad instantiam Creditoris, donec debitum soluat; satis sit, ad hoc vt non reincidat in excommunicationem, quod Creditor solutionem debiti differat, sine interuentione Iudicis?

Negat Hurtadus *disputatione 14. de excommunic. difficult.3.* his verbis: Vnde excommunicatus, qui non soluit debitum, & absolutus fuit ad reincidentiam ad tres dies, siue omnino absolutè, seu priori modo dicto, siue pro reliquo tempore vltra tres dies sub conditione alicuius absolutè posita, absque aliquo indicante respectum ad culpam, non impeditur à reincidentia in excommunicationem, ex eo quòd pars consentiat, quia consensus partis tantum potest deseruire, vt sic absolutus non peccet non soluendo: quod non sufficit, vt non reincidat, quia reincidit ob antiquam culpam, & vi antiquæ sententiæ, & absque noua culpa requisita, vt defectu conditionis requisiti ad perseuerantiam absolutionis. Hucusque Hurtadus. Pro cuius sententia citat Bonacina, Nauarrum *cap.27. num.25.* Sayrum *lib.1. cap.11. num.20.* & Vgolinum *tab.1. cap.20. §.6. n.5.* Sed ex iis, Nauarrus saltem, oppositum docet, *vbi infrà.*

Sed distinctiùs, & probabiliùs respondeo: esse quidem satis, vt Excommunicatus absolutus ad tempus, non reincidat in excommunicationem, quod Creditor solutionem differat, ante elapsum tempus à Iudice assignatum, & consequenter ante contractam denuò excommunicationem. Ratio est, quia ad impediendum, ne incurratur futura excommunicatio, non requiritur actus iurisdictionis: ergo sufficiet dilatio temporis, aut solutionis à Creditore factæ, etiam sine interuentu Iudicis. Sic Villalobos *tract.16. difficultate 23. num.4.* per hæc verba: Mas quando la parte concede al Iuez que le absuelua *ad reincidentiam*, por quince dias, i antes que se cumpla el termino, lo alarga la parte por otros quince dias, en tal caso hasta que se cumplan todos los treinta dias no incurre la descomunion, como dicen Abad *cap. Præterea, de Appellat.* Deciúsque *ibid. num.4.* Felino *cap. De causis num.2. de offic. legati*; Suarez *disputat.7. sect.8. num.23.* Couarruuias *cap. Quamuis pactum, in principio, num.5.* y Rebufo *in concord. tit. de prorogat. dilationis, gloss.1.* el qual dice que es comun. La raçon es, porque el termino del Iuez fue en fauor de la parte, y assi ella le puede prorogar, &c. Sic ille Necnon Alterius *lib.4. disput.1. cap.5. verſ. ex his sequitur.* Nauarrus *cap.27. num.15.* Gutierrez *de iuram. 1. parte cap.49. num.11.* & Bonacina *disputat.1. quæst.2. punct.4. num.1.*

Secus dicendum est, casu, quo debitor sit excommunicatus ad instantiam Creditoris donec debitum solueret; nam in eo, non est satis quod Creditor solutionem differat, ad certum tempus, vt Debitor censeatur absolutus ad reincidentiam pro tempore prorogato, sed necesse est, vt à Iudice absoluatur cum eadem temporis prorogatione, quia, vt nuper diximus, excommunicatio semel contracta non potest tolli nisi per absolutionem Superioris. Legantur Suar. *loco citato. num.23.* & Alterius *cap.5. citato.*

QVÆSTIO XIX.

An, quando Excommunicatus à iure, vel ab homine, ob iustum impedimentum absoluitur à casu Papali, per eum, qui aliàs absoluere non non posset, debeat, ne reincidat, cessante impedimento, se præsentare Pontifici?

REspondeo debere se præsentare Pontifici, quàm primùm commodè possit: hoc est, quoad forum exterius, intra tempus arbitrio boni viri designandum, nempe postquam præparauit ea, quæ sunt necessaria ad iter faciendum, argum. *l.1. ff. de Iud. delib. cap. De causis, de offic. Deleg.* quoad interius verò totum, relinquitur conscientiæ absoluti. Argum. Gloss. *cap. Significasti 2. de Homic.* vt inquit Nauarrus *cap.27. num.89. & 113.* Addens, quod qui iustum habet impedimentum, arbitrio boniri viri, vt adire nequeant Sedem Apostolicam, vel legatum à latere, possint absolui ab Episcopo si satisfaciant, & iurent, sublato impedimento, se præsentaturos apud Sedem Apostolicam; & nisi se præsentauerint cum commodè poterunt, reincidunt in eandem excommunicationem cap. *Eos qui, de sentent. excommun. in 6.* Sic ille. Et etiam Henriquez *lib.13. cap.29. num.3.* adiungens, quod casu quo vacet Sedes, non liceat diu expectare donec prouisum sit de Pastore. Sylvester *excommunicat.8. §.3.* Alterius *lib.4. disputat.1. cap.5.* & Castro Palao *puncto 11. cit. §.2. num.8.*

QVÆSTIO XX.

An reus absolutus ab inferiori, (ob aliquod impedimentum) à Censura reseruata Papæ, ad reincidentiam; si ante terminum reincidentiæ satisfaciat parti, teneatur adhuc se præsentare Papæ?

AFfirmant, adhuc se teneri ad præsentandum Papæ, Corduba *in sum. casu 60.* & Rodriguez *in exposit. Bullæ, §.9. num.55.*

Sed probaliùs respondeo: in eo casu non teneri se amplius præsentare Papæ. Sic Nauarrus *cap.26. n.26. versu, An autem,* his verbis: Nec obstat quod excommunicatus reincidit in eandem excommunicationem, si non paruerit mandatis Excommunicatoris, quàm citò commodè poterit, per *dict. cap. Eos.* Tum quia non est idem de Confessio peccata reseruata. Tum, quia aliud est teneri ad absolutionem quærendam; aliud reincidere in excommunicationem, si non paruerit. Tum, quia non videtur teneri ad parendum Iudici, si cum parte concordauerit, vel aliàs satisfecerit tantum, quantum debebat coram Deo. Quia mens præfati cap. *Eos.* Illa videtur esse; quæ magis est attendenda, quam verba, præsertim in foro conscientiæ cap. *penult. de reg. iur. lib.6.* & *l. In conditionibus, ff. de condit. & demonst.* Sic meus Nauarr. quem citant, & sequuntur Henriquez *loc.cit.* & Alterius etiam, vbi nostram resolutionem per hæc verba docet, & explicat: si quis tamen ad instantiam partis incurrit excommunicationem reseruatam Papæ, aut Episcopo, & propter aliquod impedimentum absolutus sit ab Inferiori ad reincidentiam, nisi infra mensem satisfecerit, & antequam elapsus sit mensis præstet satisfactionem realem parti, vel cum ea concordauerit, non tenetur amplius se præsentare superiori: quia Superior sic excommunicans præsumitur nolle, debitorem. Vinculo excommunicationis ligatum retinere, nisi quantum expedit in fauorem partis, vt annotauit Nauarrus *in man. cap.26. num.26.* Hucusque Alterius.

QVÆSTIO XXI.

An prædictæ obligationi comparendi Pontifici satisfaciat quis, si id faciat, medio procuratore?

NEgat Vgolinus *de Censur. tab.1. cap.14. §.5. n.4.* quem citat, & sequitur Castro Palao *tom.6. de Censur. disput.1. puncto 11. §.2. num.8.* censentes, esse necessarium quod personaliter se præsentet Pontifici, nec sufficiat medio procuratore.

Sed probabiliùs respondeo: satisfacere, se medio procuratore Pontifici comparendo. Quia iuxta regulam iuris. *Quod per alium facis per te ipsum facere videris:* ergo. Sic Nauarrus *cap.27. num.46.* (non 49. vt leges apud Palaum) ex Caietan. *verb. excommunic. casu 69.* Sayrus *lib.2. Thesauri cap.16. num.13.* Geminianus in cap. *Eos qui, de sentent. excommunic. num.6.* & *ibi* Stephanus Costa *n.16.* Henriquez *lib.17. cap.29. num.3.* his verbis: Et impeditus, qui se aliàs præsentare deberet, non tenetur vice sui mittere procuratorem: & tamen satis est, vt pro obedientia & debita satisfactione suscipienda, mittat procuratorem vice sui, quamuis personaliter ire posset. Sic ille ibi, & anteà *lib.3 pœnitent. cap.9. in fine, lit.O.P.* de quò amplius *infrà, tractatu de excommunicat. disputatione 17. quæstione 67.*

QVÆSTIO XXII.

An Absolutio à Censura habeat in iure formam præscriptam, & determinatam?

REspondeo tanquam certum: non habere, & ideo, eam tantum sufficere, quæ voluntatem absoluentis declaret, vt si diceret: *Ego te absoluo à vinculo excommunicationis, suspensionis, vel interdicti.* Nec enim est necessarium exprimi causam ob quam est incursa, tametsi id sit expediens, vt *infrà tract. de excommunicatione disputat.17. quæst.115.* latius dicemus. Sic omnes Doctores.

De aliis quæstionibus quæ hîc desiderari possunt, videantur à nobis *infrà* dicenda *tractatu de excommunicat. disput.17. per totam.*

TRACTATVS SECVNDVS
DE PRIMA CENSVRA IN SPECIE,
NEMPE:
DE EXCOMMVNICATIONE IN GENERE.

DISPVTATIO I.

De Voce, Definitione, & Diuiſione Excommunicationis.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid nomine Excommunicationis ſignificetur?

RESPONDEO quod Excommunicatio dicitur, à nomine *communio*, & præpoſitione, *ex*; & ita excommunicatio, idem eſt, ac extra communionem: vel, eo quod homo ſeparatur per excommunicationem, à conſortio, ſermone, & conſilio fidelium, vt Couarruuias *in cap. Alma mater 1. parte initio, num. 1.* Viualdus *in Candelab. aureo, tract. de excommun. q. 1.* & alij volunt. Vel eo quod ſeparetur à participatione Euchariſtiæ, quæ per Antonomaſiam dicitur communio, ſeu ſynaxis, iuxta D. Dionyſ. *de Eccleſ. Hierarch. cap. 3.* Sic ex illo, & ex Soto *diſtinct. 22. q. 1. artic. 1. in princip.* docet Henriquez *lib 13. de excommunic. cap. 1. num. 1.* per hæc verba: Nomen excommunicatio, deducitur à communione, quia fideles in Euchariſtiæ participatione maximè vniuntur. Nam olim in primitiua Eccleſia, dum feruor erat in frequentando quotidie communionem, dura pœna erat priuari communione Euchariſtiæ: ſed refrigeſcente feruore erga communionem, adiecit Eccleſia priuationem aliorum Sacramentorum, & bonorum. Sic Henriquez. Cui conſonant Auila *parte 2. de Cenſur. diſput. 1.* Alterius *tom. 1. de Cenſur. lib. 1. diſput. 2. cap. 1.* Sayrus *lib. 1. de Cenſur. cap. 3.* Filliucius *tract. 12. cap. 1. quæſito 1.* Bonacina *diſput 2. de Cenſur. quæſt. 1. punct. 1.* Raſtellius *de Cenſur. quæſt. 8. artic. 1. pag. 145.* Hurtad. *tract. de excommunic. diſput. 1. difficult. 2.* Villalobos *tract. 17. difficult. 1.* Machado *lib. 1. parte 3. tract. 3. docum. 1.* Caſtro Palao *tom. 6. de Cenſur. diſp. 2. punct. 1.*

QVÆSTIO II.

Quibus nominibus fuerit olim appellata excommunicatio?

RESpondeo quod multis. *Primò Medicina*, cap. *multi 2. quæſt. 1. Secundò. Mucro Epiſcopi*, cap. *Viſis 16. quæſt. 2.* Quia eſt cæleſtis, & ſpiritualis gladius Epiſcopi, vt aiunt Concil. Turrian. 2. *canon. 24.* & D. Cyprian. *epiſt. 62. Tertiò Mors*, cap. *Abeſt. 11. q. 3.* & cap. *Per Venerabilem. Qui filij ſint legitimi*, eo quòd per eam priuatur excommunicatus fructibus vitæ ſpiritualis. Et ideo in iure dicitur: *Quartò, Maxima pœnarum*, cap. *Corripiantur. 24. quæſt. 3. Quintò, Nerues Eccleſiaſticæ diſciplinæ*, Clement. 1. *de ſent. excommunic. Sextò, diſtrictio Eccleſiaſticæ diſciplina.* cap. *Nuncius, de decim. Septimò: Virga Apoſtolica, virgáque ferrea*; vt per ipſam confringatur peccatoris ſuperbia, & tradatur in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat. D. Hieronym. *Epiſt. 53. Octauò, Cenſura diuina; exhortatio, & caſtigatio.* Tertul. *in Apolog. cap. 39. Nonò Anathema*, cap. *Conſpiratores.* cap. *Nullus.* cap. *Engeltrudam 3. quæſt. 4.* hoc eſt, execratio, maledictio, & ſegregatio ab aliis. *Decimò* appellata fuit Anathema, Maram Atha. cap. *Guilliſarius 23. quæſt. 4.* & D. Paulus 1. *ad Corinth. 16.* ibi: *Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſit Anathema Maram Atha.* Id eſt, ſit excommunicatus maiori excommunicatione, vſque ad aduentum Domini. Legantur de his vocibus Henriquez *lib. 13. cap. 1. numero 1.* & cap. 20. *in fine.* Suarez *diſput. 8. ſect. 2. à num. 2.* Alterius *lib. 1. diſput. 2. cap. 1.* Filliucius *tract. 12. cap. 1. quæſt. 1.* Bauny *tract. 2. diſput. 1. quæſt. 2. & 3.* Sayrus *lib. 1. cap. 3.* Vgolinus *tab. 2. cap. 33. §. 1.* Ægidius *diſput. 14. dub. 1.* Villalobos, & Machado *loco citato.* Baſſæus *excommunicat. 1. num. 1.* Viualdus *in Candelab. aur. parte 2. tract. de excommunic. num. mihi 15.*

QVÆSTIO III.

Quod nomen ſit Anathema, *Græcum, an Hebraicum; quidque propriè ſignificet?*

AFfirmant eſſe nomen Hebraicum, ſiue Syriacum; ſignificaréque propriè idem, quod deteſtatio, execratio, maledictio, D. Hieronym. *in epiſt. ad Galat. cap. 1.* Alciat. *in cap. Cum non ab homine, de Iud.* Sotus *in 4. diſtinct. 22. quæſt. 1. artic. 1.* & alij. Qui id probant ex Num. *cap. 21.* Vbi poſtquam Hebræi ſubuerterant loca Homorreorum, illa vocarunt, *Horma*, id eſt, *Anathema*, & Ioſue *cap. 6.* cum Hierico eſſet ſubuertenda dixit; ſit ciuitas hæc Anathema, id eſt execrabilis, deteſtabilis. Vnde quia excommunicatus, maledicitur, & arcetur à communione fidelium; ideo dicitur *Anathema*, id eſt, homo execrabilis, & deteſtabilis.

Alij reſpondent eſſe nomen Græcum, ſignificaréque dona ex voto in memoriam accepti beneficij,

Deo

Deo in Templo appensa,& ideo separata à rebus prophanis. Vnde quemadmodum non licebat donaria illa contingere propter honorem Dei, quia illi erant dicata; ita per contrarium excommunicatus, quia à Deo erat separatus,& non licebat cum eo communicare, ideo dictus est Anathema. Ita sentiunt D.Athanas. ad Rom. & D.Chrysost. *ibid. Homil.*16. August. *lib.*4. *quæst. in Num. cap.*40. *&* 41. S.Thom. & Caiet. *in Epist. ad Rom. cap.*9. Couarruuias *in cap. Alma* 1.*p.* §.8. *num.*6. Bauny *quæst.*3. *cit.*

Sed clariùs respondeo: quod hæc vox *Anathema* sit æquiuoca, & sic deriuatur, & à verbo, quod Hebraicè, est idem, quod *execror*, & à verbo,quod Græcè, idem est ac *suspendo*, ideóque sumpta Hebraicè, idem est, ac detestatio, execratio, & maledictio, & debet pronuntiari penultima correpta, *Anathema:* sumpta verò Græcè, idem est, ac donum Deo dicatum, & in templo appensum, & tunc longa penultima est pronuncianda, *Anathema.* Legatur *disput.*8. *sect.*2. *num.*4. vbi hoc modo videtur concordare sententias supra relatas.

Qvæstio IV.

An Excommunicatio in communi, provt includit maiorem,& minorem, rectè sic definiatur: Est Censura, qua homo baptizatus ab aliqua communione Ecclesiastica separatur?

Respondeo rectè sic definiri. Quia *Censura* ponitur loco generis, quia sunt, & aliæ duæ species Censuræ, nempe, suspensio, & interdictum, vt supra *disp.*1.*q.*3. est habitum,reliquæ autem voces ponuntur loco differentiæ, per illas namque differt excommunicatio, à suspensione, & interdicto, vt *loco citato* diximus. Sic D.Thom. *in Addit. quæst.*21. *artic.*1. *ad* 2. Sotus *in* 4. *dist.*22.*quæst.*1. *artic.*1. *vers.Igitur si excommunicat.* Henriquez *lib.*13. *cap.*1. *num* 2.Suarez *disp.*8. *sect.*1. *à num.*1. Alterius *tom.*1.*lib.*1. *disputat.*2. *cap.*3. Vgolinus *cap.*25.*num.*2. Valentia 3.*part.disput.*7.*q.*17. *punct.*1.Filliuc.*tract.*11.*cap.*1.*quæst.*2. *num.*3.Viuald.2. *part.Candelab tract.de excommun.n.*2. Hurtad.*disput.*1. *de excommun. difficult.*1. Machadus *lib.*1. *p.*3. *tract.*3. *docum.*1. Cornejo *de excommun. disputat.*1. *dub.*1. dicens, excommunicationem in communi, ita, vt *suprà*, ab omnibus definiri, quia, quamuis aliqui verbis differant, sensu verò conueniunt.

Qvæstio V.

An Excommunicatio, provt abstrahit à maiori, & minori, priuet fideles quacumque communione, seu communicatione?

Respondeo tanquam certum; non priuare quacumque, sed tantum aliqua, vt constat ex definitione tradita. Pro cuius maiori explicatione aduertendum est, quod duplex detur inter fideles communio, seu communicatio. Altera ciuilis: & altera sacra, seu spiritualis. *Communio ciuilis*, politica, seu naturalis, consistit in actionibus, quæ ad humanam societatem pertinent, & reperiuntur etiam inter infideles, vt est confabulatio, mutua salutatio, & habitatio, communis mensa, & alia huiusmodi, quæ intra limites politicæ societatis, continentur. *Communio verò sacra*, seu spiritualis, est communicatio in rebus spiritualibus; & ordinis supernaturalis, quibus homines ad vitam æternam ordinantur, & diriguntur, & hæc est propria fidelium.

Rursus hæc communio, seu communicatio spiritualis est triplex; *exterior*, videlicet, *interior*, *& mixta. Exterior* purè, est communicatio in eisdem ceremoniis sacris,in assistentia ad diuina officia, & in Sacramentis,& ceteris huiusmodi actionibus, præscindendo à fructu spirituali, qui ex tali communicatione in anima redundat. *Interior* purè spiritualis,est communicatio in gratia, fide, spe, & charitate, per quam sibi inuicem communicant fideles, & tanquam vnius corporis mystici membra, Christi capiti vniuntur. *Mixta* est, communicatio spiritualis,partim externa, vt participatio Sacramẽtorum,vsus sacrificij, & communio in orationibus, ceremoniis, & in aliis officiis, & rebus sacris: & partim interna, vt participatio suffragiorum, & sacrificiorum Ecclesiæ, applicatio orationum communium ad impetrandum à Deo aliquod beneficium, &c. Quibus scitis.

Dico,quod excommunicatio, vt sic, non priuat fidelem interiori communicatione, aut communione; quia ista interior communicatio resultat ex gratia, fide, spe, & charitate; at nulla excommunicatio tollit per se gratiam, & charitatem, cum hoc sit proprius effectus soluis peccati mortalis:ergo. Priuat autem tantum exteriori communicatione, tam ciuili, quàm sacra, seu spirituali, partim interna, & partim externa.Sic Nauar. *cap* 27.*n.*17. Suar. *disp.*8.*sect.*1.*n.*4. Filliuc.*tract.*12.*cap.*1.*q.*2.*num.*4.Alter.*cap.*3.*cit.* Bauny *tract.*2.*disp.*1.*de excomm.q.*1.Tolet.*lib.*25.*cap.*4.Valent. *tom.*4 *disp.*7.*q.*17.*punct.*1. Bonac. *de Censur. disp.*2.*q.*1. *punct.*1.*n.*2. Syluius *in supplem. q.*22.*art.*1. Bassæus *excommun.*1.*num.*2. Cornejo *disp.*1 *de excommunic.dub.*2. *per totum.*Hurtad.*disp.*1.*de excomm.diff.*1.Rastellius *de Censur.in specie, q.*8.*art.*1.Palao *disput.*2.*cit.punct.*1.*n.*3.

Qvæstio VI.

An Excommunicatio maior, sit Censura, quæ priuat fidelem omni Ecclesiastica communione?

Respondeo affirmatiuè.Priuat namque excommunicatio maior hominem baptizatum omni communione,hoc est,tam ciuili seu humana, quatenus ab Ecclesiæ potestate,& voluntate pendet;quàm sacra & præcipuè Sacramẽtorum perceptione. Sic habetur in cap.*Si quem,de sent.excomm.*vbi videtur, quod excommunicatio maior est *illa, quæ à communione fidelium separat; Minor verò, quæ à perceptione Sacramentorum.*Sic enim ait Greg.IX. ibi: *Dicendum est, eum non tantum minori, quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione, quæ à communione fidelium separat esse ligatum.* Ex quo constat, quod excommunicatis maiori excommunicatione, omnis cum fidelibus communicatio interdicitur: excommunicatis verò, excommunicatione minori, sola perceptio Sacramentorum. Sic omnes Doctores. Legantur nuper citati. Et Ægidius *de Censur. disput.*14. *dub.*1. Hurtad. *disput.*1. *de excommunic. difficult.*3.

Qvæstio VII.

An Excommunicatio adæquatè diuidatur in Maiorem, & Minorem?

Negandum videtur. Quia præter excommunicationem maiorem,& minorem, datur excommunicatio maxima:ergo excommunicatio non diuiditur adæquatè in maiorem, & minorem.Antecedens probatur,quia Anathema est excommunicatio, & tamen non est minor, cum priuet omni fidelium communicatione:nec est maior, vt colligi videtur ex cap.*Nemo Episcoporũ* 11.*q.*3.& ex cap.*Engeltrudã* 3.*q.*4.ergo,&c.

Sed vt certum respondeo: affirmatiuè. Quia ita colligitur ex cap.*Si quem, cit.* & cap.1. *de exceptionib. in 6.* vbi Glossa *verbo, speciem.* Sic ait: Hoc ideo dixit, quia

quia duplex est excommunicatio, altera autem ab agendo repellit, scilicet maior: altera non, scilicet minor. Sic Glossa, cui consentiunt omnes Doctores.

Vnde ad rationem dubitandi, negandum est antecedens, ad cuius probationem, negandum est, quod Anathema, non sit excommunicatio maior, quia verè identificatur cum illa, quoad totalem priuationem communionis Ecclesiasticæ, solúmque differt ab illa, penes solemnitatem, quia fertur candelis accensis, & extinctis, ac pulsatis campanis, textus autem in probationem antecedentis adducti loquuntur de excommunicatione minori. Legantur Suarez *disput.8. sect.2. à num.2.* Henriquez *lib.13. cap.2. à n.2.* Nauarrus *cap.27. num.2. & 24.* Hurtad. & Cornejo *disput.1. de excommunicat. dub.3. in princip. & q.2. & 3.* Vbi benè probat, quod omnes communicationes maiores sint eiusdem speciei infimæ, eiusdémque rationis essentialis, cum omnes priuent omni communicatione: & etiam omnes excommunicationes minores sint quóque eiusdem speciei infimæ, & eiusdem rationis essentialis, cum omnes separent ab eadem omnino communicatione in perceptione Sacramentorum.

Qvæstio VIII.

An, quando absolutè à iure, vel ab homine imponitur excommunicatio, & non additur, Maior, *vel* Minor, *intelligendum sit de excommunicatione maiori?*

NEgandum videtur. Quia multi sunt Canones, in quibus nomen excommunicationis absolutè, & sine addito pronuntiatur, & tamen non potest intelligi de maiori excommunicatione, vt cap. *Significauit.* & cap. *Nuper, de sent. excomm.* & cap. *Cum excomm.* cap. *Ad mensam*, cap. *Si quis frater* 11. *q.3.* ergo.

Sed vt certum respondeo: iam nunc intelligendum esse de excommunicatione maiori. Quia sic definiuit Gregor. IX. in cap. *Si quem, de sent. excomm.* per hæc verba: *Si quem sub hac forma verborum, illum excommunico, vel à simili, à Iudice suo excommunicari contingat, dicendum est, eum non tantum minori, quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione, quæ à communione fidelium separat, esse ligatum.* Sic totus textus. Addo quod excommunicatio vt sic, analogicè dicitur de maiori, & minori: at sic, quod analogum per se sumptum stat pro famosiori significato: ergo excommunicatio per se sumpta stare debet pro excommunicatione maiori, quæ est excommunicatio simpliciter, cum absolutè priuet omni communicatione fidelium, & non pro excommunicatione minori, quæ est excommunicatio secundum quid, cum solum priuet particulari quadam communicatione. Sic Ioann. Monachus in Glossa *Extrauag. 1. de sent. excomm. verb. excommunicamus.* Maior *in 4. dist. 18. q.1.* Nauar. *in tract. de dat. & promiss. not. ab. 4.* Couar. *in cap. Alma mater 1. p. §. 8. num 5.* Abbas *in cap. Si quem, cit.* Suarez *disput. 3. sect. 2. n 9 & disput. 8 sect. 3. n. 3.* Sayrus *lib 1. cap. 4. n. 19.* Salas *de legib. disput. 5. sect. 1. num. 23.* Auila *p. 2. disp. 2. dub. vnico.* Alterius *tom. 1. lib 1. disput. 2. cap. 2.* Ægidius *disputat. 14. dub. 1. num. 5.* Filliucius *tractatu 12. cap. 1. quæst. 3. dicto 3. num. 8.* Hurtadus *disput. 1. de excommun. diff. 3. vers. Addimus.* Syluius *in suppl. quæst. 21. artic. 1. & 3.* Tolet. *lib. 2. cap. 5. n. 1.* Bassæus *excommunicatio 1. num. 3.* Cornejo *disput. 1. de excommunic. dub. 4.* Bonacina *de excommun. disput. 2. punct. 1. num. 2.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 2. num. 3.* Laymann *tract. 5. parte 2. cap. 1. de excommun. n. 1* Palao *disp. 2. punct. 2. num. 3.* Laymann *lib. 1 tract. 5. part. 2. cap. 1. num. 1.* & alij communiter. Qui ad rationem dubitandi respondent, quod in dictis capitibus, & in aliis, in quibus agitur de excommunicatione minori, apertè ex antecedentibus, & subsequentibus verbis, colligitur sermonem esse de minori excommunicatione, & sic non mirum quod de illa ibi intelligatur.

Qvæstio IX.

An Excommunicatio maior, in aliquas alias species, seu modos excommunicationis, diuidatur?

REspondeo affirmatiuè. Nam primo diuiditur, in eas excommunicationes, quæ sunt à iure, & ab homine. Excommunicatio *à Iure* est illa, quæ continetur in iure canonico, aut fertur per modum legis, qualis est excommunicatio lata à Concilio, vel ab Episcopo Romano per statutũ perpetuum, quod continetur in Extrauagantibus, Clementinis, Bullis, aut decretis Pontificum. Excommunicatio vero *ab homine*, est illa quæ per aliquem Iudicem Ecclesiasticum fertur in reum per modum mandati, seu sententiæ temporariæ. Est autem in vtramque, hæc differentia, quod excommunicatio à iure perseuerat, etiam mortuo eius authore Excommunicatio vero ab homine; minimè. Nam mortuo eius authore aut deposito ab officio, moritur; aut cum excommunicatis, vel cum causa excommunicationis expirat. De quo diximus *tract. 1. disput. 1. quæst. 11.*

Rursus Excommunicatio diuiditur in excommunicationem latæ sententiæ; & ferendæ, seu comminatoriæ. Prima, ipso iure, seu facto incurritur, absque vllius sentẽtiæ expectatione: Secunda verò, non ligat statim, sed desideratur sententia. De qua etiam *suprà.*

Deinde Excommunicationis alia est iusta, alia iniusta. Iusta est illa in qua nulla circunstantia desideratur, earum, quas postulant Canones, ne sit iniqua, qualis erit, vt feratur à legitimo iudice, iuxta legem & præceptum Ecclesiæ, iuris ordine seruato, cum intentione debita, &c. Iniusta è contra est illa, cui deest aliqua ex circunstantiis, excommunicationi iniustæ assignati; talis erit, si timore terreno, si contra ordinem iuris, si propter odium alicuius, vel ad fauorem, sine iusta causa infligatur.

Denique Excommunicatio diuiditur in validam, & inualidam. *Valida* est, quam Ecclesiæ leges non irritant. *Inualida*, quam, irritam leges Ecclesiæ decernunt. Estque talis maximè in his casibus. *Primò* dicitur nulla, si feratur post appellationem legitimam. *Secundò*, si continet intolerabilem errorem: veluti, si propter bonum opus, aut culpam venialem, & non mortalem inferatur. *Tertiò*, si non feratur à Iudice proprio rei. *Quartò*, si à Iudice suo lata sit, sed excommunicato. *Quintò*, quando excommunicatio fertur contra subditum contra sui priuilegij tenorem. *Sextò*, si in ferenda excommunicatione non seruetur ordo necessarius iuris. *Septimò*, si quis excommunicet aliquem, eo quod non det id, quod de iure dare non debet. De his & aliis casibus vsque ad 12. non vsque ad solos quinque, vt ait Alterius) tractat Glossa *in cap. Præsenti, de sentent. excomm. in 6. verb. Ad cautelam.* Quos ad quindecim multiplicat Syluester *excomm 2. §. 1. & 2.* Legantur etiam pro tota hac quæstione Couar. *in cap. Alma 1 p. §. 7. num. 5. & 11.* D. Th. Palud. Maior, & Durand. *in 4 distinct. 18.* Nauar. *cap. 27. à num. 3.* Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 1.* Caiet. *22. quæst. 70. artic. 4.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disput. 1. cap. 5. per totum.* Bauny *disput. 1. de excommun. q. 4. pag. 70.* Filliucius *tract 12. cap. 1. quæst. 4.* Auila *2. part. cap. 1. disp. 2. & cap. 6.* Sayr. *lib. 1. cap. 4.* Tolet. *lib. 2. cap. 4.* Bonacina *disput. 2. de Censur. quæst. 1. punct. 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 2. num. 2.*

Hic aliqui tractant de causis, efficienti, formali, materiali,

materiali, & finali, excommunicationis, repetendo iterum easdemmet quæstiones & difficultates, quas tractatu de Censuris in communi enodauerunt. Quapropter, ne nos in eamdem incidamus Censuram, ad ea, quæ Tractatu primo latè diximus vos remitto.

DISPVTATIO II.

De Pœnis, seu Effectibus, quasi in communi, Excommunicationis maioris?

Qvæstio Prima.

Quot, & quæ sunt pœnæ, vel effectus, quos infert excommunicatio maior in Excommunicatum?

Respondeo quod licèt pœna, damnum, seu effectus adæquatus huius Censuræ, sit vnicus tantum; nempe, totalis priuatio Ecclesiasticæ communicationis, vt constat ex definitione illius tradita *sup. disp. 1. q. 6.* quia tamen in illa communicatione, qua excommunicatus maiori excommunicatione priuatur, plura includuntur bona, inter se valdè diuersa; vt liquet ex habitis supra *qu. 5.* ideo per respectus ad illa bona, plures distinguuntur effectus inadæquati, & sunt numero duodecim.

Primus igitur effectus maioris excommunicationis est priuatio communium suffragiorum Ecclesiæ. *Secundus* est priuatio participationis Sacramentorum', tam actiuæ quàm passiuæ. *Tertius* est, priuatio rerum sacrarum & diuinarum. *Quartus* est, priuatio, & inhabilitas ad Ordines ecclesiasticos, & actus illorum. *Quintus* est, priuatio, & vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ. *Sextus* est, Inhabilitas ad exercendos actus legitimos in iudicio. *Septimus* est Incapacitas ad conferenda beneficia Ecclesiastica. *Octauus* est Incapacitas ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, & fructus illarum. *Nonus* est Incapacitas ad obtinendum Rescriptum. *Decimus* est Priuatio communicationis ciuilis cum alijs fidelibus. *Vndecimus* est Quod Excommunicatus per integrum annum, fit suspectus de hæresi. *Duodecimus* est. Quod Clericus, qui excommunicatus ministrat solemniter in ordine sacro fit irregularis. De his ergo omnibus effectibus in particulari est nobis agendum, disputationibus sequentibus, cum D. Thoma *in add. q. 23.* Scholasticis *dist. 18.* De quibus etiam agunt Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. & 4.* Ledesma *q. 25.* Victoria *in sum. tit. de excom.* Caiet. *quodlib. 2. q. 12.* Tabiena *excom. 1.* Sylu. *3.* & Angel. *vlt.* Nau. *c. 27. à n. 17.* Couar. *in cap. Alma. 1. p. §. 6. & alibi.* Castro *verb. Excommun.* Nicol. Ploue *de excom. §. de 2.* D. Anton. *3. p. tit. 25. c. 72. aliàs 76.* Polancus *in director. fol. 77.* Ioan. Lign. *tr. de Cens. §. 23.* quos omnes refert Henriquez *lib. 13. c. 4. in princ. Gloss.* Suarez *de Cens. à disp. 9.* Filliuc. *tr. 12. à c. 2.* Alterius *tom. 1. lib. 1. à disp. 5. & lib. 2. à disp. 1. vsque ad 8.* Ægidius *disp. 14. à dub. 4. vsque ad 13.* Bonacina *disp. 2. de Censur. q. 2. per octo puncta.* Bauny *de Censur. tr. 6. disp. 7. per totam.* Hurtadus *tr. de excommun. à disp. 2. vsque ad 12.* Layman *tr. 5. part. 2. c. 2. & 3.* Auila *part. 2. c. 6. à disp. 1. vsque ad 11.* Corneio *tr. 5. de excommun. à. disp. 10. per totam.* Llamas *1. parte Method. cap. 9. per totum.* Viualdus *2. parte Candel. vbi de excommunic. à numero 81. pag. mihi 21.* Pater Vasquez *tract. de excommun. à dub. 2. vsque ad duodecimum.* Villalob. *tractat. 17. à diff. 3. vsque ad decimam quintam.* Bassæus *excommunicat. 3. per totam.* Machado *libro 1. parte 3. tract. 3. à docum. 4. vsque ad decimum octauum.* Toletus *libro 2. cap. 11. 12. & 13.* Angles *quæst. vnica de excommunicat. ab artic. 3. pag. mihi 36.* Castro Palao *tom. 6. oper. moral. disputatione 2. à puncto 6. vsque ad vigesimum.*

Qvæstio II.

An Excommunicatio maior inducat dictos effectus in Excommunicatum, iure diuino, an Canonico?

Affirmant inducere effectum saltem prohibentem communicationem in diuinis, Couarru. *in cap. Alma. 1. par. §. 1.* & Vasquez *de excommun. dub. 7.* Quia putant hanc communicationem prohibitam esse à Christo Domino, illis verbis: *sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Matt. 18.*

Sed omnino oppositum respondeo, dicendum quod omnes absolutè effectus excommunicationis inducantur ab illa iure humano, non diuino. *Primum* constat, ex cap. *Excommunicatos. 11. q. 3.* vbi Calixtus Papa sic ait: *Excommunicatos quoscumque à Sacerdotibus, nullus recipiat, ante vtriusque partis iustam examinationem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec Aue eis dicat: quia quicumque in his, vel alijs prohibitis, scienter excommunicatis communicaucrit, iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiacebit.* Sic Pontifex, cuius verba etiam refert, sed non ita fideliter, Bauny *tr. 6. disp. 7. q. 1. pag. 248.*

Secundum etiam patet. Quia longè probabilius est, quod excommunicatio etiam quoad effectum priuandi excommunicatum communicatione in diuinis, non est instituta iure diuino, sed humano vt diximus supra *tract. 1. disp. 2. q. 5.* cum Suario, Filliucio, & aliis authoribus ibi adductis.

Qvæstio III.

An Excommunicatio inualida etiam inducat in Excommunicatum præfatos effectus?

Affirmat, apud Dianam, Valerus *in differ. vtr. fori. verb. Excommunicatio differ. 8. per totam.*

Sed tanquam certum, respondeo: quod non. Quia sententia nulla, non est sententia: ergo excommunicatio nulla, nec in foro interiori, neque in exteriori suos operatur effectus; dummodo publicentur nullitatis causæ, vt sic euitetur scandalum. Sic Nau. *cap. 27. numero 3. fine.* per hæc verba: Iniusta verò inualida, seu nulla (*intellige, excommunicatio*) nihil aliud operatur in foro interiori, nec exteriori, quàm quòd obligat excommunicatum ad seruandum eam, quoad populus sibi persuadeat, aut debeat persuadere causas nullitatis ad euitandum scandalum, vt diximus, in cap. *Cum contingat. de rescrip. remed. 2. & in d. cap. pen. de sentent. excommun.* Sic ille. Et etiam Auila *2. parte, cap. 6. disputatione 1. dub. 1. in fine.* Gutierrez *Can. quæst. cap. 4. numero 36.* Mexia *in l. Regia Toleti, de los proprios, y rentas. part. 5. fundam. 2. à num. 28.* & penes ipsum, Palud. D. Anton. Gabriel, Syluius, Turrianus & alij, quos omnes citat ac sequitur Diana *part. 5. tract. 9. resol. 26.*

Qvæstio IV.

An Excommunicatio iniusta, sed valida, habeat suos effectus?

Respondeo tanquam certum: habere. Quia talis excommunicatio est verè, & propriè ex-

communicatio, cum non differat quoad essentialia ab excommunicatione iusta: ergo debet habere omnes suos effectus, tam in foro interiori, quàm exteriori. Sic Nauarr. & Auila *loc. cit.* & Diana *loc.cit.resol. 27.* de quibus etiam diximus *sup. tract. 1. disput. 7. quæst. 12.* vbi etiam tractauimus, quid dicendum in casu, quo excommunicatio est iusta secundum allegata, & probata, qui tamen excommunicatur re vera est innocens.

Qvæstio V.

An olim, iure antiquo, omnes excommunicati maiori excommunicatione, erant vitandi?

Respondeo tanquam certum, affirmatiuè. Quia ita statutum à iure erat; vt patet ex Can. *Excommunicatos*: quem *quæst. 2.* retuli. & ex Can. *Cum non ab homine. de sent. excommun.* vbi ita ait Clemens III. *Consultationi tuæ taliter respondemus, quod à communione illius, qui prosacrilega manuum iniectione in Clericum, in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus non sit, debes abstinere: nisi fortè id tibi soli pateret, in quo casu ipsum priuatim tantummodò euitabis, quandiù ab Ecclesia toleratur: vt saltem verecundiæ rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur.* Sic Clemens. Iuxta cuius decretum, olim omnes excommunicati maiori excõmunicatione vitandi erant, ita tamen, vt publici excommunicati, publicè; occulti vero, occultè vitandi essent. Sic omnes fatentur. Legantur Ægidius *disp. 14. de Censuris, dub. 2. num.* 8. Auila *2. p. cap.6.disp.2. dub. 1.* Hurtad. *disp.2.de excom. diff.* 3. Bauny *de Censur. tract. 1. q. 13. pag.* 63. Henriquez *libro 13. capite 5. numero 1.* Couarruuias *in cap. Alma. 1.p. §. 2.n. 6. & 7.*

Qvæstio VI.

An nunc, iure nouiori, solùm & necessariò, sint vitandi, omnes notoriè excommunicati, iuxta decretum Basilienf. Concilij: aut iuxta Concilium Constantiense, solummodò Excommunicati nominatim denunciati, & notoriè percussores Clericorum?

Affirmant esse à nobis vitandos omnes notoriè excommunicatos, licèt non sint denunciati, neque notoriè percussores Clericorum, iuxta decretum latum à Concilio Basilienfi *sess.* 20. ad finem vndecimo Calend. Februarij, anno Domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo quinto. Abbas *in Clem. 2. de sent. excomm.* Felin. *in cap. Rodulphus. de Rescript. num.* 39. quos citat, & sequitur Sylvest. *excommunicatio 5. numero 9.* Nauarr. *de pœnit. dist. 6. cap. 1. §. laboret. n. 10.* & in *Manuali cap. 27. n.* 35. Couarr. *cap. Alma mater. 1. part. §. 2. num.* 7. Vgolinus *tab. 1. capite 13. §. 7. numero 7.*

Quorum fundamentum est. Quia decretum Concilii Basilienfis, fuit posterius tredecim fere annis, aut secundum alios trigesimo interiecto, decreto Concilii Constancienfis: at sic est, quod Concilia posteriora mutant decreta priorum, quantum ad mores: ergo.

Sed, iam vt certum respondeo: Nunc solummodò esse vitandos duo genera Excommunicatorum, videlicet eos, qui expresse, specialiter, & nominatim, sunt denunciati; & eos qui notoriè percussores Clericorum fuerint, quamuis denunciati non sint: non obstante decreto dicti Concilii Basilienfis, etiamsi postea fuerit innouatum in Concilio Lateranenfi à Leone X. *sess. 11.*

Probatur, *Primò* ab aliquibus. Quia hac in re standum est potius decreto Concilii Constantienf. quàm Basilienfis & Lateranenf. licèt decretum horum fuerit posterius. Primò, quia Concilium Basilienfe non potuit abrogare, aut restringere decretum Constancienfis, cum ad hoc potestatem non habuerit, nec in hoc fuerit à Nicolao V. approbatum, vt benè Suarez probat. Decretum etiam Leonis X. quo videbatur decretum Basilienfis confirmari, solum fuit pro Gallis, vt etiam probat Suarez cum aliis: ergo.

Secundò. Quia dato, quod prædicta Basilienfis, & Lateranenf. Concil. constitutio, esset legitima, & vniuersalis, adhuc standum est nunc Constitutioni Constancienf. Concilij, quia illa vniuersali consuetudine abrogata est; & hæc generali applausu recepta, & praxi totius Ecclesiæ approbata, cum videamus apertè per totam Germaniam, Galliam, & Angliam Catholicos, sine vllo scrupulo cum notoriis hæreticis, & consequenter cum notoriis excommunicatis communicare, & conuersari. Et ideo sic tenent D. Anton. *3. part. tit. 25. cap. 3. & tract. de Censur. cap. 83. aliàs de excomm. cap. 79.* Caiet. *verb. excomm. minor.* & *22. q. 12. art. 2.* Victoria *de excomm. n.* 10. Adrian. *in 4. in materia de Euchar. q. penult. & de Clauib. q. 3.* Maior *in 4. dist. 18. q. 3.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4.* Turrecremata, *qui interfuit Concilio Basilienf. 2. p. sum. Eccles. cap. 100.* Gutierrez *lib. 1. Canon. cap. 1.* qui & refert, hoc ipsum tenuisse postea Sylvestrum *in conflatorio Epistolarum*, postquam vidit in Turrecremata illud decretum Basilienfe conditum fuisse, postquam Eugenius VI. reuocauerat idem Concilium. Sic etiam tenet Doctissim. Nauarr. *in nouis impress. cap. 9. num. 8. in fine. & cap. 27. n. 35. in fine. & de Oratione, cap. 22. Miscell. 2. num. 5.* Suarez *disp. 9. sect. 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 5. num. 1. & 3.* & penes ipsum, vltra fere omnes citatos, Petrus Soto *de excomm. lect. 3.* Ledesma *q. 25. art. 1. col. 3.* Medina *C. de pœnit. tract. 2. q. de Confess. facta excommunicato.* Taper *art. 1. contra Luther.* Angel. *excomm. 8. §. 7.* Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin.* Corduba *lib. 3. q. 6. & casu 142.* Frat. Medina *lib. 1. instruct. cap. 11. §. 7.* Cano, Peña, & alij. Sic deinde Viualdus *de excommun. n. 70. & 74.* Angles *dist. 18. q. vnica, art. 3.* Alterius *libro 1. disp. 6. cap. 1.* dicens, nunc non esse authorem, qui ab hac sententia recedat. Driedo *de libert. Christ. pag.* 88. Ægidius *disp. 14. dub 2. num. 9.* Auila *part. 2. cap. 9. disp. 2. dub. 1.* Bauny *de Censur. in communi, q. 13. pag.* 63. Hurtadus *disp. 2. de excomm. diff. 3.* Corneio *disp. 10. de excomm. dubio vlt. pag. 708.* Bonac. *disp. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 2. & disp. 8. q. 2. punct. 1. n 9.* Filliuc. *tr. 12. c. 2. à num. 39. & tract. 13. num.* 63. Vasquez *de excommun. dub. 2. à num. 5. vsque ad nonum.* Layman. *tract. 5. part. 2. cap. 4. in principio.* Llamas *1. p. method. cap. 9. §. 12. & 21.* Villalob. *tom. 1. tract. 17. diff. 3. num. 1.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 3. num. 1.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 9. num. 3. 4. & 5.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 21. q. 1.* Palao *disp. 2. punct. 4. n. 5.* Miranda *in Manuali Prælator. tom. 2. q. 35. art. 5. concl. 2.* & alij communiter. Qui omnes ex dicta extrauag. colligunt, & vt iam certum docent, nullum excommunicatum esse necessariò vitandum, quamuis certò constet incurrisse excommunicationem à iure, vel ab homine, siue specialiter, siue generaliter latam, si non sit nominatim declaratus excommunicatus (imò & denunciatus vt *infra*) aut publicus percussor Clerici, itaut adeo notoriè constet in excommunicationem latam à Canone incidisse, quod eius factum non possit aliqua tergiuersatione celari: nec aliquo suffragio excusari.

***

Qvæstio

Qvæstio VII.

An qui expressè, & nominatim est declaratus excommunicatus, sit necessariò vitandus, antequam denuncietur, seu vt excommunicatus publicetur?

Affirmant Adrianus *in 4. in materia de Confessione, quæst. 9.* Medina *C. de Confess. quæst. de Confessione Confessori excomm. scient. facta,* & Petr. de Soto *lect. 6. de Confess. & lect. vltima de excomm. §. Iam verò.* Ita dicens: tamen post declarationem Concilij Constancienſis certè omnibus consideratis, tutò credere possumus, tantum incurri hanc excommunicationem (*intellige, minorem*) ex participatione cum excommunicatis; ex participatione (inquam) illicita, hoc est, vel cum nominatim excommunicati sunt, vel denunciati, extra casus illos, in quibus permittitur participatio: vel etiam per participationem cum illo, qui manus violentas iniecit in Clericum, & excommunicationem incurrit tam apertè, vt nulla possit tergiuersatione celari. Hunc enim Concilium Constancienſe declarauit vitandum sicut nominatim excommunicatum. Huc vsque Pet. Soto.

Sed probabilius longè respondeo dicendum, quod excommunicatus à iure, quantumuis publicus, nullo modo est necessariò vitandus, donec sit nominatim denunciatus, excepto casu percussionis notoriæ, Clerici, vt est supra habitum. Idemque est dicendum, loquendo de excommunicato per sententiam generalem, siue specialem; neque enim hic est vitandus, donec vt excommunicatus publicetur, & nominatim declaretur, proprio expresso nomine, aut officio, vel in templo, vel affigeudo literas in publico loco, iuxta dicta supra *tract. 1. disp. 7. q. 22*

Ratio est. *Primò.* Quia consuetudo sic declarauit, & acceptauit dictam Concilij Constantienſis Extrauagantem. *Secundò.* Quia huic declarationi fauent, & satis, verba dicta decreti, tàm Constancienſis quàm Basileenſis: nam postquam dixit, quod ratione Censuræ, aut excommunicationis generalis, nemo teneretur vitare excommunicatum, addit: *Nisi sententia, vel Censura huiusmodi fuerit in, vel contra personam, Collegium, &c. à Iudice publicata, vel denunciata specialiter & expressè:* ergo ex dicto decreto, clarè colligitur, quod vt quis vitetur, necessariò debeat esse nominatim denunciatus. Ex quo etiam constat, quod ille, cui data est Censura excommunicationis in scripto contra aliquem, vt eum denunciet, non teneatur illum vitare ante factam denunciationem. Sic Nauar. *in Manuali, cap. 27. num. 35.* (non 52. vt leges apud Suarium) *vers. Nota primò. &c. & in d. cap. 1. de pœnit. dist. 6. §. laboret. num. 22. aliàs 23.* Couarru. *in cap. Alma mater. 1. part. §. 2.* (non 6. vt inuenies apud Auilam) *num. 7. vers. Quarto ex eadem.* Henriquez *lib. 13. cap. 5. num. 3. in fine.* Suarez *disp. 9. sect. 2. n. 8.* Vasquez *de excomm. dub. 2. num. 10.* Ægidius *disp. 14. dub. 2. n. 10.* Auila *2. part. cap. 6. disp. 2. dub. 3. concl. 2.* Sanchez *in sum. lib. 2. à num. 4.* Caiet. *verb. Absolutionis impedim.* Sylueſt. *excomm. 5. num. 24.* Gutierrez *lib. 1. Can. c. 1. n. 29.* Vgol. *§. 7. cit. n. 7.* Hurtad. Bauny, & alij supra citati. Luysius etiam *lib. 2. de Censur. disp. 9. dub. 2.* Villalob. *loc. cit. n. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 6. c. 2.*

Qvæstio VIII.

An ille, qui de hæresi, aut de crimine, cui constat annecti excommunicationem, est denunciatus; statim sit vitandus, tanquam nominatim excommunicatus?

Affirmant quidam Doctores. Quia (inquiunt) cum sit manifestum hæresi esse annexam excommunicationem; perinde est aliquem hæreticum denunciare, aut declarare, ac excommunicatum. Sic Suarez *disp. 9. de Censur. sect. 2. num. 10.* his verbis: Denique aduertunt Couarru. *d. §. 2. num. 6.* & Soto *dist. 1. q. 5. art. 6. dist. 13. q. 1. artic. 3. dist. 22. q. 1. art. 4.* Satis esse, vt aliquis censeatur nominatim excommunicatus, quod in eum lata, & publicata sit sententia declaratoria criminis commissi, cui iure ipso annexa est excommunicatio: quando videlicet, tale ius certum, & indubitatum est, nam tunc perinde est, declarare illum commisisse tale crimen, ac declarare incurrisse Censuras illi crimini annexas: imò is videtur scopus talis sententiæ declaratoriæ. Ita Suarez. His authoribus addi possunt Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 15. num. 4. & lib. 13. de excomm. cap. 5. num. etiam 4.* & penes ipsum *lit. Z.* Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. de ordin. pag. 113.* & Bannes *2. 2. q. 12. art. 2.* Ita etiam Metina *C. de Confess. quæst. sup. cit. §. Per hæc patet.* Gutierrez *q. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 42.* & Rodriguez *tom. 1. sum. cap. 82. in sect. edit. n. 6. & in Bulla §. 9. numero 28.* His addi possunt Auila *2. part. capite 6. dub. 3. vers. Sed est primo notandum post 3. concluſ.* Villalob. *tractatu 17. diff. 3. numero 4.*

Sed probabilius respondeo: Non esse vitandum donec expresè denuncietur excommunicatus, quia quoad vsque id fiat, non censetur nominatim excommunicatus. Ratio est. Quia in decreto vtriusque Concilii Constanc. & Basileenſ. expresè dicitur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi Censura fuerit à Iudice denunciata contra personam, &c. specialiter, & expresè: at quoties quis denunciatur de solo crimine, cui constat excommunicationem annecti, non est denunciata Censura specialiter, & expresè, sed solùm virtute, & per quandam consequentiam: ergo. Sic optimè Sanchez *libro 2. sum. capite 9. numero 4. & sequenti,* & penes illum, Nauarr. *capite. Quando. de consecr. dist. 1. latinè in 1. edit. cap. 22. n. 6. & in 2. in Miscell. 47. de orat. numero 2.* & Graffius *in 1. part. decis. libro 4. capite 11. in fine.* His addi possunt. Hurtadus *disputatione 2. de excommunic. diff. 3. vers. Addimus.* Filliuc. *tractatu 13. capite 4. quæst. 5. & 6.* Bauny *tractatu 1. de Censuris, quæst. 13. pag. 63.* Alterius *tom. 1. libro 1. disputatione 6. capite 2. vers. Hæ rationes.* Bonacina *disputatione 2. quæstione 2. puncto 1. §. 1. numero 2. vers. Aduertendum.* Ex dictis colligens, quod si Pontifex excommunicet Titium cum fautoribus suis, Titium vitandum esse, non verò fautores, quia non sunt denunciati. Reginaldus *libro 1. numero 118.* Viuald. *de excommunic. numero mihi 75. versu, Pro cuius constitutionis.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 3. n. 3.* Diana *parte 5. tract. 9. resol. 62.* Palao *puncto 4. cit. numero 5.*

Qvæstio IX.

An, vt quis teneatur vitare excommunicatum iam denunciatum, sufficiat dubium; aut saltem, quæuis fama dictæ denunciationis?

Respondeo: Neutrum horum sufficere; sed necessariò requiri adeo publicam famam, vt conferat, notitiam certam moraliter dictæ denunciationis. Quia intentio dictæ Extrauagantis Concilij Constant. fuit omnino dubia, & solum obligare in re certa. Sic Suarez *disp. 9. sect. 2. n. 9.* Filliuc. *tract. 13. c. 4. quæst. 6. numero 4.* Nauarr. *libro 5. concil. de sentent. excommun. consil. 54.* Bonacina *disputatione 2. de Censuris, quæstione 2. puncto 1. §. 1. numero 9. vers. Sed modo.* Hurtadus *disputatione 2. de excommunication. difficultat. 3. versu, Addit Suarez.* Qui & notat, quod idem quod dictum est, de his excommunicatis, videlicet,

quod non sint necessariò vitandi, quo vsque denunciati sint, etiam sit verum de suspensis & interdictis, non solùm personis, sed etiam locis, vt constat ex ipsamet Extrauaganti citata. Sed qua ratione sit intelligendum, vt habeat verum, hoc additum dicemus tract. de suspensione, & interdicto.

Qvæstio X.

An qui notorietate iuris, est notorius percussor Clerici, sit excommunicatus vitandus?

Respondeo tanquam certum; Non esse vitandum; nisi aliàs sit etiam notorius percussor Clerici, notorietate facti. Quia id expresè habetur in dicto Decreto Concilij Constanc. Vbi hanc notorietatem facti, eiusque euidentiam requirit ad tollenda dubia, & ad pacandas fidelium conscientias, ne pro quolibet dubio cogerentur euitare excommunicatos, & subirent peccandi periculum. Sic Suarez *disp. 9. sect. 2. num.* 11. Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 3.* per hæc verba: Aduertendum tamen est, aliquem dici posse notorium Clerici percussorem dupliciter. Primò, notorietate iuris. Secundò, notorietate facti. Notorietas iuris contingit, quando quis confessus est in iudicio se Clericum percussisse, aut quando fama constat ipsum percussisse Clericum. Notorietate facti contingit, quando aliquis percussit Clericum in præsentia multorum, itaut percussionem nequeat vlla tergiuersatione celare, nec aliquo suffragio excusare. Hoc posito assero, illum, qui notoriè percussit Clericum notorietate iuris, non esse excommunicatum vitandum, sed illum dici vitandum, cuius percussio notoria est, notorietate facti, itaut non possit suam percussionem vlla tergiuersatione celare. Sic ille. Hurtadus *disp. 2. de excomm. diff. 3. vers. Circa posteriores.* Palao *disp. 2. punct. 4. num. 7.*

Qvæstio XI.

An vt percussor Clerici sit excommunicatus vitandus, sit necessum, quod & percussio sit coram multis testibus; & quod nulla possit tergiuersatione celari, aut excusari?

Respondeo tanquam certum: vtrumque esse necessarium, vt constat ex citata Extrauaganti, & nuper habitum est. Requiritur ergo in primis aliquis numerus testium, de quarum quantitate *infra* dicemus, & requiritur deinde, quod nulla possit tergiuersatione celari, aut excusari. Vnde si percussor possit percussionem à se factam aliquo titulo, aut apparenti indicio, ac suffragio excusare, non diceretur, aut esset excommunicatus vitandus. Continget autem hoc si percussor excuset se dicendo, percussisse illum titulo defensionis; aut nesciuisse illum esse Clericum, eo quod habitum Clericalem non gestaret: aut se ioco percussisse, aut alio modo quo percussio non censeatur mortaliter sacrilega. Sic Auila *2. parte cap. 6. disp. 2. dub. 4. in fine*, his verbis: Tertiò sequitur quod licet factum sit notorium, tamen si est aliquod dubium iuris, non tenemur eum vitare, v. g. Petrus notoriè percussit Clericum, tamen allegat non incurrisse, excommunicationem, quia ille non gestabat habitum Clericalem, & Petrus nesciebat esse Clericum: vel allegat solùm percussisse vim vi repellendo, vel aliquid huiusmodi. Sic ille. Et ante illum Gutierrez *lib. Can. qq. cap. 1. n. 12.* Corduba *in sum. q. 187. punct. 4.* Aragon *2. 2. q. 10. art. 9.* & Bonac. *loc. cit. n. 3.* addens, quod prædicta excusatio debeat esse probabilis, aut probabile dubium ingerere; nam si contingeret eam fictam esse adhuc esset excommunicatus vitandus, cum ficta excusatio non tollat certitudinem facti. Sic etiam Hurtad. *loco citato.* Alterius *libro 1. disputatione 6. cap. 2. vers. Quamobrem.* Palao *loco citato, numero 7.*

Qvæstio XII.

Quot testes requirantur, vt percussor Clerici, dicatur, notorius, notorietate facti, percussor; *& consequenter sit, vt excommunicatus vitandus?*

Affirmant quidam Doctores, esse necessarium, & sufficere, quod percussio fiat coram decem testibus. Quia, inquiunt, vt aliquid dicatur notorium notorietate, aut euidentia facti, requiritur quod sciatur à tota ciuitate, vel oppido, vel à maiori parte: at sic est quod decem personæ faciunt populum; ergo vt aliquod factum dicatur notorium necessum est, & sufficit, quod fiat coram decem personis. Sic docent Adrianus *in 4 in mat. de Euchar. ante vltim. dub. §. oritur quando.* Sotus *dist. 12. q. 1. art. 6. vers. Ambiguitas. post 4. concl.* citans Archidiac. *super cap. Cum dilectus. extra. de purgat. Canon.* & Panormit. *super cap. Vestra. de cohabit. cler. & mulier.* Ita etiam sentiunt, apud Bonacina, Grauet, Cynus, & Baldus. Armilla etiam, *verb. Notorium. n. 1.* & penes ipsum, Raym. Angel. *eo. verb. vers. Sed quot hominum.* Vbi docet ita hoc esse verum, quod si vicinia non habeat decem homines, seu personas, non potest oriri notorium, Si verò habeat decem personas solum itaut omnes sciant: si autem habeat plus, quod omnes sciant, vel maior pars; & illa pars non sit minor decem personis. Ita etiam sentit Nauar. *cap. 25. n. 73.*

Alij autem tenent esse necessum, & sufficere quod delictum, seu factum, fiat coram sex personis: Quia, inquiunt, est maior pars eorum, qui requiruntur ad constituendum populum, licèt de facto non sit maior pars populi: Ita Sylvest. *vers. Notorium*, & penes ipsum.

Alii tandem putant, nullum, in hac re, numerum testium assignari posse, qui semper necessarius sit; sed secundum eorum qualitatem, & particulares circunstantias, interdum maiorem numerum; interdum minorem requiri, & sufficere posse. Nam vt constat, maior numerus testium requiri videtur respectu magnæ ciuitatis, quam respectu oppiduli, aut collegij, &c. Et ita concludunt, in hac re nullam certiorem regulam assignari posse, quam prudentis arbitrij. Ita Suarez *disp. 9. sect. 2. n. 11.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 2. dub. 4.* & penes ipsum, Panorm. Ioan. Andreas Cardin. Hostiens. Anton. Gomez, & alij. Bonacina *disputatione 2. de Censuris, quæst. 2. puncto 1. §. 1. numero 5.* & penes ipsum. Ægidius *disputatione 14. dub. 2. numero 11.* Filliuc. *tract. 13. cap. 3. quæst. 5.* & alij. Sed ex his Ægidius, certè id non relinquit prudentis arbitrio, vt *infra*: & quamuis bene Filliuc. non tamen *cap. 3.* sed *4. num. 66.*

Sed clarius, & certius respondeo, dicendo, *Primò.* Ille dicetur publicus, seu notorius percussor Clerici, qui vt excommunicatus vitari debet, qui delictum patrauit, coram maiori parte viciniæ, collegij, aut oppidi. Hæc responsio est communis omnium. Et expressa Henrici *libro 13. de excomm. cap. 5. num. 2.* Vbi sic ait: Iubet item Concilium vitari notorium Clerici percussorem. Notorius dicitur peccator, qui in maiori parte Viciniæ aut Collegij, aut etiam oppidi, notus est per testes oculares: vt de notorio concubinario asserunt Doctores, quamuis non esset per sententiam denunciatus. Sic ille. Et penes ipsum *Lit. H.* Sot. Sylu. Nau. Angel. Ledesma, & alij. Id & non aliud docet Ægid. *disp. 14. dub. 2. n. 11.* Sic dicés. Nota 3.

quosdam

quosdam variè disputare quando percussio Clerici sit ita publica, vt percussor debeat vitari. Sed hac in re dicendum est, tunc dici absolutè talem quando plurimis in ciuitate nota est, itaut negari non possit, neque vlla ratione probabiliter defendi iure facta, & tunc per totam ciuitatem publicè debet vitari: respectiuè verò dicitur publica, quando nota est maiori parti collegij, in quo habitat, modò saltem decem ibi sint, & tunc in illo collegio debet vitari, non tamen publicè, donec factum publicè innotescat. Sic ille. Non ergo benè citatur à Bonacina.

Respondeo *Secundò*. Si percussio Clerici fiat in magna Vrbe, seu oppido, tunc non est satis vt dicatur notoria, quod fiat coram paucis testibus, nempe sex, octo, aut decem: vt benè Henriquez *loc. cit.* nec minùs requiritur, quod patrata sit coram maiori parte vt benè Nauarr. & alij *infra* citandi; sed sat est, & requiritur, quod percussio fiat coram pluribus ad arbitrium viri prudentis, attenta qualitate testium, tempore & loco: quia si fiat coram grauibus personis, & in foro, & diù, sufficiet quod fiat coram paucioribus; quàm si fiat coram non grauibus, & in alio loco, non tam publico, & noctu. Sic Hurtad. *disp. 2. de excommunic. diff. 3.* Nauarr. *cap. 25. num. 73.* vbi ait, quod ad hoc, quod percussio Clerici dicatur in Vrbe magna notoria, non requiratur quod toti ei sit notoria, vt posset contingere si fieret in forò, tota ciuitate ipsa in festo aliquo, vidente, sed sufficiat quod sit notoria regioni, viciniæ, aut Collegio, vt notoria dicatur. Sic etiam Bonacina *loc. cit. num. 6.* ita dicens: Hinc sequitur, delictum commissum coram decem non esse notorium respectu magnæ ciuitatis: quamuis sit notorium respectu Collegij, aut viciniæ.

Qvæstio XIII.

An si quis, coram me, & alijs paucis testibus, non sufficientibus ad faciendum delictum notorium, percutiat Clericum; tenear illum, saltem in occulto, tanquam excommunicatum vitare?

Affirmant quidam Doctores, teneri in eo casu, omnes, qui interfuerunt percussioni, occultè percussorem vitare, quandiù delictum non publicatur, eo quod notoriè constat ipsis commissum fuisse tale delictum: Suarez *disp. 9. sect. 2.* Duard. *in expos. Bullæ qnæst. 7. num. 4.* & Filliuc. *tract. 13. cap. 4. quæst. 5. vers. Dices præterea. num. 66.* Villalobos *tract. 17. diff. 3. num. 5.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 6. cap. 2. vers. Si quærat aliquis. pag. 58.*

Sed probabilius respondeo: Necadhuc occultè teneri in dicto actu percussorem vitare; donec crimen factum sit publicum, quia tunc vitanduseſt etiam publicè. Ratio est. Quia licèt dicta percussio mihi, & alijs paucis testibus conscijs, sit notoria, non tamen absolutè est talis quod requirit dicta extrauagans, cum absolutè & sine restrictione vlla id petat; ergo qui illam patrauit non erit, nec dicetur pro tunc notorius percussor, ac proinde nec occultè erit necessariò vitandus. Sic Couarru. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. n. 7.* Nauarr. *cap. 25. num. 73.* quatenus ait, quod scientia pauciorum quàm sex, non facit rem notoriam. Aragon *2. 2. quæst. 10. art. 9. col. 7.* quos citat, & sequitur Auila *2. part. cap. 6. disp. 2. dub. 4. vers. Secundo sequitur.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 7.* Hurtad. *disput. 2. de excommunic. diff. 2. in fine.* Laymann *tract. 5. part. 2. capite 3. numero 2.* his verbis: Si quis Clericum, te aliisque tribus, aut quatuor testibus præsentibus, in domo priuata percussit, non erit ille tibi, alijsque tribus, nec priuatim quidem euitandus: quia licet factum his notorium sit, non tamen absolutè notorium, siue publicum existit, vt nulla tergiuersatione celari possit. Sic Laymann, & penes ipsum etiam Gomez *3. resol. cap. 1. num. 42.*

Qvæstio XIV.

An ipsi excommunicati tolerati, seu non necessariò vitandi; possint licitè ex se incipere, & se ingerere ad communicandum cum alijs fidelibus?

Respondeo tanquam certum: Quod nullo modo. Quia huiusmodi excommunicatis propriè, nihil fauoris fuit concessum per Concil Basileense in Extrauag. *ad euitanda scandala*, vt ex contextu illius patet: ergo ipsi ex parte sua eodem modo tenentur alios fideles vitare, atque ante illud Concilium tenebantur euitare. Verum est, quod per accidens, & ex consequenti aliquid eis commodi eueniat, vt iam dicemus. Sic Filliuc. *tractatu 13. capite 3. quæstione 9. numero 53.* Sic dicens: Dico 2. Si loquamur de toleratis, vel occultis, etiam ij tenentur ex seipsis vitare alios: in gratiam tamen aliorum, si ij cum ipsis agant, possunt & ipsi vicissim agere, quantum postulat aliorum causa. Primum probatur ex Extrau. *Ad euitanda*, quæ declarat in fine non esse suæ intentionis in aliquo suffragari ipsis excommunicatis: consequenter remanent in prohibitione iuris antiqui, quæ neminem excipiebat, & æquè se extendebat ad denunciatos, & ad occultos. Secundum patet ex eadem, & necessaria ratione: nam cum illa concedat alijs facultatem communicandi cum ipsis, ne hæc sit frustratoria, debet necessaria consequentia inferri, & ipsos requisitos à non excommunicatis posse vicissim agere in fauorem ipsorum. Sic ille, & omnes. Ægidius *disputatione 14. dub. 2. in fine.* Hurtad. *disputatione 2. de Excommunicat. diff. 4.* Viuald. *de excommunic. num. 76. & 77. & 78.*

Qvæstio XV.

An etiam ipsi fideles peccent communicando cum Excommunicatis toleratis, seu non vitandis?

Affirmatiuam sententiam tenere aliquos innuit Ægidius *disp. 14. dub. 3. num. 12.* Fundamentum eorum potuit esse. Quia si excommunicatis est prohibitum nobiscum communicare: ac proinde peccant nobiscum loquendo: ergo, & nos cum cooperemur peccatis illorum.

Sed, vt certum respondeo: Nullo modo peccare dictos fideles communicando cum dictis excommunicatis in rebus ciuilibus (nam quid dicendum de communicatione in diuinis, diximus supra, & ex *infra* dicendis constabit) Ratio est. Quia ad minus concessit Ecclesia suis fidelibus ad pacandas conscientias, in prædicta Extrauag. In hac responsione conueniunt omnes, vt ait Ægidius *loc. cit.* Illamque optimè explicat & probat Viuald. *loc. cit.* ex Ledesma & Soto, & respondet rationi dubitandi sic: Aut enim (inquit) fidelis ipse prius incipit communicare cum Excommunicato, aut è diuersò: si sit primus, neuter peccat, quia fidelis habet priuilegium: Excommunicatus similiter non peccat respondendo, quod conceditur illi in fauorem fidelis. Quando verò ipse excommunicatus prior incipit, communicare cum fideli, peccat sicut olim. Sic ille. Hurtad. *disp. 2. cit. diff. 4.* & alij penes ipsos.

DISPVTATIO III.

De primo effectu Excommunicationis maioris, nempe: De priuatione communium suffragiorum Ecclesiæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Quænam dicantur suffragia communia Ecclesiæ; & quid, suffragium priuatum?

RESPONDEO: Quod suffragium commune Ecclesiæ, nil aliud sit, quam communis totius Ecclesiæ oratio; qualis est sacrificium Missæ, recitatio horarum Canonicarum, & cæteræ preces, quæ in Ecclesia publicè fiunt, vt Matutinæ, Vesperæ, &c. benedictiones, & aliæ orationes, quæ fiunt ab eiusdem Ecclesiæ Ministris, nomine & persona totius Ecclesiæ, ad impetrandum suis fidelibus auxilium spirituale, quo iuuentur in spiritu, vel ad satisfactionem pro pœna temporali, vel quoad meritum de congruo, aut impetrationem aliquorum bonorum, præsertim spiritualium, vel quæ ad spiritualia conferant, &c. Potest etiam suffragij nomine intelligi, auxilium quoddam quod vnus fidelis confert alteri, ei meritum operis communicando, siue, vt pro eo satisfiat, quod ad iustitiam commutatiuam attinet; siue vt ei aliquid imperetur, quod est iustitiæ distributiuæ.

Suffragium verò priuatum, seu particulare, nil aliud est quàm hominis priuati, seu particularis oratio, Ieiunia, Eleemosynæ, &c. quæ quidem fiunt ab illo, non tanquam ab Ecclesiæ ministro, sed tanquam à particulari persona, intendente, vt horum operum fructum aliquem manet ad eos, qui communibus charitatis cum ipso deuincti sunt vinculis: applicando per hoc tacite sua merita, vt eorum intuitu Deus eos adiuuet. Priuari ergo communibus Ecclesiæ suffragijs, est carere fructu, qui ex communibus sacrificijs, & orationibus Ministrorum Ecclesiæ ad fideles abundanti copia deriuatur. Sic Suarez *disp. 9. de Censuris, sect. 1. num. 1.* Auila *part. 2. cap. 6. disp. 4. dub. 1.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5. cap. 1.* Filliuc. *tract. 12. c. 2. quæs. 1.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 1. num. 1.* Bauny *de excomm. disp. 7. q. 12.* Ægid. *disp. 14. dub. 6.* Hurtad. *disp. 3. de excommun. diff. 1.* Corneio *tract. 5. disp. 10. de excomm. §. 3. dub. 1.* Palao *disp. 2. punct. 6.* & omnes.

QVÆSTIO II.

An Ecclesia possit priuare excommunicatum, communibus eiusdem Ecclesiæ suffragijs, & commodis?

RESpondeo tanquam certissimum: Posse. *Primò.* Quia de facto id facit, vt *infra. Secundò.* Quia Ecclesia est bonorum suorum domina, seu Christi nomine, meritorum eius dispensatrix: ergo sicut ea potest applicare dignis, ita & indignis negare. Sic omnes legantur. Bauny *quæst. 12. cit. assertione 1.* Suarez *sect. 1. cit.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO III.

An Ecclesia de facto priuet Excommunicatum non toleratum communibus Ecclesiæ commodis & suffragijs?

RESpondeo tanquam quid certum: Affirmatiuè. Quia hæc est voluntas Ecclesiæ, expressa in *cap. A nobis. 28. & cap. Sacris. 38. de sentent. excomm.* Vbi Innocentio III. placuit, vt excommunicato nihil esset nobiscum commune, tam in vita, & congressu, quàm in suffragijs, & orationibus communibus. Sic omnes DD. Theologi *in 4. dist. 18.* Vbi Magister, & D. Thom. *q. 2. art. 1.* Bonau. Gabriel, Palud. & alij. Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4.* Nauarr. *cap. 27. n. 17. & sequent.* Couarru. *in cap. Alma. 1. part. initio, à numero 3. & §. 7. 5. & 6.* Sylvest *excomm. 1.* Tabiena 3. & Angel. *vlt.* Henriq. *lib. 13. cap. 12. n. 3.* Suarez *disp. 9. sect. 1. n. 2.* Vasquez *tract. de excomm. dub. 2.* Filliuc. *tract. 12. cap. 2. n. 25.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5. cap. 1.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. num. 3.* Ægidius *disp. 14. dub. 6.* Bauny *loc. cit. Assertione 2.* Hurtad. *de excomm. disp. 3. diff. 1.* Palao *disp. 2. punct. 6. n. 3.* Auila *2. p. cap. 6. disputatione 4. dubit. 2.* & alij.

QVÆSTIO IV.

An etiam priuet Ecclesia Excommunicatum non toleratum, suffragijs priuatis, & particularibus?

AFfirmarũt aliqui Doctores, existimantes; Excommunicatum, non solùm priuari suffragijs publicis, & communibus ecclesiæ, sed etiam priuatis, & particularibus. Quia Canones *A nobis, & Sacris, de sent. excomm.* absolutè definiunt excommunicatum esse priuatum communione fidelium: at sic est, quod in communione fidelium: quæ explicatur in symbolo Apostolorum, *Sanctorum communionem*, non solùm includuntur suffragia communia & publica Ecclesiæ, vt sunt sacrificia, Orationes publicæ, &c. Sed etiam suffragia priuata, & particularia, vt ieiunia, macerationes, & alia similia, quæ ab vnoquoque fidelium priuatim fiunt. ergo. Ita tenuit Latomus (non Iacobus, vt leges apud Petrum Corneio) *art. 7. contra Lutherum.* cuius sententiam, vt probabilem sequutus fuit postea Philippus Faber *in 4. distinct. 25. disp. 4. dub. 151.*

Sed vt certum ferè respondeo: Non priuare Ecclesiam excommunicatum suffragijs particularibus & priuatis vniuscuiusque fidelis, sed solum suffragijs communibus. Vnde licitum erit priuatim pro excommunicatis orare, propriam & personalem orationem pro illis offerendo, & modo, quo inter membra Ecclesiæ fieri potest. Quia ferè certum est, hanc communionem non esse de facto prohibitam ab Ecclesia, vt praxis, & consuetudo id satis ostendunt. Et quidem, si hoc modo licet orare pro Ethnicis, & publicanis, & quibuscumque infidelibus, meliori iure licebit etiam pro excommunicatis. Sic D. Thom. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. quæstiun. 1.* Durand. *ibi q. 3.* Ricard. *art. 7. q. 2.* Palud. *q. 1. art. 1.* & Gabriel *q. 2. dub. 1.* quos omnes refert, & sequitur Suarez *disp. 9 sect. 5. n. 3.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4.* Vbi videtur sentire, nec posse Ecclesiam priuare excommunicatum huiusmodi priuatis orationibus, quia pertinent ad illam Sanctorum Communionem, quæ in sola charitate fundatur. Auila *2. part. cap. 6. disp. 4. dub. 1. concl. 1.* Nauarr. *in Man. cap. 27. n. 36. vers. Ad Quintum.* Vbi id varijs rationibus confirmat. Abbas *in dicto cap. A nobis n. 6.* ex mente Innocentij. Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5, c. 9.* Hurtad. *disp. 3. de excomm. diff. 6. in principio.* Vasquez *de excomm. dub. 2. n. 2.* vbi ait, hanc esse communem

opinionem

opinionem omnium. Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 3. num. 6. 7. & 8.* Henriquez *lib. 13. cap. 12. num. 3.* Ægidius *disp. 14. dub. 6. num. 37.* Vgolinus *tab. 2. c. 9. §. 3.* Filliuc. *tract. 12. cap. 2. quæst. 8. num. 51.* Corneio *tract. 5. de excomm. disp. 10. §. 3. dub. 3.* Bauny *de excomm. disp. 7. quæst. 12. assertione 3. & 4.* Vbi latè probat, non solùm mente & animo, verum etiam ore fidelibus licere priuatim pro excommunicato Deo preces fundere. Citatque pro hac parte D. Thomam & Auilam *loc. cit.* Hostiensem in summa *lib. 5. de sentent. excomm. num. 17.* Sylueſtrum *verb. excomm. 1. n. 2. & verb. Missa 1. §. 4.* & Sayrum *lib. 2. Thesauri, cap. 4.* Sic etiam Diana *part. 6. tract. 9. resol. 77.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 4. num. 3.* Palao *punct. 6. citato numero 3.*

Nec obest fundamentum contrariorũ. Respondetur namque, quod Canones citati non prohibent hanc communicationem priuatam; nam solùm prohibent communicationem in oratione cum excommunicato per orationem autem priuatam non dicitur quis propriè communicare cum excommunicato: quia communicatio dicitur illa, per quam plures sunt participes bonorum communium. Vnde huiusmodi oratio priuata, non dicitur propriè, nec est communicatio cum illo, sed est quoddam opus misericordiæ, & spiritualis eleemosyna, quæ fit ex bonis proprijs & priuatis, quæ quidem non est prohibita, sed licita, sicuti est eleemosyna corporalis excommunicata facto. Sic respondet Suarez, & ex illo, non citato, Alterius & Corneio.

Qvæstio V.

An peccet mortaliter, qui suffragia communia Ecclesiæ pro Excommunicatis non toleratis in particulari, offert?

Respondeo tanquam certum: Peccare; & mortaliter. *Primum* constat; nam facit contra prohibitionem Ecclesiæ, vt patet ex dictis *q. 3. Secundum* etiam liquet. Quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in materia graui; pertinet enim ad maiestatem Ecclesiæ, vt eius bona non communicentur ingratis ac immorigeris, ea repugnante, & cum ratione. Sic omnes communiter. Bauny *quæst. 12. cit. Assertione 2. pag. 271.* Qui & citat Henriquez *lib. 9. cap. 15. §. 3. lit. P.* Nauarrum *de horis, cap. 19. num. 67.* & Sayrum *lib. 2. cap. 3. num. 15.* Sed ex his Henriquez, solum ait, dictum offerentem, peccare. Scribit namque sic, *cap. 15. cit. §. 3. non 13. lit. P.* At si Sacerdos speciali intentione offerat pro denunciato, peccat: sed prodest ei, quatenus offert nomine Christi: non verò nomine Ecclesiæ. Sic ille. Tenent etiam nostram sententiam Couarru. *in cap. Alma. 1. p. §. 6. num. 4.* & rursus ex D. Thoma *quodlib. 11. art. 9.* Nauar. *in Man. cap. 27. n. 36.* Suarez *disp. 9. sect. 1. n. 4. concl. 2.* Filliuc. *tract. 12. cap. 2. quæst 3. n. 37.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. n. 4.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5. cap. 1. in fine.* Ægidius *disp. 14. dub. 6. n. 38. vers. Nota tertio.* & Palao *disp. 2. punct. 6. numero 4.* Qui tamen solum ait, id fieri nullatenus licere.

Qvæstio VI.

An etiam peccaret mortaliter, qui suffragia Ecclesiæ offerret pro Excommunicatis quasi in communi, eadem intentione, qua solent offerri pro cæteris peccatoribus non excommunicatis?

Negat Ledesma *in 4. parte 2. q. 23.* existimans, solùm peccare venialiter. Huius authoris opinionem refert Alterius *loco citato*, innuens clarè esse probabilem.

Sed certè, vt certum mihi respondeo: Peccare etiam mortaliter. Quia etiam offerendo pro excommunicatis dicto modo facit contra iustam prohibitionem Ecclesiæ in re graui, vt ex dictis constat: ergo peccat mortaliter. Sic Alterius *tom. 1. lib. 1. disput. 5. capite 1. in fine.* Legatur etiam Hurtadus *disput. 3. cit. diff. 2. in principio.*

Qvæstio VII.

An item peccaret mortaliter, qui offerret suffragia communia Ecclesiæ, pro Excommunicatis omnibus in vniuersali, tanquam pro exteris, ad impetrandum eis reductionem ad obedientiam Ecclesiæ?

Negant nonnulli Doctores, & ita negant, vt existiment, nec peccare venialiter prædictum, tali modo pro excommunicatis suffragia Ecclesiæ, offerentem. Quia ipsamet Ecclesia in Parasceues publicè orat pro Hærcticis & Schismaticis, qui excommunicati sunt: ergo & quilibet licitè, & absque vllo peccato, potest pro illis publicè orare, ac proinde offerre pro illis suffragia Ecclesiæ ad impetrandam eis reductionem ad obedientiam Ecclesiæ. Ita Sylvest. *verb. Excommunicatio 1. num 2. & verb. Missa 1. n. 8. versu. Quartum;* & penes ipsum *Sum. Confessor. lib. 3. tit. 33. quæst. 169.* & Hostiens. & apud Corneio, Marianus Socinus *in cap. Sacris, de sent. excommun. n. 142.* & Hostiens. etiam *cap. Cum voluntate. eod. tit.* & penes Alterium, Maiolus *de irregularit. lib. 3. cap. 25. num. 3.* Et tandem ex sententia Hurtadi & Auilæ, Nauarr. *tr. de Orat. cap. 19. concl. 6. n. 70.* & Couarruuias *in cap. Alma mater. 1. p. §. 6. num. 3.* Sed certè ex his authoribus, Couarruuias saltem, nullo modo docet esse licitum vnicuique fidelium offerre suffragia communia pro Excommunicatis, adxuc ex intentione, vt Deus illos conuertat, & Ecclesiæ obediant; nam solum ait, Ecclesiam Catholicam quandoque, hoc est, in die Veneris sancti, pro Excommunicatis Hæreticis, nec-non Paganis, Iudæis, & Infidelibus, vt exteris, & ab vnione Ecclesiæ alienis, quibusdam orationibus ad id ordinatis, vt Deus ad Ecclesiæ vnitatem, & pœnitentiam reducat, orare. Deinde, nec hac sententiam docet meus Nauarrus; cùm expresè illam impugnet *loc. cit. n. 69.* his verbis: Ad quod dubium, dicet fortè aliquis, illud dilui ab Hostiensi *in d.c Cum voluntate. col. 2.* communiter recepto per Doctores, & eruditum Ioannem de Triburgo in sum. *Confess. lib. 3. tit. 33. q. 159.* quatenus ait, nos non posse specialiter orare pro excommunicatis, generaliter tamen sic. Nam & Ecclesia, ipso die Veneris sancto pro Hæreticis orat. Cæterùm id emunctioris naris viro non satisfaciet, si perpenderit, quod secundum hoc posset quis applicare orationes Ecclesiæ legitimè excommunicatis generaliter; quod est absurdum. Sic Nauar.

Vnde vt certum ferè respondeo peccare, & mortaliter illum, qui etiam ad illum finem pro excommunicatis offert suffragia communia Ecclesiæ. Quia certum fere est, quod Ecclesiæ intentio est, vt nullo modo publicè fiat oratio pro Excommunicatis: ergo nullus fidelis, absque mortali peccato poterit contra intentionem Ecclesiæ, publicè, aut nomine eius pro dictis Excommunicatis orare. Sic omnes communiter. Hurtad. *loc. cit. disp. 3. diff. 2. n. 4.* per hæc verba: Ecclesia simpliciter & absolutè, & absque vlla restrictione priuat excommunicatos suffragijs communibus ad eos directis, & ideo nunquam pro excommunicatis, adhuc in communi sub nomine excommunicatorum publicè orat, quamuis feria illa sexta, quia

in ea Christus pro omnibus mortuus est, oret publicè pro Hæreticis, Schismaticis (quamuis excommunicati sint) auferendo pro ea vice exclusionem ab ea oratione, quo Ecclesia tacitè prohibet, ne extra eam vicem pro Hæreticis & Schismaticis, quamuis excommunicatis toleratis, publicè oretur, & ne aliquando pro eis alia communia suffragia offerantur: & tacitè significat esse priuatos illis. Sic ille. Ex quo patet ad fundamentum pro contraria opinione adductum. Sic etiam Suarez *disp. 9. sect. 1. n. 5.* Filliuc. *tr. 12. cap. 2. q. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 5. cap. 4.* quamuis expresse affirmet oppositum esse probabile. Vasquez *de excommun. dub. 2. n. 3.* Auila *2. parte cap. 6. disp. 9. dub. 3.* & penes ipsum, Sotus *dist. 22. q. 1. art. 1. col. 12. & art. 4. col. 7. & lib. 9. de Iust. q. 2. art. 2. ad. 3.* Palud. *in 4. dist. 18. q. 1. concl. 2.* Angel. *excomm. vlt. n. 15.* Ledesma *2. p. 4. q. 23. art. 1. dub. penult.* & Medina *lib. 1. sum. cap. 11. §. 1.* sed ex his Authoribue, quos citat Ledesma, solum dicit esse peccatum veniale, offerre pro dictis excommanicatis, vt diximus *q. 6.* Tenent etiam Corneio *disp. 10. de excomm. §. 3. dub. 1.* Villalob. *tract. 17. diff. 4. num. 3.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 4. n. 2.* Palao *loc. cit. num. 5.*

Qvæstio VIII.

An saltem licitè posset Sacerdos dicere in alijs diebus in Missa, Orationem illam pro Hæreticis & Schismaticis, quam pro solo die Veneris sancti, & officio, Ecclesia instituit?

Affirmatiuam sententiam tenere Nauarrum *c. 19. de Orat. cit. num. 71.* ait Alterius, vbi *infra.* Eo quod Nauarrus dicit: *Quod licet nemo debeat, vel possit orare nomine Ecclesiæ, & velut persona publica, pro infidelibus & excommunicatis, orationibus deputatis ad orandum pro suis membris: sed sic orationibus, quas habet illa compositas ad orandum pro infidelibus & excommunicatis, & alijs per ipsummet orantem componendis & eligendis.* Ita ille. Sentit ergo quod licitè possit Sacerdos in alijs diebus vti in Missis, illa oratione, pro die Veneris ad orandum pro Hæreticis, ab Ecclesia assignata,

Sed vt certum respondeo: Non posse licitè, imò absque graui mortali, dicere in alijs Missis, aut Officijs, prædictam orationem pro Hæreticis, aut Schismaticis. Ratio est. Quia prædictus Sacerdos verè participaret in Sacris cum excommunicatis: ergo peccaret, & mortaliter. Consequentia est certa. Antecedens probata. Quia Ecclesia non instituit eam orationem tali intentione, nec dedit licentiam suis Ministris vtendi illa suo nomine, nisi in tali officio & die. Secus verò est dicendum si quis priuatim & propria deuotione vteretur illa oratione ad orandum pro Hæreticis, & Apostatis, vt priuata persona, quia ita id facere potest illa oratione sicut quibuscumque alijs verbis ab ipso compositis. Et hoc solùm voluit Nauarr. vt explicat Suarez. Sic iste *disp. 9. sect. 1. n. 5* Alterius *lib. 1. disput. 5. capit 2. col. 3. vers. Quamuis Nauarrus.*

Qvæstio IX.

An adminus posset quis offerre indirectè sacrificium, & alia suffragia communia Ecclesiæ pro Hæreticis, Schismaticis, &c. in communi?

Respondeo tanquam certum: Quod sic. Quia licitum omnino est, offerre Deo sacrificium, & fundere alias orationes publicè, pro augmento & extensione Ecclesiæ & Fidei &c. ergo consequenter erit licitum pro Hæreticis & alijs excommunicatis indirectè prædicta suffragia offerre: Patet, quia Ecclesia non aliter potest augeri, quàm per Hæreticorum, & aliorum Infidelium reductionem, & conuersionem: ergo applicando dicta suffragia directè pro augmento Ecclesiæ; applicatur consequenter indirectè pro dictis Hæreticis, modo explicato. Sic Azor. Bellarm. Nauarr. Fagundez & alij, quos citauimus *2. parte tr. 8. de sacrif. Missæ, disput. 2. quæst. 22.* Alterius *tom. 1. de Censuris, libro 1. disp. 5. cap. 2.* Hurtad. *disp. 3. de excommun. dif. 2. num. 6.* Palao *puncto 6. citato, num. 6.* & omnes.

Qvæstio X.

An liceat offerre suffragia Ecclesiæ pro excommunicatis non toleratis (hoc est, pro excommunicatis nominatim denunciatis, aut publicis Clericorum percussoribus) casu quo per contritionem sint iustificati ante obtentam excommunicationis absolutionem?

Affirmant posse, id dicto casu, suffragia Ecclesiæ communia pro excommunicatis, non toleratis offerre, eo quod Ecclesia non videatur velle sua suffragia subtrahere ijs, qui Deo sunt reconciliati, apud Dianam, Henriquez *lib. 9. cap. 15. num. 3. in Glossa, lit. P.* Sayrus *de Censuris, lib. 2. cap. 3. num 5.* Auila *de Censur. part. 2. cap. 6. disput. 4. dub. 2. concl. 1.* Nauarr. *cap. 27. num. 36.* Couarru. *in cap. Alma. part. 1. § 6. n. 4. concl. 9.* Megalius *in 3. p. lib. 2. cap. 2. n. 18.* & Faber *in 4. dist. 25. q. 1. disp. 4. cap. 4. n. 142.*

Sed ex his authoribus, oppositum docet Henriquez *loc. cit.* à Diana, per hæc verba: At si Sacerdos speciali intentione offerat pro denunciato, peccat: sed prodest ei quatenus offert nomine Christi, non verò nomine Ecclesiæ. Sic ille. Auila tamen, licet doceat posse quem offerre pro dictis excommunicatis communia suffragia Ecclesiæ; addit verò, non posse pro illis nominatim orare. Nauarrus deinde licet hanc partem teneat, est tamen cum aliqua limitatione: Ait namque *num. 56. cit. vers. Duodecimo.* non esse mortale orare pro excommunicato nulliter, seu inualidè, nec pro excommunicato validè, sed ex iniusta causa; nec pro excommunicato iustè, quem credimus verè pœnitere; *modo non fiat expresse publicè pro illo.* Ita Nauarr. Quem in omnibus sequitur Couarru. *loco cit.* vt ex his eiusdem verbis constat: Poterit quis, vt Ecclesiæ minister, vel, vt persona publica secretè tamen orare, aut sacrificium applicare illi excommunicato, qui mortalis criminis iam pœnituit, & diligenter absolutionem impetrare curauerit, licet nondum sit absolutus. Ita ille ex Hostiensi, *cap. Cum voluntate, de sent. excomm.* & Nauarro *cap. Quando, de consecr. dist. 1. notab. 19. num. 68.* Turrecremata *in cap. Si quis Episcopus. 11. q. 3.* Riccardo *in 4. dist. 18.* & D. Antonio *3. p. tit. 24. cap. 76.* His Doctoribus addi possunt Palac. *dist. 18. disp. 3. col. 22.* & Ledesma *4. p. 2. q. 23. art. 3.* Valent. *tom. 4. disp. 7. quæst. 17. punct. 8.*

Sed iis grauissimis Authoribus non obstantibus, probabilius respondeo: Nullo modo, nec publice, nec secretè, licere offerre suffragia communia Ecclesiæ pro excommunicatis non toleratis, etiam per contritionem iustificatis, antequam absolutionem excommunicationis obtineant, quamuisque non stet per ipsos, quod non sint à tali Censura absoluti.

Ratio est. Quia cum excommunicatio non auferatur per solam interiorem pœnitentiam, vt apud omnes est notum, semper prædicti remanent excommunicati, quamdiu non sunt absoluti: ergo & consequenter priuati communibus Ecclesiæ suffragijs. Neque dici potest (vt ab aliquibus dicitur) quod excommunicatio tollatur quoad istum effectum, licet non

quoad

quoad alios : Quia contra est, Primò, quod hoc est voluntariè dictum, cum nullo iure constat. Secundò, quia oppositum innuit Innoc. III. *cap. Sacris, de sent. excomm.* significans pro talibus excommunicatis ante absolutionem, nec oblationes recipiendas, neque orationes Deo offerendas esse.

Nec potest dici, secundò, hoc esse verum loquendo de suffragijs & orationibus publicè pro excommunicatis factis, non verò de illis factis occultè, & secretè. Quia contra est, primò, quia hæc distinctio in nullo iure fundatur. Secundò. Quia ea, quæ decent Ministros Christi in occulto, etiam in publico decere debent. Ideo hanc nostram sententiam communiter sentiunt Doctores. Adrianus *in materia de clauib. q. 3. ad 1. & vltim.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. in fine in solut. dubij 2.* Alanus *lib. 2. de sacrif. Missæ cap. 31.* quos citant, & sequuntur Suarez *disp. 9. sect. 3. num. 2.* & Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 5. cap. 9. col. 2.* Vasquez *de excommun. dub. 2. num. 2.* (non 4. vt leges apud Dianam. Filliuc. *tract. 12. cap. 2. num. 45.* Layman *lib. 2. tract. 5. part. 2. cap. 2. numero 4.* Ægidius *disputatione 14. dub. 6.* (non 7. vt inuenies apud Laymanium) *diff. 2. num. 49.* Luysius *lib. 2. de Censuris disputat. 9. dub. 2.* Hurtad. *disp. 3. de excommun. diff. 5.* vbi ad fundamentum contrariorum respondet, quod ex eo quod Ecclesia sit pia mater, non colligitur ipsam velle, vt sine absolutione cesset excommunicatio quoad effectum aliquem, præsertim principalissimum, quia id non expedit, vt sic excommunicatio magis timeatur. Addo & ego, quod id, neque coniecturaliter possit colligi ex intentione Ecclesiæ; cùm expressè Clem. III. cap. *Cum desideres. de sent. excomm.* dicat, quod dum constet reum *excommunicatum esse, non tamen absolutum, nec Episcopus, nec alij debent communicare eidem, nisi fuerit secundum formam Ecclesiæ absolutus.* Sic etiam docent Præpositus *in 3. p. quæst. 2. de excommun. dub. 6. num. 8.* Gordonus *tom. 2. lib. 7. q. 8. cap. 1. num. 7.* Corneio *de excomm. disput. 20. §. 3. dub. 2.* Mercerus *de Sacram. in 3. p. q. 21. dub. 3. n. 2.* quos citat, & sequitur Diana *part. 5 tract. 9. ref. 75.* His addi adhuc possunt Bauny *disp. 7. de excomm. maiori, q. 13. per totam*, vbi ait, hanc nostram sententiam, esse certam. Villalob. *tr. 17. de Censur. diff. 4. n. 5.* Et, ni fallor, Machado *lib. 1. part. 3. tr. 3. docum. 4. n. 5.* Bassæus *verb. Excommunicatio. 3. num. 2.* & alij cum quibus id anteà diximus, licet obiter, *part. 2. tr. 8 de sacrif. Missæ, disp. 2. quæst. 9.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 1. §. 2. n. 2.* vbi n. 1. citat Reginald. pro parte contraria *lib. 32. n. 13. & n. 2.* citat illum pro se eodem *libro n. 11.* Palao *disp. 2. punct. 6. numero 8.* & alij.

Qvæstio XI.

An saltem liceat applicare communia Ecclesiæ suffragia pro excommunicato occulto defuncto in gratia?

Affirmat Diana *resol. 75. cit.* ita dicens. Certum est autem apud me quod etiam non improbabile putant Præpositus *vbi sup. n. 37.* & Suarez *disp. 7. sect. 1. n. 7. in fine.* licere applicare communia suffragia Ecclesiæ ei, cuius excommunicatio est occulta, si mortuus est in gratia : cum enim in eo casu communius, moraliter loquendo, non possit impetrari absolutio, sine aliqua defuncti infamia, potest sine peccato negligi ; non videtur autem Ecclesiam velle priuare hominem communibus suffragijs, quo casu non possit absque nota absolui ab excommunicatione. Capitula (intellige, *iuris*) citata (hoc est, *pro oppositio*) aperte agunt de eo, cuius publica, & nota erit excommunicatio. Huc vsque Diana, nullum pro se referens authorem, cum posset Nauarrum *in Man. c. 27. num. 271. vers. Nec obstat prædictum cap.* & Alterium *lib. 1. disp. 5. cap. 6. col. 3.* citans (& benè) pro se Nauarrum *cap. 27. cit. n. 36. versu, Ad secundum.* Imò & Suarium ; cum in hanc sententiam, se valde inclinet, vt hæc eius verba demonstrant. Neque existimo (*ait loc. cit.*) eum, qui bona fide, & sine culpa excommunicatus moritur occulta Censura ; si alioqui decedit in gratia, priuari fructu communium suffragiorum Ecclesiæ, ex intentione eiusdem Ecclesiæ. Nihilominus tamen, si occultè etiam posset absolui, & absque vlla infamiæ, alicuius periculi, seu nocumenti, optimum esset illam absolutionem procurare, & aliquid veritatis afferre posset, si fortè verius est, absque absolutione non frui Ecclesiæ suffragiis. Huc vsque Suarez.

Sed probabilius respondeo : Quod non liceat. Quia probabilius existimo, esse prohibitum, absolutè, & absque vlla distinctione per iuris capita, applicare suffragia communia Ecclesiæ, Excommunicato etiam tolerato, seu occulto, viuo per contritionem in gratia, siue defuncto cum illa ante obtentam absolutionem. ergo. Antecedens constat ex cap. *Cum desideres.* nuper citato. & ex cap. *A nobis. de sent. excommunic.* Vbi nulla fit exceptio excommunicati, viui, siue defuncti ; contriti, aut non contriti : ergo quomodocumque existat, necessaria est illi absolutio à Censura, vt fiat suffragiorum communium capax.

Qvæstio XII.

An liceat publicè orare, & sacrificia offerre pro Excommunicatis publicè toleratis?

Affirmant plures Doctores. Quia, inquiunt, Concilium Constantiense absolutè concedit, vt possimus cum talibus communicare in omnibus officijs diuinis : atqui sub hac communicatione comprehendit illam oblationem, & applicationem suffragiorum, quia cum sit fauorabilis, est extendenda quantum verba patiuntur : ergo. Ita docent Nauarr. *cap. 27. n. 36.* Henriquez *lib. 1. cap. 11. n. 2.* & penes ipsum. *lit. K.* Hostiens. in *cap. Cum voluntate. de sent. excomm.* D. Anton. *3. p. cap. 25. n. 76.* Angel. *excomm. vlt.* Victoria §. 332. Sum. Confess. *lib. 3. tit. 33. q. 159.* & Ledesma *q. 25.* His addi possunt Ægidius *disp. 14. dub. 6. num. 40.* Hurtadus *disp. 3. de excomm. diff. 4.* Megala *in 3 part. lib. 2. cap. 2. n. 20.* Diana *part. 5. tract. 9. resol. 74.* Sayrus *lib. 2 cap. 4. n. 6.* Reginald. *lib. 32. numero 79.* & (ni fallor) Machado *libro 1. part. 3. tract. 3. docum. 4. n. 4.* & Villalob. *tr. 17. diff. 4. concl. 3. n. 8.* Vgolin. *tab. 2. §. 2. n. 3.* Palao *disp. 2. punct. 6. n. 10.* & alij.

Sed probabilius, & satis respondeo : Nullo modo licere alicui Ministro Ecclesiæ, oratione publica, orare, nec sacrificium offerre, aut aliud suffragium commune, pro Excommunicatis publicè toleratis. Ratio est. Quia Concilium Constanc. nullum fauorem voluit concedere huiusmodi Excommunicatis, vt constat ex his Concilij verbis : *Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari* : ac sic est, quod iure antiquo, omnes excommunicati, tam tolerati, quàm non tolerati, excludebantur ab oratione publica, sacrificio, & cæteris suffragiis communibus Ecclesiæ : ergo & modò debent excludi tolerati, quia ius antiquum, quoad hos excommunicatos nihil est innouatum. Tunc vlterius ; ergo si Ecclesia excludit huiusmodi excommunicatos à communibus suffragijs eiusdem, taliter quod reddat eos inhabiles ad illa participanda, clarè sequitur quod Ministri Ecclesiæ nequeant licitè offerre pro dictis excommunicatis toleratis. Sic Sotus *lib. 10. de Iust. quæst. 5. art. 3. col. 6. & in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 2.* Ricard. *dist. 18.* Adrian. *tit. de Clauib. quæst.*

quæst. 3. *pag.* 113. Suarez *disp.* 9. *sect.* 2. *à num.* 17. Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 5. *cap.* 5. Vasquez *de excomm. dub.* 2. Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 17. *punct.* 2. Auila 2. *part. disp.* 4. *dub.* 1. *concl.* 3. & clariùs *cap.* 6. *disp.* 9. *dub.* 6. Couarru. *in cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 6. *num.* 4. & penes illum D. Thom. Gabriel, & Communis. Sic etiam Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 1. Filliuc. *tr.* 12. *cap.* 2. *quæst.* 4. *dicto* 2. *num.* 40. Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 8. *cap.* 1. *num.* 4. Mercerus *in* 3. *part. q.* 21. *dub.* 3. Bassæus *verb. excommunicatio*, 3. *num.* 1. *vers. Contendunt autem.* & alij quos citauimus, & sequuti fuimus 2. *parte, tractatu* 8. *de sacrif Missæ, disputatione* 2. *q.* 10. Quibus adhuc adde Bellarminum *libro* 2. *de Missa, cap.* 6. Scortiam *lib.* 2. *de sacrif. Missæ, cap.* 2. *num.* 4. & Alanum *lib.* 2. *de Eucharistia, cap.* 33.

Quæstio XIII.

An saltem, possit quis licitè, & cum fructu, orare nomine Ecclesiæ, pro dictis Excommunicatis toleratis, si iam sint per contritionem iustificati, ante obtentam absolutionem?

Affirmant, & potiori iure, omnes authores, quos supra *quæst.* 10. pro prima sententia adduximus. Sed probabilius respondeo: Nec licitè, nec cum fructu posse quem pro illis publicè, seu nomine Ecclesiæ orare. Quia quantum ad hunc effectum, eadem ratio militat, respectu vtriusque excommunicati, nempe non tolerati, & tolerati; sed neq; licite, neque cum fructu, potest pro non tolerato, etiam contrito, nomine Ecclesiæ orare, vt habitum est, *quæst.* 10. neque pro tolerato contrito; quod si de facto oratio pro ipso fiat, minimè illi erit profutura: eo quod vterque est priuatus communicatione passiua horum suffragiorum, Sic omnes authores ferè, citati pro nostra sententia. *quæst.* 10. & 12. Legatur inter illos, Corneio *disp.* 10. *de excomm.* §. 3. *dub.* 2. *quæst.* 1.

Quæstio XIV.

An fructuosè, & licitè, possit offerri sacrificium Missæ à Sacerdote, nomine Ecclesiæ, pro Excommunicato quolibet, iam contrito; ante obtentam absolutionem ab excommunicatione?

Affirmant etiam omnes authores citati pro prima sententia *quæst.* 10. & inter illos expressius. Faber *in* 4. *sent. dist.* 25. *q.* 1. *dist.* 4. *cap.* 4. *n.* 148. quem citat Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 76. dicens eius sententiam esse satis probabilem. Ait igitur Faber duo. *Primum est*, quod Sacerdos offerens Missam pro excommunicato contrito, non peccet mortaliter, nec venialiter, quia non est prohibitum offerre Missam pro Excommunicato tali. *Secundum* est, quod huiusmodi Missæ sacrificium valeat, & prosit ipsi excommunicato pœnitenti, siue Sacerdos offerat in persona Christi, siue in persona Ecclesiæ, seu, vt particularis persona. Ratio est. Quia Ecclesia non intendit hunc pœnitentem excludere ab his suffragijs, sed solum contumacem; neque ipse, vt particularis persona peccat, sed opus bonum & recte facit, & ideo, vt est ab illo, vt etiam est particularis persona valet, & ei prodest. Ita Faber.

Sed probabilius respondeo: Nec fructuosè, nec licitè posse nomine Ecclesiæ sacrificium pro dictis excommunicatis, etiam contritis, offerre. Patet. Quia hoc sacrificium Missæ, oblatum à Sacerdote nomine Ecclesiæ, pro dictis excommunicatis, non habet effectum ex merito ipsius Ecclesiæ; cum hæc expressè nolit suam intercessionem, & meritum interponere pro talibus excommunicatis, vt habitum est *sup. q.* 10. ergo nihil eis proderit quantum est ex hac parte. Deinde Sacerdos, sic nomine Ecclesiæ sacrificium Missæ offerens, peccat (& mortaliter, *vt sup.* est habitum) cum faciat contra prohibitionem ipsius Ecclesiæ: ergo clarè sequitur, quod nec fructuosè, nec licitè, possit nomine Ecclesiæ pro talibus Excommunicatis à Sacerdote offerri. Sic debent sentire omnes authores citati *quæst.* 10. pro nostra sententia. Et expressè illam tenent Henriquez *lib.* 9. *cap.* 13. §. 3. *lit. P.* Sotus *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 3. Suarez *disp.* 9. *sect.* 4. *n.* 5. Vasquez *de excomm. dub.* 11. *num.* 13. (non dub. 71. *n.* 73. vt citat Diana) Luysius *lib.* 2. *de Censuris, disp.* 9. *dub.* 2. Hurtad. *disp.* 3. *de excomm. diff.* 3. Corneio *disp.* 10. *de excomm.* §. 3. *dub.* 2. *quæst.* 2. Quuorum sententia placuit Dianæ, *resol.* 76. *cit.* licet in fine resolutionis putet, vtramque sententiam esse satis probabilem. Tenent deinde nostram sententiam Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 4. *dub.* 1. *concl.* 3. Bauny *disp.* 7 *de excomm. q.* 12. *Assertione* 3. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 3. *n.* 5. Ægidius *tom.* 1. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. & *de Censur. disp.* 14. *dub.* 6. *vers. Nota tertiò. num.* 38. Palao *de Censuris, disp.* 2. *puncto* 6. *num.* 8.

Quæstio XV.

An saltem, possit Sacerdos nomine, & persona Christi, applicare fructuosè sacrificium Missæ cuicumque Excommunicato, siue existat in peccato, siue per contritionem in gratia?

Affirmant quàm plures Doctores. Quia, inquiunt in hac casu, concurrunt omnia necessaria, vt sacrificium sit fructuosum: nam datur verus minister applicans; & verum sacrificium; & subiectum cui applicatur est aptum ad recipiendum fructum: nam ex propria natura huius sacrificij, quæ est ex institutione Christi habet posse efficaciter prodesse, quibus à Ministro, ab eodem Christo Domino deputato offeratur: certum est enim, efficaciam eorum, quæ à Christi institutione pendent, non posse ab Ecclesia auferri: ergo planè sequitur quod Missæ sacrificium oblatum nomine Christi prosit cuicumque excommunicato, nempe in peccato existenti, quantum ad intercessionem, aut impetrationem remissionis peccatorum: existenti verò in gratia per contritionem, quantum ad satisfactionem, Ita Suarez *disp.* 9. *sect.* 4. *numero* 4. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 4. *dub.* 1. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 2. *q.* 7. *num.* 48. Reginald. *libro* 32. *numero* 13. quos omnes sic citat, & sequitur Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *puncto* 1. §. 3. *numero* 3. & 4. His addi possunt Henriquez *libro* 9. *capite* 15. §. 3. *litera P.* Hurtadus *diff.* 3. *citata*, Corneio *dub.* 2. *citat. quæst.* 2. *pag.* 684. (qui omnino malè citatur à Diana pro opposita parte.) Ægidius *disput.* 14. *de Censuris, dub.* 6. *cit.*

Sed æque probabiliter respondeo: Non posse Sacerdotem applicare fructuosè sacrificium Missæ Excommunicatis, etiamsi id faciat nomine, & persona Christi. Ratio est. Quia Ecclesia omnino prohibet Sacerdoti offerre sacrificium Missæ, tam nomine Ecclesiæ, quàm nomine Christi, pro excommunicatis; vt omnes concedunt: ergo si Ecclesia habet potestatem excommunicandi, vt omnes, tanquam certum de fide, fatentur, necessum est dicere, quod per excommunicationis Censuram reddat hominem incapacem effectus sacrificij, præsertim præcipui.

Nec obest fundamentum contrariorum; Negandum enim est, quod subiectum, cui sacrificium applicatur, quando per excommunicationem est ligatum, sit capax fructus illius. Est namque omnino incapax, cum Ecclesia habeat potestatem à Christo Domino acceptam, ad excommunicandos contumaces eiusdem

Ecclesiæ;

Ecclesiæ; & consequenter ad reddendos illos incapaces omnis fructus sacrificii Missæ. Et ita nostram sententiam docent Vasquez, Luysius de Torres, & Diana *locis supercitatis*. Et multi ex Doctoribus, quos generalius tractando de hac materia, citauimus pro nostra sententia 2.*part.tract.*8. *disp.*2.*q.*9.

Qvæstio XVI.

An liceat Sacerdoti in Memento Missæ orare pro excommunicatis, etiam non toleratis?

NEgant nonnulli Doctores absolutè; quia existimant, quod Sacerdos in Memento Missæ orat vt persona publica, & vt Minister Ecclesiæ: at sic est, quod est prohibitum Sacerdoti, orare pro excommunicatis, vt est persona publica, seu Minister Ecclesiæ vt supra est habitum: ergo. Maior probatur: quia *Memento* est pars Missæ, vt constat, sed quælibet pars Missæ celebratur à Sacerdote tanquam à persona publica: ergo. Ita Ledesma 2. *part.* 4. *q.*23. *art.*3. *in fine.* Medina *in sum. libro* 1. *capite* 11. §. 1. & Cano quos citat, & tandem sequitur Auila 2.*p.cap.*6.*disp.*9.*dub.*5. *in fine dubij.*

Affirmant verò è contrà absolutè alij; quia per oppositum omnino putant, quod Sacerdos in *Memento*, orat, vt persona priuata & particularis: sed orare hoc modo pro excommunicatis, non est prohibitum Sacerdoti, vt ex supra dictis liquet: ergo. Sic apud Auilam *loc. cit.* tenent Sylvest. *excommunicatio* 1. *num.* 2. *& Missa.* 1.*q.* 8. Tabiena *verb. excommunicatio* 1.*n.* 5. Armilla *eod. verb. n.* 4. Sotus *dist.*22. *q.*1. *art.*1. *col.*12. Palac. *in* 4. *dist.* 18. *disp.*3. Nauarr. *tractatu de orat. capite* 19.*concl.*6.*numero* 71. & Couarruuias *capite Alma mater.* 1. *p.* §. 9. *numero* 4. *concl.* 7. Ita etiam Henriquez *libro* 15. *capite* 12. *num.*13. *in fine*, per hæc verba: Sacerdos potest Deo in Memento Missæ commendare etiam denunciatum: agit enim vt priuatus homo.

Sed distinctius, & probabilius respondeo: licere Sacerdoti, in *Memento* Missæ (imò & in alijs eius partibus) suo nomine, & quatenus est priuata persona, secretas & priuatas orationes, & preces, pro excommunicatis, etiam non toleratis, effundere: non tamen licere ei id facere, vt persona publica, seu nomine Ecclesiæ, aut exprimendo, ita vt possit audiri, nomina Excommunicatorum. Pro qua responsione nota, quod Sacerdos in *Memento* & in alijs partibus Missæ, potest dupliciter orare; primo modo, vt Minister Ecclesiæ, intendens applicare excommunicatis sacrificium, & orationes, quæ dicuntur in Missa, & in hoc sensu, verum est, quod dicit prima opinio. Secundo modo, vt persona particularis & priuata, non intendens applicare excommunicatis sacrificium, nec orationes Missæ, sed solùm commendare eos Deo; & hoc modo, non solùm in *Memento*, sed in alijs partibus Missæ, potest Sacerdos eleuare cor ad Deum, & orare pro excommunicatis non toleratis, vt constat, tum ex dictis, tum etiam, quia quamuis Sacerdos in Missa exerceat ministerium publicum, non tamen desinit esse persona priuata, & ideo, vt talis optimè potest orare pro dictis excommunicatis. Sic docent authores citati pro secunda sententia: Necnon Bonac. *disp.*2.*q.*2.*punct.* 1. §.3. *Propos.*3. *n* 6. & 7. qui tamen & citat pro se Auilam *dub.*5.*cit.* sed non ita benè: nam quamuis propè finem dubij, *vers. Hæc opinio*, hæc nostra sententia ei placeat; in fine tamen concludit, quod absolutè loquendo tenenda sit prima opinio, à nobis relata. Suarez *disp.* 9. *sect.*5. *numero* 5. Vasquez *de excomm. dub.*2.*n.*3. Filliuc. *tract.* 12. *cap.*2. *q.*8. Ægid. *disp.*14.*dub.*6.*n.*17. *vers. Item potest.* Hurtad. *disp.*3.*de excom.diff.*6. *vers. Non tamen.* Gordonus *tom.*2. *lib.* 7.*q.* 8. *cap.*1. §.5. *n.* 19. Corneio *de excom. disp.*10. §. 3. *dub.*3. Diana *part.*5.*tract.*9.*resol.* 77. *vers. Sed difficultas est.* Sotus Sayrus, Lugo, Philibertus, Villalobus, & alij, quos citauimus *tom.*2. *tract.* 8. *de sacrif. Missæ, disp.* 2. *quæst.* 11.

Nec obstat argumentum factum pro prima opinione. Respondendum est enim, quod quamuis Sacerdos in *Memento* Missæ, oret vt persona publica, & vt Minister Ecclesiæ; non tamen ita exuit personam priuatam, quin possit, vt persona priuata, & nomine proprio, orare pro quibus ipse voluerit, ac proinde etiam pro excommunicatis, quamuis non toleratis, & hoc simul cum oratione nomine Ecclesiæ facta, & in qualibet parte Missæ.

Qvæstio XVII.

An Indulgentiæ obtineri possint ab excommunicato contrito, ante obtentam excommunicationis absolutionem?

NEgant Suarez, Vgolinus, Sylvest. Nuñus & Sotus, quos refert, & sequitur Faustus *de Iubil. libro* 3. *q.*35. Filliuc. Layman, Pollacus, Lauorius, Sanctarell. Nuñus & Moure, quos citat, & sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 12. *resol.*13. Et nos omnes pro hac parte adduximus *tract.*5. *de pœnit. disp.*14.*q.*39. Et nunc his addimus Bonacinam *de Censur. disp.*1.*q.*2.*punct.*1. §.3. *in fine.* Alterium *lib.*1. *disp.*5. *cap.*6. *dub.*3. Antonium de Quintanaduenas *tract. de Iubil. cap.*24. *n.*11. *pag.* 299. ita dicentem: Si por no satisfacer à la parte ó otra causa vn descomulgado no alcançaua absolucion de su Censura, y haçe vn acto de contrition, aunque haga los ayunos, oracion, limosna, &c. y sele comutara si puede la Confession, ò se escusara della por imposible, y la Comunion se comutara, no ganaua este Iubileo, por ser enesto miembro apartado de Iglesia, y que no puede gozar su espiritual influxo, como es la Indulgencia. Ita Antonius.

Horum Authorum sententia potest probari, seu confirmari, ex à nobis supra concessis. Vt probabilius namque asseruimus. *quæst.* 10. & 12. nullo modo posse aliquem offerre suffragia communia Ecclesiæ pro excommunicatis adhuc toleratis, etiam iustificatis per contritionem, ante absolutionem ab excommunicatione, eo quod semper remaneant verè excommunicati, & consequenter incapaces Ecclesiæ suffragiorum communium: ergo idem omnino est asserendum in casu præsenti, & consequenter dicendum, quod nullo modo possint excommunicati contriti adhuc, consequi Indulgentias à Prælatis concessas, antequam absolutionem ab excommunicatione obtineant.

Sed certè, his non obstantibus, æquè probabiliter respondeo nunc, sicut anteà 1.*part. loc.cit.* respondi: Posse obtineri ab Excommunicato contrito Indulgentias à Prælatis concessas, etiam ante obtentam excommunicationes, dummodo faciat ieiunia, orationes, eleemosynas, & alias actiones, quæ illi per excommunicationem minimè sunt prohibitæ: licèt alij fideles nequeant dicto Excommunicato Indulgentias applicare.

Prima pars huius responsionis suadetur *Primò.* Quia piè credi potest, hanc esse mentem concedentis Indulgentias. *Secundò.* Quia excommunicatus nullo præcepto prohibetur præstare opera pro quibus datur Indulgentia; potest enim orare in Ecclesia, ieiunare, eleemosynam pauperibus erogare; & licet non possit recipere Sacramenta, nec assistere publicis officijs Ecclesiæ, possunt tamen illi hæc omnia in alia pia opera commutari: ergo si excommunicatus contritus impleat opera iniuncta pro lucrando iubileo, aut Indulgentia, rectè poterit acquirere Indulgentias.

Vnde

Vnde hanc partem noſtræ reſponſionis expreſsè docent Nauarr. *tract. de Iubil. notab.* 18. *n.*14. Et ex illo Henriquez *lib.* 7. *cap.*18. *n.*2. *in fine.* Sà *verb. Indulgentia. n.* 2. Boſſius, Alphonſus de Leone, & Zerola, quos adduximus 1. *p. loc. cit. quæſt.* 39. Et dicunt valdè probabilem Alterius, Diana, & Quintanaduenas *loc. cit.*

Secunda verò pars apertiùs probatur. Quia iure communi prohibitum eſt fidelibus applicare excommunicato, licèt contrito, communia Eccleſiæ ſuffragia: ſed inter communia Eccleſiæ ſuffragia connumerantur Indulgentiæ: ergo has nequeunt fideles excommunicato applicare. Et dato, quod illicitè eas excommunicato applicarent, eſſet ſine fructu, ob defectum capacitatis ſubiecti, vt ex dictis conſtat. Sic tenent communiter omnes: & à fortiori authores pro prima ſententia adducti.

Vnde ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, in quantum noſtræ contrariantur, reſpondeo. Ad primum, quod eſt Antonij, dico, quod licet Excommunicatus contritus, ante obtentam abſolutionem ab excommunicatione, ſit membrum ſeparatum ab Eccleſia, non tamen ita, vt nequeat participare aliquod influxum ſpirituale manans ab ipſa, præſtando videlicet, per ſeipſum. quidquid Eccleſia præſtare iubet. Vnde ſicut excommunicatus contritus, per ſua opera bona, vtpotè facta in gratia, meretur augmentum eius, & ſatisfactionem pro pœna ſuorum peccatorum, &c. etiam ante obtentam abſolutionem à Cenſuris; ita abſque dubio, poterit conſequi per Indulgentiam eamdem ſatisfactionem, per eademmet opera, ſi illis ſit adiuncta Indulgentia.

Ad Confirmationem reſpondeo: Negando conſequentiam ſeu paritatem. Diſcrimen eſt, quod excommunicatus, quamuis contritus, ſemper remanet excommunicatus ante obtentam ab excommunicatione abſolutionem, & conſequenter omnino incapax, vt illi applicentur à fidelibus ſuffragia communia Eccleſiæ, & conſequenter Indulgentiæ, cum hæc ſit præcipua pœna, ſeu effectus excommunicationis. Non verò manet incapax, vt ipſemet per ſua bona opera conſequatur Indulgentiam conceſſam illa præſtantibus: tum quia per hoc non dicitur propriè, quod applicentur ei à reliquis fidelibus ſuffragia communia Eccleſiæ; cum potius ipſemet excommunicatus, illa ſibi applicet præſtando opera iuncta pro Indulgentia lucranda. Tum etiam. Quia quod Eccleſia per excommunicationem intendit, eſt reddere excommunicatos incapaces fruendi communibus Eccleſiæ ſuffragijs, applicatis illis nomine Eccleſiæ à fidelibus, & ideo id eis ſub graui culpa prohibuit, *vt q.* 10. eſt oſtenſum; non tamen intendit reddere illos incapaces fruendi Eccleſiæ ſuffragijs, caſu quo ipſimet excommunicati iam contriti, per ſua opera priuata & perſonalia, vtpotè facta in gratia, id mereantur. Id namque piè colligitur, primò ex pia mente concedentis Indulgentiarum ſuffragia. Secundo, quia id non vetuit Eccleſia, nec aliquo præcepto prohibuit excommunicato, vt præſtet opera pro quibus datur Indulgentia, ſibíque illam applicet, ſicut prohibuit alijs fidelibus, ne talis Indulgentiæ ſuffragia excommunicato applicent. Tertiò tandem. Quia vt excommunicatio ſortiatur ſuum effectum, ſufficit vt priuet excommunicatum applicatione ſuffragiorum Eccleſiæ facta à fidelibus per opera ab ipſis nomine Eccleſiæ præſtita, etiam ſi careat priuatione particulari ſuffragiorum, qua gaudet excommunicatus fruendo Indulgentijs datis pro operibus à ſe exhibitis.

***

QVÆSTIO XVIII.

An orans publicè pro excommunicandis vitandis, peccet mortaliter, & incurrat minorem excommunicationem?

NEgat incurrere excommunicationem minorem, licet affirmet peccare mortaliter Auila 2. *part. capite 6. diſp.9. dub.*4. per hæc verba: Sit concluſio, quamuis peccet mortaliter, vt dixi, non tamen incurrit minorem excommunicationem. Sic tenent aliqui Viri docti. Et probatur; nam orare pro excommunicato, non eſt communicare cum illo, quia non eſt orare cum illo, nec coram illo, vt dicunt Caiet. & Syluester ſtatim citandi. Ita Auila.

Sed probabilius reſpondeo: Non ſolùm peccare mortaliter, vt ſupra cum communi diximus; ſed etiam minorem excommunicationem incurrere. Sic Doctiſſ. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 36. ita ſcribens: Ad tertium, quod incurrit minorem excommunicationem, qui, vt Miniſter Eccleſiæ, aut nomine eius, orat pro excommunicato denunciato: quia ex dictis S. Thomæ *art.9. & in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 1. *q.*1. colligitur, quod non ſolùm eſt vetitum orare cum excommunicato, vt prædictum eſt, ſed etiam orare pro eo oratione publica Eccleſiæ nomine facta. Sic ille. Ex quo reſponſum manet fundamento Auilæ. Sic etiam Bonacina *diſp.*2. *q.*2. *punct.*1. *num.*5.

DISPVTATIO IV.

De ſecundo effectu maioris Excommunicationis, qui eſt priuatio paſsiuæ participationis Sacramentorum?

QVÆSTIO PRIMA.

An peccet mortaliter Excommunicatus, quodlibet ſuſcipiendo Sacramentum?

RESPONDEO tanquam certum: Peccare mortaliter per ſe loquendo. Quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in materia graui, vtpotè pertinente ad cultum Sacramentorum. Eſt namque hæc prohibitio in iure expreſſa, *cap. cum illorum. & cap. Si quem. de ſent. excomm. In cap. Illud. & cap. Si celebrat. de Cler. excomm. miniſtran.* Et ideo ſic docent omnes Doctores. Canoniſtæ *in cap. cit.* præcipuè Gloſſa *in cap. Illud. diſt. 95. verb. Negantur.* Vbi ait ad intelligendum de receptione ſingulorum & omnium Sacramentorum: quia cum omnia Sacramenta ſint eiuſdem generis, eodem iure cenſeri debent; *arg. cap. Denique. diſt.*4. & alijs iuribus per Gloſſ. citatis. Theologi *in* 4. *diſt.*18. vbi D. Thom. D. Bonau. Ricard. Palud. & alij. Argentina *diſt.*19. *art.*4. Sotus *diſt.*22. *art.*1. Nauar. *c.*27. *n.*18. Couar. *in c. Alma. parte* 1. §. 6. *num.*5. Suarez *diſp.*10 *ſect.*1. Alterius *lib.*1. *diſp.*6. *c.*3. Filliuc. *tr.*12. *c.*3. Ægid. *diſp.*14. *dub.*5. Henr. *lib.*13. *c.*10. & 12. Auila 2. *part. c.*6. *diſp.*3. Bonac. *diſp.*2. *q.*2. *punct.*2. Vaſq. *de excom. dub.* 4. Hurt. *diſp.*4. *de excom.* Layman *lib.*2. *tr.*5. *part.*2. Bauny *diſp.*7. *de excom. maiori à q.*1 Luyſius *lib.*2. *de Cenſ. diſp.*9. Machado *lib.*1. *part.*3. *tr.*3. *docum.*5. Villal. *tr.*17. *diff.*5. Toletus *lib.*1. *cap.*11. Archangel. *diſt.* 18. & 19. *à pagina* 225. & alij Summiſtæ. Qui omnes affirmant tale peccatum ad ſpeciem ſacrilegij pertinere. Meritóque id affirmant, cum verſetur circa moralem Sacramenti profanationem.

QVÆSTIO

Qvæstio II.

An, non solum Excommunicatus denunciatus, & publicus percussor Clerici; sed etiam quilibet alius excommunicatus publicus, seu occultus, peccet mort. quodlibet recipiendo Sacramentum?

Respondeo tanquam certum: omnes peccare mortaliter. Quia non cogimur ad limitationem aliquam adhibendam ob Extrauag. *Ad euitanda*, quia per illam, vt diximus *suprà*, nullus fauor tribuitur excommunicato: ergo nullus excommunicatus, quantumuis occultus, est liber à priuatione passiua Sacramentorum, alioqui magnus, & gratia illi fieret: manet ergo etiam respectu illius, sicut & aliorum excommunicatorum, integrum ius antiquum per quod priuantur participatione Sacramentorum. Sic omnes. Legantur Nauarr. Couar. Suarez, Alterius *loc.cit.* & Castro Palao *de Censur. disput.2. puncto 7. num.1.*

Qvæstio III.

An duo committat peccata, in confessione explicanda, excommunicatus, qui scienter Sacramentum aliquod sumit?

Affirmant Suarez, Henriquez, Bonac. Nugnus, Molfes. & alij, quos citauimus *1.p tract.5.disp.8. §.8.q.14.* Quia huiusmodi, & exercet actum prohibitum, & indignè sumit Sacramentum: ergo duo committit peccata in confessione explicanda.

Sed æquè probabiliter respondeo: non committere duo peccata, & ideo non teneri, nisi de vnico confiteri. Quia æquè probabile est, in eo casu non efficere contra duas obligationes specie distinctas, cum lex humana sub eadem ratione formali religionis prohibeat sub excommunicatione, idem quod lege diuina erat prohibitum. Sic Vasquez, Alterius, Fagundez, Corduba, & Diana, quos adduximus, *quæstione* 14. citata.

Qvæstio IV.

An Excommunicatus recipiens aliquod Sacramentum; pœnam aliquam, aut Censuram, ipso iure incurrat?

Affirmandum absolutè videtur. Quia Excommunicatus ex officio administrans solemniter Sacramentum, incurrit ipso iure irregularitatem: ergo, & recipiens: quia cum sint correlatiua, eadem est ipsorum ratio.

Sed tanquam certum respondeo: Excommunicatum recipientem generaliter quodcumque Sacramentum, non incurrere, ipso iure, aliquam pœnam, aut Censuram; benè tamen suscipientem Ordinis tantummodo Sacramentum, contra quem lata est pœna irregularitatis.

Prima pars habetur *cap.1.de excomm.in 6.* & probatur: quia in iure nulla pœna, Censura, vel irregularitas est posita generaliter contra excommunicatos præsumentes suscipere Sacramentum quodlibet; ergo tales solùm debent puniri arbitrio superioris pro qualitate criminis, & qualitate personæ.

Secunda verò *pars* constat. Quia Excommunicatus suscipiens Ordinis Sacramentum, ipso iure incurrit irregularitatem, vt *infra* cum communi dicemus: ergo. Sic docent omnes. Legantur pro nunc Suarez *disput.10. sect.1. num.5.* Vgolinus *tab.1. cap.14. num.22.* Alterius *lib.1. disputat.6. cap.3. vers. Secundò quæri potest.* Bonacina *disput.2. quæst.2. punct.2. §.1. in fine.* Palao *disput.2. punct.7. num.6.* Ægidius *disput.14. dub 5. num.32.* & Hurtadus *disput.4. de excommunicat. difficultate 1.*

Ad rationem dubitandi, neganda est consequentia. Quia ius commune non posuit pœnam irregularitatis contra excommunicatum recipientem quodlibet Sacramentum; sed contra Ministrantem: & in pœnis, iuxta veriorem legum interpretationem, fieri non debet extensio, etiam respectu relatiuorum, vt colligitur clarè ex cap. *Latores, de Cler. excomm. ministrante.*

Qvæstio V.

An saltem Excommunicatus possit in aliquo casu recipere Sacramenta, sine peccato?

Respondeo tanquam certum; posse. *Primò*, in casu, quo excommunicatus ignoraret inuincibiliter huiusmodi ius, seu prohibitionem. *Secundò*, si ignoraret, se esse excommunicatum, aut id non aduerteret, quæ esset ignorantia facti. *Tertiò*, si vrgeret necessitas recipiendi Sacramentum, ob vitandam grauem infamiam, vel scandalum, vel mortis periculum, etiam extrinsecus illatum, vel etiam ob eminentem mortis articulum & quid simile. Sic omnes. Suarez *disputat.16. sect.1. num.4.* Filliucius *tract.12. cap.3. quæsito 2. num.56.* Præpositus *in 3.part. quæst.2. de excommun.dub.7. num.39.* Mercerus *in 3.part.q 21.dub.4.* Diana *parte 5. tract.9. resol.81.* Bauny *disput.7. de excommun. quæst.1. versu, sunt tamen.* Qui ex Reginaldo *lib.32.cap.1.n.2.* addit, quod in his casibus, non modo excommunicatus non peccet in receptione Sacramentorum, sed & eorum gratiam recipiat, eo quod ei non apponit obicem, vtpotè de admissis dolens ex animo, Deique causa, vt supponimus, retinénsque cum eo dolore, habilitatem ad Sacramenta, non obstante excommunicatione, cum hic eius effectus, voluntate Ecclesiæ in postremo euentu, scilicet, scandali, & mortis, quæ timetur, cesset, in priori autem reipsa, ac naturæ iure. Sic ille. Hurtad. *disput.4. de excommun. diffic.1.* Machado *lib.1. parte 3. tract.5. docum.5. num.2.* & latè Alterius *lib.1. disput.6. à cap.6.* Palao *puncto 7. cit. num.1.* & alij.

Qvæstio VI.

An Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, & Vnctionis Extremæ, recepta ab Excommunicato, sint valida?

Respondeo tanquam certum: esse valida, quantum ad substantiam, etiamsi extante excommunicatione, ab Excommunicato recipiantur. Quia vt hæc Sacramenta rata sint, ac valida, solùm requiritur debita materia, cum forma præscripta, intentio Ministri, & recipientis necessaria: sed hæc omnia possunt reperiri in Sacramentis excommunicato collatis: ergo tùc rata, & valida erunt. Etiam casu, quo ab excommunicato spontè, maláque fide recipiantur: quia etsi illicitè, validè tamen reciperentur; eo quod Ecclesia nec per excommunicationem possit id impedire, cum Sacramentorum natura, & virtus à Christi institutione dependeat. Sic omnes. Nauar. *cap.27. num.67.* Couarruuias *in cap. Alma, parte 1. §.6. num.5. vers. Cæterum.* Suarez *disput.10. sect.3. à n.1.* Graffis *lib.1. decis. cap.18* Henriq. *lib.13. cap.10. n.1.* ita dicens: Sacramenta conferuntur validè homini excommunicato. Non quidem Baptismus, ante quem nemo excómunicatur; sed Cófirmatio, Eucharistia, Vnctio, & Matrimonium, (de absolutione dicetur postea) sed conferens, aut recipiens scienter peccat mortaliter. Et excómunicatus

qui sic recipit Ordines, etiam minores sit irregularis, &c. Sic ille, & apud ipsum *lit. A.* D. Thom. Sotus, Victoria, & alij. Bauny *disput. 7. cit. quæst. 2. assertione 1.* Qui id latè probat inductione facta per dicta quinque Sacramenta. Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 81.* Alterius *lib. 1. disput. 6. cap. 5. pag. 63.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 1. num. 1.* Valquez *de excommun. dub. 4.* Auila *cap. 6. disput. 3. dub. 4.* dicens, id certum esse apud omnes. Filliucius *cap. 3. cit. quæs. 3. num. 57.* Reginaldus *lib. 32. num. 4.* Hurtadus *disput. 4. de excommun. diffic. 3.* Qui etiam id de singulis Sacramentis præfatis probat, præcipuè de Matrimonio, (contra Martinum de Magistris) ex cap. *Significasti, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit.* Et alij omnes.

Quæstio VII.

An Excommunicatus, qui sic matrimonium contraxit, possit licitè solemnem in Ecclesia benedictionem recipere, ante excommunicationis absolutionem?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia illa benedictio, est quædam spiritualis communicatio, & veluti quoddam Ecclesiæ suffragium, quibus bonis priuatus est excommunicatus. Sic docent Doctores in cap. *Significasti, nuper cit.* Nauar. *in cap. Consideret, §. Cautus, de pœnit. dist. 5. num. 16.* Couar. *in cap. Alma, part. 1. §. 6.* Suarez *disput. 10. sect. 3. num. 4.* Alterius *lib. 1. disput. 6. cap. 5. vers. Si interroges.* Qui secus dicendum affirmant, loquendo de vsu ipsius Matrimonij, qui est ipsa copula ad procreationem liberorum, nam hæc per excommunicationem non impeditur, nec cohabitatio aut petitio, seu redditio debiti.

Quæstio VIII.

An Excommunicatus suscipiens Sacramentum Ordinis maneat suspensus ab vsu Ordinis suscepti?

Respondeo tanquam certum. Manere suspensum; itavt, etiam obtenta absolutione ab excommunicatione, nullo modo possit exercere actus illius donec dispensatus fuerit, etiamsi ignorans culpabiliter ordines susceperit. Sic habetur in cap. *Præterhoc, §. verum, distinct. 32. & in cap. 1. & vlt. de eo, qui furtiuè Ordin. suscept.* Sic communis omnium. Suarez, & Alterius *loc. cit.* Legantur dicenda à nobis *tract. de suspens.*

Quæstio IX.

An Pœnitentiæ Sacramentum, bona fide, vel in necessitate, aut cum inuincibili ignorantia, ab Excommunicato susceptum, sit ratum, ac validum?

Negant esse validum, ac ratum plures Doctores. *Primò*, quia excommunicatio priuat vsu, aut receptione Sacramentorum; cap. *Si celebrat. de Clerico excommunicat. ministrante:* Ergo homini excommunicato collata non erunt valida. *Secundò*, quia Minister excommunicatus nequit absoluere validè; vt *infrà:* ergo nec pœnitentiæ Sacramentum ab excommunicato validè recipi. Ita tenent Sylueſter *verb. Confess. 1. quæst. 3. Confessor. 3. num 12.* & *verb. excommunic. 4. num. 1.* Adrianus *quæst. 3. de Clauibus.* Paludan. *in 4. distinct. 17. quæst. 6. artic. 1. & dist. 18. q. 9. artic. 2.* Gabriel *quæst. 1. art. 3. dub. 2.* Maior *quæst. 9.* Sot. *dist. 22. quæst. 1. art. 1.* Ledesma *2. p. 4. q. 23. artic. 1.* Petrus Ledesma *in summa cap. 20. de pœnit. §. la segunda duda.* Vasquez *de excomm. dub 4. num. 8.* Sancius *in selectis disput. 32. num. 11.* Hurtado *disput. 8. de pœnit. diffic. 7. & de excommun. disput. 4. diffic. 3.* & Megala *in 1. parte lib. 5. cap. 19. quæst. 4.* Quos omnes pro hac parte retulimus *1. part. tract. 5. disput. 5. quæst. 77.* His addi possunt Viualdus *2. parte candelab. de excommun. n. 30. concl. 1.* qui quamuis *in 2. concluſ.* dicat oppositam sententiam esse probabilem, & in praxi tutam, in prima tamen affirmat, hanc esse communiorem, & valde probabilem. D. Anton. *3. part. tit. 14. cap. 19. §. 4.* Felinus, Ioan. de Medina, Gerson, Rosella, Tabiena, & alij quos citat Henriquez *lib. 16. cap. 12. lit. E.* Ita etiam Archangelus *distinct. 18. col. 29. lit. C.* Luysius Turrian. *lib. 2. disput. 9. dub. 4.*

Sed probabiliùs respondeo: validum, ac ratum esse dictum pœnitentiæ Sacramentum; & ideo non teneri pœnitentem illud reiterandum, casu quo, vt supponit quæstio, bona fide, aut in necessitate, aut naturali obliuione, aut inuincibili ignorantia excommunicationis, processit, & absolutus fuit à peccatis, antequam ab excommunicatione. Quia quamuis absolutio à peccatis, ante absolutionem ab excommunicatione sit prohibita, ita vt, qui illam dat, & qui illam recipit scienter, mortale sacrilegium committant, nullo tamen iure est irrita; & iure quidem optimo, cum nullo modo sit de essentia huius Sacramenti, quod pœnitens prius absoluatur ab excommunicatione, quàm à peccatis. Sic Nauar. *in cap. 1. de pœnit. §. Cautus, num. 23.* & *cap. vlt. num. 38.* & *45.* Pet. Sotus *lect. 4. de excommun.* Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 2.* & *§. 6. à num. 7.* Suarez *de pœnit. disp. 31. sect. 3. num. 6.* & *de Censur. disput. 10. sect. 3. num. 9.* Vbi pro hac parte citat Adrianum, Paludanum, & Medinam. Sanchez *lib. 2. sum. cap. 8. n. 5.* Tolet. *lib. 3. cap. 10.* Laymann *lib. 5. tract. 6. cap. 12. num. 12.* & *lib. 1. tract. 3. parte 2. cap. 2. num. 1.* Ægid. *1. parte disput. 8. num. 104.* & *de Censur. disput. 14. dub. 5. num. 28.* Lugo *disput. 16. de pœnit. num. 614.* Villalobos *tom. 1. tract. 9. diffic. 40. num. 7.* Diana *5. part. tract. 4. resolut. 78.* & *tractatu 5. resolut. 68.* & *part. 5. tract. 9. resolut. 82.* Bonacina, Coriolanus, & Thomas à Iesu, quos omnes citauimus *1. parte quæst. 77. cit.* Quibus nunc addi possunt, Alterius *lib. 1. disput. 6. cap. 5.* Auila *2. parte cap. 6. disput. 3. dub. 4. vers. Tertia opinio, & vers. Prima concl.* Victoria *in sum. tit. de excommun. n. 3.* Henriquez *lib. 13. cap. 12. num. 2.* ita benè dicens: Secundò, si nihil ex necessariis ad Sacramentum desit ex parte pœnitentis, valet peccatorum absolutio, impensa excommunicato: & confert ei effectum gratiæ, vt si confessio sit integra, & cum dolore, ac debito proposito: & ab eo præcepto (ne excommunicatus indignè recipiat) excusetur per ignorantiam. Sic ille. Et penes illum, *num. 1. lit. B.* Angel. Angles, Ricard. Monal. & alij. Sic etiam Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 17. puncto 2.* Sayrus *tom. 1. lib. 2. cap. 2. num. 3.* Raynaudus *de monit. parte 2. cap. 2. num. 8.* Bauny *disput. 7. de excomm. q. 2. Assertione 2.* Graffius *lib. 1. decis. cap. 18.* Llamas *1. p. method. cap. 9. §. 13. pag. 123.* vbi reddit rationem nostræ opinionis, ita dicens: Quia Mater pientissima Ecclesia, in casu inculpabilis ignorantiæ, vel obliuionis, vel naturalis inaduertentiæ, neminem intendit iurisdictione priuare, vel absolutione incapacem reddere. Sic Llamas, Vgolinus *tab. 2. cap. 7. §. 2.* Reginaldus *lib. 6. num. 162.* Machad. *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 5. num. 4.* Syluius *in supplem. quæst. 21. artic. 4.* Bassæus *excommunic. 3. num. 4. vers. Sed grauissima,* qui tamen malè citat pro hac parte Vasquium *eodem loco* à nobis pro opposita *citato.* Cornejo *disput. 10. de excommun. §. 2. dub vlt.* Palao *disput. 2. puncto 7. num. 4.* & alij communiter.

Quæstio X.

An Sacramentum Pœnitentiæ receptum ab Excommunicato sit validum, etiam quando hic ad illud accessit volens priùs à peccatis quàm ab excommunicatione absolui?

Affirmant adhuc in hoc casu esse validum tale Sacramentum, licet informe, Caiet. *in sum. verb. Absolutionis impedim.* quem citat, & sequitur Couar. *in cap. Alma 1. part. §. 6. num. 7. vers. Caterum Caietanus.* Ita dicens: Planè vbi excommunicatus non confitetur, nec manifestat Sacerdoti statum eius, & peccatum, quod vel ex scientia iuris, vel ex supina ignorantia contraxit, volens absolui à peccatis priusquam ab excommunicatione, dubio procul confessio integra non est, & hac ratione sacramentalis absolutio minimè confertur, eritque iteranda confessio. Quod si excommunicatus manifestet Sacerdoti excommunicationem, & culpam illam, qua afficitur, vel scientia iuris, vel ignorantia supina; volens, prius à peccatis, quam ab excommunicatione absolui, & nihilominus absoluatur, dicendum erit absolutionem sacramentalem esse, non obstante obice, qui eius effectui oppositus est, atque ob id minimè iterandam esse confessionem, si sequamur opinionem, quam ex D. Thoma in dicto numero decimotertio adduximus. At si contrariam ex Adriano, Medina, & aliis probauerimus, satis itidem probari debet & hæc quarta conclusio contra Caietanum, cuius tandem opinio, vt inibi diximus, frequentiori Theologorum iudicio probatur. Hucusque Couarruuias.

Sed probabiliùs longè, imò vt mihi certum respondeo: tale Sacramentum, sic ab excommunicato receptum, omnino esse inualidum, ideóque reiterandum consequenter. Sic optimè Nauarrus *cap. 9. citat. num. mihi 5.* ita dicens: Secundò deducitur, inanem esse absolutionem concessam illi excommunicato, qui non solum intelligit se esse excommunicatum, sed etiam nouit esse lethalem culpam, vel recipere, vel procurare sibi dari absolutionem à peccatis, antequam ab excommunicatione absoluatur. Quoniam huiusmodi defectus est substantialis, non quia absolutio excommunicato impenditur scienti se talem esse, sed potiùs, quia integram confessionem non facit, siquidem non confitetur peccatum illud, quod perpetrat, petendo sibi absolutionem conferri, sciens, se peccare petendo, & accipiendo eam, & Sacerdotem impendendo. Et quamuis integra fuisset confessio; putà si ipse confiteretur illud peccatum, quod in expetenda absolutione committit, tamen adhuc nihil valeret, quia deficit contritio, vel attritio debita, quæ confessionem comitari debuisset, vt constat ex supradictis *in cap. 1. num 37. & seq.* Hucusque Doctiss. Nauarr. Et post illum, Henriquez *lib. 13. cap. 12. num. 2.* per hæc verba: Si ligatus excommunicatione etiam minori velit scienter absolui à peccatis sine absolutione excommunicationis, (& præsertim si confessarium induxit, vt ita ageret) irrita est absolutio, quia confessio non est integra & cum dolore, & proposito debito. Sic ille. Viualdus *de excommunicat. num. 31. concluſ. 3. pag. mihi 11.* his verbis: Quando excommunicatus maiori excommunicatione accedit scienter, & intelligit se malè facere, tunc confessio est nulla, siue confiteatur illud peccatum, quod ibi committit, siue non. Communis, vt notat Nauarrus *suprà.* Et hoc modo limitandus est Caiet. qui locutus est generaliter. Ita Viuald. Qui certè benè explicat Caietanum, Auila 2. *parte cap. 6. disputat. 3. dub. 4. concluſ. 3.* Alterius *cap. 5. cit. pag. 66.* Bauny *disputatione 7. de excommunicat. quæst. 2. vers. Dixi in assertione.*

Quæstio XI.

An etiam Sacramentum Pœnitentiæ sit inualidum si suscipiatur ab excommunicato culpabiliter mortaliter ignorante se esse excommunicatum, vel quod est mortale sic accedere?

Negant plures Doctores, existimantes in hoc casu confessionem esse validam, sed informem; hoc est, quod pœnitens talis non recipit fructum seu gratiam Sacramenti; non tamen tenetur repetere peccata, sed dumtaxat illud, quod committit accedendo dicto modo ad confessionem. Ita Caietanus *verb. Absolutionis impedim. & verb. Confessionis iteratio, & tom. 1. opusc. 5. quæst. 2.* quem citat, & sequitur Nauarrus *in cap. Fratres, de pœnit. num. 45.* & *in manuali cap. 9. num. mihi 4.* Ricardus *distinct. 19. artic. 9. q. 2.* Auila 10. *super cit.* Viualdus *loco etiam cit. concluſ. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 12. num. 2.* ita scribens: Quintò: admissa vera sententia, interdum dari confessionem informem, quæ iteranda non sit. Si pœnitens ex ignorantia vincibili, quæ sit peccatum mortale, sed non crassa, omisit confiteri propriam excommunicationem, aut monere Confessarium, vt prius absoluat ab illa, quàm à peccatis, hic recipit verum absolutionis Sacramentum, sed informe, & absque effectu gratiæ: nec tenetur iterare amplius confessionem illorum peccatorum. Ita Henriquez, & penes illum, Nauarrus *loc. cit.* Couar. Sotus, Canus, & alij.

Sed multò longè probabiliùs respondeo: etiam tale Sacramentum sic susceptum ab excommunicato, esse inane, & inualidum; ac proinde omnino reiterandum. *Primò*, quia prædictus excommunicatus culpabiliter mortaliter ponit obicem gratiæ: ergo nec recipit Sacramentum, nec consequenter fructum eius. *Secundò*, quia confessio facta cum conscientia mortalis culpæ, est mortalis, & consequenter nulla omnino: ergo talis etiam erit confessio facta ab excommunicato sciente verè suum impedimentum, aut si illo ignorante, non nisi vitiosè, ac cum mortali culpa. Sic docent communiter Doctores, præcipuè, & à fortiori omnes citati pro prima sententia *quæst. 9.* Suarez *disput. 9. sect. 3. num. 9.* Vgolinus *tab. 2. cap. 7. §. 2. n. 6.* Sayrus *lib. 2. cap. 2. num. 2.* Ægidius *disputat. 14. dub. 5. num. 29.* Filliucius *tract. 12. cap. 3. à num. 58.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. puncto 2. §. 1. num. 1. vers. Si vero culpabiliter.* Qui tamen malè citat, pro hac parte, Henriquez, eodem loco, quo nos pro contraria adduximus, vt ex eius verbis constat. Bauny *disput. 7. de excommun. quæst. 2.* Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 82.*

Quæstio XII.

An Absolutio data à peccatis, & non ab excommunicatione, sit per se, & directè, ac ex natura rei, valida?

Negare debent, qui negant, absolutionem peccatorum valere, casu, quo pœnitens, manente excõmunicatione, etiam minori, absoluatur à peccatis. Sunt autem Sylvest. Gabr. Palud. Adrian. Maior, & alij pro prima sententia *sup. q. 9.* relati. Et probatur. Quia Ecclesia potuit per excommunicationem à passiuo Sacramentorum vsu ita arcere aliquem, vt attentata receptio eorum esset inanis & irrita, sicut potuit Sacramentum Matrimonij inter affines, & consanguineos irritare: at id non posset, si ex natura rei, & per se esset valida absolutio à peccatis data ante absolutionem excommunicationis: ergo.

Sed oppositum omnino respondeo: dicendum, quod talis absolutio, per se, absolutè, directè, & ex natura rei sit valida. Probatur. Nam omnium opi-

nione, ac sensu, possunt Sacerdotes, cum ad eos pœnitentes adeunt, casibus reseruatis impediti, qui excommunicationem annexam habent, vrgétque necessitas absoluendi, nec est facilis, ad eum, qui excommunicauit, additus, possint (inquam) à peccatis absoluere, & eos pro absolutione Censuræ ad Superiorem remittere, vt docet praxis Ecclesiæ, & constat ex dictis *1. parte tract. 5. disputat. 12. quæst. 33.* ergo ex praxi Ecclesiæ constat, excommunicationem per se, & directè vim, aut effectum Sacramenti non impedire. Sic sentire debent Authores citati supra pro nostra sententia *quæst. 9.* Legantur Bauny *disputat. 7. de excommunicat. quæst. 3. dicto 2. pag. 254.* Qui ad argumentum pro opposito adductum, negat Ecclesiam posse per se primò, ac directè, sic aliquem à passiuo Sacramentorum vsu arcere, vt hæc sint, cum suscipiuntur inualida: quia eorum valor à materia, forma, eorúmque applicatione cum intentione debita pendeat: at hæc, cum sint iuris diuini, non subsunt Ecclesiæ, aut Pontifici: ergo directè & per se primò, facere nequeunt, ne suscepta operentur in anima, id cuius causa sunt à Deo instituta. Possunt tamen per accidens vsum illum impedire, & de facto id faciunt, quando, occasione peccati, quod Censura plectitur, iurisdictionem actualem excommunicato adimunt, sine qua, pœnitentiæ vis ad productionem gratiæ, est nulla. Sic Bauny. Et ante illum, Alterius *lib. 1. disput. 6. cap. 5. Ad quintum.* Qui secundò respondet, quod gratis concesso, quod Ecclesia possit ita priuare excommunicatum passiua receptione Sacramentorum, vt Sacramenta per ipsum recepta, sint irrita, & nulla; non tamen hinc infertur necessariò, quod ita de facto dispoſuit; quia nullibi reperitur in iure statutum, & effectus excommunicationis, pendent ex voluntate Ecclesiæ. Vnde voluit, vt suffragia communia, non prodessent excommunicato, de quo poterat disponere; de Sacramentorum verò receptione, nihil dixit, nec decreuit, quia sunt iuris diuini.

Ad instantiam verò de Matrimonio dicendum, quod ex eo quod Ecclesia statuerit, Matrimonium inter consanguineos vsque ad quartum gradum contractum esse inualidum, non ideo disposuit de illo, vt Sacramentum est, sed quia Matrimonium, inter alia Sacramenta, habet hoc peculiare, nempe, vt sit contractus, sub hac ratione declarat Ecclesia, quas conditiones debeant habere, qui contrahere volunt matrimonium, vt talis contractus sit validus, & subsistat.

Qvæstio XIII.

An, quando excommunicatio in foro interiori est nulla, possit excommunicatus, prius à peccatis, quàm ab Excommunicatione, absolui?

Respondeo posse: Quia talis excómunicatio, verè, & simpliciter non est excommunicatio, sed tantum in foro externo, vt supra est habitum: ergo pro foro conscientiæ, non est eius quærenda absolutio: ergo, quæ est à peccatis anteponi potest ei, quæ est à Censuris. Sic Bauny *disp. 7. de excomm. quæst. 3. dicto 3.*

Qvæstio XIV.

An Ministri Ecclesiæ, mortaliter, ex vi Censuræ, peccent, dando Sacramentum aliquod excommunicato euitando, seu, non tolerato ab Ecclesia?

Respondeo tanquam certum: mortaliter, etiam ex vi Censuræ, peccare. Quia sic in primis colligitur ex *cap. Episcoporum, de priuileg. in 6. ex cap. Significasti, & cap. Cum desideres, de sent. excomm.* vbi generatim omnibus sub graui pœna interdicitur communicatio cum excommunicatis in rebus sacris, & præcipuè in vsu Sacramentorum: ergo manifestum est, mortaliter peccare Ministrum dãdo excommunicato euitando Sacramentum quodlibet: nisi aliàs illum aliqua necessitas, vel alia causa grauis excuset; vt *infrà. Secundò*, quia per Extrauag. Concilij Constanc. nihil innouatum est circa excommunicatos euitandos, hoc est, denuntiatos, & publicos percussores Clericorum, vt *sup.* est habitum: sed sic est quod ante dictum Concilium, prohibitum erat Ministris Sacramentorum, præbere illa excomuunicatis quibuscumque, vt constat ex multis decretis 11. *q. 3.* ergo & nunc prohibitum manet illis tribuere Sacramenta excommunicatis euitandis. Sic docent omnes. Legantur Suarez *disp 10 sect. 2. n. 2.* Alter. *lib. 1. disp. 6. cap. 4.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 2. n. 5.* Filliuc. *tract. 12. c. 3. quæs. 4. n. 62.* Vgolin. *tab. 2. cap. 7. §. 1.* Palao *disput. 2. punct. 7. num. 7.*

Qvæstio XV.

An Minister peccet mortaliter, administrando aliquod Sacramentum excommunicato laboranti ignorantia inuincibili, seu obliuione, se esse excommunicatum?

Respondeo tanquam certum: peccare mort. talem Ministrum, si conscius esset talis excommunicationis, etiamsi non peccaret ipse excommunicatus recipiens, à dicto Ministro, Sacramentum. Ratio primi est, quia propter ignorantiam subditi non liberatur Minister à transgressione præcepti Ecclesiæ de non communicando in diuinis cum excómunicato. *Ratio verò secundi est.* Quia ignorantia, si inuincibilis est, ipsius excommunicationis, seu si illius oblitus sit, ipsum excommunicatum excusat. Sic Suarez *num. 5.* Alterius *loc. cit. vers. Potest tandem.* Bonacina *num. 5.*

Qvæstio XVI.

An, quoties Excommunicato est licitum, recipere Sacramentum; licitum sit quoque Ministro, illud ei conferre?

Negatiuam sententiam tenere Vasquez *de excommunic. dub. 4. num. 8.* ait Bonacina *vbi infrà.* Sed certè falsò hoc illi tribuit; nam ibi Vasquez solum docet, quod non liceat excommunicato, propter scandalum vitandum nec dare, nec recipere Sacramenta; de quo *infra.* Vnde

Tanquam certum respõdeo: licitum esse Ministro. Quia tota ratio prohibitionis ministrandi Sacramenta excommunicato, quam habet Minister, oritur ex indigna petitione subditi: ergo quoties subditus excommunicatus, non obstante Censura, non peccat petendo, & recipiendo Sacramenta; nec alter peccabit ministrando. Imò, si Ordinarius est Pastor, tenebitur ex iustitia administrare Sacramenta excommunicato in necessitate cõstituto; si verò nõ sit Ordinarius, tenebitur ex charitate, pro ratione necessitatis; quæ quidem debet esse talis, vt excommunicatus non possit prius absolui ab excommunicatione, antequam recipiat Sacramentum, quia si ipse Minister possit prius absoluere ab excommunicatione, quam conferre Sacramentum, non potest sine peccato, ante absolutionem, administrare Sacramentum, quamuis reus, non peccaret si in tali necessitate constitutus reciperet Sacramentum ante absolutionem ab excommunicatione, vbi Minister recusaret absoluere. Sic Alterius *lib. 1. disputat. 6. cap. 4. in principio.*

Bonac.

Bonac. *disp.2.q.2. punct.2. §.2. num.4.* Filliuc. *tract.12. cap.3. quæs.4.* Suarez *disput. 10. sect. 2. num.5. & 6. & 13.*

Qvæstio XVII.

An si Excommunicatus, ita sit proximus morti, vt non possit priùs ab excommunicatione, quàm à peccatis absolui; possit tunc licitè prius à peccatis absolui?

Affirmat Adrianus *q.2 principali, de clauib.dub.penult.* & Medina *tract. 2. de Confessione ab excommunic. facta*, & Filliuc. *loc. cit.* quod in hoc casu absoluendus sit priùs à peccatis, quia necessitas excusat.

Sed clarius respondeo. *Primò*, quod vix contingere possit casus, vt quis dum confitetur sit adeò proximus morti, vt animam iam exhalet antequam Sacerdos tradat absolutionem ab excommunicatione prius, & deinde à peccatis. *Secundò*, quod dato tali casu necessitatis, dico, quod nulla dari potest, vt cogat Sacerdotem absoluere à peccatis priusquam ab excommunicatione. Quia eisdem verbis potest vti ad absoluendum ab vtroque; nempe. *Ego te absoluo*, cum intentione absoluendi à censura, & à peccatis; & tunc simul tempore vtraque tollet, prius tamen natura ipsam censuram, vt diximus *1. p. tract.5. disp.2.q.38.* Sic Sotus *dist.22.art.1. vers. Postremum tamen dubium.* Suarez *disp. 10.sect.2.num.7.* Alterius *lib.1. disp.6.cap.6.in fine.* & alij.

Qvæstio XVIII.

An Ministrans Sacramenta Excommunicato vitando, peccet mortaliter; & pœnam aliquam, aut censuram incurrat?

Respondeo peccare, & contra religionem, mortaliter: Et incurrere aliquas censuras, & pœnas. *Primum* constat. Quia admittit ad Sacramenta quem his priuari Ecclesia præcipit, in cap. *Si celebrat. de Clerico excomm. ministrante, & cap.3. de priuilegijs.*

Secundum etiam est manifestum. Nam qui excommunicatis vitandis Sacramenta ministrant, & incurrunt excommunicationem minorem, quæ generatim lata est propter communicationem cum excommunicatis in sacris; & interdictum ab ingressu Ecclesiæ donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserat, satisfaciat competenter. Sic habetur. *in cap. Episcoporum, de priuileg. in 6.* per hæc verba: *Qui verò contra præsumpserint, præter alias pœnas à iure statutas ingressum Ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter.* Sic Bonifac. VIII.

Addit Clemens III. in cap. *significauit, de sentent. excommun.* quod Clerici, qui scienter, & sponte participauerunt cum excommunicatis ab ipso Pontifice, & ipsos in officiis receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis inuolui. Hoc est eadem excommunicatione cum excommunicatis incurrant: vt explicat ex Abbate, Glossa *in d. cap.* Sed aduerte, quod vt hæc pœna incurratur, quinque conditiones requiruntur. *Prima*, quod excommunicatio sit Papalis. *Secunda*, quod participatio sit in officiis diuinis. *Tertia* quod participans sit Clericus. *Quarta*, & *quinta* vt scienter, & sponte id faciat, hoc est, quod sciat se participare in diuinis cum excommunicatis à Papa, & nec vi, nec metu id faciant, alioqui non sponte fieret. Quæ omnia expressè continentur in textu dicti capitis, & docet Glossa *in cap. statuimus, de sentent. excommunicat. in 6.* Addit *sextam* conditionem Caiet. *verb. excommunicatio, cap.58.* ex rationabili vsu receptam, & est, quod sit excommunicatus nominatim, vel æquiualenter ad nominatim. Legantur Suarez *disputat. 10. sect. 2. num.9.* Diana *parte 5. tractat. 9. resolut. 82.* Filliucius *tractat. 12. cap. 3. numero 58. & 59.*

Qvæstio XIX.

An etiam peccent mortaliter, ex vi censuræ, Ministri Ecclesiæ, ministrando Sacramenta excommunicatis occultis, seu toleratis ab Ecclesia.

Respondeo tanquam certum: Non peccare ex vi Censuræ, seu præcepti Ecclesiastici. Quia nulla extat prohibitio Ecclesiæ, qua Sacerdos prohibeatur ministrare excommunicatis toleratis Sacramenta. Cum potius Concilium Constanc. in Extrauag. *Ad euitanda*, quæ ab Ecclesia est recepta, facultas detur fidelibus communicandi cum excommunicatis toleratis in rebus sacris, & Sacramentis: ergo ex vi præcepti, aut censuræ Ecclesiasticæ, non peccabunt Ministri Ecclesiæ, ministrando excommunicatis toleratis Sacramenta, (quamuis peccent excommunicati recipientes illa.) Et consequenter non incurrent pœnas, aut censuras, quæ iure antiquo erant positæ contra conferentes Sacramenta excommunicatis Sic omnes. Legantur Suarez *disp. 10. sect. 2. n. 10.* Alterius *lib. 1. disp. 6. cap. 4. vers. si verò quæratur.* Bonac. *disp. 2 q. 2. punct. 2. §. 2. n. 1.*

Qvæstio XX.

An saltem peccet Minister, contra ius naturale, & diuinum, conferendo Sacramenta Excommunicatis toleratis, quamuis non peccet contra prohibitionem Ecclesiæ?

Negandum videtur. Quia, vt insuper est habitum, Concilium Constantiense concessit fidelibus communicare cum excommunicatis toleratis in rebus diuinis, & Sacramentis: ergo hæc ministrans illis non peccabit, aliàs nullus fauor redundaret ex tali concessione ad Ministros Ecclesiæ, si in re manet eadem prohibitio, quamuis ex alio capite.

Sed, vt certum, respondeo peccare, & mortaliter, absolutè loquendo, in assignato casu, contra ius naturale & diuinum. Quia confert Sacramenta indignè petenti. Nam excommunicatus occultus, aut toleratus, ex sui genere, rem malam agit, cum accedit ad Sacramentum indignè: ergo & malè aget Minister cooperans ad hanc actionem, dando ei Sacramentum.

Confirmatur. Nam Ecclesia non potest auferre obligationem, quæ prouenit ex intrinseca natura Sacramenti quod administratur qualis est, quod Minister teneatur iure naturæ Sacramenta tradere tantum dignis, & dispositis: at excommunicatus etiam toleratus, & occultus petens Sacramentum est indignus ad illud recipiendum, & peccat mortaliter recipiendo, ergo & Minister, ei Sacramentum conferendo. Sic omnes. Adrianus *in 4.q.3. de Clauib.* Driedon. *de libert. Christ. pag.89.* quos citat, & sequitur Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. in fine.* Suarez *disp. 10. sect. 2. n. 10.* Alterius *lib. 1. disp. 6. cap. 4. versu, Secundo dicendum est.* Vasquez *de excomm. dub. 2. num. 12.* Filliuc. *loc. cit. n. 65.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 2. §. 2. n. 1.*

Et ad rationem dubitandi respondeo: *Primò* fauorem Concilij non fuisse factum ipsis excommunica-

tis toleratis; sed communicantibus cum illis, in eorum vtilitatem,& commodum, vt supra est habitum. Vnde priuilegio dictæ constitutionis, maiorem facultatem competit modo Ministris Ecclesiæ in administratione Sacramentorum erga excommunicatos toleratos, quam antea habebant. Nam facilius possunt eis nunc præbere Sacramenta, quàm antea poterant. Quia nunc facile possunt eis fidem adhibere, si dicant se esse absolutos, imò, ex eo solùm quod petant Sacramentum, possunt id præsumere, nisi oppositum euidenter constet, aut & sic possunt eis licitè præbere Sacramenta; quod quidem secus erat ante Concilium Constanc. quia tunc non erat licitum Ministro rradere Sacramentum excommunicato, nisi de absolutione ei aliquomodo constaret: sicut debet hoc tempore obseruari cum excommunicatis vitandis. Legantur Suarez, & Alterius *citati*. Bonacina *loco citato*, *num.*3. & alij.

Qvæstio XXI.

An peccent Ministri Ecclesiæ conferentes Sacramenta excommunicato occulto publicè illa petenti?

Respondeo tanquam certum: non peccare, casu quo sine infamia denegare Sacramenta nequeat. Quia plus obligat præceptum non infamandi proximum, quàm administrandi Sacramenta, v.g. Eucharistiæ indigno. Sic Suarez, Hurtado, Ochagauia quos citauimus 2.*p. tract.*7.*disput.*7. *quæst.*57.vbi *q.*56. secus dicendum duximus, loquendo de peccatore occulto, occultè petente Eucharistiam, quod scilicet deneganda sit, etiam à suo Parocho; eo quod nullum habeat ius petendi illam: ergo cum aliàs, sine vlla infamia possit illi denegari, omnino denegari debet. Legantur D.Thom. *in* 4. *dist.*9. *art.*5. Suarez, Hurtado, Ochagauia, & alij *ibid. citati*. Canonistæ *in cap. Cum non ab homine, de sentent. excommunic. & cap. Si Sacerdos, de offic. Ordinar.*

DISPVTATIO V.

De eodem secundo effectu excommunicationis; nempe: de priuatione actiua administrandi, & conficiendi Sacramenta.

Qvæstio Prima.

An Excommunicati non tolerati (quales sunt, nominatim denunciati, aut publici Clericorum percussores) peccent mortaliter, conficiendo, vel ministrando Sacramenta?

Respondeo tanquam certum: peccare mortaliter,& committere sacrilegium,si id,extra casum necessitatis, faciant.Quia id faciunt contra prohibitionem Ecclesiæ interdicentis excommunicatis Sacramentorum administrationem,*cap.Si celebrat, de Cler.excommun.ministran.& cap. Latores, eod.tit.* ergo, cum hæc transgressio sit de re graui, peccabunt mortaliter.Causa autem,cur huiusmodi excommunicatis interdixit Ecclesia vsum actiuum Sacramẽtorum fuit; quia non decuit Ecclesiam committere bonorum suorum vsum, & administrationem hominibus sibi parere nolentibus. Vnde hæc responsio est communis omnium, & constat ex dictis *disputat.*4. *quæst.*1. quia tam grauis materia est actio ministrandi, quàm recipiendi Sacramenta, & tenent omnes ibi citati. Legantur in specie pro hac quæst. D.Thom. 3. *parte quæst.*64. *artic.*6. Suarez *disputat.*11. *de Censuris sect.*1. Alterius *lib.*1. *disput.*7. *cap.*1. Ægidius *disputat.*14. *de excommun. dub.*5. *à num.* 34. Hurtadus *disput.*4.*diffic.*2. Auila 2.*parte cap.*6.*disput.*3. Bonacina *disput.*2.*quæst.*2. *punct.*2. §.3. & 4. Diana *parte* 5. *tractatu* 9. *resolut.*83. Machado *lib.*1. *parte* 3. *tract.*3. *docum.*6. *num.*1. Palao *tom.*6. *de Censur. disput.*2. *puncto* 8. & alij.

Qvæstio II.

An Ignorantia inuincibilis, aut naturalis obliuio, seu inaduertentia, excuset excommunicatum à peccato administrandi, aut conficiendi Sacramenta?

Respondeo tanquam certum, ex dictis *sup.tract.*1. *disput.*9. *à quæst.*2. Excusare omnino. Quia sic in specie docetur in cap. *Apostolicæ, de Cler. excommun. ministrante*, illis verbis: *Verùm quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorantia probabiles excusatos.* Sic Gregor. IX. vbi Glossa, & alij omnes Canonistæ. Legantur Suarez, & Alterius *loco citato*. Qui omnes, secus dicunt, casu quo ignorantia esset crassa, aut supina.

Qvæstio III.

An licitum sit Excommunicato non tolerato, celebrare, aut ministrare alteri Sacramentum; ne se infamet, aut occultum delictum suum publicum faciat, & ne scandalum generet; aut aliud graue incommodum incurrat?

Negant aliqui Doctores, eo quod existiment, vsum, aut administrationem Sacramentorum, esse vetitum huiusmodi excommunicato,iure diuino, & naturali; & ideo quamuis se infamet, aut prodat, tenetur vitare talem vsum Sacramentorum & administrationem. Ita Syluester *Excommunicatio* 3. *num.*1. §. *Quintò excluditur.* Couarruuias *in cap. Alma* 1.*parte* §.2. *num.*11. *vers. Hæc obiter adnotauimus.* Quos citat & sequitur Vasquez *de excomm.dub.*3. *n.*6.& 7.Quibus adde Luysium *lib.*2. *de Censur. disput.*10. *dub.*2.

Sed probabiliùs longè respondeo: licitum esse, in dictis casibus, excommunicato, habita prius contritione, ministrare alteri, aut conficere Sacramentum. Quia probabiliùs longè est, non velle piam Matrem Ecclesiam, suos fideles, cum tam graui damno, suis Censuris ligare. Quod expresè constat ex Rubrica Missalis §.*De defectibus dispositionis animæ.* Vbi decernitur, quod quando Sacerdos in altari existens, *recordatur se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum:* non teneatur relinquere Missam, ne se prodat: *Sed conteratur* (inquit Rubrica) *cum proposito petendi absolutionem. Ante consecrationem autem, si non timetur scandalum, debet Missam incœptam deserere.* Sic ibi.Ergo clarè cõstat ex hac Rubrica,quod intentio Ecclesiæ non sit obligare suis Censuris Ministros suos, cum periculo grauis infamiæ, aut scandali. Poterunt ergo in prædictis casibus, habita prius contritione, conficere & administrare Sacramenta, cum proposito tamen petendi postea absolutionem. Sic D.Thom. 3.*p.q.*83.*art.*6.D.Bonauent. *in* 4. *distinct.*13. *in princip.* & Sotus *q.*1. *art.*6. Nauar. *in cap.*1.*de pœnit.* §.*Laboret, in fine, distinct.*5. *& in simili casu, in man. cap.*21. *num.*49. & *cap.*25. *numero* 76. Castro *lib.*2. *de lege pœnali cap. vlt.* Suarez *disputat.*11. *sect.*1. *num.*4. & antea *disp.*6.*sect.*3. *à num.*7. (non *disp.*7.*sect.*2. vt in-

uenies

uenies citatum apud eundem Suarium *num.4.cit.*)Vbi latè id probat. Alterius *lib.1. disp. 6. cap. 8. in fine, & disp.7.cap.1. prope finem.* Ægid. *disp.14.dub.5.n.34.vers. Ad vitandam autem infamiam.* Bauny *disp.7.de excomm. q.4.* per hæc verba: Dixi, *extra casum necessitatis moralis*, hæc enim cum adest, siue sit intrinseca ratione scandali, aut infamiæ, quam sibi excommunicatus apud plebem metuit, nisi celebret (maximè si in eo loco degat vbi eius excommunicatio non est nota, nam vbi est cognita, infamia iustè timeri nequit)siue extrinseca ratione mortis, quæ ei proponitur, nisi pareat,iusta est illi causa, Sacramenta non negandi postulanti: Sic ille. Layman *lib.1. tract.5. cap.2. num.5.* Præpositus *in 3.p.q.2.de excomm. dub.8. n.44.* Cornejo *disp.10.de excomm.§.1.dub.1.* Palao *disp.2.punct.8.num.4.* Diana *part.5.tract.9.resol.83.* & alij communiter penes ipsos.Legantur dicta à nobis *supra tract.1.disp.9.q.25. & sequent.& part.2.tract.7.q.39.*

Qvæstio IV.

An Excommunicatus non toleratus, aut vitandus, possit ministrare Sacramenta ob mortis periculum vitandum?

NEgat expressè Vasquez *de excommun. dub.7. n.15.* his verbis: Mihi videtur,quod non liceret,etiam ob mortem vitandam, cum excommunicato communicare in communione Sacramentorum: quia siue ab excommunicato conferantur, siue illi dentur, semper fit iniuria Sacramento, & hac ratione Herminigildus ab hæretico Eucharistiam noluit sumere, sed potius mori,vt refertur *cap.Herminigildus 24.q.1.*Sic ille.ibi. & anteà *eod.tom.4.q.93.art.1.n.16 & 17.& 1.2.disp.161. cap.vlt. n.27.* Cuius doctrinam sequitur Luysius, suus doctus Discipulus *lib.2.disp.10.dub.3.*referens pro hac eadem sententia Syluestrum *excomm.5. n.6.* & Nauarrum *cap.inter verba 11. q.3. præludio 3.* (non *practica 3.* vt leges apud Dianam) & alios.

Sed,iuxta dicta,probabilius longè respondeo: posse in dicto casu ministrare Sacramenta alicui, habita contritione, prius. Quia lex Ecclesiastica nec obligat cum tanto mortis periculo; nec pia Ecclesia mater id intendit, sed potius in eo casu effectum excommunicationis suspendit. Est communis sententia Doctorum. Suarez,Alterius, Ægidius, Præpositus,Cornejo, Palao *loc.cit.* Bauny *loco* etiam *cit.* Quia(inquiens)non videtur Ecclesia, seueritate tanta imperare suarum legum custodiam, vt has seruari velit, cum periculo infamiæ, scandali, aut capitis. Diana *resol.83.cit.* & expressiùs *resol.96.* Faber *in 4.sent.dist.25.q.1.disp.4.cap.4. num.165.* & alij communiter. Imo tandem, ipsimet Vasquez & Luysius, nobiscum sentiunt dicendo: Possemus dicere, licitum hoc esse, non quia licitum sit, manente excommunicatione, sed quia pro tali euentu, Ecclesia non vult aliquem excommunicare. Sic illi, & alij supra citati. Qui benè addunt hanc resolutionem esse intelligendam casu, quo ex tali Sacramentorum administratione, (aut receptione) nec scandalum sequatur, nec Religioni inferatur iniuria, quia tunc prius debet quis mori, quam Sacramenta ministrare, aut recipere, vt fecit ob hæc, Herminigildus Rex, vt colligitur clarè ex Glossa *in d. cap. cœpit Herminigildus*, ex quo soluta manet instantia ex *dicto cap.* à Vasquio pro se adducta.

Qvæstio V.

An Sacerdos excommunicatus vitandus, possit, casu,quo sit morti vicinus,& non habeat alium, cui possit confiteri, licitè ministrare sibi Eucharistiam, siue celebrando Missam, siue sumendo formam ex præconsecratis?

NEgant, vel saltem dubitant, nonnulli quos suppressis nominibus, refert Suarez *disp. 11.sect. 1. n.3.* eo quod Sacramentum Eucharistiæ non sit simpliciter necessarium ad salutem. Et quidem apertè tenet hoc ipsum, in casu simillimo, Auila *2.part.cap.6. dub. 3. concluf.4.* & penes ipsum, Victoria, Cano, & Palatios.

Sed longè probabilius,imo vt mihi certum,respondeo: Posse licitè sibi Eucharistiam, quouis modo ex dictis ministrace (habita prius contritione) quia licèt hoc Sacramentum in re sumptum, non sit simpliciter necessarium ad salutem, satis est, quod sit valde vtile, & ex præcepto diuino necessarium, vt non teneatur tunc Sacerdos ab eo abstinere, cum tanto sui detrimento. Præsertim, quia si talis Sacerdos fortè non est contritus, sed tantum attritus; tunc tale Sacramentum erit ei vnica, & efficax causa salutis, ac proinde ei talis Sacramenti receptio simpliciter erit necessaria ad salutem. Quod à fortiori constabit ex dicendis de necessitate tertiæ personæ. Sic Suarez *disp.11.sect.1.n.3.* Alterius *lib.1.disp.7 cap 1. vers.si autem.* Præpositus *in 3.p.q.2.de excomm dub.8.n.44.* Hurtadus *disp.4.de excomm.diff.2. vers.Circa hanc difficultatem.* Cornejo *disp.10.de excomm.§.1.dub.1. num.4 vers. Infero tertio.* Filliucius *tract.12.c.3.quæf.6.n.68. dicto 2.* Diana *resol.83.cit.*

Qvæstio VI.

An Excommunicatus vitandus possit, vrgente extrema necessitate alterius,licitè ministrare Sacramentum Baptismi?

REspondeo tanquam certum, posse. Quia in hoc euentu strictius obligat præceptum naturale subueniendi proximo in eo periculo, quàm prohibitio humana non administrandi Sacramentum illud. Sic habetur definitum *in cap si quem fortè 24.q.1.& in cap. Præter.§.Verum,dist.32.*vbi hæc verba habentur:*Subito morituro prius Baptismate,quàm Dominici corporis communione, vel alijs Sacramentis consulitur, & dum fortè Catholicus non inuenitur, satius est ab hæretico Baptismi Sacramentum sumere,quam in æternum perire.*Sic omnes. Legantur D.Thom.*3.p.q.64.art.6.ad 3.& in 4.dist.5.q.2. art.2.q.5.*vbi Riccard. Sotus, & alij Scholastici. Suarez *tom.3.disp.71 sect.5.& tom.5.disp.11 sect.1.n.5.* Alterius *lib.1.disput.7.cap.3.* & alij nuper citati.

Qvæstio VII.

An dictus excommunicatus vitandus, non solum possit, sed etiam teneatur sub mortali, ministrare Baptismum paruulo, aut adulto non baptizato, animam agenti?

REspondeo tanquam certum: Non solum posse; sed & teneri sub mortali. Quia iste verè tenetur subuenire pereunti fame ad saluandam eius vitam corporalem,*cap.Pasce,dist.*89.ergo à fortiori tenebitur baptizare moriturum sine baptismo, ad saluandam eius vitam spiritualem.Sic Scot.*in 4.dist.5.q.2.*Nauarr.*c.22.* (non 21. vt citatum inuenies apud Petrum Cornejo) *n.6.*vbi sic ait: Tertiò (subintellige,*peccat mortaliter,*) qui est in causa, aut in notabili culpa, vt aliquis sine

Baptismo moriatur, aut renuit dare Baptismum petenti in articulo mortis, cum nullus eo aptior ipsum baptizare velit. Sic ille. Cornejo *disputat.* 10. *de excommun.* §. 1. *dub.* 2. *vers. Quæ conclusio*, & antea Paludanus *in* 4. *distinct.* 5 *quæst.* 2. *art.* 1. & Reginaldus *lib.* 27. *num.* 45. Quos nos citauimus; & pro hac eademmet parte 1. *parte tract.* 2. *de Baptismo*, *disputat.* 4. *quæst.* 5. *vers. Nota hic.* Legantur etiam Sayrus *lib.* 2. *Thesauri cap.* 2. *num.* 11. & 18. Suarez *disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 14. Auila 2. *parte cap.* 6. *disput.* 3. *dub.* 3. & Palao *disput.* 2. *de Censur. puncto* 8. *num.* 4.

Quæstio VIII.

An Sacerdos Excommunicatus vitandus, baptizans aliquem in extrema necessitate, cum solemnitate, & ceremonijs, peccet mortaliter?

Respondeo tanquam certum: peccare mortaliter. Quia solemnitas non est necessaria ad essentiam Baptismi: at sic est, quod excommunicato solùm permittitur in necessitate id, quod ad essentiam Sacramenti spectat: ergo si adhibeat solemnitatem, reus erit mortalis criminis. Sic Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 13. §. 17. *num* 16. Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disput.* 7. *cap.* 3. *col.* 1. & 2. *pag.* 79. *loc. cit. vers. Aduertit tamen.*

Quæstio IX.

An licitè posset Sacerdos excommunicatus ministrare Baptismum, in dicto casu necessitatis, si adesset laicus non excommunicatus, qui baptizare posset?

Negant Suarez eò ductus; quia, videlicet, Sacerdos excommunicatus est suspensus à munere etiam baptizandi: ergo non licebit vsurpare hoc ministerium, nisi quando ex inopia alterius conferentis, proximus est in necessitate: tunc vlterius, sed in dicto articulo non est talis inopia, cum possit Baptismum à laico conferri: ergo. Ita Suarez *disputat.* 11. *sect.* 1. *num.* 12. citans pro se Syluestrum *verb. Baptismus* 3. *num.* 1. & Nauarrum *in summa cap.* 22. *num.* 7. Sed ex his, Syluester solum ait, quod eo casu sit melius baptizari à laico, dicit namque sic: Addo etiam, nisi maior esset ab Ecclesia præcisus; ita quod præsente Sacerdote excommunicato, vel hæretico, vel suspenso, melius est baptizari à laico. Ita Syluester. Ex eius ergo sententia, licet melius esset baptizari, in eo articulo mortis, à laico, non tamen esset malum, sed minus bonum baptizari à Sacerdote excommunicato. Nauarrus verò, solum affirmat, in præassignato casu, non peccare laicum baptizantem, præsente Sacerdote excommunicato; Ait namque sic: Peccat autem laicus, qui (etiam in necessitate) baptizat, præsente Clerico; & Clericus minor, præsente Presbytero; & mulier, præsente viro; & infidelis præsente fideli: nisi aptior sit excommunicatus, aut alio modo impeditus. Hæc meus Nauarrus. Solum ergo docet, quod tunc non peccaret laicus baptizando; non verò quod non posset etiam, imò potius, licitè baptizare Sacerdos. Sed quidquid velint hi Doctores: addi tamen possunt pro sententia hac Suarij, Alterius *lib.* 1. *disputat.* 7. *cap.* 4. *col.* 1. *vers. Sed contra.* Bauny *disputat.* 7. *de excommunic. quæst.* 4. *vers. Quamquam.*

Sed probabiliùs respondeo: licitè posse, in dicto casu, excommunicatum Sacerdotem, ministrare Baptismum; etiam præsente laico non excommunicato. Ratio est, quia quando pluribus conceditur priuilegium, seruandum est inter ipsos ius commune *l. Assiduis*, *Cod. qui portionem in pignore habeant:* sed iure communi, munus baptizandi, solum competit Sacerdotibus ratione suæ Ordinationis: vt habetur cap. *Diaconos*, *distinct.* 93. & cap. *Constat*, *de consecr. dist.* 4. ergo cum in extrema necessitate concedatur vniuersis, siue excommunicatis, siue non, facultas licitè baptizandi, seruandum est ius commune, & sic præferendus est laico Sacerdos. Sic Henriq. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. ita scribens. Debitus ordo inter ministros seruandus est; non enim debet fœmina si præsens sit vir: nec vir laicus, etiam in necessitate, baptizare, præsente Clerico, etiam excommunicato. Sic ille, & penes ipsum, *lit. G.* Victoria §. 30. Quibus addi possunt Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 13. §. 27. *num.* 10. Sayr. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 17. & Cornejo *disput.* 10. *de excommunicat.* §. 1. *dub.* 2. *quæsito* 4.

Nec obstat argumentum Suarij. Negandum enim est illi, quod in dicto necessitatis casu, sit Sacerdos excommunicatus, suspensus à munere baptizandi, vt constat ex ratione pro nostra responsione adducta.

Quæstio X.

An in eodem mortis [illegible] iculo, liceat excommunicato vitando, ministrare Sacramentum pœnitentiæ, quando non est alius minister præter ipsum?

Negant quamplures Doctores. Quorum ratio est, quia excommunicatus manet priuatus iurisdictione, quam omnino requirit Sacramentum Pœnitentiæ in suo Ministro, vt habetur cap. *Si celebrat. de Cler. excommunic. ministrante:* ergo neque validè, & consequenter, neque licitè, potest, etiam in necessitate extrema, illud administrare. Ita Adrianus *q.* 3. *de Baptismo*, *in* 2. *argument. ad oppositum.* Paludanus *in* 4. *distinct.* 17. *quæst.* 3. Marsil. *quæst.* 12. *art.* 4. *memb.* 3. Nauarrus *de pœnit. distinct.* 6. *cap.* 1. *in princip. num.* 87. *& in man. cap.* 26. *num.* 26. Turrecrem. *in cap. Verbum Dei*, *quæst.* 5. *de pœnit. distinct.* 1. Couarruuias *in cap. Alma mater* 1. *parte*, §. 6. *num.* 8. Medina *Cod. de Confess. quæst. de Confessione excommunicato ignoranter facta.* Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 13. §. 16. *num* 9.

Sed probabiliùs longè respondeo: licere omnino Sacerdoti excommunicato vitando, ministrare in articulo mortis Sacramentum Pœnitentiæ, dummodo talis Sacerdos iam sit contritus. Ratio est, quia in articulo mortis, omnes Sacerdotes possunt absoluere quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, quacumque Censura affectis: ergo si omnes Sacerdotes, etiam illi qui sunt quacumque Censura ligati; nam ly *omnes*, quoscumque comprehendit. Consequentia patet. Antecedens verò probant verba Concilij Tridentini *sess.* 14. *cap.* 7. quæ sunt huiusmodi: *Verumtamen piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & Censuris absoluere possunt.* Sic Concilium.

Ex quo constat quid respondendum sit ad rationem contrariorum. Dicendum namque est, quod Sacerdos excommunicatus nullo modo maneat priuatus iurisdictione pro articulo mortis pœnitentis, nam pro eo articulo ex voluntate Ecclesiæ suspenditur excommunicatio, quoad priuationem iurisdictionis, & quoad prohibitionem absolutionis. Et ideo hanc nostram sententiam, post Concilium præcipuè Tridentinum, tenent communiter Doctores, vt fatetur Doctissimus Nauarrus *in man. cap.* 27. *num.* 272. mutando sententiam, quam *loco citato* tenuerat, sic dicens: Septimo, quod per eadem verba (*nempe*, *Concilij*) ausim dicere quod Sacerdos etiam excommunicatus, & denunciatus

nunciatus potest hodie absoluere licitè constitutum in prædicto articulo, sicut non excommunicatus. Tum, quia Concil. vniuersaliter nullum excipiendo loquitur. Tum, quia non obstat, quod per excommunicationem tollatur, vel certè suspendatur iurisdictio, quam saltem habitualem habet iure diuino. §. *Eccles.* 16.*q.*2 sine qua non potest consistere absolutio; quia probabiliter credi potest, piam matrem Ecclesiam non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem, quoad talis articuli tempus. Et *infra.* Ausim inquam id nũc dicere, quamuis ante prædictum Concilium Communis contra tenuerit *in cap. Non est, de sponsal.* & S. Thomas *in* 4.*lib. sent. dist.* 17.*q.*3.*&* 3.*p.q.*82. *art.*7. *ad* 2. quam ipse quoque immemor prædicti Concilij sequutus fui supra *cap.*26. *n.*26. Hucusque Nauarr. Syluester etiam *verb. Cõfessor.* 1. §. *vlt.* Angel. *cõfessio* 3. *n.*2. Durand. *in* 4. *dist.* 19. *q.*2. Maior *ibi, q.*1 Sotus *dist.* 18. *q.*4. *art.*4. Cano *in relect. de pœnit. p.*5. Ruard. *art.*3. *contra Luther.* Ledesma 2.*p. q.*21. *art.*6.*&* *q.*22. *art.*1. Quos citant & sequuntur Suarez *disp.*11. *sect.*1. *à n.*7. & Alterius *lib.*1. *disp.*7. *cap.*3. *vers. Sed hæc sententia.* Caiet. *in summ. verb. Absolutio,* & Palac. *in* 4.5. *&* 6. *dist. disp.*3. *col.*15. *concl.*4. Quos citat, & sequitur Auila 2.*p. cap.*6. *disp.*3. *dub.*1. *concl.*4.*&* *dub.*3. *concl.*3. Filliuc. *tract.*12. *cap.*3. *quæs.*8. *n.*74. dicens, videri sibi rem certam. Ægidius *tom.*1. *in* 3.*p.q.*64 *art.*6. *dub.*2. *concl.*2. *n* 46. (vbi citat Syluestrum *loc. cit.* & apud ipsum Palud. Aureol. & Archidiac.) *&* *tom.* 2. *disp.* 14. *dub.*5. *n.*34. Bauny *disp.*7. *de excomm. q.*4. *pag.*255. *assert.*1.*&* 2. & penes ipsum, Palud *in* 4. *dist.* 17. *q.*3. *art.*2. D. Anton. 3.*p. tit.*14. *cap.*19. Tabiena *Absolutio* 1. *num.*32. & alij magnæ authoritatis Theologi. Henriquez *lib.*3. *de pœnit. cap.*4. *n.*2.*&* *lib.*3. *de excomm. cap.*11. *n.*2. ibi: Sacerdos excommunicatus, & contritus potest absque periculo irregularitatis, & debet morientem absoluere à peccatis. Sic ille. Qui *lit. M.* ait, id planè colligi ex Tridentino *loc. cit.* citátque pro hac parte, vltra Victoriam, Caietan. & Nauarrum, & omnes Recentiores, D. Thomam *in addit. q.*8. *art.*6. Sic etiam Hurtad. *disp.*4. *de excomm. diff.*2. Cornejo *disp.*10. *de excomm.* §.1. *dub.*3. Viualdus 1.*p. candelab. vbi de Absolutione, n.*79. Vasquez *tom.*4. *in* 3.*p.q.*93. *art.*1. (non 2. vt inueni citatum apud Luysium) *dub.*4. Qui & citat D. Thomam *in* 4. *dist.*19. *q.*1. *art.*3. *quæst.*1. Capreolum, & alios. Bassæus *excommunic.*3. *num.*6.*&* 7. Bonac. *disp.*2. *q.*2. *punct.*2. §.4 *n.*8. *vers. Secundò.* Villalob. *tom.*1. *tract.* 17. *diff.* 6. *num.*3. Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*3. *docum.*6. *n.*4. Diana *part.*5. *tract.*9. *resolut.*83. Layman *lib.*5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.*5. Necnon Sanchez, Granados, Lugo, Trullench, & alij quos citauimus 1.*part. tract.*5. *de pœnit. disput.*11. *quæst.* 16. Palao *disput.* 2. *de Censuris, punct.* 8. *num.*2. & alij.

Qvæstio XI.

An etiam si quis Sacerdos sit excommunicatus propter hæresim, possit licitè administrare pœnitentiam existenti in articulo mortis?

NEgant tunc, dictos hæreticos posse, eo quod careant fide, in qua iurisdictio Ecclesiastica fundatur, ac proinde sint incapaces priuilegij concessi Sacerdoti pro articulo mortis, Glossa *in cap. Præter hoc.* §. *Ad hoc. verb. Per manus, dist.*32. Abbas *in cap. Non est, de sponsal. n.*9. Sotus *in* 4. *dist.*18. *q.*4. *art.*4. *vers. At verò.* & Ledesma 2.*p.*4. *q.*21. *art.*5. Castro *lib.*2. *de iusta hæret. punit. cap.*23. & tenuit Nauarr. *in Man. cap.*26. *num.*26. & ideo pro illa citant illum, Suarius, & Vasq. & nos eodem modo, 1. *p. tract.*5. *disp.*11. *q.*16. Et benè, quia quamuis in nouioribus impressionibus, id concedat excommunicatis etiam denunciatis, & etiam Schismaticis, negat tamen hæreticis, per hæc verba: Quamuis autem hæc fuerit opinio communis ante Concilium Tridentinum, post illud tamen videtur verius contrarium, scilicet, quod omnis Sacerdos Catholicus, etiamsi sit excommunicatus, interdictus, vel suspensus, etiam denunciatus, potest in articulo mortis absoluere ab omni peccato, & censura, vt dicimus infra *cap.*27. *num.*272. vbi ponderantur verba Concilij ibidem relata: & idem credimus de Schismatico, si non esset hæreticus, licèt non de hæretico. Sic ille.

Sed probabilius longè, (ne dicam vt aliàs certissimè) respondeo etiam Sacerdotem hæreticum, (quantum attinet ad vim excommunicationis contractæ ob hæresim) licitè posse absoluere pœnitentem in articulo mortis: si aliàs interius conuersus fuerit ad fidem, & pœnitentiam, quia id manifestè conuincunt verba Concilij nuper adducta, nempe: *Atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibuscuis peccatis, & Censuris absoluere possunt.* In quibus verbis, tria signa vniuersalia inueniuntur, nempe: *Omnes Sacerdotes: Quoslibet pœnitentes:* &, *à quibuscuis peccatis:* sed in omnium sententia, hoc vltimum signum comprehendit quæcumque peccata, affecta quacumque Censura: secundum verò, omnes pœnitentes excommunicatos etiam & hæreticos: ergo & primum signum debet similiter amplecti, & continere, omnes Sacerdotes quacumque Censura etiam propter peccatum ob hæresim contractam alligatos.

Vnde ad fundamentum contrariorum dicendum est, quod licèt iurisdictio ad absoluendum à peccatis, in sua prima acquisitione, pendeat à fide; cum supponat necessariò Sacramentum Ordinis, & hoc supponat Baptismum; cum sit caput cæterorum omnium Sacramentorũ, tamen in sui conseruatione nõ pendet iurisdictio à fide, aliàs per hæresim mentalem perderetur, quod est falsum: neque etiam dependet à fide in sui restitutione, quando postquam semel fuit per hæresim externam amissa iterum conceditur ei in articulo proximo mortis. Vnde iura, in quibus dicitur, hæreticos carere potestate iurisdictionis ligandi, atque soluendi, intelligenda sunt extra mortis articulum. Sic Palud. Dur. Maior, Capreol. Syluest. Victoria, Armilla, & alij, quos citat & sequitur Suarez *disput.*11. *sect.*1. Qui tamen malè citat pro hac parte Nauarrum. Vasquez *loc. cit.* Alterius *cap.*3. *cit. vers. Ego tamen, & vers. Quamobrem* (inquiens) satis clarum esse arbitror ex his, quæ dicta sunt, Sacramentum Pœnitentiæ ob eius necessitatem licitè administrari posse in articulo mortis, ab excommunicato etiam præciso, & denunciato, quamuis sit hæreticus, Schismaticus, & apostata: & eodem modo sine vlla culpa peti posse, imo debere per se loquendo, si ab alio Sacerdote recipi nequeat. Sic ille, & omnes nuper pro nostra sententia *quæst.*10. adducti. Legantur dicta à nobis 1.*p. tract.*5. *disp.*11. *q.*16.*&* *seqq.*

Qvæstio XII.

An præsente Sacerdote simplici non excommunicato, posset licitè Sacerdos excommunicatus vitandus, absoluere pœnitentem in articulo mortis?

NEgant tunc posse, eo quod tunc ministerium excommunicati non sit necessarium, Suarez *tom.*4. *in* 3.*p. disp.*26. *sect.*4. *n.*4. *&* *tom.*5. *disp.*11. *sect.*1. *num.*10. *&* 11. Zambran. *de casib. in art. mortis, cap.*4. *dub.*4. *n.*16. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*13. *num.*10. Alterius *lib.*1. *disp.*7. *cap.*3. Palao *punct.*8. *cit. n.*2. & alij addentes id esse verum, etiam in casu quo excommunicatus esset doctus & prudens, minime verò non excommunicatus.

Sed probabilius respondeo posse etiam in dicto casu. Quia non est maior ratio vnius quàm alterius, cum

cum vterque sint Confessores tunc ex priuilegio, pro articulo mortis. Sic Cardin. Lugo *de pœnitent. disp.* 18. *sect.* 2. *num.* 37. vbi post relatam sententiam Suarij & aliorum Doctorum, sic ait: Hanc graduationem, & ordinem, maximè cum ea necessitate, qua ab iis Auctoribus adstruitur, vt absolutio aliter data non valeat ex defectu iurisdictionis, nimis scrupulosam existimo: incredibile enim est, Ecclesiam noluisse dare in eo articulo facultatem, nisi obseruaretur ille ordo, quem ne doctissimi quidem homines sciunt, nec nisi cum magno studio, & attentione cognoscere possunt; quomodo infirmus: aut moribundus ad eam subtilitatem speculandam obligari prudenter poterat? Dicendum ergo est, Ecclesiam, posita necessitate, quod, scilicet, periculum sit mortis, & proprij Confessarij copia non sit, omnibus aliis indifferenter facultatem concedere: nam omnes ibi enumerati, si verè iurisdictione carent, Sacerdotes simplices sunt: nec refert, quod hic Sacerdos, alibi fortè expositus sit, vel iurisdictionem habeat, nam hic, & nunc est simplex Sacerdos, & verba Tridentini vniuersalia sunt, vt in casu necessitatis omnis Sacerdos possit absoluere. Hucusque Lugus. Quem nos in eodem casu sequuti sumus 1. *p. tract.* 5. *disp.* 11 *quæst.* 21.

Qvæstio XIII.

An licitum sit Excommunicato non tolerato, Eucharistiam in articulo mortis administrare?

NEgant, eo quod hoc Sacramentum non videatur, tam necessarium ad salutem, sicut Baptismus, & Pœnitentia, Victoria, Cano, & Palac. *in* 4. *dist.* 5. *disp.* 3. *col.* 23. §. *Scito tamen.* Quos citat, & sequitur Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 3. *concluf.* 4. (non 3. vt leges apud Dianam) cum hac tamen limitatione, quod intelligatur, in casu, quo infirmus receperit Sacramentum Pœnitentiæ: quia, si non potest hoc Sacramentum recipere, vel quia non potest loqui, nec confiteri per signa, vel quia Sacerdos non toleratus est mutus, nec potest illum absoluere, tunc, (inquit hic author) licitè poterit ministrare Eucharistiam. Cuius opinionem amplectitur Hurtad. *disp.* 4. *diff.* 2. Bassæus *verb. excomm.* 3. *num.* 7. & Ægidius *tom.* 1. *quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 2. *num.* 48. Hanc eandem sententiam absolutè & sine vlla limitatione, docet Sayrus *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 21. & apud illum alij grauissimi Doctores. Vasquez *tom.* 4. *in* 3. *p. q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 18. Pro illáque potest citari Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *cap.* 6. *per totum*, quatenus latè defendit cum Adriano, Durando, Paludano, & Sylueſtro, minimè posse recipi Sacramentum Eucharistiæ in articulo etiam mortis à Sacerdote excommunicato, non tolerato ab Ecclesia.

Sed probabilius respondeo licitum esse Excommunicato non tolerato, administrare Eucharistiam in articulo mortis, si non est alius, cui competat illam ministrare. Ratio est, quia hoc Sacramentum, ad minus, est necessarium necessitate præcepti diuini, iuxta illud, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis*, quod quidem obligat semper pro articulo mortis, vt diximus 2. *part. tract.* 7. *disp.* 2. *quæst.* 4. ergo vrget tunc necessitas implendi præceptum diuinum, quod strictius obligat quam humanum: ergo, non obstante prohibitione facta ab Ecclesia ratione excommunicationis, potest quis in articulo mortis licitè Eucharistia peti à dicto excommunicato; & ab eo licitè administrari, eo quod tale Sacramentum valdè sit necessarium homini in mortis articulo constituto; tum propter fructum & iuuamen illius diuini Sacramenti: tùm etiam, quia accidere potest, vt quis per illud Sacramentum recipiat primam gratiam, quam antèa non habebat. Quod contingere potest in duobus præcipuè casibus, nempe: vel accedendo infirmus ad Eucharistiam, inculpabiliter ignorando statum peccati, quem habet; aut quia ritè se existimat absolutum fuisse, cum non fuerit: vel etiam accedendo ad Eucharistiam, cognoscendo quidem peccatum mortale, quod commisit, sed cum sola attritione, reputata contritione, tunc enim virtute huius Sacramenti fiet ex attrito contritus, & primam gratiam recipiet, vt cum Suario, Henriquez, Palud. Soto, Toleto, Granado & aliis diximus 2. *part. tract.* 7. *disp.* 11. *quæst.* 4. & 5. ergo non est verisimile piam Matrem Ecclesiam velle suam prohibitionem cum tanto rigore, & damno salutis suorum filiorum obligare. Sic docent Nauarr. *cap.* 22. *num.* 4. Suarius 3. *part. quæst.* 82. *disp.* 72. *sect.* 4. & *tom.* 5. *disp.* 11. *sect.* 1. *à num.* 17. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 2. §. 4. *sub num.* 8. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 3. *quæs.* 8. *dicto* 2. *num.* 75. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 1. *dub.* 4. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 83. Layman *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. Sic etiam quidam Recentiores, quos suppressis nominibus citat Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. §. 2. *lit N.* & videtur sequi casu quo infirmus confiteri non posset. Villalob. *tract.* 17. *diff* 6. *num.* 1. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tractat.* 3. *document.* 6. *num.* 2. Castro Palao *de Censuris*, *disput.* 2. *punct.* 8. *num.* 7.

Qvæstio XIV.

An etiam sit licitum Excommunicato non tolerato, ministrare infirmo constituto in mortis articulo Sacramentum Extremæ Vnctionis; etiam casu, quo Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ receperit?

AFfirmat Præpositus *in* 3. *part. quæst. vnica*, *de Sacrament. Extrem. Vnctionis*, *dub.* 6. *num.* 144. Quia licèt in tali casu (inquit) non sit ad salutem infirmi necessarium, est tamen maximè vtile, & conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra diabolicos insultus maximè necessarium: ergo Ecclesia, quæ propter longe inferiorem vtilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato, non censetur in nostro casu illud prohibere, ergo licebit Pastori in alterius fauorem ministrare. Ita ille. Quem sic relatum sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 3. *resol.* 81. his verbis: Nota tamen quod contrariam sententiam tenet cum Suarez, Ochagauia *de Sacram Extrem. Vnct. q.* 10. *n.* 3. Sed tu ne deseras sententiam Præpositi. Sic ibi Diana aliter alibi, vt *infra*. Citat etiam Alterius pro hac parte, Victoriam *in sum. n.* 145. & Nauarrum *c.* 25. *num.* 131. Sed Nauarrus non loquitur ibi de Ministro excommunicato, vnde malè pro hac parte adducitur.

Sed tanquam ferè certum, respondeo non esse illi licitum, casu saltem quo infirmus receperit Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ. Ratio est, quia tunc, Sacramentum Vnctionis Extremæ, non est necessarium ad salutem infirmi: ergo solùm propter maiorem vtilitatem infirmi, non est asserendum velle Ecclesiam conferre Excommunicato vitando priuilegium ministrandi moribundo Sacramentum Vnctionis Extremæ; aliàs id deberemus fateri loquendo de aliis Sacramentis, Pœnitentiæ videlicet, & Eucharistiæ in aliis casibus extra articulum mortis, cum in omnibus, hæc Sacramenta valdè sint vtilia, illa sumentibus. Negant communiter DD. Suarez, Bonac. Filliuc. Ortiz, & alij plures, quos citauimus 1. *part. tract* 4. *disput.* 3. *quæst.* 18. *& disp.* 9. *quæst.* 6. & est communis, vt ex statim dicendis constabit. Et tenet expresè Diana *eadem p.* 5. *cit. tract.* 9. *resol.* 83. *fine*, *& tract.* 10. *resol* 77. Alterius *lib.* 1. *disp.* 7. *cap.* 8. *vers. de Extrema Vnctione.* Palao *loc. cit. num.* 9. & alij.

Qvæstio

Qvæstio XV.

An saltem casu, quo moribundus non possit Sacramentum Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ recipere; possit tunc Pastor excommunicatus vitandus, Sacramentum Extremæ Vnctionis, licitè dicto moribundo tribuere?

NEgant adhuc Suarez *tom.3.in 3.part.disp.44.sect.3. num.6.* Bonacina, Torreblanca, Filliuc. Villalob. & alij *1.p.tract.4.disp.4. quæst.6. citati*, & Sayrus apud Bonacinam *vbi infra.* Et nescio, an id teneat Henriquez *lib.13.cap.11.num.2.* quia certè suam mentem obscurè hic indicat. Sentiunt tamen clarè Alterius *cap.8. cit. vers. Sed dubitari.* Nauarrus statim citandus.

Sed probabilius respondeo posse tunc licitè, Excommunicatum dictum, Sacramentum Extremæ Vnctionis, moribundo ministrare. Quia, cum hoc Sacramentum faciat etiam de attrito contritum, (vt cum communi diximus *1.part.tract.1.de Sacrament.in gener. disput.3.quæst.5.& tract.4.de Extrema Vnctione, disput.4. quæst.13.*) fieri potest, secundum ea, quæ frequentius accidunt, vt æterna salus moribundi hominis pendeat, ex receptione istius Sacramenti, si fortè erat tantum attritus, ideóque hoc Sacramentum iam erit illi in hoc casu, simpliciter, & absolutè ad salutem necessarium, & consequenter eadem ratione, qua potest ministrare pœnitentiam, potest & hoc Sacramentum. Sic expressè tenet iam in præsenti casu Suarez *tom.5.de Censuris, disp.11.sect.1. num.23. vers. De aliis autem.* Bonacina *disput.2. de Censuris, punct.2. quæst.2. §.4. num.8. in fine.* Filliucius *tract.12. cap.3. quæs.8.dicto 3.num.76.* Auila *2.part.cap.6. disp.3. dub.3. concluf.5.* Ægidius *disp.14. de Censuris, dub.5. num.34.* Hurtad. *disp.4. diff.2. vers. Et ob supra dictam.* Cornejo *disp.10. de Censuris, §.1. dub.4. vers. Quæres.* Machado *lib.1.part.3. tract.3. docum.6. num.2.* Layman *tract.5. part.2.cap.2.num.5.vers. Tertius effectus*, citans Suarium, & Auilam *loc.cit.* necnon & Nauarrum *cap.22. num.4.* Sed tunc, malè, cum oppositum iis verbis doceat, ibi: *Tertiò* peccat qui suscipit aliquod Sacramentum à Sacerdote excommunicato, interdicto, aut ab eius administratione suspenso, & denunciato pro tali, vel à notorio concubinario, excepto Baptismo, & Communione, tempore necessitatis. Sic ille. In hanc nostram sententiam inclinat Bassæus *excommunicatio 3. num.7.* & tenet expressè Diana *part.5. tract.3. resol.89. & tract.9.resol.82.vers. Igitur.* vbi sic air: Igitur ex omnibus supradictis apparet, in articulo mortis posse excommunicatum, etiam non toleratum conferre Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ & Eucharistiæ. Restat modo inquirere, quid dicendum de aliis quatuor Sacramentis? Respondetur, nec licitè peti, nec dari posse in eodem mortis articulo ab excommunicato denunciato. Ratio est, quia non sunt necessaria ad salutem. Hoc tamen intelligendum est per se, & regulariter loquendo, nam contingere possunt aliqui casus, in quibus liceat aliqua ex illis Sacramentis ministrare. *Primus* est, quando existens in articulo mortis, non potest Sacramentum Pœnitentiæ, neque Eucharistiæ recipere, quia nullum dedit contritionis, neque motus signum, nam tunc probabilius iudico licitum esse ministrari illi à tali excommunicato Sacramentum Extremæ Vnctionis, &c. Sic ibi Diana, & etiam *tract.10.resol.77.* & penes ipsum Trullench *in Bulla Cruc. lib.1. §.3. dub.7. num.2.* Ausonius *verb. excommunic.effectus, n.19.* Palao *disp.2.de Censur. punct.8. n.5.* vbi verissimum putat, in eo casu, non solum posse excommunicatum Extremam Vnctionem ægroto conferre, sed adhuc debere.

Qvæstio XVI.

An Episcopus excommunicatus vitandus, possit in aliquo casu, licitè Sacramentum Ordinis alicui ministrare?

NEgant communiter Doctores pro vtraque parte nuper citati, sed præcipuè Alterius *lib.1. disp.7. cap.5. vers. De aliis tribus.* Quia, (inquiunt) non potest excogitari casus, moraliter loquendo, in quo necessarium simpliciter sit, recipere Ordines ab Episcopo ab Ecclesia non tolerato, cum hoc Sacramentum non sit medium necessarium ad salutem respectu singulorum hominum.

Sed probabilius respondeo posse in aliquo casu. Veluti si contingeret (vt potest) quod in aliqua Prouincia remota, esset magna necessitas Sacerdotum, seu Clericorum, & non esset nisi vnus Episcopus excommunicatus non toleratus: tunc enim ob bonum commune, quod semper est præferendum priuato, licitè posset Sacramentum Ordinis aliquibus ministrare: quia credendum est in hoc casu, ex voluntate Ecclesiæ suspendi Excommunicationem quoad priuationem iurisdictionis, sic Suarez *disp.11. sect.1. num.25.* Cornejo *disp.10. §.1. dub.4. vers Secundus est*, & Diana *part.5. tract.9. resol.83.* & indicat Henriquez *lib.13. cap.11.n.2. in fine*: cum solùm dicat; ob illum tantum finem, vt fiat de attrito contritus, non debere Pastorem denunciatum ministrare infirmo Sacramentum Ordinis, & Matrimonij. Indicat ergo, posse ob alium finem.

Qvæstio XVII.

An Parochus excommunicatus vitandus, validè possit assistere Matrimonio eius, qui in mortis articulo ducit vxorem, quam vsque ad illum, in concubinam habuerat?

NEgabunt necessariò, qui affirmant Parochum esse Ministrum Matrimonij. Hi sunt, vt vidimus *2.p. tract.9.de Matrim.disput.4.q.10. & disp.7.q.25.* Canus, Guillerm. Parisiens. Estius, & Syluius.

Sed multò longe probabilius respondeo validè posse Matrimonio assistere. Quia longe multò probabilius est, quod Parochus non sit Minister Matrimonij, vt *quæst.10.cit.* diximus. Deinde Parochus nullo modo priuatur per excommunicationem quamcunque officio Parochi: ergo validè assistere poterit Matrimonio. Sic Sanchez *lib.3. disp.21. num.4.* & penes ipsum, Nauarr. Salzedo, Petr. de Ledesma, & Henriquez, sic etiam Basilius, Vasquez, Suarez, Ægidius, Hurtado, & alij quamplures, quos adduximus *disput.7.cit. q.25.* & est communis.

Qvæstio XVIII.

An saltem Parochus ille excommunicatus vitandus peccet, assistens Matrimonij Sacramento, in casu assignato?

AFfirmat peccare, & mortaliter, Basilius *lib.5. de Matrim. cap.17. num.11.* & apud ipsum Couarr. Quia in eo casu, communicat cum aliis in sacris, quod est grauiter interdictum excommunicato: ergo.

Alij verò affirmant etiam, peccare: sed non mortaliter, sed venialiter tantum. Ita Vasquez *de excomm. dub.7.num.7.* & Posseuinus *cap.10.num.21.* His accedit Sanchez *lib.3.de Matrim. disp.21. num.8.* docens, peccare quidem in eo casu Parochum, venialiter, non quia communicat cum aliis, cum id faciat, non solum ob vtilitatem, sed etiam ob necessitatem contrahentium,

sed

ſed quia benedicit ſponſis illis verbis: *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. Ita Sanchez quem ſequuntur Villalob. & Diana citati à nobis *2. part. tract. 9. diſput. 7. quæſt. 27.* Quibus addi poteſt Alterius *lib. 1. diſp. 7. cap. 5. col. 2. verſ. Dices.* Quamuis non ita firmiter id aſſerat, cum tantum dicat, fortaſsè peccare venialiter, ſi dicamus talem actum aſſiſtendi, requirere iuriſdictionem, cum tunc ſit ſuſpenſa.

Sed æquè probabiliter reſpondeo nec venialiter peccare. Quia æquè probabile eſt, quod nec benedicere, (relatis verbis,) ſponſis, ſit actus iuriſdictionis: ergo adhuc ex hac parte, nec venialiter peccat præfatus Parochus matrimonio aſſiſtens. Sic Hurtad. *de Matrim. diſp. 5. diff. 8. num. 27.* (quem *dicta quæſt. 27.* citauimus,) *& diſp. 4. de excomm. diff. 2. in fine.* Legantur Suarez, & Cornejo *locis cit.*

Qvæstio XIX.

An etiam Excommunicatus vitandus validè, & licitè poſsit, coram Parocho non excommunicato, contrahere Matrimonium, cum ſua concubina, in mortis articulo?

NEgant, generaliter loquendo, communiter Doctores; quia in ſpecie de hoc caſu pauci agunt.

Sed probabilius reſpondeo poſſe, validè, & licitè. Quia licèt ipſe contra excommunicatus ſit etiam Miniſter ſimul cum altero contrahente, tamen in caſu mortis aſſignato, non eſt cenſendus priuatus ab Eccleſia actiua participatione Sacramenti Matrimonij, eo quod ita maximè expediat ſaluti ſpirituali ipſius infirmi; aut temporali commodo filiorum. Sic Hurtad. *diſp. 4. cit. diff. 2. num. 24.* ita dicens: poterit quoque in eo periculo licitè contrahere Matrimonium, non vt legitimet filios concubinæ, ſed vt ſatisfaciat obligationem iuſtitiæ, erga concubinam, ſi ei eſt obligatus, quia hæc obligatio iuſtitiæ, ſtrictior eſt, quàm prohibitio adminiſtrandi, & ſuſcipiendi Sacramentum. Sic ille.

Qvæstio XX.

An item liceat Epiſcopo excommunicato non tolerato, adminiſtrare Sacramentum Confirmationis alicui homini, in aliqua extrema neceſſitate conſtituto?

NEgant omnes Doctores generaliter loquendo, de hac materia, & in particulari, & in ſpecie de illa tractando, negat Alterius *lib. 1. diſp. 7. cap. 8. verſ. Tandem de Confirmatione.* Quia hoc Sacramentum nec eſt neceſſarium ſimpliciter ad ſalutem ratione medij, nec de illo datur præceptum diuinum, nec humanum, vt diximus cum communiori, & probabiliori ſententia *1. part. tract. 3. de Confirmat. diſp. 1. quæſt. 5. & 6.* ergo ſi nullum graue peccatum eſt, etiam ſponte omittere hoc Sacramentum, nullus poteſt dari caſus neceſſitatis in quo liceat Epiſcopo excommunicato non tolerato adminiſtrare hoc Sacramentum, cum per excommunicationem ſit priuatus iuriſdictione adminiſtrandi Sacramenta, extra caſum neceſſitatis.

Affirmatiuam tamen ſententiam forſitan defenderet Præpoſitus, qui, vt ſupra *quæſt. 14.* ſine hæſitatione defendit, poſſe Paſtorem nominatim excommunicatum adminiſtrare moribundo Extremæ Vnctionis Sacramentum, etiamſi hoc Sacramentum non eſſet ad ſalutem infirmi neceſſarium, quia videlicet fuerit confeſſus; quia ſufficit (inquit) quod ſit maximè vtile, & conducens ad remiſſionem venialium, & ad robur contra diabolicos inſultus maximè neceſſarium. Sic ille. Nunc ergo: Sed ſic eſt, quod etiam Sacramentum Confirmationis eſt maximè vtile, ſi quidem ſicuti alia Sacramenta, producit gratiam habitualem. Rurſus imprimit Characterem in anima, qui eſt quoddam ſignum ſpirituale, quo miles Chriſti ad pugnam ſpiritualem deſignatur, & tandem propriam, & ſpecialem producit gratiam, nempe ſpecialem protectionem Spiritus ſancti, ac robur ad tenendam, & confitendam fidem coram tyranno, vt diximus *1. part. tract. 3 diſp. 4. q. 9.* ergo etiam ſolùm propter hæc bona, poterit Epiſcopus nominatim excommunicatus adminiſtrare cuilibet Confirmationem.

Ego quidem in hac quæſtione reſpondeo dicendum, quod poſſit quidem Epiſcopus excommunicatus vitandus, adminiſtrare Confirmationem alicui, in caſu dumtaxat, (ſi eſt dabilis) quod non poſſet aliud recipere Sacramentum, videlicet, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, aut Extremæ Vnctionis: minimè verò aliàs.

Prima pars huius reſponſionis conſtat ex dictis *quæſt. 15.* vbi loquendo de adminiſtratione Extremæ Vnctionis, idem diximus, & probauimus: at ſic eſt, quod eadem ratio eſt de Confirmationis Sacramento: ergo. Sic inſinuat expreſsè, aut, vt melius dicam, ex ſententia aliorum id docet Henriquez *lib. 13. cap. 12. num. 2.* his verbis: Si autem morienti nullum Sacramentum conferri poſſet præter Extremam Vnctionem, aut Confirmationem, dicerent fortaſsè, quod poſſent hæc conferri ab excommunicato. Sic ille.

Secunda verò pars noſtræ reſponſionis probatur eadem ratione, qua *quæſt. 14.* probauimus, non eſſe veram ſententiam Præpoſiti exiſtimantis, poſſe Parochum nominatim excommunicatum. adminiſtrare Sacramentum Vnctionis Extremæ infirmo, propter ſolam vtilitatem illi, ex tali Sacramento prouenientem.

DISPVTATIO VI.

De eodem ſecundo effectu Excommunicationis maioris, nempe: De validitate, & inualiditate Sacramentorum collatorum ab Excommunicatis toleratis, & non toleratis?

Qvæstio Prima.

An Sacramenta collata ab Excommunicato vitando, ſeu non tolerato ab Eccleſia, ſint valida?

NEGARVNT olim nonnulli, affirmantes, Hæreticos, Schiſmaticos, & omnes alios præciſos ab Eccleſia, non poſſe validè conficere Sacramenta, vel ſaltem Sacramenta ab ipſis collata, nullum ſortiri effectum: tum quia qui ſanctus non eſt, non videtur poſſe alium ſanctificare, tum etiam quia excommunicati non ſunt membra Eccleſiæ: ergo non poſſunt, vt Miniſtri Eccleſiæ operari.

Sed, vt de fide certiſſimum, reſpondeo eſſe valida, & ſortiri ſuum effectum, dummodo omnia neceſſaria ad ſubſtantiam Sacramentorum concurrant. Quia de fide eſt, quod valor ac veritas Sacramentorum non dependet ex fide, vel ſanctitate Miniſtri, vt probauimus ex Conciliis, Niceno, Conſtantienſi, Carthaginen. & Trident. *1. p. tract. 1. diſp. 4. q. 2 & 3.* ergo Sacramentum collatum ab hæreticis, & ab aliis ab Eccleſia præciſis, valida

lida omnino erunt, si omnia necessaria concurrant, & sortientur suum effectum, si recipiens obicem non ponat. Sic tenent omnes Catholici. Nec obstat quod excommunicatus non sit membrum Ecclesiæ, eo, quod sit priuatus, bonis spiritualibus, quæ sunt communia fidelibus; quia quando confert Sacramenta, se gerit vt Minister Christi, qui etiam per membra à se abscissa operatur. Verum, vt hæc in genere dicta, clarius innotescant per singula Sacramenta discurramus.

Qvæstio II.

An Baptismus collatus ab Excommunicato vitando, saltem extra casum necessitatis sit validus?

NEgandum videtur. Quia Baptismus collatus à non baptizato, non est validus: ergo neque erit, collatus ab Excommunicato ab Ecclesia præciso. Consequentia est manifesta ex paritate rationis. Antecedens etiam, ex D. Isidoro relato *in cap. Si quis ignorantiam* 1. *q.* 1. sic dicente: *Si quis per ignorantiam ordinatur antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipse vlterius non ordinetur.*

Sed de fide respondeo esse validum baptismum collatum à dicto excommunicato, si requisita adsint, etiam extra casum necessitatis. Quia de fide, quod Baptismus collatus ab infideli & à fortiori ab hæretico, est validus, dummodo habeat intentionem faciendi, (saltem) quod Catholica Ecclesia facit: ergo meliori iure, erit validus, si conferatur ab excommunicato vitando, etiam extra casum necessitatis. Consequentia est legitima, & antecedens definitum in Concil. Florent. sub Eugenio IV. *cap.* 5. Lateranen. sub Innoc. III. & Trid. *sess.* 7. *can.* 4. & in *cap. A quodam Iudæo, de Consecr dist.* 4. definit Nicolaus Papa, esse verum baptismum datum à Iudæo, quamuis non sit membrum Ecclesiæ, & etiam ibidem cap. *Tunc valere.* cap. *Siue hæreticus.* cap. *Si quis apud hæreticos*, & cap. *ostenditur.* Et sic docent omnes PP. & Doctores, vt diximus 1. *part. tract.* 2. *de Baptism. disp.* 4. *quæst.* 4.

Vnde ad argumentum in oppositum, negandum est omnino antecedens, cum oppositum sit de fide. Vnde ad eius probationem, bene respondet Glossa, quod relata verba, dicta fuerint à B. Isidoro, non ex propria sententia, sed ex aliorum, qui falsò existimarunt, quod Baptizati à non Baptizatis sint rebaptizandi. Et ideo statim Sanctus posuit veram solutionem subiungendo hæc verba: *Sed Romanus Pontifex non hominem iudicat, qui baptizat; sed Spiritum Dei submini strare gratiam baptismi, licèt Paganus sit, qui baptizat.* Legantur D. Thom. 3. *p. q.* 67. *art.* 3. & ibi omnes Theologi. Alterius *lib.* 1. *de Censur. disp.* 8 *c.* 2. *per totum.* Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 1. *dub.* 5. & alij.

Qvæstio III.

An etiam Sacramentum Confirmationis collatum ab Episcopo excommunicato vitando, extra casum necessitatis, sit validum?

NEgant Magist. *dist.* 13. *cap.* 4. *& dist.* 25. Innocent. & Panormitan. *in cap. Quanto, de consuetud.* Glossa *in cap. Accedens, dist.* 50. vt referunt Castro *de iusta hæret. punit. cap.* 22. *pag. mihi* 252. & Couarr. 1. *p. var. cap.* 10. *n.* 8. Et esse probabilem horum sententiam, innuit Ludouicus de S. Iuan. *q.* 1. *de Confirm. art.* 7. *dub.* 4 *pag.* 100.

Sed certissimè omnino respondeo: Tale Sacramentum collatum ab Episcopo excommunicato nominatim, aut hæretico, esse validum: licet mortaliter peccet Episcopus prædictus illud conferendo. Ratio est, quia nulla excommunicatio, neque degradatio, neque hæresis, tollere potest characterem, aut ordinem Episcopalem, in quo fundatur potestas confirmandi: ergo etsi illicitè, quia contra prohibitionem Ecclesiæ, validè tamen efficeret hoc Sacramentum, si id intentaret. Sic Castro *loc. cit.* dicens hanc nostram sententiam esse certam de fide. Alterius *lib. de Censur. disp.* 8 *c.* 3. *per totum*, vbi ait, contrariam sententiam, non solum esse falsam, sed etiam erroneam. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 2. Suarez, Ægidius, Filliucius, Bonacina, Ochagauia, Lublinus, & alij, quos citauimus 1. *part tract.* 3. *disp.* 1. *q.* 5. agendo de eademmet difficultate, vbi de aliis concernentibus illam egimus.

Qvæstio IV.

An deinde Sacramentum Eucharistiæ sit ratum, si extra casum necessitatis, conficiatur ab excommunicato vitando?

NEgarunt etiam Magist. *in* 4. *dist.* 13. *cap.* 1. & Gratian. *in cap. Quod quidem* 1. *quæst.* 1. *&* 24. *quæst.* 1. *in* 2. *part. quæst. quæ post cap. Audiuimus*, incipit, ibi: *Si autem*, vt refert Castro *loc. cit. cap.* 21. *fol.* 248. *pag.* 2. Quorum fundamentum fuit. Quia excommunicatus & est extra Ecclesiam, & etiam separatus ab vnitate Christi, maximè si sit hæreticus: ergo nihil agere potest nomine Ecclesiæ, & Christi: tunc sic, sed Sacerdos consecrans Eucharistiam, hoc agit in persona Christi, & totius Ecclesiæ: ergo qui sunt separati à Christo, & extra Ecclesiam vt excommunicatus, non poterit validè consecrare.

Sed, vt quid certissimum respondeo esse validum Sacramentum Eucharistiæ, etiam si conficiatur à Sacerdote excommunicato vitando, & quomodolibet ab Ecclesia præciso. Ratio est nuper assignata, quia Sacerdos, nec propter hæresim, excommunicationem, degradationem, aut quamcunque aliam Ecclesiæ censuram, amittit characterem in ordinatione acceptum, nec est incapax illius, vt constat ex Concil. Trident. *sess.* 7. *can.* 9. sed per characterem Sacerdotalem datur potestas ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum: ergo, si his, qui habet huiusmodi characterem, quamtumuis præcisus ab Ecclesia per eius censuram sit, ritè proferat consecrationis verba, super debitam materiam, omnino conficiet hoc Sacramentum; licet aliàs mortaliter peccet, & ideo fructum huius Sacramenti non percipiat. Sic tenent cum D. Thoma 3. *part. q.* 82. *art.* 7. omnes Theologi. Legantur Suarez ibi *disp.* 77. *sect.* 2. Vasquez *disp.* 226. & alij quos citauimus pro hac nostra sententia 2. *part. tract.* 8. *disp.* 2. *q.* 2. Castro *loc. cit.* dicens; oppositum, esse manifestissimum errorem. Alterius *de Censur. lib.* 1. *disp.* 8. *cap.* 4. dicens, contrariam sententiam esse erroneam.

Qvæstio V.

An rursus Sacramentum Ordinis, sit validum, si conferatur ab Episcopo excommunicato, hæretico, aut alio quocumque modo, præciso ab Ecclesia, extra casum necessitatis?

NEgarunt rursus, Magister *dist.* 13. *cit. cap.* 4. & *dist.* 21. Guillelm. Parisiens. *in sacramentali*, & Gratianus 1. *quæst.* 1. *& causa* 9. *quæst.* 1. existimantes, Episcopum hæreticum validè non posse Ordinis Sacramentum conferre. His accedunt Ioan. Andreas *in cap. Accedens, dist.* 50. Glossa *ibidem, & in cap. Degradatio, de pœnis in* 6. & alij Canonistæ defendentes, Episcopum degradatum, non posse validè Ordines conferre. Et horum sententiam esse probabilem innuit Alterius *vbi infra.*

Sed, vt quid certissimum respondeo. Esse validum tale Ordinis Sacramentum, etiam si conferatur ab

Episcopo degradato. Quia (vt nuper est habitum) potestas ordines conferendi, est annexa characteri Episcopali: at hic, nec per excommunicationem, nec per hæresim, nec per degradationem, nec per quodlibet aliud peccatum deleri potest, vt diximus 1.*part. tract.* 1.*disp.*3.*quæst.*21. *&* 22. & ex Conciliis, & Patribus: ergo Episcopus nequit priuari per hominem dignitate Episcopali, & consequenter, neque à validè, licèt benè à licitè, conferendi Ordinem sacrum. Sic D.Thom. Sotus, Henriquez, Vasquez, Granados, Hurtad. Layman, & alij, quos adduximus 2.*part tract.*6. *de Ordine*, *disp.* 4. *quæst.* 3. quibus addi possunt Alterius *disp.*8.*cit.cap.*5. Sayrus *lib.*2.*cap.*1.*num.*10. Suarez *disp.*9. *sect.*2.*num.*5. Cornejo *disp.*10. *de excommun.* §.1. *dub.*5. & alij.

Qvæstio VI.

An matrimonium inter excommunicatos, extra casum necessitatis contractum, sit validum?

Respondeo tanquam certum: Esse validum, & ratum, quamuis ipsi contrahentes, eo quod sint excommunicati, peccent contrahendo. Sic definitur ab Innocenr. III. in cap. *Significasti, de eo, qui duxit in matrim.* declarans, validum fuisse Matrimonium contractum à quodam excommunicato. Vbi Glossa *in summ. casus*, inquit. Nota, quod excommunicatus contrahere potest Matrimonium: licèt alia Sacramenta denegantur eidem. Ex quibus clarè constat, Matrimonium non solum in ratione contractus, sed etiam quatenus Sacramentum, inter excommunicatos celebratum etiam extra casum necessitatis (de quo loquitur textus) validum & ratum esse. Sic omnes DD. Glossa *cit.* & Glossa margin. monens, vt de hac re videatur Felin. *in cap.*1.*vt lit.non contest.* Alterius *lib.*1.*disp.*8.*cap.*6. & alij omnes.

Qvæstio VII.

An Sacramentum Extremæ Vnctionis collatum moribundo à Parocho excommunicato vitando, sit validum, si illud conferat, extra casum absolutæ necessitatis?

Respondeo tanquam certum: Esse validum: (quamuis Parochus grauiter in eo casu peccet, iuxta infra dicenda.) Ratio est, quia collatio huius Sacramenti est actus Ordinis Sacerdotalis, qui quidem fundatur in charactere Sacerdotali, qui indelebilis est, vt supra est habitum: ergo per nullam censuram potest Sacerdos reddi inhabilis, ad validè conferendum hoc Sacramentum, cum non pendeat ex potestate iurisdictionis, sed ordinis. Sic omnes. Legatur Alterius *disp.*8 *cit.cap.*5. *vers. De Sacramento Extremæ Vnctionis.* Hurtad. *disp.*4. *diff.*4. & alij.

Qvæstio VIII.

An Sacramentum Pœnitentiæ collatum ab Excommunicato Parocho non tolerato, extra articulum necessitatis, & circa materiam necessariam, sit validum?

Affirmarunt nonnulli Doctores, etsi Catholici, eo quod existimarunt, omnes Sacerdotes ex vi suæ ordinationis, institutos esse Ministros sufficientes huius Sacramenti, per illa verba: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata*, &c. ergo nequit Ecclesia illos mutare, neque eorum actum irritare, magis quam in aliis Sacramentis. Ita tenuit Armacanus *lib.*11. *de quæst. Armenorum, cap.*4. in cuius sententiam inclinat Almain. *dist.*17. *art.*4. & reputauit probabilem Durand. *dist.*19. *q.*2.

Sed, vt quid certissimum, respondeo quod Sacramentum Pœnitentiæ collatum à prædicto Parocho excommunicato non tolerato, extra casum extremæ necessitatis ipsius pœnitentis, de quo supra est habitum, esse inualidum, & nullum. Ratio est, quia de essentia huius Sacramenti est, quod Minister illius habeat iurisdictionem; patet ex *cap. omnis vtriusque sexus*, & ex decretis Concilij Florent. & Trident. *sess.*14. *c.*7. Sed sic est, quod omnis Excommunicatus est priuatus iurisdictione omni, vt habetur *in cap. Ad probandum, de re iudicata*, *cap. Romana, de offic. Vicar. in* 6. *cap. si is, cui, de offic. deleg. in* 6. *cap. Duobus, de sent. excommunicat. cap Audiuimus* 14. *quæst.*1. *cap. Si celebrat. de cler. excom. ministrante:* ergo Sacerdos excommunicatus non erit minister sufficiens ad valdè conficiendum Sacramentum Pœnitentiæ; patet, quia per excommunicationem non tantum prohibetur Excommunicatis Ministris, ne possint licitè absoluere; sed auferetur ab illis potestas necessaria ad valorem talis actus, nempe iurisdictio, quæ quidem & dari, & auferri potest per hominem.

Vnde ad fundamentum contrariorum, negandum omnino antecedens est. Quia in ordinatione, vel solum accipit Sacerdos iurisdictionem in habitu, sed non in actu, nam hanc solum habet à Papa, vel à Prælato cum eligitur ad munus absoluendi, vt volunt Palud. *dist.*17. *q.*3. *art.*3. Syluester *Confessor* 1. §.2. & Nauar. *in Man. cap.*4. *num.*20. vel si accipiunt in sua ordinatione veram potestatem iurisdictionis, hæc solum est inchoata, & incompleta: nam illa completur in ratione iurisdictionis per applicationem, & subiectionem materiæ, id est, subditorum, quæ fit per Summum Pontificem, & Prælatos Ecclesiæ, vt docent Maior *in* 4. *dist.*19. *quæst.*1. D.Anton. 3 *part.tit.*17. *cap.*4. & Angel. *confessio* 3. *num.*4. & alij. Vel tandem dicendum est secundum alios, quod potestas iurisdictionis in Sacerdote, est distincta à potestate ordinis tam in essentia, quàm in modo, seu tempore, quo confertur: nam potestas ordinis datur per impressionem characteris, & ideò manet immutabilis, potestas verò iurisdictionis datur moraliter per extrinsecam concessionem, aut alicuius Ecclesiastici numeris traditionem, per quam aliquis Pastor, & ideo mutari, & tolli potest per hominem, vt fit quando Prælatus excommunicat nominatim Sacerdotem, ideóque si huiusmodi Sacerdos excommunicatus intentet aliquem absoluere, erit absolutio nulla ex defectu iurisdictionis. Hic modus philosophandus est D. Thomæ 2.2. *quæst.*39. *art.*3. *& in* 4. *dist.*17. *quæst.*3. *art.*3. *quæst.*4. D.Bonauent. *dist.*19. *art.*3. *quæst.*1. Soti *dist.*18. *quæst.*4. *art.*2. & aliorum. Et ideo nostram responsionem tenet Communis Theolog. D. Thom. *dist.*17. *cit. & dist.*19. *quæst.*1. *art.* 3. *quæst.* 1. Palud. *dist.*17. *quæst.*3. *art.*1. *& dist.*19. *quæst.*2. *art.*3. & ibi Capreol Gabriel, Sot. & alij Scholastici. Nauarr. *in Man. cap.*9. *num.*8. *& cap.*27. *num.*259. Couarr. *in cap. Alma mater, p.*1. §.6. *num.*7. *vers. Sexta conclusio.* dicens, esse omnium concordem sententiam. Angel. Sylvest. & D. Anton. quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 1. *disp.*8. *cap.*7. Suarez *disp.*11. *sect.*3. *num.*12. Vasquez *de excommunicatione*, *dub.*4. Henriquez *lib.*13. *cap.*10. *n.*2. Ægidius *de Censur. disput.*14. *dub.*5. *num.*34. Filliucius *tract.*12. *cap.*3. *quæs.*9. Palao *disput.* 2. *punct.*8. *num.*2. Sayrus, Reginaldus, Vgolinus quos affert, & sequitur Bonacina *disp.*2. *quæst.*2. *punct.*2. §.4. *n.*1. Hurtad. *disp.*4. *de excommunicat. diff.*4. Cornejo *disp.*10. *de excomm.* §.1. *dub.*5. Diana *part.*5. *tract.*9. *resol.*83. & alij omnes. Et nos etiam cum aliis 1.*part. tract.*5. *disp.*5. *quæst.*78.

Qvæstio

Qvæstio IX.

An saltem Prælatus excommunicatus vitandus, estò non possit per se validè, extra necessitatis casum, absoluere, possit alteri suas vices committere?

Affirmant Henriquez *lib.6. de pœnit. cap.6. num.3. & cap.7. in fine*, Palud. *in 4.dist.23. quæst.2. art.2. num.17.* Nauarrus *in cap. Placuit, num.51.* Ledesma vterque, Tabiena, Armilla, & alij quos citat, & sequitur Fagundez *de quinque præcept. præcept. 2. lib.7. cap.2.num.49.* (citans, sed malè, pro se Thomam Sanchez *lib.3. de Matrimonio, cap.21. num.7.* cum oppositum ibi doceat *num.9.)* Basil. *lib. 5. de Matrimonio, cap.17. §.vnico, num.14.* Bossius, & Rodriquez, quos omnes pro hac sententia adduximus *1.part. tract.5. de pœnitentia, disput.11. quæst.53.* citat etiam Suarez pro eadem sententia, Syluestrum *verb.Vnctio, num.4.* & benè. Sed non aduertit, quod oppositum alibi doceat, *vt infra.* Fundamentum horum authorum est, quod dare prædictam licentiam, non est actus iurisdictionis, sed ordinis: ergo quantumuis sit excommunicatus, validè poterit illam dare.

Sed probabilius longè respondeo dicendum, quod, neque Episcopus excommunicatus, possit aliquem Sacerdotem in Confessorem approbare, aut exponere; nec minus Parochus excommunicatus dare licentiam alteri audiendi confessiones suas vices ei committendo.

Prima huius responsionis pars, vt probabilior tradita fuit à nobis *1.part.loc.cit.* Quia videlicet, probabilius iudicauimus, sicut & nunc facimus, quod approbare aliquem ad confessiones audiendas, non sit actus ordinis, sed iurisdictionis: at sic est, quod Episcopus excommunicatus caret omni iurisdictione: ergo inualidè concederetur talis approbario ab ipso. Sic Sanchez *loc. cit. num. 9.* dicens, hanc sententiam esse verissimam, & *num.7.* citat pro hac parte, & benè, Syluestrum *verb absolutio 2.quæst.6. & verb.Confessor 2. quæst.4.* Sotum *dist.18. quæst.4. art.3.* Victoriam, & Gutierrez. Sic etiam Suarez *de pœnitent. disp.28. sect.5. & de Censur. disp.11. sect.3. in fine.* Alterius *lib.1. disp.8. cap.1.* & alij.

Secunda verò pars, etiam clarius constat. Quia delegare suas vices, audendi confessiones alteri, est actus iurisdictionis, & non ordinis, sed Prælatus, seu Parochus excommunicatus non toleratus est priuatus omni iurisdictione: ergo non potest ad hunc finem audiendi confessiones vices suas alteri committere, quia nemo dat, quod non habet. Maior in qua potest esse solum difficultas, constat; quia interdum non Sacerdos dat facultatem audiendi confessiones, vt constat: ergo talis actus non est ordinis, sed iurisdictionis. Sic Suarez *loc. cit.* dicens oppositam sententiam esse falsam. Alterius *loco citato, & ibidem cap.7. in fine.*

Qvæstio X.

An ad minus, Confessarius excommunicatus non toleratus, possit absoluere validè à venialibus?

Affirmat Vasquez *tom.4. in 3. part. quæst.93. art.1. dub.6. à num.5.* Quia existimat iure diuino, & non tantum concessione superiorum, esse concessum cuilibet Sacerdoti, vt possit absoluere à venialibus peccatis. Vnde sequitur (ait ipse Vasquez *num.8.*) quod quamuis aliquis prohiberi meritò possit lege aliqua, aut præcepto, ne etiam circa venialia administret Sacramentum, sicut de facto prohibitus est excommunicatus, quia ei interdicitur omnis Sacramenti administratio, tamen si de facto absoluat à venialibus, absolutio rata est, si autem posset tantum iure humano, concessa materia absoluere, à venialibus, posset omnino irritari absolutio, & alicui denegari iurisdictio. Hucusque Vasquez dicens *num.1.* sic teneri necessario dicere, qui docent, iure diuino esse concessum Sacerdoti absoluere à quibusvis peccatis venialibus. Sunt autem apud ipsum, Sotus *in 4. dist 18. q.4. art.2. ad 2.* Ruard. Taper. *art.3. contra Cal. pag.100.* Caiet. *verb. Absolutio, cap.2.* Canus, Ledesma, Palud. & Capreol. quos etiam sic pro hac parte adduximus *part.1.tract.5.disp.11.quæst.11.*

Sed probabilius respondeo: Non posse validè adhuc à venialibus absoluere. Quia probabilius omnino est, iurisdictionem, respectu etiam venialium, non iure diuino, sed solùm iure Ecclesiastico, Sacerdotibus competere, vt cum Nauarro, Suario, Ægidio, Henriquez, Medina, Valentia, Granado, & aliis pluribus diximus *1.part. tract 5. disp.11. quæst.11. cit. & disput.12. quæst.6.* ergo talem iurisdictionem potest Ecclesia suspendere, at sic est, quod de facto id facit cum excommunicato non tolerato: ergo validè à venialibus tunc nequibit, ob defectum iurisdictionis, absoluere. Sic expresè Alterius *lib.1. disput.8. cap.8. vers.Nihilominus.* Auila *2.part. cap.6. dub.1. conclus.3.* Præpositus *in 3. part. q.2. dub.8. num.49.* Raynaud. *de monit. part.2. cap.2. num.23.* & Diana *part.5. tract.9. resol.84.*

Qvæstio XI.

An confessio peccatorum mortalium, facta cum excommunicato vitando, sit inualida, & necessariò iteranda, etiamsi pœnitens inuincibiliter ignoret Confessorem esse excommunicatum?

Affirmat absolutè, & absque vlla distinctione, apud Auilam, Palacius *in 4.dist.17. disp.7.col.12.* eo quod Excommunicatus vitandus caret iurisdictione, quæ, vt nuper diximus, est omnino necessaria ad validam absolutionem.

Sed distinctione aliqua vtendo, sic verissimè respondeo esse quidem omnino inualidam, & iterandam confessionem, casu, quo pœnitens, inuincibili etiam ignorantia, procedente ex priuato, & particulari errore ipsius, ignoraret Confessorem esse excommunicatum: secus verò si talis ignorantia procederet ex publico, & communi errore, quia tunc confessio verè esset valida, & rata, & ideo non repetenda. Quia in hoc secundo casu, propter bonum commune, confert Ecclesia tali excommunicato iurisdictionem: quam non confert in primo casu, cum in illo cesset ratio boni communis, & solum reperiatur ratio boni particularis, quod non attenditur à legibus. Sic Sanchez *lib.3.de Matrimonio, disp.22.num.46.* Bonacina *de Matrimonio, quæst.2 punct.8.num.31.& 32.& de Censur. disp.2.quæst.2.punct.2.§.4.num.2.& 3.* Trullench *in Bullam, lib.1. §.7. cap.1. dub.4.* quos nos citauimus, & sequuti sumus *1.part.tract.5.de pœnitentia, disp.5.quæst.79.* quibus nunc addi possunt, Suarez *disp.11. sect.2. n.14.* Couarr. & Vgolinus penes ipsum. Auila *2.part cap.6. disp.3.dub.1.conclus.3.vers.Hinc sequitur,* & apud ipsum Victoria *de excommunicatione, quæst. 333.* Caietanus *verb. Absolut. impediment. & verb. Confessionis iteratio.* Nauarrus *cap.9.num.4.* Ægidius *disp.14.dub.10.num.88.* Filliucius *tract.11. cap.3. num.78.* Cornejo *disp.10. de excomm.dub.5.vers.sed quæres.* Hurtad, *disp.4.de excomm. diff.4. vers. Circa quam.* Alterius *lib.1. disput.8. cap.8.* & communis.

Qvæstio XII.

An Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Eucharistiæ, Matrimonij, & Vnctionis-extremæ, collata ab excommunicato tolerato, (hoc est, non nominatim denunciato, nec publico percussore Clerici) etiam extra casum necessitatis, sint valida, ac rata?

Respondeo tanquam quid certum: Esse omnino valida. Ratio est, quia hæc Sacramenta, etiam collata ab excommunicato non tolerato, sunt valida, casu quo adsit materia, forma, & intentio ministri, vt supra est ostensum: ergo à fortiori erunt valida, si cum his omnibus requisitis, sint ab excommunicato tolerato collata. Sic docent omnes Doctores. Quare solum potest esse difficultas de Sacramento dumtaxat Pœnitentiæ, an scilicet, sit validum, si conferatur, extra casum necessitatis, ab excommunicato tolerato. Pro cuius resolutione, sit

Qvæstio XIII.

An etiam Sacramentum Pœnitentiæ collatum ab excommunicato tolerato extra articulum necessitatis, sit validum, ac ratum?

Negatiuam sententiam tenuisse Paludanum *in* 4. *dist.* 17. *q.* 6. *art.* 3. & D. Anton. 3. *p tit.* 23. *cap.* 7. ait Alterius *lib.* 1. *disp.* 8. *cap.* 8. *vers. Probant ex cap.* 2. Sed certè ex his, D. Anton. (quem pro nunc solùm vidi) malè citatur pro hac parte, nam *tit.* 23. citatus, non continet nisi quinque capita. Et in *tit.* 24. *cap.* 7. in quo fortassis voluit Alterius citare illum, solum ait, Ecclesiam etiam occulta crimina ligare: de hac tamen nostra quæstione nil definit, quia nec de illa dubitauit.

Probatur tamen hæc pars, quia excommunicatus, quantumuis sit occultus, & toleratus ab Ecclesia, re vera manet priuatus iurisdictione, quæ est omnino necessaria ad absoluendum, vt supra est habitum: ergo Sacramentum Pœnitentiæ ab illo collatum omnino inane erit.

Sed, vt quid certissimum, respondeo Sacramentum Pœnitentiæ collatum à Sacerdote excommunicato tolerato, etiam extra casum necessitatis, esse per se loquendo, validum, ac ratum.

Probatur, quia absolutio data ab huiusmodi Confessore, nec est inualida ex defectu ipsius Confessoris excommunicati: nec ex defectu pœnitentis: ergo ex omni parte est valida. Antecedens quoad primam partem, constat: quia si ex defectu ipsius Confessoris foret inualida, esset, quia ille careret iurisdictione ad absoluendum: at hac post Concilium Constant. non caret; vt constat, cum ipsummet Concilium concedat fidelibus, vt non teneantur vitare huiusmodi excommunicatos in vsu Sacramentorum, quo priuilegio concesso, consequenter relinquit ipsis excommunicatis potestatem necessariam ad ipsa Sacramenta conficienda: ergo ex defectu Ministri non erit inualida absolutio à peccatis data. Ex qua doctrina soluta manet ratio pro contrariis adducta, falsum enim est antecedens, post Constant. Concilium.

Secunda verò pars antecedentis, etiam constat. Quia pœnitens non peccat recipiendo Sacramentum ab huiusmodi excommunicato tolerato; cum adhuc in receptione Sacramentorum, post Constant. Concilium non teneatur illum vitare, vt nuper est dictum: ergo si aliàs, vt potest, debitè dispositus accedat, validè ab illo recipiet Sacramentum. Sic omnes communiter. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 3. *& cap.* 10. *n.* 3. vbi sic ait: Si Sacerdos à quo petit absolutionem non sit denunciatus, aut notorius Clerici percussor (aut denunciatus sit toleratus) valet sententia, & absolutio ab eo data: nisi fortè pœnitens peccet, non paratum, qui non est suus pastor, scienter inducendo, fictámque confessionem faceret. Sic ille. Couarr. *cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 6. *num.* 7. *concluf.* 5. & penes ipsum, suus Doctus Magister Nauarr. *in cap.* 1. §. *laboret, de pœnit. dist.* 6. *à n.* 10. Adrian. Caiet. & Ioan. de Medina, Suarez *disp.* 11. *sect.* 4. Alterius *loc. cit.* Filliucius *tract.* 12. *cap.* 3. *quæs.* 7. *num.* 70. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 3. Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 3. *punct.* 3. Hurtad. *disp.* 4. *diff* 4. *in fine.* Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 1. *dub. vlt.* Vasquez *tract. de excomm. dub.* 3. Bassæus *excomm.* 3. *num.* 6. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 6. *n.* 7. *& docum.* 12. *n.* 2. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 6. *num.* 6. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 83. & penes illum, Raynaud. *de monit. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 24. & omnes communiter.

Qvæstio XIV.

An huiusmodi excommunicati tolerati possint non solùm validè, sed & licitè conferre Sacramenta, quando fideles illa postulant ab eis?

Negant Adrianus *quæst.* 3. *de Baptismo in* 2. *argum. ad oppositum*, & Caiet. *in summ. verb. Absolutionis impedimenta.* vbi loquendo de his excommunicatis toleratis, ita ait: Nam ibi (*nempe in Extrauag. Concilij Constant.*) conceditur receptio Sacramentorum ab excommunicatis ministris, nisi altero dictorum modorum (nempe, *aut per notoriam percussionem Clerici, aut propter publicam nominatim denunciationem*) fuerint excommunicati, & hoc in fauorem animarum, & innocentum; non in releuamen ipsorum excommunicatorum, licèt enim ipsi Ministri excommunicati absoluentes, damnationem incurrant: pœnitentes tamen absolutionis beneficium consequuntur. Et hoc quantum ad fructum absolutionis spectat, intellige, si, & quando pœnitens excusatur à peccato inducendi Confessorem excommunicatum ad Sacramenti ministrationem. Hucusque Cardin. Caiet.

Sed certè longè multò probabiliùs, imò & mihi ferè certum respondeo. Non solùm valide, vt suprà est habitum, sed & licitè posse huiusmodi Confessarios excommunicatos toleratos, ministrare Sacramenta toties quoties ab eis ministrari fideles postulauerint. Quod intellige, ex vi excommunicationis præcisè; nam ex alio capite, si talis excommunicatus sit in peccato mortali, indignè administrabit Sacramenta, (nisi aliàs per contritionem reddatur ad statum gratiæ antequam illa administret) ob prauam dispositionem.

Ratio huius responsionis formatur sic ex dictis. Nam fideles post Concil. Constant. possunt licitè petere, & recipere ab huiusmodi excommunicatis toleratis Sacramenta: ergo etiam erit licitum ipsis excommunicatis, à quibus petuntur ea administrare, patet consequentia, quia eo ipso quod mihi conceditur communicatio cum altero, necessum est, quod alteri non sit prohibita; cum repugnare videatur mihi esse licitum, quod sine peccato alterius facere non possum. Sic communis sententia. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. *& dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Couarr. *in cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 2. *& 6. num.* 7. Driedo *lib.* 1. *de libertate Christiana, cap.* 8. & Victoria *quæst.* 3. *de excommunic.* quos citat, & sequitur Suarez *disput.* 11. *sect.* 4. *num.* 2. *& seq.* Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio, disput.* 9. *num.* 8. qui optimè & latè id probat, & citat Ledesmam 1. *part. quæst.* 5. *art.* 6. *dub. penult.* & Lopez 2. *part. instruct.* vbi *de Sacrament. in gener. cap.* 59. *col.* 18.

Bauny

Bauny *disp.7.de excomm.q.4 assertione 2.* quamuis illam non directè probet. Raynaud. *de monit. part.2. cap.2. n.24.* Præpositus *in 3.p. quæst.2. de excomm. dub.8. n.44.* Cornejo *disp.10. de excomm. §.1. dub.vlt.* Diana *part.5. tract.9.resol.83.* Et communis.

Qvæstio XV.

An ad hoc vt excommunicatus toleratus licitè possit conferre petentibus Sacramenta, debeant hi habere aliquam, saltem communem, necessitatem, aut vtilitatem?

Affirmant communiter Doctores. Bauny *loc. cit.* scribens: Toleratum licitè conferre Sacramenta, quoties, aut ipsius grauis necessitas, aut notabilis proximi vtilitas exigit, indubitati est iuris. Ita ille. Filliuc. *tract.12 cap.3.q.7.num.72.* ita loquens: Si pertineat ad fauorem petentis, aut moraliter sit necessarium, vel vtile, vt excommunicatus conferat Sacramenta, tunc potest sine peccato. Cornejo *dub.vlt.cit.* & alij communiter.

Sed probabilius respondeo licitè posse prædictos excommunicatos Sacramenta conferre petentibus, etiam sine speciali causa, aut necessitate; dummodo licitè Sacramenta ab ipsis petant (de quo infra dicemus.) Ratio est, quia quoties alicui aliquis actus conceditur vt licitus, necessarium est vt eidem concedantur omnia, sine quibus talis actus licitus esse non potest: sed licitum est fidelibus post Concil. Constant. petere ab huiusmodi excommunicatis Sacramenta, adhuc non interueniente speciali necessitate, aut vtilitate, vt *infrà*: ergo & licitum erit his excommunicatis, tunc Sacramenta illis ministrare; patet consequentia, nam si isti non possent licitè ministrare, non possent illi licitè petere, vt ministrarent, propter inductionem ad malum: ergo quotiescumque licitè illi petunt Sacramenta, possunt & hi licitè ipsa eisdem administrare. Sic tenet expressè Raynaudus, (citatus *vbi supra* à Diana *resol.83.*) per hæc verba: Quamuis nonnulli Doctores de quocumque Ministro excommunicato pronuncient, eum prohiberi ministrare quæcumque Sacramenta, tamen mollior nunc sententia sentit de excommunicato tolerato, quem negat quidem posse se inferre ad Sacramentorum administrationem: admittit tamen posse illa administrare si adeatur, etiam absque necessitate, siue sit Pastor, siue non sit: neque item fideles eum adeuntes, & iure suo vtentes, peccant, siue aduersus legem de non communicando, quæ post Martinum V. non vrget; siue ob cooperationem in peccatum Ministri, non enim ibi vlla cernitur cooperatio ad peccatum, quia non peccat Minister toleratus, si requisitus ministret. Hæc Raynaudus.

Qvæstio XVI.

An licitum sit his excommunicatis toleratis, se ingerere, & inuitare ad Sacramenta fidelibus ministranda?

Respondeo tanquam certum: Non esse eis id licitum. Quia per Extrauag. *Ad euitanda.* Martini V. & Concilij Constantiensis nullus fauor, aut releuamen aliquod, est dictis excommunicatis concessum: ergo non est data eis facultas communicandi, siue in diuinis, siue in humanis cum aliis: sed solùm est data facultas aliis fidelibus communicandi in dictis rebus, cum ipsis. Possunt ergo dumtaxat huiusmodi excommunicati tolerati admittere alios, vt si velint, secum communicent; ipsi verò tenentur alios vitare, licèt possint non vitari ab aliis. Sic Suarez *disp.11.sect.4. num.10.* Raynaudus *loco cit.* Cornejo *disp.10. de excommunicat. §.1. dub. vlt. vers. Tertiò nota.* Filliucius *tract.12. cap.3. quæs.7. dicto 4. num.72.* Sanchez *lib.7.de Matrimonio, disput.9.num.8.* Henriquez *lib.13. cap.6. num.4. littera A, & B.* Bauny *disput.7. de excommunicatione, quæst.6.assert.4.* Alterius *lib.1.disp.10. cap.2.in princip.* ex Nauarro *cap.25. num.93. & cap.27. num.10 & 244.*

R. P. Leand. de Censuris.

Qvæstio XVII.

An licitum sit alicui, petere etiam absque necessitate Sacramenta à Ministro excommunicato tolerato, parato sua sponte administrare, si, illa administrando, peccaturus sit?

Negant Sotus *dist.1.quæst.5 art.6.* Reginaldus *lib.1. num.165.* Suarez *de Sacrament. disput.18. sect.2.* Bonacina *de Sacrament.in genere, disp.1.quæst.6.punct.5. num.2.* & Granad. *de Sacrament tract.5.disp.vlt.a num.4.* Quos omnes pro hac parte citauimus *1.p. tract.1. de Sacram in gen.disp.5.quæst.9.* Fundamentum eorum est. Quia in tali casu petens Sacramenta ab excommunicato ministrante in mortali, cooperatur peccato illius: sed qui cooperatur peccato alterius peccat: ergo.

Sed probabilius respondeo licitum illi esse. Quia tunc petens, ex vna parte, vtitur iure suo; & ex alia, nullo modo inducit Ministrum ad illi Sacramenta ministranda, cum ad id paratus sit, ergo nullo modo cooperatur peccato illius: ergo nulla ex parte erit illicitum illi, petere Sacramenta ab excommunicato tolerato, etiam extra casum necessitatis, quando paratus est Sacramenta ministrare. Sic Vasquez *de excommunicatione, dub.3.à num 2.* Sanchez *lib.7. de Matrimonio, disput.9. num.8.* D.Thom. Viuald. Ioann. de Cruce, Becan. & alij quos citauimus *1. part. loc. cit.* imò idem docet Bonacina *de Censuris, disp 2. quæst.2. punct.2.§.3.in fine.* Henriquez *num.4. cit.* vbi *littera C,* id probat exemplo vsurarij parati, à quo (inquit) licèt petere mutuum sub vsuris; & petens non censetur illum moraliter inducere ad malum, sed vtitur malitia hominis parati ad effectum, quem ille posset inculpatè facere. Sic ille. Bauny *disp.7. de excomm. q.6. assert.2.*

Qvæstio XVIII.

An item liceat petere Sacramenta à Ministro (etiam non Pastore) excommunicato tolerato extra casum necessitatis, aut maioris vtilitatis, si aliàs non sit ad administrandam paratus?

Negant absolutè apud Bonacinam, Henriquez *lib.13.cap.6.num.3.* Vasquez *de excommunicatione, dub.3. num.2.* Nauarrus *cap.9 num.10.* Suarez *disp.11. sect.4.* Sayrus *lib.2. cap.2. num.9.* & Valentia *tom.4. disp.7.quæst.11.punct.3. vers. Aliàs autem.* Sed his Henriquez, oppositum sentit loquendo in casu, quo petatur Sacramentum à Parocho excommunicato occultè. Nam eodem *num.3. in princip.* ita ait: Ex hoc fauore Concilij Constant. colligitur primo subditos licitè inducere Parochum occultè excommunicatum, vt sibi Sacramenta ministret, quem subditi extra tempora etiam præcepti possunt per iudicem Ecclesiasticum iure compellere, vt Sacramenta ministret, cum sit ratione officij publici obligatus. *Et infra.* At re vera Concil. Constant. concedit absolutè priuilegium, vt etiam extra necessitatem liceat inducere Parochum: & colligitur in fauorem ouium, Parochum

posse inculpatè, & absque irregularitatis pœna ministrare solemniter baptismum, & alia Sacramenta petentibus ouibus: & tunc fruitur alieno priuilegio subditorum iure petentium. Censetur verò ad hunc effectum ne peccet, absolui per inuisibilem Sacerdotem Christum; seu Ecclesia in tali casu limitat excommunicationem quantum ad hunc effectum. Hucvsque Henriquez. Non ergo in totum, benè citatur pro hac parte. Cum eadem limitatione loqui videtur Nauarrus *loc. cit. num.* 10. dum in fine hæc loquutus fuit verba: Huiusmodi autem inductio, siue persuasio, tunc est peccatum mortale, quando absque vlla necessitate, vel debito quo alius teneretur (*vt Parochus*) illum induxit ad faciendum sacrum, vel ministrandum aliquod Sacramentum, quem scit mortali crimine infectum. Ita Nauarr. Igitur non benè absolutè, pro hac negatiua sententia citari debet. Valentia item, licèt hanc sententiam teneat, non est ita absolutè, vt non admittat aliquem casum, in quo quis possit ab excommunicato dicto licitè Sacramenta postulare. Ait enim id efficere posse; si subsit (verba sunt Valentiæ) aliqua rationabilis causa confitendi tali, propter quam censeatur quis rectè, & meritò posse sui commodi spiritualis causâ, lapsum proximi negligere: vt si nimirum non posset alteri confiteri. Ita Valentia, & Layman *lib.* 1. *Theolog. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. Graffius *lib.* 1. *decis. cap.* 16. *num.* 21.

Negant etiam alij plures Doctores; loquendo specialiter de Excommunicato tolerato, qui non est Parochus, à quo vllo modo licere Sacramenta petere absolutè negat Henriquez *loc. cit. n.* 4. his verbis: Quare homo non deberet Sacramenta petere à Sacerdote non pastore occultè excommunicato, vt quem non potest iure compellere: nisi fortè ille Sacerdos conferre omnibus paratus esset. Hæc Henriquez, & penes illum *lit. A, & B.* Cano, Nauarr. *cap.* 22. *n.* 11. & multi recent. Thomistæ. Sed certè meus Nauarrus non loquitur ibi, de excommunicato tolerato, sed de non tolerato ab Ecclesia: Ait namque quod peccat ille, qui existens excommunicatus, ante absolutionem ab excommunicatione, absolutionem sacramentalem procurat, aut vult absolui ab aliquo non Presbytero, aut ab excommunicato denunciato, aut suspenso, &c. Sic ille. Tenent tamen alij, vt Viuald. *de excommun. n.* 79. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 2. *vers. Quarta opinio.*

Sed probabilius respondeo licitum esse petere Sacramenta ab excommunicato tolerato, etiam absque vlla necessitate, siue excommunicatus sit Parochus, aut alius Pastor: siue alius Sacerdos, etiam casu, quo non sit paratus administrare Sacramenta.

Probatur *primò*, quia petens absolutè potest vti iure, quod habet ad postulanda Sacramenta à quouis excommunicato tolerato.

Secundò, quia Concilium Constant. sine vlla restrictione, & nulla iusta exigente causa indulget fidelibus priuilegium communicandi cum huiusmodi excommunicatis, etiam in participatione Sacramentorum: ergo non est cur ad communicationem solum cum Parocho, seu Pastore alio & hoc ex iusta, & rationabili causa, restringi debeat: Et re vera, vt bene Vasquez *num.* 4. qui esse licitum à Pastore petere Sacramenta concedunt, & esse licitum debent, à quocumque alio Sacerdote, qui licentiam habet absoluendi, quia in vtroque par est ratio, cum vterque sit excommunicatus toleratus. Sic optimè Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. disp.* 9. *num.* 8. Qui latè id probat citans pro se Sotum, Ledesmam, & Lopezium *locis supra quæst.* 14. *citatis.* Bonacina *disp.* 2. *de Censuris, quæst.* 2. *punct.* 2. §. 3. *num.* 4. Raynaudus *de monit. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 24. Cuius verba retuli *quæst.* 15. Victoria, & Peña, quos pro hac parte refert Henriquez *lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 4 *in Glossa lit. B.* Præpositus *quæst.* 2. *de excommun. dub.* 8. *num.* 52. vbi sic ait: Vnde Sotus *in* 4. *dist.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. *in* 6. *propositione*, censet, Pastorem excommunicatum posse induci ad Sacramentum ministrandum: quamuis *propositum* 7. existimet non posse induci eum, qui non est Pastor. Verùm ex ratione à nobis facta patet vtrumque posse induci, quia non fundamur in eo, quod Pastor teneatur Sacramenta suo parœciano ministrare, sed in eo, quod alij possint cum eo conuersari, absque violatione Censuræ, iuxta qualitatem actionis, in qua conuersari cupiunt, & quod Sacerdos non se ingerens, sed conuersans, rogatus ab aliis, non peccet: quæ ratio etiam locum habet in eo, qui non est Pastor. Vnde non solùm Pastor rogatus potest absque peccato præbere Eucharistiam suo parœciano petenti, sed etiam alius Sacerdos toleratus, à quo similiter Sacramentum petitur. Hæc Præpositus. Quem refert, ac sequi videtur Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 83. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tractat.* 3. *document.* 6. *num.* 5. & alij.

Et expressè affirmant esse probabilem sententiam hanc Layman *loc. cit. num.* 5. & Bauny *quæst.* 6. *cit. in fine.* Qui & probat dicens: quia cum Concil. Constant. absolutè concessam facultatem fidelibus esse voluerit, communicandi cum præcisis, tam in sacris, quàm politicis, consequenter & his integrum, ac impunè esse voluit, Sacramenta dare, in eóque non peccare, si ea rogati administrarent, & non ad id ministerium vltro, ac volentes venirent. Sic ille. Et benè. Legantur dicta à nobis 1. *p. tract.* 1. *disp.* 5. *q.* 10.

Qvæstio XIX.

An etiam sit licitum, Sacramenta ab excommunicato tolerato petere, casu quo sit alius Minister non excommunicatus à quo, æquè vtiliter recipi possint?

Affirmant Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *propositione* 1. *pag. mihi* 122. & Ioann. de Cruce *de Sacrament. in genere, quæst.* 4. *dub.* 4. *concluf.* 2. Quorum sententia non displicet Henriquez *lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 2. *lit. F.* vt diximus 1. *part. loc. cit. quæst.* 11. Quibus nunc addo Præpositum *loc. cit.* expressè fatentes hanc sententiam esse probabilem.

Sed, vt ibi diximus, longè multò probabilius, imò certissimè ferè, respondeo in eo casu minimè licere, sed peccatum committi mortale, non contra prohibitionem Censuræ, sed contra charitatem; cum sine vlla rationabili causa, aut vtilitate speciali, petendo ab excommunicato Sacramentum, sit petens causa, vt ille mortaliter peccet, aliàs non peccaturus. Sic communiter Doctores. Suarez *disp.* 11. *sect.* 4. *n.* 12. Quia in huiusmodi casu (inquiens) malè faceret fidelis petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum possit illud à non excommunicato obtinere: quia licèt hoc non sit ei directè prohibitum propter dictam Extrauag. *Ad euitanda*, tamen ex natura rei sequitur, supposito grauamine, quod ipsis excommunicatis relictum est abstinendi quantum moraliter possunt ab huiusmodi ministerio. Sic ille. Bauny *quæst.* 6. *cit. assert.* 3. *pag.* 258. Sanchez, Sayrus, Vasquez, Valentia, & alij, quos adduximus 1. *p. loc. cit. quæst.* 11.

Qvæstio XX.

An tandem licitum sit, aliquando petere Sacramenta ab excommunicato non tolerato, seu vitando?

Respondeo tanquam certum: Nullo modo esse licitum, sed graue peccatum, cum id sit contra prohibi

prohibitionem, & obligationem Censuræ in materia graui. Excipe casum vrgentis necessitatis, quia Ecclesia non intendit obligare cum tanto incommodo. Sic omnes Doctores. Et constat ex suprà habitis *disputat. 5. per totam.*

Qvæstio XXI.

An Excommunicatus, administrando Sacramenta illicitè, incurrat aliquam pœnam?

Respondeo incurrere irregularitatem, si Sacramenta Ordinis, Confirmationis, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, & etiam Baptismi solemniter cum sacris vestibus, &c. ministret illicitè. Quia omnis excommunicatus exercens illicitè actum Ordinis sacri fit irregularis. Secus dicendum est si id licitè faciat ex vi fauoris aliis concessi per Concil. Constant. quia cum tunc nullam violet Censuram, nullam irregularitatem incurret.

Addo, quod neque aliquam pœnam incurrat ille, qui ab excommunicato tolerato Sacramenta accipit, propter eandem rationem. Benè tamen ille, qui ab excommunicato non tolerato Sacramenta illicitè recipit, nam incurrit excommunicationem minorem, vt infra dicemus. Sic omnes DD. Legantur Suar. *disp. 11. sect. 4. n. 19.* Bonac. *disput. 2. q. 2. punct. 2. §. 4. num. 6. & 9.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 1. dub. vlt. in fine.* Bauny *disput. 7. cit. quæst. 7. dicto 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 1.* Palao *disput. 2. punct. 8. à num. 9.*

Qvæstio XXII.

An etiam, qui Sacramenta excommunicatis non toleratis largiuntur, incurrant aliquam pœnam?

Respondeo incurrere interdictum ab Ecclesiæ ingressu. Quia sic decernitur *in cap. Cum Episcoporum, de priuileg. in 6.* Sic omnes, præcipuè Bauny *loc. cit. dicto 3.* vbi addit, quod si dicti non tolerati sint excommunicati à Papa, tunc is, qui eis confert Sacramenta, aut cum iis communicat in diuinis Officiis, est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata, cap. *Significauit, de sentent. excomm.* quem adiri tamen, absolutionis obtinendæ causa, vt fit necesse, requiritur, vt participans sit Clericus. Secundò, vt scienter hoc faciat. Tertiò, vt spontè. Sic ille. Et nos latius suprà *disput. 4. quæst. 18.*

DISPVTATIO VII.

De tertio effectu Excommunicationis, qui est, priuatio Diuinorum Officiorum, & aliarum rerum sacrarum.

Qvæstio Prima.

An quicumque Excommunicatus priuetur, ex vi Censuræ, omni communicatione Ecclesiastica in rebus diuinis?

Respondeo tanquam quid certissimum: priuari. Quia id est expressum in cap. *Responsio,* & cap. *Nuper, cum alijs, de sent. excomm.* & cap. *Alma mater, eod. tit. in 6.* cap. *Sicut Apostoli, cum tribus seq. 11. q. 3.* cap. *Quod in te, de pœnit. & remiss.* Et ratio est, quia excommunicato cuicunque, hoc est, tam non tolerato, quàm tolerato, est prohibita simpliciter communicatio fidelium: ergo à fortiori in rebus diuinis. Sic omnes Doctores. Legantur Nauarr. *cap. 27. n. 19.* Sotus *distinct. 22. quæst. 1. art. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. & 11.* Suarez *disput. 12. à sect. 1.* Filliuc. *tract. 12. cap. 4.* Alterius *lib. 1. disputat. 10. à cap. 2.* Ægidius *disputat. 14. dub. 7.* Vasquez *de excommun. dub. 8.* Luysius Turrianus *lib. 2. disput. 11.* Viualdus *de excommunicat. num. 81.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 3.* Hurtadus *de excommun. disp. 5.* Bauny *disput. 7. à q. 9.* Laymann *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. à num. 6.* Palao *de Censur. disputat. 2. puncto 9.* & alij citandi.

Qvæstio II.

An Excommunicatis ingredi Ecclesiam liceat, saltem eo tempore, quo diuina officia non celebrantur?

Negant Glossa *in cap. Cleros, dist. 21. verb. Et respuunt infideles,* id est, (inquit,) excommunicatos. Et ita Ostiarius remouet excommunicatos ab Ecclesia. Et Glossa *margin. ibid.* idem docent, ex Hug. Host. *in sum. num. 17. vers. Sed nunquid, de sent. excommun.* vbi sic ait: Sed nunquid excommunicatus potest intrare Ecclesiam? Dicas quod non debet hoc facere vllo tempore, si sit ligatus maiori excommunicatione, & idem intelligas de interdicto, & suspenso ab ingressu Ecclesiæ. Sic Hostiens. pro cuius sententia citat eius Additionator, Glossam *in cap. Qui studet,* (nō *cap. studet,* vt ait Additionator) *1. q. 1.* & Ioannem de Imola *in cap. 1. de vita & honest. Cleric.* Tenet etiam Abbas *in cap. 2. num. 1. de foro competenti,* apud Dianam. Quibus adde eundem Abbatem, & Henricum *in cap. Responsio, sup. cit.* & Felinum quos ibi sequitur, & Nicolaum Ploue *tract. de excommun. vbi, de participat, cum excommunicato, num. 9.*

Sed vt quid verum respondeo: licitum esse Excommunicatis Ecclesiam ingredi, saltem eo tempore, quo officia diuina in illa non celebrantur. Quia id nullo iure est excommunicatis prohibitum. Sic docent communiter Doctores, vt fatetur Couar. *in cap. Alma mater, §. 3. num. 7. in fine.* Et sic tenet ibi ipse (licet statim *num. 8.* dicat peccare venialiter excommunicatum ingredientem Ecclesias eo tempore quo diuina officia non celebrantur. Sed certè hîc minus benè.) Sic tenent, & alij quamplures mox citandi; præcipuè D. Thom. *in 4. distinct. 18. quæst. 6. art. 1.* & ex illo Luysius *lib. 2. disputat. 11. dub. 3.* Alterius *lib. 1. disputat. 10. cap. 5.* Nauarrus, Sotus, & alij.

Qvæstio III.

An etiam liceat excommunicatis, ingredi Ecclesiam, eo tempore, quo officia diuina in ea celebrantur?

Negabunt, & à fortiori, Authores nuper pro prima sententia adducti. Quibus adhæret cum aliis, Couar. *loc. cit.* eo quod in his diuinis communio interdicta est excommunicatis. Ideóque, Excommunicatus (inquit) non potest ingredi Ecclesiam, eo tempore, quo diuina officia celebrantur, text. *in capitulo, Responso de sentent. excommun. Capitul. Quod in te, de pœnitent. & remiss. capit. Alma mater.* Cuius statim in secunda huius relectionis parte, interpretationem explicabimus. Glossa expressim hoc ipsum tradens *in cap. Qui studet.* Et ibi Præpos. *1. quæst. 1.* Innocentius, Antonius, & alij in dicto *cap. Responso.* Felinus *in cap. 2. de except.* Decius *in cap. Ad præsentiam, de Appell.*

Anton. Imola, Abbas *in cap. 1. ad finem, de vita, & honeſt. Cleric.* Idem Abbas *Clement. Grauis, de ſent. excommun.* Ex quibus apparet, communiter receptum eſſe, excommunicatum poſſe abſque vlla culpa Eccleſiam ingredi cauſa orandi: eo tamen tempore, quo diuina officia non celebrantur: tametſi Panorm. & Henric. *in dicto cap. Reſponſo*, teneant, non eſſe licitum excommunicato Eccleſiam ingredi, etiam eo tempore, quo diuina officia non celebrantur, quos Felin. ibi ſequitur. Hucuſque Couarruuias. Ita etiam ſentiunt Llamas 1. *parte Method. cap.* 9. §. 6. *pag.* 113. Palao *diſput.* 2. *puncto* 9. *num.* 14.

Sed clariùs, & probabiliùs reſpondeo: omnino etiam licere excommunicatis ingredi Eccleſiam, eo tempore, quo ibi celebrantur diuina officia, dummodo id non faciant cauſa orandi oratione communi, aut aſſiſtendi officiis diuinis, ſed ob aliquod aliud negotium, veluti ſi tranſeant per Eccleſiam ob commoditatem itineris, &c. Quia ingrediendo Eccleſiam his de cauſis, non dicuntur communicare in diuinis. Sic in primis tenet Innoc. *in cap. Nuper, de ſentent. excommun. num.* 3. his verbis: Item ſi in Eccleſia eſſet excommunicatus non cauſa orandi, ſed pro alio ſuo negotio, non video quare in eadem Eccleſia orare non poſſet, quia ſibi non communico in oratione, quia non orat. Sic ibi. Angelus *excomm.* 8. §. 4. Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *&* 6. *artic.* 1. Caietanus *in ſum. cap. de Participatio, cum excommun.* §. *Illicita autem.* Vbi addit, hoc verum eſſe, etiam caſu, quo tranſeundo per Eccleſiam genuflectat, & priuatim oret, his verbis: Et hinc fit, vt ſi excommunicatus tranſit per Eccleſiam, aut eſt ibi, non vt interſit veſperis, ſed propter negotium aliquod, licèt tranſeundo genuflectat, & oret priuata oratione, non propterea communicant dicentes veſperas cum illo, ſicut nec ipſe communicat cum illis, & ideo nullus in hoc peccat. Sic Caietanus, Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 2. Sotus *in* 4. *diſt* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. § *Sed verum.* Gordonus *in ſum. tom* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 8. *cap* 1. §. 4. *n.* 27. Diana 3. *part. tract.* 9. *reſolut.* 86. & antea Durand. *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt* 5. *in fine.* Auila 2. *part. cap.* 6. *diſp.* 9. *dub.* 7. *concluſ.* 1. *verſ. Secundò nota*, & alij.

Quæstio IV.

An liceat Excommunicatis ingredi Eccleſiam, & ibi Deum orare, etiam caſu, quo ſint alij fideles ibi priuatim orantes?

Negabunt planè Auctores primæ ſententiæ *q.* 2. adducti.

Sed probabiliùs longè multò reſpondeo: licere eis. Quia ſic priuatim orantes, non communicant in oratione, cum non ſit ibi communis oratio. Sic Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 19. ibi. Quamquam benè poteſt ſolus precari etiam in Eccleſia; licèt alij precentur ſeiuncti ab eo, iuxta Innoc. receptum *cap. Nuper, de ſent excommunic.* & ſic Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 2. *cit.* his verbis: Dum in Eccleſia non fiunt officia, poteſt denuntiatus ſine ſocio recitare priuatas orationes, aut horas canonicas, quamuis in eadem Eccleſia adſint alij ſuas horas priuatim recitantes, dummodo excommunicatus non audiat horas alterius, nec cum eo recitet alternatim. Sic ille. Et apud ipſum ibi *lit. X.* Sotus *diſt.* 22. *q.* 1. *art* 4. & communiter Recent. Diana *reſol.* 86. *cit.* Raynaudus *de monit. p.* 2. *cap.* 2 *n* 21. Caiet. *loc. cit.* Qui addit omnes prædictos poſſe ſimul priuatim orare in eodem loco, nempe ſacello, cubiculo, &c. quia in huiuſmodi (*inquit Caiet.*) non attenditur propinquitas, aut etiam identitas loci, in quo vterque orat, aut comedit, quoniam in eadem camera poſſùt ambo ſeorſum comedere, & orare, abſque eo, quod communicent in comedendo, aut in orando, vt contingit quando pulſatur *ad Aue Maria*, & ſinguli ſeorſum dicunt; quoniam non pulſatur ad orationem communem, ſed priuatam. Hæc Doctiſſ. Cardinalis.

Quæstio V.

An prohibitum ſit excommunicatis omnibus, Horas canonicas cum alijs publicè, ſeu nomine Eccleſiæ, recitare; & etiam eiſdem horis, quas alij recitant, intereſſe?

Reſpondeo tanquam certum: eſſe prohibitum: Et ſub mortali. *Primum* habemus definitum à Clement. III. *in cap. Significauit*, & ab Innoc. III. *in cap. Nuper, & cap. Reſponſo, de ſentent excomm.* Sic etiam *in cap. Quod in te, de pœnit. & remiſſ cap. Si quis Epiſcopus, & cap. Clerici, & tribus ſeq. de Clerico excomm. miniſtrante.* Et ideo id docent omnes Doctores. Legantur Innoc. Abbas, Felin. Nauarr. Couar. *loc. ſuprà citatis.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 2. Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 2. Alterius *lib.* 1. *diſp.* 10. *cap.* 3. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 4. *à quæſt* 4. Bauny *diſputat.* 7. *de excommunicat. quæſt.* 9. Hurtadus *diſput.* 5. *difficult.* 2. Cornejo *diſp.* 10. *de excommunic.* §. 8. *dub.* 1. Palao *diſputat.* 2. *puncto* 9. *num.* 6. & alij.

Secundum verò etiam apud omnes eſt notum. Nam eſt tranſgreſſio prohibitionis in re graui: ergo eſt mortalis. Antecedens probatur, quia excommunicatus eſt præciſus, & reiectus ab Eccleſia: ergo grauis deformitas eſt, ſe ingerere ad publicas functiones nomine Eccleſiæ peragendas. Sic tenent communis ſententia ſcholaſticorum *in* 4. *diſtinct.* 18. vbi D. Thom. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſt.* 1. *ad* 1. Durandi *quæſt.* 5. Gabriel *quæſt* 3. *dub.* 4. Caietan. 2. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. Soti *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. Nauar. *cap.* 25. *num.* 23. Couarruuias *cap. Alma*, 1. *part.* §. 2. *&* 3. *&* §. 7. *num.* 5. Quos citat, & ſequitur Suarez *loc. cit. n.* 6. Sic etiam Bauny *loco citato, Aſſert.* 1. Cornejo *dub.* 1. *cit. quæſt.* 2. Bonacina *diſputatione* 2. *quæſt.* 2. *puncto* 3. §. 2. *num.* 1. Alterius *cap.* 3. *cit. verſ. Hoc autem.* Palao *loc. cit.* & alij.

Quæstio VI.

An ſaltem liceat excommunicato, vt perſona priuata, cum aliquo ſocio Horas Canonicas recitare?

Affirmatiuam ſententiam tenere Nauatrum, ait Diana *vbi infrà*, per hæc verba: In tali caſu Nauarrus *cap.* 27. *num* 36. §. *ad* 5. putat excommunicatum non peccare legendo Horas Canonicas, aut alias preces priuatim cum aliquo alio; quia non orat, vt miniſter Eccleſiæ, & aliàs poteſt eſſe hæc communicatio vtilis ad conuerſionem excommunicati. Sic Diana. Sed certè non ita benè citat meum Nauarrum pro hac parte negatiua; cum ibi, *loco* à Diana *citato*, non loquatur expreſsè & clarè, de Excommunicato legente cum alio horas Canonicas, ſed alias priuatas Orationes, quæ tempore interdicti non ſunt prohibitæ, qualis eſt (inquit Nauarrus) ſalutatio Angelica matutina, meridiana, veſpertina, qualis eſt benedictio ſimplex menſæ, & aliæ ſimiles quæ non ſunt prohibitæ tempore interdicti, vt dicetur infrà *num.* 117. imò videtur quod neque venialiter peccatur in aliquibus earum. Sic meus Nauarrus. Non ergo omnino benè, abſolutè pro affirmatiua parte citatur, & dato quod in hoc loco id voluerit, quod valde dubito, oppoſitum poſtea docuit, vt ſtatim videbimus, vnde abſque propoſita ſententia eſt citandus. Igitur.

Tanquam certum reſpondeo: non licere excommunicato,

municato, adhuc, vt persona priuata horas Canonicas cum socio etiam laico, recitare. Quia id illis est prohibitum *cap. Excommunicatos, & duo sequentia* 11. *quæst.* 3. Sic Nauarrus *de Oratione, & horis Canonicis, cap.* 7. *num.* 16. vbi ita ait: Vndecimo, sequitur, excommunicatum non excusari ob excommunicationem ab onere dicendi horas: Tum, quod excommunicatio non tollit ordinem neque beneficium, neque professionem, tum quod excommunicatio non liberat debitorem à soluendo, *capitul. intelleximus, de iudic. cap. Verè, de sentent. excomm.* quæ conclusio est Glossarum *cap. Presbyterum*, 22. *distinct.* & *cap.* 1. *de Cleric. excommun.* recepta, non tamen debet eas recitare, officium peragendo in suaEcclesia, *cap. Si quis Episcopus* 11. *quæst.* 3. nec cum alio, *cap. Cum excommun.* 11. *quæst.* 3. nec dicendo, Dominus vobiscum, vt determinat Archidiac. *in dict. cap. Presbyterum*, 28. *dist.* cum Cardinal. Alexand. & communi; nec si Abbas fuerit, vel Abbatissa, cum suo Monacho, vel Moniali, vt hoc anno respondi. Hæc meus Nauarrus, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 2. Couarruuias *cap. Alma mater*, 1. *p.* §. 3. *num.* 8. Suarez *disput.* 12. *sect.* 2. *num.* 17. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 7. *num.* 55. Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 4. & alij statim citandi. Qui idem dicunt, casu quo dictæ horæ Canonicæ, non ex obligatione, sed ex deuotione dicantur.

Qvæstio VII.

An ad minus liceat excommunicato, priuatè officium B. Virginis, vel defunctorum, aut aliud officium priuatum cum alio recitare?

Affirmatiuè respondere Nauarrum *cap.* 27. *n.* 26. *cit.* ait Suarez *loco citato, num.* 18. & etiam aiunt Cernejo, & Diana statim citandi. Sed adhuc meo videri, nec de his officiis loquendo, id affirmat Nauarr. sed potiùs oppositum indicat: Ait namque sic loco pro hac parte citato; *Ad quintum*, quod illud vulgatum superius positum, scilicet, peccare mortaliter, qui communicat cum excommunicato in oratione, intelligendum est de oratione publica, quæ fit nomine Ecclesiæ; quales sunt Missæ, Horæ Canonicæ, quas cantant, vel dicunt sui Ministri, nomine ipsius, qualis est, consecratio Ecclesiæ, Altaris, & Virginum; benedictio solemnis Episcopi, & aquæ benedictæ, & Officia defunctorum, & sepulturarum: non autem de oratione priuata, qualis est salutatio Angelica matutina, meridiana, & vespertina, qualis est simplex benedictio mensæ, & aliæ similes, quæ non sunt prohibitæ tempore interdicti, vt dicetur infra *num.* 177. imò videtur, quod neque venialiter peccatur in aliquibus earum. Ita Nauarr. Ex cuius verbis constat oppositum dicere in loquendo de Officio defunctorum, cum inter Horas Canonicas, quantum ad effectum peccandi in communicatione illius cum excommunicato, connumerat.

Vt certum igitur similiter respondeo: nec vllo modo licere excommunicato prædicta Officia B. Virginis, defunctorum, &c. recitare cum socio non excommunicato; aut è contra, non excommunicato cum excommunicato. Quia dicere huiusmodi officia cum alio, etiam est quædam communicatio in oratione: sed hæc communicatio, quamuis sit in oratione priuata, & ex deuotione, clarè prohibetur excommunicatis, aut aliis cum ipsis, per *cap. Excommunicatos* 11. *q.* 3. ibi: *Nec eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet*, & *cap. seq.* (quod est 18.) ita dicitur: *Cum excommunicato neque orare, &c.* & *cap. seq.* 19. *Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato si laicus est, excommunicetur. si Clericus deponatur.* In quibus iuribus, (vt benè Suar. ait) sine dubio est sermo de communicatione in oratione priuata, nam coniungitur cum communicatione cum cibo, & potu, & communi sermone; ergo, &c. Sic Suar. *loc. cit.* Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 8. *dub.* 1. *q.* 3. Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 89. Alter. *lib.* 1. *disput.* 17. *cap.* 4. *vers. Interdictum est* Auila 2. *p. cap.* 6. *disputat.* 9. *dub.* 7. *concluf.* 2. & alij.

Qvæstio VIII.

An peccet mortalit. excommunicatus officium diuinum, cum socio, vt priuata persona, recitando?

Affirmat Caiet. *in sum. verb. excomm. circa finem*, §. *Illicita autem*, & clarius id affirmat Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *vers. Sed quantum*, vbi loquendo de recitantibus cum excommunicatis non toleratis, hæc ait: Quare non possumus coram ipsis Missas, aut diuina officia celebrare, neque eorum audire Sacra, nec alternatim cum illis recitare soluendo Horas Ecclesiæ. Et quodcumque istorum esset peccatum mortale, vt patet *cap. Nuper, de sent. excomm. & cap Sacris, de his, quæ vi, metusve causa fiunt.* Ita Sotus. Vnde Henriquez vtrosque hos Doctores pro hac parte, *vbi infrà*, citat. Et illam tenere aliquos viros doctos, dicit Auila mox *citandus.*

Sed multò probabiliùs respondeo: non peccare mortaliter, sed venialiter tantum. Quia huiusmodi communicatio non est grauis, sed leuis respectu præcepti, cum fiat priuatim: ergo non est materia peccati mort. Antecedens probatur, nam licèt actio recitandi, grauis sit, tamen in ea iuuari ab alio, vel alium iuuare priuatim, leue esse videtur in ratione communicationis. Sic Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 2. Couar. *cap. Alma*, §. 3. *n.* 8. Suarez *disput.* 12. *sect.* 2. *n.* 18. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæs.* 4. *n.* 93. *vers. Tertiò.* Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 13. §. 14. *dub.* 7. *n.* 55. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 4. Auila 2. *part. cap.* 6. *disput.* 8. *dub.* 4. Cornejo *disput.* 10. *de excommun.* §. 8. *dub.* 1. *vers. Etsi roges.* Alterius *loc. cit. vers. Dico* 2. Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 7. *n.* 3. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 8. *num.* 5. Palao *disputat.* 2. *de Censur. punct.* 9. *n.* 9. & Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 89. citans pro hac parte etiam, Gordonum *tom.* 2. *lib.* 7. *quæst.* 8. *cap.* 2. *n.* 23. Mercerum *de Sacram. in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 6. Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 2. *de excomm. dub.* 9. *num.* 56. Megalum *in* 3. *part. vol.* 2. *cap.* 2. *q.* 4. *num.* 52. & 53. & Luysium Turrianum *lib.* 2. *disputat.* 11. *dub.* 2. Sed hic vltimus Author, solum ait, quod sit prohibitum excommunicato priuatim recitare Horas Canonicas cum socio: an verò sit veniale, aut mortale contra hanc prohibitionem facere, non resoluit, quia nec dubitat in particulari de hoc. His adhuc addi possunt, Peña, Victoria, Felician. & Alcocer, quos citat Henriquez *loco citato.* Et alij communiter. Qui tamen, vt certum contrarium dicunt, si excommunicatus recitaret cum aliis publicè, & solemniter; nam tunc peccaret mortaliter.

Qvæstio IX.

An etiam excusetur ab hoc culpa veniali, ille, qui antequam excommunicationem incurreret, ratione sui muneris solitus erat recitare cum alio v. g. Canonicus cum suo Capellano; vel famulo?

Respondeo vt quid probabiliùs: excusari etiam, in eo euentu, à culpa veniali. Nam excommunicatus (ait Suarez) non priuatur communicatione eius, quantum ad ea, in quibus sibi inseruire tenetur, iuxta cap. *Inter alia, de sent. excomm.* iuncto capite, *quoniam multos* 11. *q.* 3. & ideo si Canonicus: v. g. Capellanum,

vel

vel famulum habeat, qui hoc ministerium anteà illi exhibebat, etiamsi excommunicatus sit, poterit illo vti; & è conuersò, licèt Capellanus ipse excommunicatus sit, poterit patrono suo illud ministerium exhibere, quia hoc propriè ac per se non est minsterium Ecclesiasticum, & ex officio, sed priuatum, & quasi corporale. Hæc Suarez, dicens hanc sententiam sibi verisimilem videri. Sed certè, melius diceret, probabiliorem, cum id eius ratio conuincat. Tenent tamen Bonacina *loc. cit. num. 5. vers. Hinc sequitur.* Et clarius antea Vgolinus §. 14. *cit. num. 1.* Filliucius *loc. cit. n. 93. vers. Tertiò.* Alterius *lib. 1. disput. 10. cap. 4. versu, Putarem tamen.* Villalobos *loc. cit.* & alij.

Qvæstio X.

An Excommunicatus Religiosus professus, aut Clericus insignitus Ordine sacro, non solùm possit, verum etiam teneatur priuatim horas Canonicas soluere?

Respondeo tanquam certum: non solum posse, verùm & teneri ad persoluendas Horas Canonicas. Quia excommunicatus licitè potest Horas Canonicas recitare priuatim, cum id nullo iure ei vetitū sit: ergo si aliàs habet obligationē ortam ex sacro Ordine, aut professione Religionis, ad id tenebitur. Patet consequentia, quia excommunicatio non tollit obligationem huiusmodi, aliàs tolleret onus non leue, ac proinde excommunicatus, commodum ex sua contumacia reportaret, quod est absurdum. Sic omnes. Nauarrus *in cap. Quando, de consecr. dist. 1. notab. 7. num. 18. & in sum. cap. 25. num. 102. & de Orat. & horis, num. 16.* Sotus *lib. 10. de iust. quæst. 5. artic. 3.* Couarr. *lib. 3. variar. cap. 13. num. 8. vers. Duodecimo*, & *in cap. Alma, part. 1. §. 3. num 8.* & penes ipsum, Cardin. Hieronym. Gigas, Decius, Abbas, Ioan. de Ligniano, & Albert. de Ferrariis, Sylvester *verb. Horæ, num. 4.* D. Anton. *3 p. tit. 24. cap. 76.* Sandoual *del offic. Eccles. part. 5. cap. 5.* Henriquez *llb. 13. cap. 7. num. 2.* Suarez *disput. 12. sect. 2. num. 13. & 14.* Filliucius *tract. 12. c. 4. quæs. 4. num. 92.* Sayrus *lib. 2. cap. 3. num. 3.* Ægidius *disput. 14. dub. 7. num. 53.* Alterius *lib. 1. disput. 10. cap. 4. col. 1. & 2.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 2. n. 3.* Cornejo *disput. 10. de excommunic. §. 8. dub. 1. quæs. 4.* Vasquez *de excommun. dub. 8. n. 9.* dicens in hoc omnes conuenire. Bauny *disput. 7. de excommun. quæst. 6. vers. Interim nosse.* Auila 2. *part. cap. 6. disputat. 4. dubio 6.* Villalobos *loc. cit. num. 5.* Palao *punct. 9. cit. num. 7.*

Qvæstio XI.

An, qui non ratione Ordinis sacri, aut Professionis, sed tantum ratione beneficij, tenetur ad Horas Canonicas, si est excommunicatus teneatur ad illas recitandas?

Negauit Ioannes Briaert, post quodlibet Adriani *quæst 4. Proposit. 5.* cuius fundamentum fuit; Nam excommunicatus priuatur fructibus sui beneficij, *cap. Pastoralis, in fine, de Appellat.* at sic est, quod ex eorum perceptione oritur obligatio recitandi Horas Canonicas: ergo si tales fructus pro rata non recipit excommunicatus, non tenebitur officium præstare diuinum.

Sed tanquam verum respondeo: etiam teneri ad recitandas horas. Ratio est, quia Beneficiarius, non solum tenetur ad officium diuinum, ratione fructuum, quos ex beneficio percipit, sed etiam ratione tituli beneficij, & possessionis illius, quam etiam postquam excommunicatus est, retinet, siquidem constat, ius habere licèt impeditum ad perceptionē fructuum, quos si actu non percipit, sua culpa contingit. Sic Paludan. *in 4. dist. 15. quæst. 5. art. 1.* Nauarrus *in man. cap. 25. num. 103. & 104. & tract. de Orat. cap. 7. n. 28.* Couar. *lib. 13. variar. cap. 13. num. 8. vers. Duodecimo; prope medium*, cum Cardin. Hieronym. Gigante, Decio, Abbate, & aliis. Henriquez *lib. 13. cap. 2. in Glossa lit. I.* Suarez *loc. cit. num. 15.* Angelus, & Sylvester, penes illum. Alterius *cap. 4. cit. vers. Propter hanc rationem.* Vasquez, Bonacina, Cornejo *loc. cit.* & communis.

Qvæstio XII.

An huiusmodi excommunicati, priuatim horas dicentes, teneantur ita occultè illas dicere, vt ab alijs audiri non possint?

Affirmare videtur Bauny *quæst. 9. cit. Assert. 2.* per hæc, licèt non clara, verba: *Ex more*, dixi, vt innuerem ab hac esse pœna liberum, qui domi suæ preces Canonicas decurrit, aut alibi, priuatim tamen, ac solus, nam publicè operam his nauare, non est tutum. Ita Bauny.

Sed probabiliùs longè respondeo: ad id non teneri. Quia solùm est illis prohibitum, vt cum socio horas persoluant, minimè vero, quod domi, aut alibi in occulto, & ita vt à nemine audiantur, illas recitent quia id non est illis cautum iure aliquo: ergo sine causa non est hoc onus illis imponendum. Sic Suarez *disput. 12. sect. 2. num. 16.* & clarius Filliucius *tract. 12. cap. 4. quæs. 4. in fine*, ita scribens. Quartò, vt possit officium dicere, etsi priuatim, tamen voce tam alta, vt etiam ab aliis exaudiri possit: hinc enim non insurgit per se communicatio aliqua. Hæcille.

Qvæstio XIII.

An sit licitum excommunicatis, quando recitant officium diuinum, dicere Dominus vobiscum?

Affirmat Auila 2. *part. cap. 6. disput 4. dub. 6.* per hæc verba: Tertia conclusio, dato quod peccet dicendo *Dominus vobiscum*, non tamen peccabit mortaliter, quia materia est parua. Imò teneo cum Nauarro *in sum. Hispana, cap. 27. num. 45.* & quibusdam viris doctis, quod non peccabit, si dicat recitando solus. Hæc Auila. Quem citat, & sequitur Hurtado *disput. 5. de excommun. diffic. 2. num. 3.* vbi sic ait: Nec est prohibitus Horas Canonicas priuatim recitare, & tunc potest absque peccato dicere *Dominus vobiscum*, vt contra non paucos aduertit Auila (*loc. cit.*) quia potest illud dicere vt priuata persona, sicut etiam potest dicere, *venite adoremus.* Hæc Hurtadus. Cuius opinionem refert, nec reprobat Pal. *loc. cit. n. 7.*

Sed probabiliùs multò respondeo: non esse eis licitum dicere *Dominus vobiscum*, sed loco illius debent dicere *Domine exaudi orationem meam*: more laicorum. *Primò*, quia iste versiculus *Dominus vobiscum*, iuxta vsum Ecclesiæ, à solis Sacerdotibus, & Diaconis dici potest, quia pertinet ad dignitatem Ordinis, sed per excommunicationem homo impeditur hac Ordinis dignitate: ergo.

Secundò, quia hæc salutatio *Dominus vobiscum*, pertinet ad personam publicam, & consequenter ad eum, qui vt Minister Ecclesiæ recitat Horas Canonicas: sed excommunicatis est prohibitum orare, vt persona publica: ergo nec potest dicere *Dominus vobiscū*. Ex quibus manet solutum argumentum Hurtadi, hæc namque verba, ex vsu Ecclesiæ solum pertinent ad Sacerdotes, & Diaconos tanquam Ministros publicos Ecclesiæ, & ideo ab illis solum vsurpari queunt; alia vero ad omnes etiam seculares, vt constat. Vnde sic Nauar.

cap. 7.

cap.7. de orat. n.16. hæc dicens: Non tamen debeat eas (*nempe, horas*) recitare officium peragendo in sua Ecclesia *cap. Si quis Episcopus 11.q.3.* nec dicendo *Dominus vobiscum*, vt determinat Archidiac. *in d.cap. Presbyterum 18. dist.* cum Cardin. Alexand. & communi. Hæc Nauarrus ibi: *& cap. Quando, de Censur. dist.1. notab.7.n.18.* Couar. *cap. Alma 1 p. §.3.n.7.* Henriquez *lib.13. cap.7.n.2.* Suarez *disp.12.sect.1.num.13.* Ægidius *disp.14.dub.7.n.54.* Filliuc. *tract.12.cap.4.n.93.* Laymann *lib.1.tract.5.p.2.cap.2.n.6.* Vasq. *de excomm. dub.8.n.9.* Bauny *disp.7. de excommun. q.9.vers. Secundò meminisse.* Cornejo *disp.10. de excomm. §.8.dub.1.quæs.4.* Alterius latè *lib.1. disput.10. cap.4.col.1.* Bonacina *disputat.2. quæst.2. puncto 3. §.2. num.6.* Raynaudus, Gordonus, & Præpositus, quos affert, & sequitur Diana *parte 5. tractatu 9. resolut.93.*

Qvæstio XIV.

An Sacerdos, aut Diaconus excommunicatus, pronuncians in recitatione officij, Dominus vobiscum, *peccet mortaliter, & incurrat irregularitatem?*

Affirmatiuam sententiam tenere Nauarrum *in lib. de oratione, cap.7. num.16.* aiunt Suarez, Bonacina, Cornejo, Diana, & alij *loc.* statim *citandis.* Sed profecto omnes, illum pro hac parte pessimè citant: quia in toto illo numero, in quo de prohibitione dicendi *Dominus vobiscum* ab excommunicatis, agit, minimè agit de pœna quam incurrunt excommunicati illum versiculum dicentes, nec quomodo nominat in suo ore irregularitatem, vt constare potest cuilibet, si legat eius verba relata à nobis supra *quæst.6.*

Deinde Cornejo, & Diana citant etiam pro affirmatiua parte Maiorem; sed reuera hi Authores Maiolum debebant scribere, non Maiorem. Nam ille, non iste tenuit hanc partem *lib.3. de irregul. cap.21. num6.* vt testatur Henriquez *lib.13. cap.7. num.2. in Glossa lit. I.*

Rursus citat Bonacina pro eadem parte Suarium *disp.12.sect.2 num.13.* Sed non benè adhuc, quia licèt Suarius in principio, dicat ex aliquorum Doctorum sententia, quod fiat irregularis Sacerdos, aut Diaconus, dicendo *Dominus vobiscum*, sed statim subiungit; quod hoc est limitandum (verba sunt Suarij) nisi interdicat excusatio à culpa: hæc enim irregularitas, quæ est pœna, non incurritur, nisi propter culpam, vt ratio pœnæ postulat: & significatur *in cap. penult. de sentent. excommun.* Et quoniam illa pœna grauis est, censeo non incurri sine culpa mortali. In hoc ergo potest facile excusari culpa mortalis ex inaduertentia cum leui negligentia, item si fiat ex quadam verecundia, sine contemptu, licet fiat aduertendo, ex leuitate materiæ potest esse venialis culpa: quia est actio valde priuata, & nihil fere offendens Ecclesiam. In his ergo casibus non incurretur irregularitas. Hæc Suarius. Qui vt constat, potius citari debet pro opposita parte, & sententia, vt de facto citat Filliucius *vbi infrà.* Ex quibus constat, quod solus Maiolus, quem ego viderim, hanc sententiam tuetur, ac defendit: eo quod pronunciando excommunicatus, *Dominus vobiscum*, exercet actum Ordinis: ergo fit irregularis.

Sed probabiliùs longè respondeo: quod Sacerdos, & Diaconus, qui in recitatione priuata diuini Officij vtuntur illo versiculo *Dominus vobiscum*, nullo modo peccent mortaliter, sed venialiter tantum; & consequenter per hoc non fiant irregulares. Ratio est, quia irregularitas, quæ in pœnam infligitur non incurritur, nisi ob mortale, at esse mortale proferre in priuata recitatione has duas voces *Dominus vobiscum* quis dicet? Nemo profecto: quia materiam in his reperiri ad mortale idoneam, nemo est tam parum cogitans, qui dicere velit, & ausit. Non ergo hæc culpa est in excommunicato plusquam venialis: ergo per commissionem illius non fiet quis irregularis. Secus est dicendum, casu quo quis has voces *Dominus vobiscum* publicè, ac solemni ritu pronunciaret, quia cum tunc exerceret actum Ordinis sacri, peccaret mortaliter, & consequenter incurreret irregularitatem. Et hoc solum probat fundamentum pro sententia Maioli adductum. Sic communis fere omnium sententia tenet. Ægidius *disput.14. dub.7. n.54.* Filliucius *tractatu 12. cap.4. quæs.4. num.93.* Qui tamen solùm dicit, esse probabile non incurri irregularitatem, eo quod dicendo *Dominus vobiscum* non committitur culpa grauis, ex leuitate materiæ ex Suario *num.13.* Sic Bonacina, Laymann, Bauny *suprà citati.* Præpositus, Raynaudus, Gordonus, & Mercerus, quos affert, & sequitur Diana *resolut.93. cit.* Qui ipse, Cornejo, & alij, citant pro hac parte, Henriquez *lib.13.* (non 3. vt vterque citat) *de excommunicat. cap.7. §.2.* Sed non benè. Nam in corpore capitis, solùm ait, quod excommunicatus, ratione Ordinis sacri, aut beneficij, tenetur Horas Canonicas priuatim recitare, absque *Dominus vobiscum.* Nec quid amplius dicit. In Glossa autem *lit. L.* dumtaxat ad rem hæc verba habet. Addit Maiol. *lib.5.cap.21. num.6.* si Sacerdos *excommunic.* dicat, *Dominus vobiscum*, fit irregularis. Sed Nauarrus *addit. Hisp. cap.27. num.45.* negat peccatum esse dicere. Hæc tantum Henriquez. Vnde meritò dixit Bonacina, se non inuenisse id apud Henriquez. Tenent rursus Villalobos *tract.17. difficult.7. num.7.* Sayrus *lib.2. cap.3. num 5.* Machado *lib.1. part.3. tractatu 3. docum.7. num.2.* Qui etiam citat, sicuti multi alij, pro parte contraria Nauarrum, & Suarium, sed omnes, malè. Palao *disp.2. de Censur. punct.9. num.8.* Laymann *lib.1. tractatu 5. part.2. cap.2. num.7.* & à fortiori Auila, & Hurtadus *quæst.13. citati.*

Qvæstio XV.

An sit permissum Excommunicatis, ire cum alijs in publica processione, aut Litanijs publicis, ad quas populus fidelis, cum Sacerdote cantante, concurrit?

Respondeo tanquam certum: non esse illis id permissum; sed potiùs prohibitum sub mortali. Quia omnis excommunicatus est priuatus actuali celebratione diuinorum Officiorum, & auditione eorumdem: at sic est, quod sub nomine diuinorum Officiorum, comprehenduntur, omnes sacræ functiones, quæ ab Ecclesia publicè, & solemniter ex institutione Christi, aut eius Sponsæ, fiunt, vt omnes fatentur: ergo cum inter has sacras functiones, numeranda sit publica processio, etiam Litaniarum, quæ solemnitate consueta Crucis leuatæ, superpelliciorum, & ordinis procedendi, fit; planè sequitur, quod illi interesse sit sub mortali prohibitum excommunicatis. Sic Caietanus *in summ. verb. Excommunicatio, prope finem, vers. Illicita*, ibi: Communicarent autem si ambo interessent vesperis, aut vni Missæ, aut vni processioni, etiamsi vnus esset in capite, & alter in cauda processionis extense per duo milliaria. Sic ille. Henriquez *lib.13. cap.7. num.2.* qui sequendo Caietanum, ita dicit: Non licet huic (*excommunicato*) ire cum aliis etiam vltimo loco in publica processione, aut in publicis Litaniis, quæ à Sacerdote cantantur: aliàs cessandum est, donec denunciatus expellatur à processione, aut aliis officiis. Hæc Henriquez, &

penes

penes ipsum, Nauarrus *cap.27. num.176.fine,& n.163.* (sed malè in hoc vltimo numero) Alcocer, Palac. D.Anton. & Sylvest. Sic etiam Suarez *disputatione 12. sect.2. num.2.* iuncto *num.6.* D.Thom. Durand. Gabriel, Adrianus, Couarruuias, & alij penes ipsum. Filliucius *loc. cit. quæs.5. num.94.* Bonacina *disput.2. quæst.2. puncto 3. §.2. num.2.* Alterius *lib.1. disputat.10. cap.3.* Llamas *1.part.Meth. cap.9.§.6.pag.113.* Auila *2. part. cap.6. disput.9. dub.7. conclus.1.* Palao *disputat.2. puncto 9. num.6.*

Qvæstio XVI.

An etiam sit prohibitum excommunicatis, comitari sacram Eucharistiam, quando ad infirmos defertur?

AFfirmat absolutè Palacius, casu tamen, quo non recitentur Psalmi *distinct.18. quæst.3. pag.341.* vt refert, & transit, Henriquez *lib.13. cap.7. §.2. in Glossa lit. N.* Adiungens illi Nauarrum *cap.27. n.179.* cum Calderino, hoc ipsum docentes, loquendo, tempore interdicti. Sed certè Nauarrus ibi, solum ait; quod tempore interdicti, non sit prohibitum pulsare campanulam, quando viaticum defertur ad infirmos, & etiam ostendere ipsum in reditu vbi mos est. Calder. *vbi suprà memb.6. col.19.* partim quia videtur iustum & decorum, *d. cap. Quoniam*, partim, quia non est de actibus prohibitis per interdictum, conspectus S.Sacramenti, nisi in Missa. Hæc tantum meus Nauarrus, vt videas, nil de nostra quæstione agere; licèt aliqualiter de concernenti. Non tamen Bonacina §.2. *cit. num.9.* vbi ait, posse excommunicatum adorare Eucharistiam, aut etiam illam comitari dum ad infirmos defertur, modo non recitentur Psalmi iuxta Henriquez *lib.13. cap.7. num.2.* & Sayrum *cap.3. num.13.* hoc enim modo non dicitur excommunicatus propriè participare in diuinis. Sic Bonacina. Sed malè in hoc quod dicit esse sententiam Henrici *cap.2 num.2.* nam ibi, nil de hac quæst. Et in margine *lit. N.* vbi de illa transeuntur agit, solum ait, hoc docere Palacium, ipse verò transit. Vnde Bonacina, Palacium debebat pro sua citare sententia, non Henriquez. Melius posset citare Auilam 2. *part. cap.6. disput.9. dubio 7. conclus. in fine.* Id expressè cum Palatio docentem, & addentem, tunc progrediendum esse silentio, sine vllis precibus, ne excommunicatus respondeat simul cum reliquis fidelibus.

Sed absolutè omnino respondeo: etiam esse hanc sacram functionem excommunicatis prohibitam. Quia reuera, sub nomine diuinorum Officiorom, quibus interesse est excommunicatis prohibitum, absque dubio comprehenditur. *Primò*, quia fit à Sacerdote solemni pompa, indicto superpelliceo, & stola, turmáque fidelium comitante. *Secundò*, quia in delatione S.Sacramenti, etiam ad infirmos, semper recitantur Psalmi, vt praxis Ecclesiæ testatur: ergo, adhuc in opinione Palacij, semper remanet talis actio excommunicatis prohibita. Sic expressè Llamas *1. part. Method. cap.9. §.6.* ibi: Excommunicatus non potest sacram Eucharistiam comitari, cum processionaliter defertur, etiam ad infirmos: quod quid merito aliqui dixerint: neque ire in processionibus, vbi preces, siue Litaniæ pro necessitatibus, siue gratiarum actionibus decantantur: quia tales sunt solemnes Ecclesiæ orationes. Sic Llamas.

Qvæstio XVII.

An, item sit prohibitum excommunicatis, Aquam, Oliuas, aut Candelas solemniter benedicere; Epistolam, aut Euangelium solemniter cantare; aut aliam functionem propriam alicuius Ordinis, solemniter, & ex officio exercere?

REspondeo tanquam certum: omnia hæc esse illis sub mortali culpa prohibita. Quia certum est omnia hæc sub diuinis Officiis comprehendi. Quod constat, partim ex iure; partim ex communi sensu Ecclesiæ, & partim ex interpretatione communi Doctorum. Sic omnes. Legantur Suar. *disp.12. sect.2. n.2. & 6.* Alterius *lib.1. disp.10. cap.3.* omnino ex Suario, illo non citato, quod quidem semper ferè facit. Bauny *disput.7. de excommunicat. quæst.9. in principio.* Palao *disputat.1. puncto 9. num.6.* & alij.

Qvæstio XVIII.

An deinde, Excommunicato sit vetitum, sacræ concioni interesse?

REspondeo tanquam certum: quod nullo modo. Quia sic habetur *in cap. Responso, de sentent. excommunic.* vbi interrogatus Pontifex ab Episcopo Ferrariens. an ad populum sententiis excommunicationis, & interdicti ligatum, quot hebdomadibus dicere ipse conciones posset? respondit, *sine scrupulo conscientiæ hoc eum facere posse, cum viderit expedire, dummodo contra formam interdicti, nullum ei diuinum Officium celebretur.* Concio igitur non venit nomine diuinorum Officiorum, quę excommunicato sunt prohibita; sic omnes. Paludan. *dist.18.q.4.* Caiet. *in verb. Excommunicato, §. Illicita.* Sotus *distinct.22. quæst.1. artic.4. col.8.* D. Anton. *3. part. tit.24. cap.70. col.2.* Summa Confess. *lib.3. tit.33. q.251.* & Nauarrus *cap.27. n.36. ad 5.* quos omnes citat ac sequitur Henriquez *lib.13. cap.12. num.3.* Suarez *disputat.12. sect.2. num.3.* Alter. *lib.1. disputat.10. cap.3. vers. Si quis quærat.* Vgolinus *tab.2. cap.8.§.3.* Reginaldus *lib.32.n.20.* Ægid. *disp.14. dub.7. n.58.* Filliucius *tract.12. cap 4. quæs.2. num.86.* Bonacina *disput.2. quæst.2.punct.3. §.2. num.10.* Bauny *disputat.7. de excommunicat. quæst.9. in fine.* Hurtadus *disput.5. de excomm. diffic.2.* & Cornejo *disput.10. de excomm. §.4. dub.4.* Palao *disput.2. punct.9. num.11.*

Qvæstio XIX.

An saltem, sit vetitum ipsis Excommunicatis concionem audientibus, dicere in principio, & in fine concionis, Aue Maria, *cum alijs simul?*

REspondeo id nullo modo adhuc esse vetitum. Quia cum talis oratio sit priuata & non communis, non datur inter ipsos recitantes communicatio in oratione. Nam licet simul assistant, vnus tamen nullo modo adiuuat alterum ad eandem orationem, sed quisque separatim, seorsim, & priuatim orat. Sic Nauarrus *loc. cit.* Henriquez *loco citato, num.4. in fine.* Alterius *disputatione 10. cit. capit.4. vers. Non erit autem.*

Qvæstio XX.

An etiam Excommunicati, saltem tolerati, possint, absque mortali, alijs concionari?

AFfirmat Sot. *dist.22.q.2.art.4. col.mihi 8.* per hæc verba: Prædicatio autem, vt habetur *can. Episc.9.*

de

de consecr. dist. 1. & lectio quantumcumque sit Theologiæ, fieri potest coram excommunicato. Quare & Doctor respondere potest discipulo excommunicato interroganti circa lectionem. Ipsi autem excommunicati eosdem actus solemniter exercere non valent in publico, saltem si sint ex illis duabus excommunicatorum speciebus expressis in Concilio Constant. Nam si sunt occulti, & generaliter excommunicati, nullum est peccatum eorum interesse concionibus, & lectionibus. Neque ipsi peccarent, mortaliter saltem, dum ex officio eis eiusmodi munera incumbunt. Ita Sotus. Quem citat, & sequitur Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 3. *concl.* 2.

Sed clarius, distinctius, & certius respondeo. Nullo modo posse excommunicatos toleratos concionari, absque labe mort. casu, quo ipsimet, sponte, & non inuitati, se ingerant ad concionandum; benè tamen casu, quo ab alijs ad concionandum petantur, & inuitentur. Ratio est. Quia in primo casu, ipsi excommunicati, se ingerunt ad communicandum cum alijs fidelibus, quod quidem est illis sub mortali prohibitum. In secundo verò, quando inuitantur ab alijs qui non tenentur vitare eos, tunc nullo modo peccant eorum petitioni correspondentes, atque annuentes, cum hæc correspondentia non sit illis prohibita, vt ex dictis supra constat. Sic Nauar. *cap.* 27 *n.* 163. *vers. Octauò infertur.* Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 4. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 3. *vers. Non licet.* Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 2. *n.* 86. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 11. Corneio *disp.* 10. *cit.* §. 4. *dub.* 4. Palao *loc. cit. n.* 10. Qui omnes, & Sotus etiam, secùs omnino dicunt dicendum, loquendo de Excommunicato vitando, & non tolerato ab Ecclesia, quia hic etiam inuitatus, si fortè illicitè fieret, non potest sine peccato graui Prædicatoris munere fungi.

Quæstio XXI.

An si Excommunicatus, solemniter, & quasi ex officio, prædicet; non solùm mort. peccet, verùm etiam fiat irregularis?

Affirmat Nauar. *loc. cit.* his verbis: Octauò infertur, quod licèt suspensus ab officio prædicandi, celebrando non peccet, nec fiat irregularis secundum Panorm. & communem *in d. Clem. cupientes.* concionando tamen peccat, & est irregularis secundum opinionem quam sequimur supra *cap.* 25. *num.* 141. quod actus prædicandi est lege diuina, vel humana, vel consuetudine, actus peculiariter Diaconatui deputatus: quia licèt institutione diuina sit soli Sacerdotio peculiaris, iuxta *cap. Adijcimus* 16. *q.* 1. lege tamen, & consuetudine humana videtur deputatus Diaconatui, vt tandem Caiet. *vbi suprà*, concludit, quando saltem solemniter vti ex officio suo tanquam Sacerdos prædicat. Hæc Doctus Nauarrus.

Sed probabilius respondeo: Non fieri irregularem. Quia probabilius est, quod actus prædicandi, potius sit actus iurisdictionis, quàm ordinis. Quia Christus Dominus, cum dixit *Pasce oues meas*; aut, *Prædicate Euangelium omni creaturæ*, non dedit Apostolis potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Non ergo iure diuino, hic actus prædicandi requirit ordinem, sed authoritatem Pastoris, iuxta illud Apostoli, *Quomodo prædicabunt nisi mittantur*? & Innoc. III. cap. *Excommunicamus* (non *excommunicatus*), vt leges apud Suarium) §. *Quia vero. de hæreticis.* mandat vt excommunicationis vinculo innodentur, qui officium prædicandi publicè, vel priuatim vsurpare præsumpserint, nisi à Sede Apostolica, vel Catholico Episcopo loci, licentiam obtinuerit. Igitur cum actus prædicandi non sit actus ordinis, sed iurisdictionis (vnde in necessitate laïco etiam committi potest) planè sequitur, quod excommunicatus, qui illum exercet, etiam in casu, quo grauiter peccet, non fiat irregularis, nam irregularitas non incurritur ab excommunicato, nisi dum exercet actum ordinis. Sic Suarez, Alterius, Bonacina, & Filliuc. *loc. cit.*

Quæstio XXII.

An liceat Excommunicato, interesse lectioni sacræ Theologiæ, vel Scripturæ?

Affirmat Henriquez *lib.* 13. *cap.* 12. *n.* 4. his verbis: Denunciatus non prohibetur audire cum alijs concionem publicam in Ecclesia, quamuis specialiter interdicta. Nec audire publicas lectiones etiam sacras: nec eas discipulis perlegere: quia concio, & lectio non est officium ecclesiasticum, quod & excommunicato & tempore interdicti prohibetur. Hæc ille.

Sed probabilius longè respondeo: Non esse illi licitum lectioni dictæ interesse. Non quidem ex eo quod auditio lectionis sacræ, comprehendatur sub Officio diuino; cum ita non sit; sed ex eo quod sit prohibita ratione communicationis. Nam excommunicato, & communicare, & quantum in ipso est, & communicari, est prohibitum iure, cap. *Illud. de Cler. excomm. ministr.* at sic est, quod hæc communicatio est magna inter humanas, licet diuina non sit: ergo. Sic Filliuc. *tr.* 12. *c.* 4. *q.* 2. *n.* 87. per hæc verba: Ipsi tamen excommunicati, siue sint vitandi, siue occulti, non possunt absque peccato lectioni interesse. cap. *Illud. de Cler. excomm.* Est enim communicatio quædam. Nec excusat vtilitas spiritualis, vt excusat in concione: nam lectio non ordinatur ad permouendum affectum, vt concio; sed ad intellectum. Et de conceptione ius est expressum in cap. *Responso cit.* non de lectione. Sic Filliuc. Ex quo patet ad fundamentum quod pro sua sententia haud implicitè nimis, adducit Henriquez. Sic antea Suarez *disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 5. Alterius *c.* 3. *cit. vers. Si quis vlterius, &c.* Palao *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 11. & alij.

Quæstio XXIII.

An Lector excommunicatus vitandus, possit licitè publicas lectiones suis discipulis prælegere?

Affirmare videtur Henriquez, vt denotant eius verba, nuper à nobis pro prima sententia relata.

Sed tanquam certum respondeo: Nec dictum Lectorem posse licitè, publicas Lectiones suis discipulis prælegere: Nec discipulos, lectorem hoc modo excommunicatum, audire. Quia re vera in huiusmodi lectura, & assistentia ad illam, esset mutua communicatio contra prohibitionem Ecclesiæ. cap. *Illud. citato.* Sic Suarez, Alterius, Filliuc. *loc. cit.* Et ante illos, Sotus (citatus contra se ab Henriquez *num.* 4. *cit. in Glossa, lit. X.*) *in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *col.* 8. qui ait, Discipulos si audiant lectorem denunciatum, participare cum illo: nempe in humanis. Palao *loc. cit.* Qui tamen malè citat Henriquez, pro nobis.

Quæstio XXIV.

An Lector non excommunicatus, possit licitè legere publicam lectionem coram multis, casu, quo vnus ex auditoribus sit excommunicatus vitandus?

Negat Auila 2. *p. capite* 6. *disputatione* 11. *dub.* 3. *conclusione* 28. quem citat, & sequitur Bonacina, *disputatione* 2. *quæstione* 2. *puncto* 3. §. *secundo*, *num.*

num. 12. dicens, teneri Magistrum, seu Lectorem, in dicto casu, relinquere opus incœptum, vt vitetur excommunicatus vitandus. Ratio eorum est. Quia vetitum est iure fidelibus, communicare cum excommunicato vitando: at sic est, quod omnes, qui conueniunt ad eamdem lectionem audiendam, in ea videntur participare; sicuti Missæ auditores participant in ea, & cum Sacerdote, & inter se: ergo. Sic præter citatos DD. tenent quamplurimi Thomistæ apud Auilam *loc. cit.* & apud Henriquez *numero* 4. *cit. litera Y.* Nauarr. *cap.* 25. *n.* 56. & D. Anton. 3. *p. tit.* 5. *c.* 2. §. 10. Sed ex his certè meus Nau. oppositum sentit *vt infra.*

Sed æquè probabiliter respondeo in eo casu licitè posse legere, vnde nec lector, nec condiscipuli tenebuntur cessare à munere suo propter præsentiam excommunicati. Quia re vera, neque humano modo loquendo, propriè communicant cum illo. Neque in hoc est æquiparanda hæc actio cum coassistentia in Missa, quia ibi auditores Missæ, communicant in Missa, & cum Sacerdote, & inter se tanquam cooperatores in offerendo sacrificium. Hic verò auditores non communicant cum excommunicato cooperando ad eamdem auditionem, cum vnusquisque seorsum audiat. Sic Nauarr. *loc. cit.* ab Henrico Henriquez pro opposita parte: vt constat ex his eiusdem Doctoris verbis: *Peccat* item qui ad Scholas admittit excommunicatos, aut prauis moribus vtentes, iuxta mentem S. Anton. *in d.* §. 10. quod non videtur verum, quoad excommunicatos, nisi essent excommunicati cum participantibus, expresso Doctore, iuxta *cap. Statuimus. cap. constitutionem. cap. Præsenti. de sentent. excomm lib.* 6. nec quoad praua exercentes, si Doctor non habet iurisdictionem ad eijciendos eos à Scholis, quam communiter hodie Doctores in magnis Vniuersitatibus non habent: quidquid *in authent. habita C. ne fil. pro patr. statuatur*; licèt præcepto correctionis ad id procurandum plusquam alij teneri posset. Sic Nauarr. Henriq. *loc. cit.* Suarez *disput.* 12. *sect.* 2. *n.* 5. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 3. *in fine.* Saytus *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 14. Filliuc. *loc. cit. num.* 87. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 7. *n.* 58. Et ante eos Sotus *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 8. *col.* 8. Palac. *dist.* 18. *qu.* 3. *pag.* 341. & alij. Quibus tandem adhæret Palao *loc. cit. n.* 13.

Quæstio XXV.

An etiam sit licitum Doctori, respondere Discipulo excommunicato interroganti circa lectionem?

Affirmat expressè Sotus, vt vidimus supra *qu.* 18. Non Henriquez vt inaduertenter scripsit Bonacina *infra.*

Sed oppositum omninò respondeo dicendum: Non esse illi licitum: (nisi aliàs interrogatio esset talis, vt responsio posset ad vilitatem animæ, & conuersionem eius ordinari) quia illa communicatio iam esset iudiuidua & particularis, ac mutua, quæ quidem à iure prohibita est; nisi in aliquibus casibus ab ipso expressis, *vt infra.* Sic Suarez & Alterius *loc. cit.* Bonac. *n.* 12. *vers. Addit Henriquez.* Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 3. *concl.* 7. & 8. & alij.

Quæstio XXVI.

An Magister excommunicatus toleratus, possit lectionem publicam, ad quam ex officio tenetur, facere?

Respondeo tanquam ceetum: Posse talem lectionem suis Discipulis perlegere: & hi illum audire, cum illoque communicare, si aliàs per alium non posset satisfacere suo muneri. Quia tunc bonum commune, & vtilitas publica excusat illum à peccato. Sic Suarez, Alterius, Filliucius & Bonac. *loc. cit.* Palao *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 10. & alij.

Quæstio XXVII.

An omni Excommunicato sit prohibitum sub mortali, interesse Missæ; aut Sacerdoti illam dicenti inseruire?

Respondeo tanquam certum: Esse illi prohibitum; & sub mortali. *Primum* constat. Tum quia sic expresse habetur *in cap. Illud. de Cler. excomm. ministrante. & cap. Is qui. de sent. excomm. in* 6. *& cap. Episcoporum. de priuilegijs.* Tum etiam: quia omnis excommunicatus generatim priuatur omni communicatione fidelium, *cap. Nihil. & cap. Engeltrudam.* cum alijs, *q.* 1. at sic est, quod vna ex præcipuis communicationibus, & maximè in sacris, inter fideles, est in eo quod ad sacrificium Missæ pergendum conueniant: ergo.

Secundum etiam patet. Quia transgressio huius prohibitionis est grauis, cum sit de materia graui, & circa materiam valdè sacram, ergo de se, & ex genere suo erit mortalis. Sic docent omnes Doctores. Legantur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 2. Suarez *disput.* 12. *sect.* 1. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10. *cap.* 2. Filliuc. *tractatu* 12. *cap.* 4. *quæst.* 3. *n.* 88. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 7. Bauny *disput.* 7. *de excomm. quæst.* 10. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 11. *dub.* 1. Palao *puncto* 9. *cit. n.* 2. & alij.

Quæstio XXVIII.

An saltem, sit licitum excommunicato occulto, seu tolerato, inseruire Sacerdoti non excommunicato volenti Missam ex necessitate celebrare, casu, quo non sit alius Minister, qui inseruiat?

Respondeo tunc esse licitum ei, si inducatur à Sacerdote, vt sibi ministret. Ratio est. Quia Sacerdos licitè potest inducere talem excommunicatum toleratum, (secus, si non toleratus foret) vt sibi ministret in sacrificio Missæ, cum post Concil. Constant. non teneatur eius commercium cauere, quousque sit denunciatus, &c. & aliàs id faciat ex causa rationabili: ergo etiam excommunicatus ab eo inuitatus poterit licitè eidem sacrificium offerenti inseruire. Sic Suarez, Alterius, & Filliuc. Luysius, Palao *loco citato.* Bonacina *loco citato, numero* 3. Henriquez *libro* 13. *capite* 7. *numero* 2. sed malè, quia ibi nec verbum de hac quæstione habet.

Quæstio XXIX.

An Excommunicatus quilibet, peccet mortaliter, non audiendo Missam in die Festo?

Affirmant nonnulli apud Azorium, *vbi infra,* existimantes denuò peccare mortaliter excommunicatum abstinentem se ab auditione Missæ in die Festo.

Sed tanquam certum respondeo, sicut iam semel aliàs respondi, Nullo modo peccare de nouo Missam non audiendo. Quia nemo obligatur ad id quod sine peccato facere nequit: & qui est excommunicatus nequit sine peccato Missæ assistere: ergo. Sic Azor. 1. *p. libro* 7. *cap.* 7. *quæst.* 1. Angel. Syluester, Nauarr. Suarez, Henriquez, Reginaldus, Fagundez, Bonacina, Scortia, Hurtad. Graffius, Filliuc. Layman, Trullench,

Trullench, & alij quos retuli *parte 3. tract. 2. disp. 2. q. 4.* Quod cum ijsdem authoribus, verum existimaui, etiam casu quo quis excommunicationem sua contraxerit culpa. Legatur etiam Alterius *lib. 1. de Censur. disp. 10. cap. 2. vers. Quaret quis.*

Qvæstio XXX.

An saltem peccet mortaliter excommunicatus, qui non procurat absolutionem à Censura, vt Missam in festo audiat?

Affirmant Nuñus 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *post* 2. *dubium. versu. Dubium tamen*, & alij recentiores.

Sed probabilius respondeo, Adhuc non peccare in hoc casu contra præceptum audiendi in festo Missam. Quia hoc præceptum solum obligat eos, qui non sunt impediti, at excommunicati sunt impediti ab Ecclesia participare in diuinis: ergo. Sic Bonac. *de Censur. disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. num. 4.* & penes ipsum Nauarr. Henriq. Suarez, Auila, Sayrus, Hugolin. & Ægidius, & alij quamplurimi quos pro eadem opinione citauimus 3. *part. disput. 2. cit. quæst. 5.* Quibus addi potest Palao *punct. 9. cit. n. 3.* & alij.

Qvæstio XXXI.

An Excommunicatus audiens Missam, incurrat aliquam pœnam?

Respondeo tanquam certum: Nullam incurrere. *Primò*, Quia in iure nulla est lata pœna contra huiusmodi excommunicatum audientem Missam. *Secundò*, probatur. Nam in primis non incurrit irregularitatem, cum actus assistendi Missæ, non sit actus Ordinis. Nec incurrit excommunicationem minorem, (quidquid velit Palao *infra* citand.) quia hæc solum est imposita fidelibus communicantibus cum excommunicato, non verò ipsi excommunicato communicante cum fidelibus: ergo, &c. Sic expresse Corneio *disp. 10. de excomm. §. 4. dub. 2. quæst. vltimo.* Et ex illo Diana *parte 5. tract. 9. resol. 95.* Et ante ipsos Suarez *disp. 12. sect. 1. n. 4.* Bonac. *disp. 2. q. 2. puncto 3. §. 1. n. 6.* Filliuc. *tract. 12. c. 4. q. 6. n. 97.* Palao *disput. 2. puncto 9. num. 4.* & alij.

Qvæstio XXXII.

An saltem, excommunicatus, qui non solùm assistit Missæ, sed etiam auctor est, & causa, vt Missa coram ipso celebretur, incurrat irregularitatrm?

Negat adhuc in hoc casu incurrere irregularitatem, Ioan. Andreas, vt refert Panormitan. *in cap. Tanta. de excessib. Prælator.* cuius sententiam, in rigore iuris fortè posse defendi, eo quod nullo iure satis probatur latam esse huiusmodi irregulatitatem, ait Suarez *loco nuper cit.*

Sed probabilius multò longè respondeo: In dicto casu, incurrere excommunicatum irregularitatem, saltem si sit Sacerdos. Quia longè multò probabilius est talem pœnam esse latam contra prædictum in iure, cap. *Illud, de Cler. excommun. ministrante.* Et ratio est, Quia qui auctor est, vt coram ipso Missa celebretur, æquiparatur illi, qui Missam per seipsum celebrat: at sic est, quod excommunicatus qui Missam celebrat, incurrit irregularitatem: ergo etiam incurret illam, is qui author est, & causa vt alter celebret. Sic Couar. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 6.* & penes illum Glossa celebris *in Clem. 2. verb. celebrari. de priuileg.* Panormit. *in d. cap. Illud. numero 8.* Francus *in cap. 1. de re iudicata in 6. col. 3.* Villadiego *de Irregular. capite 2. col. 3.* Raue. *in d. Clem. 2.* & ibi Cardin. *num. 11.* Imola *numero 9.* Guillelm. Bonifac. Hostiens. & alij. Suarez etiam *loc. cit. num. 5.* Bonac. *num. 7.* & Filliucius *numero 97. cit.* Et ante hos Nauarr. *capite 27. num. 244.* Palao etiam, *numero 4. cit.* Sayrus *libro 2. thesauri capite 3. numero 14.* Vgolinus *tab. 2. capite 8. §. 3. numero 3.* & alij.

Qvæstio XXXIII.

An, non solùm Sacerdos, sed quilibet alius excommunicatus, faciens coram se celebrare, incurrat irregularitatem?

Affirmare videntur, cum absolutè, & sine distinctione loquantur, Glossa, Panorm. & Couarr. *loc. cit.* & expressius Doctiss. Nauarr. cum expresse exemplum, non solùm *in Prælato*, verùm etiam *in Domino*, apponat, sic dicendo: Dixi, *Aut audit auctorando*, ad includendum Prælatum, aut Dominum, qui ligatus aliqua Censura, coram se celebrare facit aliquem, siue sit ligatus ea, siue non, aut aliquem ligatum, licet ipse non sit ligatus, iuxta Glos. singul. *in Clem. 2. de priuileg. verb. celebrare*, commendatam per plurimos. Hæc ille.

Sed mitius respondeo, Solùm incurrere Sacerdotem excommunicatum facientem coram se celebrare; non alium quemlibet non Sacerdotem. Ratio est. Quia, vt benè Suarez, si incipiamus textum in illo cap. *Illud. sup. cit.* solùm loquitur de Episcopo excommunicato, qui coram se fecit celebrare: Si verò consideremus rationem fundamentalem huius irregularitatis, ea est, quod is, qui facit coram se celebrare, mortaliter se gerit, ac si ipse celebraret: at verò solus Sacerdos celebrans incurrit irregularitatem: ergo etiam solus Sacerdos faciens coram se celebrare, illam incurret. Denique cum pœnæ ex suo genere restringendæ sint, multò magis hæc, quæ obscurissimè ex iure colligitur. Hæc Suarez, & post illum Bonac. & Filliucius *loc. cit.* Vgolinus etiam *tab. 2. capite 8. §. 3. num. 3.* Sayrus *lib. 2. cap. 3. numero 15.* Palao *disputat. 2. puncto 9. numero 4.*

Qvæstio XXXIV.

An si Excommunicatus admonitus à celebrante, vt ab Ecclesia exeat, nolit exire, incurrat nouam excommunicationem?

Respondeo tanquam certum: Incurrere nouam excommunicationem & reseruatam Papæ. Quia sic decreuit Clemens V. *in Concil. Viennensi*, vt refertur in Clemen. *Grauis. de sentent. excomm.* his verbis: *Qui excommunicati publicè, aut interdicti, de Ecclesijs, dum in ipsis Missarum aguntur solennia à celebrantibus moniti vt exeant, prohibere: Necnon excommunicatos publicè, & interdictos, qui in ipsis ecclesijs nominatim à celebrantibus vt exeant, moniti, remanere præsumpserint: excommunicationis sententia (à qua per Sedem dumtaxat Apostolicam possint absolui) sacro approbante Concilio, innodamus.* Hæc in dicto Concilio Clemens. Et cum eo omnes Doctores. Glossa *in d. Clem. in sum.* Suarez *disp. 12. sect. 1. num. 11.* Qui addunt, quod in casu, quo ipse excommunicatus monitus noluit de Ecclesia exire, debeat ipse Sacerdos realiter extrahere absque vlla iniuria, ab Ecclesia: & si non possit, debeat vocare præsentes in auxilium. Bonacina *disputatione 2. de Censuris, quæstione 2. puncto 3. §. 1. numero 8.* Qui addit tamen & benè, eadem supra dicta Censura affici illum, qui prohibet, quominus publicè excommunicati, vel interdicti de Ecclesia exeant,

eo tempore quo Missa celebratur, si admoniti fuerint à celebrantibus exire. Quia id constat ex verbis adductis nuper, ex Clement. *Grauis.*

Qvæstio XXXV.

An sit licitum Sacerdoti prosequi Missam, si illi adsit excommunicatus toleratus, seu non vitandus?

Respondeo tanquam certum: esse illi licitum. Quia post Concil. Constantiense nullus tenetur vitare excommunicatum toleratum. Sic communis. Legantur Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. *num.* 11. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 2. *& cap.* 10. *num.* 4. (non 14. vt leges apud Bonacinam) Sayrus *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. *&* 20. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 8. §. 4. Bonac. *disp.* 2 *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. *num.* 11. & alij mox citandi.

Qvæstio XXXVI.

An etiam sit licitum Sacerdoti prosequi Officium diuinum, Benedictionem oliuarum, & similes sacras actiones, dum ibi adest excommunicatus vitandus, & non toleratus, & non vult de Ecclesia exire; nec ab illa sine periculo expelli potest?

Respondeo tanquam certum: Non esse illi licitum prosequi dictas actiones sacras; sed debere inchoatam relinquere. Quia grauius præceptum est illud, de euitando excommunicato non tolerato; quam illud, de perficiendo in Ecclesia Officio diuino, Benedictione solemni, & simili sacra actione: ergo. Sic omnes Doctores: præcipuè citati: & mox citandi, inter quos Henriquez *cap.* 7. *n.* 2. *cit.* Sic dicens: Non licet huic ire cum alijs etiam vltimo loco in publica Processione, aut in publicis Litanijs, quæ à Sacerdote cantantur: aliàs cessandum est donec denunciatus expellatur à Processione, aut alijs Officijs. Sic ille. Auila 2. *parte capite* 6. *disputatione* 9. *dub.* 8. *concl.* 2.

Qvæstio XXXVII.

An etiam teneatur Sacerdos relinquere Missam incœptam, casu, quo Canonem non inchoauerit, si aduertat ibi adesse excommunicatum vitandum, & non possit illum expellere de Ecclesia sine periculo?

Respondeo tanquam certum: etiam teneri Missam inchoatam relinquere, casu quo Canonem non inchoauerit. Quia certum est, tunc potiùs teneri Sacerdotem Missam inchoatam relinquere, quam illam coram excommunicato perficere. Id namque clarè colligitur ex Clementina *Grauis. cit.* ibi: *ex quo frequenter contingit, quod non sine Dei offensa Clerique, ac populi scandalo, ipsa Missarum solennia remanent inexpleta.* Sic communiter omnes Doctores, præcipuè Glossa *in d. Clem. verb. Inexpleta.* Ita dicens: Debet enim Sacerdos dimittere Officium Missæ propter præsentiam excommunicati, nisi iam incœpisset Canonem Missæ. De quo scripsi post modernos, *eod. tit. capite Nuper.* & facit 7. *quæst.* 1. *Illud. & cap. Nihil, &c.* Sic Glossa. Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. *numero* 11. Bonacina *disputatione* 2. *quæstione* 2. *puncto* 3. §. 1. *num.* 13. Diana *parte* 5. *tractatu* 9. *resolut.* 92. Auila *loco citato*, dicens, in hoc omnes conuenire. Palao *loco citato*, *numero* 5. & alij.

Qvæstio XXXVIII.

An, item debeat Sacerdos relinquere Missam incœptam, si excommunicatus vitandus intret in Ecclesiam postquam ipse Sacerdos inchoauit Canonem, non tamen Consecrationem?

Negat Bonac. *loc. nuper cit.* his verbis: Imò aliqui Doctores existimant Sacerdotem non debere omittere sacrificium, quando excommunicatus vitandus aduenit, vel aduertitur aduenisse, tunc temporis, quo inchoatus est Canon Missæ ab ijs verbis: *Te igitur Clementissime Pater.* Ita Suarez *disp.* 12. *sect.* 1. Henriquez *libro* 13. *cap.* 10. *n.* 4. Reginald. *n.* 71. & alij, contra Sayrum *loc. cit. n.* 19. quorum sententia mihi videtur satis probabilis, eo quod ab ijs verbis videatur aliqua ratione inchoata consecratio: Sacerdos autem non debet sacrificium omittere, si inchoata consecratione aduertit excommunicatum adesse, sed debet prosequi vsque ad sumptionem, qua perfecta poterit se in Sacristiam, vel in alium locum recipere, ibique reliquas Orationes persoluere. Huc vsque Bonacina. Sed ex Doctoribus pro se adductis, Henriquez, non benè ab illo citatur, *vt infra.* Suarez verò, benè; sed non omninò. Nam hic post relatas contrarias sententias, clarè fatetur, rem esse vtrinque dubiam, & vtrinque probabilem, ideoque liberum esse Sacerdoti, quam voluerit partem, eligere: tutius tamen videri, iuxta D. Thomæ sententiam, si nondum fuerit cœpta consecratio, etsi Canon sit inceptus, Missam omittere.

Possunt etiam pro hac sententia citari Glossa *in d. Clem. Grauis.* & cum alijs, Nauarr. *in sum. cap.* 27. *n.* 33. Vbi sic ait: Nonò, quod excommunicato ingrediente Ecclesiam ad orandum, debent exire, qui sunt intra eam; aut rogatu, vel vi eum cogere egredi; alioqui cessare ab Officijs diuinis, etiam Missæ cœptæ; si nondum incœptus est Canon, id est, *Te igitur.* Nam si esset cœptus, perficienda est ad finem vsque, cum vno tantum ministro, sumendo etiam Sacramentum. Hostiens. *in sum. de sent. excommun.* §. *Et quæ sit pœna. vers. Sed nunquid. iuxta Clem. Grauis. adiuncta Glossa recep. de sentent. excommun.* & Innoc. *in d. cap. Nuper.* S. Thomas *& comm. in* 4. *dist.* 18. Huc vsque Nauarr. Quibus adhuc addi possunt Machado *libro* 1. *parte* 3. *tractatu* 3. *docum.* 8. *num.* 2. Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disputatione* 12. *capite* 5. *col.* 2. *vers. Incepto verò Canone.* Et antea Armilla *verb. excommunicatio. n.* 39. his verbis: si autem incœpta Missa intrat (*excommunicatus*) & est occultus, Sacerdos non debet Missam dimittere. *cap. Nihil.* 7. *quæst.* 1. Si publicus, Sacerdos publicè eum moneat, qui si nolit exire, vel expelli non possit commodè, & Canonem Sacerdos non inchoauit antequam eum viderit, dimittatur Missa. arg. In Canon. *Omnis.* 14. *quæst.* 1. Et Canon incipit ibi: *Te igitur, &c.* secundum Arch. *de consecrat. d.* 2. *c.* de hymnis. Secundum autem Innoc. incipit à consecratione. Quod si incœpit Canonem, sequatur vsque ad sumptionem Sacramenti. &c. Ita ille.

Affirmant verò è contrà alij, existimantes, debere Sacerdotem relinquere Missam incœptam, etiamsi Canon sit incœptus, dummodo consecratio inchoata non sit, Sayrus *lib.* 2. *de Censur. cap.* 3. *n.* 19. & Corneio *disp.* 10. *de excomm.* §. 4. *dub.* 2. *vers. Respondetur, quod si Missa*, in fine, vbi absolutè ait; quod si nondum sit incœpta consecratio, omittenda est prorsus Missa; si verò incœpta sit, perficienda est solum vsque ad speciemum sumptionem. Potest etiam citari pro hac parte, ex eo quod in illam valdè inclinet, Sotus *in* 4. *distinctione* 22. *quæstione* 1. *articulo* 4. *versiculo Hic autem. post* 2. *conclusionem.* Vbi interroganti, quid

quid sit faciendum casu quo dum Sacerdos celebrat, excommunicatus vitandus Ecclesiam ingrederetur? Et respondet: Cessandum esse quo vsque exeat, quod si exire noluerit, expellatur, sine scandalo tamen, & percussione. Si autem id fieri non potuerit, & Canon non fuerit inceptus, cessandum omninò. Imò forsan, vt Innocent. insinuat super *cap. Nuper.* nisi Consecratio incepta fuerit, cessandum est, quia illic incipit sacrificium. Facta autem Consecratione necesse est, vsque ad sumptionem procedere: quia strictius præceptum est integritatis Sacramenti, quàm excommunicatos excludere. Sic Sotus, quem citat, sed non ita clarè, & sequitur Vasquez *dub.* 8. *de excomm. vers. Secundò: Non licet.* Citat etiam Suarius pro hac sententia Innocentium *in capite Nuper.* & Nauarrum, & licèt non citet vbi id doceat, citant alij, nempe *c.* 16. *de Oratione num.* 60. Sed certè ex his duobus authoribus, Nauarrus firmiter adhæret sententiæ negatiuæ, non solum in Manuali *cap.* 27. *n.* 33. *citato:* sed etiam *cap.* 16. *de Oratione citato num.* 59. quamuis verum sit quod *num.* 60. aliqualiter stet pro hac parte, & pro illa adducat Innocentium. Tenet tamen expresse hanc partem Auila 2. *parte cap.* 6. *disp.* 9. *dub.* 8. *concl.* 2. Vbi etiam citat Sotum & Nauarrum *loc. cit.* & Armillam. *verb. excommunicatio. numero* 39. Sed certè Armilla primam potiùs sequitur sententiam, vt vidimus.

Ego autem in hac quæstione respondeo quod quamuis vtraque sententia, sit satis probabilis, & ideo quamlibet illarum possit Sacerdos, in casu contingenti, sequi; nihilominus tamen adhuc probabilior mihi est sententia Henrici dicentis, teneri Sacerdotem, in casu nostræ quæstionis, relinquere Missam, etiam inchoato Canone, si nondum cepit proferre illa verba, *Qui pridiè quàm pateretur*: secus verò si iam hæc verba incepit dicere; quia tunc, etiamsi nondum sit inchoata formaliter consecratio, tenetur Missam prosequi vsque ad sumptionem vtriusque speciei. Sic per hæc verba Henriquez *libro* 13. *capite* 10. *numero* 4. Si ante illa Canonis verba, *Qui pridie quam pateretur*, intret denunciatus ad Missam ceptam, & rogatus exire nolit, nec excludi possit sine violento tumultu: debet dimittere cœptam Missam. Nec est periculum scandali apud assistentes, si rationem reddat, id fieri ne participet cum excommunicato. Dum quidam negant cœpto Canone prosequēdam Missam, interpretandi sunt de Canone, *Te igitur.* At si iam cepit dicere, *Qui pridiè*, tenetur prosequi. Quia, quod tam prope consecrationem est, reputatur incipere consecratio, quæ pertinet ad substantiam Missæ. Quo posito, si rogatus denunciatus, exire nolit, exire debent alij fideles, relicto Sacerdote, etiamsi esset dies festus, nec sit alia Missa, cuius auditione possint implere præceptum. Sacerdos verò cum vnico Ministro prosequatur Missam, vsque ad consumptionem vtriusque speciei. Deinde iterum moneat exire, & recurrat ad auxilium brachij specularis: sed eo nolente, omittat postremas orationes, vel eas dicat in sacristia. Illæ enim Orationes ab Ecclesia institutæ, non pertinent ad substantiam Missæ iam perfectæ: & arctius est præceptum de Missa integra perficienda cœpto Canone, quam humanum de vitando excommunicato. Huc vsque Henriquez. Ex cuius verbis constat, non benè citari, vt diximus, à Bonacina pro sua sententia; cum mediam inter relatas, sequatur. Cui adde Filliucium *tractatu* 12. *capite* 4. *quæstione* 3. *vers. Dices. numero* 90. & Alterium *loco citato*, dicentem hanc sententiam esse valdè probabilem. Omnium tamen Doctorum concors est sententia, quod si inchoata sit consecratio, & communicatus rogatus, aut alio modo, nolit exire de Ecclesia non solum possit, verùm & debeat Sacerdos Missam vsque ad sumptionem vtriusque speciei perficere, quia de perficiendo sacrificio incœpto extat arctius præceptum, quàm de non communicando cum excommunicato.

Quæstio XXXIX.

An liceat simul cum excommunicato vitando, audire eandem Missam?

Affirmat licèt cum timore, Durandus *in 4. distinctione* 18. *quæstione* 5. *numero* 7. Quia sentit, hanc in rigore non esse communicationem: Nam si participatio in diuinis (verba sunt Durandi) correspondeat proportionabiliter participationi in humanis: celebrans enim cum audiente participat, & è conuersò: sed sicut duo, quorum vnus est excommunicatus, & alius non, si salutentur simul à Titio non excommunicato, non propter hoc dicerentur inter se communicare, sed solùm cum Titio: sic, vt videtur, si excommunicatus, & non excommunicatus simul audiant diuina ab eodem Præsbytero, non oportet propter hoc: quod participent inter se, sed solùm cum Præsbytero. Et confirmatur: quia si in die Paschæ veniant ad perceptionem Eucharistiæ duo, vnus excommunicatus, & alius non excommunicatus, & Præsbyter fatuus vtrique ministraret Eucharistiam, nunquid dicetur propter hoc, quod paræcianus non excommunicatus participauit in perceptione Eucharistiæ cum illo excommunicato, cuius præsentia fortè displicet? Non videtur, nisi Ecclesia alium modum participandi cum excommunicatis determinauerit circa diuina, quàm circa humana, quod non memini me legisse. Hæc, & acutè satis, Durandus.

Sed oppositum respondeo dicendum, nempe, non licere cum excommunicato vitando, simul eandem Missam audire. Quia, iuxta communem vsum & sensum Ecclesiæ, hæc coniunctio fidelium ad idem sacrificium suo modo offerendum, vel ad eandem mensam spiritualem, est quædam exterior significatio mutuæ vnionis & coniunctionis in eodem corpore à quo præcisus est excommunicatus: & ideo illa communicatio est, inter alias, prohibita, ex vi Censuræ excommunicationis. Sic omninò Suarez *disp.* 12. *sect.* 1 *numero* 16. Palud. *dist.* 18. *quæst.* 6. Sotus *dist.* 22. *qu.* 1. *artic.* 6. Henriquez *libro* 13. *capite* 7. *numero* 2. Sylvest. *excommunicatio* 5. *num.* 6. Ledesma *quæst.* 25. *artic.* 1. Caiet. *verb. excommunicatio* 5. Nauar. *in sum. capite* 27. *numero* 19. cum Innoc. *in capite Nuper. de sententia excommunicationis.* Bonacina *disput.* 2 *quæst.* 2. *puncto* 3. §. 1. *num.* 9. Filliucius *tract.* 22. *capite* 4. *quæst.* 3. *n.* 90. *in fine.* Ægidius *disp.* 14. *de Censuris, cap.* 7. *numero* 52. Vasquez *dub.* 8. *de Censuris. vers. Secundo non licèt.* Luysius *libro* 2. *de Censuris, disput.* 11. *dub.* 1. *vers. Rursus.* Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disputat.* 12. *capite* 5. *col.* 6. *vers. Contraria tamen sententia.* Machadus *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 8. *numero* 3. Villalob. *tractatu* 17. *diff.* 7. *numero* 11. Corneio *disputatione* 10. §. 4. *dub.* 4. Auila *part.* 2. *capite* 6. *disput.* 9. *dub.* 7. *concl.* 1. Vbi per errorem Typographi ait; Durandum docere, quod audire Missam semel cum excommunicato, non sit communicare cum illo. Durandus enim non dicit, *semel*, sed *simul.* Tenent & alij communiter. Imò & ipse Durandus, non audet ab hac communi nostra sententia discedere. Sic enim prosequitur *loc. cit. Quia in talibus non sunt relaxanda habena in elusionem interdictionis Ecclesiæ, ideo nemini consulerem, quod audiret diuina, præsente excommunicato ad audiendum.* Hæc Durandus. Conueniunt ergo Doctores, quod peccet saltem venialiter & incurrat excommunicationem minorem, qui simul cum excommunicato vitando audit eandem Missam. Difficultas ergo solum manet; An peccet mortaliter. Pro qua soluenda, sit

Qvæstio XL.

An non solùm peccet venialiter, sed etiam mortaliter, qui audit simul cum excommunicato vitando, eandem Missam?

Affirmant communiter Doctores, inter quos expresè Bonacina *loc.cit.* & quamuis non ita clarè. Henriq. Filliuc. Machad. & alij communiter.

Consonant his Doctoribus alij, docentes, prædictum coaudientem Missam cum excommunicato vitando, peccare quidem mortaliter ex se, & incurrere excommunicationem minorem: posse tamen excusari à mortali, (licet non à veniali, & excommunicatione minori) si aliqua necessitate, aut pietate compulsus, sine vlla cooperatione, & sine contemptu, aut scandalo, simul cum excommunicato vitando, audiat eandem Missam. Sic docent Corneio *dub.* 4. *cit.* & Mercerus *in* 3.*p.q.*21.*dub.*6. quem citat, & sequi videtur Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 92. Vbi ex illo nota, prohiberi ne quis simul cum excommunicato audiat Missam eandem. Sed quia hæc cómunio eorum, qui simul Missam eandem audiunt, est minima inter eas, quæ respectu talis rei esse possunt, non habet peculiarem pœnam impositam, præter excommunicationem minorem, poteritque à mortali excusari, si careat inductione & cooperatione, & fiat absque contemptu & scandalo, ex necessitate, aut pietate. Hæc ex Mercero, Diana.

Sed sanè æque probabiliter respondeo, Ex se, & ex suo genere solùm peccare venialiter, & incurrere pœnam excommunicationis minoris, coaudientem eandem Missam (aut alia officia diuina; cum omnium sit eadem ratio, apud omnes) cum excommunicato vitando. Quia cum hæc communicatio coaudientium eandem Missam absolutè, & secundum se, sit minima omnium, quæ esse possunt, respectu talis rei, vt constat ex rationibus, quas pro probanda sua sententia adducit Durandus, vt vidimns quæst. antecedenti, quæ adminus hanc nostram, haud leuiter probant: ergo.

Notanter dixi *Ex se, aut ex suo genere*, peccare solùm venialiter. Quia posset certe mortaliter, si suo facto aliquam circunstantiam grauem adiungeret; qualis esset, si non excommunicatus inuitaret excommunicatum ad eandem Missam audiendam; aut è conuerso, si excommunicatus inuitaret non excommunicatum ad idem, & consentiret illi; & similiter si non excommunicatus coassisteret eidem Missæ cum excommunicato, cum scandalo fidelium; aut id faceret ex contemptu: quia in his casibus, non solùm venialiter, verùm etiam mortaliter peccaret coaudiens Missam eandem cum excommunicato vitando, & minorem excommunicationem etiam incurreret. Sic explicatam nostram sententiam, tenet absque dubio Suarez *disp.* 12. *sect.* 2. *in fine*, quatenus ait, quod fortassis possit à mortali culpa excusari communicatio coaudientium eandem Missam, si fiat sine vlla inductione, vel cooperatione, & sine contemptu & scandalo, & præsertim, si aliqua necessitate, vel pietatis specie fiat. Hæc Suarez. Vnde pro hac nostra sententia absolutè & meritò, citatur à Machado *docum.* 8. *cit. n.* 3. his verbis: y Suarez siente que no es peccado mortal, quando no ay escandalo, menosprecio ò cooperacion con el descomulgado. Ita Machad. Qui & citat Mercerum etiam. Sed non ita benè, vt ex eius verbis nuper ex Diana relatis, vidimus. Melius posset citare Alterium *tom.*1.*lib.*1.*disp.*12 *cap.* 5. *in fine.* Sic dicentem: Hæc autem communicatio coaudientium, eandem Missam est infima in ordine ad alias, quæ contingere possunt in eodem genere, & idcirco nulla alia pœna imposita est contra illos, nisi quod ex tali communicatione incurritur excommunicatio minor, & aliquando potest accidere sine peccato mortali, si fiat sine vlla cooperatione, & sine contemptu & scandalo; maximè, si aliqua necessitas, vel rationabilis causa occurrat. Sic ille.

Qvæstio XLI.

An, Non excommunicatus participet cum excommunicato vitando in diuinis, & consequenter peccet, & incurrat excommunicationem minorem, etiam casu, quo hic in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quam non excommunicatus audit?

Respondeo tanquam certũ: Quod nullo modo, in hoc casu, participet in diuinis non cómunicatus cum excommunicato vitando, & consequenter nec peccet, nec incurrat excommunicationem vllam. Sic omnes. Nauarr. *de oratione cap.*22. *num.* 8. sic dicens: Admonemus 4. quod quamuis liceat orare, & audire Missam in Ecclesia, transeunte per illam excommunicato, & manente illo, & orante, & aliam Missam audiente in alia eius parte ex mente Innoc. communiter recepti in cap. *Nuper de sent.excomm.* non tamen licet cum eo audire vnam Missam, vel aliam horam quidquid dicat Durandus, &c. Sic Nauarr. Henriqu. *lib.*13. *cap.*7. *num.*2. illis verbis: Non tamen participat (nempe, *in diuinis*) si denunciatus adsit ad templi angulum non attendens ad officia, aut si in alia Capella, aut distanti Altari audiret. Vgolinus *tab.*2. *c.*8. §.2. *num.*3. Vasquez *cap.*8. *de excommun. vers. Secundò non licet.* Suarez *disp.*12. *sect.* 1. *in fine.* per hæc verba: Oportet autem, vt omnes aduertunt, vt excommunicatus adsit formaliter (vt sic dicam) ad audiendam eandem Missam: nam licèt ibi, vel propè, adsit aliud agens, non propterea communicabitur cum illo. Et idem est, si in eadem Ecclesia audiat aliam Missam, quia tunc cessat supra dicta ratio: quod non solùm procedit inter audientes, sed etiam inter Sacerdotem dicentem, & excommunicatum: nam licèt excommunicatus in vno Altari eiusdem Ecclesiæ Missam audiat, non propterea communicabit cum illo Sacerdos, qui eodem tempore in alio loco eiusdem Ecclesiæ Missam dixerit. Hæc Suarez, Filliuc. *tract.*12.*c.*4. *quæst.*3. *num.*90. Auila 2.*part.cap.*6.*disp.*9.*dub.*7.*concl.*1. *vers. Primo.* Sotus *in* 4. *dist.*22. *q.*1. *art.*4. §. *Sed vtrum.* Ægidius *disp.*14. *c.*7. *vers. Nota primo.* Bonac. *disp.* 2. *q.*2 *punct.*3. §. 1. *num.* 16. Qui benè cum alijs docet, & constat ex nunc dictis, quod minimè teneatur Sacerdos, aut alij audientes, Missam relinquere, ex eo quod excommunicatus vitandus ingrediatur Ecclesiam, non vt ibi Missam audiat, vel diuina Officia, sed titulo transeundi per Ecclesiam, vel confugiendi ad illam securitatis causa, vel seorsim, & priuatim orandi, &c. Quia in hoc casu, nec Sacerdos, nec alij astantes dicuntur communicare cum excommunicato, cum hic non adsit formaliter ad audiendam eandem Missam, vel diuina Officia.

Qvæstio XLII.

An sit licitum Non excommunicato, sumere Eucharistiam in eadem Missa ab eodem Sacerdote, simul cum Excommunicato vitando?

Affirmat Durandus, vt constat ex eiusdemmet verbis, à nobis relatis *supra quæst.* 39. Quia isti non videntur inter se communicare aliquo modo: ergo non est prohibitum non excommunicato, in

eadem

eadem Missa ab eodem Sacerdote Eucharistiam simul cum excommunicato sumere. Huic sententiæ adhæret, ni fallor, Petrus de Soto *lect. de excommun. fol. 222. pag. 2.* cum hæc verba scribat: Vbi circa ista diligenter traditur à Doctoribus propter diuersos casus contingentes, qualis intelligatur participatio Orationum, Sacramentorum, vel mensæ aut societatis humanæ: & multa specialiter traduntur, quæ mediocris iudicij arbitrio potiùs relinquenda sunt. Vt est illud; si quis in eodem fortè hospitio, & mensa cum excommunicato, nec inuitatus ab eo, neque contrà, ipsum inuitans. Vbi certum est, non esse communicationem veram voluntatum & animorum, quanquam casu in eodem loco conueniant. Propriè itaque participatio mensæ, est vel inuitasse, vel inuitatum fuisse ab excommunicato, vel cum illo simul inuitatum eidem conuiuio interesse, etiam si sint diuersæ mensæ, vel etiam loca. Et hoc quidem de participatione Orationum & Sacramentorum sentiendum, vbi non loca consideranda sunt, sed actus, & intentiones. Huc vsque Petrus Sotus.

Sed cum communi consensu Doctorum respondeo, Non esse licitum, non excommunicato, in eadem Missa sumere Eucharistiam simul cum excommunicato vitando. Quia ex communi vsu & sensu, dicuntur isti, in eadem Missa, & Mensa spirituali participare, & vnionem aliquam moralem, saltem exterius significatam inter se habere: ergo. Sic communiter Doctores.

Quod si hîc inquiras, An hæc communicatio in sumenda simul Eucharistia ab vno Sacerdore, sit peccatum mortale? Respondent communiter Doctores. Quod sic, eo quod sit transgressio prohibitionis Ecclesiæ in re graui. Ita expressè Vasquez *cap. 8. de excommun. numero 7.* per hæc verba: Notandum tamen quod hæc participatio est in diuinis, sed non est ea, (vt mihi videtur) quæ dicitur participatio in Sacramentis; hæc enim tantum est inter sumentem, & eum, qui administrat, sed est participatio in diuinis, sicut participatio in audienda Missa, & ita esset mortale peccatum: posset tamen à culpa excusari, si metu mortis id fieret, vt supra vidimus, cum illud non sit communicare in Sacramentis. Hæc Vasquez. Quem citat, & sequitur Luysius *lib. 2. disp. 11. dub. 1.* & tenent etiam penes illum, Palud. Sotus, & alij.

Sed, iuxta supra dicta *q. 39.* æquè probabiliter respondeo esse tantum peccatum veniale, & propter illud incurri excommunicationem minorem à recipiente Eucharistiam simulcum excommunicato, casu quo, nec hic illum ad Cœnam agni inuitauerit, aut è contra: quia in hoc casu sanè etiam peccaret mortaliter. Sic profecto Suarez & alij citati pro nostra sententia *quæst. 39.* & id solùm, & benè probant fundamenta Durandi, & Petri Soti.

Qvæstio XLIII.

An Sacerdos non excommunicatus celebrans scienter coram excommunicato vitando, non solùm peccet mortaliter, & incurrat minorem excommunicationem, verùm etiam incurrat irregularitatem?

Respondeo tanquam quid certum: Solum peccare mortaliter, ob transgressionem prohibitionis Ecclesiæ in materia graui, necnon incurrere excommunicationem minorem, propter participationem cum dicto excommunicato; non tamen incurrere irregularitatem. Quia id expressè cautum est in cap. *Is qui. de sententia excommun. in 6.* his verbis: *Is qui in Ecclesia, sanguinis, aut seminis effusione polluta: vel qui, præsentibus maiori excommunicatione nodatis, scienter celebrare præsumit: licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit.* Sic Bonif. VIII. Et sic omnes Doctores. Legantur Glossa *in summ. cap. citati.* & ibi Ioan. Andr. & Domin. Suarez *disp. 12. sect. 1. num. 10.* Couarruuias *in cap. Alma. part. 1. §. 6. num. 9. vers. Qui verò.* Ægid. *disp. 14. dub. 7. num. 50.* Sayrus *lib. .cap. 3.* Vgolin. *tab. 2. cap. 8. §. 4.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. num. 10.* qui & citat Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 2.* sed malè, quia ibi nil de hac re ille. An autem celebrans coram excommunicato incurrat interdictum *ex cap. Episcoporum. de priuileg. in 6.* dicemus, cum de Interdicto.

Qvæstio XLIV.

An vsus Aquæ benedictæ sit prohibitus omni excommunicato?

Affirmat absolutè Bonacina *disp. 2. de Censur. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 8.* his verbis: Benè tamen addit Vgolinus *loc. cit. cap. 13. §. 14. num. 6.* contra Filliuc. *loc. cit.* & alios, Excommunicatum non posse sumere aquam benedictam eo quod aqua sit quoddam sacramentale, & habeat valorem ex meritis Ecclesiæ, excommunicatus autem priuatur meritis, & suffragiis Ecclesiæ. Hæc Bonac. Qui tamen haud benè citat absolutè pro contraria sententia Filliucium, vt *infra.* Tenent tamen alij Doctores, quorum placitum, vt magis probabile, tuetur Luysius *lib. 2. de Censur. disp. 11. dub. 3.* Ex eo quod dicta aqua sit benedicta per orationem Ecclesiæ, vt ex impetratione Ecclesiæ prosit fidelibus; ergo cum Ecclesia priuet excommunicatum omni oratione, videtur planè priuare vsu aquæ benedictæ.

Alij è contra absolutè negant, vsum aquæ benedictæ esse excommunicato prohibitum. Quia hoc, nulla Ecclesiæ lege, est expressum: ergo licitum erit excommunicato aqua benedicta vti. Consequentia est nota. Et etiam antecedens: quia, quod Ecclesia priuet excommunicatum meritis & suffragijs, & oratione publica, intelligitur ita, vt scilicet, tempore excommunicationis, non fiant suffragia communia Ecclesiæ, pro excommunicato; non verò per hoc priuat illum vsu aquæ beuedictæ. Ita docent aliqui, quos suppressis nominibus, refert Luysius, vbi supra, dicens, hanc opinionem esse piam, licèt primam, magis probabilem. Et expressè hanc sententiam tenet Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 7. num. vlt.* his verbis. Finalmente es doctrina comun, y assi parece que consta del derecho *in cap. Episcopus. de Consecr. dist. 1.* que el sermon, leciones de Teologia, la entrada de la Iglesia quando no se celebran los Oficios diuinos, adorar el sanctissimo Sacramento, acõpañarle quando no se reçan los Salmos, bendecir la Messa, vsar de las cosas sacramentales, &c. no se comprehenden en los Oficios diuinos, y assi los podra exercitar el descomulgado Si bien acerca de la entrada de la Iglesia, y cosas sacramentales ay authores que lo niegan, vt sunt quoad sacramentalia Vgolin. quem sequitur Bonac. *sup. n. 8.* Huc vsque Machado.

Sed probabilius, media incedendo via, respondeo dicendum, quod excommunicatus nullo modo potest vti licitè aqua benedicta, vt est ab Ecclesia instituta, hoc est, applicando sibi Ecclesiæ deprecationis effectum, quia vtendo hac intentione aqua benedicta, se immiscet Ecclesiasticæ communioni, & vult esse particeps suffragiorum Ecclesiæ, quibus excommunicatus est priuatus: Potest tamen vti prædicta aqua benedicta, non supra dicta intentione, sed intentione peculiari operantis, nempe quatenus eidem excommunicato potest deseruire priuatæ deuotioni, & veluti cuidam memoriali, quo ad actum pœnitentiæ ex-

citetur & prouocetur. Sic Suarez *disp. 12. sect. 3. n. 8. vers. Atque hinc infertur.* Filliuc. *tract. 12. cap. 4. qu. 7. dicto 1. adiuncto dicto 2.* Alterius *lib 1. disp. 10. cap. 5. in fine.* Hurtad. *disp. 5. de excommun. diff. 3.* Legantur Diana *part. 5. tract. 9. resol. 90.* qui omnes hos modos dicendos referens nulli firmiter adhæret, Gordonus *tom. 2. lib. 7. quæst. 8. cap. 3. n. 36.*

Qvæstio XLV.

An Excommunicatus possit licitè benedicere mensam; munire se signo Crucis; adorare Eucharistiam; vti imaginibus, & alijs similibus rebus?

Respondeo tanquam certum, Posse. Quia id non est prohibitum excommunicatis. Sic Alterius *loc. cit.* his verbis: Non est tamen priuatus excommunicatus vsu rei sacræ, quatenus priuatæ deuotioni & Religioni deseruit. Quare poterit vti sacris imaginibus, signo Crucis, aqua benedicta, & cæteris huiusmodi, vt his ad deuotionem excitetur, & ad pœnitentiam prouocetur. Sic ille, ibi. Et etiam *cap. 4. vers. Non erit autem.* Bonacina §. 2. *cit. num. 9.* his verbis: Addo, excommunicatum, non solùm posse priuatim recitare diuinum Officium, aut ingredi templum, ibique priuatim orare; sed etiam posse, more laïcorum, benedicere mensæ, munire se signo Crucis, adorare Eucharistiam, &c. Legantur Nauarr. *cap. 27. n. 36. Ad quintum.* Suarez, Filliuc. & alij *citati.*

DISPVTATIO VIII.

De eodem tertio effectu, videlicet, de Sepultura sacra, qua Excommunicatus priuatur.

Qvæstio Prima.

An Excommunicatus Ecclesiastica Sepultura priuetur?

Negandvm videtur ex supra habitis. Quia corpus Excommunicati viui, non prohibetur esse in Ecclesia: ergo neque corpus defuncti, ibi reponi prohibendum est.

Sed, tanquam certum respondeo, quod Excommunicatus priuetur Ecclesiastica sepultura. Vnde si dictus, ante absolutionem à Censura moriatur, non potest eius corpus in loco sacro, more Chtistianorum, sepeliri, nisi prius à Censura qua innodatus perijt, absoluatur. Et ratio est. Quia hoc expresè est prohibitum: vt constat *ex cap. Sacris. de Sepulturis.* vbi sic dicitur. *Sacris est Canonibus institutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis. & vt careant Ecclesiastica sepultura, qui prius erant ab Ecclesiastica vnitate præcisi, nec in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint.* Sic ibi Innocen. III. non Clementis III. vt ait Bauny. Et idem habetur, in Clem. 1. *eod. titulo. & in capite Consuluisti, de consecr. Eccles. vel Altaris. & in cap. Placuit. 23. q. 5.* Et in specie de Hæreticis loquendo, idem definitur *in cap. Quicunque. de Hæreticis in 6.* Et sic docent omnes Doctores. Glossa *in cap. citatis* & ibi Canonistæ. Castro *de iusta Hæret. punit. lib. 2. cap. 18. fol. mihi. 233. pag. 2. vers. Ex ista pœna.* Nauarr. *cap. 27. num. 23.* Henriquez *lib. 13. cap. 11. num. 3.* Sayrus *lib. 2. cap. 3. n. 10.* Vgolin. *tab. 2. cap. 9. §. 5.* Suarez *disp. 12. sect. 4.* Auila 2. *parte cap. 6. disp. 10. dub. 6.* & antea *eod. cap. 6. disp. 4. dub. 8.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 2. art. 2.* Alterius *tom. 1. lib. 1. disp. 10. cap. 6.* Tolet. *lib. 1. cap. 13.* Filliuc. *tract. 12. cap. 4. q. 8.* Ægidius *disp. 14. de Censuris, dub. 8. n. 59.* Reginald. *lib. 32. n. 16.* Bonac. *disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §. 3. num. 1.* Hurtad. *disp. 5. de excomm. diff. 4.* Corneio *disp. 10. de excomm. §. 8. pag. 697.* Vasquez *de excomm. dub. 7. n. 10.* Luysius *lib. 2. de Censur. disp. 11. dub. 3.* Bassæus *excommunicatio 3.* Machado *lib. 1. part. 3. docum. 9.* Bauny *disp. 7. de excommun. quæst. 11. pag. 266.* & alij.

Qvæstio II.

An licitum sit Excommunicato infirmo, petere, vt in hoc, vel illo loco sacro sepeliatur?

Respondeo tanquam certum: Quod nullo modo. Quia velle à lege Ecclesiæ abire, ac eniti, vt violetur ab alio, nulli potest accidere sine crimine: at sic est, quod illatio corporis excommunicati mortui in locum sacrum, est prohibita Ecclesiæ legibus, vt nuper est habitum: ergo excommunicatus nequaquam licitè petere potest, vt sepeliatur in loco sacro; nec hoc ei ab aliquo licitè concedi potest. Sic Bauny *loc. cit.* qui & latè probat. Et antea Alterius *loc. cit. c. 7. versu. Quamobrem.* Ita dicens: Ipse autem excommunicatus, etiamsi occultus sit, peccat, si iubet corpus eius sepeliri post mortem in loco sacro; quia ingerit se illicitè diuinis, ex quorum genere est ecclesiastica sepultura. Sic ille. Et omnes.

Qvæstio III.

An sepelientes excommunicatum vitandum in loco sacro, grauiter peccent?

Respondeo tanquam certum: Affirmatiuè. *Primò.* Quia participans in diuinis cum excommunicato vitando peccat grauiter: at sic est, quod procuratio sepulturæ, si fiat in loco sacro, pertinet ad res diuinas; cum ius ad illam habeant soli fideles, & hi Ecclesiæ obedientes; nec emi, aut vendi possit, sine simonia: ergo sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro peccat grauiter.

Secundò. Quia sepeliens excommunicatum, saltem vitandum, in loco sacro, facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui: ergo peccat grauiter. Antecedens in quo potest esse difficultas constat ex dictis *quæst. 1.* Vbi vidimus prohibitum esse, per cap. *Sacris. & Clemen. 1.* & per cap. *Consuluisti*, Excommunicatos sepeliri in loco sacro, sub qua prohibitione, necessariò includi, adminus, debent, excommunicati vitandi, & non tolerati: ergo. Sic docent omnes Doctores, præcipuè statim citandi, inter quos solum est difficultas, an sub hac dicta prohibitione comprehendantur etiam excommunicati tolerati. Pro qua decidenda, sit

Qvæstio IV.

An etiam sepelientes excommunicatum non vitandum, seu toleratum, in loco sacro, grauiter peccent?

Affirmatiuam sententiam tenere Caietanum in *Sum. verb. excommunicatio cap. 46.* ait Diana, *vbi infra*, & ante illum, Henriquez *lib. 13. cap. 11. num. 3.* (non Nauarrum *in Manuali, cap. 27. num. 137.* Sotum *dist. 22. q. 1. art. 4. col. 3.* Gabrielem *sect. 26. col. 7.* Couarr. *cap. Alma. 1. p. §. 6. n. 4.* Syluestrum, Angelum, & Armillam. Sed An benè omnes hos authores citet,

infra

infra videbimus. Deinde citatur pro hac parte Auila, & benè, nam illam docet 2. *parte cap.6. disp. 4. dub.8. concl.2. & disp.9. dub.6. vers. Ad primum. & disp.* 10.(in ordine 11.) *dub.* 1. *concl.* 3. *sub fine. & dub.* 6. *dicto* 3. Quamuis hic author addat, sepelientes tales excommunicatos toleratos, non incurrere Censuram aliquam. Tenet rursus hanc sententiam, loquendo de excommunicatis toleratis, quos publicè constat mortuos esse impœnitentes, Ægidius *disp.14.de Censuris, dub.8. concl.3.num.* 65. & Bauny *disp.* 7. *de excommun. q.*11. *versu, Dixi denunciato.*

Alij verò contra negant, sepelientes excommunicatum non vitandum, seu toleratum, grauiter peccare. Quia (inquiunt) in Concilio Constantiensi prohibitum est tantummodò fidelibus communicare cum excommunicatis nominatim denunciatis, & notorijs Clericorum percussoribus, non verò cum excommunicatis toleratis. Sic Bonac. *disp.*2 *q* 2.*punct.*3. §.3.*n.*2. Henriq. Suarez, Regin. & Filliuc. penes ipsum. Qui quidem, dum ait huiusmodi sepelientes, non videri in hoc casu grauiter peccare, haud obscurè insinuat, peccare saltem leuiter.

Sed clariùs respondeo, dicendum. Quod, quamuis olim ante Concilium Constantiense, sepelientes excommunicatum quemcunq; etiam toleratum tantummodò, peccarent grauiter, & mortaliter; quia faciebant contra prohibitionem contentam in capite *Sacris & Clemen.* 1. *de sepult.* & alijs citatis iuribus, quæ vt constat, indifferenter de omnibus loquuntur: Nunc verò, post extrauagantem editam in dicto Concilio, nec leuiter adhuc peccant, qui excommunicatum non toleratum in loco sacro sepeliunt.

Primam partem huius responsionis probant ipsa iura: cum, vt vidimus, indifferenter de omnibus excommunicatis loquantur. Et fortè id tantùm volunt Caietanus, & nonnulli alij, ex citatis ab Henriquez pro prima sententia.

Secundam verò partem probat ratio facta pro sua sententia à Bonacina, quæ sic à nobis formatur. Nam prohibitio sepeliendi excómunicatum in loco sacro, non cadit propriè & directè supra ipsum corpus excommunicati, cum non possit seipsum sepelire, sed cadit supra alios fideles, ne cum excommunicato communicent, eius corpus in loco sacro sepeliendo. Sed sic est, quod, propter priuilegium Extrauagantis dicti Constantiens. Concilij, nunc iam licet fidelibus cum excommunicato tolerato, aut non vitando, communicare: ergo etiam est licitum eis iam; corpus dicti excommunicati sepelire. Sic in primis tenet Doctissimus Nauarr. *cap.* 27. *num.*36. *vers. Ad secundum.* Vbi sic ait: Ad secundum, quod pro excommunicato non denunciato, nec notorio, potest orari publicè, per prædictam Extrauagantem, quæ post S. Thomam, lata fuit, per quam nunc non negatur sepultura ijs, qui excommunicati moriuntur: nisi sint denunciati. Sic ibi meus Nauarr. Quod idem docet *num.*137.(Vbi pro contraria parte citatur ab Henriquez, *vt infra* videbimus.) *& consil. 15. tit.* 38. *de pœnit. & remiss. lib.5.* vnde, vt tandem fatetur ipse Henriquez *lib.*13.*cap.*11. *n.* 3. *lit. n.* expressè Nauarrus est pro hac sententia. Sicut sunt etiam Sotus, Gabr. & Couarru. citati. Sic etiam ipse Henriquez *num.* 3. *cit.* his verbis: Prohibentur Christiani proprijs tantùm manibus deponere in sepulchro loci sacri cadauer eius, qui fuerat publicè denunciatus: & incurrunt excommunicationem maiorem si id scienter præsumant. Si tamen denunciatus non fuerat, non peccat sepeliens: quia sepultura pertinet ad diuinum Officium, in quo tunc tantùm peccat, cum inducit excommunicatum non paratum: in proposito autem constat, non peccare cadauer defuncti. Sub eadem excommunicatione prohibetur sepelire Hæreticos, vel illorum fautores. Qui casus sub priori comprehenditur: quia oportet fuisse denunciatos de hæresi. Huc vsque Henriquez, Suarez *disp.*12. *sect.* 4. *num.*5. Filliuc. *tract.*12. *cap.* 4. *quæst.* 8. *dicto* 2. *num.* 106. & penes ipsum, Victoria *in sum. de Euchar. q.* 90. Vgolinus *cap.*9. §.5. & 6. & Sayrus *lib.*2. *cap.*3. *num.*10. Luysius *Turrian. lib.*2. *de Censur. disp.*11. *dub.*3. Hurtadus *disp.*5. *de excommun. diff.* 4. *vers. Hoc tamen.* Corneio *disp.*10. *de excomm.* §.7. *q.*3. Mercerus *de Sacram. in* 3. *p. q.*21. *dub.*7. Gordonus *lib.*7. *tom.*2. *q.*8. *cap.*3. *n.*38. Diana *parte* 5. *tract.*9. *resol.* 97. Bassæus 5. *excommunicatio* 3. *num.* 14. Machado *lib.* 1. *parte* 3. *tract.*3. *docum.*7. *in fine.* Layman *lib.* 2. *tract.* 5. *parte* 2. *cap.* 4. *n.* 8. Toletus *lib.* 1. *sum. cap.* 39.

Qvæstio V.

An Excommunicatus vitandus solùm prohibeatur per iura sepeliri in Cæmeterio; non verò in Ecclesia, seu in Templo, id est, intra ambitum illorum?

Affirmandum videtur ex *Clement.*1. *de sepult.* Vbi solùm innodantur excommunicatione illi, qui excommunicatos in Cæmeterijs sepeliunt: ergo cum hæc sit grauissima pœna, non est extendenda.

Sed tanquam certum respondeo, Quod excommunicatus vitandus, non solùm prohibetur à iure sepeliri à Christianis in Cæmeterio; verum etiam intra ambitum templi, seu Ecclesiæ. Ratio est Quia iura expressè prohibent, ne Christiani sepeliant excommunicatos in loco sacro: at sic est, quod nomine loci sacri, principaliter, ac præcipuè venit Ecclesia, seu Templum: ergo.

Nec obstat ratio dubitandi. Quia quamuis in dicta Clementina solùm expressè innodetur excommunicatione Christianus, qui in Cæmeterijs excommunicatum sepelit, hoc fecit Pontifex, quia à fortiori censetur excommunicatus, qui talem in Ecclesia ipsa, seu Templo sepeliret, quia quando prohibetur quod est minus, necessario manet prohibitum quod est intra idem genus, quod est maius. Accedit ad hoc quod alia iura clarè prohibent, ne dicti excommunicati sepeliantur in loco sacro, in cuius appellatione, in proposita quæstione intelligitur *primò* Ecclesia, vnà cum atrio, seu vestibulo; *deinde* intelligitur Cœmeterium, quod aliquando est coniunctum, & contiguum Ecclesiæ; aliquando verò disiunctum & separatam. *Tertiò* intelligitur omnis locus, in quo Missa celebratur; aut diuina celebrantur Officia, etiamsi solemni ritu non fuerit consecratus ab Episcopo, aut benedictus. *Et tandem* intelligitur locus ille, qui etiam absque vlla approbatione, aut benedictione Episcopi, sola consuetudine est destinatus sepulturæ fidelium. Ideoque in nullo ex his locis recensitis potest humari corpus excommunicati vitandi, eo quod sacri Canones simpliciter vetant, ne excommunicatus sepeliatur in loco sacro, aut ei Ecclesiastica sepultura tribuatur. Sic omnes DD. præcipuè Nauarr. *cap.* 27. *num.* 137. Vbi citat Cardinalem Suarez *disp.*12. *sect.*4. *n.* 6. Alterius *lib.*1. *disp.*10. *cap.* 7 Bonacina *loco citato. n.* 3. Vgolin. Reginald. Filliuc. Ægid. & alij *loc. cit.*

Qvæstio VI.

An saltem, liceat sepelire Excommunicatum non toleratum in loco, non sacro, etiamsi sit proximus Ecclesiæ, vel Cæmeterio, aut alteri sacro loco?

Negatiuam sententiam tenere Panormitanum *in cap. Sacris. cit. n.*2. & Abbatem *n.* 3. ac alios, eo quod in eo capite dicatur, quod excommunicatus in

loco

loco sacro sepultus, exhumandus est, & procul ab ecclesiastica sepultura iactandus, ac reiiciendus, ait Corneio *disp. 10. cit. §. 8. q. 1. vers. Oppositum docuerunt.*

Sed certè, vt certum respondeo: licere sanè sepelire dictum excommunicatum in loco non sacro, seu profano, quantumuis hic vicinus, & contiguus sit Ecclesiæ, vel Cemeterio eius; cum verè, & in rigore non sit locus sacer; & pœna potius restringi, quam extendi debeat. Sic tenet expressè Glossa *in d. Clem. 1. de sepulturis. verb. Cœmeteriis.* ita dicens: Sic igitur in Campis & locis priuatis eos sepeliant, non est locus huic pœnæ, quod intelligo, etiamsi locus ille esset vicinus, vel contiguus Ecclesiæ, vel Cæmeterio, quia ex quo ad vsum Cæmeterii non est per Episcopum benedictus, non erit locus huic pœnæ. Sic Glossa. Et post illam, Nauarr. *cap. 27. num. 137.* Vbi ait incurrere excommunicationem latam *in d. Clement.* sepelientes excommunicatum in Ecclesia, quamuis textus non loquatur, nisi de sepelientibus in Cæmeterio, non tamen de sepultis in agris & locis profanis, etiam si sint coniuncta sacratis. Suarez *disp. 12. sect. 4. num. 7.* Bonac. *§. 3. cit. n. 4.* Corneio *loc. cit.* Alterius *c. 7. cit. vers. verum hoc dictum, & disp. 14. c. 1. vers. Tertia conditio.*

Ad fundamentum autem Abbatis respondeo, quod cum in cap. *Sacris*, dicitur, corpora excommunicatorum *exhumari debere, & procul ab ecclesiastica Sepultura iactari*, id non est intelligendum, vt habeat sensum illum, quod corpus excommunicati debet sepeliri longius & distantius ab Ecclesia, & propius humari non possit, sed est phrasis sermonis latini, & idem valet, ac si dixisset, extra Ecclesiam proijci debere. Sic Suar. & ex illo, non citato, Alter. respondent.

Qvæstio VII.

An ossa excommunicati vitandi, sint è loco sacro proijcienda, casu, quo discerni possint ab ossibus aliorum fidelium?

Respondeo affirmatiuè. Quia sic expressè decernitur *in cap. Sacris. de Sepult.* his verbis: *Si contingat interdum, quod vel excommunicatorum corpora, per violentiam aliquorum, vel alio casu, in Cæmeterio Ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab ecclesiastica sepultura iactari. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum ossibus corpora extumulentur fidelium; cum licèt non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, impijs tamen celebris, vel speciosa non prosit.* Sic textus. Ex quo clarè constat, quid faciendum sit in casu quo excommunicatus vitandus, seu toleratus in loco sacro sit sepultus. Si enim discerni possit ab alijs, extumulandus est, & procul reijciendus: si verò ab alijs discerni nequeat, tunc non est extumulandus, sed relinquendus est ibi: quia minus malum est, quod in loco sacro maneant ossa excommunicati, quàm quod inde corpora fidelium eijciantur. In vtroque tamen casu, locus sacer est recõciliandus & expurgandus solemni aspersione aquæ benedictæ, vt habetur *in cap. Consuluisti. de consecr. Eccles. & Altaris*, quia per talem sepelitionem excommunicati, fuit locus sacer pollutus. Sic docent omnes Doctores Suarez *disp. 12. sect. 4. n. 4.* Filliucius *tract. 12. c. 4. quæst. 8. n. 105.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 3. n. 5.* Corn. *disp. 10. de excom. §. 8. q. 2. pag. 697.* Henr. *lib. 13. c. 11. n. 3.* Alterius *lib. 1. disp. 10. c. 6. pag. 119.*

Qvæstio VIII.

An Excommunicatus vitandus priuetur etiam ex vi Censuræ, omni honore ecclesiastico, qui in tumulatione fidelium fieri solet?

Respondeo tanquam certum, etiam huiusmodi priuari honore. *Primò*, quia hic honor totus ordinatur ad Ecclesiasticam sepulturam, qua ex vi Censuræ est priuatus excommunicatus vitandus. *Secundo*, quia hæc est quædam moralis communicatio cum defuncto excommunicato, quæ quidem ex vi Censuræ est prohibita fidelibus. *Tertiò*, quia sic habetur *in cap. Placuit. 23. q. 5.* Ex quo clarè colligitur eos peccare, qui cadauer excommunicati vitandi, cum honore ecclesiastico, aut pompa funeris ecclesiastica, nempe cum Psalmis, Orationibus & Precibus, Cruce, Ornamentis, & aliis, quibus funus fidelium honestatur, deferunt ad sepulturam non sacram, sed (vt inquit Glossa *in d. cap. Placuit.*) caninam: quia indecens valdè est, vt ad locum profanum, & ad sepulturam quodammodo communem cum bestijs, cum pompa tali deferatur corpus. Sic docent omnes Suarez *disp. 12. sect. 4. n. 14. Qui. & num. 15. ex cap. Sacris. de sepult. & ex cap. A nobis. 2. de sent. excomm.* addit, etiam esse prohibitum Clericis pro huiusmodi excommunicatis defunctis eleemosynas recipere, aut oblationes offerre. Alterius *cap. 6. cit. vers. Tria enim. pag. 118.* Bonacina *loc. cit. num. 6.* Corneio *loc. cit. qu. 4. p. 698.* quia licèt verbis, negatiuè respondeat, hoc est per errorem, vt ex rationibus quas ipse pro nostra sententia affert, clarè constat.

Qvæstio IX.

An Clerici exhibentes Excommunicato vitando dictum honorem, seu pompam funeris ecclesiasticam, fiant irregulares?

Affirmandum videtur ex cap. *Super eo. de raptor.* Vbi de Presbyteris & Clericis, qui sepulturæ raptoris interesse, vel eleemosynas accipere attentauerint, dicitur: *Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & ecclesiastico beneficio careant: ergo.*

Sed, vt certum respondeo: Non fieri irregulares. Quia nulla, propter delictum exhibendi pompam funeris ecclesiasticam Excommunicato, est in iure expressè lata irregularitas: ergo à nullo propter commissum delictum dictum, incurritur. Antecedens in quo potest esse difficultas constat; quia cap. *super eo. cit.* nullo modo continet pœnam irregularitatis, quæ ipso facto incurratur, sed depositio, vel suspensio perpetua per Episcopum imponenda, vt ibi notat Abbas *num. 2.* Deinde hæc pœna est specialis in eo casu de raptoribus in odium illius delicti; & ideo non est ad alios casus extendenda. Sic omnino Suarez *disp. 12 sect. 4. in fine* Bonac. *loc. cit.* Filliuc. *tract. 12. c. 4. quæst. 10. dicto 3. num. 112.*

Qvæstio X.

An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solùm peccet mortaliter, verùm etiam incurrat excommunicationem maiorem?

Respondeo tanquam certum: Et peccare mortaliter, necnon incurrere maiorem excommunicationem. *Prima pars* constat ex dictis *sup. quæst. 3.* nam sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro violat legem in re graui: ergo peccat mortaliter. *Secunda* etiam pars, patet; ex *Clement. 1. de sepult.* Vbi ipso iure, excommunicantur excommunicatione maiori illi, qui excommunicatos in locis sacris sepeliunt; & cum eo grauamine, *vt nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis, quibus per id fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem.* Sic Abbas *in cap Sacris. de sepult.* Suarez *disp. 12. sect. 4. num. 8.* Henriquez *libro 13. capite 11. numero 3.* & penes illum *lit. M.* Caietanus *5. excommun cap. 46.* Sylueſt. *excommunicat. 9. casu 37.* Angel. & Tabienas.

Castro

Castro *lib. 2. de iusta hæret. punit. cap.* 18. Sandoual *de Offic. Eccles. 4.p. cap.* 6. Couarru. 2. *Variar. cap.* 1. *n.* 12. & Nauarr. *cap.* 27. *n.* 137. Sic etiam Sayrus *libro* 3. *cap.* 35. *n.* 12. Auila 2. *parte cap.* 6. *disp.* 10. *dub.* 6. Alterius *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 1. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 3. §. 3. *n.* 8. Bauny *disp.* 7. *de excomm. q.* 11. *Assert.* 4. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 9. *n.* 4.

Qvæstio XI.

An sepeliens excommunicatum vitandum in loco sacro, non solùm incurrat excommunicationem maiorem latam in d. Clement. *sed etiam minorem latam iure communi, contra communicantes cum excommunicato vitando?*

NEgat Bonacina *loc. cit. n.* 9. Qui & citat pro se Suarium *disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 13. & benè, si corrigamus sectionem, nam id docet non *sect.* 2. sed 4. *n.* 13. his verbis: Addo denique, eos qui hanc excommunicationem maiorem incurrunt, sepeliendo excommunicatum in loco sacro, non incurrere simul aliam excommunicationem minorem, quam diximus incurri iure ordinario propter hanc communicationem cum excommunicato: quia per hoc speciale ius, commutata videtur excommunicatio minor in maiorem, vel ita aucta, vt ex minori maior sit effecta: non verò est multiplicata excommunicatio: quia nulla est necessitas ita interpretandi, aut multiplicandi Censuras. Ita Suarez.

Sed probabilius respondeo: Non solùm maiorem, sed simul etiam minorem excommunicationem incurrere illos, qui excommunicatum vitandum sepeliunt in loco sacro. Quia sepeliendo in loco sacro excommunicatum vitandum communicant cum illo: ergo incurrunt illam generalem pœnam excommunicationis minoris latam generaliter contra communicantes cum excommunicato vitando. Sic ex Nauar. *cap.* 27. *n.* 36. *ad* 2. *&* 3. docet Auila 2. *parte, capite* 6. *disp.* 4. *dub.* 8. Corneio *disp.* 10. *de excomm.* §. 8. *qu. vlt. pag.* 698. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 10. *dicto* 1. *numero* 110. & Armilla 5. *excommun. num.* 49. Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 1. Imò & ipsemet Suarez hoc ipsum docuerat prius, in eadem *sect.* 4. *num.* 8. ijs verbis: Primo ergo iure communi incurritur propter hanc transgressionem excommunicatio minor, vt notauit Abbas *in cap. Sacris. de sepult.* id colligens ex illis verbis, *Non communicamus defunctis*: inde enim constat, hanc esse communicationem quandam, & consequenter illi respondere generalem pœnam impositam communicantibus cum excómunicato. Hæc Suar. Propter quod, aliqui illũ pro hac parte referunt.

Qvæstio XII.

An etiam hanc pœnam maioris excommunicationis incurrant, qui excommunicatum vitandum, cum solemni pompa sepeliunt in loco omnino prophano?

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus, refert Ægidius *disputat.* 14. *dub.* 8. *numero* 60. *vers. Nota secundo.*

Sed, vt certum ferè, respondeo: Non incurrere hanc maioris excommunicationis pœnam. Quia expressè *in d. Clement.* 1. *de sepulturis*, hæc imponitur pœna contra eos, qui excommunicatos in Cæmeterijs, hoc est, in locis sacris, sepeliunt: ergo nullo modo illam incurrent (licèt aliàs peccent iuxta *supra q.* 8. *dicta*) qui in loco, seu sepultura omninò prophana, etiam cum solemni pompa sepeliunt. Sic Caietan. Nauar. cum Cardin. quos citat, & sequitur Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. *n.* 3. *lit. M.* Suarez, Alterius, Bonacina & Corneio citati à nobis *supra quæst.* 8. Armilla *verb. excommun. casu* 44. *fol.* 176. *col.* 1. Ægidius *loco citato*, dicens, contrarium nullo iure probari. Bauny *quæst.* 11. *cit.* his verbis. Tertio, excusat ab hac Censura (*lata videlicet in d. Clement.*) locus, qui si sacer non erit, hæc sepelientem non afficiet, in sacris autem habentur Templum & Cæmeterium, vtpotè communi vsu Ecclesiæ, sepulturæ deputata defunctorum. Sic ille. Et anteà Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 1. *vers. Hinc sequitur.*

Qvæstio XIII.

An dicta Constitutio Clementis V. sit generalis, & comprehendat omnes sine vllo discrimine?

REspondeo tanquam quid certum: Comprehendere omnes, videlicet, Clericos, & Laïcos, Regulares & Seculares, exemptos & non exemptos, tam viros quam fœminas. Quia omnes comprehenduntur sub illis verbis Pontificis, *Eos qui propriæ temeritati audacia defunctorum corpora, non sine contemptu clauium Ecclesiæ in Cæmeterijs interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt: Decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere*, &c. Sic Pontifex *in d. Clem.* 1. *de sepult.* Igitur clarè comprehenduntur, sine discrimine, omnes. Et ita docent Glossa *in d. Clem. verb. Eos qui.* his verbis: Et per hoc quod dicit, *Eos*, includit cuiuscumque professionis viros, Clericos & Laïcos: includit etiam mulieres. Sic Glossa. & sic Anchar. *ibid. in princip.* & Alterius *lib.* 1. *disp.* 14 *cap.* 1. *col.* 3. Qui & probant, ex eo, quod sub dictione *Qui*, continetur dictio *Quæ*, quia masculinum concipit fœmininum. Glossa *in cap. Generali. vers. Vniuersos. de elect. in* 6. argum. *cap. Si quis suadente.* 16. *quæstione* 4. Sic etiam Nauar. *cap.* 27. *n.* 137. & omnes.

Qvæstio XIV.

An, vt sepeliens excomumunicatum vitandum incurrat excommunicationem maiorem, latam in d. Clement. 1. de sepultur. *sit necessum, quod id faciat scienter, hoc est, non ignorans mortuum esse excommunicatum?*

REspondeo affirmatiuè. Quia expressè vult Pontifex, quod, vt incurratur huiusmodi excommunicatio, scienter, & cum præsumptione, mandetur excommunicatus terræ, vt constat ex illis verbis, *scienter sepelire præsumunt*, ergo ignorans mortuum esse excommunicatum, verè excusatur ab excommunicatione lata *in dicta Clem.* Sic Nauar *cap.* 27. *num.* 137. *in sexta declaratione huius Clementinæ*, sic dicens: Sexta, quod neque sepelientes incurrunt, nisi scienter, & præsumptiuè id faciant: & ita, qui crederent, eos fuisse absolutos, aut dedisse cautionem iustam non incurrerent eam. Caiet. vbi supra. Huc vsque Nauar. Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *num.* 9. vbi ita ait: Hanc excommunicationem non incurrunt, qui ex ignorantia etiam culpabili hoc præstant, propter particulam illam, *scienter præsumunt*; neque etiam qui graui metu coacti id efficiunt, propter verbum illud, *Qui propriè temeritatis audacia.* Sic ille. Bonacina *disputatione* 2. *quæstione* 2. *puncto* 3. §. 3. *numero* 8. Auila 2. *p. cap.* 6. *disputatione* 10. *dub.* 6. *dicto* 1. Bauny *quæstione* 11. *cit. vers. Ab ea tamen.*

QVÆSTIO XV.

An ad incurrendam Clementinæ dictæ excommunicationem, requiratur quod excommunicatus, qui sepelitur, sit excommunicatus vitandus, non toleratus?

NEgant nonnulli Doctores, existimantes, sufficere ad incurrendam dictam excommunicationem, quod ille qui sepelitur, sit excommunicatus publicus, quamuis non sit denunciatus, aut notorius Clerici percussor. Quia dicta Clem. 1. *de sepult.* tantum requirit, vt publicè excommunicatus sepeliatur: ergo ad incurrendam dictam pœnam non est necessaria denunciatio. Ita tenent Abbas *in cap. Exceptionem. num.* 27. & Glossa *in d. Clement. verb. Publicè*, quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 1. *vers. Propter has rationes.*

Sed probabilius longè respondeo: Quod verè iam requiratur ad incurrendam dictam excommunicationis maioris pœnam, quod excommunicatus, qui sepelitur, sit vitandus, hoc est, nominatim denunciatus, aut publicus Clerici percussor. Quia dispositio iuris antiqui, & consequenter huius Clementinæ 1. *de sepult.* quoad communicationem cum excommunicato, coarcta fuit per Extrauagantem *Ad euitanda* Martini V. in concil. Constant. ad communicationem solùm prædictorum, ne videlicet fideles cum illis communicent: ergo iam hoc tempore solum erit interdictum fidelibus sepelire excommunicatos nominatim denunciatos, aut publicos Clerici percussores, non alios: ergo vt fideles sepelientes excommunicatos prædictam pœnam incurrant, necessario nunc requiritur (licèt secus olim) quod excommunicati, qui sepeliuntur, sint vitandi. Sic Nauar. Henriquez, Suarez, Filliuc. Victoria, Vgolin, Sayrus, Luysius Hurt. Cornelio, Mercerus, Gordonus, Diana, Bassæus, Machado, Laymann, Toletus, quod citauimus *sup. q.* 4. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 8. Auila 2. *part. c.* 6. *disp.* 10. *dub.* 6. *dicto* 3. Bauny *disp.* 7. *de excom. q.* 11. *assert.* 2. & communis.

QVÆSTIO XVI.

An huiusmodi pœnam excommunicationis Clement. 1. de sep. *latam contra sepelientes excommunicatos, solùm illi homines, qui proprijs manibus cadauer excõmunicati in sepulchrum immittunt, aut in fossam inferunt, non alij, qui comitantur funus, incurrant?*

AFfirmant Caietanus *in sum. verb. excomm cap.* 46. Nauar. 27. *n.* 137. Henriquez *lib.* 13. *c.* 11. *n.* 3. & *c.* 43. *n.* 3. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 10. *dub.* 6. *dicto* 2. Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 8. Hurt. *disp.* 5. *de excom. diff.* 4. *n.* 11. Villalob. *tr.* 17. *diff.* 30. *n.* 2.

Alij verò è contra docent, Non solùm illos homines, qui proprijs manibus cadauer excommunicati vitandi, in foueam, aut fossam inferunt, humo, tumulóue condunt; verùm & alios, præter dictos, pœnes latas in dicta Clem. contra sepelientes excommunicatos, incurrere. Sic Alterius *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 3. dicens, sed certè improbabiliter, opinionem contrariam esse improbabilem. Suarez, Ægid. Filliucius, & alij statim citandi.

Quid ergo nobis in hac quæstione (adeo difficili, & ardua, vt ad eam dissoluendam, dixerit Glossa cit. magis desiderandam esse Principis declarationem, quàm Interpretis opinionem) sit respondendum, & resoluendum, ex resolutione sequentium constabit. Sit ergo.

QVÆSTIO XVII.

An innodentur excommunicationis d. Clement. *Censura, illi, qui lauant corpus excommunicati; qui induunt illud vestibus; & qui pulsant campanas, commonefaciendo populum de precibus pro dicto excommunicato faciendis?*

AFfirmandum videtur. Quia omnes isti videntur participare sepelientibus in crimine damnato sepeliendi: ergo eadem Censuræ sententia obstringuntur.

Sed, vt certum respondeo: Non innodari dicta Censura. Quia huiusmodi actiones, non proximè, sed valdè remotè, ad opus sepeliendi referuntur, cum illis adhuc non adhibitis, sepeliri Christiano more excõmunicatus possit. Vnde negãdum est, adhibentes prædicta opera, participare propriè & in rigore in crimine damnato sepeliendi excommunicato per d. Clement. ac per consequens, negandum, incurrere dictam Censuram. Sic Alterius *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 14. *cap.* 3. *prope finem.* Bauny *disp.* 7. *de excom. q.* 11. & alios omnes authores *citati quæst. antecedenti.*

QVÆSTIO XVIII.

An, qui cruces, cereos & alia ad funus excommunicati spectantia, ferunt, incurrant Censuram d. Clem. *latã contra sepeliẽtes excõmunicatos?*

AFfirmat Anchar. *in d. Clem.* 1. *de sepult. num.* 10. ex sententia Stephani, dicens, esse indubitabile prædictos talem Censuram incurrere. Affirmat etiam Faber *in* 4. *sent. dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 4. *num.* 188.

Sed probabilius respondeo: Non incurrere Censuram Clementinæ. Quia etiam huiusmodi actiones valde remotè referuntur ad opus sepeliendi. Vnde etiamsi contingat fidelem in Ecclesia sepeliri prætermissis, ferendi cruces, seu lumina, actionibus, non propterea diceretur, sepeliri Christiano, vel ecclesiastico ritu omnino prætermisso, dummodo alij ritus Ecclesiæ, vt Officium diuinum, seu recitatio Psalmorum non prætermitterentur. Sic Alterius, & Bauny *loc. cit.* Suarez *disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 10. his verbis: Illi verò, qui solum comitantur funus, vel etiam, qui cantant, & Crucem, aut Lumina deferunt, ibi non comprehenduntur: quia illi reuera non sepeliunt cum proprietate, etiamsi aliquando vulgari, & translata significatione, ita loquamur. Sic Suarez. Ægid. *disp.* 14. *dub.* 8. *n.* 68. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 4. *q.* 10. *n.* 111. Diana *parte* 5. *tr.* 9. *resol.* 98. Henriquez, Auila, Bonac. & Nauar. Caiet. *q.* 16. *cit.* Hurt. *disp.* 5. *de excom diff.* 4. *vers. Circa quam.*

QVÆSTIO XIX.

An omnes, qui funus comitantur ad sepulchrum, Censura d. Clement. *comprehendantur?*

AFfirmant Anchar. & Stephanus *loc. cit.* & apud Syluestrum *excommunicatio* 9. *n.* 70. *vers. Nonò quæritur.* Paul. Angel. & Ioan. Cald. Sed certè ex his, Angel. oppositum sentit, *vt infra.* Affirmant vltra hos authores, Faber *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 4. *n.* 188. & alij.

Sed probabilius respondeo: Non comprehendi. Quia huiusmodi verè non sepeliunt cadauer excommunicati cum proprietate: ergo non comprehenduntur sub Censura lata contra excommunicati cadauer sepelientes. Sic expresè Suarez, Alterius, Filliucius, Ægid. Bauny. Hurtad. Villal. Diana, Caiet. Henr. Auila, Nauar. & Bonac. Sic etiam Angel. *verb. excom. casu* 36. *num.* 5. Vbi huic quæstioni, quam proponit, nempe, *vtrum hæc pœna liget solum humo, vel tumulo imponentes,*

ponentes, an comitantes, vel portantes, seu officiales. Sic satisfacit. Respondet Pau. 13. quod omnes, etiam concomitantes. Ego credo nisi fiat fraudulenter, quod solum est excommunicatus imponens in tumulo, cum mandantibus, & auctoritatem præstantibus simul cum Prælatis dolosè non prohibentibus, sed permittentibus sepelire, non officiantibus secundum morem sepulturæ. Sic Angelus, & sic etiam Armilla *verb. excommun. 44. fol. 176.*

Quæstio XX.

An saltem dictam excommunicationem incurrant, qui deferunt corpus Excommunicati ad sepulchrum, non tamen sepeliunt?

Affirmant quamplures; quia existimant, eos omnes in dictam excommunicationem incidere, qui eas operas ad sepeliendum excommunicatum præstant, sine quibus non sepeliretur mortuus: at sic est, quod sine delatione excommunicati mortui, ad sepulchrum, non posset ille sepeliri: ergo illum ad sepulchrum deferentes, vt sepeliatur, in excommunicationem incidunt. Ita docent Anchar. & Steph. *suprà citati.* Alter. *lib. 1. disp. 14. cap. 3. col. 3. vers. Quamobrem.* Faber *loc. cit.* Vgolinus *tab. 2. cap. 8. §. 6. num. 3.*

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia deferentes corpus ad sepulchrum, dummodo postea illud in sepulchrum non inferant, nec terra operiant, non possunt dici propriè sepelire, quod requirit Pontifex; cum (vt Glossa ait *in d. Clement. verb. sepelire*) sepelire sit mortuum humo, vel tumulo condere: ergo.

Nec fundamentum contrarium obstat, negandum enim est, sufficere præstare ad incurrendam dictam excommunicationem, eas operas, sine quibus excommunicatus sepeliri non potest, cum vltra hoc requiratur opus sepeliendi, vt colligitur ex ipsa Clementina. Vnde sic tenent à fortiori Caiet. Nauarr. Henriquez Auila, Bonac. Hurtado, & Villalob. citati supra *q. 16.* Suarez *disput. 12. sect. 4. num. 11. vers. Imò vlterius*, & *num. 12. vers. Dices.* Ægidius *disput. 14. dub. 8. in fine.* Filliuc. *loc. cit. n. 111.* Bassæus *excomm. 3. n. 14.* Mercerus *de Sacram. q. 21. dub. 7.* Megalius *in 3. part. lib. 2. cap. 6. quæst. 1. num. 15.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 98.*

Quæstio XXI.

An adminus, dictam excommunicationem incurrant fodientes, & aperientes sepulchrum; etiamsi postea in illud cadauer excommunicati non inferant, nec terra operiant?

Affirmant Anchar. Stephan. Alterius, Faber & Vgolin. nuper citati; ducti fundamẽto adducto.

Sed probabiliùs respondeo: nec prædictos homines incurrere dictam excommunicationem: Quia nec illi possunt propriè dici sepelire excommunicatum, cum tantum aperiant sepulchrum in quo sepeliri possit. Sic Caiet. Nauar. Henriq. Auila, Bonac. Hurt. Villalob. Suar. Ægid. Filliuc. Bass. Mercer. Megal. & Dian. *loc. cit.*

Quæstio XXII.

An saltem, dictam Censuram incurrant Clerici, aut alij Ecclesiarum Ministri, qui (cum teneantur impedire,) corpus excommunicati, sepelire in suis Ecclesiis permittunt?

Affirmant Anchar. Steph. Alterius, Faber, Vgolin. *sup. cit. eod. fundamento.* Quibus adhærere videntur in hac parte, Henriquez *lib. 13. cap. 43. num. 3.* in Glossa *lit. C. & D.* & Reginaldus *lib. 31. num. 19.*

Sed adhuc probabiliùs respondeo: nec hos incurrere. Quia permittere sepelire, non est propriè, & positiuè sepelire; cum merè negatiuè ad talem actionem sepeliendi se habeant, qui sepelire permittunt. Sic Caiet. Nauar. Henriquez, Auila, Bonac. Hurtado, & Villalobos, Suarez etiam, Ægidius, Filliuc. Bassæus, Mercerus, Megalius, & Diana *locis citatis.*

Quæstio XXIII.

An adminus, consulentes, fautores, vel cooperatores ad collocandum cadauer excommunicati in sepultura Ecclesiastica, innodentur vinculo excommunicationis latæ in d. Clementina?

Affirmant, & à fortiori, omnes Authores citati nuper pro prima sententia.

Sed adhuc probabiliùs respondeo: neque has personas incurrere. Quia nec huiusmodi personas propriè dici non possunt sepelire: ergo non oportet pœnalem Canonem extendere ad omnes fautores, vel cooperatores quando Author Canonis id non exprimit, neque ex verbis eius satis colligi poterit. Sic expresè Suar. *loc. cit. n. 10.* Caiet. Nauar. Henriq. Auila, Bonac. Hurtad. & Villalob. & alij *suprà citati.*

Quæstio XXIV.

An tandem saltem qui mandant, aut procurant, vt corpus excommunicati sepulturæ sacræ tradatur, in dictam excommunicationem incidant?

Affirmant, vltra Anchar. Stephanum, Alterium Fabrum, & Vgolinum, Cardinalis *in d. Clement. n. 28. in fine*, vbi docet, solos sepelientes, & mandantes excommunicatum sepelire in loco sacro, esse excommunicatos. Quia sic (inquit) dicta Clementina non erit ludibrio; cum satis prouisum sit huic incommodo excommunicando ipsos sepelientes, hoc est, eos, qui actu mortuum humo, aut tumulo condunt, & authoritatem præstantes. Ita etiam tenent Angel. & Armilla citati *sup. q. 19.* Suar. *disput. 12. sect. 4. n. 10 & seq.* Ægid. *disp. 14. dub. 8. n. 68.* Filliuc. *tract. 12. cap. 4. quæs. 10. dict. 2. n. 111.* Mercerus, & Megalius, quos citat, & sequitur Diana *p. 5. tract. 9. resol. 98.* vbi sic ait: Quid ego sentiam accipe. Dico igitur per eos, qui sepeliunt, etsi in rigore, qui propriis manibus tradunt sepulturæ intelligi videantur, attamen ex consueto vsu, comprehenduntur etiam mandantes, non autem comitantes, & alij, qui deferunt Crucem, & lumina, vel etiam cantant, propriè enim hi non dicuntur sepelire. Nec etiam cooperantes remotè, aut negatiuè, quia scilicet, non impediunt, cum possent, nisi fauor tantus esset, vt iure dicerentur Auctores. Sic Diana, omnino ex Filliucio. Bassæus *excommunicat. 3. num. 14.*

Sed certè, æquè probabiliter, & magis consequenter respondeo: nec huiusmodi personas, mandantes, & procurantes, vt corpus excommunicati in Ecclesia sepeliatur, incidere in excommunicationem latam *in d. Clement.* contra sepelientes in loco sacro excommunicatos. *Primò*, quia si consulentes, cooperantes, fautores, aut fauorem aliquem dantes, ad hoc vt excommunicatus in sacro loco sepeliatur, non incidunt in dictam Clementinæ excommunicationem, vt concedunt Suarez, Ægid. Filliuc. Mercerus, Megalius, & Diana, cur potius incident in illam, mandantes, aut procurantes dictum excommunicatum sepelire; cum omnium sit vna, eadémque ratio, vt constat. Omnes enim ad sepeliendũ excómunicatũ, æqualiter concurrunt, tam consulentes, cooperãtes, fauorémque dãtes,

quàm procurantes, & mandantes: ergo si illi non incurrunt dictam excommunicationem, eo quod in proprietate sermonis, & in rigore, non dicuntur, sepelire excommunicatum, vt dicti fatentur Authores; nec isti ob eandem rationem, incurrent illam.

Secundò, quia sepelire, in rigore sermonis, *est mortuum humo, vel tumulo condere*, vt ait Glossa *in d. Clem. verb. sepelire*, at sic est, quod nec mandantes, nec procurantes, vt mortuus sepeliatur, eo ipso quod hæc faciant, tumulo condunt mortuum: ergo nec propriè, & in rigore sepeliunt: ergo nec in excommunicationem latam contra sepelientes mortuum excommunicatum incident. Sic tenent Caiet. Nauarr. Henriquez, Auila, Bonac. Hurtado, Villalob. *loc. cit.*

QVÆSTIO XXV.

An tantummodo incidant in dictam excommunicationem qui propriis manibus cadauer excommunicati in sepulchrum inferunt, & terra cooperiunt?

NEgant, vt vidimus, omnes Authores relati nuper pro prima sententia. Anchar. Steph. Alter. Faber, & Vgolin. Cardin. etiam, Angel. Armilla, Suarez, Ægid. Filliuc. Mercer. Megal. Diana, Bassæus.

Sed probabiliter certè, & æquè respondeo: tantummodo dictas personas in Clem. excõmunicationem incidere. Quia illæ solum dicuntur, propriè, & in rigore sepelire. Sic tenent in primis Caietanus *in sum. verb. excommun. n.* 46. vbi explicans dictam Clementinam, ita ait: Nota tertiò, quod appellatione *præsumentium sepelire*, soli sepelientes, de quibus verè dicatur, isti sepeliunt, comprehenduntur. Et licet communiter illi, qui sepeliunt (hoc est, humo, vel tumulo immittunt cadauer) sint personæ maiores in Ecclesia, non tamen propterea Canon iste ludibrio exponitur: quoniam Conditor Canonis noluit extendere ipsum ad facientes, aut mandantes sepeliri, nec ad dantes ad hoc consilium, seu fauorem, sicuti in multis Canonibus fit. Quia igitur pœnæ non sunt extendendæ, sta infra proprietatem significationis Canonis huius, sicuti in cæteris, & solo sepelientes ligari dicito. Sic Caietan. Ex quo iam patet responsio ad fundamentum contrariorum. Sic etiam Nauar. *cap.* 27. *n.* 137. vbi in declaratione quinta, quam ad *d. Clement.* explanandam affert, ita scripsit: Quinta, quod solum, qui sepeliunt, & collocant corpus in sepultura incurrunt hanc Censuram, & non qui efferunt, aut prosequuntur, aut diuina officia peragunt, iuxta Gloss. *eiusd. Clement. verb. sepelire*, quamuis solus baiulus sepeliret, iuxta Caietan. Quod videtur defendi posse per adducta supra, quamuis glossa singul. cum communi refragetur *in ead. Clem.* eo quod constitutio esset ludibrio, contra *cap. Commissa de Cler. lib.* 6. pro qua facit limitatio quædam ibi tacta, & fundata *in cap. Significauit, de Iudæ.* At quis audeat dicere mille prosequentes funus excommunicari, vno solo baiulo sepulturæ inferente, quod consequeretur, &c. Sic meus Nauarrus.

Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 3. ita dicens: Prohibentur Christiani propriis tantum manibus deponere in sepulchro loci sacri cadauer eius, qui fuerat publicè denuntiatus: & incurrunt excommunicationem maiorem, si id scienter præsumant. Et *cap.* 43. *num.* 3. vbi sic ait: Tertiò. Clericus aut Regularis, etiam exemptus, aut laicus vir, vel fœmina, non debet suis manibus solemniter in loco sacro sepelire denunciatum de excommunicatione, aut interdicto, aliàs si ita sepelire præsumat suis manibus in loco sacro, etiam non interdicto, incurrit excommunicationem Episcopo reseruatam. Sic Henriquez, ibi. Et *in marg. lit. C.* hæc: Clericus, qui suis manibus non sepelit, non fit excommunicatus.

Auila 2. *p. cap.* 6. *disput.* 10. *dub.* 6. vbi explicando casum præsentem contentum *in d. Clement.* 1. *de sepult.* ita inquit: Dico secundò, quod hæc excommunicatio solùm comprehendit eos, qui sepeliunt actione physica & reali, id est, qui propriis manibus accipiunt defunctum, & deponunt in sepultura. Quia Papa noluit extendere hanc excommunicationem ad mandantes, vel consulentes, neque ad prosequentes funus, & pœnæ sunt restringendæ. Sic Auila ibi. Et certè consequenter ad ea, quæ docuit *cap.* 5. *disput.* 3. *dub.* 2. vbi latè probat, quod quando excommunicatio fertur contra facientes, non comprehendat mandantes, nec consulentes, nec cooperantes, nisi casu quo lex id aliquo modo declaret. Quod quidem non facit Pontifex in dicta Clementina.

Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. §. 3. *num.* 8. Sic loquens: Secundò requiritur, &c. vt propriis manibus sepeliat excommunicatum. Nam excommunicatio videtur lata contra sepelientes: propterea comitantes cadauer, vel cantantes, vel Crucem portantes, vel foueam extruentes, vel mandantes, vel consulentes, non videntur affici hac Censura: nam Censura lata contra facientes, non comprehendit mandantes, vel consulentes. Sic Bonacina.

Gaspar Hurtadus *disp.* 5. *de excommunic. diffic.* 4. per hæc verba: Imò solùm, qui propriis manibus sepeliunt *incurrunt hanc excommunicationem*: non verò qui id mandant, vt contra Suarez, & Ægidium docet Auila 2. *part. cap.* 6. *disput.* 10. *dub.* 6. Quia licet qui mandant sepelire, dicantur absolutè sepelire; non tamen omnino strictè; ad quod dicta Clementina; vt potè pœnalis, restringenda est. Et ob eandem rationem multò minus eam excommunicationem incurrunt, qui comitantur, & qui cantant, & qui deferunt lumina, & Crucem. Sic ille.

Villalobos etiam *tom.* 1. *tract* 17. *diffic.* 30. *num.* 2. in quo explicando dictam *Clement.* hæc habet verba: Tambien se aduierte con Caiet. Nauarro, y la Glossa, que solo incurren esta Censura los que entierren y ponen el cuerpo en la sepultura, y no los que lo lleuan, acompanan ò hacen el oficio, ni aun los que le entierran, sino lo hacen à sabiendas ò con presuncion, sino que creen que estaban absueltos, como dicen Caietan. y Nauarro el qual añade, que si estos fuessen absueltos sin la deuida satisfacion, la absolucion seria nulla, porque dice: *Nullatenus absoluantur*, que significa nulidad *ipso iure*. Sic Villalobos, & benè, excepto quod malè citat Glossam pro nostra parte, cum, vt notat Sylvester *excommun.* 9. *num.* 70. Glossa *in d. Clement. verb. sepelire*, arguit pro vtraque parte sed non determinat vllam.

DISPVTATIO IX.

De quarto effectu excommunicationis maioris, qui est priuatio, seu inhabilitas ad obtinenda Ecclesiastica beneficia, & eorum fructus.

QVÆSTIO PRIMA.

An excommunicatio maior priuet, ipso facto, hominem, beneficijs, ante ipsam, legitimè obtentis?

RESPONDEO tanquam quid certum: non priuare. Quia nullo iure peculiariter hoc cauetur Potius.

Potius contrarium, *in cap. Pastoralis, §. verum de Appellat.* quatenus ibi, solùm priuatur excommunicatus fructibus beneficij, quos, durante excommunicatione, obtinuit. Supponit ergo ibi Pontifex, non amittere excõmunicatum, ipso iure, beneficium propter excommunicationem. Vnde ita sentiunt omnes DD. Innoc. *in cap. Cum bonæ, n. 3. de ætat. & qualitat.* Archidiac. *in cap. Cum contumacia, n. 2. de hæret. in 6.* Abbas *in cap. 1. n. 24. de Iudic.* Decius *ibid.* Sylueſt. *verò, excommunicat. 3. §. 1. vers. Nonò.* Quos citat & sequitur Alterius *lib. 2. de Censur. disput. 6. cap. 1.* Suarez *disput. 13. de Censur. sect. 1. numero 1.* Filliucius *tract. 12. cap. 5. quæs. 1. dicto 2. num. 114.* Auila *2. part. de Censuris, cap. 6. disput. 6. in principio.* Hurtadus *disputat. 6. de excommun. diffic. 1.* Castro Palao *tom. 6. de Censur. disp. 2. punct. 11. num. 2.* & penes ipsum, Ripa, Angel. Gonzalez, Garcia, Laymann, & alij.

Qvæstio II.

An saltem, priuari possit excommunicatus, beneficijs, quæ ante excommunicationem legitimè obtinebat?

Affirmant, posse absolutè priuari excommunicatum omnibus beneficiis, tam acquisitis ante excommunicationem, quàm post ipsam, si per annum in excommunicatione insorduerit, Innoc. *in cap. Cum bonæ, n. 2. de ætat. & qualitat. Ordin.* & alij communiter Doctores, vt ait Alterius *tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 1. col. 2.* & tenent Auila ex parte *loc. cit.* per hæc verba: Supponendum est, quod excommunicatio maior non priuat ipso facto beneficiis legitimè acquisitis, ante excommunicationem; nihilominus priuàndus est si per multum temporis perseueret in excommunicatione, iuxta *cap. Cum bonæ memoriæ, de ætate & qualit. ordinand.* Ita Auila.

Sed clarius, & probabiliùs respondeo: dicendum. Quod excommunicatus, qui, etiam per mille annos, perseuerat in excommunicatione lata, ratione contumaciæ in causa ciuili, nullo modo est priuatus beneficio, nec est priuandus, quia id nullo iure est expressum. Si verò est excommunicatus pro crimine hæresis, vel alio, ipso iure priuante reum beneficio, & in excommunicatione per integrum annum perseuerat, tunc ipso iure est priuatus beneficiis. Si tandem excommunicatus perseuerat per annum in excommunicatione lata ob contumaciam super crimine, quod dignum est priuatione beneficij per sententiam, non tamen illam habet annexam ipso iure, putà propter homicidium, tunc non est priuatus beneficiis post annum, sed est per sententiam priuandus, eo quod tunc habeatur pro conuicto, vel confesso. Sic ex Nauarro *cap. 27. num. 23.* Rebuffo *in repet. in cap. Postulastis à num. 242.* & ex aliis Doctoribus docet Alterius *loc. cit. col. 6. vers. Ex dictis igitur.* Palao *disp. 2. punct. 11. num. 2.* & alij penes ipsum.

Qvæstio III.

An collatio Beneficij facta Excommunicato, sit ipso iure inualida, & nulla?

Respondeo tanquam certum: collationem beneficij factam Excommunicato, tempore, quo excommunicationis vinculo manet astrictus, esse ipso iure in vtroque foro nullam. Quia sic decreuit Innocent. III. *in cap. Postulastis, de Clerico excommun. ministr.* his claris verbis: Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licitè, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispẽsatum, cum ea non fuerint canonicè consecuti. Sic Pontifex. Cuius decreti hæc potuit esse ratio. Nam beneficium potissimè datur propter officium Ecclesiasticum, *cap. Cum secundum, de præbend.* at sic est, quod excommunicatus est suspensus ab omni officio Ecclesiastico, nempe ab administratione rerum sacrarum, & diuinorum officiorum, vt *sup.* est habitum: ergo beneficium Ecclesiasticum ei conferri non potest. Sic Rota in Antiquis *decis. 363.* Canonistæ *in d. cap. Postulastis,* Nauar. *in cap. Si quando, de rescript. exceptione nona, alias decima,* & *in sum. cap. 27. n. 21.* Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 7. n. 1. & 8.* & penes illum, Ioannes Staphilæus, Archidiac. Berthacin. Specul. & communis. Theologi etiam *in 4. dist. 18.* Ricard. *dist. 18. art. 7. q. 4.* Palud. *q 4.* Anton. *3. p. tit. 24. cap. 76.* Sot. *dist. 22. q. 1. art. 4.* Suar. *disp. 13. sect. 1. n. 2.* Alter. *lib. 2. disput. 6. cap. 2. in princip.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. n. 1.* & penes ipsum, *lit. B.* Gabr. Caiet. Victoria, Angel. Sylueſt. & alij. Auila *2. p. c. 6. disp. 5. dub. 2.* Sayrus *lib. 2. cap. 5 n. 5.* Vgolin. *tab. 2. cap. 13. §. 1.* Ægid. *disp. 14. dub. 9.* Filliuc. *tract. 12. cap. 5. quæs. 1. n. 113.* Reginaldus *lib. 7. n. 43.* Vasq. *tract. de excomm. dub. 6.* Luys. *lib. 2. de Censur. disp. 16 dub. 1.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 1.* Hurtad. *disp. 6. de excomm. diffic. 2.* Sà *verb. excommunic. n. 28.* Bauny *disp. 7. de excomm. q. 18. in princip. & etiam dict. 3.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 7. dub. 1.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 3. docum. 10. n. 2.* & alij. Qui omnes cum Rota citata conueniunt, hanc resolutionem intelligendam esse, tam de excommunicato à iure, quàm de excommunicato ab homine; quia iura absolutè & indistinctè loquuntur.

Qvæstio IV.

An saltem, collatio Beneficij facta excommunicato tolerato, & non vitando, sit valida, & rata?

Affirmat Gaspar Hurtad. *disp. 6. de excomm diffic. 2. n. 6. & 7.* his verbis: Et nomine Excommunicati, quem dicimus inhabilem ad beneficium obtinendum, communiter intelligitur à DD. etiam toleratus, quia per Extrauag. *Ad euitanda scandala,* per quam toleratur, nullus intenditur fieri fauor tolerato: fieret autem si non esset inhabilis, etsi collatio beneficij ei facta esset valida. Id tamen difficile existimamus, quia si collatori licitum est excommunicato tolerato beneficium conferre, iuxta dictam Extrauagantem, non minus quam Sacramenta administrare, vt diximus *disp. 2. diff. 4.* quomodo collatio illi facta erit nulla cum iure naturali illicitum sit beneficium conferri inhabili. Quando verò in Extrauagante dicitur, quod nullus ei intenditur fieri fauor, est verum quamuis fiat, aut maneat habilis: quia hoc non fit, vt ei faueatur, sed vt faueatur fidelibus, vt absque scrupulo possint cum illo communicare. Hucusque Hurtadus. Quem (post relatam sententiam contrariam) refert, & videtur sequi (nescio) Diana *p. 5 tract. 9. resolut. 99.*

His Authoribus addo nouissimè Stephanum Bauny, eandem sententiam iis verbis docentem: Secundus casus, in quo beneficij collatio excommunicato facta, est valida, est cum eius Censura est occulta: nam Canon ille *Postulastis*, de eo, quem excommunicatum esse certò constat, non autem de occulto capi debet: est enim hoc Iurisperitorum axioma longè certissimum, quod quando in Canone, aut lege exprimitur eius ratio, quantumcunque sit hæc generalis, latéque patens, restringendam tamen hanc esse, iuxta rationem in ea expressam; ex quo sequi aiunt, quod vbi isti nullus est locus, nullum quoque esse legi, aut Canoni. Ita Nauarrus *consil. 5. de testament.* Azorius *tomo 1. lib. 5. capite 16. quæstione 9.* Agè ergo, videamus quid rationis, ac causæ Pontifici extitit;

excommunicati à beneficiis excludendi? Nempe, *quod cum excommunicato communicari non debeat*, cap. *Postulastis 7. de Clerico excomm. ministr.* at non habet hæc ratio locum in occulto, cum vitari non debeat, sed nominatim excommunicatus, ac denunciatus, vt est, *in concordat, tit. de excommunicatis non vitandis, & in Extrauag. Ad euitanda.* Hæc Bauny *disput. 7. de excommun. quæst. 18. dicto 3. vers. Secundus casus.*

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod etiamsi collatio beneficij facta sit excommunicato tolerato, & non vitando, sit adhuc inualida, ac nulla, eodem modo, ac ratione, ac est inualida, facta excommunicato non tolerato, & vitando. Ratio est, quia ex vna parte, iura vetera de omnibus excommunicatis, tam de publicis, quàm de occultis, tam de toleratis, quàm de non toleratis, vt omnes fatentur, loquuntur: ex alia verò, Extrauagans Martini V. *Ad euitanda*, nullo priuilegio afficit, ipsos excommunicatos, nec aliquam vtilitatem, aut commodum illis affert: ergo etiam quantum ad eos iura antiqua sunt seruanda: sed iuxta iura antiqua collatio beneficij facta cuicunque excommunicato, est nulla, & inualida: ergo.

Nec obstat fundamentum Hurtadi. Nam in primis falsum est, licitum esse collatori, beneficium excommunicato tolerato conferre, vt latè, & benè probant Suar. *disp. 13 sect. 1. à n. 26.* & Alter. *tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 2. vers. Sed difficultas est.* Rursum etiam est falsum, quod non sit fauor & maximus conferre beneficium excommunicato, vt constat. Ruit ergo.

Nec item obest quid fundamẽtum Stephani Bauny. *Primò*, quia licèt Pontifex rationem propter quam excommunicati à beneficiis excludendi sunt, hanc esse dixerit, nempe, *quod cum excommunicatis communicari non debeat*; non tamen inde colligitur, quod collatio beneficij facta excommunicato tolerato sit valida, tum quia huiusmodi ratio, quam assignauit ad constituendam hanc legem pœnalem Pontifex, tunc temporis comprehendebat omnes excommunicatos, tam occultos, quàm publicos, tam toleratos, quàm non toleratos, cum omnes hos tenerentur fideles vitare, & sic fuit sufficiens tunc, & nunc erit etiam, quantum ad effectum præsentis quæstionis; cum per Extrauag. Martini V. nullo modo eis fuit aliquod priuilegium, aut beneficium concessum. *Secundò*, quia alia vltra assignatam, fuit ratio, seu congruentia priuandi excommunicatos beneficiorum obtentione, & collatione, vt habitum est, *quæst. 3.* quæ quidem omnes excommunicatos comprehendit.

Vnde hanc nostram sententiam tenent communiter DD. Abbas *in cap. Postulastis, cit. n. 4.* Couar. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 7. n. 2. vers. Sextò hæc principalis conclusio.* Castad. *decis. 1. n. 4. & 5. de præbend.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. §. 3. & cap. 7. §. 3.* vbi *lit. Z.* citat pro hac parte Caiet. *de excomm. fin. §. vbi scito.* Paludanum *dist. 18. q. 4. n. 5.* Gabrielem *q. 2. art. 3. dub. 1.* Nauar. *cap. 25. n. 133. in fine, & cap. 27. n. 21. §. Nonò.* Sotum *dist. 22. q. 1. art. 2.* Victoriam *de excomm. §. 16.* Sylvest. *excomm. 3. §. 9.* Angel. *excomm. vlt. §. 8.* & Armillam §. 9. Eandémque sententiam repetit *cap. 13. §. 1.* illis verbis: Si non excommunicatus conferat (*beneficia Ecclesiastica*, intellige,) excommunicato etiam occulto, receptio & titulus est vtroque foro irritus, & pari iuris ratione, excommunicatus, est incapax vt eligatur. Sic ille. Suarez *disp. 13. sect. 1. à num. 25.* Alterius *lib. 2. disputat. 6. cap. 2. secundo dub.* Auila *2. part. cap. 6. disputat. 5. concluf. 1. vers. Primò, quod concluſio.* Vasquez *tract. de excommunic. dub. 6. n. 4. vers. Tertiò notandum est.* Ægid. *disp. 14. dub. 9.* ita dicens: Nota hæc vera esse, etiamsi excommunicatus sit toleratus. Nam etsi Concilium Constantiense permittat nobis cum talibus communicare, non tamen reddit eos habiles ad beneficia acquirenda, quia sic immediatè iis magnum fauorem præstaret. Sic ille. Filliucius *tract. 12. cap. 5. quæs. 1. dicto 3. num. 115.* Bonacina *disput. 2. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 1.* & penes illum, Sayrus, Vgolinus, & Reginaldus *quæst. 3.* citati. Cornejo *disput. 10. de excomm. §. 7. dub. 1.* Luysius *lib. 2. de Censur. disputat. 16. dub. 1. vers. Item sciendum est.* Villalobos *tom. 1. tract. 27. diffic. 9. num. 5.* Laymann *tom. 1. lib. 1. tractatu 5. part. 2. cap. 2. num. 8.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 10. num. 1.* Bassæus *excommun. 3. num. 15.* Candidus *disquisit. 18. artic. 25. dubit. 5. dicto 7.* Palao *disput. 2. quæst. 11. num. 3.*

QVÆSTIO V.

An collatio beneficij facta excommunicato inuincibiliter ignoranti, se esse excommunicatione maiori ligatum, sit etiam inualida, ac nulla?

NEgat apud Lessium, & Bonacinam, & alios Doctissimus Nauarrus *in cap. Fratres, de pœnit. dist. 5. num. 45.* cum Glossa 2. *in cap. Apostolicæ, de Cler. excommun. ministrand.* Felino, & Cardin. existimans, esse talem electionem, ratam, ac validam. Hãc sententiam esse in foro conscientiæ (non in externo) veram, probat Bauny *disput. 7. de excommun. quæst. 18. vers. Casus tertius.* Quia inhabilitas, inquit, ad acquirenda beneficia, est pœna maior, ac actior, quàm irregularitas: eam ergo nonnisi ob culpam infligi conuenit, eámque grauem: At qui ignorans aliquid agit, aut recipit, non peccat: collato ergo sibi beneficio non excidit, qui cum excommunicatum se nesciret, aut esse se talem oblitus esset, eo donari se est passus. Hæc Bauny. Imò in vtroque foro esse probabiliorem sententiam Nauarri, in casu, quo excommunicatus, cui facta est collatio beneficij, laboret probabili ignorantia de sua excommunicatione, sentit Diana *parte 5. tract. 9. resolut. 99.* vt dicunt hæc sua verba: Notandum est etiam contra Coninch, Turrianum, Villalob. & Sanchez *vbi suprà*, quod si prouisus ignoret se esse excommunicatum ignorantia probabili, tunc electio, & collatio beneficij, non erit irrita. Et hanc sententiam probabilem esse docent ipsimet aduersarij, vt Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 117.* & illam absolutè tenet contra Suarez, Philippus Faber *de Censur. in 4. sentent. distinct. 25. quæst. 1. disput. 5. cap. 4. num. 191.* Hæc Diana.

Sed probabiliùs respondeo: adhuc talem collationem beneficij factam excommunicato ignoranti esse se excommunicatum, esse inualidam, ac nullam. *Primò*, quia licet ignorantia probabilis possit excusare à culpa, & ex consequenti à pœna; non tamen potest tribuere valorem actui aliàs inualido, nec potest suspendere effectum excommunicationis legitimè latæ, vt collatio beneficij, quæ propter excommunicationem nulla est, subsistere valeat ex causa ignorantiæ excommunicationis. Ignorantia igitur excommunicationis solum est consideranda ad effugiendas pœnas iuris, statutas quidem aduersus excommunicatos aliquid prohibitum agentes, non tamen quoad valorem ipsius actus, vt notatur à DD. *in cap. penult. de Cler. excommunic. ministr.* Ex quo iam patet quid ad fundamentum contrarium sit respondendum.

Secundò, quia excommunicatus maior, absolutè est factus à iure inhabilis Ecclesiastici beneficij, neque in iure fit exceptio de ignorante: ergo ignorantia non potest illum reddere habilem ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum; quia ignorantia eum, cui inest, excusat, vt diximus à peccato, non tamen facit habilem. Sic tenent communiter Doctores *in cap. Pastoralis, de Appellat. & in cap. Apostolicæ, de Cleric. excommun. ministri.* Vbi Glossa *verb. Pastoralis*, & ibi Abbas,

Abbas,& Cardin.quos citat, & sequitur Couarruuias *in cap. Alma mater 1.p. §.7. num.3. vers. Decimo hac in controuersia.* Rebuff.*in cap.postulastis, de Cler. excomm. ministr. num.62.* Nauarrus *cap.27. n.272. versu, octauò, quod*; vt infra Suarez *disput.13.sect.1.n.3.*dicens, hanc sententiam sibi certam videri. Henriquez *lib.13.c.3. num.3.* ibi : Collatio facta excommunicato maiori, etiam ignoranti, est vtroque foro irrita, & *cap.7.§.3.* ibi : Excommunicatus etiam occultus peccat mort. si recipiat collationem beneficij.Nam illius est incapax, etiam ignorans propriam excõmunicationem. Quia *(addit lit. A.)* in hac re, quæ est iuris Ecclesiastici, Ecclesia potuit, & voluit facere incapacem. Sic ille. Qui *cap.3.cit. num.3.lit.T.* citat pro hac parte Nauarrum *in sum. cap.25. num.133. fine, & cap.27. num.21. vers. Nonò.* Sed non benè. Nam *num.133. cit.* potius insinuat oppositum, dum ait, quod peccat mortaliter, qui beneficium Ecclesiasticum accipit *sciens, aut scire debens, se irregularem, suspensum, excommunicatum, aut interdictum esse; & titulus eius est nullus.* Sciens, aut, scire debens, ait Nauarrus : non ergo id de ignorante excommunicationem concedit. Nec rursus, *cap.27. num.21. cit.* expressè pro hac est sententia; cum solum dicat, quod excommunicatio *priuat facultate eligendi actiua, & passiua.* Tenent etiam nostram resolutionem, Alterius *lib.2.disput.6.cap.2.col.3 vers. Adhuc hæc conclusio.* Vasquez *de excommunicat. dub.6. vers. Sextò id non solum.* Lessius *lib.2. cap.34. dub.22. num.117.*(non 127.vt leges apud Bonacinam)dicens, ita seruari in praxi : Nam Papa ad cautelam solet absoluere à Censura dum alicui de beneficio prouidet; scilicet ad effectum dumtaxat præsentis collationis consequendum. Sanch.*tom.1. opusc.lib.2.cap.2.dub.10. num.7.* Sayrus *lib.2. cap.5. num.8.* Auila *2.part. cap.9. disput.5. dub.2. concluſ.1. vers. Primò, quod conclusio.* vbi citat Nauarrum *cap.27. num.271. dict.8.* & benè quidem. Ait enim ibi (*mihi num.272.*) sic : Octauò, quod illud dictum de collatione beneficij facta alicui excommunicato, quod sit nulla, procedit etiam in eo qui se excommunicatum ignorat.Secundum glos. Panormit. & com. *in cap.penult. de Cler. excommunic. ministr.* Nam licet ignorantia excuset à pœna transgressionis, non tamen efficit capacitatem acquisitionis;cuius excommunicatus est incapax, *cap.Postulatis, eod.tit.* sufficeret tamen dispensatio Episcopi, si ad eum spectabat collatio, secundum omnes, non tamen si ad alium, quidquid dicat Panorm. *in dicto cap. Pastoralis.* Quod tamen non procedit in collatione facta à Papa, vel legato cum clausula absolutionis, quoad effectum præsentium consequendum in literis eorum apponi solita de qua Felinus *in cap. Apostolicæ, col.1. de except.* & alij alibi. Hæc meus Nauarrus. Quid clarius, vt iam non pro contraria, sed pro nostra sententia citari debeat. Filliucius *tract.12. cap.5. quæs.1.dicto 3.num.115.* Ægidius *disput.14. dub.9.n.70. vers.Nota.* Bonacina *disput.2. quæst.2. punct.4. §.1. n.2.* Raynaudus *de monit. part.2. cap.2. num.29.* Faber *in 4. distinct.25. quæst.1. disput.4. cap.4. num.193.* Luysius *lib.2. disput.16.dub.1.* Cornejo *disput.10.de excommun. §.7. dub.1.* Laymann *lib.1. tract.5. part.2. cap.2. n.8. vers. Quintus effectus.* Bassæus *excommunicat.3.num.15.* qui tamen malè citat Dianam pro hac parte, *loco citato* à nobis pro contraria, Villalobos *tract.17.diffic.9. num.5.*Candidus *in disquisit.mortal.disquisit.18.art.15. dubit.5. dicto 6.* Machado *lib.1. part.3. tract.3. docum.10.num.5.* Palao *disput.2.punct.10. num.4.* Garcias *de benef. part.7. cap.13. numero 9.* & alij.

Quæstio VI.

An saltem sit valida beneficij collatio, facta illi, qui tempore collationis, credebatur, sed falsò, esse excommunicatus?

Respondeo tanquam certum : esse omnino validam,ac ratam.Quia inhabilitas ad obtinenda Ecclesiastica beneficia, est effectus excommunicationis maioris : ergo vbi reuera, excommunicatio non est, neque effectus eius erit. *Confirmatur.* Nam iura pronunciant,excommunicatum esse inhabilem ad beneficia:at qui hominum solum opinione existimatur excommunicatus,reuera non est excommunicatus:ergo non est inhabilis ad beneficia. Sic communis.Vgolin. *tab.2.cap.13. §.1. num.2.* Suarez *disput.13.sect.1. n.32. & sect.2. num.19.* Alterius *lib.2. disput.6. cap.6.in princip.* Bonacina *disput.2. quæst.2. punct.4. §.1. num.8.*

Quæstio VII.

An similiter,valida,ac rata sit electio,aut collatio beneficij facta ei,qui per sententiam fuit excommunicatus,sed reuera nulliter?

Respondeo tanquam certum : etiam esse validam, ac ratam. Sic habetur *in cap. Dilectis, de appellat. & in cap.Licet, de sent.excomm.in 6.* & cap.*solet.eod tit. & ib.* Et ratio est,quia quod nullum est, nullum parit effectum, cap. *Cum contingat, de offic. Deleg.* & cap. *Per tuas, de sentent. excommun.* ergo excommunicatio nulla, non potest inferre aliquam inhabilitatem. Vnde quotiescumque postea in iudicio nullitas sententiæ probetur,collatio beneficij, facta post sententiam Censuræ, rata iudicari debet. Sic Glossa *in cap. Sæpè, verb. Rata manet, de Appellat.* Innocent. & Ioan. Andr. *in cap. Dilectis, de Appellat.* Rebuffus *de excommun. non vitan.fol.731. vers.Primò fallit.*Nauarr. *in cap. Cum contingat, de rescript. remed.2.num.9. & seq.* Couarruuias *in cap. Alma mater, part.1. §.7. n.5. vers. Decimotertiò*, & penes ipsum, Abbas *in cap. Ita quorumdam, de Iudæis.* Henricus *in cap.Dilectis, citat.* Suarez, & Alterius *locis nuper citatis*, & alij communiter.

Quæstio VIII.

An item, sit valida, ac rata collatio beneficij, facta illi,qui per sententiam Iudicis,iniustè, validè tamen,fuit excommunicatus?

Respondeo tanquam certum : in hoc casu, nullo modo esse validam, sed inualidam, ac irritam. Quia cum in hoc casu, sententia sit simpliciter valida, vt supponimus, quamuis iniusta, veram infert excommunicationem,ac consequenter eius effectum. Sic Couarruuias *loc. cit. num.7. in fine, vers. Hinc decimoquartò.* Suarez *loc. cit. num.33.*

Quæstio IX.

An sit valida collatio beneficij, facta alicui, tempore, quo non est maiori excommunicatione ligatus, postea tamen dum est maiori excommunicatione adstrictus, collationem acceptat?

Negant(apud Couar.)Cardinalis *in cap.Postulastis, de Cler.excomm.ministr.*& Andr.Alciat.*in cap.1.de Iudic.num.12.* Suarez *etiam disput.13.sect.1. num.17.*& *disp.14.sect.2.num.34.*Vasquez *de beneficijs cap.4 dub.2.* Ægidius *disputat.14. de Censur. dubio 9. num.78. vers. qua in re.* Lessius *lib.2. capite 34. de benefic. dubio 22.*

num. 118. & apud Auilam, *vbi infrà*, Victoria, & Cano. Negat etiam Hurtadus *disput. 6. de excomm. difficult. 3.* Laymann *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num.* 11. Raynaudus *de monit. part 2. cap. 2. num. 29.* & apud Henriquez *infrà.* Sotus, & alij Recent.

Fundamentum horum Doctorum est. Quia etsi per collationem beneficij acquirat non excommunicatus ius ad rem, non tamen in re, & ideo non facit illud completè suum, donec ts collationem ratam habuerit, & acceptauerit, vt expressus est text. *in cap. Si tibi absenti, de præbend. lib. 6. l. Absenti, ff. de Donat. l. Qui absenti, ff. de acquir. possess.* At sic est, quod excommunicatus est incapax ad ius acquirendum præsertim spirituale, & Ecclesiasticum, quale est ius ad beneficium: ergo acceptatio beneficij facta per excommunicatum est nulla, ac consequenter collatio beneficij facta eo tempore, quo is non erat excommunicatus.

Sed æquè probabiliter respondeo: talem collationem esse validam. Quia æquè probabile est, validè talem collationem ab existenti in communicatione maiori, posse acceptari. Itaque si hodie conferatur beneficium Petro, & ipsemet, crastina die, excommunicationem incurrat, eáque contracta & nondum ablata acceptet beneficium, validè acceptabit, fiétque omnino in re collatio absolutè valida.

Ratio est. *Primò*, nam consuetudo, & stylus ita seruat, vt probant multæ decisiones Rotæ. In nouis 195. in antiquis vltima *de sentent. excommun.* 126. & 720. quas refert Couarruuias *in cap. Alma*, 11. *part.* §. 7. *num.* 4. *vers. Duodecimo admonendum est*: ergo

Secundò, quia iura solùm prohibent, & irritant collationem beneficij factam excommunicato, non verò acceptationem beneficij: ergo acceptatio valida est; patet, quia dispositio legis, quod scilicet, collatio beneficij facta excommunicato non teneat, est odiosa, & pœnalis: ergo potius est coarctanda, & non extendenda ad casus non expressos in iure. *Confirmatur*, quia excommunicatus in actu acceptationis beneficij, se habet, vt priuatus, cum nec conferat sibi, nec eligat se, sed exprimendo consensum, & acceptando ponit conditionem, & dispositionem, sine qua collatio non haberet plenum effectum: ergo excommunicatus validè poterit acceptare beneficium collatum sibi, tempore quo non erat Censura ligatus. Sic sentiunt ex Canonistis, Rebuff. *in Rub. de excommun. non vitand. vers. Tertiò fallit.* Gigas *de pension. qu.* 63. *num.* 15. & penes ipsum, Domin. & Francus *in cap. fin. de consuetud. lib. 6.* Ludouic. Gomesius *in tract. de expectat. num.* 60. Nauarr. *in cap. Si quando. de rescript. exceptione* 10. *col.* 13. Couarru. *in cap. Alma mater. loc. cit.* & antea *lib. 3. variar. resolut. cap.* 16. *num.* 4. vbi licèt contrariam opinionem non improbet, imò pluribus probet, non vult tamen ab hac nostra recepta, frequentiori consensu, opinione, recedere. Quod idem facit Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 5. vers. Ab hac communi sententia*, adhibita declaratione quadam. Vgolinus *tab. 1. cap.* 13. §. 1. *n.* 2. Sayrus *lib. 2. cap. 5. num.* 11. Auila 2. *parte cap. 6. disput. 5. dub. 6.* (non 8. vt leges apud Bonac.) *vers. Secunda opinio.* Vbi ad fundamentum contrariorum respondet, quod concesso quod per acceptationem acquiratur aliquo modo ius in beneficio (quod alij adhuc negant) nihilominus acceptatio sit valida, non quantum ad iuris acquisitionem, sed quantum ad declarationem consensus, taliter, quod si post talem declarationem, absoluatur ab excommunicatione, non est opus alia electione, collatione, aut acceptatione, eo quod cum primùm absoluitur, acquirit ius in beneficio, & non antea, & ita si post absolutionem moriatur, illud beneficium vacat de nouo. Sic ille. Tenent rursus hanc nostram sententiam Vasquez (sibi, quod est mirum contrarius) *tract. de excomm. dub. 6. num. 9. vers. Ex his opinionibus* (inquiens) mihi videtur vera ea, quæ est Nauarri, quod talis acceptatio sit vera, & non irrita ipso iure, &c. *Et infra* reddit rationem dicens: Quia hoc tantum pendet ex iure, & in illo non videmus excommunicatum priuari acceptationis iure, sed tantum iure collationis: ergo non est cur ad acceptationem iura extendamus, cum tantum de collatione loquatur. Vnde licèt priuetur per Canones iure, quod excommunicato datur per collationem, non tamen iure, quod ipse acquirit per acceptationé, & explicationem sui consensus. Sic ille. Et benè. Azor etiam *p. 2. lib. 7. cap. 23. q. 5. sub finem*, & hanc sententiam vt probabilem sequitur Filliuc. *tract. 12. cap. 5. quæs. 3. versu, Eadémque ratione.* Et vt veriorem adhuc, Candidus *disquis. 18. art. 14. dubit. 3.* Luys. *lib. 2. de Censur. disp. 16. dub. 2. vers. Mihi placet.* Cornejo *disp. 10. de excommun. §. 7. dub. vnic. quæs. 5.* Bassæus *verb. Excommunicatio 3. n. 15. vers. secundum tamen communem.* Qui & citat pro hac parte Ægidium *disp. 14. dub. 9. cit. n. 54.* sed malè omnino. Tum, quia illud dubium nonum incipit *à n. 69.* tum quia expressè oppositum tenet *n. 78. sup. cit.* Toletus *lib. 1. summ. cap. 13. n. 5. vers. Aduerte tamen.* Henriquez *lib. 13. cap. 13. n. 3.* vbi *lit. H.* dicit, hanc sententiam, esse certam in praxi. De hac quæst. etiam tractat Machado *lib. 1. p. 3. tract. 3. docum. 10. n. 4.* sed suo more. Tenet tamen positiuè, & clarè, Diana *p. 4. tract. 4. resolut. 56. & p. 5. tract 9 resol. 102.* Præpositus *in 3 p. q. 3. de excommun. dub. 11. n. 67.* & Palao *disp. 2. punct. 10. n. 10.*

QVÆSTIO X.

An saltem, sic acceptans beneficium in excommunicatione, peccet?

AFfirmant peccare, & mortaliter aliqui, quos, suppressis nominibus, referunt Suarez, & Alterius, *infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: nullo modo peccare, adhuc venialiter: nisi aliàs animum habeat exercendi munia acquisiti beneficij, absque absolutione excommunicationis. Quia (vt nuper est habitum) acceptatio beneficij, nó est prohibita excommunicato: ergo absque vllo peccato fieri potest. Sic Henriq. *cap. 13. cit. n. 3.* Qui & *lit. K.* citat Caietanum *excommun. ad finem.* Sayr. *lib. 2. cap. 5. n. 11.* Suar. *disp. 13. sect. 1. n. 22.* Alterius *lib. 1. disp. 6 cap. 5. in fine.* Candid. *dubit. 13. cit.* Filliucius *tract. 12. cap. 5. quæs. 5. dicto* 1. per hæc verba: De eo autem, qui acceptat in excommunicatione, pro tempore obtentæ absolutionis, beneficium ad quod est electus, ante excommunicationem; dic, non peccare. Tum, quia acceptatio illa pro tempore habili, non est prohibita ex vi excommunicationis. Tum, quia nulla est cooperatio ad iniustitiam, cum & electio facta fuerit personæ tunc dignæ, & habilis, & acceptatio etiam pro tempore habili, & licito. Hæc ille. Luysius etiam *lib. 2. disput. 16. dub. 2. in fine.*

QVÆSTIO XI.

An etiam sit valida collatio beneficij, facta Excommunicato maiori, casu quo talem collationem acceptet, post absolutionem ab excommunicatione?

AFfirmant plures Doctores esse validam, talem collationem beneficij, acceptatam post obtentam absolutionem excommunicationis; dummodo, tempore acceptationis, electores, aut Collatores, in sua prima voluntate permaneant. Quia tunc (inquiũt) prior electio, & collatio, racificatur, & approbatur per continuationé, seu permanẽtiam in prima voluntate.

Ita

Ita sentiunt apud Bonacinam, & Dianam, Henricus, Henriq. & Couarr. & alij, quos citat Sanch. *de Matr. lib. 8. disp. 7. n. 12.* Sed ex his Doctoribus, solus Henriq. tenet hanc sententiam *lib. 13. cap. 13. num. 1.* his verbis: Satis tamen videtur si ita electus, aut præsentatus, antequam acceptet, aut fiat sibi collatio, absoluatur, & fiat capax. Ita ille. Qui pro se *lit. D.* citat Lapum *alleg. 8.* & Couarruuiam *in cap. Alma mater 1. p. §. 7. n. 4.* Sed profectò malè citat hunc vltimum Doctorem. Quia *n. 4.* nil habet ad propositum. Benè tamen *n. 8.* vbi tamen solum ait, talem collationem beneficij factam existenti in maiori excommunicatione esse validam, casu quo intercedat dispensatio Episcopi: ait namque sic: Et si verum sit, excommunicationem hunc effectum producere, quod efficiat nullam collationem beneficij factam excommunicato, dispensatio tamen Episcopo concessa est, vt is post absolutionem ab excommunicatione permittat beneficium illud obtineri ab eo, cui collatum fuit. Ita ille, & alij, quos *loco cit.* citat Sanchez. Qui omnes, non de quæstione à nobis proposita, sed infra proponenda, agunt. Malè ergo pro hac citantur. Et licet sententia Henrici, vt aiunt Lessius, Bonacina, & Diana, sit probabilis.

Probabilius tamen, & multò longè, respondeo minimè esse validam talem collationem beneficij, etiam casu, quo, post obtentam absolutionem excommunicationis, ab electo acceptetur: (saltem non interueniente dispensatione Episcopi, de quo *infra.*) Ratio est, quia collatio, quæ ab initio nulla fuit, non potest validari ex absolutione sequuta, iuxta regulam iuris: *Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere, ff. de reg. iuris, l. 1.* Sed collatio beneficij facta excommunicato maiori est inualida ab initio: ergo. Sic in primis tenet Couarruuias *eod. §. 7. cit.* pro contraria parte ab Henrico, Bonacina, & Diana, vt patet ex his verbis ab ipso *num. 2.* prolatis. Septimo idem respondendum erit, etiam si postmodum sequuta sit legitima absolutio ab excommunicatione. Etenim cum collatio beneficij, ex eo nulla sit, quod eo tempore, is cui beneficium confertur, sit excommunicatus, minimè hæc collatio ab initio nulla vires assumeret absolutione sequuta. *cap. non firmaretur, de reg. iur. in 6.* cum similibus. Notant Archidiac. *in cap. Nullus 63. dist.* & Anchar. *in d. cap. Postulastis, de Cler. excom. ministr.* Nec video posse in hoc vllam contingere dubitationem, si quidem hæc illatio manifestè colligitur ex his, quæ communi omnium consensu, hac in quæstione traduntur. Sic Couarr. Et ante illum suus doctus Magister, Nauarr. *in Manual. cap. 27. num. 21.* sic dicens: Octauò facit (*nempe, excommunicatio,*) collationem beneficij Ecclesiastici adeò nullam, vt non conualescat per absolutionem, nisi reuocetur. *cap. Bonæ æstate & qualit. & cap. Postulastis*, cum Gloss. & ei annot. *de Cler. excomm. ministr.* & consequenter tenetur relinquere illud, & restituere fructus ad id vsque tempus perceptos. Hæc Nauarr. Abbas etiam *in d. cap. Postulastis, num. 2.* Cassad *decis. 1. num. 7. de præbend.* Palud. *in 4. dist. 18. quæst. 4.* Gabr. *quæst. 2. art. 3.* Alterius *lib. 2. disp. 6. cap. 7. initio.* dicens, id non reuocari in controuersiam. Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 119.* Ægidius *disp. 14. dub. 9. num. 74.* Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 4. §. 1. num. 10.* Candid. *disquis. 18. art. 15. dubit. 4.* Hurtad. *disp. 6. de excomm. diff. 3.* Auila *2. part. cap. 6. disp. 5. dub. 2. vers. Tertiò nota, post 1. conclus.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 56. vers. Sed maior difficultas, & p. 5. tract. 9. resol. 101.* Bauny *disp. 7. de excommun. quæst. 19.* Garcia *part. 7. de benef. cap. 13. num. 43.* Lessius *lib. 2. de iust. cap. 34. num. 129.* & Palao *disp. 2. de Censuris, punct. 10. num. 20.*

Qvæstio XII.

An saltem possit Papa, seu Episcopus, absque noua collatione, & expeditione literarum, dispensare, vt is, qui absolutus est ab excommunicatione, licitè retineat beneficium, quod ei, tempore excommunicationis, fuit collatum?

Affirmant quamplures Doctores. Quia (inquiunt) hæc dispensatio, est virtualis collatio beneficij: ergo dispensatione concessa, non postulatur alia collatio: ergo licitum erit excommunicato, impetrata dispensatione ab Episcopo (vel saltem à Papa) post obtentam excommunicationis absolutionem, retinere tuta conscientia beneficium tempore excommunicationis impetratum. Ita sentiunt Speculator, Innoc. Hostiens. Ioann. Andr. Anton. Butrius, Anchar. Sapia, Calderin. Milis, Felinus, Nauarrus, & Borgasius, quos refert Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 7. num. 12.* Quibus addi possunt Couarr. *§. 7. cit. num. 8.* vt nuper vidimus, & Alterius *lib. 2. disp. 6. cap. 2.* vbi ait, id esse affirmandum ex communi consensu omnium Doctorum.

Hanc sententiam (etsi contrariam putet ipse Sanchez probabiliorem) dicit tamen, non esse improbabilem, propter tot, tantorúmque Doctorum authoritatem adhibita triplici limitatione. *Prima* est, vt impedimentum sit occultum; vt ita collatio, saltem in foro externo sit valida. *Secunda*, vt dispensatio, in nullius cedat præiudicium. Si enim duo electi essent, præferendus est, qui caret impedimento, cum hic solus, absolutè ius habeat. *Tertia*, vt beneficiarius ille, aut electus non acceperit possessionem beneficij ante absolutionem; quia tunc esset intrusus: ac proinde oporteret non tantum prioris vitij dispensationem obtinere, sed etiam illius intrusionis.

Alij verò contra negatiuè respondent absolutè, dicendo, quod in casu proposito, nequeant Prælati dispensare, vt dictus beneficiarius ita electus, retineat licitè beneficium, absque noua collatione, & noua expeditione literarum, ita ex Abbate Sanchez *loc. cit.* per hæc verba: Sed Abbas *d. cap. innotuit, num. 11.* recedit ab hac doctrina, & ita distinguendum censet. Si vitium electi erat eius generis, vt non reddat nullam ipso iure præsentationem, collationem, electionem, vel confirmationem, sed facultatem cassandi concedat, tunc sufficit dispensatio sequens absque nouo consensu eorum, quibus præsentatio, electio, confirmatio, vel collatio incumbunt. Aut reddit nullam ipso iure, & tunc ait posse sustinere prædictam doctrinam, dummodo id vitium notum esset his. Quia non possunt allegare nullitatem ex facto ipsis cognito, argumento ex cap. *Nulli, de elect. in 6.* sed debent in priori consensu perseuerare. Si autem ignorabant id vitium tempore præsentationis, electionis, confirmationis, collationis, ait non sufficere dispensationem, sed nouum eorum consensum desiderari, quo velint stare priori illo actu: quia ex d. cap. *Nulli*, constat posse electores impugnare electionem propriam ex facto eis de nouo detecto. Et quidem hæc sententia Abbatis est probabilior. Quia prior caret solido fundamento. Hucusque Sanchez. Quem citant & sequuntur Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 119.* & Ægidius *disp. 14. dub. 9. num. 73.* Qui vterque pro eadem sententia citat Nauarrum *in Manual. cap. 27. num. 194.* sed vterque malè. Nam ibi non agit de hac materia.

Sed ego in hac quæstione, clarius, ac distinctius, forsitàn concordando ambas sententias, respondeo sufficere quidem dispensationem, post acceptam ab excommunicatione absolutionem, vt licitè possit, qui tempore excommunicationis obtinuit beneficium, retinere illud: dummodo dispensationem præstent illi,

ad quos collatio beneficij pertinet : aliàs minimè. Sic intellecta responsio.

Prima pars probatur *primò* efficaciter ex cap. *Postulastis, de Cler. excomm. ministr.* vbi Innocent. III. statuit, beneficia Ecclesiastica licitè retineri non posse ab excommunicato, etiam post absolutionem obtentam : *Nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum :* ergo interueniente dispensatione, licitè poterit excommunicatus, post absolutionem à censura obtentam, beneficia Ecclesiastica retinere.

Secundò, quia hæc dispensatio, nil aliud est, quam quædam virtualis ipsius beneficij secunda collatio ; vt benè cum authoribus primæ sententiæ sentit Ægidius *loc. cit. num.* 75. ergo hæc absolutè erit sufficiens, cum sit, eo modo, collatio noua ; ergo per talem dispensationem inuenitur collatio secunda beneficij, quam authores secundæ sententiæ requirunt.

Secunda verò pars nostræ responsionis, constat ex nuper dictis. Quia, cum talis dispensatio, sit modo explicato, secunda collatio beneficij, ille, & solus, qui conferre illud non excommunicato potest, poterit ei, qui in excommunicationem est lapsus, post eius absolutionem habitam. Audi pro hac nostra secunda responsionis parte, imo, & pro prima, Ægidium *loc. cit.* sic dicentem : Hinc sequitur primò, neminem cum tali posse, post absolutionem dispensare, nisi habeat aliqua ratione, potestatem hoc beneficium ei conferendi qualis est Pontifex, & omnis is ad quem pertinet illius beneficij collatio. Ratio est, quia talis dispensatio, nihil est aliud, quàm virtualis quædam ipsius beneficij secunda collatio. Communiter autem obtenta absolutione is poterit tali hoc beneficium secundo conferre qui primo contulit, nisi ipse iure conferendi priuatus sit, aut collatio ad alium sit deuoluta, aut collatarius se in beneficij possessionem intruserit. Sic Ægidius. Legatur Alterius *loco citato*, qui latè, & doctè hanc tractat difficultatem : sed ex Suario non citato *disp.* 13. *sect.* 1. *à n.* 34. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 10. *à n.* 21.

Qvæstio XIII.

An qui obtinuit beneficium, eo tempore, quo erat maiori excommunicatione ligatus, teneatur resignare illud?

Respondeo teneri quidem primò, absolutionem à Censura petere. Et deinde resignare beneficium in manibus illius ad quem pro tunc spectat illud conferre, & tandem, si tale beneficium retinere vult, debet petere dispensationem, aut quod idem est, nouam collationem illius, ab eo ad quem tunc temporis pertinet beneficij collatio. Ratio est manifesta ex dictis, quia prior collatio fuit inualida : ergo ac si facta non fuisset : ergo qui in excommunicatione existenti dictum beneficium per collationem illi factam obtinuit, non habet ius ad illud, ergo non potest illud sibi retinere : ergo consequenter tenetur illud resignare in manibus illius ad quem spectat conferre. Cuius beneficij resignatio debet simpliciter fieri : ideóque non sufficiet causa permutationis, aut absolutè in fauorem tertij resignare ; nec ei licebit alteri conferre ; nec adhuc illud cum altero permutare. Sic omnes. Legantur Nauarrus *cap.* 27. *num.* 21. Suarez *disp.* 13. *sect.* 2. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. § 1. *num.* 11. Cornejo *disput.* 10. *de excommunicat.* §. 7. *dub. vnic. quæs.* 1. qui ait ex Syluestro, hanc esse regulam Cancellariæ.

Qvæstio XIV.

An Excommunicatus occultus teneatur manifestare suam excommunicationem, si aliter non possit se retrahere ab acceptatione beneficij ad quod eligitur?

Respondeo teneri quidem in primis, se alio titulo honesto, & apparenti se excusare ; cum non teneatur se ipsum prodere. Quod si id non sufficiat, & excommunicatio sit talis, vt ex eius manifestatione nulla sequatur infamia, vel scandalum, tunc non solum potest (vt inquit Cornejo) verum tenetur se excusare manifestando excommunicationem ; cum quilibet teneatur obedire Ecclesiæ, & obseruare effectus Censuræ, quoties potest absque graui suo, vel proximi detrimento : Secus verò si scandalum, vel infamia sequatur, quia tunc, ne se ipsum famet, consequens ius naturæ, quod strictius obligat, non tenetur suam excommunicationem prodere, sed potest acceptare beneficium, & postea quàm primum secretè dispensationem quærere. Sic Suarez *disp.* 13 *sect.* 2. *n.* 11. Bonacina *loc. cit. n.* 12. Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 7. *dub. vnic. vers. Sed quid faciet.* Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 56. *in fine.*

Qvæstio XV.

An collatio pensionis spiritualis, quæ fundatur in titulo spirituali, & dicitur præstimonium, facta excommunicato maiori, sit rata, ac valida?

Affirmant nonnulli Doctores. *Primo*, quia iura annullantia collationem factam excommunicato maiori, solùm loquuntur de beneficio Ecclesiastico, vt constat ex *cap. Postulastis, de Cler. excommun. ministr.* & ex *cap.* 1. *de Postulatione Prælatorum* : at sic est, quod nomine beneficij Ecclesiastici propriè, & in rigore sumpti, non venit prædicta pensio spiritualis, seu præstimonium, vt probat authoritate Ioan. Andreæ, Abbatis, & Felini, Mandosius *in reg.* 34. *de Annal. quæst.* 12. ergo eius collatio facta excommunicato non est ex iure irrita, & inualida.

Secundò, quia odia sunt restringenda, non ampliandа : ergo lex annulans collationem beneficij factam excommunicato, non debet extendi ad collationem pensionis, etiam spiritualis, cum propriè, & in rigore non sit beneficium.

Pro hac sententia citat Diana *part.* 4 *tract.* 4. *resol.* 55. Auilam (quem etiam citat Bonacina) 2. *part. cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 2. Hurtadum *disp.* 6. *de excommunic. diff.* 3. *num.* 6. & Præpositum *in* 3. *part. D. Thom. quæst. de excommun. dub.* 11. *num.* 64. Quorum sententiam iudicat ipse probabilem. Sed ex his authoribus malè citat Auilam. Nam expressè, *loco* ab ipso *cit.* oppositum his verbis docet : Secunda conclusio : loquendo de pensione spirituali, quæ fundatur in titulo spirituali, licèt sit probabile, quod collata excommunicato sit valida, oppositum tamen est probabilius. Ita multi viri docti : Probatur. Nam habet rationem beneficij Ecclesiastici, in quantum datur propter officium Ecclesiasticum : sed excommunicatus est inhabilis ad huiusmodi officium : ergo. Et ita dicunt nonnulli seruare praxim Romanam, Hucusque Auila. Ex quo constat quàm malè à dictis authoribus pro hac affirmatiua sententia citetur. Tenent tamen alij adducti, quibus addi possunt Bauny *disp.* 7. *de excommun. quæst.* 19. *dub.* 6. & Gomez. Texeda, & Petr. Greg. apud Machado *vbi infra.* Palao *punct.* 10. *n.* 8. qui citat pro se Laymannum *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 8. & Sà *verb Homicidium, num.* 21.

Sed

Sed certè probabilius longe respondeo huiusmodi collationem pensionis spiritualis, aut præstimonij, factam maiori excommunicato, esse inualidam, ac nullam. Probatur manifestè. Quia collatio beneficij facta excommunicato maiori, est irrita ipso iure, vt supra habitum est: sed huiusmodi pensio spiritualis, quæ est, & dicitur præstimonium, est beneficium Ecclesiasticum: ergo si conferatur excommunicato maiori, collatio erit ipso iure irrita, ac nulla. Minor in qua est difficultas probatur: quia hæc pensio, nil aliud est, quàm quædam portio, quæ extrahitur ex pingui beneficio, vt deinceps perpetuò conferatur in titulum beneficij cum onere alicuius ministerij Ecclesiastici: ergo certum est tale præstimonium esse beneficium, & nomine beneficij Ecclesiastici venire. Quod optimè, & latè probant Sotus *lib.* 10. *de iustit. quæst.* 5. *art.* 3. Calderinus *in cap. In nostra, de rescript.* & Rebuff. *in praxi benefic. titul. sæcularia beneficia.* Et ideo sic sentiunt communiter DD. Suarez *disp.* 13. *sect.* 1. *num.* 7. dicens in hoc, non esse difficultatem. Alterius *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 4. dicens eodem modo, hanc rem carere omni difficultate. Vasquez *tract. de excommunicat. dub.* 6. *num.* 4. *vers. Quinto adnotat.* Auila *loc. cit.* Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 16. *dub.* 1. *vers. Sed P. Vasquez.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 2. (non 3. vt citatum inuenies apud Bonacinam & Dianam) ita dicens: Pensio collata excommunicato Clerico est irrita: quia post Pium V. datur titulo Ecclesiastico: nec sine licentia Papæ licet redimere: & pensionem fruens tenetur ad recitandas horas B. Mariæ, aliàs pro quadam rata temporis amittit fructus, vt de beneficiario statim dicetur. Sic ille. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 15. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 34. *dub.* 22. *num.* 127. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 5. *quæs.* 4. *dicto* 1. *num.* 123. per hæc verba: Si pensio detur in titulum, & sit perpetua, non est dubium, eius esse incapacem excommunicatum: Ratio, quia talis pensio est propriè beneficium, sicut est præstimonium in Hispania, portio, videlicet, quædam beneficij pinguioris, quæ confertur in subsidium adolescentium studiosorum. Abbas & alij *in cap. Conquerentem, de Cler. non resident.* Couarr. *in practic qq. cap.* 26. *num.* 10. Gigas *de pens. quæst.* 28. *in fine.* & alij. Hucusque Filliucius, Reginaldus *tom.* 2. *lib* 32. *cap.* 7. *num.* 43. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. quare non omnino bene citat illum Palao, Villalob. *tract.* 17. *diff.* 9. *num.* 3. Gordonus *tom.* 2. *sum. lib.* 7. *quæst.* 9. *num.* 45. Diana *tom.* 4. *tract.* 4. *resol.* 55. *& part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 103. Raynaud. *de monit. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 29. Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 7. *dub. vnic. quæs.* 4. Quia quamuis hic author oppositum insinuet in scriptis, hoc est errore Typographiæ, vt ex contextu responsionis facilè colligi potest. Azor *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *q.* 1. Garcia *de benef.* 1. *p. cap.* 2. *n.* 117. Barbosa *de iure Eccles. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 4. *&* 5. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 3. *docum.* 10. *in fine, adiuncto docum.* 2. *lib.* 3. *part.* 3. *tract.* 1. sic dicens: A cerca de los Prestimonios, que vulgarmente llamamos *Prestameras*, se ha de aduertir que antiguamente, (*constat ex cap. fin. de conceff. præbend. in* 6.) no tenian raçon de beneficio Ecclesiastico; por que muchas vezes, no le dauan por titulo, sino por tiempo determinado, ni tenian anexo asi algun oficio, ni ministerio espiritual; porque solo eran vnos frutos sacados de algun beneficio para sustento de estudiantes. La duda pues es, si despues de vna constitucion de Pio V. *quæ incipit: in primo Lateranen.* en que puso obligacion del oficio de Nuestra Señora, a estas Prestameras, y de vn decreto del Concil. Tridentino *sess.* 14. *cap.* 9. *de reform. & sess.* 13. *cap.* 18. que parece los comprehende deba jo de nombre de beneficios, lo sean. Algunos Authores mas probablemente afirman que son beneficios Ecclesiasticos, fundados en la Constitucion de Pio V. y decreto del Concilio referidos, que los comprehende debaxo de beneficios Ecclesiasticos como ya hemos dicho. Hucusque Machado.

Qvæstio XVI.

An saltem collatio pensionis communiter dictæ, quæ scilicet, vacat morte pensionarij, datur tamen Clericis, ob munus aliquod spirituale, vt ob dicendum officium B. Mariæ Virginis, facta Excommunicato maiori, sit rata, ac valida?

Affirmant, & à fortiori, Præpositus, Hurtadus, Palao *loc. cit.* & Bauny, qui & probat suam sententiam. Quia (inquit) huiusmodi pensio, non venit nomine beneficij, ad quod solum obtinendum, excommunicato sunt omnes aditus occlusi: ergo eius collatio facta excommunicato non erit inualida. Antecedens probat: quia beneficium, est perpetuum, & habet adiunctum onus recitandi officium diuinum: at nihil horum incumbit ex officio pensionario: ergo ideo est quia pensio, qua gaudet, non venit nomine beneficij. Quod & notant Toletus *lib.* 5. *cap.* 83. *à n.* 2. Azor *tom.* 2. *loc. cit. quæst.* 2. *& lib.* 8. *cap.* 5. *q.* 4. *&* 5. & alij apud Machad. *loc cit.*

Sed multo probabilius respondeo adhuc collationem huiusmodi pensionis factam excommunicato esse nullam, & inualidam. *Primo*, quia multò probabilius est, etiam hanc pensionem venire nomine beneficij, ad quod obtinendum, est excommunicatus inhabilis: vt docent Gutierrez *de iuram.* 1. *part. cap.* 13. Menoch. *lib.* 1. *de arbitr. lib.* 80. *num.* 122. Gambar. *de offic. leg. lib.* 6. *n.* 309. Paul. Rom. *de pens. cap.* 6. *n.* 34. & alij apud Machad. *loc. cit.*

Secundò, quia huiusmodi pensio est spiritualis, & datur ob munus spirituale, nempe ob dicendum officium B. Mariæ. Nec potest dari aliis, quàm Clericis habentibus saltem tonsuram. Rursus talis pensio est perpetua, cum duret vita superstite Clerici, cui collata fuit, hoc namque dicitur perpetuum, iuxta Gloss. *in cap. vnic. de rescript. lib.* 6. *in not. post casum*, ex *l.* 1 *ff. pro soc.* Deinde non potest vendi, nec commutari, pro beneficio, sine licentia Papæ. Quæ omnia sunt proprietates beneficij: ergo pensio huiusmodi, vel est beneficium propriè, & in rigore, vt aliqui volunt, vel saltem, vt alij melius, nomine beneficij venire debet.

Sic docent Couarr. *in cap. Alma*, 1. *part.* §. 7. *num.* 2. *vers. Nono.* Ægidius *disp.* 14. *dub.* 9. Suarez, Vasquez, Henriquez, Filliucius, Bonacina, Layman, Lessius, Alterius, Luysius, Auila, Reginaldus, Sayrus, Cornejo, Diana, Raynaudus *supra citati*, & communis. Qui idem affirmant dicendum, de pensionibus, quæ dantur ob coadiutoriam Episcopatus vel Parochiatus, & similes.

Ad fundamentum autem Bauny, negandum est ex dictis, antecedens: ad cuius probationem dicendum, quod etiam pensio est perpetua, & habet onus adiunctum recitandi, si non officium diuinum, magnum, bene tamen paruum B. Mariæ, quod sufficit.

Qvæstio XVII.

An ad minus, collatio pensionis temporalis, facta Excommunicato maiori, sit rata, & valida?

Affirmant, multo maiori ratione, omnes Doctores relati pro primis sententiis *quæst.* 15. *& 16. propositis.* Et præter illos, alij mox citandi. Idque asserunt ducti hac ratione. Quia pensiones temporales, quæ sunt illæ (quæ dantur pro aliquo ministerio temporali

temporali erga Eccleſiam exhibito, vel exhibendo: vt Duci, vel militi pro Eccleſia pugnanti; pro munere Aduocandi, aut Procurandi pro eadem Eccleſia: aut pro officio pulſandi campanas, aperiendi fores Eccleſiæ, &c.) nec ſunt beneficia, nec per ſe dantur in titulum, nec habent annexum miniſterium, & officium ſpirituale; ergo validè poſſunt recipi ab excommunicato. Antecedens probatur. Quia prædictæ penſiones conceduntur laicis, abſque onere aliquo ſpirituali, vt conſtat; rurſus ex ſe non ſunt perpetuæ, cum ſolum durent, quandiu penſionarius exhibet officium, miniſterium, ſeu munus, ratione cuius conceſſa eſt penſio, vt ſi detur Aduocato pro patrocinio in cauſis Eccleſiæ præſtando, ceſſante patrocinio adimitur penſio, &c. ergo nec ſunt beneficia, nec poſſunt nomine illorum, niſi latiſſimè accipiantur, venire: ergo, &c.

Propter hanc rationem ſic, vltra dictos authores, docent Vaſquez *de excommun. dub. 6. num. 4. verſ. Quintò adnotat.* Luyſius *lib. 2. diſp. 16. dub. 1.* Auila *2. part. cap. 6. diſp. 5. dub. 5. concluſ. 1.* Layman *lib. 2. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 8.* Cornejo *diſp. 10. de excommun. §. 7. dub. 1. quæſ. 4.* Diana *part. 5. tract. 9. reſol. 103.* citans Henriquez *lib. 13. cap. 13. num. 2.* qui tamen licet innuat, non dicit expreſsè. Bonacina *punct. 4. §. 1. num. 4.* Qui inter alios, citat pro hac parte, Suarium, & Filliucium, ſed non benè, *vt infrà.* Et licèt hæc ſit ſatis probabilis opinio.

Ego, non minùs probabiliter reſpondeo adhuc eſſe inualidam collationem penſionis temporalis, factam excommunicato. Sic Suarez *diſp. 13. ſect. 1. num. 9.* his verbis: Dico primò: Nunquam eſſe licitum dare penſionem Eccleſiaſticam excommunicato, cuiuſcunque generis illa ſit: & à fortiori, neque illi eſſe licitum eam recipere. Hoc probatur ratione *in d. cap. Poſtulaſtis*, quia ſcilicet, cum excommunicatis communicari non debet: ſed aſſignatio penſionis Eccleſiaſticæ, eſt quædam communicatio Eccleſiaſtica; imo & ſpiritualis dici poteſt: nam licet illi fructus temporales ſint, per quandam tamen relationem moralem, ſunt quid ſpirituale, quatenus ſunt bona Eccleſiæ, & Deo dicata: ergo non eſt licita talis communicatio. Deinde cenſeo excommunicatum, quandiu eſt cenſura ligatus, non poſſe iure exigere penſionem, imò repelli poſſe ſi exceptio excommunicationis illi opponatur, iuxta cap. *Exceptionem, de except.* Et ratio eſt: quia illa eſt quædam communicatio; ille autem omni communicatione priuatus eſt. Sic Suarez, qui adhuc hanc reſponſionem latius probat. Et bene. Eandem ſententiam docet Filliucius *tract. 12. cap. 5. quæſ. 4. num. 115.* ita dicens: Infertur ſecundò: Penſiones, quæ dantur propter ſeruitium parentum in militia, vel alia promerita, eodem modo acquiri non poſſe ab excommunicato. Sic ille. Ex quo conſtat malè citari hi duo authores à Bonacina pro ſe.

Sic etiam Alterius *lib. 2. diſp. 6. cap. 4. verſ. Ex his diuerſis modis.* Qui ex Suario non citato, probat ſecundò hanc ſententiam, ſic. Nam excommunicatus, quandiu eſt excommunicationis vinculo aſtrictus, non poteſt licitè exigere fructus penſionis, quam obtinuit ante excommunicationem: ergo, fortiori ratione, non poterit ius ipſum penſionis recipere. Sic ille. Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 7. num. 2. verſ. Nonò*, & Gigas *de penſion. quæſt. 15. in fine.* vbi ait hanc opinionem in praxi amplecti Romanam Curiam.

Ad argumentum contrariorum ex dictis, reſpondeo *primò*, quod licèt penſio hæc temporalis, non ſit ſtrictè beneficium; benè tamen, ſi latiſſimè nomen beneficij ſumatur, & ita non repugnat nomine beneficij venire. *Secundò* reſpondeo cum Couarr. quod licet penſio temporalis, non ſit beneficium Eccleſiaſticum, cum non detur propter officium, & miniſterium ſpirituale, ſicut datur beneficium; & idcirco, non ob hanc rationem aſſignatio penſionis facta excommunicato, ſit inualida, ſicut eſt collatio beneficij: Tamen eſt inualida, eo quod hoc ſtatutum eſt in odium excommunicatorum; & quia penſiones ſunt redditus Eccleſiaſtici.

Qvæstio XVIII.

An non ſolùm collatio beneficij, verùm etiam electio, poſtulatio, præſentatio, aut alia quæcumque prouiſio illius, facta excommunicato, ſit nulla, ac inualida?

Reſpondeo tanquam certum: Eſſe etiam nullam, & inualidam. Quia de his omnibus eadem eſt ratio: & rurſus, idem eſt de ſingulis à iure definitum. Ratio eſt, quia per omnes, in titulo recenſitos modos, peruenitur ad obtinendum beneficium, quod eſt prohibitum excommunicato: at ſic eſt, quod prohibito principali, etiam prohibentur viæ perueniendi ad illud: ergo.

Quod verò de ſingulis modis, quibus ius beneficij, in aliquem transfertur, extent iura, quibus transferri in excommunicatum caueatur, conſtat. Primò, de collatione ipſa, ex dictis *ſupra, quæſt. 3. de electione*, eſt textus *in cap. cum dilectus, de conſuetud. cap. ſi celebrat. de Cler. celebr. miniſtr.* De Poſtulatione, & Nominatione, *in cap. 1. de Poſtul. Prælat.* ex quo clarè, colligitur, quod vllo modo valeat poſtulari à ſuperiore, vt excommunicatus ad beneficium eligatur; & ſi poſtuletur quod poſtulatio ſit nulla. De Præſentatione, licet non ſit textus in ſpecie expreſſus, infertur tamen ex iiſdem; quia eſt via per quam peruenitur ad beneficium prohibitum. Et ideo conueniunt DD. quod excommunicatus non poteſt præſentari à patrono laico, vel Clerico ad beneficium iuriſpatronatus. Sic omnes DD. Legantur Suarez *diſp. 13. ſect. 1. num. 10.* Alterius *lib. 2. diſput. 6. cap. 3.* Filliucius *tract. 12. cap. 5. quæſ. 3. num. 120.* Cornejo *diſp. 10. de excommun. §. 7. dub. vnic. quæſ. 2.*

Qvæstio XIX.

An electio Excommunicati ad ſæcularem dignitatem; veluti ad Imperialem, Regalem, vel Ducalem, ſit item inualida, ac nulla?

Negant plures DD. quia dicunt, electionem excommunicati ad temporales dignitates nullo modo irritari per iura, ſicut irritatur electio ipſius ad ſpirituales dignitates. Ita Suarez *diſput. 16. ſect. 2. n. 1.* Filliucius *tract. 12. cap. 6. q. 10. num. 165.* & clariùs *cap. 7. q. 3. num. 173.* Ægidius *diſp. 14. dub. 11. num. 106.* Palao *punct. 10. num. 11.* & alij.

Sed probabilius reſpondeo: Etiam eſſe nullam: ideóque excommunicatus electus nullum conſequitur ius ad illam, ad quam electus eſt, dignitatem. Quia ſic cauetur in cap. *Venerabilem, de elect. §. Sunt enim notoria.* Et ita tenent Gloſſa *in cap. cit. verb. Electus.* Abbas *num. 11.* Sylueſt. *excomm. 3. §. 1.* (non 8. vt leges apud Henriquez) *verſ. Octauò non poteſt eligere, nec eligi.* vbi ſic ait: Item quia excommunicatus maior, ſecundum Bal. eſt infamis, *16. q. 1. Infames.* Et intelligitur de excommunicatione notoria. Infamibus autem, portæ patent dignitatum, vt dicit *reg. iuris lib. 6.* quod ſecundum Petr. de Pal. intelligitur de dignitate Eccleſiaſtica, & etiam laica. Sic ille. Armilla *excomm. §. 9.* Tabiena *excomm. 1. num. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 13. n. 1.* & in Gloſſa *lit. H.* Sotus *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4.* Alterius *lib. 2. diſp. 6. cap. 3. verſ. Quæ confirmatur, in fine.* licèt

oppoſitum

oppositum docuerat *eod.lib.disp.2. cap.1. vers.Alij sentiunt.* Vgolinus *tab.2 cap.13.§.3.* Auila *2.p.cap.6.disp.6. dub.7.in fine.* Cornejo *disp.10.de excommun.§.7.dub.vnic. in princip.* qui pro hac parte citat Suarium *disput.12. sect.2.num.4.* Sed omnino malè: quia in hoc loco nil dicit ad propositum: & oppositum expressè docet *loco* à nobis *cit.* Sayrus *lib.2.cap.6.n.1.* Bonacina *disp.2. q.2.punct.4.§.1.n.3.& punct.7.n.4.*

Vnde ad fundamentum contrariorum, dicendum ex dictis, falsum esse, non irritari per iura electionem prædictam, irritatur enim per *d. cap. venerabilem*, & quidem ipso iure, vt ait Glossa citata.

Qvæstio XX.

An electio excommunicati ad dignitatem Summi Pontificatus sit inualida, ac nulla?

Affirmant apud Sylvestrum, Hostiens. Panormit. & Sum. Rosella vltimo in excommunicatione 10. §.15. existimantes, talem electionem non valere; quia Cardinales eligentes, consentire non possunt in excommunicatum.

Sed probabilius respondeo non esse inualidam, sed ratam. Quia à regula, & doctrina generali, hæc tantum ad dignitatem Pontificiam excipitur electio, quæ exceptione excommunicationis, non redditur irrita. Sic Sylvest. *excommun.9.num.5.vers.Et sexto.* Vbi proposita opposita sententia; nostram his verbis adstruit, & probat: Sed contrarium tenuit ead. Sum. Primo ibi, *in* §.3. quia inquit in hoc casu videntur illi constitutioni renunciare, & derogare, cum Princeps agens contra legem, in dubio videatur dispensare, vt supra *dispensatio*, §.3. & hoc verum. Primo, quia electus non repellitur hic, etiamsi esset simoniacus, *dist.79.* si quis pecuniam; & tamen aliquando simoniacus est excommunicatus, &c. Sic Sylvest. Et, eo citato, Alterius *lib.2.disp.6.cap.2.vers.Ab hac tamen.* Palao *tom.6.disp.2.punct.13.n.11.*

Qvæstio XXI.

An collatio beneficij, aut alterius dignitatis Ecclesiasticæ, aut sæcularis, facta ei, quem Pontifex scit esse excommunicatum sit valida, & rata?

Respondeo affirmatiuè, quia præsumitur tunc velle Pontificem cum eo dispensare. Sic Couarr. *in cap. Alma mater, 2. part. §.7. num.2. vers.Quarto hæc ipsa.* his verbis: Ex quibus illud minimè negari poterit Romanum Pontificem, ex eo, dispensatione quadam tacita, tollere vitium, quod quis habet, si scienter, illius vitij non ignarus, beneficium illi contulerit. Quod probatur *in l.2.* & *ibi* Glossa *C. de crim. sacrileg. l.quidam consulebant ff.de re ind.* vbi Alexand. post alios. Notant Roman. *in consil.327.* Bartol. & alij *in l.Barbarius, col.5 ff.de offic.Prætor.* Panorm. *in cap.Innotuit, col.4. & in cap.Cùm in cunctis, §.Inferiora, col.3. de elect. & in cap.2.col.2.de Schismat.* Felin. *in cap.Præterea, num.9.de testib.cogend.* & Ioann. Staphilæus *in d.fol.83*, Hucusque Couarr. Bonacina *disp.2.quæst.2.punct.4.§.1.num.3.vers. Prima est.* Cornejo *disp.10. cit.§.7. dub.vnico, versu Excipitur tamen.* Vbi malè citat Couarruiam *in d. cap. Alma, 1.part.§.1.num.1.* quia ibi, nec verbum ad rem dicit. Henriquez *lib.13. cap.13. num.3.* his verbis: Si Papa beneficium conferat ei, quem nouit excommunicatum, aut irregularem, censetur ipso facto dispensare, quia non eget causæ cognitione, cum sit supra ius commune. Sic ille. Et penes illum, *lit.A.* vltra citatos à Couarruuia, Gomez, Nauarr. Mandos. Sarmiento, Dueñas, Sylvest. & alij. Alterius *lib.2.disp.6.cap.2.fine.* & communis.

Qvæstio XXII.

An saltem, si non per electionem, aut collationem, sed ex testamento, aut ab intestato, aut titulo emptionis, acquirat excommunicatus dignitatem aliquam laicalem, aut officium, cui adnexa est iurisdictio, possit validè, & licitè eam retinere?

Respondeo posse illam licitè retinere, non obstante excommunicatione, qua ligatus est. Quia iura non irritant acquisitionem dominij temporalis per prædictos modos assignatos: ergo consequenter nec irritant iurisdictionem illi adnexam. Quamuis excommunicatione durante, non possit actus iurisdictionis exercere. Sic Bonacina, & Cornejo *loc. cit.* Vgolinus *tab.2.cap.13.§.3.n.2.* Sayrus *lib. cap.5.n.37.* Suarez *disp.16.sect.2.num.6.* Palao *disp.2.punct.10.n.12.* & alij.

Qvæstio XXIII.

An impetratio literarum ab Excommunicato obtenta, ad beneficia vacatura, sit ipso iure nulla?

Respondeo tanquam certum. Esse ipso iure nullam. Quia impetratio literarum ad lites ab excommunicato obtenta, est ipso iure nulla, vt habetur *in cap. Ab excommunicato, de rescript. & cap.1. eod.tit.in 6.* ergo multò minùs valebit impetratio literarum ad beneficia ab excommunicato obtenta. Hanc illationem probat Couarr. *ex cap. Ad audientiam, de rescript.* & ex *cap. Quamuis, de præbend. in 6.* Et certè nulla potest reddi ratio (ait Alterius) cur Gregor. IX. maluerit declarare impetrationem literarum ab excommunicato obtentam, esse irritam, si tractetur de litibus, & controuersiis, non autem si agatur de beneficiis, vel in quocumque alio rerum genere. Bic Couarruuias *in cap. Alma mater, 1. part. §.7. num.2. vers.Vndecimo non tantum.* vbi citat Cardinalem *in Clement.1.§.1.quæst.3. de relig.domib.* Et addit hanc responsionem procedere, etiam casu quo impetrans ipse inscius sit excommunicationis, quod expressim notat Abbas *in cap.penult. de Cler. excomm. ministran.* cum communi Doctorum. Quamuis Glossa *in d. cap. penult.* Cardin. *in consil.40.* Felinus & alij contra hoc aditum teneant. Et ideo ad effugiendas has Doctorum concertationes, iam Curia Romana, quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dantur literæ ad beneficia, dat itidem absolutio impetranti, vt ei, cui confertur beneficium, à quacunque excommunicatione, ad eum tantum effectum. Sic etiam tenent Alterius *lib.2.disp.6.cap.3.vers.Ex dictis etiam.* Sayrus *lib.2. cap.5.num.13.* Cornejo *disp.10. cit.§.7. dub.vnic. quæs.3.* Suarez *disp.13.sect.1.num.12.* Filliucius *tract.12.cap.5. quæs.3. dicto 2. n.122.* Vasquez *cap.6.de excomm.n.5.vers.Septimò videtur.* Luysius *lib.2. disp.16.dub.1.vers.Item docet.* Auila *part.2. cap.6. disp.5. dub.2.concl.4.*

Qvæstio XXIV.

An Commenda, seu commendatio beneficij, parochialis, seu Ecclesiæ, facta Excommunicato, sit etiam inualida?

Respondeo esse inualidam omnino. Patet, quia commendare alicui beneficium parochiale est, vt illius regimen, & curam suscipiat, & in eo functiones exerceat

exerceat Ecclesiasticas: at sic est, quod ad has actiones exercendas est excommunicatus inhabilis, & incapax, vt supra est habitum: ergo nulla erit Commendatio beneficij parochiali, seu Ecclesiæ ei facta. *Confirmatur.* Nam collatio Ecclesiæ facta excommunicato est nulla: ergo etiam erit talis, Commendatio. Sic Rebuff. *in cap. Postulastis, de Cleric. excommunic. ministr. num.* 213. Suarez *sect.* 1. *cit. num.* 14. Alterius *cap.* 3. *cit. in fine.* Filliucius *num.* 122. *cit.* Cornejo *loc. cit. quæs.* 2. *vers. Et denique.*

QVÆSTIO XXV.

An permutatio beneficiorum facta per Excommunicatum, sit etiam irrita, ac nulla?

REspondeo esse omnino irritam, ac inualidam. Quia si vterque est excommunicatus, nulla est collatio, cum vterque sit incapax beneficij, quod de nouo confertur: si verò alter tantum est excommunicatus, etiam est nulla, quia ipse saltem, est incapax recipere alterius beneficium, vnde non fit permutatio. Sic omnino Vasquez *cap.* 6. *de excomm. num.* 4. *vers. Secundò notandum.* Luysius *loc. cit. vers. Addendum est.* Couarr. *cap. Alma mater,* 1. *part.* §. 7. *num.* 2. *vers. Quintò hinc constat.* Cardin. & Cosmus, penes ipsum. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 14. Sanchez *lib.* 2. *oper. moral. cap.* 28. *num.* 33. Filliucius *num.* 122. *cit.* Auila 2. *part. cap.* 6. *dub.* 2. *concluf.* 1. *vers. Secundò.* ita dicens: Secundò, nota, quod concluſio etiam habet verum in permutatione beneficij. Ita Couarr. Probatur: nam in tali permutatione interuenit mutua collatio beneficij. Ita ille. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 4. §. 1. *n.* 6. Suarez *disp.* 13. *sect.* 1. *n.* 11. Azor 2. *p. lib.* 6 *cap.* 7. *q.* 8. Palao *disp.* 2. *punct.* 10. *n.* 2. & alij.

QVÆSTIO XXVI.

An Excommunicatus sit priuatus fructibus suorum beneficiorum, quorum collationem accepit, tempore excommunicationis?

REspondeo tanquam certum. Esse priuatum. Ratio est, quia collatio prædicta beneficiorum, est nulla, ac irrita, & consequentur prouisus illa beneficia retinere non potest, vt habitum est supra *quæst.* 3. ergo nec poterit suos fructus facere, ac retinere. Nisi alias cum ipso dispensatum fuerit: quia tunc quantum ad fructus perceptos, potest idem beneficiarius, obtenta reualidatione tituli, obtinere: nam fructus reseruantur successori. Quod si dispensationem obtinere non possit, & dimittat beneficium; tunc si per se ipsum, aut vicarium exhibuit seruitium beneficio annexum, licitè poterit eam partem fructuum sibi retinere, quæ ad honestam sustentationem, iuxta prædictum seruitium debebatur. Sic Alterius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 6. *cap.* 8. *in principio,* & ante illum Henriquez *lib.* 13. *cap.* 14. *n.* 3. *in fine.* Palao *disp.* 2. *punct.* 11. *in princip.* & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XXVII.

An Excommunicatus quandiu in excommunicatione perseuerat, etiam sit priuatus fructibus illorum beneficiorum, quæ legitimè ante excommunicationem possidebat?

REspondeo tanquam certum: Etiam fructibus horum beneficiorum priuatum esse: nec posse percipere fructus dictorum beneficiorum, quandiu in excommunicatione perseuerat. *Primò,* quia sic colligitur ex *cap. Pastoralis,* §. *Verum, de appellat.* vbi Innoc. III. loquendo de excommunicato, hæc ait: *Illi prouentus Ecclesiastici meritò subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur.*

Secundò, quia beneficium datur propter officium, & fructus beneficij assignantur, vt beneficiarius liberè, & expeditè possit exercere debitum officium, *cap. Cum secundùm, de præbend.* at sic est, quod excommunicatus remanet suspensus ab officio, & consequenter ad exercendas Ecclesiasticas functiones, est interdictus: ergo meritò remanet priuatus fructibus beneficij. In hac responsione ita absolutè prolata conueniunt omnes. Abbas *in d. cap. Pastoralis, num.* 28. & *ibi* Decius *num.* 5. Archidiac. *in cap. Ad hæc, dist.* 32. Caiet. *verb. excommunicatio in fine, vers. Vbi scito.* Syluest. *Clericus* 4. §. 25. *& excommunicatio* 3. §. 1. Nauarrus *cap.* 25. *n.* 124. *& cap.* 27. *n.* 21. Couarr. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8. *vers. Duodecimò hinc,* & apud eundem Glossa communiter recepta *in d. cap. Pastoralis.* Glossa *in l. inter quos* §. *damn. ff. de damno infect.* & Regia *l.* 31. *tit.* 9. *part.* 1. Turrecrem. *cap. Contumacia* 30. *dist. num.* 2. & alij Canonistæ. Et ex Theologis Palud. *dist.* 18. *quæst.* 4. Gabriel. *q.* 2. *art.* 3. Adrianus *de Claui, quæst.* 3. Suarez *disp.* 13. *sect.* 2. *num.* 2. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 8. *in princip.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 4. Victoria *tit. de excommun.* §. 16. aliàs 345. & Polanco *in director. Confessor.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 2. Gutierrez *can. qq. cap.* 7. *num.* 92. Auila 2. *part. c.* 6. *disp.* 6. *dub.* 1. Bauny *disp.* 7. *de excommun. quæst.* 19. *dub.* 7. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 9. *à num.* 81. Layman 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num* 9. & alij *infra* citandi, inter quos omnes, solùm est controuersia, & certè grauissima, an videlicet, ad incurrendam excommunicatus hanc priuationem fructuum, sit necessaria iudicis sententia, an non. Pro qua difficultate dissoluenda sit.

QVÆSTIO XXVIII.

An Excommunicatus tam toleratus, quàm non toleratus, sit, propter excommunicationem priuatus, ipso iure, & facto, fructibus beneficiorum, non expectata iudicis sententia?

NEgant quamplures Doctores, docentes, quod beneficiarius excommunicatus, nullo modo sit ipso iure priuatus fructibus sui beneficij, nec teneatur consequenter eos à se sponte, & ante sententiam declaratoriam iudicis, abdicare, dummodo exequatur onera, & officia beneficij.

Ducuntur, quia nullibi reperitur iure cautum, excommunicatum ipso facto priuatum esse fructibus beneficij: ergo licitè poterit illos retinere, antequam sequatur sententia. Antecedens probatur. Nam si hoc esset iure cautum, maximè esset *in Canone Pastoralis, quæst. antecedenti citato*; at non cauetur in hoc; nam verba illa, *Prouentus Ecclesiastici subtrahuntur*, intelligi possunt, de subtractione facienda per sententiam iudicis, vt ait *ibi* Glossa *in verb. subtrahuntur,* ergo, &c. Ita sentiunt apud Sanchez, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 3. *& cap.* 32. *num.* 3. *in comment. lit. X.* Nauarra *lib.* 2. *de restitut. cap.* 2. *p.* 2. *diff.* 5. *n.* 243. quos citat & sequitur Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 51. (non 5. vt inuenies apud Machado) *num.* 12. *vers. Tandem probatur.* Ægidius *disp.* 14. *dub.* 9. *num.* 81. Vasquez *de beneficijs, cap.* 4. §. 3. *dub.* 4. *num.* 229. Auila *part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 6. *dub.* 1. *concl.* 2. Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. §. 2. *num.* 2. Hurtad. *disp.* 6. *de excommun. diff.* 1. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 2. *de excommunicatione, dub.* 11 *n.* 68. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 54. *& part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 104. Candidus *disquis.* 18. *de benefic. art* 15. *dubit.* 2. *dicto* 3. Palao *disp.* 2. *punct.* 11. *num.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Et ante hos, meus Nauarrus *lib.* 5. *consil. de sent. excommun. consil.* 50.

consil. 50. *n.* 2. Et licèt hæc sententia sit satis probabilis, & in conscientia tuta:

Probabilius tamen respondeo, Beneficiarium priuatum esse ex vi iuris, fructibus beneficij correspondentibus durationi excommunicationis, eo ipso, quod excommunicationem incurrat, quamuis per sententiam Iudicis ad amissionem illorum non fuerit condemnatus.

Primò. Quia sic habetur *in d.c. Pastoralis.* §. *Verum.* vbi, ex communi interpretatione Doctorum Canonistarum, quæ in huiusmodi rebus magnam habet authoritatem, non est sermo de fructuum priuatione per Iudicem facienda; sed ipso facto inducta per excommunicationem. ergo.

Secundò. Quia huiusmodi fructuum priuatio est immediatus effectus excommunicationis: ergo ad incurrendam hanc pœnam, nullo modo est necessaria sententia Iudicis. Probatur consequentia. Tum, quia aliàs non esset effectus immediatus excommunicationis, sed sententiæ. Tum etiam quia ita Excommunicato sunt sui beneficij fructus subtracti, sicut denegatur Ecclesiæ communio: at hæc illi, iure ipso, ac facto negatur, ante sententiam declaratoriam Iudicis: ergo & fructus. *Confirmatur.* Quia, vt dicitur *in d.* §. *Verum.* excommunicatio trahit secum executionem, & ideo vt vim suam in reum exerat, non requirit sententiam declaratoriam Iudicis: ergo ante illius sententiam, priuat Beneficiarium fructibus sui beneficij. Sic & latè Abbas *in d.* §. *Verum.* vbi *n.* 17. miratur Glossam contrarium sensisse. Innoc. *in c.* 1. *de Iudic.* Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 8. *vers. Duodecimo hinc etiam.* Vgol. *tab.* 2. *c.* 12. Moneta *de distributionibus par.* 2. *q.* 15 *n.* 22. Sayrus *lib.* 2. *c.* 5. *n.* 14. Suarez *disp.* 13. *sect.* 2 *à n.* 4. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c* 8. *per totum.* Garcias *de benef. part.* 7. *c.* 13. *n.* 90. Toletus *lib.* 1. *c.* 13. *n.* 14. & penes ipsum, Glossa *in cap. Studeat. in fine. dist.* 50. Hostiens. *in Sum. rubr. de sent. excom. n.* 11. *vers. Item.* Put. *decis.* 280. *lib.* 1. Palud. *dist.* 18. *q.* 4. Sylu. *Clericus*, 4. *q.* 25. Ioan. de Ligna *in c. Quia diuersitatem. de conces. Prabend.* Decius *in c. Pastoralis.* §. *Verum, col.* 3. Armilla *vers. excom. n.* 9. & Sum. Confess. *lib.* 3. *tit.* 53. *q* 81. *vers. Effectus.* Tenent item Mercerus *in* 3. *part. q.* 21. *dub.* 8. *n* 6. Filliuc. *tr.* 11. *cap.* 5. *q.* 6. *n.* 119. *dicto* 1. Bauny *disp.* 7. *de excomm. disput.* 19. *dub.* 7. *dicto* 2. Corneio *disp.* 10. *de excom.* §. 6. *dub. vnic. q.* 1. Villal. *tr.* 17 *diff.* 10 *n.* 1. Basæus *verb. excom.* 3. *num.* 18. Qui & citat Manuelem Sà *verb. Beneficium. num.* 48. & Henricum Henriquez (quem etiam citat Bonac.) *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 4. Et certè vterque benè pro hac parte citatur. Nam licèt Sa *verb. cit. num. mihi.* 48. nil ad propositum afferat, *num. verò* 50. hæc dicit: Excommunicatus, vel suspensus à beneficio, interim dum quærit absolui, potest fructibus vti sibi, & suis necessariis. Sic Sa, vnde quamuis non exprimat hanc partem, innuit tamen, quod idem facit Henriquez, limitando, vt tantum sit hoc verum, in casu quo excommunicatus est negligens in procuranda absolutione excommunicationis. Verum est quod Sà *verb. suspensio. n.* 7. oppositum clarè teneat, vt videbimus *infra tr.* 4. *de suspens. disp.* 5. *q.* 27. Sic deinde Reginald. *tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 36. & etiam Nauar. *in Summ. cap.* 25. *n.* 123. *vers. Nota quintò, adiuncto num.* 121. *vers. Decimo tertio peccat.* quamuis *num.* 224. *vers. Decimo quinto peccat.* solum velit habere id verum loquendo de excommunicato per quem stat, quominus absoluatur, non de aliis excommunicatis pœnitentibus, nec per quæ stat, quominus absoluantur, de quibus forsan loquutus fuit in suis Consiliis *loc. cit.* vt sic se tantum Doctorem contradicere negemus. Horum Authorum oppositas sententias refert Machado *lib.* 1. *parte* 3. *docum.* 10. *in fine*, ipse verò, vel vtrique, vel nulli adhæret.

Quæstio XXIX.

An etiam ex vi iuris, priuetur, ipso facto, fructibus sui beneficij, excommunicatus, quem pœnitet, & non stat per ipsum, vt absoluatur?

NEgant, & à fortiori, omnes authores nuper pro prima sententia adducti. Et ex adductis pro nostra, Nauarrus *loc. cit.* & Henriquez etiam, his verbis: Si excommunicatus pœniteat, nec per eum stat quominus absoluatur, ex pia Ecclesiæ voluntate fructus facit suos in conscientia: sicut & fruitur iis suffragiis Ecclesiæ, quæ pro eo specialiter offeruntur. Quia reus priuatur fructibus, non solùm quia deest modus supra dictus, sed simul in pœnam contumaciæ; cessante verò causa contumaciæ cessat, in foro conscientiæ, hic effectus pœnalis, & gaudet fructibus: quia præstat officium per se, vel per alium expeditum, & recitat horas, & habet titulum cum possessione, & est operarius dignus mercede sua. At in foro exteriori per sententiam saltem criminis declaratoriam, priuabitur fructibus, quia præsumitur contumax. Hæc Henriquez *cap.* 13. *cit. numero* 4. & penes ipsum *lit. P.* Hostiens. Astens. Sylvest. Cajet. Armilla, & alij. Sayrus etiam *loc. cit. n.* 29. Alterius *c.* 8. *cit. vers. Quamobrem.* Candid. *disquis.* 18. *art.* 15. *dubit.* 2. & alij.

Sed probabilius respondeo: etiam in proposito casu priuari excommunicatum, ipso facto, ex vi iuris fructibus sui beneficij. Quia vt effectus excommunicationis tollatur, non sufficit à contumacia recedere, & absolutionem procurare, nisi Censura re ipsa per absolutionem auferatur: ergo Beneficiarius quandiu vinculo excommunicationis est ligatus, tandiu manebit fructibus sui beneficij priuatus. *Confirmatur.* Quia durante excommunicatione semper est quis inhabilis ad nouum beneficium obtinendum, etiamsi à contumacia recesserit, & absolutionem procurare inceperit: ergo etiam erit inhabilis ad proprij beneficij fructus suos faciendos. Sic Suarez *disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 17. Corneio *disp.* 10. *de excom.* §. 6. *dub. vnico, vers. Sed quid si excommunicatus.* addentes hoc maximè habere verum, quando absolutio à Censura absque noua iniuria differtur: nam si dilatio esset iniuriosa, daretur actio beneficiario, fructus illius temporis recuperandi. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 5. *quæst.* 9. *n.* 136. & 137. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. §. 2.

Quæstio XXX.

An, supposito quod excommunicatus, ipso iure, & ante omnem sententiam, est priuatus fructibus sui beneficij; teneatur in conscientia seipsum spoliare his fructibus, eosque restituere, etiam ante sententiam declaratoriam Iudicis?

NEgatiua sententia sic probari potest. Nam illæ pœnæ, quæ in sui exequutione requirunt actionem rei delinquentis, neminem obligant ad eas exequendas ante sententiam Iudicis, saltem declaratoriam criminis commissi; propter quod hæreticus, non tenetur se spoliare bonis suis, donec per Ecclesiam condemnetur, cap. *Cum secundum leges. de Hær. in* 6. ergo similiter excommunicatus Beneficiarius, non tenebitur ante Iudicis sententiam seipsum spoliare fructibus sui beneficij. Sic docent omnes Doctores qui docent excommunicatum non priuari ipso facto, & ante sententiam Iudicijs fructibus sui beneficij. Legantur citati *q.* 28. pro prima sententia.

Contra verò authores eádem *quæst. cit.* pro secunda sententia absolutè oppositũ sentiunt docentes, quemcumq; excommunicatum, etiam occultum, teneri per se loquẽdo, fructus beneficij non recipere, & receptos ante sententiam Iudicis, restituere. *Ratio est.* Quia ne-

mo potest retinere in conscientia quod suum non est: at sic est quod excommunicatus, ex vi Censuræ, non potest beneficij fructus, suos facere, nec aliquod dominium eorum acquirere: ergo nec potest eos percipere, nec retinere: ergo lege naturali tenebitur statim eos restituere, sicut cæteras res alienas. Sic docent authores statim citandi. Qui.

Ad argumentum factum pro parte negatiua, respondent, & benè negando consequentiam. Quia re vera magnum discrimen est inter hanc pœnam, quam incurrit excommunicatus, & illam, qua quis aliqua lege priuatur suis proprijs bonis. Nam in isto casu de hæretico, & similibus supponitur, reum habuisse verum dominium talium bonorum, & consequenter legitimam eorum possessionem & vsum; & ideo licèt ex rigore legis à tempore delicti priuetur dominio directo talium bonorum, tamen ex benignitate legis, non cogitur seipsum possessione, & vsu talium bonorum priuare donec per sententiam Iudicis de crimine condemnetur. At verò Excommunicatum nunquam habuit dominium eorum fructuum, qui post incursam excommunicationem ex beneficio præuenerint; quia neque ante excommunicationem tale dominium habuit, non enim habuit ante ius in illis, sed ad illos, & hoc ius fuit impeditum per excommunicationem; & ideo post eam contractam, non acquisiuit tale dominium, lege illud impediente: ergo excommunicatus nullo tempore habuit dominium talium fructuum, neque legitimam possessionem, aut vsum eorum, & ideo in conscientia illos restituere tenetur. Sic Suarez *disp.* 13. *sect.* 2. *à n.* 7. Alterius *lib.* 2. *disp.* 6. *c.* 8. *vers. Sed postulabit.* Corneio *disp.* 10. *de excommun.* §. 6. *dub. vnico. q.* 2. Villalob. *tr.* 17. *diff.* 10. *n.* 4. per hæc verba: De lo dicho se infiere, que como el descomulgado no hace los fructos suyos, si de echo los recibe, tiene obligacion de restituirlos, aun antes de la sententia del Iuez. Yesto aunque sea tolerado: porque la Extrauagante *Ad euitanda*, en nada reliera al descomulgado, como en ella se ve. Sic ille. & communiter alij DD. pro nostra sentẽtia nuper *q.* 28. relati.

Sed ego clariùs cum distinctione respondeo, quod, attento rigore iuris, & vi præcisè Censuræ excommunicationis, dicendum sit, cum authoribus huius secundæ sententiæ, excommunicatum non facere in conscientia fructus beneficij, ideóque absque alia sententia teneri illos restituere; vel curare eorum condonationem à sacra Pœnitentiaria, exposita aliqua causa, vt pauperratis, ignorantiæ, &c. Attamen attenta consuetudine, vbi legitimè est introducta asserendum est, non teneri in conscientia Excommunicatum spoliare se bonis beneficij tempore excommunicationis acquisiti, ante sententiam Iudicis; ac consequenter posse ante illam talibus fructibus gaudere, dummodo per se, vel per alium expeditum præstet officium beneficij, recitet horas, &c.

Primam partem huius nostræ responsionis probat satis efficaciter ratio facta pro secunda sententia. *Secundam* verò. Quia vsus & consuetudo in hac parte iuri communi derogare quit, vt fatetur Filliuc. *tr.* 12. *cap.* 5. *q.* 6. *vers. Hinc infertur.* Vbi, postquam proposuit & docuit primam partem nostræ responsionis, hæc addit: Id tamen intelligendum est, nisi consuetudo alicubi contrarium induxisset, quod scilicet, excommunicati fructus non amittant, ex Rebuff. Vgol. & aliis relatis à Garcia *de Benef. part.* 7. *c.* 13. *num.* 128. Et eam esse in Hispania idem testatur *n. sequent.* Ideoque stante probabili sententia Petri Nauar. Armillæ & Sanchez, ex eodem, *ibidem num.* 91. quod excommunicatus non priuetur fructibus, nisi id sententia exprimatur; Confessarij possunt relinquere pœnitentes in bona fide, nec eos obligare ad restitutionem, nisi aliter ex circunstantiis, vel viridi obseruantia iuris communis, iudicarent agendum esse. Sic Filliuc. Et clariùs Gaspar. Hurtad. *disp.* 6. *de excommun. diff.* 1. *in fine*, ita dicens: Addimus, quod quamuis de rigore Iuris, excommunicatus eo ipso, absque noua sententia Iudicis, esset priuatus fructibus sui beneficij; consuetudine tamen non priuatur, quia dicto iuri, quamuis esset, fuisset dicta consuetudine derogatum. Hæc Hurtadus. Et ex illo Diana *parte* 4. *tr.* 4. *resolut.* 54. & *part.* 5. *tr.* 9. *resol.* 104. dicens, ita etiam sentire Mercerum *in* 3. *p. q.* 21. *dub.* 8. *n.* 6. Qui licèt suam & nostram opinionem putet esse veram ex dispositione Iuris, addit tamen, quod quia non soleat excommunicatus priuari fructibus beneficij sui, potest se conformare huic consuetudini; quia cum ius illud sit positiuum, potest derogari per contrariam consuetudinem. Sic iuxta Dianam, Mercerus. Et ante hos omnes Rebuff. & alij, vt refert Suarius *disp.* 13. *sect.* 2. *num.* 21. *in fine.* per hæc verba: Sunt verò, qui dicant, quamuis hæc de rigore Iuris vera sint, ex recepta tamen consuetudine, non solere excommunicatum priuari fructibus beneficij, vt videre est apud Rebuff. *in repetit. c. Postulastis. n.* 84. *de Cler. excom. ministr.* Et quidem cum hoc ius positiuum sit, non est dubium, quin potuerit per contrariam consuetudinem derogari. Mihi tamen non constat, talem consuetudinem vniuersalem esse: vbi tamen de illa constiterit, poterit quis cum ea conformari: alioqui quæ diximus de iure obseruanda sunt. Huc vsque Suarez.

Qvæstio XXXI.

An stando etiam in rigore Iuris, quando excommunicatus est pauper, non habens aliàs vnde viuat, possit retinere ex fructibus sui beneficij, quidquid fuerit necessarium, ad sustentationẽ sui, & suorũ, etsi sit negligens in procurãda absolutione?

Affirmat Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 6. *dub.* 1. (non 5. vt leges apud Dianam, & Corneio) *concl.* 3. Quia iste excommunicatus, non est (inquit) peioris conditionis, quam alij pauperes: sed fructus restituendos, potest dare pauperibus: ergo etiam sibi. Hanc conclusionem limitat Nauar. *cap.* 25. *n.* 124. dummodo non fuerit negligens in procuranda absolutione. Sed alij tenent conclusionem absolutè, vt iacet; & meritò quia hæc retẽtio fructuum est per modum eleemosynę; ad quam non requiritur diligentia in procuranda absolutione. Huc vsque Auila. Et ante ipsum Henr. *lib.* 14. *c.* 13. *n.* 4. his verbis: Illos verò fructus sui sustentationi necessarios retinere potest, etiam qui fuit in mora. Sic ille. Et penes ipsum, *lit. S.* Panor. Glos. Sylu. Astens. & Armilla.

Sed probabilius longè respondeo: nullo modo posse ipsum excommunicatum, qui est negligens in procuranda absolutione, aliquid de fructibus sui beneficij sibi vsurpare, etiam vt subueniat sui, & suorum indigentiæ & egestati. Ratio est. Quia excommunicatus est priuatus ab Ecclesia dominio fructuum sui beneficij, & ideo spectant ad Ecclesiam: ergo cum huiusmodi fructus non sint bona sua, sed Ecclesiæ, non poterit contra eius voluntatem ea sibi vsurpare, quouis prætextu necessitatis non extremæ, quæ hic esse non potest, cum excommunicatus iste, possit semper, si velit ab illo statu contumaciæ resipiscere, & ab excommunicatione immunis effici, & sic fructus percipere; vel etiam alio modo sibi victum procurare.

Ad fundamentum Auilæ respondeo, quod hic non agimus de restituendo, sed de non vsurpando alienum, quod valdè diuersum est, & magis vrgens, ac necessarium: præsertim cum necessitas, in qua iste excommunicatus existit, sit necessitas omnino voluntaria, & ita ratione suæ cõtumacię peioris cõditionis, quàm cęteri pauperes. Sic Gl. *in d.* §. *Verũ.* vbi Abb. *n.* 16. ex Ioa. And.

Decius

Decius ibidem, *n.*9. Felin. *in cap. Apostolicæ. n.* 12. *de except.* Sylvest. *excommun.* 3. §. 1. *vers. Nono, beneficium. & Clericus,* 4. §. 17. *Vigesimo quinto quæritur.* Nauarr. *c.* 25. *n.*124. Couar. *lib.*3. *variar. cap.* 13. *n.*8. *vers. Duodecimo hinc.* vbi ait hanc sententiam frequentissimo omnium consensu esse receptam. Suarez *disp.*13. *sect.* 2. *n.*13. Alterius *lib.*2. *disp.*6. *cap.*9. *dub.*1. Filliuc. *tr.* 12. *cap.*5. *q.*9. *n.* 136. Corneio *disp.*10. *de excommunic.*§.6. *dub.vnico, vers. Et si rogas.* Diana (ni fallor) ex illo *part.* 5. *tract.*9. *resol.*104. *in fine.* Villalob. *tract.*17 *diff.*9. *n.*4. *sic dicens:* Tambien se infiere, que aunque tenga necesidad el descomulgado de los frutos para su sustento natural, ò para la decencia de su estado, no se puede sustentar con ellos: porque voluntariamente se dexo el caer en tan mal estado, y assi no ay raçon para que la Iglesia le alimente. Ita ille.

Qvæstio XXXII.

An saltem, casu, quo excommunicatus non sit in mora petendi absolutionem à Censura, sed potiùs illam petit; possit ipsemet excommunicatus propria authoritate, ex fructibus beneficij suæ inopiæ occurrere, si aliũde non potest se alere?

Respondeo: Tunc posse, etiam propria sua authoritate sibi, & suis pro suo statu de fructibus sui beneficij succurrere, dummodo per ipsum non steterit quominus absolutionem habuerit, & alia alimenta non habeat, aut ea comparare sibi aliter possit. Sic ex Nauar. *cap.* 25. *n.* 124. & Sylvestro *excommunicatio* 3. *num.*1. *vers. Nono. & vers. Clericus,* 4. *n.*17. *quæst.*25. docent Suarez *disp.* 13. *sect.*2. *n.* 16. *&* 17. Alterius & Filliuc. *loc. cit.* Et Villalob. *loc. cit.* qui verbis ipsiusmet, numper adductus, hæc addit sequentia verba: Mas ha de se limitar con Suarez, que no se entienda quando el Clerigo que esta puesto en esta necessidad, dexo y ala contumacia, que en tal caso podra por su propria autoridad sustentarse de los frutos del beneficio, quando la descomunion es oculta, y aun tambien quando es publica, y no puede de otra manera alimentarse, como se colige del derecho (*per argum. à simili, cap. Qui diuersitatem. de Conces. Prabendæ. & cap. Studeat, dist.* 50.) porque no sea fuerza mendigar. Y aun podria el Iuez aplicarle algo para la sustentacion en este caso, y debe hazerlo, mas no, si no se ha apartado de la contumacia. Sic Villalobos. Corneio etiam *loc. cit. vers. Sed quid. & vers. Si autem inquiras.*

Qvæstio XXXIII.

An teneatur Superior Excommunicatum contumacem, de fructibus beneficij eius sustentare, si excommunicatus inopia, & egestate laboret?

Respondeo: Minimè teneri: imò nec debere regulariter loquendo. Quia Prælatus non tenetur alere ipsum excommunicatum bonis Ecclesiæ, quibus iustè priuatus est ob suam contumaciam. Nam ipsa actualis contumacia, & mora petendi absolutionem, meretur hanc pœnam, vt Ecclesia non debeat de bonis suis alere excommunicatum, etiamsi indigeat, & mendicare cogatur, & quidquid dedecoris inde prouenire potest, in personam potiùs excommunicati, quàm in ordinem redundat, & totum id permittitur, propter maius Ecclesiæ bonum, quod est contumaciæ reiectio: & quia sua culpa caret, necessarijs sibi ad sustentationem. Sic Couar. Glossa, Abbas, & Decius *sup. q.*31. *citati.* Suarez *disp.* 13. *sect.*2. *n.*14. dicens, id esse certum. Alterius omnino ex illo non citato, *lib.*2. *disp.*6. *c.*9. *vers. Primo dicendum est.* Corneio *disp.*10. *de excom.*

§.6. *dub. vnico. vers. Si autem inquiras.* Filliuc. *tr.*12. *c.*5. *q.*6. *n.* 136. licèt addat, quod in tali casu possit superior, si velit, aliquam partem dictorum fructuum applicare dicto excommunicato, tanquam pauperi, quod idem docet Suarez *loc. cit.* & benè, quidquid renuat Alterius, docens, id non posse facere Iudicem, aut superiorem sine peccato mortali.

Qvæstio XXXIV.

An si Excommunicatus, ignorans inuincibiliter suam excommunicationem, fructus percipiat, teneatur postea certior suæ excommunicationis factus, fructus perceptos restituere?

Negatiuam sententiam fortè tenebunt, qui tenent collationem beneficij factam excommunicato inuincibiliter suam excommunicationem ignoranti, esse ratam, ac validam, ac consequenter per eam acquirere excommunicatum præfatum, ius percipiendi, & retinendi beneficij fructus. Sunt autẽ citati *sup. q.* 5.

Sed omnino ex dictis ibi, oppositum respondeo dicendo; Teneri postea fructus perceptos restituere: Quia ignorantia excommunicationis non contulit dominium, nec ius retinendi fructus, cum, vt ibidem diximus, non impediat effectum excommunicationis legitimè incursæ: ergo postquam excommunicatus cognouit se in excommunicatione existente, beneficij fructus percepisse, tenebitur illos restituere: exceptis tamen his casibus.

Primus est, si excommunicatus bona fide accepit huiusmodi fructus, & eadem bona fide eos consumpsit, itaut propterea non sit factus ditior: quia tunc non tenebitur restituere, vt patet, quia nec ratione iniustæ acceptionis, cum fuerit facta bona fide; nec ratione rei acceptæ, cum illa iam non existat, neque in se, neque in alia loco sui: & alioqui sine culpa sui, vel iniuria alterius consumpta fuit: ergo.

Secundus casus est, si excommunicatus eadem bona fide Ecclesiæ seruiuit; nam tunc potest fructus beneficij retinere; nisi fortè essent pinguissimi; nam tunc solùm posset retinere eos, qui sibi, & suæ familiæ essent necessarij ad decentem sustentationem sui status, attenta seruitij ratione. Sic debent docere omnes DD. *supra qu. 5. relati.* Et in specie id docent Suarez *sect.*2. *cit. n.*10. *&* 11. Corneio *loc. cit. q.*3.

Qvæstio XXXV.

An Excommunicatus sit priuatus omnibus fructibus, qui nomine Ecclesiasticorum prouentuum, comprehenduntur?

Respondeo affirmatiuè. Quia id constat *ex cap. Pastoralis. §. Verum, de appellat.* vbi sic dicit Pontifex: *Nos itaque respondemus, quod cum executionem excommunicatio secum trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipsum excommunicatum denunciare potes, vt ab alijs euitetur. Et illi prouentus Ecclesiastici meritò subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur.* Sic Innocent. III. Et cum eo omnes Doctores, tam Canonistæ, quàm Theologi. Qui omnes conueniunt in hoc, quod, sub nomine *prouentuum Ecclesiasticorum*, comprehenduntur omnes fructus, qui sunt adnexi spirituali titulo, aut procedunt ex proprijs bonis Ecclesiæ; vt sunt fructus ipsius beneficij; fructus Præbendæ; fructus oblationum & decimarum; redditus ob Emphyteusim Ecclesiæ, vel ob alium contractum procedẽtes: & denique Ecclesiasticæ pensiones; nam hæc omnia, nomine fructuũ, seu prouentuum ecclesiasticorum, comprehenduntur. Legantur Couarru. *lib.* 3. *variar. capite* 13. *in principio.* Suarez *disp.* 13. *sect.*2. *num.*21. Alterius *lib.*2. *disp.*6. *c.*9. *dub.*2.

Filliuc. *tract.* 12. *c.*5. *q.*6. *dicto* 2. *n.*130. Bonac. *disp.* 2. *q.*2. *punct.*4. §.2. *num.*2. & alij.

Qvæstio XXXVI.

An fructibus patrimonij, in titulum alicui Clerico, assignati, sit priuatus excommunicatus?

Respondeo tanquam certum: Quod non. Quia certum est tale patrimonium, etiam assignatum pro titulo, ad quem est ordinatus, non esse beneficium ecclesiasticum: ergo fructus ab ipso prouenientes, non sunt prouentus ecclesiastici, cum non percipiantur ex rebus Deo dicatis: ergo tales fructus non amittit excommunicatus per excommunicationem, cum solum amittat prouentus ecclesiasticos, vt constat *ex cap Pastoralis.* citato. Sic Suar. Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* Candidus *disquis.* 18. *art.*15. *dubit.*1. *& seqq.*

Qvæstio XXXVII.

An Excommunicatus sit priuatus distributionibus quotidianis, hoc est, illis fructibus, seu prouentibus, qui conferri solent solùm assistentibus Choro?

Respondeo tanquam certum: Etiam esse priuatum distributionibus quotidianis. *Primò*, quia excommunicatus est priuatus ministerio quotidiano in celebrandis diuinis Officiis Choro, seu Ecclesiæ deseruientibus: at sic est quod propter hoc ministerium & assistentiam Choro, sunt illæ distributiones assignatæ: ergo meritò illis priuantur. *Secundò*, Quia huiusmodi distributiones comprehenduntur nomine prouentus ecclesiastici, cum sint extractæ ex fructibus Ecclesiæ, tanquam potior illorum portio. *Tertiò*, Quia sic tenent praxis & consensus omnium Doctorum. Legantur Suarez *disp.*13. *sect.*2. *n.*22. *& disp.*27. *sect.*1. *n.*29. Alterius *lib.*2. *disp.*6. *c.*9. *dubit.* 2. Filliuc. *tract.* 12. *c.*5. *q.*7. *n.*132. Bonac. & Candid. *locis citatis.* Vasquez *de Benef. c.*4. §.3. *n.*231. Palao *tom.*2. *tract.*7. *disp.*3. *punct.*9. §.2. *n.*4. & alij penes ipsos.

Qvæstio XXXVIII.

An fructus beneficij, quibus Excommunicati priuantur, sint expendendi in vtilitatem Ecclesiæ, ad quam beneficium spectat?

Respondeo affirmatiuè. Quia sic colligitur *ex cap. Cum ad hoc, de Cleric. non resid.* & tenent communiter Doctores ibi, *& cap. Pastoralis.* §. *Verum.* Vbi Glossa & Abbas. Suarez *disp.*13. *sect.*2. *n.*24. *&* 25. vbi sub Ecclesiæ vtilitate comprehendi ait, subuentionem pauperum & egenorum. Nauar. *c.*25. *n.*123. Corneio *disp.*10. *de excom.* §. 6. *dub. vnico in fine.* Candidus *art.*15. *citato dubit.*4. Alterius *lib.*2. *disp.*6. *c.*9. *vers. Si verò sit sermo.* Filliuc. *tract.*12. *cap.*5. *q.*7. *dicto* 2. Qui simul enim aliis hanc conclusionem intelligunt, casu, quo diuersa non sit consuetudo, aut institutio Ecclesiæ: nam si ex consuetudine aut institutione fructus ad alios pertineant Clericos; hinc ad hos absque noua alia applicatione transibunt. Si verò ex eadem Ecclesiæ ordinatione statutum sit, vt applicentur fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, eodem modo illi applicandi erunt. In omni tamen euentu, pars fructuum, qui Pensionario adiudicata est, semper manet reseruata ex fructibus beneficii, vt illi soluatur cuius est pensio, quia excommunicatus non est cogendus ad soluendam pensionem ex propriis bonis, cum pensio non sit imposita super personam, sed super beneficium. Legatur Suarez *loc. cit.*

Qvæstio XXXIX.

An etiam distributiones quotidianæ, quas excommunicatus amittit, debeant expendi in vtilitatem Ecclesiæ, aut pauperum; an verò in vtilitatem eorum qui Choro assistunt?

Respondeo quod in applicatione harum distributionum, standum sit etiam ordinationi, & consuetudini Ecclesiæ. Vnde si ex consuetudine, distributiones quotidianæ, quæ absentibus, si præsentes forent, competerent, accrescunt (vt ferè semper contingit) præsentibus Choro; ita quoque eisdem accrescunt portiones eorum, qui propter excommunicationem Choro interesse non possunt, & ita assistentes transibunt absque noua applicatione, vt dictum est. In casu verò quod singuli Ministri Ecclesiæ sint excommunicati, & non possint in Ecclesia ministrare omnes distributiones, quæ illis forent dandæ, ad Ecclesiam ipsam pertinent. Sic Suar. Alterius, Filliuc. Corneio, Candid. & communis.

Qvæstio XL.

An iniustè excommunicatus possit (postquam excommunicatio declarata fuerit iniusta) repetere fructus beneficij, quos amisit, tempore excommunicationis?

Respondeo: Posse tales fructus repetere, postquam per sententiam declaretur excommunicationem iniustam fuisse, etiamsi aliàs valida. Quia cum huiusmodi priuatio sit pœna, & grauis satis, ea affici non debet, qui non deliquit. Et licèt sufficienter deliquerit, vt talis excommunicatio possit esse valida, non tamen vt fructibus priuetur, cùm iniustè illa puniatur. Quod intelligendum est, dummodo in mora non sit petendi absolutionem; quia aliàs sua culpa in excommunicatione maneret, & sic fructus amissos, tempore moræ, non recuperabit. Sic Glossa *in cap. Super causa.* 2. *q.*5. *verb. Beneficia.* Glossa *in cap. Pastoralis.* §. *Verum. de appellat.* Abbas, Imola *in d. cap. Super causa.* Felinus *in cap. Apostolicæ. de except. num.*13. Nauar. *consil.*11. *n.*6. *&* 7. *de Cler. non resid. & in capite Si quando. remed.*2. *n.*32. *de rescript.* Couar. *lib.* 3. *variar. resol. cap.* 13. *num.*8. *vers. Duodecimo hinc.* Gabr. *in* 4. *dist.* 15. *q.* 8. *art.* 3. Henriquez *lib.*13. *cap.*13. *num.*4. *in fine*, & penes illum *lit V*, Palud. Sylvest. Rayn. Goffr. & alij. Suarez *disp.*13. *sect.* 2. *num.* 19. Alterius *libro* 2. *disp.*6. *cap.*9. *dubitatione* 4. Auila 2. *p. cap.*6. *disp.*6. *dub.*1. *concl.*1. Petr. Nauar. *lib.*2. *de restit. cap.*2. *diff.*4. *n.*238. Filliuc. *tract.*12. *cap.*5. *quæst.*9. *n.*140. Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 4. §.2. *n.*5. Qui & citat Manuelem Sà *verb. Beneficium, n.* 48. & Monetam *de distribut. part.*2. *q.* 15. Sed ex his, Sa non loquitur de iniustè excommunicato; sed de iustè impedito, ait enim sic: Distributiones quotidianæ debentur iustè impedito, modo adsit in eo oppido, & soleat, cum sanus est, Officiis interesse. Sic ille. Corneio *disp.* 10. *de excommun.* §. 6. *dub. vnico. vers. Limitanda.* qui attentè est legendus propter errorem Typographiæ.

Qvæstio XLI.

An similiter possit iniustè excommunicatus repetere distributiones quotidianas, quas tempore excommunicationis amisit?

Affirmant absolutè, & indistinctè Auila, Corneio, & nonnulli alii. Sed præcipuè Petr. Nau. *loc. cit.* dicens, id esse verum, loquendo de omnibus iniustè excommunicatis, etiam de illo, qui ante excommunicationem non consueuerat interesse Officiis diuinis.

diuinis. Quia quamuis aliàs non consueuerat interesse, nihilominus mutata voluntate poterat interesse: & quamuis anteà haberet animum non assistendi, nihilominus poterat animo deposito assistere: ergo.

Negat verò contrà Dominicus *in cap. Contumaces. 50. dist.*

Sed probabilius cum distinctione respondeo. Posse quidem iniustè excommunicatum distributiones quotidianas, quas tempore excommunicationis, amisit, repetere, casu, quo ipse iniustè excommunicatus, esset præsens in loco, vbi beneficium habebat, & item, esset solitus frequentare chorum, & assistere diuinis Officijs: secus aliàs. Ratio est. Quia eadem est ratio de excommunicato, ac est de infirmo, qui vt habetur *in cap. Ad audientiam. de Cler. non resident.* debet percipere omnes fructus beneficij: quia, vt ibi ait Glossa *verb. infirmitas*, hoc ipse satis punitur, nec addenda est afflictio afflicto. Vbi Abbas *n. 5.* & communiter alij Doctores quærunt, an etiam quilibet infirmus debeat lucrari? sed probabilius longè est, quod non quilibet infirmus potest lucrari distributiones quotidianas, sed solùm ille potest illas percipere, qui causa infirmitatis dumtaxat est impeditus à residentia; vt docet Abbas cum communi *in cap. Ad audientiam. de Cler. non resid. num. 5.* ergo qui abest à loco beneficij tempore infirmitatis, vel qui non erat solitus interesse diuinis Officijs, si morbo correptus fuerit, & non valeat assistere Officijs diuinis, non acquirit distributiones, quia infirmitas non fuit causa non residendi: ergo idem est asserendum de excommunicato. Sic Couar. *lib. 13. variar. c. 13. n. 8. vers. Duodecimo hinc.* per hæc verba: Cæterum inique excommunicatus tunc demum quotidianas distributiones exigere poterit; cum tempore ipso excommunicationis præsens fuerit in loco, vbi beneficium habebat, erátque solitus diuinis Officijs ante excommunicationis impedimentum adesse, secundum Felin. *in d. c. Apostolicæ. n. 12.* quamuis Dominicus *in d. cap. Contumaces*, teneat contrarium. Cuius opinio vera est, in eo, qui ante excommunicationem non cõsueuerat diuinis Officijs adesse. Etenim is, nequaquam habebit quotidianas distributiones eius temporis, quo iniquè fuerat excommunicatus. Sic ille. Henriquez etiam *lib. 13. c. 13. n. 4. in fine.* & penes illum in Glossa *lit. Y.* vltra Felinum & Couar. Ioan. Andr. Gemin. Panorm. Nauar. Gabriel. Padilla, Armilla, Sandoual, Syluest. Angel. Rosel. & alij. Quibus addendi sunt, Suar. *disp. 13 sect. 2. n. 20.* Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 9. vers. Quod quidem.* Filliuc. *tract. 12. c. 5. q. 9. n. 133.* Bonac. *disp. 2. q. 1. punct. 4. §. 2. n. 5.*

Qvæstio XLII.

An etiam iustè excommunicatus posßit post absolutionem à Censura, recuperare fructus, quos perdidit, tempore excommunicationis?

Respondeo tanquam certum: Non posse illos fructus recuperare etiam post absolutionem. *Primò.* Quia iustissimè ob excommunicationem est huiusmodi ab Ecclesia ijs fructibus priuatus; & alteri legitimè applicati: etgo non est ratio cur iste ijs fructibus priuandus sit. *Secundò.* Quia alioquin spe restitutionis facilius delinqueretur. *c. 1. dist. 50.* quia facilitas veniæ excitat cupiditatem delinquendi. *c. Est iniusta. 23. q. 4.* Sic omnes. Glossa *in c. Pastoralis. §. Verum. de appellat. verb subtrahuntur.* Abbas *ibid. n. 22.* Rebuff. *in repet. c. Postulastis. n 82. de Cler. excom. ministr.* Felin. *in c. Apostolicæ. n. 13. & in c. Cum inter. n. 18. de except.* Nauar. *Consil. 50. de sent. excomm.* Couar. *lib. 3. variar. c. 13. n. 8. vers. Duodecimo hinc.* Suarez *disp. 13. sect. 2. n. 20.* Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 9. vers. Quarta dubitatio.* Filliuc. *tract. 12. cap. 5. q. 10. n. 139.* & communis.

Qvæstio XLIII.

An saltem prædictus iustè excommunicatus posßit recipere, ac recuperare, post absolutionem, distributiones quotidianas, quæ dantur assistentibus Choro, si per ipsum non stet, ne absoluatur, & ne interstit Choro?

Affirmat Candidus *disquis. 18. art. 15. dub. 3.* ijs verbis. Dico *quartò.* Beneficiarius iustè excommunicatus, qui non assistit diuinis Officijs, qui tamen consueuit adesse Choro, potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus Choro, si per ipsum non stet, quominus absoluatur, & ne interstit diuinis Officijs; quia cum per ipsum non stet, ne absoluatur, videtur legitimè impeditus: at legitimè impeditus, potest distributiones & fructus percipere: ergo, &c. Ita Candidus. Et penes illum, Nauar. *consil. 50. de sent. excom. n. 1.* Sayrus *lib. 2. de Censur. c. 5. n. 29.* & Sà verb. *Beneficium, n. 50.* Quibus addi possunt alij citati *supra q. 29.* pro prima sententia. Sed iuxta ibidem dicta.

Probabilius respondeo: Non posse prædictum iustè excommunicatum distributiones quotidianas recipere, & consequenter illas post absolutionem recuperare; nisi solùm casu, quo iniustè, & per iniuriam denegetur ei excommunicationis absolutio; quia tunc verè daretur ei actio recuperandi distributiones illius temporis; cum iam tunc tanquam iniustè excommunicatus sit habendus. Hæc responsio constat ex ratione facta ad probandam nostram sententiam habitam *sup. q. 29.* Quam cum præsenti docent Suarez *disp. 13. sect. 2. n. 17.* licet sub aliquo dubio; Bonac. etiam *disp. 2. q. 2. punct. 4. §. 2. n. 7. & de Horis Canon. disp. 2. q. 5. punct. 2. §. 2. n. 1.* & penes illum Gonzalez *ad Regul. 8. Glossa 5. §. 9. n. 123.* Palao *tom. 2. tract. 7. disp. 3. punct. 9. §. 2. n. 4. vers. Si verò.*

Qvæstio XLIV.

An iniustè excommunicatus posßit ab Ecclesia repetere fructus beneficiorum, quos tempore excommunicationis amisit iniustæ?

Respondeo tanquam certum: Posse ab Ecclesia tales fructus repetere. Ratio est. Quia huiusmodi fructus pertinent ad Ecclesiam: ergo ab eadem poterit Beneficiarius repetere. Sic Alterius *lib. 2. disp. 6. c. 9. vers. Sed hic quærere* dicens, Quod loquendo de his beneficiorum fructibus nulla sit difficultas; maxima verò loquendo de distributionibus quotidianis, quæ si amittuntur ab excommunicato, accrescunt aliis deseruientibus; de his ergo loquendo sit

Qvæstio XLV.

An etiam, iniustè excommunicatus debeat repetere distributiones, quas amisit, ab ipsis, quibus applicatæ fuerunt?

Negant plures Doctores, docentes non ab ipsis Canonicis, seu aliis Choro assistentibus, quibus adiudicatæ distributiones sunt; sed potiùs ab ipso Prælato, seu Iudice, qui iniustam tulit excommunicationis sententiam, esse petendas & recuperandas. Ratio eorum est. Quia per absentiam excommunicati, fuerunt eius distributiones applicatæ & adiudicatæ aliis assistentibus Choro tanquam stipendium, & merces sui ministerij & officij: ergo acquisitum est illis ius super huiusmodi distributiones: ergo non tenentur illas restituere; ergo nec excommunicatus poterit ab illis distributiones amissas repetere. Sic Suarez (quem nescio ob quã causam, non explicato nomine, refert Alter.) *disp. 13. sect. 2. n. 23. vers. Quæres.* Filliuc. *tr. 12. c. 5. quæs.*

quæst. 7. dicto 2. num. 133. Vgolinus *tab. 2. cap. 12. n. 4.* Sayrus *lib. 2. cap. 5. n. 27.*

Sed probabilius respondeo: Debere repetere distributiones amissas à Clericis, quibus adiudicatæ, & applicatæ fuerunt: non verò à Iudice, qui iniustè sententiam excommunicationis tulit. Quia probabilius est, quod Clerici præfati non acquisierunt ius perfectum, sed imperfectum & reuocabiliter, portionis distributionum excommunicati iniustè: quia illa semper pertinet ad illum, qui iniustè excommunicatus fuit, etiamsi distributa fuerit inter ipsos Clericos Choro assistentes: ergo ab ipsis poterit repeti, ab ipso iniustè excommunicato, post obtentam absolutionem, tanquam iure sibi hypothecata: quia ius accrescendi, quod transfert dominium distributionum, quas lucrarentur absentes, in præsentes, ac actu Choro inseruientes, cessat, quando quis abest absque culpa, & delicto, quod ita accidit in eo, qui iniustè est excommunicatus. Sic & latiùs Alterius *lib. 2. disp. 6. cap. 9. cit.* Palao *tom. 6. disp. 2. puncto 11. n. 9.* Bonac. *disp. 2. de Censur. q. 2. punct. 4. §. 2. n. 6. & de horis Canon. disp. 2. quæst. 5. punct. 2. §. 2. n. 4.* & penes illum, Felin. *cap. Apostolicæ. n. 12. de except.* Moneta *de distrib. q. 5. n. 33. & 44.* Gutierrez *lib. 1. Can. qq. cap. 1. num. 136.* Garzias *de benef. p. 7. cap. 13. n. 120.* & alij. Addit tamen, quod in defectum Clericorum, inter quos diuisa fuit excommunicati portio distributionum, detur actio contra Iudicem iniustè excommunicantem, tam pro portione prædicta, quàm pro interesse damnorum, & expensarum: nam qui causam damni dat, damnum dedisse censetur, & consequenter ad damni restitutionem obligatur, *cap. vlt. de Iniurijs.* Quod additum limitat adhuc, nisi casu, quod Iudex bona fide, & seruato iuris ordine sententiam excommunicationis tulit, quia tunc in foro conscientiæ non tenebitur Iudex ad restitutionem: nec reus posset agere contra illum, nisi aliàs conuictus fuerit odio, vel gratia, aut pecunijs corruptus, scienter sententiam excommunicationis iniustam protulerit. Quod latè probat Alterius *loc. cit. vers. Addamus.*

DISPVTATIO X.

De eodem effectu quarto, videlicet, de incapacitate Excommunicati ad conferenda Beneficia Ecclesiastica.

QVÆSTIO PRIMA.

An Excommunicatus priuatus sit potestate conferendi Beneficia Ecclesiastica?

RESPONDEO tanquam quid certum apud omnes: Esse priuatum, & ita, vt neque licitè, neque validè possit excommunicatus beneficium ecclesiasticum conferre. *Primò.* Quia id expressè constat ex *cap. vnico, de sede vacante, in 6. ex cap. Quia diuersitatem. de conces. Præbend. & ex cap. Tanta, de excessibus Prælator.*

Secundò. Quia conferre beneficia, est actus iurisdictionis, vt cum communi docet Glossa *in cap. Transmissam, de elect. verb. de talibus*, at sic est, quod excommunicatus est priuatus ab Ecclesia potestate iurisdictionis, *vt infra, disp. 11.* dicemus: ergo excommunicati priuati sunt potestate conferendi beneficia. Sic sentiunt omnes Doctores *in cap. de Cler. excom. minist. & cap. Cum delictus. de Consuet.* Legantur Couarr. *in c. Alma mater. part. 1. §. 7. n. 9.* Suarez *disp. 14. sect. 2.* Alterius *lib. 2. disp. 5. cap. 1.* Filliuc. *tr. 12. c. 6. q. 4.* Auila *2. p. c. 6. disp. 5. dub. 1.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 5. n. 6.* Hurt. *disp. 7. de excom. diff. 3.* Corneio *disp. 10. de excom. §. 5. dub. 1. vers. Infero quintò.* Henriquez *lib. 13 c. 7. n. 2.* Palao *tom. 6. de Censur. disp. 2. punct. 13. n. 11.*

QVÆSTIO II.

An Collatio Beneficij facta à quolibet excommunicato, tàm tolerato, quàm non tolerato sit nulla, & inualida?

RESpondeo quod non: sed solùm collatio Beneficij facta ab excommunicato non tolerato, hoc est, nominatim denunciato & publico percussore Clerici. Nam post Extrauagantem *Ad euitanda*, collatio Beneficij facta ab excommunicato tolerato, etiam publico (dummodo non sit nominatim denunciatus, aut notorius percussor Clerici, vt diximus) tenet, & est valida non in fauorem ipsius conferentis, sed eius, cui confertur. Sic Couarr. Henriq. Suarez, Alterius, Filliuc. Auila, Bonac. *loc. cit.* Diana *p. 5. tract. 9. resol. 99. fine*, & communis.

Addit tamen Alterius, quod casu quo collatio beneficij fiat priuata authoritate, & non ratione publici officij, tunc collatio beneficij, etiamsi fiat ab occulto excommunicato, sit nulla, vt docet Abbas *in cap. Veritatis. n. 47. de dolo & contum.* & Innoc. *in cap. Cum dilectus. de consuetud.* & Ioan. Andr. *in cap. 1. de rescript. lib. 6.* Sic etiam Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 7. vers. Quid autem.* & alij penes ipsum.

Sed hoc additum non placet Vasquio, neque eius discipulo Luysio; Quia in hac materia (inquiunt) non habet locum distinctio de potestate publica, & priuata. Quidquid enim sit de veritate distinctionis, tamen in proposito, collatio beneficij, ante denunciationem specialem, valida est, post Concil. Constant. eadem enim est ratio: quia hoc voluit Concilium, non in fauorem excommunicati, sed in fauorem fidelium. Sic Vasquez *de excommun. dub. 5. num. 6.* Luysius *lib. 2. disp. 15. dub. 2. in fine.* & alij: & quidem melius, *vt infra q. 25.*

QVÆSTIO III.

An Excommunicatus toleratus, seu non vitandus, peccet Beneficia conferendo?

RESpondeo dicendum, quod si excommunicatus conferat beneficium sponte, & libera voluntate, verè peccet: si verò id faciat ad petitionem alterius, & in solum eius fauorem, tunc nullo modo peccet, post Extrauag. *Ad euitanda*; sicuti tunc petens non peccat, quia alioqui illud Extrauagantis priuilegium, esset inane, & sine effectu: vel potiùs scandalum, vel occasionem peccandi daret, quod est contra finem illius legis. Sic Suarez *disp. 14. sect. 2. n. 4.* Alterius *lib. 2. disp. 5. cap. 1. vers. Dices secundo.* Palao *disputatione 2. puncto 13. numero 1.*

QVÆSTIO IV.

An, non solum ipse excommunicatus, sed etiam qui eius vicem gerit, sit priuatus iurisdictione ad conferenda Beneficia?

RESpondeo etiam esse tali iurisdictione priuatum. Quia suspensa, aut sublata iurisdictione Principalis, censetur quoque suspensa, seu ablata iurisdictio illius, cuius tota iurisdictio pendet non tantùm in habitu, sed etiam in actu à principali, quia est

vna

vna iurisdictio, vt habetur *in cap. 1. de Offic. Vicarij in 6.* Vnde excommunicato Episcopo Vicarius, qui eius gerit vices, neque licitè, neque validè potest beneficia conferre. Sic Suarez *loc.cit.* Alterius *loc. cit. vers. Tandem postulabis.* Filliuc. *tract.12. cap.6.quæst.4. dicto 2. numero* 149.

Qvæstio V.

An ad quæcunque Beneficia Ecclesiastica conferenda, sit excommunicatus vitandus priuatus iurisdictione?

Respondeo tanquam certum: Ad quæcunq; conferenda esse iurisdictione priuatum. Et ideo ab excommunicato vitando, neque licitè, neque validè conferri possunt dignitas aliqua, Præbenda, Beneficium, siue simplex sit, siue cum cura: quia hæc omnia nomine beneficij ecclesiastici veniunt, vt constat ex supra dictis *disp.9. q.15.& sequent.* & docent Glossa *in Reg. 1. Beneficium. de regul. iur. in 6.* & ibi Francus, & alij Suarez *sect.2. cit. n.3.* Alterius *loc. cit. vers. Secunda dubitatio.* Qui addit in præsentiarum, nomine beneficij, non venire pensionem: quia vera pensio tantum constitui potest à Papa: sed Papa nequit vinculo excommunicationis constringi: ergo.

Qvæstio VI.

An, quando ius conferendi beneficium pertinet ad plures coniunctim, collatio reddatur nulla, si ex conferentibus aliquis sit excommunicatus vitandus?

Respondeo tanquam certum: Reddi nullam. Quare si collatio beneficij conueniat Episcopo & Capitulo, & Canonici sint excommunicati vitandi, nec licitè, nec validè possunt cum Episcopo beneficium conferre, vt habetur, *in cap. vnico. Ne Sede vacante in 6.* Secus si essent excommunicati non vitandi: quia tunc valeret collatio beneficij, quia Capitulum confert ratione publici officij. Sic ex Franc. Innocent. & Ioan. Andrea, docet Alterius *lib.2. disp.5. cap.1. in fine.*

Qvæstio VII.

An etiam Excommunicatus vitandus, sit priuatus iurisdictione eligendi.

Respondeo tanquam certum: Esse etiam priuatum. *Primò*, quia sic colligitur ex *cap. Cum inter. 1. de Electione.* Vbi sermo est de electione facta à suspensis, & cassata dicitur, (non cassanda, vt scribunt Suarez & Filliucius) vnde Glossa *in sum. cap.* Sic ait: Item electio de suspensis, & à suspensis non tenet. & in verb. *Cassata.* sic dicit: Cassata, id est, cassa nunciata: quia suspensi eligere non possunt. Sic Glossa. Nunc ego. Ergo id asserendum est de excommunicatis, vt ait Glossa *in cap. Constitutis. 1. de appellat. verb. excommunicationis.* his verbis. Idem esset si suspensus esset. Nam suspensi & excommunicati, nec eligere, nec eligi possunt. *sup. de consuetud. Cum dilectus. &c.* Sic Glossa.

Secundò, quia electio est actus iurisdictionis; at excommunicatus est priuatus potestate iurisdictionis, quam habet ratione publici Officij: ergo nec licitè, nec validè potest eligere.

Ex quo sequitur, quod electio facta ab vno tantùm, vel à multis, vt à Capitulo, & singulæ personæ sint excommunicati, quod electio sit irrita ac nulla. Sic omnes. Glossæ & Doctores *in citatis Capitulis.* Innoc. & Abbas *in cap. 2. de postulat. Prælatorum.* Couarr. *in cap. Alma mater. 1.p. §.7.n.9.vers. Duodecimus.* Suarez *disp.14. sect.2. n.6.* Alterius *lib.2. disp.5. cap.2. in principio.* Filliuc. *tract. 12. cap.6. q.5. n.150.* Auila *2.p. c.6. disp.5.dub.1.* Ægid. *disp.14.dub.10. n.92.* Palao *punct.13. cit. num. 11.* Henriquez *lib. 13. cap.7. num.2. in Glossa lit. B.* & alij citandi.

Qvæstio VIII.

An si Excommunicatus vitandus, non eligat solus, sed cum alijs non excommunicatis; valida tunc sit electio, casu, quo votum excommunicati necessarium fuerit ad effectum electionis?

Respondeo tanquam certum: Minimè tunc fuisse validam. *Primò*, quia tale votum excommunicati tanquam nullum computandum est, cum alij non excommunicati coëligentes cum excommunicato non habilitent illum ad suffragandum: ergo ex defectu sufficientis numeri suffragiorum ad legitimam electionem faciendam, talis electio erit nulla.

Secundò, quia casus est expressus *in cap. Ad probandum, de re iudic.* vbi sententia lata à duobus iudicibus, quorum vnus erat excommunicatus, declaratur irrita, eo quod facultas pronunciandi, delegata fuit illis non insolidum, sed coniunctim, sicut facultas eligendi conceditur electoribus: ergo casu, quo votum vnius excommunicati adhuc, sit necessarium ad valorem actionis, seu electionis, sufficiens erit ad irritandam illam. Sic omnes. Glossa *in summa dicti cap & verb. cassata.* Nauar. *lib. 1. Concil. tit. de elect. consil.1.* (non 11. vt inuenies apud Auilam) Couarru. *in cap. Alma mater. 1.p. §.7. num.9.* (non 1. vt inuenies apud Henriquez) Suarez *disp. 14. sect. 2. n.9. &* 10. his verbis: Atque hinc fieri videtur: vt si ad valorem electionis, necessarius sit omnium suffragiorum consensus, non possit esse valida, si vel vnus eligentium excommunicatus sit: Patet, quia si vnus dissentiret, electio esset nulla: ergo eadem ratione, si vnius suffragium inualidum est, erit electio nulla. Sic ille. Henriqu. *lib.13. cap.7. n.2. in Glossa, lit. B.* Auila *2.p.cap.6.disp.5.dub.1. concl.3.* Filliuc. *tract.12. cap.6.q.5.n.151.* Bonac. *disp.2. q.2. punct.5. n.6. vers. Ex quo sit.* Ægidius *dub. 10. cit. dicto 2. n.93.* Hurtad. *disp.7.de excomm. diff.3.* Corneio *disp. 10. §. 5. dub. 1. vers. Sed quid si non solus.* Alterius *lib.2. disp.5 cap.2. vers. Tertio dicunt.* Vasquez *de excom. dub.5.* Luysius *lib.2. disp.15.dub.2.* Palao *disp.2.punct.3. num.12.* Qui omnes in hoc conueniunt, quod quando alias non constat fuisse suffragia sufficientia absque suffragio excommunicati, sit censenda electio nulla.

Qvæstio IX.

An etiam sit inualida electio, casu, quo votum excommunicati non fuerit necessarium ad effectum electionis, eo quod ad illam legitimè faciendam, sufficiens esset numerus suffragiorum?

Respondeo tanquam quid certum: tunc non esse inualidam electionem, sed validam; casu, quo excommunicatus ad suffragandum se ingesserit, & ab alijs coëligentibus, ignorantibus illum esse excommunicatum, admissus fuerit (de casu autem quo scienter esset admissus, dicemus *infra*) Ratio est. Quia excommunicatus occultus non est vitandus; quoniam cum nemo cogatur diuinare de occultis. *capite Vt nostrum, vt Eccles. Benef.* vnusquisque debet haberi secundum communem opinionem, vt liber, & non excommunicatus; ergo ex hac parte electio ab eo facta valida erit. Sic colligitur *ex cap. Apostolicæ, de Cler. excomm. ministrante,* & tenet Glossa vlt. *in c. Si quando de elect. in 6.* Vbi huic, quam proponit, quæstioni, an videlicet,

delicet, teneat electio, quando aliquis ex eligentibus excõmunicatus erat? Respondet, quod, *Non, si scienter ei communicauerunt; aliàs sic. de sent. & re ind. Ad probandum.* Sic Glossa. Quam sequuntur Gemin. *num.* 3. Anchar. *num.* 2. & Francus *num.* 3. Alterius *cap.* 2. *cit. vers. Primò quando plures.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. *in Glossa, lit. B.* sic dicens: Non solum si vnus eligat, sed cum aliis electoribus (*Sic lege; non electionibus*) simul eligat, itaut sine ipsius voto non valeret electio, est irrita. Si autem votum eius ab effectu constat, non fuisse necessarium, peccat se ingerens excommunicatus, sed valet electio. Couarru. §. 7. *n.* 1. (*lege* 9.) ita ille. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 1. *concl.* 3. Suarez, Filliuc. Corneio, & alij citati & communis, vt videre est apud Couarru. *loc. cit. num.* 9. *vers. Duodecimus excommunicatus. & vers. Quid autem.* Vasquez & Luysius *loc. cit.* Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 13. *n.* 13.

Qvæstio X.

An etiam sit valida electio, casu dato, quod votum excommunicati non sit necessarium ad effectum electionis, si ipse excommunicatus vitandus scienter fuerit admissus ab alijs veris, & habilibus electoribus?

Affirmat Gasp. Hurt. *disp.* 7. *de excom. diff.* 3. Quia dicta (inquit) admissio, nullo iure inualidat electionem. Sic ille. Qui & citat pro se Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *cit. in annotat.* & Ægidium *disp.* 14. *dub.* 10 Et benè; licet ex illis, clarius doceat hanc partem hic vltimus: Ait namque sic *dub.* 10. *cit. n.* 93. Addunt multi talem electionem esse irritam, si non excommunicati excommunicatos non toleratos sponte admiserint ad electionem: quia *cap. vlt. de Procuratoribus*, dicitur repellendus Procurator, quem constituit communitas vna cum suis rectoribus, quos sciebat esse excommunicatos. Quæ opinio satis probabilis est, ob Doctorum auctoritatem. Illud tamen caput, solùm conuincit talem electionem irritandam, siue posse reijci à confirmatore: nam illo capite tantum dicitur, talem Procuratorem debere repelli: vnde non sequitur eum inualidè admitti, siue eius acta esse inualida si admittatur. Ita Ægidius. Quibus authoribus satis fauere videntur Vasquez & Luysius *loc. cit.* quia eodem modo loquuntur, ac Henriquez, quem pro se citat Hurtadus. Ita etiam sentit Palao *num.* 13. *cit.* & penes ipsum, Layman, Bonac. & Suarez.

Sed probabilius respondeo in dicto casu, minime esse validam electionem, sed inualidam ac irritam. Quia probabilius est, quod ius, in odium excommunicatorum, talem electionem irritam, ipso facto, faciat. Quod satis clarè colligitur *ex cap. Ad probandum. de sent. & re ind. & ex cap. Cum super. de Offic. Deleg.* & expressius *ex cap consulti*, quod est vltimum, *de Procurator.* Vbi Procurator electus & constitutus ab Vniuersitate, in qua Maiores & Iurati, per quos comunitas regebatur, excommunicati erant, repellendus à procuratione dicitur, si communitas sciens eos esse excommunicatos, illos ad talem Procuratorem constituendum admisit. Vbi notandum est, quod hoc statutum non est, in eo speciali negotio, propter specialem rationem, quæ in Procuratore constituendo consideretur, & quæ multo maior non sit in constituendo, vel eligendo Prælato, aut beneficio ecclesiastico, sed statutum est solum ob voluntariam admissionem excommunicatorum ad eligendum: ergo ex iure omnis electio illo modo facta est irrita ipso facto.

Nec obstat, quod textus dicat, quod in dicto casu talis Procurator sit repellendus à procuratione; ex quo solum sequi videtur talem electionem esse irritandam, non verò quod ipso facto sit irrita, vt vult Ægidius. Quia contrà est planum argumentum ex contextu capitis desumptum; Nam ideo (dicit Innocent. III. vel, vt alij volunt Greg. IX.) quod talis Procurator sit repellendus à procuratione, quia videlicet eius electio, ob admissionem voluntariam excommunicatorum fuit irrita, ac nulla, ipso facto: ergo. Sic clarè sentit Glossa in summa dicti capitis, vt constat ex his eius verbis *Nota quod si maior pars scienter admittit indignum, nihil valet quod agitur: sed si ignoranter propter paucos, non vitiat factum maioris partis.* Hæc ibi Glossa, & ibidem *verb. Iurati, hæc: Per hoc videbatur quod procuratio non valebat: quia Maiores & Iurati per quos communitas regebatur, erant excommunicati.* Et paulo *infra. Vnde videtur quod institutio Procuratoris non valeat, & sic ille Procurator debet repelli.* Sic Glossa. Quid clariùs? Ideo hanc sententiam tenent communiter omnes Canonistæ, vt fatetur, princeps inter illos, meus Nauar. *lib.* 1. *Consil. tit. de elect. consil.* 1. vbi quæstioni nostræ, sic respondet: Respondeo quod electio est nulla, eo solo casu, si excommunicatus erat denunciatus, & constabat illis qui simul eligebant, & erat notoria, & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitimè ante excommunicationem, per *cap. fin. de Procurator.* Vbi Innocentius, Cardinalis, Panormit. & communis. Sic ille. Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 17. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 5. *vers. Quinto, electio.* Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 1. *concl.* 3. & penes illum, Couarru. *loco citato.* Corneio *disp.* 10. *de excommun.* §. 5. *dub.* 1. *vers Sed quid quando.* Alterius *lib.* 2. *disp.* 5. *cap.* 2. *vers. Tertio dicunt.*

Qvæstio XI.

An saltem, casu, quo excommunicati admittantur ad electionem ad alijs coëlectoribus scienter, & non eligant vnam personam; sed non excommunicati vnam, aliam verò excommunicati, tunc electio facta à non excommunicatis sit valida?

Affirmabunt à fortiori, omnes authores pro prima sententia nuper adducti.

Sed ego etiam consequenter loquendo respondeo: Nec in dicto casu esse talem electionem validam. Quia non excõmunicati scienter admiserunt excommunicatos ad electionem, & cum eis coëligere intenderunt: ergo ex vi dicti *capitis fin. de Procurator.* talis electio irrita, & inualida est. Sic Innocent. *in cap. Illa, de elect.* Alterius *loc. cit. vers. Postulabis.*

Qvæstio XII.

An etiam, sit electio inualida, quando Electores coguntur admittere excommunicatos vitandos ad simul eligendum?

Affirmabunt, & maiori multò ratione, omnes authores citati *sup. q.* 10. videlicet, Hurtadus, Henriquez, Ægidius, & alij. Quibus fauent Innoc. *in cap. Illa. n.* 5. ex illo Alterius *loc. cit. versu, Verum quid sit.* dicentes talem electionem valere, casu, quo non excommunicati, non consenserint expressè, quod excommunicati vocarentur ad electionem.

Sed clariùs, & distinctiùs respondeo: Valere quidem talem electionem, si veri electores nequirent excommunicatos à dicta electione expellere; nam tunc validè possunt eligere, protestando per hoc nullum ius eligendi intendere excommunicato dare. Et ratio est. Quia non debet quis suum ius negligere vt euitet participationem excommunicati, quem sine sui iuris damno euitare non potest. argum. *cap. Si iure.*

de

de sent. excom. ergo, &c. Sic Corneio *disp.* 10. *de excom. §. 5. dub.* 1. *vers. Sed quid si excommunicatus*, & à fortiori omnes Doctores primæ sententiæ.

Quæstio XIII.

An saltem, Electio Summi Pontificis, facta ab excommunicatis electoribus, sit valida?

Respondeo tanquam certum: Esse validam. Quoniam sic placuit Sum. Pontifici Clem. V. *in Clem. Ne Romani*, §. *Cæterum, de electione* (vbi Constitutionem Greg. X. in Concil. Lugdunensi editam, circa electionem Romani Pontificis innouauit & confirmauit) sic per hac verba dicenti: *Cæterum, vt circa electionem prædictam, eò magis vitentur dissensiones, & schismata, quominus eligentibus aderit dissidendi facultas. Decernimus, vt nullus Cardinalium cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu à dicta valeat electione repelli.* Sic Clemens. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 19. Alterius *lib.* 2. *disp.* 5. *cap.* 2. *vers. Hac autem regula.* Filliuc. Corneio, & alij *loc. cit.*

Quæstio XIV.

An Patronus excommunicatus, licitè possit ad Ecclesiasticum beneficium præsentare aliquem?

Respondeo tanquam certum: Non posse licitè. Quia Excommunicato, nulla (præsertim ecclesiastica) licet communicatio: at sic est, quod præsentare ad beneficium non potest fieri sine ecclesiastica communicatione: ergo præsentare non licebit excommunicato. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 21. Alterius *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 3. *in principio.* Filliuc. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 6. *n.* 152. Hurt. *disp.* 7. *de excom. diff.* 3. *n.* 9. *vers. Præsentatio quoque.* & alij mox citandi.

Quæstio XV.

An Præsentatio ad beneficium Ecclesiæ, à Patrono Clerico excommunicato vitando facta, sit valida?

Affirmant aliqui, quos, suppressis nominibus, referunt Suarez, Alterius *vbi infra.* Quia nullum reperitur expressũ ius, quo talis præsentatio irritetur.

Pro hac affirmatiua sententia refert Luysius (& ex illo Diana) Couar. *in c. Alma mater.* 1. *p.* §. 7. *n.* 9. *vers. Duodecimus.* & alios penes ipsum; his verbis. Tertia opinio simpliciter docet talem præsentationem esse validam. Hanc tenet Couar. *in c. Alma mater.* 1. *p.* §. 7. *n.* 9. & alij. quos citat Couarruuias. Ita Luysius. Sed certè, hîc error Typographiæ apparet. Nam Luysius, talem præsentationem esse inualidam voluit dicere, aliàs non pro tertia opinione, sed pro prima nuper relata citaret Couarruuiam. Licèt vt verum fatear, posset absque graui culpa, pro illa citari: eo quod satis lubricè pro vtraque parte loquatur; quamuis tandem clarè sit pro negatiua, pro illaque citetur à Suario, Vasquio, Alterio, & ab alijs communiter. Vnde hoc supposito,

Tanquam mihi certum respondeo: Talem præsentationem factam à Clerico Patrono, esse omninò inualidam. An verò, si de facto Episcopus conferat beneficium aliquod alicui, ad præsentationem Clerici Patroni excõmunicati, collatio sit nulla) *infra* dicemus.

Ratio est. Quia præsentatio facta à Clerico habet vim electionis, *argum. ex c. Cum autem. c. Nobis. & c penult. de Iure patr.* at sic est quod ab electio facta excommunicato vitando, non tenet: ergo neque præsentatio. *Confirmo hanc partem.* Nam ius præsentandi, semper competit Clerico ratione alicuius beneficij, vel dignitatis Ecclesiasticæ: sed ab his omninò est suspensus excommunicatus: ergo talem actum præsentandi non potest validè exercere. Sic omnes communiter. Abbas *in c. Nobis. n.* 3. *de Iure Patron.* Lambertinus *de Iure Patr.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *q.* 1. *art.* 2. Lapus *allegat.* 8. Roccus Curtius *de Iure Patron. verb. Competens, q.* 8. Rota 161. & 707. *in antiquis.* Berthachinus *tr. de Episcopo* 1. *lib.* 3. *part. q.* 31. Quos citat, & sequitur Couar. *n.* 9. *cit. vers. Duodecimus. in fine.* Quia quamuis hic author in medio huius numeri, dicat, *quod institutio Episcopi facta ad præsentationem Patroni Clerici excommunicati valet omninò*, hoc dicit per errorem Typographiæ; debet namque legi, *non valet omninò.* Quod ex eo clarè constat; quia videlicet, & citat Rotam citatam, quæ non valere talem donationem asserit; & id in fine numeri, negat de præsentatione facta à Patrono laïco excommunicato, quod est amplius. Tenet igitur Couarr. nostram sententiam. Et pro illa citatum, sequuntur Henriqu. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. *in Glossa, lit. B.* Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 28. dicens, hanc sententiam sibi videri certam & contrariam, non probabilem. Alterius *lib.* 2. *disp.* 5. *c.* 2. *vers. Ex his tribus sententijs.* Vasquez *dub.* 5. *de excom. n.* 3. *vers. Secundo circa hoc.* Nauar. *lib.* 3. *consil. mihi* 1. Auilæ 7. *de Iure Patronatus*, & penes ipsum, Ioan. Andr. Antonius, & alij. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 5. *concl.* 4. Sayrus, quem citat, & sequitur Corneio *disp.* 10. *de excom. §. 5. dub.* 1. *vers. Infero septimò.* vbi aduertenter eum lege, & propter errorem Typographiæ, vbi scriptum inuenies, *à laico excommunicato*, lege, *à Clerico excommunicato.* Ægidius *disp.* 14. *dub.* 10. *n.* 94. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 6. *q.* 6. *dicto* 2. *n.* 153. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 15. *dub.* 3. Bauny *disp.* 7. *de excom. q.* 16. *dicto* 3. Villal. *tr.* 17. *diff.* 12. *n.* 3. Diana *part.* 5 *resol.* 105. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tr.* 3. *docum.* 11. & penes ipsos, Gomez *in tr. expectatiuarum, n.* 60. Rebuff. *in cap. Postulasti. de Cler. excom. ministrante. n.* 104. Layman *lib.* 1. *tr.* 5. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 13. Palao *disp.* 2. *punct.* 13. *n.* 15. Vgol. *tab.* 2. *cap.* 13. §. 2. *num.* 13.

Quæstio XVI.

An item, Præsentatio ad Beneficium facta à Patrono laïco excommunicato vitando, sit etiam inualida?

Affirmant ex authoribus pro nostra sententia adductis, Couarruuias *loc. cit.* his verbis: Ego verò non video congruam in hoc discriminis huius rationem: atque ideo existimo institutionem factam ab Episcopo ad præsentationem Patroni laïci excommunicati nullam esse: sequórque in hoc Lambertinum *de Iure Patronat.* 3. *part.* 2. *lib. q.* 3. *art.* 4. Ita ille, & post illum, Vasquez, Hurtadus, Luysius, Auila, Layman, Ægidius, & Filliuc. Qui & citat Henriquez pro se *lib.* 13. *cap.* 9. *n.* 2. Sed non benè, quia in dicto cap. nil de hac re tractat: benè tamen *c.* 7. *n.* 2. *in Glossa lit. B.* in quo loco solum dicit, id esse probabile *vt infra.* Ita etiam Alterius *loc. cit. vers. Ex his tribus. in fine.*

Ratio pro illis, est. Quia in iure, electio, & præsentatio æquiparantur. *capite Quærebam, de elect. libro 6.* & ibi Ioan. Andr. sed laïcus excommunicatus non potest eligere, vt nuper est habitum: ergo neque præsentare, sicut de Clerico excõmunicato dictum est.

Sed probabilius respondeo: Talem præsentationem esse validam ac ratam absolutè loquendo. Ratio est. Quia laïcus non præsentat ex officio; sed vt quid ad suum patrimonium spectans, quod ipse administrare potest validè etiam excommunicatus non toleratur: ergo præsentatio ab ipso facta valida erit, cum dumtaxat sit expressio voluntatis, quod non est quid iuris, sed facti. Ex quo constat ratio discriminis inter Patronum Clericum & laïcum: quod Patronus laïcus, nihil iuris confert ad beneficium præsentato, sed solum

ſolum ex quadam gratia permittitur ei, vt poſſit nominare perſonam, quæ ſit inſtituenda ab Epiſcopo *cap. Quoniam de Iure Patr.* & ideo conceſſum eſt Patrono laico, vt poſſit variare præſentationem, itaut, vno præſentato, poſſit, eo non reprobato, alium idoneum præſentare, *cap. Cum autem. de Iure Patron.* quoniam talis actus eſt merè facti & totalis diſpoſitio ad beneficium dependet ab inſtituone Epiſcopo, & tanquam ſola ius in beneficio tribuens eſt conſideranda potiùs quàm præſentatio Patroni excommuniciti: At præſentatio Patroni Clerici habet vim electionis, *cap. Cum autem, cit.* & ideo ex illa transfertur ius in præſentatum, & non eſt liberum tali Patrono variare præſentationem: quare Epiſcopus non confert totale ius in beneficium. Quamobrem cum talis præſentatio habeat vim, & efficaciam partim à perſona inhabili, nempe à Patrono Clerico excommunicato, & partim ab inſtitutione Epiſcopi, & ſit actus indiuiduus, ex conſequenti, ſecundum vtramque rationem infectus manet.

Vnde ad rationem contrariorum ex dictis conſtat. Reſpondendum enim eſt, antecedens eſſe verum, loquendo de præſentatione facta à Clerico: quia, ſicut Clericus confert ius: falſum verò, loquendo de præſentatione facta à laico, quia cùm non habeat poteſtatem conferendi ius ſpirituale, eius præſentatio ad eccleſiaſticum beneficium nullum ius confert, & ſic non habet rationem electionis, vt ſatis clarè colligitur *ex cap. Cum autem. citato.* Propterea hanc noſtram ſententiam tenent Rota, & Rochus Curt. nuper citati. Ludou. Gomez *loc.cit.* dicens, ita fuiſſe deciſum in vna Zamorenſi, ipſo præſente, Suarez, Sayrus, Corneio, Villal. Diana. Machado *loc.cit.* Palao *diſp. 2. punct. 13. n. 17.* Vgolin. Garcia, & alij penes ipſum.

Huic ſententiæ videtur etiam adhærere Henriqu. *loco* pro ſe à Filliuc. *cit.* cum hæc dicit verba: Patronus eccleſiaſticus excommunicatus non poteſt præſentare; Couar. Panormit. Lapus, Rochus, Lambert. Idem de Patrono laico eſt probabilis; Couarr. *num. 9.* Lambert. *q. 3. art. 4.* At valere præſentationem à laico excommunicato factam, tenent Rocchus, Rota, Gomez, eo quod ſit quid facti, potiùs quam iuris: vt collatio ignoranti facta ab executore Apoſtolico occultè excommunicato valet, quia eſt quid facti, vt fatetur Couarru. cum Rota. Sic Henriquez. Ex quo conſtat malè citari pro ſe à Filliucio.

Verum eſt, Quod ſecundum aliquam rationem reſpectiuam ad Epiſcopum conferentem beneficium præſentato ab excommunicato vitando, poſſit dici huiuſmodi præſentatio nulla, eo quod ab Epiſcopi voluntate pendeat, talem præſentationem in re habere effectum, *vt infra q. 18. dicetur.*

Qvæstio XVII.

An Præſentatio huiuſmodi à Patrono laico excommunicato vitando facta, ſit ita valida, vt teneatur Epiſcopus eam admittere, ſi perſona præſentata digna ſit?

Reſpondeo: Non teneri Epiſcopum talem præſentationem admittere; Imò nec licitè poſſe; ne eam admittendo, cum excommunicato vitando communicet. Sic Suarez *diſp. 14. ſect. 2. n. 28.* his verbis: Dicendum in primis cenſeo, talem præſentationem ita eſſe ſufficientem, vt ſi Epiſcopus velit illam admittere, & præſentatum inſtituere, inſtitutio & collatio valeat. Addo verò deinde præſentationem illam, non eſſe ita efficacem (vt ſic dicam) quin poſſit Epiſcopus illam repudiare, & non admittere, quamuis perſona præſentata digna ſit, neque aliam habeat cauſam, niſi quod præſentans excommunicatus eſt. Sic Suarez. Et ex illo Corneio & Diana *loc.cit.* Hurt. *diſp. 7. diff. 3.* Qui quamuis (*vt ſuprà* vidimus) ſuſtineat cum Vaſqu. Couarru. & alijs, præſentationem factam à Patrono etiam laico, excommunicato vitando, eſſe illicitam & nullam; nihilominus, contra dictos Vaſqu. & Couar. tenet, quod inſtitutio, ſeu collatio beneficij, facta ab Epiſcopo ad præſentationem dicti excommunicati ſit valida. Quia (inquit) talis inſtitutio, neque iure poſitiuo irritatur, quia nullum extat; nec naturali, cum fiat abſque iniuria Patroni, quia non fit contra eius voluntatem: peccat tamen Epiſcopus acceptando præſentationem dicti excommunicati, quia id eſt communicare cum illo. Sic Hurt. Propoſitus etiam *in 3. part. q. 2. de excom. dub. 11. n. 69.* Villal. *loc.cit. n. 3. verſ. Hæſe de aduertir,* & etiam Suarez *loc cit. num. 31.* Palao *diſp. 2. punct. 13. n. 19.* Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 2. c. 1. n. 3.* Garcia *5. parte de benef. c. 4.* & alij.

Qvæstio XVIII.

An, ſi Patronus laicus excommunicatus vitandus, in mora ſit præſentandi; poſſit Epiſcopus tunc, alteri, cui voluerit, collationem beneficy facere?

Reſpondeo: Poſſe. Quia ob moram, (non, ob morem, vt leges in Corneio & Diana) ius præſentandi ad Epiſcopum deuoluitur. Sic Corneio *diſp. 10. de excom. §. 5 dub. 1. verſ. Sed dubitatur.* & ex illo Diana *part. 5. tr. 9. reſol. 105. verſ. Sed dubitatur.* Suarez etiam *loc.cit.* per hæc verba: Si talis Patronus ſit in mora, ita legitimè præſentandi intra tempus, in quo ſecundum ius, aut ſecundum ſpecialem inſtitutionem, tenetur; tunc poſſe Epiſcopum liberè prouidere beneficium, nulla ratione habita præſentationis ſibi factæ ab excommunicato, quandoquidem nec cum illo communicare, nec contractum aliquem cum illo inire tenetur. Vnde tandem concludo, talem præſentationem, ſecundum hanc rationem, potiùs dicendam eſſe nullam, quàm validam; quandoquidem efficaciam non habet, ſed repudiari poteſt. Sic Suarez. Filliuc. *tr. 12. c. 6. dicto 3. n. 154.* & alij nuper citati.

Qvæstio XIX.

An ſaltem, caſu, quo Patronus laicus ſit excommunicatus toleratus poſſit obligare Epiſcopum, vt acceptet præſentationem ab eo factam?

Affirmandum videtur. Quia tunc Epiſcopus licitè poteſt cum prædicto excommunicato communicare, iuxta Extrauag. *Ad euitanda.* ergo & excommunicatus obligare illum, vt acceptet præſentationem ab eo factam, cum hæc ſit valida.

Sed reſpondeo dicendum; quod licèt Epiſcopus licitè, & à fortiori validè, poſſit admittere præſentationem ab excommunicato tolerato factam: Non tamen poterit cogi ab ipſo excommunicato ad illam acceptandam.

Prima pars conſtat. Quia Epiſcopus non tenetur vitare dictum excommunicatum poſt Extrauag. citatam: ergo non prohibetur hoc titulo acceptare talem præſentationem: ſed ex nullo alio capite eſt illi id prohibitum: ergo & validè & licitè poteſt, ſi velit talem præſentationem acceptare.

Secunda verò pars, etiam conſtat. Quia etſi, poſt dictam Extrauag. liceat cuilibet cum excommunicato tolerato communicare; nullus tamen ad hoc obligatur, vt patet: ergo nec Epiſcopus ad acceptandam præſentationem ab excommunicato adhuc tolerato factam. Sic Suarez *diſp. 14. ſect. 2. n. 30.* Corneio *diſp. 10. de excom. §. 5. dub. 1. veſ. Sed dubitatur.* Diana *part. 5. tr. 9. reſol.*

*resol.*105. *vers. Sed dubitatur.* Filliuc.*tr.*12.*c.*6.*q.*6.*dicto* 4.*n.*155. Layman. *tr.*5.*cit. part.*2. *cap.*1. *n.* 3. Garcia *de benef. part.*5.*c.*4. Hurtad.*disp.*7.*diff.*3. Ægidius *disp.* 14. *dub.* 10. *num.* 95. Palao *disput.* 2. *punct.*13. *n.*19. & alij.

Qvæstio XX.

An, casu, quo Episcopus acceptet præsentationem factam à Clerico excommunicato vitando, valida sit, ac rata collatio, & institutio beneficij?

NEgant Couarr. *in cap. Alma mater.* 1.*p.* §.7.*n.* 9. Vasquez *dub.*5. *de excommun. n.*3. Alterius *lib.* 2. *disp.*5. *cap.*3. *vers. Iterum quæret.* Quorum fundamentum est, quia huiusmodi præsentatio, iure est inualida, *vt supra quæst.* 15. est habitum: ergo & collatio beneficij ad talem præsentationem Patroni Clerici excommunicati, etiam erit nulla & inualida

Sed æquè probabiliter respondeo dicendum, quod quamuis in prædicto casu peccet Episcopus acceptando Clerici excommunicati vitandi præsentationem, propter communicationem cum illo; nihilominus valida sit collatio talis beneficij. Ratio est. Quia quamuis dicta præsentatio sit nulla, quoad hoc vt non possit ius conferre præsentato, vt supra est dictum; at verò si Episcopus sciens defectum præsentationis, illam voluntariè acceptet, & beneficium conferat, valida est talis collatio, quia nec ius illam irritat, nec habet defectum substantialem, quem Episcopus non possit sua voluntate & potestate supplere. Sic Bauny *disp.* 7. *de excommun. q.* 16. *dicto* 6. probans hanc responsionem his verbis, Quia, videlicet, in assignato casu, datur beneficium ab eo, qui potest, non cuilibet, sed digno, ac præsentato, iure non contradicente, alioqui ius de illo extaret aliquod, aut Apostolica constitutio. Peccat tamen Episcopus, cum sciens præsentantis defectum, ei in collatione beneficij acquiescit, ad quod tamen offert idoneum, quia sic cum excommunicato communicat: non est tamen hæ culpa nisi venialis, in sententia Suarij, nulla autem si ratio, publicáque Ecclesiæ commoda, beneficium vacare non sinerent. Hæc Bauny. Ex Suario *disp.*14. *sect.*2. *n.*31. & Ægidio *disp.* 14. *dub.* 10. *n.*95. Sic tenent etiam Filliuc. *tract.* 12. *cap.*6. *num.* 155. *cit.* Hurtad. *disput.* 7. *diff.* 3. *numero* 9. Luysius *libro* 2. *disputatione* 15. *dub.* 3. *vers. Sed potest quæri.* Palao *loc. cit. numero* 20. & Layman penes ipsum.

Qvæstio XXI.

An admissio, seu sumptio possessionis beneficij, legitimè sibi collati, facta ab excommunicato, sit valida?

AFfirmant aliqui Doctores existimantes talem possessionem esse validam, imo & licitam. Quia nec admissione, nec sumptione confertur, nec acquiritur ius ad beneficium; sed solum adquiritur, & sumitur ab excommunicato, id quod iam est suum: at sic est quod comparare rem suam, aut acquirere possessionem rei propriæ, non est communicato prohibitum: ergo. Ita tenet Hurtadus *disp.*7. *de excommun. diff.* 3. *vers. Admissio tamen.*

Sed probabilius respondeo: Nec esse licitam, nec validam. *Primò.* Quia excommunicatus est suspensus ab omni vsu sui beneficij, & priuatus omnibus fructibus & commodis eius: ergo est etiam priuatus à possessione capienda si illam non habet, quia non est dubium, quin ille vsus sit valde vtilis & commodus beneficij. Nam licet possessio non conferat nouum ius, multum tamen illud firmat, & securius reddit.

Secundò. Quia actus huiusmodi beneficij possessionem accipiendi, est iuris spiritualis: ergo prohibitus excommunicato. Sic omnino Suarez *disp.* 14. *sect.*2. *n.* 34. (ex cuius doctrina solutum manet fundamentum Hurt.) Filliuc. *tr.*12.*c.*6.*q.*8.*n.*162. *vers. Quod sit valida.*

Qvæstio XXII.

An saltem, actus intromittendi aliquem in possessionem beneficij, ab excommunicato factus, sit validus?

NEgandum omnino videtur. Nam actus recipiendi possessionem ab excommunicato factus, est omnino inualidus, vt nuper est habitum: ergo etiam erit inualidus actus intromittendi aliquem in beneficij possessionem, ab excommunicato factus.

Sed cum distinctione respondeo dicendum, quod, vel talis actus fit ab executore mero, qui quidem nulla vtitur iurisdictione ad immittendum Prouisum in possessionem, vel fit ab executore mixto, qui debet exercere actum aliquem iurisdictionis, vt immittat aliquem in possessionem; vt contingit quando Iudex Ecclesiasticus vtitur potestate sui officij ad immittendum aliquem in possessionem. Si fiat ab executore mero, dicendum est, talem actum factum ab excommunicato esse validum: secus verò, si fiat ab executore mixto excommunicato.

Prima pars huius responsionis habetur expressè, & in terminis *in cap. Pro illorum. in fine, de Prabend.* Vbi Sum. Pontifex mandat, vt non absoluantur Canonici cuiusdam Ecclesiæ, qui innodati fuerant vinculo excommunicationis ab Episcopo; quoniam recusabant recipere in Canonicum quemdam prouisum à Papa, an requam admittant prouisum ad ius Canoniæ: ergo ex iure talis admissio, seu intromissio in possessionem exercita ab excommunicato est valida, vt expressè docet Glossa *in d. cap. verb. in Canonicum* dicens: Excommunicatos posse recipere aliquem in Canonicum, & valere talem receptionem: quia ea (inquit) quæ faciunt excommunicati in eorum præiudicium benè valent. Sic Glossa, Abbas, Innocent. Suarez, Alterius, & alij mox citandi, estque omnium sententia.

Secunda verò nostræ responsionis pars, est etiam communis. Ratio est. Quia vt sæpè dictum est, vsus iurisdictionis manet per excommunicationem suspensus: ergo collatio possessionis, si sit cum actu iurisdictionis facta ab excommunicato, inualida omnino erit. Sic tenent Abbas *in cap. Fraternitatis. de testib. num.*9. *& in cap. Veritatis. de dicto, & contum. num.*42. *& in cap. Pro illorum. cit. n.* 16. Innocent. *in cap. Eam te, de rescript.* Suarez *disput.* 14. *sect.*2. *num.*33. & 34. Alterius *libro* 2. *disput.*5. *cap.*3. *vers. Quantum attinet.* Filliuc. *tract.*12. *cap.*6. *quæst.* 8. *num.*161. & 162. Hurtadus *disput.*7. *de excommunic. diff.*3. *in fine* Luysius *lib.*2. *disput.* 15. *dub.* 3. *vers. De collatione.* & penes ipsum, Vasquez *de excommunic. dub.* 6. *num.* 9. Sayrus *libro* 2. *Thesauri capite* 6. *numero* 12. Palao *puncto* 13 *cit. n.*24. & alij.

Ad rationem dubitandi respondent Suarez & Filliuc. negando consequentiam. Quia disparitas est, quod recipere possessionem beneficij, est fauor & magnus, ipsius excommunicati, at verò dare beneficij possessionem, non excommunicato, non est fauor ipsius excommunicati dantis, sed accipientis non excommunicati, & ideo, non mirum quod actus recipientis possessionem beneficij factus ab excommunicato, sit inualidus; validus verò actus dantis possessionem factus ab excommunicato.

Qvæstio XXIII.

An Resignatio beneficij simpliciter facta ab excommunicato quolibet, in manibus Prælati, à quo confertur beneficium, sit valida?

REspondeo tanquam certum apud omnes: Esse validam, ac omnino licitam. *Primò.* Quia Excommunicatus, licèt non possit acquirere beneficium, potest tamen liberè dimittere illud simpliciter in manibus Prælati, quo dimisso, si Prælatus illud conferat alteri, valida est collatio: ergo eodem modo licitè ac validè poterit illud sic resignare. *Confirmatur* nam excommunicatus per hunc resignandi actum, non confert aliquod ius alteri, sed tantum abdicat à se ius, quod habet in beneficium: at hoc est permissum excommunicato: ergo. Sic omnes Doctores. Inter quos solùm est differentia, an resignatio sit valida, quando fit non liberè & simpliciter, sed in fauorem tertiæ personæ, vt statim videbimus. Sit ergo.

Qvæstio XXIV.

An etiam, Resignatio beneficij ab excommunicato vitando facta, in fauorem tertiæ personæ, hoc est, sub conditione, vt conferatur personæ à se assignatæ, sit rata, ac valida?

AFfirmant Luysius *lib.2.de Censur. disput.15.dub.3. vers. Tandem quæritur.* & ex illo Diana *parte 5. tr.9. resol.* 106. Qui probant: nam resignatio, etiam sic facta, nec est præsentatio, neque electio, neque institutio beneficij; ergo. Non est electio, vt patet. Non præsentatio, quia ille non habet ius Patronatus ad præsentandum, sed solùm vult relinquere beneficium sub conditione, vt detur alteri. Et licèt iste posset peccare in communicatione; tamen non apparet ius, ob quod dicamus nullam esse resignationem. Ita illi. Et antea Bonac. *disp.2.de Censur.q.2.punct.5.n.7.* & postea Palao *tom.6.disp.2. de Censur.punct.13.n.26.*

Sed probabilius respondeo: Resignationem beneficij sic factam, non esse validam & ratam; sed potiùs inualidam ac irritam. Quia probabilius est, quod per hunc modum resignandi, resignans non abdicat simpliciter à se ius, quod habet in beneficio, sed transfert illud in tertiam personam, quantum pertinet ad ipsum: hoc est, consentit, vt beneficium conferatur à Prælato illi personæ per ipsum nominatæ, & non alteri: ergo resignans, in hoc casu, concurrit ad collationem beneficij, præbendo consensum talem, sine quo Prælatus non posset beneficium conferre: sed sic est, quod excommunicatus vitandus, est priuatus omni iure spirituali: ergo & potestate resignandi beneficium in fauorem tertiæ personæ, cum per hanc resignationem acquiratur aliquod ius nominatæ personæ, & ideo æquiualeat præsentationi facta à Clerico, quæ sicut illa est inualida ab excommunicato facta, vt supra est habitum; ita, & hæc. Et per hoc patet quid respondendum sit fundamento contrariorum. Sic docent Couarr. *in c. Alma mater. 1. p. §.7. num. 9. vers. Quid autem.* Suarez *disp.14. sect. 1. n.35.* Alterius *lib.2. disp. 5.c. 3. vers. Ad secundam dubitationem.* Filliuc. *tr.12.c.6.q.9.n.163.* Villal. *tr.17.diff.12. n.5.* & (ni fallor) Machado *lib. 1.part.3.tr.3. docum.11. num.4.*

Qvæstio XXV.

An item, sit inualida beneficij resignatio in fauorem tertiæ personæ, si fiat ab excommunicato occulto, & non vitando?

AFfirmant etiam esse inualidam, Couarr. Alterius, Innocent. Abbas, & alij citati *quæst. 2. in fine.* Quia, inquiunt, resignare beneficium proprium, non est opus publici officij, sed priuatæ personæ: at sic est, quod gesta ab aliquo, vt à priuata persona, non sunt valida, siue ille sit excommunicatus publicus, siue occultus: ergo.

Sed probabilius respondeo: in hoc casu non esse inualidam talem resignationem, sed validam, ac ratam. Ratio est. Quia huiusmodi excommunicatus non est vitandus in cæteris actibus, seu negotiis: ergo neque in hoc actu: ergo validè (imò & licitè, si ab aliis requiratur) poterit eius resignatio acceptari, in fauorem eius, cui resignatio fit. Et ita etiam seruatur intentio Extrauag. *Ad euitanda*, quia non fit fauor excommunicato, sed alteri, quem non esse excommunicatum supponimus. Nec argumentum contrariorum est efficax post dictam Extrauagantem, vt constat ex dictis *q. 2.* loquendo de excommunicato conferente beneficium, quia eadem est de vtroque ratio. Sic Suarez *loc.cit.n.36.* Filliuc. *n.164. dicto 2.* Vasquez & Luysius *q 2.adducti* Diana etiam *parte 5. tr. 9. resol. 106. versu Notandum est.* Villalob. *loc.cit.*

Qvæstio XXVI.

An institutio, aut confirmatio beneficij, facta ab excommunicato vitando, sit nulla?

REspondeo tanquam certum: Esse nullam. Quia institutio beneficij, non est aliud, quàm quædam collatio beneficij facta personæ præsentatæ: at sic est, quod collatio beneficij facta ab excommunicato vitando non valet, *vt sup. q. 2.* est habitum: ergo nec valebit institutio beneficij. Sic Suarez *disp. 14 sect. 2. num. 32.* per hæc verba. De institutione autem idem iudicium est, quod de collatione beneficij; nam licèt hæc à Iurisperitis distinguatur ab illa, re tamen vera, est collatio quædam; sed accommodata est illa vox ad significandam collationem beneficij pertinentis ad ius patronatus, quæ non est omnino libera collatori, sed facere illam debet in personam nominatam, seu præsentatam, vt exposuit Abbas *in tit. de Institution. cap. Ex frequentibus, & alijs.* Constat ergo etiam Institutionem esse proprium actum potestatis spiritualis, ac proinde factam ab excommunicato nullam esse. Atque eadem ratio est de confirmatione beneficij, quæ etiam est actus Iurisdictionis, & de omnibus similibus. Sic Suarez. Alterius item *lib.2.disp.5.c.3.vers. Eadem aptari.* Filliuc. *tr.12. c.6. q.7. dicto 4. num.160.* Villalob. *tract.17. diff.12. num.4.* Couarr. Henriquez, Vgolinus, Rebuff. & Sayrus, quos citat, & sequitur Palao *disp.2.de Censur. punct.13. num.21.*

Qvæstio XXVII.

An postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando, sit nulla & inualida?

REspondeo tanquam certum: Esse inualidam. Quia postulatio solemnis habet vim electionis; nam ea admissa, nulla alia electio requiritur *cap. Gratum. de postulat. Prælator.* & sic seruat Romana Curia teste Abbate *loc.cit.* at electio facta ab excommunicato est irrita, *vt suprà qu. 7.* est habitum: ergo & postulatio solemnis, talis erit. Pro maiori intelligentia responsionis notandum est. Quod postulatio est, eius qui eligi non potest in Prælatum, consors Capituli facta petitio. Hæc autem postulatio seu petitio, est duplex. vna solemnis, quando postulatur quis in Prælatum ab eo, qui potest super omni impedimento Postulati dispensare, & confirmare postulationem factam; vt contingit, quando Canonici conuenientes in vnum postulant aliquem pro suo Episcopo à Papa:

&

& hæc postulatio, vt diximus, habet vim electionis, & ideo est nulla, si fiat ab excommunicatis. Altera est simplex, quando postulatur quis in Prælatum ab eo, qui non potest dispensare super impedimento Postulati, requiritur tamen consensus eius: & contingit, quando quis postulatur Monachus ab Abbate, sine cuius consensu Monachus consentire non potest. Et de hac postulatione dicemus *infra*. Sic omnino Filliuc. *tract.12.cap.6. quæs.7. num.156.& 157.* Et anteà Abbas *cap.1.de Postulatio.Prælator.n.34.* Suarez *disp.14.sect.2. num.32.* Alterius *lib.2. disp.5. cap.3. vers.Eadem aptari possunt.* Qui addunt, quod si Prælatus sciens defectum Postulantium admitttat, & confirmet huiusmodi Postulationem, talis admissio habebit effectum electionis, & Confirmationis: iuxta supra dicta *quæst.20.*

Qvæstio XXVIII.

An Postulatio simplex facta ab Excommunicato vitando, sit etiam nulla, & inualida?

Respondeo non esse inualidam, sed validam ac ratam. Ratio, quia hæc postulatio non habet vim electionis, cum illa admissa, sit adhuc electione opus: cùm ergo tantum quid facti sit, non iuris, non inualidatur si fiat ab excommunicato etiam vitando. Sic Suarez, Filliucius, & alij citati. Legantur Castro Palao *disp.2.de Censur.punct.13.n.22.* & Sayrus *lib.2.Thesauri, cap.8.num.10.*

DISPVTATIO XI.

De quinto effectu Excommunicationis, qui est priuatio iurisdictionis vtriusque fori, tam Ecclesiastici, quàm sæcularis.

Qvæstio Prima.

An Excommunicatus non toleratus, omni iudiciaria potestate in foro Ecclesiastico sit priuatus?

Respondeo tanquam certum apud omnes: Quod sic. *Primò*, quia sic habetur *in cap.Audiuimus 24.q.1.* Vbi Alexand.II. Valerianum Episcopum, bono animo esse iubet, nec Rauennatis Archiepiscopi timere fulmina, *quod excommunicatus, eum excommunicare non potuerit:* ob defectum videlicet iurisdictionis. *In cap.1. de offic.vicarij in 6. cap.si is, cui, de offic. deleg. in 6.& cap.de supplen.neglig.Prælator.eod.lib.* & alibi.

Secundò, quia prius natura est habere officium, quàm iurisdictionem, ac potestatem, nam vt constat, ius, v. g. ferendæ Censuræ, effectus est officij, cum ab illo oriri soleat: sed excommunicatus non toleratus, est suspensus ab officio, cum illud exercere nequeat sine communicatione cum fidelibus, quæ ratione censuræ, quæ illos vincit, iis est prohibita: ergo & à iurisdictione est suspensus. Sic omnes DD. Legantur D.Thom. *in addit. quæst.8. art.8. & quæst.22. art.3. ad 1. & 2. & 3.part. quæst.64. art.6.* Sotus *in 4. dist.22.quæst.1.art.4.* Nauarrus *cap.27.à num.17.* Henriquez *lib.13.cap.7.num.6.* Suarez *disp.14.sect.1.* Alterius *lib.2.disp.2.cap.1.* Filliucius *tract.12.cap.6.quæs.1.* Hurtad. *disp.8.diff.2.* Bauny *disput.7. de excommunicat. quæst.20. assertione 1.* Cornejo *disp.10. de excommunic. §.5. dub.1.* & alij.

Qvæstio II.

An Ecclesiasticus nominatim excommunicatus valeat ferre in aliquem excommunicationis sententiam?

Respondeo tanquam certum: Non valere. *Primò*, quia sic fuit expressè decisum ab Alexandro III. vt vidimus *in cap.Audiuimus, cit.* per hæc verba: *Audiuimus quod Henricus Rauennas dictus Archiepiscopus, nisus sit te excommunicare. Verum quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te tuósque absoluendo* (id est, inquit Glossa, absolutos esse ostendendo, id est, non ligatos) *mandamus exinde nunquam curare.* Sic etiam definitur à Nicolao Papa *in cap.Ait Cœlestinus, & in cap. Miramur, ead. causa, & quæst. Secundò*, quia excommunicatus vitandus suspensus est ab officio, & ab omni actu iurisdictionis: at excommunicare est actus iurisdictionis: ergo. Sic omnes. Legantur præcipuè Glossæ *in cit. cap.* sed attentè *in cap. Audiuimus*, propter errorem Typographiæ. Henriquez, Suarez, Bauny, & alij *loc.cit.*

Qvæstio III.

An etiam sit prohibitum excommunicato denunciato Ecclesiastico, Indulgentias concedere?

Respondeo tanquam certum: Esse prohibitum, quia actus concedendi Indulgentias, est iurisdictionis propriæ: at sic est, quod excommunicatus est suspensus ab officio, & ab omni actu iurisdictionis, vt nuper diximus: ergo. Sic Nauarr. *de Iubil.notab.31. n.10.* sic dicens: Addo quinto, etiam Episcopos, & superiores id non posse facere si sunt excommunicati, schismatici, vel hæretici, quia carent, vel suspensi sunt omni iurisdictione *cap.Audiuimus 24.quæst.1.cap.Cùm dilecti, de dolo, & contum.* quamuis non obstante peccato solo lethali, id possunt, perinde ac alij sanctissimi secundum S.Thomam, & alios *vbi suprà.* Quia dare indulgentias spectat ad iurisdictionem, quæ per peccatum lethale non tollitur, neque suspenditur secundum omnes. Sic ille. Abbas etiam *in cap. Accedentibus, de excessib.Prælator.* Syluest. *verb.Indulgentia, num.13.* Henriquez *lib.7. de Indulgent. cap.32. in fine. & lib.13. de excommunicatione, cap.7. num.6.* Cordub. *quæst.12.propos.11. & quæst.13.* Suarez *disput.14.sect.1. num.2.* Bonacina *disp.2. quæst.2.punct.5.num.5.* Filliucius *tract.12.cap.6.quæs.3.num.146. fine*, & alij. Qui omnes ad omnes actus, qui propriæ iurisdictionis sunt, hanc doctrinam extendunt. Sunt autem omnes actus, qui propriè sunt iudicis, & superioris Ecclesiastici, vt sunt præcipere, aut leges ferre, aut in latis dispensare, iudicium ferre, dare licentiam ad quodlibet munus Ecclesiasticum exercendum, & alij similes actus, qui numerantur *in cap.Accedentibus, de excess.Prælator. & in cap. Dilectus filius, de Offic.Ordinar.*

Qvæstio IV.

An acta à Iudice Ecclesiastico excommunicato non tolerato, non solum sint illicita, verum etiam inualida?

Respondeo tanquam certum: Esse etiam inualida ac irrita, quia sic constat ex *c.Aduersus, de immunit. Ecclesiast.* vbi sic dicitur: Quia vero nec sic quorundam malitiam contra Dei Ecclesiam conquieuit, adiicimus, vt constitutiones & sententiæ, quæ à talibus, vel (vt apertius legitur in Concil. Lateranen.) quæ ab excommunicatis huiusmodi, vel de ipsorum

mandato, fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullæ vnquam tempore valituræ. Sic Innocent. III. in Concil. general. Lateran. *cap.* 46. vbi Glossa *verb. tempore valituræ*, ita ait: Sic ergo patet quod sententia tempore excommunicationis lata, nulla est. *infra de hæret. excommunicamus*, §. *Credentes.* Nec etiam conualescere potest, vt hic patet. Imò si detegatur, post sententiam, quia aliquis fuerit publicè excommunicatus, retractatur sententia, *supra de re iud. Ad probandum*; quia hæc exceptio in qualibet parte litis potest opponi *supra de excessib. Exceptionem.* Imò nec priuilegium ipsorum valet 3. *q.* 4 *Nullus.* Hæc Glossa. Quam sequuntur omnes. Legantur Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *à num.* 4. Filliucius *tract.* 12. *cap* 6. *q.* 2. Cornejo *disp.* 10. *de excommunicat.* §. 7. *dub.* 1. Hurtadus *disp.* 8. *de excommun. diff.* 2. & alij. Legantur dicta à nobis, pro iis, quæ desiderari in hac materia possunt, *tract.* 1. *disput.* 2. vbi de causa efficienti censurarum egimus.

Qvæstio V.

An subditus teneatur obedire mandatis superioris sui excommunicati non tolerati?

Respondeo tanquam certum: Non solum non teneri; verum nec posse id licitè facere. Quia mandati eius obedire, esset communicare cum eo aliquo modo in diuinis, & recognoscere in illo potestatem iurisdictionis, quam Ecclesia ab eo auferre intendit per excommunicationem. Verum est, quod excusaretur subditus à mortali, si non animo obediendi, sed ex quadam vrbanitate, aut humana verecundia, seclusoscandalo id faceret. Sic Suarez *loc. cit. n.* 5. *versu, Atque hinc fit.* Cornejo *loc. cit. vers. Ex quo inferò.* Filliuc. *loc. cit n.* 145. *in fine.*

Qvæstio VI.

An Episcopus excommunicatus non toleratus, validè possit approbare aliquem ad confessiones audiendas?

Affirmant Henriquez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 3. *& cap.* 7. *in fine, & lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 7. *in principio.* Palud. Nauarr. Bartholomæus, & Petrus de Ledesma, Tabiena, Armilla, Bossius, Rodriguez, Basilius, & alij, quos omnes citaui 1. *part. tract.* 5. *disp.* 11. *quæst.* 11. Quia existimant, hunc actum non esse propriæ iurisdictionis vsum.

Sed probabilius iterum respondeo non posse. Quia probabilius est, quod approbare aliquem ad confessiones audiendas sit actus, & vsus propriæ iurisdictionis: at Episcopus excommunicatus non toleratus caret omni iurisdictione: ergo talis approbationis actus, irritus, & inualidus esset. Sic Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. cap.* 21. *num.* 9. Sylvest. Sotus, Victoria, Martinus de Ledesma, Gutierrez, Suarez & Fagundez, quos adduxi *loc. cit.*

Qvæstio VII.

An Parochus nominatim excommunicatus possit dare licentiam alicui Sacerdoti ad conferendum Sacramentum Extremæ Vnctionis?

Negat Suarez *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 7. & ita acriter vt dicat oppositum esse improbabile. Negant etiam Sà *verb. Extrema Vnctio, n.* 8. & Rodriguez *in sum. c.* 192. *n.* 10. quos citaui 1. *p tract.* 4. *disp.* 4. *q.* 5. Quia existimant dare talem licentiam esse actum iurisdictionis.

Sed probabilius respondeo posse. Quia probabilius est, quod dare dictam licentiam non sit actus iurisdictionis propriæ: ergo etiam ab ea suspensus potest conferre. Sic Henriquez *lib.* 3 *cap.* 13. *n.* 3. *& lib.* 13. *c.* 7. *n.* 7. Sylvest. Armilla, Tabiena, Palud. Possevinus, Victorell. Filliuc. Ortiz, Ludou. de S. Iuan, quos citaui *loc. cit.* Imò, vt ibi notaui, ipse Suarius hanc sententiam docuit prius *tom.* 4. *disp.* 44.

Qvæstio VIII.

An etiam Parochus excommunicatus vitandus, possit dare licentiam alicui Sacerdoti, vt assistat Matrimonio?

Negant Petr. Ledesma, Ægidius, & Layman adducti à nobis 2. *p. tract.* 9. *disp.* 7. *q.* 26.

Sed probabilius respondeo, posse etiam. Quia probabilius est, quod probatio dictæ licentiæ non sit actus iurisdictionis, sed solum substitutio testis, quam expressè illi concessit Trident. Sic Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 21. *n.* 7. Basilius *lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 14. Sà, Henriquez, Rebellus, possevinus, Hurtad. Diana, Machado, & Bonacina quos citaui *q.* 26. *cit.*

Qvæstio IX.

An item ipsemet Parochus excommunicatus vitandus, possit validè assistere Matrimonio?

Negant Auila, Estius, Syluius, Sà, & alij quos citaui 2. *p. tract.* 9. *disp.* 7. *quæst.* 25.

Sed longè multò probabilius, respondeo posse. Quia longè multò probabilius est, quod Parochus non est Minister Sacramenti Matrimonij: rursus nec est per excommunicationem priuatus officio Parochi: ergo validè assistere Matrimonio poterit. Sic Sanchez, Nauarr. Salzed Henriquez, Basil. Suarez, Vasquez, Riccius, Ægid. Rebell. Ochagau. Hurtad. Possevin. Gutierrez, Bonac. & Diana, quos omnes adduxi *quæst.* 25. *citata.*

Qvæstio X.

An acta à Iudice Ecclesiastico excommunicato tolerato, & non vitando, sint irrita, & inualida?

Affirmarunt esse inualida, & irrita, Glossa *in* §. *Verumtamen, post cap. Infamis* 3. *q.* 7. *verb. Dum putaretur.* ex Ioan. Andr. Sylvest. *excommunicatio* 1. *n.* 6. *in fin. & excommunic.* 2. *n.* 1. *casu* 2. & penes ipsum, Panorm. Raymund. & Archid. Et etiam Cano, Caietan. & Ledesma apud Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 6. *in Glossa lit. T.* & alij.

Sed vt quid verum respondeo: Iam omnia acta seu gesta, à Iudice excommunicato tolerato, & non vitando, esse valida, ac rata. Ratio est, quia ob bonum commune, supplet Ecclesia defectum huiusmodi Iudicis excommunicati tolerati; & iure optimo, cum aliàs sequeretur, quod multæ collationes, electiones, & præsentationes beneficiorum essent irritæ. *Confirmatur.* Nam sententia in foro interiori, nempe, absolutio sacramentalis, lata ab excommunicato tolerato, est valida, secundum communem omnium sententiam: ergo à fortiori erit valida sententia lata de re ad forum exterius pertinente. Sic iam omnes. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 7. vbi ait, quod excommunicatio lata ab excommunicato non denunciato valeat, secundum Panorm. *in cap. Ab excommunicato, num.* 5. *de rescript. cap. Cùm dilecti, de dolo, & contum. sub fin.* & Felin. *in cap. Ad probandum, col.* 3. *de re iudic.* quamuis eam ferat in fauorem eius, qui scit eum excommunicatum, vt dixi *in cap. dilectus* 2. *de præbend.* in respon-

sione

sione ad contraria per Extrauag. *ad euitanda.* Sic Nauarr. *ibi*, & *num.* 21. & 36. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. (non 8. vt leges apud Auilam) *num.* 6. his verbis: Quidam aiunt occultè excommunicatum non posse excommunicare. At re vera valet excommunicatio post Concil. Constantiense, lata etiam à notorio, si denunciatus non sit, licèt feratur in fauorem scientis illum esse excommunicatum. Sic ille: & penes ipsum, Couarr. *in cap. Alma*, 1. *part.* §. 6. *num.* 6. & 7. & §. 7. *n.* 9. & §. 11. *num.* 4. Victor. Castro, Sotus, & alij. Sic etiam Suarez *disput.* 14. *sect.* 2. *à num.* 8. Alterius *lib.* 2. *disput.* 2. *cap.* 2. Auila 2. *part cap.* 6. *disput.* 6. *dub.* 3. *vers. Tertia opinio.* Gutierrez *Canon. qq. cap.* 1. *num.* 82. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 6. *quæs.* 2. Luysius *lib.* 2. *disput.* 14. *dub.* 1. Vasquez *de excommunic. dub.* 5. Hurtadus *disput.* 8. *diff.* 2. Bauny *disput.* 7. *de excommunicat. quæst.* 20. & alij *infra* citandi.

Qvæstio XI.

An Excommunicatus non toleratus possit licitè exercere officium Iudicis in foro sæculari?

Respondeo tanquam certum: Quod non possit. *Primò*, ob communem rationem, nam est excluſus ab humana cum aliis communicatione; & alij à communicatione cum illo. *Secundò*, quia *in cap. Decernimus, de sentent. excommunic. in* 6. repellitur à foro, seu Iudicio sæculari Actor, Patronus, & Testis, *vt infra:* ergo ratione maiori Iudex, cum maior ratio sit in Iudice, quàm in illis. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 22. *n.* 36. Suarez *disp.* 16. *sect.* 1. *n.* 1. Alterius *lib.* 2. *disp* 2. *cap.* 1. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *à quæs.* 2. Hurtad. & Bauny *loc. cit.* Lugo *de Iust. tom.* 2. *disp.* 37. *sect.* 2. & alij.

Qvæstio XII.

An saltem si non licitè, validè tamen possit exercere officium Iudicis in foro, seu iudicio sæculari, dictus excommunicatus non toleratus, si in excommunicatione per annum insorduerit?

Respondeo tanquam certum: Quod non possit validè exercere officium iudicis in dicto casu: & ideo sententia ab illo data nullius roboris sit habenda. Quia sic expresè habetur in cap. *Excommunicatus, el* 1. *de hæret.* §. *Credentes.* Vbi postquam credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicantur, additur pro sæcularibus, quod si per annum non satisfecerit, & Iudex fuerit, eius sententia nullam habeat firmitatem. Sic enim ait ibi Pontifex. *Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere. Firmiter statuentes, vt postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur: Sit etiam intestabilis, vt nec testandi liberam habeat facultatem, nec hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si fortè iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causa aliqua ad eius audientiam perferantur.* Sic Innocent. III. in Concil. gener. Lateran. Et ideo omnes Doctores, tanquam certum supponunt, quod actus exerciti à Iudice sæculari excommunicato vitando, si in excommunicatione per annum insorduerit, non solum sint illiciti, verum etiam inualidi. Quare difficultas tantum est an etiam tales sint, quando non insorduerit per annum, pro quo sit.

Qvæstio XIII.

An etiamsi Iudex sæcularis non insorduerit per annum excommunicatus vitandus, actus eius in iudicio exerciti, sint adhuc inualidi, ac nulli?

Negat Victoria, existimans, quod non eo ipso, quod Iudex sæcularis sit excommunicatus vitandus, eius actus iudiciales sint nulli, si non insordescat per annum. Ait namque sic (*quæst.* 16. *de excommunic. num. mihi* 345. *versu*, *Dico denique.*) Ad hoc respondetur, publicè excommunicatum suspensum esse ab officio, & beneficio Ecclesiastico, de iure communi; Ecclesiastico tamen, nam à ciuili non est suspensus, ita quod sententiæ non valeant: nisi cum per annum perseuerat in excommunicatione, vt habetur *extra, de hæreticis, cap excommunicamus*, § *Credentes.* Ita ille. Cuius fundamentum potuit esse, quod, vt nuper vidimus, in dicto capite, præter excommunicationem latam pro delictis ibi assignatis, additur pœna annullationis sententiæ, & aliorum actuum Iudicis: ergo præcisè hæc pœna, non est inclusa in excommunicatione, sed addita Iudici sæculari insordescenti per annum: ergo, non eo ipso, quod Iudex sæcularis sit excommunicatus, eius sententia, & alij iudiciales actus sunt nulli, si non insordescat per annum.

Sed, vt certum, respondeo dicendum, quod omnes actus iudiciales facti à Iudice sæculari excommunicato vitando, eo ipso quod sic sit excommunicatus, etiamsi non insordescat per annum, sint nulli, ac inualidi. Probari potest hæc responsio *primo. Ex cap. Ait Cœlestinus, cap. Apertè, & cap. Miramur* 24. *quæst.* 1. vbi Nicolaus Papa docet excommunicatos notorios, non posse iudicare, nec eorum sententias esse validas.

Secundò; quia, quæ fiunt à suspensis à suo officio, sunt inualida: at sic est, quod excommunicati vitandi, sunt suspensi ab omni officio, & actu publico, cap. *Pia, de except. in* 6. ergo nullum est quidquid agunt ratione publici officij.

Tertiò, quia communi consuetudine, & consensu communi omnium Doctorum (vno Victoria excepto) ita est in Ecclesia receptus, & explicatus hic excommunicationis effectus, quod quidem sufficeret, etiamsi alia deessent.

Nec obest argumentum Victoriæ. Nam *in dicto cap.* (vt bene notat Hurtadus) plures exprimuntur pœnæ pro dictis delictis ex quibus non paucæ generaliter inclusæ sunt in ipsa excommunicatione; vt priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ; non admissio ad publica officia, & repulsio ab aduocando, & aliæ sunt pœnæ particulares & superadditæ excommunicationi; vt quod excommunicatus sit infamis, & quod sit intestabilis, & quod non possit accedere ad successionem hæreditatis, omnes tamen simul non incurruntur ab excommunicato pro dictis, nisi per annum insorduerit, & hoc est, quod in eo capite decernitur. Sic tenet communis Iurisperitorum sententia. Quam sequuntur Suarez *disp.* 14. *sect.* 1. *num.* 2. & 5. Alterius *lib.* 2. *disput.* 2. *cap.* 1. Auila 2. *part. cap.* 6. *disput.* 6. *dub.* 3. *vers. Ex quo sequitur.* Vbi sententiam Victoriæ appellat falsam; Filliucius *tract.* 12. *cap.* 7. *quæs.* 2. *dicto* 2. *à num.* 169. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 6. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 22. *num.* 36. Hurtadus *disp.* 8. *diff.* 2. Vasquez *dub.* 5. *de excommunic. num.* 8. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 14. *dub.* 1. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 7. *num.* 1. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 2. *de excommunicatione, dub.* 12. *num.* 75. Malderus *tract.* 6. *de iustitia, cap.* 1. *dub.* 11. Diana *part.* 5. *tractat.* 9. *resolut.* 108. Bauny *disputat.* 7. *de excommunicatione, quæst.* 20. *dicto* 2.

Layman *lib.1. tract.5. part.2. cap.2. num.14. vers. Alia verò ratio.* Villalob. *tract.17. diff.14. n.1.* Machado *lib.1. part.3. tract.3. docum.11. num.5.* Cardin. Lugo *disp.37. cit. sect.2. num.6. & 8.* Palao *disp.2. de Censur. punct.14. §.2. num.2.* & penes ipsum, Innocent. Abbas, Socinus, & Ægidius.

Qvæstio XIV.

An Iudex, tam Ecclesiasticus, quàm sæcularis, excommunicatus vitandus, peccet mortaliter exercendo officium iudicis?

Respondeo tanquam certum: Peccare mortaliter, quia in primis, agit in re graui, nempe in actione publica iudicandi, contra prohibitionem Ecclesiæ. Deinde agit contra iustitiam commutatiuam, & legalem vsurpando iurisdictionem, quam non habet, & actus nullos efficiendo: ergo clarè constat, quod iudex quilibet excommunicatus vitandus, seu non toleratus peccet mortaliter officium iudicis exercendo. Sic communis sententia. Suarez *loc. cit. à num.8.* Filliucius *loc. cit. cap.6. n.147. & cap.7.* Henriquez *n.6. cit.* & penes illum, Felinus, Decius, Caiet. Sotus, Nauarr. & alij. Alterius *cap.1. cit.* Bonac. *loc. cit n.3.* Luysius, Villalobos, & Machad. *loc. cit.* Bauny *loc. cit.* his verbis: Dico tertiò, peccare mortaliter iudicem, qui in excommunicatione non tolerata, iudicat, eligit, testes audit. Assertionis hæc est causa, quod iudicando, alienum sibi vendicet ius, ac potestatem alteri debitam occupet; cum enim vti sua ei per censuram non liceat, vis ea iudicandi, qua erat instructus, ad illum reuoluitur, à quo eam acceperat, proindéque illi iniuriam, vsurpatione rei, quæ est eius, non sua, irrogat. Idem est de aliis actionibus iudicium. Enimuero facit auditio testium merces illis, vt sit à litigantibus, debita: ergo cum in foro fori, eorum testimonium sit nullum, eis iustum operæ suæ stipendium numerantibus, iniuriam facit, cum restitutionis de re accepta faciendæ obligatione. Hucusque Bauny.

Qvæstio XV.

An Gesta à Iudice sæculari excommunicato tolerato, & non vitando, sint valida, & rata?

Negarunt olim nonnulli Doctores, vt in simili vidimus nuper *quæst.10.*

Sed post Concil. Constantiense, vt certum, respondeo esse valida & rata. Quia Ecclesia, ob bonum commune, non vult priuare iudices excommunicatos excommunicatione tolerata, sua iurisdictione: cum igitur illam in suo vigore conseruent, valide possunt illa vti, & consequenter ab eis gesta valida ac rata sunt. Sic tenent communiter iam omnes. Qui & probant manifestè ex *l. Barbarius, ff. de offic. Prætoris.* Legantur Nauarr. *cap.27. n.7. & cap.21. num.10.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §.7. num.10.* & alij citati supra *quæst.10.* Quoniam in hac re eadem est de iudice Ecclesiastico, ac sæculari ratio.

Qvæstio XVI.

An Iudex quilibet excommunicatus toleratus, & non vitandus, peccet mortaliter, sicut peccat non toleratus, ferendo sententiam, & exercendo alia officia Iudicis?

Negat Diana *part.5. tract.9. resol.131.* Cuius ratio est, quia cùm Concilium non suspendat talem iudicem ab officio, nec priuet vsu istius potestatis, solum videtur illum actum prohibere, quatenus est communicatio quædam humana, non autem præcisè quatenus est actus iurisdictionis, & potestatis iudiciariæ. Ita Diana citans pro se Nauarrum *cap.29. num.28. & sequent.* Caietanum *verb. excommunicato vetita,* & Barthol. Ledesma *de excommun. dub.9.* His addi possunt Sanchez *lib.3. de matrim. disp.21. n.6.* Auila *2. part. cap.6. disp.6. dub.3.* Villalobos *tract.17. diff.14. cit. num.1.* ita dicens: Y si el descomulgado es tolerado, no peca en dar la sententia por decir que vsurpa juicio ageno, como dice vna Glossa, Ricardo, Couarrubias, Soto, y Lessio, sino solo pecara venialmente como dice Caietano, en el comunicar con los otros, aunque Suarez siente que peca mortalmente, mas a mi no me lo parece. Hæc ille. Citant etiam pro hac parte Lessius, & Bonacina, Henricum Henriquez *lib.13. cap.7.* & quidem bene, nam id videtur docere *cap.7. n.3.* his verbis: At si non esset denunciatus, non peccat mortaliter in his actibus iurisdictionis, secluso scandalo; quia secundario prohibentur, vt pertinentes ad communicationem in humanis; & post Concil. Constant facta à non denunciato valent in fauorem aliorum. Hæc ibi Henriquez. Quamuis eodem cap. *num.6.* contrarium videatur docere.

Sed probabilius respondeo peccare etiam mortaliter; nisi aliàs ignorantia, vel inconsideratio, aut functionis breuitas excuser. Sic Lessius *lib.2. de iust. cap.29. dubit.7. n.59.* Quia (inquit) Ecclesia prohibet communicationem iudicis excommunicati in iudicando, non solum generali ratione communicationis humanæ; sed etiam, vt est vsus iurisdictionis, & potestatis, dignitatem quamdam continens. Vnde cum illa sit res grauis, & magni momenti, non video cur præceptum non obliget sub peccato mortali. Nec obstat quod Concilium non suspendat iudices ab officio; quia id fit propter bonum aliorum: non tamen idcirco intendit ipsos iudices in aliquo reuelare, vt expressè idem Concilium testatur. Si tamen partes iustitiam exigant, vel ratio postulet, vt in aliquo casu, ex officio procedat, non peccabit: quia Concilium concedit, vt incommodum aliorum suo munere fungi possit. Sic Lessius. Et sic etiam Suarez *disp.16. sect.1. n.10.* Alterius *lib.2. disp.2. cap.1.* ita dicens: Ego putarem esse peccatum mortale: quia actio iudicandi per se sumpta est grauis, & grauius erit, si iudicium, quod excommunicatus vsurpat, sit Ecclesiasticum; nisi sit de re admodum leui, vt moraliter quasi non existimetur. Hæc ille. Bonacina etiam *disp.2. quæst.2. punct.5. n.3.* Filliucius *tract.12. cap.6. quæs.3. num.147.* Ægidius *disput.14. dub.14. num.148.*

Qvæstio XVII.

An sententia, & alij actus Iudicis excommunicati tolerati, sint etiam validi, casu quo partes illum excipiant, quod sit excommunicatus?

Respondeo tunc non esse validos, sed irritos ac nullos. Ratio est, quia nullus tenetur excommunicati, quantumuis tolerati, iurisdictionem admittere: ergo quilibet potest eum repellere, eiúsque iudicium declinare, opponendo excommunicationem, cuius tamen speciem, & authorem debet exprimere, & intra octo dies eam euidenter probare, vt habetur *cap.1. de exception. in 6.* Sic Lessius *de iustitia, cap.29. dub.7. num.58.* ita dicens: Aduerte tamen, neminem teneri admittere iudicem excommunicatum: potest enim contra illum excipere, quod sit excommunicatus, vt patet *cap. Exceptionem in fine, de exception.* Quod verum est, etiamsi eius excommunicatio hoc loco non sit manifesta, modo tamen alibi sit publica, vt colligitur ex *eod. cap.* iuncta Glossa *v. Publicè,* vel ipse

possit

possit illam probare. Ratio est, quia etsi Concilium concedat, vt possis cum iudice excommunicato habere communionem, & ius ab illo petere, non tamen cogit. Itaque sicut olim poterat recusari, ita & nunc. Si tamen partes in illum consenserint, & sententia debito modo lata fuerit, non potest propter excommunicationem rescindi; quia legitima potestate, cui partes se submiserunt, lata est: sicut cum sponte se alieno iudici, permittente iure, subiiciunt, sententia rescindi non potest. Hæc Lessius. Et etiam Ægidius *disp.14. dub.10. num.89.* Præpositus *in 3.p.quæst.2.de excommun.dub.12. n.78.* Bonac. *disp.2.quæst.2.punct.5.n.3.verf. Addo.* Diana *part.5.tract.9.resol.109.* Filliucius *tract.12.cap.7.quæf.1. n.166.* Lugo *de iust.tom.2.disp.37.sect.2.n.7.* Palao *disp.2. punct.13.a n.3.* & alij apud ipsum.

Quæstio XVIII.

An Excommunicatus toleratus, possit validè excommunicare?

NEgant Suarez *disp.14.sect.2.n.15.* Layman *lib.1. tract.5.part.2.cap.5.num.7.* & Præpositus. *quæst.2.de excommunicatione, dub.12. num.78.* Quorum ratio est, quia in Concil. Constant. nullus fauor conceditur excommunicato tolerato, nisi quatenus cedit in gratiam aliorum fidelium parentium, & volentium cum eo communicare: ergo non potest actum iurisdictionis coactiuæ in subditum, qui nolit eum obedire, cum ad id non teneatur.

Affirmant verò contra Nauarr. Henriquez, Couarr. Victoria, & nonnulli alij ex citatis *suprà quæst.10.*

Sed cum distinctione, & concordia harum sententiarum respondeo dicendum, quod nullo modo possit excommunicatus toleratus excommunicare alium validè, casu quo ante prolatam sententiam excommunicationis, subditus exceptionem excommunicationis opponat, provt opponere potest, & declinare eius iurisdictionem, vt nuper est habitum. Secus verò casu, quia iurisdictio non fuerit declinata, quia tunc validè potest excommunicare. Sic Gutierrez *canon. qq. lib.1. cap.1.n.82.* Ægidius *disp.14.dub.10.num.91.* Diana *p.5. tract.9. resol.135.* quos citat & sequitur Lugo *tom.2. de iust.disp.37.sect.2.n.7.* Et iuxta hanc distinctionem explicandi, & in concordiam redigendi sunt Authores pro sententiis primis relatis. An verò excommunicatus validè possit eligi ad officium & dignitatem iudicis, dummodo durante excommunicatione non exerceat vsum iurisdictionis.

Respondeo non posse, vt diximus contra aliquos DD. *supr. disp.9.quæst.19.*

DISPVTATIO XII.

De sexto effectu excommunicationis, qui est, inhabilitas exercendi actus legitimos, tam in foro iudiciali, quàm extra.

Quæstio Prima.

An excommunicatus maior, possit esse in iudicio per se, Actor, seu agere in foro, Hispanè, Poner demanda, *ò Acusar, en Iuicio?*

RESPONDEO tanquam certum: Quod minimè possit esse Actor in iudicio, siue Ecclesiasti-

co, siue sæculari. Quia sic definitur *in cap. Decernimus, de sentent. excommun. in 6.* his verbis: *Decernimus, vt iudices sæculares per censuram Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis iudicibus, canonica monitione præmissa, repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in suis Curijs, & Iudicijs compellantur.* Sic Alexand. IV. Quod etiam definitur *in cap. Pia, de except. eod. lib. cap. Intelleximus, de iudicijs, cap. exceptionem, de exception.* Et ideò tanquam quid certissimum hanc docent responsionem omnes Doctores; addentes, etiam esse talem, intellectam de excommunicato tolerato. Et meritò quidem: quoniam agere in iudicio concernit fauorem Agentis, & Concilium Constant. noluit in aliquo ipsis excommunicatis fauere. Legantur Ioann. Andr. Abbas, Glossa, & alij Canonistæ *in d. cap. Decernimus.* Nauarrus *cap.27.num.23.* Couarr. *lib.1. variar. cap.19.num.5.* Henriquez *lib.13.cap.7.num.4.* Vgolinus *tab.2.c.15.* Auila *2.part.cap.6.disp.7. in princip. & dub.1. concluf.1.* Sayrus *lib.2.cap.7.num.3.* Suarez *disp.16.sect.3. num.2.* Alterius *lib.2. disp.3. cap.1. in princip.* Filliucius *tract.12. cap.7.* (non 17. vt leges apud Bonacinam) *quæf.4.num.174.* Ægidius *disp.14.dub.11. num.110.* Bonacina *disp.2 quæst.2 punct.7.num.5.* Bauny *disp.7.de excommun.quæst.21.assertione 1.* Hurtad. *disp.8. de excomm. diff.3.* Luysius *lib.2.disput.14.dub.3.* Cornejo *disp.10.de excommunic.§.9.quæf.1.* Diana *part.5. tract.9. resol.109.* Villalob. *tract. 17. diff.14. num.4.* Machado *tom.2. lib.6. part.4. tract.1. document.3.* Gregor. Lopez *in l.6. in fin. tit.9. part.3.* Layman *lib.1. tract.5. part. 2. cap.2. num.14. verf. Octauus effectus.* Bassæus *excommunicatio 3. num.29.* Palao *disp.2. de Censur. punct.14. §.2.n.6.* & alij.

Quæstio II.

An non solum per se, sed neque per Procuratorem, qui ab eo authoritatem accipiat, possit licitè excommunicatus in iudicio agere?

RESpondeo tanquam certum: Adhuc non posse, quia Procurator agit authoritate sui principalis: sed Actor excommunicatus, qui est Principalis, expellitur à iudicio: ergo & Procurator eius. Et ideo *in cap. vltimo, de Procurator.* declaratur nulla, institutio Procuratoris ab excommunicato facta. Et ob eandem rationem, quamuis antequam Actor in excommunicationem incideret, Procuratorem rerum suarum instituisset, adueniente excommunicatione suspenditur quasi, & vim suam amittit, eo quod dependeat veluti in fieri, & conseruari à facultate committentis. Sic Innocent. & Abbas *in d. cap. vlt.* Sylvest. *verb. Procurator.* Suarez *loc. cit. num.4.* Alterius *cap.1. cit. col.4. verf. Neque tantum.* Vgolinus *loc. cit. num.5.* Sayrus *loc. cit.* Filliucius *loc. cit. dicto 3. num.176.* Bonacina *loc. cit.* & Bauny *loc. cit. assert.2.* Qui bene notat, secus dicendum esse, de Procuratore aliunde habente ius ad patrocinandum, vt v. g. à lege, sicut Vicarius Capituli, sede vacante, quia tunc etsi essent Canonici singuli excommunicati, modo tamen ipse non esset, licitè posset in iudicio agere. Legantur etiam cæteri DD. nuper citati, præcipuè Palao *punct.14. §.2.n.7.* Sayrus *lib.2. Thesauri, cap.7.n.4.* & alij.

Quæstio III.

An Excommunicatus maior, possit se ipsum defendere in iudicio?

RESpondeo tanquam certum: Posse. *Primò*, quia sic colligitur ex cap. *Intelleximus, de Iudicijs. Secundò*, quia defensio est iuris naturalis. Et ideo excommunicatus optimè potest probare excommuni-

cationem fuisse inualidam; aut sibi iniustè denegari absolutionem, quam petit. Potest excipere, si iudicem suspectum habeat; & appellare si credat se iniustè esse condemnatum; & similiter potest obiicere excommunicationem, Accusatori, Testi, &c. dicendo, illos esse excommunicatos. Sic omnes. Abbas *in cap. Cùm inter, de except. num.* 10. Nauarr. *lib.* 1. *consil tit. de corpore vitiato, consil. vnico, num.* 8. Suarez *disp.* 16. *sect.* 3. Alterius *lib.* 2. *disp.* 3. *cap.* 1. *vers. Non tamen, & vers. Cùm autem.* Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 7. *quæs.* 4. *n.* 174 & 175. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 7. *in princip.* Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 7. *n.* 7. Hurtad. *disp.* 8. *de excommun. diff.* 3. Luysius *lib.* 2. *disp.* 14. *dub.* 3. *vers. Sed non negatur*, & communis.

Qvæstio IV.

An reus excommunicatus possit esse Reactor, aut Reconuentor sui Actoris, in iudicio?

Respondeo tanquam certum: Non posse, nisi aliàs in defensionem propriam. Ratio est, quia reconuentio est noua actio, vt dicitur *in cap. Cùm inter, de exceptio:* ergo debet esse de re distincta ab illa, quæ agitur in iudicio: ergo non potest fieri à Reo excommunicato, cum non sit necessaria ad defensionem illius rei, de qua in iudicio agitur. Sic omnes. Præcipuè Alterius his verbis: Excommunicatus enim conuentus, & vocatus in iudicio tanquam Reus, non potest suum Actorem reconuenire: Reconuenire enim est agere, seu reagere. *cap.* 2. *de mutuis petit. & cap.* 2. *de Ord. cognit.* Et habetur expressè *in cap. Cùm inter, in fine, de except.* & *ibi* Glossa *verb. Reconuentione.* Glossa *in cap.* 1. *verb. rescriptum, de rescript. lib.* 6. &c. Sic ille. Legantur etiam Suarez, Filliucius, Bonacina, & alij *loc. cit.* Palao *disp.* 2. *punct.* 14. *n.* 10.

Qvæstio V.

An Excommunicatus agens in iudicio publico, repelli debeat à iudice, quando exceptio excommunicationis non opponitur ab aduersario?

Negandum videtur, eò quòd, vt ait Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 18. (non 19. vt inuenies apud Auilam) *num.* 5. *& regul. Peccatum,* 1. *part. in principio, num.* 8. tam in Gallia, quàm in Hispania passim admittuntur excommunicati à iudicibus sæcularibus ad agendum. Ait enim sic *num.* 5. *cit.* In Gallia sanè moribus, & iudiciali, ac forenti stylo inductum est, vt huius exceptionis nemo ab agendo repellatur. Teste Fabro *in* §. *vlt. Institut. de Curator.* Andrea Tiraquello *lib.* 1. *de retract.* §. 1. *glossa* 9. *num.* 275. & Ioanne Rupellano *lib.* 1. *Foren. Institut. cap.* 35. Sic ille. *Et infra.* Apud Hispanos etiam videmus passim à iudicibus sæcularibus, non obstante exceptione excommunicationis Actorem ad agendum admitti. Hæc Couarruuias. Et idem ex illo, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. *in Glossa, lit. I.* & Auila 2. *part. cap.* 6. *disput.* 7. *dub.* 1. *vers. Duo restant.*

Et quidem non teneri necessariò iudicem, in dicto casu, repellere ab agendo excommunicatum, adhuc non toleratum, insinuat clarè Machado *tom.* 2. *lib.* 6. *part.* 4. *tract.* 1. *docum.* 3. *num.* 2. dicens hæc verba: Y aun en caso que por el reo, no se le opusiesse al Actor la excepcion de que estaua descomulgado, dispone el Derecho en los lugares citados, que el Iuez de oficio le pueda repeler. Todo loqual como hemos dicho se entende y ha lugar quando el descomulgado es vitando. Ita Machado.

Sed oppositum omnino, cum distinctione respondeo dicendum. Quod etiam in casu, quo exceptio excommunicationis non opponatur, non solum possit iudex, sed etiam teneatur ex officio, repellere actorem à iudicio, quando excommunicatus est vitandus, & non toleratus: (nisi aliàs vrgeat aliqua grauis causa vt dicemus *quæst.* 7.) quando verò est toleratus, & non virandus, licèt possit à iudice repelli, quia potest non communicare cum illo, non tamen tenetur eum, quamuis publicum, reiicere, (nisi ad petitionem partis sufficienter probantis excommunicationem) quia non tenetur eum vitare.

Vtramque responsionis nostræ partem, tenent communiter DD. & colligitur apertè ex cap. *Pia, de exceptio.* & cap. *Decernimus, quæst.* 1. *cit.* Sic Auila 2. *p. cap.* 6. *disput.* 7. *dub.* 1. his verbis. Secunda conclusio. Quando Actor est publicè excommunicatus, debet Iudex ex officio illum repellere ab agendo, licet Reus hoc non excipiat *d. cap. Pia*, quod ego intelligo, post Concilium Constant. de excommunicato non tolerato: nam ratio huius textus est, euitare peccatum communicationis, vt habetur ex Geminian. ibi *num.* 2. *&* 5. &, vt constat ex *cap. Decernimus, de sentent. excomm. in* 6. Hæc conclusio etiam habet locum in iudice sæculari, qui quidem de causa spirituali excommunicationis non cognoscit principaliter, nec incidenter, sed tantum de facto excommunicationis, quod non prohibetur iudici sæculari, vt ait Bart. *l. Titia, ff soluti matrim.* Hæc Auila. Et etiam Suarez *disp.* 16. *sect.* 3. *num.* 2. (non *sect.* 4. *num.* 6. vt leges apud Bonacinam) Alterius *lib.* 2. *disp.* 3. *cap.* 1. *vers. Notandum est secundò.* Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 7. *quæs.* 4. *dicto* 4. *n.* 177. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 11. *nnm* 101. Bonacina *disp.* 2 *quæst.* 2. *punct.* 7. *n* 9. Hurtad. *disp* 8. *de excomm. diff.* 3. *num.* 6. Luysius *lib.* 2. *disput.* 14. *dub.* 3. *vers. Secundò excommunicatus.* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 110. Palao *disput.* 2. *de Censur. punct.* 14. *n.* 6. & alij.

Qvæstio VI.

An ita sit prohibitum excommunicato vitando, in iudicio agere; vt tamen si agat, & non repellatur à iudice, nec ei exceptio excommunicationis opponatur, gesta per ipsum valida sint?

Negandum videtur. Quia gesta per iudicem excommunicatum vitandum sunt nulla, *vt suprà disp.* 11. *q.* 4. est habitum, etiamsi excommunicatio non fuerit in iudicio opposita: ergo idem est dicendum de gestis ab Actore excommunicato vitando.

Sed, vt quid verum, respondeo valida esse omnia ab illo, in dicto casu, gesta. Quia sic videtur definitum ab Innocent. I V. in cap. *Pia, de exception. in* 6. his verbis: *Sed si post rem iudicatam talis exceptio proponatur, executionem impediet: sed sententia quæ præcessit, non minus robur debitum obtinebit:* subintellige, *quàm si tempore litis, & latæ sententiæ excommunicatus non fuisset,* hic enim est simplex sensus, vt Glossa & Interpretes exponunt: ergo non obstante dicta excommunicatione, gesta in iudicio valida sunt. Sic Glossa *cap. Pia, cit. verb. Pia, & verb. Obtinebit.* Abbas *in cap. Intelleximus, de iudicijs*, & alij Interpretes, Suarez *disput.* 14. *sect.* 3. *num.* 7. Alterius *lib.* 2. *disput.* 3. *cap.* 1. *vers. Sed quæri potest.* Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 7. *dub.* 1. *concluf.* 5. Filliucius *tract.* 12 *cap.* 7. *quæs.* 4. *dicto* 5. *num.* 178. Bonacina *loc. cit. num.* 10. Cornejo *disput.* 10. *de excommunic.* §. 9. *vers. Et si inquiras.* Hurtado *diff.* 3. *cit. vers. Sed quamuis.* Luysius *dub.* 3 *cit. vers. Item principaliter.* Machado *lib.* 6. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 3. *n.* 4. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 14. *n.* 4. Legatur in simili Palao *disp.* 2. *punct.* 14. *n.* 15.

Ad rationem dubitandi respondeo diuersam esse rationem de Iudice, ac de Actore: nam in iudice requiritur iurisdictio, sine qua, acta sunt nulla, hæc autem tollitur per excommunicationem vitandam:

ar

at ex parte Actoris, nulla requiritur iurisdictio, & sic eius gesta valent. Sic Alterius.

Quæstio VII.

An, Actor excommunicatus peccet ius suum in Iudicio petens; ante quàm à Iudice expellatur ab illo?

NEgare posset aliquis; eo quod, vt vidimus, *q.5.* tam in Hispania, quàm in Gallia, passim à Iudicibus sæcularibus admittuntur excommunicati ad agendum.

Sed respondeo dicendum, quod Actor excommunicatus ius suum in Iudicio petens, licèt, per se loquendo, & ex vi solius excommunicationis, mortaliter non peccet, peccet tamen venialiter, nisi vrgeat aliqua causa iusta. Sic Alterius *cap.1.cit. vers.Sed quæret aliquis*, his verbis: Respondeo: peccare excommunicatum Actorem, si petat ius in Iudicio, quoniam violet sacros Canones, quibus hoc ei interdictum est: regulariter tamen non erit peccatum mortale ex vi solius excommunicationis, nisi interueniat iniustitia, quia petat rem iniustam, vel vtatur fraude, & dolo, sed agat bona fide, absque contemptu Ecclesiæ, maximè si causa litis, non sit admodum grauis, nec diuturna, & sine continua communicatione agi possit. Denique tales possunt concurrere causæ, vt Iudex præsertim sæcularis, qui non potest absoluere, valeat, & debeat admittere excommunicatum ad agendum, ne graue aliquod detrimentum, & præiudicium imminens ex mora & dilatione, si prius procuranda esset absolutio, patiatur: vt si timeatur de fuga Debitoris, nisi ex mandato Iudicis ad instantiam Actoris capiatur. Nam in his casibus, non tam diceretur ex agere, quàm se defendere & ad sui defensionem implorare Iudicis officiũ, quod licitum est, vt vidimus, & affirmant Doctores iuribus supra citatis. Hucusque Alterius, omnino ex Suario (quem non citat) *disput.14. sect.3. num.9.* qui vlterius hanc partem probat sic. Quia ob vitandum graue damnum licitum est excommunicato communicare cum aliis, & aliis, cum ipso, quando est periculum in mora, si expectetur absolutio: ergo eodem titulo licebit tali excommunicato agere, & Iudici illum admittere. Quod etiam Abbas, & alij Canonistæ concedunt *in d. cap. Cum inter, de except.* & in aliis, locis *sup. citatis.* Hæc Suarez, & etiam Filliucius, Villalob. Cornejo, Luysius, & Diana *loc.nuper citatis.* Pal.*punct.14. cit. num.11.* Couarruuias *lib.1. variar. cap.13.* & Bonacina *disput.2. de excomm. quæst.2. punct.7. num.8.*

Quæstio VIII.

An reus excommunicatus vitandus, possit ad Iudicium cogi, & vocari?

REspondeo tanquam certum: posse talem reum excommunicatum vocari, cogi, & trahi ad iudicium, non solum in causa excommunicationis, sed etiam in quacumque alia causa, in qua fuerit prouocatus, & postulatus. Quia ita definitur in cap. *Intelleximus, de Iudicijs* ab Alexand. III. vbi rationem decisionis reddit, inquiens: *Ne videatur de sua malitia commodum reportare.* Ac si Pontifex diceret: Excommunicatus non debet ex sua culpa, & malitia commodum reportare: at sic est, quod si excommunicatus non posset compelli, & trahi ad iudicium, ex sua malitia, & culpa, magnum commodum reportaret, cum magnum illi esset, si vel pro debito, vel pro crimine, cogi ad iudicium non posset, & compelli ad comparendum: ergo. Sic omnes Canonistæ *in d. cap.* Legantur Glossa ibi. Nauarrus *cap.27. num.23.* Suarez *disput.14. sect.4. num.1.* dicens esse communem & certam sententiam. Alterius *lib.2. disput.3 cap.2. in princip.* Auila *1. parte cap.6. disput.7. dub.1. vers. Præterea.* Filliucius *tract.12. cap.7 quæs.5. dicto 2. num.180.* Hurtadus *disput.8. de excommun. diffic.4.* Luysius *lib.2. disput.14. dub.13. vers. Restat explicandum.* Bauny *disputatione 7. de excommun. quæst.21. versu, Verum enim.* Ægidius *disputat.14. dub.11. num.115.* Laymann *lib.1. tract.5. part.2. cap.2. num.15.* (non 5. vt leges apud Bauny,) Palao *disput.2. de Censur. punct.14. num.23.* Villalobos *tract.17. diffic.14. num.5.* Machado *lib.6. part.4. tract.1. docum.4. num.1.* & alij. Qui omnes in hac re concludunt, quod reus excommunicatus, etiam vitandus, cogi, ac compelli possit, vt in iudicio cum effectu appareat, & respondeat ad ea, quæ in ius vocatus est, & faciat omnia alia, quæ si non esset excommunicatus, præstare teneretur. Sicut è contra licitum erit reo excommunicato efficere ea omnia ad sui defensionem, quæ cuilibet reo non excommunicato minimè denegantur, quia defensio iure naturæ cuilibet est permissa: & ideo poterit respondere, negare, probare, appellare, & similia agere.

Quæstio IX.

An reus excommunicatus vitandus, in ius vocatus, possit validè, non per seipsum, sed per Procuratorem à se constitutum, respondere?

REspondeo tanquam certum: posse. Quia sic expresè decernitur in cap. *Intelleximus, cit.* his verbis: *Quia postulasti à nobis, vtrum excommunicatus in Iudicio stare possit. Respondemus quod conueniri potest, & debet per alium in iudicio respondere: Ne videatur de sua malitia commodum reportare.* Sic totus textus. Potest ergo excommunicatus validè per Procuratorem in Iudicio respondere; & consequenter validè & licitè ad hunc effectum Procuratorem pro se constituere; & Procurator similiter validè & licitè potest pro illo causam agere, eúmque defendere: nam hæc omnia sese consequuntur. Sic omnes. Legantur Suarez *loc. cit. num.5.* Alterius *loc. cit. vers. Sed hic quæri potest*, & alij citandi. Qui id tanquam certum supponunt.

Quæstio X.

An huiusmodi reus excommunicatus, non solum possit, verùm etiam teneatur, respondere in Iudicio per suum Procuratorem; it aut, nequeat per seipsum respondere, casu quo inueniat idoneum Procuratorem?

AFfirmat teneri reum in dicto casu semper per suum Procuratorem in iudicio respõdere, Auila *part.2. cap.6. disput.7. dub.2.* his verbis: Tertia opinio, & tenenda est, quod etiam in causis arduis non potest respondere per seipsum, si inuenit idoneum Procuratorem: benè tamen si non inueniat. Ita Felinus *d. cap. Intelleximus, num.3.* Decius *num.7.* Aretin. *n.18.* Syluester *verb. excommunicatio 3. num.1. effectu 12.* Et probatur ex *d. cap. Intelleximus*, ibi: *Etiam debet per alium respondere.* Et textus loquitur de causa matrimoniali, quæ est grauissima. Nec placet explicatio Glossę, quod verbum, *debet*, non inducit necessitatem: quoniam vt ait Calderinus, verba propriè sunt accipienda, nisi resultet sensus absonus. Quando autem non inuenit idoneum Procuratorem, licitè potest comparere in iudicio: quia Ecclesia pro sua pietate non vult auferre illi defensionem naturalem: & tunc reliqui,

qui necessariò interueniunt in iudicio, licitè possunt cum illo communicare, nec incurrent minorem excommunicationem. Ita Glossa *d. cap. Intelleximus, verb. conuenire*, & est textus *cap. Si verè, de sentent. excommun.* Hæc Auila. Cui addi possunt Hurtadus *disput. 8. de excommun. diffic. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 5.* Villalobos *tract. 17. diffic. 14. num. 5.* Laymann *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 15.* ibi: Debet tamen tunc non per seipsum, sed per Aduocatum respondere, si idoneum reperiri possit, & causa ardua sit. Vnde non benè citat hunc Authorem, Stephanus Bauny pro opposita parte. Luysius etiam in hanc inclinat sententiam *dub. 3. cit. vers. Mihi autem videtur.* Vgolinus *tab. 2. cap. 16. §. 8. num. 1.* & alij. Et licèt hæc sententia sit satis probabilis.

Sed non minus probabiliter respondeo: posse prædictum reum excommunicatum, respondere in iudicio, etiam per seipsum: non solum casu quo non inueniat idoneum Procuratorem, in quo omnes conueniunt, verum etiam casu quo illum inueniat idoneum. *Primò*, quia in cap. *Cum inter*, & *cap. Dilecti, & cap. Venerabilem, de exceptionibus*, expresè, absque vlla restrictione permittitur excommunicato, vt possit seipsum in iudicio defendere: ergo non videtur coactus constituere Procuratorem, etsi sit idoneus, si velit per seipsum Iudicio stare.

Secundò, quia, vt benè Ægidius, nimis videtur durum, & coniunctum multis incommodis constringere excommunicatum, vt compareat per alium quoties id facere potest: quia sic semper erit anxius, an poterit per se comparere, & antequam poterit admitti, vt seipsum defendat, debebit prius probare, se non posse per alium comparere, quia nisi de hoc constet, Iudex eum non poterit admittere: quod ei sæpè erit difficile, & inutiles moras iudiciis adferet.

Ad caput *intelleximus cit.* omissa respõsione Glossæ, quam multi vt congruam, & meritò, sequuntur, dicendum est, quod particula illa, *per alium*, non excludat ipsum reum, quasi per se respondere non possit, sed per eam, Summum Pontificem velle, quod saltem per alium, si nolit per seipsum, vel non sit idoneus, debeat respondere. Sic docent Innocent. Abbas, & Hostiens. quos citat, & sequitur Suarez *disput. 14. sect. 4. num. 6.* Glossa etiam *in d. cap. Intelleximus, verb. conueniri potest.* Alterius *lib. 2. disputat. 3. cap. 2. vers. Sed licèt.* Ægidius *disput. 14. dub. 11. n 116. & 117.* Præpositus *quæst. 2. de excommunicat. dub. 13. num. 87.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 111.* Machado *lib. 6. part. 4. tract. 1. docum. 4. num. 2.* dicens, hanc esse communiorem, & in praxi receptam, sententiam, & illam, vt probabilem, sequitur Bauny *disputat. 7. de excommunic. quæst. 21. vers. Communis responsio*, & talem esse, fatetur etiam Laymann *loc. cit.* Tenent etiam Sayrus *lib. 2. de excommun. cap. 8.* Filliucius *tractatu 12. cap. 7. quæst. 5. num. 181.* Bonacina *disput. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 7. num. 8.* & Palao *disput. 2. de Censur. punct. 14. num. 26.*

Qvæstio XI.

An reus excommunicatus possit in Iudicio ad suam defensionem, ante absolutionem admitti; casu, quo, si velit, potest illam obtinere?

NEgat posse reum in Iudicio, tunc ante absolutionem admitti, Felinus *in cap. Intelleximus, de Iudicijs, num. 19.* eo quod non appareat ratio iusta illum admittendi, sine absolutione, quando illam potest obtinere.

Sed probabiliùs respondeo: posse admitti, adhuc dato casu quo non sit absolutus, licèt potuerit. Quia sacri Canones absolutè concedunt excommunicato, absque vlla restrictione, facultatem se defendendi, *cap. Cum inter, cap. Dilecti, & cap Venerabilem, de except.* ergo. Sic Suarez *loc. cit. num. 8.* Alterius *loc. cit. vers. Secundò quari potest.* Luysius *dub. 3. cit. in fine.*

Qvæstio XII.

An reus excommunicatus, si voluntarius sit, debeat audiri in Iudicio?

REspondeo tanquam certum. Non debere audiri. *Primò*, quia cap. *Intelleximus, de Iudicijs*, vbi reum in ius venire compellitur, loquitur de reo necessario, hoc est, de reo, qui cogitur respondere in iudicio, & vocatur in iudicium inuitus, vt grauetur de re aliqua, & ne incommodum patiatur cogitur comparere, & se defendere; & de hoc reo necessariò, est sermo habitus in superioribus quæstionibus. At voluntarius reus excommunicatus, de quo in præsentiarum agitur, non compellitur comparere ab aliquo, sed ad iudicium suo commodo venit, non propter Actoris vtilitatem: & ideo Ecclesia horum reorum generi fauere nullo modo vult, sed agitare potius, ac vexare, vt resipiscant. Rei verò necessarij in ius venire compelluntur, ne eis sua malitia sit vtilis, ac commoda, eisque defendere permittitur, vt ex *cap. Intelleximus, cit.* diximus *quæst. 8.*

Secundò, quia reus voluntarius, potius habet vim Actoris, quàm rei, cum ipse prouocet ad iudicium, & compellat Actorem ad agendum, nempe, vt suum iudicium prosequatur, &c. At Actor non auditur in iudicio, vt supra *quæst. 1. & 2.* est habitum: ergo. Sic Abbas *in cap. Cum inter, de except. num. 12.* Suarez *disputat. 14. sect. 4. num. 12.* Alterius *lib. 2. disput. 3. cap 2. vers. Quartò quari potest.* Filliuc. *tract. 12. cap. 7. quæs. 5. dicto 1.* Bauny *disput. 7. de excommunic. quæst. 21. vers. Quamquam*, & Cornejo *loc. cit. vers. Sed quid.*

Qvæstio XIII.

An excommunicatus, licitè possit officium Notarij, seu Tabellionis, exercere?

REspondeo tanquam certum: non posse licitè: ob prohibitionem generalem, ciuilis communicationis, quæ habetur *in cap. 1. de except. in 6.* cum ergo officium Notarij, seu Tabellionis, nequeat exerceri sine communicatione hominum; & similiter alij non possint vti opera Notarij excommunicati ad conficienda instrumenta, cum id non possint consequi, nisi communicando cum Notario ipso excommunicato, hinc est, quod omnes sint rei culpæ, si id facere intentent. Sic docent omnes. Glossa *in cap. Decernimus, de sentent. excommun. in 6. verb. Et testificando*, & Francus *ibi num. 7.* Abbas *in cap. Intelleximus, de Iudic. num. 2.* Decius *ibi, n. 4.* Domin. *in cap. Nullus 3. quæst. 4.* Cardin. *in cap. Perpendimus, de sentent. excomm. in 39. quæst.* Quos omnes citat ac sequitur Alterius *lib. 2. disput. 3. cap. 4. in princip.* Suarez *disput. 16. sect. 5. num. 1.* Filliucius *tract. 12. cap. 7. quæs. 6. dicto 3. n. 186.* Hurtadus *disputat. 8. diffic. 5.* Luysius *lib. 2. disputat. 4. dub. 4.* & alij mox citandi.

Qvæstio XIV.

An grauiter peccet excommunicatus, munus Notarij, seu Tabellionis exercendo?

REspondeo grauiter mort. peccare. Quia exercere munus Notarij in excommunicatione est res satis grauis,

grauis, cum sit actio publici muneris & officij, vt habetur *ex cap. Ad audientiam, de præscript.* Præterquam, quod ex huiusmodi abusu multa possunt sequi incommoda, & lites inter partes ipsas. Hanc responsionem communiter docent Doctores. Illámque ex mente omnium sic tenet & explicat Filliucius *loc. cit.* his verbis: Peccabit grauiter Tabellio exercendo munus Tabellionis in excommunicatione. Et quidem si vitandus sit, non est dubium; tum propter communionem illi denegatam: tum propter dubium faciendi actus irritos, & expositos nullitati, & litibus. Si non est vitandus, peccabit si se ingerat. Si tamen requisitus, aliquid sui muneris faciat, non peccabit: possunt enim alij cum ipso agere, & consequenter etiam ipse in tali casu cum aliis, vt supra sæpè diximus. Sic ille. Et etiam Suarez *loc. cit. n.6. & 7.* Alterius *loc. cit.* Luysius *dub.4. cit. vers. Duo addenda sunt.* Diana *part.5. tract.9. resolut.112.* Faber *de Censur. in 4. sentent. distinct.23. quæst.1. disput.4. cap.6. num.201.* Machado *lib.6. part.3. tractatu 2. docum.4. num.3.* & Palao *disputatione 2. de Censuris puncto 14. num.20. & 21.* & communis.

Quæstio XV.

An instrumenta, acta, seu scripta facta à Notario, siue Scriba publico, vel Tabellione, excommunicato non tolerato, sint valida, & ideo illis adhibenda fides, quæ instrumentis authenticis præstatur?

Affirmat absolutè Rebuff. *in Concordia tit. de excommunicatis vitandis, vers.7.* Cuius sententiam tenuere alij, quos suppressis nominibus, refert Glossa *in cap. Decernimus, de sentent. excommun. in 6. verb. Et testificando.* Qui & probant argument. *ex cap. Excommunicamus, §. Credentes, de Hæretic.* vbi dicitur de excommunicato, quod si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc instrumenta per ipsum confecta, non valent: ergo à contrario, prius, id est, ante annum confecta valebunt, licèt Notarius esset excommunicatus.

Negant contrà absolutè alij apud eandem Glossam, sentientes instrumenta seu acta, facta ab excommunicato quocumque nullam vim habere. Pro quorum opinione facit optimè *cap. Nullus 3. quæst.4.* vbi hæc habentur: *Nullus Anathematizatorum suscipiatur, nec à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur:* at si validæ essent eorum Scripturæ deberet eis fides adhiberi: ergo. Ita apud Palao, sentiunt Henriquez *lib.13. cap.9.* Auila *2. part. cap.6. disp.6. dub.5.* & Hurtad. *disput.3. de excommun. diffic.5.*

Alij tandem media incedunt via, dicentes, acta, seu scripta à Notario excommunicato facta, esse valida, & obligare in foro conscientiæ, si fiant ex consensu partium non ignorantium Notarij excommunicationem; quia in hoc casu, iam partes, siue licitè, siue illicitè, dici possunt credere excommunicato, illum admittendo vt fide dignum ad scripturam faciendam, & quoad hoc iam violarunt legem latam in dicto *cap. Nullus*, & ideo videtur, postea non posse illam Scripturam reiicere vt inualidam, quia iam cesserunt iuri suo, *& quod semel placuit, amplius displicere non potest.* vt dicitur Regula 21. *iuris in 6.* Secus vero, inquiunt, si instrumenta fiant à Notario excommunicato vitando apud eos qui eius excommunicationem ignorant; quia tunc erunt omnino inualida. Ita Suarez *disp.16. sect.5. num.4. & 5.* Præpositus *in 3. part. quæst.2. de excommunic. dub.13. num.89.* & Luysius Turrianus *lib.2. disput.14. dub.4.* Quos citat, & sequitur Diana *part.5. tract.9. resol.112.* Quibus addi possunt Filliuc. *tract.12. cap.7. quæs.6. dicto 2. num.185.* Ægidius *disp.14. dub.11. concluſ.2. & 3.* Bonacina *disput.2. de excomm. quæst.2. punct.5. num.8. & punct.7. num.4.* & Palao *disputat.2. punct.14. num.22.*

Sed ego probabiliùs respondeo: dicendum, quod omnia acta, instrumenta, vel scripta, facta à Notario seu Tabellione excommunicato non tolerato, sint irrita, & inualida, non solum in foro fori, sed etiam in foro conscientiæ; etiam casu quo partes non ignorantes excommunicationem Notarij admittant illum ad conscribendam scripturam publicam.

Probatur *prima pars. Primò*, tum *ex cap. Licet, de sentent. excommun. in 6.* vbi vniuersaliter expellitur excommunicatus ab omnibus actibus legitimis. Tum, & clarius, *ex cap. Nullus cit.* pro secunda sententia, vbi cautum est; ne fides adhibeatur iis, quæ conscripta sunt ab excommunicato: at sic est, quod totus valor scripturæ confectæ à publico Notario consistit in eo quod ei fides adhibeatur: ergo.

Secundò, quia excommunicato Notario, verè interdicitur ne possit exercere suum officium publicum: ergo omnia acta, gesta ab eo ratione officij contra hanc prohibitionem, erunt inualida: aliàs prohibitio esset elusoria quod est absurdum *l. si Prætor. ff. de Iudic. cap. Commissa, de elect. in 6.*

Secunda verò *pars*, quæ directè contra Authores tertiæ sententiæ militat, ex dictis facile probatur. Quia consensus partium admittentium excommunicatum Notarium ad conficiendam scripturam, non potest reddere illam authenticam, nam talis consensus non confirmat actum contra prohibitionem attentatum, vt in eisdem terminis de instrumento celebrato à Clerico, cui vetitum est, ne possit officium Notarij exercere, notat Abbas *in cap. Sicut te, ne Cler. vel Monast.* ex Bartol. *in l. Prætor ait, ff. de Noui operis nunciatione.* Sic omnino Alterius *lib.2. disput.3. cap.4. col.2. & seq.* ex Abbate, Hostiens. Innocent. Decio, & aliis Canonistis. Quibus addi possunt Auila *2. p. cap.6. disp.6. dub.5.* & penes illum, Federicus *consil.74.* Ripa *lib.3. respons.* Glossa *cit. in cap. Decernimus.* Francus *ibi num.7.* Geminianus *num.6.* Anchar. *col. ante penult.* Sylvester *verb. excommunicat.3. num.2. circa finem,* & Henriquez *lib.13. cap.9. num.3.* Sic etiam Ægidius *disput.14. dub.11. concluſ.4. num.113.* Hurtad. *disp.7. de excommun. diffic.5.* Bauny *disput.7. de excommun. q.22. vers. Reliquus est Scriba.* Faber *in 4. distinct.25. quæst.1. disput.4. cap.6. num.201.* Laymann *lib.1. tract.5. p.2. cap.2. num.15.* Villalobos *tract.17. difficult.14. num.6.* Cornejo *disput.10. de excommunicat. §.9.*

Quæstio XVI.

An etiam sint inualida instrumenta, seu scripta, facta à Notario, seu Tabellione excommunicato tolerato?

Affirmant aliqui DD. ex adductis pro sententia secunda, præcipuè Hurtado *loc. cit.* vbi postquam dixit, quod instrumenta quæ ab excommunicatis Notariis conscribuntur sint nulla, addit; quod est verum etiam de instrumentis factis à tolerato, quia non est obligatio ei credendi, sicut nec communicandi cum illo. Instrumentum ergo ab excommunicato adhuc tolerato factum, reiici potest in iudicio, vtpotè nullum. Ita ille.

Alij verò concedunt, instrumenta facta ab excommunicato Notario tolerato, esse valida, casu, quo non reiiciantur, & repellantur; minimè verò si repellantur. Ita limitat primam sententiam Laymann *loc. cit.* ita dicens: Nam instrumentum confectum ab excommunicato non tolerato, non censetur authenticum: cum is à publicis actibus, tum iure ipso, tum Iudicis officio repellatur. Imò, tametsi tale instrumentum

mentum à tolerato confectum sit, nihilominus in foro externo infirmari poterit, si opponens excommunicationem sufficienter probare queat. Hæc Layman. Cui adde Ægidium, & alios nonnullos apud Hurtadum.

Alij tandem huic quæstioni cum distinctione respondent, dicendo quod casu quo partes, quarum voluntate scriptura fit, scientes Notarium esse excommunicatum ad tale ministerium admittant, tunc valida erit scriptura, & instrumentum factum, & partes tenebuntur illud acceptare etiam in foro exteriori: si verò ex ignorantia excommunicationis illum admiserint, liberum erit eis, illud in foro exteriori acceptare, vel non: quia per priuilegium Extrauag. *Ad euitanda*, non coguntur, sed solum permittuntur communicare cum tali excommunicato, atque ita relinquitur in eorum potestate fidem præstare prædictis instrumentis. Ita sentiunt Suarez *sect. 5. cit. num. 8.* & ex illo non citato, Cornejo *§. 9. cit. versu*, *Sed quid si sit toleratus?*

Sed absolutè probabiliùs respondeo: non esse inualida, sed valida potius & firma instrumenta, & scripta facta à Notario excommunicato tolerato. Sic communiter Doctores. Auila *dub. 5. cit.* his verbis: Dubitatur 5. vtrum instrumenta facta à Tabellione non tolerato sint valida? Dico, *non tolerato*; nam facta à tolerato, certum est, esse valida post Concil. Constant. vt tenet Didac. Perez *lib. 2. ordinamenti tit. 5 leg. 2. quæst. 19.* & patet ex dictis: vnde solum est dubium de non tolerato. Hæc Auila. Luysius *lib. 2. disput. 14 dub. 4.* ita dicens: Alterum est (*subintellige, notandum*) post Concil. Constant. antequam iste Tabellio sit denunciatus, posse alios vti officio illius, & valida esse instrumenta in vtilitatem eorum; quæ prohibitio respectu eorum ablata est. Sic Luysius. Et ex illo Diana *resolut. 112. cit.* Bauny *quæst. 22. cit.* ibi: Occulti tamen si erunt, vim sunt in gratiam populi habitura (*subintellige, instrumenta,*) cui fauere Ecclesia in Extrauaganti *Ad euitanda*, voluit. Sic ille. Villalobos *num. 6. cit.* dicens, instrumenta ab huiusmodi excommunicato tolerato facta, in vtroque foro valida esse. Machado etiam *lib. 6. part. 3. tract. 2. docum. 4. num. 5.*

Qvæstio XVII.

An, si quis excommunicatus existens, creetur Notarius, seu Tabellio, valeat hæc institutio; & acta ab ipso, post ablatam Censuram, facta, valida sint?

NEgant quidam Canonistæ, quos suppressis nominibus referunt Suarez, & Alterius, *vbi infrà*: existimantes acta facta à dicto Notario, etiam post ablatam excommunicationem, esse inualida, ac nulla: quia existimant electionem in Notarium esse nullam: ergo & eius acta: nam interdicto aliquo actu, interdictum intelligitur omne id, quod ad executionem illius actus dirigitur cap. *Si celebrat, de Cler. excommun. ministran.*

Sed multò longè probabiliùs respondeo: valere dictam Notarij electionem; & consequenter, acta ab ipso, post obtentam excommunicationis absolutionem, facta. Quia nullus extat in iure Canon, quo talis electio declaretur irrita. Vnde quamuis peccent, qui scienter officium Notariatus excõmunicato conferunt, & ideo ad summum talis collatio irritari possit per superiorem, quod solum probari potest ex illo cap. *Si celebrat*; nihilominus tamen, ante irritationem tenet, & est valida, & consequenter instrumenta, quæ à tali Notario, post absolutionem, conficiuntur, valida, & authentica sunt, & fidem faciunt. Sic Suarez *disput. 16. sect. 5. num. 9.* Alterius *lib. 2. disp. 3. cap. 4. vers. Posset tamen.* Cornejo *disput. 10. de excommunic. §. 9. dub. vnic. vers. Et si rursus inquiras.* Villalobos *tract. 17. difficult. 14. num. 6. in fine.*

Qvæstio XVIII.

An Excommunicatus vitandus possit in Iudicio licitè officium Procuratoris gerere?

REspondeo tanquam certum apud omnes: non posse licitè. *Primò*, quia excommunicatus nequit communicare cum aliis: sed officium Procurationis, nequit exerceri sine excommunicatione: ergo excommunicatus nequit esse Procurator, aut licitè officium Procuratoris exercere. *Secundò*, quia plus est, esse Procuratorem, quàm testem: sed excommunicatus non admittitur in iudicio tanquam Testis, ex *cap. Decernimus, de sentent. excommun. in 6.* ergo multò minus admittendus erit tanquam Procurator. Sic omnes DD. Canonistæ in cap. *Post cessionem, de probat.* Legantur Suarez *disputat. 16. sect. 7. num. 4.* Alterius *lib. 2. disput. 3. cap. 3. in princip.* Filliuc. *tract. 12. cap. 7. quæs. 9.* Henriquez *lib. 13. cap. 9. num. 3.* Bonacina *disputat. 1. quæs. 2. punct. 7. num. 13.* Auila *part. 2. cap. 6. disputat. 7. in princip.* Luysius *lib. 2. disp. 14. dub. 5.* Cornejo *disp. 10. de excommunic. §. 9. dub. vnico, quæs. 4.* Diana *parte 5. tractatu 9. resolut. 114.*

Qvæstio XIX.

An saltem in casu necessitatis, possit excommunicatus exercere officium Procuratoris pro reo?

REspondeo tanquam quid certum: posse tunc. Quia necessitas à transgressione legis excusabit. Sic Suarez *loc. cit. num. 5.* his verbis: Addo vero, si fingatur casus, in quo, nec reus per seipsum, se defendere, nec Procuratorem alium pro se possit substituere, præter eum, qui excommunicatus est, tunc ob articulum necessitatis, excommunicatum posse alterius causam agere, vt ipsum defendat: nam in aliis rebus communicare cum excommunicato licitum est, propter necessitatem, vel magnam vtilitatem; præsertim eius, qui excommunicatus non est: ergo ob hanc necessitatem licebit. Sic Suarez, & ex illo, Luysius *dub. 5. cit. vers. Addit P. Suarez.*

Qvæstio XX.

An etiam licitè possit excommunicatus gerere officium Procuratoris pro socio, & litis consorte?

REspondeo tanquam certum: quod non. Quia excommunicatus nequit stare in iudicio in causa propria, cap. *Intelleximus, de Iudic.* ergo multò minus ei licebit in causa aliena, etiamsi consortis in lite; nisi aliàs causa esset indiuidua, quia tunc in illis casibus, in quibus ei permissum esset agere in iudicio ratione sui ad defendendam causam suam, liceret quoque defendere consortem absque aliquo mandato *l. 2. §. ex his, de verb. oblig.* Sic Abbas *in cap. Post Cessionem, de probat. n. 20.* Et ex illo Alter. *lib. 2. disp. 3. c. 3. vers. Quæret aliquis.*

Qvæstio XXI.

An peccet dumtaxat venialiter Excommunicatus vitandus, munus Procuratoris exercendo?

AFfirmat Villalobos *tract. 17. diffic. 14. n. 9. concl. 8.* his verbis: Tampoco puede ser (*el descomulgado*) Procurador

Procurador en Iuicio, que esto es manera de comunicacion, y tambie n se collige del derecho, y de parte del descomulgado sera pecado venial, de parte del que se elige, no lo sera si es tolerado, Ita ille.

Alij verò contrà dicunt, quod licèt exercere vnam, vel aliam actionem in iudicio possit excusari à culpa graui ob leuitatem materiæ; assumere tamen officium Procu ratoris animo illud prosequendi, mortale peccatum sit censendum. Ita Suarez *disput.16. sect.7. n.7.* Alterius *cap.3. cit. vers. Quanta verò.* Filliuc. *tract.12. cap.7. quæs.9. num.191. in fine.*

Sed probabiliùs absolutè respondeo: non solum venialiter, sed mortaliter peccare excommunicatum vitandum, exercendo munus Procuratoris, etiamsi id faciat dumtaxat semel, aut iterum. Ratio est, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui; ergo peccat mortaliter, etiamsi semel solùm aut iterum faciat. *Confirmatur.* Nam Actor excommunicatus vitandus nequit per seipsum, nec semel, in iudicio comparere, sine culpa mort. ergo minus poterit Procurator excommunicatus vitandus pro illo sine eadem mortali culpa comparere: quia grauius est agere pro alio, quàm pro seipso. Sic aliqui DD. quos videtur sequi Machado *lib.6. part.3. tract.1. docum.16. iuncto docum.8. num.1.* Et cum restrictione assignata Alterius, Suarez, & Filliuc. Qui benè vlterius limitant hanc nostram responsionem, dicendo, eam sic esse intelligendam: nisi aliàs occurrat talis necessitas, vel ratio charitatis, vt culpam, vel excusare, vel ita minuere valeat, vt leuis, & venialis transgressio censeatur.

Quæstio XXII.

An etiam excommunicatus non vitandus, seu toleratus, peccet mortaliter, officium Procuratoris agendo?

Respondeo dicendum, quod etiam peccet mortaliter, si se, non requisitus, ingerat, & exerceat pro Actore, vel pro reo, officium Procuratoris; secus si requisitus, & ad instantiam partis id faciat. Id constat ex dictis *quæst.14.* vbi, idem loquendo de Notario excommunicato exercente suum officium, asseruimus. Et tenet expresè Suarez loquendo in terminis nostræ quæstionis, his verbis: Atque ex dictis sequitur, per se loquendo, & secluso dicto casu necessitatis, peccatum esse vel ipsum excommunicatum huic numeri Procuratoris se ingerere, vel alios ipsum admittere, aut cum eo causam agere. Hoc tamen diuersa ratione nunc locum habet in diuersis excommunicatis: nam ex parte excommunicati, semper hoc est illicitum, etiamsi occultus sit: ex parte verò aliorum, solùm si denunciatus seu vitandus sit, iuxta Extrauag. *Ad euitanda.* Hæc Suarez *disp.16. sect.3. n.6.*

Quæstio XXIII.

An acta à Procuratore excommunicato tam tolerato, quàm non tolerato, facta, sint valida, & rata?

Respondeo esse valida, quamdiù à limine Iudicij, per exceptionem excommunicationis, à Iudice non repellantur. Itaque, si quando quis constituitur Procurator, non erat excommunicatus, valida censenda sunt acta per huiusmodi Procuratorem facta, etiam postquam fuit excommunicatus, quamdiù à Iudice non repelluntur. *Primò*, quia id docent omnes Canonistæ, partim *in cap.1. de exception. in 6.* & partim, *cap. Post cessionem, de probat.* vbi Abbas *num.17.*

Secundò, quia Procurator legitimam accepit potestatem ad exercendam Procurationem: at sic est quod per excommunicationem non amittit illam: ergo quamuis per excommunicationem prohibeatur illa potestate vti, si tamen vtatur, factum tenebit. *Tertiò*, quia pro hoc euentu, nullum est ius quod faciat irrita hæc acta. Secus dicendum casu quo à Iudice, vt diximus, repellantur; quia tunc probata excommunicatione, suspenditur potestas agendi; & nihil validè fit, ex dictis iuribus citatis. Sic omnes. Legantur Suarez *disput.16. sect.3. num.8. 9. & 16.* Alterius *lib.2. disput.3. cap.3. vers. De peccato igitur.* Vbi ait hanc responsionem ab omnibus admitti. Filliuc. *tract.12. cap.7. quæs.9. dicto 2. num.192.* Luysius *lib.2. disput.14. dub.5. vers. Secundò dicendum.* Bonacina *disp.2. quæs.2. punct.7. num.13.* Cornejo *disp.10. §.9. dub.vnic. quæs.4.* Faber *in 4. distinct.25. quæst.1. disput.4. cap.6. num.203.* Præpositus *in 3. part. quæst.2. de excommunicat. dub.13. num.91.* Diana *part.5. tract.9. resolut.114.* Villalobos *tract.17. diffic.14. num.9.*

Hinc optimè colligentes, matrimonium celebratum per Procuratorem excommunicatum, esse validum, & ratum.

Quæstio XXIV.

An, qui Excommunicatus est, licitè possit in Procuratorem constitui?

Respondeo tanquam certum: quod nec possit licitè ab aliis in Procuratorem constitui: nec ipse possit officium illud licitè accipere. Sic tenet, & probat Alterius, sic: Quoniam hæc fieri non possunt sine communicatione, quæ prohibita est, tam respectu fidelium erga excommunicatum; sicut è contra, nisi necessitate vrgente, aut nisi Procuratio detur conditione non exercendi eam, durante excommunicatione, sed post obtentam absolutionem. Vnde ex his constat peccatum esse, & graue constituere excommunicatum ad officium Procuratoris exercendum. Sic Alterius *cap.3. cit. vers. Verum quid sentiendum.* Ex Suario *non cit. sect.7. cit. num.10.* Filliucius *quæs.9. cit. dicto 3. num.193.* Palao *disputat.2. de Censur. puncto 14. num.15.* & alij.

Quæstio XXV.

An, non solum sit illicita constitutio Procuratoris excommunicati, verum etiam inualida; itavt ex vi illius, talis persona, reuera nec accipiat potestatem, nec maneat Procurator constitutus?

Affirmant, & esse illicitam huiusmodi constitutionem Procuratoris excommunicati, & etiam inualidam, ac nullam, ipso facto, Specul. *in tit. de Procurat. in princip.* Cald. Ioann. Andr. Felin. Butr. & alij, quos refert, ac sequitur Abbas *in cap. Post cessionem, de probat. num.17. & in capite veritatis, de dolo, & consum. n.34.* Glossa *in d. cap. Post cessionem.* Auila 2. *part. cap.6. disput.7. dub.2.* & alij Canonistæ communiter. Horum fundamentum præcipuum est textus in cap. *Post cessionem, de probat.* vbi ab Innocent. III. definitur, quod quotiescumque per litteras ordinarij probatur excommunicatus quis, procuratione repellitur: Ait enim sic Pontifex: *Cum igitur per litteras Iudicis ordinarij (quibus standum est, donec probetur contrarium) nobis constiterit, quod V. excommunicatus erat cum procurationis officium assumpsit. Ipsum tanquam Procuratorem non duximus admittendum.* Sic totus textus. Supra quem Glossa, sic ait: Nota, quod eo tempore quo quis est excommunicatus, non potest cõstitui Procurator: & si constituatur, non valet, etiamsi

etiamsi postea fuerit absolutus. Hæc Glossa. Quam sequuntur etiam Vgolinus *tab.2. de Censur. cap.19. §.3.* & Sayrus *lib.2. de excommun. cap.8. à num.7.*

Sed probabiliùs respondeo: dictam constitutionem Procuratoris excommunicati, esse, licèt illicitam, validam, & legitimam; ideóque talem personam verè manere Procuratorem cum potestate ad exercendum licitè officium procurationis, sublata excommunicatione, sine nouo consensu constituentis. Ratio est, quia reuera nullum adest ius expressum, quod casset, & irritet talem Procuratoris constitutionem. Nam ex verbis textus, *ex cap. Post cessionem*, allatis, nullo modo concludi potest, constitutionem Procuratoris excommunicati fuisse ipso iure nullam, sed solum esse prohibitam, & forè ab Ecclesia irritandam tanquam factam in ordine ad actum prohibitum, & propterea talem Procuratorem esse suspendendum ab illo munere. Igitur acta per Procuratorem huiusmodi facta, verè valent, quousque ab officio priuatus fuerit, vel reiectus ab executione illius, cum talis Procurator veram ab initio acceperit potestatem. Sic docent Innocent. & Decius *in d. cap. Post cessionem.* Quos sequuntur Nauarrus *in man. cap.27. num.23.* Suarez *disput.16. sect.7. n.15.* Alterius *lib.2. disp.3. cap.3. vers. His rationibus ductus.* Filliucius *tract.12. cap.7. quæs.9. dicto 3. num.193.* Luysius *lib.2. disput.14. dub.5. vers. Disputat. verò*, &c. Cornejo *disputat.10. de excommun. §.9. quæs.4.* Faber, Præposit. & Diana *loc. sup. quæst.23.* citatis. Villalobos *tract.17. diffic.14. num.10.* his verbis: El poder que se da al Procurador, vale, como dicen Decio, y otros, aunque este descomulgado, como diximos, en la eleccion del Escriuano, que como lo que hace no es irrito, tampoco es irrita la eleccion por dõde se va para alla, que basta que se pueda irritar, y no prueuan mas vnos textos, que se alegan por la parte contraria, como aduierte Suarez. Sic ille. Et Palao *disput.2. de Censur. punct.14. §.2. num.16.* Ægidius *disput.14. dub.11. n.110.* Qui omnes, hanc nostram responsionem intelligunt, de constitutione Procuratoris excommunicati tam ad negotia extraiudicialia, quàm ad actus iudiciales, & lites.

Qvæstio XXVI.

An Iurisconsultus excommunicatus vitandus, licitè possit esse Aduocatus, seu aduocare in Iudicio, pro Reo, vel Actore?

Respondeo tanquam certum: non posse licitè. *Primò*, quia hoc munus exerceri non potest absque communicatione cum non excommunicatis, quæ illis iure est prohibita. *Secundò*, quia id expressè interdictum est excommunicato in cap. *Decernimus, de sentent. excommun. in 6.* cuius textus verba retulimus *sup quæst* 1. ergo, &c. Sic omnes Doctores. Canonistæ *in d. cap. Decernimus.* Suarez *disputat.16 sect.7. num.1.* Alterius *lib.2. disput.3. cap.3. vers. Et quantum ad Aduocatum.* Filliucius *tract.12. cap.7. quæs.8.* Anila *2.part. cap.6. disput.7. dub.3. conclus.1.* Vasquez *dub.5. de excommun. num* 8. Luysius *lib.2. disput.14. dub.5. in princ.* Hurtadus *disputatione* 8. *de excommunicat. difficult.7.* Bonacina *disputatione 2. quæsito 2. puncto 7. numero 13.* Villalobos *tractatu 17. difficultate 14. numero 8.* Machado *lib 6. part.3. tract.1. docum.8. num.1.* Palao *disp.2 punct.14. §.2. numero 13.* & alij.

Qvæstio XXVII.

An Iurisconsultus excommunicatus vitandus, peccet solum venialiter, aduocando pro alio in Iudicio?

Affirmat Villalobos *num.8. cit.* his verbis: Tampoco puede el descomulgado ser Abogado, que esto es communicacion, y especialmente le esta prohibido en derecho, y assi le puede el Iuez repeler, y lo deue hacer si fuesse denunciado, ò notorio percusor de Clerigo. Mas si de echo abogase, lo que hiziere valdra, que no esta irritado por derecho, y solo en esso pecara venialmente. Ita ille, & antea Suarez *disput.16. sect.7. num.9. in fine.* iuncto *num.10. sect.6.* & Filliucius *quæst.8. cit. num.190.* iuncto *num.188. antecedenti.*

Sed probabiliùs respondeo: peccare, & mortaliter. Quia in re graui facit contra expressum textum prohibentem excommunicato aduocare in iudicio, vt nuper vidimus. Sic expressè Vasquez *dubio 5. de excommun. num.8.* Machado, licèt suo indecisо more, *loc. cit.* & constat ex dictis in simili *quæst.14. & 22.* Quamuis secus sit dicendum de excommunicato tolerato requisito à Reo, vel Actore, vt pro illis patrocinetur, iuxta *loco citato* dicta.

Qvæstio XXVIII.

An valida sint ea, quæ ab Aduocato excommunicato vitando fiunt?

Respondeo tanquam quid certum: valere. Quia nullibi irritantur: ergo quamdiù à Iudice non reiiciuntur patrocinia à dicto excommunicato facta, valida erunt. *Confirmatur.* Nam munus Aduocati est consilium præbere, & tueri causam, secundum iura, & rationes: ergo si consilium ab eo datum sit rectum, & iuri consentaneum, & allegationes firmæ ac solidæ, non habebunt minorem vim, nec carent aliqua efficacia, eo quod prodeant ab ore Aduocati excommunicati. Verum est, quod si patrocinia hæc sint excommunicati vitandi, debeat Iudex ex officio ea repellere: si verò sint tolerati, & non vitandi; tunc licèt possint reiici à parte se opponente, vel à Iudice, si constet de excommunicatione, non tamen ad id tenentur, sed possunt licitè illa admittere. Sic communiter Doctores. Suarez *disput.16. sect.7. num.1.* Alterius *lib.2. disput.3. cap.3.* Filliucius, Bonacina, Palao, Hurtad. Diana, Cornejo, Villalobos, Machado, & Luysius *loc. cit.* & alij. Legantur dicta de Procuratore, & Notario excommunicato.

Qvæstio XXIX.

An Aduocatus excommunicatus vitandus, teneatur restituere stipendium, quod pro aduocatione accepit?

Affirmatiuam sententiam tenent aliqui Canonistæ, censentes tale stipendium restituendum, aut erogandum esse pauperibus. Ita Ioann. Andreas *in cap. Decernimus, de sentent. excommun. in 6.* Bustos *ibid.* & Hostiens. *in cap. Pia, de exception. lib.6.*

Sed probabiliùs longè respondeo: non teneri dictum Aduocatum ad restitutionem iusti stipendij pro labore aduocationis acceptæ. Ratio est, quia talis labor est pretio æstimabilis; & est vtilis parti, & aliàs nullum reperitur ius, quod reddat Aduocatum inhabilem ad iustum stipendium recipiendum: ergo. Sic Suarez *disput.16. sect.7. num.3.* & Alterius *lib.2. disp.3. c.3 in fine.* Qui benè aduertunt, hanc nostram responsionem

sionem solum habere verum casu, quo ministerium Aduocati in iudicio admissum sit; nam si tale ministerium inutile, & infructuosum reddatur ipsi Clieti, ob Aduocati excommunicationem, tunc Aduocatus non potest licitè petere stipẽdium, nisi aliàs excõmunicatio Aduocati nota fuisset ipsi petenti patrocinium, & nihilominus eius operâ vti voluisset; nam tunc & Aduocatus potest stipendium petere, & Cliens tenetur soluere, quia sibi imputare debet si tali periculo se exposuerit. Auila *etiam p.2.cap.6. disput.7. dub.3.concl.3.* Hurtad. *disputat.8. de excommun. diffic.7.* Luysius *lib.2. disp.14.dub.5.in princ.* Bonac. *disp.2.quæs.2.punct.7.n.16.* Cornejo *disput.10. de excommun. §.9. quæs.3. vers. Si quæras.* Diana *part.5. tract.9. resolut.114.*

Qvæstio XXX.

An Excommunicatus non toleratus, licitè possit esse testis in iudicio, & extra?

Respondeo tanquam certum: nõ posse licitè. *Primò* ob rationem generalem: quia videlicet, omnis communicatio est prohibita excommunicato. *Secundò*, quia in specie id prohibetur in cap. *Decernimus, de sent.excom in 6.* vt visum est *sup.q.1.* vbi etiam statuitur, Iudices sæculares per Censuram compellendos esse, vt excommunicatos in testes non admittant. Tenentur ergo ipsi ex officio eos repellere, etiamsi partes nihil obiiciant, vel eos voluntariè admittant. Sic etiam colligitur ex cap. *Veniens 2. de testib. in fine.* Et tenent ibi Abbas *n.5. & 28.* Felin. *n.38.* Sylvester *excommun.3.n.1. vers. Vndecimò interdictus est.* Suar. *disput.16. sect.6.n.1.* Alter. *lib.2. disp.3.cap.5. in princip.* Auila *2.p. cap.6.disp.7. dub.4. concl.3.* Henriquez *lib.3. cap.9.n.3.* Vasquez *de excommunic. dub.5. num.8.* Filliuc. *tract.12. cap.7.quæs.7. n.187.* Bonacina *disput.2. quæs.2. punct.7. n.11.* Luysius *lib.2 disput.14.dub.4. vers Circa secundam partem.* Hurtadus *disputat.8. de excommun. difficult.6.* Ægidius *disput.14 dub.11.concl.1.num.109.* Villalobos *tract.17. diffic.14.num.7. concl.6.* Machado *lib.6.part.4. tract.2.docum.4. num.1.* Diana *part.5. tract.9 resol.113.* Cornejo *disput.10. de excommunic. §.9. quæs.6.* Palao *disput.2.punct.14. §.2. num.17.* & alij.

Qvæstio XXXI.

An Excommunicatus non toleratus, peccet solùm venialiter, ferendo testimonium in Iudicio, vel extra?

Affirmat Filliuc. *loc. cit. n.188.* his verbis: Dices primò. Quod peccatum committet si excommunicatus sit testis in iudicio, vel extra? Respondeo. Si sit iniustus, quia falsus, vel contra iustitiam peccabit mortaliter: si verus, est iustus, tantum peccabit venialiter, etiamsi vitandus sit: quia tantum est communicatio humana. Ita ille. Et ante illum Sotus *in 4. dist.22. quæs.1. art.4. pag.mihi 1013. vers. Nec potest accusare aut testis esse in iudicio.* Sà *verb.excommunic. n.27.* Caiet. quem refert ac sequitur Suarez *disput.16 sect.6.* (non *disp.14 sect.2.* vt citat Machado) *n.10.* Villal. *tr.17. diff.14 n.7.cit.* Mach. *loc.cit.n.3.* his verbis: Mas si el testigo es descomulgado denunciado ò vitando, que es todo vno, comunmente afirmen los Doctores, que no excede su culpa de venial porque la comunicacion viene à ser en cosas humanas, y no Diuinas. Ita ille. Diana etiam *part.5. tract.9. resolut.113.* Palao *punct.14. cit. §.2. num.17.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: peccare mortaliter. Quia in re graui, contra prohibitionem specialem iuris facit. Sic Vasq. *disput. de excomm. dub.5. n.8.* ita dicens: Quod de collatione actiua beneficij diximus, dicendum est, de actu quocumque publico, & legitimo, etiam sæculari, vt habetur in cap. *Decernimus, de sent.excomm.in 6* priuatur enim ab agẽdo, patrocinando, & testificando. Et quamuis dicat Sotus *supra art.4.* quod tantum peccabit venialiter testificando: tamen verius videtur, quod mortaliter: quia priuatur hac communicatione peculiariter per textum citatum. Et sic sentit Nauar. *cap.27. n.28.* Sic ille. Et infra ita ait: sed hæc iudicialia facere mortale videtur mihi, quia in iure specialiter prohibetur *in cap. cit. & in cap. Veniens 2. de testib.* dicitur, quod vt aliquis testificetur qui erat excommunicatus, absoluatur: sed si tantum prohiberetur testis à testimonio, sicut ab aliis humanis communicationibus, non egeret absolutione, quia propter vtile liceret communicare; qualis vtilitas esset testificando: & ita *in cap.cit.Decernimus*, non præciperetur specialiter, quod Iudex expellatur ab agendo, patrocinando, &c. si tantum sicut ab aliis rebus, prohibiti essent abstinere, quia propter vtile liceret patrocinari, &c. nec peccat tantum, vt dicit Nauar. qui iudicat, quia vsurpat iurisdictionem, quam non habet, sed quia specialiter prohibetur, sicut ij, quos diximus. Hucusque Doctus Vasquez.

Qvæstio XXXII.

An saltem excommunicatus toleratus, licitè possit esse in Iudicio testis?

Negant Franc. Butr. Gabr. Mascard. & Puteus, quos refert, & sequitur Alterius *lib.2. disputat.3. cap.5. vers. Quod intelligitur.*

Sed vt certum iam respõdeo: quod quamuis secundùm ius antiquum potuit habere verum horũ authorum sentẽtia; nunc verò secundũ ius nouum Extrauag. *Ad euitanda*, minimè. Ideóque iuxta sæpiùs repetita dicendum est, quod quãuis non liceat ipsi testi non requisito ferre in iudicio testimonium, cum ei non sit ablata prohibitio non cõmunicandi cum aliis; licebit tamen si id faciat rogatus, & requisitus, iuxta d. Extrauag. Sic Suar. *disp.16. sect.6. n.4. in fine.* Filliuc. *tr.12. c.7. quæs.7. n.188. vers. Dices secundò.* Præposit. *in 3.p. quæs.2. de excomm. dub.13. n.90.* Hurtad. *disp.8 de excommunic. diffic.6.* Luysius *lib.2. disp.14. dub.4. vers Occurrit verò.* Cornejo *disp.10. de excomm. §.9. quæs.6. vers. Et si rursus inquiras* Diana *p.5. tract.9 resol.113.* Villalob. *tract.17. diffic.14. n.7. concl.6.* Machado *lib.6. part.4. tract.2. docum.4. num.2.* & antea Auila *2. part. cap.6. disp.7. dub.4.* sic loquens: Secunda conclusio. Etiam ante absolutionem toleratus licitè potest esse testis. Sic Bustos *d. cap. Statuimus.* Et probatur: nam actus testificandi natura sua ordinatur in fauorem partis, non in fauorem testificantis: sed Concil. Constantiense tolerat prædictos excommunicatos, quantum ad ea, quæ tangunt commodum aliorum: ergo. Sic Auila, & Palao *disput.2. punct.14. §.2. num.17.*

Qvæstio XXXIII.

An validum sit testimonium testis excommunicati non tolerati; casu, quo non repellatur à Iudice?

Affirmant Filliuc. *tract.12. cap.7 quæs.7. n.188.* ibi: Valet tamen eius testimonium, etiamsi vitandus sit, donec contra eum fiat exceptio. Ita ille. Cuius sententia videtur esse Suarij *sect.6. cit. num.5.* quatenus ait, tale testimonium non fore validum si repellatur ab eo contra quem producitur: ergo in eius sententia, validum erit, si non repellatur. Ita cum Suario tenet etiam Luysius *lib.2. disputatione 14. dubio 4. vers. Dubium verò.* Villalobos *num.7. cit. concl.6.* ita dicens:

Y aunque el descomulgado sea denunciando, sino le repelen en el Iuicio, vale su dicho, que no esta irritado por derecho. Ita ille. Et Sayrus *lib.2 cap.8.n.1.* Ægidius *disput.14.dub.11. num.110.* Palao *loc.cit.num.18.* & alij.

Sed probabiliùs respondeo: minimè esse validum, etiam casu, quo non repellatur testimonium dicti testis in iudicio. *Primò*, quia sic colligitur ex cap. *Licèt, de sent. excommun. in 6.* vbi apertè statuitur quod excommunicatus, tam in iudicialibus: quam extraiudicialibus, sit à legitimis actibus remouendus. *Secundò*, clarius id probatur, ex cap. *Nullus 3. quæst.4.* vbi, vt vidimus, *quæst.15.* apertè statuitur, quod nullo modo credatur testimonio excommunicati, aut testimonio Notarij: at sic est, quod, vt *ibidem* probauimus, quod testimonium Notarij excommunicati vitandi, est omnino nullum, etiamsi à Iudice non repellatur: ergo idem dicendum est de testimonio testis excommunicati vitandi. Sic docent Vasquez *de excommun. dub.5.* Socin. *in cap. Sacris, n.405. de sentent. excomm.* Cornejo *disput.10. de excommun. §.9 quæsito 6.* Faber *in 4. distinct.25. quæst.1. disputat.4. cap.6. num.202.* & Bauny *disputat.7. de excommunicat. quæst.21. versu, Posúntque*, & ex citatis *sup. quæst.15.* Hurtadus *quæst.36.* citandus, & alij.

Qvæstio XXXIV.

An saltem testimonium testis excommunicati non tolerati, sit validum, casu, quo, non solùm non repellitur; verum etiam de consensu Iudicis, & vtriusque partis admittitur?

Affirmant & à fortiori Suar. Filliuc. Luys. Villalobósque *locis* nuper *citatis.* Quibus addi possunt Diana *p.5. tract.9. res.113.* ita dicens: Verum ego puto, quod excommunicatus non potest esse testis, vt patet cap. *Decernimus, de sentent excommun. in 6.* vbi etiam decernitur, vt Iudices sæculares per Censuras Ecclesiasticas compellantur tales repellere. Si tamen admittatur eius testimonium, est validum, quia non apparet vllum ius irritans eius testimonium quando admittitur. Hæc Diana.

Sed probabiliùs, iuxta dicta *sup. q.5.* respondeo: etiam in proposito casu esse nullum, & cassum testimonium dicti excommunicati. Quia consensus partium, & Iudicis admittentium testimonium, non possunt illud reddere authenticum, & fide dignum, vt loquendo de instrumento facto à Notario excommunicato vitando *loc. citat.* diximus. Sic ex Authoribus ibi citatis, tenent Vasq. *de excomm. dub.5. cit.* Hurtado *disp.8 diff.6.* Faber *loc.cit.* Cornejo etiam, vbi quærens, quid si de facto admittatur in Iudicio testimonium testis excommunicati vitandi eritne validum? Et respondet sic. Respondeo: negatiuè *in d. cap Nullus 3. quæst.4.* ex quo, eadem ratione, debent esse inualida, quæ ab excommunicato dicuntur vt testis, & quæ scribuntur, vt Tabellio. Sic ille.

Qvæstio XXXV.

An etiam sit inualidum, testimonium testis excommunicati tolerati, & non vitandi?

Affirmant Hurtad. *disput.8. de excomm. diffic.6.* his verbis: Addimus contra nonnullos, vt optimè Vasq *dub.5* testimonium excommunicati esse nullum, cum ei credendum non sit, vt dicitur in Can. *Nullus 3. q.4.* quod contra Ægidium, & alios verum existimamus, etiamsi non repellatur (vt potest non repelli, quando testis est toleratus) sicut diximus de instrumento Tabellionis, qui est testis qualificatus. Et id etiam existimamus verum, quamuis testis sit toleratus: quia ei, quamuis tolerato, non est obligatio credendi; valor autem testimonij consistit in eo, quod et debeat credi. Ita ille.

Sed iuxta à nobis dicta loquendo de instrumento facto à Notario seu Tabellione excommunicato tolerato, probabiliùs resp. nullo modo esse inualidum; sed validum ac ratum testimonium prolatum à teste excommunicato tolerato. Quia huic, post Concilium Constantiense, credendum esse est notum. Sic Cornejo, & Faber *vbi suprà*, quos sequi videtur Machado *lib.6. part.4. tract.2. docum.4. num.2.* sic dicens: Se ha de aduertir que si el testigo esta descomulgado tolerado, si siendo requerido testifica en Iuicio, y fuera del sirue de tal en escritura, testamentos, &c. no solo es valido, sino tambien licito por la Extrauagante de Martino V. si bien algunos son de contrario parecer, fundados en que la prohibicion del derecho comprehende no solo a los denunciados, sino tambien a los tolerados. Hæc ille. Citaríque possunt pro hac parte, omnes quos in simili etiam pro nostra citauimus *supra quæst.16.*

Qvæstio XXXVI.

An Excommunicatus possit esse testis in causis fidei?

Respondeo tanquam certum: posse. Quia in fauorem eius admittuntur testes etiam excommunicati contra hæreticos, receptatores, & defensores eorum, in defectu aliarum probationum, vt habetur in cap. *In fidei, de Hæretic. lib.6.* Quod non solùm verum est, quando in illa causa via Inquisitionis proceditur, vt vult Glossa (malè) sed etiam quando proceditur via accusationis, vt benè Suar. *disp.16. sect.6. n.2.* Alter. *lib.2. disp.3. cap.5. in fine.* Luys. *lib.2. disp.14. dub.4.* Auila *2.p. cap.6. disp.7. dub.4. concl.3.* Filliuc. *tract.12. cap.7. quæs.7. num.187.* Cornejo *disp.10. §.9. quæs.6.* Sanchez *lib.3. de Matrim. disp.41. n.5.* Geminian. Anchar. Francus, Sayrus, Bonacina, quos citat & sequitur Palao *disput.2. de Censur. puncto 14. §.2. num.19.*

Qvæstio XXXVII.

An etiam, possit excommunicatus esse testis in contractu Matrimonij?

Negant Couar. 4. *decr.2.p.cap.8.§.12.n.1.* & penes ipsum, Bernard. Corsetus, Albertin. Alex. Decius, & alij. Quibus videtur assentire Suar. *loc.cit.* dicit enim, quod extra casum concessum, *q. antecedenti*, nunquam potest excommunicatus in testem admitti in iudicio, quia generalis prohibitio communicationis, & specialis de non admittendis testibus; vniuersalis est *in d. cap. Decernimus*, & in iure nulla alia exceptio inuenitur. Ita ille. Quem videtur sequi Filliucius, & Alterius *loc. cit.*

Sed probabiliùs respondeo: posse esse testem in dicto Matrimonij contractu. Ratio est, quia in causa fauorabili admittuntur testes, etiam excommunicati, ob fidei fauorem, vt decernitur cap. *In fidei fauorem, cit.* at sic est, quod causa Matrimonij est valde fauorabilis, vt habetur cap. *fin. de sent. & re iudic.* & ideo ad testificandum in ea admittuntur fœminæ cap. *Super eod. el 2. de testib. & consang. cap. Videtur, qui Matrim. accusat. pos & l.15. tit.9 p.4.* ergo etiam possunt admitti testes excommunicati. Sic Sanchez *disput.41. cit. n.5.* Auila *2. parte cap.6. disputatione 7. dubio 4. concluf.3.* quos refert, & sequitur Cornejo *disputatione 10. cit. §.9. quæsito 6.*

Et antea nos etiam *part.2. tractatu 9. de Matrimon. disputat.7. quæsito 44.*

Qvæstio

Qvæstio XXXVIII.

An item, in alijs casibus, in quibus admittitur infamis in testem, admitti & possit excommunicatus?

Respondeo probabiliter: posse. Quia horum eadem videtur ratio. Vnde aduersus Simoniacas admitti potest in testem, excommunicatus, quia aduersus tales, admittuntur serui, meretrix, & alij quilibet criminosi, vt habetur *in cap. Tanta, de Simonia.* Sic Alter. *lib. 2. disp. 3. cap. 5. in fine.* Addens ex Baldo, idem esse dicendum, de excommunicato sub conditione; casu, quo, illa pendente, testimonium tulerit; nam tunc huiusmodi, esset ratum, etiamsi postea conditio purificetur; quia non ita retrotrahitur, vt possit testimonium latum reddere nullum, vt ait Mascardus *conclus. 705. num. 16. de probat.*

Qvæstio XXXIX.

An deinde possit Excommunicatus esse testis, contra Excommunicatum?

Respondeo quod minimè. Quia nulla est ratio, quæ ad asserendum cõtra generalem prohibitionem communicationis, & specialem de non admittendis testibus excommunicatis *in cap. Decernimus*, nos cogat. Et ideo ita docent Specul. *in tit. de testib. §. 1. col. 14. vers. Sed nunquid excommunicatus.* Gabr. *lib. 1. commun. de testib. conclus. 19. num. 4.* & ex illis Alterius *cap. 3. cit. in princip.*

Qvæstio XL.

An saltem, possit esse testis, qui est excommunicatus, quia non fuit confessus semel in anno, iuxta præceptum cap. Omnis vtriusque sexus, de Pœnitent.

Affirmant Marian. Iun. *cons. 32. col. penult. vol. 2.* & Ruin. *consil. 106. col. 1. in fine, & col. 4. volum. 5.* Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod nec huiusmodi excommunicatus, si est denunciatus, possit esse testis. Quia verè est excommunicatus: ergo & est priuatus iure proferendi in iudicio testimonium, sicut sunt alij excommunicati. Sic Felin. *in cap. Testimonium, de testib. col. 1.* Parisius *consil. 58. col. 10. volum. 4.* & Alterius *loc. cit. vers. Habet locum.*

Qvæstio XLI.

An Excommunicatus possit licitè ferre testimonium in contractibus, testamentis, & alijs Scripturis extraiudicialibus?

Respondeo tanquam certũ: non posse licitè. Quia excommunicatus caret communicatione hominũ: ergo nequit esse testis in dictis instrumentis extraiudicialibus, cum sine hominum cõmunicatione fieri nequeũt. Sic habetur expressè *in c. Licet, de sent. excom. in 6.* vbi dicitur, quod excõmunicatus, nõ solum in Iudicialibus, sed etiã in extraiudicialibus euitari, &c. debeat iis verbis: *Lapso eodem tempore excommunicatus publicè nunciari, & nedum in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus euitari, ac à legitimis actibus remouere debebit.* Sic textus. Qui locum habet, tã in excõmunicato vitando, & non tolerato; quàm in nõ vitãdo, & tolerato, si aliàs iste non fuerit rogatus, & requisitus, iuxta dicta *quæs. 32.* Sic omnes DD. Legantur Abbas *in cap. testimonium, de testib.* Franc. *c. Decernimus, de sent. excom. in 6.* Felin. *in c. Rodulphus, de rescript.* Suar. *disp. 16. sect. 6. n. 7.* Alter. *lib. 2. disp. 3. c. 5. vers. Neque solùm.* Filliuc. *tr. 12. c. 7. quæs. 7. dict. 2. n. 188.* Cornejo *disp. 10. de excomm. §. 9. quæs. 6. vers. Et si inquiras.* Luysius *lib. 2. disput. 14. dub. 4.* Diana *part. 5. tract. 9. resolut. 113.*

Qvæstio XLII.

An saltem sit validum testimonium excommunicati denunciati, seu vitandi, in scripturis, contractibus, testamentis, & alijs instrumentis extraiudicialibus?

Affirmant Suar. Alter. Filliuc. Cornejo, Luysius, & Diana *loc. cit.* Fundamentum Suarij, (inquit Faber, relatus à Diana *loc. cit.*) est: quia licèt iure prohibeatur, vt non licitè fiat, non tamen cauetur, vt validè non fiat in scripturis priuatis. Ita Suar. apud Fabrum, qui his verbis impugnat illum: verum hoc non intelligo. Nam omnis Scriptura facta per Tabellionem, authoritate tabellionatus mihi videtur publica: quia authoritas Tabellionis est publica. Vnde testis testificans in tali scriptura mihi videtur testificare publicè: quia licet actu non sit deducta ad iudicium, tamen potest deduci, & est apta nata deduci. Itaque mihi videtur includi in illis actibus, de quibus dicitur cap. *Licet, de sent. excom. in 6.* in quo dicitur excõmunicatum, tam in iudicialibus, quàm extraiudicialibus, à legitimis actibus esse remouendum. Hucusque Faber, apud Dianam *dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 6 n. 102.* Sed certè hic Author, vt impugnet Suar. finxit fundamentũ adductum quasi ab illo prolatum. Nam Suarius, licèt affirmet validum esse testimonij excommunicati in cõtractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus, nullo tamen modo dixit, id euenire, ex eo quod, iure nõ caueatnr id fieri in scripturis priuatis. Sed ex eo quod si testimonium excommunicati facti in iudicio est validum, quia iure non irritatur; à fortiori erit validũ testimonium in contractibus, testamentis, & aliis scripturis. Adde quod Suar. expressè vocat has scripturas extraiudiciales, publicas. Ait enim sic *n. 8.* Igitur regula constituta de excõmunicato, quod in iudicio testis esse non debeat, in contractibus, & testamẽtis, & quibuslibet instrumentis publicis locum habet. Ita ille. In vanum ergo inuehit Faber contra illum impugnando rationem, quam non dedit. Quod non aduertit Diana. Nihilominus tamen.

Probabiliùs respondeo: etiam esse inualidum, & nullum testimonium excommunicati vitandi, in contractibus, testamẽtis, & aliis scripturis extraiudicialibus. Ratio est, quia probabilius est, quod testimonium testis excõmunicati vitandi in iudicio est inualidum, ac nullum, vt habitum est suprà *q. 33. & 34.* ergo & testimonium in contractibus, testamentis, & aliis scripturis extraiudicialibus; quia de iis omnibus idem est ius, & consequenter, ratio; vt ex citatis quæstionibus constat. Sic Faber *loc. cit.* & loquendo de testamentis, idem sentit Vgolin. *tab. 2. cap. 17. §. 1.* (licèt loquendo de contractibus oppositum absque idonea ratione sentiat,) & alij plures apud ipsum.

Qvæstio XLIII.

An Excommunicatus possit esse Tutor, vel Curator?

Respondeo tanquam certum: non posse. *Primò*, ob generalem prohibitionẽ communicandi cũ aliis. *Secundò*, quia excommunicatus non potest publicum officium habere. Vnde cõstat, quod Tutor, seu Curator excõmunicatus peccet, exercẽdo tale officium, siue in iudicio, siue extra: & simili modo ille, qui tale officiũ excommunicato confert. Idque semper est intelligendum iuxta dispositionem Extrauagantis *Ad euitanda*, id est, vt publicè denunciatus, sit excommunicatus

quantum ad alios, qui excommunicatum deputarent Tutorem aut Curatorem: ſed quoad ipſum excommunicatum etiamſi ſit toleratus, peccet ſi ſuſpiciat tale officium, non rogatus, aut nuntiatus, & ſic illud exerceat. Sic omnes. Legãtur Suar. *diſp. 16. ſect. 8.* Alter. *lib. 2. diſp. 4. cap. 3.* Filliuc. *tract. 12. cap. 7. quæſ. 10.* Vgolin. *tab. 2. cap. 14.* Cornejo *diſput. 10. de excommunicat. §. 9. quæſ. vlt.* Diana *part. 5. tract. 9. reſol. 115.*

QVÆSTIO XLIV.

An geſta à Tutore, vel Curatore excommunicato vitando, ſint valida, & rata?

NEgant plures DD. exiſtimantes, contractus, & alios actus, qui fiunt ab excommunicato vitando ratione Tutelæ, & Curæ, nullos eſſe, nullámque habere vim, & efficaciam. Quia (inquiunt) officium Tutoris, & Curatoris, eſt publicum, cum ſit publica auctoritate Iudicis collata: ſed quidquid fit ab excommunicato titulo publici officij, eſt nullum, vt colligitur ex *cap. Ad probandum, de re Iud.* ergo. Ita Abbas *in cap. Veritatis, de dolo, & contum. n. 34.* Sylueſt. *excommunicat. 3. num. 2.* Tabiena *excommunic. 2. §. 14.* Vgolinus *tab. 2. cap. 14.* & communiter Canoniſtæ.

Sed probabiliùs reſpondeo: geſta per Tutorem, aut Curatorem excommunicatum (etiam vitandum) nomine pupilli eſſe valida, quamdiù per exceptionem non repellatur, ſicut diximus de Procuratore *quæſt. 23.* Ratio eſt, quia nullum extat peculiare ius, quo geſta à Tutore, vel Curatore excommunicato irritentur: ergo id non eſt affirmandum.

Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ dicendum eſt, quod officium Tutoris licet ſit aliquo modo publicum eo quod ad illud ſuſcipiendum quis indigeat auctoritate legis, & Iudicis miniſterio; non tamen eſt publicum includens iuriſdictionem, & eſt publica auctoritate, & vtilitate, & cuius actus dicuntur ciuiles, & de iis ſolum loquendo, verificatur minor, nam tales actus non valent, niſi adſit communis error excommunicationis vt *ſup.* eſt habitum. Vnde noſtram ſententiam tenent Suar. *diſp. 16. ſect. 8.* Filliuc. *tr. 12. cap. 7. quæſ. 10. n. 194.* Alter. *lib 2. diſp. 4. cap. 3. verſ. His rationibus.* Luyſ. *lib. 2. diſp. 14. dub. 5 in fine.* Cornejo *diſp. 10. de excommun. §. 9. quæſ. vlt.* Villalobos *tract. 17. diffic. 14. num. 10.* cuius verba inuenies *ſupra quæſ. 25.* Diana *part. 5. tractatu 9. reſolut. 115.*

QVÆSTIO XLV.

An Excommunicatus licitè poſſit condere Teſtamentum, & Codicillum facere?

REſpondeo tanquam certum: non poſſe licitè. Quia hæc non poſſunt fieri ſine communicatione humana, qua priuatus eſt omnis excommunicatus, vt ſæpè eſt habitum: ergo. Sic omnes Doctores. Præcipuè ſtatim citandi.

QVÆSTIO XLVI.

An ſaltem, validum, ac firmum ſit Teſtamentum factum ab Excommunicato?

NEgant Gloſſa *in cap. Decernimus, de ſent. excomm. in 6. verb. Et teſtificando.* Hoſtienſ. *in cap. Pia, de except. in 6.* Ioan. Monach. *in cap. Quamquam, de vſuris.* Perez *lib. 1. tit. 2. lib. 5. ordin. p. 64.* Gabriel etiam *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 3. dub. 1.* & alij, quos refert Gloſſa. *cit.* Cuius fundamentum eſt. Quia excommunicatus eſt ſimilis Deportato: ſed Deportatus nequit teſtari *ff. de Teſtam. l. eius cui, §. 1.* ergo neque excommunicatus.

Sed probabiliùs longè multò reſpondeo: validũ, ac firmum eſſet eſtamentum, ſeu codicillum conditum, & factum ab excommunicato, (dummodo excommunicatus non ſit ob hæreſim, aut ob percuſſionem Cardinalis, quia tunc, ſaltem in foro exteriori, non valebit.) Ratio eſt, quia omnes teſtari poſſunt, qui iure expreſsè non prohibentur, vt habetur *in l. ſi quæramus, ff. de teſtam.* & ibi Gloſſa *Inſtit. quibus eſt permiſſ facere teſtam. l. 1. C. de Sacroſ. Eccl.* Sed excõmunicatus regulariter non prohibetur teſtari: ergo Excommunicatus validè poterit teſtari. *Confirmatur.* Nam ſpeciale eſt in excommunicato propter hæreſim, quod hic non poſſit teſtari, *cap. Excommunicamus, § Credentes, de hæret. Authent. Credentes, C. de Hæret.* ſicuti eſt etiam in excõmunicato ex percuſſione Cardin. *c. Fœlicis, de pœnit. in 6.* ergo excommunicatus regulariter, ob aliàs cauſas non eſt interdicta teſtandi poteſtas, licèt, vt ſupra diximus, in teſtando peccet. Sic Innoc. *cap. Cum voluntate, de ſent. excomm in 6.* Abbas *in cap. Ad probandum, de re Iud. n. 9.* Gemin. Anchar. & Ioan. Andr. *in cap. Decernimus, cit.* Archid. *in d. cap. Pia.* Frederic. *conſil. 74.* Bart. Bald. Imola, Guillelm. Benedict. Felin. Franc. & alij, quos refert, ac ſequitur Couar. *tom. 2. in tract. de teſtam. part. 2. n. 18. pag. mihi 16.* Nauarr. *cap. 27. num. 36. Ad 6.* Anton. Gomez, & Ant. Gabr. quos citat, & ſequitur Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 7.* Alterius *lib. 2. diſp. 4. cap. 2.* & alij. Ex quibus ad fundamentum contrarium, dicendum eſt, falſum eſſe, nam in hoc non æquiparatur excommunicatus, Deportato.

QVÆSTIO XLVII.

An Excommunicatus inſtitui poſſit hæres; ita vt, inſtitutio in eum facta, teneat?

NEgant Angel. *verb. Hæres, n. 24.* (mihi, Alterio 22.) vbi expreſsè ait, quod excommunicatus non poteſt hæres inſtitui, his verbis: Octauo, excommunicatus. Nam qui tempore inſtitutionis, vel mortis, vel additionis hæreditatis erat excommunicatus non valet inſtitutio. Secus ſi poſt mortem fuit excõmunicatus, ſed ante mortem abſolutus: vel poſt mortem fuit excommunicatus, & ante additionem abſolutus, tenet inſtitutio, *ff. de hæret. inſtituend. l ſed etſi conditioni, § ſolemus, & l Si alienum, §. In extraneis.* Hæc Angel. Et etiam Tabiena *eod. v. Hæres, n. 20.* Sylueſt. *verb. Hæreditas 3. §. 2.* & Armilla *n. 26.* & penes illos Hoſtienſis.

Sed probabiliùs longè reſpondeo: poſſe validè excommunicatum inſtitui hæredem, & conſequenter hic poterit adire etiam licitè hæreditatem, ſi hominum communione non vtatur. Quod contingere poteſt cum animo quis hæreditatem adit, vt per tacitam acceptionem hæreditatis, vel per realem poſſeſſionem rei, aut alio ſimili modo: ſecus ſi Iudicis opera vtatur, quamuis aditio nihilominus valeat.

Ratio huius reſponſionis, eadem eſt omnino ac præcedentis. Nam, non omnibus excommunicatis eſt prohibitum hæredes inſtitui; ſed ſolum iis, qui tales ſunt propter hæreſim, aut percuſſionem Cardinalium: ergo cæteri excommunicati inſtitui validè poſſunt. Sic Authores ſupra adducti, & ſpecialiter Henriquez *cap. 7. n. 7. cit.* & Alterius *cap. 2. cit.* Qui ad fundamentum contrariorum reſpondet, quod iura pro ſua ſententia adducta ſolùm probant, ad valorem Teſtamenti, tempus ipſius inſtitutionis inſpiciendum eſſe, vt eo tempore hæres inſtitutus habilis ſit, & capax, quod quidem veriſſimum eſt: ſed excommunicatio, qua obſtringitur hæres, tempore, quo inſtituitur, non reddit ipſum incapacem, vt habitum eſt, & ideo illi textus non faciunt ad rem. Legantur Palao *diſp. 2. punct. 16. num. 7.* Auila, Ægidius, & Sayrus penes ipſum.

QVÆSTIO XLVIII.

An licitum sit Excommunicatis, inire cum alijs contractus?

RESpondeo tanquam certum: nullo modo esse licitum excommunicatis vitandis, inire cum aliis contractus: Quia id fieri nequit sine communicatione cum aliis fidelibus, quæ quidem prohibita est illis. Et idem dicendum est de excommunicatis non vitandis, nempe, non esse illis licitum, casu, quo ipsi se ingerant, inchoéntque contractum, atque prouocent alios ad contrahendum: secus verò casu, quo ipsimet sint ab aliis prouocati; quia tunc licitum est huiusmodi excommunicatis non vitandis cum aliis inire, & celebrare contractus. Sic docent sine controuersia, omnes.

QVÆSTIO XLIX.

An saltem, contractus initi cum Excommunicatis vitandis, sint validi, si alium defectum non habeant, præter excommunicationem?

NEgant Hostiens. *in cap. Veritatis, de dolo & contumac.* & Fortun. *in l. Gallus, §. Et quid si tantum, ff. de liberis & posthum. col.* 21.

Sed probabiliùs longè respondeo: esse omnino validos. Quia hæc pœna, nempe, quod contractus ab excommunicato celebratus, sit nullus, nullibi in iure statuta est, nec probatur: ergo nullo modo, id est asserendum. *Confirmatur.* Quia potius oppositum colligitur ex iure, nempe, ex textu *in cap. Felicis, de Pœnit. in 6. §. Verum.* Vbi Bonifac. VIII. videtur concedere cuidam excommunicato repetitionem eorum, quæ acquisierat per excommunicationem: ergo supponit contractus ab illo factos, durante excommunicatione validos fuisse. Sic Innocent. & Panormitan. *num.* 35. *in cap. Virtutis, cit.* Felinus *in cap. Ad probandum, de re Iudic.* Ioann. de Selua *in tract. de Benefic. 3. part. quæst. 4. col.* 3. & Alphons. à Castro *de potest legis pœnal. lib. 2. cap. vlt. conclus. 2.* Quos citat, & sequitur Couarruuias *in cap. Alma mater 1. p. §. 1. num.* 9. Ioann. de Ligna *tract. de Censuris, §. 15.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 7.* vbi congerendo omnia à nobis dicta sic ait: Denunciatus repellitur etiam ab actu extraiudiciali legitimo, cum sibi ex officio componit. At valet contractus priuatus cum illo initus, vt emptio, venditio, locatio, &c. & contractus Matrimonij: Professio istius valet, quia est contractus, quo homo se tradit Deo, & Prælatis Religionis. Testamentum eius, qui ob hæresim, aut ob percussionem Cardinalis, excommunicatus est, non valet in foro exteriori. Si ob aliam causam sit denunciatus, valet testamentum eius, & hæredis institutio in eo facta; cum sit contractus ciuilis priuatus, vt valet donatio inter viuos. Hæc ille. Alterius etiam *lib. 2. disputatione 4. cap. 1. vers. Hucusque* Filliucius *tractatu 12. cap. 8. quæs. 4. num.* 204. Suarez *disputatione 16. sectione 8.* Cornejo *disputatione 10. de excommunicat. §. 10. quæsito 4. vers. Sed difficultas est.* Sayrus *lib. 2. cap. 9. à num. 11.* Vasquez *de excommunicat. dubio 8. num. 8.* Bauny *disputatione 7. de excommunicat. quæst. 15. Assert. 2.* Hurtadus *disputatione 9. de excommunicat. diffic. 1. num. 5.* Ægidius *disp. 14. dub. 12. num. 119.* Palao *disputatione 2. de Censur. punct. 16. num. 2.* & alij.

DISPVTATIO XIII.

De septimo effectu Excommunicationis, qui est priuatio ciuilis, politicæ, seu humanæ communicationis, aut conuersationis.

QVÆSTIO PRIMA.

An omni Excommunicato maiori sit, per se loquendo, prohibitum, excommunicare, seu conuersare, cum alijs fidelibus?

RESpondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia proprius effectus excommunicationis maioris est, priuare excommunicatum communicatione, & cõmuni congressu aliorum fidelium, vt constat ex dictis *disp. 1.* & ex ipso iure, cap. *Cum excommunicato, & seqq. 11. q. 3. cap. Nuper, & cap. Si aliquando, de sent. excommun.* ergo per se loquendo, & secluſa omni necessitate, &c. de quo infra, omnis excommunicatus est priuatus communi congressu. & humana conuersatione aliorum fidelium. Sic omnes. Canonistæ in citatis iuribus. Theologi *in 4. dist* 18 vbi D. Thom. *q. 4. artic. 1.* Ricard. & Palud. Sotus *dist. 22.* & alij. Nauarr. *cap. 27. à num. 17.* Couarruuias *in cap. Alma mater 1. part. §. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 7.* Suarez *disp. 15. sect. 1.* Alterius *lib. 1. disput. 9. cap. 1. & 2.* Auila *2. part. cap. 6. disput. 8. & 9.* Bonacina *disput. 2. quæs. 2. punct. 6. §. 1.* Hurtadus *disp 9. de excom. diffic. 1.* & Pal. *disp. 2. de Cens. punct. 17.* & alij.

QVÆSTIO II.

An sit prohibitum Excommunicatis, ex vi Censuræ, cum infidelibus communicare, & conuersare?

AFfirmat Glossa *in margin. in cap. Deuotam 27 q. 1.* Sed respondeo tãquam certum: non esse prohibitum. Quia per excommunicationem solùm separatur excommunicatus à consortio, à communione fideliũ, & Christianorum cap. *omnis Christianus, cap Engeltrudam 3. q. 4. & c. penult. de sent. excom.* ergo non separatur ab infidelium communicatione. Sic omnes communiter. Vgolin. *tab. 2. c. 22. §. 1* Suar. *disp. 15 sect. 1. n. 11.* Sayr. *lib. 2. cap. 11. n. 35.* Ægid. *disp. 13. dub. 1. n. 10.* Filliuc. *tract. 13. cap. 5. quæs 2. dicto 2. num. 83.* Bonacina *disputat. 2. quæs. 2. punct. 6. §. 1. num. 3.* Alterius *lib. 1. disputat. 9. cap. 1. vers. Tertiò potest.*

QVÆSTIO III.

An etiam non sit prohibitum, sed licitum, excommunicato, cum altero excommunicato communicare?

AFfirmant, adhuc non esse id prohibitum excommunicato, Glossa *in cap. Deuotam 27. quæst. 1. verb. Christianæ,* & alij. Quorum fundamentum esse potest. Quod excommunicati non sunt iam de corpore mystico Ecclesiæ, à quo separat excommunicatio: ergo possunt adinuicem colloqui, & conuersari.

Sed vt quid certum respondeo: minimè esse licitum, sed potiùs prohibitum excommunicato communicare cum alio excommunicato. Quia in iuribus citatis, simpliciter, & absolutè prohibetur, ne quis excommunicatus communicet cum alio fideli, hoc

est, baptizato, seu Christiano: at sic est quod per excommunicationem quamcumque, nõ desinit excommunicatus esse fidelis: ergo. *Confirmatur.* Quoniam aliàs excommunicati essent melioris conditionis, vt sic, quàm non excommunicati, qui quidem priuantur illa communicatione: at hoc non est dicendum: ergo. Sic tenent Abbas *in cap. Illud, de Cler. excomm. ministr. n. 6.* Hostiens. *in sum. tit. de sent. excomm. n. 11.* & Ioan. de Lignano *de Censur. §. 27. n. 2.* Quos citat, & sequitur Suarez *disp. 15 sect. 1. n. 12.* quibus addi possunt Felinus *cap. Nulli, de sentent. excommun.* Victoria *de excommun. quæst. 16. num. mihi 343.* Alterius *lib. 1. disput. 9. cap. 1. vers. Nec excommunicatus.*

Ad argumentum ergo in contrarium, dicendum est, quod excommunicati, non sunt ita extra Ecclesiam sicut infideles; quia adhuc sunt membra Ecclesiæ per Baptismum, & fidem, & ideo non sunt exempti à legibus, & præceptis Pontificis, & consequenter tenẽtur illi parere, sicuti alij fideles. Vnde si excommunicati adinuicem se communicent, & peccant æquè ac si communicarent cum aliis fidelibus non excommunicatis, & excõmunicationem minorem incurrũt.

Qvæstio IV.

An item, sit prohibitum fidelibus, communicare cum Excommunicatis?

Respondeo tãquam certum: esse illis prohibitum, communicare cum excommunicatis vitãdis, hoc est, nominatim denunciatis, aut publicis Clericorum percussoribus: non verò cum excommunicatis non vitandis, seu toleratis. Hæc responsio constans est iam post Concil. Constant. in Extrauag. *Ad euitanda.* Vbi concessum est fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis, non verò cum vitandis. Ideóque participans cum excommunicato vitando, & peccat, & incurrit excommunicationem minorem, vt infra: non verò participans cum excommuniçato non vitando, seu tolerato. Sic omnes DD. Legantur Suarez *disp. 9 sect. 2.* Filliuc. *tract. 13. cap. 4.* Alterius *lib. 1. disput. 9. cap. 2.* Bonacina *disputat. 2. quæs. 2. punct. 6. §. 1.* Et etiam à nobis dicta supra.

Qvæstio V.

Quibus in rebus, seu actionibus prohibitus sit fidelis communicare cum Excommunicatis vitandis, hoc est, nominatim denunciatis, & publicis Clericorum percussoribus?

Respondeo quod est prohibitus communicare in omnibus contentis in illis versiculis Glossæ, *cap. statuimus, de sentent. excommun. in 6. verb. Aliis*, nempe:

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Quos versus attigerũt, & collegerunt ex multis iuribus præcipuè ex *quæst. 1. citatis.* Hostiens. *in summ. de sentent. excomm. §. exquisita pœna.* Nauarr. *cap. 27. n. 10.* & vt ipse ait, alij Canonistæ mille in locis. Theologi *in 4. dist. 18.* vbi D. Thom. *q. 21. in addit. art. 1.* Palud. *q. 6. art. 1.* Durand. *quæst. 5. n. 6. & 7.* Gabriel *quæst. 2. art. 1.* Sotus *dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 2.* Summistæ *verb. excommunic.* Suarez *disp. 25 sect. 1.* Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3.* Filliucius *tract. 13. cap. 5.* Auila *part. 2. cap. 6. disputat. 9.* Ægidius *disputat. 14. dub. 4. & 12.* Vasquez *de excommunic. dub. 7. & 8.* Bonacina *disput. 2. quæs. 2. punct. 6. §. 2.* Hurtadus *disput. 9. diffic. 1.* Cornejo *disput. 10. de excommun. §. 10.* Luysius *lib. 2. disput. 12.* Bauny *disput. 7. de excommun. quæst. 15.* Palao *diput. 2. punct. 17.* Laymann *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. à n. 16.* Villalobos *tract. 17. diffic. 13.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 16.* Et alij cum quibus in sequentibus explicabimus quæstionibus, quid per dictas particulas, & voces prohibeatur. Sic ergo.

Qvæstio VI.

An prohibitum sit fidelibus, osculari, aut amplexari Excommunicatum vitandum?

Respondeo tanquam certum: esse prohibitum, non solum illũ osculari, aut amplexari, sed etiam aliud quodlibet signum specialis amicitiæ, & beneuolentiæ illi demonstrare. Quia sic habetur *in cap. Excommunicatos 11. q. 3.* per hæc verba: *Excommunicatos quoscumque à Sacerdotibus nullus recipiat, ante vtriusque partis iustam examinationem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec Aue eis dicat; quia quicunque in his, vel alijs prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolotum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiaceat.* Sic Calixtus Pontifex. Et cum eo omnes. Legantur citati, præcipuè Nauar. Suar. Alter. Auila, Filliuc. Cornejo, Hurt. & Bonac. *loc. cit.* Qui tamen benè addit, quod si daretur casus, vt Titius excommunicatus oscularetur Seium, & hunc etiam Caius; tunc hic, non diceretur communicare cum Titio excommunicato; nisi fortè conuentionem aliquam fecerit, simul osculandi.

Qvæstio VII.

An etiam sit prohibitum, cum Excommunicato vitando, loqui, aut confabulari?

Respondeo tãquam certum: esse prohibitum cum illo loqui, non modo palam, sed neque clam; & etiamsi excommunicatus non respondeat, & quamuis ab illo prouocemur. Quia sic habetur *in cap. Cum excommunicato 11. q. 3.* his verbis: *Cum excommunicato, neque orare, neque loqui (nisi quæ ad eandem excommunicationem pertinent) nec vesci liceat. Si quis enim cum eo aut palam, aut absconsè locutus fuerit, statim cum eo communionem excommunicationis contrahet pœnam.* Sic textus, ex Isidoro in regula Monachor. *cap. 18.* Et omnes. Legantur Suarez, Filliuc. Alterius, Hurtad. Cornejo, Palao, Auila, & alij citati. Couarruuias *in cap. Alma mater 1. part. §. 2. num. 1.* Caietan. *verb. communio*, & alij.

Qvæstio VIII.

An saltem, sit licitum fidelibus, loqui cum excommunicatis, per signa, aut nutus?

Respondeo tanquam quid certum: nec id esse licitum. Quia signis, & nutibus verè etiã loquimur, & animi nostri sensa aperimus. Sic Suar. *disp. 15 sect. 1. n. 2.* ita scribens: Rursus extenditur hæc pars ad locutionem per litteras, vel per nuncium, vel per nutus: quacumque enim ratione fiat, est humana collocutio, & communicatio, quæ licèt per *os* significetur, quia vox est præcipuum instrumentum huius communicationis, tamen sub illa comprehenditur omne instrumentum, quod loco vocis vsurpari solet. Atque hæc est etiam communis sententia. Sic Suar. Et etiam Filliuc. Auila, Hurtad. Bauny, Palao *sup. cit.* & cõmunis.

Qvæstio IX.

An sit licitum fidelibus, loqui cum excommunicato, vitando, per scripturam, aut litteras, vel nuncium?

Respondeo tanquam quid certum: nec id licere. Quia paria sunt quidquam tractari verbo, nũcio, &

& epistola. Textus optimus *in cap. Si aliquando, de sentent. excommun.* textus *in cap. Clericus* 81. *dist. & in cap. vbi periculum, §. Nulli, de elect. in* 6. Et sic docent Glossæ, Felinus, Romanus, Iason, & Decius, quos citat, ac sequitur Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 2. num. 1.* dicens, id communi omnium sententia receptum esse. Legantur etiam Nauarrus, Suarez, Alterius, Filliucius, Auila, *supra citati*, & Cornejo *loc. cit.* sic dicens: Tertium est prohibitum, locutio per scripturam, ita vt ad eum scribere, neque eius literas legere, liceat. Sic ille. Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. excommunic. causa, pag. 319.* & Henriquez *lib. 23. cap. 7. num. 3.* & penes illum, Sylvest. Armilla, & alij. Palao *punct. 18. cit. n. 2.* & communis.

QVÆSTIO X.

An saltem licitum sit, rescribere excommunicato vitando?

AFfirmat Henricus Henriquez *cap. cit. num. 3.* ita scribens: Resalutare, aut rescribere non prohibetur, quia est solutio debiti, quæ etiam respectu inimici obligat. Ita ille. Et penes ipsum *ibidem lit. O.* D. Thom. olim *addit. quæst. 23. art. 1.* Sylvest. & F. Medina, atque olim Nauarr. *Hispan. num. 34.* sic etiam Ioan. Henriquez *in compend. casuum moral. cap. 20. n. 20.* ita dicens: Aduierte, que quando el descomulgado salúda a otra persona, ò escriue alguna carta, se le puede voluer à saludar y responder a la carta, por que esto, no es saludarle, ni escreuirle, sino pagarle vna deuda lo qual no se prohibe por derecho alguno. Ita ille. Citant etiam pro hac parte Bonacina, & Machado, Filliucium *tract. 13. cap. 5. num. 84.* Sed malè, quia Filliucius oppositum docet, his verbis: quamuis Henriquez *loc. cit.* concedat posse rescribi, sicut resalutari, quod alij negant: quia sic etiam posset responderi interroganti, ideo tantum concedenda est resalutatio, ex consuetudine. Hæc Filliucius. Malè ergo citatur ab his authoribus. Videtur tamen (ni fallor) hanc sententiam docere Machado *lib. 1. 3. part. tract. 3. docum. 16. num. 2.* cum sic scribat: Si sea licito responder a las que el descomulgado escriuio antes, es controuerso entre los Doctores. Bonacina, y otros defienden que no lo es. Pero Filliucio, y otros afirman que si; por que esta es accion que se le deue al enemigo. Ita ille. Et tenet expressè Sà *verb. excommunicatio, num. 39.* his verbis: Os, id est, sermo, litteræ, nuntij, munera: missa tamen ab eo munera, possunt mitti pauperibus. Potes & salutantem salutare, & scribenti rescribere: est enim id debitum ei quoddam soluere. Ita Sà. Ita etiam Palao *dispu. 3. punct. 17. num. 2.* ex Sayro *cap. 13. num. 2.*

Sed probabilius respondeo: Non esse licitum rescribere excommunicato vitando. *Primò*, quia, nullo modo est licitum nobis, respondere excommunicato, quamuis ab ipso prouocemur, vt diximus *supr. quæst. 3.* cum authoribus ibi citatis: ergo neque erit licitum ei rescribere; nam paria sunt, verbo, & epistola quidquam agere, vt habitum est *quæst. 5. Secundò*, quia rescribere excommunicato, verè est communicare cum illo; at hoc generaliter est prohibitum fidelibus in pœnam delicti commissi ab excommunicato: propter quod manet priuatus huiusmodi obsequiis, & honoribus, qui quidem aliàs, secluſa excommunicatione verè deberentur: ergo. Sic Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 2. num. 4. vers. Sed mihi*, & Filliucius *loc. cit. num. 84.* Auila etiam *part. 2. cap. 6. disp. 9. dub. 6.* Suarez *sect. 1. cit. n. 3.* Alterius, Cornejo, & alij *infra* citandi, quatenus negant, esse licitum excommunicatum salutantem, resalutare.

QVÆSTIO XI.

An sit licitum, munera excommunicato vitando, mittere?

REspondeo tanquam certum: Non esse licitum, quia hoc, est signum beneuolentiæ, & amicitiæ specialis, quod quidem tribuere excommunicato vitando, est prohibitum. Et meritò, cum his signis aliis communicemus. Sic Guido, & Hug. *in cap. Quoniam multos 11. quæst. 3.* quos citat, & sequitur Angelus *excommunicatio 8. num. 4.* & Sylvest. *excommunicatio 5. n. 2.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* Alterius *lib. 1. disput. 10. cap. 1.* Filliucius *tract. 13. cap. 5. quæs. 3. num. 84.* Auila *2. part. cap. 6. disput. 9. dub. 2.* Palao *punct. 17. cit. num. 2.* & alij.

QVÆSTIO XII.

An saltem, sit licitum, munera ab excommunicato vitando recipere?

REspondeo tanquam certum: Adhuc non esse licitum, quia id etiam est communicare cum excommunicato: ergo etiam prohibitum fidelibus. Sic docent ex Guid. & Hug. Angel. & Sylvest. *loc. cit.* Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 1. n. 2.* Auila, & Filliuc. *loc. cit.* Cornejo *disput. 10. de excommunicat. §. 10. quæs. 1.* & omnes.

QVÆSTIO XIII.

An munera, quæ quis illicitè ab excommunicato recepit, teneatur ea excommunicato reddere, vel dare pauperibus?

AFfirmat, apud Filliucium *loc. cit.* Glossa, Ang. *excommun. 8. num. 4. lit. G.* cuius sententiæ assentire videtur Auila *2. part. cap. 6. disp. 9. dub. 2.* dum hæc verba profert: Respondeo, quod per hanc particulam denotatur, quod non possumus alloqui excommunicatum, nec per verba, nec per nutum, nec per literas missas, nec receptas, nec amplexando, vel osculando in signum amicitiæ, nec etiam mittendo, nec recipiendo munera: Vnde si excommunicatus mittat munera, non possunt retineri, sed vel remittantur illi ad confusionem eius, & ruborem, vel mittantur ad eius vxorem, vel dentur pauperibus. Ita Sylvester. Hucusque Auila. Sed an benè citet Sylvestrum, constabit statim.

Sed probabilius longè multò respondeo non teneri necessariò illum, qui munera ab excommunicato recepit, reddere, vel dare pro eleemosyna (licet peccet ea scienter recipiendo, & incurrat minorem excommunicationem) benè tamen faceret ea remittendo, maximè tamen quando ille nihil sciens de excommunicatione dicta munera recepisset. Ratio *primi*, est; quia non datur radix à qua oriatur obligatio restituendi munera ab excommunicato accepta. Ratio verò *secundi*, est quam dat Auila. Sic expressè tenet Sylvester *excommunicatio 5. num 2.* per hæc verba: Os, inquam, negatur primo, id est, osculum, secundum S. Thomam, & consequenter, locutio secundùm alios, quæ solet esse inter amicos, sub qua comprehenduntur, secundum Guid. & Hug. *in cap. quoniam multos 11. quæst. 3.* etiam literæ receptæ, vel missæ, & nuncij, & munera; quæ, vt idem Guid. dicit, qui ab excommunicato recipit, reddere non tenetur: sed ex consilio sunt danda pauperibus; vel remittenda ad ruborem excommunicati. Hæc Sylvester. Malè ergo illum citat Auila pro se. Sic etiam videtur cum Sylvestro sentire Henriquez *lib. 13. c. 7. n. 3. in Glossa lit. I.* & clarè

sentit Filliuc.*num.*84.*cit.* Bonacina *disp.*2.*q.*2.*punct.*6. §.1.*num.*2.

Qvæstio XIV.

An saltem, sit licitum, ab vxore, filio, vel familia excommunicati, munera accipere?

Respondeo tanquam certum: Nec adhuc esse licitum, si nomine excommunicati ab vxore, filio, vel à familia mittantur: secus si suo. Sic Sylvest. *excommunicatio* 5.*num.*13. *dub.*4. vbi hanc quæstionem proponens; *vtrùm ab vxore, vel familia excommunicati possimus aliquid accipere?* sic respondet. Dico secundum Veru. quod sic, si sua, & suo nomine dederint: secus si nomine excommunicati, & suo simul, vel excommunicati solum. Item, secus si dederint de communibus bonis, aut propriis excommunicati: nisi fortè ille concessisset, quod suo proprio nomine possent dare. Et intelligo, nisi hoc concesserit in fraudem; putà, quia sciebat, quod aliter talia acceptata non fuissent. Et si dubitatur, quæ, vel quo nomine dentur: tenendum est certum, secundum eundem Veru. nisi, scilicet, esset tanta necessitas in accipiente, quod excusaret, vt *in sum.Confess.eod.tit.quæst.*146. Hucusque Sylvester. Quem citant, & sequuntur Henriquez, & Filliuc. *loc. cit.* Et hæc sufficiant pro explicatione particulæ *os*. Quid deinde intelligatur per verbum *orare*, diximus *suprà disp.*7. quasi per totam, intelligi quidem esse prohibitam participationem cum excommunicato, tum in Sacramentis, tum in sacrificio Missæ, tum in officiis diuinis, tum denique in aliis precibus & orationibus. Propter quod illo omisso, quod significetur, & prohibeatur per verbum *Vale*, sequentibus explicabimus quæstionibus. Sit ergo

Qvæstio XV.

An per verbum Vale, *prohibitum sit fidelibus, salutare excommunicatum, verbis honorificis, Hispanè*, Tenga vm buenos dias: Veso a vm su mano, *&c.*

Respondeo tanquam certum. Prohibitum esse. Constat ex *cap. Excommunicatos, & cap. Cùm excommunicato* 11.*quæst.*3. Quorum verba relata inuenies *quæst.*2. *&* 3. Et ideo, id tanquam certum supponit Machado *lib.*1 *part.*3.*tract.*3. *docum.*16.*n.*4. ita dicens: Por la palabra *Vale*, prohibe el derecho qualquera salutacion cortes, hecha por palabras. Sic ille. Et omnes. Legantur Suarez *disp.*15.*sect.*1. *num.*3. Alterius *lib.*1.*disp.*10.*cap.*1. Filliucius *tract.*13.*cap.*5. *quæs.*5. Bonacina *disp.*2.*q.*2.*punct.*6.§.1.*num.*4. Auila 2.*part.cap.*6. *disp.*9.*dub.*9. Henriquez *lib.*13.*cap.*7 *num.*3.& alij *infrà* citandi.

Qvæstio XVI.

An saltem, sit licitum, salutare Excommunicatum, verbis deprecatorijs, veluti dicendo: Deus te illuminet, *vel*, Deus te conuertat?

Negare ex parte videtur Filliucius *cap.*5.*cit. quæs.*3. *num.* 84. *& quæs.*5. *num.* 86. dum solùm concedit, posse sic resalutare, non salutare; his verbis: Salutare autem non possumus, ex *cap.Excommunicatos* 11. *q.*3. *Nec dicatur ei Aue.* At resalutare dicendo; *Deus te illuminet*, vel, *Deus te conuertat*, possumus, magis ex consuetudine, quàm ex rigore iuris. Sic *num.* 84. & *num.*86. sic: Posset tamen salutanti excommunicato, respondere, *Dominus te conuertat*, vt *suprà* diximus. Hæc Filliucius.

Sed probabilius absolutè respondeo licitum esse, non solum resalutare, verum & salutare excommunicatum, dictis verbis deprecatoriis. Quia probabilius est, quod solum est prohibitum à iure salutare verbis honorificis excommunicatum; non verò, verbis deprecatoriis, & ordinatis ad emendationem illius. Sic Suarez *loc. cit.num.*4. per hæc verba: Locutus sum autem de honorifica salutatione, quia, vt omnes authores dicunt, verbis deprecatoriis, & præsertim iis, quæ ad emendationem, & resipiscentiam postulandam, pertineant, licitum est salutare excommunicatos, quoniam & pro excommunicato orare priuatim licet; vt *supra* diximus, & de iis, quæ ad excommunicationem pertinent, & iuuare possunt ad conuersionem excommunicati, loqui etiam cum illo possumus: vtrumque autem horum virtute continetur in illo salutandi modo. Hæc Suarez. Bonacina etiam *loc. cit.* Henriquez *num.*3.*cit.*& alij penes ipsos. Hurtad.*disp.*9. *diff.*1. *vers.Per particulam vale*, Palao *disp.*2.*punct.*17.*n.*4. Nauarr. Sotus, & Sayrus penes ipsum. Machado *lib.*1. *part.*3.*tract.*3.*docum.*16.*num.*5. his verbis: Mas hase de aduertir, que decirle: *Dios te conuierta, y te alumbre*, &c. todos conuienen en que no es ilicito. Sic ille.

Qvæstio XVII.

An etiam sit licitum, resalutare excommunicatum, salutantem prius, verbis etiam honorificis?

Affirmant vterque Henriquez, Sà, & alij citati *suprà q.*6. quibus addi possunt Ægidius *disp.* 14. *dub* 4 *in fine.* Præpositus *in* 3.*part.quæst.*2.*de excommun. dist.* 14. *num.*95. Ioan. Franc. Suarez *in Enchirid. lib.*6. *verb. excommunicatio*, §.*Vale.* Reginald. *lib.* 32. *disp.*1. *cap.* 12. *num.* 81. quos citat, & sequitur Diana *part.*5. *tract.*15.*resol.*116. citans etiam Filliucium. (Sed malè.) Palao *loc. cit.* & alij existimantes, non solum esse licitum rescribere excommunicato vitando (de hoc enim procedunt omnes hæ difficultates) sed etiam illum resalutare verbis honorificis, eo quo ista videatur solutio debiti, quæ ex debito præstanda debet etiam inimico. Citant etiam pro hac parte (vt *loc. cit.* notauimus) Bonacina, & Machado, Vincentium Filliucium, sed non benè. Nam hic author, tantum concedit quod salutanti excommunicato, potest quis respondere, *Dominus te conuertat*, *Deus te illuminet*, at hoc non est resalutare verbis honorificis, de quo est difficultas. Vnde, iuxta *q.*6. dicta.

Probabilius respondeo dicendum, quod non sit licitum, excommunicatum salutantem, resalutare honorificè. Quia si non est licitum scripto respondere; ita neque verbis erit honorificis resalutare; quia vtriusque eadem est ratio. *Confirmatur.* Quia in honorifica resalutatione, verè demonstratur amicitia, & beneuolentia, erga excommunicatum, quam omnia iura illi significare vetant: ergo. Sic docent Bonacina, Suarez, & Auila *locis quæst.*6.*citatis.* Alterius *lib.*1. *disp.*10.*cap.*1.*vers.Sequitur verbum Vale, in fine.* Machado *num.*5. *citato*, ita scribens: Tambien es dudoso, si sea licito resaludar al descomulgado. Probable opinion es la afirmatiua. Si bien la negatiua se tiene por mas probable, por que qualquiera comunicacion con el descomulgado es prohibida en pena de su delito. Sic ille. Et antea Hurtadus *disp.*9.*de excommun.diff.*1.*in fin.* Gordonus *in summ.tom.*2. *lib.*7.*quæst.*10. *cap.*5. *num* 60. citatur etiam à Diana, Toletus *lib.*1.*cap.*12.*num.*3. sed omnino malè, quia ibi nil tractat ad propositum, & *cap.*11.*num.*3. vbi hoc *Vale* verbum explicat, solum ait, quod per *Vale*, salutationes, donaria, honoris exhibitiones, aperiendo caput, & similia, prohibeantur.

Qvæstio XVIII.

An saltem, sit licitum fidelibus, resalutare excommunicatum vitandum, absque verbis, v. g. aperiendo caput; ei assurgendo; dando ei locum in sedili; vel similia signa præbendo in signum vrbanitatis?

AFfirmant id esse licitum, quàm plures Doctores. *Primò*, quia ius solùm verat verbalem salutationem, *Nec ei Aue dixeritis. Secundò*, quia pœnæ sunt restringendæ: ergo quamuis quis reuerentiam exhibeat excommunicato, quocumque signo, dummodo non loquatur, non peccabit, nec incurret excommunicationem minorem. Ita Angel. *verb. excommunicatio* 8. *num. mihi* 4. (Suario 5.) sic scribens: Assurgere autem, vel ei reuerentiam facere, aut inclinare se salutanti, vel mouere labia, dummodo nihil dicat, non inducunt minorem excommunicationem, secundum Rodo. cum pœnæ sint restringendæ per *regul. odia, de reg. iur. in 6.* Ita Angel. Et etiam Antonin. *3. part. tit. 25. cap. 2. in princip.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4.* Graffius *lib. 4. casuum conscient. cap. 12. num. 5.* Quos pro hac parte refert Suarez. Quibus addi possunt apud Auilam, Tabrena *excommunicatio, num. 5.* Maior *in 4. dist. 18. q. 2.* Palat. *ead. dist. disp. 3. col. 32.* & Mexia *difficultate 10. de excommunicatione.* His rursus adiungi possunt, Sà *verb. excommunicatio, num. 41.* ita loquens: Vale, id est, salutare, scilicet, verbo, vel scripto: nam assurgere, vel caput aperire, non videtur prohibitum. Ita Sà. Sayrus etiam *lib. 2. cap. 3. num. 7.* Megalius *in 3. part. lib. 2. cap. 5. q. 3. num. 19.* & Luysius *lib. 2. de Censur. disp. 12.* (non 13. vt leges apud Dianam) *dub. 1.* Quorum doctrinam vt probabilem defendit Diana *part. 5. tract. 9. resol. 116.* vt dicit Ausonius *in sua summa, verb. excommunicationis effectus, num. 25.* atque Palao *disput. 2. punct. 17. num. 4.*

Sed probabilius respondeo: Nullo modo esse licitum, huiusmodi modum resalutandi excommunicatum vitandum. *Primò*, quia omnia prædicta signa reuerentiæ, sunt salutationis indicia. *Secundò*, quia in iure, absolutè, & simpliciter prohibetur omnis excommunicatio: sed sic est, quod prædicta reuerentiæ significatio, etiamsi solis nutibus fiat, est quædam communicatio, non minus, quàm alia facta voce: ergo. Ita Syluest. *verb. excommunicatio 5. §. 3.* (non 1. vt inuenies apud Auilam) per hæc verba: Si autem salutanti quis assurgat, vel exhibet reuerentiam, aut inclinat, aut mouet labia, quasi resalutans, nihil tamen dicens, secundum Gul. non incidit: quia pœnæ sunt restringendæ *de pœnit. dist. 1. §. Pœnæ, & in reg. odia, lib. 6.* Et ita determinat Sum. Ang. Sed Dir. *lib. 3.* tenet, quod per hæc incurratur excommunicatio minor. Et in effectu idem tenet Gul. *de mon. laud.* & Zenze. & Steph. & Card. & Imol. *Clement. fin. de sentent. excommunicat.* Et ita determinat Sum. Rosell. Et hoc est verius: quia ista sunt quædam salutatio, non verbo, sed opere, & communicatio quædam quæ generaliter prohibetur, etiam tacendo, vt in oratione, vel cibo. 11. *q. 3. excommunicatos.* & cap. *Qui communicauerit, & cap. Sicut Apostoli.* Et quod dicitur de motione labiorum est ridiculum, quia Ecclesia non intendit prohibere salutationem interiorem, sed exteriorem ad punitionem Rei, & terrorem aliorum. Hucusque Sylvester. Cui addi possunt Nauarr. *cap. 27. n. 20.* Vasquez *dub. 8. de excommunicatione, num. 5.* Suarez *disp. 15. sect. 1. n. 3.* Qui tamen addit quod forsitan ex consuetudine, nonnullæ ex præfatis actiones excusari possint. Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3. & cap. 22. in fine.* Ægidius *disp. 14. dub. 4.* Hurtad. *disp. 9. diff. 1. vers. Per particulam Vale.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 16. versu Nomine autem.* Bonacina *disp. 2. quæst. 2. punct. 6. §. 1. num. 4. vers. sententia istorum.* Cornejo *disp. 10. de excommunicatione, §. 10. quæs. 3.* Vgolinus, & alij penes ipsos. Et tenent etiam Auila *2. part. cap. 6. disp. 8. dub. 9. concl. 3.* casu, quo præfata signa fiant animo salutandi excommunicatum, & Alterius *lib. 1. disp. 10. cap. 1. vers. Sequitur verbum,* & Palao *loc. cit.* dicens, id esse consulendum, vt securius, & probabilius.

Qvæstio XIX.

An saltem, sit licitum, caput excommunicatis detegere, eis assurgere, &c. si hæc signa non fiant, animo eis honorem præstandi, sed solùm ad euitandum scandalum, vel, ob vrbanitatis indicia?

AFfirmant Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3. & cap. 22. num. 4. in fine.* Nauarrus *cap. 27. num. 20.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 9. dub. 9. conclus. 2.* Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Probátque Henriquez *num. 4. cit.* Quia factum externum detegendi caput, & assurgendi, non est per se signum, sed res de se indifferens, & absque scandalo, quæ potest interna intentione auferri à ratione salutationis: & verba iuris, quæ vetant salutationem, debent in proprietate, & strictè accipi, tanquam odium. Ita Henriquez.

Sed adhuc probabilius respondeo: Necdum esse id licitum, quia Ecclesia, vt bene dixit Sylvester, non prohibet salutationem interiorem, sed exteriorem, quæ quidem dari potest, etiam deficiente animo salutandi. *Confirmatur.* Tum (quia vt bene Suarez) idem possent contrarij dicere de salutatione, voce, aut scripto exhibita, quod non faciunt. Tum etiam: quia exhibere signa honoris sine intentione honorandi, est fictio quædam, & moraliter provt nunc fit, continet mendacium: ac denique etiam prohibetur eademmet lege, qua simpliciter vetatur talis honoris exhibitio: sicut exhibere honorem idolo absque intentione honorandi, eadem lege religionis prohibetur: ergo, &c. Sic Suarez *loc. cit. num. 4.* Hurtadus *diff. 1. cit.* Nauarrus, Vasquez, & Layman, quos citat, &, vt quid probabilius, sequitur Palao *loc. cit.* qui tamen malè citat Bonacina pro hac parte.

Ex quibus constat quid sit respondendum ad fundamentum Henrici. Negandum enim est, prædicta signa, pro hîc & nunc, non esse signa salutationis, sunt etenim salutationes exteriores, & communicationes, quæ verè ab Ecclesia interdicuntur.

Qvæstio XX.

An adminus, sit licitum, aperire caput, Prætori, Iudici, aut Magnati, excommunicato vitando?

REspondeo dicendum, quod quamuis non sit licitum, ex vi iuris; cum iura absolutè, & sine distinctione personarum interdicant fidelibus communicationem cum excommunicato vitando, sit tamen licitum ex vi consuetudinis introductæ ob vtilitatem fidelium. Sic communiter Doctores. Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3. in Glossa lit. N. & cap 22. num. 4.* ita dicens: Prætori denunciato vice Regis innocentis, quem repræsentat, aperire caput, & assurgere licet, (præsertim si quis ei tacitè dicat: *Deus te conuertat, aut sit tecum*) qui actus exterior à culpa excusatur: quia vtile nobis est iudicem habere beneuolum, cum facile sit incidere in manus eius. Sic ille. Zerola *in praxi Episcopali, 1. p. verb. excommunicationis causa formalis, dud. 11.* id probans, quia alioqui magnum esset periculum scandali, hodie, quod tanti fit bireti amotio apud nobiles.

Additque,

Addítque, ſe ita audiuiſſe fuiſſe practicatum Neapol. quando fuerunt declarati excommunicati quidam regij officiales ab Archiepiſcopo illius ciuitatis. Filliucius *tract.13.cap 5.quæſ.5.n.86.* Bonacina *diſp.2.q.2. punct.6. num.4. verſ.Addo.* Alterius *lib.1.diſp.10.cap.1. verſ.Imò quando.*

Qvæstio XXI.

Quid intelligatur per particulam, Communio, *quæ eſt quarta vox illius verſiculi?*

Respondeo dicendum, quod ſecundum aliquos Doctores, per hanc vocem *Communio*, intelligitur vſus Euchariſtiæ, & alia, quæ pertinent ad ſuffragia. Ita D.Thom. *in 4. diſt.18. quæſt.2. art.1.* Sylueſter, Medina, & alij apud Henriquez *lib.13. cap.7. num.3. in corp.& in Gloſſa lit.P.* Sed ſic ſumpta hæc vox, non ſpectat huc, ſed ad ſpiritualem communicationem, de qua egimus *ſuprà diſp.7.* quaſi per totam. Ideóque alij communiter per hanc vocem, intelligunt communicationem externam in habitatione, ſocietate, contractu, & huiuſmodi, quæ vitantur haberi cum excommunicato vitando. Sic explicant hanc vocem Henriquez *lib. 13. cap. 7. num. 3.* ita dicens: In verſu, *Communio* intelligitur non illa, quæ pertinet ad Sacramenta, & ſuffragia, vt quidam putant: ſed primùm pertinet ad communicationem cooperationis, ſi cum excommunicato ſimul exerceat artificium, aut contractum, & negotia, etiam turpia: Secundò ſi habitent in eadem domo, & cubiculo, vt ſocij pro eodem negotio; ſecus ſi in diuerſo cubili, lecto, vel menſa, & pro diuerſo negotio. Sic ille. Et antea Nauarr. *cap.27.num.20.* Sylueſter *verb.excommunicatio 5.num.3.* Angel. *excommunicatio 8. num.4.* Suarez *diſp.15.ſect.1. num.5.* Filliucius *tract.13.cap.5.quæſ.6.* Bonacina *diſp.2. q.2.punct.6.n.5.* Luyſius *lib.2.diſp.12.dub.1.* Sayrus *lib.2. cap.13.n.8.* Cornejo *diſp.10.de excommunic.§.10.quæſ.4.* & alij communiter. Qui circa dictam particulam ſequentes mouent difficultates.

Qvæstio XXII.

An licitum ſit fideli non excommunicato, cum excommunicato vitando, in eadem domo habitare?

Negare abſolutè videtur Nauarr. *cap.27. num.20.* his verbis: Per *Communio* intelligitur, participatio quæ habetur in operando, exercendo, aut faciendo aliquid ſimul cum eo, aut habitando in eadem domo, aut in aliqua eiuſdem parte, aut conuerſando cum aliis modis. Ita ille. Et ex illo, non citato, idem eiſdémque verbis docet Alterius *lib.1. diſp.10. cap.1. verſ.verbum Communio.*

Sed clarius cum diſtinctione reſpondeo: Non quidem eſſe licitum fideli non excommunicato, habitare cum excommunicato in eadem domo, cum aliqua ſocietate, id eſt, quando eſt pro eodem negotio: benè tamen quando eſt pro diuerſo negotio. Sic Angel. *excommun.8.num.4.* his verbis: *Communio*, per hoc prohibetur, ne quis facto communicet excommunicato: putà, cooperando in aliquo exercitio, vel habitando in domo cum excommunicato. Dicit tamen Innoc. *in d.cap.Nuper*, quod ſi ego & excommunicatus ſumus in aliqua domo, ego pro meis negotiis, & ipſe pro ſuis, quod non dicor communicare ei; ſed quando ego & ipſe ſimul pro eodem negotio cohabitamus. Sic ille. Et etiam Sylueſter *loc.cit.* Armilla *verb.excommunicatio,n 42.* Tabiena *excommunicatio 8.n.6.* Henriquez *loc.cit.* & penes ipſum, Caiet. Sotus, & alij. Sà *verb.excommunicatio, num.42.* Suarez *ſect.1.cit.num.8.* trahens Nauarrum ad noſtrum ſenſum. Auila *2.part. cap.6. diſput.9.dub.9.* Bonacina *diſp.2.quæſt.2. punct.6. num.5.* Viualdus *de excommun.num.mihi 88.* Filliucius *tract.13. cap.5.quæſ.6.num.87.* & Palao *diſput.2.punct.17.num.5.* & alij.

Qvæstio XXIII.

An non ſolùm in eadem domo, ſed etiam in eodem cubiculo, vel camera, licitum ſit non excommunicato habitare cum excommunicato vitando?

Negare, & à fortiori, videntur Nauarr. & Alterius verbis nuper adductis.

Sed adhuc, iuxta à nobis dicta, reſpondeo etiam eſſe licitum non excommunicato, habitare cum excommunicato in eodem cubiculo, vel camera, caſu tamen quo non cohabitet cum illo, tanquam ſocius, & pro eodem negotio, ſed pro diuerſo. Ratio eſt, quia quando cohabitatio eſt pro diuerſo negotio, non adeſt, propriè loquendo, communicatio. Secus ſi eſſent ibi ſimul pro eodem negotio. Sic Sylueſt. *loc.cit.* ita dicens: Si tamen ego & ille (*nempe, excommunicatus*) ſumus in vna domo, vel camera pro diuerſis negotiis; non participo ſecund. Innoc. *in cap.Nuper.eod. tit.* ſecus pro eodem. Sic ille. Et Angel. Armilla, Tabiena, Suarez, Auila, Bonacina, Viualdus, & Filliuc. *loc.cit.* & omnes. Et, vt bene Suarez, id, & non aliud, vult Nauarrus.

Qvæstio XXIV.

An etiam ſit licitum non excommunicato, non ſolùm habitare in eadem camera; verùm etiam in eodem lecto, cum excommunicato vitando dormire?

Negarunt communiter Doctores: quia exiſtimant in tali condormitione in eodem lecto, verè communicationem interuenire, quam prohibitam eſſe vtriſque ex dictis conſtat. Ita expreſsè Angel. *n.4. cit.* docet ex Innoc. dicens: Similiter dicit (*Innocentius, videlicet*) quod ſi ego & ipſe (*nempe, excommunicatus*) haberemus vnam ſolam cameram communem: quod liceret mihi in ea cum eodem excommunicato iacere, comedere, & huiuſmodi: dummodo non communicem ei in eadem menſa, nec in eodem lecto, aut locutione, vel oratione. Ita Angelus. Et etiam Henriquez *lib.13.cap.7.num.3.* Auila *2.part.c.6. diſp.9. dub.9. verſ.Circa habitationem, & dub.10. in princip.* Alterius *lib.1.diſp.10.cap.1.verſ.Poſtrema tandem.*

Alij affirmant, dicentes eſſe licitum cum excommunicato in eodem lecto condormire; dummodo id fiat ſine intentione communicandi. Sic docet Sà *verb. excommunicatio, num.34.* his verbis: *Menſa*, ſcilicet, communis, itémque lectus. Qui tamen ſimul ederet, aut dormiret, ſine intentione communicandi, non peccaret. Ita Sà, & Petrus Sotus apud ipſum. Quibus ſatis fauent authores pro prima ſententia *quæſt.15. citati.* Sed certè, vt *ibidem* diximus, parum refert non habere intentionem communicandi, ſi in actione externa, quam Eccleſia vitare intendit, communicatio intercedat. Vnde

Clarius cum diſtinctione reſpondeo. Non eſſe licitum fideli non excommunicato, cum excommunicato in eodem lecto condormire; niſi caſu interueniente neceſſitatis, vtilitatis, & contingentiæ. Ratio primi eſt, quia in eodem lecto condormire, extra prædictos caſus, non fit abſque mutua ſocietate, & communicatione, vt benè notauit Nicolaus de Ploue *de excomm. §. de participatione cum excommunicatis, fol. mihi 68.*

his

his verbis: Item si ego & excommunicatus habemus vnam cameram, communem: bene licet mihi cum excommunicato esse in eadem camera, & iacere, & comedere: sed non in eadem mensa, vel in eodem lecto: quia hoc non potest esse sine voluntaria communione secundum Archid. qui ita notauit 10. *quæst.* 3. *Apostoli.* Hæc Ploue. Et in hoc sensu habet verum, quod prima sententia docet.

Ratio verò secundi, est eadem à contrario sensu: quia videlicet, in casu quo quis, in casu necessitatis; aut vtilitatis, vel contingentiæ cum excommunicato condormiret, verè excusaretur à peccato, non solum quia id re vera fieret absque mutua societate, & communicatione interiori, vt supponimus, sed quia vtilitas, vel necessitas excusat fidelem à peccato, & à censura in communicatione cum excommunicato. Sic Suarez, in re, *disp.* 15. *sect.* 1. *num.* 8. & Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. *num.* 5. ita scribens: Ex quo patet, non esse licitum dormire cum excommunicato in eodem lecto: dormire vero in diuersis lectis positis in eodem cubiculo, non videtur prohibitum, modo qui in eodem cubiculo dormiunt non ibi maneant per modum societatis, vel ad idem negotium, tunc enim dicerentur simul communicare: manentes verò in eadem domo, seu cubiculo, ea ratione, vt quisque suis intendat negotiis, non dicuntur simul communicare, vt accidit, quando excommunicatus suum gerit negotium in vno angulo seorsim ab altero, & alter in alio, absque cooperatione alterius: aut quando duo condormiunt in eodem lecto, non per modum societatis, sed, vt vnusquisque ibi dormiat, vt suam quietem capiat, sicut contingit, quando duo perueniunt ad idem diuersorium, & vtrique vnus tantum lectus conceditur. Sic Bonacina. Et Filliucius *tract.* 13. *c.* 5. *quæs.* 7. *num.* 88. Reginaldus *num.* 94. Hurtadus *disput.* 9. *de excommunicatione, diff.* 6. *in fine.* & ex illo Diana *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 121. & penes ipsum, Mercerus, Præpositus, & Faber.

QVÆSTIO XXV.

An sit prohibitum fideli, considere, coambulare, simul iter agere, collaborare, seu cooperari cum excommunicato vitando?

AFfirmat Bonacina *loc. cit.* loquendo de cooperatione in eodem opere, & materia. Et bene:

Sed vniuersalius de his, & similibus actionibus, in titulo quæstionis propositis, respondeo dicendum, esse quidem prohibitas, si intelligantur formaliter & per modum communicationis: Si tamen solùm materialiter, secus. Vnde si excommunicatus & non excommunicatus simul in eodem loco consedeant, vel deambulent, vel iter agant per eandem viam, vel in eadem naui incedant, non agent contra censuram, quia hæc non est humana communicatio. Sic omnino Suarez *sect.* 1. *cit. num.* 9. Aduertens vlterius, quod cooperari excommunicatus, & non excommunicatus, tunc dicentur, quando mutuam operam, aut ministerium sibi præbent in eodem opere, & artificio efficiendo, etiamsi ad tale opus conducti sint: secus verò esset si ad laborandum in diuersis parietibus eiusdem domus conducerentur, etiamsi ab eodem, & in eodem tempore, & pro eadem domo construenda conducti essent & laborarent. Itaque hæc omnia moraliter pensanda sunt, vt si communicationem includant, intelligantur prohibita; & non aliàs. Hucusque Suarez. Et Filliucius *cap.* 5. *cit. quæs.* 6. *in fine*, loquendo de actione deambulandi, aut iter agendi.

QVÆSTIO XXVI.

An per particulam, Mensa, prohibeatur, comedere, & bibere in eadem mensa, cum excommunicato vitando?

AFfirmant, & sine distinctione vlla, Angelus *excommunicatio* 8. *num.* 4. *in fine*, ita dicens: *Mensa*, per hoc prohibetur comestio, vel potatio cum excommunicato. Syluester etiam *excommunicatio* 5. *n.* 3. per hæc verba: *Mensa*, id est, comestio in mensa eadem, sub qua intelligitur etiam quies in eodem lecto. Vnde si superueniat Mensæ in qua manduco, etiam in aliena domo, teneor surgere secundum Gul. si est publicè excommunicatus. Ita Syluester, Nauarrus *cap.* 27. *n.* 20. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 9. *dub.* 10. Alterius *lib.* 1. *disp.* 10 *cap.* 1. *in fine.* Cornejo *disp.* 10. *de excomm.* §. 10. *quæs. vltima.* & alij.

Alij verò aliter hanc vocem explicant dicendo quod per dictam particulam, *mensa*, prohibeatur comedere, & bibere cum excommunicato vitando, in eadem mensa formaliter, non materialiter. Hoc est, quod prohibeatur comedere cum excommunicato in eadem mensa tanquam cum comite, & per modum societatis: quia tunc datur vera communicatio vnius cum alio: aliàs non. Ita Hurtadus, & Diana *loc. cit.* ex Suario *disp.* 15. *sect.* 1. *à n.* 1. Palao *tom.* 6. *disp.* 2. *punct.* 17. *in fine.*

Sed ego aliter respondeo dicendum. Prohiberi quidem per dictam vocem, *Mensa*, comestionem, & potationem cum dicto excommunicato in vna, & eadem mensa formaliter, hoc est, in mensa, quæ licet sit multiplex materialiter, vna reputetur formaliter, vt accidit in seminariis, & Refectoriis Religiosorum, in quibus, licet diuersæ mensæ sint dispositæ, pro vna formaliter reputatur. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 3. Bonacina *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 6. & alij. Quæ explicatio ex mox dicendis planior fiet. Sit ergo

QVÆSTIO XXVII.

An sit licitum, comedere cum excommunicato in vna, & eadem mensa, si id fiat, animo non se communicandi?

AFfirmat, (vt vidimus *quæst.* 24.) Emman. Sà, ex Petro Soto *lect.* 3. *de excommunic. fol. mihi* 222. sic dicente: Qualis intelligatur participatio orationum, Sacramentorum, vel mensæ, aut societatis humanæ, multa specialiter traduntur, quæ mediocris iudicij arbitrio potius relinquenda sunt. Vt est illud: Si quis in eodem fortè hospitio, & mensa comedat cum excommunicato, nec inuitatus ab eo, neque contrà, ipsum inuitans. Vbi certum est non esse communicationem veram voluntatum, & animorum, quamquam casu in eodem loco conueniant. Propriè itaque participare mensæ est, vel inuitasse, vel inuitatum fuisse ab excommunicato, vel cum illo simul inuitatum eidem conuiuio interesse, etiamsi sint diuersæ mensæ, vel loca. Hucusque Petrus Sotus. Cui sententiæ satis fauent DD. citati pro prima, *quæst.* 15.

Sed probabilius respondeo: Non esse licitum, quia, quod adsit, vel non adsit animus communicandi cum excommunicato, nihil refert, si adsit communicatio exterior cum illo in comestione, & compotatione in eadem mensa formaliter. Ecclesia námque non respicit animum interiorem, quem per se vetare non potest, sed exteriorem actionem comestionis, & potationis in eadem mensa formaliter: igitur si hæc adsit, nihil obstat, vt incurratur censura, quod deficiat animus. Sic debent asserere Suarez, & Hurtad. citati in simili *quæst.* 15. & 20.

QVÆSTIO

Qvæstio XXVIII.

An saltem, sit licitum, comedere cum excommunicato in vna, & eadem mensa formaliter, si id fiat, absque mutua societate?

Affirmat, contra Auilam, asserentem non esse licitum manducare cum excommunicato in aliqua mensa paruula, eo quod tunc censeatur communicatio in mensa, Diana *part. 5. tract. 9. resol. 121.* his verbis: Hæc Auila. Sed quoad hoc vltimum tu cogita. Quia, quando casu, & absque societate conceditur, quamuis fiat in eadem mensa, licèt paruula, tunc verè vnus non communicat cum altero per modum societatis: ergo. Et ideo, ex Suarez, Hurtado *disp. 9. de excommun. diff. 1. n. 6.* docet, loquens de cohabitatione significata per particulam, *Communio*, quod non prohibita sit, quando casu, & saltem materialiter accidit, etiam in eodem lecto. Si igitur quis non dicitur communicare cum excommunicato, si casu communicat, & dormiat cum illo in eodem lecto, dicendum est, etiam non communicare cum illo, si comedat in eadem mensa, licèt paruula, quando, v.g. si aliquis in eodem hospitio pernoctarer, & vna mensa, licèt paruula, assignaretur simul cum excommunicato, vt de eodem lecto diximus cum Hurtado *suprà*, & dicit Mercerus *de Sacram. in 3. p. q. 21. dub. 10.* Præpositus *in 3 p. q. 2. de excommun. dub. 1. n. 96.* & Faber *de Censur. in 4. sentent. dist. 25. q. 1. disp. 4. cap. 6. n. 207.* Hucusque Diana. Suarez etiam *disp. 15. sect. 1. n. 6.* Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. n. 6.* & Viuald. *de excomm. n. 89.* His accedit Petrus Sotus *loc. q. 23. cit.* dicens, licitum esse comedere in eadem mensa, si non inuitat, nec inuitatur ab excommunicato.

Sed probabilius respondeo: Nullo modo esse licitum comedere cum excommunicato vitando, in vna & eadem mensa formaliter, sen in vna & eadem mensa paruula etiam casu, quo nec inuitet quis, nec inuitetur ab excommunicato: Secus verò in vna mensa materialiter vna, & formaliter multiplex. *Primò*, quia in iure absolutè prohibetur fideli cum excommunicato vesci, aut ad mensam eius accedere, *c. excommunicatos, cap. Cùm excommunicato, & cap. Ad mensam 11. q. 3.* vt vidimus *supr. q. 2. & 3.* ergo ad minus hæc prohibitio intelligenda est de comestione, & potatione in eadem mensa formaliter, vt est mensa paruula.

Secundò, quia, qui cum excommunicato vescitur in eadem mensa paruula, verè dicitur communicare cum illo in mensa, & in foro exteriori, habere cum illo societatem externam, quàm iura solùm prohibent: ergo, ablata etiam alia quacumque societate animorum, aut inuitatione, illa sufficiet, vt incurratur, & peccatum, & censura. Sic Archidiac. & Ploue *sup. q. 20. cit.* Henriquez *lib. 13. cap. 7. n. 3* his verbis: Mensa prohibetur, nempe, ne cum excommunicato comedat in eadem mensa formaliter. *Et infra adiungit.* At in diuersorio, vbi est longa rabula pro mensa, licebit comedere separatim in diuersa parte tabulæ: quia moraliter reputatur alia mensa. Sic Henriquez. Auila etiam *2. p. cap. 6. disp. 9. dub. 11.* sic scribens: Et nota, quod non tam est consideranda vnitas materialis mensæ, quàm vnitas moralis mensæ, seu prandij ad arbitrium viri prudentis. Hinc sequitur primò, quod si in aliquo hospitio sit aliqua mensa mediocris longitudinis, & in vna parte mensæ comedat excommunicatus non toleratus, & in altera parte comedat alter non excommunicatus in eodem tempore, nullam facientes societatem, sed vnusquisque per se, non censentur communicare in mensa quamuis iidem cibi apponantur illis, quia illa sunt veluti diuersa prandia. Sic aliqui viri docti. Dixi, *mediocris longitudinis*: nam quando mensa est paruula, censebitur communicatio in mensa. Hucusque Auila. Quibus addi possunt, Alterius *cap. 1. cit. in fine.* Nauarr. D. Anton. & Sylvester apud ipsum Villalob. *tract. 17. diff. 13. num. 1. in fine.*

Ad casum hospitis pernoctantis in hospitio iam dico *quæst. sequenti.*

Qvæstio XXIX.

An liceat iter agenti, sedere in hospitio, in eadem, etiam paruula, mensa, cum excommunicato vitando?

Affirmant, vt vidimus, Suarez, Hurtad. Mercerus, Præpositus, Faber, Diana, Bonacina, & Viualdus, qui quærens, an si quis in alio hospitio iter agens, & stans ad mensam, accedat excommunicatus, & sedeat in eadem mensa, vel in diuersa, ad manducandum? Respondet, Illud non esse communicare in mensa; nam si in diuersis mensis sedeant, patet non communicare: Si verò sedeant in eadem mensa, illud esset, diuersa prandia formaliter sumere, licèt idem prandium materialiter. Ita Viualdus.

Negant contrà alij dicentes minimè id, etiam in proposito casu licere, iter agenti, sed teneri non excommunicatum surgere à mensa, & fugere ad aliam ipsius hospitij partem. Ita D. Antonin. *3. part. tit. 25. cap. 2.* sic loquens: Quartò prohibetur cum excommunicato participare in mensa. Sed si hospitatus sum in aliqua domo ad mensam, & superueniat, & ingerat se excommunicatus, secundum Guil. si est publicè excommunicatus, teneor fugere, non obstante cuiuscumque scandalo. Si vero est excommunicatus occultus, & non possum, sine eius nota, surgere, non teneor surgere. Item superueniente publicè excommunicato, non teneor exire de domo. Imo etiam si scirem aliquem publicè excommunicatum receptum esse in aliqua domo, possum ibi hospitari, si tantæ capacitatis sit locus, quod possum eius communionem vitare. Nam licet mihi cum excommunicato in eadem camera comedere, sed non in eadem mensa; similiter, nec in eodem lecto iacere. Hucusque D. Anton. Quem sequuntur Sylvest. *excommun. 5. n. 3.* & Nauarr. *cap. 27. num. 20.* Henriquez, & Auila *locis nuper citatis.*

Sed ego consequenter ad resolutionem in simili casu datam, *supra quæst. 24* Respondeo dicendum: licere quidem iter agenti sedere in hospitio in eadem mensa, etiam paruula cum excommunicato vitando, vt aiunt Authores primæ sententiæ, non ob rationem ab illis assignatam, nempe, quia ibi non reperiatur communicatio in eadem mensa formaliter, neque comedatur cum societate; cum contra hoc sit, quod reperiatur communicatio in eademmet mensa, vna formaliter, modò à nobis explicato: sed quia necessitas itineris, hospitatio in aliena domo, compellit itinerantem, vt tam in lecto, quàm in mensa hospitanti obtemperet: ob quam causam ab incursione censuræ in tali casu excusatur. Necessitas námque excusat quem ab incurrenda censura, *vt infra* dicemus. Sic innuit Filliucius *cap. 5. cit. q. 7. n. 88.*

Qvæstio XXX.

An liceat alicui, comedere cum excommunicato, in conuiuio alicuius tertij, à quo vterque est inuitatus?

Negant quidam absolutè, & sine distinctione vlla. Quia existimant, non solum vitandum esse huiusmodi conuiuium cum excommunicato in eadem mensa, sed etiam in diuersis, si sit in eadem domo, quamuis essent in diuersis cubiculis. Ita docet Cornejo *disp. 10. de excommun. §. 10. quæst. vlt.* his verbis: Vnde non liceat comedere & bibere simul cum excommunicato

nicato in eadem mensa, neque in diuersis, quando ad idem conuiuium spectant,& si sint in diuersis cubiculis, quia cum ad idem conuiuium spectent, eadem mensa censetur. Ita ille, & alij, apud Suarium *disp.15. sect.1.num.7.*

Sed probabilius respondeo: Non licere comedere cum excommunicato in conuiuio in eodem cubiculo, etiam in diuersa mensa: secus verò si id fiat in diuerso cubiculo. Quia in hoc casu inuitatus,qui non accumbit ad mensam excommunicati, non peccat,eo quod tunc non censeatur moraliter simul edere in eodem conuiuio: bene tamen in casu primo. Sic Henriquez *lib.13. cap.7.n.3.* per hæc verba: Mensa prohibetur, nempe ne cum excommunicato comedat in eadem mensa formaliter. Nec in eodem conuiuio alicuius tertij, à quo vterque est inuitatus, nisi locus separatus esset ab excommunicato,in diuersa domo, aut cubiculo eiusdem inuitantis. At si in eodem cubiculo videat accumbere excommunicatum, surgat ex mensa (quamuis mensæ inuitantis essent inter se separatæ) ne videatur communicare, & moraliter simul edere in eodem conuiuio. Sic Henriquez. Et penes ipsum, Petr.Sotus cum Innocentio, Anton.Nauarr Astens.Roder.& Palacius. Quibus addi possunt, Suarez *disp.15.sect.1. n.7.* Auila *2.p.c.6.disp.9.dub.11.vers.Secundò sequitur.* Sayrus *lib.2. cap.13.n.13.* Vgolinus *tab.2.cap.23.§.2.* Reginald.*n.86.* Bonac.*disp 2.q.2.punct.6.n.6.* Villalob. *tr.17.diff.13.n.1.*

Qvæstio XXXI.

An Religiosus, qui scit in suo refectorio adesse aliquem excommunicatum vitandum, teneatur à mensa surgere, & in alia parte comedere?

Respondeo ex dictis: Teneri,quia aliàs participaret cum excommunicato in mensa vna formaliter. Sic Auila *loc.cit.* ita dicens: Tertiò sequitur,quod si in aliquo refectorio Religiosorum,sederet in mensa vnus excommunicatus non toleratus, reliqui ibi sedentes, licèt in aliis mensis,dicerentur communicare cum illo in mensa. Sic ille. Et Villalob.*loc.cit.* sic: *Mensa,* dice que tan poco es licito comer con el auna mesa, ni aun en diuersa mesa, si estuuiessen en vna pieza (porque no caben todos à comer en vna)que todo aquello se llama vna mesa, quanto a este efecto: como son las mesas,que se ponen en las Cofradias,y en los refectorios de los Religiosos y Colegios. Ita ille. Bonacina *loc.cit.* & alij.

Addit Auila, idem esse dicendum quando ex testamento alicuius,aut memoria in eadem die,& hora,distribuitur cibus per vicinos oppidi. Si enim conueniãt in eundem locum,vt simul sumant,& edant cibum,dicuntur communicare in mensa, & ideo nequibunt absque peccato, & incursione Censuræ, id facere præsente inter illos excommunicato vitando. Secus est,si detur cibus vnicuique in loco quidem communi, tamen ita datur,quod possit illum obseruare,vt comedat in propria domo: nam tunc non est conuiuium,sed est sicut eleemosyna,quam quisque reportat. Sic ille *loc. cit.vers.Quartò sequitur.*

DISPVTATIO XIV.

De eodem septimo effectu Excommunicationis: nempe,de culpa,quam non excommunicatus incurrit, ex communione cum excommunicato vitando, & è contra.

R.P.Leand.de Censuris.

Qvæstio Prima.

An fidelis communicans in rebus ciuilibus,& actionibus humanis,cum excommunicato vitando, peccet mortaliter?

Affirmant absolutè Goffr. *in summa, tit. de sent.excomm.* & Raymund. apud Sylueſtrum *vbi infra.* Quorum sententiam putat Archid.veram,quando communicatur cum excommunicato ab homine, non à canone,quia mitius agitur cum lege,quàm cum legis ministro, *ff de arbitr. l. Celsus.* Tenet etiam post hos Faber *in 4.dist.25.q.1.disp.4.cap.2. num.51.* In quos etiam inclinauit Abbas *in cap. Sacris, de ijs, quæ vi, & met.*

Horum fundamentum est. *Primum* aliqui iuris textus, sed præcipuus textus *in cap.Sacris, de ijs, quæ vi, metúsve ca.fui.* vbi agitur de culpa,quæ contrahitur ab illo, qui inuitus communicat cum excommunicato: & concludit Pontifex, incutri excommunicationem minorem ob communicationem cum excommunicato, & reddit rationem: *Cùm pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere*: ergo ob communicationem cum excommunicato incurritur peccatum mortale.

Secundum, quia per communicationem cum excommunicato vitando incurritur excommunicatio minor, & per hanc priuatur quis participatione passiua Sacramentorum: at sic est quod per peccatum veniale nemo excluditur à perceptione Sacramentorum: ergo necessario debet esse mortale per quod à dicta perceptione quis priuetur.

Sed probabilius longè multo respondeo solum peccare venialiter: exceptis casibus infrà referendis. *Primò*, quia si communicatio cum excommunicato esset peccatum mortale,non permitteretur ob necessitatem famis; nec seruis liceret communicare Dominis: at oppositum est definitum *cap. Quoniam multos 11.q.3. & cap.Inter,de sent.excomm.* ergo.

Secundò, quia lex,etiam ex suo genere grauis,in materia leui obligat tantum sub veniali: at sic est, quod communicatio in actionibus humanis, & communibus, reputatur vt materia leuis; tum, quia non sunt actiones magni momenti: tum etiam,quia indirectè & secundariò ratione excommunicationis sunt prohibitæ: ergo. Sic tenent communiter omnes. Hostiens. & Ioan. Andr. quos citat, & sequitur Nauarr. *cap.27. n.28.& 29.* Couarr. *in cap.Alma mater,1.p.§.3.n.7.* vbi ait,hanc responsionem, omnium Theologorum & Canonistarum suffragio esse receptissimam. S. Thom. *in 4.dist.18.q.2.art.3.& in addit.q.23.art.3.& quodlib.11. art.9.* Sotus *in 4.dist.22.q.1.art.4.* Sylvest. *excommun.5. n.6.versu,Quarto participando.* Caiet.*verb.excomm.fine.* Henriquez *lib.13.cap.8. num.1.* Alcoçer *cap.17.* Suarez *disp.15.sect.2.n.2.* Vasquez *de excommunic.dub.7.num.8.* Vgolinus *tab.2.cap.23.cap.14.* Sayrus *lib.2.cap.11.n.20.* Alterius *lib.1.disp.12.cap.1.* Bonac.*disp.2.q.2.punct.6.§.1. n.5.* Filliuc.*tract.13.cap.5.quæs.8.* & anteà *cap.3.quæs.4.* Sà *verb.excommunicatio, num.vlt.* Toletus *lib.1.cap.11. n.3.* Luysius *lib.2.disp.12.dub.2.* Auila *2.p.cap.6.disp.8. dub.3.dicto 2.* Ægidius *disput.14.dub.14.num.149.* Hurtadus *disput.9.de excommunicat.diff.2.* Syluius *in 3.part. quæst.23.art.3.* Mercerus *in 3.p.de Sacrament.q.21.dub.10.* Præpositus *quæst.2.de excommun. dub.15.n.99.* Cornejo *disput.10. de excommun.post §.10. dub.2.* Ioan.de Cruce *in director.part.2.de excommunic.ante dub.14.n.14.* Diana *part.5.tract.9.resol.2.* Villalob. *tract.17. diff.13. concl.2.* dicens,sic tenere omnes Doctores. Machado *lib.1.p.3. tract.3.docum.15.num.1.& 5.* Palao *disput.2. de Censur. punct.18.fine.*

Ad primum in contrarium respondeo cum Couarruuias, quod ille textus loquitur, de excommunica-

tione, quæ habetur cum excommunicato, in diuinis, in crimine, vel in contemptum; non de illa quæ cum illo in humanis habetur.

Ad secundum concedendum est, & quod per communicationem cum excommunicato vitando, seu non tolerato, incurrat quis excommunicationem minorem, per quam priuatur passiua receptione Sacramentorum; & rursus, quod per peccatum veniale præcisè, & nudè sumptum, nemo excludatur à perceptione Sacramentorum: negandum tamen est, quod necessariò debeat priuari quis à dicta perceptione solùm per peccatum mortale: cum & priuari queat per censuram, & sententiam excommunicationis minoris contractæ ob solum peccatum veniale: nam hoc verè est in potestate Ecclesiæ, infligentis in inobedientes sui pœnam priuationis passiuæ receptionis Sacramentorum, ob censuram incursam solum ob veniale. Vnde licet priuatio participationis passiuæ Sacramentorum sit graue damnum, quia tamen potest quis ab hac pœna facillimè liberari, ideò regulariter excommunicatio minor incurritur ob peccatum veniale.

Qvæstio II.

An saltem, peccet mortaliter quis, casu quo frequenter cum excommunicato vitando, in dictis actionibus humanis communicet?

Affirmant absolutè, & sine distinctione Suarez *disp.15.sect.2. num.11.* Ægidius *disp.14.num.149.* & Filliucius *tract.13.cap.3. quæs. 3. num. 43. & cap.5. quæs. 9. num. 92.* Quos refert, ac sequitur Bonacina *disp. 2. quæst. 2. §.1. num.6.* & etiam Villalob. *tract.17. diff.13.num.4.* Quorum fundamentum est, quia quamuis singuli actus communicationis sint materia leuis: nihilominus multitudo actuum, si sumantur per modum vnius, potest constituere materiam grauem sufficientem ad mortale.

His authoribus addi possunt alij antiqui, qui existimarunt, frequentiam actuum esse quendam contemptum; adeò quidem, vt si quis frequenter legem transgrediatur, id facere dicatur ex contemptu: ergo iuxta horum sententiam si ista communicatio cum excommunicato fieret adeò frequenter ac si non esset excommunicatus, esset peccatum mortale. Ita Ioan.Andr. *in cap.Sacris,cit.* Hostiens. *in summa, tit.de sentent.excommunicat. §.Necesse* & Durand *in 4.dist.18. quæst.5.* Quibus adhærere videtur Nauarrus *cap.27. num.29.*

Sed probabilius respondeo: Adhuc non peccare mortaliter; sed venialiter tantum. Quia probabilius est, quod neque frequens legis transgressio sit contemptus, vt expressè docet D. Thom. 2. 2. *quæst.136. art.9.* sic dicens: *Quando autem propter aliquam causam, putà concupiscentiam, vel iram, quis inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, non peccet ex contemptu, etiamsi frequenter ex eadem causa, vel alia simili, peccatum iteret.* Sic Doctor Sanctus, & cum eo omnes Discipuli: Neque multitudo actuum venialium constituit materiam grauem in hac materia, in qua dicti actus non coalescunt inter se ad constituendam vnam materiam. Ideóque hanc nostram sententiam tenet apud Bonacinam, Auila 2. *part. cap.6. disput.8. dub.3. concluf.2.verf.Nota secundò.* Sayrus *lib.2. cap.11.num.4.* & Reginaldus *lib. 32. num. 92.* quibus addi possunt Henriquez *lib.13.cap.8.n.1.in Glossa lit.B.* vbi ait, rarò hîc dari contemptum cum peccato mortali. Alterius *lib.1.disp.12.c.6.* Diana *p.5. tract.9 resol.2.* & alij.

Qvæstio III.

An ad minus, peccet mortaliter, qui in huiusmodi humanis actionibus communicat cum excommunicato vitando, ex contemptu formali excommunicationis, & Clauium Ecclesiæ?

Respondeo tanquam certum: Tunc peccare mortaliter. Sic communiter Doctores. Ex quibus præcipuè ex D.Thom. 2.2.*q.136.art.9.ad 3. & q.105.art.1.ad 1.& 2.& ibi* Caiet. *& in summ.verb.contemptus.* Adrian. Castro, & aliis, quos refert, & citat Alterius *loc. cit.* Notandum est, quod duo requirantur, vt verè, & propriè quis dicatur delinquere ex contemptu. *Primum* est legis transgressio, quæ est actus ipse peccati. *Secundum* est, contemptus legislatoris, id est, causa peccandi; idcircò enim vult transgredi legem, quia Superior prohibuit. Et huiusmodi contemptus est causa peccati mortalis, etiam in illis præceptis, quorum transgressio, solum esset peccatum veniale: vt contingit in præsentiarum. Ideóque hanc responsionem docent citati Doctores. Et etiam Cornejo *disp.10. de excommun. post §.10.dub 1.*

Qvæstio IV.

An qui communicat cum excommunicato vitando, contra præceptum Superioris interdicentis, sub pœna excommunicationis, huiusmodi communicationem, peccet mortaliter?

Respondeo tanquam certum: Peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere. Quia tunc, talis transgreditur præceptum superioris id sub mortali præcipientis. Vnde ibi duplex reperitur peccatum, nempe contra obedientiam iuris, & iudicis: & primum, vt sic, est veniale; secundum verò mortale. Quia vt supra est habitum, mitius agitur cum lege quam cum homine. Sic Nauarr. *cap.27.n.31.verf.Quarta, & n.36.verf.Ad quartum.* Henriquez *lib.13.cap.8.n.1.verf. Secundò quando.* Suarez *disp.15.sect.2.n.12.& 17.* Alterius *lib.1.disp.12.cap.7.in princip.* Filliuc. *tract.13.c.3.quæs.3. dicto 2.n.43.* Villalob. *tract.27.diff.13.n.5.* ita dicens: Si el Iuez pusiesse precepto de descomunion mayor à alguno, que no tratasse con el descomulgado, seria pecado mortal haçer lo contrario: porque es toda la materia de aquel precepto, y obliga à pecado mortal. Mas no puede el Iuez poner esta descomunion, sino es por sentencia especial, y contra personas ciertas, auiendo precedido monicion, que de otra manera seria nula conforme à derecho. *cap.statuimus, de sent.excomm. in 6.* Sic ille.

Qvæstio V.

An etiam peccet mortaliter, qui communicat cum excommunicato vitando, in crimine criminoso?

Respondeo tanquam certum: Et peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem maiorem. Quia incidit in eandem materiam excommunicationis: & in eandem maiorem excommunicationem, ex *c.Nuper,* & ex *c.Concubinæ, de sent.excomm.* quam incurrere non posset, si talis communicatio peccatum mortale non esset. Vnde si quis, v. g. est excommunicatus vitandus, quousque soluat debitum, quicumque illi consilium, fauorem, aut auxilium præstat, ne tale soluat debitum, mortaliter peccat, & incurrit in eandem maiorem excommunicationem, quia est participans in eodem casu, & peccato pro quo lata fuit excommunicatio. Sic omnes Doctores. Legantur D. Thom. *in 4. dist.18.q.2.art.4 quæstiunc.3.ad 4. & in addit.q.23.art.2.* Nauarrus, Henriquez, Suarez, & Filliucius *loc. cit.*

Alterius

Alterius *loc.cit.cap.*9. Palao *disp.*2. *punct.*18 *num.*5. Bonacina *disp.*2.*quæst.*2. *punct.*6. §.1. *num.*8. Sotus *dist.*22. *quæst.*1.*art.*4. Couarr.*in cap. Alma mater*, 1.*part.*§.3.*n.*6. Cornejo *disp.*10.*de excommunic.*§.10.*dub.*1. Auila 2.*part. cap.*6.*disp.*10.*dub.*1.& 3. Villalob.*loc.cit.num.*6. Hurtad. *disp.*9.*diff.*2.& 3. Machado *lib.*1.*part.*3.*tract.*3.*docum.*15. & alij omnes. Qui tamen aliquas exigunt conditiones, vt quis hanc excommunicationis pœnam incurrat, de quibus iam dicam.

Qvæstio VI.

An requirantur aliquæ conditiones, vt quis, participans in crimine cum excommunicato, peccet mortaliter, & incurrat excommunicationem maiorem?

Respondeo requiri conditiones quinque. *Prima* est, quod communicet cum excommunicato in crimine, postquam criminosus excommunicationem contraxit propter tale crimen. Et ex hac conditione sequitur, prædictam excommunicationem non incurri ab eo, qui communicat in primo actu, propter quem criminosus principalis incurrit excommunicationem; quia non communicat cum excommunicato pro tunc. Vnde si aliquis persuadeat, aut cooperetur Religioso, vt temerè dimittat habitum, non incurret hanc specialem, de qua nunc loquimur, excommunicationem; incurret tamen illam, si postquam Religiosus manet excommunicatus propter dimissionem habitus, persuadeat illi, vt non reassumat habitum.

Secunda conditio, quæ requiritur, est: quod communicatio, seu participatio sit in eodem crimine, propter quod alter iam fuit excommunicatus. Ex qua conditione sequitur: quod si quis sciens Petrum esse excommunicatum, quia non soluit quod debet, & consulat illi, ne soluat, cum commodè possit, tunc verè communicat cum illo in crimine criminoso, & incurrit eandem excommunicationem maiorem: Secus verò si adiuuaret excommunicatum ad hoc, vt non caperetur à Iudice, eo animo, vt non suspendatur, vel vapulet ab illo propter tale furtum (non verò eo animo, vt non restituat) quia tunc non communicat in eodem crimine, propter quod principalis fuit excommunicatus, & ideo non incurrit huiusmodi maiorem excommunicationem.

Tertia est, quod communicet cum criminoso, sciens illum iam incurrisse excommunicationem propter tale crimen: aliàs excusabitur à transgressione prohibitionis communicationis in crimine iam punito ipsa excommunicatione, & consequenter ab excommunicatione, quæ contra ipsum communicantem fertur. Nam *in cap. Nuper, de sentent. excommun.* dicitur; *quod participet scienter.*

Quarta est, quod is cum quo communicat in crimine, sit nominatim excommunicatus, & denunciatus. Constat ex dicto cap. *Nuper.* E qua conditione colligitur (contra Victoriam *de excommun.n.*10. & alios) quod participans cum notorio percussore Clerici, non incurrat prædictam excommunicationem, nisi aliàs talis percussor denunciatus fuerit excommunicatus: eo quod in dicto cap. *Nuper*, solum fit mentio de participante cum nominatim excommunicato: ibi: *Vtrùm qui nominatim excommunicatis scienter communicant*, &c. Et infra: *In secunda verò quæstione, credimus distinguendum: An is, qui nominatim excommunicato communicat, scienter in crimine communicet criminoso, ei consilium impẽdendo, auxilium, & fauorẽ*, &c. Sic loquitur Innoc. III.

Quinta est, quod communicatio, aut cooperatio in crimine, non sit adeò leuis, vt pro nihilo habeatur: nam ad incurrendam maiorem excommunicationem requiritur materia grauis, & sufficiens ad peccatum mortale. Sic docent communiter Doctores tam Theologi, quàm Canonistæ. Qui addunt, eadem excommunicatione ligari ipsum Episcopum, aut alium Prælatum excommunicantem, excepto Papa, eo quod huiusmodi teneantur seruare ius commune, quale est cap. *Nuper, citatum*, & ideo transgrediendo illud, afficiuntur excommunicatione iure communi lata, de quo nos statim. Legantur Nauarrus *cap.*27.*n.*33.& 11. Couarr. *in cap. Alma mater, p.*1.§.3.*n.*5. Henriquez *lib.*13.*c* 9.*per totum.* Suarez *disp.*15 *sect.*2.*num.*7.& *sect.*7.*n.*4. Alterius *lib.*1.*disp.*12.*cap.*9.*per totum.* Vasquez *dub.*7.*de excomm.* Auila 2.*p.cap.*6.*disp.*10. Sayrus *lib.*2.*cap.*11.*n.*6. Vgolin. *tab.*1.*cap.*13.§.8. Filliuc. *tract.*12.*cap.*9.*quæs.*8.*n.*222.& *tract.*13.*cap.*3.*quæs.*5.*num.*46. Reginald.*lib.*32.*n.*96. Sanchez *lib.*2.*summ.cap.*10. Bonac.*disp.*2.*quæs.*2.*punct.*6.§.1. *n.*9. Hurtad.*disp.*9.*de excommun.diff.*3. Ægidius *disp.*14. *dub.*13. Villalob.*tract.*17.*diff.*13.*n.*6. Machado *lib.*1.*p.*3. *tract.*13.*docum.*15. Palao *disp.*2.*punct.*18.*n.*5.& alij.

Qvæstio VII.

An huiusmodi excommunicatio lata in participantes in crimine criminoso, sit iuris?

Negat Glossa *in cap. statuimus, de sent. excomm. in* 6. *verb. Constitutionibus.* ex Ber. ita dicens: Notat autem hic Ber. quod si Episcopus communicat in crimine cum excommunicato à se, quod non incurrit maiorem excommunicationem: quia sic communicans peccat in eo qui damnauit, & ab eo est absoluendus *suprà eod. Nuper.* Sed iste sua sententia se ligare non potuit, *ff. de arb. l. pen. ff. de Iud. l. Iulianus.* Tamen dicit quod minori excommunicatione ligatus est, quæ à iure contrahitur, &c. *Et infra.* ergo non est sententia Canonis, quia tunc absoluetur à proprio Ordinario. Hæc Glossa.

Sed probabilius longè multo respondeo dictam excommunicationem esse iuris, non hominis: & ideo si Prælatus inferior Papa excommunicans, communicet cum excommunicato à se, verè incurrit excommunicationem maiorem; quia ligatur authoritate iuris. Hæc responsio constat apertè ex his verbis cap. *Nuper, citati*, videlicet: *Quamuis enim & tunc, non iudicis, sed iuris sententia excommunicato communicans sit ligatus*, &c. ergo ex iure constat, dictam excommunicationem esse iuris, non hominis, & consequenter omnem Prælatum inferiorem Pontifice communicantem cum excommunicato à se, dictam excommunicationem incurrere. Sic D. Thom. 3.*part. tit.*24. (non 25. vt leges apud Auilam) *cap.*35. & penes illum, Anchar. Innocent. & Ioan. Andreas. Sic etiam Syluester *excom.*8. *num.*11. Abbas *in d. cap. Nuper.* vbi fatetur hanc esse opinionem communem. Cardin. *ibidem*, & Couarr. *in cap. Alma mater*, 1.*part.*§.3.*n.*5. Auila 2.*p.cap.*6. *disp.*10. *dub.*3.*concl.*3. Suarez *disp.*15 *sect.*7.*n.*4. Vasquez *dub.*7.*de excommun.n.*5.& *dub.*10.*n.*6. Filliuc. & Hurtad. *loc.cit.* Bonac. *loc.cit.n.*8.

Qvæstio VIII.

An huiusmodi excommunicatio incurratur toties, quoties quis participat cum excommunicato in crimine criminoso?

Respondeo affirmatiuè, modò participationes sint moraliter diuersæ. Sic Nauarr. *cap.*27.*num.*112. ita dicens: Tertia declaratio in solutione proprij dubij, quod sicut qui percutit pluries Clericum, itavt appellentur diuersæ percussiones, iuxta dicta *suprà eod. cap.*6.*num.*16.& *seqq.* singulis vicibus incurrit excommunicationem: sic qui participat in crimine multoties cum excommunicato, itavt dicantur iteratæ

participationes, singulis vicibus incurrit excommunicationem. Sic Doctus Nauarrus. Et post illum, Henriquez sic: Si verò sæpe participet, in crimine cum denunciato, augentur excommunicationes ex multiplici causa: sed quia reputantur quasi vna, moraliter grauior, solent vna absolutione auferri. Sic ille *lib.* 13. *cap.* 9. *in fine.* Bonacina etiam *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 1. *n.* 8.

Qvæstio IX.

Quisnam potest absoluere ab excommunicatione incursa, ob communicationem cum excommunicato in crimine criminoso?

Respondeo tanquam certum: Quod potest ille solus, qui potest absoluere principalem cum quo communicauit, vt patet ex *cap. Nuper, citato*, & ideo si excommunicatio Principalis fuerit reseruata, etiam erit reseruata excommunicato participantis: si verò illa nulli fuerit reseruata, nec ista erit. Sic ex dicto capite *Nuper*, docent omnes Doctores. Legantur Nauarrus *cap.* 27. *num.* 112. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 9. *num.* 1. vbi sic ait: Hanc participantis excommunicationem extendit ius ad eum, qui consilio, auxilio, vel fauore participat: & absolutio ab excommunicatione sic participantis reseruatur ei, cui alterius complicis excommunicatio erat reseruata. Sic Henriquez. Et penes ipsum Armilla §. 50. Syluester *excommun.* 8. *num.* 11. & Couarr. *num.* 5. *citato.* Qui & addunt, non teneri nos vitare sic participantem eo quod non sit nominatim denunciatus, sed à iure. Sic etiam Auila, Bonacina, & alij *supra citati.*

Qvæstio X.

An item peccent mortaliter, & incurrat excommunicationem maiorem, Clericus, qui scienter, & sponte admittit ad officia diuina excommunicatum nominatim à Papa?

Respondeo affirmatiuè, quia sic decreuit Clemens III. *in cap. significauit, de sentent. excommun.* his verbis: *Verum Clericos, qui scienter, & sponte participauerunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officijs receperunt: eadem excommunicationis sententia cum ipsis non dubitamus inuolui: quos etiam pro beneficio absolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione remitti.* Sic textus totus. Et sic omnes Doctores explicantes dictum textum: & colligentes ex illo, has quinque necessarias conditiones, vt quis incurrat huiusmodi maiorem excommunicationem Pontifici reseruatam. *Prima* est, quod communicans sit Clericus. Vnde laicus participans cum dicto excommunicato in diuinis, licèt peccaret mortaliter, non incurreret maiorem excommunicationem, quia dictus textus de solis Clericis loquitur. Syluester *excomm.* 5. §. 22. Alterius *lib.* 1. *disp.* 12. *cap.* 8. & alij.

Secunda est. Quod communicet scienter, hoc est, sciens illum, cum quo communicat, esse excommunicatum à Papa. Ex qua conditione colligitur, quod excusetur ab excommunicatione Clericus, qui ignorat, etiam ignorantia crassa, illum cui communicat, esse denunciatum à Papa. Caiet. *in sum. verb. excommunicatio, cap.* 5 8. Syluester *loc. cit.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 93. Alterius *loc. cit.* & alij.

Tertia est. Quod communicet sponte, hoc est, non motus metu aliquo, aut vi adhuc leui. Ex qua conditione infertur, quod in foro conscientiæ excusetur à dicta excommunicatione Clericus, qui excommunicato à Papa communicet ductus metu, etiam leuiori, alicuius grauis damni, dummodo metus sit causa illi communicandi, quia non censetur id sponte facere, vt textus requirit. Nauarrus, Syluester, Alterius *citati.* Et Hurtad. *disp.* 9. *de excommunic. diff.* 3. Palao *punct.* 18. *num.* 4.

Quarta est. Quod excommunicatus, cui Clericus, scienter & sponte communicat, sit excommunicatus à Papa, & tanquam ab homine. Ex qua conditione sequitur, quod non sufficiat, quod excommunicatio sit contenta in iure; aut in bulla Cœnæ: sed est necessarium, quod sit excommunicatus denunciatus à Papa tanquam ab homine. Sylueſt. Caiet. Alterius, Hurtad. *loc. cit.*

Quinta tandem est, quod Clericus, qui scienter, & sponte communicat excommunicato denunciato à Pontifice, id faciat, in diuinis officiis, hoc est, admittendo illum ad officia Ecclesiastica. Ex qua conditione deducitur *Primò*, quod excusetur à dicta excommunicatione Clericus, qui non admittit talem excommunicatum ad officia diuina, quamuis cum illo assistat diuinis officiis, sicut vnus de populo (quidquid repugnet Couarruuias.) *Secundò* deducitur, quod si dictus Clericus, talem denunciatum à Papa in humanis participet, nec peccet mortaliter; nec maiorem excommunicationem incurrat, quidquid nonnulli citati ab Henrico Henriquez contrarium sentiant. Sic communiter Doctores. Legantur Caiet. Sylueſt. Nauarr. Alterius, & Hurtad. *loc. cit.* Couarr. *in cap. Alma, part.* 1. §. 3 *à n.* 3. Sotus *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 8. *n.* 2. Qui plurimos pro hac quæst. citat in marg. *lit. H. & seqq. & num.* 3. *in corpore, & lit. Q & seqq.* Vasquez *dub.* 10. *de excommun. n.* 2. *vers. oppositam sententiam.* Palao *n.* 4. *cit.*

Qvæstio XI.

An deinde peccet mortaliter, qui communicat in officijs diuinis solemniter celebratis, cum excommunicato vitando?

Respondeo tanquam certum: Affirmatiuè, quia præceptum de euitandis excommmunicatis directè respicit spiritualia: ergo qui excommunicatum ad diuina admittit, & cum eo communicat, directè facit contra præceptum: ergo peccat mortaliter, saltem ex suo genere. Igitur quicumque communicat cum dicto excommunicato vitando, in Sacramentis administrandis, & recipiendis, in Missa, in officiis diuinis solemniter, & publicè celebratis, & in Ecclesiastica sepultura peccat mortaliter ex suo genere, vt constat ex à nobis dictis *suprà.*

Sic omnes DD. S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. S. Anton. 3. *part. tit.* 25. *cap.* 1. Adrian. *in* 4. *in materia de Claui b. quæst.* 3. Abbas & alij Canonistæ *in cap. Sacris, de his quæ vi, metúsve causa fiunt, & in cap. Sacris, de sentent. excommunic.*

Qvæstio XII.

An ex paruitate materiæ, possit quis excusari à mortali, communicans excommunicato vitando in officijs diuinis solemniter celebratis?

Respondeo: Posse, quia in huiusmodi præceptorum transgressione, paruitas materiæ à mortali excusat: vt communiter docent omnes. Et in terminis nostræ quæstionis, ita tenet Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 3. his verbis: Primò ergo dico quod si communicent cum illo in rebus secundi generis est peccatum mortale ex genere suo. Dico, *ex genere suo*: nam ex paruitate materiæ erit veniale, vt si audiret simul cum excommunicato non tolerato paruam partem Missæ, v. g. vsque ad Euangelium; vel illud quod dicitur post

consumptio

consumptionem Corporis, & Sanguinis Christi. Sic ille. Sed certè exemplum quod ponit de Missa, potius pertinet ad res primi generis, quàm secundi, vt constat ex ab ipso ibi notatis, *vers. In primis supponendum est.* Sic etiam ex illo, Ægidius *disp.14. de Censur dub.14. n.146.* & Diana ex vtroque *p.5.tr.5.resol.21.* Quibus addi possunt Hurtadus *disp.9.de excomm.diff.2.ibi:* Addimus primò, *ex suo genere*; quia pro leuitate communicationis, potest esse tantum peccatum veniale; vt si communicatio sit in parua parte Missæ, aut officij diuini. Sic Hurtadus. Bonacina quoque *disp.2.q.2.punct.6.§.1.n.5.* his verbis. Communicando verò in diuinis, vt in sepultura, in Sacramentis, & officiis publicè celebratis, grauiter peccant, vt accidit, quando quis Missam audit cum excommunicato vitando, aut cum eo assistit diuinis Officiis, nisi paruitas materiæ excuset, qualis videtur esse, quando quis audit principium Missæ cum Excommunicato vsque ad Epistolam: aut quando aliquis assistit in Ecclesia cum Excommunicato eo tempore quo canitur vnus breuis Psalmus. Sic hic Author. Filliucius etiam *tract.13. cap.3. quæs.4. dicto 2.n.45.* Suarez *disp.5. sect.2.n.8.* & alij.

Qvæstio XIII.

An etiam excusetur à mortali, qui participat cum vitando Excommunicato, in officijs diuinis, priuata communicatione?

NEgatiuam sententiam esse satis probabilem clarè innuit Palao *disp.2.punct.18.num.2.* dum affirmat, probabile esse non esse culpam mortalem, communicare in officio diuino priuatim dicto.

Sed certè ego respondeo quod non solum est probabile, sed contrario probabilius, excusari quidem in eo casu, à culpa mortali, licet à veniali non. Sic Couarr. *in cap. Alma mater. 1.p.§.3.n.8.* (quamuis non sine timore quodam) Vasquez *dub.7. de excommun.n.9. & dub.10. n.2.* Et ex illis Hurtadus *diff.2. citata*, his verbis, quæ suismet nuper relatis addit: Secundò addimus, *in officijs diuinis solemniter celebratis:* quia communicatio in officio diuino priuatim dicto, vt quando excommunicatus, & alter recitant horas canonicas, tantum est venialis, vt docent Couarr. Vasquez, & communiter Doctores, quia in ordine ad finem quem Ecclesia intendit priuatione communicationis non est grauis in ratione communicationis, quamuis sit in ratione actionis. Sic Hurtadus. His authoribus addi possunt Nauarr. *cap.27. n.36. ad 5.* quem citat, & sequitur Filliucius *quæs.4.cit. n.44.* Auila *loc.cit.concl.1.* & ex illo, Ægidius, & Diana *loc.cit.* Bonacina *loc. cit. vers. Aduertendum est.* Alterius *lib.1.disp.12.cap.2.vers. Couarruuias.* Palao *loc.cit.* & alij.

Qvæstio XIV.

An saltem sit licitum, communicare cum Excommunicato non vitando, seu tolerato, ac si non esset excommunicatus?

NEgat Auila *2.part. cap.6. disp.8. dub.1. concl.3.* ita dicens: Quando ipse excommunicatus toleratus non se ingerit, nec est paratus ad communicandum cum aliis, non est licitum fidelibus illum prouocare, vel inuitare ad communicandum in diuinis, neque in humanis, sed ipse peccabit in hoc, & excommunicatus ipse peccabit communicando, quamuis sit inductus, vel inuitatus. Hanc tenet expresè Caietan. *verb. Absolutionis impedim.* Sylvester *verb. excommunicatio 5.dub.19. dicto 4.* Cano, & Mexic. *diff.10. de excommunic. ante quintum casum.* & multi viri docti. Hæc Auila. Qui tamen *concluf.4.* addit, quod licet fideles peccent inuitando Excommunicatum toleratum non paratum ad communicandum, siue peccent venialiter, siue mortaliter, iuxta dicenda *dub.3.* non tamen incurrant minorem excommunicationem, quia ex vi decreti Constantiensis, solum tenemur vitare excommunicatos non toleratos. Vnde si tenemur abstinere à communicatione in casibus tertiæ conclusionis, est ex vi legis naturalis, & diuinæ prohibentis, ne inducamus aliquem ad peccandum. Ita ille.

Affirmat contra Diana *part.5. tract.9. resol.117.* sic contra Auilam dicendo: Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto cum Hurtado *disp.2. de excommun.diff.4.n.13.* vbi docet, fideles posse licitè absque vlla prohibitione, adhuc diuina & naturali, communicare cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, non solum in humanis, etiam eum prouocando, in quo Doctores conuenire videntur, sed etiam in Sacramentis, & in quibuscumque aliis diuinis. Quia Ecclesia in Extrauag. *Ad euitanda scandala*, id concessit, & indulsit fidelibus dum dixit: *Nemo prætextu Censuræ abstinere teneatur*, &c. Quia si supposita excommunicatione fideles indirectè, ne cooperentur cum excommunicato, aut ne illum inducant ad communicationem actiuam, vel passiuam, tenerentur abstinere, non diceretur in Extrauag. ita simpliciter, & absque vlla restrictione, *neminem teneri abstinere à communicatione prætextu Censuræ*: id est, quamuis ille, cum quo communicat sit censura innodatus. *Et confirmatur*, quia si fideles non possent omnino liberè absque peccato aliquo cum excommunicato tolerato communicare, ac si non esset excommunicatus, non satis consultum fuisset scrupulis conscientiarum timoratarum, vt ibi consuli intenditur. Et hanc sententiam docet Ledesma *in 1.p.4.quæst.5. art.6. dub.13.* & probabilem fatetur ipsemet Auila *loc.cit.* Hucusque Diana.

Sed ego clarius respondeo *primò*, quod fideles licitè omnino possunt communicare in rebus humanis, & ciuilibus cum excommunicato tolerato, & non vitando, ac si non esset excommunicatus. Quia id indulsit fidelibus Concil. Constantiense, vt constat ex *Extrauaganti citata*, & benè probat contra Auilam, Hurtad.

Respondeo *secundò*, quod etiam possint fideles, communicare in rebus diuinis dicto excommunicato tolerato, absque eo quod peccent, nec venialiter contra censuram, & prohibitionem Ecclesiasticam, & absque eo quod minorem excommunicationem incurrant, vt bene probat Auila *concl.4.cit.* & consentiunt illi omnes Doctores. An verò peccent contra legem naturalem, & diuinam, casu quo talem excommunicatum prouocent ad Sacramenta ministranda, diximus *supra disp.7.*

DISPVTATIO XV.

De eodem septimo effectu, nempe, de causis excusantibus à culpa, & à censura in participatione & communicatione cum Excommunicato vitando.

Qvæstio Prima.

An dentur aliquæ causæ, propter quas licitum sit, participare, & communicare cum excommunicato vitando?

RESPONDEO tanquam certum: Dari, & quinque. Quæ quidem hoc versiculo significantur,

& refertur à Glossa *in cap. Cùm desideres, de sent. excom. verb. Præstitum.*

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Hæc quinque soluunt Anathema, ne possit obesse.

Has causas colligunt Doctores ex *cap. Quoniam multos 11. quæst. 1.* vbi Gregorius VII. cum videret quotidie excommunicationis causa, homines illaqueari, volens huic malo opportunè prouidere, censuram ex excommunicatione cum excommunicato prouenientem, temperauit prudenter, vt non incurreretur, si causa communicationis esset vtilitas, necessitas, aut alius titulus legitimus. Item ex *cap. Responso, & cap. Cùm voluntate, de sentent. excommunic.* vbi Canonistæ. Legantur inter alios, Nauarrus *cap 37. num. 26. & seqq.* Couarr. *in cap. Alma. 1. p. §. 1. num. 8. & 10.* & alij penes ipsos. Ex Theolog. & Summistis D. Augustin. *in Psalm. 54.* D. Thomas *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. & 2. 2. q. 39. art. 4. concl. 5.* Adrian. *de Clauib. quæst. 3.* Maior. *dist. 18. quæst. 2. argum. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 22. §. 1.* Suarez *disp. 15. sect. 3.* Vasquez *dub 5. de excomm.* Alterius *lib. 1. disp. 15. per totam.* Filliucius *tract. 13. cap. 6. à quæst. 2.* Auila *p. 2. cap. 6. disp. 11.* Ægidius *disp. 14. dub. 12.* Bonacina *disp. 2. quæst. 1. punct. 6. §. 2. à num. 7.* Hurtadus *disp. 9. de excommun. diff 4.* Luysius *lib. 2. de Censur. disp. 13. dub. 1.* Cornejo *disp. 10. de excommun. §. 10 dub. 2.* Bassæus *excommunicatio 3. à num. 27.* Palao *disp. 10 de Censuris, puncto 19.* Reginaldus *lib. 32. num. 98.* Bauny *in Epitome de excommun. cap. 17. pag. 342.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. de excommun. a n. 16. pag. 135.* Villalob. *tract. 17. diff. 13. à num. 8.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 17.* & alij citandi. Cum quibus particulas relatas sigillatim explicabimus. Et primò de prima, nempe, *Vtile.*

Qvæstio II.

An per particulam Vtile, *intelligatur vtilitas specialis, tam spiritualis, quàm temporalis; tam ipsius excommunicati vitandi, quàm aliorum participantium cum illo?*

Respondeo tanquam certum. Id totum intelligi. Sic omnes Authores, vt fatetur Vasquez *dub. 9. cit.* his verbis: *Vtilis* nomine, intelligunt Authores, siue sit vtilitas spiritualis excommunicati, siue propria, siue temporalis, &c. Sic ille, & alij citati, qui omnes id explicant esse verum, casu, quo vtilitas sit vera, non ficta. Quando autem ita euenit, sequentibus quæstionibus explicabimus. Sit ergo

Qvæstio III.

An ob spiritualem vtilitatem excommunicati vitandi, licitum sit Confessori, audire confessionem illius, priusquam eum absoluat à Censura?

Negat Abulensis *Matth. 16. quæst 5.* Quia putat in eo casu participare Confessorem cum excommunicato in Sacramento, quod non licet. Eandem sententiam tenet Rosella *confessio 1. §. 10.* citans pro se, falsò tamen, Innocentium, & *Clem. 1. de Priuil.*

Sed, vt certum, respondeo: licitum esse Confessori audire confessionem excommunicati vitandi, antequam illum à censura absoluat. Quæ quidem responsio est vera adhuc casu, quo excommunicatus non sit absoluendus, quia, v. g. manet in concubinatu. Sic Doctissimus Nauarrus *cap. 10. num. 2. aliàs 3.* his verbis: Non est etiam necessarium interrogare, an sit excommunicatus in hunc finem, vt confessarius vitet excommunicationem minorem, quam incurrunt qui excommunicato communicant; quia non incurrunt illam communicando in his, quæ ad eius animæ salutem conducunt, *cap. Cùm voluntate, de sentent. excommun.* talis autem est Confessarij cum pœnitente colloquutio, & communicatio circa peccatorum confessionem. Neque *Clement. 1. de priuileg.* neque Innocent. post quem facta fuit illa, citatus malè à Rosella *verb. Confessus 2. §. 10.* aliud senserunt. Quoniam satis est, vt absoluta iam confessione, prius pœnitens ab excommunicatione, quam à peccatis absoluatur. Hucusque Nauarrus. Cui adde Henriquez *lib. 13. cap. 12. §. 4. in Glossa lit. T. & cap. 25. §. 1.* Sic dicentem: Dum vtile est ob salutem specialem vtriusvis: vt audire eius confessionem, licèt ille ob indispositionem, aut aliam causam, non esset absoluendus. Sic ille. Quibus addi possunt Auila *2. part. cap. 6. disp. 11. dub. 2. vers. Tertiò licitum est.* Hurtadus *disp. 9. de excommunic. diff 4. num. 19.* Filliucius *tract. 13. cap. 6. quæst. 3. num. 100.* Cornejo *disp. 10. de excommunic. §. 10. dub. 2. vers. Infero primò.* Medina *lib. 2. summ. cap. 7. vers. Assi mesmo, pag. 279.* & alij communiter. Citat etiam Henriquez *in Glossa cit. litera T.* Caietanum *verb. Absolutio, cap. 3.* & Couarr. *in cap. Alma, 1. part. §. 2. num. 2.* Sed non benè.

Qvæstio IV.

An etiam ob vtilitatem spiritualem Excommunicati, possimus illum ad audiendam concionem admittere?

Respondeo tanquam certum: Posse, quia admissio ad concionem ordinatur per se ad vtilitatem animæ excommunicati. Et ita expresè significauit Innocent. III. *in cap. Responso, de sentent. excommunic.* his verbis: *Responso nostro postulas edoceri, an cum Ferrarien. ciues excommunicationis, & interdicti sententijs sint ligati, liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mense, apud aliquam Ecclesiam conuocare, quibus prædices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. Super quo respondemus, quod sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris cum videris expedire: dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur.* Sic Innocentius. Et cum eo omnes Doctores. Legantur Nauarr. Henriquez, Auila, Hurtad. Medina, & Cornejo *loc. cit.* Suarez *disput. 15. sect. 3. num. 11.* Alterius *lib. 1. disp. 15. cap. 1.* Filliucius *loc. cit.* & alij.

Qvæstio V.

An item ob eandem vtilitatem, possit quis priuatim admonere excommunicatum, vt respiscat, & ob id, etiam interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam?

Respondeo tanquam certum: Posse omnino, quia sic expresè habetur *in cap. Cùm voluntate, de sent. excommun.* per hæc verba: *Cùm voluntate ac proposito maleficia distinguantur, excommunicationis sententiam non incurrit, qui excommunicato, in his quæ ad absolutionem, vel alias ad salutem animæ pertinent, in locutione participat: licet etiam alia verba incidenter (vt apud eum magis proficiat) interponat.* Sic Gregor. IX. Et cum eo omnes Doctores. Legantur citati.

Qvæstio VI.

An si quis admoneat excommunicatum per Epistolam, possit in principio eius, ponere solitam salutationem?

Negant Armilla *verb. Excommunicatio, num. 40.* Archid. & Sylvest. *verb. Excommunicatio 5. num. 3.*

vbi

vbi sic ait: Imò si ei (*id est, excommunicato*) licitè scribatur in casibus, de quibus infra, non est salutandus, sed loco salutationis scribatur, *Spiritum consilij sanioris*, secundum Archidiac. ita Sylvest. Pro cuius sententia citat Hurtadus, Auilam; sed omnino male, vt iam videbis.

Sed vt ferè certum respondeo: posse illum ponere consuetam salutationem. Quia sic colligitur ex verbis textus *in cap. Cum voluntate*, vt nuper vidimus. Sic in primis, tenet Auila 2. *part. cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 2. his verbis: Secundò potest aliquis illi consulere, quod conuenit eius saluti spirituali, & potest ad hoc interponere aliqua verba vrbana, ad captandam beneuolentiam, vt sic efficacius persuadeat. Ita Soto *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 27. Couarruuias *cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 1. *num.* 20. Et est textus cap. *Cum voluntate*, *de sentent. excommun.* Et similiter erit licitum exhibere illi aliqua signa exteriora beneuolentiæ, & amicitiæ, vt eum salutare, detegere caput, & si mittat ei consilium in scriptis, potest in principio Epistolæ ponere solitam salutationem. Hoc est contra Sylvestrum, & Armillam (*loc. cit.*) dicentes, quod scribitur excommunicato in casibus concessis, non licet ponere solitam salutationem, sed loco salutationis, ponere *spiritum consilij*, vel aliquid simile. Sed nostra sententia probatur efficaciter ex cap. *Cum voluntate*, vbi dicitur, quod licet interponere alia verba, vt magis proficiat. Præterea. Nam concesso aliquo fine, conceduntur media conducentia ad finem: & propter eandem rationem, credo cum aliis viris dictis idem licere, quando propter aliàs causas licitum est scribere excommunicato, vt ad petendum consilium, & aliis statim dicendis. Hucusque Auila. Et antea Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *n.* 1. Hurtadus *disput.* 9. *de excommun. difficult.* 4. Nauar. *cap.* 27. *num.* 27. Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 10. Cornejo *disput.* 10. *cit.* §. 10. *dub.* 2. *quæs.* 1. *vers. In foro primò.* Vbi aduertit & bene, in hoc casu esse limitandum id, quod dixerat, non esse excommunicato dicendum *Aue*, quamuis liceat ei scribere.

Qvæstio VII.

An deinde, licitè possit quis, monere excommunicatum; etiamsi sciat, talem monitionem nihil profuturam?

Respondeo tanquam certum: non posse licitè tunc. Quia tunc cessat vtilitas, propter quam erat monitio licita. Sic Couarruuias *in cap. Alma* 1. *p.* §. 1. *num.* 10. his verbis: Vnde constat non prohiberi cum excommunicatis colloquium, quod ex charitate procedit, & ad charitatem ordinatur: modo id syncerè fiat absque cautela & simulatione: nam si quis alloquatur excommunicatum sciens nihil id colloquium ad salutem conducturum, simulatione quadam potiùs, quàm animo fraternæ dilectionis, seipsum decipit, nec pœnam iure statutam euadit. Quod in specie notat Ioan. Maior *in* 4. *sentent. dist.* 18. *quæst.* 2. *argum.* 4. Hæc Couarruuias, Henriquez, Auila, Cornejo *loco citato*, Sylvester *excommunicatio* 5. *numero* 4.

Qvæstio VIII.

An sit licitum alicui, legere pium librum, aut sacram Scripturam, coram excommunicato; vt illum ad salutem animæ conducat?

Respondeo tanquam certum: esse licitum. Quia in omnibus his, quæ ad excommunicatorum correctionem, & ad salutem animarum eorum pertinent, licitum est, imò pium, cum illis communicare, siue verbis, siue scriptis, siue lectione etiam: vt constat ex cap. *Responso*, & ex cap. *Cum voluntate*, citatis. Sic communiter Doctores. Inter quos optimè Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *num* 1. qui, comprehendens omnia à nobis nuper tradita, sic ait: Sic licèt concionem habere ad excommunitatos, & hæreticos: & consulere spiritualia, licèt admisceat alia verba (quibus beneuolentia, & attentio captari solet, vt verba vrbanitatis) & salutet, & caput detegat: aut si scribit, ponere in principio Epistolæ consuetam salutationem. Id tamen, nonnisi quamdiù sperat illius correctionem, quia aliàs cessat vtilitas: legere pium librum, vel sacram Scripturam, vt ille vtiliter audiat, recitare cum illo priuatam orationem, vt iuuet ad conuersionem illius. Hucusque ille.

Qvæstio IX.

An licitum sit nobis, eleemosynam pauperi excommunicato erogare?

Respondeo tanquam certum: esse licitum. Quia non solùm ob spiritualem salutem animæ ipsius excommunicati, sed etiam propter indigentiam corporis eiusdem, est nobis communicatio permissa: ergo licitum est nobis, illi eleemosynam largiri, etiam ob communem indigentiam si sit pauper ad exercendam misericordiam, quam fideles exhibere solent erga communes inopes. Sic habetur expressè *in cap. Quoniam multos* 11. *quæst.* 3. his verbis: *Et si quis excommunicatis non in sustentationem superbiæ*, (aut, vt aliàs legitur, in sustentationem, non superbiæ,) *sed humanitatis causa, dare aliquid voluerit, non prohibemus.* Sic Gregor. VII. Et bene. Quia (vt ibi notat Glossa *verbo*, *Dare*, eleemosyna, nulli est deneganda, 86. *dist. cap. Pasce.*) Sic omnes. Ricardus *dist.* 18. *art.* 11. Adrianus *quæst.* 3. *de clauib.* Suarez *disputat.* 15. *sect.* 3. *num.* 10. Alterius *lib.* 1. *disput.* 15. *cap.* 1. Filliuc. *tract.* 13. *cap.* 6. *quæst.* 3 *num.* 100. Palao *disp.* 2. *punct.* 19. *num.* 2. Hurtadus *disp.* 9. *diffic.* 4. *n.* 19. Cornejo *disp.* 10. *de excommun.* §. 10. *dub.* 2. *vers. Secundò infero, etiam esse.* Auila 2. *part. cap.* 6. *disput.* 11. *dub.* 13. & alij contra Sylvestrum *verb. excommun.* 3. *num.* 1. *part.* 5. requirentem necessitatem extremam vel grauem in paupere excommunicato, vt nobis licitum sit illi erogare eleemosynam. Sed rigorosè id requisiuit hic, vt postea amplectendo nostram sententiam melius vidit, *excommunicatio* 5. *num.* 5.

Qvæstio X.

An etiam sit nobis licitum, nostra ope, auxilio, aut defensione, excommunicato subuenire; ne aliquod graue damnum, in corpore, aut in fama, aut in alijs bonis temporalibus, patiatur?

Respondeo tanquam certum: etiam esse licitum. Quia communicatio, quæ verè ex charitate procedit, & ad charitatem ordinatur, non prohibetur cum excommunicatis haberi. Nam Ecclesia, quæ ab excommunicato indixit separationem, non præcidit dilectionem: vt benè Augustin. *in Psalm.* 54. Igitur nobis licita est cum excommunicato communicatio, quoties opera, & industria nostra est illis vtilis ad aliquod graue damnum vitandum. Et ideo, vt diximus, possumus ei eleemosynam dare, & illum ab iniusto inuasore defendere; quod adeò verum est, vt si quis Clericum excommunicatum percutere aggrediatur, & alius non defendat, commodè possit, hic

in excommunicationem latam in cap. *Quanta de sentent. excommunicat.* incurrat. Sic omnes. Ricardus, Adrianus, Suarez, Filliucius, Hurtadus, & Cornejo *loco citato.*

Qvæstio XI.

An item, ob propriam vtilitatem spiritualem, possit quis cum excommunicato communicare?

Affirmat absolutè Cornejo *dub.2. cit.* ita dicens: Secundò infero, etiam ad nostram spiritualem salutem, posse nos cum excommunicato communicare, ab eóque consilium, & instructionem petere: Imò ad salutem alicuius tertij possumus vti medio ipsius excommunicati, vt notauit Sayrus *lib.2. c.14. num.3. in fine.* Ita Cornejo.

Sed clarius cum distinctione respondeo: dicendum, posse quidem quem cum excommunicato, ob propriam spiritualem salutem, communicare; ab eóque consilium, tam pro se, quàm pro aliis petere; dummodo non adsit alius, qui hoc munus æquè benè valeat præstare: aliàs non. Ratio est: quia excommunicatio non debet esse magis incommoda non excommunicatis, quàm ipsi excommunicato: at huic est licitum, ob propriam spiritualem salutem, cum aliis fidelibus non excommunicatis communicare: ergo etiam his, ob propriam spiritualem salutem, erit licitum cum excommunicatis vitandis (de his enim est difficultas) communicare. Sic Suarez *disputat.15. sect.3. num.9.* his verbis: Itaque propter vtilitatem nostram vti possumus hac communicatione cum communicato. Nam si ab alio æquè idoneo consilium non speramus, ab illo petere possumus, argumento capitis *Cum voluntate*, & cap. *Responso, de sentent. excommun.* & notauit Paludanus *in 4. d.18. quæst.6.* Gabriel *quæst.3.* Angelus *verb. excommunicatio 8. num 6.* Caietanus *in sum. cap. De participatione*, &c. Sic Suarez, & sic etiam Nauarrus *cap.27. n.16.* (non 2. vt leges apud Auilam,) Sylvester *excommunicatio 5. num.4.* Hurtadus *diffic.4. cit.* Alterius *lib.1. disputat.15. cap.1.* Bonacina *disputat.2. quæst.2. punct.6. §.2. num.12.* & omnes.

Qvæstio XII.

An deinde, ob vtilitatem temporalem, cuilibet liceat cum excommunicato vitando communicare?

Respondeo distinctione data: Cuilibet licere. Et ita (ait Suarez *loco citato*,) si æger indigeat corporis curatione, potest Medicum excommunicatum vocare, si magis idoneum illum reputet. Item, potest ab illo eleemosynam petere, si indigeat, vel necessaria emere, vt dicitur in dicto cap. *Quoniam multos*, si aliunde habere non possit, vel certè non æquè commoda, vel vtilia. Sic etiam possumus, eadem ratione, ab excommunicato debitum exigere cap. *Intelleximus, de Iudicijs*, cap. *Si verè, desentent. excommun.* Ac denique quoties eius opera nobis necessaria fuerit ad nos, vel nostra tuenda, talis communicatio nobis prohibita non est: quia excommunicatio, non est lata in nocumentum aliorum fidelium, & ideo per illam eis non prohibentur, quæ necessitatibus huius vitæ humano modo necessaria sunt. Sic ille. Nauar. etiam, Sylvest. Auila, Bonacina, Alterius, & Hurtad. *loc.cit.* & omnes.

Qvæstio XIII.

An rursus, ipsismet excommunicatis, ob suam vtilitatem spiritualem, aut temporalem sit licitum, cum alijs communicare; sicuti est licitum alijs, cum ipsis?

Negandum videtur. Quia in Extrauag. *Ad euitanda*, solùm conceditur aliis fidelibus communicatio cum excommunicato tolerato, & non vitando, quod tamen ipsi excúmunicato non est licitum: ergo.

Sed vt quid certum respondeo: etiam ipsis excommunicatis esse licitum in dictis casibus, communicare cum aliis fidelibus non excommunicatis, vnde & poterunt conciones aliorum audire; & ab aliis petere consilium, eo modo, quo alij possunt ab excommunicatis. Similiter poterunt petere ab aliis vt intercedant pro ipsis, præsertim ad absolutionem obtinendam; & tandem sicut excommunicatio indigenti corporali subsidio licitè subuenimus, vt nuper est habitum, ita ipse indigens licitè potest tale subsidium procurare cum magis naturale sit, vt quis sibi succurrat, quàm vt alij id præstent. Sic communiter omnes. Gabriel *in 4. distinct.18. quæst.3. dub.5.* Suarez *disputat.14. sect.3. num.11.* & ex illo non citato, Alterius *lib.1. disput.15. cap.1.* Filliucius *tract.13. cap.6. quæs.3. dicto 3. num.101.* Auila *2. parte cap.6. disputatione 11. dub.4. conclus.2.* Hurtadus *disputat.9. de excommun. difficult.4. vers. Et non minus.* Cornejo *disputat.10. §.10. dub.2. vers. Tertiò in foro.*

An autem possit debitũ priuatim exigere, iã dicam.

Ad rationem autem dubitandi respondeo: esse diuersam rationem, quia hæ actiones, quas concedimus excommunicatis etiam vitandis, pertinent ex lege naturali ad bonum ipsorum excommunicatorum: at concessio Extrauagantis est priuilegium cum concessum non excommunicatis communicandi cum excommunicatis non vitandis, in omni genere actionum. Legantur Suarez, Alterius, & Filliucius.

Qvæstio XIV.

An tandem sit licitum excommunicato, etiam vitando, petere à suo debitore suum creditum priuatim?

Negant aliqui, quos citat, ac sequitur Sayrus *lib.2. cap.9. num.20.* Et ideo existimant, debitorem posse licitè solutionem differre donec excommunicatus ab excommunicatione absoluatur. Ratio eorum est. Quia communicare cum dictis excommunicatis non licet. Tenet etiam hanc ex parte sententiam Medina *Cod. de restitut. quæst.3. causa 9.* docens, id esse verum, casu, quo debitum sit contractum voluntaria obligatione, nempe, ex libera promissione, etiam iurata; non verò si debitum est contractum iure diuino aut naturali, vt per contractum emptionis, mutui, &c.

Sed probabiliùs respondeo: licitum esse excommunicato dicto petere priuatim debitum à suo debitore; & hunc teneri in conscientia illud soluere, nec posse solutionem differre. Ratio est, quia obligatio soluendi debitum post elapsum terminum, est iuris naturalis: ergo nullo modo potest tolli per ius positiuum, quod est minus: ergo si debitor tenetur in conscientia soluere debitum excommunicato, etiam huic erit licitum, illud à suo debitore priuatim exigere. (An verò possit etiam illud exigere in iudicio, diximus supra *disput.12. quæst.7.*) sic latè Couarruuias *reg. Peccatum 1.p. relect. n.8.* Sylvester *excommunic.3. n.1. & excom.5. n.21. dub.12.* Soto *in 4. dist.22. q.1. art.4.* Auila *2.p. cap.6. disp.11. dub.4. concl.1.* Alter. *lib.2. disp.4. cap.1.*

*cap.*1.Less.*lib.*2.*cap.*16.*dub.*9.*n.*79.Bonac.*disp.*2.*quæst.*2. *punct.*6.§.2.*n.*15. Diana *p.*5.*tr.*9.*res.*130. Hurt.*disp.*9.*de excom.diffic.*4. Suar.*disp.*15.*sect.*8.*n.*4.Cornejo *loc.cit.*& Henriq. *lib.*13. *cap.*22. *in fine*, & penes illum *in marg. lit.G.* Nauarrus, Caietan. Paludanus, Maior, Sylvest. Armilla, Anton. Pesantius, Archidiacon. Innocent. Franc. Fortun. Lapus, & Perez.

Quæstio XV.

Quid intelligatur per secundam particulam, Lex?

Respondeo intelligi, legem Matrimonij. Matrimonium namque dicitur lex, eo quod vxor sit sub lege viri. Argum. *cap.*1.*&* 2. *de secund. Nuptijs.* Ita explicant hanc particulam omnes Doctores: & propter illam (desumptã ex cap. *Quoniam multos* 11.*q.*3.) excipiuntur vxores ne teneantur hac lege non communicandi cum marito excommunicato etiam vitando. Legantur S.Th. *in add.q.*23.*art.*1. Sotus *in* 4. *dist.*22. *q.*1.*art.*4. Sylvest. *excomm.*5.§.4. Angel. *excomm.*8.*n.*1. Angles *in florib. quæst. de excommun. art.*3. *diff.*6.*dub.*2. *pag.*40. Suarez *disput.*15 *sect.*4. Sanchez *lib.*9.*de matrim. disputat.*14. *per totam.* Henriquez *lib.*13. *cap.*22. §.2. Nauarrus *cap.*27. *n.*27. Alterius *lib* 1. *disput.*15. *cap.*2. Filliucius *tract.*13. *cap.*6.*quæs.*4. Auila 2.*p.cap.*6. *dub.*5. Diana *part.*5.*tr.*9.*resol.*122. Palao *disput.*2.*punct.*19.*n.*3. Bonac. *disp.*2. *quæst.*2.*punct.*6. §.2.*à num.*17. Hurtadus *disput.*9. *de excommun. difficult.*4. *num.*21. Cornejo *disputat.*10. *de excommunicat.* §.10. *dub.*2. *& in ordine* 3. *quæs.*2. & alij. Qui omnes in primis docent, ex dicto cap. *Quoniam multos*, quod vxor licitè possit permanere cum marito excommunicato.

Quæstio XVI.

An vxor possit communicare cum marito excommunicato non tolerato, in redditione, & petitione debiti coniugalis?

Respondeo tanquam certum: posse. Quia cuilibet licet petere debitum pecuniarum à suo debitore excommunicato: ergo & vxori, debitum coniugale à suo marito. Rursus, cuilibet est licitum reddere debitum pecuniarum creditori excommunicato: ergo & vxori debitum coniugale. Sic Nauarrus, Henriquez, Suarez, Alterius, Auila, Cornejo, Diana, & alij. Qui benè addunt, hoc esse verum, nisi aliàs excommunicatio sit lata in causa Matrimonij, quia lis erat, an esset legitimè contractum: quia tunc abstinere debet vxor, tam à petitione, quàm à redditione debiti, ne fortè incidat in fornicationem.

Quæstio XVII.

An vxori liceat communicare cum marito excommunicato non tolerato, non solùm in debito coniugale; sed etiam in colloquijs, mensa, & alijs omnibus, ac si excommunicatus non esset?

Negant nonnulli Doctores, quos per hæc verba refert Henriquez, *vbi infrà*: Quibusdam videtur hæc esse nimia licentia data per vocem, *Lex*, (aliàs similis licentia concederetur reliquis contentis in versiculo) atque ita negant licitum vxori participare cum marito denunciato, nisi in necessariis, Sylvester *excommunicatio* 5. §.2. *dicto* 5. seu *num.*4. *vers.*2. *& num.*17. Armilla *excommunicatio*, §.47. & Caietan. *excommun. ad finem*, §. *circa* 3.

Sed vt ferè certum respondeo: licere vxori communicare cum marito excommunicato non tolerato, non solùm in debito coniugale, sed etiam generaliter in omnibus aliis, ac si non esset excommunicatus. Quia in cap. *Quoniam multos* 11. *quæst.*3. absolutè, & sine vlla limitatione concedit Pontifex vxori, quod possit communicare cum viro excommunicato: ergo cum sit fauor non est restringendus, sed potiùs ampliandus. Antecedens constat ex illis verbis textus: *Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet, vxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, necnon rusticos seruientes*, &c. ergo. Sic Glossa *in d. capite.* Henriquez *lib.*13. *cap.*22. *num.*2.*&* *in marg. lit.M.* Suarez *disput.*15. *sect.*4. *num.*1. Auila 2. *part. cap.*6. *disput.*11. *dub.*5. *conclus.*2. Bonacina *disp.*2. *quæst.*2. *punct.*6. quorum duo citant pro hac parte Caietanum *verb. excommunicatio circa finem*, §. *Illicita autem*, & Sylvestrum *excommunicatio* 5. *num* 4. quos authores citat Henriquez, vt vidimus pro contraria parte. Sed in primis Caietanus, non benè citatur ab Auila *in d.* §. *Illicita:* quia ibi nil ad propositum habet. Benè tamen *in* §. *Circa tertium*, in quo citatur ab Henriquez; quamuis ibi solùm hæc verba ad intentum dicat, videlicet: Lex matrimonij: quia vxor licitè communicat marito excommunicato, vt Canon dicit. Et eadem ratione vir communicat vxori excommunicatæ, saltem in his, quæ debet illi. Hæc Caietanus. Tu vide, quibus faueat. Sylvester autem, in *loco citato*, loquendo de vxore, nostræ sententiæ fauet; loquendo verò de marito, contrariæ. Et eadem est mens Caietani, vt constat. Tenent rursus nostram sententiam, Vgolinus *tab.*1. *cap.*23. §.6.*n.*1. Filliucius *tract.*13. *cap.*6. *quæs.*4. *num.*105. Alterius *cap.*1. *citato.* Hurtad. *disp.*9. *de excommun. diffic.*4. *vers. Secundò ob legem.* Cornejo *disput.*10. §.10. *dub.*3. Diana *parte* 5. *tract.*9. *resolut.*122. Villalobos *tract.*17. *diffic.*13.*n.*12. Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*3. *docum.*17. *num.*2. optimè Sanchez *lib.*9. *de matrim. disputat.*14. *num.*4. & penes ipsum, Hostiens. Palud. Gabr. Turrecrem. Nauarrus, Vgolin. Manuel, Petr. Ledesma, viuald. & Sà. Sic etiam Palao *disput.*2. *punct.*19. *num.*3. & communis.

Quæstio XVIII.

An etiam, casu, quo mulier scienter contraheret matrimonium cum excommunicato, posset, eodem modo, quo est dictum, cum illo communicare?

Negant D.Thom. *in* 4. *distinct.*18. *quæst.*2. *artic.*4. quem citat & sequitur Suarez *disput.*15. *sect.*4. *num.*6. Filliucius *tract.*13. *cap.*6. *quæs.*3. *num.*103. Gordonus *in sum. tom.*2 *lib.*7. *quæs.*10. *cap.*6. *num.*72. Faber *in* 4. *distinct.*25. *quæst.*1. *disput.*4. *cap.*7. *n.*217. Mercerus *in* 3. *part. quæst.*21. *dub.*11. Cornejo *disput.*10.§.10. *dub.*2. *vers. Sed difficultas est.* Vbi sic ait: vxor, quæ virum excommunicatum non toleratum duxit, non poterit licitè cohabitare, neque ei debitum reddere, aut ab eo petere, donec ab excommunicatione absoluatur: & idem est de viro versus vxorem: & ratio est, quia non videtur, vt contractus factus in iniuriam excommunicationis, tribuat ius ad communicationem per ipsam Censuram prohibitam. Ita Cornejo.

Sed probabiliùs respondeo: posse eodem modo, ac dictum est, communicare. Ratio est. Nam matrimonium contractum cum excommunicato, est validum, vt constat ex cap. *Significasti, de eo qui duxit*, &c. ergo illa est vera vxor: ergo cum in dicto cap. *Quoniam multos*, permittatur vxoribus absolutè, & sine limitatione cum viris excommunicatis communicare, licitè poterit illa. *Confirmatur.* Quia postquam illud matrimonium initum cum excommunicato validum fuit; iam vinculum, quod ex illo oritur est naturale: ergo tolli non potest per prohibitionem positiuã: ergo hac

etiam

etiam extante, poterit prædicta vxor cum ſuo viro ſic excommunicato communicare. Vnde vxor in hoc caſu non accipit ius ad communicandum, ſolùm ex iure poſitiuo, ſed ex iure etiam naturali. Vnde Gloſſa *in cap. Inter alia, de ſentent. excomm. verb. Agente*, benè dixit quod capitulum, *Quoniam multos*, (vbi Gregorius permittit quædam genera perſonarum poſſe communicare cum excommunicatis ſine periculo Anathematis, nempe, vxores, liberos, ſeruos, Ancillas, ſeu Mancipia, necnon ruſticos ſeruientes, &c.) non conſtituat aliquid noui, ſed ſolum declaret ius naturale, quantum ad aliquas perſonas in dicto capite enumeratas, nempe, quantum ad vxores, filios, ſeruos, & ancillas; quantum verò ad ruſticos, & mercenarios, qui iure humano alteri ſubiiciuntur, conſtituat nouum ius. Ex quo ſolutum manet fundamẽtum oppoſitæ ſententiæ. Et ideo hanc noſtrã tenent Vgolinus *tab. 2. de Cenſur. cap. 23. §. 6. n. 1.* Quem citat, & ſequitur Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 14. n. 3.* Alterius etiam *lib. 1. diſput. 15. cap. 2. verſ. Sed oppoſitum eſt probabilius.* Ægidius *diſputat. 14. dub. 12. num. 129* iuncto *num. 125.* Bonacina *diſput. 2. quæſt. 2. punct. 6. §. 2. n. 18.* Luyſius *lib. 2. de Cenſur. diſputat. 11. dubio 2. verſ. Sed mihi.* Diana *part. 5. tractatu 9. reſolut. 122.* Qui & citat Auilam 2. *part. cap. 6. diſput. 11.* ſed ego non inueni vbi id Auila doceat. Tenent deinde Villalobos *tractatu 17. diffic. 13. num 12.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 3. docum. 17. num. 3.* & ante hos omnes Nauarrus *cap. 27. num. 27.* vt benè vidit Ægidius. Palao etiam *diſput. 2. de Cenſuris punctо 19. num. 3.*

Qvæstio XIX.

An etiam, Sponſa de præſenti poſſit gaudere priuilegio d. cap Quoniam multos, *& ita communicare cum ſponſo excommunicato vitando?*

NEgant Vgolinus *tab. 2. cap. 13. §. 6. num. 4.* Alterius *lib. 1. diſputat. 15. cap. 2. verſ. Non poteſt tamen*, & alij. Quorum fundamentum eſt, quia dictum cap. *Quoniam*, concedens hoc priuilegium, expreſsè loquitur de vxoribus: at ſic eſt, quod vxoris nomine, non venit Sponſa *l. Si qua, §. 1. ff. de ritu nup. ergo.*

Sed probabiliùs longè reſpondeo: poſſe Sponſam de præſenti communicare cum ſuo ſponſo excommunicato vitando. Quia probabiliùs longè eſt, quod in fauorabilibus, quale eſt decretum dicti capitis *Quoniam multos*, excipiens vxorem, vxoris nomine, ſponſa de præſenti veniat: ergo vt talis gaudet priuilegio illius, communicandi ſcilicet, cum Sponſo excommunicato. *Confirmatur.* Quia per matrimonium nondum conſummatum, facta eſt mutua corporum traditio inter coniuges & ad cohabitandum, aliáque obſequia ſibi aſtricti ſunt: ergo ſi à communicatione arceantur, maximo expoſiti ſunt periculo incontinentiæ, &c. cuius euitatio fuit cauſa deciſionis *dict. cap. Quoniam:* ergo. Sic Sanchez *diſputat. 14. citat. num. 8.* Qui bene ait, contrarium eſſe aſſerendum, loquendo de Sponſa de futuro.

Qvæstio XX.

An ſit licitum vxori, ſimul prandere cum ſuo viro, qui illicitè, ad menſam excommunicatum vitandum admittit?

REſpondeo tanquam certum: non eſſe illi licitum. Quia ſolo priuilegio participandi cum viro excommunicato, ob matrimonij vinculum, fruitur, vt conſtat ex prædict. cap. *Quoniam:* at ſic eſt, quod, ſi, viro cœnante cum excommunicato denunciato, vxor accumberet eidem menſæ, communicaret cum dicto excommunicato: ergo Sic Henriq. *lib. 13. cap. 22. n. 2.* Vgolin. *loc. cit.* Palud. Armilla, Aſtenſ. Monal. D. Ant. Syluester, Angelus, Roſella, & Tabiena, quos citat, & ſequitur Sanchez *loc. cit. num. 12.*

Qvæstio XXI.

An vxor non ſolùm poſſit, verùm etiam teneatur, eſſe, & communicare cum viro excommunicato, eodem modo, quoad id, ante excommunicationem, aſtricta erat?

REſpondeo tanquam certum teneri. Quia ita declarauit Innocent. III. *cap. Inter alia, de ſentent. excomm.* explicans caput *Quoniam multos 11. quæſt. 3.* his verbis: quibus quæſtioni à nobis propoſita ſic reſpondet: *Vt igitur vnde ius prodit, interpretatio quoque procedat, ambiguitatem huiuſmodi taliter duximus abſoluendam; quod cum quædam perſonæ in præmiſſo capitulo denotatæ, illis, in quos lata fuerit excommunicationis ſententia, ante prolationem ipſius, obſequio tenerentur familiariter adhærere; neque poſtmodum ad contrarium teneantur (cum adhuc debitum duret) beneficio Canonis id agente, a priori non ſunt obnoxietate ſolutæ; ſed ad familiare tenentur obſequium: & ita per conſequens ad communionem tenentur, ſine qua, illud nequeunt exhibere.* Sic Innocent. Magnas. Et ſic docent *in d. cap.* Ioan. Andr. Abbas, Felinus, & Henric. Vgolinus etiam *loc. cit. n. 3.* quos omnes citat, & ſequitur Sanch. *diſp. 14. cit. n. 13.* Quibus adde Suarium *diſp. 15. ſect. 4. num. 2.* Ægidium, Auilam, Sayrum, & Laymann, quos citat, & ſequitur Palao *diſput. 2. punct. 19. num. 7.*

Qvæstio XXII.

An licitum ſit viro non excommunicato, communicare cum vxore nominatim excommunicata, in omnibus, & eodem modo, quo licitum eſt vxori cum viro nominatim excommunicato?

NEgant plures Doctores, exiſtimãtes non eſſe viro licitum, communicare cum vxore excommunicata, niſi ſolùm in debito coniugali. *Primò*, quia cap. *Quoniam multos 11. quæſt. 3.* vbi id priuilegium conceditur, ſolum fit ſermo de vxoribus. *Secundò*, quia in cap. *De filia 27. quæſt. 1.* Pater Clericus eſſe prohibetur cum filia Deo dicata, quæ nupſit: ergo ſimiliter, nec vir eſſe poterit cum vxore excommunicata. Ita docent Gloſſa *in d. cap. Quoniam multos, verb. vxores.* Goffred. *in ſum. tit. de ſent. excommun. num. 30.* Ioan. Monach. *cap. Statuimus, num. 2. verſ. Contradic. de ſentent. excommunicat. in 6.* Hoſtienſ. *in ſumm. tit. de ſentent. excommun. §. Quæ ſit pœna participantium, n. 15.* Roſella *excommunicatio 6. num. 4.* Summa Piſana, & Raynerius, quos ſex Authores citat, & ſequitur Syluester *verb. excommunicatio 5. num. 4. verſ. Secundò excuſat.* vbi addit, quod ad ſummum poſſit participare cum dicta vxore excommunicata in debitis, tantum, hoc eſt, in his, quæ ipſa tenetur, vt in copula, & in ordinando de regimine domus: non autem in comeſtione, aut familiari colloquio, & huiuſmodi. Cuius ſententiam tenere videtur Caietan. *verb. excommunicatio, ad finem*, cap. *Participatio cum excommunicatis quibus caſibus permittatur, in princip.* quatenus ait: hanc communicationem licitam eſſe, ſaltem in his, quæ vxor viro debet. Negant etiam Armilla *verb. excommunicatio n. 45. & l. 34. tit. 9. part. 1.* & ibi Gregor. Lopez *verb. Æl.* Aſtenſ. Henric. Archid. Alexand. D. Anton. & alij, quos pro hac parte citant Henriquez *lib. 13. cap. 22. num. 2. lit. P.* & Sanchez *lib. 9. de Matrimon. diſput. 14. num. 14.*

Sed

Sed probabiliùs multò respondeo: licitum esse viro non excommunicato in omnibus participare, & communicare cum vxore nominatim excommunicata, eodem modo, quo licet vxori cum viro nominatim excommunicatio. Ratio est, quia vxor & vir sunt correlatiua: at sic est, quod correlatiuorum eadem est ratio: ergo quidquid de vno disponitur, dispositum censetur de alio, *l. fin. Cod. de indict. viduit. & l. fin. ff. de accept. Confirmatur*, quia in nostro casu, eadem est ratio in vtroque: ergo quidquid disponitur de vno, dispositum est de alio. Antecedens constat. Nam ratio dispositionis in vxore (vt habetur *in dict. cap. Quoniam multos*) est, ad scrupulos, & pericula animarum vitanda, quæ passim suborirentur, si vxor nequiret cum viro excommunicato communicare: item propter obsequia præstanda marito: propter difficilem separationem, & fornicationis periculum: at sic est, quod hæ omnes rationes æquè habent locum respectu viri, si vxor excommunicata sit: ergo.

Nec obstat quod in cap. *Quoniam*, solum excipiatur expressè vxor, & non vir: quoniam ideo fuit, quia frequentius viri, quàm vxores in excommunicationem incidunt: per hoc tamen non excluditur casus, quo ipsa vxor excommunicatione innodata sit; quia vbi lex alicuius casus meminit, eo quod frequentius accidat, casus similes minus frequentes non excludit, sed potiùs virtute includit, vt docent Glossa 1. *verb. Iudæi, C. de his, qui ad Eccles. confug.* & Glossa *in Clem. 1. de rescript. verb. Præsidentes* Imola, Rebuff. Peralta, Valascus, Vgolin. apud Sanchez *loc. cit.* Nec rursus obstat textus *in cap. De filia*, quia ibi nulla de excommunicatione fit mentio: & ideo id minimè ad rem nostram facit. Vnde hanc sententiam tenent Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. casu 2.* Petrus Soto *lect. 3. de excomm. vers. Secundum sit.* Nauarr. *cap. 27. n. 27.* super *vers. Humile.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 1. n. 8.* Vgolin. *tab. 2. cap. 23. §. 6. n. 6.* Henriq. *lib. 13 cap. 22. n. 2.* Graffis 1. *p. decis. lib 4. cap. 13. n. 6.* Petr. Ledesma *in sum. vbi de excommun. cap. 7. casu 2.* Viuald. *in candelab. 2. p. de excommun. n. 100.* Ludou. Lopez *2. p. instruct. de excom. cap. 16.* Metina *lib. 1. summæ cap. 11. §. 5.* Paludan. Gabr. Maior, Adrian. Angel. Tabiena, & alij plures, quos refert ac sequitur Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 14. n. 16.* Quibus addi possunt Suarez *disp. 15. sect. 4. n. 14.* Sayrus *lib. 2. cap. 14. num. 6.* Alterius *lib. 1. disput. 15. cap. 2. vers. Si verò vxor*, & penes ipsum D. Thom. *in addit. 3. p. q. 23. art. 1.* Vasquez etiam *dub. 9. de excomm. n. 3.* Ægidius *disp. 14. dub. 12. num. 123.* Luysius *lib. 2. disp. 13. dub. 3.* Hurtadus *disput. 9. diffic. 4. n. 23.* Faber *in 4. dist. 25. disput. 4. cap. 7. num. 219.* Præpositus *in 3 p. q. 2. dub. 17. num. 125.* Mercerus *in 3 p. q. 21. dubio 11.* Cornejo *in 3 p. disput. 10. de excommun. §. 10. dub. 2.* Gordonus *tom. 2. lib. 7. q. 10. cap. 6. n. 70.* Villalobos *tract. 17. diff. 13. n. 14.* quos omnes citat, & sequitur Diana *part. 5. tract. 9. resol. 123.* Quamuis ex tribus argumentis, quæ pro parte contraria adducit, vni soli respondeat. Sic rursus Filliuc. *tract. 13. cap. 6. num. 104.* Bonac. *disput. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 24.* Reginald. *lib. 32. num. 102.* Machad. *lib. 1. part. 3. tract. 3. docum. 17. n. 2.* Palao *disput. 2. cit. punct. 19. n. 5.* Auila 2. *part. cap. 6. disputat. 11. dub. 6.* Laymann *lib. 1. summæ tractatu 5. part. 2. cap. 2. num. 16.* & alij.

Quæstio XXIII.

An, si vterque coniux sit excommunicatus, sit etiam illis licita communicatio in debito, mensa, colloquio, & alijs communibus?

Respondeo affirmatiuè. Quia effectus excommunicationis non crescit in vno, ex eo quod alter sit excommunicatus. In quo tamen casu aduertendum est, ne contingat, vt per mutuam communicationem, alter alterius foueat contumaciam, maximè si propter idem crimen sunt excommunicati, nam tunc esset communicatio in crimine, & consequenter nouum peccatum mortale. Quod etiam accidere potest, si alter coniugum tantum est excommunicatus, & vnus est in causa, vt alter in excommunicatione obdurescat; nam etiam tunc erit communicatio in crimine, atque ita nouum mortale: quod præcipuè contingere potest, quando vxor est excommunicata, si maritus negligat illam corrigere. Sic Alterius *cap. 2. cit. in fine.* Sanchez *disputat. 14. cit. n. 1. & 21.* Auila 2. *part. cap. 6. disput. 9. dub. 5. conclus. 1. & conclus. 2. ad 2.* Cornejo, Diana *loc. cit.* & omnes.

Quæstio XXIV.

An permissio, quam ius tribuit vxori communicandi cum marito excommunicato, extendatur ad diuina?

Negant Caietan. *in summ. verb. excommunicatio ad finem, cap. Participatio cum excommunicatis quibus casibus permittatur*, & Armilla *eod. verb. n. 44.* dum dicunt, extra diuina, licere participationem cum excommunicatis in casibus contentis in eo versiculo *Vtile, lex humile*, &c. quod esse tutius ait Henriquez *lib. 13. cap. 22. n. 3. in fine*, ibi: Sed tutius in praxi est, ne ratione legis, vel humilis, denunciatus communicet in diuinis: sed temperatè vtendum est fauore, quia iure expresso non conceditur participare in diuinis. Ita ille, & antea Syluester *citatus supra quæst. 17.* pro prima sententia. Ita etiam Bonacina *disput. 2. q. 2. puncto 6. §. 2. num. 22.*

Sed probabiliùs longè respondeo: talem communicationem extendi etiam ad diuina. Quia exceptio, quæ fit in d. cap. *Quoniam multos*, nempe, vt vxor non cõprehendatur sub præcepto interdicẽti participationem cum viro excommunicato, est generalis: ergo generaliter debet intelligi, & sic extẽdi etiam ad diuina, iuxta cap. *Soliti, de maiorit. & obed.* Sic Henriq. *cap. 22. cit. n. 1. in marg. lit. L.* vbi sic ait: Nam si vxor participet etiam in diuinis cum marito, aut filius cum patre, etiam nominatim denunciato (dummodo illum non inducat) non peccat. Quia cap. *Quoniam multos*, concedit eum fauorem absque restrictione, vt ait Nauarr. *add. Hisp. cap. 27. num. 27.* & ita generaliter loquuntur Maior, Adrian. *de clauib. q. 3.* Soto, Nauarr. & Recent. Hucusque Henriquez. Sic etiam Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 14. num. 5.* Sà *verb. excommunicatio num 44.* iuncto *num. 46.* Cornejo *disput. 10. de excommun. §. 10. dub. 2.* aliàs 3. *vers. Et si roges.* Auila 2. *part. cap. 6. disputat. 11. dub. 6. vers. Vtrum verò.*

Quæstio XXV.

An coniux excommunicatus possit licitè debitum petere ab vxore non excommunicata?

Negant quidam Doctores. Quia *in d. cap. Quoniam multos*, nihil conceditur ipsis excommunicatis, sed solum aliis, qui cum ipsis communicant: & aliàs in cap. *Decernimus, de sentent. excommun. in 6.* generaliter negatur excommunicato actio petendi debitum: ergo. Ita docent Glossa *in dict. cap. Quoniam multos, verb. Vxores*, & ibi Archidiac. & Graffis 1. *part. decis. lib. 4. cap. 13. num. 6.* Syluester etiam *verb. excomm. 5. num. 4. vers. Secundò excusat.* & Gregor. Lopez *l. 34. verb. Ael. tit. 9. part. 1.* vbi dicunt vtrumque coniugem excusari quoad debiti redditionem, quoad petitionem verò, eum qui excommunicatus non est.

Sed probabiliùs respondeo: posse licitum debitum petere.

petere. Quia coniux non excommunicatus tenetur ad præstanda obsequia excommunicato, sicut ante excommunicationem, vt supra *q.*17. est habitum : at sic est, quod inter hæc primas tenet hoc quòd est proprium coniugum, quatenus coniuges sunt : ergo. Sic DD. citati *sup. q.*16. Et Sanch. *disp.*14. *cit. n.*20. Cornejo *loc. cit. vers. Et si rursus inquiras.* Qui ad fundamentum contrariorum respondet, permissionem in d. cap. *Quoniam multos*, mutuam esse ex parte vtriusque, quia valde onerosum esset vxori, eam obligare ad petendum debitum, quotics in se, vel in marito sentit periculum incontinentiæ. Et quamuis dicamus esse prohibitum marito petere in iudicio debitum, & cohabitationē, ex d. cap. *Decernimus*, minimè tamen est prohibita petitio priuata extra iudicium, quia cum excommunicatus non priuetur iure priuato suorum bonorum, poterit licitè vti vxore sua. Ita ille. Et alij. Dicamus iam de tertia particula *Humile*, de qua sit

Qvæstio XXVI.

Quæ personæ excipiantur per Verbum, Humile?

Respondeo excipi omnes illas, quæ sunt in humilitate subiectionis, hoc est, quæ aliqua legis obligatione subiiciuntur alteri. Vnde excipiuntur filij, serui, familiarésque, & ita huiusmodi licitè possunt communicare cum parentibus, ac dominis excommunicatis, vt concessum est illis in dicto cap. *Quoniam multos* 11. *q.*3. & in cap. *Si verè, de sentent. excommun.* Et ita docent omnes Doctores. Legantur D. Anton. *in cap. de Minore excommunic.* Sylvester *excommunicatio* 5. *num.*4. Armilla *verb. excommunicatio, num.*46. Angelus *excommunicatio* 8. *num.*11. Sotus *distinct.*22. *quæst.*1. *artic.*4. Nauarrus *cap.*27. *num.*26. Suarez *disput.*15. *sect.*5. Alterius *lib.*1. *disput.*15. *cap.*3. & 4. Auila 2. *part. cap.*6. *disputat.*11. *à dub.*6. Bonac. *disput.*2. *quæst.*2. *punct.*6. §.2. *à num.*25. Filliuc. *tract.*13. *cap.*6. *à quæst.*5. & alij, cum quibus de singulis personis *in d. cap.* exceptis sigillatim dicemus.

Qvæstio XXVII.

An filij legitimi, & sub cura parentum existentes, licitè possint communicare cum patribus excommunicatis vitandis?

Respondeo tanquam certum : posse. Quia, ex quatuor vel quinque generibus personarum, quæ priuilegio cap. *Quoniam multos* gaudent, primò enumerantur filij, ibi : *Filij, serui, ancillæ, seu mancipia, & rustici seruientes, & omnes alij, qui non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur:* at sic est, quod nomine filij, primo loco veniunt filij legitimi sub cura parentum existentes : ergo. Sic omnes. Legantur inter alios Suarez, & Filliucius *loc. cit.* Qui benè addunt, etiam vt certum, filiorum nomine, filias etiam comprehendi, tam respectu patris, quàm matris, eo quod textus absolutè loquatur de filiis, qui æqualiter dicunt respectum ad vtrumque parentem, & filiorum nomine constat vtrumque sexum comprehendi, vt vulgare est apud Iuristas, & omnes consentiunt.

Qvæstio XXVIII.

An etiam, filij legitimi, emancipati tamen, possint communicare cum suis parentibus excommunicatis vitandis?

Negant in primis absolutè quidam. Quorum fundamentum est : quia filius emancipatus, iam non est sub cura, & potestate parentis, éstque quasi extraneus ; & ideo nulla indiget communicatione cum parente : ergo non est cur concedatur communicatio cum illo, si ille excommunicatus sit : & ita nil obstat, quod in d. cap. *Quoniam multos*, absolutè filij eximantur, & non sit cum limitatione ad eos solum, qui sub patria potestate sunt. Ita D. Thom. *in* 4. *d.*18 *q.*2. *art.*4. Ricard. *ibi*, *art.*6. *q.*1. Gabriel *quæst.*3. *notab.*3. Sotus *dist.*22. *q.*1. *art.*4. Nauarrus *cap.*27. *n.*27. Hostiens. Turrecrem, Angel. Sylvester, Armilla, quos omnes pro hac parte citat Suarez *vbi infrà*. Quibus addi possunt Faber *in* 4. *dist.*25. *q.*1. *disp.*4. *cap.*7. *num.*221. Vasquez *disput. de excommun. dub.*9. Luysius *lib.*2. *disp.*13. *dub.*4. Villalobos *tract.*17. *diffic.*13. *num.*15. Henriquez *lib.*13. *cap.*22. *num.*22. & alij, quamuis ex his Doctoribus, Angel. Sylvest. Armilla, Sotus, & Henriquez, limitent hanc sententiam dicendo esse intelligendam de filio emancipato, qui non est commensalis patris : Ita enim ait Henriq. *Humile* pertinet primò ad filios nondum emancipatos : vel ad illos emancipatos, qui tamen sunt comensales patris : Quia hic emancipatus (addit in Gloss. *lit. S.*) manet sub patris iurisdictione. Auila eriam *part.*2. *cap.*6. *disp.*11. *dub.*6. ita dicens : Excusantur filij, & non solum mancipati, sed etiam emancipati, si sint commensales illius, & recipiant ab eo necessaria. Ita Auila.

Concedunt contrà alij, non absolutè, sed cum distinctione, asserendo, quod filius emancipatus licitè possit communicare cum patre excommunicato in his, quæ pertinent ad filium, vt filius est, & ideo nullo modo peccabit in exhibenda obedientia, reuerentia, & subsidio patri excommunicato ; quia ista debita sunt iure filiationis : non tamen poterit communicare cum illo, quoad alias actiones in quibus non communicat, vt emancipatus est : & ita non poterit dictus filius emancipatus, habitans extra domum patris, habitare in eadem domo, mensa, &c. cum illo, nec exercere alias familiares actiones : quia in his non est illi subiectus. Ita Suarez *disputat.*15. *sect.*5. *num.*4. Alterius *lib.*1. *disputat.*15. *cap.*4. *dubit.*1. Filliucius *tract.*13. *cap* 6. *quæst.*5. *num.*108. Bonacina *disput.*2. *quæst.*2. *punct.*6. §.2. *num.*28. Cornejo *disput.*1. §.10. *dub.*3. *quæst.*3. Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*3. *docum.*17. *n.*5. Ægidius *disp.*14. *dub.*12. *num.*132. & alij.

Sed æquè probabiliùs respondeo : filium emancipatum, etiamsi non sit commensalis, nec sub cura parentis, posse absolutè communicare cum illo excommunicato, in omnibus rebus ; ac alij filij non emancipati possunt. *Primò*, quia Gregorius VII. in d. cap. *Quoniam multos*, absque vlla limitatione excipit filios : ergo absolutè veniunt in exceptione filij emancipati ; quia cum sit fauor, ampliandus est, non restringendus.

Secundò, quia filius emancipatus, etiamsi non sit sub cura parentum, retinet semper debitum naturale obsequendi patri : ergo credendum est, Ecclesiam noluisse huius debiti vsum perturbare, cum neque decuerit, neque expedierit : ergo, &c. Sic Palud. *in* 4. *dist.*18. *q.*6. *art.*2. Vgolin. *tab.*2. *cap.*13. Mercer. *in* 3. *part. q.*21. *dub.*11. Præposit. *q.*2. *de excomm. dub.*17. *n.*6. Hurt. *disp.*9. *de excomm. diff.*4. *num.*21. Quos citat, & sequitur Diana *part.*5. *tract.*9. *resolut.*118. Quibus adde Reginaldum *lib.*32. *n.*109. & Palao *disput.*2. *punct.*19. *n.*10. & dicunt esse probabile Suarez, & Villalobos *loc. cit.*

Qvæstio XXIX.

An etiam, filij illegitimi, possint licitè cum parentibus excommunicatis vitandis communicare?

Respondet quidam, posse communicare cum illis in omnibus, (sicut communicare possunt filij legitimi)

legitimi) si sunt sub cura parentum, & cohabitent. Si verò sint emancipati, tunc solum posse communicare in illis rebus, quæ pertinent ad filium, vt filius est. Ita Suarez, Filliuc. Alterius, & alij authores secundæ sententiæ ralati quæst. antecedenti.

Sed absolutè, iuxta à nobis dicta, respondeo posse dictos filios cum parentibus excommunicatis in omnibus, ac possunt filij legitimi communicare; siue in parentum potestate sint, siue extra. Quia appellatio filij est generalis: ergo etiam hos illegitimos filios comprehendit. Adde quod etiam in illis est naturale debitum exhibendi obsequium parentibus: ergo. Sic Palud. Vgolin. Mercer. Præpositus, Hurtad. & Diana *loc.cit* Imo & Corneio id ipsum docet *loc.cit.verſ. Sed quid ſi filij legitimi non ſint.* Palao *n.*10. *cit.*

Qvæstio XXX.

An item, filij adoptiui possint communicare, eodem modo, ac filij legitimi, cum parentibus excommunicatis?

Affirmat absolutè Castro Palao *disp. 2. puncto* 19. *num.* 10. Sed cum distinctione respondeo: Non posse communicare, casu quo tales filij sint emancipati, & non cohabitent cum parentibus, secus verò casu, quo tales filij adoptiui sint sub cura parentum, & cum illis versentur, quia tunc possunt communicare cum parentibus excommunicatis eodem modo ac alij. *Prima pars* huius responsionis probatur: quia post emancipationem, non remanet in his filiis vinculum naturale, & peculiaris ratio obsequendi parentibus, quam diximus manere in aliis filiis naturalibus, vnde iure ciuili filij adoptiui emancipati, non connumerantur inter filios, seu liberos. §. *Adoptiui. Inſtit. de exhæred libero.*

Secunda verò pars probatur. Quia filij adoptiui etiam comprehenduntur appellatione absoluta filiorum. *l. Adoptiuum, ff. de in Ius vocando:* ergo gaudere debent eodem priuilegio communicandi cum parentibus excommunicatis, quo gaudent alij filij naturales. Sic tenent Palud. Hugolin. Mercer. Præpos. Diana *loc. cit.* & Hurtado præcipuè his verbis: Nomine liberorum etiam comprehenduntur filij emancipati, quamuis non sint commensales; vt contra non paucos docent Palud. & Vgolin. (*loc. sup. cit.*) quia verè sint filij: & etiam comprehenduntur illegitimi: ob eandem rationem: & etiam comprehenduntur adoptiui quandiu non sunt emancipati, quia quandiu non sunt, verè dicuntur filij. Sic Hurtadus. Imo & Suarez, Filliuc. & alij Doctores supra cit.

Qvæstio XXXI.

An Nepotes, &, Pronepotes comprehendantur etiam sub nomine filiorum, & ita possint, cum Auo & Proauo, excommunicatis, communicare?

Respondent Suarez, Alterius, Filliucius, Palao, Bonac. & alij citati *sup. quæstione* 28. comprehendi nomine filiorum, & ita, si maneant sub cura Auorum & aliorum progenitorum, & cohabitent, possunt communicare cum illis sicuti filij: Si verò separati viuant tantùm poterunt communicare cum illis, quæ necessaria sunt ad explendam obligationem huiusmodi, ad instar filiorum emancipatorum.

Sed, iuxta Doctrinam à nobis *quæstione* 28. traditam respondeo dicendum, quod verè comprehendantur sub appellatione filiorum: & ideo semper poterunt communicare cum dictis progenitoribus excommunicatis, sicuti possunt filij, quamuis emancipati, & separati ab illis viuant. Ratio est: quia Nepos, & Pronepos, verè veniunt appellatione filiorum, quoad Auos & Progenitores suos, *l. Filij appellatione. & l. liberorum, de verbor. signif.* ergo eodem modo ac filij gaudere debent priuilegio *cap. Quoniam multos.* at sic est, quod filij, virtute dicti priuilegij, possunt communicare cum suis parentibus excommunicatis in omnibus rebus, etiam casu quo separati ab illis viuant: ergo eodem modo poterunt Nepotes & Pronepotes cum suis Proauis excommunicatis, siquidem eodem vinculo naturali ad illis obedientiam exhibendam sunt astricti. Sic Hurtadus *disputat. 9. diffic. 4. numero* 21. Corneio *dub. 3. cit. quæstione* 3. *verſ. etſi roges.* Diana *parte* 5. *tractatu* 9. *resol.* 119. Palao *loco citato*, & alij *supra quæstione* 28.

Qvæstio XXXII.

An Nurus, & Gener, possint communicare cum Socero, & Socro excommunicatis: & Priuignus, & Priuigna cum Nouerca & Vitrico?

Affirmant posse communicare, sicuti filij parentibus, si cohabitent cum illis: non verò, si sunt sicuti emancipati; quia nunc nullum vinculum naturale remanet, sed sola affinitas, quæ non est sufficiens principium inducens naturalem obligationem adeo intrinsecam, vt sit licita talis communicatio, secluſa actuali subiectione & cohabitatione, Suarez *disputatione* 15. *sect.* 5. *numero* 7. Alterius *disputat.* 15. *capite* 4. *dubit.* 4. Filliuc. *tract.* 13. *capite* 6. *quæstione* 5. *numero* 111. Corneio *loco cit. verſ. Si inquiras.* Luysius *libro* 2. *de Censuris, disputatione* 13. *dub.* 4. *verſ. Idem iudicium.* Diana *loc. cit.* Villalob. *tractatu* 17. *diff.* 13. *numero* 15. ita dicens: Lo mismo se ha de decir de la Nuera y Yerno, respecto del Suegro; y el Ahijado, y Ahijada respecto del Padrastro y Madrastra, que estos, si comen en casa, sejurgan por hijos quanto aestos fauores.

Sed æquè probabiliter respondeo: Non solùm posse communicare Nurum & Generum; Priuignum & Priuignam, cum Socero & Socro, & cum Nouerca & Victrico excommunicatis, casu, quo habitent cum illis; sed etiam casu, quo quasi emancipati ab illis viuant. Quod possint communicare casu quo cum illis habitent, constat: quia omnes dictæ personæ, ratione specialis affinitatis, habentur loco filiorum, & sic sub tali nomine comprehenduntur §. *Affinitatis, Inſtitut. de Nuptijs*: ergo gaudent eodem priuilegio, ac gaudent filij respectu suorum parentum. Quod verò etiam possint cum illis communicare casu, quo huiusmodi personæ, nempe, Nurus & Gener: Priuignus & Priuigna, sint quasi emancipati, & extra conuictus suorum correlatiuorum, etiam constare videtur; nam adhuc in hoc casu manet vinculum affinitatis, propter quod semper sunt habendi veluti filij, ac per consequens, suo ordine gaudere debent semper priuilegio communicandi cum suis correlatiuis, nempe cum Socero & Socro; ac cum Nouerca & Vitrico excommunicatis, veluti cum suis; aliquo modo, parentibus: quamuis, vt verum fateamur, non maneat in his æquale vinculum, & par obligatio parendi suis correlatiuis; sicut manet, & est in filiis respectu suorum parentum. Sic Gordonus *tomo* 2. *libro* 7. *quæſt.* 10. *capite* 6. *numero* 76. & Hurtado *diff.* 4. *cit.* vbi, ex Sayro *libro* 2. *capite* 14. Sic ait; Imo, vt aduertit Sayrus etiam comprehenduntur Nurus & Gener, & Priuignus, & Priuigna, quia ratione affinitatis habentur vt filij: & in dicto Can. *Quoniam multos*, priuilegiantur liberi absque vlla restrictione. Sic ille.

Qvæstio XXXIII.

An Pupillus possit communicare cum suo Tutore excommunicato vitando?

REspondeo posse absolutè communicare cum illo (sicut filius cum suo patre) si sit sub eius cura, & commensalis illi; quia tunc eius parentis vicem gerit: si autem viuat separatus, solùm ei communicare poterit in illis rebus, quæ ad munus Tutoris pertinent, & sine quibus conuenienter peragi non potest. Sic Suarez *disp. 15. sect. 5. n. 9.* Alterius *libro 1. disp. 15. c. 4.* Filliuc. *tract. 13. c. 6. q. 5. n. 112.* Corneio *disp. 10. §. 10. dub. 3. q. 3. vers. Si autem iterum.* Luysius *lib. 2. disp. 13. dub. 4. vers. Tandem docet.* Diana *parte 5. tractatu 9. resolut. 119.* Bonacina *disputatione 2. quæstione 2. puncto 6. §. 2. numero 33.* & Palao *disputatione 2. puncto 19. numero 9.*

Qvæstio XXXIV.

An filij spirituales possint communicare cum patribus spiritualibus excommunicatis vitandis?

REspondeo quod non. Quia hi non veniunt nomine filiorum, de quibus loquitur textus in cap. *Quoniam multos citato.* Sic Suarez *loc. cit.* his verbis. Et hæc videntur sufficere ad declarationem illius vocis filij; nam aliud genus filiationis spiritualis, quod à Theologis consideratur inter baptizantem & baptizatum, suscipientem & susceptum, iuxat titulum *de cognatione spirituali*, aut inter subditum spirituale, & Prælatum suum: hoc, inquam, filiationis genus ad præsens non spectat: quia nec mens Gregorij fuit de his loqui, vt per se constat; neque etiam ex illo nascitur necessitas aliqua huius ciuilis communicationis, de qua nunc agitur, præcisè considerando ratione talis filiationis. Hæc Suarez, & ex illo Filliuc. *loc. cit. n. 112. vers. Octauò, non extenditur.*

Qvæstio XXXV.

An Superiores non excommunicati, possint cum suis inferioribus excommunicatis communicare verbi gratia, Pater, vel Mater cum filijs; auus, aut Proauus cum Nepotibus & Pronepotibus, &c?

NEgat Glossa *in cap. Quoniam multos, 11. q. 3. verb. vxores.* his verbis: Hoc tamen sci as, quod si filius est excommunicatus, vel seruus, non debet Pater, vel Dominus communicate ei, *vt 27. q. 1. de filia.* Sic Glossa: quam esse communiter receptam testatur Nauarr. *cap. 27. n. 27.* Huic sententiæ adhæret Angel. *excommunicatio 8. n. 10.* & penes illum, Hurt. & Innoc, quamuis contrarium sentiant, casu, quo filij à patre accipiant alimenta.

Sed probabilius respondeo: Posse communicare cum suis inferioribus excommunicatis. Quia ius superiorum non est minus validum, ac potens, quàm ius inferiorum: ergo si hoc priuilegium est concessum inferioribus, à fortiori debemus sentire esse cócessum superioribus, præsertim vbi eadem est ratio decisionis iuris, nempe idem animarum periculum, quod ius euitare prætendit. *Confirmatur*, quia correlatiuorum eadem est dispositio, iuxta regulam iuris *C. in l. fin. ff. de accept.* & ita quod de vno correlatiuo disponitur, de altero dispositum esse censetur.

Nec obstat *cap. De filia 27. quæst. 2.* (non *dist. 27.* vt Corneio & Diana referunt) quod opponit Glossa, vbi, iuxta explicationem ipsius Glossæ habetur, quod excommunicationem incurrunt parentes communicantes cum filia excommunicata, eo quod post professionem matrimonij duxerat; nam respondetur ex eadem Glossa ibi, verb. *Receperunt*, id esse verum solum, in casu quo parentes foueant illam in crimine criminoso, in quo casu nec filio licet cum parentibus communicare. Accipe verba Glossæ *in Sum. c. Dicitur, quod si filia Episcopi, vel alterius, post votum nupserit, & pater, vel mater hoc approbauerit, omnes excommunicentur.* Hæc Glossa, ibi. Et *infra verb. Receperit hæc: vel dicatur, receperit, id est adeò dilexerit, quod in errorem eam foueat, & secundum hoc, non est contra cap. Quoniam multos.* Hæc hîc. Quid clarius pro nobis? Vnde hanc sententiam tenent Nauarr. *cap. 27. cit. numero 27.* his verbis: E quamuis iuxta *Gloss. d. cap. Quoniam*, communiter receptam, maritus, pater, dominus, & herus, non possunt communicare vxori, filiis, mancipiis, & famulis excommunicatis, nobis tamen verius videtur oppositum, quod sentit Adr. *in 4. de Clauib. q. 3. col. 5.* quos rectiùs ait, excludi per verbum *vtile*, quàm per verbum *lex*, per illud enim excluditur creditor, qui potest suum debitum petere à debitore excommunicato, & omnes istæ personæ subiectæ sunt debitores mariti, patris, domini, & heri, quatenus debent eis debitum coniugale, aut victus, aut stipendium. Sic Doctus Nauarrus, Henriquez *libro 13. cap. 22. num. 3.* & penes illum, *lit. E.* D. Thom. *in add. q. 23. art. 1.* Sotus *dist. 22. art. 4. concl. 5.* Syluest. *excommunic. 5. n. 17.* & alij. Auila *2. p. cap. 6. disput. 11. dub. 7.* & apud ipsum, Caiet. Suarez *disputat. 15. sect. 5. num. 18.* Alterius *lib. 1. disp. 15. cap. 4.* Filliuc. *tract. 13. capite 6. quæstione 7. numero 118.* Corneio *disputatione 10. §. 10. dubit. 3. versu, sed an vice verta.* Gordonus *tomo 2. libro 7. quæstione 10. capite 6. numero 85.* Diana *parte 5. tractatu 9. resol. 120.* & communis.

Qvæstio XXXVI.

An etiam, quando Superiores sunt excommunicati, possint cum suis inferioribus non excommunicatis communicare?

REspondeo: etiam posse. Quia etiam in hoc casu hi intelliguntur excepti in cap. *Quoniam multos*, per quandam consecutionem necessariam ex ratione correlatiuorum: Nam aliàs inutilis esset facultas concessa inferioribus non excommunicatis ad communicandum cum suis superioribus excommunicatis, si hi non possent viciſſim communicare cum ipsis, vt ex dictis supra loquendo de marito & vxore est habitum. Sic Suarez, Alterius, Filliucius, Palao *loc. cit.* & alij communiter. Qui benè dicunt, eiusmodi personis omnem communicationem cómunem, & vsualem saltem, concedi; eam videlicet, quam conuictus & mutua cohabitatio requirit. An etiam concedatur illis communicatio in diuinis? ex supra habitis constat, quid sit dicendum. Et hæc picta sufficiant pro declaratione vocis, *filij*, dicamus nunc de vocibus, *serui, ancillæ, mancipij, rustici, &c.*

Qvæstio XXXVII.

An serui, vel famuli, quocunque titulo tales sint, possint communicare cum Dominis excommunicatis vitandis?

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia ita habetur expressum, *in capite Quoniam multos. citat.* iuxta quod, omnes serui, ancillæ, mancipia, & famuli, tàm vrbani, quàm rusticani, qui, ante excommunicationem saltem, erant subiecti dominis excómunicatis possunt communicare cum dominis excommunicatis,

dummodo

dummodo non communicent, & participent in his, propter quæ Domini fuerunt excommunicati. In hac responsione conueniunt omnes. Legantur Suerez *disp.* 15. *sect.* 5. *à num.* 9. Alterius *lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 3. Henr. *lib.* 13. *c.* 22. *n.* 3. Auila 2. *p. c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 6. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *à n.* 32. Filliuc. *tr.* 13. *c.* 6. *q.* 5. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 19. *n.* 11. & alij.

Qvæstio XXXVIII.

An, vt famuli, serui, &c. possint communicare cum suis Dominis excommunicatis; necessum sit, quod ante excommunicationem Dominorum intrauerint ad seruiendum illis?

AFfirmant id esse necessarium, vt quidam DD. vnde existimant, quod serui, vel famuli, qui post excommunicationem dominorum, scienter, & absque necessitate cœperunt inseruire dominis excommunicatis, non possint cum eis communicare. Fundamentum huius sententiæ, est textus *in cap. Inter alia, de sent. excommun.* in quo dicitur, quod ideo prædicti serui, & famuli teneantur ad familiare obsequium excommunicati, quia ante excommunicationem ad id tenebantur, quod debitum, adhuc post excommunicationem durat: ergo cum hæc ratio deficiat in seruis, qui alteris non obligabantur ante excommunicationem, ipsi non videntur prædictis excommunicatis posse communicare. Ita Nauarr. *cap.* 27 *n.* 27. Sylvest. *excommunicatio* 5. *n.* 4. Caiet. & Turrecrem. Angel. & Armilla, quos citat, & sequitur Suarez *disp.* 15. *sect.* 5. *n.* 13. Alterius *lib.* 1. *disp.* 15. *capite* 3. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 8. Vgolin *tab.* 2. *cap.* 23. §. 9. Filliuc. *tract.* 13. *cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 117. Auila *loc. citato.* Præpositus *in* 3. *part. q.* 2. *de excommun. dub.* 17. *n.* 126. Faber *dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 4. *cap.* 7. *n.* 223. Megala *in* 3. *p. lib.* 2. *cap.* 5. *q.* 4. *n.* 53. Layman *lib.* 2. *tract.* 5. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 17. Mercerus *in* 3. *p. quæstione* 21. *dub.* 11. Gordonus *in Summ. tomo* 2. *libro* 7. *quæstione* 10. *capite* 6. *num.* 79. Henriquez *libro* 13. *capite* 22. *numero* 3. *in principio.* Villalob. *tractatu* 17. *difficult.* 13. *numero* 25. *in fine*, & alij communiter.

Sed æquè probabiliter respondeo, non esse necessariã dictam conditionem, vt famuli possint communicare cum suis dominis excommunicatis: & ita asserendum iudico, hos absolutè, & simpliciter posse communicare cum dominis excommunicatis, quamuis scientes hos esse excommunicatos, inceperint illi inseruire (licet non negemus peccasse obligando se ad illis inseruiendum) Ratio est. Quia Gregor. VII. *in d. cap. Quoniam multos* 11. *q.* 3. absolutè, & simpliciter loquitur, & nullo modo dictam conditionem requirit, vt constat; cum absolutè concedat filiis, seruis, & ancillis, & aliis subditis facultatem communicandi cum suis patribus, dominis, heris, &c. modò non seruiant in crimine criminoso, aut cum periculo propriæ subuersionis, vel cum periculo, vt excommunicatus perseueret in sua contumacia: ergo. Quod si Innocent. III. in cap. *Inter alia*, id affirmauit de ijs, qui ante excommunicationem tale debitum contraxerunt; non tamen negauit de aliis, & meritò cum post contractam seruitutem eadem sit omnium horum ratio. Vnde sic sentiunt Bonacina *disput.* 2. *qu.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 32. Vbi benè addit, idem esse dicendum, de filiis genitis, eo tempore, quo pater erat excommunicatus, & de coniugibus, qui contraxerunt in excommunicatione, de quo supra diximus. Ægidius etiam *disp.* 14. *dub.* 12. *n.* 129. Hurtad. *disp.* 9. *de excommun. diff.* 4. *n.* 24. *vers. eximunt autem.* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 124. Luysius *lib.* 2. *disp.* 13. *dub.* 5. *vers. Sed nos.* Legantur Ægidius *loc. cit.* Qui optimè satisfacit capiti *Inter alia*, pro parte contraria adducto, & Palao *punct.* 19. *cit. numero* 15. qui ex eo hanc nostram sententiam etiam docet.

R. P. Leand. de Censuris.

Qvæstio XXXIX.

An prædicti serui, & famuli, possint generaliter communicare in omnibus rebus, tàm humanis, quàm diuinis, cum suis dominis excommunicatis vitandis?

NEgat Sylvest. *verb. excommunicatio* 5. *num.* 4. *vers. Tertiò excusat humile*, his verbis: Et quod dicitur de rusticis, secundum Veruec. de colentibus terras intelligitur, & vt dicit, etiam ad eos extenditur qui dicuntur *mediatarij*, quia communicare possunt quantum exigit cultura, & huiusmodi. Ita Sylvest. Tenent & alij loquendo de communicatione in diuinis iuxta sententiam, quam retulimus in simili *sup. q.* 24.

Sed probabilius respondeo: Posse generaliter in omnibus rebus, etiam diuinis communicare cum dominis excommunicatis, ac si illi non essent excommunicati. Quia prædictus Canon *Quoniam*, absolutè & sine vlla limitatione concedit seruis, famulis, ancillis, &c. quod possint communicare cum dominis excommunicatis (sicut diximus de viro & vxore *q.* 24.) ergo cum sit fauor, non est restringendus. Sic Henriquez *libro* 13. *cap.* 22. *num.* 3. his verbis: Seruitores rustici, qui sunt commensales, & famuli, quamuis extra domum domini excommunicati habitent, possunt cum domino excommunicato agere, non tantùm in rebus necessariis, sed generaliter in omnibus humanis: quia ius eum fauorem sine restrictione concedit. Sic ille. Ægidius etiam *dub.* 12. *cit. num.* 132. vbi quærenti, an dictæ personæ possint generatim in omnibus communicare cum dictis excommunicatis; sic respondet: Quidam putant eos non posse communicare in omnibus rebus aliàs licitis, præsertim in sacris. Sed alij verius aiunt eos posse: quia cum ius generatim iis communicationem concedat, non debemus hanc restringere. Ita Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 14. *n.* 4. & 5. Eman. Sà 5. *excommunicatio num.* 45. (*aliàs* 46.) Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 2. *in Comment. lit. I.* & alij, quos citant. Hinc famulus potest dominum excommunicatum euntem ad sacrum comitari, sicut etiam eius vxor, aut liberi: item Sacellanus poterit cum suo Episcopo legere horas, aut famulus domino celebranti inseruire, quia huiusmodi obsequia, & communicatio à talibus ex officio iis debita sunt ante excommunicationem, nec per hanc ea obligatio eliditur, vt patet *ex cap. Inter alia* 31. *de sententia excommunicationis.* Huc vsque Ægidius. Sotus etiam Caietanus & Nauarr. apud Henriquez *num.* 3. *citato*, *in Glossa litera A.* Layman *tractatu* 5. *parte* 2. *capite* 2. *numero* 16. Diana *parte* 5. *tractatu* 9. *resolut.* 124. & Auila 2. *p. capite* 6. *disputatione* 11. *dub.* 6. *vers. Vtrum verò.*

Qvæstio XL.

An etiam vassalli possint communicare cum Domino suo excommunicato vitando; & Dominus cum illis?

NEgat absolutè Hurtad. *disput.* 9. *de excomm. diff.* 4. *num.* 24. his verbis: Ob dictam tamen subiectionem significatam particula *Humile*, non excipiuntur vassalli à prohibitione cõmunicationis cum domino temporali excommunicato, nec è contra: quid vasalli non sunt filij, nec seruientes, nec aliter de familia domini temporalis. Ita ille.

Sed probabilius, seu clarius, cum distinctione respondeo:

pondeo: Posse quidem vassallos communicare cum Domino temporali excommunicato vitando in solutione tributorum: minimè verò in aliis rebus humanis. *Prima pars* constat: Nam debitor non solùm potest, verum etiam tenetur soluere debitum excommunicato, vt habitum est supra: sed tributa sunt quædam debita: ergo poterunt vassalli; imò & tenebuntur, illa soluere Domino excommunicato, quandiu dominium temporale non perdiderit. *Secunda verò pars*, etiam patet; nam quantum ad communicationem in aliis rebus eadem est ratio de vassallis, & de omnibus aliis, vt benè probat Hurtadus: ergo. Sic Suarez *disp.15.sect.6. à n.2.* Auila *2.part. cap.6. disp. 11. dub.9.* Filliuc. *tr.13. c.6. q.9. à n.122.* Vgol. *c.23. §.9.* Regin. *lib.32. num.115.* Bonac. *disp.2. q 2. punct.6. §.2. n. 40.* Henriq. *libro 13. c.7. n.4. & cap.22. n.3.* Corneio *disp. 10. de excommun. §. 10. dub. 3. qu. 3. vers. Circa tamen seruos.* Sayrus *lib.2.de excommunicat. capite 14. num.20.* Palao *disput.2. de Censur. punct.19. n.20.* & alij.

QVÆSTIO XLI.

An inferiores eiusdem familiæ, vt fratres, sorores, serui, & similes, si vnus horum sit excommunicatus, possint cæteri communicare cum illo?

AFfirmant absolutè quidam, quos, suppressis nominibus, referunt Suarez & Alterius. Quorum fundamentum est. Quia cum huiusmodi inferiores simul cohabitent, non possunt moraliter vitare consortium excommunicati; neque enim frater tenetur recedere à Patre, neque seruus à Domino, eo quod alter frater, vel seruus sit excommunicatus.

Sed, distinctione vtendo, respondeo: Nullo modo posse per se, & directè dictas personas communicare cum suis confratribus, consororibus, aut conseruis excommunicatis; quia ad id non habent priuilegium: ergo non poterunt hæ personæ inter se libere omnino communicare, quasi proprio priuilegio, aut exemptione vtentes: Poterunt tamen indirecte, & quasi per accidens mutuam communicationem habere in ordine ad eundem superiorem: quia supposita cohabitatione communi, & communicatione cum eodem superiori, moraliter non potest vitari hæc communicatio. (Et hoc solùm probat ratio facta pro parte contraria) *Et confirmatur.* Quia concesso principali, id quoque quod est accessorium, & consequens intelligitur concessum: at sic est, quod conceditur inferioribus communicatio cum superioribus, & his cum illis: ergo etiam inferioribus inter se. Sic Felin. *in cap. Inter alia. de sentent. excommunic.* Suarez *disp.15. sect. 5. n.23.* Nauarr. *cap. 27. num. 27.* Alterius *lib. 1. disp.15. cap.4. vers. Sexta dubitatio.* Filliuc. *loc.cit. q 8. n.121.* Vgolin. *tab. 2. cap.23. §.8.* Reginald. *num. 120.* Bonacina *loc.cit.num.35.* Hurtad. *disputatione 9. diff.4. num.25.* Luysius *li 1.2.disput.13.dub.5. vers. Dubitant verò.* Corneio *loc.cit. vers. Quarta difficultas.* Mercetus *de Sacram. q.21. dub. 11.* Gordonus *tomo 2. libro 7. quæst. 10. capite 6. numero 88.* Villalob. *tractatu 17. diff.13. numero 17.* Diana *parte 5. tract. 9. resol. 125.* Sayrus *libr 2. de excommunicatione, cap. 14. numero 17.* Palao *disputatione 2. de Censuris, puncto 19. numero 23.* & communis.

QVÆSTIO XLII.

An sit licitum Clericis, communicare cum suo Episcopo excommunicato vitando?

AFfirmant Medina *c. de restitut. q.3. (vel 6.) causa 9.* vbi generaliter concedit Clericis, præsertim Presbyteris, communicare in omnibus cum proprio Episcopo excommunicato. Quia Clerici, inquit, dum initiantur, promittunt suo Episcopo obedientiam: ergo verè sunt subditi illius: at subditi possunt communicare cum suis superioribus excommunicatis: ergo.

Sed, vt certum, respondeo dicendum, quod nullo modo sit licitum, Clericis, qui non sunt de familia, aut seruitio Episcopi, sed tantùm sunt ei subiecti subiectione communi, communicare cum suo Episcopo excommunicato non tolerato (nisi in his, quæ aliàs sunt promissa iure communi.) Quia nullum est ius, quod concedat tale priuilegium. Secùs verò dicendum loquendo de Clericis, qui sunt de familia Episcopi, quia hi titulo famulatus poterunt cum illo communicare in his omnibus, quæ domestica sunt, & familiaria, non verò in Episcopalibus, cum his priuatus sit Episcopus, & consequenter eius subditi sunt priuati omni vsu spiritualis subiectionis respondenti tali iurisdictioni. Sic colligitur ex cap. *Miratus 93. dist. & ex cap. vlt. de excess. Prælat.* & tenent communiter DD. Henr. *lib.13. c.22. n.3.* his verbis. Secundò, Clerici qui sunt in hospitio, & seruitio Episcopo (*possunt*, subintellige, *communicare cum illo excommunicato*) non autem qui extra illius familiam sunt: quia hi non sunt Episcopo, tam strictè subiecti, vt filius, aut seruus. Hæc ille. Et penes ipsum, *lit. C. & D.* Palud. Sylu. Ricard. & Armilla. Suarez etiam *disp.15 sect.7. num.1.* Alterius *lib.1. disp.15. c.3. vers. Et idem dicendum.* Vgol. *loc.cit. §.9.* Sayrus *lib.2. c.14. n.15.* Auila *part.2. c.6. disp. 11. dub.8.* Filliuc. *tr.13. c.6. q.10.* Regin *lib.32. num.113.* Bonac. *disp.2. q.2. punct.6. §.2. n.36.* Luysius *lib.2. disput. 13. dub.6.* Hurtad. *disp.9. de excom. diff.4. n.24.* Corneio *disputat.10. de excommunic. §.10. dub.3. diffcult.2.* Palao *puncto 19. cit. n.17.* & communis.

QVÆSTIO XLIII.

An Religiosi possint communicare cum suis Prælatis excommunicatis vitandis?

NEgant Palud. *in dist.18. q.6. art.4.* Ricard. ibid. Astens. *in Sum. p.2. lib.7. tit.12. q.13.* & alij existimantes, non posse communicare: quia Prælatus excommunicatus habet suspensam iurisdictionem spiritualem: ergo nullum actum Prælati exercere potest: ergo simpliciter de Prælato loquendo, non poterit subditus illi communicare.

Affirmant verò alij, docentes, posse quidem Religiosos communicare cum suis Prælatis excommunicatis, non tamen in omnibus rebus, sed in his tantùm, quas moralitet requirit cohabitatio. Sic in Sum. Suarez *loc. cit. n. 2.* his verbis: At verò cum persona Prælati cohabitare sine dubio possunt alij Religiosi, non verò aliter cum illo communicare, quàm possent cum alio Religiogo eiusdem domus, si excommunicatus esset. Sic ille. Alterius etiam *capite 3. cit. vers. Maior controuersia.* Filliuc. *loc.cit.n.125.* Diana *part.5. tractatu 9. resol.127.* & penes ipsum Gordonus, Faber. & Villalob.

Sed ego absolutè respondeo: Posse Religiosos simpliciter communicare cum suis Prælatis excommunicatis, etiam vitandis. Quia Supetior per excommunicationem non amittit potestatem ad gubernandam domum & Religionem, ac per consequens, nec inferior eximitur à subiectione illius: ergo poterit communicare cum illo, in omnibus, sicuti potest filius cum suo patre excommunicato.

Ex quo constat ad argumentum Paludani, & aliorum. Dicendum namq; est, quod Prælatus non solùm habet iurisdictionem spiritualē, sed etiam potestatem temporalem, & oppositam ad gubernationē domus & Religiosorum,

Religiosorum, vnde ex hac parte licitè poterunt Religiosi dictis Prælatis excommunicatis communicare in omnibus, sicuti filij, & serui, cum Parentibus & Dominis excommunicatis. Sic Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 5.* illis verbis: Et idem censetur de subditis in Religionibus respectu Prælatorum: tametsi hoc Ricardus & Paludanus gratis negent. Sic ille. Et etiam Armilla *verb. excommunicatio, n. 46.* Auila *2. p. capite 6. disp. 11. dub. 6. in fine.* Vasquez *de excommun. c. 9. vers. Tertius casus est.* Luysius *lib. 2. disp. 13. dub. 6.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 26.* Sayrus, quem citat & sequitur Corneio *loc. cit.* vbi dicit Suarium scrupulosè in hac materia esse locutum, & alij. Imo addunt, & benè Auila & Bonacina idem esse dicendum de Nouitiis Religiosis respectu suorum Prælatorum: Addo & ego, & etiam respectu Magistri Nouitiorum; quia hic etiam est Pedagogus, & Pater spiritualis. Et oppositum esset radix multorum scrupulorum. Legantur Auila *loc. cit. dub. 7. in fine.* & Bonac. *loc. cit. n. 39.* vbi apertè docent Magistrum Nouitiorum posse in omnibus communicare cum Nouitiis excommunicatis, quia censetur eorum Pater spiritualis: ergo è contra, quia Nouitij sunt filij spirituales, poterunt liberè communicare cum suis Magistris excommunicatis, tanquam cum suis Patribus. Tenet etiam nostram sententiam, Palao *puncto 19. citato, n. 18.* licèt non benè citet Suarium pro se.

Qvæstio XLIV.

An Milites possint communicare in bello cum Duce excommunicato vitando?

Respondeo: Posse cum illo communicare, eúmque in bello iusto sequi, & defendere. Quia vere sunt subiecti illi. Sic habetur *in cap. Iulianus. 11. quæst. 3.* Sic Bonac. *§. 2. cit. num 27.* Corneio *loc. cit.* & penes ipsum Sayrus *libro 2. capite 14. numero 19.* Sylvest. *excommunicatio 5. numero 4.* & Palao *disputatione 2. de Censur. disp. 19. num. 19.*

Qvæstio XLV.

Quid intelligatur per illam particulam, Res ignorata?

Respondeo, quod ignorantia inuincibilis, siue iuris, siue facti excusat à peccato communicandi cum excommunicato, & consequenter à pœna iure statuta, nempe ab excommunicatione minori. De quo latè diximus *tractatu 1. de Censur. in genere disputatione 9.* Legantur Nauar. *capite 27. num. 27.* Caiet. *verb. excommunicatio. in fine, §. Circa tertium.* Auila *2. p. cap. 6. disputatione 11. dub. 10.* Suarez *disputat. 15. sectione 3. à numero 2.* Alterius *libro 1. disputatione 15. capite 5.* Filliucius *tractatu 13. capite 6. quæstione 11.* Bonacina *disputatione 2. quæstione 2. punct. 6. §. 2. à numero 41.* & alij.

Qvæstio XLVI.

An, qui dubitat, an alius excommunicatus denunciatus sit, illum statim vitare debeat?

Respondeo: Non debere. Quia in dubio melior est conditio possidentis: ergo propter solum dubium, non possum ego priuare alium communicatione ad quam ex se ius habet: nam fieri potest, vt non sit excommunicatus. Sic Adrian. *in 4. q. 3. de Clauib. Maior in 4. dist. 18. q. 2. col. 8.* quem citat, & sequitur Nauarr. *c. 27. n. 27.* ibi: Sed qui dubitat, non tenetur vitare, præsertim in præsentia aliorum: quia inferret illi iniuriam. Suarez *disp. 15. sect. 3. numero 4.* Sanchez *in Sum. libro 1. cap. 10. n. 56. in fine.* (non 69. vt inuenies citatum apud Bonacinam) Filliuc. *loc. cit. num. 129.* Bonac. *§. 2. cit. n. 42.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 11. ante 6. concl.* Palao *disp. 2. puncto 19. num. 25.* & alj communiter.

Qvæstio XLVII.

An saltem, qui certò scit alium esse excommunicatum, dubitat tamen, an denunciatus sit, teneatur tunc illum vitare?

Respondeo, non teneri illum adhuc vitare: posse tamen, si velit. *Primum* patet: quia post Concil. Constant. non tenetur quis vitare excommunicatum, nisi aliàs sit denunciatus, vel publicus percussor Clerici. *Secundum* etiam constat: quia cum quis certò scit alium esse excõmunicatum, non tenetur cum illo communicare: nam Concil. Constant. quamuis det facultatem non vitandi excommunicatum non denunciatum, non tamen obligat ad non vitandum illum: ergo licèt propter dubitationem de denunciatione possit quis vti illo priuilegio non vitandi, non tamen ad id obligatur. Sic Suarez, Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 11.* Corneio *disput. 10. de excom. §. 10. dub. 3. q. 4.* & alij.

Qvæstio XLVIII.

An Confessarius teneatur vitare illum, quem per Confessionem scit esse excommunicatum non toleratum?

Negant quidam teneri vitare illum: nec posse; non solùm in publico, verum nec in secreto: eo quod Confessarius nequeat scientia Confessionis vti extra Confessionem absque violatione sigilli: Idemque existimant dicendum de aliis, qui tenentur ad sigillum vt de Interprete, ac de Doctore à quo Confessarius petit consilium, & de Prælato à quo petitur licentia ad absoluendum à reseruatis, casu, quo fortuitò veniant in cognitionem excommunicati. Sic Auila, & Corneio *loc. cit.* Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. n. 3.* Suarez *disp. 15. sect. 3. n. 6.* Henriq. *libro 13. capite 6. numero 1.* Sayrus *lib. 2. cap. 14. n. 26.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 45.* Sà, Medina, Nuñus, Lugo, & alij, quos pro hac parte adduxi *1. parte, tract. 5. de pœnit. disp. 10. q. 72.*

Sed, iuxta ibi dicta respondeo dicendum, quod licèt Confessarius, nec teneatur, nec possit vitare in publico prædictum excommunicatum, ob rationem assignatam: in secreto tamen possit vitare illum, quamuis adhuc ad id non teneatur. Sic ex Nauarro & aliis diximus, *1. p. loc. cit. quæst. 71. & 72.* Legantur ibi dicta.

Qvæstio XLIX.

An ego tenear vitare illum, qui extrà Confessionem mihi dixit, se esse excommunicatum non toleratum?

Respondeo, me teneri vitare illum omnino. Quia testimonium proprium contra seipsum, facit moralem certitudinem, itaut excludat ignorantiam; imò, & dubium. Sic Sylvester *verb. excommunicatio 5. num. 28.* qui secus dicit, si hoc audirem ab aduersario. *ex 22. q. 5. cap. Hoc videtur.* Auila *1. p. capite 6. disputatione 11. dub. 11. concluf. 2.* Bonacina *disputatione 2. quæstione 2. puncto 6. §. 2. num. 43.*

Qvæstio L.

An teneatur qus vitare eum, quem per famam publicam nouit esse excommunicatum denunciatum, aut publicum percussorem Clerici?

NEgant Decius *in cap. Prudentiam. §. Sexta, de offic. deleg.* & alij apud Alterium, vbi infra. Quorum fundamentum est. Quia fama, tantum habet vim vnius testis, vt constat ex 4. *q.* 3. §. *Item.* Sed vnicus testis non sufficit ad probandam excommunicationem, vt colligitur ex cap. 1. *de excepț. in* 6. ergo neq; fama, vt teneatur quis euitare ab alio, tanquam excommunicatus.

Sed, vt certum respondeo: Teneri vitare eum, in omnibus actibus communibus; tam humanis, quàm diuinis. Quia certum est ad hoc solam famam excommunicationis sufficere, cum hoc definitum sit in cap. *Cum desideres. §. Secundæ, de sent. excommunic. his verbis: Secundæ quæstioni hunc finem duximus imponendum, quod si publica fama est, aliquem verberasse Clericum; nec Episcopus, nec alius sibi communicare debet; nisi ad arbitrium Episcopi de hoc se purgauerit: vel ad cautelam, absolutionis beneficium consequatur.* Ergo Pontifex absolutè definiuit, excommunicatum vitandum esse propter solam famam excommunicationis, donec seipsum purgauerit. Et idem habetur *in capite Illud. de Cler. excomm. ministrant.* Et ideo sic sentiunt communiter DD. Glossa *in d. cap. Cum desideres. verb. Si publica fama.* & ibi Abbas *n.* 6. Felin. *in cap. Prudentiam. §. Sexta. n.* 17. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 27. Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. à num.* 4. Specul. Dominic. Archid & alij Canonistæ, quos citat, & sequitur Alterius *lib. 1. disp. 11. cap. 1.* D. Thom. *quodlib. 4. artic. 14. & in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. quæstiunc. 2. & 3.* Palud. *ibid. q. 6. art. 5. vers. Res ignorata.* Sanchez *lib. 1. Sum. c. 10. n.* 63. Auila *2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 11. concl.* 3. Bonacina *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n.* 44. Corneio *disp. 10. §. 10. dub.* 3. *quæst.* 4. Hurtad. *disp. 9. difficult. 4. num.* 27. Palao *disp. 2. de Censur. punct. 19. numero* 26. & alij. Ad fundamentum Decij, ex statim dicendis constabit quid sit respondendum.

Qvæstio LI.

An etiam, sola fama excommunicationis sufficiat ad hoc, vt infamatus repellatur à Iudicio; aut, vt puniatur ille, qui excommunicatum non vitauerit, &c?

AFfirmat adhuc Roman. *consil.* 349. *Dum quæritur. numero* 4.

Sed, vt certum ferè respondeo: Non sufficere solam formam excommunicationis ad hoc vt infamatus de excommunicatione repellatur à Iudicio, &c.

Primò. Nam id expresè & clarè probatur *ex cap. 1. de excep. lib* 6. vbi habetur excommunicationem probari debere apertissimis documentis: ergo in foro iudiciali, non est sufficiens fama ad repellendum infamatum de excommunicatione. Et in hoc sensu accepta vera est sententia Decij sup. adducta.

Secundò, id comprobatur ratione: quia quando agitur de graui damno & præiudicio alicuius, fama non probat contra illum: ergo cum in nostro casu agatur de damno graui, & præiudicio infamati, fama nil contra illum probabit. Sic communis sententia. Specul. Archid. Felinus & Mascard. quos affert, & sequitur Alter. *cap. 1. cit. vers. Secunda pars.*

Qvæstio LII.

An, si quis, non per famam publicam, sed à paucis, audiat, aliquem esse excommunicatum vitandum, teneatur eum vitare?

NEgat, ex Paludano *dist.* 18. *q. 6. art. 2. vers. Res ignorata*, Auila *disp. 11. cit. dub. 11. concl.* 3. his verbis: Dixi, *fama publica*; nam si tantum audiui à paucis hominibus, præsertim si sint eius contrarij, non teneor vitare, quoniam notitia paucorum, non sufficit ad famam publicam. Ita Paludanus supra. Dico, *non teneor*, quia non teneor credere illum esse non toleratum: at verò si credo, teneor quandiu non depono conscientiam. Huc vsque Auila.

Sed probabiliùs, & distinctiùs respondeo dicendum, quod si quis à paucis hominibus, dummodo sint viri probi, & fide digni, audiat Petrum, v. g. esse excommunicatum vitandum, aut non toleratum, tunc teneatur illum vitare: quia duobus testibus fide dignis & probis, etiamsi contrarij sint diffamati, credendum est. Secus verò si tales testes non essent fide digni, nec probi, & essent aduersarij ipsius diffamati; quia tunc non teneretur quis vitare Petrum, quia tunc non teneretur credere illum esse excommunicatum vitandum. Sic Nauarr. *cap.* 27. *num.* 27. his verbis: Verum est tamen, quod qui à fide dignis audiui illum, vel illum denunciatum, debet euitare. *argum. c. Illud, de Cler. excom. minis.* Sic Nauarr. & ex illo Alterius *lib. 1. disp. 11. cap. 1. col. 2. lit. D.* Bonac. *disp. 2. q. 2. puncto 6. §. 2. num.* 44. per hæc verba: Mihi probabilius dicendum videtur esse vitandum si à duobus fide dignis audiui esse excommunicatum vitandum: nam duobus testibus fide dignis credendum est. Llamas etiam *1. parte Methodi, c. 10. §. 1. pag.* 148. Castro Palao *disputat. 2. punct. 19. n.* 26. & alij Doctores communiter.

Qvæstio LIII.

An, si quis, adhuc per vnicum testem fide dignum, verbi gratia, Parochum, sciret, Petrum, verbi gratia, esse excommunicatum denunciatum, teneretur vitare illum?

AFfirmat Llamas, vbi supra, his verbis: Quicunque audiens à fide digno Petrum esse excommunicatum denunciatum, tenetur illum vitare, quo vsque contrarium constet ei, vel esse absolutum, etiam testimonio fide digno, vel, quod magis est, experientia. Sic Hieron. Llamas. Et post illum, loquendo solùm de Parocho, Alterius *lib. 1. disput. 11. capite* 3. his verbis: Non sufficit autem ad inducendam obligationem ad euitandum excommunicatum, dictum cuiusuis priuati dicentis talem esse denunciatum: neque enim facilè omnibus est fides adhibenda. Sylu. *excomm. 5. num. 26.* Nauarr. *in Man. cap. 27. numero* 27. cum Mai. *dist. 17. quæst. 2.* Et licèt quidam negent credendum esse Pastori asserenti, se pronunciasse sententiam excommunicationis contra aliquem, nisi ostendat scripturam manu Notarij confectam; oppositum est verius, fidem præstandam esse Episcopo affirmanti de excommunicatione subditi sui, nisi obstet rationabilis causa dubitandi. Palud. *dist.* 18. *qu. 6. art. 2.* Hæc vsque Alterius.

Sed probabilius respondeo in dicto casu, non teneri quem vitare Petrum. Quia nemo tenetur necessariò credere vni testi, etiam fide digno etiam Parocho præsertim in damnum tertij: vt docet Nauarr. *cap. 22. num. 8.* his verbis: Non tenetur *quis*, ad credendum subesse impedimentum, eo quod vnus testis, etiam fide dignus & iuratus, & amicus & proprius parochus

tochus id ei assereret: quia licèt dictum vnius fide digni sufficiat, vt iustè credere possit, secundum Gloss. *singul. in l. Titio fundus, ff. de condit. & demonstrat.* non tamen sufficit ad inducendum necessitatem credendi, ad id enim oportet esse duos, iuxta cap. *Cum à nobis. de testibus.* Huc vsque Doctus Nauarr. Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 46.* Corneio *disp. 10. de excommun. §. 10. dub. 3. q. 4. dicto 4.* & alij. Et facit doctrina, quam tradit Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. vlt. q. 3. num. 16.* (non *disp. 93. num. 36.* vt citat Bonac. cum ille 2. liber non includat nisi 46. disputationes) vbi quamplures pro hac parte inuenies Doctores. Inter quos tu enumera Auilam *part. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 11. concl. 5.* Palao *loc. cit.* & alios.

Qvæstio LIV.

An saltem, teneatur quis vitare illum, quem Episcopus, vel Parochus, testificatur esse nominatim denunciatum, ostendendo ei litteras denunciationis?

Respondeo tanquam certum: tunc teneri illum, tanquam excommunicatum vitare. Quia Pastor ostendendo simul litteras denunciatorias, maiorem fidem facit denunciationis, quàm fama publica. Sic Corneio *loc. cit.* qui, complectens simul resolutionem à nobis nuper datam, hanc iis verbis docet. Dico 4. ex testimonio Episcopi, vel Parochi affirmantis, Petrum esse excommunicatum, non teneor illum vitare. Probatur, quia non teneor credere vni testi, etiam fide digno, præsertim in damnum tertij, vt docet Nauarr. *in Sum. cap. 28. num. 82.* Si tamen de facto credam, teneor vitare, vt supra diximus: quod si maneam dubius, non teneor vitare, vt docet Nauar. *cap. 27. num. 27.* & diximus in tractatu de Conscientia. Doctrina verò huius dubij intelligenda est, nisi mihi ostendantur litteræ denunciationis: quia tunc tenebor eum euitare, vt docet Sylvest. *verb. excommunicatio 5. num. 28.* quia illæ litteræ cum testimonio Pastoris, maiorem fidem faciunt quàm fama publica. Sic Corneio. Et ante illum, Auila *2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 11. concl. 4.* Bonac. *num. 46. cit.* Alterius *lib. 1. disputat. 11. cap. 3.* Palao *loc. cit.* & communis.

Qvæstio LV.

An quis teneatur euitare illum, quem, fama publica, constat, percussisse Clericum; sed non constat fama publica, quod notoriè percusserit?

Respondeo non teneri, nisi constet etiam quod notoriè percusserit. Quia post Concil. Constant. vtrumque requiritur, ad hoc vt quis teneatur euitare percussorem Clerici: ergo quamuis fama sit quod percussit, si non sit quod notoriè percussit notorietate facti, itaut non possit vlla tergiuersatione celari, non tenetur quis illum vt excommunicatum vitare. *Confirmatur.* Quia, vt supra est habitum, nullus tenetur vitare eum, quem constat esse excommunicatum, si aliàs simul ei non constet, esse etiam nominatim denunciatum: ergo similiter, nullus tenebitur euitare eum, quem constat percussisse Clericum, & ob hoc contraxisse excommunicationem, si ei non constet eam percussionem fuisse notoriam notorietate facti. Sic Auila *loco citato, concluf. 3.* Bonacina *loco citato, numero 47.* Corneio *loco etiam citato, dicto 3. verf. Vnde notandum est.*

***

Qvæstio LVI.

An, si quis sciat, Petrum, verbi gratia, esse excommunicatum nominatim in vna Prouincia, teneatur illam vitare in alia, vbi est occultum?

Affirmat absolutè Bonacina *disp. 2. quæst. 2. puncto 6. §. 2. num. 48.* Quia tenemur, inquit, obedire præcepto Superioris præcipientis vitandum esse excommunicatum non toleratum. Citatque pro sua sententia Vasquium *dub. 8. de excommunic. num. 2.*

Alij sub distinctione respondent, teneri quidem illum vitare in publico; casu, quo in hac alia Prouincia, testibus aut instrumentis probari possit, esse in alia excommunicatum denunciatum; at verò si id probari non possit, teneri vitare illum in occulto, si non sit periculum scandali aut damni, sed non in publico, quia tunc diffamaret illum publicè vitando. Sic Sylvest. *ver. excommunicatio. 5. num. 26.* Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. num. 3. & 6. & §. 3. num. 2.* Palac. Durand. D. Anton. Tabiena, & alij quos citat Henriquez *libro 13. capite 6. numero 1. in Gloffa lit. B.*

Alij verò censent, nec teneri, nec posse vitare dictum Petrum in publico, quamuis possit probari testibus, vel instrumentis alibi esse excommunicatum denunciatum: benè tamen teneri vitare illum in occulto, etiamsi non possit probari. Ita Auila *1. p. c. 6. disp. 11. dub. 12.* Qui primam partem sic probat: Nam ex hoc quod possit probari testibus, aut instrumentis, non sequitur, quod in hac ciuitate sit publicus excommunicatus non toleratus: ergo non licet eum vitare in publico, quia esset illum diffamare. *Confirmatur.* Nam si aliquis esset publicè diffamatus in vna ciuitate, etiam per authoritatem Iudicis, si ego diffamem eum in alia Prouincia distanti, vbi id est occultum, neque est verosimile, quod de proximo diuulgabitur, pecco, saltem contra charitatem: ergo etiam pecco in præsenti. *Secundam verò partem*, sic probat. Quia ille est verè excommunicatus, & non toleratus, & ego id scio: ergo teneor vitare in occulto, iuxta cap. *Cum non ab homine, de sent. excomm.* vbi definitur quod publicè excommunicatus, est publicè vitandus; occultus autem, occultè. Huc vsque Auila. Qui citat pro se Palud. *in 4. dist. 18. qu. 6. art. 2.* Mexica *difficult. 11. de excommunic. in fine.* P. Henriq. *sup. num. 1.* Armillam *verb. excommunicatio. num. 61.* & communem.

Alij tandem sentiunt, nullo modo teneri quem, dictum Petrum, vt excommunicatum vitare in alia Prouincia, vbi id est occultum. Quia vbi est occultus, est innocens: ergo habet ius petendi quamcunque rem externam, & consequenter nemo tenebitur illi eam negare: ergo consequenter, nec vitare eum, non solùm in publico, sed nec in secreto. Sic apud Henriquez *cap. 6. cit. lit. C.* Verue. Sum. Confessor. Pisana, Henr. Cosma & alij. Quibus fauet satis Vasq. *dub. 8. cit. n. 2.* Legatur.

Ego autem iuxta dicta supra, existimo omnes has sententias esse probabiles, cum habeant suos Auctores, & Patronos, & rationes efficaces.

Qvæstio LVII.

An qui semel sciuit, aliquem esse excommunicatum non toleratum; semper teneatur vitare illum, donec ei constet de absolutione?

Respondeo affirmatiuè. Quia in hoc casu, constat de excommunicatione, & stat possessio pro ea: nec ius præsumit absolutionem fuisse collatam, nisi

aliquo modo probetur. Sic Sylueſt. *excommunicatio 5. num. 26.* Palud. *in 4. diſt. 18. q. 6. art. 2.* Nauarr. *cap. 27. n. 36. ex Gloſſa in cap. Propoſuit. de Cler. excom. miniſtr. In Sum. & verb. de abſolutione.* Couarr. *in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. n. 7. ex cap. A nobis. de ſent. excommun.* & penes ipſum, Abbas, Rota, Anchar. Felin. & alij. Suarez *diſp. 15. ſect. 3. n. 7.* Auila *2. p. capite 6. diſput. 11. dub. 11. concl. 6.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 54.* Corneio *diſp. 10. §. 10. dub. 3. in fine.* Hurtad. *diſput. 9. difficult. 4.* Palao *diſp. 2. punct. 19. n. 27.* & communis.

Qvæstio LVIII.

Quando excommunicatus præſumi abſolutus debeat, ſic quis cum eo licitè communicare valeat?

Respondeo quod abſolutus cenſeri debet. *Primò*, quando excommunicatus ipſe, qui aliàs eſt bonæ famæ & fide dignus, affirmat ſe iam abſolutum eſſe. Sic Nauarr. Suarez, Auila, Bonac. Palao, & Corneio *loco citato.* Angel. *verb. excommunicatio 8. numero 16.* & alij.

Secundò, quando teſtes fide digni, pro certò aſſerunt illum eſſe abſolutum. Imo etiam quando vnus teſtis grauis, & omni exceptione maior, id affirmat, tanquam teſtis oculatus, vel alio modo æquialenti: quia in re fauorabili id ſatis eſt, ad generandam fidem à Deo probabilem, vt ſecundum illam operari liceat. Suarez, Bonac. & Palao *locis citatis.*

Tertiò, quando communi opinione, & fama publica, habetur pro abſoluto, & liber ab excommunicatione. Couarr. Suarez, Auila, Bonac. Corneio & Palao.

Quartò, quando multum temporis pertranſiit poſt latam excommunicationem: quia tunc probabiliter præſumere poſſum, attenta qualitate perſonæ, eum iam abſolutum fuiſſe, & ad gremium Eccleſiæ redijſſe. Quia veriſimile, non eſt, toto illo tempore, verbi gratia, per annum, in excommunicatione inſorduiſſe. Sylueſt. Abbas Couarr. Suarez, Auila, Bonac. Palao, Corneio *loc. cit.* & communis Canoniſtarum *in d. capite Propoſuit.*

Quintò, quando noui ipſum excommunicatum, tempore Iubilei, aut Sacerdoti facultatem habenti circa talem excommunicationem, confeſſum fuiſſe. Sic Bonac. & omnes Doctores. In his ergo omnibus caſibus, licitum eſt communicare cum excommunicato, quia creditur abſolutus. Quod ſi fortaſſe in re ipſa contigerit errare, talis ignorantia & Cenſuram, & culpam excuſabit, vt benè Suarez *n. 7. cit.*

Qvæstio LIX.

Quid intelligatur per particulam Neceſſe, *quæ eſt vltima cauſa excuſans?*

Respondeo quod intelligitur, neceſſitas, tam ipſius excommunicati, quàm aliorum; ſiue extrema ſit, ſiue grauis, ſiue communis, ſiue ſit ſpiritualis, ſiue corporalis. Nam ſi vtilitas, vt ſupra diximus, eſt iuſta excuſationis cauſa, à fortiori erit neceſſitas. Sic habetur in cap. *Quoniam multos. 11. q. 3.* & cap. *Inter alia, de ſent. excommun.* Vnde licitum erit Peregrino, qui aliunde non poteſt, ab excommunicato ad victum neceſſaria emere. Et cuilibet, ſuſtentationis, vel eleemoſynæ cauſa, aliquid excommunicato dare; illunque hoſpitio recipere, &c. Sic omnes. Legantur Alterius *lib. 1. diſp. 15. cap. 5.* Filliuc. *tract. 13. c. 6. q. 10.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. à num. 57.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 11. dub. 13.* Henriquez *libro 13. cap. 23. num. 4.* Suarez *diſputatione 15. ſectione 3. à numero 8.* Hurtadus *diſputatione 9. diffic. 4.* Palao *diſputatione 2. puncto 19. numero 28.* & alij.

Qvæstio LX.

An poſsit quis excommunicato vitando equum gratis, vel pretio tradere; vt proſequatur iter incæptum?

Respondeo poſſe: ſi alioquin ſit debilis, aut aliàs non ſoleat iter facere pedeſter. Quia illo opus habet. Similiterque è contrà, poterit quis petere equum, aut hoſpitium ab excommunicato vitando, vt diximus, ob eandem rationem. Sic omnes. Henriquez, Auila, Bonac. *loc. cit.* & alij.

Qvæstio LXI.

An non excommunicatus poſsit petere eleemoſynam ab excommunicato vitando?

Respondeo non poſſe, niſi in caſu, quo non eſſet alius, à quo poſſit commodè petere. Quia ſic colligitur *ex cap. Quoniam multos, cit.* Sic Henriquez, Auila, & Bonac. *loc. cit.* Ex quibus primi colligunt, quod caſu quo pauper non poſſit commodè habere ſuſtentationem, niſi ſedeat ad menſam ſimul cum excommunicato vitando, tunc poſſit licitè ad menſam ſedere. Quod prius notauit Palud. *diſtinct. 18. quæſt. 6. artic. 2. numero 6.*

Qvæstio LXII.

An ſaltem, Prædicatores, & Confeſſores poſsint licitè petere eleemoſynam ab excommunicato vitando, etiamſi aliàs poſſent aliunde ſibi prouidere?

Negant Abbas, & Innocent. *in cap. Cum voluntate, de ſent. excommun.* quos ſequitur Sylueſt. *verb. excommunicatio 5. dub. 5. num. 14.* cum quadam tamen limitatione: Dicit namque hoc eſſe verum, quando ex hoc quod non acciperent eleemoſynam ab excommunicato, impediretur fructus prædicationis in ipſo excommunicato.

Sed abſolutè, & ſine limitatione vlla reſpondeo: Poſſe prædictos Prædicatores, & Confeſſores eleemoſynam ab excommunicato petere etiamſi aliàs poſſent ſibi commodè prouidere. Quia id abſolutè concedit illis ius; eo quod pro ſpirituali miniſterio debetur eis temporalis ſuſtentatio. Sic enim habetur in cap. *Cum voluntate. cit. ibi: Præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.* Vbi Gloſſ. *verb. Præſertim*; ſic ait: *Præſertim*, poteſt exponi pro maximè: quia aliàs tempore neceſſitatis ab excommunicatis poſſunt recipi neceſſaria, & emi. *11. q. 3. Quoniam multos.* Sic Gloſſa. Palud. *diſt. 18. qu. 6. artic. 2.* D. Anton. *3. p. tit. 26. cap. 1. §. 1.* Quod citat, & ſequitur Henriquez *lib. 13. cap. 23. num. 4. lit. N.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 11. dub. 13. concl. 3.* Sayrus *lib. 2. c. 14. n. 30.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. punct. 6. §. 2. n. 59. verſ. Excipiuntur.* Palao *n. 27. citato in fine.*

Qvæstio LXIII.

An licitum ſit, communicare cum excommunicato vitando, ratione euitandi aliquod graue damnum?

Respondeo eſſe licitum. Patet per verbum *Vtile.* Sic omnes Doctores. Ex quo colligitur, eſſe omnino licitum, continuare cum excommunicato contractum

tractum vtilem, quem cœpit ante illius excommunicationem, vt docent Caiet. *verb. excommunicatio. circa finem* §. *Circa tertium.* Sylueſt. *excommun.* 3. *n.* 3. Couarr. *in cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 1. *n.* 8. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. *n.* 4. Auila 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 13. *concl.* 4. & alij id probantes ex cap. *Si verè, de ſent. excomm.*

Secundò ex dictis colligunt, eſſe omnino licitum communicare cum excommunicato vitando, ob vitandum metum mortis incuſſum, vt concedunt omnes, ſimilitérque ob vitanda minora detrimenta rei familiaris, veluti ſi Dominus pro libidine ſua, vel vt ſe oſtendat non reputandum excommunicatum, dicat Capellano ſuo, vt celebret; poteſt vt vitet damni periculum, niſi id faceret in contemptum fidei, vel poteſtatis eccleſiaſticæ. Sic Sylueſt. Caiet. Armilla, Soto & alij, quos citat, & ſequitur Henr. *loc. cit.*

Qvæstio LXIV.

An ſit licitum, erogari eleemoſynam excommunicato, vt tali iuuamine ſecurius perſiſtat in excommunicatione?

Respondeo, quod nullo modo. Quia, vt habetur cap. *Non omnis.* 5. *q.* 5. *vtilius eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus iuſtitiam negligat.* Idem docet Gloſſa *in cap. Quieſcamus. diſt.* 42. *verſ. Poſtulat.* dicens, omnibus elargiendam eſſe eleemoſynam; *Niſi quis perſecuritatem cibi negligat iuſtitiam, quia tunc ſubtrahenda eſt ei. cap. Non omnis* 5. *q.* 5. *Niſi iam fame moriatur.* Sic Gloſſa. Et ſic Alterius *lib.* 1. *diſp.* 15. *cap.* 5. & alij.

Qvæstio LXV.

An cæteris paribus, prius ſit elargienda eleemoſyna, non excommunicato, quàm excommunicato?

Respondeo affirmatiuè. Quia magis debemus ſubuenire iuſto & bono viro, quàm impio, & peccatori, cap. *Non ſatis. diſt.* 86. ergo magis non excommunicato, quàm excommunicato. Sic ex communi omnium ſententia; Alterius *cap.* 5. *citato.* Qui tamen vt probabilius, addit, contrarium eſſe dicendum caſu, quo excommunicatus eſſet frater aut conſanguineus, & non excommunicatus eſſet exrraneus; quia tunc ſi æqualiter indigeant, præponendi ſunt, cæteris paribus, conſanguinei. Secus ſi extraneus magis indigeret.

Qvæstio LXVI.

An, in caſibus, quibus permiſſa eſt communicatio cum excommunicatis vitandis, poſſit Superior præcipere, vt quacunque neceſsitate occurrente, eorum communicatio euitetur?

Respondeo, poſſe. Quia ſic habetur in cap. *Conſtitutionem, de ſent. excommun. lib.* 6. & docent communiter Doctores. Qui tamen excipiunt communicationem, quæ naturali, aut diuino iure præcipitur. Vnde benè poteſt Superior prohibere, ne filij communicent Parentibus, ne vxor Marito: non tamen prohibere poteſt, vt hæc debitum reddat Marito; illi obſequium, & honorem iure naturæ Parentibus debitum præſtent.

Sic Gabriel *diſt.* 18. *q.* 3. *art.* 1.
Alterius *lib.* 1. *diſp.* 15.
cap. 5. *quæſ.* 4.

***

Qvæstio LXVII.

An, ſi Pontifex, ſub pœna excommunicationis præciperet; ne quis Sicarijs, ſeu Bannitis ſubueniret, poſſet aliquis in extrema neceſsitate illis exiſtentibus, ſubuenire, abſque incurſu Cenſuræ?

Respondeo, Non poſſe adhuc tunc, illis ſubuenire. Quia, ſicut non poteſt quis eripere de manu Iudicis damnatos ad mortem quando ad necem ducuntur: ita non poſſet in hoc caſu liberare huiuſmodi excommunicatos ab ea neceſſitate qua premerentur, etiamſi eſſet mortis; quia Pontificis propoſitum eſſet hoc modo punire mortis ſupplicio illos Sicarios. Sic omnino Alterius *loc. cit. verſ. Quid ſi Romanus Pontifex.* Et hæc ſufficiant de cauſis, quæ poſſunt excuſare fideles, ſi communicent cum excommunicatis vitandis.

DISPVTATIO XVI.

De alijs effectibus Excommunicationis maioris.

Qvæstio Prima.

An Reſcripta quæcunque, à Pontifice, per Excommunicatum maiorem, impetrata; ſint inualida, & nihil ei proſint?

Respondeo affirmatiuè. Quia Gregor. IX. cap. 1. *de Reſcript. in* 6. decreuit Reſcriptum impetratum ab excommunicato, & proceſſum virtute illius habitum, eſſe ipſo iure nullum: præterquam ſuper excommunicationis, vel appellationis articulo. Verba Gregorij ſunt: *Ipſo iure reſcriptum, vel proceſſus per ipſum habitus, non valent, ſi ab excommunicato ſuper alio, quàm excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum*: ergo reſcripta Pontificis ab excommunicato impetrata, & proceſſus virtute illorum factus ſuper alio, quàm ſuper excommunicationis, vel appellationis articulo inualida ſunt, & nihil excommunicato proſunt, niſi caſu quo reſcripta dentur cum clauſula abſolutionis, vt iam ſemper fit, ad effectum validationis eorum. Sic omnes DD. Legantur Canoniſtæ *in cap. cit.* Nauarr. *in cap. Ita quorundam, de Iudæis. notab.* 11. *n.* 14. *& lib.* 5. *conſil. tit. de ſent. excom. conſ.* 44. *n.* 4. Suarez *diſp.* 17 *ſect.* 1. *à n.* 1. Alterius *lib.* 2. *diſp.* 7. *c.* 1. Ægid. *diſput.* 14. *dub.* 10. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 8. *& vlt.* Hurtad. *diſp.* 10. *de excomm. diff. vnica.* Toletus *lib.* 1. *c.* 13. Filliuc. *tr.* 12. *c.* 9. *q.* 1. *n.* 110. & Palao *diſp.* 2. *de Cenſur. puncto* 12.

Qvæstio II.

An etiam, Reſcripta Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Papa inferiorum, obtenta per excommunicatum, ſint inualida, & nullius efficaciæ?

Affirmant quidam, ducti ex eo, quod Greg. IX. *in d. c.* 1. *de Reſcriptis.* de omnibus reſcriptis in genere loquitur, ſine vlla diſtinctione: ergo de omnibus debet intelligi: quia vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Ita Alterius *lib.* 2. *diſp.* 7. *c.* 1. & alij communiter penes ipſum.

Sed probabilius reſpondeo dicendum, quod reſcripta

cripta Episcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum Papa, obtenta per excommunicatos, sint valida, & efficacia. Quia probabilius est, quod Gregorius in dicto cap. Solùm loquatur de rescriptis Apostolicis, vt ex contextu capitis, & ex discursu tituli deducitur: necnon, & communi interpretatione Doctorum, & communi consuetudine. Sic Nauarr. *consil.* 44. *citato.* Suarez *disp.* 17. *cit. n.* 2. Filliuc. Bonac. & Hurt. *loc. cit.* Machado *lib.* 1 *part.* 3 *tr.* 3 *docum.* 18 *n.* 1. Sylu. *verb. Rescriptum.* & Villal. *tr.* 17 *diff.* 15 *n.* 1. Palao *punct.* 12. *cit. n.* 4. Layman *lib.* 1. *tr.* 5 *part.* 2 *c.* 2 *n.* 11. & alij.

Qvæstio III.

An item sint valida Rescripta, priuilegia, seu gratiæ, impetrata à Supremo Principe sæculari per Excommunicatum?

Negant Alterius *loc. cit.* & alij penes ipsum. Quibus adhæret Nauarr. *consil* 44. *citato*, existimans Constitutionem D. Gregorij Papæ comprehendere etiam rescripta, literas, priuilegia, & gratias (nam hæc omnia, dicuntur *rescripta*) supremorum Principum sæcularium; Imperatoris, videlicet, Regis, &c. Ideoque esse inualida concessa excommunicatis tempore concessionis.

Sed probabilius respondeo: Etiam huiusmodi rescripta esse valida. Quia probabilius est, dictam Constitutionem solùm loqui de rescriptis concessis à Pontifice, non ab aliis, vt colligitur ex ratione facta pro nostra sententia *quæst. antecedenti.* Sic Suarez, Filliucius, Bonac. Hurtad. Palao & Machado *loc. cit. n.* 2. vbi ait hanc nostram sententiam esse probabiliorem, Por ser (inquiens) contra Derecho ampliar las penas, è introduzir las que por el no estan establecidas, *in cap. odia de reg. iur. in* 6. *l. factum cuique* §. *in pœnalibus. ff. eod. cap. Pœnæ, de pœnit. dist.* 5. y assi lo tiene declarado la costumbre que como consta del derecho, *cap. Cum dilectus. de consuet. l. Minimè, ff. de legib.* Est optima legum interpres.

Qvæstio IV.

An si excommunicatus est omnino occultus, rescriptum, per eum impetratum à Papa, sit etiam nullum?

Negat Archidiac. *in d. cap.* 1. *de Rescript. n.* 1. Quia existimat Constitutionem latam *in d. cap.* non comprehendere excommunicatum occultum, sed solum publicum; & consequenter, rescripta impetrata ab excommunicato occulto, non esse inualida.

Sed probabilius respondeo: Etiam esse nullum. Quia probabilius est, quod illa Constitutio comprehendat vtrumque excommunicatum, tàm publicum, quàm occultum: cum textus *d. cap.* simpliciter, & absolutè de excommunicato loquatur, & ideò sine fundamento restringitur ad excommunicatum solùm publicum. Præsertim cum lex illa in odium excommunicationis lata sit, & excommunicato occulto nullus fauor fiat, argum. Extrauagantis, *Ad euitanda.* Sic Abbas, & alij, quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 2. *disp.* 7. *cap.* Nauarr. *in cap. Ita quorundam. de Iud. n.* 8. (vnde malè Filliucius ait, contrarium docere) Glossa, Directorium, & Syluester, quos sequitur Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *numero* 4. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 9. *quæstione* 1 *numero* 212. Bonacina *puncto vltimo cit. in fine.* Machado *lib.* 1. *p.* 3. *docum.* 18. *n.* 3. Palao *disp.* 2. *de Censur. punct.* 12. *num.* 1. & alij.

***

Qvæstio V.

An clausula absolutionis, quæ in Rescriptis Apostolicis præmittitur ad valorem eorum, sit adeo vniuersalis, vt per illam impetrantes ab omnibus Censuris, etiam reseruatis absoluãtur?

Respondeo absolui per illam ab omnibus Censuris, etiamsi sint reseruatæ Pontifici, & contentæ in Bulla Cœnæ Domini, & capaces reddi ad effectum gratiæ dumtaxat consequendum. Sic Nauar. in cap. *In quorundam, de Iudæis. n.* 14. *alias* 21. *notab.* 11. Suarez *disp.* 17. *sect.* 1. *n.* 2. Alterius *lib.* 2. *disp.* 7. *c.* 1. vbi ab hac generali regula aliquos casus excludit.

Qvæstio VI.

An Rescriptum Pontificis impetratum ab Excommunicato in fauorem tertiæ personæ, sit etiam nullum?

Negant Iason *in l. Vniuersis. C. de Precib. imper. offeren.* & Dominicus, ac Archidiac. *in cap.* 1. *de Rescript. libro* 6.

Sed probabilius respondeo: Etiam esse nullum. *Primò.* Quia dictum *cap. de Rescript.* generaliter loquitur: ergo debet intelligi generaliter, & sic, siue pro se, siue pro alio rescriptum impetratur. *Secundò.* Quia in vtroque casu currit eadem ratio: Nam ideo excommunicatus prohibetur, ne possit impetrare Rescriptum, nec comparere in iudicio propter periculum communicationis, & etiam ne ex malitia sua commodum reportet: at sic est quod hæc omnia ita verificantur, quando excommunicatus impetrat Rescriptum pro alio exercendo officium Procuratoris & Defensoris, ac quando pro se impetrat; cum in vtroque casu consequatur aliquod commodum, & vtatur aliorum commercio: ergo. Sic Abbas *in c. fin. de Procurator. n.* 11. *& in cap. Ad probandum. de re iud. n.* 14. *& in cap. Pastoralis.* §. *Verum, de appellat. n.* 15. Felinus etiam, & Bald. quos citat, & sequitur Alterius *disp.* 7. *cit. c.* 2.

Qvæstio VII.

An Excommunicatus, qui per annum in excommunicatione, obdurato animo, perstitit; fiat suspectus de hæresi, & vt talis puniri possit?

Respondeo affirmatiuè. Quia ita expressè habetur in Trident. *sess.* 25. *c.* 3. *de reform.* per hæc verba: *Excommunicatus quicunque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solùm ad Sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo, Censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum, procedi possit.* Hæc Concilium. Cuius decreti fundamentum fuit: Quia prædictus excommunicatus, & claues Ecclesiæ, & suffragia, & Sacramenta contemnere videtur, ideóque in suspicionem venit, quod malè de illis sentiat; ac per hoc suspectus de fide efficitur.

Circa hoc decretum Concilij, sunt aliqua notanda. *Primò*, quod locum habet in excommunicato quocunque, & ita siue talis sit, ob causam criminalem, siue ciuilem: nam Concilium vtitur dictione illa vniuersali: *excommunicatus quicunque*, vt omnes comprehendat. *Secundò*, quod Concilium notanter dicat, *obdurato animo*, quia si quis ignorantia, aut impotentia in excommunicatione perseueret, non fiet suspectus de hæresi, & consequenter, nec vt talis punietur. *Tertiò*, quod quando Concilium ait, *per annum insorduerit*, debet intelligi, de anno completo. *l. Vrbana familia*

milia §. *Pernoctare, ff. de verb. signif. Quartò*, quod ista contumacia per annum in excommunicatione, est coniectura, vt excommunicatus habeatur suspectus de hæresi, non tamen potest condemnari, aut puniri tanquam hæreticus. Gloss. *in cap. Contingit de dolo, & contum. verb. constituatur. Quintò.* Quod quamuis hæc suspicio de hæresi sit leuis, vt aiunt Directorium Inquisit. *lib. 2. Schol. 61. & lib. 3. Schol. 31.* & Couarr. *in cap. Alma. 1. p.* §. *7. notab. 4.* nihilominus sufficit ad inducendam purgationem, quam si excommunicatus subire noluerit, sed adhuc in excommunicatione permanserit, tunc veluti impœnitens, pertinax, & hæreticus condemnari potest. cap. *excommunicamus.* §. *Qui autem. de hæret.* vt docent Host. Innoc. & alij, *in c. vlt. de pœnit.* & alij apud Couarr. *Sextò*, nota, quod qui per aliquod tempus, etiam *infra* annum pertinaciter perseuerauerit in excommunicatione, debet puniri aliqua pœna temporali, de quo sunt leges nostri Regni, quas affert Couarr. *loc. cit.* Legantur ipse *loco cit.* & alij Canonistæ *in cap. Contingit. cit.* Vgol. *tab. 2. de Censur. c. 14.* §. *3. n. 3.* Simanc. *in Cathol. inst. cap. 27.* Bern. Diaz *in Pract. Canon. c. 116. n. 12.* Suarez *disp. 17. sect. 1. n. 6.* Alterius *lib. 2. disp. 8. c. 3.* Henr. *lib. 13. c. 4. n. 5.* Auila *2. p. c. 6. disp. 10. dub. vlt. concl. 2.* Filliuc. *tr. 12. c. 9. q. 4. n. 214.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. vlt. n. 2.* Hurt. *disp. 11. diff. vnica.* Villal. *tract. 17. diff. 15.* & alij.

Qvæstio VIII.

An qui conuenitur super aliquo crimine, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur; si in ea excommunicatione per annum perseueret, censeatur conuictus de crimine, de quo fuit accusatus?

Respondeo affirmatiuè. Quia sic habetur in cap. *Rursus. & cap. Quicunque. 11. q. 3.* Et ex ipsis cap. Nauarr. *c. 27. n. 23.* Couarr. *in c. Alma. 1. p.* §. *7. n. 10.* Auila *loc. cit. concl. 1.* Hurt. *loc. cit.* & alij. Hinc benè inferentes, quod si aliquis suspectus de hæresi vocetur ab Inquisi[illegible]ous, vt respondeat de fide, & non compareat, & ob id in excommunicatione in eum lata, per annum perseueret, censeatur conuictus de hæresi, & vt talis puniendus: vt expressè habetur in cap. *Cum contumacia, de hæret. in 6.* Sic omnes Alterius, Couar. Auila, Hurt. & Villalob. *loc. cit. n. 3.* vbi sic ait: Quando los Inquisidores llaman à vno por sospechoso de heresia, y le descomulgan por que no quiere comparecer, y esta contumaz, si sequeda vn año descomulgado, le han de declarar por hereje, como si estubiera conuencido della; como consta de vn texto (cap. *Cum contumacia cit.*) y su Glossa. Y aduierte Gonzalo de Villa Diego que ha lugar esto, quando es verdaderamente contumaz: porque si tubo iusto impedimento, por el qual no podia parecer en Iuicio, no le han de condenar por hereje. Sic ille. Et benè. *Quia impeditus non currit tempus. l. 1.* §. *fin. c. de annali except.*

Qvæstio IX.

An Clericus persistens in excommunicatione per annum, priuari possit beneficijs quæ possidet?

Respondeo posse priuari per sententiam, saltem quando crimen est tale, quod priuat beneficiis, vt est homicidium. Sic communiter DD. docent ex cap. *Cum bonæ, de ætate & qualit.* Couarr. *in c. Alma mater. 1. p.* §. *7. n. 10.* Bonac. Villal. Filliuc. *loc. cit.* Mach. etiam *lib. 1. p. 3. tr. 3. docum. 18. n. 7.* ita dicens: El quinto, effecto, y que consta del Derecho, *cap. Cum bonæ cit.* es que el descomulgado, que como hemos dicho perseuera vn año en la descomunion, le pueden priuar de los beneficios ecclesiasticos. Lo qual entiende Bonac. y otros, quando el delito sobre que fue descomulgado, merecia *aliàs* priuacion del beneficio. Si bien otros, lo conceden en todo acontecimento: vt Glossa *in c. Rursus. 11. q. 3.* Couarr. *loc. cit. vers. Tertiò.* & alij.

Qvæstio X.

An Excommunicatus reddatur per excommunicationem infamis?

Respondeo affirmatiuè. Quia ita habetur ex Clement. Rom. *lib. 2. Apostol. instit. c. 47.* vbi decernit, iustè excommunicatum à vita mortali, & gloria æterna reiectum esse: & apud iustos & pios homines inhonoratum, & inglorium haberi. Deinde Stephanus Papa *in cap. Infames. 6. q. 1.* inter personas, quæ secundum Canones habentur infames, excommunicatos, iis verbis, enumerat: *Et omnes Anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia pulsos.* Sic Pontifex. Et cum eo omnes. Syluest. *excomm. 3.* §. *1. vers. Octauo. & vers. Decimo septimo.* D. Anton. *3. p. tit. 24. c. 76.* Rebuff. *in repetit. in c. Postulastis. de Cler. excomm. ministr. à num. 44.* Nauarr. *c. 27. n. 21. vers. Septimò facit,* & alij quos citat & sequitur Alterius *lib. 2. disp. 8. c. 2. Per totum late*, & benè Filliuc. *tr. 12. c. 9. q. 4.* & alij. Et hæc sufficiant pro effectibus excommunicationis maioris: vt transitum faciamus ad disputationē de absolutione eiusdē.

DISPVTATIO XVII.

De Absolutione ab Excommunicatione. Et primò de ijs, qui ab excommunicatione maiori absoluere possunt.

§. I.

Qvæstio Prima.

Qui sunt Iudices, qui potestate ordinaria, hoc est, iure proprio, absoluere à Censuris possunt?

Respondeo quod sunt omnes illi, qui potestate ordinaria, hoc est, suo iure, non alieno mandato, excommunicare possunt. Vnde

In primis Papa in vniuersa Ecclesia, etiam contradicentibus Episcopis, potest absoluere quemcumque ab omni Censura. Deinde eandem potestatem ordinariam absoluendi habent Legati Apostolici, Nuncij, aut alij Commissarij, quos in Prouincias Pontifex mittit, vnde omnes in eisdem Prouinciis degentes absoluere valent. Idemq; est dicendum de Vicario Papæ.

Secundò, Patriarchæ, seu Primates, Archiepiscopi & Episcopi, eorumque Vicarij generales, habentes subditos, possunt eos absoluere, etiam extra proprias Diœceses.

Tertiò, eadem potestas absoluendi residet penes Concil. generale quoad omnes fideles, & similiter penes Prouinciale, Diœcesanum, erga subditos: & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ post obitum sui Pastoris.

Quartò, absoluere possunt Cardinales in Ecclesiis, quæ eis assignatæ sunt pro titulo. ex cap. *his quæ pro Ecclesia. de maiorit. & obed.* Inquisitores etiam sancti Officij, iuxta dicta sup. *tr. 1. disp. 2. q. 14.*

Quintò, absoluere possunt suos subditos Abbates, Priores, Ministri, & alij Prælati regulares.

Sextò,

Sextò, Vicarius à Capitulo electus, quando vacat Paſtore Cathedralis Eccleſiæ ex Trident. *ſeſſ.*14. *c.*16. Qui omnes ſupra relati habent iuriſdictionem abſoluendi (ſicut & cenſurandi) ab excommunicatione, & aliis Cenſuris, auctoritate ordinaria, manante ab ipſo Summo Pontifice, qui poteſt illam coarctare, vel ex cauſa auferre. Legantur dicta à nobis ſup. *tr.*1. *diſp.*2. *à quæſt.*8. *vſque ad* 26. Suatez *diſp.*7. *ſect.* 2. Alterius *lib.*4. *diſp.* 2. *cap.* 1. Bauny *tract.* 2. *de Cenſuris*, *diſput.* 3. *quæſt.* 2. *&* 4. Nauarr. *capite* 27. *à numero* 39. Henriquez *libro* 12. *à capite* 27. Auila 2. *p. capite* 7. *diſp.* 1.

Qvæstio II.

Qui ſunt Iudices, qui poteſtate delegata, abſoluere à Cenſuris poſſunt?

Respondeo quod omnes illi, quibus poteſtas, ſeu iuriſdictio abſoluendi commiſſa eſt ab ipſis Ordinariis, vel ab ipſo Legato Summi Pontificis, vel ab eo qui à Principe habet priuilegium perpetuum ratione dignitatis Officij: quod priuilegium ſi iuri communi inſertum ſit, non tollitur per clauſulam generalem derogatoriam, vt aiunt Nauarr. *capite* 27. *n.*45. Gloſſa *in cap fin. de offic. ordin.* Henriquez *lib.*13. *cap.*27. *n.*5. Alterius *libro* 4. *diſp.*2. *c.*1. Addentes, quod etiam Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum cum vi cauſarum, & iuriſdictione in vtroque foro, poſſit delegare hanc abſoluendi facultatem, quales ſunt Vi-Varius Epiſcopi, Prælati Monaſteriorum, & qui in abſentia Prælatorum, gerunt eorum vices.

Qvæstio III.

Quibus perſonis poſsit delegari poteſtas abſoluendi à Cenſuris?

Respondeo quod omnibus illis, quibus delegari poteſt poteſtas ferendi Cenſuras. Sunt autem, iuxta dicta ſup. *tractatu* 1. *diſputatione* 2. *à quæſtione* 27. *& ſequent.* non ſolùm Clerici, ſed etiam laici, tàm viri, quàm fœminæ, etiamſi ſint infideles. Nam hi, ſicut ex commiſſione, ſaltem extraordinaria Pontificis, poſſunt ferre Cenſuras, ita & poterunt, eiuſdem commiſſione ſi gaudent, ab illis validè abſoluere. Qui autem de facto hanc poteſtatem delegatam habeant, ex dicendis fiet manifeſtum.

Qvæstio IV.

An non ſolùm Sacerdos, ſed etiam Clericus primæ Tonſuræ, qui habet iuriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori, ac proinde, in eodem foro poteſt excommunicare; poſsit etiam, non ſolùm in foro exteriori abſoluere à Cenſuris, verùm etiam in foro interiori?

Negant quidam exiſtimantes, quod licèt prædictus poſſit abſoluere à Cenſuris in foro exteriori, non tamen in interiori, ſeu in foro conſcientiæ, aut pœnitentiali. Quia ita videtur colligi ex cap. *Canonica, de ſentent. excommunic.* vbi dicitur: *Statuentes, vt in tali caſu, per Priorem veſtrum, qui Preſbyter eſſe debet, fratribus veſtris abſolutionis beneficium impendatur.* Idemque colligitut *ex cap. A nobis, & 2. eod. tit.* Ita ſentiunt Hoſtienſ. *in d. capite, & in Sum. tit de ſentent. excommunic. §. Quis poſſit abſoluere.* Syluester *verb. Abſolutio.* 1. §. 3. *verſ. Quintus eſt in illo.* armilla *verb. Abſolutio. n.* 38. *&* 42. *verſ. Octauò*, ita diuens: Octauò, in eo, qui non Sacerdos excommunicauit, qui licèt poſſit abſoluere quoad forum contentioſum, non tamen quoad pœnitentiale, quod ſolum Sacerdos poteſt. Ita ille. Eandemque ſententiam ſequuntur Monald. *tit. excommunicatio*, & Angel. *verb. Abſolutio.* 1. & alij apud Henricum *in capite A nobis. cit.* Et quidem ſi huiuſmodi Doctores agete intentant de abſolutione excommunicati à culpa, & peccato, propter quod iuſte fuit excommunicatus, aut cenſuratus; tunc certum eſt apud omnes, quod ſolum Sacerdos habens ad id iuriſdictionem, abſoluere ab illo peccato poſſit; Si verò loquantur, vt nos in præſentiarum loquimur, de abſolutione à vinculo Cenſurarum: v. g. excommunicationis; tunc,

Reſpondeo dicendum, vt quid certum, quod abſolutio ab excommunicatione, & ab aliis Cenſuris, adminiſtrari, & concedi poſſit, quoad omne eius vinculum, ab habente poteſtatem excommunicandi, etiamſi his, nec Presbyter, nec Diaconus, nec Subdiaconus, &c. ſed ſolùm Clericus primæ Tonſuræ ſit. Et ideò non ſolùm poteſt habilitare excommunicatum, vt valeat comparere in iudicio, & communicare cum fidelibus in communicatione politica; ſed etiam, vt fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis.

Probatur. Quia regulariter, qui poteſt ligare, poteſt & abſoluere, *cap. Inferior, diſt.*21. *l. Qui condemnare, ff. de re iud.* Sed Clericus, nondum Presbyter, habens iuriſdictionem, poteſt per excommunicationem, etiam in foro interiori ligare; ergo ſimiliter poterit abſoluere. Nec contrarium probatur per dict. cap. *Canonica.* Quia ibi, ideo requiritur Presbyter ad abſoluendum ab excommunicatione, quia in eo etiam eſt ſermo de abſolutione à culpa reſeruata Sum. Pontifici, ob quam incurſa eſt excommunicatio; à culpa autem, nullus qui non ſit Presbyter poteſt abſoluere. Hanc ſolutionem ad textum affert Hurtadus; aliam etiam inuenies apud Couarr. Sic ſentiunt apud hunc, Ioan. Andr. Henric. Cardin. Collectar. & D. Anton. Quos ipſe ſequitur *in cap. Alma mater.* 1. *p.* §. 11. *n.*10. vbi id latè probat. Nauarr. *in Man. cap.*27. *numero* 41. Vbi ſic ait: Sextò, quod ſi qui excommunicauit, non eſt Sacerdos, non poteſt abſoluere in foro conſcientiæ, quanquam poteſt in exteriori, ſecundum aliquos, quos Syluester ſequutus eſt *verb. Abſolutio.* 1. *notab.*4. quod reſtringendum eſt ad abſolutionem conuictam cum peccatorum abſolutione: nam ab excommunicatione ſola poteſt abſoluere, etiam quoad conſcientiæ forum, etiam ſola prima Tonſura initiatus, vt affirmat S. Thom. *in* 4. *diſt.*18. *receptus à* S. Anton. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 77. & Ioan. Tabiena *verb. Abſolutio ab excommunicat. &c.* Sic Nauarrus. Auila etiam 2. *parte, capite* 7. *diſp.*1. *dub.*2. Alterius *lib.* 4. *diſput.*4. *c.*1. *verſ. Sed ſupereſt.* Hurt. *diſp.* 15. *de excomm. diff.*1. Suatez *diſp.*7. *ſect.*6. *n.*2.

Qvæstio V.

An laïcus, non tonſuratus, poſsit, abſque ſpeciali commiſsione, abſoluere à Cenſuris in articulo mortis, deficiente Sacerdote?

Affirmant quamplures Doctores. Quia Pontifex poteſt hanc facultatem laïco, etiam non tonſurato, concedere, vt conſtat ex dictis *tr.* 1. *diſp.*2. *qu.*27. *& ſequent.* ergo credendum eſt piè, ita conceſſiſſe. Ita ſentiunt Gloſſa, Armilla, Tabiena, Panormit. Ioann. Valerus, & Ioan. de la Cruz, Ioan. Sancius, Barthol. de Leſma, Ragutius, Margarita Confeſſorum, & D. Anton. citati à nobis pro hac ſententia, 1. *part. de Sacram. tract.*5. *diſp.* 11. *q.* 7. His addi poteſt nouiſſimè Bauny *tractatu* 1. *de Cenſuris in communi, quæſtione* 8. *&* 9. & expreſſiùs *tractatu* 2. *de Abſoluente ab excommunic. diſputatione* 3. *quæſtione* 30. *pagina* 160. vbi id hoc argumento confirmat. Nam Rex Galliæ,

de

de facto habet hanc absoluendi potestatem delegatam à Papa, etiam extra periculum mortis censurati: ergo credendum est, etiam cuilibet laico esse concessam pro mortis articulo censurati. Pia certè consequentia. Antecedens ergo probatur. Quia qui ligare Censuris potest; potest ab illis soluere, vt supra est habitum: at sic est, quod Rex Galliæ habet potestatem & delegatam à Papa ferendi Censuras; ergo & ab illis absoluendi. Minorem probant verba Caroli de Grassaliis, quæ habentur *lib.2. Regalium iure 9.* & sunt hæc: *Hinc est tertiò, quod nedum Rex Christianissimus ab alijs excommunicari non potest, imò ipse alios, saltem laicos, ex iusta causa excommunicare potest, secundum Vincent. Cygn. in allegation. suis de bello Ital. cap. Regali, vers. Superest videndum.* Et in hanc sententiam videtur iam inclinare Diana *part.5. tract.9. resolut.7.* licèt contrariam probabiliorem dixerit *3.part.tract.4. resolut.133.* & expressè tenet Candidus *disquisit. 22. artic.5 5. dubit.2. dicto 6.*

Sed probabiliùs iterum respondeo: non posse absque speciali commissione. Quia, nec ex iure aliquo, aut consuetudine habemus, quod Ecclesia, aut Summus Pontifex, hanc potestatem absoluendi à Censuris laico concesserit, etiam pro articulo mortis. Vnde in hac parte nulla est adhibenda fides dictis Caroli de Grassaliis, vt benè ait Bauny. Sic Suarez *disp.7. sect.6.n.6.& seq.* Sanchez *lib.2. Summæ cap.13. num.13.* Vasquez *dub.18. de excommun. n.9.* Ægidius *disput.14. dub.16.n.236.* Nauarr. Sotus, Palud. Vgolinus, Couarr. Graffius, Corduba, Laymann, Auila, Hurtad. & Lugo, quos pro hac eadem sententia retulimus *1.part loc.cit.* Quibus adhuc addi possunt Bonacina *disp.1. de Censur. q.3 punct.3.num.1.* Alterius *lib.4. disp.5. cap.2.* Henriq. *lib.13.cap.27.num.4.* Faber *in 4.dist.25.q.1. disp.4.cap.8. n.257.* Luysius *lib.2.de Censur.disp.24.dub.4.* Præpos. *in 3.part.quæst.1. de Censur.in communi dub.14.num.95.* Sayrus *lib.2. cap.21. num.13.* Cornejo *de Censuris in genere disputat.11. dub.4.* Filliucius *tractatu 11.cap.10. quæsito 5. numero 318.*

Ad fundamentum contrariorum, concedendum est antecedens, negandum tamen, esse contra pietatem Ecclesiæ, quod potestatem absoluendi à Censuris existentem in articulo mortis, non concedat laico: tum quia Censura quæcunque, ratione sui, non impedit saluationem: tum etiam, quia auferri potest post mortem ipsius Censurati.

QVÆSTIO VI.

An saltem, quilibet Clericus, etiamsi solum habeat primam tonsuram, possit, etiam sine speciali commissione, absoluere ab excommunicatione, & ab alijs Censuris, existentem in articulo mortis?

AFfirmant, & à fortiori, Authores primæ sent. nuper citati, & vltra illos ex nostra Palud. *in 4. dist.17.q.3.art.1. concl.3.in fine.* Henriq. *lib.13. cap.24. num.1.* in Glossa *lit. C.* per hæc verba: Si in articulo mortis Clericus etiam solius tonsuræ, posset absente Sacerdote, absoluere ab excommunicatione, etiam reseruata Papæ, & concedere Indulgentias etiam Bullæ Cruciatæ, & dicitur latè Confessarius in hoc fauore *sup. lib.3. lege 6. de pœnitent. cap.9. §.3.4.* D.Th. *addit.q.24.1.* (Palud. *dist.20.q.1.2.* & Soto *distinct.18. quæst.4.* dicunt probabile) & tenet Anton. Sylvester, Armilla, Nauarrus *cap.27. num.270. §.6. & cap.26. num.32.* prodesse, vt sic decedens sepeliatur. Hucusque Henriquez ibi. Quod & repetit *cap.27. num.4.* quamuis in fine, in contrariam sententiam magis propendere dicit Auila: ait namque Henriquez sic: Vicarius Episcopi, quamuis non Sacerdos sit, sed tantum tonsuratus; vt potest in vtroque foro absoluere ab excommunicatione reseruata Episcopo: ita pro eo articulo mortis probati Auctores benè idem concedunt omni viro tonsurato absente Sacerdote: nam Tonsurato solet Ecclesia committere facultatem absoluendi ab excommunicatione. Quamuis receptior sententia sit, ne tunc absoluatur nisi à Sacerdote, aut Vicario Episcopi, licèt Sacerdos non sit. Hæc Henriquez. Sed certè licet hîc aliqualiter in hanc sententiam propendat, oppositam expressè tenet præcipuè *lib.6. tit. cap.9. num.3. & 4.*

Sed probabiliùs respondeo: adhuc non posse, sine speciali commissione. Quia ratio nuper assignata, *quæst. antecedenti*, quatenus fundatur in vsu, vel consuetudine, etiam procedit de Tonsurato, & de alio quolibet Ordinato non Sacerdote: & iura etiam, quæ de hac re loquuntur semper nominant Sacerdotem, vt patet ex Concil. Trident. *sess.14. cap.7.* Sic Suarez *disput.7. sect.6. n.10.* Couarr. *in cap. Alma mater 1.p. §.11.n.9.& 10.* Nauarrus *in summ.cap.26.n.26.* his verbis: Dixi *Presbyter*; alius enim, etiam deficiente Presbytero, non potest à peccatis absoluere, iuxta Gloss. *singul. recept. in cap. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* neque ab excommunicatione, vt probamus, & defendimus *à num.83.* cum prædicta gloss. recepta ibi ab omnibus & ab Imol. *in l.1. col.3. ff. de publ. iudic.* &c. Sic Nauarrus, ibi, & expressius *cap.27. num.170.* Henrico, *mihi 272. vers. Sextò quod per hoc videtur.* Vnde malè citatur ab Henriquez pro opposita parte. Auila *2.part. cap.7. disputat.1. dub.2.* Filliucius *loc. citato*, & alij citati pro nostra sententia *quæst. antecedenti.*

QVÆSTIO VII.

An adminus, Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet excommunicandi, & absoluendi, possit, licèt Sacerdos non sit, absoluere in articulo mortis à quacunque Censura quemcunque etiam non subditum?

AFfirmant, & à fortiori quidem, Doctores pro prima sententia adducti *quæst.5 & 6.* Sed in specie de hac difficultate loquendo, id docent Paludan. *in 4.dist.18.q.5.num.10.* & Vgolinus *tab.1. cap.4. §.vlt. num.6.* vt refert Suarez *vbi infrà:* & Filliuc. probans esse probabile, licèt probabilius oppositum.

Fundamentum eorum est. Quia sicut iurisdictio absoluendi à peccatis, quam Parochus ordinariè habet in suos subditos, extenditur ad alienos quoscunque in articulo mortis: ita iurisdictio, quam Iudex Ecclesiasticus habet ad absoluendos suos subditos, extendi videtur, ex pia Ecclesiæ interpretatione, ad non subditos in articulo mortis.

Sed probabiliùs respondeo: nec præfatum Iudicem posse absoluere in articulo adhuc mortis non subditum, si Sacerdos non sit. Quia vt absolutio Censurarum sit valida, requirit in Absoluente iurisdictionem erga Censurarum: at hãc non habet Iudex non Sacerdos, erga personam non subditam: ergo.

Nec obest fundamentum contrariæ opinionis; quia illa coniectura, & similitudo, non sufficit ad stabiliendam hanc iurisdictionem necessariam ad absoluendos non subditos: benè tamen ad hoc, quod sicut conceditur Parocho facultatem absoluendi à peccatis alienos subditos in articulo mortis; ita conceditur Sacerdoti cuilibet nullam iurisdictionem habenti, circa peccata mortalia, in eodem mortis articulo. Sic Suarez *disputat.7. sect. 6. num.11.* Alterius *lib.4. disput.5. cap.1. in fine.* Filliucius *tract.11.cap.10. quæs.5. num.318.*

Qvæstio VIII.

An omnes Sacerdotes, nulla exceptione facta possint in articulo mortis absoluere ab omnibus peccatis & Censuris, etiam Papæ reseruatis?

NEgarunt in primis Medina *C. de Confess. quæst.* 32. Couarr. *in cap. Alma mater 1. part.* §. 6. *num.* 8. & Marsilius *in* 4. *quæst.* 12. *artic.* 2. 4. *part. conclus.* 2. quos sic retulimus 1. *part. de Sacram. tractatu* 5. *disput.* 11. *quæst.* 16. Quia existimarunt, nullum excommunicatum vitandum habere iurisdictionem in pœnitentes etiam in articulo mortis.

Negarunt deinde Sotus, Nauarr. & Ledesma *loc. cit.* adducti; quia putarunt hanc facultatem non esse concessam hæreticis licèt sit excommunicatis, & quomodocumque suspensis.

Sed vt quid certissimum respondeo: dicendum. Quod omnes Sacerdotes, siue sint simplices, siue excommunicati, suspensi, irregulares, Delegati, & etiam Hæretici, possint absoluere quemlibet in articulo mortis, à quolibet peccato & Censura etiã Papæ quomodolibet reseruata. Quia sic habetur in Trid. *sess.* 14. *cap.* 7. Cuius verba retulimus 1. *part. loc. cit.* Et tenent communiter Doctores. D. Th. Canus, Durand. Palud. Maior, Ruard. Sylvest. & Angelus, quos refert, & sequitur Vasq. *tom.* 4. *q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *& de excommunicatione dub.* 20. *n.* 1. Suarez *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 4. *& tom.* 5. *de Censur. disp.* 7. *sect.* 6. Lugo Hurtad. Granados, Sanchez, Ægidius, & alij, quos *loc. cit.* adduximus. Vbi de aliis quæstionibus ad hæc cõcernentibus fusè tractauimus, ibi videantur, & *disputat.* 12. *quæst.* 69. *& seq.*

Qvæstio IX.

An sit illicitum, absolutionem Censurarum per errorem, aut dolum, à Iudice extorquere?

REspondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia irrogatur iniuria Iudici à quo per dolum, aut errorem absolutio Censurarum extorquetur. Sic omnes. Legantur Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 8. *num.* 1. & alij, mox citandi.

Qvæstio X.

An, non solum sit illicita, verùm etiam inualida, Absolutio Censurarum, per dolum, aut errorem extorta?

AFfirmare videtur absolutè Sà *verb. Absolutio ab excommunic. num.* 14. quatenus ita ait: Absolutio ex causa falsa valet. Nauarrus *cap* 27. *num.* 38. Etsi id quædam negent. Ita ille.

Sed distinctius respondeo: etiam esse inualidam, si absolutio fuit extorta per dolum, fraudem, aut errorem versantem, circa causam finalem: secus verò si fuerit extorta per fraudem, dolum, seu errorem versantem tantummodo, circa causam impulsiuam. Quia in primo casu, Iudex non intendit absoluere à Censuris, nisi iuxta causam sibi propositam: ergo si hæc non subsistit, inualida erit absolutio. Secus in secundo casu, quia in illo, verè Iudex intendit absoluere ob causam finalem, quam supponimus subsistere, etiamsi non subsistat impulsiua.

Ex hoc fit, quod si reus dicat Iudici, se satisfeciisse parti læsæ, cùm reuera non satisfecerit: vel Confessori dicat se non posse satisfacere, cum tamen possit; tunc absolutio concessa erit nulla; quia reuera non subsistit causa finalis Iudici, aut Confessario expressa, propter quam Iudex, vel Confessarius intendunt absoluere. Idémque est dicendum de Hæretico, qui se fingens conuersum, petit excommunicationis reseruatæ absolutionem; nam ob eandem rationem, absolutio à tali Censura data, etiam per Inquisitores, erit nulla. Et ideo, etiamsi dictus Hæreticus postea resipiscat interius, nihilominus peccatum hæresis, ita remanet reseruatum, sicut erat ante absolutionem: quia permanente eadem Censura, perseuerat eadem reseruatio; at sic est, quod manet eadem Censura, cum absolutio fuerit nulla ex defectu voluntatis Absoluentis: ergo. Sic omnes communiter. Legãtur Suarez *disput.* 7. *sect.* 6. *num.* 12. Alterius *lib.* 4. *disputat.* 5. *cap.* 2. Sanchez *lib.* 2. *summæ cap.* 12. *num.* 8. Filliucius *tractatu* 11. *cap.* 10. *quæs.* 5. *num.* 321. & *quæs.* 6. *num.* 327. *in fine.* Reginaldus *lib.* 9. *num.* 47. Bonacina *disputat.* 1. *quæs.* 3. *punct.* 8. *num.* 2. & antea Nauarrus, *loco* à Sà *citato*, his verbis: Tum, quia excommunicatio lata ex falsa causa valet, & non absolutio, iuxta Gloss. *cap. ex parte, de offic. Ordinis, & in cap. Quod super ijs, de fide instrument.* Hæc Nauarrus. Nec Sà oppositum docet, nam intelligendus est in sensu secundæ nostræ responsionis partis & ita pro illa citat eum Bonacina *loco citato.* Bauny *tractatu* 2. *disputatione* 3. *quæstione* 45. *dubio* 1. *&* 2.

Qvæstio XI.

An etiam, non solum sit illicita, sed etiam inualida, Censurarum Absolutio, extorta per vim, vel metum iniurioſum cadentem in constantem virum?

NEgandum videtur. Quia Censura lata ex vi, vel metu cadente in constantem virum, per se, & ex natura rei est valida, vt diximus supra *tractatu* 1. *disput.* 2. *quæst.* 47. contra nonnullos Doctores: ergo etiam erit valida absolutio excommunicationis, & alterius cuiuscunque Censuræ extorta per vim, & metum cadentem in constantem virum; patet consequentia ex paritate rationis.

Sed tanquam certum respondeo: dicendum, quod absolutio excommunicationis, & cuiusuis alterius Censuræ, extorta per vim, vel metum cadentem in constantem virum, sit omnino nulla & inualida, non ex natura rei, sed ex iure positiuo, & humano cap. *vnico de his, qua vi, metusve, cap fin. lib.* 6. vbi Pontifex Gregor. X. decreuit Absolutionem à quacumque Censura metu extorta, esse nullam, per hæc verba: *Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, vel quamcunque reuocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim, vel metum extorta: præsentis constitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus.* Sic Pontifex. Et sic omnes. Legantur Suar. Nauar. Bauny, Alter. Filliuc. & Bonac. *loc. cit.* vbi inuenies causas, ob quas potius voluerit Pontifex irritare Absolutionem; quàm excommunicationem latam ex metu, vel vi. Legantur etiam dicta à nobis suprà *disput.* 2. *cit. quæst.* 47.

Qvæstio XII.

An item, sit inualida Absolutio Censurarum, extorta à Iudice, per vim, vel metum leuem?

AFfirmat adhuc esse inualidam, si talis metus fuit causa extorquendi à Iudice absolutionem, Caietanus *in sum. verb. excommunicatio cap.* 41. vbi sic ait: Nota primo quod vis, seu metus illatus, non distinguitur inter magnum, & paruum: qualemcunque enim vim, aut qualemcunque metũ intulerit, sufficit, si inde subsequutus est effectus absolutionis, seu reuocationis:

quia

quia Canon non distinguit (vt dictum est) inter magnum & paruum. Ita Caietan. cuius sententiam, quoad forum conscientiæ, esse tenendam, docet Nauarrus *cap.27. num.125. vers. Decima septima.*

Sed probabiliùs respondeo: tunc non esse inualidam, sed ratam, & validam. Quia in iure non habetur ratio metus leuis, *l. Nec timorem, ff. de eo, quod metus causa*, quia non dicitur simpliciter talis, cum non causet inuoluntarium morale. Pœna autem Iuris humani restringitur ad casum expressum. Sic Suarez *disp.7. sect.6. n.14* Alter. *lib.4. disp.5. cap.2.* Henriq. *lib.13. cap.30. n.1.* Filliuc. *tract.11. cap.10. quæs.5. n.322.* Ægidius *disp.14. dub.16. n.223.* Bonac. *disp.1. quæs.3. punct.8. n.4. vers. Dixi, cadentem in constantem virum*, & alij communiter cum Glossa *in cap. vnico, de his, quæ vi, &c. cit. verb. Subiacere.*

Qvæstio XIII.

An, qui per metum grauem, seu vim, impetrat absolutionem à Censura, incurrat nouam excommunicationem?

Respondeo vt quid certum: incurrere. Quia sic decreuit dict. Gregor. X. *in d. cap. vnico, de his, quæ vi, metusve cap. fin.* his verbis: *Ne autem sine vindicta, violentia crescat audacia: eos, qui absolutionem, seu reuocationem huiusmodi vi, vel metu extorserint, excommunicationis sententiæ decernimus subiacere.* Sic Pontifex. Et Concil. Trid. *sess.25. de reformat. cap.3. ad fin. ait*; *Nefas esse, vt Magistratus compellat Iudicem Ecclesiasticum absoluere.* Sic Glossa, & alij Canonistæ *in d. cap.* dicentes, extorquentes sic absolutionem à Censura, esse per hunc textum ipso iure excommunicatos. Nauarr. *cap.27. n.125. cit.* Caiet. *loc.* etiam *cit.* Angelus *excommunicatio 5. casu 15.* Henriquez, Alterius, & Bonacina *locis citatis.*

Qvæstio XIV.

An huius decreti excommunicationem incurrant Iudices Regij; quando ad tollendam vim, rogant, & iure compellunt Iudicem Ecclesiasticum, vt absoluat excommunicatum ab ipso, ad tempus?

Respondeo non incurrere. Quia sic tenet vsus, & praxis in Regia, & castellana republica, propter maximam vtilitatem, quæ ei accedit; cum alioqui, nisi remedium hoc, & auxilium aduersus Iudices Ecclesiasticos, casu, quo nolunt deferre appellationi ad Sedem Apostolicam, ad quam reus appellauit, grauissimè opprimerentur Innocentes à Iudicibus Ecclesiasticis, qui procul à Romana Curia, passim Iurisdictione, & potestate Ecclesiæ abuterentur. Sic optimè Couarr. *pract. quæst. cap.35. num.3.* vbi sic ait: In hac Regia, & Castellana Republica illud obseruatissimum est, & diù obtinuit à tempore, quod memoriam hominum excedit, posse ab his, qui à Iudicibus Ecclesiasticis, vi, & Censuris opprimuntur, Regios Auditores, & Consiliarios, qui apud Regia suprema prætoria, iura litigantibus reddunt, omnino adiri, vt vim auferant, & compellant Iudices Ecclesiasticos ab ea inferenda cessare, & *Paulo infrà.* Nam vbi lis agitur apud Iudicem Ecclesiasticum, etiam inter Ecclesiasticos, qui per sententiam condemnatus appellat, Iudéxque non vult deferre appellationi, & ideo pro executione multis afficitur Censuris, & grauaminibus, conqueritur simplici querela coram Regiis Auditoribus ex eo quod non deferatur appellatio, quam ad Sedem Apostolicam proposuit: tunc sanè statim ex sola simplici querela dantur litteræ Regiæ, quibus præcipitur Tabellioni, sub certa pœna, quod intra breue tempus mittat ad Curiam acta causæ, & processum, & rogatur Iudex Ecclesiasticus, vt absoluat excommunicatum ad aliquot dies, qui sufficiant missioni, & examinationi processus. Quod si contumax Iudex sit, dantur secundæ literæ, ac tandem tertiæ, & id agere cogitur pœnis quibusdam, &c. Hucusque, & amplius Couar. Cuius sententiam approbant Henriq. *lib.13. cap.30.* & penes ipsum, *lit. H.* Caiet. *in sum. verb. excommunic. cap.19. & 30.* Driedo *lib.1. de libert. Christ. pag.145.* Sot. *in lib. de secret. membr. 2. q.5.* & Perez *l.5. & 9. tit.1. lib.3. ordinat. & l.14. tit.3. lib.1. recopilat.* Legantur etiam Nauarrus *cap.27. num.69. & 70.* Alterius *lib.4. disputat.5. cap.2.*

Qvæstio XV.

An ab excommunicatione ab homine lata, possit absoluere ipse, qui illam tulit?

Respondeo posse, regulariter loquendo. Quia eius est soluere, cuius est ligare: ergo qui per excommunicationem ligare potest, potest & absoluere. Sic constat ex cap. *Inferior, dist.21.* vbi Glossa *verb. inferior, capite verbum, de Pœnitent. distinct.1.* vbi definitum est, par, & æquale ius esse soluendi & ligandi. Sic, vt quid certum, supponunt omnes Doctores, qui solum excipiunt aliquos casus, in quibus Iudex, qui excommunicauit, non potest absoluere: ideóque consultò in responsione diximus, *regulariter loquendo.* Legantur Suarez *disput.7. sect 2.* Alterius *lib.4. disput.2. cap.2.* Auila *2. part. cap.7. disputat.1. à dubio 4.* Bonacina *disput.1. quæst.3. punct.1.* Angelus *verb. Absolutio 2. in princip.* Armilla *eod. verb. num.42.* Henriquez *lib.13. cap.28. num.6.*

Qvæstio XVI.

In quibus casibus non potest absoluere ab excommunicatione ipse, qui excommunicauit?

Respondeo quod in quinque casibus. *Primus* accidit. In Delegato Papæ, qui inobedientem suæ sententiæ potest excommunicare, sed post annum à sententia diffinitiua, non potest absoluere, cap. *Quærenti, de offic. deleg.* Angel. & Armilla *loc. cit.* Auila *loc. cit. dub.9. versu, Tertius casus.* Qui ex Angelo, & Innocent. notat, quod si dictus Delegatus excommunicat ante sententiam definitiuam, semper poterit absoluere, vsque ad diffinitiuam sententiam, etiam post annum, vsque ad hanc: quia perpetua est iurisdictio. Suarez *disput.7 sect.2. num.7.* Bonacina *disput.1. quæst.3. punct.1. num.1.* & alij.

Secundus, in Incendiariis, quos Episcopus potest excommunicare, sed post denunciationem non potest absoluere, cap. *Tua nos, de sentent. excommunicat.* Sic Henriquez *lib.13. cap.28. num.6.* ita dicens: Si Iudex Incendiarium (qui iure ipso non est excommunicatus) excommunicet, reseruatur Papæ. Sic ille. Caietan. *verb. excommunicatio, cap.22.* Nauarrus *cap.27. num.94. & 256. & cap.17. num.100.* Sotus *distinct.22. quæst.2. art.3. concl.2.* Angel. & Armilla *loc. cit.* Auila *loc. cit. vers. Dixi regulariter.*

Tertius, quando qui excommunicauit, incidit in maiorem excommunicationem, ita vt sit denunciatus, & non toleratus: quia tunc, cum priuetur vsu Iurisdictionis, non potest iam absoluere: secus si sit toleratus, aut in minorem excommunicationem incidat, quia tunc posset. Nauarrus *cap.27. num.40.* Angelus, Armilla, & Henriquez *loc. cit.* Auila *loc. cit. vers. Secundus casus.*

Quartus, quando Papa committit alteri, vt absque vlla causæ cognitione, excommunicet aliquem: quia cum talis sit merus executor, non poterit absoluere. Secus si mandat ei, vt excommunicet cum cognitione causæ, quia tunc posset absoluere. Sic Angelus *loc. cit.* & penes ipsum, Ioan. Andr. Archidiac. Hostiens. & Bernard. Nauarrus *num.*44. Armilla, Henriquez, & Auila *loc. loc.*

Quintus, quando excommunicationem ab inferiori latam confirmat Papa ex certa scientia; quia tũc solus Papa potest absoluere, eo quod talis confirmatio est idem ac si ipse Papa ferret excommunicationem. Sic Henriq. *lib.*13. *cap.*28. *n.*6. & penes ipsum, Nauarrus, Ioan. Andr. Sylvest. & Angel. qui addunt, secus dicendum, si Papa non confirmauit sententiam inferioris ex certa scientia, & cum cognitione causæ: aut si sententia esset per statutum, quia quantumcunque confirmatum, poterit inferior absoluere nisi in confirmatione sibi, vel alteri reseruasset. Auila etiam *dub.*9. *cit. vers. Quintus casus est.* Vbi ex Sylvestro notat, quod tunc confirmatio ex certa scientia fiat, quando in ea inseritur totus tenor rei confirmatæ; aut quando Papa vtitur istis, vel similibus verbis, *ex certa scientia*, &c. aut quando confirmat aliquid quod vidit. Legantur vltra citatos Authores, Alterius *lib.*4. *disputatione* 2. *cap.*5. *dub.*5.

Qvæstio XVII.

An ab excommunicatione ab homine lata, non tantum possit absoluere qui illam tulit, verùm etiam eius successor?

Respondeo tanquam certum: posse etiam eius successorem. Quia moraliter censentur eadem persona, cum idem gerant officium, & eadem fungantur dignitate. Sic textus *in cap. Si Episcopus ante* 11. *q.*3. & omnes. Suarez *disp.*7. *sect.*2. *à n.*3. Alterius *lib.*4. *disput.*2. *cap.*2. Bonacina *disp.*1. *q.*3. *punct.*1. *à num.*1. & alij. Hinc colligentes quod non solum Episcopus successor poterit absoluere ab excommunicatione lata per Prædecessorem, sed etiam Capitulum Sede vacante, cum hoc succedat in iurisdictionem Episcopi mortui, vel communicati, vel suspensi, aut vincti apud infideles, &c. *cap.*1. *de maior. & obed. lib.*6. *cap. Si Episcopus, de supplen. neglig. Prælat. eod. lib.*

Qvæstio XVIII.

An non solum possit absoluere ab excommunicatione, qui per sententiam illam tulit, aut eius successor; verùm etiam, Superior eius?

Negant Decius *in cap. Cæterum, de Iudicijs, num.*5. Carol. Ruin. *consil.*7. *num.*6. *lib.*4. & Glossa *in cap. Pastoralis, in princip. de Offic. Ordin.* Quos pro hac parte refert Couarruuias *in cap. Alma mater* 1. *p.* §.12. *num.*3. Et illam, ipsum sequi, existimant Bonacina, & Auila, *vbi infrà.* Sed non existimant benè. Nam oppositam partem, absolutè docet, vt *infrà.* Vnde

Probabiliùs respondeo: quod etiam Prælatus Superior, non dignitate, sed iurisdictione, possit, absolutè loquendo, absoluere ab excommunicatione lata à suo inferiori. Ideóque Episcopus validè potest absoluere ab excommunicatione lata ab aliquo Abbate sibi inferiori, vel Archidiacono, aut Parocho sibi subditis, casu, quo hi ex consuetudine excommunicent. Ratio est, quia iurisdictio competens Prælato inferiori, non datur ei priuatiuè, sed accumulatiuè: hoc est, non datur ei priuando Superiorem iurisdictione ordinaria quam habet, sed ei datur ad hunc effectum, quod possit hac iurisdictione vti, sicuti Prælatus Superior: ergo. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.*18. *quæst.*2. *art.*5. *quæst.*1. *ibi*, Paludanus *q.*5. *art.*2. Sylvester *verb. Absolutio* 1. *quæst.*1. *notab.*2. Hostiens. Abbas, Imola, Bal. & alij, quos refert, & sequitur Couar. *loc. cit.* §.11. *n.*2. & 3. dicens esse id commune. His addi possunt, Sotus *distinct.*22. *in fine.* Angelus *verb. excommunicatio* 4. *num.*1. Tabiena *n.*8. Armilla *verb. num.*22. Nauarrus *cap.*27. *num.*40. Quos omnes, simul cum Couarruuia, citant, & sectantur Suarez *disput.*7. *sect.*2. *num.*12. & Alterius *lib.*4. *disput.*2. *cap.*3. Sic etiam Henriquez *lib.*13. *cap.*27. (non 28. vt leges apud Auilam, & Bonacinam) *num.*3. qui etiam ait, Couarruuias in oppositum propendere, sed etiam non benè, & Auila 2. *part. cap.*7. *disput.*1. *dub.*11. Vgolinus *tab.*1. *cap.*4. Filliucius *tractatu* 11. *cap.*9. *quæs.*5. *num.*286. & *quæs.*9. *num.*296. Sayrus *lib.*1. *cap.*20. *n.*1. Ægidius *disput.*14. *dub.*16. *num.*233. Bonacina *disp.*1. *quæst.*3. *punct.*1. *num.*3. Hurtadus *disput.*15. *difficult.*6. *num.*19. & communis. Additque Auila *loc. cit.* quod dato, quod prima sententia esset vera, in Prælatis sæcularibus, secus tamen esset dicendum in Prælatis regularibus *infrà.*

Qvæstio XIX.

An Archiepiscopus possit validè, & licitè absoluere ab excommunicatione, & alia quauis Censura lata per suffraganeum Episcopum, in causa appellationis?

Respondeo tanquam certum: posse in causa appellationis. Quia sic colligitur ex cap. *Per tuas, de sentent. excommunic.* vbi Innocent. III. reiecta opinione aliquorum existimantium, non posse Archiepiscopum absoluere ab excommunicatione lata per Episcopum suffraganeum, adhuc in causa appellationis; contrarium definiuit Alexandro Papa. Quod idem fecit, Innocent. IV. *in cap. Venerabilibus, eodem tit. lib.*6. ibi: *Excommunicatos autem ab ipsis suffraganeis, vel eorum Officialibus possunt absoluere, si ab ipsis litigantibus ad eos fuerit prouocatum.* Sic omnes. Abbas *in cap. In litteris, de offic. deleg.* & ibi Decius, & alij Canonistæ, vbi notant quod quando per appellationem defertur causa ab Episcopo ad Archiepiscopum, debeat hic priusquam à Censura absoluat, seruare formam & modum præscriptum in cap. *Ad reprimendam, de offic. Ordin. & in cap. Prudentiam*, §. *Sexta, de offic. Deleg. & in cap. Venerabilibus, cit.* §. *Sanè, &* §. *Porrò.* Henriquez *lib.*13. *cap.*27. *n.*3. & antea *cap.*24. *num.*2. vbi sic ait: Archiepiscopus suffraganeorum subditos non excommunicat, vel absoluit, nisi in causa appellationis, vel dum iure concedente visitat illos. Sic ille. Et penes ipsum Pauorm. Felin. Nauarr. Sylvester, Dueñas, & Couarruuias. Sic etiam Suarez *disputat.*7. *sect.*2. *num.*16. Alterius *cap.*3. *cit. vers. Alio modo.* Filliucius *loc. cit. num.*297. Sylvester *vers. Absolutio* 2. §.1.

Qvæstio XX.

An Episcopus possit absoluere à Censuris latis ab Abbatibus quibusdam, Archidiaconis, & Archipresbyteris, sibi inferioribus, etiam casu, quo ad ipsum facta non sit à parte appellatio?

Negant quidam existimantes, non posse Episcopum absoluere à Censuris latis, ab Abbatibus, Archidiaconis, &c. sibi subditis, nisi quando ad ipsum per viam appellationis, aut querelæ defertur. Quia in capite *Cum ab Ecclesiarum, de Offic. Iudicis Ordinarij*, statutum est ab Alexandro III.

quod

quod si Plebanus, seu Ordinarius subiectus Episcopo, in Clericos, vel laicos parochianos suos, interdicti, vel excommunicationis sententiam rationabiliter ferat, Episcopus illam seruare debeat, & illam sine congrua satisfactione, & absque eiusdem Plebani, seu Ordinarij conscientia, non relaxet. Ergo casu, quo Episcopus dictam interdicti, seu excommunicationis sententiam, Plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa, relaxet, non tenebit relaxatio, seu absolutio. Ita sentiunt Decius, Carol. Ruinus, & Glossa *citati quæstione* 18. pro prima sententia; necnon Paludanus, & Couarruuias, citati pro secunda.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod Episcopus potest relaxare Cēsuram latam ab Abbatibus, &c. duobus modis. *Primò*, cum conscientia Plebani, qui illam tulit, & satisfactione præmissa; & tunc, non solum erit valida absolutio, seu relaxatio, sed & licita, vt constat ex dicto cap. *Cum ab Ecclesiarum. Secundò*, sine cōscientia Plebani, & sine satisfactione præmissa; & tunc licet esset illicita absolutio, seu relaxatio Censuræ, esset tamen valida: tum, quia in textu pro prima sententia adducto, nullum est verbum irritans talem actum. Tum etiam, quia Episcopus verè est Superior, & Ordinarius suæ Diœcesis, cap. *De persona* 11. *q.* 3. ergo valida erit absolutio ab illo data. Sic Glossa *in d. cap. Cum ab Ecclesiarum, verb. Non relaxes.* Syluester *verb. Absolutio* 2. §. 1. Tabiena *n.* 14. Angel. *n.* 3. Armilla *n.* 43. Qui intelligunt, id esse verum, nisi aliàs ex consuetudine haberent Plebani, vt excommunicati, aut interdicti per ipsos, non possint ab Episcopo absolui, quia tunc non posset, cap. *Dilecto, de Offic. Archid.* Suarez *disputat.* 7. *sect.* 2. *num.* 17.

Qvæstio XXI.

An Prouincialis Ordinis Mendicantium, possit absoluere illum, quem Inferior Prælatus, v g. Minister, seu, Prior Conuentualis, excommunicauit?

Respondeo tanquam certum: posse absoluere, imò aduocare ad se causam coram Inferiori Prælato inchoatam; quia iurisdictio inferioris Prælati huius, verè est subordinata Superiori. Sic Abbas *in cap. Si quis contra Clericum, in repet. n.* 42. & *in cap. Cum contingat, n.* 21. *de foro compet. & in cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Iud. Ordin.* Couar. *in cap. Alma mater* 1. *p.* §. 12. *n.* 3. Syluester, & Suarez nuper citati. Auila 2. *part. cap.* 7. *disput.* 2. *dub.* 11. *conclus.* 3. dicens, id esse certum in omnium opinione.

Qvæstio XXII.

An Excommunicatio lata per sententiam generalem, pro peccatis futuris, possit etiam relaxari, & absolui, non solum à Prælato, qui illam tulit, & Superiore; sed etiam ab alijs, qui possunt absoluere ab excommunicatione lata ab ipso iure?

Affirmant, non solum posse absolui à Prælato qui excommunicationem tulit, & eius Superiori; sed etiam ab aliis, qui possunt absoluere à Censuris iuris nulli reseruatis; vt sunt Episcopi quicunque, Parochus proprius, & omnis Sacerdos, qui potest à mortalibus. Quia talis sententia ab homine lata, cum sit generalis, æquipollet Canoni, & statuto, Nauarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis*, & *in summ. cap.* 27. *n.* 44. Ioan. Andr. Card. & Imola *in cap. Graue, de præbend.* Couart *in cap. Alma mater* 1. *p.* §. 12. *n.* 4. Henricus *in cap. Ex frequentibus, de Institut.* Villalobos *de Irregular. quæst.* 13. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *num.* 5. & penes ipsum, *lit. Y.* Abbas, & Felinus (qui ab aliis citantur proposita parte) Syluest. Armilla, Alaua, & alij. Ita etiam Ægidius *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 257. Hurtad. *disputat.* 15. *de excommun. diffic.* 6. *n.* 21. Auila 2. *p. cap.* 7. *disput.* 1. *dub.* 8. Sà *verb. absolutio ab excommun. num.* 15. Laymann *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 7. *n.* 3. Cornejo *tract.* 5. *disput.* 11. *de excomm. dub.* 3. Diana *part.* 5. *tractatu* 9. *resolut.* 4. Præpositus *in* 3. *part. q.* 1. *dub.* 13. *n.* 90. Bauny *tract.* 2. *de excommun. disp.* 3. *quæst.* 20. *vers. Quid si Censura.* Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 1. *a num.* 5.

Negant verò alij, existimantes, solùm posse absolui dicta excommunicatio lata per generalem sententiam, ab eo, qui ab excommunicatione lata ab homine specialiter potest; videlicet, à Prælato, qui illam tulit, vel ab eius Superiore. Ratio horum est. Quia talis excommnnicationis sententia, simpliciter est ab homine, non à Iure: sed sic est, quod iuxta generalem regulam in iure fundatam, quæcunque excommunicatio lata ab homine, solum potest tolli ab ipso ferente, vel à Superiore: ergo & in illa hæc regula locum habet; patet, quia nulla apparet ratio diuersitatis, in eo quod sit generalis, vel particularis sententia, cum semper remaneat sententia hominis, & nunquam dici potest, excommunicatio Iuris. Sic Glossa *vlt. in cap. Ex frequentibus, cit.* Abbas *in cap. Graue, cit.* Felin. *in cap. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Ordin.* Caietan. *verb. Absolutio ab excommun.* Ioan. *in sum. Confessor. lib.* 3. *tit* 33. *quæst.* 86. Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. Vasquez *dub.* 19. *de excommunicat. num.* 9. *vers. Addit Couarruuias.* Faber *distinct.* 25. *q.* 1. *disput.* 4. *cap.* 8. *num.* 241. Alterius *lib.* 4. *disput.* 2. *cap.* 4. Suarez *disput.* 7. *sect.* 2. *num.* 23. Filliucius *tractatu* 11. *cap.* 9. *quæs.* 10. *num.* 302. Villalobos *tractatu* 17. *diff.* 18. *num.* 12. & 13.

Sed iis cōsideratis sententiis, ego respondeo: vtramque esse æquè probabilem: Sed priorem eligendam, eo quod fauorabilior, & benignior sit. Pro qua parte facit quartum argumentum pro ea à Bauny, his verbis, confectum: Quia cum odia in mitiorem partem trahi oporteat, verbáque legis, quæ pœnam irrogat, propriè capi debeant, hoc est, in ea notione, quę illis, ex hominum instituto, conuenit, excommunicatio generaliter lata in fures, v.c. reseruata Episcopo non erit, si vniuersè sic concepta, non sit propriè in hominem: at verum est prius: quæro enim, quem voces denotent? quem extra Ecclesiam speciatim collocent; *qui furatus est, sit excommunicatus?* ergo non est generalis excommunicatio, de earum genere, quæ sint eius Auctori reseruatæ. Sic Stephanus Bauny.

Qvæstio XXIII.

An, qui excommunicatus fuit à suo Episcopo per sententiam generalem, & postea domicilium in aliam diœcesim transtulit; non solum possit absolui ab Episcopo, qui illum excommunicauit, sed etiam ab illo, cuius iam subditus est?

Negare debent Authores nuper pro secunda sententia adducti, eo quod existiment, quod excommunicatus per sententiam generalem latam ab homine, nequeat absolui, nisi ab illo, qui potest ab excommunicatione ab homine specialiter lata, nempe ab eo qui eam tulit, vel ab eius Superiore. Et sic sentit inter alios Filliucius *loc. cit. num.* 303.

Sed iuxta sententiam à nobis nuper electam, respondeo: dicendum, quod etiam possit absolui ab alio Episcopo, ad cuius diœcesim domicilium transtulit, & iam subditus est. Quia illa excommunicatio lata per sententiam generalem, est valde similis, & æquiparatur excommunicationi latæ per Canonem, aut statutum: at ab hac potest quis absolui per

Episcopum loci, quò transtulit domicilium, cum possit absolui ab excommunicatione iuris: ergo. Sic omnes Doctores pro prima sententia *quæst. antecedenti* relati, necnon & Suarez *sect. 2. cit. n. 26.* & Alter. *cap. 5. vers. Secundum dubium*, cum huic quæstioni, iuxta hanc nostram sententiam, fiant satis.

Qvæstio XXIV.

An etiam, qui à suo Episcopo fuit excommunicatus per sententiam particularem, possit adhuc absolui ab alio Episcopo, in cuius diœcesim domicilium transtulit?

Respondeo iuxta omnes Authores, vtriusque sententiæ *quæst. 22.* relati: Non posse absolui, nisi à priori Episcopo à quo fuit speciatim excommunicatus. Quia iudicium fuit inceptum coram illo, & sic acquisiuit permanentem iurisdictionem in illa causa, & in iis, quæ ad illam spectant, inter quæ sunt Censura, & absolutio ab illa. Iurisdictio autem sic confirmata non aufertur per mutationem domicilij, vt constat ex cap. *Proposuisti, de foro compet.* vbi Gloss. vltima docet, illum, qui coram Iudice competenti conuenitur, coactum esse vsque ad finem persistere, etiamsi mutauerit forum, quia præuentus est. Legantur Suarez *disp. 7. sect. 2. n. 26.* Alterius *lib. 4. disp. 2. cap. 5. vers. Ad primam dubitationem.* Bonac. *disput. 1. quæst. 3. puncto 5. numero 5. vers. Dixi per sententiam generalem.* Filliucius *num. 303. citat.* & alij.

Qvæstio XXV.

An, qui manens in Territorio alterius Episcopi, incidit in excommunicationem latam ab illo, vel ratione delicti, vel ex alio capite; debeat absolui ab eodem; vel possit etiam absolui à suo Episcopo, rediens postea ad suum Episcopatum?

Respondeo dicendum, quod, vel peregrinus incidit in excommunicationem latam ab Episcopo per statutum pro futuris culpis; vel per sententiam particularem ratione delicti commissi in illius diœcesi: Si incidit in excommunicationem per statutum, tunc dicendum est, quod possit absolui etiam ab Episcopo suo (nisi aliàs fuisset reseruata) quia de hac Censura iudicandum est, sicut de Censura lata à iure, & non ab homine. Si verò incidit in excommunicationem latam per sententiam particularem ratione delicti in Territorio alterius Episcopi commissi, tunc dicendum est, non posse absolui à suo proprio Episcopo, sed ab illo solum, qui excommunicationem tulit: quia ratione delicti factus est subiectus Episcopi loci, vbi commisit delictum, & ideo ab eodem est absoluendus, quia in tali casu ille solus est Iudex. Sic Abbas in cap. *Graue nimis, de præbend. num. 14.* Suarez *loc. cit. num. 27.* Alterius *cap. 5. cit. vers. Ad secundam dubitationem. loc. cit. num. 304.*

Qvæstio XXVI.

An, qui excommunicatus est ad instantiam partis ab vno Prælato; possit, consentiente parte, absolui validè ab alio Prælato?

Respondeo tanquam certum: non posse. Quia consensus partis non tribuit iurisdictionem Prælato, illa ad absoluendum carenti: ergo. Sic ex cap. *De causis, de offic. Deleg.* docent Doctores. Legantur Alterius *lib. 2. disput. 2. cap. 5. dubit. 3.* Suarez *loc. cit. 34.*

Qvæstio XXVII.

An post factam, & admissam appellationem, possit Prælatus, à quo appellatum est, absoluere appellantem ab excommunicatione, quam contra ipsum tulerat?

Respondeo tanquam certum: posse. Quia licèt per appellationem causæ cognitio deuoluatur ad Superiorem Prælatum, non idcirco, qui protulit sententiam excommunicationis, amittit iurisdictionem ordinariam, quam habet in ipsum excommunicatum, sed suspenditur post admissam appellationem, ne quippiam agere possit, quod impediat effectum appellationis: at sic est, quod per absolutionē, quam traderet inferior Prælatus à quo appellatum est, nil innouaret in dicta causa in damnum ipsius excommunicati: ergo valida esset talis absolutio. Sic ex Abbate, & aliis Canonistis docent Suarez *disput. 7. sect. 2. n. 33.* Alter. *loc. cit. dub. 4.* Filliucius *tract. 11. cap. 9. quæst. 10. n. 306.* Bonacina *disput. 1. quæst. 3. punct. 1. num. 8.*

Qui addunt vt certissimum, idem esse dicendum de Iudice, aut Prælato ad quem appellatum est, videlicet, quod hic à fortiori possit absoluere ab excommunicatione lata ab Inferiori Prælato à quo est appellatum; quamuis non debeat, nisi iuxta modum præscriptum in cap. *Ad reprimendam, de offic. Iudic. Ord.* de quo diximus supra.

Qvæstio XXVIII.

An, si quis excommunicatus per sententiam generalem ab aliquo Iudice, ingrediatur Religionem; possit absolui à Prælato Religionis, ex vi iuris communis, seclusóque omni priuilegio Religionis?

Negare debent, (vt ait Alterius *vbi infrà*,) qui affirmant, solùm posse absolui ab excommunicatione lata per generalem sententiam, ab illo, qui illam tulit, sunt autem Abbas, Felin. Caietan. Vgolin. Vasq. Faber, Suarez, & Filliucius, relati *suprà quæst. 22.* & Alterius *cap. 4. ibi cit. & cap. 5. seq. vers. Quare aliter.*

Sed iuxta sententiam contrariam ibi à nobis selectam respondeo: dicendum, posse absolui à Prælato Religionis, cui pro tunc est subiectus, omni etiam priuilegio Religionis secluso. Ratio est, quia tunc ille est Ordinarius suus. Et idem à fortiori est dicendum, si excommunicatus fuit, quia incidit in excommunicationem latam per statutum à Iudice cum hæc non sit ab homine, sed à iure. Sic Nauarr. Couarr. Henriquez, Sylvester, Armilla, & alij quàm plures *citati q. 22.* Imò sic respondent Suarez *disput. 7. sect. 2. num. 29.* & Filliucius *n. 305.* Et omnes vtriusque sententiæ Doctores id affirmant, loquendo ex vi priuilegiorum Religionum. Nam id saltem concessum est mendicantibus à Clemente IV. & Martino V. vt fatetur Suar. *n. 30.* his verbis: Mendicantium Superiores ordinarij priuilegium habent ad absoluendum ab omni Censura ab homine lata, & contracta ante ingressum Religionis dummodo, talis Censura generaliter lata sit. Sic ille. Et omnes.

Qvæstio XXIX.

An etiam excommunicatus, per sententiam particularem à suo Iudice, ingrediens Religionem, possit absolui à Superiori dictæ Religionis, seclusо etiam priuilegio?

Affirmat Lupus *alleg. 48. vers. Alia regula est, quod excommunicatus*, asserens, propter ingressum Religionis

Religionis posse quemcumque absolui per Prælatum talis Religionis à quacumque Censura lata per Episcopum, vel alium Iudicem, ne detur Religioso occasio vagandi extra Religionem.

Sed vt certum, respondeo non posse absolui, secluso priuilegio, à Prælato Religionis, sed à Iudice à quo specialiter fuit excommunicatus. *Primò*, quia, vt supra est habitum, ratione litis, seu causæ inchoatæ, pertinet secundum ius commune ad priorem Prælatum. *Secundò*, quia nullo iure probari potest, talem iurisdictionem, quantùm ad absolutionem excommunicationis, translatam esse per ingressum Religionis in Prælatum Religionis. Nam licèt ratio adducta à Lapis sit satis congrua vt detur talis iurisdictio Religionum Prælatis; de facto tamen datam illis esse nullo iure constat. Ex iure ergo, & secluso priuilegio, nequibit dictus excommunicatus absolui, nisi à primo Prælato à quo particulariter fuit excommunicatus. Sic Suarez *disp. 7. sect. 2.* Vgolinus *tab. 1. cap. 4. num. 10.* Alterius *lib. 4. disput. 2. cap. 5. dub. 1.* Filliucius *tract. 11. cap. 9. quæst. 10. num. 305.* Bonacina *disput. 1. quæst. 3. punct. 1. num. 7.*

Qvæstio XXX.

An saltem, ex vi priuilegij specialis Religionis, possint Prælati illius absoluere excommunicatum, ab excommunicatione ab homine per sententiam particularem lata, & contracta ante ingressum Religionis?

NEgant Suarez, & Alterius *loc. cit.* Quia existimant, quod priuilegia concessa à Clemente IV. & Martino V. aliquibus Ordinibus, vt possint absoluere ab omni censura ab homine lata, etiam contracta ante ingressum Religionis, intelligenda sunt de censura per sententiam generalem, non verò de censura lata per particularem sententiam.

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse Prælatos Religionum ex vi suorum priuilegiorum, absoluere excommunicatum ab excommunicatione lata ab homine per sententiam particularem, etiam contracta ante ingressum Religionis, dummodo satisfacta sit pars. Quia æquè probabile est, quod prædicta priuilegia, cum generaliter loquantur de omni censura lata ab homine, generaliter sunt intelligenda; & ideo, tam de censura lata ab homine per generalem sententiam, quàm lata ab homine per sententiam particularem. Imò addo, quod præcipuè de hac vltima intelligi debeant; tum, quia hæc præcipuè dicitur sententia lata ab homine, vt ex habitis *quæst. 22.* constat. Tum etiam, quia iuxta nostram sententiam *loc. cit.* habitam, absque vllo priuilegio potest quis absolui à quocumque Confessario à censura contracta per sententiam generalem: ergo vt aliquid de nouo operentur priuilegia dicta, de absolutione à censura lata etiam per particularem sententiam sunt intelligenda. Sic, & à fortiori docebit Lapus *loco citato.* Legantur Nauarr. *lib. 5. consil. tit. de sentent. excommun. consil. 47. n. 4. & 5.* Medina *in sua sum. lib. 2. cap. 12.* Ledesma *2. p. sui 4. q. 16. art. 1. dub. vlt.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 11. num. 16.* Gutierrez *in suis qq. cap. 5. in fine.* Miranda *in manual. Prælator. tom. 2. quæst. 30. art. 22.*

Qvæstio XXXI.

An Episcopus possit absoluere ab omni censura iuris, nemini reseruata?

REspondeo tanquam certum: Posse Episcopum, & Prælatum Episcopalem iurisdictionem habentem, necnon & illum, qui eius vicem gerit. Sic expressè definitur ab Innocent. III. *in cap. Nuper, de sentent. excommunic.* Vbi concedit facultatem Episcopis absoluendi ab excommunicatione iuris. Quod clarius ex infrà dicendis constabit. Sic omnes Doctores. Legantur Nauarrus *cap. 27. num. 39.* Syluester *verb. Absolutio 1. num. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 28. num. 5.* Auila *part. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 4.* Suarez *disp. 7. sect. 3.* Vgolinus *tab. 1. cap. 18. §. 1.* Alterius *lib. 4. disp. 3. cap. 1.* Filliucius *tract. 11. cap. 9. quæs. 4. num. 281.* Bonacina *disp. 1. quæst. 3. punct. 1. n. 9.* Bauny *tract. 2. disp. 3. quæst. 4. pag. 116.* Ægidius *disput. 14. dub. 16. num. 230.* Hurtad. *disp. 15. de excommun. diff. 2.* Cornejo *tract. 5. de excomm. disp. 11. dub. 1.* Sayrus *cap. 19 n. 7. & 8.* Diana *p. 5. tract. 9. resol. 5.* & omnes Theologi cum D. Thom. *in addit. quæst. 24. & 21.*

Qvæstio XXXII.

An etiam Vicarius Generalis Episcopi, & Capituli Sede vacante, possit absoluere ab omni Censura iuris, sicuti potest Episcopus, & Capitulum Sede vacante?

REspondeo tanquam certum: Etiam posse, quia hi omnes nomine Episcopi comprehenduntur. Sic authores citati, præcipuè Suarez, Alterius, & Bauny, qui cum aliis alios Prælatos iis verbis addit: Pari cum isto fruuntur iure Prælati Religionum, vt Abbates, Portellius *de dubijs Regul. verbo. Abbas.* Ordinum Generales, quasi Prælati, vt Prouinciales, Priores Conuentuales, Rectores, Correctores apud Minimos. Ita Abbas *in cap. Possessionum, num. 1. de probat.* Geminianus *in cap. 2. de constit. in 6.* Vicarij Generales Episcoporum, *&c.*

Qvæstio XXXIII.

An item Parochus possit absoluere ab omni censura iuris non reseruata; sicuti alij Prælati, suprà recensiti, possunt?

NEgant quamplures Doctores; eo quod Parochus non habet ex suo officio iurisdictionem in foro exteriori: at hæc omnino est necessaria ad absolutionem ab excommunicatione maiori iuris: ergo. Ita tenent Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 12. num. 5.* & penes ipsum, Glossa *in cap. 2. de pœnitent. & remiss.* Panormit. *in cap. Nuper, de sentent. excommun.* Felin. *in cap. Pastoralis. §. Præterea, col. 3. de offic. iudic. ordin.* Imola *in cap. Ab excommunicato, de rescript. col. 5.* Henric. Botteus *in tract. de Synodo 3. part. art. 5.* Bitterens. *in opere de excommun. & interdicto*, Durand. *in 4. dist. 18. quæst. 4.* Palud. *ibi, quæst. 5. art. 4.* His addi possunt Piasecius *in casibus reseruatis*, Barbosa *de offic. Episcopi, part. 3.* Abulens. *Matth. 16. quæst. 87. ad 2.* Caiet. *verb. Absolutio ab excommun. cap. 4. in fine.* Tabiena *verbo Absolutio 2. n. 4. & verb. Dispensatio, n. 16.* D. Anton. *3. part. tit. 17. cap. 11.* Rosella *verb. Confessor 1. num. 3.* Comitol. *1. respons. q. 26.* Faber *dist. 25. quæst. 1. disp. 4. cap. 8. num. 250.* & alij. Accedit denique, quod maximæ authoritatis est, id quod testantur Biterens. & ex illo Durand. nempe, ita sensisse Bonifacium VIII. Ebredunen. & Ricardum de Senis Vice-Cancellarium Romanæ Ecclesiæ, viros eruditione, & doctrina præstantissimos: à quorum sententia nemini licebit diuerti: ergo.

Sed, hoc non obstante, probabilius respondeo etiam Parochos posse absoluere à quacumque censura iuris non reseruata, & ideo à quacumque iuris maiori excommunicatione, dummodo reseruata non sit. *Primò*, quia ita docuit, & indulsit Innocent. III. *in cap. Nuper 29. de sentent. excommun.* In quo cap. expressè

dixit : Excommunicatum excommunicatione non reſeruata, abſolui ab Epiſcopo, aut proprio Sacerdote poſſe. Verba capitis ſunt: *In ſecundo vero caſu, à ſuo Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere: quamuis enim & tunc non iudicis, ſed iuris ſententia Excommunicato communicans ſit ligatus: quia tamen Conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi.* At ſic eſt, quod nomine proprij Sacerdotis, in omnium ſententia, intelligitur Parochus: ergo etiam hic, ſicuti poteſt Epiſcopus, poteſt abſoluere à quacumque excommunicatione iuris non reſeruata, in foro pœnitentiali; nam quoad hoc Epiſcopus, & proprius Parochus æquiparantur.

Nec obſtat, quod textus tantum loquatur de excommunicatione minori; nam ratio ibi aſſignata, etiam currit in excommunicatione maiori, & in quauis alia cenſura: Ratio námque textus hæc eſt: *Quia tamen Conditor Canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi.* Vnde Angel. Sylueſt. Nauarr. & alij, meritò dicunt, textum hunc eſſe quaſi expreſſum pro hac parte.

Nec obſtat ſecundò, ratio pro contrariis adducta. Quia ad abſoluendum à cenſuris, non eſt neceſſario iuriſdictio exterior ex officio, ſed ſufficit conceſſio poteſtatis exterioris ad id, data à Pontifice, *in dicto cap. Nuper.*

Ad authoritatem etiam Bonifacij VIII. reſpondet Bauny. *Primò*, quod nullus dicti Pontificis extet Canon; nec nulla appareat litteris teſtata fides, præter quàm in opere, quod, *de excommun. & interd.* Biterenſ. ſeu Berengarius, ſcripſit. *Secundò* reſpondet: Alium à nobis ſtare Pontificem, contra Bonifacium, virtutum æquè, ingeniíque laude præſtantem, cum eóque lectiſſimam Theologorum ſobolem, quos errare in re tanta quis credat? Tenent námque hanc ſententiam in primis D. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 2. *& in addit. quæſt* 24. *art.* 1. D. Bonauent. *diſt.* 18. *quæſt.* 6. Maior *quæſt.* 2. *dub.* 3. Ledeſma *quæſt.* 26. *art.* 1. Sotus *diſt.* 22. *quæſt.* 3. *art.* 3. *concluſ.* 3. Sylueſter *verb. Abſolutio* 1. *num.* 4. *&* §. 5. *num.* 7. *& verb. caſus* 1. *num.* 3. (licèt *verb. excommunicatio* 8. *caſu* 9. *num.* 1. dicat ſolum Ordinarium poſſe abſoluere) Angel. *Abſolutio* 1. §. 2. *&* 8. Armilla *verb. Abſolutio, num.* 35. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 39. *&* 257 Summa Confeſſ. *lib.* 3. *tit.* 33. *quæſt.* 85. Hoſtienſ. & Innocent. *in d. cap. Nuper.* Henriquez *lib.* 14. *cap.* 27. *num.* 3. *& cap.* 28. *num.* 5. Medina *in ſumm. lib.* 1. §. 11. §. 7. Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 3. *num.* 23. Alterius *lib.* 4. *diſput.* 3. *cap.* 3. Vaſquez *de excommunicatione, dub.* 19. Auila 2. *parte, cap.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 4. Ægidius *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 230. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 9. *quæſ.* 4. *num.* 283. Toletus *lib.* 1. *cap.* 16. Tannerus *tom.* 4. *diſput.* 6. *quæſ.* 10. *dub.* 6. *num.* 115. Præpoſitus 3. *part. quæſ.* 1. *de Cenſur. in comm. quæſ.* 1. *dub.* 4. Luyſius *de Cenſur. lib.* 2. *diſput.* 19. *dub.* 6. Reginaldus *lib.* 9. *cap.* 5. *ſect.* 5. *num.* 15. Layman *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 1. Bauny *tract.* 2. *diſput.* 3. *de Abſoluente, quæſt.* 5. (Qui tamen malè citat pro hac parte Couarruuiam.) Hurtad. *diſp.* 15. *de excommunic. diff.* 2. *n.* 6. Cornejo *in* 3. *p. tract.* 5. *diſp.* 11. *de excommunicatione, dub.* 1. Bonacina *diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *num.* 9. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 15. *n.* 22. Vgolinus *tab.* 1. *cap.* 18. Villalob. *tract.* 17. *diff.* 17. *num.* 8. Moſcoſo *in ſum tract.* 16. *cap.* 4. *n.* 7. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſolut.* 5.

QVÆSTIO XXXIV.

An denique, non ſolum Parochi, ſed etiam omnes alij Sacerdotes, habentes, quocumque modo, facultatem abſoluendi à peccatis mortalibus; poſſint etiam abſoluere ab omni excommunicatione, & alia quauis Cenſura iuris, non reſeruata?

NEgabunt & à fortiori Doctores citati, nuper pro prima ſententia, & negat implicitè etiam Medina *loc. cit.* cum poteſtatem hanc abſoluendi, ſolum concedat Epiſcopis, & Parochis.

Sed probabilius reſpondeo: Adhuc poſſe abſoluere à prædictis Cenſuris. Quia hæc abſoluendi facultas committitur Epiſcopo, & proprio Sacerdoti, *in d. cap. Nuper*, vt ſuprà vidimus: at ſic eſt, quod non ſolùm Parochus, ſed quilibet alius Sacerdos potens abſoluere aliquem à mortalibus, dicitur proprius Sacerdos illius, vt colligitur ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſ.* ergo. Sic communiter Doctores citati nuper pro noſtra ſententia. Suarez *diſp.* 7. *cit ſect.* 4. *num.* 9. Alterius *cap.* 4. Nauarrus, Sayrus, Hurtadus, Bauny, Auila, Bonacina, Filliucius, Sotus, Armilla, Cornejo, Diana, Villalob. & alij.

QVÆSTIO XXXV.

An, cap. Nuper, *concedens Epiſcopis, & Parochis facultatem ad abſoluendum à Cenſura iuris, per contrariam conſuetudinem abrogatum ſit?*

AFfirmat Vgolinus *loc. cit.* nuper pro noſtra ſententia, eò quòd Couarruuias dicat, contrariam conſuetudinem (nempe, quod Parochi nequeant abſoluere à cenſuris iuris) communi praxi eſſe receptam.

Sed reſpondeo dicendum, nullo modo conſtare de tali conſuetudine, ſaltem generaliter recepta; & ideo vbi recepta non eſt, ſemper poſſe Parochos, & alios Sacerdotes habentes facultatem abſoluendi à peccatis abſoluere à cenſuris iuris non reſeruatis. Sic Alterius *lib.* 4. *diſp.* 3. *cap.* 3. *pag.* 409. ex Suario non citato, *ſect.* 4. *num.* 20. per hæc verba: Ad quintam de conſuetudine, & praxi, quam Couarruuias teſtatur recepiſſe contrariam opinionem: In primis dicendum eſt, non conſtare de tali conſuetudine contraria. Deinde non ſequitur, in aliquibus locis Parochi non exercent hanc iuriſdictionem: ergo eſt inducta contraria conſuetudo, vt non poſſit abſoluere. Quia non agendo poſt longum tempus, non inducitur conſuetudo. Tandem in illis locis, vbi viget talis conſuetudo, illa ſeruetur: quia conſuetudo poteſt dare, & auferre iuriſdictionem. Hucuſque Alterius.

QVÆSTIO XXXVI.

Quis poteſt abſoluere ab Excommunicatione, & alia quauis cenſura iuris, reſeruata?

REſpondeo tanquam certum: Quod poteſt abſoluere ipſemet legis, aut Canonis Conditor, ſeu Author, vel eius Superior, vel ille, qui ab eis, poteſtatem delegatam habuerit. Alius verò minimè, niſi in articulo mortis. Sic colligunt omnes Doctores ex *cap. Nuper, de ſentent. excommunicat.* Legantur Suarez *diſp.* 7. *ſect* 5. Alterius *lib.* 4. *diſp.* 4. *cap.* 2. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 9 *quæſ.* 5. *n.* 286. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 9. Hurtad. *diſp.* 15. *de excomm. diff.* 3. Cornejo *tract.* 5. *de excommun. diſp.* 11.

disp.11. dub.2. Anila *2. part. cap.7. disp.1. dub.5.* Diana *part.5.tract.9.resol.6.*

QVÆSTIO XXXVII.

An obtinens facultatem à Papa ad Absoluendum ab omnibus Censuris; possit absoluere à Censuris iuris reseruatis?

NEgant quidam DD. existimantes, facultatem generalem absoluendi ab omnibus censuris, non comprehendere censuras reseruatas in iure. Et eodem modo, si fuerit concessa ad omnes excommunicationes, non complecti excommunicationes reseruatas in iure. Quia (inquiunt) *in generali concessione, non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. Regul iur. in 6.* & habetur *in cap. vlt. de offic. Vicar. eod. lib.* Ita sentit ex S. Thom. *3. p. tit. 24. cap. 77. §. 1.* Suarez *disp. 7. sect. 5. num. 10.*

Sed probabilius respondeo posse absoluere. Quia aliàs tale priuilegium, nullum haberet effectum, si non posset, qui illud obtinuit, absoluere ab excommunicationibus, & aliis Censuris iuris reseruatis; nam quilibet Sacerdos approbatus, absque noua facultate, potest absoluere ab excommunicationibus, & aliis censuris non reseruatis. Sic Azor. *1. part. lib. 8. cap. 10. quæs. 12.* Sà *verbo Absolutio, num. 20.* & Graffius, quos refert ac sequitur Bonacina *disp. 1. quæst. 3. punct. 1. num. 11.* Quibus addi possunt Alterius *lib. 4. disp. 4. cap. 2. pag. 413.* Nauarr. *in cap. Ita quorundam, de iudic. notab. 11. num. 21.* Candidus *disquis. 22. art. 51. dubit. 4. dicto 10.* & penes ipsum D. Thom. *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. in corp.* & Sylvest. *Absolutio 1. num. 4 §. Et simpliciter. vers. Sed tu adde.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An etiam obtinens facultatem absoluendi à Censuris Papæ reseruatis; possit absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non est facta mentio huius Bullæ?

REspondeo tanquam certum: Non posse, quia certum est, sub concessione generali casuum Pontifici reseruatorum, non comprehendi casus Bullæ Cœnæ. Nam cum in ea specialissimè reseruentur, speciali expressione indigent exprimendo casus Bullæ. Sic Vgolinus *tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 8.* Nauarrus *cap. 27. num. 275.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 11. n. 15.* Graffius *lib. 4. decis. cap. 18. num. 2. & cap. 15. num. 56.* Suarez *disp. 7. sect. 5. num. 11. & disp. 21. sect. 3. num. 3.* Sanchez *lib. 2. Summæ, cap. 12. num. 13.* Alterius *lib. 4. disp. 4. cap. 2.* Bonacina *disp. 1. quæst. 3. punct. 1. num. 12.* Hurtad. *disput. 15. de excommunicatione, diff. 3. num. 13.* Candidus *loc. cit. dicto 11.* Bartholom. à S. Fausto *de Iubil. lib. 4. quæst. 104.* Bardi *in Bullam, 2. part. tract. 6. cap. 2. sect. 3. num. 33.*

QVÆSTIO XXXIX.

An eo ipso, quod quis obtineat facultatem absoluendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, possit absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta?

AFfirmarunt olim quidam DD. existimantes, quod possit quis virtute Bullæ, aut Iubilei concedentis illi facultatem absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, absoluere ab excommunicatione ob hæresim contracta, adhuc casu, quo in facultate, non fiat expressa mentio hæresis. Ita tenuere apud Henriquez *vbi infrà*, Panorm. *cap. de cætero, de sentent. excommun.* Ledesma *2. part. quæst. 26. art. 1. fol. 353.* Sotus *dist. 22. quæst. 2. art. 3. post 5. conclus. in 1. casu Cœnæ.* & Corduba *in summa, casu 8. in fine,* & alij Recent. Quibus addi possunt Filliuc. *tract. 8. cap. 10. n. 265.* vbi id latè probat. Et Bauny *de Censur. disput. de Bulla Cœnæ, quæst. 1. §. Explicantur dubia, dub. 5. pag. 307.* & penes ipsum Farinac. *de hæresi, quæst. 192. num. 62.* & (loquendo de hæresi omnino occulta) Reginald. *lib. 8. cap. 5. num. 53.* & Fagundez *de præcept. Eccles. tract. 2. lib. 8. num. 38.* Molfesius *tom. 1. summ. tract. 7. cap. 21. num. 62.* Alfonsus de Leone *tract. de Iubileo, part. 2. quæst. 11. num. 43.* Peirinus *de priuileg. tom. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 5. num. 20.* Lorca *in 2. 2. quæst. 11. art. 4. disp. 45. num. 3.* Polancus *de Iubil. sect. 42. num. 65.* & Quintanaduenas *in tract. de Iubil. duarum hebdom. cap. 25. num. 1.* Qui tamen malè citat Viualdum pro hac parte; cum oppositam apertè amplectatur, *vbi infrà,* & apud Suarium, loquendo de absolutione ab hæresi occulta, Graffius *lib. 4. decis. cap. 15. num. 25.* & apud Bonacinam, Peñam *in director. part. 3. comment. 23. vers. Quod si* & apud Franciscum Bardi *in Bullam Cruc. part. 2. tract 6. cap. 2. sect. 3.* Sà *in excommun. Bullæ Cœnæ, num. 17.* (*mihi 20.*) Quem ipsemet sequitur *num. 26.* vbi addit ex Sà, sic declaratum fuisse à Sacra Congregatione (sed certè ego apud meum Sà talem declarationem non inueni) & ex Filliuc. *tract. 8. cap. 19. n. 265.* ita fuisse responsum à Sacra Pœnitentiaria *anno 1617. occasione cuiusdam Iubilei.* Hanc sententiam esse probabilem, innuit clarè Couarr. Diana, Alterius, & Luysius *infrà.*

Fundamentum horum Doctorum est. *Primò*, quia priuilegium Principis, latissimè est interpretandum, iuxta cap. *Quamuis plenissima, de præbend.* Quæ regula maximè procedit in his beneficiis, quæ bonum animæ respiciunt, qualis est facultas absoluendi à reseruatis.

Secundò probatur ex more, & consuetudine Romanæ Ecclesiæ, quæ solet in Bullis Iubilei (necnon & Cruciatæ) quando conceditur facultas absoluendi ab omnibus criminibus, quantumuis enormibus, excipere expressè hæresim: ergo vbi non exprimitur, intelligitur comprehensa sub generali clausula continente omnes casus Bullæ, iuxta *l. si Chorus, ff. de legat. 3. Generalis concessio, aut dispositio omnes species sub se contentas continet.*

Sed alij probabiliter respondent. Non posse in dicto casu absoluere ab excommunicatione ob hæresim, adhuc occultam, contracta. Sic Henriquez *lib. 6.* (non 8. vt inuenies citatum apud Sanchez, & Bonacinam) *cap. 16. num. 2.* his verbis. A casu hæresis exterioris per clausulam generalem Bullæ Cruciatæ, aut plenissimi Iubilei, nisi aliter in ipso expressè declaretur, Confessarius absoluere non potest. Quia Vrbanus IV. Paulus IV. Pius V. & Gregorius XIII. Pontif. ita expresserunt, per Bullam, cum consilio Cardinalium, ampliissimè Censoribus fidei concessam. Nam & generalis commissio, non extenditur ad illa, quæ solent in speciali concedi. Sic Henriquez. Et apud illum, in Glossa *lit. I.* Couarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 11. num. 15.* Qui latè id probat. Simancas *de Cathol. instit. cap. 3. num. 2.* Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin. pag. 85.* Medina *lib. 1. Summæ, cap. 10. §. 1. & cap. 11. §. 7.* Angles *flor. Theol. pag 206.* Caiet. *excommun. cap. 1.* Nauarr. *cap 27. num. 271. §. 15. & in noua, num. 275.* Palac. *cap. 4. disp. 20. quæst. 3.* Quintil. Mandos. *in praxi signaturæ, verb. Absolutio ab hæresi.* Rojas *tract. de priuil. inquisit. §. 416. & de hæret. 2. part. assert. 39.* vbi addit id declaratum esse proprio motu Pij V. *anno 72. die 30. Ianuary.* Aragon. *2. 2. quæst. 11. art. 3.* Man. Rodrig. *in explicat. Bullæ, §. 9. num. 7.* vbi etiam refert, ita declarasse Gregor. XIII. *anno 84.* & olim Vrbanus IV. Et ita esse praxim in Romana Curia concludit. His addi possunt Gutierrez *quæst. Canon. lib. 1. cap. 13. num. 26.* Azor. *tom 1. lib. 8.*

lib. 8. cap. 10. quæst. 12. & cap. 19. quæst. 2. Auila *2. part. cap. 7.* (non 2. vt leges apud Bonacinam) *disp. 1. dub. 7. concluſ. 2.* Sanchez *lib. 2. ſummæ, cap. 12. num. 10.* Suarez *disp. 7. ſect. 5. num. 12.* Vgolinus *tab. 1. cap. 13. §. 4. num. 10.* Alterius *lib. 4. disp. 4. cap. 2. verſ. Et ſimiliter.* Vaſquez *de excommunic. dub. 19. num. 5. & 6.* Bonacina *disp. 1. quæſt. 3. punct. 1. num. 13.* Hurtad. *disp. 15. de excommunic. diff. 3. verſ. Et ob eandem rationem.* Candidus *diſquiſ. 22. art. 51. dubit. 4. dicto 12.* Luyſius *lib. 2. de Cenſur. diſp. 25. dub. 2.* Vivaldus *cap. de Abſolutione Sacrament num. 16.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, alleg. 40. num. 31.* Ludouic. à Cruce *in Bullam, diſp. 1. cap. 3. dub. 6. num. 4.* Trullench *ibid. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. n. 9.* Palao *tom. 1. tract. 4. diſp. 4. punct. 3. §. 4. num. 2.* Diana *1. part. tract. 5. reſol. 1.* & penes ipſum, etiam Floronus, Syluius, Ragucius, Nouarius, Homobonus, Torreblanca, Ricciullus, & alij.

Ego verò vtramque ſententiam in concordiam redigendo: reſpondeo quod ille qui obtinuit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, licitè, & validè poterit abſoluere ab excommunicatione ob hæreſim occultam exteriorem contractam, etiamſi in facultate Bullæ, aut Iubilei, non fiat expreſſa mentio hæreſis, dummodo per talem facultatem conceſſa ſit Confeſſario facultas abſoluendi ab omnibus caſibus, & Cenſuris Epiſcopis reſeruatis, & non ſit reſtricta per aliam Bullam, ſeu decretum Pontificium: minimè tamen poterit abſoluere ab excommunicatione ob hæreſim publicam contractam ob rationes ſecundæ ſententiæ. Legatur *à quæſt. 81.*

Et ad fundamentum huius ſecundæ ſententiæ, in quantum opponuntur noſtræ, dicendum eſt, vel non conſtare authenticè de declarationibus Pontificum; aut intelligi de abſolutione ab hæreſi publica. Et ad ſtylum Curiæ, quod variatur pro varietate Pontificum, & fundatur in probabilitate oppoſitæ opinionis, quæ ob id non tollit probabilitatem alterius.

Qvæstio XL.

An qui à Papa obtinuit facultatem abſoluendi à Cenſuris, & caſibus illi reſeruatis; poſſit abſoluere à Cenſuris, & caſibus, quos ſibi Epiſcopi reſeruarunt?

NEgat Bonacina *diſp. 1. quæſt. 3. punct. 1. num. 10* qui & refert pro ſe Nauarrum *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 11. num. 71. & in Man. cap. 27. num. 261.* Graffium *lib. 4. deciſ. cap. 15. num. 28.* & Farinacium *de hæreſ. quæſt. 92. num. 63.* Ratio Bonacinæ eſt, quia dum Pontifex condit aliquam legem, non intendit derogare ſtatutis, & conſuetudinibus particularibus locorum *cap. 1. de conſtitut. in 6.* adde & tu, Nec ſtatutis Epiſcoporum: ergo, *&c.*

Sed cum diſtinctione veriſſimè reſpondeo dicendum, quod licèt ſtando in rigore iuris, qui virtute alicuius priuilegij, Iubilei, aut Bullæ, obtinuit à Pontifice facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, & caſibus ſibi reſeruatis, non ideo poſſit abſoluere à reſeruatis ſpecificè ab Epiſcopis: at verò ſtando conſuetudini, & vſui, contrarium eſt dicendum. Sic Alterius *lib. 4. diſput. 4. cap. 2.* dicens, id, & non aliud, ſentire Nauarrum, his verbis: Reſpondendum eſt huic dubitationi, Confeſſarium habentem generalem facultatem à Papa abſoluendi ab omnibus excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis Sedi Apoſtolicæ poſſe abſoluere etiam à caſibus in ſpecie Epiſcopo reſeruatis. Ita ſentit Nauarr. *in d. num. 261.* vbi licèt dicat, oppoſitum fundari in ipſo iure, tamẽ vſum, & conſuetudinem fuiſſe ita interpretatum ius, vt ſublata cenſura Papali, intelligatur ſublata reſeruatio, & cenſura Epiſcopalis. Et *num. 263.* fuſius redarguit contrariam opinionem cuiuſdam Doctoris, qui aſſerebat, non poſſe pœnitentem virtute priuilegij, & Bullæ Papalis, abſolui à caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis inconſultis; nam Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem, per Extrauag. *Vnam Sanctam, de maior. & obed.* immediatam, quoad omnia ſpiritualia, quam nemo poteſt ab illo tollere, vel diminuere, *cap. Cuncta per modum, cap. Per principalem 6. quæſt. 3.* Deinde ex contraria opinione tollerentur omnes Bullæ Iubilei, quibus conceditur ampliſſima facultas eligendi Confeſſarios, cum poteſtate abſoluendi ab omnibus peccatis, & cenſuris reſeruatis qui enim eſſent innodati cenſuris Epiſcopalibus, virtute Iubilei non poſſent abſolui, ex conſequenti non poſſent lucrari Indulgentias, & Iubileum: atque ita Bulla Iubilei careret effectu ſuo contra voluntatem Summi Pontificis. Hucuſque Alterius. Cuius ſententiam prius docuerat P. Suarez *diſp. 7. ſect. 5. num. 13.* adducens in ſenſum à nobis explicatum, Nauarrum, & Graffium, vnde abſolutè non bene citat illos Bonacina pro ſe. Sic etiam Vgolinus *tab. 1. cap. 13. §. 4. n. 10.* Hurtad. *diſp. 15. de excommun. diff. 3. in fine.*

§. II.

De poteſtate Epiſcoporum, & Prælatorum Regularium, circa Abſolutionem ab excommunicationibus, & alijs Cenſuris reſeruatis Papæ.

Qvæstio XLI.

An Epiſcopus poſſit abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ, ex delicto occulto contracta?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe Epiſcopum, tam per ſe, quam per ſuum Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, abſoluere ſuum ſubditum, non alienum, à quacumque excommunicatione, ex delicto occulto orta, quantumuis Papæ ſit reſeruata. Quia ſic fuit Epiſcopis conceſſum per Concilium Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6.* his verbis: *In quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ, gratis abſoluere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine, in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicarijs ſit permiſſum.* Hæc Concilium. Et ex illo docent omnes. Legantur Nauarr. *lib. 1. conſil. de offic. Ordinarij, conſil. 8.* Henriquez *lib. 6. de pœnitent. cap. 14. n. 7. & cap. 16. num. 1.* Auila *part. 2. cap. 7. diſp. 1. dub. 6.* Bonacina *diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2.* Bauny *tract. 2. diſput. 3. de Abſoluente, quæſt. 21.* Sanchez *lib. 2. ſumm. cap. 11. num. 2.* Hurtad. *diſp. 15. de excommunic. diff. 3. verſ. Deinde Epiſcopis.* Granados *de fide, controuerſ. 1. tract. 15. diſput. 14. ſect. 1. & 2.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 4. diſput. 4. punct. 3. §. 2. num. 1.* & alij.

Qvæstio XLII.

An nomine Epiſcopi, cui, in dicto Tridentini decreto, conceditur facultas abſoluendi à reſeruatis Papæ, veniat quicumque Epiſcopus, dummodo ſit conſecratus?

REſpondeo tanquam certum: Non venire quemcumque. Nam in primis, non ſatis eſt, quod Epiſcopus ſit conſecratus, ſi diœceſi, ac ſubditis careat. Tales ſunt Epiſcopi titulares, vulgò *de anillo.* Quia vt ex contextu dicti decreti conſtat, non conceditur

dicta

dicta absoluendi facultas Episcopo respectu omnium fidelium, sed respectu subditorum in propria diœcesi, Suarez *disp.41.sect.2.n.7.* Sanchez *lib.2.Summæ, cap.11. n.3.* Granados *sect.2.cit.n.4.*

Rursus. Non potest ea facultate absoluendi vti Episcopus earum Religionum, in quibus Tridentinum, quoad totum non fuerit receptum (secus esset, si solum quoad partem) etiam si subditos habeat. Quia par debet esse fauorum, & onerum ratio: ergo vbi Tridentinum, non est receptum quoad leges & onera, nequit acceptari quoad fauores. Suarez, & Sanchez *loc. cit.* Alterius *tom.2.disp.8.de suspens.cap.3.concluſ.4.* vbi ait, ita declarasse Sacr. Congregat. Cardinal. super Concilio.

Venit ergo, nomine Episcopi, in dicto decreto, quicumque Episcopus electus, & confirmatus, etiamsi consecratus non sit, nec Sacerdos, dummodo habeat diœcesim, in qua Tridentinum receptum sit. Sic Suarez *tom.4.in 3.part. disp.30.sect.2. num.4.* Sanchez *lib.8.de Matrim. disp.2.num.11. & lib.2.summæ, cap.11. cit.num.3.* Et colligitur ex à nobis dictis *1.part tract.5. de Pœnit.disp.11.quæst.51.& 52.* Granados *sect.2.cit.n.4.* Palao *loc.cit.n.2.*

Qvæstio XLIII.

An etiam Capitulum, Sede Episcopali vacante, possit, virtute dicti Decreti Tridentini, absoluere à censuris reseruatis Papæ, ex delicto occulto ortis?

NEgant apud Bonacinam *vbi infrà*, Aragonius 2.2. *quæst.88.art.12.concl.4.col.7.* Toletus *lib.1.cap.83. num.5.* & alij apud Barbosam *in remissionibus, sess.24. cap.6.num.2.* Sed certè ex his authoribus, Aragonius, oppositum docet apud Sanchez *vbi infrà*, & Toletus, nec verbum de hac re habet *loc.cit.* Negat tamen Suarez *disp. 41.sect.2. num.13.* quem è contrà, malè citat Bonacina pro parte opposita, & Palao *loc.cit.* loquendo dumtaxat de absolutione ab hæresi.

Fundamentum Suarij est. Quia sic declarauit Congregatio Cardinalium dicens, hanc facultatem esse solius Episcopi priuatiuè, quoad omnes alios: ergo excludit etiam Capitulum Sede vacante.

Sed probabilius respondeo dictam facultatem absoluendi, etiam transire ad Capitulum Sede vacante. Quia Capitulum iure communi, succedit in omnibus his, quæ iure ordinario competũt Episcopis: at sic est, quod dicta absoluendi facultas competit Episcopis iure ordinario speciali, cum competat, non eorum personis, sed dignitati eorum, & officio, vt benè probat Sanchez *vbi infrà:* ergo. Sic Cenedo *Collect.4. ad decretal. num.3.* Aragon. 2.2. *quæst.88. art.12. col.7. concluſ.5.fol.1042.* & Manuël *quæst. Regul. tom.1. q.61. art.9.* quos refert, & sequitur Sanchez *lib.8. de Matrimonio, disp.2.num.10. & lib.2.summæ, cap.11. num.4.* vbi pro hac parte citat Suarium *tom.4.in 3.p. disp.30. sect.2.num.4.* Henriquez etiam *lib.6.de pœnit.cap.16.n.1.* & penes ipsum *lit.D.* Nauarrus *cap.27.n.39.* Sylvester *verb.Capitulum.§.2.* Angel. §.2. cum Panormitano, & Gemin. & alij. Bonacina *disp.1.quæst.3.punct.2.num.1.* qui citat etiam Auilam *part.7.disp.10.dub.6.* & Sayrum *lib.6.cap.11.num.83.* & bene. Villalob. *tract.21. diff.9. num.5.* Fagundez *lib.1. in decal. cap.15. n.19.* Granados *loc.cit.*

Nec obstat declaratio Cardinalium in contrarium à Suario adducta. Quia de ea non constat authenticè, vt benè Sanchez, addens, nec esse necessariò illi standum, quamuis magnam authoritatem habeat.

Qvæstio XLIV.

An deinde, ex vi dicti decreti, possint etiam Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem, & diœcesim propriam, vt sunt Abbas Metinen. & Ascalæ Regiæ; absoluere suos subditos à prædictis Censuris reseruatis?

NEgant apud Henriquez *vbi infrà*, Sylvester *verb. Dispensatio*, §.4. *fin.* & §.14. cum Panormitano, Innocent. & Hostiens. Angel. *eod.verb.§.7* & 8. Quibus addi possunt Cenedo *loc. cit.* & Suarez, allegata quadam declaratione Cardinal. *tom.4. in 3.part. disput.30. sect. 2. num. 6.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.12. concluſ.4.* Petrus Ledesma *2.tomo, summæ, tract.1. cap. 6. post 20. concluſ.diff.2.* Bonacina *disp.7.de Censur.quæst.5.punct.5. n.7.* (sibi *vbi infrà* contrarius) Garcia *de Beneficijs*, & Barbosa, apud Palaum citandum.

Sed probabilius respondeo etiam hos Prælatos posse à prædictis censuris absoluere. Quia probabilius est hos Prælatos nomine Episcopi in dicto Tridentini decreto venire. Sic Henriquez *lib. 6. cap.16. n.1.* ita dicens: de Abbate magno exempto, qui potestate quasi Episcopali est præditus: quidam negant posse: quasi solum habeat iurisdictionem ex priuilegio, non ipso iure; quæ proinde restringenda est ad ea, quæ expressè sibi sunt concessa. At praxis cum ratione, & Sapientum authoritate, idem huic permittit, quod Episcopo. Sic Henriquez. Qui id amplius prosequitur *in marg. lit.G. & lib.14. de irregul. cap.18. num.2. in marg. lit.P.* Manuël Rodriq. *tom.2. sum. cap.10. num.6. concl.6.& tom.1.quæst.Regul.quæst.61.art.9.* Sayrus *lib.6. cap.11.num.83 fine.* Auila *part.7.disp.80.dub.6.* quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *lib.8. de Matrim. disp.2. num.12. & lib.2. sum. cap.11. num.5.* Bonacina *punct.2. cit.num.1.* Alterius *tom.2.disput.8.de suspens.cap.3.vers. Sed hic quæri potest.* Granados *sect.2. cit. num.4.* Palao *tom.1.tract.4.disp.4.punct.3. §.1. num.4.* Flores de Mena *variar.lib.3.q.24.n.18.*

Qvæstio XLV.

An Episcopi possint, ex vi dicti decreti Tridentini, absoluere etiam à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis, (excepta saltem hæresi) ortis ex delictis occultis?

NEgant quamplures DD. eo quod existiment, facultatem concessam Episcopis in præcitato Tridentini decreto, reuocatam esse per Bullam Cœnæ, non solum quoad absolutionem ab hæresi, sed etiam quoad absolutionem à cæteris casibus dictæ Bullæ Cœnæ: vt declararunt Congregatio Cardinalium, Consistorium Sanctæ generalis Inquisitionis, in Prætorio Romano, imò ipsimet Pontifices, vt referunt aliqui ex Doctoribus mox citandi. Ita Nauarr. *cap.27. num.275.vers.14.* dicens, sic declarasse Pium V. & Gregor. XIII. Peña *in director. inquisit.3.p. q.92. commento 141.vers.penult.* vbi ait, sic sæpe pronunciatum esse in supremo Consistorio Romano Sanctæ generalis Inquisitionis. Suarez *tom.4.in 3.part. disp.30.sect.2.n.11.* referens, sic declarasse Congregationem Cardinalium, & *tom.5. disp.21. sect.4. num.5.* Maiolus *lib.5. de irregularit.cap.46.num.6.* Toledo *in summ. in Bulla Cœnæ, excommun.14.fine.* Gutierrez *quæst.Canon. lib.1.c.13. in fine.* Felician. *in suo Enchirid. de excommunic. cap.18.* Paul. Fuscus *in tract.de Visitat.lib.2.cap.31.n.5.* Barthol. ab Angelo *in examine Confessor.dialogo 5. §.554.* Antonutius *in sua Catechesi, lib.1.cap.25.annot.9.& lib.3.c.2.*

Azor *tom.1.lib.8.cap.19.q.3.& cap.10. quæst.10.* Viuald. *in edit.nouiori,1.part.tit.11.de absolut.Sacrament.num.13.* Paramus *de Origine Inquisitionis, lib.3. quæst.9. n.191.* Molina *tom.4.de iust.disp.64.num.8.* Vgolinus *de casibus Pontifici reseru. in 2.part. cap.2. §.4. num.3.* Philiarchus *de offic.Sacerdotis,tom.1.part.2.lib.2.cap.25.* Quos omnes citat, ac sequitur Sanchez *lib.2.sum. cap.11. n.27. in fine*, dicens, contrariam sententiam esse valdè dubiam, & parum tutam. His authoribus addi adhuc possunt Farinac. *de hæresi, quæst.92. §.4. num.52.& 61.* Garcias *de benef.part.11.cap.10.n.115.* Bonacina *disp.1. quæst.3. punct.2. num.1. vers.Occasione decreti.* (vbi pro hac parte citat Ægidium *disp.14.dub.16. num.243.* Sed non bene, *vt infrà*) Alterius *tom.1.lib.5.disp.22.cap.2. vers.Ex his duabus sententijs*, quamuis *vers.Tertiò dico*, addat, Posse Episcopos vti dicta facultate, in partibus remotioribus quando difficilis est accessus ad Summ. Pontificem. Piasec. *2.part. praxis, cap.1. art.2. num.4.* Comitolus *in resp.ons. moral.* Riccius *part.3. decis.180. num.1.* Ragucius *in Lucerna Parochor. quæst.225.* Faber *de Sacrament.Ordin.dub.25.quæst.1. disp.3. cap 4.* Floronus *de casib. reseru. part.1. cap.1. §.22.* Torreblanca *de Magia, disput.3.cap.10.* Villalob. *part.1.tract.9.diff.61. num.2.* Trullench *in Bulla, lib.1. §.7. cap. 2. dub.7. n.4. & 1.lib. Decalog. cap.2. dub.4. num.11.* Gratianus *in disceptat.tom.3.cap.414.num.20.* Bellochius *de casibus reseruat. part. 2. quæst.1. num. 275.* Sanctarellus *tract. de hæresi*, Scortia *in Constitut. Pontif. epit.166. theor.431.* Nouarius *in singular. conclus.3. num. 5.* Syluius *in 2. 2. quæst.11. art.3. quæst.2. in fine.* Homobonus *de examine Eccles.part.2. tract.12. cap. 4. quæst.16.* Megala *part.1. lib.1. cap.13. num.10. & 15.* Valerus *in differ. vtriusque fori, verb. hæresis, diff.5. num.1.* Lezana *in summ quæst. Regul. tom.3. verb. Bullæ Cœnæ, num.55.* Luysius *lib.2. disp.25.dub.1. in fine*, addens, se audiuisse ab aliquibus Inquisitoribus doctis, & piis Sanctæ Inquisitionis, Tribunal habere Bullam à Pontificibus concessam, in qua reuocatur ea facultas concessa Episcopis in Concilio Trident. Noui etiam Episcopos valdè doctos, qui noluerunt ea vti, rati eam esse reuocatam: & P. Vasquez *dub.19.num.6.& 7.* planè sentit, eam facultatem non esse in vsu. Hucusque Luysius. Franciscus Bardus *in explicat. Bullæ Cruciatæ, part.2. tract.6. cap.2. sect.1. num.5.* Diana *1.part. tract.5. resol.2. & part.4. tract.4. resol.239.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse Episcopos, vigore dicti decreti Concilij Tridentini absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, & ab excommunicationibus eis annexis (excepta saltem hæresi, de qua *infrà*) ortis ex delictis occultis. Quia æquè probabile est, quod facultas Concilij Tridentini concessa Episcopis, non sit reuocata per clausulam Bullæ Cœnæ, qua interdicitur omnibus, ne à casibus, & censuris in dicta Bulla contentis, alius quam Romanus Pontifex absoluere valeat: Nam in prædicta Bullæ clausula, non fit expressa mentio Concilij Tridentini: ergo per illam non derogatur facultati, & priuilegio absoluendi à casibus reseruatis Episcopis per Concilium Tridentinum, concesso. Antecedens, constat; quoniam in clausula Bullæ, solùm ponitur derogatio generalis, hoc modo: *Etiam prætextu quarumuis facultatum, &c. per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreta, &c.* ergo in illa non fit expressa mentio Concilij Tridentini. Consequentia verò probatur, quia per clausulam generalem, non intelligitur derogatum facultati, & priuilegio alicuius Concilij generalis (præcipuè Concilij Tridentini, quod celeberrimum est, & maximam habet authoritatem in Republica Christiana, & proximè est celebratum) vt constat ex *cap. Ex parte, de Capell Monach.* & *ibi* Glossa *verb. Nulla mentio, cap. Nonnulli, de rescript.* & *ibi* Glossa *verb. Fecerint mentionem*, & *ibi* Felinus *num.7.* Archidiaconus, Baldus, Selua, Decius, & alij apud Alterium *loc. cit. versu In hac controuersia*: ergo, &c. Ideò hanc sententiam tuentur Nauarr. *lib. 1. consil. tit. de Constit. consil. 1. quæst. vlt. & lib.5. consil. in 1. edit. tit. de sententia excommunicatione, consil.15. quæst.1.& in 2.tit. de priuileg. consil.11. quæst.1.* Simanc. *in Enchirid. Iudicum, cap.51. num.5. & Cathol. Instit. tit.3.num 6.* Vela *de pœnis delictorum, cap.14.versu iure verò Canonico.* Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap.14. num.7.* & penes ipsum *lit.M.* Corduba *lib.1.quæst.11. art.1.& in sum.casu 8.* Palacios *3.dist.25.quæst.7.pag.301.* Bannes *2.2.quæst.12.art.4.dub.2.pag.656.* Angles *tit.de Confess.quæst.4. cap.5. diff.6.* Rodrig. *in Bulla, §.9.n.70.* vbi refert Cardinal. Quirogam Inquisitorem generalem facta consultatione cum Episcopis in Concilio Toletano anno 1586. ita dixisse. Sic etiam Zaual. *in commun.opinionib.tom.3. quæst.802.* Bartholom. de Ledesma *in sum Sacram.* vbi *de excommunicatione, diff.13. col. penult.* Llamas *3.part. Methodi, cap.1. §.16. fine.* Antonius Gomez *in Bulla Cruciata, clausula 10. n.44. fine.* Gutierrez *qq.Can.lib.1. cap.13. fine.* Aragon. *2. 2. quæst.11. art.3. vers.Sed dubium est.* Sà *verb. Episcopus, num.37.* Petrus Ledesma *in sum. tom. 2. tract.1. cap. 6. post 20.conclus.diff.7.* Vega *2.tom. sum. cap.125. casu 11.* Benzonius *tract.de fuga, lib.1. disp.1. quæst.6. ante vltimam conclus.* Putaneus *in 2. 2. quæst 11. artic. 4. dub. 2.* Fagundez *de præcept.Eccles.tract.2.lib.8. cap.8. num.32. & 33.& in præcept. Decalogi, lib.1. cap.15.* Portel. *in addit.ad dub.regul.verb.Episcopus,num.1.* Sousa *in Bulla Cœnæ, cap.23. disp.100. conclus.3. num.7.* Lorca *in 2. 2. quæst.11.art.4.disput.45.num.10.* Nuñus *tom.2. in addit. ad 3. part. quæst. 8. art. 5. dub.10. in fine.* Auila *2. part. cap.7.disput.1.dub.6. conclus.1.* Ægidius *disp.14. dub.16. num. 243.* Qui tamen excipit hæresis casum. Becanus *tom.2.cap.15.de pœnis hæreticorum, quæst.2. n.5.versu 4.* Bauny *tract. 2. disp.3. de Absoluente, quæst.22.& in explicat. Bullæ Cœnæ, dub.1. circa 1. casum, dub.2. dicto 2. pag.505.* Granados *controu.1.de fide, tract.15.disput.14. sect.2.*

Ad fundamentum contrariorum *quæst. sequenti* respondetur.

Qvæstio XLVI.

An etiam possint Episcopi absoluere sibi subditos ab hæresi externa occulta, vigore dicti decreti Tridentini?

NEgant, & à fortiori, omnes Authores pro prima sententia, quæstione antecedenti, adducti. Et ex nostris Ægidius *num.223.citato*, vbi sic ait: Nota, dubium esse inter Doctores, vtrum huic concessioni sit derogatum per Bullam Cœnæ, quoad casus in ea contentos. Henriquez *lib.6. de Sacrament. cap.14. num.7.* negat esse derogatum. Cui fauet Auila *2. part. cap. 7. disp.1. dub.6.* & Nauarr. *cap.27. num.275.* & alij, quos citat Henriquez. Congregatio autem Cardinalium dicitur, respondisse, ei esse derogatum quoad absolutionem ab hæresi: & ita videtur praxis Ecclesiæ Romanæ. Quare non videtur ei derogatum quoad alios casus. Ita ille.

Fundamentum huius sententiæ est idemmet quod retulimus pro prima, quæstionis antecedentis.

Sed æquè probabiliter respondeo etiam posse absoluere suos subditos ab hæresi externa occulta. Quia æquè probabile est, quod, neque quoad absolutionem ab occulta hæresi, concessam Episcopis, per Concilij Tridentini decretum, sit derogatum per Bullam Cœnæ. *Primò*, quia illa verba Bullæ Cœnæ: *Etiamsi casus hi in genere, vel in specie, in prædictis facultatibus concedantur*, intelligi debent, de casibus Bullæ publicis, non occultis, vt sentiunt Fagundez,

Becanus,

Becanus, Granados, & Bauny *loc. cit.* At sic est quod Concilij facultas concessa Episcopis ad absoluendum ab omnibus casibus reseruatis, etiam hæresi, loquitur de absolutione casuum occultorum, qui sunt Sedi Apostolicæ reseruati, vt notant ipsimet Doctores, & Sanchez *n.*27. *cit.* ergo hæc facultas adhuc quoad absolutionem ab hæresi, non reuocatur per dictam clausulam Bullæ.

Secundò. Probatur authoritate Cardinalis Caraffæ, à quo, nomine Congregationis, sibi Comitolus esse responsum affirmat, nihil videlicet, per Bullam Cœnæ derogatum esse, aut hoc tempore derogari antiquis Episcoporum priuilegiis: quod idem fecisse Pium V. docet Viuald. *loc. cit.* & alij quamplures Doctores nostræ sententiæ: ergo, &c.

Ad ea autem, quæ ex responsis Pontificum Pij V. & Gregorij XIII. & Congregationis, opponebantur *quæst. antecedenti*, dicendum est, de iis authenticè non constare quantum est necesse ad spoliandos Episcopos sua possessione, & ita non obstante quocunque posse eos ab hæresi, & aliis casibus occultis Bullæ absoluere. Sic Nauarr. Simanc. Zauallos, Vela, Corduba, Palacios, Angles, Sousa, Henriquez, Bauny, Sà, Fagundez, Portel. Ledesma, Lorca, Nuño, Bañez, & alij ferè omnes citati *quæst. antecedenti*, pro nostra sententia, præcipuè Granados *loco cit. sect.* 2. *num.*10. Vbi ad obiecta ex decretis Generalis Inquisitionis, & Congregationis Cardinalium, per ordinem, his verbis respondet: Ad tertium respondetur, id pronunciatum esse, in hoc grauissimo, & sanctissimo Tribunali, secundum oppositam sententiam, quæ probabilissima est: sed quoniam nondum nobis præcepit eam amplecti, licitum est contrariam reputare etiam valdè probabilem, sicut & multi reputarunt. Ad quartum similiter dicendum est, ea responsa Cardinalium, esse magnæ authoritatis, sed non sufficere ad tollendam contrariæ sententiæ probabilitatem. Sic Granados.

Qvæstio XLVII.

Quid intelligatur per delictum, aut casum occultum reseruatum, à quo Episcopi possunt absoluere vigore dicti decreti Concilij Tridentini?

Respondent quidam, quod per delictum, & casum occultum appositum in Tridentini decreto, intelligatur illud delictum, quod in ratione delicti, est per accidens occultum, eo quod nullus interfuit testis, & sola delinquentis confessione manifestari potest. In quo casu tantum, aiunt, potest ab Episcopis absolui. Ita Gutierr. *qq. can. lib.* 1. *cap.* 13. *num.*27. & Rodrig. *in Bullam Cruc.* §. 9. *n.*69.

Sed probabilius respondeo dicendum, quod per casum, aut delictum occultum, intelligitur non solum illud, quod est per accidens occultum, modo ab his authoribus explanato, sed etiam illud delictum, quod non est publicum, aut notorium, aut famosum, vnde si casus reseruatus non est huiusmodi, potest optimè, iuxta dictum Tridentini decretum per Episcopum absolui. Sic Henriquez *lib.* 14. *cap.* 20. & *vlt. de irregular. n.*4. Auila ex illo 2. *part. cap.* 7. *disput.* 2. *dub.*11. *vers. Petis quid intelligatur.* Bauny *quæst.*22. *cit.* Vbi docet, quod, vt prædicti casus reseruati, dicantur publici, & sic ponantur extra potestatem Episcopi, requirantur tria.

Primò, notitia maioris partis personarum, quæ communitatem, viciniam, Collegium, aut vrbem componunt, in qua tales casus sunt admissi. Quare, si ea decem constet hominibus, non est satis crimen esse notum quinque ex illis, sex minimum eius habere notitiam debent.

Secundò requiritur, vt tales casus non sint deducti ad forum contentiosum, aut si sunt, ne sit probati ab vnico saltem teste, vt *infrà q.* 54.

Tertiò requiritur, vt reo sit intimata delatio, seu deductio ad forum externum; si enim ei significata non fuerit, quantumuis crimen sit deductum ad forum illud, & in eo aliquo modo probatum, saltem vnico teste, dicetur tamen casus occultus, in ordine ad absolutionem Episcopi, & dispensatione in irregularitate, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, in qua etsi sit occulta, solus Papa dispensat. Sic Bauny, ex Graffio *lib.* 1. *decis. cap.* 13. *num.*32. Sanchez *lib.* 2. *summæ, cap.* 11. *num.*21. & Auila *loc. cit.* Legantur Henriquez *loc. cit. & eod. lib.* 14. *cap.* 7. *num.* 5. Sayrus *lib.* 4. *Thesauri, cap.* 17. *num.*21. Barbosa *de officio, & potestate Episcopi, allegat.*39. Palao *de legibus, tract.* 3. *disput.* 6. *punct.* 15. §. 1. *num.* 1. Trullench *in Bulla, lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 6. Fagundez, & Portel. *loc. suprà cit.* Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 2. *versu. Quartò.* (Qui simul cum Auila, malè citat Henriquez *lib.* 14. *cap.* 22. cum dictus liber non habent nisi capita 20.) Sanchez *lib.* 8. *de Matrimonio, disput.* 34. *num.* 55. *& 56. & lib.* 2. *summæ, cap.* 11. *num.*19. & alij, quidquid velit Alterius *tom.* 2. *disput.* 8. *de dispens. cap.* 3. dicens, tunc dici delictum deductum ad forum contentiosum statim ac denunciato, aut accusatio de illo coram legitimo iudice facta est.

Qvæstio XLVIII.

An Absolutionem ab occultæ hæresis censura, committere possit Episcopus alicui?

Negant quidam Doctores, quia Tridentinum, in decreto capitis 6. *sess.*24. apertè constituit discrimen inter cæteros Papæ reseruatos casus, & hæresim; vt illos concedat Episcopo, per se, aut per Vicarium ad id deputandum, hæresim verò, per se, & non per Vicarium: At si absolutionem ab hac posset Episcopus committere Vicario specialiter deputato, non esset discrimen aliquod, inter cæteros reseruatos, & hæresim: ergo. Propter id, ita sentiunt Gutierrez *lib.* 1. *quæst. Canon. cap.* 13. *num.*29. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 30 *sect.* 2. *num.* 9. *&* 15. *& de fide, spe, &c. disp.* 21 *sect.* 4. *num.*8. Petrus Ledesma *tom* 2. *sum. tract.* 1. *cap.* 6. *post* 20. *concluf. diff.* 6. dicens hoc esse ferè certum. Molina *tract.* 5. *de iust. disp.* 18. *n.*2. Garcia *de benef. p.* 11. *cap.* 10. *num.*113.

Sed probabilius respondeo: Posse Episcopum committere absolutionem ab hæresi occulta alicui, specialiter ad eum hæresis casum deputato: licèt non possit generaliter committere alicui vices suas ad absoluendum ab hæresi. Ratio est, quia ille, qui potestatem habet ordinariam absoluendi iure sui officij, ac dignitatis, potest illam per alterum exercere *cap. vlt. de offic. iud. ordin.* at sic est quod Episcopo conuenit ex officio, & ex propria dignitate absoluere ab hæresi occulta, vigore Concilij Tridentini, vt supra est habitum: ergo poterit illam specialiter alteri committere, non ad omnes generaliter hæresis casus, sicut potest ad cæteros casus reseruatos Papæ, sed ad solum specialem oblatum hæresis casum, per quod optimè saluatur differentia in Tridentino tradita. Sic optimè Nauarr. *lib.* 1. *consil. tit. de constitut. consil.* 1. *quæst. vlt. num.*89. *& lib.* 5. *in* 1. *edit. tit. de sentent. excomm. consil.* 15. *quæst.* 2. *&* 3. *& in* 2. *edit. tit. de priuileg. consil.* 11. *quæst.* 2. *&* 3. Corduba *in summa, quæst.* 8. Azor *lib.* 8. *instit. moral. cap.* 10. *quæs.* 11. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. *in textu, & in comment. litt. O.* Sà *verb. Episcopus, num.*37. Vega *tom.* 2. *summ. cap.* 125. *casu* 12. Rodriguez

in Bulla Cruc. §. 9. num. 79. fine, & in summ. tom. 1. in 2. edit. cap. 131. num. 5. & quæst. Regul. tom. 1. quæst. 30. art. 11. Quos omnes refert sic, ac sequitur Sanchez *lib. 2. summ cap. 11. num. 23.* Diana *1. part. tract. 5. resol. 2.* Alterius *tom. 1. lib. 5. disp. 22. cap. 2. versu, Respondet Nauarrus.* Bauny *tractat. 2. disputat. 3. quæst. 25. pagina* 163. Granados *de fide, controuers. 1. tract. 15. disp. 14. sect. 2. num. 7.*

QVÆSTIO XLIX.

An Episcopi possint absoluere ab hæresi, & ab alijs casibus occultis reseruatis Papæ, extra Sacramentum Confessionis?

NEgat Viuald. *part. 3. candelabri aurei, cap. 1. num. 2. Primò*, quia facultas absoluendi à prædictis casibus fuit concessa Episcopis in dicto Tridentini decreto, *in foro conscientiæ*; ergo id intra solam confessionem possunt facere. *Secundò*, quia, vt refert Sanctarell. *tract. de hæresi cap. 5. dub. 5. num. 23.* Sacra Congregatio Concilij Tridentini declarauit, Episcopos absoluentes à peccatis reseruatis occultis vigore dicti decreti Concilij, posse solum hoc facere in confessione sacramentali, & non extra illam: ergo.

Sed omnino respondeo: Posse absoluere à prædictis casibus extra Sacramentum Confessionis, non obstante præfata clausula dicti decreti. Quia illa particula, *in foro conscientiæ*, solum importat, vt ea absolutio, non prosit pro foro externo, si contingat hæreticum illum, aut alterius delicti reum ad iudicium trahi. Possunt ergo, extra confessionem, Episcopi, à dictis casibus absoluere, vt in praxi id faciunt, vt testatur Sanchez, statim citandus. Sic Nauarr. *consil. 11. de priuileg. cit. & in summ. cap. 27. num. 41.* cum D. Thom. *3. part. tit. 24. cap. 77.* Suarez *tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 11.* Sà *verb. Absolutio ab excommunicat. num. 1.* Rodriguez *in summa, cap. 131. citat. num. 6.* Petr. Ledesma *in summa, tom. 2. tract. 1. cap. 6. diff. 8. post 20. conclus.* Quos omnes refert ac sequitur Sanchez *lib. 8. de Matrimonio, disput. 34. num. 29 & in summa, lib. 2. cap. 11. num. 13.* Bonacina *disput. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. Tertiò*, Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 31.* Claudius Soleri *de potest. Confessor. cap. 30. §. 1.* Diana *1. part. tract. 5. resol. 2. in fine.* Bauny *disp. 3. cit. quæst. 28. pag. 167.* Præpositus *dub. 14. de Censuris in communi, num. 100.* Candidus *disquis. 22. art. 50. dubit. 4. dicto 7.* Qui ad secundum argumentum factum pro opposita parte, respondet; talem declarationem nobis authenticè non constare.

QVÆSTIO L.

An possit Episcopus absoluere in absentia à prædicta occultæ hæresis, aut alterius cuiusvis criminis, reseruata excommunicatione?

REspondeo posse certè, quia absolutè absolutio ab excommunicatione potest, ex omnium mente, in absentia impendi: ergo cum Tridentinum non restringat, vt in præsentia ab his casibus absoluatur: potest certè absolutio ab iis in absentia impendi. Qua excommunicatione, aut censura sublata sic, poterit quilibet Confessarius à peccato, per quod fuit contracta, absolui. Sic Suarez, Rodriguez, P. de Ledesma *loc. cit.* quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. summ. num. 14.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. num. 7.* Diana *loco citato.*

***

QVÆSTIO LI.

An sit necesse, tam Episcopum, quàm subditum esse intra diœcesim; vt possit Episcopus illum ab hæresi, & ab alijs casibus reseruatis, in d. Tridentini decreto contentis, absoluere?

AFfirmare videtur Machado *tom. 2. lib. 4. p. 6. tr. 12. docum. 3. n. 4. pag. 296.*

Sed respondeo tanquam certum: Non esse necesse, vt vterque sit intra diœcesim, quia licet in dicto Concilij decreto, dicatur, quod *in diœcesi sua* possit à dictis casibus absoluere Episcopus subditum suum, non ob id requiritur necessariò, vt vterque intra diœcesim existat: quoniam, nec ex vi dictæ particulæ, id significatur: nec oportet concessionem fauorabilem restringere plusquam verba eius cogant. Sic Sanchez *lib. 2 summ cap. 11. cit. num. 15.* ex Suario *tom. 5. in 3. part. disp. 41. sect. 2. n. 11.*

QVÆSTIO LII.

An saltem sit necesse, vt Episcopus sit intra suam diœcesim, vt possit suum subditum, ab hæresi occulta, & ab alijs reseruatis absoluere?

AFfirmat Henriquez *lib. 14. cap. 20. num. 5.* ita dicens: Addit Concilium, vt dispensare debeat in diœcesi sua. At extra diœcesim, & territorium non conceditur id Episcopo; sicut nec exercere pontificalia, iuxta Concil. Trident. *sess. 6. rel. cap. 6.* nec excommunicare. Ita ille, & Rodriguez *tom. 2. summ. cap. 69. num. 1. fine.* Bonacina *disput. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. versu Tertiò, & disput. 7. quæst. 5. punct. 1. num. 5.* citans pro hac parte vltra Henriquez, & Rodriguez, Auilam *part 7. disp. 10. dub. 6.* Suarium *disput. 45. sect. 2. num. 10.* & Filliucium *tract. 20. cap. 10. num. 271.* Sed ex his, oppositum docet, Suarez, vt mox dicemus. Candidus etiam *disquis. 22. art. 50. dubit. 6.* Bauny *in explicatione Bullæ Cœnæ, dub. 3 pag. 306.* Qui etiam citat pro se Suarium; sed malè etiam Villalob. *tract. 21. diff. 9. n. 13.* Machado *loc. cit.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Non esse necesse; sed optimè posse Episcopum, extra suam diœcesim existentem, absoluere subditos suos, vigore Concilij Tridentini ab hæresi, & ab aliis censuris, & casibus occultis Pontifici reseruatis, casu saltem, quo subditi intra diœcesim existant, sic in primis expressè tenet Suarez *tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 10. & 11.* vbi ita ait: At verò è contrario, si Episcopus existat extra suam diœcesim, videtur posse mittere subdito intra diœcesim existenti absolutionem à censura, ex vi huius facultatis: quia non est necesse verbum illud Concilij, *In diœcesi sua*, referre ad vtramque personam: quia neque ex vi verborum id significatur, neque oportet concessionem restringere plusquam verba cogant. Sic Suarez. Et idem tenet, licèt non ita clarè, *tom. 4. in 3. part. disp. 30. sect 2. num. 3. fine.* Malè ergo citat illum Bonacina pro se. Sic etiam Petr. Ledesma *2. tom. summ. cap. 6. diff. 1. post 20. conclusionem.* Sanchez *lib. 2. summæ, cap. 11. num. 16. 17. & 18.* Diana *1. parte tract. 5. resol. 2. in fine.*

QVÆSTIO LIII.

An adminus, necesse sit, vt subditus sit intra diœcesim, quando Episcopus est extra, vt hic possit prædicta absoluendi facultate vti?

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores nuper pro prima sententia adducti. Quibus adhæret Suarez

Suarez *disput. 41. cit. sect. 2. num. 11.* vbi sic ait. Quo fit, vt intra suam diœcesim possit Episcopus absoluere immediatè, & per se ipsum, à tali censura reseruata, & occulta subditum absentem in alio oppido eiusdem diœcesis existentem: nihil est enim, quod obstet, cum Concilium dicat: *intra eandem diœcesim.* E contrariò verò sequitur, non posse Episcopum vi huius facultatis absoluere subditum extra diœcesim existentem, etiamsi ipse ibidem existeret, & possit ibi ab aliis peccatis eum absoluere, atque etiam à censuris non reseruatis Papæ, propter limitationem Concilij positam. Hucusque Suarez.

Sed probabiliter respondeo: Adhuc non esse necesse. Sed posse Episcopum vti facultate absoluendi suum subditum ab hæresi occulta, & ab aliis casibus Papæ reseruatis, etiam casu, quo, tam ipse, quàm subditi sint extra diœcesim. Quia (inquit Sanchez) per verba tam ambigua, & commodè sanum sensum patientia, non est credendum Tridentinum voluisse, ita arctari facultatem Episcopi, ac omnia iura corrigere, quæ iurisdictionem voluntariam, extra propriam diœcesim exerceri posse, docent. Legitimus autem sensus horum Concilij verborum: *Quoscumque sibi subditos, in diœcesi sua*, hic est, nempe, Quod Episcopus possit absoluere quoscunque sibi subditos, & quomodocumque sibi, subdantur: nempe, vel quia sunt ordinarij subditi, vtpote, qui ibi domicilium habent: vel quia subduntur quoad solum pœnitentiæ forum, eo quod in sua diœcesi inueniuntur, tanquam aduenæ, & peregrini. Sic Sanchez *num. 16. 17. & 18. cit.* & Petr. Ledesma *diff. 1. citata*, Diana *loco* etiam *citato.* Luysius *lib. 2. disp. 25. dub. 1.* ita dicens: Mihi placet asserere Concilium concedens facultatem erga subditos, posuisse eam particulam; *In sua diœcesi*, non quasi limitans facultatem: sed affirmasse, quod est certum de absolutione Prælati existentis in sua diœcesi; sed non negauit Concilium posse illa vti extra territorium, erga suum subditum, sicut alia facultate absoluendi ab aliis peccatis: & hoc modo explicatur opinio P. Thomæ Sanchez; & defendi potest, non esse necessarium Episcopum vel subditum esse intra locum Episcopatus. Sic ille.

Qvæstio LIV.

An possint Episcopi absoluere à prædictis delictis occultis Papæ reseruatis, etiamsi hæc ad forum contentiosum sint deducta?

Respondeo tanquam certum: Tunc non posse, quia sic decreuit Tridentinum *sess. 24. de reformat. cap. 6. cit.* Sic Auila *2. part. cap. 7. disp. 1. dub. 11. concl. 3.* ita scribens: Sed nota quod Tridentinum excipit delictum deductum ad forum contentiosum, vnde si delictum deductũ est ad forum contentiosum, etiam cum vnico teste, non potest absolui per Episcopum. Sic ille, ibi, & *part. 7. disp. 10. dub. 6.* Henriquez *lib. 14. cap. 7. num. 5.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 11. num. 21.* (non 11. vt leges apud Bonac.) & *lib. 8. de Matrim. disp. 34. num. 57. & 58.* Bonacina *disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. Quintò delicta*, & alij. Notantes ad id non referre quod iustè, vel iniustè res sit ad forum contentiosum, siue in iudicium delata. Benè tamen quod Reo sit intimata delatio, vt *q. 47.* est habitum.

Qvæstio LV.

An saltem si delictum fuit deductum ad forum contentiosum, Reus tamen non conuictus in eo, possit Episcopus absoluere à tali delicto reum?

Respondeo posse tunc, quia in illo casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum contentiosum: nam perinde est, ac si non fuisset deductum: cum enim non fuerit probatum, & non deductum ad forum contentiosum cum effectu, verè censetur occultum. Sic Sanchez *num. 21. cit.* ita dicens. Quod si delinquens sit defectu plenæ probationis in foro externo absolutus, etsi falsis testibus defenderit se, siue definitiuè absolutus sit, siue ab instantia, seu obseruatione iudicij, non dicatur delictum ad forum externum delatum. Iusuper si duo eiusdem criminis consortes sint, ac alter solum ad iudicium deferatur: delictum alterius Rei nondum delatum erit occultum, ac subdetur huic potestati Episcopi. Quia res inter alios acta, aliis præiudicare nequit, quibus res iudicata non nocet, *l. 1. C. res inter alios acta.* Sic Sanch. ex Nauarr. *lib. 2. consil in 2. edit. tit. de sent. & re iud. consil. 2.* Sic etiam Henriquez *lib. 14. cap. 7. n. 5.* & clarius *cap. 20. n. 4.* Auila *loc. cit.* Bonac. *punct. 1. cit. n. 2.* & penes illum Molina, Praxis Neapolit. Barbosa, & alij. Villalob. *tract. 21. diff. 9. n. 11.*

Qvæstio LVI.

An item possit Episcopus absoluere suum subditum à delicto deducto ad forum contentiosum, casu, quo, finito iudicio, punitus fuit?

Negant quidam: *Primò*, quia Concilium absolutè dicit: *dummodo delictum non sit deductum ad forum contentiosum*: sed sic est quod tale delictum verè fuerit deductum ad tale forum, nec Concilium distinguit: ergo. *Item:* quia Concilium dicit, *In delictis occultis*: at hoc est iam publicum: ergo ab illo nequibit Episcopus absoluere. Ita Gutierrez *lib. 1. quæst. Can. cap. 3. in fine.* Rodrig. *in 2. edit. sum. cap. 168. fine.* Suarez *disp. 41. sect. 2. n. 5.* & Garcias *p. 7. cap. 11. n. 50.* quos citat & sequitur Bonacina *disp. 1. q. 3. punct. 2. vers. Vtrùm verò Episcopus, & disp. 7. q. 5. punct. 1. n. 6.* Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 4. p. 3. §. 1. n. 18.*

Sed probabilius respondeo etiam posse, quia intentum Concilij, solùm fuit, conseruare authoritatem iudicibus de illo delicto cognoscentibus: sed in hoc casu, nihil authoritatis detrahitur iudicibus, vtpotè qui iam functi sunt officio suo, delictum illud puniendo: ergo optimè potest Episcopus tunc à tali delicto absoluere Et per hoc argumentum sufficientissimè soluitur primum in contrarium.

Ad secundum respondeo, quod ideo requirit Concilium, delictum esse occultum, vt vitetur publicum scandalum, quod facilè sequeretur, si condonarentur delicta publica: sed scandalum publicum cessat, per punitionem factam per iudicem, humiliter toleratam à delinquenti. Per illam enim purgat delictum, & satisfacit Reipublicæ offensæ per tale delictum: ergo. Sic omnino Auila *part. 7. disp. 10. dub. 7.* vbi ait, se vidisse id in praxi in casu simili sæpe obseruatum, nempe absoluendo per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentiosum, finito iam iudicio. Citátque pro hac parte Henriquez *lib. 14. cap. 7. num. 5.* in illis verbis: *Quandiu manet deductum ad forum contentiosum.* Idémque facit Sanchez his verbis: Id apertè videtur sentire Henriquez (*loc. cit.*) vbi dicens, nequire Episcopum in delicto deducto ad forum contentiosum, addit hæc verba: *quandiu manet deductum ad forum contentiosum.* Sed certè Henriquez, apud me, non habet, *Quandiu manet*: sed, *quando manet.* Ait enim, sic: olim dispensatio huius (*irregularitatis cuiusdam, intellige*) reseruabatur soli Pontifici, nunc post Concilium Tridentinum reseruatur, si procedat ex delicto publico: aut quando manet deductum ad forum contentiosum, quamuis vno tantum

teſte probetur. Sic Henriquez *ibi*, & idem habet, æquiualentibus verbis, *cap.* 20. *num.* 4. dum ſic ait: Excipit etiam Concil. Trident. vt non ſit deductum ad forum contentioſum, durante lite, & *cap.* 17. *n.* 3. *lit. H. & cap.* 18. *num.* 1. *lit. M.* Sentiat quidquid his verbis velit. Sentiunt clarè nobiſcum Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 11. *num.* 21. Reginald. *lib.* 30. *n.* 29. Legatur Machado *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 6. *tract.* 12. *docum.* 4. *n.* 4. vbi refert vtramque ſententiam, nulli earum adhærens.

QVÆSTIO LVII.

An Epiſcopus poſſit abſoluere eum, qui in vno loco commiſit delictum publicum, & notorium, Papæ reſeruatum; ſed poſtea ſe transtulit ad alium locum, vbi eſt occultum, & ibi abſolutionem à tali delicto petit?

NEgant quidam, quia huiuſmodi delicta verè, & ſimpliciter ſunt publica: at ſic eſt, quod Epiſcopus non poteſt abſoluere à delictis publicis Papæ reſeruatis, ſed ab occultis tantum, vt ex ſuprà dictis conſtat: ergo. Ita Suarez *tom* 4. *in* 3. *part. diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 2. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. Nauarr. *conſil.* 43. *de tempor. ordin.* Sanctarell. *de hæreſi, cap.* 5. *dub.* 6. *num.* 26.

Sed probabiliter certè reſpondeo: Poſſe abſoluere, caſu ſaltem, quo delictum, ita in loco diſtanti ſit publicum, vt non ſit ſpes, quod ad alium locum, vbi abſolutio petitur, deferatur. Ratio eſt, quia tale delictum verè eſt occultum in eo loco in quo abſolutio petitur: ergo verè ſubiicitur facultati Epiſcopi in dicto decreto Tridentini *cap.* 6. *cit* ſibi conceſſæ. Antecedens conſtat, quia (vt benè Durand. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 5. *fine.* & *ibi* Palud. *quæſt.* 6. *art.* 1. *num.* 5. & Sanchez *mox citand.*) non ex hoc quod aliquis ſit publicus excommunicatus in vno loco, cenſeri debet publicus in alio: ergo. Sic Auila 2. *part. cap.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 3. vbi ait ita ſenſiſſe aliquos viros doctiſſimos Theologos, & Iuriſtas Salmanticenſes de hac re conſultos, quorum conſilio Epiſcopus Salmanticenſis de facto abſoluit ab huiuſmodi delicto. Sanchez *lib.* 2. *ſumm. cap.* 11. *num.* 20. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 10. Trullench *in Bull. Cruc lib* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 2. Barboſa *in Collect. ad Trident. cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reformat. n.* 31.

QVÆSTIO LVIII.

An Epiſcopus poſſit iure ordinario, abſoluere ab excommunicatione publica, etiam reſeruata Papæ, quando excommunicatus eſt impeditus recurrere ad Papam?

REſpondeo tanquam certum: Poſſe, quia ſic habetur *in cap. Eos qui, cap. Ea noſcitur, & cap. De cætero, cap. Quamuis, cap. Mulieres, & cap. Quod his, de ſentent. excommunicat.* Sic Henriquez *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 7. *& cap.* 16. *num.* 1. Sylueſter *verb. Abſolutio* 4. *num.* 7. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 89. *ad* 7. *& num.* 11. *&* 257. Auila 2. *part. cap.* 7. *diſp* 1. *dub.* 6. *concluſ.* 3. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 2. Vaſquez *de pœnitentia, quæſt.* 91. *artic.* 3. *dub.* 8. *à num.* 1. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. Ægidius *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 240. Bauny *tract.* 2. *diſp.* 3. *de Abſoluente ab excommunicatione, quæſt.* 21. Hurtadus *diſp.* 15. *de excommunicatione, diff.* 3. Cornejo *tract.* 5. *de excommunicatione, diſp.* 11. *dub.* 2. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 1. *à n.* 61. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 2. Diana *tom.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 6. Luyſius *lib.* 3. *de Cenſur. diſput.* 29. *dub.* 4. *&* 5.

QVÆSTIO LIX.

Quot, & quænam ſint impedimenta legitima, propter quæ nequeat quis Papam adire; & conſequenter, poſſit Epiſcopus, illis interuenientibus, abſoluere à cenſura publica Papæ reſeruata?

REſpondeo eſſe quàm plurima. Nam *primum* impedimentum eſt, periculum mortis in itinere; aut grauis alicuius incommodi incurrendi. *cap. Si quis ſuadente* 17. *q.* 4 *cap. Non dubium, cap. Ea noſcitur, cap. De cætero, & cap. Quamuis, de ſentent. excommun.*

Secundum eſt, infirmitas longa, etiamſi periculoſa non ſit, ex *cap. Quod de his, & cap. Quamuis, cit.*

Tertium. Sexus fragilitas, vt fœmina cuiuſcunque conditionis, *cap. Mulieres, cap. Quamuis, cap. Ea noſcitur, de ſent. excommun.* Inter quas præcipuè numerantur Moniales, *cap. de Monialibus, eod. tit.*

Quartum, impotentia ad iter faciundum, qualis inuenitur in claudis, aut podagra laborantibus, cap. *Ea noſcitur, cit.* Hos omnes námque, poſſe abſolui ab Epiſcopo abſque recurſu ad Pontificem, docet ex præcitatis iuribus, Nauarr. *cap.* 27. *num.* 88. his verbis: Porrò multi poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione abſolui; putà morti propinquus, per idem cap. *Si quis ſuadente.* Mulier cuiuſcunque conditionis ſit, *cap. Mulieres, de ſentent. excommunicat.* membra ſua captus, ſcilicet, claudus, cæcus, &c. iuxta Com. *ibid.* Ægrotus perpetua, vel diuturna ægritudine, nequiens iter facere, putà tertiana, quartana, vel podagra. Sic ille.

Quintum eſt, Paupertas. cap. *Quod de his, & cap. Quamuis, de ſentent. excommunic.* Quia nemo tenetur mendicare, vt ad curiam vadat pro abſolutione à reſeruatis; niſi aliàs, vt quidam volunt, mendicus eſſet & mendicando ire poſſet Romam, quia tunc non excuſaretur Romam ire, cum non propterea caderet à ſuo ſtatu. Et ſic explicant cap. *Ea noſcitur, eod. tit.* cuius oppoſitum videtur definitum, illis verbis: *Alios autem ſiue pauperes, ſiue diuites Sedi Apoſtolicæ, vel Legato eius, vt beneficium abſolutionis obtineant, neceſſe eſt præſentari.* Sed hanc limitationem ſic nudè ſumptam, non exiſtimo abſolutè veram; nam certè conſiderari debent aliæ circunſtantiæ dicti hominis, an habeant familiam, & an facilè poſſet in via inuenire eleemoſynam, &c. Legantur Nauarrus *cap.* 27. *num.* 88. Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 65. Toletus *lib.* 1. *cap.* 35. Luyſius *lib.* 3. *diſput.* 29. *dub.* 5. & Gloſſa *in cap. Ea noſcitur*, vbi hæc, quæ videntur contraria, capta, ſic explicat, nempe, quod *in cap. Quod de his, & in cap Quamuis*, loquatur Pontifex de his, qui tanta paupertate laborant, quod ad Curiam ire non poſſunt, in cap. verò *Ea noſcitur*, de his, qui poſſunt ire, licèt pauperes ſint. Iuxta quam Gloſſæ explicationem; illi abſolui poſſunt ab alio quàm à Romano Pontifice; hi verò, minimè.

Sextum eſt, obligatio alendi vxorem, filios, & familiam, propria arte, ac labore. Vnde qui hos tenetur alere, & aliàs non ſit adeò diues, vt iter agendo, poſſit id ex propriis bonis facere ſufficienter cenſebitur pauper, vt per iura citata ire Romam excuſetur. Nauarr. *loc. cit.* ex Ioan. Andrea, & Panormit. Suarez, Luyſius, Diana, Cornejo *loc. cit.*

Septimum eſt, ætas ſenis, vel impuberis. *cap. Ea noſcitur, cap. Quod de his, & cap Quamuis, de ſent. excomm.* Quod eſt verum etiam caſu, quo impubes, petat poſt pubertatem abſolutionem ab excommunicatione reſeruata, quàm ante pubertatem incurrerat. Vnde malè dixit Piaſecius 2. *part. cap.* 1. *art.* 3. Impuberi huic, cum vir factus fuerit, abſolutionis cauſa, adeundum eſſe Pontificem, cum *cap. Quamuis, citato, & cap. Pueris, eod. tit.* eum, ab itinere in vrbem, cum

cum adoleuerit, Gregorius IX. excuſet. Nauarr. Auila, Bauny, Diana, Cornejo, & alij.

Octauum eſt, cura animarum, vel temporale dominium; quando videlicet, timetur, quod per eius abſentiam, oues, aut vaſalli detrimentum patientur. *cap. Mulieres, cap. De cætero, & c. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiſſ.* Auila, Cornejo, Diana.

Nonum eſt, eſſe ſub cura parentum, aut alteri adſtrictus, qui ſui iuris non eſt, veluti filiusfamilias, aut ſeruus, quando Papam adire non poſſunt ſine præiudicio parentis, vel Domini, *cap. Mulieres, de ſent. excom.* Niſi aliàs Pater, aut Dominus conſentiat; aut filius emancipetur; & ſeruus manumittatur. *cap. Relatum, eod. tit.* Nauarr. Auila, Cornejo, Diana.

Decimum eſt, debilitas in viris delicatis, qui labores itineris ſuſtinere minimè poſſunt, *cap. Mulieres, & cap. Quamuis, cit.* Auila, Cornejo.

Vndecimum eſt, quodlibet aliud impedimentum, quod viri prudentis iudicio, moram proficiendi in vrbem, facere poteſt excommunicato. Habetur *in cap. De cætero, cit.* ibi: *Vel alias iuſtas excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita vt ſine periculo, Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare.* Nauarrus *cap. 27. cit. num. 88.* Suarez *num. 66.* Alterius *lib. 5. diſp. 22. cap. 2.* Auila, Cornejo, Diana, & alij. Qui, omnia hæc impedimenta ſumpſere, ex Gregorio IX. *cap. Quamuis, de ſentent. excommunic.* & ex Clemente III. *cap. Ea noſcitur, & cap. Quod de his, eod. tit.* De quibus omnibus etiam nos breuiter diximus 1. *p. de Sacram. tract. 5. diſp. 12. quæſt. 73.*

Qvæstio LX.

An qui propter aliquod ex prærecenſitis impedimentis, non poteſt Romam adire, teneatur mittere Procuratorem, aut Epiſtolam, pro abſolutione à caſibus publicis Papæ reſeruatis?

Affirmat Bonacina *diſp. 1. quæſt. 3. punct. 2. num. 4.* ita dicens: Ego verò exiſtimo teneri mittere ſaltem epiſtolam, ſi commodè poteſt pro abſolutione obtinenda, vt patet à ſimili de impedimentis Matrimonij: non enim credibile eſt, Papam velle ab Epiſcopo abſolutionem impendi, quando patet recurſus ad Sedem Apoſtolicam per Procuratorem, vel per Epiſtolam. Hæc ille.

Sed probabilius longè reſpondeo non teneri; ſed poſſe immediatè ad Epiſcopum recurrere pro abſolutione à dictis caſibus. Quia iura ſolum exigunt, vt perſonaliter Reus eat ad Papam, ſi poteſt, ceſſante impedimento, vt benè aduertit Nauarrus *cap. 27. n. 90. ad 5.* his verbis: Ad quintam, quod iuſtum habet impedimentum is, qui ire non poteſt, licet pro abſolutione mittere poſſit: non enim ad id ius eum obligat, ſed vult, vt ſi poſſit, vadat. Sic ille. Henriquez *lib. 6. cap. 9. num. 7. & lib. 12. cap. 3. num. 1. fine.* Sylueſter *excommunicatio 8. § 7.* Corduba *caſu 18.* Auila *2. part. diſp. 1. dub. 6. verſ. Secundò nota, poſt 3. concl.* Ægidius *diſp. 14. dub. 16. num. 241. verſ. Nota ſecundò.* Cornejo *tract. 5. diſp. 11. de excommunicatione, dub. 2. verſ. Secundò nota.* Bauny *tract. 2. diſp. 3. de Abſoluente, quæſt. 21. verſ. Quid ſi ante.* Hurtad. *diſp. 15. de excommunicatione, diff. 3. num. 10.* Alterius *lib. 5. diſput. 22. cap. 2. verſ. Poſtulabit aliquis.* Diana *part. 5. tract. 9. reſol. 6. in fine.* Vgolinus *tab. 1. cap. 4. §. 2. num. 13.* Sayrus *tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 13.* & Sanchez *lib. 2. ſumm. cap. 13. num. 14.* Qui id probat ex *cap. Quamuis, cap. Quod de his, & cap. De cætero, de ſent. excomm.*

***

Qvæstio LXI.

An ſi Reus, ita impeditus, non poſſit adire Pontificem, poſſit tamen adire legatum, aut ad alium habentem priuilegium ad abſoluendum à cenſura reſeruata; tunc poſſit abſolui ab Epiſcopo?

Affirmant multi DD. Quia extraordinaria poteſtas conceſſa legato, aut Religioſis, non tollit ordinariam Epiſcoporum, quibus ius commune, vt vidimus, poteſtatem in neceſſitate, circa cenſuras Papæ reſeruatas, tribuit. Ita Henriquez *lib. 6. cap. 10. num. 1. & lib. 13. cap. 3. num. 1. lit. H.* & penes ipſum aliqui Recent. Auila *part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub. 6. concluſ. 3. verſ. Quartò nota.* Hurtad. *diſp. 15. diff. 3. num. 11.* Cornejo *dub. 2. cit. verſ. Sed quæres tertiò.* Diana *part. 5. tract. 9. reſol. 6. verſ. Notandum eſt.* citat etiam pro hac parte Bauny, Ægidium *diſp. 14. dub. 16. num. 240.* Sed malè, cum oppoſitum cum Nauarro ſentiat. Et licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, & in praxi conſequenter tuta.

Probabilius tamen reſpondeo: Tunc non poſſe Epiſcopum à prædictis publicis reſeruatis Papæ cenſuris abſoluere. Quia facultas abſoluendi à recenſitis cenſuris, iure communi facta Epiſcopis, ortum habuit à neceſſitate, vt ex dictis nuper conſtat: at hæc ceſſat, quando adeſt, qui ordinaria, aut delegata facultate abſoluendi à reſeruatis eſt inſtructus: ergo. Sic Nauarr. *cap. 27. num. 90. ad 4.* Corduba *caſu 18.* Panorm. Felin. & Anton. Gabr. *1. part. 213.* Bernard. Diaz *reg. 7.* Sylueſter *abſolutio 4. §. 1.* Armilla *excomm. 1. §. 9.* Quos omnes pro hac parte refert Henriquez *loc. cit.* Bonacina *diſp. 1. de Cenſur. q. 3. punct. 2. num. 4. verſ. Rurſus addit.* Lugo *de pœnit. diſp. 20. num. 221. pag. 497.* Ægidius *loc. cit. num. 242. verſ. Nota quartò.* Bauny *tract. 2. diſp. 3. de Abſoluente, q. 21. fine.* Candid. *diſquiſ. 22. art. 51. dubit. 3. dicto 5.* Tannerus ſtatim citand. Et nos etiam *1. part. tract. 5. diſp. 12. quæſt. 74. & 2. p. tract. 9. diſp. 24. q. 21.*

Qvæstio LXII.

An ſi Reus, non poſſit recurrere ad legatum, nec ad Epiſcopum, poſſit tunc abſolui à Parocho, aut ab alio legitimo Confeſſore, à præfatis caſibus publicis Papæ reſeruatis?

Affirmat Sylueſter *verb. Abſolutio 3. in fine.* Henriquez *lib. 6. cap. 9. num. 7.* per hæc verba: Qui impeditus eſt perſonaliter adire Papam, poteſt abſolui ab Epiſcopo, & abſente Epiſcopo, fortè poſſet abſoluere Parochus. Ita ille *ibi.* Quod repetit *cap. 10. n. 1.* & nouiſſimè Tannerus *tom. 4. diſp. 6. q. 10. dub. 6. num. 122.* vbi ſic ait: Similiter, ſi excommunicatus excommunicatione Papæ reſeruata, propter legitimum impedimentum Papam, aut alium ab eo facultatem habentem, adire non poſſit, poteſt abſoluere Epiſcopus; quod ſi nec Epiſcopum poſſit adire, Parochus; eóque deficiente, quiuis approbatus Confeſſarius. Ita Tannerus. Quem refert, nec repugnat, Diana *p. 5. tract. 9. reſol. 6. §. Nec deſinam,* & ex illo Auſonius *in ſua ſumma, verb. Abſolutio à cenſuris, num. 39.* Et licet hæc ſententia ſit probabilis:

Sed probabilius reſpondeo: Non poſſe Reum in prædicto caſu abſolui à Parocho, quia Pontifex ſolum conceſſit Reo recurſum ad Epiſcopum, eo quod rectè exiſtimarit, rarò contingere poſſe, vt extra articulum mortis, ad Epiſcopum non poſſit recurri. Sic Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 30. ſect. 2. n. 12. & 13.* Ludou. de S. Ioanne *in ſua ſum. q. 5. art. 18. diff. 4. pag. 436.* Lugo *de pœnit. diſp. 20. n. 225.* Quos pro eadem reſponſione citauimus *1. p. loc. cit. q. 75.* Granados etiam *de fide, controu. 1. tract. 15. diſp. 14. ſect. 4.* & Sanchez *lib. 2. ſumm. cap. 13. n. 37.*

Qvæstio LXIII.

An qui ratione articuli mortis, aut alterius impedimenti legitimi, est absolutus per Episcopum, ab excommunicatione Papæ reseruata, teneatur postea, cessante impedimento, se præsentare Pontifici?

Respondeo teneri se præsentare, quàm citò commodè poterit: aliàs si in mora fuerit, reincidet, ipso iure, in eandem excommunicationem, vt habetur *in cap. Eos qui, de sentent. excommunic. in 6. & in cap. De cætero, & cap. Ea noscitur, de sentent. excomm.* vbi decernitur quod Confessor debet pœnitenti, seu Reo iniungere, vt cessante impedimento; se præsentet Pontifici. Sic docent omnes Doctores. Addentes quod quando casui reseruato non est annexa excommunicatio, tunc onus comparendi non est impendendum Reo, eo quod nullo iure id caueatur. Legantur Suarez *tom.4.in 3.part. disp.30. sect.3. num.6.* & Sanchez *lib.2.summ.cap.17.n.24.*

Qvæstio LXIV.

An hoc onus se præsentandi Papæ, sit imponendum sub iuramento omnibus excommunicatis prædictis?

Negat Auila *2.part.cap.7.disp.3.dub.4.* dicens, id non esse necessarium, nisi solum percussoribus Clericorum, quia de his solum expresè determinatur *in cap.de Catero, & cap.Ea noscitur, de sentent.excomm.*

Sed probabilius respondeo omnibus esse imponendum (exceptis pueris, vt *supr.q.59.* est habitum.) Quia sic colligitur ex prædictis iuribus citatis, & docent Nauarr. *cap.27.n.89.in fine.* Corduba *in summ.quæst.18. punct.1.dicto 2.* Manuel *in Bulla Cruc.§.9.n.55.* & Sanchez *lib.2.summ.cap.13.n.26.*

Qvæstio LXV.

An etiam à mulieribus sit exigendum hoc, comparendi Pontifici, iuramentum?

Negat Auila *2.part.dub.9.cit.* Quia existimat, Fœminas non teneri se præsentare Pontifici. Citátque Nauarrum *lib.5.consil.de sentent.excomm.conf.14.* id ipsum docentem. Quod prius fecit Syluester *verb. Absolutio 1.n.3.* quatenus docet, mulieres habere impedimentum perpetuum adeundi Pontificem, & ideo posse absolui ab Episcopo à censura Canonis, sine onere illi comparendi.

Sed probabilius longè absolutè respondeo etiam à mulieribus esse, regulariter loquendo, exigendum iuramentum comparendi Summo Pontifici. Quia ab hoc onere solùm eximuntur pueri seu impubes, hoc est, minores quatuordecim annorum, quibus non est iniungendum, vt Papæ se post pubertatem se præsentent, vt probauimus *supr. q.59.* & docet Sanchez ex Nauarro, Cordoua, & Rodrig *loc.cit.*

Nec Nauarrus docet oppositum firmiter, sed satis cum formidine, ait enim sic, *num.4.* Secundò, quod longè maior est difficultas, an sicut mulier percutiens Clericum propter sexus fragilitatem potest absolui ab excommunicatione, (*cap.Si quis suadente,*) non impositio ei onere veniendi ad Sedem Apostolicam; possit absolui ab excommunicatione ita simpliciter, vt non teneatur venire per se, vel saltem per alium ad Sedem Apostolicam pro mandato eius suscipiendo. Nam pro negante facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis mulieribus, quod videtur, iuxta *cap. Mulieres, de sentent. excommunic.* Et sicuti impubes percutiens Clericum, simili modo potest absolui (iuxta *cap.1.eod.tit.& cap.vlt.*) Hucusque meus Nauarrus. Cui in hac parte non assentio; cum (vt ipsemet fatetur) praxis stet pro opposita, cum quotidie videamus, mitti mulieres Romam pro absolutione excommunicationum Papæ reseruatarum.

Qvæstio LXVI.

An huiusmodi præsentatio, quæ Papæ est facienda, sit ad obtinendam aliam absolutionem de nouo?

Respondeo quod non, cum iam Reus plenè absolutus sit; habetur *in cap. Quamuis, & cap. De cætero, de sentent. excommunicat.* & docent Henriquez, & Suarez, quos citat, & sequitur Sanchez *vbi infrà.* Sed ad obediendum mandato Pontificis; & vt constet, vtrum satisfecerit parti. Vnde affirmat Nauarr. *cap.26.num.16. § An autem*, quod si constet iam satisfeciſſe parti, non teneatur se præsentare Papæ: Quia non videtur (ait ille) teneri ad parendum iudici, si cum parte concordauerit, vel aliàs satisfecerit tantum, quantum debebat coram Deo: quia mens præfati cap. *Eos*, illa videtur esse, quæ magis est attendenda, quàm verba, præsertim in foro conscientiæ. *cap.penult. de regul.iur. lib.6. & l.In conditionibus, ff. de condit.& demonstrat.* Sic Nauarrus. Et ex illo, sic Auila *dub.4. cit. vers.Secundò nota.* Henriquez *lib.13. cap.29. num.2.* & Cornejo *disp.11. de excommunicatione, dub.2. vers.Nota secundò.* Sed hanc limitationem non admittunt Suarez *tom.4. in 3. part. disp.30. sect.3. num.6.* nec Sanchez *lib.2.summ. cap.13. num.29.* Quia existimant adhuc in illo casu teneri excommunicatum se præsentare, eo quod satisfactio partis, non sit huius præsentationis adæquatus effectus finis: cum etiam prædictum onus comparendi, sit etiam pars pœnæ ab Ecclesia tali delicto impositæ, & ordinatur ad specialem modum satisfactionis, & obedientiæ Ecclesiæ exhibendum.

Qvæstio LXVII.

An qui tenetur se præsentare Papæ, sufficiat id facere per Procuratorem?

Negat Hostiens. apud Sylueſtrum *excommunicat.8. num.8. vers.Septimò*, existimans, quod qui tenetur se præsentare personaliter absolutori, pro absolutione obtinenda, cessante impedimento accessus ad eum, non possit talem absolutionem per Procuratorem petere. Quod idem sentit Innoc. licèt hic concedat, posse, existente iusta causa, absolutionem per Procuratorem peti. Citat etiam Sanchez pro hac parte, Abbatem *in cap. Decreto, num.1.* Anchar. *cap. Eos, qui, de sentent.excomm. in 6. & ibi* Costam *num.16.* Nauarrum *cap. 27. num. 90. vers. Ad 5.* Vgolinum *tab.1. cap.14.§.5.n.4.* & Sayrum *tom.1.lib.2.cap.16.n.13.* Sed ex his malè citat meum Nauarrum, *vt infrà.*

Sed probabilius respondeo sufficere se præsentare per Procuratorem regulariter loquendo: Quia ius benignè concedit, non quidem, vt teneatur impeditus mittere Procuratorem, sed, vt non impeditus possit per se ipsum, vel Procuratorem ire. Sic Caiet. *in summa, verb.excommunicatio, cap. 69.* Sylueſter *loc. cit.* cum Archidiac. & Specul. Armilla *verb. excommunicatio, §.59.* Tabiena *excommunicatio 5.num.5.* Henriquez *lib.6.cap.9.num.7.in fine, & lib.19.cap.29.n.1.* Qui dicunt, ita seruari in Curia. Auila *1.part. cap.7. disp.3. dub.4. vers.Tertiò nota.* Cornejo *dub.2. citat. vers. Nota tertiò.* Diana *part.5. tractat.9. resolut.6. vers. Notandum est.* Et sic Nauarrus *in summa, cap.27. n.46.*

*num.*46. per hæc verba: Nonò, quod excommunicati à iure, vel homine, qui ob grauem morbum, aut ob aliud iustum impedimentum faciunt se absoluere ab eo, qui sine illo non poterat, debent se præsentare cessante impedimento, quàm cito commodè possunt ei, qui eos iure poterat absoluere: alioquin recidunt in eandem excommunicationem, cap. *Eos, de sent. excommun. lib.*6. Idem de iis, quos absoluunt Legati Sedis Apostolicæ, cum onere præsentandi se suis Ordinariis, aut aliis quibuslibet, ad suscipiendam pœnitentiam, aut satisfaciendum ei, quem iniuria affecerunt: sed non tenentur regulariter se præsentare personaliter, sed satis est mittere Procuratores ad id idoneos, secundum Caietanum *in sum. verb. excomm. cap.*69. Hucusque Nauarr. Non ergo est, vt vult Sanchez, pro opposita parte. Nec oppositum docet *num.*90. *vers. Ad* 5. sed potiùs confirmat hanc eandem partem, vt constat ex verbis ipsius adductis, *q.*60. Tenet tandem hanc nostram sententiam, ipsemet Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*13. *num.*33. loquendo de aliis casibus reseruatis, excepto casu excommunicationis, ob Clerici percussionem. Legantur dicta à nobis *tractatu* 1. *disputat.*11. *quæst.*21.

Quæstio LXVIII.

Quale censeatur tempus commodum, intra quod reus absolutus se præsentare debeat, ne in Censuram reincidat?

Respondeo quod, quoad forum exterius, relinquitur prudentis arbitrio, habita consideratione personæ, temporis, & loci, argum. *l* 1. *ff. de iur. delib. cap. de causis, de offic. Deleg.* Quoad forum autem interius, relinquitur conscientiæ rei absoluti, argum. Gloss. *cap. Significasti* 2. *de homicid.* Sic ex Nauarro, Auila *part.*2. *cap.*7. *disput.*3. *dub.*4. his verbis: Quartò nota, quod tempus intra quod, quàm cito commodè potest, tenetur se præsentare, in foro exteriori, pensandum est arbitrio boni viri. Sic Nauarrus *cap.*27. *num.*113. nempe, ita vt, cessante impedimento, concedatur sibi aliquod modicum tempus, vt sibi prouideat de necessariis, habita ratione personæ, temporis, & locorum: In foro autem interiori, relinquitur conscientiæ absoluti. Hucusque Auila, ex Nauarro. Sic etiam D. Anton. 3. *part. tit.*24. *cap.*47. Syluester *verb. excommunic.*8. §.5. Sayrus *tom.*1. *Thesauri, lib.*3. *cap.*28. *in fine.* Qui, id benigne esse interpretandum, itaut sat sit, non adesse negligentiam, & fraudem, docent. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*13. *num.*25. Henriquez *lib.*13. *cap.*29. *num.*2.

Quæstio LXIX.

An hoc onus se præsentandi, iniungendum sit reo, quando absoluitur virtute Bullæ, aut Iubilæi, vel alterius priuilegij concedentis absolutionem à reseruatis?

Respondeo quod nullo modo. Quia, cum tunc absoluatur directè, & absolutè, virtute Bullæ, Iubilæi, &c. non tenetur se Superiori præsentare. Sic Cornejo *disput.*11. *de excommun. dub.*2. *pagin.*712. his verbis: Nota vltimò, hanc obligationem se præsentandi Superiori, solùm intelligi, quando quis absoluitur, solo titulo periculi mortis, vel legitimi impedimenti, ab eo, qui aliàs absoluere non poterat: nam si absoluatur per Bullam Cruciatæ, aut Iubilæum, etiam in nullo existente impedimento, & (*addo ego*) Metina *lib.*2. *sum. cap.*12. Henriquez *lib.*6. *cap.*2. *num.*2. *& lib.*13. *cap.*29. *num.*3. Suarez *tom.*4. *in* 3. *part.*30. *sect.*1. *num.*6. Rodrig. *in addit. ad Bull. Cruc.* §.9. *num.*4. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*13. *num.*31. Qui benè excipit absolutionem hæretici externi præstitam in mortis articulo habenti Bullam Cruciatæ. Quia cum hæc, nil circa eam concedat, perinde est, ac si is Bulla careret. Ideóque iniungendum est ei, vt si euaserit, se præsentet. Auila 2. *part. cap.*7. *disp.*3. *dub.*4. *vers. Quintò maximè nota.*

Quæstio LXX.

An Episcopus possit absoluere Religiosos, (vel Religiosas) exemptos, ab omnibus casibus reseruatis, qui conceduntur in Trident. sess. 24. cap.6. *Episcopis, erga subditos suos?*

Negant plures DD. Quia manifestum est, quod Episcopus id facere nequeat, nisi Religiosus, (vel Religiosa) exemptus, se subiiciat Episcopo, vt ipsum à reseruatis absoluat: at sic est, quod Religiosus non potest cedere priuilegio exemptionis; cum in hac exemptione, non solum sit fauor exempti, sed etiam Superioris, hoc est, Pontificis eximentis, per quam exemptos sibi immediatè subiecit, quare sua interest conseruare hanc immediatam subiectionem: ergo in hoc casu, non valet regula textus *in cap. Ad Apostolicam, de Regular.* vt valeat quis renunciare fauori pro se introducto; illa enim habet locum, quando pro se solo est introductus. Et ideo ita sentiunt Rosella *verb. Absolutio* 3. *num. vlt.* Angelus *excommunicat.*5. *casu* 1. *num.*40. Armilla *verb. exempt. num.*9. Rodriguez *tom.*2. *qq. regul. quæst.*63 *artic.*10. *& tom.*1. *quæst.*36. *art.*5. Suarez *tom.*2. *de Relig. tract. de voto lib.*6. *cap.*11. *num.*7. Petr. Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*1. *cap.*6. *diffic.*3. *post* 20. *conclus.* Glossa, & Imola, in Clement. *penult. de sentent. excommunic.* Ioann. Andr. Francus, Antonius, Abbas, Alexand. de Neuo, Soccinus, Dominicus, Decius, Felinus, Henricus, quos citat Sanchez *lib.*4. *sum. cap.*39. *num.*29. & alij Recent. apud Auilam *vbi infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: posse Episcopum absoluere dictos Religiosos, (& Religiosas) exemptos, ab omnibus casus reseruatis occultis, concessis in d. Trident. decreto Episcopis, erga suos subditos: dummodo illi se subiiciant de licentia suorum Prælatorum.

Primò, quia probabilius est, quod Religiosus exemptus possit ex licentia sui Prælati subiici Episcopo, vt in prædictis casibus eum absoluat. Quia exemptio Religiosorum est indicta potissimè in fauorem Religionis, vt eius Religiosi quietius Deo famulentur, & ne passim ab Ordinariis perturbentur: ergo in iis, quæ quietem, & fauorem Religionis concernunt, non debent esse peioris conditionis, quàm alij non exempti. Nec rationi consonat, vt exemptionis priuilegium in hoc casu contra eius finem operetur, impediens hanc subiectionem.

Secundò, quia sunt priuilegia Pontificum concedentia hanc subiectionem Episcopo, de Superiorum licentia faciendam, vt ab ipso impetretur absolutio, vt affirmant Corduba *in compend. priuileg. Mendic. in Addit. verb. Absolutio Ordin. quoad fratres*, §.1. & ex illo, Sanchez *vbi infrà*: ergo quidquid sit de iure, saltem Religiosi fruentes priuilegiis Mendicantium, possunt virtute eorum priuilegiorum se subiicere Episcopis ad eum effectum, obtenta Superioris licentia. Sic Federicus Senens. *consil.*14. *à num.*5. Rodriguez *tom.*1. *summ. in* 2. *edit. cap.*131. *num.*2. Molina *tom.*4. *de Iustit. disput.*61. *num* 4. Suarez *tom.*4. *de pœnitent. disput.*30. *sect.*2. *num.*3. vbi affirmat ita praxi receptum, & *tom.*5. *disput.*41. *sect.*2. *num.*12. Henriquez *lib.*6. *cap.*16. *num.*8. *& lib.*7. *cap.*25. *num.*2. *& lib.*10. *cap.*20. *num.*2. *iuncto commen. lit. H.* & *lib.*14. *cap. vlt.*

fine. Auila 2.*part. cap.*7. *diſput.*1. *dub.*6. *concluſ.*2. Sanchez *lib.*2. *ſumm. cap.*11. *num.*10. & latè *lib.*4. *cap.*39. *num.*32. & 33. & penes ipſum, Barbatius, Lapus, Ancharanus, Albericus, Iaſon, Corneus, Ioann. de Lignauo, Verbetius, Directorium, Summa Piſana, & alij. Quibus addi poſſunt Zerolla *in praxi Epiſc.*1. *part. verb. Vicarius*, §.18. *dub.*4. Congregatio Cardinal. teſte Petro Marzilla *ſeſſ.*24. *cap.*6. *Concil. Trident.* Bonacina *diſput.*1. *quæſt.*3. *punct.*2. *num.*5. Hurtadus *diſputat.*15. *de excommun. difficult.*3. *num.*11. *verſ. Deinde Epiſcopus.* Diana 1.*part. tract.*5. *reſolut.*6. cum Finellio *tract. de caſibus reſeruat. cap.*7. *num.*7. & *part.*8. *tract.*3. *reſolut.*48. cum Baſilio *lib.*8. *de Matrim. cap.*5. *num.*14. & Merolla *tom.*2. *diſput.*4. *cap.*6. *num.*145.

QVÆSTIO LXXI.

An, ſi Prælatus negaret licentiam Religioſo, ſubijciendi ſe Epiſcopo; poſſet tunc hic, eum à reſeruatis abſoluere?

NEgat Megala 1.*part. lib.*1. *cap.*13. *num.*10. cui fauent Henriquez *lib.*7. *cap.*25. *num.*2. *citat.* & ex illo, Auila *loc. cit.* quatenus abſolutè affirmant; non poſſe Religioſum ab Epiſcopo abſolui, ſi ille non habeat ſui Prælati regularis licentiam, quia ita decreuit Paulus III. *anno* 1545.

Sed probabiliùs cum diſtinctione reſpondeo: non poſſe quidem Religioſum abſolui ab Epiſcopo à reſeruatis, caſu, quo Prælatus regularis, Religioſo iuſtè denegaret licentiam ſubiiciendi ſe Epiſcopo, quoad hunc effectum, (quod quidem, & non aliud, voluit Paulus III.) ſecus verò caſu, quo iniuſtè talem illi ſcientiam petitam denegaret. Quia in hoc caſu, per epicheiam, non eſt cenſendum voluntatem Summi Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus talem Religioſum exemptum non abſoluat, ne is cogatur vagari, & accedere ad Sedem Apoſtolicam, gratia abſolutionis impetrandæ. Sic Molina *tom.*4. *de Iuſtit. diſput.*61. *num.*5. Quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.*4. *ſumm. cap.*39. *num.*36. Baſilius Legion. *lib.*8. *de Matrimon. cap.*15. *num.*14. Suarez *tom.*4. *in* 3. *parte diſput.*30. *ſect.*2. *num.*3. Diana *reſolut.*6. *cit. in fine.*

QVÆSTIO LXXII.

An Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab omnibus caſibus occultis etiam Bullæ Cœnæ, Papæ reſeruatis, vigore decreti Trident. ſeſſ.24. cap.6.

NEgant communiter Doctores. Quia Concilium, id ſolum concedit Epiſcopis, aut habentibus iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quaſi Epiſcopalem; non Regularem: ergo Prælati huiuſmodi regulares, non poſſunt, vigore dicti decreti, abſoluere ſuos ſubditos à caſibus occultis Papæ reſeruatis, ſicuti poſſunt Epiſcopi, cum nomine Epiſcopi, non veniant Prælati Regulares. Ita, & à fortiori, ſentiunt Syluester, Abbas, Innocent. Hoſtienſ. Angel. Cenedo, Suarez, Aragon, & Petr. Ledeſma, citati *ſuprà q.*44. Quibus addi poſſunt Auila *part.*7. *diſputat.*10. *dub.*6. *notab.*3. Sanchez *tom.*1. *ſumm. lib.*2. *cap.*11. *numero* 7. Garcias *de Benef. part.*7. *cap.*11. *n.*13. & 20. Armenda *in addit. ad recopilationem legum Nauarræ, tit.*18. *lib.*7. *de irregularit. num.*10. Fagundez *lib.*1. *in primo præcept. Decal. cap.*15. *num.*21. Hurtadus *diſput.*2. *de irregularit. difficult.*20. *num.*67. *verſ. Nomine autem Epiſcopi.* Barboſa 2.*part. allegat.*39. *num.*18. & Caſtro Palao *tom.*1. *tract.*4. *diſput.*4. *punct.*3. §.1. *num.*5.

Sed probabiliter certè reſpondeo: poſſe Prælatos regulares abſoluere ſuos ſubditos à prædictis caſibus occultis reſeruatis, vigore dicti decreti Tridentini (ſi aliàs non ſit reuocatum, de quo infra.) Quia probabile ſanè eſt, quod nomine Epiſcoporum, in dicto decreto veniant Generales, & Prouinciales Regularium: cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem: ergo ſicuti Epiſcopi poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, vigore dicti decreti à caſibus occultis, etiam Bullæ Cœnæ, Papæ reſeruatis; ita eodem modo poterunt Prælati Regulares abſoluere à ſimilibus ſuos ſubditos. Maiorem, in qua eſt difficultas, docent quàm plures DD. vt fatetur Villalobos *tract.*21. *diff.*9. *num.*7. per hæc verba: Lo quarto ſe aduierte, que ay dificultad ſi ſe entienden en eſta cõceſſion por Obiſpo, los que tienen Iuriſdicion quaſi Epiſcopal, quales ſon los Prouinciales, y algunos Abbades eſſentos, y arriba referi vna opinion de Suarez por vna declacion de Cardenales, en que tiene la parte negatiua, y lo miſmo tiene aqui, *de Cenſur. diſput.*41. *ſect.*2 *à n.*7. y fundaſe en que eſta Conceſſion por la parte que deroga al derecho comun, ſe hade interpretar eſtrechamente.

Otros dicen que ſe eſtiende eſta conceſſion à los Generales, Prouinciales, y Abbades eſſentos, que tienen Iuriſdicion quaſi Epiſcopal, la qual ſentencia es comun, como dice el P. Fray Manuel Rodriguez *tom.*1. *qq. regul. quæſt.*61. *art.*9. Sanchez *lib.*8. *de Matrim. num.*13. & 14. Henriquez *lib.*10. *cap.*20. *num.*2. y otros muchos, la raçon es, porque la facultad de diſpenſar ſe ha de interpretar latamente, como diſimos arriba, aunque ſea delegada porque es fauorable: y como eſta conceſſion compete por derecho ordinario, y eſta pueſta en el cuerpo del derecho (porque el Concilio Tridentino tambien lo es) y de aqui tambien le dice, que ſe ha de interpretar latamente. Yten, porque todos eſtos, reſpecto de ſus ſubditos tienen plenaria Iuriſdicion que ſolo difieren de los Obiſpos en la Conſagracion, y anſi pueden aprouar confeſſores para ſus Inferiores, aunque es proprio de los Obiſpos conforme al Concilio Tridentino *ſeſſ.*23. *cap.*15. *de reformat.* Eſta ſegunda ſentencia, tambien es probable, como dice Suarez, y es muy conforme à derecho, y eſtando en ella à la raçon de la contraria, ſe reſponde, que el Concilio Tridentino haçe nueuo derecho; y aſſi no ſe ha de interpretar eſtrechamente. Hucuſque Villalobos. Qui tamen malè citat Henriquez, pro hac parte *lib.*10. *cap.*20. *num.*2. cum ibi non de poteſtate Prælati Regularis; ſed de poteſtate Epiſcopi reſpectu Regularium circa eorum irregularitates diſpenſandas, loquatur. Tenent nihilominus Granados *controuerſ.*1. *de fide tract.*15. *diſput.*14. *ſect.*2. *n.*4. ita ſcribens: Imò valde probabile eſt comprehendi Prælatos Religionum habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt Generales, & Prouinciales: quia licèt non dicantur ita rigoroſè habere diœceſim, habent tamen in aliquo ſenſu, cum domus, & Prouinciæ Religionis illis ſubdantur, & ab Epiſcopo ſint exempti. Hucuſque Granados. Et etiam Bauny *tract.*2. *de Cenſur. diſput.*3. *de abſoluente ab excommunicatione, quæſt.*26. Qui ad antecedens argumenti pro contraria ſententia adducti, his verbis, reſpondet. Ad antecedens dicendum: Epiſcopi nomen bipartitò ſumitur: primò, propriè; pro his dumtaxat, qui Epiſcopi ſunt charactere inſignes: Secundò, latè, vt ad eos quoque pertinet, qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, occaſione Prouinciæ, quam obeunt, muneris quod faciunt. Epiſcopi nomen primo modo acceptum, Regulares non amplectitur, ſed altero tantum. Sic Bauny. Sic etiam Magiſter Antonius de Hinojoſa Ordinis Prædicatorum *in directorio Deciſionum Regularium, verb. Abſolutio* 1. vbi ſic dicit: Abſolutio à quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ac diſpenſatio in irregularitatibus

tibus omnibus, & suspēnsionibus ex delicto occulto prouenientibus, (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) quæ in foro conscientiæ licet Episcopis per Concilium Trident. *sess.24. cap.6.* vel cui specialiter duxerint committendum, super sibi subditos: licet quoque Prælatis Ordinariis, Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione ipsius Iuris, Concilij, *vt infra confirmatio priuilegiorum.* Sic Hinojosa ibi. Quod latè probat, *verbo, Confirmatio gratiæ. statuti, vel priuilegij, fol.121. vers. Prima assertio,* (cuius probationem *infrà quæst.76.* referemus.) Sic etiam §. *De potestate quæ secundum iura canonica competit Prælatis Ordinis, in Fratres, fol.361.* Tenent etiam alij. Et id esse probabile clarè affirmant, seu insinuant, Sanchez, & Suarez *loc. cit.* & nouissimè Frater Ioannes de Soria *in Epilogo Summarum 2. part. tract.1. sect.1. disput.6.* §. *circa casus reseruatos*, per hæc verba: Probabile est quod Episcopi, & qui per concessionem Tridentini vtuntur hoc priuilegio, vt sunt Generales, Prouinciales, & Custodes, qui curam fratrum habent, possunt absoluere à peccatis omnibus reseruatis, quamuis contenta sint in Bulla Cœnæ Domini: quia priuilegium Principis censendum est firmum, & constans. Sic ille. Quintanaduenas *tom.1. Theolog. Moral. tract.8. dub.16.* vbi nostram sententiam esse probabiliorem his verbis affirmat: Secunda Conclusio. Facultates, quas iure communi, & ratione sui officij habent Prælati Regulares, Generales, scilicet, Prouinciales, & Superiores locales ad absoluendos suos subditos à peccatis, & Censuris Papæ, & Episcopis reseruatis: necnon ad dispensandum in irregularitatibus & votis, ac ea commutandum, non suspenduntur per Bullam huius Iubilæi. Ratio est eadem, cum facultates hæ ordinariæ sint in his Prælatis, vt probant Sanchez *lib.8. de Matrimon. disput.3. num.9.* Nauarrus *lib.1. consil. de temp. Ordinat. consil.62. n.9.* & alij. Hi ergo Superiores habent circa suos subditos hoc anno (*sancto, intellige*) omnes facultates absoluendi, commutandi, dispensandíque, quas circa suos habent Episcopi, posúntque eas delegare. Et licèt Sanchez *lib.8. de Matrimon. disput.1. num.13.* Suarius *tom.4. in 3. part. disputat.30. sect.2. num.7.* & alij apud Barbosam *in Trid. sess.24. cap.6.* existiment hanc facultatem illis competere saltem Generalibus, & Prouincialibus per communicationem priuilegij concessi à Pio V. Patribus Dominicanis: probabilius est, facultatem, quam Tridentinum ibi concedit Episcopis, extendi ad Prælatos Religionum exemptarum. Sunt enim hi, respectu suorum subditorum, Pastores ordinarij, sicut Episcopi respectu sæcularium, habéntque quasi Episcopalem Iurisdictionem. Ita Emman. *tom.1. quæst.61. art.9.* Nauarrus *lib.5. consil.23. de priuileg.* Beja 4. *part. casu* 37. & alij. Enimverò Pius V. non ideo his Prælatis hoc concessit, quia iam non esset concessum per Tridentinum, sed ad tollendas opiniones, & scrupulos, & ad extendendum hoc cum maiori certitudine ad Superiores locales. Si igitur ex iure communi Tridentini hanc facultatem habent, per hanc generalem suspensionem, necilla suspenditur, nec reuocatur, nec minuitur. Nam verba generalia rescriptorum, aut statutorum, restringuntur secundùm ius commune, vt probat Garcia Gironda *de priuileg. explicat. numero* 275. & 276. Hucusque Quintanaduenas, Santor. etiam *in Coment. ad Constit. Minor. cap.2. stat.14.* §.1. & 5. *quæst.5.*

QVÆSTIO LXXIII.

An, non solùm vigore dicti Tridentini decreti, sed etiam aliorum priuilegiorum, possint præfati Prælati Regulares absoluere suos subditos à recensitis casibus occultis Pontifici reseruatis?

NEgant omnes Doctores, quos pro prima sententia *quæst.45.* relata citauimus, generaliter loquendo. Quos, in specie nostræ quæstionis fando, sequitur Sigismundus à Bonac. *tract. de elect. dub.69. num.13.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom.2. disputat.14. quæst.15. num.13.* Ioann. de Cruce *de statu Relig. lib.1. cap.6. dub.1. concluf.1.* Zanardus *in director. Theolog. part.2. cap.7.* Naldus *in summ. verb. Nouitius, num.7.* Vechius *in praxi nouit. disput.9. dub.6. n.3.* & Graffius *in Append. lib.1. cap.7. num.22.* Quos omnes pro hac parte refert Diana *3. part. tract.2. resolut.71.* vbi dicit, se in hoc tam graui quæstione, nolle officium Iudicis agere, possunt. Dictis DD. addi possunt Mach. *tom.2. lib.5. p.3. tract.2. docum.5. num.1.* & penes illum Laymann *lib.5. tract.1. cap.10. num.20.* Barbosa *in summa decis. Apostolicarum, verb. Absoluere, collect.9. num.7.*

Fundamentum eorum est. Quia omnia priuilegia Regularium pro absolutione à dictis casibus concessa, iam sunt à Sum. Pontificibus reuocata: ergo.

Sed probabiliùs respondeo: posse Prælatos Regulares, non solùm vigore Concilij Tridentini; verùm etiam virtute aliorum priuilegiorum specialium, absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ; excepta adminus hæresi, de quo casu in specie, *infrà.*

Ratio est, quia certum est, quod Prælati Regulares habent per sua priuilegia, erga suos subditos, in foro conscientiæ, omnem auctoritatem absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi, vigore Concilij Tridentini *sess.14. cap.6.* erga suos subditos: sed Episcopi possunt absoluere suos subditos ab omnibus casibus Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ, & ab omnibus excommunicationibus, eis annexis, ortis ex delictis occultis: ergo idem poterunt erga suos subditos Prælati Regulares, casu, quo dicta priuilegia non sint reuocata, vt pro nunc probabilius supponimus. Maior est certa. Quia Sanctissimus Pius V. concessit priuilegium Dominicanis Prioribus, tam Prouincialibus, quàm Conuentualibus, vt ipsi per seipsos, idem omnino possint in fratres, & Moniales dicti Ordinis, sibi subditos, quoad absoluendi, & dispensandi in foro animæ, seu conscientiæ, quod possunt Episcopi in suos subditos vigore Concil. Tridentini *sess.24. cap.6.* Hoc priuilegium, quod incipit, *Romanus Pontifex* referunt Paralel. *in compend.* §.10. *fol.175.* Rodriguez *in Bullario, in fine, fol.920. & tom.1. qq. Regul. quæst.69. artic.9.* Miranda *tom.1. quæstione* 46. Villalobos *1. part. tract.9. diffic.60.* & Hinojosa *in director. decisionum regul. verb. Confirmatio gratiæ. fol.121.* Et tale priuilegium extitisse fatentur omnes, etiam contrariæ sententiæ, Doctores.

Rursus idem priuilegium concessere eidem Ordini alij Pontifices, vt testatur idem Hinojosa *verb. Absolutio 1. fol.6.* ita dicens: Absoluere possunt per priuilegia Apostolica, non solum Magister Ordinis, & Prior Prouincialis, & Conuentualis, ac Sede vacante, Superiores, vel Vicarius electus à tribus patribus antiquioribus, vel qui datur à Prouinciali, vel Capitulo in regimen Conuentus, ob defectum Prioris, vel etiam Vicarij domorum, quæ non sunt Prioratus, Fratres suos, vel alios eiusdem Ordinis, vndecumque ad eos declinantes, ab omni excommunicatione, suspensione, interdicto, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, etiam de Cœna Domini (exceptis hæreticis elapsis, schismaticis, literas Papæ falsificantibus, vel

ad

ad Infideles prohibita deferẽtibus, vel in Papam conſpirantibus. Prædicta omnia conceſſere Clemens IV. Sixtus IV. & Iulius II. Hucuſque Hinojoſa. De quibus priuilegiis etiam faciunt mentionem Rodrig. *in Bullario, pag. 589. & tom. 1. qq. regul. q. 20. art. 9.* Villalob. *1. p. ſum. tr. 9. diſſic. 61. n. 6.* Frater Franciſcus à S. Bernardino *in Regul. S. Franciſci cap. 7. controu. 20. ſect. 5.* Martin. à S. Ioſeph *cap. 7. quæſt. 3.* & Leander à Murcia *in Regul. S. Franc. cap. 21. ſuper 7. Regulæ.*

Qui addit, quod Martino V. que fue criado Pontifice el año de 1417. concedio, como lo refiere Caſarrubios *in compend. tit. Abſolutio ordinaria quoad fratres.* al Prior del Monaſterio de San Benito el Real de Valladolid: *Vt ipſe in foro conſcientiæ poſſit abſoluere Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit, & cum eis in omni irregularitate etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, in morte, videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione, valeat diſpenſare, dum tamen aliquod horum trium, non ſit notorium.* Y eſta Conceſion ſe eſtiende por Eugenio IV. à todos los Monaſterios de la Orden, como refiere Caſarrubios. Hucuſque Leander. De quo priuilegio etiam agunt Hinojoſa *loc. citat.* Rodriguez *in Bullar. fol. 816. & tom. 1. qq regul q. 24. art. 12.* Villalobos *tract. 21. diſſic. 9.* Bauny *tract. 4. de pœnit. q. 32.* & alij. Qui alia quamplura referunt priuilegia, de quibus adhuc *infrà.*

Propter quæ hanc noſtram reſponſionem ſuſtinent Bañez 2. 2. *q. 4 dub. 2. poſt 2. concl.* & ibi Aragon *artic. 3. verſ. Sed dubium eſt.* Rodrig. *tom. 1. q. 20. art. 9.* Ledeſma *in ſum. 2. p. tr. 1. cap. 6. diſſic. 7. poſt 20. concl.* Viuald. *1. p. tr. de Abſolut. n. 13. & 2. p. in explicat. Bullæ Cœnæ n. 141.* Souſa *ad eandem Bullam diſp. 100. concl. 3.* Quos omnes refert, & ſequitur Villal *diſſic. 61. cit.* Quibus addi poſſunt Franciſc. à S. Bern. Martin. à S. Ioſepho, & Leander à Murcia *loc. cit.* Suar. *tom. 4. de Regul tr. 8. lib. 2. c. 21.* per totum. Hieron. Rodrig. *in comp. qq. Regul. reſolut. 3. n. 3.* Peyrin. *in priuileg. Minim. tom 1. conſtit. 4. Sixti IV. §. 5. n. 6.* Portel *in addit. ad dub. Regul. verb. Abbas, n. 8.* Vega *tom. 1. ſum c. 49. caſu 1.* Hinojoſa *loc. cit.* Candid. *diſquiſ. 22 artic 50. dubit. 6. & 8.* Sanch. *lib. 6. oper. moral. cap. 8. n. 33. & lib. 8. de Matrim. diſp. 2. n. 13.* Baſſæus *verb. Hæreſis, n. 18. verſ. Quintò,* & penes ipſum Crouſers *ad cap. 7. Regulæ S. Franc. lect. 12. fol. 588. & 602.* Barboſa *2. part. allegat. 39. num. 18.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 1. diſputat. 4. punct. 3. §. 1. num. 5.*

QVÆSTIO LXXIV.

An adhuc, Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, tàm vigore Concilij Tridentini, quàm priuilegij Pij V.

NEgant quamplures Doctores, in primis Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 11. n. 7.* docent, Prælatos Regulares, etiam Generales, neque vigore Concilij Tridentini, neque virtute priuilegij Pij V. poſſe abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi, adhuc occulta: Quia in decreto Concilij Tridentini, ſolum id conceſſum fuit Epiſcopis habentibus diœceſim. Deinde in Pij V. conceſſione, non fit ſpecialis mentio hæreſis: at ſic eſt, quod in nulla generali conceſſione cenſetur hæreſis abſolutio comprehendi, niſi ſpecialis eius mentio fiat: ergo. Citat Sanchez, pro hac parte Auilam *de Cenſur. part. 7. diſp. 10. dub. 6.* Rodrig. *2. tom. ſum. c. 29. n. 4. & qq. Regul. tom. 1. q. 30. art. 10.* & Vegam *2. tom. ſum. cap. 125. caſ. 12. fine.* Rurſus eandem ſententiam tenent Sanctarellus *tract. de hæreſi cap. 5. dub. 1. n. 9.* Megala *conſil. 21. num. 6.* Nouarius *in ſingular. concl. 3. n. 10.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. diſp. 14. q. 17. n. 3.* Quos omnes citat ac ſequitur Diana *1. part. tract. 5. reſolut. 6.* & *part. 3. tract. 2. reſolut. 122.* & *part. 6. tract. 1. reſolut. 54. & tract. 7. reſolut. 63.* & *part. 8. tract. 7. reſolut. 50.* vbi ait, contrariam ſententiam omnino eſſe refellendam, ſtante Decreto ſacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, facto verbo cum Sanctiſſimo, *die 17. Nouembris* 1628. Et Superiores Regulares dictam opinionem ſequentes, eſſe ſeuerè puniendos in ſacro Tribunali.

His Auctoribus adhuc addi poſſunt Villalobos *in ſum. 1. p. tract. 9 reſol. 61. n. 3. & 5. verſ. Ambas opiniones.* Leander de Murcia *in cap. 7. Reg. S. Franc. cap. 20. n. 12. & 16. & cap. 21. n. 12.* Santorus *in comment. ad conſtit. Minor. cap. 2. ſtat. 14. §. 1. & 5. q. 5.* Portel *in dub. Regul. verb. Prælatus, & verb. Hæreſis.* Fagundez *in 1. præcept. Decal. cap. 15. n. 21.* vbi docet, de iure, nequaquam poſſe Prælatos abſoluere Religioſos ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, & ab aliis peccatis etiam occultis contentis in Bulla Cœnæ Domini: quia, nomine Epiſcoporum, non comprehenduntur in decreto Tridentini. De priuilegio verò (addit) an illud ſpeciale habeant, non eſt huius loci diſputare. Conſulenda ſunt verba priuilegij, & an reuocata ſint, ſedulò inueſtigandum. Miranda *tom. 2. Directorij Prælator. Regular. q. 35. art. 19. concl. 5.* licèt anteà *q. 7 art. 2. concl. 3. in fine*, propoſitis ſententiis contrariis, & pro vnaquaque, validis fundamentis, ſic, per hæc verba, concludat: Hæc omnia referre, ac dicere libuit, vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, ſub Cenſura, & correctione Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis: de reliquo nolo hac in re iudicem agere: teneat quilibet quod probabile magis ſibi viſum fuerit. Sic ille, ibi. Tenent etiam, & à fortiori, Sigiſmundus, Ioann. à Cruce, Zanardus, Naldus, Vechins, Graffius, Machado, & Laymann, citati ſupra *q. 73.* Trullench *in 1 præcept. Decal. cap. 3. dub. 6.* Barboſa *in Summa Apoſtolicarum deciſionum, verb. Hæreſis, collect. 407.* ita dicens: Hæreſis à crimine Regulares abſolui nequeunt ab eorum Prælatis. Vrbanus VIII. *in decreto die 17. Nouembris 1628.* cuius meminit Ioan. Maria Nouarius *in lucerna Regul. verbo hæreſis, n 6.* Nam ad Epiſcopos tantum Ordinarios, & ad Inquiſitores Delegatos ſpectat ius cognoſcendi de hoc crimine: nec licet Superioribus Regularibus iudicare ſuos ſubditos in hæreſis cauſa. Sacra Congreg. Concilij, teſte Ioan. Maria Nauar. *d. verb Hæreſis, num. 3 & 4.* Hucuſque Barboſa, & alij cenſentes, neque vigore dicti decreti Tridentini, neque priuilegij Pij V. poſſe Prælatos abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta, vel quia abſolutio ad hoc hæreſis crimine, non conceditur Prælatis Regularibus, in præhabito decreto, & priuilegio, vel dato quod olim conceſſa fuerit, iam per ſubſequentes Bullas Cœnæ, & noua decreta Pontificum, reuocata ſit.

Reſpondeo primò. Probabile eſt, quod Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab occultæ hæreſis crimine, tam vigore decreti Concilij Trid. quàm priuilegij Pij V. ſi aliàs his nondum derogauerint Pontifices, reſpectu Regularium, de quo *infrà.*

Probatur *primum*, efficaciter. Quia per Concilium datur facultas Epiſcopis abſoluendi ſuos ſubditos ab occulta hæreſi, vt habitum eſt ſupra *quæſt. 41. 45. & 46.* at ſic eſt, quod eſt probabile, quod nomine Epiſcopi, veniant etiam Prælati Regulares, in præhabito Concilij decreto, vt habitum eſt, *quæſt. 72.* ergo probabile omnino eſt, quod, ſi dictum decretum reſpectu Regularium Prælatorum, non ſit reuocatum, & caſſatum, poſſint etiam huiuſmodi Prælati, virtute dicti decreti, abſoluere ſuos Religioſos ab occulta hæreſi.

Probatur *ſecundum*, quia Prælati Regulares ex conceſſione Sanctiſſimi Pij V. habent, in foro conſcientiæ, omnem facultatem abſoluendi, & diſpenſandi

cum

cum suis subditis, quam habent Episcopi erga suos subditos, vigore Tridentini decreti; vt supra *quæst.* 73. est habitum: At sic est, quod Episcopi possunt etiam modò, absoluere suos subditos ab hæresi occulta, vt supra *q.* 48. est habitum: ergo & Prælati Regulares, si dictum priuilegium reuocatum non sit. Sic loquendo iuxta priuilegium Pij V. sentit cum aliis Palao *loc. cit. cit. num.* 6. quamuis addat, hoc priuilegio non posse vti Prælatos in Hispania saltem, vt infra *quæst.* 79.

Nec obstat argumẽtum Sancij, & aliorum. Nam ad primum dicendũ est, quod nomine Episcopi etiã veniant Prælati Regulares. Ad secũdum verò, dicendum est primo, maiorem esse falsam. Quia cũ in ea Pij cõcessione, expressè dicatur tantumdem licere Prælatis Ordinis Dominici (& consequẽter, per cõmunicationem, aliis) quãtum est permissum Episcopis erga suos subditos in Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. & ibi expressè Concilium meminerit hæresis: virtute censetur ea comprehensa in dicta Pij V. concessione. *Secundò dico* quod nec minor est vniuersaliter vera; tum, quia in Iubilæo non exprimitur hæresis, & tamen probabile est, quod per facultatem, quæ datur absolutè absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, possit Confessarius virtute dicti Iubilæi, hæreticos occultos absoluere. Tum etiam, quia quando Pontifices volunt à generali concessione hæresim excipere, illam nominatim excipiunt, vt patet in concessione Bullæ Cruciatæ, & in concessione facta à Gregorio XIII. Monachis S. Bernardi in Hispania apud Portel *verb. Abbas, n.* 6. & in aliis concessionibus; sic respondent Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 10. & 11. Portel *loc. cit.* Diana 1. *part. tract.* 5. *resolut.* 6. & Bauny 1. *parte tractatu* 4. *de Pœnitent. quæst.* 32.

Qvæstio LXXV.

An etiam virtute aliorum priuilegiorum, possint Prælati Regulares absoluere ab hæresi occulta, non solum suos Religiosos subditos, verum etiam sæculares, ad eos, causa absolutionis, recurrentes?

NEgant communiter Doctores, & præcipuè citati pro prima sententia, *quæst. antecedenti.* Quia si quæ fuere concessa priuilegia de hac materia Regularibus, vel iam non sunt in vsu, vel sunt reuocata à Pontificibus.

Sed nihilominus tamen respondeo: posse etiam Prælatos Regulares, virtute aliorum priuilegiorum absoluere ab hæresi occulta, tam Religiosos suos, quàm sæculares, dato tamen quod nondum sint reuocata, de quo *infrà.*

Probatur, quia certum est, concessa fuisse à Pontificibus priuilegia huiusmodi Prælatis Regularibus: ergo si non sunt reuocata à Successoribus Pontificibus, licitum erit eis vti illis, & consequenter virtute illorum, absoluere ab hæresi occulta, tam Religiosos, quàm sæculares. Antecedens probatur. Nam in primis Alexand. IV. concessit Minoritis facultatem absoluendi subditos suos de hæresi occulta, vt referunt Villalobos *tract.* 9. *diffic.* 61. *in fine.* Societatis Compendium, *verb. Bulla Cœnæ*, §. 8. Portel *verb. hæresis, num.* 2. Diana 1. *part. tract.* 5. *resolut.* 6. Leander de Murcia *c.* 27. *in septimum Regulæ S. Francisci*, per hæc verba:

Alexandro VI. que fue criado Pontifice el año de 1492. concedio al General, Prouincial, y Custodios de la Orden de los Menores de la Obseruancia Vltramontanos plenaria facultad, y autoridad; *Vt quoscumque subditos suos Fratres videlicet, & Moniales S. Claræ, ac vtriusque sexus Tertiarios, de pœnitentia nuncupatos, inuenerint in aliquo hæresis, vel apostasiæ crimine lapsos, etiamsi sint relapsi, possint eos absoluere, & cum eis dispensare: necnon præfatorum relapsorum pœnas à iure constitutas commutare, pensatis, qualitate, & quantitate, aliisque debitis circunstantijs, augendo, aggrauando, vel diminuendo, toties, quoties opus fuerit, & provt secundum Deum viderint expedire: dummodo talium relapsorum crimina, publica, & notoria, quoad sæculares non sint; nec ex hoc scandalum oriri possit.* Y se deue notar, que hereges relapsos se llaman, y son, los que despues de auer abjurado la heresia en el fuero exterior ante Iuez competente tornan otra vez à caer en la heregia; pero no lo son aquellos que despues de auerla abjurado, aunque sea publicamente, como no sea ante Iuez competente, de nueuo caen en la heregia. Assi lo declararon los Eminentissimos Cardenales de la Sacra Congregacion a los Padres Congregados en Roma en nuestro Capitulo general de los Capuchinos, el año de 1608. à 9. *de Iunio.* Hucusque Leander.

Deinde Gregor. XIII. concessit Superioribus Societatis IESV, (hoc est, Generali, & Prouinciali,) vt possent absoluere ab hæresi occulta, ac eius relapsu, subditos suos. Ita habetur in Compendio Societatis, *verb. Absolut.* §. 3. 7. & 8. & docent Ortiz *in sum. cap.* 5. *num.* 29. Peyrinus *de priuileg. Minor. tom.* 1. *Constit.* 4. *Sixti IV.* §. 5. *num.* 20. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 17. Vbi docet, posse Prouinciales, ex causa, vices suas alteri committere, in casibus particularibus, non omnibus, nisi ad id facultatem à Generali habeant. Sed pace eius sit dictum, (*adiungit Bauny*,) non videtur hæc necessaria. Nam quis nescit, Ordinariis communi iure fas esse, subrogare sibi idoneos homines, per quos, quæ sunt officij sui, Prouinciæque, obeant: at ab Ordinariorum numero, Prouinciæ Præpositi, remoueri nec possunt, nec debent: ergo in eorum est iure (nisi fortè cohibitum est, ac restrictum à Generali) eius voluntate, ac licentia non quæsita, designare hominem, qui eius vice fungatur per totam Prouinciam, in absoluendis subditis ab occulta hæresi. Hæc Bauny 1. *part. tract.* 4 *de pœnit. quæst.* 32. Diana 1. *part. tract.* 5. *resolut.* 6. Peregrinus *in compend. priuileg. part.* 2. *tit. Absolut.* §. 2.

Deinde Vrbanus IV. concessit Patribus Dominicanis, vt omnes eius Confessores expositi, possint absoluere omnes Christi fideles ad eos occurrentes, ab omnibus peccatis, & Censuris, nisi talia essent, propter quæ consulenda meritò esset Apostolica Sedes. At sic est quod pro absolutione ab hæresi occulta, non est necessariò Sedes Apostolica consulenda; nam, vt explicat Sixtus IV. declarando quasdam literas Clementis IV. vt habetur in Monumentis Ordinis Minorum *fol.* 143. *aliàs* 59. *concluf.* 345. casus pro quibus Sedes est consulenda Apostolica, quatuor sunt tantum, nempe, si hæretici sint relapsi; si schismatici; si litteras Apostolicas falsificassent, & denique, si ad infideles prohibita detulissent. Sic referunt Hinojosa *in Directorio decis. Regular. verbo, Absolut.* 3. Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul quæst.* 20. *artic.* 9. Villalobos *tom.* 1. *sum. tract* 9. *resolut.* 61. *n.* 6. Miranda *tom.* 2. *Directorij Prælator. quæst.* 7. *artic.* 3.

Qvæstio LXXVI.

An præfata priuilegia, à Tridentino, Pio V. & ab alijs Pontificibus, pro absolutione à peccatis, & Censuris Papæ reseruatis, Regularibus concessa; sint iam omnino reuocata, pro promulgatione annua Bullæ Cœnæ?

AFfirmant omnes Authores citati pro prima sententia, relata *quæst.* 45. Existimantes facultatem concessam Episcopis à Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. quoad absolutionem

absolutionem ab hæresi, & à cæteri casibus reseruatis etiam in Bulla Cœnæ, esse iam reuocatam in promulgatione annua eiusdem Bullæ. Nam si huiusmodi facultas Episcoporum reuocata est per dictam Cœnæ Bullam, à fortiori dicendum est, esse etiam reuocatam concessam Regularibus per idem decretum, & per priuilegia Pij V. & aliorum Pontificum. Nam (quidquid Megala *in 1. p. lib. 1. cap. 13, n. 10.* velit, dicens posse Regulares vti priuilegio Pij V. non obstante, quod facultas tributa Episcopis fuerit ex vi dictæ Bullæ Cœnæ sublata Pius V. non vult, vt Regulares habeant in hac parte maiorem iurisdictionem quàm Episcopi, sed tantum vt non sint peioris conditionis: ergo concesso quod sit sublata authoritas Episcoporum, etiam erit per consequens Regularium facultas suspensa, vt benè docet etiam Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. cap. 21. n. 10.* Portel *in dubijs regul. verb. Abbas, n. 11.* addentes, quod dato, & non concesso, quod Episcopi possint nunc absoluere ab hæresi occulta, & à reliquis casibus reseruatis in Bulla Cœnæ, negandum sit idem posse Regulares ex dicto motu Pij V. aut aliorum Pontificum; eo quod per Bullam Cœnæ, omnia priuilegia reuocantur. Sic expressius, ex *ibidem* citatis, Suarez, Nauarrus, Azor, Sanchez, Toledo, & alij.

Sed æquè probabiliter respondeo: præfata priuilegia Regularibus à Tridentino, Pio V. & ab aliis Pontificibus concessa, nullatenus esse reuocata in promulgatione Bullæ Cœnæ; & ideo dicendum est, consequenter, quod, si aliàs per alia decreta Pontificum non sint reuocata, possint prædicti Prælati Regulares absoluere suos subditos, & alios ad se occurrentes, ab hæresi occulta, & ab aliis Censuris, & casibus occultis, etiam Bullæ Cœnæ, Papæ reseruatis.

Probatur *primò* hæc responsio. Nam probabile, & satis est, quod facultas absoluendi à dictis casibus Papæ reseruatis, concessa Episcopis per Tridentinum, non sit reuocata in promulgatione Bullæ Cœnæ: ergo neque facultas concessa Regularibus. Antecedens constat ex habitis *quæst. 45.* consequentia verò probatur: Quia probabile est quod in dicto decreto, nomine Episcopi, veniant Prælati Regulares, vt habitum est, *quæst. 72.* ergo si Episcopis non est reuocata absoluendi facultas, & nomine Episcopi, veniunt Prælati Regulares, euidens est, quod neque his est reuocata.

Secundò, quia ferè certum est, quod priuilegium Pij V. in quo conceditur Prælatis Regularibus omnis facultas absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi, vigore Concilij Tridentini *cap. 6. citato*, non reuocetur per promulgationem Bullæ Cœnæ: ergo si aliàs per aliud Pontificis decretum non reuocetur, licitum erit dictis Prælatis tali priuilegio vti. Antecedens optimè probat Hinojosa *in Directorio decis. Regular. verb. Confirmatio gratiæ, fol. 121.* per hæc verba: Pro certo habendum est, nunquam fuisse reuocatam declarationem illam Pij V. 21. *de Iulio, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo* in gratiam Ordinis nostri factam, cuius meminimus suprà *verbo Absolutio* 1. & est infrascripti tenoris: *Quia ſacrum Concilium Tridentinum conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſint in foro conſcientiæ tantum, ab omnibus peccatis & diſpenſare ſuper irregularitate (vt habetur ſeſſ. 24. cap. 6.) Ne Priores Conuentuales, & alij Superiores deterioris conditionis ſint, quàm laici, & Clerici, concedimus eis, vt ipſi per ſeipſos, idem omnino poſſint in Fratres, & Moniales, ſibi ſubditos, quod poſſunt Epiſcopi in Clericos, & laicos ſibi ſubiectos, quoad abſoluendum, & diſpenſandum, & alia ibidem conceſſa.*

Hæc igitur potestas concessa Episcopis iure communi, quia per legem communem Concilij generalis indulta, declaratur in prædictis verbis pertinere etiam ad nostri Ordinis Prælatos: non quidem vi priuilegij, sed interpretatione ipsius iuris, & Concilij, propter bonum Ecclesiæ regimen; ne scilicet, deterioris conditionis sint professores perfectioris status, quàm Clerici, & laici. Et propterea, quia potestas hæc, non est concessa dignitati Episcopali, sed officio, in bonum spirituale subditorum. Quòd cum militet etiam in Prælatis Regularium, censendum est, eisdem quoque concedi. Ecclesia enim, quæ Regulares à potestate Episcoporum exemit, minimè de futura erat prouidentiæ spirituali eorum, curans diligenter de Clericis, & laicis. Tum maximè, quia Priores in Monasterio, post prædictam exemptionem, subrogantur loco Episcoporum, ac proinde sapere debent eorum naturam. Illud autem verbum, *Per ſeipſos*, nō tollit, quin præfata potestas delegari possit à Prælato, sicut ab ipso. Quia est potestas concessa à lege.

Superior igitur regularis habet eandem iurisdictionem in suos subditos, quàm Episcopus in suos simpliciter, vt Episcopus (exceptis actibus Pontificalibus) non tamen, vt Inquisitor, vel Legatus Sedis Apostolicæ in cæteris casibus. Quæcunque ergo litteræ Apostolicæ reuocatoriæ priuilegiorum aduersantium decretis Concilij Tridentini, non derogant huic concessioni innixæ, non priuilegio, sed iuri communi. Quod probant verba Pontificis eiusdem; cum ait: *Falſa, ſeu minus vera intelligentia decretorum Concilij Tridentini, præmiſſa grauamina (hoc eſt, Fratribus ab Ordinarijs illata) irrepſerunt. Et cum eiuſmodi decretorum declaratio, nonniſi ad nos ſpectet; modo, & forma infraſcriptis declaranda cenſuimus.* Relinquitur ergo, quod circa hoc, non veniunt quæstiones intelligendæ; cum prædicta concessio, non sit ex priuilegio, sed ex iure Concilij per Pontificem declarato. Hucusque Hinojosa. Constat igitur quod dictum priuilegium Pij V. non est reuocatum per clausulam generalem Bullæ Cœnæ, cum per ipsam non derogetur decreto Concilij Tridentini, vt diximus *suprà quæst. 45.* ergo, si aliàs per aliud speciale decretum, dictum priuilegium non reuocetur, licitè adhuc poterunt Prælati Regulares illo vti.

Tertiò probatur vniuersè de omnibus aliis priuilegiis loquendo. Quia non est credibile, Pontificem velle Regularibus illudere; quod tamen faceret, si priuilegia, quæ, cum ad Ecclesiæ gubernacula vocatur, ad petitionem Regularium, vult esse rata, illicò per promulgationem Bullæ Cœnæ reuocaret.

Tandem, probatur. Quia Gregor. XIII. *anno* 1584. (non 64. vt leges apud Dianam) *die* 18. *Martij*, indulsit Patribus Societatis Iesv, vt priuilegia illis concessa, non censeantur per Bullam Cœnæ reuocata, vt referunt, Suarez *tom. 4. de Religion. tractatu* 10. *lib. 9. cap. 20. numero* 18. Compend. Societatis, *verbo Bulla Cœnæ*, §. 2. Portel *in dub. regul. eod. verb. num. 2.* Bauny *tomo* 1. *tractatu* 4. *de pœnitent. quæst. 32.* & *tom. de Cenſuris diſput. 3. de abſoluente, tractatu* 2. *quæst. 26.* & Diana 1. *parte tract. 5. reſolut. 6.*

Vnde nostram resolutionem sustinentem, per Bullam Cœnæ non derogari Regularium priuilegiis, & ideo illam non obstare, quominus illis Regulares vtantur, si aliàs per aliud decretum speciale non reuocentur, sustinent, ac defendunt Bañez 2. 2. *quæst. 4. dubio 2. poſt 2. concluſ.* Aragon *ibid. artic. 3.* Rodriguez *tom. 1. qq. regul. quæst. 61. artic. 9.* & *in Bullar. fol. 920.* Sousa *in Bulla Cœnæ cap. 23. diſput. 100. concl. 7. num. 13.* Peyrin. *de priuileg. Minimor. tom. 1. conſtit. 4. Sixti IV. §. 5. à num. 6.* Candidus *tomo* 1. *diſquiſit. 22. artic. 49.* Sanchez *de Matrimonio, lib. 8. diſputatione* 2. & 3. *numero* 9. & *lib. 6. Summæ cap. 15. numero* 78. Suarez *tomo 4. in 3. parte diſputatione* 30. *ſectione* 2. *numero* 7. (licet postea contrarium dicat *tom. 5. de Cenſur. diſp. 21. ſect. 3.*

sect. 3. n. 4. & tomo 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. cap. 10. numero 11.) Bauny *locis nuper citatis.* Villalob. *tract. 9. diff. 61 n. 5.* Hinojosa *loc. cit.* Leander de Murcia *c. 21. in 7. Regulæ S. Franc.* & Franciscus à Sancto Bernardino *in Regul. Sancti Francisci capite 7. controuers. 20. sectione 5.* Crousers *ad cap. 7. eiusdem Regulæ lect. 12.* Diana *1. p. tractatu 5. resol. 6.* Bassæus *verb. Hæresis. numero 18. vers. Sexto:*

QVÆSTIO LXXVII.

An saltem, dicta priuilegia Regularibus concessa, sint iam reuocata per decretum Vrb. VIII. latum die 17. Nouembris, anno 1628.

AFfirmat Diana *1. p. tract. 5. resol. 6. & 3. p. tract. 2. resol. 122. & p. 6. tract. 6. resol. 54. & tract. 7. resolut. 63. & parte 8. tract. 7. resol. 50.* Quia existimat per dictum decretum reuocari in ampla forma omnia priuilegia Regularium absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, vt est hæresis, &c. Idem docet post illum Barbosa *in Summ. Apostolicarum decisionum, verb. hæresis.* & latius, *verbo, Absolutio. collect. 9. n. 7.* per hæc verba: Absoluere quemquam à casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis, non possunt Regulares, cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti etiam necessariò exprimendi, tàm citra, quàm extra Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationem huiusmodi, quos vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt: at si secus egerint, absolutiones nullæ, ac irritæ erunt. Ab aliis verò casibus & Censuris Sedi Apost. reseruatis, siquidem Regulares habent à Sede Apost. absoluendi facultatem, illa extra Italiam minimè sublata fuit. S. Congr. Episc. & Regular. 17. *Nouemb.* 1628. quam citat Lezana *in Summ. qq. Regular. tomo 1. cap. 19. numero 17.* Anton. Diana *moral. resol. p. 1. tract de Absolut. ab hæresi, resol. 6. circa finem.* Ioan. Maria Nauarr. *in lucerna Regul. verb. Absolutio. n. 1.* Huc vsque Barbosa. His addi possunt Machado *tomo 2. lib. 5. p. 3. tractatu 2. docum. 5. n. 1.* & (ex parte) Leander de Murcia *in 7. cap. Regulæ S Franc. cap. 20. n. 12. & cap. 21. num. etiam 12.* Tenent etiam Ludou. à Cruce *disput. 1. in Cruc. cap. 3. dub. 4. & 5.* Trullench *libro 1. in Bullam Cruciatam, §. 9. dub. 3.* ita illud concludens: Eadem tamen sacra Concregartio ad tollendam omnem difficultatem, iussu Vrbani VIII. *anno* 1628. 17. *Nouembr.* declarauit dicta decreta habere, non (*vim, lege*) tàm intra, quàm extra Italiam; prohibens expresè, ne Regulares possint absoluere à casibus Bullæ Cœnę, aut Ordinariis reseruatis. Quia declaratione extante, nullo modo sustineri potest opposita sententia. Ita Trullench, & alij.

Sed antequam meum sensum propalem, placuit decretum Vrbani VIII. de verbo ad verbum referre. Nam sic se habet. *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, censuit per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica, post sacrum Concil. Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia, prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si qua habebant, absoluendi à casibus Ordinario reseruatis: quemadmodum, nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in dte Cœnæ Domini legi consueuit, vtpotè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex sequentibus priuilegiorum confirmationibus: ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis: ac si secus egerint, absolutiones, nullas, atque irritas fuisse, ac fore: Ab aliis verò casibus & Censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, siquidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse, ijsdem sacræ Congregationis decretis hac de re editis iussu sanctæ Mem. Clementis VIII. Quam sac. Congregationis sententiam sanctitas sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouemb. 1628. F. A. Cardinal. S. Onufr.*

Sic, hoc decretum refert Bassæus *in Summ. verb. casus reseruatus. n. 38. vers. Ex quibus.* Nec non Ludou. à Cruce *disp. 1. in Bull. Cruc. cap. 4.* & Quintanaduen. *in Sum. Theolog. moral. tract. 3. singul. 15.*

Sed, illo non obstante, probabiliter certè respondeo: Nec per relatum decretum Vrbani VIII. reuocata fuisse priuilegia, seu facultatem, quam Regulares, vi illorum, habebant ad absoluendum ab omnibus casibus Papæ reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ, ac proinde, si aliquid aliud non obstet, posse adhuc ab illis, dummodo occulti sint, licitè & liberè absoluere.

Quod id sit probabile, probo *primò* euidenter. Nam plusquam probabile est, quod per præfatum decretum Vrbani, non reuocetur saltem priuilegium absoluendi ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis, concessum illis per Concilium Tridentinum *sess. 24. capite 6.* iuxta declarationem Pij V. habitam nuper *quæst. 76.* ergo si aliquid aliud non obstat, adhuc post dictum decretum, possunt Regulares absoluere suos subditos ab omnibus casibus occultis Papæ reseruatis. Consequentia est euidens. Antecedens verò probatur manifestè. *Tum.*, quia in illo decreto, nulla, nec explicita, nec implicita, facultatis, seu priuilegij, concessi per Concilium Tridentinum, mentio fit: ergo per illud, nullo modo derogatur facultati, seu priuilegio, absoluendi à casibus occultis Papæ reseruatis, Prælatis Regularibus à Tridentino concesso. Patet consequentia: quia per clausulam generalem, nullo modo censetur derogari facultati, seu priuilegio alicuius Concilij generalis, præcipuè Tridentini, vt diximus *supra quæst. 45. Tum etiam.* Quia probabile, (& satis) est, quod dictum priuilegium Concilij, & Pij V. non reuocetur per promulgationem annuam Bullæ Cœnæ, vt probauimus *quæst. 45. cit.* etiamsi in clausula reuocatoria fiat mentio facultatis, seu priuilegij concessi per decretum cuiusuis Concilij; ergo cum in hoc decreto Vrbani, nec adhuc in generali fiat mentio reuocatoria alicuius priuilegij, concessi ab aliquo generali Concilio, à fortiori est dicendum non reuocari per illud, facultas, seu priuilegium concessum Regularibus à Concilio Trident.

Secundò, sic nostram responsionem, ex visceribus ipsiusmet Vrbani decreti, probo. Quia per illud, tantùm reuocantur priuilegia aliunde à Tridentino extincta, licèt post illud confirmata fuerint, vt ex illis verbis patet: *Censuit per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica, post sacrum Concilium Trident. obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absoluendi à casibus Ordinario reseruatis, quemadmodum, nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, &c.* ergo cum prædictum priuilegium absoluendi àb occultis reseruatis, Regularibus concessum, non solùm, non sit, per Tridentinum extinctum, sed potiùs ab eo emanatum, vt ex supradictis constat, planè sequitur, quod decretum Vrb. VIII. nec circa illud priuilegium, nec circa declarationem illius à Pio V. factã, versetur, ac proinde, neq; hanc, nec illud reuocet, seu annullet.

Nec obstat, quod postea in decreto additur; *Ac proinde Regulares cuiusuis Oodinis, in vim priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, vel in futurum obtinebunt, nec posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis*: quia cum de ijsdem priuilegiis & confirmationibus sermo sit; vt ostendit particula, *Eiusmodi*, seu *Huiusmodi*, quæ relatiua est præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossa cap. *Abbas. de elect. in 6.* Rebuffus *l. 1. ff. de verbor. signific.* Nauarr. *cap. Si quando. remed. 6. num. 5. de rescript.* Rota Romana apud Farinac. *decis 373. num. 6. tomo 1. p. 2.* hinc fit, quod si nec priuilegia, nec confirmationes illæ abrogatæ sunt per Tridentinum, nec per hoc decretum Vrbani abrogantur. Constat autem, quod præfata priuilegia Regularibus circa absolutionem reseruatorum, concessa, non sint abrogata per Tridentinum, cum potiùs sint, aut per illud, aut post illud per Pontifices cõcessa: vt constat ex habitis *q. 76.*

Tertiò probo. Quia sicut lex non obligat ante sufficientem & authenticam promulgationem, ita nec reuocatio priuilegij, cum sit quædam lex, vt docent Suarez *de legib. cap. 40.* Salas *disp. 17. sect. 1. n. 8.* Bonac. *de priuileg. disp. 1. q. 3. puncto 8. num. 20.* & alij Doctores: Sed hæc reuocatio priuilegiorum, quæ Prælatis Regularibus, quoad absolutionem à reseruatis, à iure communi, vel ab homine, sunt concessa, non est dictis Prælatis sufficienter intimata, aut promulgata: ergo illis non obligat: ergo, adhuc extante hoc decreto Vrbani, fas erit Regularibus Prælatis, suis priuilegiis de absolutione à reseruatis agentibus, vti. Consequentiæ sunt notæ. Maior etiam est certa apud citatos Doctores, necnon apud Sotum *lib. 1. de Iust. q. 2. art. 4.* Henriquez *lib. 7. c. 20. n. 1. ibi*: Priuilegium non amittit vim ante certificationem reuocationis, seu suspensionis: quare si ante tempus reuocetur Bulla, & ignorans reuocationem elegit Confessarium à quo absolutus est à peccatis, etiam reseruatis, valet absolutio ex præsumpta intentione Papæ: ne alias reuocatio, & lex irritatoria afferat periculum illaqueandi animas ignorantium. & apud Medinam 2. 2. *q. 21. art. 4.* Hinojosam *in Directorio decisionum Regul. verb. Confirmatio gratiæ. fol. 124.* Ludou. à Cruce *disp. 1. in Cruc. cap. 1. dub. 13. num. 1.* & alios DD. Minor verò apertè etiam probatur ex doctrina Azorij *tom. 1. lib. 5. cap. 22. q. 7.* Bonac. *loc. cit. n. 24.* Salas *disp. 20. sect. 18. n. 126.* & Antonij de Quintanaduenas *in Sum. Theol. moral. tract. 3. singul. 15. n. 4.* & aliorum. Quia, vt reuocatio priuilegij, concessi ciuitati, Communitati, Collegio, aut Religioni, alicui, obliget, debet notificari ipsi ciuitati, communitati, vel Religioni, aut Prælatis illius: at sic est, quod hæc priuilegiorum reuocatio, minimè est Regularibus facta, seu intimata, vt affirmãt omnes Religiosi, ac Prælati: ergo illis nõ obligat.

Quartò. Quia, si fidem Bassæo adhibeamus, hanc nostram responsionem approbauit, seu tolerauit Sacra Congregat. Cardinalium, etiam post præfatum Vrb. VIII. decretum: ergo & à nobis meritò tolerari debet. Antecedens est Bassæi, qui, post à se relatum (vt vidimus) de verbo ad verbum decretum Vrbani: totam nostram sententiam, & doctrinam, vt probabilem latè his verbis; *verbo hæresis, sub n. 18.* defendit.

Quintò. Prælati Regulares possunt absoluere subditos suos ab hæresi occulta, ex priuilegio Pij V. Quia si probabile est, authoritatem Episcoporum reuocatam non esse, per Bullam Cœnæ; sine dubio, inquiunt Suarez *de Relig. tomo 4. tract. 9. lib. 2. cap. 20.* & Corolianus noster *de casib. reseru. p. 1. sect. 1. à. 23.* & Diana *cit. resol. 6.* Superiores Regulares, ex dicto priuilegio Pij V. apud Rodriguez *tomo 1. qq. Regul. quæstione 61. articulo 9.* possunt hæresim occultam absoluere: quia extensio Pij V. generalis est, quoad omnes facultates. Imo in partibus vltramontanis, in quibus non viget S. Inquisitionis Officium, ex nouo decreto Regularibus concesso à S. D. N. Paulo V. possunt dicti Prælati cognoscere causas ad Inquisitionis Officium pertinentes: ita tamen, quod posteà quæcunque per ipsos acta fuerint, indicentur S. Inquisitionis Officio. Ex qua concessione constat, Prælatos posse absoluere subditos, etiam in foro externo ab hæresi, & per consequens à reliquis casibus Bullæ Cœnæ, vt rectè docet noster Crousers *ad c. 7. Reg. S. Franc. sect. 12. fol. 588. & 602.*

Sextò. Posito probabile esse, priuilegiis Mendicantium non derogari, per annuam Bullæ Cœnæ publicationem, vt docent Rodriguez, Suarez, Diana, & alij ab ipso citati, possunt Religiosi mendicantes approbati secundum formam Iuris, absoluere sæculares à casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi, modò sint occulti. Et hæc posterior pars probatur *Primò* ex concessione Vrbani IV. apud Rodriguez *tomo 1. qq. reg. q. 61. articulo 3. Compend. priuileg. Mendic. 5. absolutio quoad sæculares. 1. num. 18.* in qua concedit Fratribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ, idest, prout declarauit Sixtus IV. modò sint Confessores secundum formam Iuris præsentati, possint audire confessiones omnium Christi fidelium, causa deuotionis ad eos recurrentium, nisi talia commisissent, propter quæ esset Sedes Apostolica meritò consulenda. Sed pro hæresi, nisi illius sit, qui in hæresim coram Iudice competenti abiuratam relapsus est, non est meritò consulenda Sedes Apostolica: quia Sixtus IV. prout habetur *in lib. Monument. Odinum, concessione 345.* declarauit, dumtaxat esse ad Sedem Apostolicam meritò destinandos, Hæreticos relapsos, Schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent: ergo ab hæresi occulta possunt præfati absoluere.

Probatur *secundò*, ex concessione Sixti IV. facta Fratribus Ordinis Minorum, vt habetur in compendio prædicto *n. 20.* eiusdem tituli: quâ dictis concedit facultatem Confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excommunicationis, suspensionis, interdicti, ac super quacunque irregularitate, Ordinario, tàm à iure, quàm ab homine reseruatis, toties, quoties opus fuerit, absoluendi, dispensandi, ac vota quæcunque permutandi & relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest Diœcesanus. Sed hæresis saltem occulta, seu in iudicium nondum deducta, tàm iure antiquo, quàm nouo Tridentini, reseruatur Ordinariis: ergo sicut hi possunt ab illa absoluere, ita & Confessarij supradicti, & consequenter à reliquis Bullæ Cœnæ casibus. Et confirmatur. Quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt Summo Pontifici reseruati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, & annexi sunt dignitati Episcopali, vt patet ex Trident. *sess. 24. c. 6.*

Vnde dicendum est per Trid. decretum, casus hos occultos, iam non esse Papales, sed Episcopales, vt docent Sanch. *lib. 4. moral. c. 54. n. 27.* Diana *part. 1. tr. 11. resol. 28. & p. 3. tr. 2. resol. 13. §. Nota quartò.* Imo ipsemet Diana *part. 4. tr. 4. resol. 239.* volens conciliare facultatem Tridentini Episcopis concessam, cum Bulla Cœnę postea promulgatæ, sic docet: Rectè dici potest, Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & ideo non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est. Hæc ille. Vnde prædicta sententia *anno 1629. 18. Julij* in Consistorio sacrę Congreg. Illustr. Cardin. visa, tolerata est. Et tanquam probabilis à multis huius Academiæ Duacensis sacræ Theologiæ Doctoribus admissa. Huc vsque Bassæus. Qui benè, & omnia à nobis in superioribus

quæstionibus

quæstionibus tradita, in summam verbis relatis, redegit.

Tenet etiam hanc nostram sententiam, post latum Vrbani decretum Stephanus Bauny *tract. 4. de pœnit. quæst. 32.* vbi latè id probat, *& tom. 2. de Censur. tr. 2. disp. 3. de absoluente. quæst. 26.* vbi, ne sequatur aliam sententiam, hæc illum mouent. *Primum*, quod authoritati Prælatorum regularium noceat. *Secundum*, quod eorum subditos priuet necessario ad salutem remedio, absolutione, scilicet, criminis, in quod ex iis labi possunt plurimi. Nam de Episcopis, aut Inquisitoribus S. Fidei dicitur, ad quos ire, & ab iis impetrare solutionem nexus sui, Regulares possunt, etsi asseratur verissimè, quantis est id tamen peruium molestiis? quantis, & quam certis expositum animæ, salutísque periculis? quæ subire, consultò ac scienter, cum Dei nobis gratiam eripiunt, culpa est, eaque contra ius naturæ lethifera; sed hoc discrimen spontè ij eligunt, qui egressi è claustro, Episcopum de absolutione suorum criminum sollicitatum eunt: vel enim, id sciente faciunt Prælato, ac probante, vel inuito, ac ignorante; si secundum, peccant; cum eo retinente domo egredi, aut ignorante committere se itineri, inobedientiæ sit scelus. Si primum, etsi contra Regulam, aut obedientiam non delinquant, culpa tamen non sunt omnino vacui, quod Religioni, tali facto, scandalum ingenerent, bonum eius nomen, famámque violent. Nam, quid facilius, quàm plebi, natura sua suspicaci, eam tùm opinionem imprimi, esse ab eo graue quidpiam admissum, de quo eum ab Episcopo absolui sit necesse. Quæ famæ, nominísque dedecora vt vitentur, Regulares præpositos oportuit ea potestate præditos esse, quæ subditis sibi gentibus, reconciliandis cum Deo, & Ecclesia est necessaria. Hæc Bauny, vt probet Prælatos Regulares posse subditos suos ab hæresi occulta, & consequenter ab aliis casibus occultis Papæ, adhuc in Bulla Cœnæ, reseruatis, absoluere licitè valeant.

Tenent deinde adhuc post præfatum Vrbani decretum, Crousers *in Regula Sancti Francisci loc. cit. & sectione 28. fol. 771.* vbi probat posse Confessarios Regulares absoluere etiam sæculares à casibus Bullæ Cœnæ, & ab hæresi, ex prœcitatis priuilegiis Vrb. IV. & Sixti IV. (loquendo de omnibus casibus Pontifici reseruatis, excepta hæresi) Leander de Murcia *in c. 7. Reg. S. Franc. cap. 21. n. 12.* his verbis: Pero no ostante las dichas raçones, la primera sentencia es la mas verdadera, hablando de todos los casos de la Bulla de la Cena (excepto la heregia y los demas casos, que como diximos arriba en el cap. precedente, en el *numero 12.* se comprehenden debaxo della, cuja absolucion pertenece à los Señores Inquisidores, como lo declaro la sacra Congregacion *à 17. de Nouiembre 1628.*) y assi podran muy bien absoluer los Prelados Regulares de todos ellos à sus subditos. Sic Leander. Sed malè in hoc quod dicit, sacram Congregationem specialiter in suo decreto absolutionem ab hæresi Regularibus prohibuisse. Quia vt visum est, æqualiter, & sine exceptione vlla loquitur. Tenet etiam totam nostram resolutionem Vincentius Candidus, Magister nunc sacri Apost. Palatij (qui sua opera, decem post annos, postquam decretum Vrbani prodiit, in lucem edidit) *tomo 1. disquis. 22. articulo 47. in fine. & art. 49. & 50.* Et nouissimè Quintanaduenas *in Summa Theologiæ moral. tractatu 3. singul. 14. 15. & 16.* Quia quamuis hic, solùm loquatur de facultate, quam Regulares habent absoluendi à casibus reseruatis Episcopis; tamen idem sentire debet de facultate absoluendi à reseruatis Papæ; cum de omnibus æquè prohibitio facta sit in dicto Vrbani decreto, vt legenti constabit.

R. P. Leand. de Censuris.

Constat igitur ex dictis, valdè probabile esse quod nec per decretum Vrbani reuocata sint priuilegia Regularibus, quoad absolutionem à reseruatis Papæ concessa, & consequenter, si aliud aliquid non obstet, posse Prælatis Regulares virtute illorum absoluere ab omnibus peccatis, casibúsque occultis Papæ reseruatis. An autem id per aliud priuilegium Inquisitioni concessum, sit illis, quantum ad absolutionem ab hæresi etiam occulta, prohibitum, statim dicemus: sit ergo

QVÆSTIO LXXIX.

An præfata Regularium Prælatorum priuilegia, sint, saltem quoad absolutionem ab hæresi, reuocata, seu suspensa, per aliquod priuilegium sanctæ Inquisitionis Hispanicnsis Tribunali concessum?

AFfirmat, esse reuocata dicta Regularium priuilegia, per priuilegium concessum sanctæ Inquisitionis Tribunali Hispanensi, & ideo, quamuis extra ditionem Hispanensis Inquisitionis, possint Regulares perfrui, & vti suis priuilegiis, adhuc quoad absolutionem ab occulta, hæresi, non tamen in Hispania. Affirmat, inquam, doctus Petrus Hurtado de Mendoza *de fide volum. 2. disp. 84. sect. 2. §. 45.* his verbis: Absolutè probo hanc Patris Thomæ (Sanchez *intellige*) sententiam: quia existimo, in ea familia (*Dominicana, videlicet*) id priuilegium non esse in vsu, quoad spectat ad absolutionem ab hæresi. Quod confirmo ex Patre Suarez *tom. 4. disp. 30. sect. 2. n. 7.* asserente esse in praxi, Religiosos absolui ab hæresi occulta ab Episcopo. Rationémque colligo ex ipso ibidem: quia à suis Prælatis non possunt absolui. Nec sententiam oppositam censeo probabilem, nec in conscientia tutam. Quia cum Societas eo priuilegio esset à Romana Sede donata; illi tandem cessum est à Præposito generali Claudio Aqua viua, pro Hispanensibus Prouinciis, ita flagitante Inquisitione, quod ea non petiissent, si Dominicani eo priuilegio gauderent; quod non vsu, aliisque de causis est abrogatum, vel nunquam concessum. Vt autem clarius constet, hac de re aduerto, Societati concessam esse facultatem, vt Socij absolui possint à relapsu in hæresim à Prælatis, quibus committeretur à Præposito generali: vt constat ex Compendio priuileg. §. 7. etiam in Hispania: at verò, flagitante sic Philippo II. Præpositus generalis, id confirmante Clemente octauo, se eo priuilegio abdicauit pro Regionibus, in quibus more Hispanensi floruit Inquisitio, vt constat ex Congregatione 5. generali, *Canone 21.* monente Socios, priuilegium perinde non valere, ac si nunquam fuisset concessum. At verò extra eas Prouincias, eo priuilegio fruitur Societas, vt constat ex compendio §. 8 ob priuilegium Minorum de Obseruantia vltramontanorum. Imo extra Hispanensis Inquisitionis ditionem, potest Præpositus generalis per se, vel per alium, absoluere quoscumque ab hæresi in foro conscientiæ, non verò in Hispania, vt constat ex Compendio §. 3. referente concessiones Iulij III. & Gregorij XIII. In Hispania ergo nulla Religio eo priuilegio gaudet. Huc vsque Petrus Hurtado.

Sed, quidquid sit de substantia responsionis huius Patris, de quo statim nonnulla, quæ incidenter in illa continentur, falsa videntur omnino; vt ex à nobis nuper traditis, facilè constare potest. Nam *Primò*, falsum est, quod Familia Dominicana, non gaudeat priuilegio, quod spectet ad absolutionem ab hæresi occulta, eo quod, vel nunquam sit illi concessum; vel non vsu, aliisque de causis, sit abrogatum.

Nam, quod sit huic illustrissimæ Familiæ concessum à Clemente IV. Vrbano IV. Sixto IV. Iulio II. & à Pio V. manifestè conuincitur ex habitis *quæst.* 73. 75. *& 76.* Quod verò tale priuilegium, non sit per non vsum, aut per aliam causam, in tali familia abrogatum, conuincitur ex grauissimis eiusdem familiæ Patribus, id firmiter asserentibus; Quibus certò certiùs in re ad familiam suam pertinente, credendum est. Sunt autem Hinojosa, Candidus, Petrus Ledesma, Bannes, & alij. Quibus subscripsere ex aliis familiis omnes.

Secundò, falsum dicit, in eo quod ait, sententiam oppositam, nec esse probabilem, nec in conscientia tutam; eo quod, priuilegium concessum societati, vt absolui possint socij, etiam in Hispania, à suis Prælatis, ab hæresi occulta, & à relapsu in hæresim, Generalis se eo priuilegio abdicauit, pro Hispania; & ideo tale priuilegium in illa perinde non valere, ac si nunquam fuisset concessum. Quia contra hanc rationem, ob quam hic author dicit, oppositam sententiam, nec esse probabilem, nec tutam, stat *Primò*, quod Regulares, non solùm ob priuilegium societati concessum, possunt absolui à suis Prælatis, ab hæresi occulta; sed ob plura alia; vt constat ex dictis *q.* 73. *75. & 76. Secundò*: quia non obstat quid, ad hoc quod cœteræ Religiones gaudeant, & fruantur priuilegio concesso societati, quoad absolutionem ab hæresi, quod ab illo se abdicauerit P. Generalis eiusdem Societatis, dummodo Prælati aliarum Religionum, qui tali priuilegio per communicationem gaudent, idem non fecerint, vt constat ex his, quæ tradunt communiter Doctores de hac materia tractantes, præcipuè Suarez *de legibus, libro* 8. *capite* 15. *à numero* 5. *& cap.* 16. *à numero* 11. Mandos *de priuileg. ad instar. quæstione* 6. Rodriguez *tomo* 7. *quæstionum Regul. quæstione* 55. *articulo* 19. Azeuedo *consil.* 36. Barbosa *tractatu de clausulis vsu frequentiorib. claus.* 5. *numero* 8. *&* 9. Miranda *tomo* 2. *Directory, quæstione* 45. *articulo* 8. *&* 9. Non ergo ratio Petri Hurtadi est sufficiens, aut efficax, vt propter illam cogamur asserere oppositam sententiam esse probabilem, & in conscientia non tutam.

Nihilominus tamen respondeo dicendum, esse mihi certum, talia priuilegia Regularibus, quoad absolutionem ab hæresi occulta, concessa, esse suspensa, & abrogata per aliquod priuilegium generale condonatum sanctissimo Tribunali Inquisitionis Hispanensis, & ideo in Hispania nullo modo posse absolui Regulares à suis Prælatis ab hæresi occulta, nisi facultate obtenta à Dominis Inquisitoribus; & in eorum absentia ab Episcopo, nisi hic, specialiter id facere, sit prohibitus.

Ratio est. Quia tanquam certum credendum est, quod sanctissimum Tribinal Inquisitionis Hispaniæ, habeat hoc priuilegium à Sede Apostolica obtentum, vt testantur ipsimet Domini Inquisitores, apud Luysium citatum *supra quæstione* 45. loquendo de facultate Episcoporum. Et quod illud sit non solùm à Pontifice obtentum; sed etiam intimatum Prælatis Regularium, videtur etiam colligi, ex eo quod hi, nullo modo ab hæresi occulta audeant suos subditos absoluere; quod certè possent, si illud quod adstruimus non esset verum, vt ex dictis constat. Maneat ergo firmatum, quod in Hispania minimè possint Regulares Prælati absoluere, nec suos subditos, ab hæresi occulta, nisi obtenta facultate à Dominis Inquisitoribus, & in eorum defectu à Dominis Episcopis, modò ad hoc faciendum non sint prohibiti.

***

QVÆSTIO LXXIX.

An Regulares possint nunc absoluere sæculares, à casibus Episcopo reseruatis?

NEgant apud Quintanaduenas, *vbi infra*, Miranda *in Man. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 9. & Sorbus *verb. casus reseruatus fol.* 106. Quia existimant hanc potestatem ablatam esse Regularibus per Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 16. Sed certè Miranda id non docet *loc. cit.* quia ibi solum agit de communicatione priuilegiorum; benè tamen *quæst.* 35. *art.* 19. vbi, licèt neget posse nunc Regulares absoluere sæculares à casibus reseruatis Episcopis virtute suorum priuilegiorum, non tamen hoc docet, quia eorum priuilegia sint abrogata per Concilium Tridentinum; sed per quoddam Clementis VIII. decretum.

Negant etiam alij, existimantes Regulares minimè iam posse absoluere sæculares à casibus Episcopis reseruatis; quia eorum de hac re priuilegia, reuocata fuerunt olim, pro tota Italia, per decretum sacræ Congregationis editum auctoritate & mandato Clementis VIII. *die* 9. *Ianuarij* 1609. vt referunt Bellarm. *in Trident. sess.* 14. *cap.* 7. Molfesius *tract.* 7. *capite* 18. Sorbus *loc. cit.* Bassæus *verb. casus reseruatus. num.* 38. *vers. Ex quibus priuilegijs.* & Quaranta *verb. casus reseruat.* Quod postea idem decretum confirmauit, & innouauit, eadem sacra Cõgregatio mandato Pauli V. *die* 7. *Ianuarij* 1617. vt ex Lugo, Ludouico à Cruce, Villalobos, & aliis refert Quintanaduenas, *in Sum. Theolog. moral. tractatu* 3. *singulare* 14. Et tandem hoc idem nouissimè decreuit ex mandato Vrbani VIII. *die* 17. *Nouemb.* 1628. Cuius decreti tenorem habes *supra quæst.* 78. Et ideo post hoc Vrbani decretum, hanc sententiam omnino esse tenendam, affirmant Comitolus *in Responsa. lib.* 1. *quæst.* 25. Diana 1. *p. tract.* 5. *resolut.* 6. *&* 3. *p. tract.* 2. *resol.* 122. *& p.* 6. *tract.* 6. *resol.* 54. & alibi. Barbosa *in Summa Apostolicarum decisionum. verbo, Absoluere num.* 7. *& verb. casus reseruatus num.* 9. *&* 10. *& verb. Regularis quoad Confessiones. num.* 17. *&* 21. & penes ipsum, Lezana *in Summa qq. Regul. tom.* 1. *cap.* 19. *n.* 17. Ioan. Maria *Nouar. in Lucerna Regular. verb. Absolutio num.* 1. Sellius *in Selectis Canon. cap.* 18. *num.* 6. *& cap.* 31. *num.* 36. Peirinus *de priuileg. Regular. ad Constit.* 1. *Iulij II. n.* 61. *& tom.* 3 *in addit. ad Constit. Sixti IV. cap.* 2. *n.* 38. Sic etiam Bassæus *loc. cit.* Vbi post relatum, de verbo ad verbum, decretũ Vrb. VIII. derogantis priuilegiis Regularium quoad absolutionem à casibus Ordinario reseruatis, ita concludit: Vnde hodie hoc decretum à priuilegiatis seruandum est, vbi authenticè publicatum, & vsu receptum est. Sic ille, & Trullench *lib.* 1. *in Cruc.* §. 9. *dub.* 3. *n.* 11. dicens, quod prædicto decreto Vrbani VIII. extante, nullo modo sustineri possit opposita sententia. Tenent etiam & alij omnes ferè, qui post dictum decretum scripsere. Legantur de hac re etiam Suarez *tom.* 4. *de pœnit. disp.* 30. *sect.* 2. Sancius *in selectis disputatione* 48. & alij penes ipsos.

Sed adhuc probabilissimè respondeo posse, nunc etiam, prædictos Regulares absoluere sæculares à casibus Episcopis reseruatis. Ratio est. Quia Regulares habent quamplura priuilegia ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis: at hæc, nec per Concilium Tridentinum, nec per decreta relata Clementis, Pauli, & Vrbani, Pontificum, sunt reuocata: ergo liberè & licitè poterunt Regulares absoluere ab omnibus casibus Episcopo reseruatis. Consequentia est manifesta. Maior etiam. Quia Regularibus fuere concessa huiusmodi priuilegia tam ante Concilium Tridentinum à Sixto IV. Vrbano IV. Eugenio IV. Iulio II. & Paulo III. vt referunt Rodrig. *tomo* 1. *q.* 61. *articulo* 3. Miranda *tomo* 1. *quæstione* 46. *articulo* 3.

&

& ex illis Quintanaduenas, *vbi infra*; quàm post Concilium dictum, à Pio V. *anno* 1567. & à Clemente VIII *anno* 1582. & ab aliis, vt refert Quintanaduenas *in Sum. Theol. moral. tract* 3. *singulare* 16. & 17. Minor verò, in qua est tota difficultas.

Probatur *primò*. Quia huiusmodi concessa ante Tridentinum, nec reuocantur per Tridentinum, nec per decreta Pontificum adducta: ergo adhuc virtute illorum, possunt Regulares absoluere sæculares ab omnibus reseruatis, vel per Constitutionem Synodalem, vel per consuetudinem specialem, vel per beneplacitum Episcopi. Quod dicta priuilegia non reuocentur per Tridentinum, constat: quia si alicubi, maximè, vt omnes DD. supponunt, *sess.* 14. *capite* 6. vbi statuitur, *quod extra mortis articulum, Sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentem persuadere nitantur, vt ad superiores & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Sed in hoc cap. non reuocantur Regularium priuilegia; cum solùm statuat Concilium a non habente iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, in reseruata, non posse hæc absolui, vt constat ex iis eiusdem capitis verba: Veriſſimum esse, Synodus hæc confirmat; nullius momenti absolutionem eam esse debere, quèm Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habeat iurisdictionem: ergo cum Regulares iam. haberent delegatam in reseruata Episcopis, vt omnes concedunt, & constat ex eorum priuilegiis, planè sequitur per hoc Concilij testimonium priuilegia absoluendi à reseruatis Episcopo, non auferri ab illis, & ita docent expresse Henriquez *lib.* 6. *c.* 6. §. 5. *in corpore, & in marg. lit. P. & Q.* & penes ipsum, Medina, Corduba, Petr. Soto, & alij Rodriguez *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 1. & 3. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 30 *sect.* 2. *n.* 16. Ludou. à Cruce *disp.* 1. *in Cruc. c.* 3. *dub.* 5. Ludou. de Beja *parte* 2. *casu* 21. Quuintanaduenas *tractatu* 3. *cit. singul.* 14.

Rursus, quod neque per decreta Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. reuocentur regularium priuilegia, quoad absolutionem à reseruatis Episcopo; probatur. *Primò*. Quia (vt supra est habitum) vt reuocatio legis, aut priuilegiorum obliget, debet sufficienter intimari & publicari: sed hæc, non est sufficienter intimata, cùm nec in Diœcesibus sit promulgata, nec Prælatis Religionum notificata, vt habet Quintanaduenas *loc. cit. singul.* 15. ergo non obligat Regulares.

Secundò. Quia priuilegium absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, quo gaudent Regulares, est insertum in corpore iuris communis, vt probant ex Clem. *Dudum.* & Extrau. *Inter cunctas.* Panorm. Felin. Bonifac. Ioan. de Ligniano, S. Anton. Angel. Tabiena & Armilla, quos citat, & sequitur Rodriguez *tomo* 1. *q.* 61. *art.* 2. ergo nec per Concilium, neque per huiusmodi Pontificum decreta, abrogatur; patet, quia nec in Concilio, neque in dictis Decretis, fit expressa abrogatio iuris communis: ac sic est, quod in generali derogatione priuilegiorum, non comprehenditur priuilegium insertum in corpore iuris communis, si non fiat huius specifica derogatio, vt docent Gregor. Lopez, Bartol. Baldus, Felin. Perez, Menochius, & Sanchez, quos refert, & sequitur Quintanaduenas *loc. cit.* ergo. Vnde constat, quod dato, quod per dicta Concilij, & Pontificum decreta, reuocaretur potestas absoluendi à casibus Episcopo reseruatis concessa Regularibus, ex vi priuilegiorum; non reuocaretur concessa ex vi iuris communis. Quia vt benè Barbosa *in sess.* 14. *Trid. cap.* 7. in id, cum nil possint in casibus reseruatis (ait) multi sapientissimi Doctores indistinctè tenent, Concilium in præsenti, non intendere derogare antiquo Regularum priuilegio, quod iuri communi insertum habent ratione fauoris, sicut & its commune, & posse Regulares absoluere à reseruatis Episcopo casibus, etiam post Trident. Sic Barbosa. Vnde nostram sententiam nouissimè post decretum Vrbani, tenent Bauny *tract.* 4. *de pœnit. q.* 33. & penes illum Rodriguez & Suarez *loc. cit.* & Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *n.* 18. Quintanaduenas *tract.* 3. *cit. singul.* 15. 16. & 17. vbi latè, & benè id defendit, & exponit decreta Pontificum, quæ contrarij nobis obijciunt. Candidus *de Censur. disquis.* 22. *art.* 51.

Tertiò tandem. Quia Regulares habent, vigore suorum priuilegiorum, facultatem absoluendi à casibus Pontifici reseruatis, vt supra est habitum: ergo & consequenter à reseruatis Episcopo: patet, quia Pontifex concedens facultatem Regularibus absoluendi omnibus casibus, à quibus ipse potest absoluere; consequenter concedit facultatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, cum ab his sine dubio ipse Pontifex possit absoluere: ergo.

---

§. III.

De facultate absoluendi à casibus reseruatis, & Censuris, virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilei.

QVÆSTIO LXXX.

An virtute Bullæ Cruciatæ, possit quis absolui ab omnibus casibus, & excommunicationibus Episcopis reseruatis; totiesque, & quoties indiguerit?

RESpondeo tanquam certum apud omnes: Posse. Quia id constat ex contextu Bullæ; ibi: *à reliquis peccatis, & Censuris non reseruatis Sedi Apostolicæ, possit Confessarius absoluere toties, quoties audierit eorum Confessiones:* ergo. Sic Trullench. *lib.* 1. *in Cruc.* §. 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 4. his verbis: A casibus, & Censuris Episcopis, vel aliis Prælatis inferioribus Papa reseruatis, vittute Bullæ absolui potest toties quoties pœnitens benè dispositus intra publicationis annum accesserit. Ratio est: quia ita manifestè habetur in Bulla ibi: *Aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum, & reseruatorum toties, quoties confitebuntur, &c.* Quod procedit etiamsi peccata sint commissa ante, vel post Bullæ susceptionem, & siue fuerint commissa ex illius confidentia, etiam positiua. Sic ille. Et antea Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 3. Medina *lib.* 1. *Sum. c.* 11. §. 7. Corduba *casu* 144. Rodrig. §. 9. *in Bull. n.* 62. Ausonius *in Summa Diana verb. Bulla Cruciata quoad reseruata.* Villalob. *tract.* 27. *clausula* 9. Machado *lib.* 1. *parte* 3. *tract.* 1. *docum.* 5. *n* 2. & *tract.* 8. *docum.* 3. *n.* 1. & *document.* 5. *numero* 2. Lodouic. à Cruce *disputatione* 1. *in Cruc. capite* 4. *dub.* 1. Acosta *super Bullam, quæstione* 50. Franciscus Bardi *in Summaria explicatione Bullæ*, §. 15. & *alij.*

QVÆSTIO LXXXI.

An virtute Bullæ Cruciatæ, possit quis absolui bis, nempe semel in vita, & iterum in articulo mortis, ab excommunicatione reseruata Papæ, etiam in Bulla Cœnæ?

NEgant Garcias *de benef. tom.* 2. *part.* 11. *c.* 10. *n.* 130. & Bleda *in opusc. defens. fid. in causa Morisc. c.* 31.

Sed respondeo tanquam certum: Posse. Quia sic habetur in Bulla, his verbis: *Et ab eo* (nempe, Confessario virtute Bullæ electo) *quorumcunque*

peccatorum, & censurarum (etiam Sedi Apostolicæ & in Bulla Cœnæ Domini reseruatorum) plenariam indulgentiam & remissionem, semel in vita, & semel in mortis articulo: aliorum verò Sedi Apostolicæ non reseruatorum ac reseruatorum, totics, quoties confitebuntur, absolutionem & remissionem mediante salutari pœnitentia, secundum culparum exigentiam, obtinere, &c. Sic textus. Et ex illo omnes fere DD. præcipuè citati. Inter quos, Diana *1.p. tract.11. resol.96. & parte 4. tract.4.resol.18.* Ludouic. à Cruce *disp.1. in Cruc. c.20. dub.4.n.8.* Qui benè contra authores primæ opinionis, probat, huic clausulæ Bullæ Cruciatæ, nullo modo derogari per Bullam Cœnæ. Trullench. *lib.1. in Bullam. §.1.dub.23 numero 2.* & alij

Qvæstio LXXXIII.

An vigore huius Bullæ, possit pœnitens absolui ab vnoquoque casu, Pontifici reseruato, quousque absoluatur ab omnibus, ab vnoquoque tamen semel, intra publicationis annum?

NEgant communiter Doctores, existimantes, non posse pœnitentem absolui virtute Bullæ à casibus Pontifici reseruatis, nisi semel in vita: ac proinde, si quis absoluatur ab vno casu reseruato, & postea incidat in alium casum, etiam specie diuersum, non poterit absolui à tali casu vi eiusdem Bullæ, sed oporteret secundam Bullam accipere, iuxta indultum Gregorij XIII. *anno 1563. quinta Maij.* vt virtute illius, iterum semel à tali casu absolueretur. Fundamentum eorum est; quia posse semel in vita absolui à reseruatis Papæ, planè significat, semel recipere absolutionem, per vnum Sacramentum, non per plura: nam aliàs si ab vno hodie, & ab alio sequenti die quis absoluatur, iam non semel tantum, sed bis absolueretur à reseruatis, vel à reseruato, quod nullo pacto Bulla concedit. Ita Villalobos *tomo 1. tract.27. clausula 9. §.2. n.5.* per hæc verba: Acerca de la segunda parte de la clausula, en que se concede, que les puedan absoluer vna vez en la vida, y otro en el articulo de la muerte, &c. Se ha de aduertir, que no es sentido que de cado caso le puedan absoluer vna vez en la vida, y otra en la muerte, que dessa manera pudiera auer muchas absoluciones en el año, y en la muerte; auiendo diferentes casos: sino que solo le puedan absoluer vna vez en la vida de quales quier peccados y censuras lo qual consta de las palabras de la Bulla, como aduierte el P. F. Manuel *in Bulla §. 9. n. 35.* Sic ille. Et Petrus Ledesma *in Sum. tom.1. tract. de pœnit. cap.13. concl.2. dub.1. pag. mihi 264.* Moure *in examin. Theolog. moral. parte 3. cap.9. §.9. n.1.* Diana *1.parte tract.11. resol.18.* Trullench *in Bullam lib.1. §.7. cap.2. dub.3.n.2.* dicens, contrarium nullo modo defendi posse. Ludouicus à Cruce *in Bullam disp. 1. cap.3. dub. 13.* Francisc. Bardi *in Bullam loc.cit. & tract.6. cap.1 sect.1.* Machado *lib.1. parte 3. tractatu 1. docum. 5. & tract. 8. docum. 4. n. 2.*

Sed probabiliter certè respondeo: Posse pœnitentem vigore priuilegij Bullæ, quod obtinuit, absolui à Confessario ab ipso electo ab vnoquoque casu Pontifici reseruato, donec absoluatur ab omnibus: dummodo ab vnoquoque in specie semel tantùm in vita, intra publicationis annum absoluatur, vi eiusdem Bullæ. Itaque, si quis incidat in peccatum simoniæ, commissum in adeptione beneficij ecclesiastici (quod est reseruatum Summo Pontifici) & ab illo vi Bullæ cruciatæ absoluatur; si postea incidat in alium, specie diuersum casum, Pontifici reseruatum, v. g. in peccatum exactionis tributorum à personis ecclesiasticis, tunc optimè poterit dictus Simoniacus absolui virtute eiusdē Bullæ ab isto casu Papali, specie diuerso à primo, & sic à cæteris peccatis specie diuersis, semel tantum in vita, nunquam tamen bis ab eodem in specie peccato, v. g. simoniæ.

Probo primò. Quia priuilegium illud, per quod concedit Pontifex potestatem circa absolutionem à casibus sibi reseruatis, cum sit fauor Principis, sine alicuius præiudicio, & opus liberalitatis & clementiæ, est latè interpretandum, & ad casus similes expressis exponendum, vt, contra Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp.2. n.7.* putant, Henriquez *lib.6. cap.16. num.3. & cap.30. n.4.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.6.cap.16. num.3.* Raphael de la Torre *in 2.2.tom.2.q.88. art.12. disp. vlt. n.2.* Villalob. *tract.27. in tit. n.7.* Trullench *in proœm. in Bullam dub. 8. n.4.* Diana *1.p. tract.11. resol.98.* Quintanadueñas *in Sum. Theolog. moral. tract.8. singul 5. numero 11.* Franciscus Bardi *in Bull. Cruc. tract.6.c.1.sect.1. n.8.* & alij communiter: ergo si illa verba & limitatio Bullæ, nempe, *de semel à reseruatis Pontifici absoluendo*, intelligi possunt modo à nobis explicato, talis sensus, vtpote fauorabilior, est amplectendus. Quod verò sic intelligi, absque eo, quod inconueniens aliquod inde sequatur, possint, considerati constat.

Huic argumento respondet Bardi *loc. cit. numero 8.* negando, quod prædicta verba Bullæ intelligi possint in sensu à nobis explanata, eo quod talis sensus planè repugnet cum ipsismet verbis, quæ in Bulla continentur, videlicet: *Quorumcumque peccatorum, & censurarum Sedi Apostolicæ reseruatorum, & reseruatarum remissionem semel in vita obtinere possint.* Cum in his verbis Pontifex clarè limitet genus peccati reseruati, non autem speciem tantùm, vt nos exponimus. Et ideo quamuis potestas absoluendi à casibus reseruatis, sit fauorabilis, & latè exponenda, non tamen adeo, vt expositio & ampliatio sit vltra sensum, quem ipsa verba habere possunt.

Sed certè ego non video, qua ratione sit incompatibilis nostra explanatio, cum verbis illis Bullæ: *quorumcumque peccatorum & censurarum Sedi Apostolicæ reseruatarum remissionem semel in vita obtinere possint*; Sed potius compatibilis, vti genuina, vt constat. Quia absoluendo Confessarius pœnitentem, non bis, vel semel, à quocunque peccato reseruato, specie ab alio diuerso, etiamsi id faciat per iteratas absolutiones, planè verificatur, quod pœnitens semel obtineat, quorumcunque peccatorum reseruatorum absolutionem, & remissionem; cum non bis, sed semel dumtaxat, ab vno in specie peccato reseruato, remissionem obtineat. Compatibilis ergo est nostra Bullæ explanatio, cum verbis eiusdem.

Secundò probo nostram responsionem. Nam pœnitens, si esset irretitus omnibus peccatis Pontifici reseruatis, posset simul, & per vnicam absolutionem, absolui ab omnibus virtute clausulæ dictæ Bullæ; vt concedunt omnes Doctores oppositæ partis, præcipuè Ledesma & Trullench: ergo similiter poterit absolui ab eisdem, modo explicato, per plures, & iteratas absolutiones; patet consequentia, cum per hoc, nil amplietur concessio; nil amplius priuilegium extendatur ex parte rerum concessarum, vt constat.

Huic argumento respondet Ledesma *loc. cit.* Que aunque es verdad, que de vna vez le puede absoluer de todos los casos reseruados, que da licentia la Bulla; pero no da licencia para absoluer mas que vna vez, sino es que la misma Bulla se buelua à tomar otra vez.

Sed hæc responsio, non euacuat vim nostri argumenti à paritate confecti. Nam per illum conuincimur ad asserendum, Bullam Cruciatam non negare facultatem pœnitenti, vt virtute illius possit iterum, atque iterum absolui à diuersis in specie reseruatis, donec ab omnibus absoluatur, semel tamen ab vnoquoque; quapropter dicta verba Bullæ, modò à nobis exposito; necessariò debent intelligi, vt amplius ex mox dicendis constabit.

Tertiò.

Tertiò. Quia si non esset nostra explicatio vera, planè sequeretur, quod is, qui in plura incidisset Papæ reseruata, maiori frueretur priuilegio, & fauore, quàm alius, qui in pauciora; quod videtur alienum à iustitia distributiua, & à ratione. Sequela clare probatur. Quia si quis committeret omnia peccata Papæ reseruata, & pœnitentia ductus, ab omnibus absolueretur, vi Bullæ Cruciatæ; per vnicum Sacramentum, maiori esset condecoratus priuilegio, quàm alius, qui semel in vnicum incidisset reseruatum, & postquam vigore Bullæ fuisset per confessionem ab eo solutus, statim in aliud vnicum, alterius speciei, reseruatum incideret, si ab hoc per nouam Confessionem absolui, vi eiusdem Bullæ, nequiret: si quidem ille ab omnibus reseruatis Papæ absolutus foret vi Bullæ, hic verò, posset ab vnico tantum, quod non solùm menti Pontificis, eiúsque pietati opugnare videtur, verùm etiam rationi, vt constat.

Quartò. Nam ex opposita sententia, aliud graue incommodum, & damnum eueniret sæpius. Quia si quis sciret, quod semel absolutus à reseruato, etiam vnico, non posset iterum ab alio distincto in specie, saltem, vi eiusdem Bullæ, absolui, minimè vellet ad Confessionem, statim ac in reseruatum incideret, accedere; sed consultò expectaret ad hoc, vt si fortè ob fragilitatem carnis, in alia reseruata incideret, ab omnibus simul posset per vnicum Sacramentum absolui ne aliàs adstringeretur, vel ad sumendam secundam Bullam, vel ad aliud inquirendum remedium: at hoc est maximum inconueniens, vtpotè redundans in præiudicium animarum, eas ad salutem spiritalem inquirendam retardans: ergo piè credendum est non esse mentem Pontificis illam, quam contrarij explicant; sed illam quam nos.

Nec obstat contra hanc nostram expositionem, quod obijcit Trullench: videlicet, quod si ratione vnius Bullæ posset quis absolui semel à singulis reseruatis, non erat cur Gregorius XIII. concederet, vt possit quis secundam Bullam accipere, vt iterum posset semel absolui à reseruatis Papæ. Quia huic Ægidij coniecturæ facilè fit satis dicendo, quod nouum illud Gregorij indultum, non ideo est superuacaneum, quia re vera effectum habebit, quando quis incidat in eundem speciem casum, à quo secunda vice, non posset vi primæ Bullæ absolui, & ideo indultum de sumenda secunda Bulla, videretur maximè fauere fidelibus. Ita respondet Bardi *loc. cit. n. 5.* Qui tamen, quia nullum inuenit auctorem, qui nostram defendat sententiam, oppositam cum communi amplectitur. Tenent tamen aliqui, quos tacito nomine refert Ludouicus à Cruce, quod illi certè sufficere posset.

Qvæstio LXXXIII.

An virtute Bullarum præteritarum, possit quis etiam absolui semel, à casibus Papalibus; si Bullis illis, in ordine ad hunc effectum, non sit vsus?

NEgat Bardi *in Bullam tract. 6. cap. 1. sect. 2. n. 11.* dicens, contrariam opinionem esse improbabilem & contra praxim. Cuius ratio est: quia elapso anno publicationis, omnino perijt vigor Bullæ illius anni, vt colligitur ex ipsamet Bulla, in cuius initio dicitur, *illos frui posse priuilegijs Bullæ, qui intra annum à die publicationis, &c.* ergo non transacto anno. Citat Bardi pro se Ægidium Trullench *lib. 1. in Bullam §. 9. dub. 2. à n. 2.* & Emmanuelem Rodriguez *in §. 12. n. 2.* Quibus addi possunt Ludouic. à Cruce *in Bullam disp. 1. c. 9. dub. 3. n. 2.*

Sed nihilominus, licèt hæc negatiua sententia sit mihi probabilior, tamen non iudicò sententiam oppositam improbabilem. Nam illam absolutè tuetur sapientissimus, nec satis laudatus vnquam, Nauarr. *lib. 5. consil. tit. de priuileg. consil. 17. per totum*, hisce verbis? Suscipientes Bullam Cruciatæ in isto præsenti anno, an gaudeant indulgentiis & gratiis per Bullam Cruciatæ in præterito anno concessis? Respondeo, quod poterit frui priori Bulla, quoad illas clausulas, quæ non sunt sublatæ per Bullam posteriorem. Tum quia gratia semel facta, durat donec reuocetur, vel suspendatur *cap. Si super gratia. de offic. delegat. libro 6.* Tum, quia si suspendatur, sublata suspensione, remanet tàm efficax, quàm erat ante suspensionem, argum. *cap. Pastoralis. de caus. possess. & propr.* & per posita in casu, per posteriorem Bullam acceptam tollitur suspensio priorum Bullarum. Sic meus Nauarrus, cuius authoritas, eiamsi illi non esset vlla ratio adiuncta, aut textus, sufficeret satis, si non ad reddendam hanc partem æquè probabilem, adminus ferè vt consideranti constat.

Accedit etiam, quod Trullench clarè indicat hanc affirmatiuam partem esse adhuc in praxi tutam, his verbis: Quid ergo faciet qui semel in vita absolutus fuit à Papæ reseruatis, si intra annum aliud ipsi reseruatum committat? Respondeo, accipiat secundam Bullam. Quod si etiam ratione secundæ Bullæ absolutus fuerit iterum à reseruatis semel in vita intra annum, iam non poterit ratione primæ, nec secundæ Bullæ amplius à Papæ reseruatis absolui. Quid ergo erit remedij? Respondeo primò, posse vti Bullis præteritis, si fortè quoad absolutionem reseruatorum illis vsus non fuerit, vt quidam existimant. Sic Trullench *lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 3. n. 3.* vbi clarè indicat hanc partem esse probabilem, & in praxi tutam. Quamuis oppositam, vt veriorem solùm, defendat loco, in principio huius quæst. adducto, vbi *n. 4.* tantùm dicit doctrinam Nauarri, non esse adeò veram. Maneat ergo contra Franciscum Bardi hæc sententia probabilis, & in praxi tuta; licet probabilior mihi sit contraria. Quod satis etiam indicat Mach. *lib. 1. parte 3. tract. 8. docum. 4. n. 2.* &, ni fallor, tenet Henriquez *lib. 7. c. 21. in Glossa lit. B.* quatenus docet, Bullam Cruciatam nouam non reualidare Bullas pristinas cruciatas, si quis eas accepit ante annum 1571. in quo Pius V. omnino cassauit Bullas præteritas. Sic ille. Nunc ego; Ergo reualidat omnes pristinas Bullas cruciatas, si quis eas accepit post illum annum 71. quia Gregorius XII. secutus, amplissimè denuò concessit, vt notat idem Henriquez: ergo illis poterit pœnitens vti, vt vi earum absoluatur à reseruatis, modo dicto, si quoad absolutionem à reseruatis, illis non vsus fuerit.

Qvæstio LXXXIV.

An Confessarius possit absoluere pœnitentem habentem Bullam Cruciatam, à casibus Pontifici reseruatis, non solùm semel, sed toties, quoties, dummodo sint occulti?

NEgant communiter Doctores. *Primò* Quia Pontifex solùm concedit Confessariis, vt virtute Bullæ possint semel absoluere pœnitentem à casibus Pontificis, nec ponit hanc limitationem, nempe, quando sunt publici: ergo nec ab aliquo est ponenda.

Secundò. Quia ex opposita sententia clarè sequitur, quod possit Confessarius absoluere pœnitentem virtute Bullæ ab hæresi occulta, at id expresè prohibetur in Bulla: ergo. Sequela probatur: Nam secundum principia oppositæ sententiæ, hæresis crimen occultum, non esset Papale, sed Episcopale: at sic est, quod virtute Bullæ potest Confessarius absoluere quemquam, illam habentem, ab omnibus ca-

sibus Episcopi reseruatis toties, quoties: ergo consequenter ab hæresi occulta, quod tamen à nemine conceditur. Ita Henriq. *lib. 6. cap. 14. n. 7.* nec pœnitens per vnam Bullam ab his absolui potest, nisi semel Rodrig. *in Bullam §. 9. n. 118. aliàs 135.* Bannes *in 2. 2. q. 64. art. vlt. in fine.* Vega *in Summ. verb. Absolutio. casu 39.* Riccius *in addit. ad §. 9. Bullæ. n. 36.* Ludou. à Cruce *disp. 1. in Bullam, c. 3. dub. 13. n. 3.* dicens, oppositam sententiam esse parum probabilem, & Franciscus Bardi *parte 2. in Bull. Cruc. tract. 6. cap. 1. sect. 10. n. 87.* Citat etiam Diana pro hac parte Villalob. *tom. 1. tract. 27. clauf. 9. §. 2. n. 5.* Ledesmam *tomo 1. Sum. tract. de pœnit. cap. 13. concl. 2. dub. 1.* & Fernandez *in exam. Theol. moral. parte 3. cap. 9. §. 2. n. 5.* Sed certè, hi Doctores non loquuntur de casu nostræ quæstionis, sed de casu discusso *sup. q. 83.* Citari tamen potest pro opinione ista, Machado *lib. 1. p. 3. tract. 8. docum. 4. n. 3.* quia licèt non id afferat clarè, quia vix solet, ait tamen hanc sententiam esse communiorem.

Sed certè æquè saltem probabiliter respondeo affirmatiuè. *Primò.* Quia Confessarius potest absoluere pœnitentem virtute eiusdem Bullæ, toties, quoties occurrerit, ab omnibus casibus Episcopis reseruatis, vt habitum est *sup. q. 81.* at sic est, quod casus Papales quando sunt occulti, facti sunt Episcopales à Trid. *sess. 24. cap. 6.* vt etiam est habitum supra: ergo poterit Confessarius toties, quoties, pœnitentem habentem Bullam ab illis absoluere.

Secundò. Quia reseruatio casuum, vtpotè odiosa, est limitanda atque restringenda, quando verba talem limitationem patiuntur: sed sic est, quod dum Pontifex in Bulla concedit facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis, semel in vita, commodè satis limitari & exponi potest de casibus, qui publici sunt, & sunt soli Pontifici reseruati: non autem de illis qui sunt occulti, & qui per legem vniuersalem omnibus Episcopis subduntur, de quibus non possumus absolutè & simpliciter asserere, soli Pontifici esse reseruatos: ergo talis reseruatio sic est restringenda & limitanda, & ideò iuxta hanc limitationem dicendum, posse Confessarium vi dictæ Bullæ toties, quoties, ab illis casibus absoluere. Sic sentiunt doctissimus Sanchez *lib. 4. Sum. cap. 54. n. 27.* & Trullench *in Bullam lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. n. 5.* dicentes hanc esse probabiliorem sententiam. Diana *1. p. tract. 11. resol. 28. & parte 3. tract. 2. resol. 13. vers. Nota quartò. & ibidem in addit. resol. 17.* (non 12. vt citatum inuenies apud Trullench & Franciscum Bardi.) Vbi ait, hanc sententiam esse probabiliſſimam & tutam in praxi, vt sentiunt multi viri docti Societatis Iesus, & suæ Religionis de hac re ab illo consulti. Et esse quidem hanc sententiam probabilem, & non indignam Thomæ Sanchez, vt putat Ludou. à Cruce, optimè probat Bardi *loc. cit.* Et, vt talem illam sequuntur Crousers *ad cap. 7. Reg. S. Franc. sect. 28. fol. 771. & 772.* & Matullus *tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 11. n. 154.* quos (vltra Sanchez & Dianam citatos) affert, ac sequitur Bassæus *verb. casus reseruatus. num. 39.* his verbis: Porrò, probabile est, illum, qui ex priuilegio, aut Bulla potest absoluere à casibus Episcopo reseruatis, posse etiam à reseruatis Pontifici, modo sint occulti, & hoc non semel tantùm, sed toties, quoties. Sic contra communem docent Sanchez, & post illum noster Crousers: quorum sententiam celebrem & notandam asserit Diana. Quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt casus Pontifici Summo reseruati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, & annexi sunt dignitati Episcopali, vt patet ex Trid. *sess. 24. cap. 6.* Nec dici potest in concessione hac personæ industriâ electâ; aliàs isti casus ita essent personales, vt eos Episcopus delegare non posset. Deinde, etsi casus Papales non desinant esse tales, eo quod Pontifex illos semel, aut iterum concedat Episcopo, imò etsi semper eos concedat Episcopo speciali; at desinunt esse tales per generalem constitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Episcopo. Vnde dicendum est, per Tridentini decretum casus hos occultos, iam non esse Papales, sed Episcopales. Huc vsque Bassæus. Oliuerius, Maruchellus *tract. de casib. reseruat. disp. 1. q. 4. diff. 6. n. 13.* Ioannes de Soria *in Epilogo Summarum parte 2. tr. 1. sect. 2. dub 9. §. circa electionem.* vbi ita ait: Confessarius per Bullam Cruciatæ potest absoluere à casibus Summo Pontifici reseruatis, non semel, sed toties, quoties: dummodò sint occulti, quia iam non sunt reseruati Pontifici, sed iure ordinario competunt Episcopis. Nam restrictio illa Bullæ semel in vita, & semel in articulo mortis, intelligitur quoad casus publicos. Sic Soria.

Ad primum, in contrarium dicendum est: quod quamuis Pontifex, dum ait, semel in vita posse pœnitentem absolui à casibus sibi reseruatis, non declarauerit id intelligi de casibus publicis; nihilominus implicitè id expressit, dum postea concedit, posse toties, quoties absolui per Bullam à casibus & censuris Sedi Apostolicæ non reseruatis, inter quos sunt, vt vidimus, casus Papales occulti. Pro responsione autem secundi, sit

Qvæstio LXXXV.

An virtute Bullæ Cruciatæ, in qua conceditur facultas absoluendi à contentis in Bulla Cœnæ, excepta hæresi, possit adhuc Confessarius, hæreticum occultum, pœnitentem, & emendatum absoluere?

NEgant communiter Doctores. Inter quos Trullench *lib. 1. in Bullam §. 7. c. 2. dub. 7. num. 7.* id vt certum per hæc verba supponit: Suppono 4. iuxta tenorem præsentis Bullæ, nullo modo virtute illius posse fieri absolutionem ab hæresi interna & externa simul, quamuis occultissima sit. Nam etsi in Bulla Latina concedatur facultas semel in vita, & iterum in articulo mortis absoluendi à reseruatis, etiam in Cœna Domini, & ibi hæresis non excipiatur, vt habetur in Bulla Latina à Greg. XIII. concessa: in Bulla tamen Hispana, cui fides adhibenda est, expressè affirmatur hæresis absolutionem non contineri in præsentis Bullæ generali concessione. Ibi: *Excepto el crimen de la heresia.* Quibus verbis, expressè excipitur ab illa generali facultate hæresis crimen. Quæ additio facta est à Commissario Cruciatæ de licentia Gregorij XIII. concessa in quodam motu proprio qui incipit: *Officij nostri partes. anno 1576. die 22. Septembris*, & habetur *pag. 405. tomo 2. Bullarij in meis.* Huc vsque Trullench.

Huic adiungo Antonium de Quintanaduenas *in tr. de Iubil. duarum hebdomad. cap. 25. n. 1.* Aragonum *2. 2. q. 31. art. 3.* & Henriquez *lib. 6. cap. 16. n. 2.* vbi referunt, quod duo Prædicatores, qui Cordubæ, & Murciæ, temerè prædicarunt ad populum, per Bullam absolui posse ab omni casu Cœnæ & hæresi, coacti sunt publicè retractari per Censores Fidei. Dianam etiam *part. 5. tract. 12. resol. 35. & part. 8. tract. 7. resolut. 67.* Quia, inquit, cum Pontifex in Bulla absolutè excipiat hæresim, tollit Confessariis facultatem circa hæreticos, siue publici sint, siue occulti, & contrarium asserere, est in luce meridiana velle cæcutire.

Cum his, & à fortiori, sentiunt omnes illi Doctores, qui putant, non posse Confessarios absoluere pœnitentem ab hæresi occulta, quando, illa non excepta, conceduntur in Iubileis, aut Bullis, casus Bullæ Cœnæ: quia si adhuc in dicto casu, absoluere ab occulta

culta hæresi, nequeunt, à fortiori nequibunt absoluere, quando in Iubileo aut Bulla crimen hæresis excipitur, vt fit in Bulla Cruciata. Sunt autem hi Doctores Couarr. Simancas, Perez, Medina, Angles, Caiet. Nauarr. Palac. Mandos. Iojas, Rodrig. Gutierrez, Azor, Auila, Sanchez, Suarez, Vasquez, & alij plures citati *supra quæst.*39.pro secunda sententia. Pro resolutione tamen huius difficillimæ quæstionis.

Respondeo *Primò*, certum est quod Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, nec hæreticum nominatim denunciatum, nec publicum adhuc non denunciatum absoluere possit. *Primò.* Quia de his hæreticis adminus, intelligi debet exceptio illa Bullæ, *Excepto el crimen de la heresia*, vt omnes concedunt.

Secundò. Quia hæresis saltem publica, non solùm Summo Pontifici, verum etiam, est priuatiuè reseruata Tribunali sanctæ Inquisitionis, in illis Regnis, in quibus reperitur istud sanctum Tribunal, per varias Constitutiones Summorum Pontificum, quæ à nobis nunc vt certæ supponuntur, cum Henriquez *libro 6. capite 16. numero 2.* & Francisco Bardi *de Bulla Cruc. tractatu 6. capite 2. sectione 3. numero 25. & 29.* ergo à tali hæresi nequit Confessarius virtute Bullæ Cruc. absoluere.

Respondeo *Secundò.* Probabile est, & satis, quod absolutè, & simpliciter loquendo, possit Confessarius, ex vi Bullæ Cruciatæ, absoluere hæreticum occultum pœnitentem & emendatum.

Primò. Quia odia sunt restringenda: ergo cum hæc exceptio Bullæ, nempe, *Excepto el crimen de la heresia*, sit odiosa, restringi debet ad hæreticos publicos; seu denunciatos; itaut intentio Papæ sit per talem exceptionem, velle excludere à beneficio absolutionis solùm hæreticos notorios & publicos, atque nominatim denunciatos: non verò hæreticos occultos: hos ergo licitè poterit Confessarius absoluere, vi Bullæ.

Secundò, & sit confirmatio primi. Quia probabile satis est, & quod per Bullam Cœnæ solùm prohibeatur absolutio hæresis, & aliorum criminum in ea contentorum quando publica sunt; vt fatetur Diana *parte 4. tract.4. resol.239.* ex Granado *in 2. 2. controu. 1. tractatu 15. disputatione 14. sect. 2. à numero 8.* & ex aliis Bassæus *verb. hæresis. numero 18.* & Soria, *citati supra quæst.77. &. 84.* & consequenter quod concessio illa Bullæ, *semel in vita*, *& semel in morte*, intelligatur etiam quoad casus publicos, vt habitum est, *quæst.84.* ergo etiam erit satis probabile, quod illa exceptio *Excepto el crimen de la heresia*, intelligi debet de crimine hæresis publicæ; à quo solus Papa, vel sanctæ Inquisitionis Tribunal, potest absoluere: patet, quia contrariorum eadem est ratio & sensus, ergo & quod virtute Bullæ possit hæresis occulta absolui, erit probabile.

Tertiò. Quia Confessarius potest vi Bullæ Cruciatæ absoluere pœnitentem toties, quoties à reseruaris Episcopo, vt cum communi diximus *sup. q.* 80. Sed sic est, quod crimen hæresis, & aliorum casuum reseruatorum Pontifici, etiam in Bulla Cœnæ, quando sunt occulta, non sunt casus Papales, sed Episcopales, vt cum pluribus firmauimus *q.*84. ergo clarè sequitur quod si Bulla Cruciata concedit, Confessario facultatem absoluendi pœnitentem toties, quoties à reseruatis Episcopo, consequenter concedat facultatem ad eundem absoluendum à casibus Papalibus occultis, ac proinde ab hæresi occulta, siquidem tunc non sunt casus Papales, sed Episcopales. Maneat ergo probabile, quod loquendo ex vi Bullæ, possit liberè Confessarius absoluere hæreticum occultum pœnitentem. (An autem hæc Confessarij facultas sit coarctata à Pontificibus, pro Regnis in quibus sanctum Inquisitionis Tribunal reperitur, dicemus *quæst. sequenti.*)

Hanc nostram responsionem sustinent Mazuchellus *tract. de casib. reseru. disp.11. quæst.4. diff. 6. n. 13. vers. Et ad hoc videtur.* & Bossius *tract. de Inbil. sect.1. casu 9. n.* 3. loquendo de facultate concessa in Iubileo absoluendi à contentis in Bulla Cœnæ, excepta hæresi. Et esse probabilem clarè affirmat Bardi *tract.6. de Bulla Cruc. cap. 2. sect. 1.* vbi innuit sic debere sentire omnes, qui sentiunt per Bullam Cœnæ non esse reuocatam facultatem, quam Episcopi habuerunt ex vi Concilij Tridentini absoluendi suos subditos à casibus Pontificiis, cum sunt occulti, quos quidem retulimus *supra quæst.45. & 46.*

Nec obstant fundamenta contrariorum. Nam ad *Primum* quod est Ægidij Trullench., dicendum est ex dictis, illam exceptionem *Excepto el crimen de la heresia*, intelligendam esse de peccato hæresis publicæ.

Ad secundum dicendum est quod illi Prædicatores meritò à Dominis Inquisitoribus coacti sunt publicè retractari. *Primò*, quia affirmarunt posse absolui per Bullam Cruciatam hæresim in Regnis, in quibus reperitur sanctæ Inquisitionis Tribunal, cum hoc crimen illi sit reseruatum, vt diximus, & dicemus amplius statim. *Secundò.* Quia fortè dicti Prædicatores id affirmarunt loquendo de hæresi, non solùm occulta, sed etiam notoria ac publica.

Quæstio LXXXVI.

An etiam in Regnis, in quibus sanctum Inquisitionis Tribunal reperitur, possit Confessarius absoluere pœnitentem habentem Bullam Cruciatam, à crimine hæresis externæ occultæ?

Affirmatiua pars suaderi potest. *Primò.* Quia simpliciter, & absolutè loquendo, ex vi Bullæ Cruciatæ potest Confessarius absoluere pœnitentem ab hæresi occulta, vt quæst. antecedenti est habitum: ergo quamuis sanctæ Inquisitionis Tribunal obtinuerit à Pontificibus indulta quamplura & priuilegia, vt nullus præter ipsum, in regnis in quibus reperitur, possit adhuc virtute Bullæ Cruciatæ absoluere quem ab hæresi externa occulta, adhuc inquam poterit Confessarius virtute dictæ Bullæ à tali crimine absoluere. Consequentiam probo sic. Nam, vel priuilegia à Tribunali, ad id obtenta, fuêre ante concessionem Bullæ Cruciatæ, qua nunc pœnitens gaudet, aut post concessionem talis Bullæ. Si fuêre ante concessionem Bullæ, clarè videntur abrogari per clausulas contrarias, quæ in illa continentur, & ideo non obstantibus priuilegiis obtentis à Tribunali, poterit Confessarius absoluere hæreticum occultum, virtute Bullæ. Si verò fuerunt obtenta post concessionem Bullæ Cruciatæ, idem etiam videtur dicendum: quia Commissarius ex indulto Apostolico habet potestatem suspendendi & reuocandi, quæ sunt Bullæ contraria, quamuis inuoluant clausulam tali suspensioni oppositam, vt testatos esse viros doctissimos ab ipsomet Commissario consultos, refert Ludouicus à Cruce *in Bullam, disputatione 1. capite 4. dub.6. n.9.* ergo.

Secundò, suadetur hæc pars à simili. Quia probabile est, quod per Bullam Cruciatam potest quis absolui ab excommunicatione lata à Sixto V. contra causantes, procurantes, vel consulentes abortum, etiamsi talem excommunicationem sibi soli reseruauerit, cum clausula, vt neque vi Cruciatæ præfati absolui valeant: ergo similiter erit probabile, quod etiamsi sanctum Inquisitionis Tribunal obtinuerit à Sede Apostolica aliquod priuilegium, seu indultum, per quod dicto Tribunali reseruet hæresis externæ occultæ absolutionem, cum clausula, vt neque vi Bullæ Cruciatæ ab alio, quàm à Tribunali præfato absolui queat, possit nihilominus pœnitens, non ob-

stanti

ſtanti tali clauſula, abſolui per Cruciatam ſubſequentem, à crimine hæreſis externæ occultæ. Conſequentia videtur à paritate legitima. Antecedens verò docent Henriquez *libro 6. capite 10. numero 2. iuncta Gloſſa litera K. & libro 10. capite 35. litera F.* Ludou. à Cruce *dub. 6. cit. à numero 7.* Trullench *in Bullam libro 1. §. 7. capite 2. dub. 8. numero 5.* dicens illud eſſe certum. Bardi *in eandem expoſitionem Bullæ tractatu 6. capite 1. ſectione 14.* Diana *p. 5. tractatu 9. reſolut. 40.*

Et licet verum ſit, quod nunc, vt aduertunt Henriquez & Trullench, quoad excommunicationem ex abortu, nulla iam ſit difficultas, eo quod reſeruatio fuerit ablata per Gregorium XIV. *anno 1591.* tamen prædicti authores loquuntur etiam pro tempore quo talis reſeruatio manebat, & vniuersè, de omni alio caſu, in quo Pontifex per aliquem motum proprium reſeruet ſibi aliquem caſum, cum clauſula, vt neque vi Bullæ Cruciatæ ab alio remitti valeat, in quo affirmant, adhuc abſolui poſſe per ſubſequentes Bullas Cruciatas.

Tertiò. Quia Pontifex, qui ſancto Tribunali reſeruauit abſolutionem ab hæreſi etiam occulta, cum clauſula ſtatuente, vt neque per Bullam Cruciatæ, crimen iſtud remittatur, nullo modo potuit coarctare, aut reſtringere poteſtatem Pontificum ſibi ſuccedentium: ergo cum Pontifices in eadem dignitate ſuccedentes, irritent ex vna parte omnia Bullæ contraria, vel talem poteſtatem Commiſſario generali Bullæ concedant, & ex alia, vt vidimus, abſque vlla limitatione concedant, vt virtute Cruciatæ poſſint pœnitentes eam ſumentes abſolui toties, quoties ab omnibus peccatis & cenſuris Epiſcopis reſeruatis, & inter hæc enumerentur caſus Papales dummodo ſint occulti, hinc planè ſequitur, quod per hanc nouam Bullam poſſit pœnitens à crimine dicto abſolui.

His tamen non obſtantibus, oppoſitum omnino aſſerendum cenſeo. Reſpondeo ergo quod in praxi nullo modo poſſit Confeſſarius abſoluere pœnitentem ſumentem Bullam Cruciatam à crimine hæreſis externæ occultæ in Regnis in quibus ſanctun Tribunal Inquiſitionis reperitur.

Ratio eſt. Quia ita tenet vſus, & praxis fundata in decretis & declarationibus Pontificum, vt docet Henriquez *libro 6. capite 16. numero 2.* his verbis: A caſu hæreſis exterioris per clauſulam generalem Bullæ Cruciatæ, aut pleniſſimi Iubilei, niſi aliter in ipſo expreſsè declaretur Confeſſarius abſoluere non poteſt. Quia Vrbanus IV. Paulus IV. Pius V. & Gregorius XIII. Pontifices ita expreſſerunt per Bullam cum conſilio Cardinalium ampliſſimè Cenſoribus Fidei conceſſam: ergo à fortiori in noſtro caſu tenet prædicta Bulla & Conceſſio: ergo illa extante nequibit Confeſſarius vi Cruciatæ Bullæ abſoluere pœnitentem ab hæreſi occulta.

Si dicas hoc habuiſſe vim, regnantibus prædictis Pontificibus, qui indultum præfatum Tribunali ſancto, cum clauſula irritante Bullam Cruciatam indulſerunt: minimè verò modo, quando ſucceſſores eorum Pontifices, nouè Bullam Cruciatam concedunt; cum enim per illam abſolutè, & ſine limitatione vlla facultatem Confeſſario dent ad abſoluendum ab omnibus caſibus Papalibus occultis, vtpotè reſeruatis Epiſcopis, iuxta nuper dicta, hinc eſt, quod non obſtantibus contrariis quibuſcumque, licitè poſſit Confeſſarius abſoluere pœnitentem ab hæreſi occulta, vtpotè à caſu Epiſcopo reſeruato. Patet conſequentia, quia clauſulæ; quas noua Cruciata inuoluit efficaces omnino ſunt ad derogandum omnibus indultis contrariis illam ſaltem antecedentibus.

Reſpondeo, quod quamuis hoc argumentum valdè vrgeat, caſu, quo in indultis Tribunali conceſſis, non apponerentur ſpeculatiſſimæ clauſulæ irritantes ſufficienter ſubſequentes Cruciatas Bullas, (vt non fuerunt oppoſitæ à Sixto V. in ſuo motu proprio dato contra procurantes aborſum, & ideo probabiliter affirmarunt authores in ſecundo argumento partis contrariæ adducti, poſſe per ſubſequentes Bullas à Cenſura ſibi reſeruata vi illarum abſolui;) quia tamen credendum omnino eſt contrarium, nempe quod in Indultis & priuilegiis Tribunali ſancto conceſſis oppoſitæ ſint à Pontificibus, à quibus emanarunt, clauſulæ ſpecialiſſimæ derogantes (quoad abſolutionem ab hæreſi exteriori etiam occulta) omnibus clauſulis Bullæ Cruciatæ, ſubſequentis adhuc, declarando videlicet, ſuam intentionem eſſe, in clauſulis Bullarum ſuccedentium velle, vt non comprehendatur, caſus hæreſis adhuc occultæ ſibi reſeruatus, hinc eſt, quod niſi in noua Bulla, non apponantur clauſulæ extraordinariæ derogantes Tribunali indultis conceſſis, per quas irritetur quæuis declaratio contrariæ intentionis cuiuſuis anteceſſoris Pontificis, ſemper maneant in ſua vi & vigore, vt huc vſque contingit, eo quod non apponantur in Bullis quas nunc habemus clauſulæ, per quas irritetur declaratio contrariæ intentionis Pontificis.

Si replices, contra hanc ſolutionem. Quod etiam Vrbanus VIII. per ſpecialem motum proprium deinceps decreuit, ac declarauit ſuam & Sedis Apoſtolicæ mentem eſſe, ac fuiſſe, quod Regulares nullo modo poſſint abſolui virtute Bullæ Cruciatæ à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis, abſque eorum ſaltem tacita, licentia; & nihilominus non obſtante dicta declaratione, non deſunt authores moderni, & graues, (quos citauimus, *vbi infra.*) Affirmantes, poſſe Regulares per Bullas Cruciatas à ſucceſſore Pontifice Innocentio X. conceſſas, & ab aliis ſucceſſoribus concedendas, eligere Confeſſores, qui, abſque vlla licentia ſuorum Prælatorum, eos à reſeruatis iuxta tenorem earum abſoluant; etiamſi in dictis Bullis noua apponatur clauſula irritans quamcunque declarationem Pontificis contrariam: ergo ſi in hoc caſu, non obſtat quod Pontifex declaret ſuam mentem & ſuam voluntatem eſſe vt per Bullas Cruciatas à ſe, vel à ſuis ſucceſſoribus deinceps concedendas, nullo modo poſſint abſolui Regulares à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis, ad hoc quod aliqui probabiliter putent, poſſe nunc abſolui: idem dicendum videtur in caſu, quo in Indultis & Priuilegiis Tribunali ſancto conceſſis à Pontificibus, ab ipſis ſit declaratum, ſuam voluntatem, & mentem eſſe, vt neque vi Bullarum à ſucceſſoribus concedendarum, poſſint illas ſumentes abſolui ab hæreſi externa occulta, etiamſi ſit caſus Epiſcopalis: nempe quod poſſint per Bullas conceſſas à Pontificibus ſucceſſoribus, abſolui à prædicto hæreſis occultæ crimine.

Reſpondeo, quod licèt verum ſit, quod non obſtante declaratione Vrbani VIII. nonnulli affirmarunt poſſe Regulares abſolui per Bullas ſubſequentes; tamen ego oppoſitum omnino docui, cum pluribus Doctoribus *1. p. tractatu 5. diſputatione 12. quæſtione 58. & 61.* & nunc iterum doceo, quod, ſuppoſita dicta declaratione Pontificum, nec de illa ſit ſupplicatum, non poſſint Regulares virtute Bullarum à reſeruatis ſuis Prælatis abſolui; & ideo, nec de hæreſi occulta externa pœnitens, niſi ex commiſſione Tribunalis ſancti, aut Inquiſitoris illius. Vnde caueat Confeſſarius, ne, ob rationes, pro ſuadenda parte affirmatiua, in principio aductas, quem vigore Bullarum ab hæreſi occulta abſoluat, aliàs timeat: nam abſque dubio, ſi id Tribunal agnoſcat, ſeueriſſimè illum puniet, & iure optimo. Vltra quod, ex dictis nuper, facilè ſatisfit rationibus pro contrario adductis.

ctis. Maneat ergo, vt firmum, quod in Regnis, in quibus Tribunal sanctæ Inquisitionis reperitur, nequeat Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, non solùm ab hæresi publica absoluere, verum neque ab hæresi externa occulta; licèt ab hac possit dumtaxat, vbi non reperitur Inquisitio, si pœnitens priuilegio Bullæ gaudeat, iuxta dicta supra, *quæst.* 86.

Qvæstio LXXXVII.

An saltem, virtute Bullæ Cruciatæ, possint absolui semel in vita, & semel in morte, qui lapsi sunt publicè in crimina contenta in primo Canone Bullæ Cœnæ, excepta hæresi?

NEgant plures Doctores. Quia omnes casus, qui in primo Canone Bullæ Cœnæ inueniuntur, comprehenduntur sub nomine hæresis: sed absolutio ab hæresi est reseruata Tribunali sanctæ Inquisitionis, vt nuper est habitum: ergo & ablolutio ab aliis casibus sub nomine hæresis contenti; sunt autem Apostatæ à Fide, Fautores, Receptatores hæreticorum, eisque credentes, legentes, imprimentes, retinentes, aut defendentes libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes. Schismatici etiam, & pertinaciter se subtrahentes ab obedientia Sedis Apostolicæ. Ita Rodriguez *in Bull Cruc.* §. 9. *numero* 70. *vers. Excepto la heresia*, & addit. *ad Bull.* §. 9. *numero* 66. & 67. Azor *tomo* 1. *libro* 8. *capite* 19. *quæstione* 2. Petrus Ledesma *tomo* 2. *Summ. tractatu* 1. *capite* 6. *in fine.* Luysius Turrecremata 2. 2. *disputatione* 56. *dubit.* 2. *vers. Deinde sciendum est.* & Alterius *tomo* 1. *libro* 5. *disputatione* 2. *cap.* 9. *in fine.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Posse absolui prædictos, si verè hæretici non sint, semel in vita, & semel in morte. Ratio est. Quia in Bulla Cruciata, solùm delictum hæresis excipitur: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, libere poterit Confessarius, virtute Bullæ, absoluere pœnitentes à reliquis omnibus delictis in illo primo Canone contentis. Sic Henriquez *libro* 6. *capite* 16. *numero* 2. *in Gloss. litera L.* Farinacius *de hæresi quæstione* 180. Suarez *de fide disputatione* 24. *sectione* 3. *numero* 11. Sanchez *libro* 2. *Summ. capite* 12. *numero* 12. Portel. *in Addit. ad dub. Regul. verb. libri prohibiti*, *numero* 14. Riccius *in Addit. ad Bullam Cruciatam.* Rodriguez *parte* 1. §. 9. *sectione* 3. *numero* 95. Duardus *in Bulla Cœnæ*, *libro* 3. §. 2. *quæstione* 8. *numero* 8. Diana 1. *p. tractatu* 5. *resol.* 7. & *tractatu* 11. *resol* 29. Trullench *in Bullam Cruciatam*, *libro* 1. §. 7 *capite* 2. *dub.* 7. *numero* 13. & *in Decalogo libro* 1. *capite* 3. *dub.* 6. *numero* 4. Ludouicus à Cruce *in Bullam capite* 3. *dub.* 8. *numero* 2. Hurtado *de Fide*, *disputatione* 11. *difficult.* 14. Franciscus Bardi *in Bullam tractatu* 6. *capite* 2. *sectione* 4. *numero* 38 & *sectione* 5. *numero* 44. & alij. Qui benè aduertunt secus dicendum, casu, quo prædicti Apostatæ, Fautores, & alij in dicto Canone contenti, admixtum habeant errorem contra Fidem: quia tunc comprehenderentur sub nomine hæreticorum ob admixtam hæresim, & ideo propter eam non possent vi Bul. Cruc. absolui.

Qvæstio LXXXVIII.

An Confessarius possit virtute Bullæ Cruciatæ, absoluere toties, quoties à casibus sanctæ Inquisitioni reseruatis; dummodo non sint ex illis, qui sunt simul Summo Pontifici, & Inquisitoribus reseruati, quales sunt contenti in primo Canone Bullæ Cœnæ?

NEgant apud Dianam 1. *p tract* 5. *resol* 7. Fernandez *in examine Theol. moral. parte* 3. *cap.* 9. §. 16. *sectione* 1. *numero* 1. Luysius, Alterius, Ledesma, & Azorius *quæstione antecedenti citati*, existimantes, sub nomine hæresis, includi alia delicta contenta in Edictis Inquisitorum, vt sunt sortilegium, maleficium, superstitio, magia, adoratio Dæmonum, sollicitatio in Confessione, lectio librorum hæreticorum, blasphemiæ hæreticales, & omnia alia crimina quæ continentur in dictis Edictis, quæ singulis annis promulgari solent.

Sed omnino respondeo: Posse. Ratio est. Quia prædicti casus, non sunt Papales: ergo possunt, vi Bullæ toties, quoties confitebuntur auferri. Patet consequentia: quia priuilegium Bullæ in ordine à reseruatis absoluendi, limitatur pro vna vice in vita, & pro alia in articulo mortis respectu dumtaxat casuum Papalium: at verò in ordine ad alios casus, & censuras, absolutè conceditur libera potestas absoluendi toties, quoties: ergo. Sic Suarez *tomo* 5. *de Censuris*, *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 14. ibi: Nec propter pactum cum dæmone, nec propter alia peccata, ad Tribunal Inquisitionis spectantia, propter suspicionem hæresis, vel superstitionem Religionis, hæc censura Bullæ Cœnæ incurritur: quia hæresis non sunt. Sic Suarez & benè. Quia regulariter in his non inuenitur error in fide, sed potiùs ex alia passione efficiuntur. Filliucius *tomo* 1. *tract.* 16. *cap.* 3. *n.* 49. Diana *loc. cit.* Bardi *sect.* 6. *cit. num.* 45. Freitas etiam, & Ortiz apud Dianam, asserentes posse Confessarium virtute Bullę Cruciatæ absoluere fœminam solicitatam, quæ non denunciauit, si postea denunciet. Sed an hoc sit verum, *infra* discutiemus. Nec authores citati à Diana pro oppositio, oppositam sentiunt, sed potiùs nobiscum. Legantur Alterius *loc. cit.* §. *Tertio tandem.*

Qvæstio LXXXIX.

An Confessarius possit, vi Bullæ Cruciatæ, absoluere eum, qui culpabiliter omisit denunciare delicta, quæ sunt in Edicto Inquisitorum, antequam de facto denunciet?

NEgat absolutè Auila 2. *p. de Censuris*, *capite* 7. *disputatione* 3. *dub.* 7. *in fine*, ibi: Verum est, quod in rebus grauibus, præcipuè si pœnitens sit homo ordinarius, curandum est, vt prius denunciet, & hoc licet nondum incurrisset excommunicationem: quia si prius obtinuerint absolutionem, facilè solent id omittere. In casibus autem Inquisitionis, remittendus est pœnitens, vt prius denunciet, vt præcipitur in Edicto Inquisitorum. Ita Auila.

Affirmant è contra Sanctarellus *tractatu de hæresi*, *capite* 9 *dub. vnico*, *numero* 16. & Nauarro *libro* 5. *consil. de Hæretic. consil.* 3. qui, licèt prius dicat non esse absoluendum, nisi denunciet; addit tamen hæc verba: *vel saltem omnino proponat denunciare.* Quibus constat, quod ille, altero ex his sit contentus. Freitas *quæstione* 21. *numero* 25. & Ortiz *in Summ. capite* 24. *numero* 9. *folio mihi* 229. Quos pro hac parte retuli 1. *parte tract.* 5. *disp.* 13. *quæst.* 48.

Sed ego, vt loco citato dixi, iterum dico, ac respondeo: Non posse Confessarium illum pœnitentem absoluere antequam denunciet, suæque obligationi satisfaciat: nisi casu, quo adsit iusta causa differendi denunciationem, quia tunc benè poterit absoluere illum, si firmiter promittat reuelare quàm primùm poterit. Iusta autem causa erit, si necessitas communionis vrgeat, ad vitandum scandalum, vel infamiam, seu notam apud alios: vel vtilitas extraordinaria, ad obtinendum Iubileum promulgatum: Si Tribunal longè distat ab eo, qui denunciare debet, &c.

Prima pars constat ex Edicto Inquisitorum, in quo datur

datur præceptum de non absoluendo, nisi facta denunciatione: ergo illi est omnino parendum, nisi aliàs pœnitens sit pro eo tempore impotens ad denunciandum, vel vrgeat iusta, & rationabilis causa differendi denunciationem; quia tunc ex vniuersalibus principiis, & pia Dominorum Inquisitorum intentione, existimandum est, præceptum dennnciandi, pro tunc non obligare, sed esse suspensum, vsque opportunitas ad denunciandum adueniat. Ex quo probata manet secunda etiam pars nostræ responsionis. Vtramque autem docent, Zanard. *in directorio Theol. parte 2. præcept. 2. cap. 11. in fine.* Rodriguez *tomo 2. Sum. cap. 34. n. 6.* Peyrinus *tomo 1 priuileg. Minim. §. in Constit. 5. Gregorij XV. §. 9. n. 24.* Acuña *de Confessarijs sollicitant. quæst. 27. à numero 7.* Diana *1. p. tract. 4. resol. 27. & part. 4. tract. 5. resol. 35.* Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 2. dub. 18. n. 94. & 95. & in Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. n. 7. & seqq.* Ioan. Sancius *in select. disp. 11. à num. 62.* Quos omnes pro hac parte citaui, & adduxi *1. parte loc. cit.* Quibus nunc addo Henriquez *libro 5. capite 10. num. 11. litera T.* Franciscum Bardi *in Bullam tractatu 6. capite 2. sectione 6. numero 50. 52. & 55.* & D. Didacum Garziam *in Stimulo Fidei, quæstione 2. capite 7. numero 17.* Legantur etiam Sanchez *lib. 2. Sum. cap. 13. à num. 17.*

Qvæstio XC.

An vi Bullæ Cruciatæ, possit quis absolui à Censuris à iure, vel ab homine impositis, antequam satisfactio præstetur parti læsæ, in casibus, in quibus pars fuit offensa?

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia facultas absoluendi à peccatis & censuris, non conceditur per Bullam absolutè, sed veluti conditionatè; nempe, vt concedatur absolutio Censurarum, partis satisfactione præmissa, ibi: *Modo etiam in casibus, in quibus necessaria erit per ipsos, vel dato impedimento, per hæredes, aut alios, satisfactio fiat.* Vnde Confessarius, qui pœnitentem potentem ante absolutionem à Censuris satisfactionem præmittere, omissa satisfactione, absoluit, grauiter peccat, nisi ignorantia, aut alia rationabilis causa eum excuset: quia facit contra Ecclesiæ præceptum, non seruando ordinem iuris. Sic Bardi *in Bullam Cruc. §. 12. in Summaria explicat. & parte 2. tract. 6. sect. 7. num. 63.* dicens, in hoc nullam esse controuersiam inter Doctores. Et benè. Quia deducitur *ex capite 2. de sententia excomunicationis in 6. & ex capite. Ex parte. de verb. significationib.*

Qvæstio XCI.

An qui de facto fuit absolutus, vi Bullæ, sine satisfactione partis, sit nulliter absolutus?

Affirmant plures Doctores. Quia Bulla per illam clausulam citatam concedit Confessario potestatem absoluendi à Censuris pœnitentem, cum illa limitatione, vt parti prius satisfaciat: ergo absolutio data absque tali satisfactione, cum excedat limites potestatis, quam habet absoluens, erit omnino irrita. Ita Henriquez *libro 7. capite 13. numero 2. lit. R. & libro 13. capite 28. numero 1.* & penes ipsum, Sotus, Ledesma, Caietanus, Tabiena, Armilla, Corduba, Gutierrez, Syluester. Nauarrus, Cano, & alij. Suar. etiam *tomo 5. de Censuris, disputatione 7. sectione 5. numero 42.* Filliuc. *tomo 1. tractatu 11. numero 295.* Vasquez *de excommun. dub. 10.* Rodriguez *in Bullam. §. 9. numero 52.* Præpositus *in 2. p. de Censuris in communi. quæst. 1. dub. 15. numero 114.* Luysius *de Censur. lib. 2. disputatione 14. dub. vlt.* Candidus *tomo 1. disquis. 3. articulo 3. dub. 2. dicto 3.* Ægidius *de Sacram. disputat. 14. dub. 16. numero 211.* Trullench *in Bullam, libro 1. §. 7. capite 2. dub. 12. num. 11.* vbi citat etiam pro hac parte Sayrum *libro 2. thesauri, cap. 18. numero 11.* Thomam Sanchez *libro 8. de Matrim. disp. 16. num. 11.* & Ioan. Valerum *verb. Absolutio, differ. 5. num. 6. §. Sed certè.* Citat etiam Bardi pro hac parte Gaspard. Hurtadum *disp. 14. de excommun. diff. 5.* Sed omnino malè, cum oppositum expresè teneat. Tenet tamen Villal. cum Caiet. & Armilla *tomo 1. tract. 16. diff. 20. num. 9.* licèt non ita expresè dicat esse nullam talem absolutionem. Et in hanc videtur inclinare Machado *tom. 1. libro 1. parte 3. tract. 8. docum. 6. n. 3.*

Sed probabilius respondeo: Non esse nulliter, sed validè absolutum. Quia probabilius est, quod Pontifex per illa verba, *satisfacta parte*, non intendit inducere nouam formam, nec limitare potestatem Confessarij, sed tantum admonere illum de sua obligatione, nempe, vt seruet formam iuris communis, hoc est, vt non absoluat excommunicatum, nisi prius satisfecerit realiter; vel si non potest, dederit cautionem satisfaciendi, vt requirit ius: at sic est, quod in iure communi dicta verba, *satisfacta parte*, non irritant absolutionem, etiamsi illicitam reddant? ergo nec in Bulla addita, vt benè Hurtadus probat *loco cit.* Sic ille. Et antea, quos ipse citat Auila *2. p. capite 7. disputat. 3. dub. 9. concl. 2.* (qui etiam citat Magistros Peñam, Sancium, Acostam, Nauarrum iunior. & Couarru.) & Thomam Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, disp. 33. n. 3.* quatenus hanc sententiam, probabilissimam appellat. Sic etiam Barbosa *in Collectan. tomo 2. tit. 42. cap. 23. n. 3.* & Diana *1. p. tract. 11. resol. 22.* (vbi citat Valerum pro hac parte, sed non benè) *& part. 5. tract. 9. resol. 12.* citans Tannerum *tomo 4. disp. 6. q. 10. dub. 6. n. 127.* Fabrum *de Censur. in 4. dist. 25. quæst. 1. disp. 4. cap. 8. n. 256.* Auilam & Hurtadum *loc. cit.* tenent etiam nouissimè Franciscus Bardi *in Bull. 2. p. tractatu 6. sectione 7. numero 62. & 64.* Lezana *tomo 3. qq. Regul. verb. Bulla Cruciata.* Bauny *disputatione 3. de absoluente ab excommunicatione tractatu 2. quæstione 44. vers. Quæres quod iuris.* citans pro hac sententia Nauarrum *capite 27. numero 37.* Bassæus *verb. Absolutio. numero 26.*

Qvæstio XCII.

An Confessarius possit licitè, vi Bullæ, absoluere pœnitentem, qui non potest parti læsæ satisfacere?

Negant posse licitè, imò nec validè, eo quod per prædictam clausulam Bullæ, præscribatur satisfactio partis, tanquam forma, & quidquid est contra eam est irritum & inualidum *ex cap. Cum dilecta. de rescript. & cap. fin. de restit. spol.* Sotus *in 4 dist. 22. q. 2. art. 3.* Gutierrez *qq. canon. libro 1. capite 5. numero 29.* Ledesma *in summ. tomo 1. tractatu de excommunicat. capite 8. dub. 3.* Corduba *tract. de Indulg. q. 43. dub. 3.* & Valerus *in differ. vtriusque fori, verb. Absolutio 5. n. 3.* quamuis *numero 6. vers. Sed certè falsa*, videatur oppositum dicere.

Sed probabilius respondeo: Non solùm validè, sed etiam omnino licitè posse Confessarium absoluere pœnitentem habentem impotentiam moralem ad satisfaciendum parti læsæ. Quod possit validè, ex habitis *quæstione antecedenti* constat. Quod verò licitè, ex eo quod non est credendum, voluisse Pontificem per illam clausulam, *satisfacta parte*, excludere à beneficio absolutionis eum, qui non potest satisfacere, cum non sit verisimile postulari conditionem impossibilem. Sic ex pluribus

Machado

Machado *loc.cit. num.*4. fatetur per hæc verba: Otros mas comunmente defienden que ie pueda absoluer valida y licitamente, porque assi se hade interpretar la voluntad del Sumo Pontifice, pues segun principio de derecho (*l. Impossibilium, ff. de reg. Iur. l. Si quis ingraui, ff. ad Syllan.*) ad impossibile nemo tenetur: Contal que en semejante caso pida el Confessor al descomulgado caucion, de que pagara y satisfara à la parte lo mas presto que pudiere. Hucusque Machado. Et ante illum Ægidius *dubio* 16. *citat. num.*206. Vasquez *dubio* 20. *citat. num.*2. Villalobos *difficult.*20. *citat. num.*30. *& tractatu* 27. *clauf.*9. §.2. *numero* 22. his verbis: Quanto a la palabra que dice, *que se haga la absolucion satisfecha la parte*, se ha de decir; que quando no se pueda satisfacer, basta que se de caucion dando pendas, y no las auiendo se ha de dar fiador, y quando esso falte, Iuramento de satisfacer en veniendo à mejor fortuna. Sic ille. Auila *disputatione* 3. *cit. dubio* 8. & penes illum, Medina *in sum. lib.*2. *cap.*22. Polanco *in Directorio*, & multi Theologi, & Iuristæ Salmanticenses de hoc consulti. Barbosa *loco citato.* Vega *in summa tomo* 1. *cap.*6. *casu* 28. Filliucius *tom.*1. *tractatu* 11. *cap.*9. *num.*295. Moure *in exam. Theolog. Moral. part.*3. *cap.*9. §.12. *num.*10. Ioan. à Cruce *in Director. consc. part.*2. *tractatu de excommun. dub.*5. *concluf.*3. Bassæus *verb. Absolut. n.*27. & penes illum, Nauarrus *cap.*27. *num.*45. Reginaldus *lib.*9. *num.*65. Suarez *disputat.*7. *sect.*5. *num* 41. & Rodriguez 1. *part. summ. cap.*93. *numoro* 3. Trullench *lib.*1. *in Bullam*, §.7. *cap.*2. *dub.*12. *numero* 8. & penes illum, Henriquez *lib.*7. *cap.*13. *num.*2. *lit. H. & lib.*13. *cap.*28. *num* 1. *lit. R.* Lopez *cap.*8. *de Bulla, pag.*828. Ludouic. à Cruce *in Bull. Cruc. disputatione* 1. *cap.*4. *dubio* 2. *numero* 7. & Couarruuias *in cap. Alma mater* 1. *parte*, §.12. *numero* 11. Sic etiam Sanchez *lib.*2. *summæ capite* 20. *numero* 19. sentiens, ita id esse verum, quod etiamsi in priuilegio, solus mortis articulus excipiatur, vt quis absoluatur, non satisfacta parte; attamen posita impotentia, putat etiam extra mortis articulum, talem esse absoluendum: licèt contrarium doceat Suarez *sectione* 5. *citat. numero* 27. Tenent etiam Hurtadus *disputat.*14. *de excommunicat. difficult* 5. *numero* 18. Bardi, Luysius, & Præpositus *loco citato.* Diana 1. *part. tractatu* 11. *resolut.* 24. *& p.*5. *tractatu* 9. *resolut.*1. 11. 25. *&* 39. vbi putat esse probabile, in dicto casu impotentiæ, sufficere pœnitenti dare cautionem iuratoriam, etiamsi dare possit fideiussoriam, vel pignoratitiam. Imò pro foro conscientiæ, propositum firme, cum hoc, tantum valeat quantum cautio iuratoria, pignoratitia, &c. in foro iudiciali. Sic *loco citat.* & *parte* 2. *tractatu* 16. *resolut.*42. Et ex illo, Ausonius *in sum. verb: Bulla Cruciata, num.*55. *&* 56.

Qvæstio XCIII.

An nomine, partis læsæ, *in clausula Bullæ, vel in alio simili priuilegio, intelligatur, non solum persona, cui iniuria facta est; sed etiam Iudex, cui ipso iure applicanda esset pœna pecuniaria, & Prælatus excommunicans*, &c.

Affirmatiua pars potest suaderi. Quia Prælatus, seu Iudex excommunicans, etiam manet offensus ob crimen à subdito patratum contra legem à se positam: ergo.

Sed vt certum respondeo: quod nomine, *partis læsæ*, solummodò intelligatur persona cui iniuria immediatè facta est in delicto, ex quo prodiit excommunicatio: non item Iudex, aut Prælatus. Sic Henriquez *lib.*13. *cap.*28. *num.*1. ita dicens: Nomine *Partis*, cui reus satisfacere iubetur, non intelligitur Iudex, cui ipso iure applicatur pœna pecuniaria, aut cui aliquid, aut Tabellioni est soluendum pro sententia. Iudex enim semper distinguitur contra partes litigantes. Comprehenditur tamen, nomine *partis*, respublica, (præsertim in foro exteriori) ob cuius iniuriam notoriam lata est excommunicatio, vt cesset scandalum notoriæ offensæ per satisfactionem. Sic Henriquez ibi; & anteà *lib.*7. *cap.*13. *numero* 2. & penes ipsum, *lit. M* Sotus *dist.*22. *q.*2. *art.*3. (*post* 3. *concl.*) Ledesma *quæst.*26. *art.*1. *prope finem.* Medina *lib.*2. *summæ cap.*12. *fin.* Nauarrus *cap.*23. *numero* 66. Corduba *lib.*5. *quæstione* 43. *dubio* 3. *fine*, communiter Recent. His addi possunt Suarez *disput.*7. *sect.*5. Bonacina *de Censur. disputat.*1. *quæst.*3. *puncto* 9. Auila 2. *part. cap.*7. *disput.*3. *dub.*7. Trullench *in Bull. Cruciat. lib.*1. §.7. *cap.*2. *dub.*12. *numero* 1. Sayrus *lib.*3. *cap.*18. *num.*8. *&* 9. *de Censur.* Villalobos *tom.*1. *tractatu* 16. *diffic* 20. *à num.*8. Bardi *in Bullam* 2 *part. tract.*6. *cap.*2. *sect.*8. *num.*78. Machado *tom.*1. *lib.*1 *part.*3. *tractatu* 8. *docum.*6. *num.*1. Diana 1. *part. tract.*11. *resolut.*22. §. *Notandum, & p.*5. *tract.*9. *resolut.*1. *in fine.* Sayrus *lib.*2. *de Censur. disputat.*24. (non 39. vt leges apud Dianam) *dub. vlt. vers. Notat vlterius.* Vasquez *de excommunic. dub.*20. *num.*8. & Candidus *tom.*1. *disquisit.*3. *artic.*3. *dubit.*1. his verbis: Dico primò. Quando in Iubilæo, vel Bulla dicitur, *præuia satisfactione*, vel, *parte satisfacta*, nomine *partis*, non intelligitur Prælatus præcipiens, vel excommunicans, sed aliqua alia persona offensa, quia illa offensio Iudicis, generalis est in omni Censura. Vnde illa satisfactio in proposito, idem est, quod restitutio, siue honoris, siue famæ, siue aliorum bonorum. Sic Candidus. Ex quo constat ad rationem dubitandi. Ad quam adhuc clarius respondet, ex Suario, Bardi *loc. cit.* dicendo, quod quamuis Prælatus videatur aliquo modo offensus à subdito suam legem infringente, nihilominus Pontifex, per illam clausulam, non intendit exprimere Superiorem, quia offensio, quæ fit contra Superiorem, dum eius lex contemnitur, est imbibita in omni transgressione cuilibet Censuræ; & ideo in absolutione à Censura, requiritur cautio; seu promissio parendi Ecclesiæ, &c. at in nostro casu Pontifex aliquod speciale proponit postulandum ab eo, qui absolui debet à Censura, quæ contracta fuit contra aliquam personam diuersam à Superiore, seu Iudice, ex quo constat, quod per partem, in præsentia intelligi debet persona, quæ fuit immediatè offensa; & per satisfactionem, recompensatio, seu restitutio in honore læso, aut in fama, aut in bonis externis. Sic item Bassæus *verb. Absolutio, num.*23.

Qvæstio XCIV.

An vi Bullæ Cruciatæ, possit absolui pœnitens, qui solum satisfecit Clerico, vel Monacho læso, & offenso; item Ecclesiæ, vel Monasterio?

Negant aliqui censentes, debere pœnitentem etiam satisfacere Ecclesiæ, ratione Clerici; & Monasterio, seu eius Superiori, ratione Regularis. Ita Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.*1. *decis.*86. *num.*4. *& p.*2. *decis.*34. *num.*3. testans, sic decisum fuisse in ea Curia, vt quidam, qui Religiosum Conuersum percussit, satisfaceret Abbati, & Monasterio. Quia iniuria facta Monacho censetur facta Abbati, & Monasterio *ex l. In personam, ff. de pactis*, & Bonacina *de Censuris, disputat.*2. *quæst.*4. *puncto* 5. *num.*5. loquendo de Clerico offenso, à pœnitente, ait, vtrique esse satisfactionem exhibendam, nempe Clerico, & Ecclesiæ, seu statui Ecclesiastico, additque modum satisfactionis, qui Ecclesiæ debet fieri, iis verbis:

Hanc autem satisfactionem delinquens regulariter exhibebit, si absoluenti seipsum humiliter subiiciat, ostendendo se paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ sibi fuerit imposita, cum iuramento obediendi Ecclesiæ, nec amplius in futurum percutiendi Clericum. Ita ille. His fauet Nauarrus *in Man. cap.*14. *num.*25. quatenus ait, non posse vxorem, filiumfamilias nondum emancipatum, & Religiosum, remittere iniurias: quia actio contra iniuriantem pertinet ad superiores, & tenet Trullench *in Bull. lib.*1. §.7. *cap.*2. *dub.* 12. *vers. Obiter nota in noua impress. pag. mihi* 312.

Sed æquè probabiliter respondeo: posse absolui pœnitentem. Quia æquè probabile est, in eo casu, sufficere vt satisfactio fiat ipsimet personæ læsæ, ad hoc vt lædens, seu offendens, absque alia satisfactione, absoluatur. Quia (inquit Auila *infrà*,) licèt percutiens Clericum vel Monachum, faciat etiam iniuriam Ecclesiæ, vel Monasterio; tamen satisfacto percusso, vel remittente iniuriam, censetur pars satisfacta, vt ait Nauarrus *cap. Inter verba*, & consequenter potest absolui; nisi fortè fieret Ecclesiæ aliqua notabilis iniuria, vt quando delinquens extrahitur iniustè ab Ecclesia: maximè, quod aliqua satisfactio videtur fieri ipsi Ecclesiæ, per hoc, quod excommunicatus subiicitur clauibus Ecclesiæ, vt absoluatur, & imponatur ei congrua pœnitentia, & iuret obedire mandatis Ecclesiæ, & quod deinceps non percutit Clericum. Quod verò satisfacto percusso, vel condonante iniuriam, censeatur pars satisfacta, probat Nauarrus *dict. cap. Inter verba. Corol. vlt. numero* 376. & *in Man. cap.*18. *num.*46. Nam quando damnum Infamiæ principaliter tangit infamatum, & secundario, & minus principaliter bonum publicum, sufficit condonatio eius ad quem principaliter pertinet, *cap. Quamuis pactum*, iuxta Glossam *de pactis in* 6. Hucusque Auila. Ex quo constat ad fundamentum Bonacinæ.

Ad Riccium verò, & ad decisionem ab eo adductam, respondet Bardi. *Primò*, quod Iudices in illa sua decisione sequuti sunt oppositam sententiam, vti probabilem. *Secundò*, quod forsitan Religiosus ille fuit ita percussus, & vulneratus, vt oportuerit Monasterium aliquas expensas erogare in curatione eius; & ideo restitutio necessario erat Monasterio facienda. Ita cum Auila 2. *parte capite* 7. *disputatione* 3. *dubio* 11. *concluf.*2. tenet Bardi *in Bulla Cruciatæ parte* 2. *tractatu* 6. *capite* 2. *sectione* 8. *numero* 82. Qui ad Authoritatem Nauarri, respondent, illam esse intelligendam de foro externo, non de interno. Diana 1. *parte tractatu* 11. *resolut.*23. & dicit esse probabile, Trullench *loc. cit.*

QVÆSTIO XCV.

An, vi Bullæ Cruciatæ, validè possit Confessarius absoluere nominatim excommunicatos; aut publicos percussores Clericorum; aut alios, quorum excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis non est finita?

NEgat Gaspar Hurtadus *disput.*14. *de excommun. difficult.*5. *num.*24. per hæc verba: Obseruandum est, nominatim excommunicatum ab homine, aut excommunicatum à iure, excommunicatione iam deducta ad forum iudiciale, & lite pendente, non posse validè absolui, adhuc pro foro conscientiæ, virtute priuilegij absoluendi ab excommunicatione ab homine, & à iure lata, (vt conceditur virtute Bullæ Cruciatæ, & concessum est Mendicantibus,) vt contra Auilam *dubio* 10. aduertit Vasquez *numero* 8. Quia non est credendum dicta priuilegia ad id concedi: aliàs perturbaretur Tribunal Iudicis, si verè, & quoad Deum reus absoluatur: quod intelligimus, quamuis reus sit in loco, in quo excommunicatio, & lis est ignorata, si lis nondum cessauit: & quamuis consentiat pars, & quamuis sit notabilis aliqua necessitas: virtute ergo dicti priuilegij tantum potest validè absolui ille excommunicatus ab homine, & à iure, cum quo non est lis, vel quia nunquam fuit, vel quia si fuit, iam cessauit, &c. Sic ille, & *disputatione* 15. *difficultate* 4. ex Vasquio *tractatu de excommunicat. dubio* 20. *numero* 8. tenent etiam Luysius *de Censuris, lib.*2. *disputat.*24. *dub. vlt. in fine*, ex eodem Vasquio ita dicens: Illud est certum, hanc facultatem semper concedi sine præiudicio fori externi, quando res deducta est ad forum iudiciale, vt P. Vasquez *suprà num.*8. notauit, & docent Authores communiter. Citat etiam Diana pro hac parte Ægidium *disputat.*14. *dubio* 16. *num.*207. & Vegam *tomo* 1. *sum. cap.*6. *casu* 52. Sed non benè vt *infrà*. Tenent tamen alij apud illos, quorum secundum fundamentum est, quod expresse, Sixtus V. *in Extrauag. Et si Domini, de Pœnitent. & remiss.* decreuit, denunciatum, vel publicè diffamatum, absolui non posse, neque virtute Cruciatæ, neque alterius priuilegij: ergo.

Sed his non obstantibus, probabilius respondeo: posse Confessarium validè absoluere saltem pro foro interiori, prædictos excommunicatos vigore Bullæ Cruciatæ. Quia in Bulla absolutè conceditur Confessario, per illam electo, facultas absoluendi ab excommunicatione à iure, vel ab homine, sine restrictione vlla: igitur non est à nobis apponenda, & maximè cum priuilegium Bullæ quoad hanc facultatem sit fauorabile, atque adeò ampliandum: ergo debet verificari tale priuilegium, non solum in excommunicatione ab homine in generali, sed etiam in speciali, & nominatim. Sic expresse Henriquez *lib.*7. *capite* 11. *numero* 4. & *cap.*13. *n.*2. & *lib.*8. *cap.*60. *numero* 4. sic dicens: Nominatim denunciatus potest satisfacta parte absolui per Bullam Cruc. vel per aliud priuilegium, quod pro occulto foro conscientiæ prodest. Si ita absolutus petat communionem in loco, vbi cessat omnino periculum scandali, licebit ministrare: quia verè absolutus est: & absolui posset sine synodalis pœnæ exactione per Bullam, qua Papa absque restrictione concedit hanc facultatem. Sic ibi, & etiam *lib.*13. *cap.*27. *numero* 5. & penes Henriquez *lib.*8. *cit. numero* 4. *littera I.* Couarruuias *in cap. Alma* 1. *parte*, §.11. *numero* 16. Perez *l.*1. *tit.*8. *lib.*8. *Ordin.* Ledesma, Simancus, & Gomezius. Sic item Nauarrus *cap.*27. *numero* 278. & *lib.*5. *consil. conf.*47. *num.*2. & *consil.*48. *num.*2. & *consil.*49. *num.*5. Auila *de censur. part.*2. *disput.*3. *dub.*10. *concluf.*1. Sayrus *in Thesauro lib.*2. *cap.*20. *numero* 29. Diana 1. *part. tractatu* 11. *resolut.*26. & Ludouicus à Cruce *in Bull. Cruc. disputat.*1. *cap.*4. *dub.*1. *num.*2. Quos citat, & sequitur Trullench *in Bullam lib.*1. §.7. *cap.*2. *dub.*10. *num.*2. 3. & 4. Quibus addi possunt Lezana *tomo* 3. *qq. Regul. verb. Cruciata, numero* 25. Sanchez *lib.*6. *summa capite* 17. *numero* 42. & 43. Acosta *in Bullam quæstione* 80. *resolutione* 2. Bardi *in Bullam Cruciatam, parte* 2. *capite* 3. *sectione* 1. *numero* 5. Qui benè *numero* 6. addit, quod si quis absoluat nominatim excommunicatum, etiam parte non satisfacta, dum satisfieri poterit, si pœnitens promittat se parti satisfacturum, tunc validam esse absolutionem, quamuis illicitè collatam, iuxta dicta à nobis *quæstione* 92. citatque pro hac parte Ægidium (*loco citato* pro oppositò à Diana) & melius, nam quamuis id expresse non dicat, insinuat tamen, & limitat sententiam Hurtadi, his verbis: Nota primo, Quando quis

nominatim

nominatim est excommunicatus, aut causa est deducta ad forum contentiosum reum communiter non esse absoluendum (*non dicit, non posse,*) pro foro conscientiæ ab eo, qui per talia priuilegia id facere potest, quia hoc perturbaret ordinem iuris; nisi reus esset in loco distanti, vbi esset omnino ignota eius excommunicatio, aut nisi pars omnino consentiret in eius absolutionem; aut hic, & nunc incumberet notabilis aliqua necessitas ita absoluendi. Hucusque ille sentit ergo quod possit pœnitens saltem validè absolui: imò licitè in casibus ab ipso assignatis. Idem sentit Vega *loco* à Diana *citato*, *concluſ.* 2. Rodriguez, & Medina apud ipsum? & alij.

Ad fundamentum contrariorum, negandum est ex nostra sententia sequi scandala, perturbationem iurisdictionum, &c. quia cum talis absolutio solum habeatur pro foro conscientiæ, nihil detrahet potestati Iudicis, cum reus ipse non obstanti tali absolutione possit, sicuti prius conueniri à Iudice, & ab eodem puniri, &c.

Ad Extrauagantem Sixti IV. respondeo ex Sanchez *loco citat.* *Primò*, in ea, solum interdici absolutionem criminum deductorum ad forum iudiciale contentiosum, vi illarum facultatum, quæ concessæ erat ab ipso Sixto IV. non tamen loquutionem esse de facultatibus concedendis ab aliis Pontificibus. *Secundò*, respondeo: eam Extrauagantem cessasse mortuo Sixto: quia fuit quasi clausula Bullæ Cœnæ, quæ expirat defuncto Pontifice: vel transacto anno promulgationis, nam Bulla Cœnæ non durat nisi per annum; & singulis annis est noua.

QVÆSTIO XCVI.

An, non solùm validè, sed etiam licitè, possit Confessarius absoluere prædictos excommunicatos, quorum excommunicatio est deducta ad forum contentiosum, & lis non est finita?

NEgant, & à fortiori, Vasquez, Hurtadus, & Luysius *loco citato*, & ex parte Ægidius, Auila, Trullench, & quidam alij.

Sed iuxta à nobis superius dicta, respondeo nunc: Posse Confessarium; licitè etiam, absoluere tales excommunicatos in foro conscientiæ per Bullæ priuilegium; satisfacta tamen parte; aut si huic satisfacere non possint, præstita sufficienti iuris cautione satisfaciendi, statim ac commodè queant: minimè tamen posse licitè, non satisfacta parte, dum huic satisfacere possint. Vtramque partem huius responsionis constat ex dictis *quæstione* 92. & 96. Et primam docent omnes Doctores. Secundam verò Bardi nuper citatus, & alij supra *quæstione* 96. Et ex parte, Ægidius, Auila, Rodriguez, Henriquez, Valerus, quos affert & sequitur Trullench *dubio* 10. *citat. numero* 3. & 6. quatenus affirmant, posse in his casibus Confessarium præfatos excommunicatos licitè absoluere pro foro saltem conscientiæ. *Primò*, si Iudex, & pars longè absint. *Secundò*, si parti omnino satisfecerint, aut cum ea concordauerint. *Tertiò*, si Iudex malitiosè absolutionem deneget: aut si non denegat malitiosè, rigidè tamen concedit, vt si non velit illum absoluere, nisi satisfaciat cum detrimento sui status.

Sic illi.

QVÆSTIO XCVII.

An Absolutio ab excommunicatione publica, iam delata ad forum contentiosum externum, facta virtute Bullæ Cruciatæ, prosit etiam pro foro externo, si collata sit, parte satisfacta?

NEgant quamplures Doctores docentes, Absolutionem, vigore Bullæ, collatam, nullo modo prodesse pœnitenti, seu reo, pro foro iudiciali, & contentioso: Et hoc, siue absolutio ab excommunicatione, seu ab alia Censura, sit à iure, siue ab homine: siue pars læsa sit satisfacta, siue non. Sic, inter alios, mox citandus Bardi *in Bull. Cruc. parte tract. 6. cap. 5. sect.* 1. Qui ex illo

Primò probat, ab inconuenienti: Nam aliter, sequerentur magna perturbatio iudiciorum, & etiam maxima scandala: quia daretur occasio liberius peccandi, si Iudex cogeretur admittere in foro contentioso absolutionem datam per Bullam in foro conscientiæ: multi enim ob timorem excommunicationis puniendæ in foro externo, se abstinent à delictis patrandis: ergo.

Secundò, quia ista negatiua sententia, est iam definita ab Vrbano VIII. *in Constitut.* 105. edita Anno Domini 1630. die 19. Iunij, & incipit: *In specula militantis Ecclesiæ.* Declarauit enim Pontifex, absolutionem datam etiam à reseruatis in Cœna Domini, non suffragari, nisi in foro conscientiæ; non autem in foro externo: proinde omnis alia opinio contraria hodie nequit practicari. Hæc & alia, Bardi, qui pro sua sententia citat Couarruuias *lib.* 2. *variarum resolut. cap.* 10. *numero* 3. & 6. & *cap. Alma mater* 1. *parte* §. 11. *numero* 26. Molinam *tomo* 4. *de Iustit. disputatione* 64. *num.* 10. Sanchez *lib.* 6. *summæ cap.* 17. *numero* 43. Sayrum *de Censuris, lib.* 2. *cap.* 20. *numero* 31. Lezanam *in summ. qq. Regul. tom.* 3. *verb. Bulla Cruciatæ, num.* 27. Hurtadum *de excommunicat. disputat.* 15. *difficult.* 4. & Ludouicum à Cruce *in Bullam disput.* 1. *cap.* 4. *dub.* 3. Quibus addi possunt, apud Hurtadum, Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *numero* 2. *in fine*, & Auila 2. *part. cap.* 7. *disput.* 3. *dub* 12. & apud hunc, Gutierrez *Canon. qq. cap.* 2. Ledesma 2. *part.* 4. *quæst.* 26. *artic.* 1. *dub. vlt.* Sotus *distinct.* 22. *quæst.* 2. *artic.* 3. & Corduba *in summ. quæstione* 19. & Mexica *difficult.* 13. *de excommunicat. circa concluſ.* 2. Villalobos *tomo* 1. *summ. tractatu* 27. *clauſ.* 9. §. 2. *num.* 24. Lopez 2. *parte vbi de Bulla cap.* 8. *fol.* 830. Machado *lib.* 1. *part.* 3. *tractatu* 8. *docum.* 5. *numero* 3. Diana 1. *part. tractatu* 11. *resolut.* 26. ibi: Sed his minimè suffragantibus communiter docent Doctores, absolutionem Bullæ non prodesse in foro exteriori: & ita absolutum debere se gerere in publico, tanquam excommunicatum, ad euitandum scandalum: posse tamen secretò, & sine scandalo audire Missam, Sacramenta recipere, & cum aliis colloqui, manifestando, se esse per Bullam absolutum. Ita ille.

Sed probabiliter certè, respondeo: absolutionem ab excommunicatione virtute Bullæ collatam prodesse adhuc pro foro externo, & iudiciali, etiamsi data sit sine licentia Iudicis; dummodo pars læsa satisfacta à reo fuerit, aut cum ea concordauerit.

Primò, quia Bulla Cruciata absolutè, & simpliciter concedit facultatem absoluendi à Censuris, supposita satisfactione partis, nulla posita restrictione, aut limitatione fori: ergo pro vtroque foro nempe, interno, & externo vel iudiciali, est dicendum valere. Patet consequentia. Tum, quia hoc priuilegium, cum sit fauorabile, potius est ampliandum, quàm restringendum. Tum etiam; quia Pontifices dum in suis Bullis, aut Iubilæis concedunt facultatem absoluendi à Censuris, solũ pro foro interno, id exprimũt,

addendo hæc verba : *in foro conſcientiæ dumtaxat:* vt videre eſt in Iubileo conceſſo à Sixto V. *anno* 1585. vt habetur in Bullario *tom.2. pagina* 486. & à Paulo V. *anno* 1605. vt habetur *tomo 3. pagina* 173. & ab Vrbano VIII. *anno* 1641. ergo dum hanc limitationem non apponunt, apertè ſignificant, abſolutionem à Cenſuris pro vtroque foro, tàm interno, quàm externo valere.

Secundò, probatur ex quodam Iubilæo conceſſo à Pio V. anno Domini 1568. *die* 17. Octobris, & ex aliis à Gregorio XIII. & XIV. conceſſis. Vbi hi Pontifices, poſtquam conceſſerunt facultatem abſoluendi à Cenſuris reſeruatis, explicarunt talem abſolutionem non prodeſſe in foro fori, ſeu contentioſo, *niſi parti ſatisfecerint, aut cum ea concordauerint*, vt referunt Henriquez *lib.7.cap.13. num.2. lit.V.* Rodriguez, & Vega *infrà:* ergo dicti Pontifices clarè inſinuant, quod abſolutio Cenſurarum collata, cuiuſcunque indulti vigore, facta ſatisfactione partis, valere, & prodeſſe pro foro fori, ſeu contentioſo aut iudiciali.

Tertiò, quia de facto, conſtitutio Diœceſis Salmanticenſis concedit, aut explicat, quod abſolutio Bullæ Cruciatæ, valeat etiam pro foro externo, vt refert Henriquez *loc. citato*, his verbis: Poſſet hic reus per Bullam abſolui pro foro conſcientiæ: & conſtitutio diœceſis Salmantinæ concedit, vt valeat etiam pro foro exteriori, id quod ſimiliter conceſſit Pontifex in Iubilæo, &c. ergo licitè illi adhærere poſſumus.

Quartò, quia abſolutio, virtute Bullæ Cruciatæ, à Cenſura lata à iure, valet etiam pro foro exteriori, & iudiciali, vt concedit Diana *reſolutione 26. cit. verſ. Notandum eſt*, cum Acoſta: ergo & valebit à Cenſura lata ab homine, quod negant ipſi. Patet conſequentia. Tum quia Bulla noſtra Cruciata, de qua loquimur, (quidquid ſit de Bulla conceſſa Regno Portugaliæ à Pio V.) æqualiter omnino abſolutionem ab vtraque Cenſura concedit, nempe, à Iure, vel ab homine. Tum etiam, quia rationes à nobis factæ abſolutè procedunt: ergo idem eſt de vtriſque dicendum. Sic plures Doctores, Medina *lib.1.§.7. in fine*, & Clarius *lib.2. ſummæ, cap.12. pag.mihi* 302. ita dicens: A cerca del modo de abſoluer, ſe ha de notar, que la deſcomunion en que cayo el penitente, ò es del derecho, ò de algun Iuez. Si es del derecho, el que tiene facultad, como hemo dicho lo puede abſoluer. Pero ſi es de algun Iuez, lo ordinario lo han de remitir à ſu Iuez, para que lo abſuelua, ò ſino traiga licencia. Pero por la Bulla ò priuilegio lo pueden abſoluer no ſolamente en el foro de la conciencia, ſino tambien en el foro exterior. Pero porque el Iuez, que lo deſcomulgo, no lo pueda calumniar, ſi le viere oir Miſſa, &c. ha le de dar el Confeſſor vna cedula firmada de ſu nombre, como le abſoluio, ò por la Bulla, ò por priuilegio, auiendo ſatisfecho a la parte. Y ſi dixere el Prouiſor, que no lo puedo hacer; ha de reſponder, que la Bulla le dio tal poder, por que dice: *Ab omni excommunicatione lata à iure, vel ab homine, ſatisfacta parte.* Pero eſto que dice, que ha de ſatisfacer primero à la parte: no ſe entiende el Iuez, ni ſus officiales, ſino aquel aquêſe debe aquello, por que le puſo la deſcomunion. Sic Medina. Et benè. Rodriguez *in Bull. §.9. num.56. & 57. & in addit. ad §.9. num.51. & in ſum. tom.1. cap.9. concluſ.8. num.9.* Vega *tom.1. ſum. cap.6. caſu 52. concluſ.2.* vbi addit, id ipſum ſentire Nauarrum *in Man. cap.27. num.22.* ſed certè Nauarrus, hoc loco nil ad propoſitum; melius citat illum Henriquez *in Man. cap.26. num.26. in fine*, nam ibi ſatis id inſinuat, & fauet Henriquez ipſe *lib.7. cit. cap.13. num.2. lit.V.* tenent etiam Ioan. de Cruce *in ſua ſumma part.2. tract.de excommun. dub.5. concl.3.* Ioan. Valerus *verb. Abſolutio, differ.5. numero 6.* Trullench *in Bullam Cruc. lib.187. cap.2. dubio 9. numero 4. & dub.10. num.9.* Bonacina *diſputatione 1. de Cenſuris, quæſt.3. punct.10. numero 2.* ibi: Quando facultas conceditur, nulla addita limitatione, videtur conceſſa in vtroque foro; modò prius ſatisfactum ſit parti, iuxta motum Pij V. nam verba generalia, ſunt generaliter intelligenda. Sic ille. Qui & citat, & benè, Ægidium *diſputatione 14. dub.16. à num.247.* Suarium *diſputat.7. de Cenſur. ſect.5. num.21.* & Filliucium *tom.1. tract.11. cap.9. num.291.* Qui id docent loquendo in vniuerſum de priuilegiis, & Bullis Iubilæorum, quando abſque reſtrictione datur facultas abſoluendi à Cenſuris. Sic etiam Baſſæus *verb. Abſolutio, num.23.*

Nec obſtant argumenta contrariorum. Nam *ad primum*, negandum eſt ex noſtra ſententia ſequi perturbationem iudiciorum, aut irrogationem iniuriæ Iudici: ſiquidem pars, quæ petiit excommunicationem, iam eſt ſatisfacta, & reus abſolutus in vtroque foro à Iudice delegato, vt benè reſpondent Vega, & Trullench. Nec datur ob id occaſio liberius peccandi, ſed vt celerius à commiſſo peccato, & Cenſura contracta omnino reus liberetur: aliàs etiam daretur, cùm Pontifices in ſuis Bullis expreſsè facultatem abſoluendi à Cenſuris in vtroque foro concedunt.

Ad ſecundum. Negandum eſt, toto ore, ſententiam contrariam eſſe definitam ab Vrbano VIII. *in conſtitut. citata.* Quia in ea nullo modo declarauit Pontifex, contra noſtram ſententiam, abſolutionem datam, etiam à reſeruatis in Cœna Domini, virtute Bullæ Cruciatæ, ſatisfacta parte, non ſuffragari, niſi in foro conſcientiæ, non autem in foro externo: Id enim patet ex multis.

Primò. Quia Vrbanus VIII. in dicta Conſtitutione, ſolùm intendit definire, & declarare, id quod prius definiuit, ac declarauit ſuus prædeceſſor Clemens VIII. nempe, non poſſe Regulares, abſque licentia proprij Prælati, vti Bulla Cruciata, ad eligendum Confeſſarium, & ab eo abſolutionem à reſeruatis habere. Hic finis totalis, & intentum Pontificis, non alius, vt ipſemet Bardi fatetur, & conſtat ex proœmio Cõſtitutionis. Non ergo fuit declarare, aut definire, vt verum, oppoſitum noſtræ ſententiæ. Verum tamen eſt, quod incidenter, per tranſennam, & per parenteſym, ſequentia verba Pontifex inteXuit, videlicet; *Conceſſionem ſanctæ Cruciatæ (quæ reſpectu facultatis huiuſmodi, etiam laïcis, & Clericis ſæcularibus, cuiuſcunque ſtatus, gradus, & qualitatis, & conditionis, etiam ſpeciali nota dignæ, quoad caſus reſeruatos, etiam in Bulla Cœnæ Domini hæreſi excepta, contentos, non niſi in foro conſcientiæ, non autem in foro externo ſuffragatur) aliorumque Indultorum huiuſmodi, &c.* Per huiuſmodi autem verba, non definit Pontifex, aut declarat, vt verum, quod abſolutio data à Cenſuris vigore Bullæ Cruciatæ, nunquam ſuffragari potuiſſe, neque poſſe, pro foro externo vt conſtat: ſed aſſerit, quod non ſuffragatur, loquendo *primò*, in opinione probabili authorum, qui id affirmant. *Secundò*, loquendo in caſu, quo pars læſa ſatisfacta non ſit, quomodo loquuti fuere Pius V. & Gregorius XIII. & XIV. non verò in caſu, quo parti fuerit ſatisfactum, vt ipſimet declararunt, vt vidimus; & nos aſſerimus, quia tunc pro foro etiam externo ſuffragatur.

Secundò, reſpondeo: quod hæc conſtitutio Vrbani, adminus in Hiſpania non fuit recepta, eo quod de illa fuerit ſupplicatum eidem Pontifici per Commiſſarium generalem Sanctæ Cruciatæ de mandato Regis noſtri Philippi IV. vt aliàs diximus *1.p. tract.5. diſputatione 12. quæſtione 58. & 61.* Vnde ſtandum eſt,

& inhærendum declarationibus Pij V. & aliorum Pótificum, cum nullo modo sint reuocatæ. Ex quibus iam constat falsum dixisse Bardi, oppositâ sententiam esse definitam ab Vrbano VIII. nec nostram hodie practicari posse; cum potius hæc sit definita, aut saltè declarata, & hodie in praxim sit deducta in casu contingenti, cum assensu, & consilio omnium ferè Doctorum Complutensis Academiæ, ab Excellentiss. & Reuerendissimo Domino D. Ioanne Cebrian Archiepiscopo Cæsaraugustæ. Legatur Nauarrus *consil.* 49. *num.* 2. *de sentent. excommunicat. lib.* 5.

Qvæstio XCVIII.

An absolutio à præfata excommunicatione, virtute Cruciatæ lata, valeat item pro foro externo, casu etiam, quo pars læsa, non sit realiter, & cum effectu, satisfacta, aut cum ea concordatum; ob impotentiam pœnitentis?

Respondeo tunc non valere pro foro externo, sed pro interiori tantum. Ratio est, quia cum in quæsito casu, pars non sit plenè, & cum effectu satisfacta, verè læderetur eius ius, & iuris ordo apertè perturbaretur. Igitur excommunicatus publicè denunciatus, &c. si sit ad satisfaciendum impotens, licet cum cautione iuratoria, possit virtute Bullæ, pro foro conscientiæ absolui: non tamen pro foro fori, seu contentioso, & externo nisi de licentia partis; aut nisi, ea citata, probet suam impotentiam coram Iudice excommunicante. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *n.* 2. ibi: Confessarius verò per priuilegium suæ Religionis, per Iubilæum, aut per Bullam Cruciatæ, non debet istum, quamuis impotentem absoluere sola iuris cautione, ne perturbetur debitus ordo Iuris: sed mittat illum ad partem, aut (si pars nolit concedere licentiam absoluendi, vel si longissimè absit) recurrat ad iudicem, qui excommunicauit, &c. Sic ille. Sotus *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 2. *artic.* 3. *conclusione* 2. Couarruuias *in cap. Alma mater* 1. *part.* §. 9. *numero* 11. Valerus *verb. Absolutio, differ.* 3. *num.* 1. & Trullench *in Bull. Cruc. lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dubio* 10. *num.* 9.

Qvæstio XCIX.

An supposito, quod, iuxta nostram sententiam, valida sit, etiam pro foro externo, absolutio data, vi Cruciatæ, ab excommunicatione reseruata, & delata ad forum contentiosum; non solùm possit, sed teneatur Iudex eam acceptare, & approbare, & liberum reputare reum excommunicatum à pœna fori exterioris?

Affirmat Valerus *verb. Absolutio, differ.* 2. *num.* 4. Quia, si absolutio, parte iam satisfacta, operatur quoad forum externum, non indiget absolutione excommunicantis: ergo tenetur eam Iudex acceptare, & approbare. *Confirmatur.* Quia alias talis absolutio, nullius esset roboris, ac virtutis pro foro externo, si Iudex posset reum sic absolutum, ac si non esset absolutus, procedere: ergo vt sit alicuius roboris, ac virtutis pro illo foro, tenetur Iudex eam acceptare.

Respondeo dicendum, quod licèt possit Iudex si velit, dictam absolutionem admittere, & acceptare pro foro externo, eámque approbare repellendo accusatorem; non tamen teneatur ex rigore iuris, illam acceptare, & approbare, quamuis benè ex æquitate, & benignitate.

Prima pars huius responsionis, constans est apud omnes, etiam contrariæ opinionis, Authores. Quia ex acceptatione huiusmodi absolutionis, nullum sequitur damnum tertiæ personæ, & aliàs multi graues Doctores probabilissimè affirmant absolutionem dictæ excommunicationis, parte realiter satisfacta, valere pro foro externo, & contentioso: ergo licitè potest Iudex, horum opinioni adhærere, & sic talem absolutionem pro foro externo acceptare. Sic Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. *lit. V.* per hæc verba: Si Iudex esset benignus, & amicus posset eam absolutionem admittere in foro exteriori, repellens accusatorem, quod affirmat Fr. Medina *lib.* 2. *cap.* 12. *ad fin.* Manuel §. 9. *num.* 55. *ad fin.* Et quidam Recentiores, vt D. Costa, & Licentiat. Muñoz: & ex Theologis D. Martinez & alij Recent. cum Nauarro aiunt, esse in praxi receptum. Fauent Decius *consil.* 137. *n.* 3. Pau. Parisius *consil.* 1. *num.* 15. *volum* 4. Bartol. *cons.* 67. Ferrarius *caute.* 25. & alios citat Simancus *de Cathol. institut. cap.* 8. *num.* 18. Quidam consulunt, vt curet reus, si publicè sit excommunicatus absolui per Bullam coram testibus, vt sic euitet scandalum, & periculum. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 43. 272. *ad fin.* cum Angelo: & fauet Syluester *excommun.* 5. *num.* 26. At satis est Confessarium testari absolutionem. Candidus *consil.* 2. *tit. de testib.* cum Innocent. Glossa, Felino, &c. Hucusque ibi Henriquez, quod & repetit *lib.* 13. *cap.* 27. *num.* 5. Ægidius *disput.* 14. *dub.* 16. *numero* 227. Auila *part.* 2. *cap.* 7. *disput.* 3. *dub.* 12. Laymann *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. Quos citat & sequitur Bardi *in Bull. Cruc. part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 5. *sect.* 1. *in fine*, citans Henriquez etiam *in lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 4. *lit. L.* sed omnino malè Trullench *in eandem Bull. lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 9. *num.* 3. & *dub.* 10. *num.* 10.

Secunda verò *pars* nostræ responsionis probatur. Quia multi probabilissimè è contra sustinent, minimè absolutionem excommunicationis præfatæ, suffragari pro foro exteriori, eo quod existiment, quòd licèt parti sit satisfactum, semper detrahatur in aliquo iurisdictioni fori exterioris, & Iudicis authoritati; ergo licitè poterit Iudex conformare se horum opinioni, & sic, si velit, procedere contra sic absolutum. Hoc dictum sit loquendo in rigore Iuris. Nam ex æquitate, & benignitate verè debet Iudex in partem benigniorem se inclinare, quando ipsi constat reum, satisfacta parte, fuisse absolutum: quia tunc nulla apparet ratio, quare Iudex non debeat ex æquitate, & benignitate absolutionem illam acceptare. Sic Rodriguez *tomo* 1. *quæstione* 61. *articulo* 10. Trullench *loco citato*, & alij. Nec quid amplius, quam hanc secundam nostræ responsionis partem, valent probare argumenta pro prima sententia facta.

Qvæstio C.

An absolutio Censurarum, vi Cruciatæ; necessariò sit impertienda in actu Confessionis Sacramentalis?

Affirmant plures Doctores. *Primò*, quia id constat, tam ex Bullis concessis ante Gregor. XIII. in quibus, dum concedebatur facultas absoluendi à Censuris, erat, sub clausula ista; *Qui, audita confessione, possit absoluere à peccatis & Censuris*, quàm ex Bullis, quæ modo conceduntur, in quibus, quamuis non ponatur dicta clausula, *Qui audita*, ponitur tamen alia æquiualens, videlicet; *Vt possit eligere Confessarium ex approbatis ab Ordinario, qui eos absoluat, semel in vita, & semel in mortis articulo, ab omnibus peccatis, & Censuris, quouis modo reseruatis.* Ex quibus clarè colligitur quod nequeat quis per Bullam à Censuris absolui nisi in actu confessionis Sacramentalis. Ita Nauarrus *capite* 26. *num.* 31. Couarruuias *in cap. Alma mater* 1. *parte*, §. 11. *num.* 16.

Suarez *tom.5. disput.7. sect.5. n.38.* Filliucius *tract.11. cap.9. num.294.* Vasquez *tract. de excommun. dubio 20. num.9.* Rodriguez *in Bull. §.9. num.54. dicto 5.* Acosta *disput.50. in fine.* Lopez *cap.8. de Bulla, pag.835.* Sanctarellus *tract. de Iubil.8. dub.8.* Moure *in exam. Theol. moral. part.3. cap.9. §.12. num.4.*

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod absolutio à Censuris, vigore Bullæ Cruciatæ, non sit necessariò impertienda in confessione Sacramentali: sed optimè possit dari extra confessionem, non obstante quacumque clausula ex assignatis supra, in Bulla apposita. Ratio est. *Primò*, quia nulla est, connexio necessaria, ex natura rei, inter absolutionem à Censuris extra absolutionem, vt si reus deberet statim absolui, eo quod esset dies solemnis, & non esset paratus ad confitendum: ergo tunc non solum validè, sed & licitè, potest dari absolutio à Censuris, etiam vi Bullæ, extra confessionem. Verum est, quod si commodè fieri potest, decentius est, vt talis absolutio in confessione impertiatur.

Nec obstat clausula oppositа in Bullis concessis ante Gregorium XIII. nempe, *Audita concessione*, quia refertur absolutionem à peccatis; non ad absolutionem à Censuris. Nec rursus clausula posita in Bullis, quæ modo post Gregorium XIII. conceduntur; nempe, *vt possit eligere Confessarium*, &c. quia per hanc, non concluditur, vtramque absolutionem, peccatorum, videlicet, & Censurarum, simul tradi necessariò in confessione debere: sed solum quod, ille, qui absoluere potest virtute Bullæ à Censuris, debeat esse necessariò Confessarius approbatus ab Ordinario, non vt absolutio ab illis, in actu exerceat confessionis, sed quia voluit Pontifex, vt conferatur ab habente talem qualitatem, ne aliàs eligeretur aliquis Clericus ignarus ad absoluendum à Censuris, qui nesciret discernere, an hic, & nunc pœnitens sit absoluendus; an debeat satisfacere parti; quænam satisfactio sit præstanda? & similia. Vnde hanc nostram sententiam sustinent Henriquez *lib.7. cap.13. num.2.* dicens, quod praxis, consulto Commissario Cruciatæ, habet, vt liceat absolutere à Censuris extra confessionem. Citátque pro hac parte Canum, Victoriam, Peñam, Medinam, Sancium, & Guerrerum. Quibus addi possunt, Sanchez *lib.8. de Matrim. disput.54. n.30.* Auila *part.2. cap.7. disput.3. dub.13.* Vega *tom.1. summæ cap.6. casu 3.* Petr. Ledesma *tom.1. sum. cap.8. de excommunic. dub.3.* Rodriguez *in Addit. ad Bull. §.9. num.47.* vbi mutauit sententiam. Ægidius *de excommun. disp.14. dub.16. num.253. concluſ.1.* Suarez etiam *tom.2. de Religion. lib.6. cap.16. num.4. & tom.4. de Relig. lib.9. cap.2. num.27.* Ludouic. à Cruce *in Cruc. disput.1. cap.4. dub.5. num.2.* Trullench *lib.1. §.7. cap.2. dub.13. à n.5.* Bardus *in eand. Bull. part.2. tract.6. cap.1 sect.9. & cap.3. sect.2. num.12. & 17.* Lezana *tom.3. quæst.9. verb. Bulla, num.28.* Ioan. de Cruce *in director. consecr. part.2. tract. de excommunic. dub.5. concluſ.3.* Villalobos *tom.1. sum. tractat.27. clausula 9. §.2. num.23* Hurtadus *disput.15. de excomm. diffic.5. num.18.* Præpositus *in 3. part. quæst.3. de Censur. in comm. dub.14. num.105.* vbi ait, hanc sententiam esse veram, etiamsi in Bulla, seu priuilegiis dicatur, absolutionem esse dandam in foro conscientiæ, vel in foro pœnitentiæ, aut dicatur; *eorum confessionibus diligenter auditis.* Diana *1. part. tract.11. resolut.25. & p.3. tract.2. resolut.20 & part.4. tract.4. resol.8. & part.5. tractatu 9. resolut.13.* Bassæus *verb. Absolutio, num.22.*

Qvæstio CI.

An absens possit validè, & licitè à Censuris absolui?

Respondeo *primò* tanquam certum: posse validè. Quia sicut potest absens Censuris ligari, ita potest ab illis absolui. Sic Henriquez *lib.13. cap.29. n.1.* ibi: Absens non absoluitur à peccatis: absolutio tamen excommunicationis potest verbo dari absenti: per nuntium, vel per literas mitti ad excommunicatum: vt si Episcopus nollet absolutionem casus reseruati committere speciali Vicario deputato, posset causa cognita, pœnitentia designata, absentem absoluere ab excommunicatione etiam Papali, si occulta sit. Sic Henriquez, & penes ipsum ibi *lit. G.* Nauarr. *cap.16. num.14.* Sylvester *absol.3. num.9.* Sotus *dist.22. quæst.2. art.3. & dist.18. quæst.2. art.6. ad 2.* Palud. *dist.18. quæst.5.* D. Bonauent. *quæst.6.* Alexand. *4. part. quæst.81. membr.7.* & Perez *l.1. tit.5. lib.8. Ordin. p.182.* Quibus addi possunt Suarez *de Censur. disputat.7. sect.7. num.4.* Filliucius *tract.11. cap.10. num.324.* Reginaldus *lib.9. num.324* Bonacina *disput.1. de Censur. quæst.3. punct.4. num.4.* Trullench *in Cruc. lib.1. §.7. c.2. dub.18. num.10.* Sayrus *in Thesauro lib.2. c.21. à num.12.* Bardus *in Bull. part.2. tract.6 sect.2. num.17.* Ludouic. à Cruce *disput.1. cap.4 dub.7. num.12.* Diana *part.4. tractatu 3. resol.103.* Lezana *in summ. qq. Regul. verb. Absolutio, num.16.* & alij omnes. Auila *2. part. cap.7. disputat.2. dub.1.* respondens dubio his verbis: Potest absolui per Procuratorem, vel per literas, vel etiam sine illis, solis verbis exprimentibus intentionem absoluendi: Ita Henriquez, Sotus, & Nauarrus (*loc. cit.*) & est communis Doctorum. Dicunt tamen Sotus *sup.* & Nauarrus *cap.27. num.40.* quod iam vsus habet, vt absolutio committatur Sacerdoti qui absoluat in præsentia. Ita ille. Qui addit, rectè facere Prælatos, qui dum in Capitulis Generalibus dant generalem absolutionem à Censuris, eam extendunt ad absens. Sic Auila.

Respondeo *secundò*, non esse licitum, absque causa rationabili, absoluere absentem à Censuris. Tum propter reuerentiam ipsius Censuræ. Tum etiam propter scandala, quæ inde occurrere possent. Causa autem rationabilis esset, si excommunicatus aliquod graue damnum pateretur, nisi absolutionem Censurarum haberet, & non posset adire Confessarium, neque Confessarius ad illum, tunc enim per literas, non solùm validè, sed atiam licitè absolui posset. Sic Filliuc. *loc. cit.* per hæc verba: Non est tamen danda absolutio absenti, nisi quando aliter fieri non potest. Primò enim curandum est, vt accedat ad locum absoluentis. Secundò, si non potest, mittenda facultas, vt aliquis præsens illum absoluat. Tertiò si nullus adesset in eo loco, mittenda facultas ad aliquem vicinioris loci. Denique si aliter non posset, & alioqui dignus esset, posset absolui in absentia. Tunc autem esset absolutus regulariter, quando recipit litteras continentes absolutionem, nisi aliàs constet de mente absoluentis. Sic ille. Et Trullench, & Bardus *loc. cit.*

Qvæstio CII.

An etiam absens possit absolui à Censuris; si absolutio ei conferatur, vigore Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij?

Negant omnes Authores, qui putant absolutionem à Censuris vi Bullæ Cruciatæ, dandam esse in actu Confessionis Sacramentalis. Et certè consequenter. Quia, cum certum sit, non posse Sacramentum huiusmodi confici inter personas absentes, vt diximus *1. part. tract.5. disputat.2. quæst.28.* hinc fit, quod neque vi Bullæ Cruc. exigentis, in eorum sententia, vt in ipso Sacramento Confessionis, detur absolutio à Censuris, potest quis absens absolui ab ipsa Censura. Ita Nauarrus, Couarruuias, Suarez, Vasquez, Filliucius, & alij *cit. sup. q.101.* pro prima sententia.

Sed probabiliùs respondeo: etiam vi Bullæ Cruciatæ

ciatæ posse absentem absolui ab excommunicatione, & aliis censuris. Quia probabilius est, facultatem, quæ per Bullam conceditur, in ordine ad remittendas censuras, esse independentem, quoad suum effectum, à Sacramento Pœnitentiæ: & consequenter manet firmum, posse absentem, adhuc vi Bullæ Cruciatæ, à censuris absolui. Sic tenent Henriquez, Canus, Victoria, Medina, Sancius, Sanchez, Auila, Bardus, Lezana, Trullench, & alij citati *suprà q.* 101. pro nostra sententia. Legantur inter hos, Bardus, & Trullench *loc. cit.*

Qvæstio CIII.

An Absolutio à censuris, præscindendo à priuilegio Bullæ, & ab alio simili, possit validè inuito conferri?

Respondeo tanquam certum: Posse, quia cum censura non sit culpa, sed pœna, sicut ferri potest validè in inuitum, ita etiam ab inuito auferri. Sic omnes DD. tam Theologi, quàm Canonistæ apud Suarium *disp. 7. de Censur. sect. 7. num. 5.* Quid rectè intelligendum putant, spectata ratione censuræ, & respectu habentis iurisdictionem ordinariam: non respectu habentis potestatem delegatam limitatam, *&c.* de qua *infrà*. Legantur apud Suarium, D. Thom. *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5.* Ricardus *art. 10. quæst. 1.* Paludanus *quæst. 5. art. 3.* Carthusianus *quæst. 4.* & alij. Henriquez *lib. 13. cap. 29. num. 1.* & penes ipsum, *lit. L.* Sotus, Syluester, Corduba, Felinus, D. Bonau. Alexand. Perez, & alij. Vasquez *dub. 18. de excommunicatione, num. 14.* Filliucius *tract. 11. cap. 10. quæs. 6. num. 325.* Rodriguez *in summa, cap. 83. num. 13.* Auila *2. p. cap. 7. disp. 2. dub. 2.* Ægidius *disput. 14. dub. 16. num. 224.* Reginaldus *lib. 9. num. 36.* Bonacina *disp. 1. de Censur. quæst. 3. punct. 4. n. 3.* Alterius *tom. 1. lib. 6. disput. 6. cap. 2.* Cornejo *tract. 5. de Censur. in gen. disp 11. dub. 5.* Trullench *in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 18. num. 9.* Bardus *in eand. Bullæ. part. 2. tract. 6. cap. 3. sect. 3.* Diana *part. 5. tract. 9. resol. 10.* Bauny *disp. 3. de Absoluente à Censur. tract. 1. quæst. 35.* & Hurtad. *disput. 14. diff. 6. num. 26.* Luysius *lib. 2. disput. 24. dub. 7.* Machado *1. tom. lib. 1. part. 3. tract. 2. docum. 23. num. 5.* & omnes.

Qvæstio CIV.

An etiam vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij concessi in fauorem pœnitentis, possit hic, etiam inuitus, à Censuris absolui?

Affirmauit quidam modernus Scriptor in casu nunc occurrenti, cuius consilium cum suo fundamento, si quod erat, reiectum ac reprobatum fuit ab omnibus huius Academiæ Complutensis Doctoribus. Et meritò quidem. Vnde

Tanquam quid certissimum, respondeo non posse pœnitentem, vi Bullæ Cruciatæ, aut alterius similis priuilegij, sibi concessi, absolui inuitum, seu renitentem à censuris. *Primò*, quia vsus talis priuilegij primò, & per se dependet à libera voluntate ipsius priuilegiati: ergo, ipso nolente, nequit priuilegium applicari; & consequenter Confessarius non poterit per Bullam Cruc. aut simile priuilegium concessum in gratiam priuilegiati, ipsum priuilegiatum absoluere.

Secundò, quia vt Confessarius validè possit, vi Bullæ absoluere à censuris reum, necessum omnino est, vt hic prius eligat illum, virtute Bullæ, eiúsque foro se subiiciat, vt constat ex contextu ipsiusmet Bullæ: ergo absque hac præuia electione, & voluntaria subiectione, non poterit censuratus validè à Confessario absolui. Sic omnes præcipuè Henriquez *lib. 13. cap. 29. num. 1.* ita scribens: Item conferri potest homini etiam inuito beneficium absolutionis ab hac censura, & ab aliis pœnis. Quod tamen per Bullam, aut Iubileum non conceditur: quia vsus huius priuilegij pendet ex voluntate eligentis Confessarium. Sic ille. Auila *2. part. cap. 7. disp. 2. dub. 2.* his verbis: Nota quod conclusio intelligitur de absoluente per potestatem ordinariam, & absolutam independentem à voluntate excommunicati: Vnde per Bullam Cruciatæ, vel Iubileum, vel aliud priuilegium concessum in fauorem pœnitentis, non potest absolui inuitus. Ita P. Henriquez *loc. cit.* & aliqui Magistri: nam vsus priuilegij pendet ex voluntate vtentis illo, vnde si non vult vti illo, non habebit Confessarius facultatem absoluendi virtute illius. Hucusque Auila, & Diana *part. 5. tract 9. resol. 10. in fine*, omnino ex Auila non citato. Suarez *disp. 7. de Censur. sect. 7. num. 1. & 5.* Alterius *lib. 6. disp. 6. cap. 2. vers. Et hæc conclusio.* Filliucius *tract. 11. cap. 10. quæst. 6. num. 325.* Bonacina *disp 1. quæst 3. punct. 4. num. 3. versu, Dixi si spectemus.* Cornejo *tract. 5. de Censur. in gen. disp. 11. dub. 5. vers. Aduertendum tamen.* Trullench *in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 18. num. 9. in fine.* Bardus *in eand. Bull. part. 2. tract. 6. cap. 3. sect. 3. num. 23.* Ludouic. à Cruc *disp. 1. cap. 4. dub. 7. num. 11.* & alij. Debéntque sic sentire omnes, qui sentiunt, absolutionem censurarum necessario debere fieri in actu confessionis sacramentalis; quia cum confessio huiusmodi nequeat fieri absque positiuo consensu pœnitentiæ, euidens est quod ista absolutio non possit dari inuito.

Qvæstio CV.

An quando priuilegium absoluendi à censuris est concessum, non in gratiam pœnitentis, sed ipsius Confessarij; tunc saltem, possit hic, validè absoluere inuitum?

Respondeo tunc validè posse absoluere inuitum; si tale priuilegium sit illi concessum absque limitatione. Quia, *vt suprà* diximus, spectata natura censuræ, sicut ad illam infligendam non requiritur consensus illius, contra quem fertur; ita neque ad illam auferendam. Sic Auila, & ex illo Diana *loc. cit.* his verbis: Dico, *concessum in fauorem pœnitentis*, nam si sit concessum (*priuilegium*) in fauorem Confessarij, vt si sit Religiosus, qui absoluit virtute priuilegij concessi ipsi Religioni, credo quod absolutio erit valida. Sic illi. Quibus adiunge Bardum *loc. cit. num. 20.* sic scribentem: Si Confessarius priuilegium habeat absoluendi à censuris reseruatis absque limitatione, & priuilegium sit concessum in gratiam ipsius Confessarij, siue, vt priuatæ personæ, siue vt partis alicuius communitatis, vt sunt Religiosi, poterit inuitum absoluere. Sic Bardus, & antea Suarez, Filliuc. & Ludou. à Cruce *locis cit.*

Qvæstio CVI.

An casu, quo validè absoluitur à censuris inuitus; etiam absoluatur licitè?

Affirmatiuam sententiam tenere multos Iuristas, quos citat, ac sequitur Vgolinus *tab. 1. cap. 19. §. 2. n. 3.* referunt Luysius *lib. 2. disp. 24. dub. 7.* & (ex illo) Diana *part. 5. tract. 9. resol. 10.* Sed certè malè referunt hos Authores, cum oppositum sentiant, vt refert Suarez *disp. 7. sect. 7. num. 9.* his verbis: Sed quæret aliquis, estò in his casibus valida sit absolutio, an licitè concedatur? Quidam Canonistæ censent id nunquam

licere, vt latè refert, & defendit Vgolinus (*loc. cit.*) *Primò*, quia est contra institutionem, & vsum Ecclesiæ, quæ præcipit, vt si excommunicatus, vel alia censura ligatus, in sua contumacia perseueret, aggrauentur in eum censuræ, & aliæ pœnæ, donec resipiscat, *&c.* Negatiuam igitur sententiam, non affirmatiuam sustinent dicti DD.

Alij verò cum distinctione respondent, dicendo; posse quidem licitè absolui, si censura, qua reus est ligatus sit ab homine, quia tunc nec ius diuinum, nec humanum violatur; & ideo, obseruatis prudenter circunstantiis, licitè quit ab eo censura tolli: at verò si lata sit à iure, tunc esse obseruandam formam à iure assignatam, quod si assignata non fuerit, rem esse prudenter considerandam, vt fiat sine peccato. Sic Suarez *loc.cit.*

Sed clarius respondeo *primò*, in omnibus casibus, in quibus validè inuitus potest absolui à censuris latis ab homine, potest etiam licitè; etiamsi nolit desistere à contumacia, & peccato propter quod est innodatus censuris, casu tamen quo Iudex cognoscat, quod censura non prosit, sed noceat, & quod si absoluatur inuitus, proderit ipsi censurato; aliàs minimè licitè absoluere poterit inuitum.

Respondeo *secundò*, etiam censuratus à iure, potest absolui licitè inuitus & renuës; (si aliàs non caueatur in iure; vt vllo modo absoluatur nisi satisfaciat, *&c.*) dummodo tres adsint conditiones. *Prima* quod hoc non sit in præiudicium tertij; quia hic esset actus contra iustitiam. *Secunda*, dummodo non adsit scandalum, nec contemptus censuræ, & *tertia* quod sunt sufficientia signa, quod talis censura potius detrimentum afferat, quam vtilitatem: & quod procedendo via suauiori obedientiam obtinebit. Sic Faber *de Censur in* 4.*dist.*25.*quæst.*1.*disp.*4. *cap.*8. *num.*261. & ex illo, Diana *resol.*10.*cit.*& Bauny *disp.*3.*de Absoluente, tract.*2. *quæst.*35. Sic etiam Filliuc.*tract.*11.*cap.*10.*quæs.*6.*n.*326. & alij. Et hoc indicauit D.Thom *dist.*18. *quæst.*2. *art.*5. *quæstiunc.*2.*ad* 2.dicens; *etiam manente contumacia, posse aliquem discretè, excommunicationem iustè latam remittere, si videat saluti illius expedire, in cuius medicinam excommunicatio lata est.* Sic S.Thom. Legantur Bonac. Bardus, & alij citati.

Qvæstio CVII.

An petenti absolutionem ad cautelam, nocere ea petitio possit, ita vt reputare eum oporteat pro excommunicato?

Respondeo nullo modo ei nocere posse: nec per hoc fateri se esse censuratum, ac proinde nec reputare eum pro censurato, aut excommunicato oportere. Ratio est, quia multa, vitandæ molestiæ causæ, dici, agique solent, quæ nec sunt necessaria, nec admissæ alicuius culpæ confessio tacita. Hæc responsio colligitur clarè, ex cap. *Exhibita, de homicid. volunt.* Cuius titulus sic se habet: *Homicidium casuale, non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiamsi ad cautelam veniam postulauerit.* Sic titulus, & sic Glossa *ibi*, verbo, *Postulauit à nobis*, (non verb. *Veniam*, vt citat Couarr. cum in illo capite, nec tale inueniatur Verbum.) Couarr. *in cap. Alma mater*, 1.*part.* §.12.*num.*1. vbi ait, id esse manifestum. Abbas *in cap. Ad præsentiam, de Appellat.* & Portel *part.*3.*casuum, casu* 29. quos citat, & sequitur Bauny *disp.*3. *de Absoluente, tract.* 2. *quæst.*1.*pag.*112.*&* 113.& Alterius statim citand.

Idem à fortiori sentire debent authores, qui asserunt, nec petentes absolutionem simplicem, fateri ob id excommunicatos esse, Abbas, Cardinal. Alexand. Innocent. Felin. & Rota, quos citat, ac sequitur ipsemet Couarr. *loc.cit.num.*1. vbi latè hoc probat, & concludit dicendo; quod si quis absolutionem ab excommunicatione simpliciter petat, non videatur verè fateri se esse excommunicatum, ac proinde quamuis ex petitione hac præsumi possit quædam excommunicationis confessio; non tamen assumi certa sed præsumsumpta, quæ in rebus maximi præiudicij probationem plenam, absque aliis adminiculis, non constituit. Legatur Alterius *lib.*4.*disp.*6.*cap.*4.*per totum.*

Qvæstio CVIII.

An ignarus, vel insçius, possit à censuris absolui?

Respondeo posse, absolutè loquendo, & spectata ratione censuræ. Quia vt sic, nulla est repugnantia, quin censura possit auferri, etiamsi eius ablatio, ignoretur ab illo, qui est eadem censura ligatus: vt vt docent communiter omnes. Suarez *disp.*7.*sect.*7.*n.*5. Bonacina *disp.*1.*quæst.*3. *punct.*4.*num.*3. Bardus *in Bull. part.*2.*tract.*6.*cap.*3.*sect.*3.*num.*24. Qui benè ait, secus dicendum, casu, quo quis ignoraret priuilegium, intuitu sui ipsius concessũ, & consequenter dependenter à sua libera voluntate; quia tunc nequibit ille, vi illius absolui à censura, dum quis ignorat exercitium, & applicationem ipsius priuilegij, veluti Bullæ Cruciatæ, cum vsus huius & applicatio dependeat à voluntate talem Bullam habentis.

---

§. IV.

De requisitis in absolutionis forma.

Qvæstio CIX.

An sit de essentia absolutionis censurarum, vt fiat per verba propriè dicta?

Respondeo tanquam certum: Non esse. Nam absolutio huiusmodi, potest dari absenti, & per scripturam, vt supra habitum est: ergo non est de eius valore, aut essentia, vt per verba propriè dicta proferatur. Sic omnes. Legantur Suarez *disp.*7 *sect.*9. Couarr. *in cap. Alma mater*, §.11.*à num.*6. Ægidius *disp.*14. *dub.*16.*à num.*202. Cornejo *tract.*5.*disp.*11.*dub.*3. Luysius *lib.*2.*disp.*24. *dub.*3. Bonacina *disp.*1. *quæst.*3. *punct.*5. & alij. Qui omnes affirmant, validam esse absolutionem excommunicationis, & aliarum censurarum siue verbo, siue scripto proferatur.

Qvæstio CX.

An absolutio censurarum, etiam per nutus, & signa, validè dari possit?

Affirmant, absque vlla distinctione, nonnulli DD. inter quos est Bardus *in Bull. part.*2.*tract.*6.*cap.*4. *sect.*5. *num.*26. vbi in marg. hæc scribit: *Poterit validè dari per nutus, & signa; id autem à solo Summo Pontifice, licitè fit.* Et Hurtad. *disp.*14 *de excommunic. diff.*4. *n.*16. ita dicens: Conueniunt primo DD. ad formam absolutionis ab excommunicatione sufficere quæcumque signa exteriora (quamuis non sint verba) quibus sufficienter significetur absolutio: quia ex natura rei sufficiunt quæcunque signa exteriora, & aliàs iure positiuo, nulla præscribuntur, vt necessaria ad valorem absolutionis: ex consuetudine tamen absolutio fit verbis eam sufficienter significantibus, & non aliis signis, contra quam consuetudinem, nequit absque necessitate, licitè fieri, præsertim inter præsentem; id tamen non existimarem illicitum mortaliter. Hæc ille.

Et

Et antea Auila *2.part. cap.7.disp.3.dub.1.concluſ.1.& 2.* vbi hæc habet: Prima concluſio, Nulla verba determinata ſunt de eſſentia abſolutionis, vnde quibuſcunque verbis, vel ſignis vtatur abſoluens ſignificantibus intentionem eius, valida erit abſolutio: ſecunda concluſio: Vt licitè fiat ſeruata eſt conſueta forma verborum apponenda *in dub. ſequenti.* Hinc ſequitur cum Tabiena *verb. Abſolutio 3.num.8.* quod ſolus Papa poteſt licitè abſoluere, ſalutando, vel dando oſculum pacis. Ita Auila, & Salas *de legib.diſp.20.ſect.9.num.85.* & Cornejo *tract.5. de Cenſur. in gener. diſp.11. dub.3. quæſt.3.*

Sed ego cum aliis probabilius, ſub diſtinctione reſpondeo; quod abſolutio à cenſuris, nullo modo poſſit dari validè per nutus, & ſigna à Prælatis Summo Pontifice inferioribus: ſecus tamen à Summo Pontifice. Ratio eſt, quia nullus Prælatus inferior Papa variare poteſt formam à iure præſcriptam: at ſic eſt, quod in iure communi eſt præſcriptum, abſolutionem à cenſuris eſſe dandam, vel per verba, vel per ſcripturam, cap. *Cùm deſideres,* & cap. *Si aliquando, de ſentent. excommunic.* & docet Gloſſa *in Clement.vlt. verb. Velle, de ſentent.excommun.* ergo. Secus eſt dicendum de Summo Pontifice: qui cum ſit ſupra ius commune, poteſt per nutus, & ſigna abſoluere eos, qui cenſuris ſunt innodati. Quod & conſtat ex *Clement.citata.* Sic Sanchez *lib.8.de Matrimonio, diſput.4. num.24.* Suarez *diſp.7. ſect.9.num.13.& 14.* Filliucius *tract.11.cap.10. quæſ.8.num.330.& 331.* Bonacina *diſp.1.quæſt.3.punct.5. num.5.& 6.* Luyſius *lib.2.diſp.24.dub.3.verſ.Item diſputat.* Diana *part.5.tract.9.reſol.31.* Couarr. *in cap. Alma mater, §.2.num.2. & §.11. num.7. verſ.Imò & aduerſus.* & penes ipſum, Abbas, Felin. Ricard. & Florentinus. Henriquez *lib.13.cap.26.n.2.* Villalob. *tract.16.diff.24. num.1.* Baſſæus *verb. Abſolutio, num.19.* Machado *lib.1. part.3 tract.2.docum.21.num.1.* dicens id eſſe commune. Sà *verb. Abſolutio ab excommunicat.num.5.* ibi: In abſolutione ab excommunicatione ſufficiunt quæuis verba cum intentione. Raſtellius *de cenſur. in gen. quæſt.7. de abſolutione à cenſura, art.3.num.5.* licèt limitet noſtram ſententiam his verbis: In inferioribus autem valentibus exprimere verba, requiruntur verba, vt *in d.cap. Cùm deſideres:* ſed in non valentibus exprimere verba, propter infirmitatem, ſufficiunt ſigna ſenſibilia certa; vt quia benedicat ligatum cenſura petentem abſolutionem ab illius certa ſpecie, annuátque illam abſolutionem à Notario ſcribi, & ſic ſcriptam, eíque lectam, nutibus confirmet: probatur, valida eſt applicatio cenſuræ hoc modo facta; vt probatum eſt *in quæſt. de cenſuræ forma*; igitur multo magis abſolutio hoc modo facta valida eſt. Hucuſque Raſtellius. Quam doctrinam etiam tradit Alterius *tom.1. lib.4. diſput.7. cap.1.quæſ.3.* Legatur Palao *tom.6.diſp.1.punct.11. §.3. num.3.* Vbi abſolutè docet, eſſe mortale ſignis abſolutionem cenſuræ conferre: tum quia aduerſatur, inquit, conſuetudini receptæ: tum etiam, quia eſt ſatis dubium an ea abſolutio ſubſiſtat.

QVÆSTIO CXI.

An ad abſolutionem cenſuræ in foro conſcientiæ, requiratur determinata verborum forma?

AFfirmatiuam ſententiam tenere Sanchez *lib.8.de Matrim. diſp.4.n.24.* ait Bonacina *diſp.1.quæſt.3. punct.5.n.1.* Sed falsò. Nam Sanchez ſolum ait: iure cautum eſſe in abſolutione ab excommunicatione verba deſiderari, cap. *Deſideres, de ſentent. excommun.* quod quidem verum eſt, vt ex dictis conſtat: non tamen ad propoſitum quæſtionis propoſitæ. Vnde

Tanquam certum reſpondeo: Ad abſolutionem cenſuræ impertiendam in foro conſcientiæ, nulla, ex natura rei, requiritur determinata verborum forma: ſed ſufficiunt verba quælibet, ſiue in voce, ſiue in ſcriptis, quæ ſatis abſolutionem à cenſura dari, indicent. Ratio eſt, quia nec natura iudicij, nec ius commune, nec Eccleſiæ antiqua praxis, certa, aut determinata verba poſtulant, quæ tanquam ei eſſentialia vſurpare in hoc miniſterio oporteat: ergo ſufficiunt quælibet modò abſolutionem à cenſuris indicent. Sic Villalobos *tract.16.diff.24.num.1.* per hæc verba. Reſpondeo, que en el Derecho no ay forma expreſſa para eſto, como dicen los Doctores *in 4.diſt.18.* y en eſpecial Couarruuias, *cap. Alma, §.11. num.6. & 7.* Syluestro *verb. Abſolutio 3.num.2.* y Suarez *de Cenſur.diſp.7.ſect.9.n.2.* y aſſi vale la abſolucion debaxo de qualquiera forma, que lo ſignifique, como ſi dixeſſe: *Reconciliote: Tollo, vel aufero à te cenſuram.* O, como dicen otros; *Benedico te*; ò, *Rebenedico te*, y haſe de añadir, *ab excommunicatione, vel ſuſpenſione*, &c. ſino es que ſe colija ſuficientemente de las palabras que preceden: que ſi vno pide al Iuez, que le abſuelua de la deſcomunion, y el Iuez diçe: *Ego te abſoluo*, ya ſe entiende que es de la deſcomunion. Sic ille. Et antea Valentia *tom.4. diſp.7.quæſt.17.punct.8.* Filliucius *tract.11.cap.10.q.7.* Ægidius *diſp 14.dub.16.n.202.* Salas *de legibus, diſp.20. ſect.9.num.85.* Bonacina *loc.cit.* Bauny *tom.2. de cenſur. diſp.3.de Abſoluente, tract.2. quæſt.29. dicto 2.* Bardus *in Bullam, part.2. tract.6. ſect.5. n.27.* Raſtellius *art.3. cit. num.4. pag.139.*

QVÆSTIO CXII.

An in abſolutione cenſurarum, quæ datur, virtute Bullæ Cruciatæ; neceſſariò requiratur vti forma, quæ in ipſa Bulla præſcribitur?

REſpondeo non requiri neceſſariò vti tali forma, quia quamuis in Bulla præſcribatur particularis abſoluendi à cenſuris forma, nihilominus non præſcribitur tanquam forma neceſſariò exercenda, diſtincta ab ea, qua communiter, abſque ipſius Bullæ applicatione, vti ſolemus. Quod quidem ex tenore eiuſdem Bullæ, in quo nihil circa formam abſolutionis ſancitum habemus, ac proinde forma communis relinquitur vſurpanda.

Nec obſtat quod in Bulla apponatur quædam ſpecialis abſoluendi forma; quia vt diximus, non apponitur tanquam neceſſaria, ſed ſolum ex deuotione, quatenus in ea exprimuntur varij effectus, qui per virtutem Bullæ cauſantur; nempe explicita remiſſio cenſurarum, tum à iure, tum ab homine, remiſſio culparum, & applicatio indulgentiæ plenariæ. Et addo quod talis forma, ſolum fuit in Bulla appoſita pro illa abſolutione quæ datur ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, vt conſtat ex titulo, qui eſt ante ipſam formam. Sic omnino Bardus *loc.cit.num.29.* Ex quibus conſtat, quod circa abſolutionis formam, Bulla nihil diuerſum à iure communi, tanquam neceſſariò decernit, ideóque, poterit Confeſſarium vti forma communiter conſueta.

QVÆSTIO CXIII.

An abſolutio cenſurarum valeat, ſi dicatur: Abſoluo te, *non addendo*, ab excommunicatione, ſuſpenſione, *vel* interdicto?

AFfirmant Vgolinus *tab.1.cap.23.* Sayrus *lib.2.c.16. num.3.* Bonacina *punct.5.cit.num.1.verſ.Hinc colligi poteſt.* & Candid. *diſp.22. art.vlt. num.2.* quos citat & ſequitur Machado *lib.1.part.3.tract.2.docum.21.n.2.*

Quia

Quia existimant, non esse necessarium exprimere nomen censuræ, à qua datur absolutio; & ideò sufficiens sit dicere, *Absoluo te*; nam ambiguitas huius verbi *Absoluo te*, sufficienter determinatur, esse à tali censura, per intentionem absoluentis. Hanc opinionem esse probabilem expresè dicunt Suarez, & Bardus *infrà*. Negant verò è contra apud Machado, Sylvester *verb. Absolutio* 2. §. *Quantum est*, & Villalob. *tom.* 1. *tract.* 16. *diff.* 24. *num.* 1. Sed hi authores, absolutè id non negant, *vt infrà*.

Sed probabilius multò, sub distinctione, sic respondeo dicendum, quod, quando reus petit absolutionem determinando censuram, v. g. absolui ab excommunicatione; tunc, vt absolutio sit valida, non est opus exprimere in absolutione, censuram, v. g. *absoluo te ab excommunicatione*, sed satis est dicere: *Absoluo te*, quia ratione petitionis sufficienter determinatur significatio illius verbi *Absoluo*, & intentio Absoluentis. Quando verò absolutio à censura datur non petenti, vt contingit, quando datur inuito, aut in confessione, ante absolutionem à peccatis, ipso absoluendo nihil petente, nec cogitante de censuris, tunc vt absolutio à censura sit valida, necessum erit exprimere in absolutione censuram, à qua pœnitens absoluitur; vt *absoluo te ab excommunicatione, aut suspensione*, &c. quia aliàs non videtur satis significari sensibiliter ille effectus, & voluntas iudicis absoluentis. Sic Suarez *disp.* 7. *sect.* 9. *num.* 4. *&* 5. (citans Sylvestrum pro hac parte, meliùs quàm Cornejo, & Diana pro parte omnino negatiua.) Bardus *sect.* 5 *cit num.* 30. *&* 31. Villalob. *quæst.* 112. *citatus*, Cornejo *tract.* 5. *de Censur. in genere, disp.* 11. *dub.* 3. *quæst.* 2. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disp.* 24. *dub.* 3. *vers. Sed potest esse.* Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 31. & antea Alterius *tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 7. *c.* 1. *vers. Respondeo quando ex verbis.*

Qvæstio CXIV.

An in absolutione censurarum, explicari debeat necessariò causa, ob quam quis incurrit censuram; dicendo: Ego te absoluo ab excommunicatione, quam ob furtum, v.g. incurristi?

Respondeo tanquam certum: Non debere necessariò explicari causam ipsius censuræ, per se loquendo, quia expressio causæ in absolutione censuræ, nullo iure præscribitur; nec ex natura rei, talis necessitas oritur; cum intentio absoluentis cum ipso effectu tollendi censuram, satis explicetur, etiamsi causæ censuræ non exprimatur. Verum est, quod per accidens loquendo, potest esse necessarium causam censuræ explicare; vt accidit quando quis pluribus censuris est ligatus, & Superior intendit vnam tantum per absolutionem auferre: tunc enim causa censuræ necessariò est aliquo modo exprimenda, vt constet de qua censura Reus absoluatur. Sic Henriquez *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 1. vbi, iuncta Glossa *lit. E.* docet, quod licet expediat in absolutione causas excommunicationis exprimere: attamen quamuis non exprimantur, si vnus potest, & intendit ab omnibus, satis sit dicere: Absoluo te. Sic ille, & penes ipsum, Nauarr. *cap.* 26. *num.* 8. Paludan. *quæst.* 5. *col penult.* cum Henric. & Ioan. D. Thom. *quæst.* 24. *art.* 6. Sotus *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 6. Sylvester *absolutio* 3. *num.* 11. & Couarr. *in cap. Alma*, 1. *part.* §. 11. *num.* 6. quibus addi possunt Suarez *disp.* 7. *sect.* 9. *à num.* 6. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *n.* 329. Bonacina *disp.* 1. *quæst* 3 *punct.* 5. *num.* 7. Cornejo *tract.* 5. *de Censur. in gen. disp.* 11. *dub.* 3 *quæst.* 1. Luysius *lib.* 2. *de Censur. disput.* 24 *dub.* 3. *vers. Item disputat.* Alterius *lib.* 4. *disp.* 7. *cap.* 1. *vers. Secundò quæri potest.* Rastellius *de Censur. in gen. q.* 7. *art.* 3. *num.* 6. *pag.* 140. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 31.

Qvæstio CXV.

An absolutio censurarum, dari validè possit, ijsdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, nempe; Absoluo te?

Negare videntur, vt aliàs diximus, Sylvester *Absolutio* 6. *n.* 2. §. *Quartum est*, & Vega *cap.* 6. *casu* 50.

Sed probabilius respondeo dari validè posse, quia nulla est in hoc implicatio: cum & verificetur forma sacramentalis, & relaxatio vinculi censuræ: ergo dicendo: *Absoluo te*, si intendat Confessarius simul absoluere à censuris, & à peccatis, validè ab vtroque absoluet. Quia quamuis vtraque absolutio sit simul tempore, tamen absolutio censuratum est prior natura, quod sufficit ad valorem vtriusque. Sic Nauarr. Sotus, Henriquez, Bonacina, Ægidius, Coriolanus, & Granados, quos citauimus 1. *part. tract.* 5. *disp.* 2. *quæst.* 38. quibus addi possunt iterum Bonacina *de Censur. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 5. *n.* 3. Bardus *in Bull. Cruc. part.* 2. *tract.* 6. *cap.* 4. *sect.* 5. *num.* 30. Lezana *in summa, tom.* 3. *verbo, Absolutio, num.* 2. Suarez *de Censur. disput.* 7. *sect.* 2. *num.* 37. & alij. Addit tamen Bonacina certiorem modum absoluendi esse, si Confessarius dicat: *Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis tuis.* Quod non est dubium.

Qvæstio CXVI.

An non solùm validè, sed & licitè, possit Sacerdos absoluere simul à censuris, & à peccatis, præfatis verbis: Absoluo te?

Affirmat Bonacina *de pœnitent. disp.* 5. *q.* 4. *punct.* 1. *num.* 10. *vers. Obijcies secundò.*

Sed æquè probabiliter respondeo non posse licitè, nisi in casu necessitatis. Quia nonnulla inordinatio est omittere modum consuetum absoluendi prius etiam temporis prioritate à censuris, quàm à peccatis: erit ergo veniale ita absque necessitatis casu absoluere. Sic Granados *tract.* 1. *de pœnit. disp.* 6. *sect.* 1. *num.* 2. & Bossius *de Iubil. sect.* 1. *casu* 23. *n.* 18. 19. *&* 20. quos adduximus 1. *p. loc. cit. quæst.* 39.

Qvæstio CXVII.

An ante absolutionem ab excommunicatione, sint aliquæ solemnitates, & ceremoniæ præmittendæ?

Respondeo affirmatiuè, quia sic colligitur ex *cap. Cùm aliquis* 11. *quæst.* 3. & ex *cap. A nobis* 2. *de sententia excommunicat.* & ex aliis iuribus mox citandis.

Ex quibus constat, quatuor solemniter esse requisitas, non necessariò, sed ad benè esse dumtaxat, & de congruo, vt quis ab excommunicatione absoluatur. *Prima est*, petitio ipsius absoluendi; Nam Reus petitione absolutionis, declarat se paratum esse ad parendum, & à contumacia recedendum, quod est finis excommunicationis. Sic colligitur ex *cap. Per tuas, de sentent. excommunicat.* illis verbis: *Nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri: ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur.* Nonnunquam verò expedit, absolutionem impertiri non petenti, vt *suprà* est habitum. Sic Suarez *disput.* 7. *sect.* 10. *num.* 1. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 10. *quæs.* 9. Alterius *lib.* 4. *disp.* 7. *cap.* 2. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct. vlt. propos.* 1. & alij.

Secunda

Secunda est. Quod qui absoluendus est, prius præstet iuramentum de parendo mandatis Ecclesiæ, vel ipsius absoluentis, vel, quod idem est, de non committendo amplius tale delictum, propter quod est innodatus censura. Colligitur ex cap. *Tenore*, cap. *De cætero*, & cap. *Si desideres, de sententia excommunicationis.* Sic Nauarrus *cap.26.num.7.* Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Auila *2.part.cap.7.disput.3.dub.2.* & communis.

Tertia est. Quod qui absoluendus est, prius satisfaciat parti, si cum damno huius, aut iniuria censuram contraxit, exhibendo realem satisfactionem, si commodè potest, & offensa, aut iniuria est manifesta: aut debitam cautionem de ea præstanda quando offensa est dubia. Colligitur ex *cap. Ex parte 1. de verbor. significat.* Sic Alterius, Auila, & Bonacina *loc.cit.*

Quarta est. Quod Sacerdos, qui absoluit, dicat Psalmum *Miserere*, vel alium ex pœnitentialibus, & interim flagellet excommunicatum in humeris, cum fune, flagello, corrigia, seu virga, & completo Psalmo cum Gloria, dicat *Kyrie eleison, Christe eleison, Pater noster*, & postea Vers. *Saluum fac Domine hunc famulum tuum*, &c. *Esto ei Domine turris fortitudinis*, &c. *Nihil proficiat inimicus in eo*, &c. *Domine exaudi orationem meam*, &c. *Dominus vobiscum*, &c. Oremus. *Deus cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationem nostram, & hunc famulum tuum, quem excommunicationis sententia ligatum tenet, miseratio tuæ pietatis absoluat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.* Deinde dicat: *Authoritate Domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum Petri, & Pauli, mihi concessa, absoluo te à vinculo excommunicationis, quam incurristi, propter hanc, vel illam causam, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium, In nomine Patris*, &c. Hæc ferè Innocent. III. *in cap. A nobis, el 2. de sentent.excommun.* Legantur Nauarr. *cap.26. num.9.* Auila, Bonacina, & Alterius *loc.cit.* Bauny *disput.3. de absoluente ab excomm.tract.2.q.19.* & alij. Circa quas solemnitates, aliquæ occurrunt difficultates, pro quibus resoluendis, sit circa secundam

Quæstio CXVIII.

An Reus excommunicatus debeat, ob quodcunque crimen, præstare iuramentum, de non committendo amplius illud?

Affirmatiuam sententiam innuere Nauarr. *cap.26. num.27.* & Couarr. *in cap. Alma mater, 1 part. §.11.num.5. & 11.* eo quod absolutè dicunt, ante absolutionem ab excommunicatione petendum esse iuramentum de non committendo amplius illud delictum, ait Auila *2 part.cap.7.disput.1.dub.2. vers.Circa primum.* Sed certè in primis Nauarrus *num.27.citato*, nihil de hac materia dicit: benè tamen *num.7.* vbi hæc habet: Porrò in absoluendo ab excommunicatione seruare debet formam iuris, quæ, vt diximus *in cap.1.in princip.de pœnitent.dist.6.num.54.* habet primum, vt iuret parere super eo mandatis Ecclesiæ. cap. *Ex tenore, cap. De cætero, de sentent. excommunicat.* Hæc ibi meus Nauarrus. Qui tamen intelligi oportet, iuxta ea quæ superius, eodem *cap. 26. num. 2.* dixerat. Vbi enumerauit delicta, in quibus debeat Confessarius à Reo excommunicato iuramentum exigere, sic dicendo: sed non obliget eum ad id, voto, iuramento, vel alia promissione, quæ nouum vinculum adiiciat; nisi cum ius id præcipit, vt in excommunicato notorio absoluendo, *cap. Ex parte, de verbor. signific. & cap Solet, de sentent.excommunicat. lib.6. & in Incendiario, cap. Pessimam 23.quæst.8.* Et in mutilatore *cap. Si quis membrum, cad.caus. & quæst.* Et manifesto raptore, aut Ecclesiæ violatore. *cap. Super eo, de raptore.* Et vsurario publico, *cap. Quanquam, verb. Nullus, de vsur. lib.6.* Et in publicè iniuriante personis Ecclesiasticis. *cap. Quisquis inuentus fuerit 17. quæst.4.* Sic hic Nauarrus. Constat ergo, non sentire ipsum, ob omnia crimina exigendum esse à reo iuramentum; alias frustra enumeraret ita diligenter præfata. Vnde

Cum communi sententia respondeo: Non debere Reum excommunicatum ob quodcunque crimen, præstare iuramentum de non committendo illud; sed solum ob maiora crimina, & enormia facinora, qualia sunt relata à Nauarro. Quibus adde etiam esse præstandum, quando quis est innodatus quacunque excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ. Sic Henriquez *lib.13. cap. 28. num.4.* ibi: In quibusdam criminibus, vt incendiarij, percussionis Episcopi, aut Cardinalis, & dum offensa fuit notoria, & cum scandalo, peret iudex, aut Confessarius ante absolutionem, vt Reus iuret parere super eo, mandatis Ecclesiæ (quod iuramentum non est de substantia absolutionis, sed additur ad cautelam) & iuret, primò, quod stabit piis mandatis, quæ statim iudex & Confessarius imponet nomine Ecclesiæ, putà de satisfactione partis, statim vt commodè poterit, & de vitando scandalo: secundo imponet quod nunquam veniet contra illum Canonem à se violatum, putà quod nunquam percutiet Clericum; aut in incendiario, quod amplius non incendet, *&c.* Sic ibi Henriquez. Et *in marg. lit.G.* addit, ex variis authoribus, idem esse dicendum; de Excommunicato notorio: Et de eo, qui publicè fecit iniuriam personis Ecclesiasticis: De Raptore rei Ecclesiasticæ, vt decimarum: de raptore fœminæ: Et de publico vsurario. Sic penes illum, Syluester, Nauarrus, Couarruuias, Caietanus, D. Anton. Medina, Soto, Corduba, & alij. Sic item Alterius *lib. 4. disput. 7. cap. 2 dub. 1.* Auila *loco citato.* Suarez *disput.19.sect.2.num.10.* Ægidius *disput.14. dub.16. num.204.* Hurtad. *disput.14. de excommunic. diff.4.* Palao *de Censur. disput.1. punct.11. §.3. num.4.*

Quæstio CXIX.

An huiusmodi iuramentum, sit præstandum, ante absolutionem, ab omnibus, tam à fœminis, quàm à viris; & etiam à pueris?

Affirmant præstandum esse, tam à fœminis, quàm à viris; à pueris verò minimè, sed relinquendum esse arbitrio Episcopi, Syluester *verb. Absolutio 3. num.3.* Auila *2.part.cap.7. disp.3. dub.2. vers.Circa primum.* Palao *loc.cit.* & alij.

Sed probabilius absolutè respondeo: Ab omnibus esse præstandum, quia Canones, qui iuramentum præfatum decernunt, nullam distinctionem assignant: igitur omnes personas excommunicatas comprehendunt. Sic innuit Alterius *loc.cit.vers.Tertiò dubitant.*

Quæstio CXX.

An absolutio ab excommunicatione data, absque præstito iuramento prædicto, sit irrita, & nulla?

Affirmat Hostiens. *in summa, tit. de excomm.num.14.* Quia existimat, tale iuramentum esse de substantia absolutionis.

Sed certissimè respondeo: Non esse irritam, aut nullam: sed ratam & validam, quia certissimum est, iuramentum non esse de substantia absolutionis: ergo hæc, sine illo, concessa valida est. Sic expresse Glossa *in cap. Cùm desideres, de sentent. excommun.* vbi in sum.

casus.

casus, sic ait: Nota primò, quod iuramentum non est de substantia absolutionis: vnde si omittatur in absolutione, nihilominus absolutus est, qui sic absoluitur. Sic Glossa, & Sylvester expresè contra Hostiensem *verb. Absolutio* 3. §. 3. & penes illum, Gof. Ber. & Gul. Angel. *eod. verb.* 3. *num.* 2. (non 12. vt citat Alterius) & apud illum Innoc. Ioan. Andr. Abbas, & alij. Alterius, & Auila *loc. cit.* & Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *n.* 4. *cit.* Cuius verba habes *quæst.* 119. & communis.

Qvæstio CXXI.

An non solùm viri, sed etiam fœminæ, quæ absoluendæ sunt, debeant ab absoluente verberari, scapulis nudis?

Respondeo tanquam certum: Nec vllo modo verberari debere: Quia non est decens id obseruari in absolutione fœminarum. Sic Angel. *Absolutio* 3. *num.* 1. ita dicens: Consuetudo etiam habet, vt verberetur: quæ seruanda est in masculis, sed non in fœminis, nec multum iuuenibus, præsertim in nudo. Sic Angel. Nauarr. *cap.* 26. *num.* 7. dicens, nullo iure id caueri. Auila 2. *part cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 2. ita scribens: Notandum est, quod si est mulier non debet habere nudatos humeros, quia est indecens: imo neque hoc est necessarium quamuis sit vir, quia iam non est in vsu, etiam quando absolutio fit publicè, & solemniter ab ipsis iudicibus. Sic ille. Alterius *lib* 4. *disp.* 7. *cap.* 2. *vers. Quarta solemnitas.* Suarez *disp.* 19. *sect.* 2. *num.* 11. & alij.

Qvæstio CXXII.

An hæc solemnitatum, & cæremoniarum forma, sit de substantia absolutionis, saltem publicæ?

Respõdeo negatiuè. Sic Palao *tom.* 6. *disp.* 1. *punct.* 11. §. 3. *num.* 4. his verbis: Ritus seruandus in absolutione iudiciali à censura excommunicationis, præscribitur *in cap. A nobis* 28. *de sentent. excommunicat.* & habetur in Pontificali Romano. Huius omissio, nec absolutionem inualidam reddit, vt omnes fatentur, nec illicitam grauiter, nisi in solemni aliqua absolutione ad satisfactionem Ecclesiæ facta, vt notauit Gasp. Hurtad. *disp.* 14. *de excommunicatione, diff.* 4. In absolutione autem pœnitentiali, etsi expediat regulariter prædictas cæremonias seruari, vt Censuratus cautior in posterum sit, certum est absque graui culpa omitti posse, vti viri timorati faciunt. Sic Palao.

TRACTATVS TERTIVS
DE
EXCOMMVNICATIONIBVS
Viginti, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur.

DISPVTATIO PRIMA.
De prima Excommunicatione Papæ reseruata in Bulla Cœnæ.

Qvæstio Prima.

Contra quot genera personarum, prima Bullæ Excommunicatio fulminetur?

Respondeo quod contra vndecim, videlicet: Contra hæreticos cuiuscunque sectæ, & Apostatas à fide. Contra credentes hæreticorum, Receptatores, Fautores, & Defensores eorum. Contra legentes hæreticorum libros continentes hæreses, vel de religione tractantes; imò, retinentes, imprimentes, & defendentes quomodolibet; ex quauis causa, publicè, vel occultè; quouis ingenio, vel colore, & denique, Contra Schismaticos quoscunque; & Subtrahentes se, vel Recedentes ab obedientia Papæ. Sic summatim omnes. Legantur Nauarrus *in Man. cap.* 27. *à n.* 56. Sylvester *verb. excommunicatio* 7. Suarez *disp.* 21. *de Censur. à sect.* 1. Alterius *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 1. & 2. Filliucius *tract.* 16. *à cap.* 1. Toletus *lib.* 1. *summ. à cap.* 19. Sayrus *de Censur. lib.* 3. *à cap.* 1. Reginaldus *lib.* 9. *à cap.* 13. Viualdus *part.* 1. *Candelabr. vbi de excommunic. à pag.* 42. Sà *de excommunic. Bullæ.* Bauny *tom. de Censur. tract. de Bulla Cœnæ, à pag.* 296. Bassæus *verb. excommunicatio* 6. Villalob. *tract.* 17. *à diffic.* 19. Machado *tom.* 1. *lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 6. Bonacina *tom.* 3. *disput.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. & *sequent.* Ausonius *in summa Diana, verb. Bulla Cœnæ.* Castro Palao *tom.* 6. *de Censuris, disput.* 3. *puncto* 2.

Qvæstio II.

Quis dicatur Hæreticus, & quid requiratur, vt quis tanquam hæreticus, sit excommunicatione Bullæ Cœnæ adstrictus?

Ad primum respondeo, quod ille dicitur Hæreticus, qui postquam baptizatus fuit, & Christi Domini doctrinam professus, ab aliquo fidei articulo pertinaciter dissentit, vel de eo deliberata voluntate dubitat: aut doctrinæ vel errori contra authoritatem Ecclesiæ Catholicæ secus docentis, assensum præbet. Sic omnes citati Doctores, inter quos Bauny, Palao, & Vasquez 1. 2. *disp.* 26. *cap.* 4.

Ad secundum respondeo, quòd, vt aliquis sit excommunicatus, tanquam hæreticus, requiruntur hæc quinque. *Primum*, vt ille homo sit baptizatus.

Secundum,

Secundum, quod ex parte profiteatur fidem Christi; & ex parte abnuat illam. Nam si omnino integram negaret, esset Apostata. *Tertium*, quod in intellectu suo verè habeat aliquem errorem, contra ea, quæ sunt de fide, vel ad illam directè, vel indirectè pertineat. *Quartum*, quod huiusmodi, qui hunc habet errorem, sit pertinax. Et *quintum*, denique, vt errorem quem habet in mente contra fidem, exprimat aliquo exteriori signo. Hæc omnia ergo requiruntur ad hoc, vt aliquis incurrat hanc primam excommunicationem appositam in Bulla Cœnæ. Legantur authores citati, præcipuè Alterius *disp.2.cit.cap.2.* Filliuc. *tract.16.cap.2.quæs.2.num.22.* & Machado *tract.6.cit.docum.3.* Sed nunc, circa tertium requisitum à nobis præsupposito, sit

Qvæstio III.

An si quis ductus hinc, & inde rationibus, dubius maneat de veritate alicuius articuli fidei, sit verè hæreticus, & incurrat hanc excommunicationem Bullæ?

Affirmant apud Sanchez *vbi infrà*, Ioan. Andr. & Abbas *in cap.1. de hæret.* Gabriel *in 4. dist.13. q.2. art.1.notab.3.* Angel. *verb. hæresis, initio.* Sylvester *Hæresis 1.quæst.3.* Caiet. *2.2. quæst.11. art.2. notab.1. & in summ.verb.Interrogatio in 1.præcepto*, Castro, Corduba, Simancas, Torres, Aragon, Peña, Valentia, Toledo, & Azor. His addit Diana *vbi infrà*, Villalobos *tom. 2. summ.tract.1.dub.10. num.3.* Syluium *in 2.2. D.Thomæ, quæst.11. art.1.* Fabrum *de sacramento Ordinis, dist. 25. quæst.5.disp.3.cap.4.num.112.* Homobon *de exam.Eccles. part 2. tract 12. cap. 4. q 16.* Molfesium *tom.1. summæ, tract.8.cap.8.n.44.* Lorcam *in 2.2.quæst.11.art.3.disp.42. n.5.* & Coninch. *de actib. supernat. disp.18.dub.7.n.102.* Quibus adhuc addi possunt Suarez *disput.19. de fide, sect.4.n.12.* Petrus Hurtado *de fide, disp.80. sect.4. §.22. & 23. & disp.81. sect.7.* Granados *tract.15. disp.3.* & alij communiter. Qui probant, *Primò* ex *cap 1. de hæret.* vbi dicitur, quod dubius in fide, est infidelis.

Secundò, quia qui negatiuè dubitat, circa aliquod obiectum fidei, regulariter elicit actum positiuum infidelitatis, quo iudicet, & affirmet, illud obiectum, de quo dubitat, esse incertum, & dubium; quia sicut sine iudicio, nihil pro certo, ita etiam sine illo nihil pro dubio habetur.

Alij verò contrà negant. Ita Diana *part.2. tract.16. resol.51.* his verbis: Sed contrariam sententiam, non minus probabilem esse existimo, quam tuentur Cano *de locis, lib.12.cap.9.* & Emman. Sà *verb hæresis, n.1.* quos citat & sequitur Sanchez *in sum.tom.1.lib.2.cap.7.n.12.* Quibus ego addo Tanner. *in 2.2.disp.1.q.8.dub.6.n.109.* Portel *in addit. ad dub.regul. verb.Hæresis, n.4.* & Putaneum *in 2.2.D.Thomæ, q.11.art.2.dub.2.* Et ratio est, quia de ratione hæresis est, electio erroris contra fidem: sed dubitans nondum aliquid eligit, sed manet in dubio, & in ancipiti: ergo non est hæreticus. Deinde; hæresis, est error fidei contrarius, seu assensus contra fidem: at dubitans nullum fert assensum pro, nec contra, hoc est enim dubitare, id est, neque assentire, neque dissentire: ergo si nullum habet assensum, nullum errorem habet contra fidem, nec proinde hæreticus est. Hucusque Diana. Quibus authoribus addi adhuc possunt Becanus *in sum.Theolog. part.2. cap.14. q.2. n.9.* & Franciscus de Christo *q.3. de hæresi, argum.2.*

Sed ego clarius, triplici responsione, quæstioni propositæ satisfaciam. Respondeo ergo primò tanquam certum. Dubitans positiuè, & pertinaciter, circa aliquem articulum fidei, verè est hæreticus positiuè, & incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini. Patet, quia qui dubitat positiuè, v.g. de Trinitate, licèt eam, neque affirmet, neque neget, iudicat tamen, & affirmat, contingens esse, vt sit, & non sit, quod est iudicare fortè non esse verum quod sit: at sic est, quod hoc est, positiuè contradicere Deo determinatè affirmanti, esse verissimum, Trinitatem dari, in quo hæresis positiua consistit: ergo. In hac conclusione non solum Doctores primæ sententiæ, sed etiam secundæ conueniunt, vt fatetur Sanchez *loc.cit.n.12.* vbi, proposita sententia à nobis, secundo loco, relata ita ait: Et hæc sententia est probabiliori intellecta tamen, vt debet intelligi, nimirum quando intellectus vtriusque partis rationibus perpensis, pendulus est, nullúmque iudicium format. Quod est verè, & formaliter intellectum dubium manere. Nam si supra suum dubitandi actum reflectitur, iudicans illam fidei rem esse dubiam, aut sub opinione esse: nemo negare potest esse hunc dubitantem, aut opinantem, perfectè hæreticum. Quod tunc vltra dubium adsit consensus, & iudicium intellectus affirmantis rem fidei non esse certam. Quod est aperta hæresis. Et ita hoc explicant idem Canus *eod. cap.9. col.12. vers. errare autem.* Bañez 2. 2. *quæst. 11. art. 2. col. 2. versic. Respondetur quod sicut*, Vasquez *1.2.quæst.19.art.6. disp.65. cap.1. num.4.* Vnde moraliter loquendo cum dubitatione intellectus circa res fidei solet esse coniunctus hic actualis error, quo illas non omnino certas non omnino certas esse iudicat: atque ita hæresis communiter adest. Sic Canus *eod. cap.9. col.12. vers. Quid ergo.* Valentia *num. præcedenti*, relatus. Hucusque Sanchez. Vnde constat, potius esse citandum pro prima sententia, sicut citatur Valentia communiter. Ita tenent, vltra citatos, Gasp. Hurtadus *de fide, disput.10. diff.3.* Fagundez *in 1.præc. Decalogi, lib.1. cap.10.* Alterius *de Censur. lib.5. disp.2. cap. 2.* & Bonacina *hîc disput. 1. quæst. 1. puncto 1. num.3.*

Respondeo secundò. Dubitans negatiuè, circa aliquem articulum fidei, suspendendo actum intellectus circa talem articulum propositum, eo quod non satisfidat motiuo, aut propositione motiui fidei, tunc verè est hæreticus, saltem moraliter. Quia qui postquam aliquis sibi aliquid dixit conanti credere, hæret, & pendulus manet, iniuriam irrogat authoritati illius, qui id dixit, aut reuelauit; cum ideo, sic hæreat, aut pendulus maneat suspendendo actum iudicij; quia videlicet, non fidit testimonio illius: ergo dubitans pertinaciter negatiuè circa aliquem articulum fidei, etiam dato, quod physicè non sit hæreticus positiuè, est tamen moraliter talis, quia moraliter censetur incredulus Deo, & non fidens testimonio illius, sicut qui positiuè discredit. Sic optimè Gasp. Hurtadus *loco citato*, & à fortiori tenent omnes primæ sententiæ DD.

Respondeo tertiò. Si quis suspendat omnino iudicium, dum agnoscit se tentari contra fidem, tunc nec censendus est dubius in fide, nec hæreticus physicè, aut moraliter. Quia hic non suspendit iudicium, eo quod non fidat motiuo fidei; sed vt sic, facilè possit tentationes contra fidem, quibus agitari solet, superare, ac vincere, quod quidem prudenter facit cessando penitus ab omni cogitatione & actu intellectus, & occupando se in aliis negotiis. Sic Alterius *loco citato*, & à fortiori omnes Doctores secundæ sententiæ.

Qvæstio IV.

An vt quis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, debeat esse pertinax in negando aliquo articulo fidei?

Respondeo ex dictis, affirmatiuè. Quia simpliciter non dicitur hæreticus, qui habet errorem contra

fidem in mente; dummodo non sit pertinax, iuxta illud dictum, quod Augustino tribuitur: *Errare possum: hæreticus esse non possum*, id est; possum errare, ex fragilitate, aut ignorantia, contra fidem, sed quia paratus sum corrigi, vbi edoctus fuero veritatem, ideò hæreticus esse non possum, quia non sum pertinax. Sic colligitur ex eodem Augustino *in cap. Qui in Ecclesia 24. quæst. 3.* sic dicente: Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid, prauúmque sapiunt, si correpti vt sanum, rectúmque sapiant, resistunt contumaciter, suáque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt. Sic Augustinus. Ex quo constat etiam, pertinacem esse dicendum illum, qui vel expressè, & scienter tenet aliquid contra sacram Scripturam, vel Ecclesiam: aut qui est paratus permanere in sua sententia, etiamsi à suo Prælato monitus fuerit, id quod asserit esse contra sacram Scripturam, vel Ecclesiam, ex *cap. Hæc est fides 24. quæst. 1.* Legantur Felinus *in rubr. de elect.* Cardin. *in Clement. vnica, de summa Trinit.* & alij apud Alterium *lib. 5. disput. 2. cap. 2.* latè Thom. Sanchez *lib. 2. summæ, cap. 7. à num. 3.* & penes ipsum, D. Augustin. & D. Thomas, & cum his, alij omnes.

Qvæstio V.

An vt quis dicatur pertinax, sit necessaria temporis diuturnitas, qua, authoritati Ecclesiæ contradicens, perseueret?

Affirmatiuam partem videtur tenere Sylvester *verb. Hæresis 1. §. 2. num. 5.* quatenus hæc ex Archidiacono verba profert: Sciendum est tamen, secundum Archidiac. quod pertinacia non est iudicanda solum in actu exteriori: putà, quod ille solus pertinax reputetur, quod verbis, aut scriptis monitus resistit: sed etiam, qui latenter diu in errore persistit, vel vsque ad mortem perdurat: quia talis non videtur per ignorantiam, sed per obstinatam malitiam perseuerasse: ideò Ecclesia tales præsumit hæreticos. Hæc Sylvestri verba. Propter quæ Alterius, Bauny, & alij plures, hanc affirmatiuam sententiam ingenuè esse Sylvestri, fatentur. Eandémque alij tribuunt Glossæ *in Clement. vnica, de summa Trinit. §. Porrò, verb. Pertinaciter*, eo quod exponit, vt idem sit pertinax, ac durus, irreuocabilis, obstinatus. Alciato *in l. 2. cap. de summa Trinitate.*

Sed tanquam certum respondeo: Non esse necessariam temporis moram, aut diuturnitatem, vt quis dicatur pertinax, & hæreticus. Quippe temporis momento potest hæresis peccatum, instar aliorum, committere. Nam in momento ipso, quo aliquis, sciens authoritatem Ecclesiæ sibi contrariam, assentit propositioni damnatæ, est pertinax in suo assensu, & hæreticus. Nec mirum. Quia sicut vnico actu potest quis habere consensum adulterij, & homicidij: ita potest tempore imperceptibili assentiri hæresi. Sic Caiet. Bañez, Cano, Corduba, Torres, Valentia, Vasquez, & Azor, quos affert, & sequitur Sanchez *cap. 7. cit. num. 7.* vbi ait, nobis non contradicere Sylvestrum, quia tantum vult hic Author, ex temporis diuturnitate præsumi in foro externo, non procedere hæresim ex ignorantia, sed ex vera pertinacia. Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 2. vers. Respondeo pertinacem.* Bauny *de Bulla Cœnæ, quæst. 1. vers. Ad hanc pertinaciam.* Fagundez *lib. 1. in 1. præcept. Decal. cap. 4. num. 17.* Vbi explicat Authores primæ sententiæ, dicendo, illos tantum loqui de pertinacia fori externi, in quo si quis subito ab errore resipiscat, non censetur pertinax, quia pertinacia non ita facilè deponitur. Diana *1. p. tract. 5. resol. 1.* & omnes.

Qvæstio VI.

An vt aliquis sit hæreticus, & incurrat hanc Bullæ excommunicationem, sit necesse, vt errorem, quem habet in mente contra fidem, exprimat aliquo exteriori signo?

Negant nonnulli Doctores, existimantes, non esse necessarium ad incurrendam hanc excommunicationem, exprimere signo externo errorem, quem in mente habet, sed satis esse solum mente dissentire à recta fide. Ita Glossa *in Clement. 1. de hæret. verb. Eo ipso incurrant*, & penes ipsum, Ioan. Andr. Gof. & Raymund. defendentes, hæreticos omnino occultos, esse excommunicatos. Hos sequitur Adrianus *quodlib. 9. q. 8. art. 1. & in materia de Confess. q. 2.* & alij, quos citauimus *suprà tract. 1. disp. 8. q. 3.*

Sed longè multò verius, longéque probabilius, respondeo esse necesse, vt suum errorem exprimat aliquo exteriori signo; ita vt eius incredulitas humano sensui appareat. Vnde Hæreticus mentalis non incurrit excommunicationem vllam, vt cum communi sententia latè probatum manet *tract. 1. disput. 8. q. 8. cit.* Legantur etiam Bauny *tom. 2. de Censur. tract. de Bulla Cœnæ, quæst. 1.* Bonacina *disp 1. quæst. 1. punct. 2. num. 2.* Palao *disp. 3. de Censur. punct. 2. num. 3.* & alij. Quale autem debeat esse signum externum, vt quis hanc censuram incurrat, manet dictum *disput. 8. cit. à quæst. 5.*

Qvæstio VII.

An vt quis hanc Bullæ excommunicationem incurrat, sufficiat esse hæreticum externum, per accidens occultissimum?

Negat Crousers *in reg S. Franc. cap. 7. lect. 4. fol. 518.* vt refert Diana *vbi infrà.*

Sed vt certum, respondeo sufficere esse hæreticum externum, licèt sit per accidens occultissimus. Sic tenent communiter DD. vt vidimus *tract. 1. disp. 8. q. 4.* vbi manifestè hanc partem probauimus; eámque nouissimè contra Crousers defendit Diana *part. 6. tract. 6. resol. 51.* ex Fagundio, Azorio, & Hurtado de Mendoza, quos etiam nos citauimus *suprà tract. 1. disp. 8. quæst. 4.*

Qvæstio VIII.

An qui solo verbo profert hæresim, ita vt in animo, nullum assensum talis propositionis hæreticæ habeat, incurrat huius Bullæ excommunicationem?

Affirmauit Caiet. *2. 2. q. 12. art. 1. & quæst 94. art. 1. ad 1.* Quem sequuti sunt nonnulli alij DD. quos tacitè refert Alterius *tom. 1. lib. 5. disp. 2. cap. 2. vers. Ex dictis*, innuens id esse probabile.

Sed oppositum omnino respondeo dicendum, quod talis nullo modo incurrat excommunicationem. Eo quod talis non sit verè hæreticus, cum nullum habeat errorem contra fidem in intellectu. Hæc responsio manet probata *tract. 1. disp. 8 quæst. 6.* Et tenent communiter DD. D. Anton. Sotus, Nauarrus, Sylvester, Tabiena, Simancas, Vasquez, Suarez, Filliucius, Rastellius, Auila, Luysius, Bauny, Diana, Syluius, Toletus, Bassæus, & Bonacina, adducti *loc. cit.* Quibus nunc addo Alterium *loc cit.* Fagundez *lib. 1. in 1. præcept. Decalog. cap. 10. n. 4. & 5.* Thomam Sanchez *lib. 2. summ. cap. 7. n. 8.* Bañez, Sayrum, Valentiam, Azorium, & alios penes ipsos.

Qvæstio IX.

Quid sit Apostata?

Respondeo dicendum, quod Apostata est, & dicitur ille, qui omnino Christianismi nomen, ac totam Religionem Catholicam deserit. In quo ab hæretico distinguitur; nam hic, vt ex dictis constat, non omnino Christianismum deserit, sed ex parte tantum. Ex quo colligitur omnem Apostatam esse verè, & propriè hæreticum; non tamen è contra. Sic communiter DD. Legantur Canus *lib.12.de locis, cap.9.* Vgolinus *2. part. de Censur. cap.1. §.1. num.7.* Suarez *de Censur. disput.21 sect.2.num.3.* Sanchez *lib.2. summ.cap.7.à num.15.* Fagundez *lib.1. in Decal. cap.10. à n.39.* Alterius *lib.5.disp.2.cap.2.vers.Ex dictis igitur.*

Qvæstio X.

An omnis Apostata, hanc censuram Bullæ incurrat?

Negandum videtur, si sermo fiat de Bullis Cœnæ latis à Pontificibus Prædecessoribus Clem. VIII. in quibus nulla de Apostatis fiebat mentio.

Sed, vt certum omnino respondeo omnes Apostatas hanc Bullæ excommunicationem, nunc, & antea Clementem VIII. incurrisse. Et quidem quod nunc incurrant, constat, quia in Canone Bullæ expressè addita est hæc clausula, *omnes à fide Christiana Apostatas.* Quod etiam antea talem censuram incurrerent, etiam ex habitis nuper, patet. Nam omnes Apostatæ sunt verè hæretici: ergo ob hanc rationem, etiamsi expressè in Canone Bullæ non nominarentur, verè talem censuram incurrebant. Nominantur autem nunc expressè, ad maiorem claritatem, & quia vulgò non soleant hæretici nominari, qui apostantes à Religione Christiana ad Mahometanam sectam, vel ad Iudaïsmum transeunt. Sic Suarez, & Alterius *loc. cit.* Qui benè notant, id esse intelligendum de Apostatis, qui non solum de exteriori opere, & signo, sed etiam corde, recedunt à fide Catholica: Nam sicut interior infidelitas, sine exteriori signo non sufficit ad incurrendam hanc excommunicationem: ita neque exterius signum, sine interiori infidelitate. Sanchez *lib.2. summ. cap.7. num.18.* vbi ait, quod non solum excommunicatio, sed etiam cæteræ pœnæ in iure statutæ hæreticis, incurrantur quoque ab Apostatis. Quod verè hæretici sint.

Qvæstio XI.

An etiam Magi, qui aliàs non sunt Apostatæ, vel hæretici, sint excommunicati per hanc Bullam Cœnæ?

Affirmant nonnulli, quos tacitis nominibus refert Bauny *vbi infrà.* Quorum fundamentum potest esse; quia Bulla Pij V. eos, vt fatetur Nauarrus, comprehendebat: ergo.

Sed omnino respondeo dicendum, quod nullo modo sint per Bullam nouam Cœnæ, excommunicati, nisi alias hæresim, vel Apostasiam amplectantur. Ratio est, quia in hac noua Bulla non nominantur: ergo cum pœnæ sint restringendæ, dicendum est, illos hac excommunicatione non comprehendi. Sic expressè Nauarrus *cap.27.n.55.vers.Secunda.* ex S. Thoma *2.2.q.95.art.1.& 2.* Bauny *tract.de Bulla Cœnæ, quæst.1. vers.Secundò excommunicantur.* Viualdus *2.p.Candelabr. in explicat. Bullæ Cœnæ, n.13.* vbi sic ait: Nota etiam, quod licèt in Bulla Pij V. includebantur sub clausula, & excommunicatione, qui habent libros Magicæ artis, & illa vtuntur, vt Magi: in hac tamen Bulla non includuntur, vt ex multis, maximè S. Thoma, tradit Nauarrus, *&c.*

Qvæstio XII.

An omnes credentes hæreticorum erroribus, sint excommunicati in primo Bullæ Canone?

Respondeo tanquam certum: Omnes esse excommunicatos, siue eorum erroribus explicitè, & distinctè credant, eos cognoscendo, & eisdem assentiendo (quo casu, tales potius hæretici, quàm credentes dicuntur) siue implicitè, aut confusè, non cognoscendo qui errores sint, sed credendo quidquid hæretici tenent, pertinaciter tamen credendo, verum esse quidquid hæretici credunt, & hi propriè dicuntur, *Credentes hæreticorum*, de quibus in hac Bulla est sermo, & in ea excommunicantur proprio nomine, gratia solius maioris explicationis. Legantur Palud *in 4. dist.13. quæst.3. art.1. num.10.* Nauarr. *cap.27. num.55.* Suarez *disp 21.sect.2.à num.5.* Toledo *in summa in Bulla Cœnæ, excommunicatione 1.num.17.* Sà *verb.hæresis, n.11.* Sanchez *lib.2 summ.cap.10.n.2.* Alterius *lib 5. disput.2. cap.3.* Palao *disput.3.punct.2.num.4.* Bauny *quæst.1. cit.* & alij penes ipsos.

Qvæstio XIII.

An etiam illi, qui solum credunt, hæreticos esse viros bonos, & ideo non malè tractandos, sint per hanc primam Bullæ clausulam excommunicati, etiamsi erroribus eorum minimè assentiant?

Affirmauit Abbas in cap. *Excommunicamus 1. §. Credentes, de hæret. num.12.* vbi eadem excommunicatio fertur.

Sed longè multò probabilius respondeo: Tales, nullo modo esse excommunicatos per hanc Bullæ clausulam, *Credentes hæreticorum*; quia longè probabilius est, per hanc clausulam, solum intelligi, illos qui erroribus hæreticorum, siue explicitè, siue implicitè, credunt: non illos, qui hæreticos, bonos esse viros existimant, & bonam opinionem de eorum moribus, & indole habent, & ideò familiariter cum illis agunt, quin illorum erroribus communicent. Sic Sanchez, Suarez, Alterius, & alij citati. Fagundez *lib.1. in Decal. cap.12. num.4. & 5.* & alij. Qui tamen addunt, quod quamuis huiusmodi credentes, non comprehendantur in hac excommunicatione, ea parte, qua credentes sunt; attamen, si illo modo, bonam fidem, aut opinionem, habere hæreticis, reputaretur, secundum moralem hominum existimationem, esse illis fauere, atque auxilium eisdem præstare, tunc sine dubio, incurrerent ita credentes excommunicationem eiusdem Bullæ Cœnæ, sub alia tamen clausula, nempe quatenus fautores hæreticorum, *vt infrà.*

Qvæstio XIV.

An qui frequenter hæreticorum concionibus, aut Congregationibus intersunt, censeantur Credentes hæreticorum, *ac proinde incurrant excommunicationem contentam in hac clausula?*

Respondeo affirmatiuè, quia per hæc facta, eorum animus, quod, scilicet, credant hæreticorum erroribus, apud iudicem probabiliter conuincuntur; cum de factis, de affectu præsumatur, *l. Dolum, C. de dolo,*

cap. Qui viderit 32. quæst. 5. Sic communiter DD. Archidiac. *in cap. Quicunque, de hæret. in 6. n. 2.* Ioan. Andr. *ibi, num. 3.* Gemin. *num 7.* Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 15. q. 1.* Fagund. *lib. 1. in Decalog. cap. 12. num. 5.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 3.* & alij.

Qvæstio XV.

An etiam censeantur credentes hæreticorum, qui, non frequenter, sed semel solum concionibus hæreticorum, aut Congregationibus eorum intersunt?

NEgant communiter DD. Quorum ratio est; quod ex vnico actu, non insurgit credentia, cum non videatur approbari, quod postea euitatur. *argument. l. Qui contra C. de Inces. Nupt. cap. Constat 1. quæst. 1. & cap. Ex studijs, de præsumpt.* Sic DD. nuper citati. Qui tamen secus dicunt, de illis, qui non semel, sed bis, (etiam dumtaxat) concionibus, aut Congregationibus hæreticorũ intersunt. Eo quod ex duplici actu crimen ad consuetudinem trahi videtur, *l. Nemo. C. de Episcop.*

Sed clarius cum distinctione respondeo. Si quis Catholicus in terris hæreticorum existens, semel, vel bis, ad conciones, aut Congregationes hæreticorum accedat, non censebitur credẽs, nec excommunicatus; quia tunc ex geminato actu dumtaxat, crimen facile præsumere non potest, præsertim si cum sæpius potuerit frequentare, non frequentauerit. Si verò, in terris Catholicorum occulta ab hæreticis celebrentur conuenticula, & semel quis ad illa se conferat, sine consensu Episcopi, vel Inquisitoris, tunc haberetur pro credente hæreticorum, & pro excommunicato, cum in hoc casu approbare videatur, quod poterat auertere, si iudicibus Ecclesiasticis indicasset. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 3. prope finem.*

---

§. II.

De Hæreticorum Receptatoribus, qui tertio loco, in hac clausula excommunicantur.

Qvæstio XVI.

An qui semel, aut bis, non sæpius, hæreticum recipit, in excommunicationem hanc incidat?

NEgant quidam DD. Quia in hac clausula excommunicantur hæreticorum receptatores: at sic est, quod Receptator, propriè ille solùm dicitur, qui frequenter aliquem recipit, vt vox ipsa indicat: ergo qui non frequenter, sed semel tantum aut bis hæreticum recipit, non erit hæreticorum receptator, ac proinde non incurret hanc excommunicationem. Ita Viualdus *in explicat. Bullæ Cœnæ, n. 8.* ex Didaco Perez *lib. 5. tit. 12. lib. 3. Ordin.* Bauny *de Censur. in explicat. Bullæ, q. 1. pag. 298.*

Sed probabilius longè respondeo. In hanc excommunicationem incidere illum, qui etiam semel hæreticum domi suæ recepit, vel occultauit. Quia probabilius longè est, nomine Receptatoris in hac clausula Bullæ, non solum intelligi illum, qui solitus est receptare; sed etiam illum, qui semel hæreticum recepit, in quemcumque locum, siue in propriam domum, siue in alienam, siue in agrum, siue in suam Ciuitatem, Prouinciam, vel Regnum, *&c. Primò*, quia ius ciuile non distinguit Receptatorem à Receptore. *l. cognouit. ff. de offic. Præsid. & l. 1. ff. de Receptator. & l. vlt. C. de his, qui la. occult.* Sed sic est, quod ille qui semel dumtaxat aliquem recipit, dicitur Receptor: ergo.

Secundò, quia quamuis hoc Bullæ decretum pœnale sit; & secundum Grammaticæ regulas hoc nomen Receptator frequentiam in receptione dicat: attamen secundum leges, & iura quibus Receptator, & Receptor appellatur, qui clam excipit, & celat aliquem, vt manus Iudicis euadat, idem enim sunt. Et quidem in hac parte ita clara est intentio legislatoris, vt per vocem Receptatoris, idem significetur ac per vocem Receptoris, quæ vnica receptione contenta est, vt ferè nullus dubitandi locus relinquatur. Sic Archid. *in cap Quicunque, de hæret. lib. 1.* Sylvest. *verb. hæresis 1. §. 10. vers. Receptator verò.* Brunus *lib. 1. de hæretic. cap 4.* Eymericus *in director. inquisit. 2. p. q. 51. num. 6. & ibi* Peña *comment. 76.* Palud. *in 4. dist. 13. q. 3. art. 1. num. 13.* Azor *lib. 8. instit. cap. 15. quæst. 2.* Toletus *in summa in Bullæ Cœnæ, casu 1. num. 21.* Vgolinus *de censur. Papæ reseru. 2 part. cap. 1. verb. Receptatores, §. 1. num. 2.* Castro *lib. 1. de iusta hæret. punit. cap. 17.* Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 10.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 12. n. 9.* Suarez *de fide, disp. 29. sect. 1. n. 4.* Sayrus *lib. 4. Thesauri, cap. 5. num. 3.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 4.* Sanctarellus *tract. 1. de hæresi, cap. 12. dub. vnico.* Filliucius *tract. 16 cap. 2. n. 34.* Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 5. n. 4. & tom. 6. de Censur. disp. 3. punct. 2. n. 5.* & alij.

Qvæstio XVII.

An quacumque ratione, quis hæreticum in suam domum recipiat, sit excommunicatione ligatus?

AFfirmant aliqui, & quidem probabiliter, apud Filliucium *loc. cit. vers. Dixi quartò.*

Sed longè multo probabilius respondeo negatiuè. Quia, vt quis in censuram hanc incidat, necessum est, vt sit Receptator hæreticorum formaliter, quatenus hæretici sunt, non vt amici, aut consanguinei. Sicut Receptatores latronum sunt, qui furtorum eorum sunt participes. Sic Nauarrus *cap. 27. num. 55.* Caietan. *verb. excommunicatio, cap. 1.* Viualdus, & Bauny *loc. cit.* Sanchez *cap. 10. cit. num. 4.* & penes illum, Sotus, Toledo, Suarez, Sayrus, Rodriguez, Azor, Vgolinus, & Sà *verbo excommunicatio Bullæ Cœnæ, num. 1.* vbi sic ait: Quod dicitur de hæreticorum Receptatoribus, aut fautoribus, intellige, si faueant hæreticis in hæresi, seu quatenus hæretici sunt, non autem si ratione amicitiæ, aut propinquitatis, aut alioqui pietatis. Sic Sà, & sic etiam Palao, Filliuc. Fagund. & alij nuper citati. Villalobos *tract. 17. diff. 20. num. 6.* Machado *tom. 1. lib. 1. part. 3. tract. 6. docum. 3. num. 5.* Bonacina *in Bulla Cœnæ, disput. 1. quæst. 2. punct. 3. num. 2.* & omnes communiter.

Qvæstio XVIII.

An sit Receptator hæretici, vt hæretici, qui hæreticum amicum, vel consanguineum receptat, ne in Inquisitoris manus deueniat; non quia hæreticus est, aut ratione hæresis, sed quia est amicus, aut consanguineus?

AFfirmant quamplures DD. prædictum verè, & propriè esse Receptatorem hæretici, vt hæretici, ac proinde incurrere excommunicationem latam in hoc Canone, contra Receptatores hæreticorum. Ratio eorum est, quia huiusmodi receptio redundat per se, & proximè in hæresis fauorem, quamuis motiuum recipiendi hæreticum, non sit hæresis, sed amicitia. Ita Toletus *in excommunicat. 1. Bullæ Cœnæ, num. 2. & 23.* Sayrus *tom. 1. Thesauri, lib. 3. cap. 5. num. 3. fine.* Vgolinus *de Censur. Papæ reseruat. 2. part. cap. 1. verb. Receptatores, in fine principij, & §. 1. num. 3. vers. 6.*

*vers.6.in fine.*Sanctarell.*tract.de hæresi,cap.*12.*dub.vnico, num.*4. & alij inter quos citat Fagundez *vbi infrà*, Suarium *de fide,disp.*14. *sect.*1. *n.*7. Ita etiam Palao *tom.*1. *tract.*4.*disp.*3.*punct.*5.*num.*9.*& tom.*6.*disp.*3.*punct.*2.*n.*5. & alij.

Sed probabilius respondeo nullo modo incurrere in hanc excommunicationem, qui hominem hæreticum receptat, ne in manus iudicis incidat, non intentione fauendi hæresi, quam animo detestatur, sed causa amicitiæ, aut consanguinitatis. Ratio est, quia hæc excommunicatio Bullæ Cœnæ, & iuris, non incurritur nisi à Receptoribus hæretici, vt hæreticus est formaliter, vt nuper est habitum: atqui vbi non datur intentio fauendi hæretico, eo quia hæreticus est, sed solum fauendi personæ, alia quacunque de causa, non datur formaliter recipere hæreticum, cum solum recipiatur formaliter amicus, vel consanguineus, qui ratione consanguinitatis, vel amicitiæ recipitur: ergo. Sic Sanchez *lib.*2.*summ.cap.*10.*num.*5. & penes ipsum, Caiet. *in summ. verb. excommunicatio, cap.*1. Aragon. 2. 2. *quæst.*11. *art.*3. *paulò post princip.* Sotus *in* 4. *dist.*22 *quæst.*2. *art* 3. *post* 5. *concl.* Nauarrus *in summ cap.*27.*num.*55.*& lib.*5.*consil.tit.de hæretic.in* 1. *edit.toto consil.*11.*& in* 2.*consil.*14. Suarez *tom.*5. *in* 3.*p. disp.*21. *sect.*2. *num.*8. & Rodriguez *in Bulla Cruc.* §.9. *num.*75. His addi possunt Fagundez *lib.*1. *in Decalog. cap.*12.*num.*8. & apud illum, Azor *tom.*2. *instit.moral. lib.*8.*cap.*75.*quæst.*3. Tiraquell.*de pœnis temperand.* &c. *causa* 4 *&* 22. & Simancas *de Cathol.instit. tit.*15.*n.*21. Sic etiam Filliuc.*loc.cit.n.*36.

Qvæstio XIX.

An qui Patrem, Matrem, vxorem, filium, aut fratrem, hæreticum recipit, aut defendit, ne in manus Inquisitorum deueniat, eo præcisè, quia est hæreticus, incidat in hanc excommunicationis pœnam?

NEgare videntur apud Alterium, Zanchi *tract.de hæret.cap.*4.*num.*3.*& cap.*6.*num.*3.Carrerius *tract. de hæretic. num.*167. Simancas *de Cathol. instit. tit.*15. *num.*20. *&* 21. Gigas *tract.de crimin. læsæ Maiest. lib.*3. *tit.de Plu.& var.quæst.quæst.*5 *num.*3.& Tiraquell.*tract. de pœnis temperand. causa* 4. 20.*&* 21. quibus addi potest Viuald. *de Bulla Cœnæ, num.* 8. ita scribens: Ex quibus, & Nauarro *suprà*, & ex Perez cum multis, poterit dici, quod si quis parentem, filium, & vxorem occultet, vel faueat, fugiat ne comprehendatur ab Inquisitore (licèt aliquando peccet) non videtur incurrere hanc excommunicationem, quia hic reputatur vna persona secum. Ita ille.

Sed probabilius longè respondeo: Prædictum verè hanc excommunicationem incurrere. Quia, in nullo euentu licitum est alicui, etiam Patri, fauere filio hæretico, quatenus hæreticus est: ergo nemo, etiam pater, filius, frater, &c. in foro conscientiæ, in dicto casu ab hac excommunicatione liberabitur. Secus dicendum est, vt constat ex dictis, si prædicti reciperent, aut defenderent parentes, vxores, filios, amicos, *&c.* hæreticos, non animo fauendi illorum hæresi, sed solum animo fauendi personis, ratione propinquitatis, consanguinitatis, aut amicitiæ, quia tunc quidquid sit de præsumptione in foro externo, in foro animæ liberi erunt ab excommunicationis Pœna. Sic Sanchez *lib.*2.*summ.cap.*10.*num.*8.Alterius *lib.*5.*disp.*5.*cap.*4. *vers.Controuersia, in fine,* & penes illum, Repertorium Inquisitorum, & Paulus Grillandus. Sic etiam Fagundez *lib.*1.*in Decal.cap.*12.*num.*10. qui citat Menochium *de arbitr lib* 2.*casu* 548. Zanchinum *loc. cit.* ab Alterio, pro parte contraria, Calderinum *tract. de hæretic. tit. de hæret. credentib us, num.*1. Sanctarellum *tract de hæresi, cap.*12.*dub.vnico,*& alios. Sic deinde Sà *loc.cit.quæst.*17.ibi: Nec verò includendi sunt hæretici, pater, filius, aut coniux, secundum quosdam: ob tantam enim coniunctionem sunt velut eadem persona. Ego verò solum eos excusarim, ratione paulo antè dicta, *nempe, ratione amicitiæ, aut propinquitatis, aut pietatis.* Filliucius *loc. cit. num.* 35. & alij.

Qvæstio XX.

An qui hæreticum recipit, aut fauet, metu mortis, excommunicationem, & pœnas iuris incurrat?

REspondeo non incurrere. *Primò*, quia leges humanæ non obligant cum probabili vitæ periculo. *Secundò*, quia qui metu mortis hæreticum recipit, non tanquam hæreticum recipit illum, sed vt vitam suam tueatur, & seruet. Sic Azor *tom.*1. *lib.* 8. *cap.*15. *q.*5. Sanchez *lib.* 2. *summæ, cap.*10. *num.* 8. Alterius *lib.*5. *disp.*2.*cap.*4 *in fine.* Fagundez *lib.*1 *in Decal cap.*12.*n.*11. Qui benè ex Sanchez addit, non posse vim inferri, vt quis recipiat hæreticum, quia hæreticus est, quia cum animus sit occultus, facilè illudi potest qui vim infert, fingendo se recipere animo fauendi hæresi, quamuis id faciat alia de causa, quod quidem licet (nisi aliàs timeatur scandalum, aut aliud graue damnum, vt communiter timeri debet) vtendo amphibologia.

Qvæstio XXI.

An si quis hæreticum occultet, animo ne capiatur, vt sic possit suos errores disseminare; incurrat hanc Bullæ excommunicationem, si re vera hæreticus captus est, & ideò non disseminarit?

AFfirmat Sayrus *tom.*1.*Thesauri, lib.*3. *cap.*5.*num.*4. asserens, non solum hanc Bullæ excommunicationem incurrere, verum etiam iuris communis. Quia hæc videtur intentio Summi Pontificis, nempe excommunicare illos, qui hæreticos receptant solo intuitu fauendi hæresi, etiamsi non sequatur effectus talis receptionis, aut occultationis, eo quod capti hæretici fuerint. Sayrum sequitur Palao *tom.*1.*tract.*4. *disp.*3. *punct.*5. *num.*11. *& tom.*6. *disp.*3. *punct.*2.*num.*5. citans pro se Suarium *disp.*24.*de fide, sect.*1.*num.*14. & Graffium *lib.*4.*decis.cap.*18.*n* 34.

Sed probabilius respondeo neutram excommunicationem præfatum occultantem incurrere, effectu occultationis non sequuto. Quia (ait Sanchez) excommunicatio Bullæ Cœnæ, primariò, & principaliter, fertur in hæreticos; & quasi accessoriè deriuatur, & extenditur ad fautores, defensores, & receptatores eorum, vt optimè docet Suarez *tom* 5 *in* 3.*p. disp.*21.*sect.*2 *num.*8. Et constat ex tenore Bullæ Cœnæ excommunicantis hæreticos in primo loco, & deinceps, in ipsorum odium, reliquos. Qui idem tenor seruatur in iure, excommunicando hæreticos, & eorum fautores, *&c.* At vbi principaliter aliquis excommunicatur, & accessoriè mandantes, consulentes, vel fautores: hi non incurrunt effectu mandati, consilij, aut fauoris, non subsecuto; vt tradunt communiter Doctores *in tract. de excommunicatione;* ergo. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 9. Fagundez *num.* 15. dicens, esse id commune. Farinacius *de hæresi, q.*182. *n.*102. Bonacina *disp.*2.*de fide,q.*5.*punct.*3.*n.*2.*& tom.*3. *de Censur in particul disp.*1.*q.*1.*punct.*3.*num.*3. Filliucius *tract.*16.*cap.*2.*n.*30. & alij.

Qvæstio XXII.

An vt hæc excommunicatio à Receptatore incurratur; necesse sit, vt hæreticus ab illo receptatus, sit denunciatus de excommunicatione, ob hæresim incursa?

AFfirmat Vgolinus *de Censur. Papæ referu. cap.1. verb. Receptatores, §.1. in fine.* Quia(inquit)Concilium Constant. solum denunciatos vitare iubet: ergo

Sed longè multò probabilius respondeo: Non esse necessum, vt hæc excommunicatio incurratur, vt hæreticus receptatus sit denunciatus, sed satis esse, vt receptans sciat illum esse hæreticum, & animo, & intuitu fauendi hæresi illum recipiat. Quia receptio non prohibetur sub excommunicatione in iure, & Bulla Cœnæ, tanquam sit participatio cum excommunicato, sed solummodò, quia est receptio hæretici, vt hæreticus est. Vnde etsi hæreticus ille non esset excommunicatus, eo quod, v. g. ignoraret censuram, adhuc illum recipiens, vt hæreticus est, incurreret hanc censuram. Sic Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 21. sect. 2. num. 9.* dicens, ob hanc rationem, non habere hic locum limitationem Concilij Constant. Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 6.* Fagundez *lib. 1. in Decal cap. 12. num. 13.* dicens, esse communem omnium sententiam. Filliucius *tract. 16. cap. 2. q. 5. n. 36.* Bonacina *disp. 2. de Censur q. 5. punct. 3 fine.* Duard. *in Canon. 1. q. 3.* Palao *tom. 1 tract. 4. disp. 3. punct. 5. num. 4. & tom. 6. disp. 3. punct. 2. num. 5.* & alij.

Qvæstio XXIII.

An qui necessitatis causa hæreticum recipit; aut ignorans probabiliter eum esse talem, excommunicationem hanc incurrat?

REspondeo in neutro casu incurrere. Sic Filliucius *loc. cit.* Vbi inter casus, in quibus non incurrit excommunicationem is, qui hæreticum recipit, prædictos assignat, dicens: *Tertiò* si probabili ignorantia nesciat esse hæreticum; vel quæri à iudicibus, & alioqui non sit locus in quo soleant capi Vgolin. *num. 4. Quartò*, si necessitatis causa hæreticum recipiat: vel se teneat necessitas ex parte recipientis, vel ex parte recepti: sic qui hæreticum reciperet ad curationem morbi proprij, vel vt sit miles in bello, vel vt is resipiscceret ab hæresi, néve fame, aut frigore sæuiente nocte periret. Vgolin. *ibid à n. 5.* Hucusque Filliucius, & antea Suarez, & Alterius *loc. cit.* & constat ex dictis *tract. 1. de Censur. in gen.*

---

§. III.

De fautoribus hæreticorum, qui, quarto loco in hac prima Bullæ clausula excommunicantur.

Qvæstio XXIV.

Qui vocentur, Fautores Hereticorum, *ad incurrendam hanc Bullæ excommunicationem?*

REspondeo, Fautores hæreticorum dici illos, qui fauore, gratia, opibus, verbo, opere, aut omissione, aut quouis alio modo, hæreticis, vt hæretici sunt, fauent, ne à iustitiæ ministris comprehendantur, aut comprehensi puniantur, vel quoquo modo illis opem præstant in sua hæresi tuenda, aut docenda. Sic Sylvester *verb. Hæresis, num. 10. quæst. 7.* Tabiena *excommunicatio 5. num. 9.* Sayrus *tom. 1. Thesaur. lib. 3. cap. 5. num. 6.* Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 22. sect. 2. n. 8.* Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 11.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 5.* Filliucius *tract. 16. cap. 2. quæs. 6.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 13. num. 1.* Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 3. puncto 5. num. 6.*

Qvæstio XXV.

An Iudices, Magistratus, & aliæ personæ publicæ, qui requisiti ab Episcopis, vel Inquisitoribus, negligunt hæreticos capere, vel captos diligenter custodire, hac Bullæ excommunicatione ligentur?

REspondeo ligari hac excommunicatione, & etiam excommunicatione iuris, lata *in cap. Excommunicamus 1. de hæret. cap. Nouerit, de sent. excomm. cap. Ad abolendam, de hæretic. & cap. Qui alios, eod tit.* dummodo id facere omittant intuitu ipsius hæresis, aut causa illi fauendi: quia tunc verè dicuntur, & sunt fautores hæreticorum. Secus verò est dicendum, si dicta facere omittant ex negligentia, auaritia, amicitia, vel amore, aut affectu quodam carnali ipsius personæ: quia tunc non sunt verè fautores hæreticorum, & ideò nec excommunicationem Bullæ, nec iuris incurrunt, vt constat ex suprà *quæst. 18.* habitis. Sic communiter Doctores Emericus, Peña, Archidiac. Palud. D. Anton. Sylvest. Tabiena, Sayrus, Toletus, Azor, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. summ. cap. 10. num. 11.* quibus addi possunt Viualdus *in posit. Bullæ Cœnæ, num. 4.* & penes illum, Perez, Castro, Sotus, & Nauarrus *cap. 27. à num. 55.* Alterius *lib. 5. disp. 2. cap. 5.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 13. num. 2. & 8.* Sanctarell. *tract. de hæresi, cap. 11. dub. 1. num. 17.* Bauny *in posit. Bullæ, quæst. 1.* Villalob. *tract. 17. diff. 20. num. 7.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 6.* Filllucius *tract. 16. cap. 2. q. 6.* & alij.

Qvæstio XXVI.

An etiam ipsi Inquisitores, & Prælati, hanc excommunicationem incurrant, si causa fauendi hæresi, omittant capere, torquere, aut punire hæreticos, aut fideliter in carcere custodire?

REspondeo incurrere, quia omittunt quod ex officio præstare tenentur. Et idem, propter eandem rationem, dicendum est de aliis Ministris sancti Officij, qui familiares appellantur, si hæreticos causa tuendæ hæresis capere omittant (quia capere tenentur ex officio) necnon de Aduocatis, Notariis, Apparitoribus, & similibus, si omittant quæ contra hæreticos præstare tenentur. Nisi aliàs id omittant, non intuitu hæresis, sed ex mera negligentia, vel auaritia, vel amore carnali ipsius personæ hæreticæ; quia tunc non sunt fautores hæreticorum, vt nuper diximus, & ideò excommunicationem non incurrunt. Sic Sayrus *in Thesaur. lib. 3. cap. 5. num. 7.* Sanchez, Sanctarell. Fagundez, Trullench, Filliuc. *loc. cit.* & alij.

Qvæstio XXVII.

An censeatur fautor hæreticorum, & proinde in excommunicationem incidat, qui de hæresi suspectis fauet?

AFfirmat Nauarrus *lib. 5. consil. tit. de hæret. in 1. edit. consil. 11. in 2. consil. 14. per totum,* dicens, prædictum esse

esse excommunicatum, tam per cap. *Inquisitionis*, §. *Prohibemus*, *de hæret. lib.* 6. quam per *Canon.* 1. Bullæ Cœnæ; casu, quo suspectis de hæresi faueat, quatenus de hæresi sunt suspecti, sed ob aliam causam, nempe miserationis, paupertatis, cognationis vel amicitiæ.

Sed probabiliùs respondeo: non censeri fautorem hæreticorum, & consequenter nec incurrere excommunicationem vllam illum, qui de hæresi suspectis fauet, etiamsi faueat, quatenus de hæresi suspecti sunt. Ratio est, quia suspecti de hæresi, non sunt verè hæretici: ergo qui suspectis de hæresi fauent, etiam quatenus suspecti de hæresi sunt, non erunt fautores hæreticorum: ergo nulla excommunicatione ob id erunt ligati, patet. Nam Bulla Cœnæ, & iura supradicta solum loquuntur de fautoribus hæreticorum. Ex quo fit quod Gubernatores, & alij Magistratus, & officiales, qui requisiti ab Episcopo, vel Inquisitore, negligunt capere eos, qui perseuerant in excommunicatione per annum, etiamsi id faciant animo fauendi illis, quatenus de hæresi sunt suspecti, nullo modo incurrere excommunicationem. Sic Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disputat.* 21. *sect.* 2. *num.* 14. Sanch. *lib.* 2. *summæ cap.* 10. *num.* 14. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 13. *num.* 5. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap* 3. *dub.* 9. §. 3. *numero* 7. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disputatione* 3. *puncto* 5. *num* 12. & alij.

Quæstio XXVIII.

An priuatæ personæ, dicantur etiam fautores hæreticorum ex omissione: si hæreticos v. g. non capiant, aut non custodiant, &c.

Respondeo non dici fautores hæreticorum, ac proinde non incurrere excommunicationem fautorem hæreticorum, communiter loquendo: etiamsi requisiti id non faciant. Ratio est, quia non tenent ex officio *l. Non est singulis, ff. de Regul. Iur. cap. Si de area* 26. *q.* 2. sicut tenent Magistrati & aliæ personæ publicæ. Sic communiter Doctores. Emyric. Peña, Sayro, Toledo, Azor, Vgolinus, quos citant, & sequuntur Sanchez *cap.* 10. *citat. num.* 15. Palao *loc. cit. num.* 7. Fagundez *cap.* 13. *cit. num.* 7 Trullench *num.* 8. Alterius *lib.* 5. *disputat.* 2. *cap.* 5. & alij. Qui tamen excipiunt quosdam casus, de quibus in sequentibus.

Quæstio XXIX.

An personæ priuatæ incurrant, ex omissione; excommunicationem Bullæ Cœnæ, contra fautores hæreticorum latam, si dolosè omittant capere, aut indicare hæreticum?

Affirmant, eo quod dolus nemini patrocinari debeat, Angelus *verb. hæreticus*, (non hæresis, vt citant Sanchez; & Fagundez) *num.* 24. Sylvester *verb. hæresis* 1. *quæstione* 7. & Sayrus *tom.* 1. *Thesaur. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia dolus ille non efficit, vt hi contra iustitiam peccent, atque adeò, vt omissio illis imputetur; sicut obligatis ex iustitia imputatur: ergo ad hanc excommunicationem incurrendam, non sufficit illa omissio dolosa. Sic Sanchez *num.* 15. *cit.* Fagund. *num.* 12. & Trullench *num.* 8.

Quæstio XXX.

An, si priuata persona fuerit à Prælato, aut Magistrato, requisita, ad præstandum auxilium ad hæreticos capiendos; ipsa verò, sine causa, id omittat, vt faueat hæresi illorum, excommunicationem hanc incurrat?

Negat adhuc Eymericus *in director. Inquisit.* 2. *part quæst.* 53. *num.* 3. his verbis: Quidam autem sunt, qui publica non funguntur auctoritate, sed sunt personæ priuatæ: & istæ non dicuntur fauere, nec fautores esse ex sola omissione. Vnde si hæreticos non capiant, non dicuntur fauere, nec fautores esse: vel non custodiant, & similia, etiamsi requisiti non faciant: quia non tenentur ad hoc, vel non tenebantur. Ita ille. Quem sequitur Farinacius *quæst.* 182. §. 2. *n.* 36. Quorum sententiam non reprobat Palao, licèt contrariam teneat.

Sed tanquam quid certum, respondeo: excommunicationem incurrere, quia tunc certum est, esse fautorem hæreticorum; cum in tali casu teneatur ex iustitia auxilium præstare. Sic Peña contra Eymericum *in* 2. *part. directorij lib.* 2. *adnotat.* 59. (non 78. vt inuenies cit. apud Sanchez, & Fagundez) §. *Et isti non dicuntur*, & penes ipsum, Turrecrem. Repertorium Inquisitorum, Simancas, & Brunus. Sanchez *lib.* 2. *summæ cap.* 10. *num.* 15. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 13. *num.* 11. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dubio* 9. §. 3. *num.* 8. Alterius *lib.* 5. *disputat.* 2. *cap.* 5. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disput.* 3. *punct.* 5. *num.* 7. & alij.

Quæstio XXXI.

An etiam in alijs casibus, ex sola omissione reputentur priuatæ personæ, hæreticorum fautores; ac proinde excommunicationem incurrant?

Respondeo tanquam certum: etiam in aliis casibus reputari. *Primus est*, quando personæ, siue publicæ, siue priuatæ, iuramento ab Inquisitoribus adstrictæ de ferendo vero in hæreticos testimonio, veritatem negant, aut celant, quo hæresi faueant. Quia tunc delinquunt contra iustitiam. Sic Angelus, Syluester, Sayrus, Peña, Sanchez, Fagundez, Trullench, & Alterius *locis citatis*.

Secundus est, quando ex speciali iuramento tenetur aliquis hæreticum capere, aut indicare, & id sine causa omittit. Ita Angel. & Syluester, nuper citati. Toledo *in Bulla Cœnæ, excommunicatio* 1. *numero* 20. D. Anton. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 5. & Alterius *loco citato*. Quod benè limitant Sanchez, Fagundez, & Trullench ad casum, quo tale iuramentum præstetur homini, cuius interest, vt Inquisitori; quia tunc Inquisitor acquirit ius iustitiæ per iuramentum sibi præstitum, vt sibi fides data præstetur. Secus vero est, si soli Deo, voto, aut iuramento quis se adstringeret; aut homini, cuius non interest; quia tunc violans, non denunciando, aut non capiendo hæreticum, solius religionis, non verò iustitiæ, transgressor est.

Tertius est, quando, siue personæ publicæ, siue priuatæ iussæ per Inquisitorum edicta hæreticos denunciare, id omittunt gratia fauendi hæresi. Quia tunc hi etiam peccant contra iustitiam. Ita Peña *dict. adnotat.* 59. (non 78. vt etiam cum Sanchez, & Fagundez, citat Trullench) *vers. Postremo*, & penes ipsum, vterque Thomas 2. 2. *quæst.* 68. *art.* 1. Alexand. Ales, Sotus, Cardin. Brunus, Rojas, Simancas, & Castro. Sic etiam Sanchez, Fagundez, & Trullench *loc. cit.* & alij, inter quos legendi sunt Turrecremata *lib.* 4. *de Ecclesia part.* 2. *cap.* 21. Concil. Narbonense

*cap.*14. 15. *&* 16. & Peña *loco citato*, vbi alios casus enumerant, in quibus fautores hæreticorum dici possunt.

QVÆSTIO XXXII.

Quando personæ, siue publicæ, siue priuatæ, dicantur, commissione fauere hæreticis; & consequenter, excommunicationem incurrere?

REspondeo quod tunc in primis; quando hæreticos, vt tales sunt, verbis laudant, excusant, commendant. Vt dicendo, eos esse viros probos, pios, innocentes: aut iniustè damnatos. Quando consilium præbent, vt incolumes è manu Iudicis euadant: aut viam fugiendi docent. Quando pro eis intercedunt ne puniantur: aut reuelant eisdem accusatores, denunciatores, testes, & similia, quibus iustam sententiam euadant.

Rursus dicuntur fauere hæreticis, quando eos visitant, comitantur, aut auxilium ad euadendum eis dant; vt submistrando alimenta, pecunias, rumpendo, abscondendo, falsificando processum contra eos formatum: vel quouis alio modo impediendo exequutionem iustitiæ contra eos.

Deinde, fautores hæreticorum sunt habendi, qui conferunt hæreticis beneficia, honores, dignitates, siue ciuiles, siue Ecclesiasticas, & qui eis munera donant absque vlla honesta causa, qua excusentur; sed solum quia sunt hæretici, vt eis, v.g. in suis erroribus faueant, & tandem qui hæreticis inseruiunt, eósque ducunt, & reducunt aliquò: nisi id præstent tanquant famuli, serui, vel mercenarij stipendio conducti.

Demum, fautores hæreticorum censentur, & vt tales excommunicationem incurrunt, qui non solum viuis, sed etiam emortuis fauent hæreticis, vt hæretici sunt. Vt si quis impediret, ne Inquisitores, aut alij Prælati contra hæreticum mortuum procederent; vel vocatus in testem eius delictum negaret; aut denique hæreticum mortuum sepelirent, in gratiam hæresis. Sic communiter Doctores. Legantur de iis omnibus, Zanchinus *de hæret. cap.* 5. *num.* 5 *&* 6. Vgolinus *de Censur. Papæ reseru. 2. part. cap.* 1. *verb. Fautores.* Nauarrus *in Summa cap.* 27. *num.* 55. Sayrus *tom.* 1. *Thesauri lib.* 3. *cap.* 5. Peña *in dictor. Inquisit.* 3. *parte quæst.* 113. *comm.* 162. Sanchez *lib.* 2 *summ. cap.* 10. *n.* 16. Filliucius *tractatu* 16. *cap.* 2. *quæs.* 6. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 13. *à num.* 13. Trullench *in lib. etiam* 1. *Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 3. *num.* 9. Azor *lib.* 8. *cap.* 15. *quæst.* 1. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 4. *disput.* 3. *puncto* 5.

§. IV.

De Defensoribus hæreticorum, qui quinto loco, in hac Bullæ clausula excommunicantur?

QVÆSTIO XXXIII.

Qui dicantur Defensores Hæreticorum; & quanam ratione à Fautoribus distent?

AD primum respondeo: quod Defensores hæreticorum, qui in cap. *Excommunicamus*, §. *Credentes, de hæret.* & in primo Canone Bullæ Cœnæ, excommunicantur, dicuntur illi, qui, viribus, armis, precibus, auctoritate, aut quouis alio modo, vel arte, hæreticos, vt hæreticos, tuentur vt tutò viuant, & ne in manus Iudicum incidant, siue per se, siue per alios, siue directè, siue indirectè, siue in iudicio, siue extra iudicium in faciant, dummodo id faciant quia hæretici sunt, & causa, & intuitu fauendi hæresi. Tales erunt Notarij, Tabelliones, & Aduocati, qui hæreticorum patrocinia suscipiunt, instrumenta in eorum defensionem conficiunt, & quouis alio modo, arte, literis, & industria protegunt, quatenus hæretici sunt. Sic Eymericus *in Director. Inquisit.* 2. *part. quæst.* 52. & ibi latè Peña *adnot. mihi* 58. aliis 77. & penes illos, Zanchin. Repertor. Inquisitor. Archidiacon. Guido Fulcodius, Bernard. Comensis, Carrerius, Simancas, & alij. Sayrus *tom.* 1. *Thesaur. lib.* 3. *cap.* 5 *num.* 9. Toledo *in Sum. in* 1. *excommunic. Cœnæ num.* 18. *&* 19. Azor *lib.* 8. *cap.* 15. *quæst.* 6. Vgolinus *capite* 1. *vers. Et generaliter.* Sanchez *lib.* 2. *summæ capite* 10. *numero* 18. Alterius *lib.* 5. *disputat.* 2. *capite* 5. Filliucius *cap.* 2. *citat. quæst.* 8. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 13. *num.* 17. *&* 18. Trullench *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 9. §. 4 *num.* 13. Viualdus *in Bulla Cœnæ numero* 7. Palao *puncto* 5. *cit. num.* 5.

Ad secundum respondeo: quod Defensor hæreticorum differt ab eorum fautoribus, sicut superius, & inferius. Quippe omnis Defensor est fautor; non verò è contra omnis fautor est defensor. Quare fautor, quid superius est. Sic Vgolinus, Sanchez, Fagund. & Trullench *loc. cit.* Filliuc. *loc. cit. q.* 8. *n.* 40. Qui aliam differentiam inter prædictos assignat, dicens, in hoc distingui defensorem, à Fautore, quod hic, maximè hæretico fauet gratia; ille verò, vi, & potentia.

QVÆSTIO XXXIV.

An, qui extra causam hæresis, defendunt hæreticum; eorum defensores dicantur, & excommunicationem incurrant?

REspondeo negatiuè. Quia in hoc casu non priè defendunt hæreticum: sed proximum. Vnde si quis defendat hæreticum à priuato suo inimico, nó ideo incurrit excommunicationem, sicut non incurreret, si illum defendisset ab alio periculo, ignis, fluminis, &c. Idémque est dicendum, de Aduocatis, Notariis, qui hæreticos tuentur in alia causa, extra hæresim, vt furti, homicidij, &c. quia tunc huiusmodi, non dicerentur fautores hæreticorum, nec incurrerent excommunicationem, eo quod tunc non defenderent hæreticum, sed proximum. Sic Angelus, Sylvest. Perez, quos citat, & sequitur Viualdus *num.* 7. *cit. concluf.* 3. Sayrus, Toledo, & Azor, quos affert, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *summæ cap.* 10. *num.* 19. Fagundez *cap.* 13. *cit. num.* 18. *&* 19. & Trullench *num.* 13. *cit.* Qui benè id limitant; nisi hæc præstent animo fauendi hæresi; quia tunc fautores hæreticorum erunt, & ideo non euadent excommunicationem dummodo intentionem suam exterius exprimant, quia defensio prædicta, non est per se sufficiens ad illum manifestandum, cum sit actio de se bona, & non ordinata ad defensionem hæretici, vt hæreticus est. Legantur etiam Castro Palao *de hæresi tract.* 4. *citato disputat.* 3. *punct.* 5. & Sousa *in Aphorismis Inquisitor. lib.* 1. *cap.* 14. Alterius *lib.* 5. *disput.* 2. *cap.* 5.

QVÆSTIO XXXV.

An defensor hæreticorum dicatur, qui seipsum, vel alium hominem supponit, pro aliquo hæretico, qui capiendus erat?

REspondeo esse defensorem hæreticorum, & consequenter excommunicationem incurrere, dummodo id faciat animo fauendi hæretico, vt talis est. Hæc conclusio constat ex dictis. Et eam expressè docet

docet Peña *in 2.p. Directorij adnotat.* 58. *vers. Iam vnus est casus*, ex Bulla Innocent. IV. *Ad extirpanda*, §. *Si quandoque.* Vbi ita scriptum extat: Si quandoque aliqui, vel aliquæ non hæretici pro captis hæreticis, ipsis non contradicentibus fuerint assignati, vel se forsitan assignauerint, prædicti supposíti perpetuò carceri mancipentur, & hæretici nihilomimus redire, & assignari cogantur: & qui hunc dolum fecerint, iuxta legem prædictam, bonis omnibus publicatis, in perpetuum relegentur. Hæc Innoc. Quod postea roborauit Clemens IV. in Bulla incipientes. *Ad extirpanda*, §. *Si quando.*

§. V.

De Legentibus, Retinentibus, Imprimentibus, & Defendentibus libros hæreticorùm, qui sexto loco in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur?

Qvæstio XXXVI.

An legentes, retinentes imprimentes, & defendentes libros infidelium continentes errores contra fidem, hanc Bullæ excommunicationem incurrant?

Respondeo non incurrere, etiamsi illi infideles fuerint Catechumeni & à fide recesserint. Ratio est, quia prima conditio in Bulla Cœnæ requisita ad hanc excommunicationem, est, vt libri sint hominum hæreticorum: at sic est, quod huiusmodi homines infideles non sunt hæretici: ergo qui eorum libros legunt, non legunt libros hæreticorum: ergo non incurrunt excommunicationem legentium libros hæreticorum. Sic Vgolin. *de casib. Papæ reseru. 2. part. cap. 1. verb. Ac eorundem libros*, §. 1. *n.* 3. Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. num. 10. & 22.* Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 14. num. 5.* Trullench *eod. lib. 1. cap. 3. dubio 9. §. 5. num. 15.* Alterius *lib. 5. disputat. 2. cap. 6. in principio.* Castro Palao *tom. 1. tract. 4. de infidelit. disputat. 2. puncto 10. §. 1. num. 1.* & alij.

Qvæstio XXXVII.

An ad incurrendam hanc Bullæ excommunicationem; sufficiat quod Auctor libri, qui legitur, sit hæreticus?

Respondeo non sufficere; sed requiri etiam, quod hæretici liber contineat hæresim, vel tractet de Religione. Has enim duas conditiones nempe, quod Auctor sit hæreticus, & liber contineat hæresim, vel tractet de Religione, requirit Bulla Cœnæ ad incurrendam eius excommunicationem: ergo quamuis Auctor sit hæreticus, si liber eius contineat hæresim, aut tractet de Religione, legendo illum, non incurritur excommunicatio Bullæ: quamuis incurratur alia excommunicatio lata à Pio IV. quæ habetur in Indice librorum prohibitorum Concilij Tridentini per Clementem VIII. confirmato; quia hæc comprehẽdit omnes legentes libros hæreticorum, quamuis libri nec hæresim contineant, nec de Religione tractent. Differunt autem huiusmodi excommunicationes in hoc, quod absolutio ab excommunicatione Bullæ, reseruata est Papæ; at verò excommunicatio Indicis, minimè. Sic tenent Fagundez, Trullench, & Alterius *loc. cit.* & expressius Sanchez *cap. 10. cit. n. 33.* & penes ipsum Vgolinus *cap. 1. cit. verb. de Religione num. 2.* Fagundez *loc. cit. num. 13.* Suarez *de fide disp. 20. sect. 2. num. 15.* Sanctarellus *de hæresi dub. vnico, num. 10.* Trullench *loc. cit. num. 19.* Diana *part. 6. tract. 6. resolut. 55.* Rocaffull. *part. 3. lib. 3. cap. 8. Praxis.* Vbi notat, quod in hoc Canone prohibeatur lectio libri Hæretici damnati ab Ecclesia, vel Hæretici, qui publicè credatur vel habeatur talis, quamuis adhuc de hæresi damnatus non sit, vt *infrà* dicemus.

Qvæstio XXXVIII.

An, vt legentes libros hæreticorum, excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, requiratur, quod liber, & contineat hæresim, & simul de Religione tractet?

Affirmant Graffis *lib. 4. decis. aurear. cap. 18. n. 40. & 42.* & Sayrus *tom. 1. Thesaur. lib. 3. capite 15. numero 12.* apud Fagundez *vbi infrà.* Sed certè horum Auctorum sententiam, aliter refert Sanchez *lib. 2. cit. cap. 10. num. 34.* vt infra notauimus. Affirmat vero Crousers *in reg. S. Franc. c. 7. sect. 5.* apud Dianam mox citandum.

Sed vt certum respondeo: non requiri vtrumque simul, sed alterum sufficere, videlicet, vel quod dicti libri, hæresim contineant: vel de Religione tractent. Quia Bulla Cœnæ apertè loquitur disiunctiuè, & sic alterum tantum petit. Sic Sanchez, Vgolinus, Fagundez, Suarez, Sanctarell. Trullench, & Diana *loc. quæst. præcedenti citatis*, & Pueronus *in Bull. Cœnæ, cap. 1. §. Ac eorumdem libros, num. 184.* Rocafull. *3. p. Praxis lib. 3. cap. 8.* Ex quibus nota, quod illi libri dicuntur tractare de Religione, qui tractant de expositione fidei, de Theologia positiua, vel scholastica; de moribus Christianis, de casibus conscientiæ, de cultu Dei, & Sanctorum, vel denique de Clericis, & Monachis: non qui de Philosophia, & inferioribus scientiis & artibus tractanda, quia huiusmodi hoc præcepto non comprehenduntur.

Qvæstio XXXIX.

An, vt incurratur huius Bullæ excommunicatio, necesse saltem sit, vt liber hæretici, ex professo, & instituto, de hæresi, aut de Religione tractet?

Affirmant Graffius, & Sayrus *locis* nuper *citatis*, docentes, esse necessarium ad hanc excommunicationem incurrendam, vt liber hæretici, ex professo de hæresi, aut Religione tractet, id est, vt argumentum libri sit de hoc. Secus verò si ex professo de aliis rebus tractet, quamuis obiter interserat aliquam hæresim, aut aliquid ad Religionem pertinens. Ita refert horum Doctorum opinionem Sanch. *lib. 2. sum. cap. 10. num. 34.* Quibus auctoribus addo Antonium Sousa *in expositione Bullæ Cœnæ disput. 13. cap. 2. concluf. 2.* sic dicentem: Qui legit, licèt absque Sedis Apostolicæ licentia, Hæreticorum libros, qui ex professo hæresim non continent, vel de Religione non tractant: quamuis hæresim aliquam contineant, per hanc Bullam non excommunicatur. Ita Sousa, & Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 2. quæst. 8. dicto 3. num. 45.* & *tom. 2. tract. 22. cap. 7. num. 204.*

Tamen è contrà negant alij, existimantes sufficere ad incurrendam excommunicationem Bullæ, vt libri hæreticorum contineant hæreses, vel de Religione tractent, etiamsi principale argumentum eorum non sit tractare de Religione, vel hæreses explicare, sed de historiis, aut aliis rebus indifferentibus. Ita docent aliqui: quorum opinionem esse probabilem expressè tenet Filliucius *num. 45. cit.*

Sed clarius, & probabiliùs respondeo: *Primò*, vt excommunicatio Bullæ incurratur, non est necesse, vt liber

iber hæretici tractet ex professo de hæresi, sed satis est, vt vnam solam hæresim contineat, de quacunque re ex professo tractet. Ratio est, quia in clausula Bullæ Cœnæ. Sic habetur: *Libros hæresim continentes, aut de Religione tractantes.* Vbi circa hæresim solum requirit, vt liber hæresim contineat: quod quidem verificatur etiam vnicam continendo, de quacunque re tractet: ergo. Sic Sanchez, Azor, Fagundez, & alij mox citandi.

Respondeo *secundò*, vt incurratur dicta excommunicatio, legendo librum hæretici de Religione tractantem; necessum est, vt talis liber, non obiter de Religione tractet, sed ita notabiliter, vt arbitrio prudentis censeatur ex professo de Religione tractare, etiamsi ex instituto de aliis rebus tractet. Quia tunc solùm, verè verificatur, librum illum de Religione tractare. Sic Rodriguez *in addit. ad Bull. § 9. num.* 68. Azor *lib.* 8. *institut. cap.* 16. *quæst.* 5. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num* 34. Alterius *lib* 5. *disputat.* 2. *cap.* 6. *vers. In primo genere, in fine.* Portel *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num.* 8. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *num.* 15. & ibi Trullench *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 19. Diana 1. *part. tractatu* 11. *resolut.* 31. Bonacina *de Censuris, disputatione* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 19. Rocafull. 3. *part. Praxis lib.* 3. *cap.* 8.

Qvæstio XL.

An casu, quo totus liber hæretici vnicam hæresim contineat, sit totus liber prohibitus?

Respondeo totum esse prohibitum. Et ideo etsi quis legat partem dicti libri non continentem hæresim, nihilominus Bullæ excommunicationem incurret. Quia reuera legit librum hæretici hæresim continentem, quod solum requirit Bulla Cœnæ, vt aditum his libris legendis clauderet. Sic Sanchez *num.* 35. Fagundez *num.* 16. Suarez, & Trullench *loc. cit.* Vgolinus *de Censur. Papæ reseru. cap.* 1. *verb. Ac eorumdem libros, num.* 1. *vers.* 7. Rocafull. *loc. cit.*

Qvæstio XLI.

An absque incursione Censuræ, possit quis legere dictum librum, vnicam hæresim continentem; si ab illo, talis hæresis deleatur?

Affirmat Crousers *in Regul. S. Franc. cap.* 7. *lect.* 5. *fol.* 522. vbi asserit, quod, si libri hæreticorum vnum, atque alterum contineant errorem, illéque omnino deleatur, possint sine incursione excommunicationis legi.

Sed tanquam certum respondeo: non posse talem librum legere; (nisi aliàs deletio talis hæresis fiat authoritate publica, quæ relinquat totum librum liberum ad legendum, retinendum, &c.) Quia militat eadem ratio. Sic Sanchez, Suarez, Fagundez, & Trullench *locis citatis*, & Diana *part.* 6. *tract.* 6. *resolut.* 55.

Qvæstio XLII.

An, quando liber hæretici in multiplex volumen est diuisus, qui partem libri, in qua, nec hæresis continetur, nec de Religione tractatur, legit, incurrat excommunicationem Bullæ?

Negat absolutè Vgolinus *cap.* 1. *citat. verb. Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.* 1. *vers.* 6. Quia pars (inquit) illa seorsum sumpta, vnus liber esse videtur: & ideo non habet omnia requisita ad hanc excommunicationem incurrendam.

Huic Auctori adhæret Fagundez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 14. *numero* 16. *&* 17. vbi ita loquitur: Si tamen sint diuersi tomi eiusdem Auctoris hæretici tractantes eandem materiam non prohibitam, & vnus tantum hæresim contineat, reliqui verò non contineant, nec de Religione tractent ex instituto, solum ille, qui hæresim continet, erit prohibitus sub Censura Bullæ Cœnæ, si nimiæ molis vitandæ gratia diuidantur: at reliqui separati non erunt prohibiti: secus si omnes tomi in vnum librum coëant, aut vnus liber ex diuersis tomis, ac voluminibus componatur, vt plerumque fit; quia tunc vnusquisque tomus, pars est totius libri prohibiti, vt patet, & ita docet Sanchez *tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 30. Quod idem videtur docere Vgolinus (*loc. cit.*) Hucusque Fagundez. Cui omnino adhæreret Diana *resolut.* 55. *cit.* referens eiusdem relata verba.

Sed clarius respondeo: sic. Quando liber hæretici in diuersos tomos verè est diuisus, tunc qui partem libri, in qua, nec est hæresis, nec de Religione tractat, legit, non incurret excommunicationem Bullæ. Quia tunc (inquit Sanchez) diuersi libri omnino censentur: & si per accidens aliquis eos simul intra eundem tomum conglutinet. At secus credo, quando vnicus liber (vti solet) in plures diuiditur, vt in primum, secundum, tertium, &c. tunc enim cuiuslibet illorum pars, est pars vinci, ac eiusdem libri hæresim continentis, aut de Religione tractantis. Quod adhuc verum credo, etiamsi nimiæ molis vitandæ gratia, aliqui eorum per accidens seorsum ab aliis conglutinarentur. Quia adhuc est vnicus liber. Sic prorsus Sanchez *libro* 2. *citat. capite* 10. *numero* 36. Cuius sententia in aliquo, vt ex verbis relatis constat, à sententia Fagundij distat. Sic etiam Trullench *libro* 1. *in Decalogi cap.* 3. *dubio* 9. §. 5. *numero* 19.

Qvæstio XLIII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui legit librum hæretici continentem hæresim, nondum tamen typis excussum?

Respondeo incurrere. *Primò*, quia liber manuscriptus, est verè liber. *Secundò*, quia periculum infectionis, ob quod hæc prohibitio emanauit, locum habet, etsi sola manu liber scriptus sit. Sic omnino Sanchez *cap.* 10. *citat. numero* 28. ex Vgolino *de Censur. Papæ reseru.* 2. *parte cap.* 1. *verb. Ac eorum libros, numero* 1. *vers.* 4. Suarez *de fide disputat.* 20. *sectione* 2. *numero* 10. Fagundez *libro* 1. *in Decalog. capite* 14. *numero* 11. Trullench §. 5. *cit. num.* 16. Filliucius *tractatu* 16. *capite* 2. *quæstione* 8. *numero* 45. Granados *controuers.* 1. *de fide tractatu* 15. *disputatione* 10. *numero* 7. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disputatione* 2. *puncto* 10. §. 1. *numero* 3. & Rocafull. 3. *parte Praxis lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 1.

Qvæstio XLIV.

An etiam incurrat dictam excommunicationem, qui legit epistolam missiuam, concionem, aut aliam papyrum hæretici continentem hæresim?

Affirmant Vgolinus *cap.* 1. *citat. num.* 2. *vers. Nono in excommunicationem.* Megala *in* 3. *part. libro* 3. *cap.* 1. *num.* 55. Diana 1. *part. tract.* 11. *resolut.* 34. Castro Palao *de Infidelitate tractatu* 4. *disputat.* 2. *puncto* 10. §. 1. *numero* 4. Quia (inquit) hæc prohibitio librorum, non est lex odiosa, sed fauorabilis, quia est in fauorem fidei, & defensionem Catholicorum. Ita

ille.

ille. Quem citat, & etiam sequitur Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 16. & ni fallor Filliucius *loc. cit.* Suarez *de fide disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 10. & Farinac. *de hæresi, quæst.* 180. *n.* 30. & 31. ac Diana *p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 47. & Rocafull. *cap.* 8. *cit. dub.* 2. *pag.* 191.

Sed æquè probabiliter respondeo: non incurrere. *Primò*, quia æquè probabile est, hanc prohibitionem librorum, esse legem pœnalem primo, & per se: at sic est quod pœnæ non debent ampliari: ergo. *Secundò*, quia hæc, in communi, & vsitato loquendi modo, minimè dicuntur libri: nec militat eadem ratio in his, quæ in libris: libri enim diutius permanent, & amplius extenduntur. In pœnalibus autem ita intelligenda res est, vt saluentur verba, & pœnæ non extendantur. Sic Sanchez *lib.* 2. *cap.* 10. *cit. num.* 29. Portel *in addit. ad dub. regul. libri prohibiti, num.* 7. Sousa *in explicat. Bullæ Cœnæ cap.* 2. *disputat.* 15. *concluſ.* 1. *numero* 5. Duardus *in explicat. Bullæ Cœnæ lib.* 2. *canon.* 1. *quæſt.* 55. *num.* 11. Laymann *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 11. Granados *num.* 7. *cit.* Bonacina *disputat.* 2. *de Cenſur. quæſt.* 5. *punct.* 4. *num.* 18. & dicit, imò & probat; id esse probabile, Palao *loc. cit. num.* 5.

Quæstio XLV.

An saltem incurrat hanc Bullæ excommunicationem, qui indicem libri Hæretici, continentis hæresim, siue eius præfationem, seu proœmium, legat?

Respondeo incurrere. Quia hæc pars libri sunt, & quidem, index totam libri summam amplectitur: proœmium verò, seu præfationem ad lectorem, ea, quæ in libro tractandâ sunt, & Auctoris mentem explanant. Vnde hæc legens, si aliàs eum non excuset materiæ paruitas, planè excommunicationem Bullæ incurret. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 30. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 16. *in fine.* Fagundez *cap.* 14. *cit. num.* 12. Vgolinus 2. *parte cit. dict. verb. Ac eorumdem libros, num.* 1. *vers.* 8. Pueronus *in Bull. Cœnæ cap.* 1. *numero* 184. quem refert Diana 10. *parte loco citato.*

Quæstio XLVI.

An si quis legat, teneat, aut imprimat, libros Catholici Authoris, in quibus sunt annotationes, & scholia Hæreticorum, hæreses continentes, incurrat Bullæ Cœnæ excommunicationem?

Affirmat Suarez, casu, quo tales annotationes, scholia, seu commentarij hæreticorum sint tales, seu tam copiosi, vt liber potius ex eis, quàm ex textu constare censeatur: secus si sint exigui. Ita ille *de fide disputatione* 20. *sectione* 2. *num.* 13. & *tom.* 5. *in* 4. *part. disputatione* 21. *sectione* 2. *numero* 11. Quem, non citatum, sequitur Alterius *lib.* 5. *disput.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. *in fine.* Ægidiúsque apud Palaum *vbi infrà.*

Sed absolutè loquendo, probabiliùs respondeo: non incurrere Bullæ excommunicationem, legendo, aut tenendo, tales librum Authoris Catholici, in quo, etiam copiosi sint commentarij Authoris hæretici. Quia adhuc in hoc casu, talis liber verè est, & nuncupatur, liber Authoris Catholici, à quo in lucem prodiuit; non liber Hæretici commentatoris: ergo absolutè talis liber non est prohibitus, ac proinde absque periculo incursionis Censuræ Bullæ, potest à quouis, etiam cum dictis commentariis, legi. Sic Nauarrus *cap.* 27. *numero* 56. Graffius 1. *part. decis. cap.* 18. *numero* 43. Rodriguez *in Bulla Cruciata*, §. 9. *numero* 78. Quos citat, & sequitur Sanchez *libro* 2. *summæ capite* 10. *num.* 25. Quibus addi possunt, Sanctarellus *tractatu de hæresi cap.* 13. *dub. vnico, numero* 4. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. capite* 14. *num.* 8. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *numero* 15. Sousa *in exposit. Bullæ Cœnæ canon.* 2. *disputatione* 13. *concl.* 13. *n.* 7. Diana 1. *parte tractatu* 11. *resolut.* 32. (Quamuis posteà *part.* 5. *tractatu* 13. *resolut.* 16. ex parte aliter sentiat cum Hurtado de Mendoza *in* 2. 2. *disput.* 76. *sect.* 8. §. 303. vbi concordare vtrasque sententias nititur.) Bonacina *disputat.* 2. *de Censuris quæstione* 5. *puncto* 4. *num.* 6. & indicat Farinacius *de hæresi, quæstione* 180. *numero* 50. quos citat, & sequi videtur Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disputat.* 2. *puncto* 10. §. 1. *num.* 2. & alij. Addunt tamen Nauarrus, Sanchez, Graffius, Trullench, & alij, quod licèt legentes dictum librum, non incidant in excommunicationem Bullæ; incident tamen, si aliàs sit prohibitus, in excommunicationem contentam in catalogo librorum prohibitorum, quæ nulli est reseruata, vt supra *quæst.* 37. etiam notauimus.

Quæstio XLVII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui librum hominis Catholici, in quo ad Verbum sunt inserti errores alicuius hæretici; legit?

Respondeo non incurrere: etiam casu in quo talem librum legat, ea præcipua intentione, vt errores hæreticorum sciat, & cognoscat. Ratio est, quia ex vna parte, dictus liber verè non est hæretici, sed Catholici: & ex alia, in hac excommunicatione Bullæ non punitur affectus sciendi, sed solum factum ipsum legendi libros hæreticorum: ergo. Sic communiter. Nauarrus *capite* 27. *numero* 56. Vgolinus *de casibus reseruat. Papæ* 2. *part. capite* 1. *verb. Ac eorum libros.* Sayrus, Azor, Suarez, & Rodriguez, quos citat, ac sequitur Sanchez *lib.* 2. *summæ cap.* 10. *num.* 33. (quamuis ex his, Suarez, non loquatur in casu à nobis assignato.) Sic etiam Sanctarellus *tractatu de hæresi, cap.* 13. *dub. vnico, num.* 3. Fagundez *lib. in Decal. cap.* 14. *numero* 6. Trullench *lib.* 1. *citat. capite* 3. *dub.* 9. §. 5. *numero* 15. Alterius *lib.* 5. *disputatione* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. & penes illum, Simancas, Brunus, & Turrecremata. Filliucius *tractatu* 16. *capite* 2. *quæstione* 8. *num.* 41. Ægidius *disputatione* 18. *de fide dubio* 11. *num.* 177. Palao *loco citato.*

Quæstio XLVIII.

An saltem incurrat, qui librum hominis Catholici, in quo ipse Author Catholicus, ob ignorantiam, hæreses aliquas scripsit, legit?

Respondeo adhuc non incurrere. Quia adhuc non est liber Hæretici. Requiritur namque, vt conditio necessaria ad hoc quod huiusmodi excommunicatio incurratur, vt Author libri, sit Hæreticus. Sic Vgolinus *loc. cit. vers.* 5. Sanchez *numero* 24. Fagundez *numero* 7. Trullench *numero* 15. & alij. Qui benè contra Graffium 1. *part. decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 40. & 43. dicunt, non esse opus ad id, vt liber sit hæretici ab Ecclesia de hæresi damnati, sed sufficere, quod sit liber hominis hæretici qui, publicè hæreticus credatur, & habeatur: nam Bulla Cœnæ absolutè loquitur.

***

QVÆSTIO XLIX.

An incurrat excommunicationem Cœnæ, qui legit Græcorum, & Armenorum libros, qui horum ritus continent?

REspondeo non incurrere. Quia huiusmodi ritus non sunt ab Ecclesia, tanquam hæretici habiti. Sic Azor *tom.1. lib.8.cap.16.q.8.* Sanchez *loc.cit. n.27.* Fagundez *num.9.* Trullench *num.15.infine*, & alij. Sic etiam Suarez *de fide disput.20.sect.2. num.12.* & Palao *punct.10. cit.n.2.* Qui hanc sententiam dicunt veram, & verè, dummodo Authores illorum librorum non sint hæretici: nam si essent, verè incurreret, quia tunc legeret libros hæreticorũ de religione tractãtes.

QVÆSTIO L.

An incurrat dictam Bullæ Censuram, qui libros Magicæ artis legit, tenet, seu imprimit?

AFfirmant Nauarrus *in summ. Hispana cap.28. in addit. ad num.56. cap.27.*

Sed vt certum respondeo: iam non incurrere dictam Censuram, si aliàs, Author Magnus non sit hæreticus. Quia Bulla Cœnæ, quæ post Pium V. publicatur, non comprehendit Magos, nisi hæretici sint. Sic Viualdus *in explicat. Bullæ Cœnæ num.13.* vbi ait Nauarrum *loco citato*, fuisse loquutum iuxta Bullam Cœnæ Pij V. quæ exprimebat habentes libros magicæ artis, & illa vtentes. Quod quidem constat, cum ipsemet Nauarrus, id indicet in Summa Latina *cap.27. num.55.* his verbis. *Secunda*, quod hæc excommunicatio non comprehendit Magos, qui aliàs non sunt hæretici, argum. eorum quæ habentur 26. *quæst.1.2.3.4.5.6 & 7.* S.Thom.2.2 *quæst.95.art.1.& 2.* quos tamen comprehendebat Bulla Pij V. quod est valde notandum. Hæc meus Nauarrus. Quem sequuntur Sanchez *loc. cit.num.32.* Fagundez *num.10.* Trullench *num.18.* Alterius *lib.5.disput.2.cap.6 in fine*, vbi ait, à tempore Gregorij XIII. hanc excommunicationem legentium, & tenentium libros Magorum fuisse sublatam à Bulla Cœnæ, & omissam, nihil de ea Summi Pontifices statuentes.

QVÆSTIO LI.

An qui legit librum hæreticum, in Gallia, Anglia, & alijs Prouincijs, vbi Bulla Cœnæ non est recepta, incidat in excommunicationem Bullæ?

AFfirmat Megala *in 3.part. lib.3. cap.1. n.60.* apud Dianam *vbi infrà.*

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere casu, quo non sit Bulla Cœnæ recepta; vt benè probat Becanus *in summa Theolog. tractatu 3. cap.6. quæst.8. num.4. in fine.* secus verò, si recepta sit, quia tunc certum est, quod incurrant Catholici legentes libros hæreticorum hæresim continentes, etiamsi legant illos animo confutandi suos errores: nam studium Religionis contra hæreticos defendendæ, non excusat Catholicos, nisi accedat licentia Romani Pontificis. Sic Azor *tom.1. lib.8. cap.16. quæst.6.* Sanchez *lib.2. summæ cap.10. num.42.* (non 4. vt inuenies citatum apud Dianam,) Becanus *loc. cit.* Fagundez *lib.1. Decal.cap.14. num.24.* Trullench etiam *lib.1.in Decal. cap.3. dub.9. §.5. num.22.* Diana 1. *part. tract.11. resolut.35.* Alterius *tom.1. lib.5. disput.2. cap.6. dub.3.* & Hurtado de Mendoza *de fide disput.76 sect.8. subsect.2. num.307.* licèt cum limitatione. Ait enim quod illi, ad quos non spectat tueri fidem, in dictis Prouinciis, publica disputatione, aut scripto, minimè possint tales libros legere, quamuis sit cum animo errores confutandi: benè tamen illi, quibus incumbit fidei propugnatio; quia tunc ipsa fides pateretur damnum: cum libris hæreticorum non spectis, non possint illorum errores oppugnari. Possunt ergo, imò & debent tales Doctores huiusmodi libros in dicto casu legere.

QVÆSTIO LII.

An, si ipsemet hæreticus legat suum librum continentem hæresim, aut de Religione tractantem, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?

REspondeo incurrere. Et ideo duplici titulo erit excommunicatus, nempe, & ratione hæresis, & ratione lectionis, seu retentionis libri continentis hæresim; aut de Religione ex professo tractantis. Sic ez Vgolino, Sanchez *cap.10. cit. num.37.* Fagundez *num.18.* Trullench *num.20.* Cum quibus hîc aduerte, quod illi hæreticorum libri dicuntur de Religione tractare, qui diuinam Scripturam, vel partem eius exponunt; qui Theologiam Scholasticam, aut Moralem in totum, vel in partem explanant: Qui de cultu Deo, ac Sanctis debito, necnon de Clericis, & Monachis, de Prælatis, de visibili, & inuisibili Ecclesia disserunt. Nam hæc omnia ad Religionem Christianam, & Catholicam spectant: & Bulla Cœnæ generaliter loquitur, intenditque ne hæreticorum errores in his libris sparsi disseminentur, & addiscantur. Legantur Sanchez *num.21.* Fagundez *n.14.* Trullench *eod. num.14.* Suarez *tom.5. in 3.part.disp.21. sect.2. num.10.* Bonacina *de Censur. disput.2. quæst.5. punct.4.* & alij. Qui ex dictis benè inferunt, quod non incurrent excommunicationem Bullæ (quidquid sit de excommunicatione Indicis librorum prohibitorum) legentes libros hæreticorum tractantes de Philosophia, aut septem artibus inferioribus, aut historia, eo quod hi, nec hæresim contineant, nec materiam Religionis tractent.

QVÆSTIO LIII.

An incurrat excommunicationem Bullæ, qui legit librum hæreticum, non dolo malo, sed solius curiositatis causa?

REspondeo incurrere. Quia Bulla non considerat animum legentis, sed facto contenta est. Sic Vgolinus *2.part. de Censur. Papæ reseru. verb. Ac eorumdem libros, in fine principij.* Toledo *in Bulla Cœnæ, excommunic.1. num.24.* apud Sanchez, Fagundez, & Trullench *mihi num 10. cap.19.* his verbis: Præterea, siue legant ad errores cognoscendos, vel impugnandos, vel ad aliquam eruditionem depromendam, omnes hi excommunicationem incurrunt, dummodo sine licentia Sedis Apostolicæ fiat. Sic ille. Sanchez *lib.2. sum.cap.10.n.40.* Fagundez *lib.1.in Decal. cap.14. n.22.* Trullench, etiam *in 1.lib. Decal. cap.3.dub.9.§.5. num.22.* & Rocafull. *3.patr. Praxis lib.3. cap.8. dub.5.*

QVÆSTIO LIV.

An etiam dictam excommunicationem incurrant, qui librum hæreticum, solùm visu percurrendo, & nulla verba proferendo, legunt?

REspondeo etiam incurrere. Quia, qui visu solo percurrendo legit, verè dicitur legere. Nam vera lectio,

lectio, nullatenus verborum prolationem requirit. argum. *ex l.2.§. Conspectio. ff. quemadmodum testamentum aperiatur.* Sic Voglinus *loc.cit.n.2.verſ.*10. Graffius *1.p.deciſ.lib.4.cap.* 18. *num.* 45. Sanchez *num.* 41. Fagundez *num.* 23. Trullench *num.* 22. Suarez *de fide, diſp.*20. *ſect.2. n.*18. his verbis: *Tertiò*, ſufficiet legere oculis percurrendo librum, etiamſi ore nihil proferatur: quia illud re vera eſt legere, & etiam actio ſenſibilis, in qua tota ratio legis locum habet. Sic ille. Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *diſputatione* 2. *puncto* 1. §. 2. *numero* 2. Bonacina *diſputatione* 2. *de Cenſuris, quæſtione* 5. *puncto* 4. *numero* 8. Duard. *lib.* 2. *in Canone* 1. *q.*36. *n.*3. Rocaffull *loc.cit. dub.*6. & alij.

Quæstio LV.

An item dictam excommunicationem incurrat, qui legit librum hæreticum, ſcriptum lingua, quam non callet, ſcit tamen illam legere?

Affirmat apud Dianam, Megala *in* 3.*p. lib.* 3. *c.*1. *n.*45. Quia Bulla Cœnæ, inquit, non ſpectat finem, ſed factum ipſum. Huic authori fauet Portel *in addit. ad dub. regul. verbo. libri prohibiti, n.*11. quatenus ait, ſe non audere contrarium conſulere. Bonac. *diſp.* 2. *de Cenſur. q.*5. *puncto* 4. *n.*14. & alij.

Sed probabilius reſpondeo: Non incurrere. *Primò.* Quia illa non eſt vera, & formalis lectio, ſed tantùm materialis. *Secundò.* Quia in dicto caſu, omnino ceſſat ratio legis, nam, neque periculum inde imminet, neque eſt communicatio cum hæretico, in doctrina. Sic omnino Suarez *num.* 18. *cit.* dicens in hoc omnes conuenire. Sanchez etiam *lib.*2. *ſum.c.*10. *n.*51. Qui id etiam probat, ex eo, quod, qui legit id quod nil pœnitus intelligit, non legit more humano, ſed more Pſittaci, & ideo tantùm legit materialiter.. Santarell. *tr. de hæreſi, c.*13. *dub. vnic. n.*2. Fagundez *lib.*1 *in Decal. c.*14. *n.*30. Diana 1. *parte tr.*11. *reſol.*36. Trullench *lib.*1. *in Decal c.*3. *dub.*9. *n.*24. Rocaffull *loc cit. dub.*17. & alij.. An autem incurrat dictam Cenſuram ex eo, quod talem librum, hæreticum, quem nil penitus intelligit, apud ſe retineat, dicemus *infra.*

Ad fundamentum autem Megalæ dicendum eſt, quod quamuis Bulla non attendat finem legentis, ſed ſed factum, vt nos etiam diximus, *ſupra quæſt.* 53. At nos debemus attendere finem legiſlatoris, aut Bullæ, vt omnes docent.

Quæstio LVI.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrat, qui per ſolam mentis recordationem, quaſi mentaliter librum hæreticum percurrit, aut legit?

Affirmat Graffius 1. *p. deciſ. libro* 4. *capite* 18. *numero* 45. Cui conſentit ex parte Sayrus *tomo* 1. *Theſaur. libro* 3. *capite* 5. *numero* 13. quatenus ait, hunc non incurrere quando bono fine recitat; vbi videtur contrarium ſentire vbi malus finis eſt, & animus.

Sed probabilius longè, abſolutè reſpondeo: Non incurrere. Quia illa recitatio, re vera non eſt lectio humana, de qua leges humanæ loquuntur. Vnde ad propoſitum parum refert, quod ille, qui memoriter talem librum recitat, bono, vel malo fine id faciat: quia Bulla, vt diximus, non finem legentis, ſed factum ipſum conſiderat & punit, & ideo etiam ſi ſic recitans, malo fine id faciat, dictam Cenſuram non incurret. Sic Nauarr. *in ſum. c.*27. *n.* 56. *verſ. Septimò.* Vgolin. *de caſib. reſeru. Papæ, 2. p. verb. Ac eorundem libros.*§.1. *n.*4. *verſ.*10. Sanch. *lib.*2 *ſum.c.*10. *n.*47. Azor *tom.*1. *lib.*8. *c.*16. *q.*4. Suarez *de fide, diſp.*20. *ſect.*2. *numero* 18. Santarel. *tract. de hæreſi, c.*13. *dub. vnico. n.* 8. Filliuc. *tract.* 16. *c.*2. *q.*8. *n.*45. Fagundez *c.*14. *cit. n.*25. Trullench *dub.*9. *cit. n* 24. *in principio.* & Rocaffull *p.*3. *praxis. c.*8. §. *De legentibus. dub.*16.

Quæstio LVII.

An famulus, qui iuſſu Domini legit librum hæreticum, vt ipſemet Dominus ſciat, quid in illo contineatur, excommunicationem Cœnæ incurrat?

Reſpondeo tanquam certum: Incurrere. Quia ſcienter legit librum hominis hæretici, hæreſim continentem: vel de Religione tractantem. Nec iuſſus Domini excuſat illum; niſi aliàs metu graui, non in Fidei, aut Eccleſiæ contemptum Dominus ipſum ad legendum compelleret. Sic omnes, præcipue ſtatim citandi.

Quæstio LVIII.

An etiam ipſemet Dominus, qui, vt audiat, famulo legere præfatum librum iubet, eandem quoque excommunicationem incurrat?

Negant quamplures DD. eo quod in proprietate, & rigore, *audire legere*, non eſt *legere*: vt verba legis pœnalis, in propria & ſtricta ſignificatione ſunt ſumenda. Ita Vgol. *loc.cit.*§.1. *n.*4. *verſu* 8.9. *&* 10 quem citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *ſum.c.*10. *n.*48. *&* 49. Quibus addi poſſunt, Filliuc. *tom.*1. *tr.*16. *cap.* 2. *q.*8. *n.*45. *& tomo* 2. *tr.*22. *c.*7. *n.*207. Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.*2. *diſp.*14. *n.*5. Santarell. *tr. de hæreſi, c.*13. *dub. vnic. n.*8. Scortia *in Bulla Pontif. epitome* 166. *theorem.* 410. Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.*2. *ca.*1. *q.*48. *n.*5. Bonac. *de Cenſur. diſp.*2. *q.*5. *puncto* 4. *n.*11. (qui malè pro hac parte citat Regin.) Portel. *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, n.*11. Fagund. *lib.*1. *in Decal. c.*14. *num.*27. *&* 28. Trullench *lib.*1. *in Decal. c.*3. *dub.*9. §.5. *n.*24. Caſtr. Pal. *de Infidelit. tractatu* 4. *diſputatione* 2. *puncto* 10. §.2. *nummero* 4. Ægidius *diſputatione* 18. *de fide, dub.*11. *numero* 178. & alij.

Sed æquè probabiliter reſpondeo? Eandem Bullæ excommunicationem incurrere. Quia Dominus in tali caſu, moraliter rem æſtimando, librum legit, quamuis per alterius miniſterium. Nam ſectio, partim conſtat ex prolatione, partim ex perceptione eorum, quæ ſcripta ſunt, & re vera talis actio conſummatur in perceptione: ille autem, qui audit legentem librum hæreticum, percipit quæ leguntur, & ita quaſi conſummat illam actionem. Vnde non tantum legit per alium, ſed etiam per ſeipſum, cõſummando actum, & ideo peccat contra dictam prohibitionem. Sic Suar. *de fide, diſputatione* 20. *ſectione* 2. *numero* 19. Azor *tomo* 1. *libro* 8. *capite* 16. *quæſtione* 4. (non *libro* 88. *cap.*6. vt inuenies citatum apud Dianam) Sayrus *tomo* 1. *Theſauri, libro* 3. *capite* 5. (non 15. vt apud eundem inuenies) *n.* 14. Graffius 1. *p. deciſ. libro* 4. *capite* 18. *numero* 45. (non 34. vt citat ipſe Diana) Alterius *tomo* 1. *lib.* 5. *diſp.* 2. *cap.*6. *dub.* 2. *verſ. Sed an Dominus.* Reginald. *lib.*9. *c.*14. *n.*250. *& ſeqq.* Diana 1. *p. tract.*11. *reſolutione* 33. & Layman *libro* 2. *tractatu* 1. *capite* 15. *numero* 6. Megala *in* 3. *parte, libro* 3. *capite* 1. *num* 38. & Rocaffull *p.* 3. *Praxis libro* 3. *capite* 8. §. *De legentibus. dub.*14.

Ad fundamentum oppoſitæ opinionis, reſpondeo, quod noc eſt ad ſtrictam & rigoroſam verborum interpretationem confugiendum, quando de mente legiſlatoris, rationabiliter dubitari non poteſt:

cum ergo in hoc noſtro caſu, dubitari nequeat, mentem Summorum Pontificum eſſe, vt etiam Dominus præcipiens legere in dicta prohibitione comprehendatur: nam alioquin cuilibet, in fraudem legis agere, & excommunicationem effugere, perquam facilè eſſet; hinc eſt, quod non ſolùm legens (modò intelligat, quod legit) ſed etiam Dominus cui legitur, excommunicationem Bullæ contrahant. Legantur Suarez & Layman *locis citatis*.

Qvæstio LIX.

An item incurrant eandem Bullæ excommunicationem, qui audiunt aliquem librum hæreticum legentem, ſi non iubeant, petant, aut conſulant, quod illum legat?

NEgant adhuc omnes Authores pro prima ſententia citati; & ex citatis pro noſtra, Azor, Sayrus, Graffius & Layman.

Sed, æquè probabilius reſpondeo: Incurrere quoque. Sic Suarez *loc.cit.* per hæc verba: Neque etiam mihi placet diſtinctio, ſeu limitatio dicentium, ſi audiens inducat alium, vt ſibi legat, tunc audiendo incurrere, non autem, ſi dum alter ſua voluntate legit, ad audiendum accedat; nam hoc ſecundum etiam cenſeo falſum: quia tranſgreſſio præcepti, non conſiſtit propriè in inductione alterius, ſed in participatione lectionis per auditum, & ita in eo caſu procedunt rationes factæ. Quo circa in illo caſu, tàm audiens, quàm legens peccat; audiens vno tantum modo iam explicato; legens verò dupliciter, ſcilicèt, & legendo, & cooperando lectioni alterius. Si tamen ſic legens non intelligeret, excuſaretur à propria culpa legentis, iuxta ſupra dicta, non tamen excuſaretur à culpa cooperantis iniquæ lectioni alterius. Huc vſque Suarez. Quem non citatum ſequitur Rocaffull *parte* 3. *Praxis. libro* 3. *capite* 8. §. *De legentibus. dub.*15. *pag. mihi.* 192.

Qvæstio LX.

An ab incurrenda excommunicatione Bullæ Cœnæ, in lectione librorum hæreticorum, excuſet paruitas materiæ?

NEgant aliqui Doctores. Quia exiſtimant in hac re non dari materiæ paruitatem; & ideo incurri Bullæ excommunicationem, etſi vnam, vel alteram lineam quis legat; quia ex lectione vnius dumtaxat lineæ, poteſt quis hæreſim haurire. Ita Vgolinus 2. *p. de Cenſuris Papæ reſeruatis, verb. Ac eorundem libros.* §. 1. *verſiculo* 8. & Toletus *libro* 1. *ſumm. capite* 19. *numero* 9. Dianæ, *mihi* 10. his verbis: Præterea, ſiue paucæ lineæ, ſiue multæ legantur, incidunt legentes in Canonem hunc, dummodo tamen ſcienter legatur, id eſt, ſciendo eſſe librum hæretici. Ita Toletus *in ſumma*, etiam typis mandata Lugduni *anno* 1606. quidquid dicat Fagundez, ibi non reperiri. Ita etiam ſentit Pueronus *in Bulla Cœnæ capite* 1. *numero* 184. cum doceat incidere in hanc excommunicationem illum, qui ſolum titulum alicuius libri hæretici legeret.

Sed longè multò probabilius reſpondeo: Excuſari paruitatem materiæ ab incurſione excommunicationis Bullæ. Quia longè probabilius eſt, in lectione librorum hæreticorum dari paruitatem materiæ, ſicut datur in aliis rebus, in quibus paruitas materiæ à mortali & excommunicatione incurrenda excuſat: ergo; ſic Sanchez *libro* 2. *ſumm. capite* 10. *numero* 31. & penes illum, Azor, Sayrus, Rodriguez, Vialdus & Sà. Suarez *de fide, diſputatione* 20. *ſectione* 2. *numero* 19. Souſa, Hurtadus de Mendoza, Peſantius, Palao, & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana 1. *p. tractatu* 11. *reſolutione* 30. *& parte* 5. *tractatu* 5. *reſolutione* 42. *& parte* 6. *tractatu* 6. *reſolutione* 55. Fagundez *libro* 1. *in Decalog. capite* 14. *numero* 3. & alij mox citandi. Qui omnes ad fundamentum oppoſitum reſpondent, negando, quod ſtatim ac quis vnam, aut alteram lineam legat, etiamſi in illis contineatur hæreſis, ob quam liber prohibetur, exponit ſe periculo imbibendi hæreſim, niſi etiam fundamenta, & rationem percurrat. Vnde maior difficultas eſt in aſſignanda paruitate materiæ: pro quo ſit.

Qvæstio LXI.

Quænam ſit paruitas materiæ, quæ legendo libros hæreticos, à mortali, & excommunicatione excuſet?

AD hanc quæſtionem varij variè reſpondent. Nam in primis Crouſers *in Regula Sancti Franciſci, capite* 7. *ſectione* 5. *folio* 524. quærens, quanta pars libri hæretici requiratur ad incurrendam Cenſuram Bullæ Cœnæ? ita reſpondet: Arbitrarer tantam partem libri legi oportere, quæ per ſe ſumpta, verè poſſit libri nomine cenſeri: quia ſicut epiſtola hæretica deficit à ratione libri ad effectum incurrendæ huius Cenſuræ; ita etiam ſimilis quantitas libri lecti, vel retenti, ſi fortè liber eſſet mutilus, deficit à ratione quantitatis ſufficientis ad eamdem Cenſuram. Ita ille. Sed hanc opinionem, vt nimis laxam prorſus eſſe reijciendam, meritò putat Diana *p.* 6. *tractatu* 6. *reſol.* 55.

Alij verò, ſecundò reſpondent, lectionem vnius dumtaxat paginæ, eſſe paruam materiam, & inſufficientem ad incurrendam tam grauem Cenſuram. Ita Sà *verb. excommunicat. in Bullæ Cœnæ numero* 2. ita ſcribens: Qui vnam ſolam paginam hæretici libri legit, non eſt cenſendus excommunicatus: parua enim condonantur. Ita Sà. & Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruc.* §. 9. *numero* 68. & Viualdus *in explicatione Bullæ Cœnæ numero* 11. Quos omnes citat, ac ſequitur Sanchez *numero* 31. *citato.* vbi ita loquitur. Et ita credo, vnam ſolam paginam, quamuis liber ſit ex voluminibus maioribus, non ſufficere: ſed maior quantitas ea pagina voluminis maioris, vulgò, *de marca mayor*, ſufficiens erit. Sic ille. Cuius opinionem etiam approbant Duardus *in explicatinne Bullæ Cœnæ libro* 2. *canone* 1. *quæſtione* 46. *numero* 4. Filliucius *tomo* 2. *tractatu* 22. *capite* 7. *numero* 204. (quamuis *tomo* 1. *tractatu* 16. *capite* 2. *quæſtione* 8. *numero* 45. quænam, in hac re, æſtimanda ſit parua materia, iudicio prudentis reliquerat) Portel *in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti. numero* 7. Layman *libro* 2. *tractatu* 1. *cap.* 15. *numero* 5. & nouiſſimè Fagundez *in libro* 1. *Decalogi capite* 14. *numero* 4. & Diana *parte* 10. *tractatu* 12. *reſolutione* 47. *verſ. Sed hæc opinio.*

Sed hanc opinionem Thomæ Sancij, eſſe parum probabilem; tum quia communiter reijcitur ab Authoribus: tum etiam quia dicta opinio in Viualdo, & Sa emendatis, à Reuerendiſſimo Magiſtro ſacri Palatij, expurgata fuit, ait Diana *parte* 3. *tractatu* 5. *reſolutione* 42. (non 1. *p. tractatu* 5. *reſolutione* 4. vt citat Rocaffull 3. *p. Praxis libro* 3. *capite* 8. *dubitatione* 3.) Sed immeritò profectò, quia, vt probabilis omnino ſit, & ſecura in praxi, ſatis eſt ei, poſt rationem, habere tot grauiſſimos authores, qui illam defendunt, quidquid dicant alij. Imò ipſemet Diana eandem Sancij ſententiam, poſtea (licèt non ita conſequenter) approbauit *parte* 6. *tractatu* 6. *reſolutione* 55. his verbis: Ad plurimum, vt à nobis obſeruatum eſt, & docet nouiſſimè Fagund. *in præc. Dec. tom.* 1. *lib.* 1. *c.*4. *n.*4.

vnam

vnam solam paginam ex magnis voluminibus, dicendum est, esse paruitatem materiæ. Sic Diana *loc. cit. & p.* 10. *allegata*, & Rocaffull *loc. cit.*

Tertiò, à dicta Thomæ Sancij sententia discedit, sed parum, Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dubit.* 9. *n.* 17. docens, sufficere ad hanc Bullæ Censuram incurrendam, legere vnam integram paginam voluminis maioris (hoc est, *de marca mayor*) quia, moraliter loquendo, censetur (inquit) notabilis quantitas, & legere librum. Vnde iuxta hunc authorem, minor quantitas paginæ voluminis maioris, parua quantitas est, & insufficiens ad incurrendam Cœnæ excommunicationem.

Quartò, alij putant, materiæ paruitatem esse, legere decem lineas: ita Sayrus *tom.* 1. *Thes. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 12. Castr. Palao *tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *n.* 6. & penes illum, Suarez *disp.* 20. *de fide, sect.* 2. *n.* 20. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *numero* 31. Ægidius, Bonacina, & Azor. Sed ex his non citantur Sanchez & Azor.

Quintò, alij dicunt, esse materiam paruam, legere tres, aut quatuor lineas. Ita Merolla *tomo* 1. *disp.* 1. *cap.* 2. *corollar.* 7. *diff.* 3. *numero* 344. Pesantius *in* 2. 2. *quæst.* 56. *artic.* 2. *disp.* 6. Graffius *tomo* 1. *libro* 4. *decis. cap.* 18. *n.* 45.

Sextò, alij sustinent paruam materiam esse, legere vnam, aut alteram lineam. Ita Hurtad. de Mendosa *tomo* 1. *de fide disputatione* 76. *subsectione* 3. §. 311. (non *sectione* 1. §. 11. vt leges apud Dianam) his verbis? Breuis autem lectio vnius, aut alterius lineæ, non est peccatum graue. Et hanc opinionem esse Dianæ, affirmat Ausonius in eius summa *verb. Hæreticorum liber. numero* 39. Sed certè fallitur Ausonius, vt ex statim dicendis manifestum fiet.

Septimò, denique, alij tenent, materiam leuem, seu paruam, esse pauca verba legere. Ita Azor *tom.* 1. *libro* 8. *capite* 16. *quæstione* 3. Cui consonant Suarez *de fide, disputatione* 20. *sectione* 2. *numero* 19. & ex illo, Diana 1. *parte tractatu* 11. *resolutione* 30. dum dicunt, quod oporteat, vt nimis breuis, nec multarum linearum sit lectio, vt excusationem paruitatis materiæ, in hac re, admittat.

Ex his omnibus opinionibus; secundam Sancij, & tertiam Trullench; vtpotè, quæ media via incedunt, vt probabiliores eligo. Nam primam, tanquam nimis laxam, iterum reijcio. Vltimas verò, vt valdè rigorosas, relinquo.

Qvæstio LXII.

An retinentes scienter hæreticorum libros, qui, vel hæresim continent, vel de Religione tractant excommunicationem Bullæ incurrant?

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Quia hoc expresè est prohibitum in Cœnæ Bulla. Itaque, si quis, siue in sua domo, siue in aliena; & siue suo, siue alieno nomine, retineat; verè hac excommunicatione ligatur. Quia, siue causa sui, siue causa aliorum, tales libros retineat, verè retinere dicitur. Vnde constat, tali excommunicatione ligari Bibliopolas huiusmodi libros hæreticos retinentes, vt conglutinent; quia verè retinent, etsi nomine alieno. Sic omnes. Graffius 1. *p. decis. capite* 18. *numero* 48. Sayrus *tomo* 1. *Thesaur. libro* 3. *capite* 5. *numero* 16. & Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis*, 2. *p. capite* 1. *verb. Aut retinentes. numero* 3. *vers.* 3. Quos refert, & sequitur Sanchez *libro* 2. *sum. capite* 10. *numero* 52. Sic deinde, Suarez, *de fide, disputatione* 20. *sectione* 2. *numero* 21. Alterius *libro* 5. *disputatione* 2. *capite* 7. Fagundez *libro* 1. *in Decalog. capite* 14. *numero* 31. Trullench *libro* 1. *in Decalog. capite* 3. *dubitatione* 9. *numero* 25. Rocaffull *p.* 3. *praxis, libro* 3. *cap.* 8. §. *De retinentibus, dubitat.* 4. & omnes.

Qvæstio LXIII.

An etiam retinens librum hæreticum, scriptum lingua, quam non intelligit, incurrat Cœnæ excommunicationem?

Respondeo: Etiam incurrere. Quia retentor horum librorum non excusatur à Censura, eo quod illos non intelligat: quia sine intelligentia potest libros conseruare, & retinere, quod est contra finem legis. Nam Sum. Pontifex, ideo tales libros prohibet retineri, quia noluit illos apud aliquem esse, sed penitus, ac funditus exterminari.. Sic omnes. Præcipuè Sanchez, Suarez, Fagundez, & Trullench *locis citatis*. & Rocaffull 3. *p. Praxis libro* 3. *cap.* 8. §. *De retinentibus. dubitatione* 5.

Qvæstio LXIV.

An item, hanc excommunicationem incurrant, qui retinent libros hæreticos, non legendi causa, sed curiositatis, aut ornatus Bibliotecæ, aut permutandi cum libris Catholicis?

Respondeo tanquam certum: Incurrere etiam. Quia hi omnes verè retinentes sunt, quam actionem Bulla etiam prohibet. Nec respicit, qua intentione fiat, sed absolutè prohibet, ne fiat. Sic omnes. Vgolin. *eod. verb. Aut retinentes à n.* 4. Sanchez *libro* 2. *sum. c. n.* 53. Suarez *de fide, disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 21. Fagund. *lib.* 1. *in Decal. c.* 14 *n.* 31. Trullench *eod. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 9. *n.* 25. Bonac. *disp.* 2. *de Censur. q.* 5. *punct.* 4 *n.* 5. Duard. *lib.* 2. *in can.* 1. *q.* 51. *n.* 17. Graff. 1 *p. decis. lib.* 4. *c.* 18. & alij. Qui addunt, eandem quoque Censuram incurrere Aromatarios, & Lanios retinentes huiusmodi hæreticos libros, quibus aromata, carnésue vendenda, obuoluant: quia verè retinent, & in causa sunt, vt librorum folia in plures distribuantur.

Qvæstio LXV.

An deinde, incurrat dictam excommunicationem vir doctus librum hæreticum apud se retinens, animo errores hæreticorum confutandi?

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Quia lex prohibet factum, quacunque intentione facientis fiat. Nam bona intentio non sufficit honestare actum prohibitum. Sic Sanchez, Suarez, Trullench *loc. cit.* & alij communiter iuxta *dicta sup. q.* 51. & tenet Hurtado de Mendoza ibidem citatus, cum limitatione ibidem relata, quam admittere in casu tali, Suarez *disp.* 20. *de fide, sect.* 2. *n.* 27. Azor, Becanus, & Sanchez affirmat ipse. & mihi est satis probabilis. Legatur Palao *tomo* 1. *tr.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *n.* 8. & 9.

Qvæstio LXVI.

An quoque, dictam Censuram incurrat, qui partem libri hæretici retinet, si ea saltem pars hæresim non contineat?

Negant incurrere, casu, quo dicta pars libri, hæresim non contineat: (bene tamen aliàs) Vgol. 2. *p. casib. reseruat. Papæ. verb. Ac retinentes. numero* 3. *vers.* 6. & Pueronus apud Dianam *p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 47. *in fine.*

Sed, vt certum respondeo: Incurrere; etiam casu, quo talis libri pars, quam apud se retinet, hæresim non contineat. Ratio est. Quia eo ipso, quod aliqua pars libri hæresim contineat, totus liber est prohibitus. Deinde qui legit partem talis libri, in qua non est hæresis, imò in qua hæresis est delata (non publicè) hanc Censuram incurrit (*vt sup. q.* 40. est habitum) ergo idem est dicendum de retinente: cum eodem tenore legens, & retinens excommunicentir. Sic Sànchez *lib.* 2. *summæ cap.* 10. *num.* 54. Suarez *de fide, disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 22. Fagund. *lib.* 1. *in Decal. c.* 14. *n.* 32 Bonac. *n.* 5. *cit. vers. Addo.* Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 9. *numero* 25.

Qvæstio LXVII.

An tandem, eandem excommunicationem incurrat, qui vnum dumtaxat folium libri hæretici apud se retinet?

Affirmant Vgolinus *loc. cit.* & Bonac. per hæc verba: Addo cum Vgolino & Filliucio, hanc excommunicationem extendi ad eos, qui partem tantùm, vel vnum folium dictorum librorum retinent. Sicut enim legens vnum folium incurrit excommunicationem: ita eam incurrit retinens. Ita ille.

Huic sententiæ adhæret, ex parte, Ægid. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. §. 5. *n.* 25. vbi ait, illam habere verum, in casu, quo illud folium, quod quis apud se retinet, hæresim contineret; quia tunc imminet periculum legendi & imbibendi hæresim: non verò casu, quo tale folium non contineret hæresim; nam tunc, inquit, non vnum, sed tria, aut quatuor folia retinere, est necessarium, vt excommunicationem Cœnæ retinens incurrat. Ita hic Auctor.

Sed absolutè, & sine limitatione respondeo: Nullo modo incurrere in dictam excommunicationem, qui vnicum folium libri prohibiti continet, siue hæresim contineat, siue non. Quia hæc, morali æstimatione, parua materia in nostro casu, censenda est. Nam quamuis hæc materia sit sufficiens materia, ad hanc Censuram incurrendam, respectu lectionis libri prohibiti, iuxta dicta *q.* 61. at respectu retentionis vnum folium, parua materia est; quia cum minus periculum sit retinere, quàm legere, minus etiam delictum erit retinere vnum folium, quàm legere. Sic Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 54. Fagund. *n.* 32. *cit. in fine*, quos citat, & videtur sequi Rocaffull *loc. cit. dub.* 6. *in fine.*

Qvæstio LXVIII.

An in retentione librorum hæreticorum detur paruitas materiæ?

Negatiuam sententiam tenere Suarez *de fide disput.* 20. *sect.* 2. *n.* 22. & Hurtadum de Mendoza *tomo* 1. *de fide disp.* 76. *subsect.* 3. §. 312. (non *sectione* 1. §. 12.) ait Diana *parte* 5. *tractatu* 5. *resol.* 48. necnon & Ausonius in eius summa, *verb. Hæreticorum libri. numero* 39. Sed falluntur profectò. Nam prædicti Doctores oppositum expressè docent *locis citatis.* Solúmque dicunt, peccare mortaliter, illum, qui, adhuc per vnicum instans temporis, haberet voluntatem retinendi librum hæreticum longo tempore: quod quidem est verissimum: non tamen dicunt, quod tunc simul incurreret excommunicationem Cœnæ, casu, quo cum illa voluntate retinendi librum longo tempore, non adesset simul exterior retentio magna dicti hæretici libri, cum non incurratur Censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata. Vnde

Tanquam certum respondeo: Quod verè detur paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum. Sic omnes communiter. Suarez & Mendoza *loc. cit.* Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 55. vbi sic ait: Excusat quoque ab hac Censura paruitas temporis, quo liber retinetur, expectando tempus breue, quo ad Inquisitores deferri possit commodè. Ita Vgolinus *eodem verb. Ac retinentes.* §. 1. *num vnico, vers.* 2. Sayro *d. capite* 5. *n.* 16. Graffis *d. capite* 18. *numero* 47. At in hoc casu non est necesse ad temporis paruitatem confugere. Si enim commoditas deferendi ad Inquisitores deesset, & illa absque fraude & negligentia, diù expectaretur, non esset locus huic Censuræ. Quia non dicitur verè retinere contra Ecclesiæ interdictum, qui opportunum tradendi tempus expectat. Sicut nec dicitur rem alienam, inuito domino possidere, eam restituendi commodè occasionem expectans. Et ideo existimo etiam data commoda præsentandi occasione, excusare ab hac Censura breuitatem temporis retentionis per vnam, vel alteram diem. Sic Sanchez. *loc. cit. &.* 1. *p. tractatu* 11. *resolutione* 30. & penes illum Duardus, Reginald. Palaus, & Gordonus. Alterius *libro* 5. *disputatione* 2. *capite* 7. Bonacina, & alij statim citandi.

Qvæstio LXIX.

Quænam censenda sit parua temporis retentio, quæ à dicta Censura incurrenda excuset?

Respondeo: Esse retentionem vnius, vel alterius diei. Vnde si quis, etiam post datam occasionem præsentandi dictos libros hæreticos Inquisitoribus per duos dies non traderet eos, sed penes se retineret, non incurreret dictam Bullæ excommunicationem. Quia ad tantam pœnam contrahendam, dicta detentio, modica, & breuis est censenda. Sic Sanchez, vt vidimus, *num.* 55. & penes illum Sayrus *loc. cit.* Diana *parte* 1. *&* 5. *locis citatis.* & apud illum Duardus *in explicat. Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *q.* 51. *n.* 33. Reginald. *tomo* 1. *lib.* 9. *cap.* 14. *n.* 256. & Castro Palao *tomo* 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *puncto* 10. §. 2. *num.* 11. Quibus addi possunt Fagundez *libro* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 33. Bonac. *disput.* 2. *quæst.* 5. *puncto* 4. *num.* 5. Trullench *libro* 1. *in Decal. capite* 3. *dub.* 9. *n.* 25. Ioseph Rocaffull *in praxi totius moralis Theol. parte* 3. *lib.* 3. *c.* 8. §. *De retinent. lib. hæret. dubit.* 3.

Qvæstio LXX.

An habens librum hæreticum, & illum, propria authoritate comburit; quin tradat Inquisitoribus, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Affirmat Sousa *in Aphoris. Inquisit. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 20. apud Trullench, *vbi infra.*

Sed tanquam ferè certum respondeo, Non incurrere hanc excommunicationem. Quia qui librum hæreticum comburit, verè non est retinens, qui solus excommunicatur in dicta Bulla Cœnæ. (An verò incurrat aliam excommunicationem non reseruatam statim dicemus.) Sic Sanchez *cap.* 10. *cit. n.* 56. Suarez *de fide disput.* 20. *sect.* 2. *numero* 23. ita loquens. Respondeo, ex vi huius clausulæ, seu legis Bullæ Cœnæ, satis esse librum statim comburere, quia hæc lex solum prohibet retinere, & non disponit modum abijciendi librum, & ideo per illam actionem sufficienter impletur. Oportebit autem librum destruere, quia si alteri tradatur, vel alio modo integer conseruetur, planè fit contra intentionem legis. Sic Suar. Portel *in addit. ad dub. reg. verb. libri prohibiti n.* 13.

Fagundez

Fagundez *num.* 33. *cit.* Trullench *loc. cit. n.* 26. Diana *1. p. tract.* 11. *resol.* 37. *& parte* 4. *tract.* 8. *resol.* 99. & Ausonius *in summa Dianæ, verb. Hæreticorum libri, n.* 40. Farinac. *de hæresi q.* 180. *n.* 4. Palao *tomo* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *puncto* 10. §. 2. *n.* 22. & Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *numero* 56. Duardus, Sousa, Bonacina, Scortia, & Pueronus apud Dianam *p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 48.

Quæstio LXXI.

An saltem incurrat excommunicationem latam à Iulio III. qui habens librum hæreticum, illum comburit, aut alio modo, propria authoritate, destruit, & non tradit Dominis Inquisitoribus?

NEgant adhuc aliqui Doctores, quatenus, sub disiunctione solùm, aiunt, teneri, videlicet, eum qui librum hæreticum habet, vel comburere, vel Inquisitoribus tradere: ergo iuxta horum Authorum sententiam, ad effugiendam Censuram, sufficiet vnam harum actionem exequi. Ita Repertorium Inquisitorum *verbo, Liber.* Zanchinus *de hæret. cap.* 7. *num.* 7. & Filliuc. *tomo* 1. *tract.* 16. *cap.* 2. *q.* 8. *n.* 45. vbi sic ait: Ij, qui retinent libros prædictos, etiamsi non intelligant, & illiterati sint, nec habeant intentionem accommodandi aliis, vt legant; tenentur ad eos comburendos, vel deferendos Inquisitoribus, vel tradendos iis, qui habent facultatem illos legendi, vel retinendi. Sic Filliuc. ibi, quod iterum repetit, *tomo* 2. *tract.* 22. *cap.* 7. *n.* 208. Horum sententiam esse probabilem clarè insinuant Alterius, Riccius, Ricciullus, Campegius, Peña, Trullench, & alij plures, qui contrariam sententiam tenentes, tantùm, illam veriorem, probabiliorémue, aut tutiorem vocant. Et ita illam nouissimè tenet Dominicus Pueronus *in Bull. Cœnæ c.* 1. *n.* 108.

Sed probabilius longè respondeo: Excommunicationem latam à Iulio III. & à Pio IV. incurrere, casu, quo lata ab iis Pontificibus excommunicatio sit. Quia longè probabilius est, teneri sub præcepto graui, tales libros hæreticos deferre ad Inquisitores, nec posse quem, propria authoritate, illos comburere, aut alio modo destruere. Quia Iulius III. in proprio motu de hac re, qui incipit: *Cum meditatio*; id apertè his verbis præcipit: *Qui verò tales libros habuerint, eos consignare debeant realiter, & cum effectu Inquisitoribus Ciuitatum, in quibus eiusmodi libri extiterint: Alioquin tanquam hæretici possint publicari.* Sic Iulius Pontifex. Cuius præceptum confirmauit postea Pius IV. in alia Bulla *anni* 1564. quæ incipit: *Locum pro munere:* ergo tale præceptum obseruandum est.

An verò qui huiusmodi præceptum infringit, incurrat excommunicationem? Respondeo absolutè; incurrere, si lata ab iis Pontificibus sit: vt patet ex dictis. Dico autem, *si lata sit*: Quia, vt notat Fagundez, mox citandus, in verbis relatis Iulij III. nulla fertur Censura. Forsitan in Bulla Pij IV. est apposita; quamuis Suarez citans eam Bullam, nihil de Censura dicat, sed solùm dicit id esse præceptum, & ideo obseruandum. Sic ipse Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 23. & penes ipsum, Peña *in addit. ad Directorium* 2. *p Schol.* 1. *verf. Præterea, quamuis.* Azor *tomo* 1. *lib.* 8. *c.* 16. *quæst.* 11. & Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 56. Sic etiam Barbosa *de Offic. Episcopi, parte* 3. *alleg.* 90. *numero* 5. Farinac. *de hæresi, quæst.* 180. *num.* 40. Ricciul. *l.* 5. *de Iure personar. cap.* 24. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *num.* 33. Riccius *parte* 4. *decis.* 255. *n.* 4. *& decis.* 260. *n.* 7. Alterius *tomo* 1. *libro* 5. *disputatione* 2. *cap.* 7. Sousa *in Bulla Cœnæ, cap.* 2. *disput.* 15. *concl.* 3. *n.* 4. Duard. *ibid. libro* 2. *can.* 1. *quæstione* 52. *numero* 1. Delrius, Homobonus, & Cherubinus, quos citat & sequitur Diana 1. *p. tract.* 11. *resol.* 37. *& p.* 10. *tract.* 12. *resol.* 48. Bonac. *disp.* 2. *de Censuris, quæstione* 5. *puncto* 4. *numero* 20. Trullench *libro* 1. *in Decal. capite* 3. *dubitatione* 9. *numero* 26. Rocaffull *in praxi Theol. moral. parte* 3. *libro* 3. *capite* 8. §. *De retinentibus, &c. dubitatione* 2. Palao *numero* 22. *citato.* Vbi absque dubitatione affirmat, incurrere excommunicationem latam à Iulio III. & Pio IV. Legatur.

Quæstio LXXII.

An adminus, licitum sit habenti libros hæreticos, eos propria authoritate comburere, casu, quo, sine graui suo detrimento, aut periculo, nequeat illos Inquisitoribus tradere?

NEgat Rocaffull *loc. cit.* his verbis: Quod verò dicunt Mari. Alterius, & Azor, hoc intelligendum, quando quis id facere potest, absque magno periculo & detrimento; non video quomodo verum habeat, nec quomodo possit esse illud periculum. Hæc ille. Et ante illum, Hieron. Rodriguez *in Compend. qq. regul. resolut.* 92. *numero* 1. Quem refert, & non reprobat Diana *parte* 4. *tractatu* 8. *resol.* 99.

Sed respondeo licitum esse illi, tales libros comburere, casu dato, quo, sine graui damno, aut periculo, nequeat Inquisitoribus dictos hæreticos libros tradere. Cum enim Domini Inquisitores, quando liber hæreticus illis defertur, interrogent deferentem, vnde illum habuerit, an illo vsus fuerit, &c. hinc est, quod aliquando possit contingere, graue aliquod damnum deferenti euenire. Vnde dato casu, sic sentiunt communiter Doctores, & meritò, cum lex humana non obliget eum detrimento tanto. Sic Alterius, Azor, Sanchez, Fagundez, & Trullench *locis citatis.* Lege Pueronum *in Bulla Cœnæ, capite* 1. *numero* 108. & Dianam *parte* 10. *tractatu* 12. *resolutione* 48.

Quæstio LXXIII.

An Domini Inquisitores ab hac Censura excusentur, legendo libros hæreticos?

NEgatiuam sententiam tenere Antonium Ricciullum *in tractatu de iure person. lib.* 5. *capite* 15. *numero* 4. Barbosam *de potestate Episcop. parte* 2. *allegatione* 90. *numero* 8. Suarium *de fide, disputatione* 20. *sectione* 2. *numero* 28. & Sanchez *libro* 2. *sum. cap.* 10. *numero* 46. ait Diana *parte* 4. *tractatu* 8. *resolutione* 46. Sed certè prædicti Doctores id absolutè non negant, sed solùm dicunt, quod ex vi Bullarum Iulij III. vel Pij IV. non possimus affirmare quod Inquisitores habeant facultatem legendi libros hæreticos; an verò aliunde habeant, illorum notitiæ sit remittendum, quia nobis non constat.

Affirmatiuam ergo sententiam defendunt alij, qui existimant, prohibitionem de legendis hæreticorum libris, non comprehendere Inquisitores, aut eorum Commissarios, saltem auctoritate Apostolica creatos; quia ita, inquiunt, cauit Iulius III. in præcitata Bulla: *Cum meditatio*, his verbis: *Nos præmissis occurrere, & Christi fidelium animarum saluti consulere cupientes, motu proprio, & c. omnes & singulas licentias legendi, & tenendi libros Lutheranorum, aut alios hæreticos, seu de fide suspectos, quibusuis personis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentibus, etiamsi Episcopali, vel Archiepiscopali, aut alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu sæculari, præeminentia præfulgeant: Inquisitoribus, seu Commissarys, super hæretica prauitate, ab Apostolica Sede, pro tempore deputatis, durante ipsa deputatione, dumtaxat exceptis, &c.*

tenore præsertim reuocamus, &c. Hæc Pontifex. Propter quod, ita sentiunt Azor. *tomo* 1. *lib.*8. *c.*16. *q.*13. Graffis 1.*p. decis. lib.*4. *cap.*18. *n.* 45. Peña *in Director. Inquisit. parte* 2. *Schol. mihi* 1. Dianæ 3. Farinacius *de hæresi, q.* 180. *num.*43. Bonac. *tomo* 3. *in explicat. Bull. Cœn. disp.*1. *quæst.* 2. *puncto* 4. *num.* 10. Zanard. Duard. Torreblanca, Naldus, & Sousa, quos refert Diana *loc. cit.* Quibus addo Iosephum Rocaffull. *in praxi Theol. moral parte* 3. *lib.* 3. *cap.*8. §. *De legentibus. dub.* 9. Quia (inquit) aliter non possunt exercere suum officium.

Sed licèt hæc sententia olim probabilior mihi esset, nunc autem, post decretum Pauli V. & Vrbani VIII. latum *die* 17. *Augusti, anno* 1627. vbi reuocantur omnes licentiæ legendi libros Hæreticorum, vel de hæresi suspectos, aut aliàs reprobatos, & damnatos in Regnis Hispaniarum concessæ ab Inquisitore generali, ab Episcopis, imò ab ipso Pontifice, (exceptis Inquisitori generali concessis) quibuscunque personis, quauis conditione & dignitate, fulgentibus & qualificatis, omnino dicendum est cum prima sententia, non excusari à prædicta excommunicationis Censura Inquisitores, legendo libros hæreticos, nisi Inquisitor dumtaxat Generalis: quia hunc solum excipiunt dicta Pauli & Vrbani decreta, quæ sunt opposita in indice librorum prohibitorum edito Hispali *anno* 1632. Sic tandem propter decretum huiusmodi, tenent Diana *resol.* 46. *cit. in fine*, & Trullench *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*23. *&* 33. Palao *loc. cit.* §.3. *numero* 5.

Qvæstio LXXIV.

An Cardinales possint libros hæreticorum legere, absque incursione Censuræ Bullæ?

Affirmatiua pars suaderi potest. Quia probabile est, quod Cardinales non comprehendantur in excommunicatione generaliter lata, seu promulgata, aut in quauis alia dispositione Pontificia imponente Censuras, aut pœnas, nisi illos in ea exprimat: at sic est quod in Censura lata in primo Canone Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticos, non fit expressa mentio Cardinalium: ergo non comprehenduntur sub tali Censura. Maiorem, in qua est difficultas, docent Ioan. Andr. Monacus, Geminianus, Barbatius, Iason, Mandosius, Rebuff. Romanus, Oldradus, & alij plures apud Dianam *parte* 5. *tr.* 2. *resol.* 16.

Sed probabilius longè respondeo: Non posse Cardinales libros hæreticorum legere absque incursione Censuræ Bullæ. *Primò.* Quia generaliter loquitur Bulla Cœnæ: ergo omnes personas etiam Cardinalitia dignitate fulgentes, comprehendit. Patet consequentia. Quia probabilius longè est, quod Cardinales comprehendantur in Canone 1. Cœnæ, & in alia quacunque generali constitutione Pontificia imponente Censuras & pœnas, licèt in illa Cardinales non explicentur, vt docent Vgolinus *de Censuris, tab.* 1. *cap.* 17. §.6. *num.*10. Bonac. *de legibus, disp.*1. *quæst.*1. *puncto* 6. *num.*34. Filliuc. *tomo* 3. *tract.*44. *cap.*3. *n.*79. & alij quos citat, ac sequitur Diana *loc. cit.* ergo probabilius longè est, quod non possint libros Hæreticorum legere absque incursione Censuræ Bullæ Cœnæ. *Secundò.* Quia si quæ ad hoc habebant priuilegia Iulius III. *constitut. sup. cit.* Paulus IV. & Pius IV. ea reuocarunt, in suis constitutionibus, quas refert Peña in fine Directorij Inquisitorum: ergo si aliàs de nouo alia priuilegia non obtinuerunt, primis non poterunt vti. Et ideo sentiunt Merolla *tomo* 1. *disp.* 1. *cap.*2. *corroll.* 7. *diff.*11. *num.*147. Diana *resol.*16. *cit.* & Ausonius *in eius sum. verb. Hæreticor. libri.* Trull. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*23. Sanchez *lib.*2. *sum. c.*10. *num.*45. Azor *tomo* 1. *lib.*8. *cap.*16. *q.* 13. Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.*14. *num.* 22. Suarez *de fide disp.* 20. *sectione* 2. *numero* 26.

Qvæstio LXXV.

An etiam Episcopi & Archiepiscopi incurrant Bullæ excommunicationem, legendo hæreticos libros?

Respondeo incurrere. Quia priuilegia, quæ antea ad id habebant, iam reuocata fuere per constitutiones Pontificias citatas, & nouissimè per decretum Vrbani, de quo supra. Si quæ tamen postea priuilegia obtinuerint, eis standum erit, donec denuò reuocentur. Sic tenent Sanchez, Azor, Suarez, Fagundez, Trullench, & alij *sup. cit.* Diana *parte* 4. *tract.* 8. *resol.* 46. & omnes. Qui benè inferunt, & à fortiori, minus posse prædictos Prælatos facultatem retinendi, aut legendi libros hæreticorum concedere: & quidem hodie hanc potestatem solam sacram Congregationem S. Officij concedere posse, notat Diana, & ex illo Ausonius *loc. cit.* Quod si est verum, (vt credo) erit, quia priuilegium ad id obtinuerint: nam Bulla Cœnæ, solam licentiam Romani Pontificis excipit. Vnde neque Inquisitores possunt dictam licentiam legendi libros hæreticorum concedere ob eandem rationem, vt docent Azor *cap.* 16. *cit. q.* 12. Peña *in* 2. *p. Directorij lib.*2. *Schol.*1. Fagundez *lib.*1. *in decal. cap.* 14. *num.* 45. Graffis 1.*p. decis. lib.*4. *cap.*18. *num.*46. Sanchez *cap.* 10. *cit. num.* 43. Diana *parte* 4. *tract.*8. *resol.* 99. & alij. Quod intelligendum est, nisi de nouo ad id priuilegium habeant.

Qvæstio LXXVI.

An Generales Regularium possint legere, & purgare libros Hæreticorum, & alios prohibitos; necnon, & præbere suis subditis licentiam legendi eos, vel purgandi; non obstante decreto Vrbani VIII. anno 1631. *edito?*

Affirmat Peyrinus *tomo* 2. *de priuil. Minimor. constit.* 9. *Pauli V. num.* 10. Quia Pontifices supra dicti, vt patet ex lectura Bullarum, loquuntur tantùm de licentiis particularibus concessis ad legendos libros hæreticorum, vel alias quocunque modo prohibitos, non autem de priuilegiis Regularibus concessis, neque his derogant. Ita ille. Addens, quod in omni casu, libri suspensi donec corrigantur, nec prohibeantur legi ab his, qui aliàs habent per priuilegia facultatem. Hanc sententiam speculatiuè esse probabilem putat Lezana *vbi infra.*

Sed absolutè respondeo dicendum, quod nullo modo iam possint. Quia licet olim potuerint ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Generali Societatis Iesu, modò verò, minimè, eo quod illud priuilegium, & alia similia, per priuilegia ampliſſima S. Inquisitioni Hispaniæ concessa, reuocata sunt, vt pro nunc omittam, quod alij communiter affirmant, etiam nouissimè esse reuocata per decretum Vrbani VIII. Vnde hanc sententiam tanquam securiorem, & in praxi consulendam, defendit, & tenet Lezana *in Compend. q. Regul. capite* 18. *n.* 96. (46. apud Ausonium) Emman. Rodrig. *tomo* 2. *q.*82. *art.*3. Hieron. Rodrig. *in Compend. quæst. regul. resol.* 92. *n.*1. & Portel *in dub. regul. verb. librorum prohibitio. n.* 3. Quos omnes citat & sequitur Diana *parte* 4. *tract.* 8. *resol.* 99. *& parte* 5. *tract.* 13. *resol.* 49. Sed ex his authoribus Rodriguez seniot, satis sub dubio docet hanc sententiam. Ait namque *loc. cit.* ita: Prima autem concessio Greg. XIII. soli

soli Generali reseruatur. In his autem partibus Hispaniarum dubito, an concessiones hæ modò valeant, cum sanctissimæ Inquisitionis Tribunal habeat talia priuilegia, quibus fortè omnia ista sunt abrogata. Et in Bullis Cœnæ, quæ modò publicantur, videtur quod omnes facultates suspendantur. Hæc Rodrig.

QVÆSTIO LXXVII.

An Inquisitores possint concedere licentiam legendi libros à se prohibitos?

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia ipsi sunt, qui immediatè prohibent lectionem huiusmodi: ergo ab ipsis talis prohibitio auferri. Sic Ausonius *in sum. Dianæ. verb. hæreticorum libri.* Suarez, Portel, Nauarr. Rodriguez, & alij mox citandi. & omnes.

QVÆSTIO LXXVIII.

An qui ab Inquisitoribus Regni, verbi gratia, Lusitaniæ, habet licentiam legendi libros specialiter ibidem ab ipsis prohibitos; possit eosdem legere in alio Regno, verbi gratia, Castellæ, casu, quo ibi etiam sint prohibiti ab Inquisitoribus?

AFfirmant apud Dianam, *vt infra*, Nauarr. *tom.* 2. *consil. tit. de priuileg. conf.* 6. Manuel Rodrig. *tom.* 3. *sum. cap.* 250. *num.* 4. & Hieron. Rodrig. *in Compend. qq. Regul. resol.* 92. *n.* 2. eo quod talis facultas, nil aliud contineat, quàm gratiam, gratia autem, quæ personæ confertur, personam sequitur, & cum persona extinguitur: ergo.

Sed probabilius respondeo: Non posse. *Primò.* Quia nec Iudex potest iubere aliquid extra suum territorium. *l. vlt. ff. de iuris. omn. iudic.* nec sublato vno impedimento, censetur alterum separatum sublatum. *l. si domus. ff. de seruit. vrb. prad. cap. ex tuarum. de auctorit. & vsu pal. Secundò.* Quia omnes præter Papam habent iurisdictionem limitatam ad certa loca: ergo non possunt facere, vt quod est prohibitum, quoad omnia loca, liceat extra illa, in quibus illi habent iurisdictionem. Sic tenet Additionator Nauarri, *consil. cit.* dicens, hanc sententiam esse nondum tutiorem, sed fortè magis probabilem. Nec oppositum sensisse Nauarrum, cum in citato concilio defuerit sententia illius. Vnde non omnino benè citatur pro parte contraria. Sic etiam sentiunt Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 26. *n.* 8. Portel *in dub. regul. verbo, libri prohibiti. n.* 4. Diana *parte* 4. *tract.* 8. *resol.* 100. & Ausonius in summa Dianæ, *verb. Hæreticorum libri. n.* 44.

QVÆSTIO LXXIX.

An saltem in casu necessitatis possint Episcopi, & Archiepiscopi legere libros hæreticorum, & dare facultatem alijs eos legendi?

REspondeo quod licèt verum sit, quod extra casum necessitatis id nequeant, vt habitum est supra *q.* 75. & docent Nauarr. *lib.* 1. *consil. tit. de constit. consil.* 1. *quæst.* 36. Azor *lib.* 8. *cap.* 16. *q.* 7. & ex illis Sanch. *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 45. Attamen in casu necessitatis non expectantis licentiam Pontificis, eo quod esset periculum in mora, licitè possint. Ratio est. Quia in his casibus communis est sententia, posse Episcopum circa casus Pontificios. Sic Sanchez *loc. cit.* & Fagund. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 44.

QVÆSTIO LXXX.

An Collegium Cardinalium, Sede vacante, possit dare licentiam legendi libros hæreticos?

AFfirmat Vgolinus, *de casib. reseru. Papæ,* 2. *p. verb. Ac eorundem libros.* §. 1. *n.* 1. *vers.* 2. Quia succedit in omnem Pontificis iurisdictionem, sicut succedit Capitulum Episcopi, Sede vacante.

Sed absolutè respondeo dicendum: Non posse, nisi seruatis circunstantiis, quibus dicto Collegio conceditur, vt aliquid possit in casibus Pontifici reseruatis, *in cap. Vbi periculum. de electione in* 6. vbi definitur, vt nullatenus se in aliam causam intromittat, quàm electionis Pontificis, nisi tam grande, & tam euidens periculum immineret, vt omnibus, & singulis Cardinalibus videretur celeriter occurrendum. Vnde ad dandam hanc licentiam exigitur prædictum periculum euidens, quod rarò dabitur; & etiam, omnes Cardinales esse conformes, & non sufficere maiorem partem illorum, vt dicitur *in d. c. vbi periculum ibi omnibus, & singulis:* quamuis aliàs factum à maiori parte capituli, dicatur à toto capitulo factum. Sic Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 44. Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 47. Suarez *de Fide disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 27. *in fine.* Palao *tomo* 1. *tractatu* 4. *disputat.* 2. *puncto* 10. §. 3. *numero* 6. & alij.

QVÆSTIO LXXXI.

An imprimentes libros hæreticorum excommunicentur in primo Canone Bullæ Cœnæ?

REspondeo quod non sunt excommunicati prædicti, per primum Canonem Bullæ: sed etiam per Concil. Trident. *sess.* 4. *de edit. sacr. librorum.* & per Concil. Lateranense sub Iulio II. *sect.* 10. vt legentibus constat, & docent omnes. Legantur Alterius *libro* 5. *disp.* 2. *cap.* 8. Rocaffull, in sua praxi *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus. in principio.* Sanchez *libro* 2. *sum. cap.* 10. *n* 57. Suarez *de Fide, disp.* 20. *sect.* 2. Palao *puncto* 10. *cit.* §. 2. *n.* 13. & alij.

QVÆSTIO XXXXII.

An nomine imprimentium libros hæreticorum, comprehendantur in hoc Canone, omnes, qui ad impressionem eorum proximè cooperantur?

REspondeo comprehendi. Sunt autem sequentes: Officinæ impressoriæ, dominus, cuius auctoritate libri typis mandantur. Qui typos ordinant, & componunt. Qui sic compositos intingunt atramento. Qui torcularia premunt. Qui chartas madefaciunt, aut madefactas torculari supponunt. Hi namque omnes imprimere dicuntur; & ideo omnes Censura Bullæ Cœnæ innodantur. Sic Graffis 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 50. Sayrus *tomo* 1. *Thesauri libro* 3. *cap.* 5. *n.* 17. & Vgolin. *de Censur. Papæ reseru. parte* 2. *cap.* 1. *verbo Imprimentes. initio, n.* 1. & 2. & §. 1. *n.* 1. Quos citat & sequitur Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 57. Quibus addi possunt Suarez *de fide, disputatione* 20. *sectione* 2. *numero* 24. Sanctarell. *de hæresi, capite* 13. *dub. vnico numero* 18. Fagundez *libro* 1. *in Decalog. capite* 14. *numero* 35. Rocaffull *loc. cit.* Trullench *libro* 1. *in Decalog. capite* 3. *dub.* 9. *numero* 27. Layman *tomo* 1. *libro* 2. *tractatu* 1. *capite* 15. *numero* 7. *versiculo. Quod attinet.* & Filliucius *tractatu* 16. *capite* 2. *quæstione* 9. *numero* 46. Palao *loco cit.* & omnes.

***

Qvæstio LXXXIII.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrant, Correctores exemplaris impreſſi?

AFfirmant Graffis, Sayrus, & Filliuc. & Palao, *locis citatis.*

Sed probabilius reſpondeo: Non incurrere. Quia tales non ſunt propriè Impreſſores, ſed eius rei quæ impreſſa eſt, inſpectores. Si tamen, dum corrigunt, notabilem libri partem, ſeu materiam, legant, verè incurrent excommunicationem impoſitam legentibus, & id, toties, quoties legerint. Sic Vgolinus *loc.cit.* §.1. *ad finem.* Sanchez *n.* 57. *cit.* Suarez *n.* 24. *cit.* Fagundez *c.*14.*cit. n.* 36. Trullench *num.* 27. *cit.* Rocaffull. *in praxi, libro* 5. *cit. capite* 8. *verſ. De imprimentibus, dubitatione* 4.

Qvæstio LXXXIV.

An Bullæ excommunicationem incurrant, illi, qui expenſas impreſſionis faciunt?

AFfirmant Sayrus *tomo* 1. *Theſauri lib.*3.*c.*5. *n.*17. & Filliucius *tractatu* 16. *capite* 2. *quæſtione* 9. *numero* 46.

Sed probabilius reſpondeo: Nec incurrere, ſi nil aliud, quàm ſumptus præſtent. Quia hi propriè non dicuntur imprimere: cum illorum concurſus ad id ſit valdè remotus, & ideo inſufficiens, vt illi imprimere librum dicantur. Sic Sanchez, Suarez, Fagundez, Palao, Trullench, & Rocaffull. *locis citatis.*

Qvæstio LXXXV.

An ſaltem dictam excommunicationem incurrat, author libri, qui librum hæreticum imprimendum tradit?

NEgat adhuc Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.* 14. *numero* 37. his verbis: Mihi tamen non videtur in illa (*nempe, excommunicatione Bullæ*) comprehendi: quia re vera author libri non eſt impreſſor illius, nec ſimiliter tradens illum Typographis ad impreſſionem impreſſor eſt: In hac autem clauſula, ſolùm imprimentes, ſeu impreſſores comprehenduntur. Et quamuis communi vſu, auctores librorum, imprimentes, ſeu imprimere dicantur, ea eſt, ad hoc negotium, valdè impropria locutio: nam intentio Summi Pontificis eſt, ſolùm officiales, ſeu impreſſores Cenſura percellere: auctores enim hæretici cum ſint, aliunde alia, & aliis pœnis, iam percuſſi manebant. Hæc Fagundez.

Sed probabilius multò reſpondeo: incurrere. Sic Suarez *de fide, diſp.*20. *ſect.*2. *n.*24. ita ſcribens: Dubitari ergo poteſt, An Author comprehendatur? quia non videtur per ſe, ſed per alios imprimere, & lex non facit extenſionem. Nihilominus dico, ſine dubio, comprehendi, vt docent multi ex Doctoribus citatis, nullo contradicente. Tum, quia verba legis intelligenda ſunt prout communiter accipiuntur. Tum etiam, quia ſemper Author habet aliquem immediatum concurſum in illa actione, imò eſt quaſi primus motor eius. Tum denique, quia in edictis, quæ ab Inquiſitoribus, etiam vniuerſalis Eccleſiæ, paſſim emanant, non ſolùm imprimentes, ſed etiam imprimi facientes, ſiue curantes, nominatim exprimuntur. Hæc Suarez. Et ego, qui hanc noſtram ſententiam confirmo à ſimili ex dictis *ſupra q.* 58. Nam ille, qui mandat alicui, vt legat librum hæreticum, verè incurrit Cenſuram impoſitam legentibus libros hæreticorum: ergo etiam incurret, qui mandat alicui tales libros imprimere. Sic præter Suarium, ſentiunt Sanchez *c.*10. *cit. n.*57. Trullench *dub.* 9. *cit. num.*27. Rocaffull. *loc.cit. dub.* 1. & Vgolinus *verb. Imprimentes, in fine principij. &* §.1. *n.*1. *verſ. Poſtremo.* Palao *tomo* 1. *tract.*4. *diſp.*2. *puncto* 10. §.2. *n.*13. & alij.

Qvæstio LXXXVI.

An etiam incurrant excommunicationem hanc latam contra imprimentes, qui prædictis vendunt literas æneas, papyrum, atramentum, & alia ad impreſſionem neceſſaria?

REſpondeo: Non incurrere. Quia non imprimere dicuntur: nec ad impreſſionem proximè concurrunt. Sic Vgolinus §.1. *cit. n.*1. Sanchez *n.* 57. *cit.* Palao *n.*13. Fagundez *lib.*1. *in Decal. cap.*14. *n.*38. Trullench *numero* 27. *citato in fine.* Rocaffull. *loc. cit. dubit.*3. & alij.

Notandum tamen cum his DD. quod iſti, & correctores, atque illi, quorum expenſis liber hæreticus imprimitur, quos omnes ab excommunicatione lata contra impreſſores excuſauimus, poſſint aliunde incurrere in hanc excommunicationem; vt ſi miniſteria illa exhibeant, quo hæreſi faueant: tunc enim incurrent, non quaſi imprimentes, ſed quaſi hæreticorum fautores.

Qvæstio LXXXVII.

An tranſcribentes libros hæreticos, incurrant eandem excommunicationem, quam incurrunt imprimentes?

REſpondeo: Incurrere eamdem: Quia nulla apparet ratio diuerſitatis. Imò incurrunt etiam excommunicationem latam contra fautores Hæreticorum: quia hac via ſtudent hæreticos adiuuare, ad eorum errores propagandos. Sic Alterius *lib.*5. *diſp.*2. *c.*8. *dub.*3. Filliuc. *tract.*16. *cap.*2. *q.*9. *n.*46. Rocaffull. *loc. cit. dub.*4. & alij id intelligentes caſu, quo tranſcribentes intelligant quid tranſcribant, vt iam dicam.

Qvæstio LXXXVIII.

An etiam qui deferunt, vel vendunt libros hæreticorum in terris fidelium incurrant excommunicationem Bullæ?

REſpondeo: Incurrere excommunicationem Bullæ latam contra fautores hæreticorum. Quia verè tales cenſentur, ſi ſciant ſe deferre, aut vendere libros hæreticorum, aliàs excuſabuntur. Sic Alterius *loc. cit.* ita dicens: Idem cenſeo iudicandum de veredariis noſtri ſæculi, ſeu de librorum latoribus, quos ſæpè contingit ex Germania, Gallia, vel aliis Hæreticorum Prouinciis libros vetitos clam deferre in terras fidelium. Nam hi fautores hæreticorum procul dubio cenſeri debent, & acriter ſunt puniendi. Eſt tamen aduertendum in ſcriptore, & latore horum librorum, tunc pœnis iuſtè ſubijci debere, ſi ſcientiam in illo præceſſiſſe conſtiterit. Nam ſi ſcriptor pœnitus ignoret quod ſcribit (vt ſæpè contingit) Item, ſi lator, quid deferat, neſciat, cum clauſos libros aſportet, immunes eſſe crederem ab huiuſmodi pœnis, quoniam ignoranti nihil imputatur. *l. fideiuſſor. ff. Mandati.* & ignorantia à pœna excuſat *l.*2. *ff. in ius vocati, vt eant. &c.* Sic ille. Et ex illo Rocaffull. *loc. cit. dub.*6.

Qvæstio LXXXIX.

An defendentes libros Hæreticorum excommunicentur, etiam in prima clausula Bullæ?

Respondeo etiam excommunicari. Nam post latam excommunicationem in legentes, retinentes, & imprimentes libros Hæreticorum, additur hæc clausula: *seu quomodolibet defendentes ex quauis causa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore.* Sic omnes Doctores.

Qvæstio XC.

An qui librum hæreticum, scriptis in occulto defendunt, hanc Censuram Bullæ incurrant?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Sic Sanchez *lib. 2. sum. c. 10. n. 58.* ita dicens: Incideret quoque tanquam defendens, qui scriptis defenderet. Vt componendo apologiam, quò librum hæretici tueatur: esto id in suo cubiculo solus faciat; nec scripturam in publicum edat, sed apud se custodiat. Quia Bulla publicè, vel occultè defendentem excommunicat. Sic Sanchez, Vgolinus, *de Censur. Papæ reseru. 2. p. cap. 1. verb. Eorum libros quomodolibet defendentes. n. 2. vers. 3.* Fagundez *lib. 1. in decal. c. 14. n. 40.* Trullench *lib. etiam 1. in decal. cap. 3. dub. 9. n. 28.* Rocaffull *in sua praxi, parte 3. libro 3. cap. 8. §. De defendentibus. dubitatione 1.* & alij.

Qvæstio XCI.

An qui dicit, se velle defendere libros hæreticorum, v. g. Lutheri, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?

Affirmat Palao *tomo 1. tract. 4. disput. 2. puncto 10. §. 2. num. 14.*

Sed clariùs respondeo: Ex eo precisè non incurrere. Quia id non est defendere. Secus si cum effectu defensionem sit aggressus; aut iam esset quasi in procinctu paratus ad illam, prouocans ad certamen volentes contrarium sustinere: quia hoc iam moraliter defensio actualis reputatur. Sic Vgolinus *2. p. de casib. Papæ reseru. cap. 1. verb. Ac eorum libros quomodolibet defendentes, n. 4.* Sanchez *num. 58. cit.* Fagundez *n. 42.* Trullench *n. 28. cit.* Rocaffull *loc. cit. dub. 2.*

Qvæstio XCII.

An qui solius disputationis gratiâ, libros hæreticos defenderet, eadem innodaretur Censura?

Negare videri Suarium *de fide disp. 20. sect. 2. n. 25.* dicit Fagundez *loc. cit. n. 41.* Quia is, non defendit propriè & simpliciter, sed impropriè & secundum quid, nempe, disputationis gratia: ergo.

Sed oppositum omnino respondeo dicendo. Quod verè, dicta innodetur Censura. Quia apertè hoc indicant illa verba Bullæ: *Quouis quæsito colore, vel ingenio defendentes.* Sic Sanchez & Vgolinus *loc. cit.* Viuald. *in explicat. Bullæ num. mihi 12. vers. Tertio excommunicatur.* Fagundez *loc. cit. n. 41.* Rocaffull. *dubit. 3.* Trullench *loc. cit.* & alij. Qui addunt, etiam incurrere illos, qui tales libros defendunt, etiamsi id faciant, vt inquirant rationes, quibus hæresis conuincatur, aut, vt dubitationes, si quæ sint, tollantur.

Nec ab hac sententia discedit profectò Suarez; ait enim *loc. cit.* sic: Secunda autem defensio fit, vel argumentis, confirmando prauam doctrinam talis libri, quatenus in illo est, vel respondendo ad argumenta, quæ contra illam fiunt; quod etiam locum habet, etiamsi talis defensio sub titulo exercitationis, vel maioris inquisitionis veritatis, fieri dicatur: quia Bulla dicit: *quouis quæsito colore.* Hæc ille. ergo non obscurè indicat nostram sententiam.

Qvæstio XCIII.

An qui, quauis ratione, impedit præfatos libros, ne ad manus Inquisitorum perueniant, in hanc excommunicationem incidant?

Respondeo tanquam certum: Incidere. Quia hoc est illos libros defendere. Sic Sanchez *n. 58. cit.* per hæc verba: Comprehenduntur autem, qui quouis modo, aut quauis ratione eos libros defendunt, ne ad manus Inquisitorum veniant: aut verbis eos defendunt, dicentes esse bonos, aut vtiles, aut non comburendos. Sic Toledo *in sum. in Bulla Cœnæ. excommun. 1. n. 26.* Sayro *in Thesauro casuum. tomo 1. lib. 3. cap. 5. n. 18.* Vgolinus *de Censur. Papæ reseru. p. 2. c. 1. verb. Ac eorum quomodolibet defendentes. n. 2.* Huc vsque Sanchez. His authoribus addi possunt Suarez *de fide disp. 20. sect. 2. n. 25.* ibi: Denique etiam censetur defendere librum, qui dixerit, talem librum non esse prohibitione, vel combustione dignum. Vnde non excusabitur ab hac Censura, qui id dixerit. Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 14. n. 39.* Trullench *eod. 1. lib. in Decal. cap. 3. dub 9. n. 28.* Alterius *lib. 5. disp. 2. c. 8. vers. in fine.* Rocaffull *in sua praxi, parte 3. lib. 3. c. 8. §. De defendentibus. dub. 4.* & alij.

Qvæstio XCIV.

An etiam in eandem excommunicationem incidant, qui id, quod Catholicum est in libro hæretico, defendunt?

Respondeo: Non incidere, si non vt contentum in libro hæretico, sed quatenus in se verum & catholicum est, defendunt. Quia hi nil mali agunt, nec hæreticum opus defendunt, sed solum veritatem, nullo habito respectu ad hæretici opus. Sic Vgolinus, Sanchez, Suarez & Trullench *loc. cit.* Fagundez *loc. cit. n. 43.* Rocaffull *loc. cit. dubit. 5.* & Palao *puncto 10. cit. §. 2. numero 14.*

Qvæstio XCV.

An qui stylum libri hæretici, vel ingenium authoris eius, laudarent, excommunicationem eam incurrerent?

Respondeo: Non incurrere, si hæc laudent secundum se, (non vt opus hæretici, nec ad illud defendendum, ne comburatur, aut exterminetur.) Quia id non est librum hæretici defendere. Sic Sanchez, Palao, Suarez, Fagundez, Trullench, & Rocaffull, *loc. cit.*

Qvæstio XCVI.

An saltem incurrerent dictam excõmunicationem qui absolutè librum hæretici laudarent?

Respondeo: Incurrere illam, si talis hæretici liber contineat malam doctrinam: quia tunc, simpliciter illum laudare, sine dubio est defendere illum. Secus verò si dictus liber tractaret de Religione, sine erroribus, quia tunc si laudatio libri, est solùm de doctrina libri, non est mala, nec prohibita, cum, vt supponimus,

ponimus, vera sit, & ideo per se non continet defensionem libri, vt est ab authore tali, nempe hæretico. Oportet autem vt laus non sit tanta, vt per illam, vel Author, vel doctrina eius simpliciter commendari videatur. Sic Suarez *loc. cit.*

Qvæstio XCVII.

An qui hæreticorum libros prohibitos legerint, retinuerint, impresserint, vel defenderint, ignorando esse in Bulla Cœnæ prohibitos, hanc Censuram incurrant?

Respondeo: Non incurrere. Quia clausula Bullæ petit scienter hæc fieri: at quando scientia petitur, excusat à transgressione quæuis ignorantia quantumuis crassa, nisi adeo talis sit, vt ingens temeritas, arbitrio prudentis iudicetur, vt diximus supra *tr. 1. disp. 9. quæst. 18. & 19. & seqq.* ergo. Sic authores ibi citati. Et in specie de hac quæst. tractantes, tenent Sanchez *tomo 1. sum. lib. 2. c. 10. n. 38.* & Fagundez *lib. 1. in Decal. cap. 14. n. 19.* Alterius *lib. 5. disp. 2. capite 8.* Filliuc. *tract. 16. cap. 2. q. 8. n. 41.*

---

§. VI.

De Schismaticis, & Inobedientibus Papæ, qui vltimo loco in prima clausula Bullæ Cœnæ excommunicantur.

Qvæstio XCVIII.

An Schismatici in prima clausula excommunicentur?

Respondeo: Quod licèt olim in Bullis Cœnæ ante Pium V. non excommunicabantur Schismatici, vt notat Alterius, *vbi infra*: benè tamen excommunicantur modo, vt constat ex huiusmodi verbis additis in eadem prima Bullæ clausula: *Nec non* (excommunicamus, intellige) *Schismaticos, & eos, qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.* Hæc Bulla. Per cuius verba fit extensio huius excommunicationis ad crimen Shismatis prout condistingui solet ab hæresi. Sic omnes; legantur Sanchez *lib. 2. sum. cap. 36. à num. 11.* Suarez *de Censur. disp. 21. sect. 2. à num. 12.* Alterius *lib. 5. disp. 2. c. 9.* Filliuc. *tr. 16. c. 2. q. 10. num. 48.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 17.* Palao *tomo 1. tract. 6. disp. 4. punct. 6.* & alij.

Qvæstio XCIX.

An Schismaticus, qui in hac Bulla Cœnæ excommunicatur, sit ille, qui spontaneè, ab Ecclesiæ vniuersalis vnitate, eiusque capite Romano Pontifice, se separat?

Respondeo: Esse. Quia schisma, iuxta D. Thomam *2. 2. q. 39. art. 1.* nil aliud est, quàm disiunctio, per quam quis se ab vnitate Ecclesiæ separat; in quantum Ecclesia est quoddam corpus mysticum ex vniuersis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam capite constans. Ex quo clarè colligitur, quod schismaticus est ille, qui spontaneè, pertinaciter ab Ecclesiæ obedientia & vnitate se segregat, & ab eius capite & Pastore Pontifice Romano, vt Pontifex est. Sic omnes. Legantur citati.

Qvæstio C.

An etiam sit Schismaticus, & excommunicatus per Bullam, qui se ab Episcopo separat, renuens subesse authoritati Episcopali?

Affirmare videtur Cyprianus relatus *in cap. Scire debes. 7. q. 1. & capite Loquitur Dominus. 24. q. 3.* quatenus hunc talem, schismaticum appellat. Atque ita tenet Valentia *2. 2. disp. 3. q. 15. puncto 1. post 3. propositionem*, id probans: quia hic etiam tacitè, ac virtute, se separat à Summo Pontifice, cum Episcopus subordinationem & connexionem cum Pontifice, vt quædam pars cum suo capite, habeat.

Sed, vt certum respondeo: Prædictum, nullo modo esse excommunicatum per hanc Bullæ clausulam; eo quod non sit propriè, & in rigore, sed impropriè & largè, schismaticus. Quia, vt constat ex definitione eius, schismaticus est, qui ab vnitate Ecclesiæ vniuersali, eiusque capite, Pontifice Romano, se separat. Sic Hostiens. Ananias, Socinus, Azor, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. sum. c. 36. n. 6* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 17. numero 4.* Hurtado de Mendoza *tomo 2. de fide, disputatione 168. sectione 1. §. 3.*

Qvæstio CI.

An vt quis sit Schismaticus, & excommunicatus, sat sit, nolle se subijcere Papæ, vt Domino temporali?

Respondeo: Non esse satis: sed necessariò requiritur, vt nolit se subijcere Papæ, vt capiti Ecclesiæ. Sic Sanchez *cap. 36. cit. n. 4.* ita scribens: Tertiò deducitur non esse schismaticum, qui cum sit incola oppidi subiecti temporali Papæ iurisdictioni, non vult ipsi, vt temporali illius oppidi Domino subijci, sed alteri Principi se subdere. Quia (vt optimè ait Nauarr. *de datis pro iustitia, vel gratia, notab. 17 n. 29. versic. 3.*) Papa vt Dominus temporalis, non est Papa, & caput Ecclesiæ, sed instar cuiusuis temporalis Principis. Quare seiunctio illa, & rebellio, non est formaliter erga Papam, nec contra eius officium, vt Papa est; Quod ad schismatis rationem diximus *num. præced.* exigi. Sic Sanchez ex Vgolino. Bonacina *disput. 3. quæst. 4. de charit., puncto vlt. §. 5.* Palao *tomo 1. tract. 6. disp. 4. puncto 5. n. 8.* & alij.

Qvæstio CII.

An hanc Bullæ excommunicationem incurrant, qui ab obedientia Papæ recedunt, non tamen sunt verè Schismatici?

Affirmatiua pars suaderi potest; eo quod in dicta clausula primæ excommunicationis Bullæ Cœnæ, prius excommunicat Pontifex schismaticos; & deinde eos, qui à Romani Pontificis obedientia recedunt: sed sic est, quod si hæc posterior pars, de solis schismaticis recedentibus ab obedientia Pontificis accipienda sit, superflueret vtique; quia illi sub schismaticis comprehensi erant: ergo; ita tenet Toletus mox citandus *lib. 1. cap. 19. n. 14.*

Sed verè respondeo: Non incurrere nisi solos schismaticos recedentes ab obedientia Papæ, aut etiam se separantes schismaticè à reliquis membris Ecclesiæ: Quia hi tantùm comprehenduntur in dicta clausula primæ excommunicationis Bullæ: Nam non recedentes ab obedientia Papæ, vt Papa est, ac Christi Vicarius non dicuntur formaliter recedere à Pontificis obedientia. Sic omnino Sanchez *libro 2. sum. c. 36. n. 12.*

numero 12. & penes illum Caietanus *in summ. verb. excommunicatio. capite* 7. Azor *tomo* 1. *libro* 8. *capite* 20. *quæstione* 5. Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis* 2. *p. capite* 1. *vers. Necnon schismaticus numero* 9. Suarez *tomo* 5. *in* 3. *p. disputatione* 21. *sectione* 2. *numero* 12. & omnes

Qvæstio CIII.

An qui sola mente est schismaticus, absque aliquo actu externo, hanc incurrat Censuram?

Respondeo negatiuè. Quia, vt sæpè habitum est, ob solum peccatum internum, nunquam excommunicatio incurritur. Sic omnes communiter. Sanchez *loc. cit. numero* 15. & penes illum, Toledo *in Bulla Cœnæ. excommunicatio* 1. *numero* 16. & Sayrus *tomo* 1. *Thesauri, libro* 3. *capite* 5. Sed certè, ex his, Toletus, qui in impressione Lugdunensi 1606. de hac Censura agit *libro* 1. *capite* 19. *numero* 12. 13. & 14. nil de hac quæstione dicit. Legantur *dicta q.* 6.

Qvæstio CIV.

An item, non incurrat, qui solo actu externo, non interno, est schismaticus?

Negandum videtur. Quia hæreticus externus tantùm, non incurrit excommunicationem hanc, *vt supra quæstione* 2. & 6. est habitum: ergo nec schismaticus solùm externus incurret.

Sed, vt certum respondeo: Incurrere. Quia ad peccatum schismatis committendum, non desideratur, velle se directa intentione subtrahere ab obedientia Pontificis; sed satis est id velle indirectè, nimirum ipso effectu.

Nec obstat paritas adducta. Quia differentia est. Quod peccatum hæresis, non consumatur in solo actu externo, sed necessariò errorem internum petit, vt supra est habitum: at verò peccatum schismatis, perfectè satis in sua specie consummatur per actum solum externum, vt diximus, & docent Caietanus, Bañes, Valentia, Vgolinus, quos citat, & sequitur Sanchez *capite* 36. *citato, numero* 5. & 14. & ideo hanc partem docent ipsi, præsertim Sanchez *numero* 14. & Suarez *de Censuris, disputatione* 21 *sectione* 2. *num.* 13. Qui benè inferunt, quod Catholici, qui sub hæretico Principe viuunt, verbi gratia, in Anglia, eique vt supremo capiti, & Vicario Christi exterius obediunt, quamuis in conscientia pœnas hæreticorum non incurrant, Censuram tamen latam contra schismaticos, non effugiunt, quia verè sunt schismatici. Sic etiam sentiunt Hurtado de Mendoza *volumine* 2. *de fide, disputatione* 168 *sectione* 1. §. 8. Trullench *lib.* 1. *in Decalog. capite* 3. *dubit.* 17. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *quæstione* 10. *numero* 48.

Qvæstio CV.

An Fautores, Defensores, & Receptatores schismaticorum, hanc Bullæ excommunicationem contrahant?

Respondeo: Non contrahere. Quia in præsenti Bulla Cœnæ Pontifex eos non exprimit: ergo minimè comprehenduntur; quia dum excommunicatio alicui delicto infligitur, non extenditur ad adiuuantes, defendentes, & similes, nisi exprimantur, vt cum Nauarro *capite* 27. *numero* 51. docent Sanch. *libro* 3. *de matrim. disputatione* 49. *numero* 2. & *libro* 2. *sum. capite* 36. *numero* 16. & Suarez *loc. cit. numero* 14. & communiter: ergo. Sic Sanchez, Suarez & Trullench *locis citatis.* Alterius *tomo* 1. *libro* 5. *disputat.* 2. *cap.* 9. *in fine.* Hurtado de Mendoza *disputatione* 168. *cit. sectione* 3. §. 13. Palao *tomo* 1. *tract.* 6. *disput.* 4. *puncto* 6. *numero* 8. Qui tamen addit, dictos Fautores, Defensores, &c. ligari alia excommunicatione lata *in capite licèt. de electione capite* 1. *de schismaticis in* 6. & *in Constitut. Pauli IV. quæ incipit: Cum ex Apostolatus officio.*

Qvæstio CVI.

An schismaticus non hæreticus, absolui possit virtute Bullæ Cruciatæ?

Respondeo: Posse. Sic Sanchez *loc. cit. cap.* 36. *n.* 17. his verbis: Possunt tamen absolui schismatici, qui hæretici non sunt, virtute Bullæ Cruciatæ, semel in vita, & semel in mortis articulo. Et similiter possunt absolui virtute Iubilei concedentis absolutionem à casibus Cœnæ. Quia id solum hæresis speciale est, vt non comprehendatur sub generali casuum Cœnæ concessione, vt probaui hoc 2. *libro c.* 12. *numero* 12. Sic ille. Trullench *loc. cit.* & alij. Et hæc dicta sufficiant de prima clausula, & excommunicatione Bullæ.

DISPVTATIO II.

De secunda Excommunicatione Cœnæ, lata contra appellantes à mandatis Papæ ad futurum Concilium?

Qvæstio Prima.

Contra quas personas, secunda excommunicatio Bullæ fulminetur?

Respondeo: Quod contra omnes singulares, (quocunque nomine uuncupentur) quæ ab ordinationibus, & mandatis Romani Pontificis pro tempore existentis, ad futurum Concilium generale appellant. Necnon, contra eos quorum auxilio & fauore appellatum fuerit. Et tandem contra personas vniuersales, vt vniuersalitates, Collegia & Capitula (quocunque etiam nuncupentur nomine, quia excommunicari nequeunt) fulminatur interdictum, vt patet ex textu Bullæ, qui sic se se habet: *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunque status, gradus, seu conditionis fuerint: Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula, quocunque nomine nuncupentur, interdicimus, ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad vniuersale futurum Concilium appellantes: Necnon eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit.* Sic textus. Et cum eo omnes. Legantur Suar. *diss.* 21. *de Censur. sect.* 2. *à n.* 15. Nauarr. *in sum. c.* 7. *à n.* 57. Viuald. *in explic. Bullæ Cœnæ, à num.* 14. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 3. Toletus *lib.* 1 *sum. c.* 20. *n.* 1. 2. & 3 Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *à puncto* 1. Palao *tom* 6. *de Cens. disp.* 3. *puncto* 3. Alterius *tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 3 *per totam.* & alij. Qui omnes, vt certum docent hanc excommunicationem incurrere omnes appellantes ad futurū Concilium generale; necnon & fauentes, & auxiliantes, ad appellandum, & appellatio cum effectu sequatur. Sed de aliis dubitant, de quibus in sequentibus.

Qvæstio

Qvæstio II.

An qui à sententia, seu mandato iniusto Papæ appellaret ad generale Concilium, in hanc excommunicationem incideret?

Affirmarent forsitan Parisienses Doctores, & alij, qui olim sensere Concilium generale esse supra Papam, de quo agunt Sylvester *verb. concilium. q.5. & excommunicatio 7. in fine.* Viualdus *loco citato. numero 15.*

Sed, vt certissimum omnino respondeo: Incidere in excommunicationem hanc. Quia certissimum omnino est, Papam esse supra omne Concilium & Ecclesiam, sicut Pastor super gregem; & vt Christi Vicarius, vt docent cõmuniter Doctores cum S. Thom. *contra errores Græcorum cap.63.* & contrariam opinionem esse hæreticam, dicit Paulus Grysal. *verb. Papa. n. 19.* ergo certissimum omnino est incidere in excommunicationem illum, qui à quacunque sententia, seu mandato Pontificis ad Concilium appellat. Nam, vt benè Suarez, Censura hæc, seu Constitutio Pontificis, indistinctè & absolute loquitur, & non fundatur in eo, quod res à qua appellatur, iusta, vel iniusta sit; seu talis, vt ab ea appellari posset, si esset Superior ad quem possit appellari; sed in eo, quod sic appellans iniuriam facit Apostolicæ Sedi: nam videtur profiteri generale Concilium esse superius illa, quod tam fit à sententia iniusta appellando, quam à iusta. Huc vsque Suarez: & benè. *disp.21. sect. 2. n. 15.* Sic etiam Viualdus *loc.cit.* & Alterius *disp.3.cit. cap.4. q.3.* Palao *loc.cit. n.3.* Bonac. *disp.1. q.3. puncto 2. num. 10.* Filliuc. Duard. & alij penes ipsum. Diana *p. 10. tractatu 11. resolutione 60.*

Qvæstio III.

An hac Censura feriatur, qui à mandatis Papæ ad Concilium Prouinciale appellat?

Negat Filliucius *tractatu 16. capite 3. quæstione 4. numero 56.* Quia, inquit, standum est verbis legis, quæ exprimit, *Concilium generale, & futurum*: & iure, quia Prouinciale, constat non esse tantæ auctoritatis, nec vllus vnquam dubitauit, quod prouinciale sit inferius Papa, at aliquis dubitauit de generali. Ita ille, & Bonacina *puncto 2. citato, numero 5.* Palao *disputatione 3. de Censuris, puncto 3. numero 6.* & alij penes ipsos.

Sed probabilius respondeo: Feriri tali Censura, & fortiùs, quàm illum, qui appellat ad generale Concilium. Quia, si maior est auctoritas, & iurisdictio Papæ, quàm Concilij generalis, & propterea non licet appellare à Papa ad Concilium generale, quia tunc interponeretur appellatio à maiori ad minorem, contra naturam appellationis, vt supra est habitum; multò magis damnata erit appellatio ab eodem Papa ad Concilium particulare, quod longè inferius est auctoritate & iurisdictione, ipso Papa. Sic Alterius *libro 5. disputatione 3. capite 4. quæstione 2.* Gambarupta *de excommunic. Bullæ, cap.2. n.11.*

Qvæstio IV.

An etiam feriatur hac Censura, qui ad præsens Concilium generale, iam legitimè congregatum, à mandatis Papæ appellat?

Affirmant etiam Gambarupta *capite 2. numero 11. citato*, & Vgolinus *in Bulla Cœnæ Canone 2. §.1. versu. Quintò.*

Sed respondeo probabilius: Non feriri Censura huius Canonis. *Primò.* Quia Papa dicit: *Ad futurum Concilium. Secundò.* quia talis appellatio, cum esset ad eundem Papam (nam Concilium nil agit sine consensu Papæ) potiùs esset prouocatio extraiudicialis, vt ipsi Papa corrigeret grauamen, causa diligentiùs in Concilio discussa. Sic Filliuc. & Alterius *loc.cit.* Bonac. etiam *loc.cit.n.4.* Sayrus *lib.3.c.6.n.4.* Regin. *n.263.* Duard. *q.7.n.10.* Palao *loc.cit.* & alij plures, quos citat, & sequitur Diana *p.9.tr.7. res.66. & p.10. tr.11. res.60.*

Qvæstio V.

An qui auxilium, vel fauorem præbet post appellationem interpositam à sententia Papæ, vt appellans possit tueri appellationem, incurrat hanc excommunicationem?

Respondeo: Non incurrere. Quia non præstat opem ad appellandum quod prohibet Bulla; sed ad ea quæ sequuntur post appellationem. Sic Suarez, Alterius, Filliuc. *loc.cit.* Villalob. *tract.17. diff.20.n.11.* Bonac. *tomo 3. de excom. disp.1.q.3. fine.* Palao *disp. 3. de Censur. puncto 3. num. 10.*

Qvæstio VI.

An qui dat consilium ad appellandum, hanc Bullæ excommunicationem incurrat?

Affirmat Nauarr. *cap.27. num.58. & 59.* Quia (inquit) licèt hæc Bulla non includat consulentem specialiter, tamen generaliter includere videtur: quia includit auxiliantes & fauentes, & negari non potest, eum, qui consulit; auxiliari, & fauere. Ita Doctus Nauarr. cuius sententiæ est etiam Toletus *lib.1.cap.20. in fine.* Graffius, & Vgolinus apud Dianam *infra.*

Sed æquè probabiliter respondeo: Non incurrere hanc Cœnæ excõmunicationem. Quia cùm extensio fit ad consulentes, expressa fit eorum mentio, vt fit *in Can.7. & 10.* ergo quando consulens non exprimitur, non est mens Pontificis illud comprehendere: at non fit mentio consulentis in hoc Canone: ergo. Sic Suarez *loc.cit. n.17.* Alterius *disp. 3. cit. cap. 5.* Filliuc. *cap.3.cit.n.56.* Viualdus *loc cit.* Qui notat quod quamuis consulens non maneat Censura Bullæ innodatus, manet tamen excommunicatus per Extrauag. Iulij II. Sic etiam nobiscum sentit Diana *p.9. tr. 7. resolut. 66. & p.10. tract. 11. resolutione 60.*

DISPVTATIO III.

De tertia Censura Cœnæ, lata contra Pyratas, Cursarios, ac Latrones maritimos.

Qvæstio Prima.

Contra quas personas hæc excommunicatio fertur?

Respondeo: Quod contra Pyratas, Cursarios & Latrunculos maritimos, discurrentes per mare Summi Pontificis, præcipuè à monte Argentario, vsue ad Tarracinam. Necnon contra fautores, receptores, & defensores Pyratarum, &c. Sic habetur expressè in Bulla Clem. VIII. *anni 1595.*

&

& Pauli V. *anni* 1606. per hæc verba: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Pyratas, Cursarios, ac latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario, vsque ad Tarracinam: ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.* Hæc in dictorum Pontificum Bullis. Quamuis in aliis Bullis ante Sixtum V. sic legebatur: *Excommunicamus, &c. omnes Pyratas, Cursarios, latrunculos maritimos: & illos præcipuè qui mare nostrum à Monte Argentario, vsque ad Tarracinam discurrere, & nauigantes in illo deprædari, mutilare, interficere, ac rebus, & bonis suis spoliare præsumpserint hactenus, & præsumunt: ac omnes receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes, vel fauorem.* Sic in Bulla Gregorij XIII. Legantur Nauarr. *cap.* 27. *à num.* 59. Suarez *disputat.* 21. *sect.* 2. *à num.* 18. Alterius *lib.* 5. *disputatione* 4. *per totam.* Viualdus *in explicat. Bullæ, casu* 3. *à num.* 20. Filliucius *tractat.* 16. *cap* 4. Luysius *lib.* 3. *de Censur. disputatione* 28. *dubio* 2. Toletus *lib* 1. *capite* 20. *à num.* 3. Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 4. Palao *disput.* 3. *punct.* 4. & alij.

Qvæstio II.

Quidnam per Pyratas, Cursarios, & latrones maritimos, intelligat Pontifex?

Respondeo quod intelligit latrones, qui in mari versantur, vt prædentur, & spolient eos, qui vel negotij causa, vel alio fine, nauigant. Nam Pyrata, Græcè, est Prædo marinus. Pyratæ verò, sermone italico, Cursarij maritimi vocantur, eo quod huc, & illud percurrant. Latrones autem; quia vel à latere adoriuntur nauigio vectos, vel, & melius, quia latenter insidiantur. Sic Alterius *loc. cit. cap.* 1. Filliucius *cap.* 4. *cit. quæst.* 2. *num.* 74. Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 4. *punct.* 1. *num.* 2. Palao *punct.* 4. *cit. n.* 2. & alij.

Qvæstio III.

An omnes, qui in mari prædantur, etiamsi non percurrant mare, intentione speciali furandi, sed ob alium finem licitum; hanc excommunicationem contrahant?

Affirmat Angel. *verb. excommunicatio* 5. *casu* 18. his verbis: Casus 18. est contra Pyratas, Cursarios, & Latrunculos marinos, ac omnes receptatores eorundem, cum dantibus eis auxilium, consilium, vel fauorem. Et dicitur Pyrata, quicunque in mari deprædatur, nisi habeat iustum bellum, contra eos, quos deprædatur. Quod nota, quia pauci aduertunt credentes, quod nisi quis indifferenter deprædetur in mari, non sit Pyrata, & non incidit in hanc pœnam: sed est falsum. Hucusque Angelus. Cui adherere videntur Armilla *excommunicat.* 13. *& verb. Pyrata.* Caietan. *de excommunic. cap.* 18. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 264.

Sed probabiliùs multò respondeo: non contrahere hanc Bullæ excommunicationem, nisi illos, qui nauigant, & percurrunt mare intentione principali furandi. Quia hæc conditio requiritur ad Pyratam constituendum. Vnde si aliqui Mercatores, suæ negotiationi incumbentes, nauigantes, interim, fortuitò, & incidenter, spolient aliquos, non ideo dicendi sunt Pyratæ, & consequenter nec censendi excommunicati: nisi aliàs iam hoc latrocinium procederet ex intentione habita furandi, si occasio opportuna occurreret, quia tunc reuera remanerent excommunicatione obstricti. Sic Tolet. *lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 4. Alter. *lib.* 5. *disput.* 4. *cap.* 1. Sylvest. *excommunic.* 7. *casu* 20. & & penes ipsum Rosella, Ioan. Andr. & alij. Filliucius *tractatu* 16. *cap.* 4. *quæst.* 4. *num.* 82. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 59. his verbis: Qui gerunt sua negotia, aut mercimonia cum amicis, aut bella iusta, vel iniusta, cum inimicis, & deprædantur aliquando incidenter, non includuntur hîc, iuxta omnium sententiam. Sic ille. Suarez etiam *disputat.* 21. *sect.* 2. *num.* 26. Luysius *lib.* 3. *disputat.* 28. *dub.* 2. Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 20. *num.* 14. Bonacina *quæst.* 4. *citat. punct.* 1. *num.* 2. & 3. Palao *disput.* 3. *punct.* 4. *num.* 2. & alij.

Qvæstio IV.

An, qui animo deprædandi vnam tantum nationem, non omnes indifferenter, percurrunt mare, hanc excommunicationem incurrant?

Negant Sylvester *verb. excommunicatio* 7. §. 56. Tabiena *excommunicatio* 5. *casu* 25. *num.* 4. & Rebuffus *in explicatione huius Canonis.* Quia existimant necessarium esse ad Pyratam constituendum, vt non tantum vnius nationis homines deprædetur, sed indifferenter omnes cuiusque Prouinciæ, & nationis, sine aliquo delectu.

Sed longè multò verius, & probabiliùs respondeo Tales dictam excommunicationem incurrere. Quia multò verius est, quod, qui per mare vagantur intentione spoliandi tantum Venetos, aut Gallos, aut Hispanos, verè Pyratæ, aut latrones maris dicantur, vt benè ait Nauarrus *cap.* 27. *num.* 59. *in explicat. huius Canonis*: ergo. Sic ipse. Suarez *loc. cit. num.* 24. Alterius, Toletus, Filliucius, & Luysius *loc. citat.* Viualdus *in explicat. huius tertij casus, num.* 23. Bonacina *loco citato, numero* 8.

Qvæstio V.

An, qui titulo belli spoliant in mari suos inimicos, incurrant etiam hanc Censuram?

Affirmatiuam sententiam tenere Angelum *vbi suprà*, aiunt Alterius *lib.* 5. *disput.* 4. *cap.* 1. §. *Angelus, &* §. *vtraque opinio.* & Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. *q.* 4. *&* 5. Qui dicit esse probabilem, probátque: Quia tale latrocinium, quacunque intentione fiat, verè est in mari commissum: ergo obstrictum excommunicationi. Sed certè malè adducitur ab iis auctoribus Angelus pro hac parte, cum oppositum teneat, vt ex eiusdem verbis relatis *quæst.* 3. conuincitur.

Probabiliùs ergo respondeo: non incurrere hanc Censuram in dicto casu. Quia probabiliùs est, quod illi, qui titulo belli veri, etiam iniusti, inimicos suos spoliant armis, & victualibus, ad debilitandos eos, & vim eorundem minuendam, cum id non agant intentione principali furandi, non possint dici Pylatæ, nec latrones, & ideo nec sunt excommunicati. Sic Angel. *loc. cit.* Suarez *sect.* 2. *n.* 25. Alter. Filliucius, & Toletus *loc. cit.* Villalobos *tract.* 17. *diffic.* 20. *n.* 14. Bonacina *quæst.* 4. *punct.* 1. *num.* 4. Palao *num.* 2. *citat.* Nauarrus, Duardus, & Sayrus penes illum.

Qvæstio VI.

An, qui in solis fluminibus, animo principali prædandi, rapinam exercent, incidant in hanc excommunicationem?

Affirmatiuam sententiam tenere Angelum, *verb. Pyrata,* dicunt Nauarrus, & Luysius mox citandi. Sed non benè. Nam Angelus expressè ait, hanc Bullæ excommunicationem esse contra eos, qui deprædantur in mari. Vnde

Absolutè respondeo: dicendum, quod non inci-

dant in hanc excommunicationem Cœnæ. Quia clausula nostræ Bullæ, solùm loquitur de latronibus per mare vagantibus. Sic Nauarr. *cap.27. n.59. vers. Tertia.* Luysius *lib.3.de Censur.disp.28.dub.2. vers.Dubitant verò.* Suarez *disp.21.sect.2.num.26.in fine.* Alterius *lib.5. disput.4. cap.3. dubit.2.* Filliucius *tract.16. cap.4. quæst.6. num.86.* Toletus *lib.1.cap.20.num.4.* Bonacina *quæst.4.punct.1.num.9.* Reginaldus *num.265.*

Qvæstio VII.

An saltem inciderent, qui in fluminibus propè mare discurrerent, animo deprædandi nauigantes in mari, & deinde regredendi ad flumina?

Respondeo incidere. Quia in hoc casu verè dicerentur isti Pyratæ, & latrones maritimi; cum verè deprædarentur in mari. Sic Filliuc. *num.86.citato.* Alterius *dubit.2. cit. ibi:* Sed si reuera sunt latrunculi fluminales, non incidunt, nisi prædentur in mari. Reginaldus *num.266.* Duardus *canon.3. quæst.9. & 10.* Bonacina *loco citato*, & alij.

Qvæstio VIII.

An item inciderent in eandem excommunicationem, qui discurrentes mare, in fluminibus deprædarentur?

Respondeo incidere etiam. Quia verè sunt latrones maritimi. Sic Alterius *loc. cit.* ita scribens: Respondeo, si sunt maritimi latrones, & inuenta occasione nauis fugientis ingrediuntur flumen ad prædam capiendam, puto eos incurrere; quia verè sunt latrunculi marini; præsertim si cœperunt insequi nauem, cum esset in mari, & fugientem in flumen, sunt deprædati. Sic ille. Et etiam Filliucius *num.86. citato.* Toletus *lib.1. cap.20. num.8.* Bonacina hîc *disputat.1. quæst.4. punct.1. num.9.*

Qvæstio IX.

An Pyratæ nauigantes, si, descendentes in terram, prædentur homines in illa degentes, hanc excommunicationem incurrant?

Respondeo quod non. Quia Bulla excommunicat Pyratas, & latrunculos mare discurrentes, aut in mari prædantes. Et in antiqua Bulla, quam refert Sylueſter, erat, *Qui nauigio vectos prædantur,* & pœna excommunicationis non est extendenda. Sic omnino Alterius *lib.5. disputat.4. cap.3. dubit.3.* Secus est dicendum de Pyratis, aut latronibus marinis, casu quo mare discurrentes, intentione furandi, prædentur nauigantes, qui descenderunt in terram ad cibum solum capiendum, vel etiam nocte quiescendum: & præcipuè, si compulsos in terram se recipere, & insequentes, eos spolient. Sic Filliucius *tractatu 16. capite 4. quæstione 6. numero 86.* Qui dicit ita sentire etiam alios ex Recentioribus viros doctos.

Qvæstio X.

An Pyrata Christianus, qui alium Christianum Pyratam in mari spoliat, hanc excommunicationem incurrat?

Negant Graffius *lib.4. decis. cap.18. num.65.* Vgolinus *cap.3. §.2. vers.2.* Filliucius *tract.16. cap.4. num.91.* & Bonacina *loc. cit. num.14.*

Sed probabiliùs respondeo: vtrumque Pyratam excommunicationem incurrere. Quia cum vterque supponatur latrunculus marinus, vterque manebit excommunicatus, etiamsi vnus ab alio spoliatus sit; nam vterque commisit actionem, cui annexa est excommunicatio. Sic Alterius *lib.5. disputat.4. cap.3. dubitatione 7.* Bauny *in explicat. Bullæ Cœnæ, quæst.1. vers. Item putat Agraphiis.* Gambarupta *hic capite 3. num.3.* & Duardus *Canone 3. quæst.6. & Canon.4. q.4.* & alij.

Qvæstio XI.

An Pyratæ, qui non Christianos, sed solum Turcas, Iudæos, vel alios Infideles in mari spoliant, hanc Censuram incurrant?

Affirmatiua pars suaderi potest. Quia hæc Censura absolutè, & sine vlla restrictione fertur in Bulla, contra omnes Pyratas, & latrones maris: at qui spoliant infideles, propriè exercent artem pyraticam: ergo sunt excommunicati.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere hanc Censuram, quando spoliant infideles: sed solum quando spoliant Christianos. Quia certum est, quod sub hac Censura non comprehendantur nisi Pyratæ Christiani, cum alij non subdantur præceptis Ecclesiasticis: ergo eadem ratione non intelligitur ferri hæc Censura, nisi contra Pyratas spoliantes Christianos. Patet consequentia; quia æquitas postulat, vt tam ex parte offendentium, quàm offensorum, æqualitas seruetur: sicut ergo tantum Pyratæ Christiani subiiciuntur Cēsuræ; ita tantum in Christianos sæuientes, non autem in alios Infideles. Sic Suar. *disp.21.sect.2. n.21.* Alterius *cap.3. cit. dubit.1.* Filliucius *tract.16. cap.4. q.3. n.78.* Luysius *lib.3.de Censur. disp.28. dub.2.* Tolet. *lib.1. sum. cap.20. num.6. in fine.* Machado *tom.1. lib.1. part.3. tract.6. docum.5. num.2.* Bauny *loc. citat. vers. Ad hanc ergo Censuram.* Bonacina *disputat.1. quæst.4. puncto 1. num.10.* Palao *disput.3. punct.4. num.6.* & alij.

Qvæstio XII.

An Pyratæ, in quouis mari, etiam extra loca ad dominium Papæ pertinentia, prædantes, hanc excommunicationem incurrant?

Affirmant Suarez *disput.21. de Censur. sect.2. n.18.* Graffius *lib 4. cap.18. num.67.* & Alterius *lib 5. disput.4. cap.2.* existimantes, excommunicari in hoc tertio Canone Bullæ Pyratas vbicunque deprædantes in mari, etiam extra loca Pontificis iurisdictioni subiecta, licèt præsertim illos, qui discurrunt mare sub potestate Ecclesiæ à Monte Argentario vsque ad Tarracinam.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum. Quod, licèt olim iuxta Bullam Gregorij XIII. omnes Pyratæ, quodcunque mare discurrentes, essent excommunicati, vt constat ex illis verbis: *Excommunicamus omnes Pyratas, cursarios, & latrunculos marinos, & illos præcipuè qui mare nostrum à Monte Argentario vsque ad Tarracinam discurrere, & c præsumunt,* & docent omnes DD. At verò loquendo iuxta Bullas Clementis VIII. & Pauli V. probabilius est, quod solum incurrant hanc excommunicationem Pyratæ discurrentes Mare Sedis Apostolicæ, aut Principis alterius, cuius ex ditione, facilis sit transitus ad Mare quod Papæ subest. Quia id solũ exigũt Bullæ dictæ, vt hæc verba indicãt: *Excõmunicamus Pyratas, & c. discurrentes mare nostrum,* & hîc est coma; & deinde sequitur; *Præcipuè à Monte Argentario vsque ad Tarracinam,* vt apertè constet, tantum excommunicari nunc eos Pyratas, qui discurrunt Mare, quod alluit terras Sedi Apostolicæ immediatè,

immediatè, vel mediatè subiectas, vt est Mare supremum, & Mare inferum, Tyrrhenum, scilicet, Ionicum, & Adriaticum, quod alluit Regnum Neapolitanum, Siciliam, Sardiniam, Corsicam, mediatè Sedi Apostolicæ subiecta: præcipuè tamen, eas, quæ sibi immediatè subiiciuntur, & partent incursibus Pyratarum. Ea autem sunt, quæ interiacent montem Argentarium, & Terracinam. Sic tenent Tolet. *lib. 1. c. 20. n. 5.* Filliuc. *tr. 16. cap. 4. q. 2. dict. 2. n. 75.* Bauny *q. 1. cit. in explicat. casus secundi, vers. Ad hanc ergo.* Machado *docum. 5. citat. num. 6.* Bonac. *loc. cit. punct. 2. num. 4.* Duardus *can. 3. quæst. 3.* Vgolinus hîc *cap. 3. §. 2. vers. Tertiò.* Palao *disput. 3. punct. 4. num. 3.* & alij.

Qvæstio XIII.

An in hanc excommunicationem incidant Pyratæ, statim ac Mare incipiunt discurrere animo prædandi, etiamsi reipsa non sequatur prædatio?

NEgant plures Doctores existimantes, necessarium esse ad contrahendam hanc Censuram, vnam harum actionum, nempe deprædari, mutilare, aut interficere, aut spoliare bonis suis aliquem; ideóque non sufficere solam maris discursionem, nisi deueniatur ad aliquam actionem ex prohibitis per Bullam Gregorij XIII. relatam sup. *quæst. 1.* Ita Caietanus *verb. excommunicatio cap. 18.* Viualdus *in explicat. tertij casus n. 20.* & penes illum, Armilla. Luysius *lib. 3. de Censur. disput. 28. dub. 2. vers. Mihi verò.* Saytus *lib. 3. cap. 7. num. 5.* Palao *punct. 4. cit. num. 5.*

Sed probabiliùs respondeo: dicendum. Quod, licet iuxta tenorem Bullæ Gregorij XIII. non inciderent in excommunicationem Pyratæ discurrentes Mare animo prædandi, nisi præda, aut mutilatio, aut interfectio, aut spoliatio bonorum, cum effectu sequeretur, vt patet ex verbis Bullæ *quæst. 1.* adductis: At tamen; nunc iuxta Bullam Clementis VIII. & Pauli V. loquendo, dicendum est incidere in dictam excommunicationem Pyratas, qui suscipiunt nauigationem in Mari ditioni Papæ, (iuxta nuper dicta) subiecto, animo furandi, & deprædandi, quamuis reipsa, nullum committat furtum, aut latrocinium. Quia in Bulla hac, sola actio discurrendi mare exprimitur: ergo illa sola sufficit. Antecedens constat ex verbis Bullæ, quæ sic se habent: *Excommunicamus omnes Pyratas*, &c. *discurrentes mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario, vsque ad Terracinam.* Et ibi perficitur clausula, & nil aliud additur. Ideóque ita sentiunt Filliucius *num. 75. cit.* & penes illum Suarez *sect. 2. cit. num. 29.* Sic etiam Toletus *lib. 1. cap. 20. n. 6.* Alterius *lib. 5. disputat. 4. cap. 2. difficultate 2. per totam.* Bauny *loc. cit. vers. Sunt autem Pyratæ*, & penes illum, Graffius, Bonacina *quæst. 4. cit. punct. 2. num. 3.* Vgolinus *cap. 3. §. 1. num. 1.* Reginaldus *num. 265.* Duardus *can. 3. quæst. 4. num. 2.* & Graffius *lib. 4. cap. 18. num. 67.*

Qvæstio XIV.

An Nautæ, vel Remiges Christiani, qui in Nauibus Infidelium Pyratarum versantur in mare, sint excommunicati per hanc clausulam Bullæ?

REspondeo negatiuè. Quia isti, vt supponimus, vi compelluntur ad exercendum hoc ministerium, ad euitandum mortis periculum: propter quod eis parcit Ecclesia. Sic Alterius *loc. cit. dubit. 4.* Bauny *loc. cit.*

Qvæstio XV.

An, non solum Fautores, Receptatores, & Defensores Pyratarum, sed etiam consulentes excommunicentur in hac clausula Bullæ?

AFfirmat Nauar. *cap. 27. num. 59.* & antea Angel. *excommunicat. 5. casu 18.* & Caietan. *eod. verb. cap. 18.* Quia licèt verbum, *consilium* ablatum sit in Bullis nouioribus à tempore Gregorij XIII. tacitè tamen includuntur, nomine auxiliantium, & fauentium, cum negari nequeat, eum, qui consulit, aliquo modo adiuuare, & fauere.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod licèt olim, etiam consulentes essent per Bullam excommunicati, eo quod expresè nominarentur in illa his verbis: *Ac omnes receptatores eorumdem, & eis auxilium dantes, consilium, vel fauorem;* Modo verò nullatenus sint excommunicati consulentes, sed solum Fautores, Receptatores, & Defensores: quia, vt diximus, in nouioribus Bullis, sublata est illa dictio, *consilium*, ex quo constat noluisse Pontifices, dantes consilium excommunicari. Nec valet dicere, quod tacitè includantur nomine Auxiliantium, vel fauentium: quia, vt benè Suarez, & alij plures solum consilium præbere, non est moraliter conferre auxilium, vel fauorem. Sic Suarez *disputat. 21. sect. 2. num. 22.* Alterius *disput. 4. citat. cap. 4.* Luysius *lib. 3. disput. 28. dub. 2.* Qui dicunt, Angelum, & Caietanum loquutos fuisse iuxta Bullas antiquas, in quibus erat Verbum, *Consilium.*

DISPVTATIO IV.

De quarta excommunicatione Cœnæ, lata contra Rapientes bona Christianorum naufragantium.

Qvæstio Prima.

Contra quos hæc quarta excommunicatio feratur?

RESpondeo dicendum cum eodem textu Bullæ; quod *contra omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcunque nauibus tempestate, seu in transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem iecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuscumque maris regionibus, & litoribus surripuerint.* Sic Bulla. Et cum illa omnes Authores, præcipuè infra citandi. Qui omnes notant hanc excommunicationem prius latam fuisse in Concilio Lateranensi sub Alexand. III. Et habetur in cap. *Excommunicamus, de Raptoribus*, quamuis non esset tunc reseruata.

Qvæstio II.

An incurrant hanc excommunicationem, qui bona Christianorum ex naui pereunte non ex tempestate, sed ex vetustate, vel ex imperitia Nautæ, aut aliàs, surripiunt?

REspondeo incurrere modo. Quia in Bullis nouioribus Cœnæ latis à tempore Sixti V. apertè fit sermo de Nauibus quoquomodo naufragium passis, vt constat ex verbis nuper relatis. Vnde quicumque bona Christianorũ ex nauibus naufragium passis,

siue vi ventorum, aut tempestatis, siue ex vetustate, siue ex eo, quod in scopulum incidant, siue ex culpa nautarum, bona surripiunt, dictam excommunicationem incurrunt. (Secus fortassis dici posset attenta Bulla Gregorij XIII. vbi non habentur hæc verba: *Quoquomodo naufragium passis.*) Sic Viualdus *in explicat. Bullæ, casu* 4. *num.*28. Filliucius *tract.*16. *cap.*4. *quæs.*8. *num.*89. Alterius *lib.*5. *disputat.*5. *cap.*1. *vers. Qua in re notandum est.* Bonacina *disputatione* 1. *quæst.*5. *puncto* 2. *num.*8. Palao *disputatione* 3. *punct.*5. *num.*6. *in fine*, & communis.

Qvæstio III.

An etiam incurrant eandem excommunicationem, qui bona Christianorum, ex naui ab hostibus, bombardis confracta, aut igne cremata, surripiunt?

NEgat cum aliis Fillliucius, his verbis: Quartò. Si ab hostibus *naues* disrumpantur bombardis, vel incendio pereant, probabile est non comprehendi: quia nulla ratione videntur dici posse, naufragium passæ. Hunc autem casum tanquam alienum à verbis Bullæ, & ideo, etiam à mente Conditoris, omissum esse, censeri. potest; Et ita sentiunt aliqui Recentiores. Ita Filliucius *num.*69. *citato.*

Sed certè probabiliùs respondeo: etiam incurrere. Quia reuera surripiunt Christianorum bona ex nauibus, aliquo modo, naufragium passis, quod sufficit, vt constat ex Bulla. Nam si concedit Filliucius, quod nauis, quæ ex vetustate aperitur, aut rumpitur, dicitur aliquomodo naufragium passa, vt ex illo est habitum *quæst.*2. quare non concidit etiam, cum eadem sit ratio, quod nauis, bombardis rupta, aut consumpta incendio, dici queat naufragium aliquo modo passa? Naufragium namque, nil aliud significat, nisi submersionem rerum, vel corporum, ex fractura, aut nauis periclitatione, quocumque modo fiat prouenientem, *leg. Deprecatio, & per totum, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l.*2. *Codice de Naufrag.* Sic tenet Vgolin. *part.*2. *cap.*20. §.1. Qui citat Vsualdum, & alios. Bonacina *loco citato*, & penes ipsum, Viualdus, & Duardus. Palao etiam *num.*6. *cit.* Legatur Machado *lib.*1. *part.*3. *tract.*6. *docum.*5. *in fine*, vbi refert vtramque sententiam, more solito.

Qvæstio IV.

Quid intelligitur in Bulla, nomine, bonorum *naufragantium?*

REspondeo intelligi omnia, quæ sunt in Naui, & ipsa Nauis, Scaphæ, & quæcumque merces, & instrumenta, vt funes, anchoræ, remi, & ipsa ligna fracta Naui, si nauis saluatur. Vnde si quis rapiat in Mari, vel in littore aliquid dictorum bonorum, incidit in hanc excommunicationem. Sic omnino Alterius *lib.*5. *disputat.* 5. *cap.*2. *dubit.*5. & etiam Duardus *Canon.*4. *quæstione* 3. *num.*3. Bonacina *disputat.*1. *quæst.*5. *punct.*2. *num.*10.

Qvæstio V.

An incurrant hanc Bullæ Censuram, qui Iudæorum, Turcarum, & aliorum Infidelium, qui naufragium subiere, bona surripiunt?

REspondeo quod non, (quamuis aliàs surripientes omni iure teneantur ad illorum restitutionem. Quia Bulla Cœnæ expresè loquitur de surripientibus bona Christianorum naufragantium. Sic Alterius *cap.*2. *dub.*7. Luysius *lib.*3. *disputat.*28. *dub.*2. *vers. Secundò notant*, & communiter omnes, præcipuè mox citandi *quæst. sequentibus.*

Qvæstio VI.

An saltem, qui prædantur nauim naufragatam Infidelium, onustam tamen fidelium bonis, sint hac excommunicatione innodati?

REspondeo sub distinctione dicendo; quod non sint excommunicati, qui rapiunt ipsammet nauim, aut eius instrumenta: quia sunt bona Infidelium; (quamuis, vt diximus, teneantur sub mortali restituere rem ablatam.) Benè tamen, qui rapiunt bona fidelium ex Naui infidelium: quia quod Pontifex, præcipuè voluit, fuit prouidere conseruationi bonorum fidelium: parum autem refert ad id, quod ea bona deferantur in Nauibus Christianorum, an infidelium. Sic Filliucius *tract.*16. *cap.*4. *quæs.*8. *num* 88. Alterius *lib.*5. *disputat.*5. *cap.*2. *dubit.*8. Qui benè addit ad eundem modum, vice versa, esse dicendum, quando Nauis est fidelium, & merces infidelium. Sic etiam Bonacina *quæst.*5. *citat. punct.*3. *num.*2. & 4. & Duardus hic *quæst.*3. & 4. *num.*12. & alij.

Qvæstio VII.

An saltem sint hac Censura ligati, qui rapiunt bona hæreticorum naufragantium?

AFfirmant aliqui, quos tacitis nominibus refert Alterius *vbi infrà.* Quia inquiunt, Canon generaliter loquitur de bonis Christianorum quorumcunque: at sic est, quod hæretici annumerantur inter Christianos, ratione characteris: ergo.

Sed probabiliùs multò respondeo: non esse. Quia non est mens legislatoris Bullæ protegere bona hæreticorum, cum constet, eos aliàs tanquam ab Ecclesia præcisos execrari potius, ac persequi Censuris. Adde quod in fauorabilibus, nomine Christianorum solum veniunt Catholici, non hæretici, qui propriè non vocantur Christiani, cum nec ratione characteris maneant actu coniuncti cum Ecclesia. Sic Vgolin. *cap.*20. *cit.* §.2. Viuald. *in explanat. Bullæ Cœnæ, casu* 4. *num.*30. Alterius *lib.*5. *disputat.*5. *cap.*2. *dub.*7. & Filliucius *tract.*16. *cap.*4. *quæst.*9. *num.*90. Qui idem à fortiori negant esse excommunicatos, rapientes bona Apostolorum naufragantium, id est, illorum Christianorum, qui fidem Christi negantes, facti sunt Sarraceni, vel Mauri. Et merito, cum hi, nec sint propriè, nec soleant vocari Christiani. Sic etiam Bonacina hîc *disp.*1. *q.*5. *punct.*3. *n.*5. Sayrus *lib.*3. *cap.*8. *n.*7. Reginald. *lib.*9. *num.*270. & Duard. hîc *quæst.*3. *num.*6.

Qvæstio VIII.

An saltem incurrant hanc Bullæ Censuram, qui bona latronum maritimorum, & Pyratarum naufragantium rapiunt?

AFfirmat Alterius *cap.*2. *citat. dub.*6. Quia inquit, licèt in Bulla Pij V. fuerit hic casus exceptus, & sic qui accipiebant bona Pyratarum naufragantium non erant excommunicati: Nunc verò, quia in aliis posterioribus Bullis Clementis VIII. & Pauli V. non excipitur, dicendum est, bona Pyratarum comprehendi in hoc Canone, & eos, qui rapiunt illa, incurrere hanc excommunicationem; aliàs exceptio illa non esset sublata. Ita ille, & sane probabiliter.

Sed

Sed non minus respondeo: non incurrere. *Primò*, qui, qui horum bona requirunt non incurrunt excommunicationem latam cap. *Excommunicamus, de raptor.* vt docent Host. Ioan. And. Anan. Angel. Sylu. & alij, quos citat, & sequitur Filliuc. *vbi infrà*: at sic est, quod illa excõmunicatio est eadem cum ista: ergo. *Secundò*, quia hoc genus personarum æquiparantur hostibus fidei, & sunt publicè diffidati, itaut bona ipsorum ab omnibus surripi possint, ex Baldo, in Authentica Nauigia. *C. de furtis.* Vbi declaratur, non habere locum in surripientibus, bona dictorum Pyratarum naufragantium, pœnam constitutam in surripientibus bona naufragantium. Sic omnino Filliucius *q. 9. cit. n. 91.* vbi id confirmat, ex eo, quod olim id in Bulla Pij V. fuerit expressè declaratum. Ex quibus constat ad fundamentum Alterij. Sic etiam Bonacina *punct. 3. cit. num. 2.* & Duardus *hic quæst. 4.*

Qvæstio IX.

An rapientes bona proiecta è Nauibus ad eas alleuandas, sint hac Censura comprehensi?

NEgant Palao *disput. 3. punct. 5. num. 6.* Vgolinus, Duardus, Reginaldus, & alij apud ipsum.

Sed probabiliùs respondeo: esse comprehensos. Quia dominium horum bonorum, cum non omnino liberè ea iactent, remanet apud proiicientes: ergo surripientes ea bona non excusantur à furto: ergo nec à Censura. Atque ita est cautum iure Ciuili, *l. 2. & l. Qui leuandæ, ff. ad legem Rhod. de iactu, l. Quaratione, l. Quacunque, ff. de acquir. rer. domin. & alibi.* Sic Filliucius *q. 9. citat. dicto 3. num. 92.* Alterius *lib. 5. disputat. 5. cap. 2. vers. Secunda propositio, post 8. dubitat.* Viualdus *in explicat. huius Canonis, numero 35.* Bonacina *puncto 3. citat. numero 9.* quamuis *tomo 3. disputat. 1. quæstione 5. puncto 2. num. 6.* oppositum dicat.

Qvæstio X.

An casu, quo bona eiecta ad alleuandas Naues, sint statim peritura, vt sunt sacharum, farina, papyrus, &c. possit quis, absque incursione Censuræ, statim ea sibi sumere?

REspondeo posse. Quia talia, eo ipso quod proiiciuntur, haberi solent pro derelictis, ex *l. falsus, §. Si iactum, ff. de furt.* Sic Abbas *in cap. Cum dilecti, num. 11.* & Felin. *num. 16. de Accusat.* Alexand. *in l. Qui alleuanda, ff. ad leg. Rhod. de Iactu. & in leg. Interdum.* Filliucius *loco citato, dicto 4. numero 93.* & alij. Secus dicendum est, si bona eiecta non essent peritura statim, sed possent aliquo modo ad litus trahi, vt sunt res, quæ per aquas possunt natare, vt dolia plena vini, vtres olei, & farina, sacharo, & sale, in vase ligneo conseruata; quia qui hæc, & similia bona sibi vsurparet, verè esset excommunicatus, quia verè non haberentur pro derelictis. Sic Filliucius *num. 96.* Alterius *lib. 5. disputat. 5. cap. 2. dub. 2. post 9. dubitationem,* & alij Doctores, nuper citati.

Qvæstio XI.

An, qui bona naufragantium, quæ diù in littore maris iacuerunt, rapiunt, hanc Bullæ Censuram contrahant?

REspondeo non contrahere eam. Quia rationabiliter præsumi potest, quod ea bona habeantur ab eorum dominis pro derelictis; cum taceant, nec per se, nec per alios ea perquirant: at sic est, quod ea, quæ habentur pro derelictis fiunt capientis: ergo. Sic Panormit. & Glossa, quos citat, & sequitur Angel. *verb. Inuenta, & verb. Naufragium.* Sylvest. & Armilla *ibid.* Filliucius *loc. cit. dicto 5. num. 94.*

Qvæstio XII.

An, qui ex Naui in mari, onusta mercibus, mersa, aliquid accipit, sit excommunicatus?

AFfirmat Alterius, esse excommunicatum, nisi casu quo Dominus, machinis adhibitis, & tentatis omnibus, illam derelinquat; nam tunc, inquit, si quis inueniretur, qui arte aliqua aliquid ex naui extraheret cum vitæ suæ periculo, posset illud sibi retinere: secus si accipit sine periculo vitæ, nam tunc debet locare operam suam, & naufraganti subuenire. Ita ille *lib. 5. disputat. 5. cap. 2. dub. 3. post 9. dubitationem*, & anteà Vgolinus apud Filliucium *loco citato, num. 93.*

Sed probabiliùs respondeo dicendum: esse quidem excommunicatum illum, qui ex tali naui, statim ac mersa est in profundum maris, aliquid accipit; quia tunc non est habenda pro derelicta, cum possit dominus eam aliqua extrahere arte. Secus verò, si ex ea aliquid accipiat postquam dominus, tentatis, sed in vanum, omnibus modis, ad extrahendam illam, eam derelinquat, & nil amplius de illa curat. Quia tunc habenda est pro derelicta, & ideo ab excommunicatione excusabitur quisquis ex tali naui aliquid accipiat, vt constat ex habitis *quæst. 10. & 11.* Legatur Filliucius *tract. 16. cap. 4. quæst. 9. & 10.*

Qvæstio XIII.

An casu, quo in euidenti periculo naufragij, nauis deseratur ab omnibus, etiam à Domino, & solus Nauta remaneat, & industria conseruet illam, possit, absque incursione peccati, & Censuræ, sibi nauim acquirere?

REspondeo quod non possit sibi illam acquirere; sed teneatur sub pœna peccati mortalis, & excommunicationis restituere Domino. Quia iste deserendo nauim, & merces, non cedit iuri suo, sed relinquit illas arbitrio fortunæ, & tempestatis, itaut si contingat seruari illas, velit eas recuperare, & ideo non habentur pro derelictis. Sic omnino Alterius *cap. 2. cit. dub. 5. post 9. dubitat.* Addens idem dicendum esse, casu, quo alij Nautæ inueniant illam nauim absque suo Domino.

Qvæstio XIV.

An, si quis bona naufragantium, iam ex mari extracta, & in terra exposita, atque in domo alicuius conseruata, sibi surriperet, in excommunicationem huius Canonis incideret?

AFfirmatiuam sententiam esse probabilem clarè insinuat Alterius mox citandus, & tenet Suarez *disput. 21. sect. 2. num. 33.*

Sed certè probabilius respondeo: talem raptorem non incidere in dictam excommunicationem. *Primò*, quia in hoc Canone, vt expressè vidimus *quæstione 1.* solum veniunt bona in nauibus inuenta, & ex ea eiecta, & inuenta in mari, vel littore: at bona in casu nostro posita, nullibi ex dictis locis erant: ergo. *Secundò*, quia in terra facilius possunt bona naufragantium custodiri, & difficilius accipi: ergo non fuit necessarium, vt Bulla per excommunicationem id prohiberet. Sic Alterius *disputatione 5. capite 2. dubio 6. post dubitationem 9.* Filliucius *num. 98.*

*num.*98. Bonacina *disputatione* 1. *quæstione* 5. *punct.* 1. *numero* 5. & alij.

Qvæstio XV.

An, qui huiusmodi naufragantium bona accipit putans sibi licere, ab excommunicatione hac excusetur?

Respondeo ex sæpè dictis: excusari, quamdiù est in hac probabili ignorantia: Nam hæc, sicuti bona fides, quemadmodum à culpa & peccato excusant: ita ab excommunicatione. Sic Alter. *loc. cit. dub.* 7. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 4. *quæs.* 10. *n.* 95. Qui benè addit excusari etiam casu quo raptor inuincibiliter hanc Censuram ignoret. Et anteà Angelus *verb. Naufragium, numero* 3. *in fine.*

Qvæstio XVI.

An etiam excusetur ab hac excommunicatione, qui bona Naufragantium accipit, vbi id permissum est ex consuetudine introducta?

Affirmatiua pars suaderi potest. Quia (vt refert Couar. *ad regul. peccatum, p.* 3. §. 1. *n.* 5.) apud Gallos extat consuetudo, vt Dominus Prouinciæ, & Territorij, bona Naufragantium, vti oberrantia, & dominum incertum habentia, occupet, & sibi acquirat, secundum Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. Et vxorem nomine Adelasiam, n.* 935. Huius opinionis videtur esse Filliucius *n.* 95. *cit.* vbi agens de causis, quæ excusare possunt accipientes bona Naufragantium ab excommunicatione, dicit, primam esse, si verè furtum non committatur, vel quia probabiliter credatur, esse licitum, vel permissum vigore alicuius consuetudinis, ex Angelo, & Syluestro *verb. Naufragium.* Ita ille. Sed malè omnino.

Vnde tanquam certum respondeo: nullum raptorem bonorum Naufragantium excusari ab excommunicatione vigore alicuius consuetudinis. *Primò*, quia talis consuetudo, si alicubi viget, nec est valida, nec legitima, sed potiùs iniqua, cum approbet, & faciat licitum furtum, vt inquit Glossa *in cap. Cum dilecti, de Accusat. verb. Dilapidatione.* Nec certè apparet causa, quare talis consuetudo à culpa furti excusare possit. Quid enim obsecro (ait Couar.) Naufragus miser fecit, vt dignus sit amissione rerum, quæ ad ipsum lege naturæ pertinet? Quid itè Principem Christianissimũ mouere potest, vt tam impiam, & crudelè consuetudinẽ probauerit, aut eã à Iudicibus seruari permiserit?

Secundò, quia Pontifex expressè in Bulla hac, declarat irritum, & inane quodcunque priuilegium, & consuetudinem in contrarium inductam, his verbis: *Itavt ob quodcunque priuilegium, consuetudinem aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu aliam quemcunque prætextum excusari possint*: ergo. Ideo hanc sententiam tenent in primis Angel. & Sylvest. *loc. cit.* pro se à Filliucio, Couarruuias *loc. cit.* Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 60. & 117. Alterius *lib.* 5. *disput.* 5. *cap.* 8. *in fine.* Lessius *lib.* 2. *de Iustit. cap.* 5. *dubio* 18. *numero* 67. & *cap.* 14. *dubio* 7. *numero* 48. Suarez *disputatione* 21. *sect.* 2. *num.* 35.

Qvæstio XVII.

An saltem excusetur ab excommunicatione, qui bona Naufragantium accipit, animo restituendi ea veris dominis?

Respondeo tanquam certum: excusari. Quia in hoc Canone Bullæ, non excommunicantur simpliciter qui dicta bona accipiunt; sed qui surripiunt, hoc est, animo sibi retinendi accipiunt. Verum est, quod iuxta probabiliorem opinionem si dictus Acceptor, repertis dominis, moram faceret, absque rationabili causa, incideret in excommunicationem, cap. *Excommunicamus, de Raptorib.* Sic omnes. Caiet. *excommunic. cap.* 23. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 118. Alterius *disputat.* 5. *cit. cap.* 1. *in fine.* Filliucius *num.* 95. *cit. vers. Secunda, si caperentur.* Luysius *lib.* 3. *de Censur. disput.* 28. *dub.* 2. Suarez *disputat.* 21. *sect.* 2. *num.* 32. Alterius *lib.* 5. *disp.* 5. *cap.* 2. *dubit.* 2. & 4. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 5. *punct.* 2. *num.* 4. & alij.

Qvæstio XVIII.

An etiam excusaretur ob materiæ leuitatem?

Respondeo tanquam certum: excusari etiam. Vnde si quis raperet gladiolum; aut quid simile, non incurreret hanc Censuram, nam ad illam incurrendam, requiritur quod furtum sit mortale, vt constat ex dictis supra *tract.* 1. *de Censur. in communi.* Sic omnes communiter. Filliucius ex Vgolino *loco citato, vers. Quarta, ratione materiæ.*

Qvæstio XIX.

An item excusaretur ab hac excommunicatione qui bona Naufragantium in flumine, vel lacu, surriperet?

Respondeo item excusari. Quia leges pœnales non sunt extendẽdæ vltra proprietatem verborum: at in hac Bulla expressè fit sermo de bonis inuentis in mari, aut litore: ergo. Sic Regin. *lib.* 2. *n.* 270. Duardus *hic quæst.* 8. Bonac. *punct.* 2. *cit. n.* 7. & Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 4. *quæs.* 11. *num.* 97. Qui oppositum sentit casu quo naufragium factum esset in ingressu fluminis è mari; quia tunc perinde esset ac in mari, cum fluminis cursus ea bona deferret in mare, & ad litus eius. Sed hæc limitatio non placet Bonacinæ, quia tunc (inquit) non dicuntur surripi bona naufragantium in mari, aut in littore inuenta.

Qvæstio XX.

An deinde, ab eadem Censura excusetur, qui accipit in custodiam bona præfata à surripientibus?

Respondeo excusari itidem. Quia hæc actio omissa est in Bulla à Pontificibus post Gregor. XIII. in cuius Bulla aderat, vt refert Nauarrus *capite* 27. *numero* 60. Verum est, quod dicti in custodiam accipientes teneantur, si id scienter faciant, reddere ea veris dominis, iuxta *leg.* 3. §. *Non tamen, ff. de Incend. ruin. & naufr.* Sic Filliucius *loco citato, num.* 98. Alterius *lib.* 5. *disputatione* 5. *cap.* 3. Viualdus *in explicat. huius* 4. *canonis, num.* 33.

Qvæstio XXI.

An, qui iniustè hæc bona Naufragantium accipit, & etiam iniustè retinet, duas incurrat excommunicationes alteram Bullæ Cœnæ, & alteram cap. Excommunicamus?

Affirmat Suarez *disputat.* 21. *sect.* 2. *num.* 31. Quia Censura Bullæ & Censura capitis citati, latæ sunt propter diuersas causas, & peccata; nam excommunicatio Bullæ fertur propter furtum, seu iniustam acceptionem bonorum Naufragorum: excommuni-

catio

catio verò illius Decretalis fertur propter iniustam retentionem eorundem bonorum: ergo.

Sed probabilius respondeo: Vnam solam incurrere excommunicationem, quia probabilius est, quod vtraque excommunicatio lata sit contra surripientes naufragantium bona; cum hoc tamen discrimine, quod excommunicatio iuris lata est contra surripientes, si fuerint morosi ad restituendum: excommunicatio verò Bullæ statim afficit surripientes nulla expectata mora. Et ideò quando hæc Bullæ excommunicatio concurrit cum excommunicatione iuris de eadem re non multiplicantur censuræ, & ideò non erit necessaria duplex absolutio, sed vna. Sic Alterius *lib.5. disp.5.cap.2.dubit.2.*

Qvæstio XXII.

An hæc Bullæ excommunicatio extendatur ad eos, qui fauent, aut adiuuant Raptores bonorum Naufragantium?

NEgat absolutè Luysius *lib.3. de Censur. disput.28. dub.2. in fine*, eo quod de his nulla fit mentio in hoc Canone, sicut fit in Canone præcedenti, & aliis: ergo signum manifestum est, mentem Pontificis fuisse non extendere ad prædictos hanc excommunicationem, Negant etiam Vgolinus, & Duard. quos sequitur Palao *punct.5.cit.n.10.*

Sed absolutè loquendo respondeo extendi. Quia, licèt expressè, & formaliter, non fiat mentio in dicto Canone, de Fautoribus, seu Adiutoribus Raptorum bonorum Naufragantium; fit tamen mentio illorum implicitè, & virtualiter, vt constat. Nam eo ipso quod Raptores excommunicantur, simul etiam excommunicantur Fautores, & Adiutores eorum, cum verum sit, quod qui fauent, & adiuuant Raptores, ipsi verè & propriè quoque raptores sint: sicuti omnes, qui aliquo ex his modis, ad committendum furtum concurrunt, dicuntur verè fures & tenentur ad pœnam furti. Sic Alterius *lib.5. disp.5. cap.3.* & in re idem sentiunt Suarez *disp.21. sect.2 n.33.* Filliuc. *tr.16. cap.4. quæs.14.n.101.*

DISPVTATIO V.

De quinta Excommunicatione Cœnæ, lata contra imponentes iniusta, & iniqua Pedagia, seu Gabellas.

Qvæstio Prima.

Contra quas personas hæc excommunicatio feratur?

RESPONDEO quod contra tria personarum genera, nempe contra imponentes noua pedagia seu gabellas inter ris suis. Secundò contra augentes pedagia. Et tertiò contra exigentes prohibita pedagia imponi, & augeri. Sic colligitur clarè ex verbis Bullæ, quæ sunt hæc. *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis, noua pedagia, seu gabellas præterquam in casibus à iure, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, aut imponi, seu augeri prohibita exigunt.* Sic Canon Bullæ, apud Viualdum, Villalob. & alios. Et sic ex illo docent omnes, præcipuè statim citandi.

Qvæstio II.

Quid prohibere velit Summus Pontifex in hoc Canone, nomine Pedagiorum, *seu* Gabellarum?

RESpondeo voluisse generaliter prohibere omnem impositionem cuiuscunque generis tributorum, & exactionum, quomodocunque vocentur. Quia hæc nomina, Pedagium, videlicet, & Gabella, inter alia, quibus in iure, significantur tributa, quæ à subditis Principi soluuntur ratione Regiæ, vel Imperialis potestatis, præcipua sunt, & magis vsitata, & comprehendunt omnes tributorum species, quorum nomina sunt Guidagium, Vectigal, Teloneum, Duana, Datium, Salinarium, Portorium, Tallia, Collecta, Pensio, Census, Decima, Munus, Angaria, & Perangaria, de quibus omnibus agit Alterius *lib.5. disp.6. cap.1.* & alij citandi. Sic ipse. Et Filliucius *tract.16. cap.5.* Luysius *lib.3. disp.28. dub.3.* Toletus *lib.1. cap.21. num.4.* Viualdus *in explicatione huius quinti Canonis, quæs.2.n.37.* Nauarrus *cap.27.n.61.*

Qvæstio III.

Quæ genera personarum habeant, iure ordinario, potestatem imponendi Pedagia, & Gabellas?

RESpondeo quod omnes illi, qui non habent Superiorem in temporalibus, & qui ex priuilegio, aut consuetudine immemoriali id habent. Vnde Pontifex, Concilium generale, Imperator, Rex, non solum Romanorum, vt existimarunt Hostiens. Angel. & Syluester, apud Alterium *vbi infrà*, sed quicumque, & etiam Princeps supremus, habent potestatem imponendi Pedagia, & Gabellas: Necnon & alij, qui ius eas imponendi acquisierunt consuetudine legitimè præscripta tempore immemorabili, hoc est, cuius initij non extet memoria. Exceptis ergo his personis, omnes alij, qui imponunt gabellas, vel augent antiquas, innodantur excommunicatione huius Canonis. Sic communiter omnes. Legantur Suarez *disput.21. de Censur. num.37.* Alterius *lib.5. disp.6. cap.2.* Nauarrus *cap.27. num.61. & 202.* Syluester *verb. Vectigal.* Viualdus *loc.cit. quæs.1. num.36.* Sà *in excommun. Bullæ. num.9.* & alij Summistæ *verb. Gabella, Pedagium, & Vectigal.* Dicastillo *tom.2. de iustit. lib.2. tract.20. disp.1. dub.1.* & alij plures penes ipsum.

Qvæstio IV.

An præfati Principes, qui iure ordinario habent potestatem imponendi gabellas, incurrant hanc censuram, quando iniusta tributa imponunt?

NEgat Nauarrus *cap.27. num.61. vers. Tertia*, docens in hoc Canone, non comprehendi Principes supremos, qui non agnoscunt in temporalibus superiorem; sed solos illos, qui superiorem in temporalibus recognoscunt, ad quem ab eis appellari potest. Negant item Syluester *verb. Gabella 3.§.7.* quem citat, & sequitur Toletus *lib.1. cap.21. num.6.* Quia, inquit, in hoc Canone, non iniusta pedagia, sed noua imponentes excommunicantur. Filliucius *tract.16. cap.5. quæs.2. dicto 2.n.105.* Sayrus *cap.9.n.7.* Reginald. *lib.9. n.274.* & alij.

Sed nunc iam probabilius respondeo incurrere dictam excommunicationem Principes etiam supremos, si in casibus sibi à iure non permissis gabellas imponunt. Ratio est, quia, licèt iuxta tenorem

Bullæ Gregorij XIII. (quam declarauit Nauarrus) eius opinio esset satis probabilis, eo quod solum excommunicabat eos, qui tributa imponebant, non habendo ad id potestatem aliquam: Attamen iuxta tenorem Bullæ Sixti V. & Clementis VIII. contraria opinio non videtur probabilis, cum non excommunicentur in ea qui potestatem non habent; sed illi, qui in casibus sibi non permissis gabellas imponunt: ergo etiamsi alias habeant potestatem ad imponenda tributa, si ea vtuntur in casibus è iure non permissis, contra hanc prohibitionem agunt, & consequenter hanc excommunicationem contrahunt. Sic Suarez *disp.21.sect.2 num.38.* Alterius *lib.5.disp.6.cap.3.* & anteà Angel. *verb. Pedagium, §.5 & excommunicatio 5.casu 19.* Tabiena *eod.verb. Pedagium, §.6.* D. Anton. *2.part.tom.1. cap.13.§.7.* Duard. *in expos. huius Can. lib.2.q.6.* Bonacina *disp.1.de Censur. Bullæ, q.6.punct.3.n.6.* Palao *disp.3. de Censur. punct.6.n.7.* & alij.

Qvæstio V.

An casu, quo Rex imponat tributum suis subditis ex causa iusta; sed tamen quoad personas, generalius illud imponat, quàm iustè posit, comprehendendo Clericos, vel alias personas exemptas, in hanc Bullæ censuram incidat?

Affirmant apud Alterium, Angelus, & Tabiena *locis citatis* nuper, eo quod sentiant, per hunc quintum Canonem esse excommunicatos imponentes Gabellas quouis modo iniustas. Affirmat etiam Palao *disp.3. punct.6. num.8.* qui citat Toletum *lib.1. cap.22. num.12.* Duardum, & Bonacinam. Sed ex his malè citat Toletum, nam *c.22. cit.* nec habet numerum 22. nec aliquid pro hac parte affirmat, imò benè oppositum, *vbi infrà.*

Vnde probabilius respondeo non incidere in excommunicationem huius Canonis (licet benè in aliam contentam infra Canone 18. attinentem ad libertatem Ecclesiasticam, vbi id explicabimus. Ratio est, quia in dicto casu; propriè dici non potest, quod Rex imponat, in terra sua, tributum in casu sibi à iure non permisso (quod solum damnatur in hoc Canone) sed modo sibi non permisso, hoc est, circa personas non permissas, quas Rex grauare non potest, quæ circunstantiæ non puniuntur per hunc Canonem, vt ex verbis dictis patet. Sic Suarez *sect.2. cit. num.40.* ex Nauarro *loc.cit.* Alterius *lib.5. disput. 6.cap.4. dub.4. & 5.* ex Syluestro *verb. Gabella 3. §.7.* Toletus *lib.1. cap.21.n.5.* Villalobos *tract.17.diff.10.n.18.*

Qvæstio VI.

An qui absque auctoritate imponendi tributa, augent vetera, sint per hunc Canonem excommunicati?

Negant Rosella *verb. excommunicatio 44.§.5.* & Armilla *verb. Gabella, §.8.* vbi sic ait: Imponentes noua pedagia, vel augentes aliqua sine legitima authoritate, mortaliter peccant peccato rapinæ, & sunt excommunicati quoad noua imponentes, non autem quoad augentes. Ita ille. Ratio est, quia hi non imponunt noua, quod Canon requirit.

Sed, vt iam certum, respondeo iam esse excommunicatos, quia in Bullis post Sixtum V. non solum excommunicantur qui imponunt noua tributa, sed etiam qui illa augent, vt constat ex contextu Canonis relati *quæst.1.* Sic Syluester *excommunicatio 7. §.54.* & Tabiena *verb. Pedaginm, §.5.* quos citat & sequitur Toletus *lib.1. cap.21. num.8.* vbi huic quæstioni respondens, sic ait: Hoc tamen dubium habebat in Bullis ante Pium V. iam verò non est dubitandi ratio: nam à tempore Pij, additum est illud, *imposita augent*, quod adiectum fuit ad tollendas dubitationes, & opiniones: at quamuis adiectum non esset, verè erat etiam prohibitum: nam ex alteratione, & augmento, resultat nouum tributum, & noua impositio. Sic Toletus *ibi*, & *lib.5. cap.73.* alias 74. *num.2.* & ante illum Nauarr. *cap.27. n.61. declarat.1.* Suarez *disp.21. sect.2. num.43.* Palao *de Censur. disp.3. punct.6. num.5.* & communis.

Qvæstio VII.

An non solum imponentes Gabellas, seu tributa, hac lege prohibita; sed etiam exigentes illa, sint hoc Canone excommunicati?

Respondeo tanquam certum: Vtrósque esse excommunicatos, quia id patet ex verbis Bullæ; *imponunt, vel augent; aut imponi, vel augeri prohibita exigunt.* Sic omnes. Nauarrus *cap.27. num.61.* Vbi per exigentes tributa, seu gabellas, intelligit has personas, nempe Hæredem Imponentis, Publicanum, Conductorem, Arrendatorémve, & famulum recipientem dictas gabellas prohibitas. Sic etiam Suarez *sect.2. cit. n.44.* Alterius *lib.5. disp.6. cap.4. dub.6.* Toletus *loc.cit n.9.* Filliucius *tract.16.cap.5.quæs.5.n.112.* Palao *punct.6 cit.n.9.*

Qvæstio VIII.

An per hunc Canonem Bullæ, simpliciter excommunicentur omnes exigentes Gabellas, quomodocumque iniustè impositas, & auctas, extra casus sibi à iure permissos: an verò solum illi qui exigunt gabellas iniustas defectu potestatis illas indicentis?

Affirmant solùm hos vltimos esse excommunicatos per hunc Canonem, Authores citati pro prima sententia *quæst.4.* Inter quos expressius Toletus *lib.1. cap.21. num.9.* per hæc verba: Aliud dubium est, qui sunt isti exactores, qui excommunicantur? Dico esse ministros, & officiales, qui talia pedagia prohibita, id est, absque auctoritate imposita exigunt, qui sunt etiam excommunicati. Vnde illud verbum, *prohibita*, refertur ad pedagia absque auctoritate imposita, vel aucta. Ita Toletus.

Sed probabilius respondeo dicendum: quod, quamuis, iuxta tenorem Bullarum ante Sixtum V. sit verum, solos esse censendos excommunicatos per hunc Canonem, illos qui exigebant gabellas iniustas ex defectu potestatis ipsius Imponentis, vt diximus loquendo de ipso imponente *quæst.4.* At verò modo post Sixtum V. aliter asserendum est: quia ex tenore Canonis huius temporis, simpliciter excommunicantur omnes imponentes, vel augentes noua tributa in casibus simpliciter sibi à iure non permissis, siue habeant potestatem imponendi tributa, siue illa careant; ex quo clarè deducitur, idem esse dicendum de ipsis exigentibus, aut exactoribus, nempe excommunicari omnes exigentes nouas gabellas, vel antiquas auctas, in casibus in quibus licitum non erat illas imponere, aut augere, siue imponens habuerit potestatem legitimam ad illas imponendas, siue non. Sic omnino Alterius *lib.5. disp.6. cap.4. dub.5.* qui tamen malè citat Toletum pro hac parte *lib.5. cap.73. vers.2.* cum ibi non de hac quæstione, sed de sexta à nobis supra habita, loquatur.

Suarez *disp.21. sect.2. num.44.*

Qvæstio IX.

An qui plures gabellas exigunt, quàm ab imponente sunt impositæ, incidant in hanc censuram?

NEgatiuam sententiam esse probabilem, ait Filliuc. *tract.16.cap.5.quæs.5.dicto 2.n.113.* Quia, inquit, non videtur certum contrarium, propterea quod tantum videntur comprehendi in hoc Canone, qui exigunt tributa imposita, vel aucta, publica auctoritate, absque licentia superiorum, vt docuit Rebuff. hoc loco. & postea Palao *n.9.cit.* & Bonac. *tom.3.de Censur.disp.1. quæst.6.punct.3.num.14.*

Sed probabilius respondeo incidere, quia re vera prædicti, de facto exigunt gabellas non impositas, vel nondum auctas, & etiam prohibitas imponi de nouo, vel augeri, quod est expresè contra dispositum in hoc Canone; in quo absolutè, & sine distinctione excommunicantur omnes, qui exigunt gabellas non impositas, aut prohibitas, &c. Sic sentit Glossa *in l.fin.ff.ad leg. Iuliam, de vi publ.* quæ, legem punientem eos, qui noua vectigalia instituunt, interpretatur etiam de iis, qui plus exigunt. Et hanc sententiam, vt probabilem tenet Filliucius *loc.cit.*

Qvæstio X.

An accipientes gabellas suprà damnatas, ab sponte dantibus, hanc excommunicationem incurrant?

NEgant communiter Doctores, quia solùm prohibentur *exigentes*, hi autem sunt, vel qui extorquent ab inuitis, vel petunt eas tanquam rem debitam, & adstant in locis, vbi exiguntur, & ideò reputantur à prætereuntibus exactores: ergo non comprehenduntur in hoc Canone, qui gabellas prædictas ab spontè dantibus illas accipiunt. Ita sentiunt communiter DD. *in Clement. Quoniam, de immunit. Eccles.* Angel. *excommunic.5.num.19.* Syluester *excommunic.7. §.4.* Caietan. *cap.71.* Nauarr. *cap.27.num.61.* vbi addit, inuitum etiam vocari, & nolentem soluere, qui soluit, rogatus soluere, tanquam debitum. Toletus *lib.1. cap.21.n.9.in fine.*

Sed certè communiter loquendo, respondeo tales esse excommunicatos, quia secundum prædictos Doctores, extorquens ab inuito dictas prohibitas gabellas, incurrit hanc censuram, etiam casu, quo alter rogatus soluat gabellam tanquam debitam: at sic est quod nemo communiter loquendo, se spontè obligat, aut offert ad soluendam non debitam gabellam, nisi saltem rogatus, vt soluat: ergo omnis exigens illas, aut accipiens ab spontè præfato modo dantibus, excommunicationem incurret, quia in re ab inuitis eos extorquet. Sic Alterius *lib.5.disp.6.cap.4.dub.6.* Palao *disp.3.punct.6.fine*, Suarez *disp.21.sect.2.num.43.* & alij. Imo credo sic sentire Authores citatos pro sententia opposita, & non aliud, si rectè intelligantur.

Qvæstio XI.

An non solum Principes supremi; verùm etiam ciuitates, aut communitates imponentes noua pedagia in casibus sibi à iure non permissis, excommunicentur per hunc Canonem?

NEgandum videtur, quia communitas excommunicari non potest, ex *cap. Romana, de sententia excommunicationis in 6.* & constat ex dictis *supr.tract.1. de Censur.*

Sed vt certum respondeo etiam excommunicari per hunc Canonem, communitates, quæ absque auctoritate gabellas imponunt, *&c.* Quia textus Bullæ expresè ait: *Omnis, qui in terris suis,* &c. absque distinctione vlla: at sic est, quod dictio *omnis*, est vniuersalis, neminem excludens: ergo.

Nec obstat argumentum factum, quia respondetur, quod in hoc Canone, non excommunicatur tota communitas collectiuè; sed vnusquisque seorsum, qui huius criminis est reus. Vnde illi, qui consensum non præstiterunt, non erunt excommunicati. Sic omnino Alterius *lib.5.disp.6.cap.4.dub.3.*

Qvæstio XII.

An ciuitas, aut communitas, quæ recognoscit superiorem temporalem, possit absque incursione huius censuræ, imponere collectam pro necessitatibus occurrentibus eiusdem ciuitatis, aut communitatis?

NEgatiuam sententiam esse probabilem, clarè insinuat Filliucius *tract.16. cap.5. quæs.3. dicto 2. num.107.* cum solùm dicat, probabile esse, non incurrere.

Sed certè, non solùm probabiliter, sed ferè certum, respondeo posse dictam ciuitatem, aut communitatem imponere, absque incursione censuræ, collectam ad subueniendum necessitati publicæ occurrenti. *Primò*, quia huiusmodi collectæ, aut taxæ, non sunt propriè tributa, & gabellæ, quæ ab omnibus Principi tribuantur, sed sunt portiones quædam, quæ pro rata à singulis ipsius ciuitatis conferuntur in vnum, ad occurrendum necessitati, & communi indigentiæ ciuitatis; quod constat, quia vt benè Caietanus, collectæ tantum imponuntur ciuibus; gabella verò, seu vectigal, etiam peregrinis, & exteris: ergo, *&c.*

Secundò, quia ciuitates de iure communi habent, quod possint imponere collectas, occurrente publicæ vtilitate, & necessitate, absque authoritate superioris: vt praxis ipsa etiam docet, cum Glossa *in Authentic. Qui mo. nat. effi. sui, §. Si quis secundò, & in l.1. §.fin.ff. quod cuiusque vniuers. nomin. verb. Proconsul.* Bartol. *in l.1. C.de muliere, & in l.4. §. Actor.ff.de re iudicata*, & *ibi* Ioan. Imol. Bertach. *tract. de gabell. part.1. num.20.* Abbas, & Luc.de Pen. quos citat, & sequitur Filliucius *locis citatis*, Alterius etiam *lib.5. disput.6. cap.1. in fine, & cap.4. dub.3. in fine.* Vasquez *opusc. de restitut. cap.6. §.1. dub.1. num.4.* Dicastillo *lib.2.de iustitia, tract.20. disput.1.dub.2.num.20.& 21.* Qui aduertunt, quod vt ciuitates possint imponere tales collectas, pro necessitate & bono publico, debeant seruare consuetudinem congregandi populum generalibus Comitiis, Hispanè, *consejo abierto*; nisi aliàs consuetudo obtinuerit, vt fiat à primatibus, seu Regentibus ciuitatem; aut hi, potestatem hanc, ab ipsa ciuitate, & generali illius conuentu iam habuerit. Legantur prædicti Doctores, qui tandem aduertunt quod in imponendis huiusmodi Collectis, seruare debeant easdem conditiones quas obseruant, qui potestatem imponendi gabellas habent.

DISPVTATIO VI.

De sexta Excommunicatione Cœnæ, lata contra Falsarios literarum Apostolicarum.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?

RESPONDEO quod contra quatuor. *Primò.* Contra falsificantes literas Apostolicas, etiam in forma Breuis. *Secundò.* Contra falsificantes supplicationes signatas per Papam, aut per Vice-Cancellarium, aut per alios vices eorum gerentes; aut etiam signatas de mandato Papæ, concernentes gratiam vel iustitiam. *Tertiò.* Contra falsò signantes huiusmodi supplicationes sub nomine Papæ, vel Vice-Cancellarij, vel alterius gerentis eorum vices. Et tandem *quartò.* Contra falsò fabricantes literas Apostolicas, etiam in forma Breuis.

Sic colligunt omnes DD. ex verbis textus, quæ sunt hæc. *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, ac supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarium, seu gerentis vices eorum; aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatarum: Necnon falsò fabricantes literas Apostolicas, etiam in forma Breuis: & etiam falsò signantes supplicationes huiusmodi, sub nomine Romani Pontificis, seu Vice-Cancellarij, aut gerentium vices prædictorum.* Hæc Canon Bullæ.

QVÆSTIO II.

An falsans literas Nuntij Apostolici, aut Legati à latere, aut Summi Pœnitentiarij, aut Episcopi, incurrat hanc Canonis excommunicationem?

RESpondeo tanquam certum: Non incurrere, quia per hunc Canonem solum excommunicantur falsificantes literas Pontificias, & Apostolicas: at sic est quod literæ Nuncij, Legati, & aliorum, non sunt literæ Papæ, aut Apostolicæ: ergo illas falsificantes non erunt hac lege excommunicati. Minor constat, quia literæ Nuncij, Legati, aut Episcopi, *&c.* non expediuntur nomine Papæ, sed prædictorum: ergo non sunt literæ Apostolicæ; nam hæ, solùm dicuntur illæ, quæ nomine Romani Pontificis, seu Sedis Apostolicæ, in Curia Romana, & Cancellaria expediuntur, quales sunt Bullæ, in quibus est plumbum pendens; & Breuia Apostolica, signata cum sigillo cereo per annulum Piscatoris. Sic docent omnes. Paludan. *in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 2.* Nauarrus *cap. 27. num. 62. in tertia declarat. huius Canonis.* Rebuffus, Abbas, Bernardus Diaz, & Felinus, quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 1. vers. Hinc sequitur.* Toletus *lib. 1. cap. 22. num. 2.* Suarez *disp. 21. sect. 2. num. 49.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. quæst. 1. num. 184.* Viualdus *in explicat. huius Canonis, num. 71. vers. Nota septimò.* Luysius *lib. 3. de Censuris, disputat. 28. dub. 3.* Palao *disp. 3. punct. 7. n. 6.* & omnes.

***

QVÆSTIO III.

An falsantes supplicationes à Papa signatas hac excommunicatione comprehendantur?

NEgat Nauarrus *cap. 27. num. 62. in declarat. prima huius Canonis*, quem citat & sequitur Viualdus in hoc eodem Canone *num. 49.* Quia, inquiunt, tales supplicationes, aut signaturæ, non veniunt, in materia odiosa, appellatione literarum Apostolicarum: ergo illarum falsificantes non incidunt in hanc Bullæ excommunicationem, licèt benè in excommunicationem latam *in cap. Ad falsariorum, de crim. falsi*, non reseruatam Papæ.

Sed, vt certum iam, respondeo etiam incidere in hanc Bullæ excommunicationem. *Primò*: quia non desunt, qui affirment, huiusmodi supplicationes, esse literas Apostolicas, & secundum communem vsum Curiæ, ita appellari. Ita Luysius *vbi infrà*: ergo.

Secundò, quia licet verius sit, quod supplicationes propriè, non possint dici literæ Apostolicæ, cum ab illis plurimum differant. Nam supplicatio, seu signatura, est scriptura in papyro conscripta à Papa, absque sigillo, quæ quidem continet partis supplicationem, & Papæ concessionem per verbum: *fiat, vt petitur*, Literæ verò Apostolicæ, quales sunt Bullæ, & Breuia, scribuntur in membrana, & pergameno. Quod si aliquando Breue describatur in papyro, semper tamen decoratur sigillo cereo (quod annulum Piscatoris vocant) at verò supplicatio semper caret sigillo, & subscribitur à Papa, vel ab eius Delegato, seu Vice-Cancellario nomine, & mandato ipsius Papæ. Quamuis, inquam, sit verius, quod supplicationes, ob hanc rationem, non possint dici propriè literæ Apostolicæ, vt benè Nauarrus; nihilominus tamen asserendum est illas falsificantes incurrere etiam hanc Bullæ excommunicationem; quia Pontifex, non solum ex-excommunicationem fulminat, contra falsantes literas Apostolicas; sed etiam contra falsantes supplicationes, vt ex contextu Canonis constat: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 1.* Luysius *lib. 3. disp 28. dub. 3.* Filiucius *num. 184. citato in fine.* Machado *lib. 1. part. 3. tract. 6. docum. 11. num. 2.* Bonacina *in Bull. Cœnæ, disp. 1. quæst. 7 punct. 1. n. 1.* Palao *disp. 3. punct. 7. n. 6.* qui tamen confusè citat aliquos Authores.

QVÆSTIO IV.

Quis dicatur falsare literas Apostolicas, ad incurrendam excommunicationem huius Canonis?

REspondeo quod ille, qui veras literas Summi Pontificis, siue sint Bullæ, siue Breuia, ab earum, sicut emanatæ sunt, syncera veritate, mutat, & variat ab eo sensu quem habebant; necnon qui vero sigillo, seu signo literarum Apostolicarum, ad falsas literas consignandas vtitur, vt colligitur ex *cap. licèt, de crimine falsi.* Sic Suarez *disput. 21. sect. 2. in explicat. huius Canon. num. 45.* Alterius, & Luysius *loc. cit.* Bonacina *loc. cit. num. 3.* Villalob. *tract. 17. diff. 20. num. 22.* Machado *docum. 11. cit. num. 4.* vbi notat, Que por quatro modos se pueden falsear dichas letras. El primero, anadiendo en el escreuir, ò sobre escriuir las dichas letras Apostolicas. El segundo, rayendole algunas. El terzero poniendo sello verdadero à falsas letras. Y el quarto, signandolas con sello falso.

Qvæstio V.

An qui corrigeret vnam dumtaxat literam, vel punctum, in literis Apostolicis, ex quorum correctione immutaretur sensus à Pontifice intentus, censuram hanc contraheret?

Respondeo tanquam certum: Affirmatiuè, quia per hunc Canonem excommunicantur omnes falsarij literarum Apostolicarum: at ille, qui corrigendo, aut mutando etiam vnicam literam, aut apicem, facit vt sensum alium habeant, quàm antea habebant, verè est falsarius: ergo verè remanet excommunicatus. Patet, quia talis mutatio, cum sit substantialis, semper est peccatum mortale sufficiens ad hanc excommunicationem contrahendam. Nec enim grauitas illius in atramento, & literis consistit, sed sensu. Sic omnes. Suarez *disp.21.sect.1.num.46.* Alterius *lib.5. disp.7.cap.2. vers. Prima propositio*, ex Abbate *in cap. Ex parte, de fide instrum. n.1.* Filliuc. *tract.16.cap.8.quæs.3.* & omnes præsertim mox citandi.

Qvæstio VI.

An item contraheret hanc excommunicationem, qui mutaret, aut corrigeret vnam literam, aut punctum; etiam casu, quo ex tali mutatione, aut correctione, non mutaretur sensus, quem Pontifex in Bulla, aut Breui intendit?

Affirmant quamplures Doctores, contrahere hanc excommunicationem illum etiam, qui mutat vnam literam, vel punctum in literis Apostolicis, vel ad corrigendum errorem commissum vitio scriptoris contra regulas linguæ Latinæ, vel bonæ ortographiæ, vel quacunque alia intentione, sine vlla sensus mutatione, quem tenent verba literarum iuxta mentem Summi Pontificis. Quia (inquiunt) ille, qui in huiusmodi literis, postquam eas recepit ab officiali, mutat aliquid, etiam minimum, verè falsat illas: ergo verè est excommunicatus. Antecedens colligitur non obscurè ex *cap. licèt, de crim falsi.* Vbi imponuntur nouem modi falsandi literas Papales, ex quibus quintus est; *Cùm literis bullatis, ac redditis in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur.* Vbi Glossa *verb. Tenuem*, notat, nulla adhibita distinctione asserendum esse radentem, vel immutantem rescriptum Papæ, falsarium esse, & excommunicatum. Ideóque hanc partem tenent Hostiens. *in summa, de crim falsi, §. Porrò.* S. Anton. *3.part.tit.24.cap.16.* Felinus *cap. Ex parte, §. Stilus, num.20. de rescript.* Abbas ex Hostiensi *in cap. Ex literis, num.3. de fide instrum.* Alexand. *consil.34.lib.1.* Caiet. *verb. Excommunicatio, cap.27. in fine.* Sylvester *excommun.7. §.8. vers. Corrigentes.* Rebuffus *in explicat. huius Canon.* quos, & alios citat, & sequitur Alterius *lib.5. disp.7.cap.2.*

Sed probabilius respondeo: In dicto casu non contrahere hanc Bullæ excommunicationem, quia probabilius est, in eo, non inueniri peccatum mortale commissum à corrigente; cum mutatio facta ab illo, non sit substantialis, sed accidentalis: ergo non est sufficiens, vt talis Corrector incurrat hanc censuram; cum nulla incurratur nisi ob mortale, *vt suprà* est habitum. Sic oprimè Suarez *disp.21.sect.2.num.46.* per hæc verba: Quando sensus non variatur contra mentem Pontificis, dupliciter id potest accidere: *Primò*, vt mens Pontificis, etiam vt expressa in talibus literis non varietur, sed solùm materialis, seu grammaticalis error corrigatur: & tunc non censeo esse peccatum mortale, nec incurri censuram: imò vix cernitur ibi aliqua culpa: quia si naturam rei inspiciamus, ibi nihil contra iustitiam, charitatem, aut aliam virtutem, aut reuerentiam Pontifici debitam fit: imò videtur prospici honori, seu decentiæ literarum eius. Si verò consideramus ius positiuum, illud prohibet, & damnat falsificationem: hæc autem reuera non est falsificatio. Quod si dicatur prohibere mutationem, rectè id interpretamur de mutatione formali, & quoad sensum non de materiali, præsertim, quæ in melius fit. Hucusque Suarez. Ex quo constat ad fundamentum contrariorum. Sic etiam Nauarrus *cap.27. num.62.* Angelus *excommunicatio 5. casu.3. num.3.* Graffius *1.part. decis. lib.4. cap.18. n.78.* Toletus *lib.1.cap.22.num.7.* Filliucius *quæs.3.cit.n.190.* Duardus hîc *quæst.7.* Reginaldus *num.288.* Vgolinus hîc §.2. Sayrus *num.11.* Gambarupta *cap.7.* quos omnes citat, & sequitur Bonacina *in explicat. Bullæ Cœnæ, disp.1. quæst.7. punct.2. num.4.* Vbi malè citat etiam pro hac parte Alterium, loco suprà à nobis pro contraria adductus. His addi adhuc possunt Viualdus *hîc, casu 6. num.53.* & penes illum, Gerson. Luysius *lib.3. de Censur. disp.28. dub.3.* Villalob. *tract.17. diff.20. num.22.* Sà *in excommun. Bullæ Cœnæ, num.11.* & Palao *disp.3. punct.7. num.3.*

Qvæstio VII.

An saltem hanc excommunicationem incurreret, qui in Bullis Apostolicis plures literas mutaret, etiamsi non mutaret sensum?

Affirmant, & à fortiori Auctores primæ sententiæ, & nonnulli alij.

Sed probabilius adhuc respondeo: Nec istum incurrere, quia mutatio quorumcumque verborum, non est mortalis, dummodo per illam non mutetur sensus Pontificis. Nam (vt benè Bonacina *loc.cit.n.3.*) ad cognoscendam in hac re materiæ grauitatem sufficientem ad censuram, non est attendenda verborum quantitas, quæ additur, vel detrahitur, sed significationem: quia fieri potest, vt additione vnius verbi, vel puncti, vel apicis, mutetur sensus à Papa intentus, aliquando verò non mutetur mutatione nonnullarum literarum, iuxta cap. *Ex conscientia, de crim falsi.* Sic Bonacina. Et etiam Luysius *dub.3. cit. vers. Item sciendum est.* Palao *loc.cit.* & alij.

Qvæstio VIII.

An dictam excommunicationem incurrat, qui extendit tempus in literis Apostolicis expressum?

Respondeo tanquam certum: Incurrere. Vnde, qui literas Summi Pontificis concessas ad triennium, in quinquennium mutauit, verè in hanc excommunicationem incidit, quia verè eas falsificauit. Sic Bonac. *disp.1.cit.quæst.7.punct.1.num.6.*

Qvæstio IX.

An qui corrigit literas Apostolicas, iuxta Pontificis mentem; hac censura ligetur, v.g. Papa concessit dispensationem in tertio gradu consanguinitatis, & vitio scriptoris, positum est, affinitatis; an si hunc errorem corrigat impetrans, hanc excommunicationem incurrat?

Affirmant Alterius *lib.5. disp.7.cap.2. vers. Ex dictis sequitur*, & Suarez *disp.21. sect.2. vers. Alio modo, n.47.* Quia (inquit) licèt voluntas Pontificis fuerit talem gratiam concedere; non est tamen voluntas eius, vt literæ, quæ eius testimonium continent per alios, quàm per ministros suos ad id deputatos, corrigantur.

Sed

Sed probabilius respondeo non ligari hac Canonis censura corrigentem literas in eo casu, quia tunc corrigens literas non potest propriè dici illas falsificare, cum potius falsitatem tollat, apponendo veritatem contentam in supplicatione, vt supponimus, à Papa signata: ergo nec potest dici, quod ligetur censura, contra falsarios lata.

Verum est, quod cauendum sit, vt hæc correctio non fiat propria auctoritate, sed per Officiales ad hoc in Curia deputatos, nisi fortè difficilis ad ipsos aditus esset. Quamuis, certum sit, quod si, etiam propria authoritate fiat, literæ erunt validæ quantum ad effectum, vt docet etiam Suarez, siquidem reuera continent voluntatem concedentis; nec corrigens sic contrahet dictam censuram. Sic docent Duard. Sayrus, Reginaldus, Vgolinus, & Gambarupta *quæst. 6. cit.* & Bonacina *punct. 2. cit. num. 7.* quibus addo Filliucium *tract. 16. cap. 8. quæs. 3. num. 190.* sic dicentem: Corrigentes, quod malè & vitiosè scriptum esset, vel non secundum supplicationem signatam, non incurrerent, vt docet Rebuffus *hoc loco*, & Graffius, aliique Recentiores. Sic ille. Et etiam Palao *punct. 7. cit. n. 5.*

Qvæstio X.

An falsificans literas Pontificis, quæ iam euanuerunt, ac expirarunt, incurrat hanc excommunicationem?

Respondeo non incurrere, nisi aliàs per dictam falsationem, reddat literas vtiles, & intendat abuti illis. Sic ex Nauarro, Viualdo, Vgolino, Reginaldo, & Duardo docet Bonacina hîc *disp. 1. quæst. 7. punct. 3. num. 2.* his verbis: Tertiò limitatur, modo non falsificentur literæ, quæ iam euanuerint; perinde enim est, ac si literæ amplius non sint, cum iam euanuerint. Hoc tamen sublimita, modò non ita falsificentur, vt in futurum vtiles reddantur; tunc enim mutatur sensus à Papa intentus, & consequenter est vera literarum Apostolicarum falsificatio; vt si Sum. Pontifex priuilegium ad quinquennium concessit, & impetrans eo elapso, quinquennium mutauit, in septennium, decennium, *&c.* Sic ille. Et antea Ricard. *in 4. dist. 18. art. 12. q. 4.* D. Anton. *3. p. tit. 24. cap. 16.* Felinus, & Syluester, quos citat, ac sequitur Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 4. dubit. 1.*

Qvæstio XI.

An saltem hanc excommunicationem incurrat, qui falsificat literas, quibus nemo vnquam vtetur?

Negat adhuc Reginaldus *lib. 9. cap. 17. num. 288. versu, Extenditur quoque*, ibi: Attamen si id ita fieret, vt nemo vnquam eiusmodi literis vteretur, locus esse posset excusationi ab hac excommunicatione. Ita ille.

Sed probabilius respondeo incurrere in hoc casu, quia in eo, verè datur falsificatio literarum Apostolicarum, & per accidens est, quod nemo illis vtatur. Sic Bonacina *num. 2. citato.*

Qvæstio XII.

An comburens, aut dilacerans literas Apostolicas, incurrat etiam hanc excommunicationem?

Respondeo non incurrere, quia vnicuique licet iuri suo renunciare: ergo licebit impetranti literas, sine vlla culpa, & censura illas comburere, aut dilacerare in totum, si eis vti nolit. Sic Abbas *in c. Ex literis, de fide instrum. n. 3.* Alterius *c. 4. cit. dub. 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. quæst. 3. dicto 3. n. 190.* Qui benè addunt, idem esse dicendum, casu, quo tales literæ fauorem alterius continerent; quia quamuis malè faceret, si absque Domini licentia illas dilaceraret, aut combureret; tamen non esset propterea falsarius, & ideo non incurret hanc pœnam, quidquid sit de aliis.

Qvæstio XIII.

An saltem hanc censuram incurreret, qui antequam has literas Apostolicas combureret, aut dilaceraret, eas, mutando sensum, corrigeret?

Negat absolutè Syluester *verb. excommun. 7. §. 8. in fine.* Quia non censetur literas Apostolicas corrigere, aut falsare, qui statim post correctionem illas dilacerat, aut comburit. Negant etiam Alterius, & Duardus *vbi infrà*, non absolutè, sed cum distinctione: Aiunt enim: quod vel ille, qui apposuit manum in literis, eas corrigendo, habebat propositum illis vtendi, sed postea pœnitens illas deleuit, & dilacerauit, & in hoc casu affirmant, in censuram huius Canonis incidisse; quia deliberatè in huiusmodi Canonem prohibentem mutationem dictam deliquit. Aut non habebat propositum illis vtendi, sed à principio statuit illas destruere & dilacerare, & tunc negant incidisse: quia qui literas corrigit animo statim eas perdendi, propriè non dicitur corrigere, sed destruere. Sic Alterius *lib. 5. disp. 7. cap. 4. dubit. 2. pag. 516.* & Duard. *hîc q. 10. n. 2.*

Sed probabilius respondeo prædictum sic corrigentem literas, etiam animo illas comburendi, aut perdendi illico, hanc excommunicationem incurrere, quia iste verè dicitur literas Apostolicas falsificare quoad substantiam: ergo verè remanet excommunicatus. Nec obstat animus, quem statim eas perdendi, prædictus corrigens habebat, quia Ecclesia non punit animum internum: sed actum externum peccaminosum. Sic Bonacina *hîc disp. 1. q. 7. punct. 3. in fine.*

Qvæstio XIV.

An etiam hanc excommunicationem incurrat, qui ex literis Apostolicis, volens eas falsificare, verbum aliquod abrasit, animo addendi aliud; sed pœnitentia ductus, non addidit, sed abrasum verbum, iterum apposuit?

Negat Bonacina *loco* nuper *cit. n. 12.* Quia in hoc casu (inquit) non dicitur ille propriè falsificator, cum idem in literis sensus perseueret, appositione verbi antea subtracti, & abrasi. Ita ille. Et penes illum Reginaldus *n. 288.* Graffius *1. p. decis. lib. 4. cap. 18. n. 94.* Duardus *hîc q. 10, n. 3.* & Vgolinus *hîc §. 2. versic. 3.*

Sed certè probabilius respondeo incurrere, si subtractione vnici etiam verbi, sensum Pontificis mutat. Quia ille verè dicitur falsificator literarum Apostolicarum, qui aliquid addit, vel minuit, quod anteà in eis non erat: at sic est quod per abrasionem, & subtractionem, etiam vnius dumtaxat verbi, additur aliquid, vel minuitur, quod antea non erat secundum mentem Pontificis: ergo, si hæc additio, vel minutio est notabilis, sufficiens erit ad contrahendam censuram. Consequentia tenet, maior verò est etiam Bonacinæ *quæst. 7. cit. puncto 1. num. 3.* Minor quoque ex eodem *ibidem num. 4.* probatur, quia falsificatio, non solum fit addendo aliquid, seu scribendo, vel subscribendo; sed etiam radendo, secando, vel lauando aliquod verbum, vel punctum, aut apicem, quo mutetur sensus Pontificis: ergo, qui per abrasionem, etiam vnius verbi, illum mutat, verè falsificator literarum erit, ac per consequens excommunicatus.

Confir

Confirmatur. Quia statim quod verbum abrasum fuit, fuit mutata, vt supponimus, significatio verborum, & intentio Pontificis: ergo statim fuit contracta excommunicatio. Nec obstat quod respondet Bonacina huic argumento, nempe, non censeri in eo casu mutatam verborum significationem, eo quod actio completa non fuerit per abrasionem verbi, quod subtractum fuit intentione addendi aliud distinctam habens significationem. Nam contra est: quia Ecclesia non iudicat intentionem internam: sed factum externum prohibitum, quod ibi completè in abrasione verbi est completum, vt in simili fassus fuit ipsemet Bonacina *quæstione præcedenti* adductus: ergo.

Qvæstio XV.

An item excommunicationem incurrat, qui cœpit falsò fabricare literas Apostolicas; sed facti pœnitens, antequam illas perficeret, ab incœpto opere destitit?

AFfirmandum etiam videtur ex nuper dictis. Quia sicut excommunicationem huius Canonis incurrit, qui committit falsitatem in literis Apostolicis, per incœptionem delendi aliquod illarum verbum: ita ob similem rationem erit excommunicatus, qui cœpit fabricare literas falsas, etiam casu quo mutato animo desistat ab opere incœpto; antequam compleat illas.

Sed omnino oppositum respondeo dicendum, in hoc casu non incurrere excommunicationem huius Canonis. Quia in hoc Canone, qui excommunicantur, sunt falsò fabricantes literas Apostolicas: sed qui hac intentione inchoauit actum fabricandi literas Apostolicas, & non absoluit, non potest dici, falsas literas Apostolicas fabricasse, sed solùm habuisse intentionem fabricandi, & incœpisse operari: ergo neque potest dici, talem excommunicationem huius Canonis incurrisse. Minor patet, quia literæ Apostolicæ, non appellantur, nisi postquam sunt perfectæ, itaut eis nihil desit ex requisitis, iuxta consuetudinem & stylum Curiæ: ergo qui cœpit fabricare, & componere literas falsas, & non compleuit, modo præfato, illas, non potest dici illas fabricasse.

Ex quo iam constat ad rationem dubitandi: Neganda namque est paritas. Quia ad falsificandas literas Apostolicas, cum hæ iam perfectè omnino supponantur, sufficit mutare sensum Pontificis quouis modo fiat, etiam per subtractionem vnius verbi, aut puncti, &c. at verò ad falsò fabricandas, requiritur in casu præsenti, vt quis perfectè cum omnibus requisitis vsque ad finem, componat illas sub nomine Papæ, sine eius consensu & mandato, quocunque modo falsitatis ex enumeratis *in capite licèt, de crimine falsi.* Sic Alterius *libro 5. disputatione 7. cap. 3. in fine.* Duardus *hic quæstione 10. numero 21.* Bonacina *disputatione 1. quæstione 7. puncto 3. num. 12.*

Qvæstio XVI.

An excommunicationem hanc contrahant, qui literas Apostolicas falsant, antequam omnino sint expeditæ, hoc est, antequam sint signatæ, ac munitæ sigillo cereo, seu plumbeo?

REspondeo: Non contrahere excommunicationem huius Canonis. Quia Summus Pontifex, solùm excommunicat falsantes literas Apostolicas: at sic est, quod nec sunt, nec appellantur literæ Apostolicæ, quæ nondum sunt perfectæ, & tales certè non sunt, quousque sint signatæ & bullatæ, nec deest illis aliqua alia conditio & qualitas necessaria, vt appellari possint literæ Apostolicæ: ergo. Sic Alterius *capite 3. citato & capite 4. dubitatione 6.* Qui idem ait loquendo de supplicationibus. Sayrus, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *punct. 3. citato. numero 9. & 11.*

Qvæstio XVII.

An illi, qui falsitatem narrando, aut veritatem silendo, impetrant à Pontifice literas surreptitias, sint excommunicati per hunc Canonem?

REspondeo tanquam certum: Non esse excommunicatos Censura huius Canonis (nec alterius capitis Iuris) Quia tales impetrantes, nec falsificant, nec falsò fabricant, aut signant prædictas literas Apostolicas; sed solùm vtuntur falsitate ad obtinendas literas à Sede Apostolica, quæ vere sunt literæ Pontificiæ quantum ad expeditionem, licèt inualidæ ex defectu expressionis falsitatis, aut silentij veritatis: ergo. Sic omnes Ricard. B. Anton. Sylvest. Caiet. Rebuff. Bern. Diaz, quos citat, & sequitur Alterius *lib. 5. disput. 7. cap. 4. dub. 4.* Qui idem dicunt de illo, qui vtitur literis Apostolicis, sub alio nomine impetratis *vt infra.* Nauarr. *cap. 27. n. 62. vers. Quarta.* Toletus *lib. 1. cap. 22. num. 5. vers. Tertiò impetrantes.* Suarez *disputatione 21. sect. 2. n. 50.* Sayrus *lib. 3. c. 10. n. 5.* Bonac. *disput. 1. q. 6. puncto 3. n. 3.* Filliuc. *tract. 16. c. 8. q. 2. n. 185.* Duardus *q. 4. num. 4.* & alij.

Qvæstio XVIII.

An saltem sint excommunicati, qui sub nomine alieno, quod sibi falsò imponunt, impetrant veras à Pontifice literas, aut iis vtuntur?

REspondeo: Nec hos esse excommunicatos. Quia etiam si huiusmodi sint mendaces & falsarij, proprij & alieni nominis, ideóque debeant carere commodo illarum literarum, & condemnari in expensis, tamen non sunt falsarij literarum Pontificum; nec ideò ob hoc excommunicati. Sic omnes citati, præcipuè Alterius, Ricard. Filliuc. & Bonac.

Qvæstio XIX.

An adminus, hæc excommunicatio afficiat illos, qui prædictas literas, inualidas ob subreptionem, aut ob aliam causam, falsificant?

NEgat Duard. *hic q. 5. n. 2. & q. 10. ad finem*, existimans, non esse excommunicatos falsificantes literas Apostolicas iniustas, aut alia ratione inualidas.

Sed, vt certum respondeo: Hanc excommunicationem tales personas afficere. Quia hæ verè dicuntur veras literas Apostolicas falsare: at hoc solùm requirit Pontifex, vt excommunicatio huius Canonis afficiat; ergo verè tales afficit personas; quamuis aliàs dictæ literæ omni careant valore. Sic Alterius *lib. 4. disp. 7. c. 4 dub. 6. vers. Quod si literæ.* Bonac. *hic disp. 1. q. 7. puncto 3. num. 9.* Machado *lib. 1. parte 3. tr. 6. docum. 11. n. 7.*

Qvæstio XX.

An in hanc excommunicationem incidant, qui literis Apostolicis, per alium falsificatis, vtitur?

REspondeo tanquam certum: Non incidere. Quia in hoc Canone solum fit sermo de falsantibus

Literas Apostolicas, non de illis vtentibus: ergo hi vigore dicti Canonis non sunt excommunicati; patet, nam aliud est falsare literas, & aliud vti falsis literis, vt constat. Verumtamen est quod si huiusmodi, laïci sint, excommunicationem aliam latam *in capite Dura, de crimine falsi:* si verò Clerici, priuandi sunt officiis & beneficiis Ecclesiasticis. Sic Abbas *in d.cap. n.6.* Sylvest. *excomm. 7. §. 9.* Caiet, *verb. excommun. cap. 26.* Nauarr. *cap. 27. n. 62. vers. Quarta.* Alterius *lib.6.disp.7. cap.4. dub.5. & cap.5.* Filliuc. *loc.cit.n.185.* Bonacina *puncto 3. cit.n.7.* Toletus *libro 1. c. 22. n. 8.* Viualdus *hîc, numero 50.* & alij.

Qvæstio XXI.

An saltem ligentur huius Canonis Censura, qui retinent apud se literas ab alijs falsificatas?

Respondeo: Nec hos tali Censura ligari. Quia nec in Bulla est sermo de retinentibus, sed de falsantibus literas Apostolicas. Verum tamen est, quod *in cap. Dura. cit. §. Adijcientes.* sit excommunicatio contra illos, qui literas falsas apud se habere cognoscentes, intra viginti dies, eas non destruunt, aut resignant. Quamuis huiusmodi excommunicatio, non feratur per illud ius à Summo Pontifice, sed iubetur ferri, & promulgari per singulas Parochias; post cuius tamen promulgationem, si incurratur, eius absolutio reseruatur Pontifici in eodem textu. Sic Suarez *disp.21. sect.2. n.48.* Duard *q.2.n.19.* Regin. Gambarupta, & alij, quos citat, & sequitur Bonac. *puncto 3.cit n.6.* Toletus *loc.cit.* & Palao *disp.3.punct.7.n.2.*

Qvæstio XXII.

An falsificantes literas, quas Summus Pontifex tanquam persona priuata scribit, hanc Censuram Canonis contrahant?

Affirmare videtur Llamas *1. parte Meth. c.7.§.17 vers. Quintò. pag. 91.* per hæc verba: Quintò anathematizantur falsantes literas Apostolicas, hoc est, Epistolam Summi Pontificis clausam aperientes, vel falsò eius nomine scribentes; vel in quacunque scriptura, Bulla, Rescripto, Priuilegio, vel quacunque scriptura Sum. Pont. vel eius Tribunalis, in parte radentes, & subscribentes, vel in toto falsas scribentes. Huc vsque Llamas.

Sed probabilius longè respondeo: Non contrahere huius Canonis excommunicationem. Quia prædictæ literæ, non dicuntur, propriè loquendo, Apostolicæ: ergo falsificantes illas, non contrahunt excommunicationem huius. Secus est dicendum casu, quo literæ sint scriptæ à Pontifice tanquam persona publica, seu supremo Prælato, quia hinc falsificantes eius literas, verè dicerentur falsificatores literarum Apostolicarum, & ideo excommunicati per hunc Canonem. Sic Vgolinus *hîc. §.2. numero 5. vers. Sextò.* Duardus *quæstione 10. numero 15.* Bonacina *disputatione 1. quæst. 7. puncto 3. numero 10.*

Qvæstio XXIII.

An mandantes, aut consulentes falsificare literas Apostolicas, hanc excommunicationem incurrant?

Affirmat Viualdus hic, *casu 6.n.48.* per hæc verba: Nota quod Abbas *in cap. Ad falsariorum. de crim. falsi.* dicit, quod falsificans literas Papæ, per se, vel per alium est excommunicatus cum fautoribus. Ita ille. Quem sequuntur Reginald. *libro 9. num. 289.* & alij apud Sayrum & Duardum.

Sed probabilius longè respondeo: Non incurrere. Quia in hoc Canone nulla fit mentio de mandantibus, aut consulentibus, sed solùm de falsariis & fabricantibus falsas literas, qui propriè & in rigore sunt illi, qui per seipsos hæc faciunt, non qui per alios; ergo non hi, sed illi sunt excommunicati in hoc Canone. Sunt tamen ex vi cap. *Ad falsariorum, de crim. falsi,* quia ibi expressè excommunicantur, qui per se, vel per alium vitium falsitatis exercent, necnon fautores & defensores eorum. Hæc tamen excommunicatio nulli reseruata est. Sic Suarez *disp 21. sect.2.n.49.* Alterius *lib.5. disp.7. cap.4. dub.3.* Graffius *1. p. decis. lib.4. cap.18. n.95.* Vgolin. *hic §.2.* Filliuc. *tract. 16. cap.8. q.2. n.188.* Sayrus & Duardus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.1. q.7. puncto 3. n.8.* Machado *lib.1, parte 3. tract.6. docum.11. n.6.* Villal. *tr.17. diff.20. n.23.* Palao *disp.3. puncto 7. num.7.* & alij.

DISPVTATIO VII.

De septima Excommunicatione Cœnæ, lata contra dantes auxilium Infidelibus, aut Hæreticis, aduersus Christianos.

Qvæstio Prima.

Contra quot genera personarum hæc excommunicatio feratur?

Respondeo: Quod contra tria. *Primò,* contra deferentes, seu transmittentes ad Saracenos, Turcas, Mauros, Iudæos, Paganos, & alios Infideles; necnon ad hæreticos, expressè & nominatim declarationem, per Pontificem, Equos, Arma, Ferrum, Filum ferri, Stannum, Chalybem, & omnia alia genera metallorum, quæ armorum materia sunt. Necnon Instrumenta bellica, Lignamina, Cannabem, Funes; tàm ex ipso Cannabe, quàm ex alia quacunque materia; ipsam quoque materiam funium, aliaque huiusmodi, quibus præfati inimici Crucis Christi, Christianos & Catholicos impugnãt.

Secundò, hæc excommunicatio fertur contra certiores facientes prædictos Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos, per se, vel per alios, de rebus ad statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in damnum & perniciem Christianorum & Religionis Catholicę.

Tertiò, contra dantes, quomodolibet auxilium, consilium, vel fauorem, prædictis Infidelibus & Hæreticis in damnum & perniciem Christianorum. Sic expressè habetur in hoc Canone septimo, & ita, vt non sit necessarium illius verba proferre. Legantur Nauarr. *c.27. à n.63.* Viuald. *hîc à n.55.* Suarez *disp.21. sect.2. à n.51.* Filliuc. *tr.16. cap.6.* per totum. Alterius *lib.5. disp.8.* Bonac. *hic disp.1. q. 8.* & alij mox citandi.

Qvæstio II.

An Christiani viuentes in terris Turcarum, Hæreticorum, &c. ligentur excommunicatione huius Canonis, si vendant equos, arma, aut alia prohibita Turcis, aut hæreticis, &c.

Affirmat Bonacina *hic disput. 1. quæst. 8. puncto 2. numero 17.* & penes ipsum Nauarrus, Toletus, Duardus,

Duard. Reginald. & Sayrus, eo quod hi, in simili casu, de quo statim, id doceant.

Sed probabilius respondeo: Non ligari Censura huius Canonis, casu quo dicta Turcis vendant, eo fine, vt illis ad vsus licitos vtantur. *Primò.* Quia non est verisimile, Papam voluisse prohibere, vt Christiani viuentes in terris Turcarum, non possent dicto bono fine, vendere arma, equos, & alia prohibita; cum etiamsi illa non venderent, possent Turcæ, quando eis videretur, è manibus ipsorum eripere.

Secundò. Quia nullo iure est prohibitum, vt Christiani habitantes in terris Turcarum, non possint arma fabricare, & illa vendere: ergo. Sic Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 1. in fine.* Hurtadus de Mendoza *volum. 1. de fide, disput. 76. sect. 3. subsectione 5.* §. 93. ita scribens: *Tertiò*, arbitror excusari eos, qui necessitate aliqua compelluntur degere inter Saracenos: exempli gratia, captiuus dignoscitur esse Armifaber, nisi arma fabricet, aut peribit, aut tam malè mulctabitur, vt vix possit, nisi cum ingenti dolore viuere. Huic licet arma facere quocunque tempore: primum, quia §. 107 ostendam licere captiuo remigium agere: ergo & arma facere, quia immediatius cooperatur remiger ad pugnam, quàm Armifaber. *Secundò.* Quia ipse, nec arma defert, nec transmittit; & quamuis est aliqua ratione auxilio: at non tenetur tanto incommodo cessare ab opere de se honesto, licèt eo abutantur alij: quia ipse immediatè non concurrit ad pugnam, sed præcisè circa opera inanimata versatur; quæ nisi mota ab aliis nihil efficiunt mali: at ille motus non oritur ab Armifabro; nec tenetur illum vitare, vt iam probo §. sequenti. Si tamen videat à se posse propulsari graue Reipublicæ damnum, tenetur non fabricare arma. Huc vsque Hurtadus. Et benè.

Qvæstio III.

An Christiani, qui in vna terra Hæreticorum, aut Infidelium existentes, deferunt arma, equos, & alia prohibita, ad aliam terram eorundem, censeantur excommunicati per hunc Canonem?

Affirmat esse excommunicatos, si ex tali translatione damnum sequatur Christianis, Bonac. *disp. 1. quæst. 8. puncto 2. numero 17.* & penes illum Nauarr. *in cap. Quorundam. de Iudæis, notab. 6. num. 27.* Toletus *libro 1. capite 23. numero 6.* (mihi 4.) Sayrus *libro 3. capite 33. numero 31.* Duardus *libro 2. can. 7. quæstione 8.* & Reginald. *libro 9. capite 18. numero 200.* His addi possunt Luysius *libro 3. de Censuris, disputatione 28. dubit. 3. in explicat. septimæ excommunicat.* & Palao *disp. 3. puncto 8. n. 9.*

Sed probabilius respondeo: Non censeri excommunicatos per hunc Canonem. Quia ille solùm prohibet delationem armorum, &c. ad Infideles, &c. at sic est, quod hæc prohibitio non comprehendit Christianos subditos Infidelium, aut Turcarum, &c. vt patet ex verbis, quibus Canon vtitur, nempe, deferre, & transmittere, nam his significatur submministratio armorum ab extraneis & aduenis prouenientes: ergo non includuntur Christiani incolæ in terris Turcarum, cum isti nec deferant, nec transmittant. Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 1. in fine. licèt cap. 5. dub. 3.* id limitet ad casum, quo de vno loco ad alium eadem arma in substantia quantitate permanentia, transferat. Filliuc. *tract. 16. cap. 6. quæst. 3. num. 132.* & antea Angelus. *verb. excomm. n. 11.* Sylu. *excommunicat. 7. numero 64. in fine.* vbi sic ait: Nec incidunt secundò portantes ferrum, vel arma & huiusmodi de vna terra Saracenorum ad aliam, secundum declarationem Gregorij IX. Hæc ille. Tabiena etiam *excommunic. 6. numero 7.* Viualdus *hic, casu 7. num. 66.* citat etiam Bonac. pro hac parte Reginaldum, *n. 300* quem postea citat pro sua *loc. cit. n. 200.*

Qvæstio IV.

An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui arma, vel alia, in illo expressa, tradunt Saracenis, aut alijs Infidelibus, habitantibus in terris Christianorum, vendendo ea, seu permutando?

Affirmat etiam Bonacina *puncto 2. citato, num. 31.* citans pro hac sua sententia Syluestrum *excom. 7 n. 64.* Filliuc. *cap. 6. cit. n. 144.* Duard. *quæst. 7. num. 3. & quæst. 18. n. 2.* Vgol. *hic. n. 4.* & Alterium *lib. 5. disp. 8. cap. 2. q. 3. col. 3. & cap. 3.* Et probat, quia in hoc Canone, non solùm excommunicantur deferentes, vel transmittentes, sed etiam præstantes auxilium Infidelibus ad impugnandos Christianos: at isti præstant auxilium Infidelibus, tradendo eis arma, quibus probabiliter iudicantur vsuri contra Christianos: ergo. Sic ille. His authoribus possunt adhuc addi Palao *disputatione 3. puncto 8. n. 12.*

Negant verò contra alij, existimantes, non incidere: eo quod in hoc Canone, prohibetur, deferre, aut transmittere: at sic est, quod vendere arma Infidelibus, inter Christianos degentibus, non est eis illa deferre, nec transmittere: ergo. Sic sentiunt absolutè Nauarrus *super cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 10. n. 41.* Caiet. *verb. excommunic. cap.* Toletus *libro 1. cap. 23. n. 3. vers. Primum dubium.* Sayrus *loc. cit. numero 26.* Azor *tomo 1. libro 8. capite 23. quæstione 7.* Gambarupta *hic, casu 7. num. 18.* Luysius *libro 3. disputatione 28. dub. 3. in excommun. 7. vers. Circa priorem partem.*

Sed probabilius cum distinctione respondeo dicendum: Hanc secundam sententiam esse veriorem regulariter loquendo. Primam verò, aliquando, & ex accidenti. *Prima pars* huius nostræ responsionis, constat, quia in casu nostræ quæstionis regulariter cessat ratio præcipua huius Constitutionis (& consequenter eius prohibitio) quoniam Saraceni degentes in terris Christianorum, non occupant res Christianorum, neque impugnant eos actu, neque habitu, quod requiritur ad incurrendam huius Canonis excommunicationem.

Secunda verò pars etiam patet. Quia aliquando potest probabiliter præsumi, quod dicti Saraceni accipiant arma, vt ea deferrent & transmitterent ad alios Saracenos, extra ditionem Christianorum habitantes, quibus actu, vel habitu possent in perniciem Christianorum vti, in quo casu, qui dicta arma Saracenis traderent, verè inciderent in excommunicationem huius Canonis. Tunc autem probabiliter posset id præsumi, in casu quo Saraceni accipientes arma habitarent in terris Christianorum vicinis Prouinciis Saracenorum: secus verò si longè distarent. Id, & non aliud docet Alterius *cap. 2. & 3. cit.* à Bonac. pro sua sententia.

Qvæstio V.

An in hanc excommunicationem incidant, qui in terras Saracenorum euntes, deferunt arma ad sui tuitionem?

Respondeo tanquam certum: Non incidere. Quia Pontifex non vult obligare hoc præcepto, cum tanto rigore & incommodo. Sic Nauar. quem citant, & sequuntur Sayrus *lib. 3. c. 11. n. 34.* & Filliuc. *tr. 16. c. 6. q. 7. n. 147.* Vgol. §. 1. *n. 6.* Duard. *q. 36. & 38. num. 14.* Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 4. num. 13.*

Qvæstio VI.

An saltem incidant, qui euntes ad terras Saracenorum, extulerunt arma sibi necessaria, sed postea existentes inter illos, ea vendiderunt, lucrandi gratiâ, aut donarunt?

NEgatiuam sententiam tenere Sylueſtrum *excom. 7. n. 64.* ait Hurt. de Mend. *volum. 1. de fide, disput. 76. sect. 3. §. 98.* Quia censet, inquit, prædictos non incidere in hanc excommunicationem, eo quod delatio armorum non sit prohibita, nisi gratiam venditionis contingat. Alterius verò, Sayrus, Filliuc. & alij, contra existimant, & pro affirmatiua parte illum citant. Et certè non miror, quod in citando Sylueſtrum, hoc in casu, Doctores varient. Obscurè namque loquitur, sed meo videri, negatiuam sententiam tenere eius verba magis insinuant. Sunt enimhæc: Et secundo, qui deferunt arma ad sui tuitionem tantum: & deinde occasione pecuniæ vendunt ea Saracenis: quia hic habet locum huius sententiæ, cum non sit prohibita delatio, nisi gratia venditionis aut donationis, vel cuiuscunque traditionis. Hæc Sylueſt.

Sed probabilius absolutè respondeo: Incidere prædictos in Censuram huius Canonis. Quia Pontifices voluerunt hostes non esse à nobis armatos: at tunc sine vrgenti necessitate armantur: ergo. *Confirmatur.* Quia prædicta actio, verè est delatio armorum in subsidium inimicorum, quod in hoc Canone apertè interdicitur, in quo nil dicitur de intentione deferentis: ergo. Sic Hurt. *loc. cit.* & antea Nauarr. *in cap. Ita quorundam de Iud. notab. 8 n. 22.* Sayrus *lib. 3. c. 11. n. 17.* Filliuc. *tr. 16. c. 6 q. 6. n. 140.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 3. verſ. Sextò comprehenduntur.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 13*

Qvæstio VII.

An item incideret in hanc excommunicationem, qui permutaret arma cum Saracenis; vel recipiendo ab ipsis arma alterius generis, vt gladium pro arcu; vel eiusdem generis, vt equum pro equo, &c.?

NEgat Rossella, apud Sylueſtrum & Viualdum, existimans illum, qui deferret arma Infidelibus, vt commuttet pro aliis armis, non incurrere hanc excommunicationem.

Sed longè multò verius, & probabilius respondeo. Incidere. Quia nihil refert, ad hoc vt præstentur Saracenis vires ad impugnandos Christianos, qualiter eis arma tradantur, scilicet venditione, aut commutatione. Sic Sylueſtet *v. excommun. 7. num. 64. verſ. Et quartò.* Nauarr. & Alter. *loc. cit.* Viuald. *hic. n. 60. verſ. Sexto nota.* limitant tamen aliqui, nisi aliàs recepta arma à Christianis essent vtiliora & aptiora ad bellum, quàm data Saracenis: quia tunc, cum non iuuarentur Saraceni aduersus Christianos, non ligarentur Censura Christiani, sic arma permutantes. Sic Nauar. & Alterius *loc. cit.* Sayrus, Filliuc. Gambar. & Reginald. quos citat & sequitur Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 4. n. 14.* Azor *tom. 1. lib. 8. c. 23. q. 13.* Palao *disput. 3. puncto 8. n. 1.* & alij.

Qvæstio VIII.

An feriatur hac Canonis Censura, qui ab vno Infideli arma capiens donatione, aut emptione, eadem vendit alijs Infidelibus?

NEgare Sylueſtrum *num. 64. cit.* quia ita declarauit Greg. IX. dicit Hurtadus de Mendoza *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 101.* Sed malè; quia Sylueſter *loc. cit.* non loquitur de casu præsentis quæstionis, sed de illo, de quo *supra quæst. 3.* egimus, vt constat ex verbis eiusdem Sylueſtri ibidem adductis.

Alij tamen, cum distinctione huic quæstioni respondent, dicendo, quod casu, quo Christianus arma, aut equos, in eadem substantia emat, & vendat nihil meliores effectos, tunc mercator Christianus non feriatur huius Canonis Censura: quia hostes æquè manent armati, aut inermes, nec talis actio in nostram perniciem vertitur, sed potiùs in vtilitatẽ; cum ex sola industria, augeat Christianus suas fortunas, ex hostium ipsorum bonis. Secus verò in casu, quo arma, aut equi meliores & aptiores ad bellum reddantur, quia tunc cum talis vẽditio cedat in perniciem Christianorum, verè incurreret venditor in hanc Censuram Canonis. Ita tenent Azor *lib. 8. cap. 23. q. 9.* & Mendoza *loco citato.* Quibus assentire debent Reginald. *libro 9. numero 301.* & alij apud Bonacinam *numero 14. cit.*

Sed probabilius respondeo dicendum, quod verè feriatur huius Canonis Censura, qui ab vno fideli donatione, aut venditione, capiens arma, aut equos; aliis etiam non meliores effectos vendat. Ratio est. Quia prædicta arma, capta, modo prædito, à Christianis, verè abierunt in eorum dominium: ergo si postea ea deferant Infidelibus; ac si ea non emisſent deferunt: ergo & eadem Censura, qua feriuntur qui absolutè arma Infidelibus vendunt, illi feriuntur. Sic Nauarr. *in c. Ita quorundam. notab. 8. n. 23. & 27.* Alterius *lib. 5. disp. 8. c. 3. verſ. Decimò incidunt.*

Qvæstio IX.

An incurrant hanc excommunicationem, qui arma deferunt Infidelibus non indigentibus; eo quod armis omnis generis ad bellum necessarijs, sint optimè muniti?

NEgat, apud Viualdum, Tabiena, *verbo excommunicatio.* Et apud Bonacinam, Duardus *hic quæst. 38. n. 15.* Quia Infideles, in hoc casu, non reddunturpotentiores ad pugnandum contra Christianos, occasione armorum, quæ ab ipsis acceperunt: ergo.

Sed longè multò probabilius & verius respondeo: Incurrere. Quia Papa simpliciter & absolutè prohibet huiusmodi delationem armorum ad Infideles. Quare licèt finis Summi Pontificis in hoc Canone sit, non solùm non augere, verum etiam minuere vires Infidelium, ne possint impugnare Christianos; tamen id quod in illo prohibetur est, ne deferantur arma, & alia vetita, simpliciter, & sine vlla distinctione; & in obseruatione legum attendendum est id quod percipitur, aut prohibetur. Sic Nauarr. *in cap. Ita quorundam. de Iudæis. notab. 10. n. 4.* quem citat, & sequitur Viualdus *hic, casu 7. numero 65. verſ. Vndecimò nota.* Alterius *capite 3. citato. verſ. Nonò ob eandem causam.* Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 4. n. 14.* Azor *tomo 1. lib. 8. cap. 23. quæst. 14.*

Qvæstio X.

An etiam, qui arma, & alia prohibita, deferrent Saracenis, aut alijs Infidelibus, tempore pacis, hanc excommunicationem contrahant?

NEgatiuam sententiam tenuisse Glossam *in cap. Significauit. de Iudæis.* dixit Abbas *in cap. Quod olim. de Iudæis, num. 1. in fine.* Sed non benè, certè, Nam Gloſſ. oppositum expresè dicit *in d. c. Significauit, in fine casus enarrati,* per hæc verba: Nota, quod qui portant

portant merces prohibitas Saracenis, sunt ipso iure excommunicati: & nullo tempore pacis, vel treguæ excusantur. Ita Glossa ibi. licèt, vt verum fatear, *verb. Post treguam*, oppositum haud obscurè indicet. Sed quidquid Glossa velit,

Tanquam certum respondeo: Hanc excommunicationem contrahere. Quia in omni tempore, etiam pacis, vrget ratio prohibitionis habitæ in hoc Canone. Nam quamuis tunc actu Saraceni, aut alij Infideles, non sint vsuri armis, & aliis rebus prohibitis; possunt tamen postea illis vti in damnum Christianorum, quod sufficit: omni ergo tempore contrahitur hæc excommunicatio, quando deferuntur huiusmodi prohibita. Sic Abbas *loc. cit.* Gotfred. *in sua sum. tit. de Iudæis, n.* 21. Sylvest. *verb. excommunic.* 7. *num.* 62. *&* 64. & penes ipsum, Ioan. Andr. & alij. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 3. *in fine.* Filliuc. *tr.* 16. *c.* 6. *q.* 7. *n.* 148. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 36. & penes illum Rebuff.

Quæstio XI.

An incurrant hanc Censuram, qui arma deferunt Infidelibus, vt contra alios Infideles pugnent?

Affirmat Toletus *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 11. incurrere; quia huiusmodi (inquit) arma manent, quibus postea impugnare possunt ipsos Christianos: secus ait, si certum sit illis non posse vti contra Christianos. Toletum sequitur Luysius *lib.* 3. *disp.* 28. *dubit.* 3. *vers. Item dubitatur.*

Sed clariùs respondeo cum Nauarro dicendo. Non incurrere casu, quo arma deferant Infidelibus, v. g. Saracenis, pugnantibus contra alios Saracenos, bellum gerentes contra Christianos: secus verò si deferant Saracenis, impugnantibus alios Saracenos, qui non impugnant actu Christianos. Quia in primo casu Saraceni, quibus arma conferuntur, verè adiuuant Christianos contra alios Saracenos, à quibus actu impugnantur; & hac ratione non possunt appellari inimici Christianorum, sed potiùs amici: & ideò in hoc casu, non habet locum excommunicatio huius Canonis. Benè tamen, in secundo, de quo loquendo vera est sententia Toleti, & habet vim eius ratio. Sic Nauarr. *in cap. Ita quorundam. de Iud. notab.* 4. *n.* 15. *&* 27. Quem citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 2. *quæst.* 4. *& cap.* 5. *vers. tertia propositio.* qui benè aduertunt, quod, quando Christianus Princeps iungit sibi Saracenos, vt eorum auxilio vtatur contra alios aduersarios nominis Christi; tunc ne tradat Saracenis, ea, quæ bello absoluto possint illis vsui esse contra Christianos; & arma, quæ ad bellum subministrauit, & debeat, si potest, absoluto bello ab ipsis auferre: aliàs si id negligeret, incideret in excõmunicationem, quia cessaret causa excusationis. Sic etiam tenet Azor *lib.* 8. *instit. c.* 23. *q.* 7.

Quæstio XII.

An Christianus, qui suis armis munitus Principem Saracenum adit, incidat in hanc Censuram, si ab ipso Principe rogatus, vel munere donatus, in gratiam redonat arma?

Affirmat Azor *loco nuper citato.* Quia in hoc Canone Bullæ (inquit) comprehenduntur, non solùm hi, qui exportant prohibita, sed etiam ij, qui vendunt, qui permutant, & qui, quouis alio modo prohibita Saracenis tradunt.

Sed longè multò probabilius, & verius respondeo: Non incurrere. Quia huius legis prohibitio non vrget tanto cum dispendio ciuili. Si enim Princeps significasset sibi placere gladium, aut sclopetum, non potest vir ingenuus, sine rubore id negare. (omitto nunc quod posset etiam excusari ob paruitatem materiæ, *vt infra* dicam) Sic Hurtadus de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. §. 99. Qui idem asserit, in casu, quo Rex Hispaniæ excipiat legatum Principis Saraceni, cum quo grauia negotia gerat, & postea illum remittat donatum sex, aut octo equis; quia aliàs inciuiliter eum, contra morem Principum, remitteret. Hæc námque sunt Principibus familiaria officia, sine quibus vix possunt agere mutuò cum dignitate. Sic ille. Et alij mox citandi.

Quæstio XIII.

An in hanc Censuram incidat, qui absolutè, exiguam, & paruam rem ex prohibitis, ad Infideles refert?

Affirmatiua pars (quam probabilem esse, insinuat satis, Filliucius) suaderi potest. Quia prohibitio est generalis, & absque vlla exceptione. Deinde quia gladius, aut cultellus ad scindendum panem, & alia parua instrumenta, possunt ad pugnam deseruire: ergo sub pœna excommunicationis prohibentur deferri.

Sed longè multò probabilius: imò vt mihi certum respondeo: Non incidere in talem Censuram. Quia certum est, paruitatem materiæ excusare ab hac Censura incurrenda, cum excusetur à graui culpa, requisita ad incursionem illius. Sic docent communiter omnes. Nauarrus *in cap. Ita quorumdam. de Iudæis notab.* 8. *n.* 31. *& in Man. cap.* 27. *n.* 63. *vers. Sexta.* Toletus *libro* 1. *cap.* 23. *num.* 7. Felin. Sylvest. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 5. *dubit.* 4. Viualdus, Sayrus, Filliuc. & Duardus, quos affert, ac sectatur Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *punct.* 4. *n.* 1. Hurt. de Mend. §. 100. *cit.* Filliuc. *tr.* 16. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 146. Palao *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 18. & omnes.

Quæstio XIV.

Quænam sit censenda hac in re, grauis, & leuis materia?

Respondent aliqui, illam censendam esse grauem materiam, ex cuius traditione, notabile damnum ab hostibus afferri potest: leuem verò ex qua leue damnum timetur. Ita Bonac *n.* 1. *cit.* inquiens, hac de causa qui titulo gratitudinis, vel ob negotia benè gesta, pugionem, galeam, vel arcum, vel aliud id genus donaret Infidelibus, non ligaretur Censura, ob materiæ paruitatem. Nauarr. *n.* 22. Sayrus *n.* 17. Reginald. *libro* 9. *cap.* 18. *num.* 298. Secus si donaret equum, vel vnam hominis armaturam, vel nauim, vel triremem, hæc enim non videtur leuis materia. Ita ille.

Hurtadus verò §. 100. *cit.* sumendam esse grauitatem, & leuitatem materiæ, ex quantitate magna, vel parua armorum, quæ donantur, his verbis, pronunciat. Si arma sint in magna quantitate, vt illis posset infidelis nobis inferre graue damnum, nullus potest ea donare, nisi vrgente graui aliquo damno vitæ, aut fortunarum: nec tunc Christianus esset inciuilis, cum possit se canonica lege tueri. Si verè arma sint in quantitate non magna, vt gladius, sclopetum, aut clypeus, aut elegans equus, tunc non præstringitur donans hac lege: tum, quia hæc parum nocent; tum quia Ecclesia non curat de iis leuibus, raris, & non nocentibus casibus, &c. Ita ille.

Huic modo dicendi, non in totum, adhæsit antea Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 6. *quæst.* 7. *n.* 146. vt probant hæc

eius verba : Paruitas materiæ regulariter ſecundum probabilem opinionem, excuſat ab incurſu huius Cenſuræ, modò tamen, non tantùm numerus rerum quæ traduntur, verùm etiam quantitas attendatur. Nam etiam donatio vnius equi, vnius armaturæ hominis, & multò magis vnius nauigij, vnius triremis, vtique prohibita videtur. Debet ergo eſſe res vna, & paruæ quantitatis, vel potiùs paruæ vtilitatis infidelibus contra Chriſtianos, vt ſi quis, v. g. ex gratitudine, vel negotio benè geſto, dono daret pugionem, vel galeam, vel quid ſimile, quod etiam paſſim reperiatur apud ipſos, & ſit res parui momenti, omnibus conſideratis. Huc vſque Filliucius.

Ego verò, omiſſis aliis modis dicendi, reſpondeo: Quod, quamuis certum ſit, quod ad cognoſcendam in hac re materiæ grauitatem, aut paruitatem, ſit attendenda quantitas armorum, quæ Infidelibus donantur, an videlicèt ſit magna, vel parua; aut magnæ vtilitatis, vel non, &c. vt benè docent Doctores omnes citati nuper, addendum tamen ſit, hanc magnitudinem, aut paruitatem, non debere eſſe æqualem pro omnibus donantibus arma, ſed potiùs, inæqualem, conſiderata qualitate & grauitate perſonæ, quæ donat: aut cui donatur; ideoque poteſt contingere, quod eadem materia ſit grauis & leuis, reſpectu diuerſarum perſonarum donantium, aut quibus donantur. Quod ſatis conſtat ex, quæſt. ſuperioribus, habitis.

Qvæstio XV.

An qui arma, equos, & ſimilia, ad terras Infidelium detulit; pœnitentia tamen ductus, retulit inuendita, excommunicationem contraxerit?

Affirmant Vgolinus *hic* §. 1. *n.* 12. & Alterius *lib.* 5. *diſputat.* 8. *c.* 4. *Propoſitione* 3. & 4. Quia, inquit, Summus Pontifex prohibet in hoc Canone delationem & tranſmiſſionem armorum, equorum, &c. illis verbis: *Deferunt, ſeu tranſmittunt*: ſed qui iter ſuſcepit, & detulit prædicta Saracenis, & peruenit cum illis ad locum deſtinatum, verè & propriè dicitur, detuliſſe, & tranſmiſiſſe, quamuis ea Saracenis non tradiderit, quia mutato conſilio, cum eiſdem rebus reuerſus eſt: ergo.

Sed probabilius longè reſpondeo: Non contraxiſſe in dicto caſu excommunicationem Bullæ. Quia verba legis accipienda ſunt cum effectu, niſi aliud conſtet de mente legiſlatoris: at in caſu propoſito non fuit ſequutus effectus: ergo per illum non fuit contracta excommunicatio.

Nec obſtat ratio Alterius. Quia tranſlatio non dicitur perfecta, niſi quando res peruenit ad eum, ad quem deſtinata eſt. Nam litteræ non dicuntur ad me delatæ, vel tranſmiſſæ, niſi reipſa mihi tradantur. Vnde abſolutè neganda eſt minor argumenti. Sic docent Nauarrus *in cap. Ita quorundam. de Iudæis. notab.* 8. *n.* 29. Sylueſt. & Angel. quos citat, & ſequitur Viualdus *hic caſu* 7. *num. mihi* 67. *in nouis*, 17. Azor *libro* 8. *cap.* 23. *q.* 13. Hurtad. de Mendoza *volum.* 1. *de fide, diſputatione* 76. *ſect.* 2. §. 95. Sayrus *lib.* 3. *c.* 9. *n.* 21. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 6. *q.* 7. *n.* 143. Duard. *hic Can.* 7. *q.* 10. *n.* 6. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 8. *puncto* 4. *n.* 2. & 3. Qui addunt, ſecus dicendum, ſi quis dictas res prohibitas ſemel Infidelibus tradat, aut vendat, & illicò ab eis tollat & redimat, & ad Chriſtianos referat; quia in hoc caſu, Cenſuram contraxit traditione rerum; nec delictum deſinit eſſe perfectum ob recuperationem illarum.

***

Qvæstio XVI.

An ſi Cuſtodientes Vrbem, tam acriter à Turcis oppugnentur, vt non poſſint fugere vitæ, aut grauis famis diſcrimen abſque Vrbis & armorum deditione: poſſint tunc abſque incurſione Cenſuræ tradere Turcis arma, aut Vrbem?

Reſpondeo: Poſſe. Quia leges humanæ non obligant cum diſpendio tanto. Secus dicendum ſi dederint Turcis Vrbem, aut arma, caſu quo eam commodè poſſent tueri, aut haberent ſpem tuendi illam, aut ſperarent probabiliter victum ad ſui ſuſtentum; nam tunc ſi traderent, dictam excommunicationem incurrerent. Sic Hurtad. de Mendoza *ſect.* 3 *cit.* §. 94. & Azor *lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 13. vbi ſic dicit: Præterea non comprehenduntur (*hac Cenſura*) Si qui fame, vel vi compulſi, arma, aliáſue res prohibitas venderent Saracenis: vel ſi qui, ſæuiente bello, ſe dederent Turcis, aut Saracenis, ne vnà cum ſuis armis perirent: vel ſi qui depoſitis, relictiſue armis fugerent, ſalutis, & libertatis cauſa: nam, vt aliàs docuimus leges humanæ, hominum conſcientias minimè obſtringunt, & tenent cum probabili vitæ, aut libertatis diſcrimine. Huc vſque Azor. Bonacina etiam *hic diſp.* 1. *q.* 8. *puncto* 4. *n.* 7. docens excuſari ab hac Cenſura, qui metu mortis, vel alterius grauis damni, deferunt arma, vel alia prohibita Infidelibus. Nauarr. in cap. *Ita quorundam notab.* 8. *n.* 26. Sayrus *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 18. Duardus *hic quæſt.* 12. Idem etiam dici poteſt de iis, qui naues, armis onuſtas, aut arcem armis inſtructam, metu mortis aufugientes, dimittunt & derelinquunt, itaut ab Infidelibus cum detrimento Chriſtianorum, capiatur. Ita Duardus *q.* 13. Huc vſque Bonacina.

Qvæstio XVII.

An qui pecunias, & alias merces interdictas, deferunt ad Saracenos, pro redimendis Captiuis, incurrant hanc excommunicationem?

Reſpondeo tanquam certum: Non incurrere, etiamſi dicta deferant tempore belli. *Primò.* Quia ita habet vſus, in omni Eccleſia receptus. *Secundò.* Quia id expreſsè conceditur *in cap. Significauit. de Iudæis.* Vbi quamuis prohibeatur omnis mercimonia cum Saracenis, excipitur tamen articulus redemptionis; Et meritò: quia non erat fas, interdicere redemptionem Captiuorum; cum maiora multò grauia ſequantur, ex ſeruitute Chriſtianorum, quàm ex emolumento Saracenorum ex mercibus, pecuniiſque capto, vt conſtat. Sic omnes. Nauarr. *in cap. Ita quorundam. de Iudæis, notab.* 8. *n.* 26. Innoc. Hoſtienſ. Abbas, Ioan. Andræa, & alij, quos refert, & ſequitur Alterius *lib.* 5. *diſp.* 8. *c.* 5. *col.* 4. Azor *tomo* 1. *lib.* 8. *c.* 23. *q.* 13. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 6. *q.* 7. *n.* 145. Hurtad. de Mendoza *volum.* 1. *de fide, diſp.* 76. *ſect.* 3. §. 90. & 91. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 8. *puncto* 4. *n.* 12. Palao *diſp.* 3. *puncto* 8. *n.* 17. Sayrus, Duardus, Vgol. Viuald. & Regin. penes ipſum.

Qvæstio XVIII.

An ſaltem incurrant, qui pro redimendis Captiuis, deferunt Saracenis arma, equos, ferrum, & alia prohibita; eo quod redimentes, nequeant commodè alijs rebus non prohibitis captiuos redimere?

Affirmat Gloſſa *in cap. Significauit. cit. verbo Aliquod commodum.* vbi hanc quæſtionem his verbis proponit & ſoluit? Sed quid ſi non poſſunt redimere captiuos, niſi portent eis arma, vel ferrum; nunquid

nunquid hoc facere pssunt sine pœna excommunicationis? Arg. quod sic, ex eo quod hic dicit, excepto redemptionis articulo. Sed non credo, nisi primò requiratur auctoritas Papæ, ne aliquid fraudis fiat. Ita Glossa. Et etiam Abbas *in d. cap. n.* 2. quibus adhærere videntur Viualdus *hic casu* 7. *numero* 63. & alij penes ipsum.

Sed probabilius sanè respondeo: Non incurrere, si saltem delatio armorum, equorum, & similium, pro captiuis redimendis, fiat tempore pacis. Quia hoc expresè deducitur ex dicto cap. *Significauit.* vt benè probat Alterius. Sic ipse *cap. 5. cit. col.* 4. *vers. Secundò dicendum.* Azor, Filliuc. Hurtad. & Bonac. Ex quibus hi vltimi secus existimant dicendum casu, quo redemptores valeant aliis rebus non prohibitis, captiuos redimere; quia tunc inquiunt, incurrent dictam excommunicationem si deferant arma, equos, &c. Sed certè hæc limitatio non colligitur *ex d. cap. Significauit.* Ideóque absolutè, & absque limitatione nostram sententiam, defendit Alterius, dummodò delatio huiusmodi rerum fiat tempore pacis. Palao etiam *n.* 17. *cit.* vbi absolutè, & absque limitatione adhuc temporis, id docet.

Qvæstio XIX.

An adminus incurrant hanc Censuram, qui tempore belli, deferunt arma, equos, ferrum, & similia Saracenis, pro redimendis captiuis?

Affirmant incurrere communiter DD. Quia, qui tempore belli, deferunt arma Saracenis, verè adiuuant eos, ad impugnandos Christianos: ergo verè incurrunt Censuram huius Canonis. Ita tenent Sylvest. *excommunicatio* 7. §. 61. *vers. Et ista est mens.* & penes ipsum, Innoc. Ioan. Andr. Abbas, Glossa, Card. Ioan. de Ana, & Rosella. Quibus addi possunt Alterius *libro 5. disp. 8. cap. 5. col. 4. & 5.* Azor *tomo* 1. *libro* 8. *cap.* 23. *q.* 13. Viuald. *hic in expos. septimi casus, num.* 63.

Negant verò apud Hurtadum, Innocentius, Angelica summa, & alij, existimantes absolutè, non incurrere excommunicationem, eo quod talis actio sit licita, & honesta. Sed certè, ex his Doctoribus, quos pro hac parte affert Hurtadus, Angelus id absolutè non docet, vt videre est per hæc eius verba; Ait enim; Tenet tamen Innocent. & Hostiens. *in cap. significauit, de Iudæis*, quod pro redimendis captiuis tempore guerræ, arma etiam sine pœna excommunicationis possint deferri: quod ante factum non tenerem; sed benè post factum. Hæc Angelus. *verb. excommun. 5. casu* 21. *n.* 4.

Alij verò sub distinctione respondent, non incurri hanc excommunicationem casu, quo venditione armorum, &c. redimantur viri fortes, & in re militari versati, quia tunc putatur id maius bonum. Secus verò si redimantur viri imbelles, & in bello minimè versati, quia tunc bonum commune, vtpotè maius, est præferendum priuato, alàs incurri excommunicationem est notum. Sic Bonac. *puncto* 4. *cit. n.* 12. ex Vgolino & Reginaldo.

Sed ego adhuc distinctius, & clarius respondeo: *Primò*, tanquam certum: Non incurrere hanc Censuram illum, qui tempore belli deferret arma Saracenis pro redimendis illis captiuis, qui non aperto vitæ, aut fidei discrimine sunt positi: quia in hoc casu maius bonum est captiuis huiusmodi opitulari, vt constat: ergo. Sic Hurtad. de Mendoza *volum.* 1. *de fide, disp. 76. sect.* 3. §. 92. Addens idem esse dicendum, casu, quo captiuus sit mihi coniunctus; quia tunc non teneor abstinere ab armorum communicatione; cum hæc actio sit de se indifferens, & ratione redemptionis fiat honesta, proinde non teneor cum ingenti meo damno ab ea abstinere.

Respondeo *Secundò*, etiam vt certum, Nec incurrere hanc Censuram deferentes arma, equos, & similia, pro redimendis captiuis, casu, quo captiui sint viri fortes, & præstantes ad bellandum: quia certum est tunc id putari maius bonum, siquidem ex hac commutatione plus emolumenti euenit Christianismo, vt constat. Sic auctores secundi, & tertij modi dicendi.

Respondeo *Tertiò.* probabiliter; Regulariter loquendo, semper est licita, etiam tempore belli, delatio armorum pro redemptione captiuorum. Quia regulariter loquendo, semper est maius bonum Christianorum, si redimantur, etiam permutatione armorum, & aliarum rerum prohibitarum, patet: Tum, quia regulariter loquendo, captiui, præcipuè fœminæ & pueri, semper sunt in periculo fidei, aut vitæ, vt satis notum est nostris Redẽptoribus. Tum etiam: quia passim captiui redimuntur pecunia, etiam tempore guerræ, quæ tamen est vnum, & maximum, inter prohibita, *vt infra*: ergo & possunt redimi absque pœna Censuræ permutatione armorum. Sic Innoc. & Hostiens. vt vidimus, apud Angelum. Et sic Filliuc. *tract. 16. c. 6. q. 7. n.* 145. & Palao *loc. cit.* quatenus absolutè, & sine distinctione temporis docent, deferentes arma ad redemptionem captiuorum, non incurrere excommunicationem. Dixi autem in hac tertia conclusione, *regulariter loquendo*, & vt communiter solet fieri captiuorum redemptio; quia secus est dicendum, casu particulari, si quis, v. g. arma ferret in tanta quantitate, vt ex eorum traditione probabiliter immineret graue periculum Christianismo, quia tunc sub excommunicatione teneretur arma non ferre, & in hoc benè Bonacina, cum aliis.

Qvæstio XX.

Quid nomine Armorum *quæ, primo loco, deferri Ad Saracenos & alios Infideles, prohibentur, intelligatur?*

Respondeo vt quid certum, intelligi in primis, arma tàm offensiua, quàm defensiua: nam vtraque verè sunt arma, vt habet Glossa *in cap. vnico, de Iud. & Saracenis*, Extrauagantium Ioan. XXII. Deinde, in specie loquendo, nomine *Armorum*, intelliguntur hastæ, sclopi, bombardæ, galeæ, enses, pugiones, glandes, pilæ, puluis tormentarius, sulphur, pix, salnitrum, fustes cuspide munitæ, balistæ, sagittæ, fundæ, sudes, clypei, loricæ, thoraces ex materia resistente vulneribus, & denique omne instrumentum ad feriendum in pugna, & omnia sine quibus arma non possunt gestari. Sic communiter omnes. Inter quos de aliquibus instrumentis dubitantur, vt mox videbimus. Sit ergo.

Qvæstio XXI.

An Cultelli ad cibos, vel calamos scindendos, nomine armorum comprehendantur, & sint materia huius Censuræ?

Respondeo tanquam certum: Non comprehendi nomine armorum, & consequenter non ligari hac Censura eos, qui deferunt ad Saracenos dictos cultellos formatos ad scindendum panem, vel calamum. Quia huiusmodi, propriè non vocantur arma; & meritò, cum in prælio, nec vsum vllum habere possint. Sic Bart. *in l. 1. n. 2. ff. ad leg. Iuliam de vi. publ.* Abbas *in cap. Clerici. de vi & honest. cler. n.* 7. Angel. &

Sylueſt. quos citat,& ſequitur Alterius *lib.5.diſp.*8.*c.*7. Suar. Filliuc. Sayrus , quos refert , & ſectatur Bonac. *hic diſp.*1. *q.*8.*punct.*2. *n.*3. Toletus , & Azor , quos amplectitur Hurtad. de Mendoza *volum.*1. *diſp.* 76. *ſectione* 3. §. 56. Palao *diſp.* 3. *puncto* 8. *n.* 5. & penes ipſum , Nauarr. *c.*26. *n.* 63. Sayrus , *cap.*11. *n.*28. & alij. Qui ferè omnes aduertunt , hoc eſſe intelligendum de paruo cultro, qui non ſit aptus ad offendendum in bello : nam ſi eſſet talis vt in bello deſeruire poſſet, verè comprehendererur appellatione armorum , & eſſet materia huius excommunicationis.

Qvæstio XXII.

An incideret in hanc Cenſuram , qui magnam horum paruorum gladiorum vim ad Saracenos deferret ?

Reſpondeo tanquam certum:Tunc in hanc Cenſuram incidere : Non tamen ob eam rationem, quia , vt diximus huiuſmodi gladioli non admittunt propriè nomen armorum : ſed quia ferrum & chalybem ad Saracenos aſportaret , quod vtique eſt prohibitum , ſub eadem Cenſura , in hoc canone : gladioli namque prædicti , verè ſunt ferrum & calybs. Sic Alterius , & Hurtadus *loc. cit.* Addens hac lege etiam comprehendi ligones , veſtes , & alia inſtrumenta , quibus exercitus eget ad fodiendam terram, parietes demoliendos , eruendos lapides , &c.

Qvæstio XXIII.

An item contraheret hanc Cenſuram, qui ſecures, falces , raſtra , perticas , & alia inſtrumenta neceſſaria ad colendos agros , & vineas , ad Saracenos , vel alios Infideles , deferret ?

Reſpondeo : Etiam contrahere talem Cenſuram ; non ideo quia arma ad inimicos Chriſtiani nominis deferret , cum dicta non comprehendantur , ſub nomine armorum ; ſed quia deferret ad illos ferrum , cum omnia prædicta ferrum ſint , & materia ex qua hoſtes inſtructi ſunt ad ea in arma vertendum. Sic ex Nauarro *in cap. Quorundam. de Iud. notab.* 5. Filliuc. *hic n.* 135. Vgolino *verb. arma. n.* 2. Duardo *quæſt.* 20. Sayro *libro* 3. *capite* 11. *numero* 28. & Gambarupta , *caſu* 7. docec Bonac. *diſput.*1. *quæſt.*8.*punct.*2 *num.*4. Hurtad.de Mendoza §.56.*cit.* Tolet.*lib.*1. *c.*23. *n.*8. & Alterius *capite* 7. *citato* , & alij : quid aliud indicent Viuald. *hic n.* 67. & Azor, *infra q.*28. *citand.*

Qvæstio XXIV.

An nomine Equorum *prohibeantur omnes equi cuiuſcumque conditionis ſint ?*

Reſpondeo tanquam certum : Prohiberi omnes equos , domitos. & indomitos , veloces ad curſum , vel aptos ad trahendam rhedam , aut ferendam ſalmam , diſciplinatos ad pugnam , vel è contra ; & tandem claudos & debiles , aut morboſos , ſi arte poſſunt curari. Sic Nauarr. *in Man. cap.* 27. *num.* 63. *verſ. Tertia quod per equos.* Alterius *libro* 5. *diſput.* 8. *c.*7. *col.* 1. Qui addit ſufficere vnicum tradere equum Infidelibus ad incurrendam hanc excommunicationem,ſi non eſſet adeò ineptus,vt potiùs incommodo, & labori , quàm vtilitati, & vſui eſſet. Aut,addo ego, donans eſſet Princeps , aut alia perſona grauis, iuxta dicta à nobis *ſupra quæſtione* 14. Sic etiam , Reginaldus *libro* 9. *cap.*18. *n.*294.

Qvæstio XXV.

An nomine Equorum, *prohibeantur ſub hac Cenſura , omnia genera beſtiarum pugnantium , v. g. Elephanti ?*

Reſpondeo:Prohiberi. Quia æquiualent equis:& ſic horum omnium eſt eadem ratio , & conſequenter ius idem. Sic optimè Hurt. de Mend. *vol.* 1. *diſp.*76.*ſect.*3. §.65. vbi Regin. volentem , ſolos equos prohibitos eſſe ; explicat, idem voluiſſe loquendo de beſtia pugnaci. Sic etiam alij communiter, præcipuè mox citandi.

Qvæstio XXVI.

An item , ſub eodem nomine Equorum , *& ſub eadem Cenſura , prohibeantur deferri ad Infideles , Cameli, Aſini, Muli, & Boues, & omne aliud genus beſtiarum ſeruientium , ad onera in bello ferenda ?*

Negat Regin. *lib.* 9. *c.* 18. *n.* 294. his verbis : Imò iudicio Iacobi à Graffiis *lib.* 4. *deciſ.aurear. c.*18. *n.*87. includit (*nomen equorum*) aliud quodcunque iumentum , quod deſeruire poteſt deferendis ſarcinis , & aliis bello neceſſariis, vt Mulum, Aſinum, &c. Sed in materia pœnali, non videtur eſſe locus tali extenſioni. Ita ille , ex Nauarro *in cap. Ita quorundam. notab.*5. *n.*27.

Sed , vt certum reſpondeo , prohiberi ſub eadem Cenſura tranſportationem dictarum beſtiarum ad Infideles. Quia , quamuis verum ſit , quod propriè, & in rigore loquendo, dicta animalia nomine *equorum* non veniant, aut comprehendantur ; veniunt tamen, & comprehenduntur ſub nomine ; *& alia huiuſmodi* , & etiam ſub nomine *auxilij* , cum certum ſit quod , qui præfata iumenta ad Infideles tranſmitterent , verè auxiliarentur eis : ideóque ob hanc rationem in hanc inciderent Cenſuram. Sic Suarez *tomo* 5. *in* 3.*p. diſputatione* 21. *ſectione* 2. *numero* 53. Alterius *libro* 5. *diſputatione* 8. *capite* 7. *verſ. Per equos.* Duardus *can.*7. *quæſtione* 19. Filliucius *tractatu* 16. *capite* 6. *quæſt.* 4. *numero* 134 Sayrus *libro* 3. *capite* 11. *numero* 17. Bonacina *diſputatione* 1. *quæſtione* 8. *puncto* 2. *numero* 1. Hurtadus de Mendoza *de fide* , *volum.* 1. *diſputat.* 76. *ſectione* 3. §. 63. Viualdus hîc , *caſu* 7. *numero* 4. Palao *diſputatione* 3. *puncto* 8. *numero* 5. Imò & Nauarrus *in Man. cap.* 26. *numero* 63.

Qvæstio XXVII.

An deinde , Equorum *nomine, prohibeantur deferre ad Infideles omnia inſtrumenta,quibus aluntur, curantur, & ad bellum inſtruuntur equi ?*

Reſpondeo affirmatiuè. Quia eſt eadem ratio. Nam equi prohibentur,vt ſunt vtiles ad bellum: at ſine equiliis inſtrumentis , non ſunt vtiles : ergo prohibentur ſimul cum equis hæc eorum inſtrumenta. Et adminus prohibentur , voce *auxilium* , quia qui eſt cauſa per equilia inſtrumenta , vt vrgeat equitatus hoſtilis , hoſti eſt auxilio non paruo. Prohibentur ergo ſub hac Cenſura , ne quis poſſit ad Infideles deferre , equorum ſtramina, ſellas, clitellas, ſtapedes, coria ſtringentia , frænos,capiſtra, compedes ferreas, aut canapeas, & ſimilia. Sic omnino Mendoza §. 63. *citato.* Et hæc de equis. Ad tertiam dictionem , quæ eſt *ferrum* , tranſeamus.

Sit ergo

Qvæstio

QVÆSTIO XXVIII.

An in hoc Canone, nomine Ferri, *prohibeatur ad Infideles deferri, tàm ferrum factum, quàm infectum?*

RESpondeo, vt certum: Vtrumque prohiberi, nempe ferrum factum & infectum. Per ferrum factum, communiter intelligunt Doctores, instrumenta quælibet ex ferro formata & elaborata, vt sunt secures, falces, ligones, cultri, vectes, & alia instrumenta ex ferro artefacta, vt diximus *sup. q.* 20. *& sequent.* quidquid repugnare videatur Azor *tomo* 1. *lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 10. *col.* 1020. Per ferrum verò infectum, intelligunt, ipsam ferri laminam, seu massam impolitam, ac rudem, ex qua confici possunt instrumenta ad bellum. Sic communiter Auctores Nauarrus *in Man. cap.* 27. *n.* 63. *vers. Quinta quod per ferrum.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 7. *vers. Ferrum.* Azor *lib.* 8. *cit. c.* 23. *q.* 11. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 6. *q.* 4. *n.* 136. Bonac. *disp.* 1. *q.* 8 *punct.* 2. *n.* 5. Regin. *lib.* 9. *c.* 18. *n.* 296. Hurtad. de Mend. *de fide, vol.* 1. *disp.* 76. *sect.* 3. §. 57. Palao *disp.* 3 *punct.* 8. *n.* 5. & communis.

QVÆSTIO XXIX.

An sub nomine Ferri, *comprehendatur vena ferri; itaut Bullæ Censura incurratur, si Infidelibus transferatur?*

NEgat Nauarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis. notab.* 6. *n.* 9. *& in Man. c.* 27. *n.* 63. *vers. Quinta quod per ferrum.* existimans, non comprehendi, nisi feratur ea intentione, vt ex dicta vena exuatur ferrum, & fiant arma. Fundamentum eius est. Quia vena ferri non est ferrum, sed terra, ex qua arte, & industria hominis potest educi ferrum. Nauarrum sequuntur Regin. *loc. cit.* & Gambarupta *Can.* 7. *n.* 13.

Sed probabilius multò respondeo: Comprehendi, & ita in Bullæ Censuram incurrere illum, qui venam ferri Infidelibus defert, aut transmittit. Quia multò probabilius est, venam ferri, verè ac proprie esse ferrum, non quidem ita purum & mundum, sicut postquam igne purgatum est, verumtamen ferrum; sicut segetes triticum continent, etiam antequam ab illis fuerit separatum, & purgatum. Et si lata esset excommunicatio contra deferentes triticum, absque dubio comprehenderet eos, qui segetes non purgatas deferrent: sic ergo similiter in nostro casu est dicendo. Sic Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 55. Alterius *lib.* 5. *disput.* 8. *cap.* 6. *dub.* 2. *& cap.* 7. *col.* 5. Sylvest. *excommun.* 7. §. 59. Filliuc. *cap.* 6. *cit. n.* 138. Sayrus, Duard. Vgolinus, & Coriolanus, quos citat, & sequitur Bonac. *loc. cit. n.* 5. Mendoza *sect.* 3. *cit.* §. 59. *&* 60. Addens, huiusmodi venam, non solùm comprehendi & contineri, voce, *ferrum*, & *materia armorum*, eo quod verè sit ferrum; sed etiam comprehendi voce, *auxilium quomodolibet*, quia est, & non paruum, commodari hosti, vnde ferrum efficiat ad pugnam.

QVÆSTIO XXX.

An nomine Ferri *intelligatur, non solùm ferrum, sed etiam quæcunque alia materia apta ad formanda arma, & instrumenta bellica?*

AFfirmat Caietanus *verb. excommunicatio. cap.* 20. apud Azorium, Alterium, & alios. Sed certè Caietanus; neque dicit, quod ferrum factum sit, tùm ferrum ipsum; tùm omne genus armorum ex ferro factum, vt vult Azor. Neque quod nomine ferri, intelligenda sit quæcunque materia propria primaria, seu secundaria armorum, vt refert Alterius; cum solùm hæc verba proferat: Aduerte deinde, quod appellatione *armorum*, veniunt non solùm offensiua, sed defensiua ex quacunque materia sint. Per *ferrum* autem, & *lignamina*, præcipuam materiam intellige armorum & galearum, & Nauium. Et per *alia prohibita*, accipe non solùm Naues & Galeas ipsas, sed quascunque secundarias proprias materias armorum, galearum, nauium, vt sunt sartiæ, vela galearum, & breuiter quæcunque ad hoc sunt, vt ex eis Christiani impugnentur. Sic enim processus Cœnæ Domini explicat. Huc vsque Caiet. Cuius verba retuli, vt videas quam falsò citetur à dictis authoribus. Vnde

Vt certum respondeo: Nomine Ferri, solum ferrum esse intelligendum, non aliam materiam, etiamsi ex illa possint arma fabricari. Quia statim post illam dictionem *Ferrum*, addit Bulla, *filum ferri, stannum, chalybem, omniáque alia metallorum genera*, quæ quidem non adderet, si per *ferrum*, aliam materiam armorum significare voluisset quàm ferrum. Sic meo videri Caietanus, vt indicant verba eius. Nauarrus *in c. Ita quorundam cit. notab.* 6. *n.* 5. Azor *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 23 *q.* 11. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 7. *col.* 5. *vers. Sed dubitari potest.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui deferret clauiculos paruos Saracenis in hanc excommunicationem incideret?

RESpondeo: Non incidere. Quia tales claui etsi ferrei, non sunt vtiles bello. Nisi casu, quo magnam quantitatem, aut copiam horum referret. Quia tunc, talia instrumenta cum verè sint ferrum factum ex vna parte: & ex alia, possent, facillimo negotio Saraceni illa conuertere in arma, locus esset excommunicationi, vt constant ex dictis supra. Et tenent in re, Nauarr. *notab.* 6. *cit. n.* 11. *&* 12. Sylu. & Rebuff. quos citat, & sequitur Alterius *loc. cit. dub.* 2.

QVÆSTIO XXXII.

An Filum ferri, *quod prohibetur ad Saracenos deferri, comprehendat in se filos omnium aliorum metallorum?*

RESpondeo: Comprehendere ob identitatem rationis. Nam constitutio pœnalis loquens de vno solo, quia frequentius contingit, non excludit aliud, in quo reperitur eadem ratio, licèt rarius accidat, iuxta Gloss. *in Clem.* 1. *verb. Præsidentes. de rescript.* Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 7. *col.* 6. *vers. Filum ferri.* Qui rationem etiam affert, quare in Bulla prohibeatur filum ferri ad Saracenos deferri, & ea est, quia videlicet deseruit ad arcus tendendos, vt sic ducti velocius sagittas emittant. Deferentes igitur filum ferri ad Saracenos aut alios Infideles, verè incidunt in hanc Censuram, nisi aliàs ob paruitatem materiæ excusentur à mortali.

QVÆSTIO XXXIII.

Quid nomine Stanni, *quod etiam prohibetur ad Infideles deferri, Pontifex significare voluerit?*

RESpondeo: Quod voluerit significare notissimum quoddam metalli genus, quod est liquor primus fluens in fornacibus ex plumbo cum argento in fodinis mixto, vt dicit Plinius *lib.* 34. *c.* 16. Et quia vtile est ad multa in bello, idcirco prohibetur à Papa eius delatio. Sic omnino Alter. *c.* 7. *cit. col.* 7. *verb. Stannum.*

QVÆSTIO

Qvæstio XXXIV.

Quid sit Chalybs, *qui, post stannum, prohibetur sub Censura ad Saracenos deferri?*

Respondeo quod est genus quoddam ferri magis purum, purgatum, & perfectius communi. Probatur ex illo Virg. 8. Æne. *Vulnificusque chalybs vasta fornace liquefcit.* Nam iis verbis clarissimè ostenditur, instrumenta ex chalybe fabricata, esse maximè apta, & accommodata ad prælium; cum chalybs per excellentiam vulnificus appelletur, eo quod maximè ad infligendum vulnus valeat. Huc vsque idem Alterius *loc. cit. verb. Chalybem.*

Qvæstio XXXV.

An vltra ferrum, & filum ferri, stannum, & chalybem, etiam prohibeat Pontifex omnia alia metallorum genera?

Respondeo: Prohibere expresè, vt constat ex contextu Bullæ. Ideóque quicumque deferret ad Infideles, quoduis metalli genus, etiam vltra expresè prohibita, vt sunt, aurum, argentum, electrum, æs, plumbum, aurichalcum, & similia, nisi ex paruitate materiæ excusaretur à mortali, in hanc Bullæ excommunicationem incideret. Sic omnes, præcipuè Alterius *loc.cit. verb. Omniaque alia metallorum genera*, vbi addit id etiam habere verum, in casu quo esset metalli genus, ex quo arma idonea ad pugnandum formari non possent: quoniam Pontifex simpliciter, & absque vlla distinctione prohibet omnia metallorum genera. Legantur etiam Bonac. *disp. 1. q. 8. puncto 2. num. 6.* Filliuc. *tract. 16. capite 6. quæstione 4. dicto 4. numero 136.*

Qvæstio XXXVI.

An pecunia ex auro, argento, aut ære confecta, prohibeatur ad Saracenos deferri?

Negat apud Bonacinam *loc.cit.* Duardus *hic q. 22. n. 3. & q. 38. num. 9.* Quia existimat non comprehendi sub voce metallorum.

Sed, vt certum respondeo: Prohiberi, hoc in Canone: vel quia comprehenditur, nomine *metalli*, eo quod omnis pecunia ex aliquo metallorum genere conficitur, nempe ex auro, argento, vel ære. Aut, vt alij volunt, quia continentur sub illa clausula generali, *Aliaque huiusmodi, quibus Christianos impugnant.* Quia Christiani magis possunt impugnari pecuniis, quàm armis. Aut denique comprehenditur sub illis verbis quæ in secunda parte huius Canonis habentur videlicet: *Illisque* (id est Infidelibus) *ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstant.* Quia non minus auxilium præstatur Infidelibus, si illis suppeditetur pecunia ad bellum, quàm si subministrentur arma. Constat ergo quod qui deferunt pecunias ad Saracenos (etiam dato, quod non contineantur sub voce metallorum) incurrunt hanc Bullæ excommunicationem. Sic Nauarr. *capite 27. numero 63. vers. Sexta, quod per aurum.* Suarez *hic disputatione 21. sectione 2. n. 54.* Alterius *libro 5. disputatione 8. capite 6. col. 3. vers. Potest tamen dubitari.* Filliuc. *tractatu 16. capite 6. quæstione 5. numero 137.* Bonacina *disputatione 1. quæstione 8. puncto 2. numero 5.* Viualdus *hic casu 7. numero mihi 58.* Hurtadus de Mendoza *disputatione 76. sectione 3. §. 61.* Reginaldus *libro 9. numero 296.* Palao *disputatione 3. puncto 8. num. 6.* & communis.

Qvæstio XXXVII.

An ex delatione cuiusque instrumenti bellici ad Infideles, hæc excommunicatio incurratur?

Respondeo: Incurri. Quia id sub ea pœna prohibet Pontifex, in hoc Canone his verbis: *Atque bellica instrumenta.* Vnde hæc excommunicatio incurritur, in casu, quo deferantur ad Infideles, tympana, tubæ, fistulæ, litui, cornua, & similia, quibus milites ad bellum excitantur, vel instruuntur. Item scalæ, currus, manus ferreæ, quibus naues detinentur, ne aufugiant. Bombardæ, seu culebrinæ, balistæ, spingardæ, & alia huiusmodi. Sic Nauarr. *cap. 27. n. 68. vers. Sexta. cit.* Alterius *cap. 6. cit col. 7. vers. Atque bellica instrumenta.* Sayrus, Duardus, Vgolinus, quos affert & sequitur Bonacina *puncto 2. cit. numero 5. vers. Quinto bellica instrumenta.* Palao *puncto 8. cit. num. 5.* & communis.

Qvæstio XXXVIII.

Quid prohibeat Pontifex ad Infideles transferre per hanc vocem, Lignamina?

Respondeo: Quod prohibet omnia ligna idonea, tàm ad Nauigia, seu Galeas efformandas, quàm ad fabricanda instrumenta bellica, quorum vsus sit ad pugnam. Sic omnes DD. præcipuè Nauarrus *cap. 27. n. 63. vers. Sexta quod per aurum*: vbi sic ait: Per lignamina intelliguntur trabes, & alia ligna nauibus & triremibus, & aliis instrumentis bellicis fabricandis opportuna: quamuis *in d. cap. Ita quorundam*, restrictius lignamina galearum prohibeantur. Sic ille Azor *lib. 8. cap. 23. q. 12.* Alterius *lib. 5. disput. 8. cap. 7. col. 7. vers. Lignamina.* Hurt. de Mendoza *volum. 1. de fide, disp. 76. sect. 3. §. 62.* Reginald. *lib. 9. cap. 18. n. 297.* & omnes communiter.

Qvæstio XXXIX.

An sub hac voce, Lignamina, *comprehendantur naues ipsæ, galeæ, triremes, antennæ, & similia?*

Respondeo vt certum: Comprehendi. Quia si prohibetur delatio lignaminum, ne ex illis naues, galeæ, & alia præfata confici possint: à fortiori erit prohibitum, ne instrumenta iam formata, asportentur, iuxta illud Arist. *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Authen. Multò magis. C. de Sacrosancta Eccles.* & quidem lignamina prohibentur ne inde ab Infidelibus naues fiant. Sic Nauarr. Alterius, Palao, Hurtadus, & Reginaldus *locis nuper citatis.* Et communis.

Qvæstio XL.

An incurreret hanc excommunicationem, qui ligna ad ignem solum fouendum, ad Infideles deferret?

Respondeo: Non incurrere. Quia in hoc casu non prohibentur magis, quàm aliæ merces. Secus esset dicendum in casu, quo quis deferret ligna ad Infideles, ad vsus spectantes ad bellum, nempe, vt illis vterentur ad incendendum castrum, vel ad construendum pontem, vt exercitus flumen traijcere posset, &c. Quia tunc verè incurreret hanc excommunicationem, vt constat. Sic Nauarr. Alterius, & Hurt. *loc. cit.*

Qvæstio

Qvæstio XLI.

Quid prohibeat Pontifex per verba hæc: Canapem & funes, tàm ex ipso canape, quàm alia quacunque materia, & ipsam materiam?

Respondeo: Prohibere omnes chordas, nempe, tàm maiores, crassiores, & densiores, significatas per vocem *canapem*; quàm minores, tenuiores, & graciliores, significatas per nomen *funes*, quæ solent formari, non solùm ex canape, sed ex lino, stupa, lana, & aliis; & ex quacunque materia fuerint compositæ, prohibentur sub excommunicatione ad Infideles ferri. Denique prohibet Pontifex *ipsam materiam* ex qua fiunt ipsæ funes & chordæ, nempe, canapem, stupam, linum, lanam, & quamcunque aliam materiam, ex qua communiter conficiuntur dictæ funes, seu chordæ. Sic Alterius *loc. cit. col.* 10. *pag.* 545. Hurtadus *sectione* 3. *cit.* §. 64. *pag.* 603 Palao *numero* 5. *citato.* & communis.

Qvæstio XLII.

Quid item prohibeat Pontifex, per hæc vltima primæ clausulæ verba: Aliáque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impgnant?

Respondeo: Prohibere generatim omnes res ad bellum spectantes. Nam recensitis armis, ferro, chalybe, &c. vt complecteretur omnem materiam armorum & machinarum, instrumentorúmque omnium, quibus impugnamur à Turcis, Hæreticis, & aliis Infidelibus, adiecit hæc verba: *Aliáque huiusmodi, quibus, &c.* Sic Alterius hæc dicens: Optimè enim Summ. Pontifex post peculiarem enarrationem multarum rerum ad bellum spectantium voluit apponere clausulam generalem, vt complecteretur omnes alias res eiusdem generis, scilicet, ad bellum vtiles & necessarias, quibus Christiani ab Infidelibus impugnari possent: Eas enim omnes, & singulas in specie recensere, immensum fuisset opus. Quamobrem, sub clausula generali, comprehenduntur vela ad vsum nauium, remi, antennæ, machinæ ligneæ, vel ex ferro, aut alia materia ad pugnandum, clypei ad defendendum, thoraces, & quæcunque munimenta ex pelle, ferro, seu ex alia materia confecta ad protegendum corpus in pugna accommodata: pulueres ad vsum tormentorum bellicorum, sulphura, nitrum, ex quibus huiusmodi pulueres conficiuntur, currus, scala, iumenta oneraria, cameli, & alia similia quæ plurima sunt. Et hæc omnia prohibentur sub pœna excommunicationis. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 7. *in fine.* Hurtad. de Mendoza *loc. cit.* §. 65. Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 2. *n.* 5. & alij.

Qvæstio XLIII.

An in hac Bulla prohibeatur victualia, & vestimenta ad Infideles deferre?

Affirmant, apud Bonacinam, Nauarr. *in cap. Ita quorundam. n.* 63. & Duard. *hic can.* 7. *q.* 29. Quorum fundamentum est. Quia in hac Bulla generaliter excommunicantur deferentes ad Infideles prohibita: at sic est, quod delatio victualium & aliarum mercium, est prohibita in Clem. 5. de Iudæis: ergo deferentes ad Infideles victualia, verè remanent excommu nicati per hanc Bullam.

Sed iam probabilius longè, imò vt certum, respondeo: Non prohiberi absolutè in Bulla Cœnæ, deferre victualia & vestimenta, aut alias merces ad Infideles. Quia hæc non sunt instrumenta bellica, nisi aliàs subministrentur hostibus Christianorum, eo tempore quo moraliter loquendo, in prudentis æstimatione, censeretur, inseruire hæc eis possent ad impugnandos Christianos; quia tunc verè comprehenderentur in Bulla Cœnæ, vel sub illis verbis: *Atque bellica instrumenta*, vt quidam volunt: vel vt alij & melius, sub istis: *auxilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.* Nam quis neget exercitum, quo Christiani impugnantur, dictis rebus aliquo modo iuuari: ergo eo tempore solo, non alio, incideret in hanc Bullæ excommunicationem, qui victualia, vestimenta, merces, & alia huiusmodi ad Infideles deferret. Verum est quod qui tempore belli: ad Turcas deferret merces, victualia, &c. laberetur in Censuras iuris communis. *cap. Quod olim. de Iudæis.* Et similiter, qui omni tempore, deferret merces, victualia, &c. in Alexandriam & Ægyptum, & Terras Soldani, vt *in Extrauag. Multa. de Iudæis.* Non tamen in Censuram Bullæ, nisi in casu assignato. Sic tenent iam communiter omnes, eo quod iam in Bullis Cœnæ nouioribus, minimè sint posita hæc verba, *aliaque prohibita*, sicut fuerant in antiquioribus, sed loco illorum subrogata sunt hæc: *aliáque huiusmodi, quibus Christianos & Catholicos impugnant.* Quibus solùm fit relatio ad arma, ferrum, chalybem, & alia instrumenta bellica, quibus à Turcis oppugnantur Christiani. Ex quo constat ad fundamentum Nauar. Quem hanc nostram sequi doctrinam, ait Hurt. *vbi infra.* Sic Suar. *disp.* 1. *sect.* 2. *n.* 52. & 56. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *c.* 8. *col.* 4 Filliuc. *tr.* 16. *c.* 6. *n.* 139 Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 2. *n.* 6. Hurt. de Mend. *volum.* 1. *de fide, disp.* 76. *sect.* 3. §. 65. Toletus *lib.* 1. *c.* 23. *n.* 9. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 12. Palao *disp.* 3. *puncto* 8. *num.* 7 citans pro hac parte Nauarrum *in cap. Ita quorundam. de Iudæis, notab.* 10. *n.* 13. 34. & 37.

Qvæstio XLIV.

An qui certiores facit Infideles & Hæreticos de statu Reipublicæ Christianæ in Christianorum perniciem, hanc Bullæ Censuram contrahant?

Respondeo: contrahere. Quia ita habetur in secunda parte huius Canonis, per hæc verba: *Necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem & damnum ipsos Turcas & Christianæ Religionis inimicos, necnon Hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt.* Hæc Canon. Ex quibus verbis colligitur, duas conditiones requiri ad incurrendam hanc Censuram. *Prima est*, vt illæ res, de quibus certiores fiunt Turcæ, aut Hæretici, sint tales, quæ concernant statum temporalem, (non spiritualem) & regimen politicum Reipublicæ Christianæ. *Secunda est*, quod id de quo certiores fiunt, cedat in perniciem & damnum Catholicæ Religionis & Christianæ Reipublicæ. Sic omnes: præcipuè mox citandi.

Qvæstio XLV.

An vt quis hanc Censuram incurrat, debeat certiores facere hostes Christiani nominis, de statu temporali totius Christianæ Religionis?

Respondeo quod non: sed sufficere quod certiores faciat hostes de rebus concernentibus ad statum temporalem partis Christianitatis, vt vnius Regni, Prouinciæ, vel Ciuitatis, aut oppidi, quorum cognitione posset deinde Turca, aut alius hostis Christi

Christi nominis, expugnare Regnum, Ciuitatem, aut Oppidum, aut arcem capere, aut se munire, siue præsenti, siue futuro tempore. Ratio est. Quia in Bulla non dicitur; *de rebus concernentibus statum totius Reipublicæ Christianæ*; sed, *Christianæ Reipublicæ*, quod quidem verificatur, de qualibet Christiana Republica nempe, Regno, Prouincia, Ciuitate, oppido, &c. Sic Sayrus *lib.3. cap.11.n.45.* Vgolinus *hic n.2. pag.* 224. Duardus *quæst.* 30. & Bonac. *disp. 1. quæst. 8. puncto 2. numero 29.* Qui secus dicunt, si certiores faciat inimicos dictos in damnum alicuius particularis personæ. Filliucius *tractatu 16. capite 6. quæst. 8. n. 149.* Alterius *libro 5. disp.8. cap. 9. col. 4. vers. Ex dictis infertur. & vers. Secundò infertur.* Palao *disp.3. puncto 8. numero* 18. & omnes.

Qvæstio XLVI.

An si quis degens Madridij, v.g. certiorem faciat Turcam, aut alium Infidelem, seu Hæreticum, de rebus ciuilibus, aut iocosis, non pertinentibus ad statum, incurrat hanc Censuram?

Respondeo tanquam certum: Non incurrere. Quia scientia talium rerum, nec pertinet ad statum Reipublicæ Christianæ; nec inde possunt inimici in damnum dictæ Reipublicæ aliquid machinari, quæ sunt conditiones requisitæ ad hanc Censuram contrahendam, vt nuper est habitum. Sic Hurtadus de Mendoza *disp.76. cit. sect.3. §.66.* Addens ex doctrina Toleti *lib.1. cap. 23. n. 12.* Nec incurrere illum, qui consilium dat Turcæ de negotio nulla ratione vrgente in nostrum damnum. Nec tandem illum, qui eidem Turcæ fauet cum Rege Hispano in negotio non spectante nostrum incommodum; vt, verbi gratia, quod det aditum, vt medecinæ causa, vxor illius Neapolim veniat. Quia verba Bullæ nuper adducta apertè indicant.

Qvæstio XLVII.

An si quis certiores faciat hostes Christi Nominis, de præfatis rebus, per nuntium; hac Censura perstringatur?

Respondeo: Quod vterque, nempe, tàm mandans, quam nuntius, tali Censura ligetur. Quia vterque reuelat secretum in damnum Christianæ Religionis, mandans, nempe, per alium; nuntius verò, per seipsum. Nec refert quod hic ex propriis, nihil asserat, sed tantùm narret dicta à mandante; nam sufficit quod in fide & auctoritate illius, tale secretum reuelet. Sic colligitur ex illis verbis Bullæ: *Per se, vel per alios.* & docent Suarez *disp.21. sect.2. n. 58.* Alterius *lib.5. disput.8. cap.9. col.3. vers. Et incurritur.* Filliuc. *tract. 16. cap. 6. quæstione 8. n. 150.* Mendoza *volum.1. de fide, disp.76. sect.3. §.69.*

Qvæstio XLVIII.

An si reuelatio dictarum rerum fiat per Epistolam, incurrat etiam vterque hanc Censuram?

Respondeo in primis, vt certum, Incurrere hanc Censuram illum, qui literas, seu epistolam mittit. Quia paria sunt mittere nuntium aut epistolam, *capite, Vbi periculum. §. Hoc sacro. vers. Nulli etiam fas sit, de electione in 6.* atqui reuelat per nuntium est excommunicatus per Bullam: ergo & qui reuelat per epistolam, aut literas. In hoc conueniunt omnes.

Respondeo deinde, etiam qui defert epistolam incurret hanc Censuram, casu, quo huic latori, aliquo modo, etiam in genere, & confusè, constet literas, seu epistolam quam defert, continere res publicas concernentes ad statum alicuius Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, Castri, Regis, Principis, vel Ducis, quamuis in specie nesciat, quæ scribantur: Quia tunc deferendo literas, est causa moralis, vt Infideles sciant res Christianorum, ac proinde moraliter illas reuelat quod interdicitur expressè in Bulla. Secus est asserendum casu quo deferens literas penitus ignoraret argumentum illarum: quia tunc hic non incurret excommunicationem: quia non peccat, nec violat aliquam legem, qua cautum sit ne literæ deferantur ad Turcas priuata negotia continentes. Sic Suarez, Alterius, Filliucius, Mendoza, Bonacina, & Duard. *locis citatis*, contra Castrum Palao *disputatione 3. puncto 8. numero 19.* contrarium cum aliis sustinentem.

Qvæstio XLIX.

An etiam incurrat hanc Censuram Bullæ, qui alicui proditori narrat consilia Principis Christiani, sciens talem proditorem, certiorem faciendum Turcam de statu Regni Principis, in perniciem Christianorum?

Negant Suarez *disputatione 21. sectione 2. num.58.* Filliucius *tractatu 16. capite 6. quæstione 9. numero* 150. vbi sic ait: Dico 1. Nunciantes solùm per se, vel alios secreta concernentia statum Christianorum incurrere: non autem dantes consilium, auxilium, vel fauorem aliis, vt nuncient. Ratio est. Quia verba illa; *Illisque ad id consilium, auxilium, vel fauorem præstant*, non referuntur ad nunciantes, sed ad Infideles, quibus detur consilium, auxilium, fauor, ad damnum Christianorum. Sic Filliucius ex Suario. Quibus adhæret Palao *puncto 8. citato, num.20.*

Sed probabilius respondeo: Talem narrantem consilia Principis, proditori, incurrere hanc Censuram. *Primò*: quia probabilius est, quod pronomen *illis*, vtrosque referat, nempe, & Infideles, & omnes alios, qui arma ferunt, & certiores faciunt hostes, vt optimè probat Mendoza, *vbi infra*: ergo probabilius erit, quod nuncians secreta Principis, proditori, in damnum Christianæ Religionis, hanc Censuram incurret.

Secundò. Quia, adhuc dato, quod hoc pronomen, *illisque*, referat solùm Infideles, adhuc nuncius referans secreta Principis dicto proditori, tenebitur hac Censura: nam proditio consilij secreti Principis, fauor est in Infideles, seu Turcam, qui ipse emeret carò: ergo ob præstitum Turcis fauorem, tali teneretur Censura. Sic Hurtadus de Mendoza *volum. 1. de fide, disputatione 76. sectione 3. §.68.* Et antea, Vgolinus *hic vers. Secundò afficit.* Duardus *quæstione 38. n.2. & quæst.34. n.2.* Alterius *lib.5. disp.8. cap. 10. col.2.* Bonac. *disp.1. quæst.8 puncto 1. num.2.* & alij.

Qvæstio L.

An hac Censura innodetur, qui Turcas, aliósue Infideles, certiores facit, de ijs, quæ iam nouerant, itaut nil noui sciant de tali denunciatione?

Affirmant, talem denunciantem remanere in eo casu Bullæ Censura innodatum, Vgolinus *hic §. 1. num.12. pag.*199. & Alterius *disp.8. cit. c. 9. col. 5. vers. Sed quæret aliquis.* Qui id probat. Quia prædictus denuncians, quantum est ex parte sui, vult reuelare occulta in damnum Reipublicæ Christianæ: ergo vult violare hunc Canonem: ergo incurrit

excommuni

excommunicationem, cum per se id agat, quod per se prohibetur. Nam per accidens euenit, vt ea quæ denunciat sint nota infidelibus.

Sed probabilius respondeo: Non innodari in eo casu censura, qui Turcas certiores facit de iis, quæ ipsis iam nota erant, modo nihil noui addat. Quia huiusmodi denuncians, non facit in dicto casu actum completum sub censura prohibitum: ergo. Antecedens probatur, quia reuera non facit Turcas certiores de rebus occultis pertinentibus ad statum Reipublicæ Christianæ; cum illi, qui certi sunt, certificari amplius non possint, iuxta reg. iuris in 6. *Eum qui certus est, certiorari vlterius non potest.* Sic Duardus *q.* 33. *n.* 2. & Bonac. *q.* 8. *cit. punct.* 4. *n.* 5.

Qvæstio LI.

An qui vi tormentorum reuelat infidelibus res ad statum Reipublicæ concernentes, incidat in hanc censuram?

Affirmant Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 9. *col.* 6. *quæs.* 2. & *cap.* 10. *col.* 1. Vgolinus *hic* §. 2. *vers. Tertiò afficit, pag.* 225. Vasquez, Sylvester, Azor, & Becanus, quos affert, & sequitur Bonacina *hic disput.* 1. *quæst.* 8. *punct.* 4. *num.* 9. Ratio eorum est, quia commune & publicum bonum præferendum est priuato commodo: ergo quodcumque malum debet quis sufferre priusquam occulta ad statum Christianæ Reipublicæ concernentia inimicis eiusdem reuelet: ergo in hoc casu Ecclesia præsumitur obligare, & transgressorem huius præcepti naturalis, pœna censuræ punire.

Sed æquè probabiliter respondeo: Non incidere in dicto casu in huius Canonis censuram. Ratio est generalis: quia præcepta humana non obligant cum tanto rigore, saltem quoad pœnas, *vt supra tract.* 1. *disp.* 9. *quæst.* 25. diximus. An verò, in dicto casu, peccarent reuelantes, quando reuelatio vergeret in damnum commune Christianorum, affirmant DD. communiter cum Soto *de rat. teg. secr. membr.* 3. *quæst.* 4. *conclus.* 6. Sed quidquid sit de obligatione, certum est, eam, si adest, non ex vi præcepti humani, sed iuris naturalis obligare ad culpam. Sic Filliucius *tract.* 16. *cap.* 6. *q.* 8. *n.* 151. Duardus *lib.* 2. *canon.* 7. *quæst.* 32. Valentia, & Salas apud Bonacinam *loc. cit.* Legantur dicta à nobis *supr. q.* 16.

Qvæstio LII.

An narrans alicui fideli secreta Principis Christiani, vt ea, in damnum Christianorum, detegat Turcis; ligetur censura Bullæ, etiam antequam fidelis detegat?

Negabunt certè, qui existimant narrantem secreta Reipublicæ Christianæ, Regis, seu Principis, *&c.* alicui Catholico, vt infidelibus reuelet nullo modo iucurrere excommunicationem, Hi sunt Suarez, Filliuc. & Palao, relati *supr. quæst.* 49. Sed, omissa hac opinione, loquendo iuxta affirmatiuam nostram, ibi traditam, adhuc

Respondeo: Non ligari censura, antequam fidelis nuncius detegat Turcis secreta sibi reuelata. Ratio est, quia ad incurrendam hanc Bullæ censuram, necessariò requiritur, vt Turcæ certiores fiant de statu Reipublicæ Christianæ, seu Principis: ergo antequam hæc conditio adimpleatur, non ligabitur censura, ille, qui narrauit secreta alteri, vt ea Turcis reuelaret. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 9. *col.* 4. vbi docet, ob hanc rationem, non incidisse in hanc censuram, qui aliquam Epistolam scripsit, in qua secreta nunciauerat Turcis, ad ipsos tamen non peruenit, eo quòd in itinere fuerit intercepta, vel deperdita. Nec similiter incidisse Nuncium, eorumdem secretorum, qui non peruenit ad ipsos Turcas, quia captus fuit in via, aut si peruenit ad eos, mutato consilio, nihil voluit reuelare. Sic etiam Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 8. *punct.* 4. *n.* 4. vbi idem docet de illo, qui mandauit arma ad infideles deferri, sed mandatarius reipsa non detulit, quia cum tunc effectus non fuerit secutus, nec mandans, nec mandatarius excommunicatione fuerunt obstricti.

Qvæstio LIII.

Quid prohibeatur per illa verba Canonis: Illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant?

Respondeo quod prohibeatur, præbere auxilium, consilium, vel fauorem, quomodocumque, infidelibus, aut Hæreticis in damnum, & perniciem Christianorum. Constat id ex verbis Bullæ, & ex *cap. Ita quorundam, de Iudæis*, & cap. *Ad liberandam, eod. tit.* Et docent omnes DD. Inde inferentes, incurrere hanc excommunicationem, qui consulit infidelibus, aut Hæreticis, vt turres, & arces ædificent, bombardas asportent & similia; quia tale consilium, est in damnum Christianorum. Legantur Authores mox citandi.

Qvæstio LIV.

An auxilium, consilium, & fauor, sint actiones principaliter, non accessoriè, in hoc Canone prohibitæ?

Negant aliqui Doctores, existimantes, tales actiones non esse principaliter prohibitas in hoc Canone, sed accessoriè tantum ad delationem, & transmissionem armorum, ita vt sensus Pontificis sit, eos, qui consilium, auxilium, & fauorem præstant deferentibus, vel transmittentibus arma, incidere in hanc censuram.

Sed probabilius longè respondeo: Prædictas actiones principaliter prohibitas esse, etiam præcisa delatione armorum. Quia si tantum fuissent accessoriæ ad delationem, & transmissionem armorum, & in horum solummodo detestationem, potius dixisset Pontifex *ad ea*, quàm, *ad id:* vt sic indicaret, dantes consilium, auxilium, *&c.* ad supradicta facienda, principaliter prohibita, etiam comprehendi. Dixit tamen, *Ad id*, vt potius significaret finem præstandi auxilium, & consilium ad perniciem & damnum Christianorum, & sic prohiberet singulas ex iis actionibus hoc est, quomodolibet consilium præstetur infidelibus in damnum Christianorum, siue deferendo, siue transmittendo, siue nunciando, siue dando consilium solummodò illis quomodo se debeant gerere in aliqua re occurrente. Sic Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 6. *q.* 10. *num.* 153. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 59. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 10. *in verb. Illisque*, Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonac. *disp.* 1. *q.* 8. *punct.* 1. *num.* 3. & Palao *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 21.

Qvæstio LV.

An consulens infidelibus aliquid in damnum Christianorum incidat in hanc censuram, casu, quo inde nullum damnum Christianis sequatur?

Negant Suarez, & Sanchez apud Bonacinam quos ipsemet sequitur *hic disp.* 1. *quæst.* 8. *punct.* 2.

num.25. Quia, inquit, censura non incurritur, nisi secuto effectu sub censura prohibito; effectus autem sub censura prohibitio in hoc Canone, non censetur adesse, donec ab infidelibus aliqua ratio Christianis damnificatiua fiat, cuiusmodi est turrim ædificare, *&c.* Ita ille. Quem sequitur Palao *loco cit. num* 22.

Sed probabilius respondeo: Incidere in censuram hanc quemcumque, qui, quomodolibet consilium, auxilium, vel fauorem præstat infidelibus, aut Hæreticis in damnum Christianæ Reipublicæ, etiamsi ipsi ex præstito consilio, auxilio, vel fauore, non moueantur ad inferendum vllum damnum Christianis. Quia, cum hæc actio sit principalis, & per se principaliter prohibita, vt nuper est habitum, quicumque illam exercet remanet innodatus excommunicatione, etiamsi non sequatur crimen cuius gratia illa interdicitur. Licet enim regulariter, vt quis ex consilio teneatur, requiritur, vt delictum secutum sit, vt notat Cardin. *in Clement. 1. in princip. in quæst. 12. de pœnis:* tamen quando consilium per se prohibetur, tunc est per se titulus criminis, & subiicitur pœnæ, nulla alia re expectata. Decius *in cap. 1. num. 10. vers. Et hoc verum intelligitur, de offic. deleg.* Sic omnino Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. col. 2. vers. Sequitur quartò* (ex quo patet responsio ad fundamentum Bonacinæ) Vgolinus *hîc in verb. Illisque, num. 1. vers. Postremo.* Duardus *hîc quæst. 38. num. 20.* Qui idem sentiunt de reuelantibus secreta. Et hanc sententiam esse valdè probabilem fatetur Bonacina *vbi suprà.*

Qvæstio LVI.

An Christiani, qui opem ferunt Saracenis, pugnando cum illis contra alios Christianos, sint hac excommunicatione obstricti?

Respondeo tanquam certum: Esse, quia hi non solum ferunt auxilium Saracenis in damnum Reipublicæ Christianæ, verùm etiam sunt consortes in crimine, & ideò potius sunt vocandi facientes, quàm auxiliantes. Sic Decius *in cap. 1. num. 11. de offic. deleg.* & Glossa *in Clement. 1. de pœnis, verb. Defensauerit*, & Alterius *loc. cit. vers. Duobus modis.* Qui idem dicunt de Christianis, qui auxilium ferunt Saracenis contra alios Christianos, non pugnando simul cum illis, sed auxilium præstando ad pugnam, vt præbendo victualia, milites, magistros Nauium, & similia. Deinde sunt etiam excommunicati qui fauent Turcis contra Christianos; & tales remanent Principes Christiani, qui permittunt, vt Turcæ, ituri ad prædandos Christianos, vel ad oppugnandum aliquam eorum vrbem, transeant per suas terras, aut loca, cum id impedire valeant. Sic Alterius *loco citato*, vbi alia adducit exempla. Legatur.

Qvæstio LVII.

An incidat in hanc excommunicationem, qui mandat, aut consulit, vt Christus opem infidelibus ferat, subministrando illis arma, equos, & alia prohibita?

Negant Sayrus *lib. 3. cap. 11. numero 25.* & Toletus *cap. 23. numero 5. vers. Aliud dubium*, apud Bonacinam, Hurtadum, & alios. Sed certè Toletus *loco citato*, oppositum insinuat, nisi hoc errore impressionis contigerit. Ait enim sic: *Idcirco sub hac excommunicatione contra deferentes, comprehenduntur mandantes.* Sed quidquid velit Toletus,

Respondeo dicendum verè incidere in excommunicationem. Tum; quia probabilius est talem mandantem, aut consulentem contineri sub illis verbis Canonis; *deferentes per se vel per alios.* Tum etiam, quia dato, hos non contineri sub dictis verbis, continentur sub verbis: *præstantes auxilium, & fauorem.* Sic Rebuffus *hîc art. 5. verb. deferunt.* Azor *lib. 3. cap. 23. quæst. 13.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. col. 3. vers. Et primò.* Bonacina *disput. 1. quæst. 8. punct. 2. num. 22.* Hurt. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 72.* & alij communiter.

Qvæstio LVIII.

An mandans, aut consulens, vt Christianus opem, aut fauorem infidelibus, subministrando illis arma, & alia, ferat; maneat excommunicatus, etiam non secuto effectu?

Affirmatiua pars suaderi potest. Quia, qui auxilium præstat infidelibus in damnum Christianorum, manet excommunicatus; etiamsi infideles damnum Christianis non inferant. Et similiter manet, qui consilium ad id ipsum infidelibus dat, etiamsi hi non moueantur: ex huiusmodi consilio ad damnum Catholicis faciendum: ergo eodem modo manebit excommunicatus, qui mandauit, aut consuluit alicui, vt opem ferat infidelibus subministrando illis arma in perniciem Christianorum, etiamsi huiusmodi mandatarius re ipsa talem opem infidelibus non ferat. Consequentia patet à paritate rationis, antecedens verò constat ex nuper dictis *q. 55.*

Sed probabilius respondeo: Non manere excommunicatum, nisi sequuto effectu, quia deferens arma ad infideles, & non tradens, non manet excommunicatus: ergo neque mandans, aut consulens, antequam mandatarius vi mandati, aut consilij ductus opem, aut fauorem tribuat infidelibus. Sic Duardus *hîc quæst. 16. num. 7.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. col. 3. vers. Non est autem*, & Bonacina *quæst. 8. cit. punct. 2. num. 23.* Quia ad rationes pro parte affirmatiua adductas, bene respondet, negando consequentiam aut paritatem. Quia qui dedit auxilium, aut consilium infidelibus, præstitit actionem principaliter, & per se in isto Canone vetitam, & ideò quamuis infideles non sint moti illo auxilio, aut consilio ad inferendum damnum Christianis, verè incidit in excommunicationem. At verò qui mandatum, aut consilium alteri dedit, vt ferret opem infideli, v. g. arma, victualia, & alia, ille autem non dedit ob reuocationem mandati, aut consilij, vel alia de causa, non incidit in excommunicationem huius Canonis, in quo dicitur, *Illis, qui ad id consilium præstant*, hic autem non dicitur verè consilium infideli præstitisse.

Qvæstio LIX.

An sit hac lege excommunicatus, qui defendit alium, vt tutò valeat opem præstare Turcis contra Christianos?

Respondeo tanquam certum: Esse excommunicatum, quia aliquo modo iuuamen præstat Turcis contra Christianos, quod expressè est in Bulla prohibitum. Vnde infertur excommunicatum manere, qui defendit Petrum, v. g. volentem adiuuare infideles, vel Hæreticos, protegendo eum factis, vt tuto exequatur suum intentum; aut verbis eum excitando, laudando, & commendãdo opus, *&c.* Sic Decius

in

in cap. 1. de offic. deleg. num. 13. dicens manere huiusmodi excommunicatum, quia defendit delictum, quod prohibetur, iuxta illud quod habetur *in cap. Qui consentit 11. quæst. 3. Si quis peccantem defendit, acrius quàm ille, qui peccauit coërceatur.* Et *in cap Qui aliorum 24. q. 3. Qui aliorum defendit errorem, multo amplius damnabilior est illis, qui errant.* Legatur Alterius *cap. 10. cit.* vbi idem docet de consentiente eidem; nam eodem modo incidit in censuram huius Canonis, qui consentit, vt alter aliquid vtilitatis, & adiumenti afferat infidelibus, & Hæreticis in damnum Christianorum, iuxta regulam iuris, *Agentes & consentientes pari pœna puniuntur.*

Qvæstio LX.

An etiam incidat in hanc excommunicationem, qui potest impedire, ne Christianus opem ferat Turcis, aut Hæreticis, & non impedit?

Respondeo etiam incidere, vel quando ratione officij tenetur prohibere, & non prohibet: Vel quando, quamuis non teneatur ex officio prohibere, potest tamen absque periculo, & damno suo, tamen dolosè ex intentione non vult obuiare, aut prohibere talem actionem, quia vterque vult moraliter in eodem crimine esse participes. Secus est dicendum de illo, qui ex sola negligentia, vel aliquo timore humano, aut alia de causa excusante à culpa mortali, omittit impedire, quia iste non innodabitur dicta excommunicatione. Sic ex Abbate, Ioan. Andrea, Innocent. Decio, Caiet. Couarruuia, & aliis docet latè Alterius *lib. 5. disput. 8. cap. 10. columna 5. & 6. pag. 555. & 556.*

Qvæstio LXI.

An ille, qui ratum habet, quod aliquis infidelibus, aut Hæreticis præstiterit opem, veluti arma, & similia, obstringatur excommunicatione huius Canonis?

Respondeo tanquam certum: Non obstringi (quamuis aliàs mortaliter peccet ratum habens delictum commissum.) Tum; quia in hoc Canone nullum de ratificatione verbum habetur. Tum etiam: quia finis huius prohibitionis est ne aliqua re adiuuentur, contra Christianos, Turcæ, aut alij infideles, vel Hæretici: at qui solum ratum habet opus, seu subsidium, antea per alium præstitum Turcis, *&c.* nullo modo cooperatur contra Christianos in eorum damnum, siquidem præsupponitur iam factum: ergo. Sic Alterius *loc. cit. col. 6. vers. Supereſt, vt de eo.* Duard. *hîc q. 17. à n. 5.* Bonacina *disp. 1. q. 8. punct. 2. n. 28.*

Qvæstio LXII.

An captiui Christiani remigantes in triremibus Turcarum, metu mortis, vel verberum, contra Christianos; incidant in hanc excommunicationem?

Affirmant nonnulli, qui existimant hos remigantes in hoc euentu mortaliter peccare, qua opinione supposita id esse probabilius affirmat Lessius *lib. 2. cap. 18. n. 123.*

Sed longè multò probabilius respondeo non incedere. *Primò:* quia longè probabilius est non peccare mort. *Secundò*, quia præceptum humanum, quale est prohibitio sub censura huius Bullæ, non obligat cum discrimine vitæ, aut alio graui damno. Sic communiter omnes Doctores, etiam ex illis, qui non excusant dictos captiuos remigantes, modo dicto à peccato mortali, de quo statim. Qui tamen secus dicunt, de Christianis, qui vltrò, aut ex cupiditate, vel aliâ ratione voluntaria, remigant in triremibus Turcarum, nam tunc manifestè incurrent hanc censuram; cum tunc absque graui, & honesta causa excusante, præbent auxilium Turcis contra Christianos. Legantur Nauarrus *in manuali, cap. 27. num. 63. & in cap. Ita quorundam, de Iud. notab. 11.* Suarez *disput. 21. sect. 2. num. 60.* Filliucius *tract. 16. cap. 6. quæs. 9.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10.* Bonacina *hîc disp. 1. quæst. 8. punct. 4. num. 7.* Hurt. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. subsect. 6. §. 105. & seq.* Dicastillo *de Iust. tom. 1. lib. 2. tract. 2. disp. 4. dub. 7. n. 122.*

Qvæstio LXIII.

An saltem peccent mortaliter contra ius naturale, & diuinum, captiui Christiani remigantes in triremibus Turcarum Christianos inuadentium, metu mortis, verberum, &c.

Affirmant plures & graues Doctores. Quia, inquiunt, nullam ob causam possumus cooperari actioni prauæ: sed qui remis agunt naues cooperantur actioni prauæ: Tum, quia Naues vehunt Turcam, illúmque constituunt, vbi aggrediatur, & oppugnet Christianos. Tum etiam, quia ipsæ Naues impetum faciunt, illudúntque nostras. Tum denique, quia nisi tunc non essent remis impulsæ, nihil omnino Turca posset. Ita tenent Nauarrus *in summa, cap. 27. num. 6. & cap. Ita quorundam, de Iudæis, notab. 11. num. 10. & 11.* Toletus *in summa, cap. 14. num. 8.* Suarez *disput. 21. sect. 2. à num. 60.* Vgolinus *de Censuris Papæ reseruatis, part. 2. cap. 3. §. 2. vers. Ac omnes eorum fautores.* Viualdus *hîc casu 7. num. mihi 68.* Comitolus *lib. 4. respons. quæst. 8.* Graffius *1. part lib. 4. decis. cap. 18. num. 6.* Sayrus *lib. 3. cap. 7. num. 8.* Salas, Beia, & Fernandez, quos pro hac parte refert Diana, mox citandus.

Sed probabilius respondeo: Non peccare mortaliter, quia remigare non est de se actio mala, sed indifferens; & licèt à captiuis Christianis accommodatè fiat ad finem infidelium pugnantium contra iustitiam; non tamen fit ab eis propter eum finem, sed ad vitandum proprium damnum, qui quidem finis bonus est. Sic Corduba *in summa, quæst. 137. dub. 2.* Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 4 dub. 4. fine.* Molina *tom. 1. de iustitia, disp. 115. concl. 1.* Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 17. q. 6. & lib. 8. cap. 23. q. 17.* Lessius *lib. 2. de iust. cap 9. dub. 18. n. 122. & & 123 & cap. 3. dub. 3. num 30.* Sà *verb. Peccatum, n. 9.* Lopez *1. p. instruct. cap. 60. fine.* Rodriguez *in Bulla Cruc. §. 9. n. 85.* Quos omnes citat, ac sequitur Thom. Sanchez *lib. 1. sum. cap. 7. n. 18.* Lorca *de Charit. disp. 51. n. 11.* Vasquez *de restitut. cap. 9. §. 1. num. 39. & 40.* Reginaldus *lib. 21. cap. 8. n. 119.* Rebellus *lib. 2. quæst. 14. sect. 7.* Ioan. de Castillo *tom. 1. de iust. lib. 2. tract. 2. dub. 7. n. 122. & 126.* Hurtad. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp. 76. sect. 3. §. 107.* Alterius *lib. 5. disp. 8. cap. 10. vers. Duo alia sunt dubia.* Tannerus, Layman, Naldus, Turrian. Filliuc. Benzonius, Sousa, Hortiz, Auila, Villalobos, Duardus, & Vega, quos refert, ac sequitur Diana *3. part. tract. 5. resol. 36.*

Ad argumentum, concessa maiori, nempe quod nullam ob causam possimus cooperari actioni intrinsecè prauæ; neganda est minor: ad cuius primam probationem, dicendum est, quod vectura illa Turcarum, de se non sit pugna, nec per se ordinetur ad illam, sed est omnino indifferens ad alios vsus; Turca verò per suam malitiam abutitur eo loco ad pugnam, quod captiuis remigibus est per accidens. Itaque illa vectura, non est physicè cooperatio; quia non est

pars operationis intrinsecè malæ, quæ est pugna; nec moraliter; quia non tenentur cessare tunc cum tanto dispendio ab actione per se indifferenti. Pro responsione autem secundæ & tertiæ probationis minoris sit

Qvæstio LXIV.

An captiui Christiani remigantes in Nauibus Turcarum, mortaliter peccent, si de mandato Turcarum, sub comminatione verberum, aut mortis, Nauim roštratam ita impellunt, vt ipsa roštro, Nauim Christianorum infringat?

Respondeo vt certum, mortaliter peccare, & incurrere vlterius censuram. Quia talis actio, per se est iniusta, damnificatoria, & intrinsecè mala; cum sit formalis pugna in bello iniusto contra Christianos; non secus ac si quis ex remigibus, de mandato eorumdem Turcarum, bombardam, aut tormenta displodat ad murum demoliendum; sagittas mittat, aliáve ratione, contra Christianos pugnet; quia tunc directè oppugnat Christianos, quod intrinsecè est malum, etiamsi metu mortis id faciant. Ex quo constat ad secundam probationem minoris *quæst. antecedenti:* Concedenda namque est; quia illa actio est formalis pugna, & intrinsecè mala, & pro semper prohibita. Sic omnes Authores pro vtraque sententia *ibidem* adducti: præcipuè Dicastillo, & Hurtado, qui benè addit, secus dicendum, casu quo Remiges Christiani Nauim Turcarum ita impellant, vt Naues Christianorum non elidant, nec labefactent, sed præcisè illis sit propior, ita vt inde Turcæ depugnent; quia tunc, cum hæc actio non sit intrinsecè mala, nec pugna formaliter, sed conditio physicè prior pugna, & indifferens ad hunc aliósque vsus probos, & prauos, nec mortale patrabunt; nec censuram consequenter incurrent.

Ex hac solutione secundæ probationis, patet ad tertiam. Dicendum enim est, nihil inde amplius inferri, nisi quod vectura Nauis Turcarum, sit conditio necessaria ad pugnam; at nec est pugna, nec est determinata ad illam, sed indifferens; quia illâ positâ, potest adhuc non iniri certamen, sed pax. Sic Hurtad. *loc. cit.* §. 121.

Qvæstio LXV.

An licitum sit captiuis Christianis, metu mortis, aut alterius grauis damni, præstare in bello omnia opera, quæ in pace serui præstare possunt?

Respondeo licitum illis esse. Quia hoc non est per se malum; cum nihil aliud sit, nisi dominorum iussa perficere in officio, quo antea fungebantur, obeundo, quod officium ex se indifferens est.

Ex qua doctrina colligitur pro praxi, licitum esse captiuis Christianis, instante grauissimo periculo, remigare, arma in locum certaminis ferre, prædam humeris afferre, sulphur, & alia instrumenta bellica, Turcis ab ipsis petita ad interficiendos Christianos, porrigere: Schalas, & machinas ad muros admouere: Turcas humeris sustentare, ædificare propugnacula, munire castra, & alia eiusdem generis militari muneri necessaria perficere. (Nisi aliàs, vt statim dicam, ex eo quod captiui eo modo non cooperarentur, maximum reipublicæ damnum euitari posset.) Sic ex Corduba, Molina, Azor, Sà, Lessio, *loc. citat.* docet Sanchez *lib.* 1. *summ. cap.* 7. *num.* 18. Hurtad. *loco citato*, §. 121. Ægidius *in* 2. 2. *disput.* 31. *dub.* 7. *num.* 104. Lorca *ibidem*, *sect.* 3. *disputat.* 51. *num.* 10.

Qvæstio LXVI.

An si vrgente bello, censeret aliquis captiuus vitandum esse graue damnum Christianæ Reipublicæ, si ipse à remigio, à porrectione armorum, & ab alijs similibus actionibus, cessaret; teneretur tunc, sub mortali, & sub censura, id facere?

Affirmant communiter DD. Teneri, etiam cum periculo vitæ, quia bonum commune debet, iure naturali, priuato præferre. Vnde in dicto casu lex charitatis obligat captiuum Christianum, vt se exponat aperto vitæ discrimini ob bonum commune proportionatum suo periculo. Sic Azor *lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 17. (aut 18. *in ordine.*) Molina *loc. cit. concl.* 4. Lessius *dub.* 7. *cit. n.* 123. Sanchez *loco cit.* & alij apud Dianam 3. *p. tract.* 5. *resol.* 36.

Respondeo tamen clarius dicendo, quod licèt vera sit dicta sententia, ob rationem factam; tamen ordinariè loquendo, & in practica non tenetur captiuus cessare à remigio cum discrimine suæ vitæ, aut alterius grauissimi damni; quia ordinariè loquendo, non impedietur dictum damnum Reipublicæ Christianæ: propterea quod vnus, vel alter à remigando cessent, & ideò regulariter loquendo habet locum dicta excusatio. Sic Suarez *disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 61. Mendoza *disp.* 76. *cit. sect.* 3. §. 110. vbi sic ait: Dico tertiò: moraliter rarò contingere potest hæc obligatio: quia nullus tenetur lege charitatis se graui periculo exponere pro bono communi, absque spe probabili de effectu, ob quem charitas obligat: sed non potest moraliter nisi rarò contingere hæc spes: ergo nec hæc obligatio. Minor probatur, quia in bello nauali pendet hic euentus ab omnium Christianorum remigum voluntate, quia prælium committitur multis ratibus, inter quorum Remiges non est familiaritas, nec communicatio. Imò, nec vnius rati Remiges se possunt consulere, sine ingenti difficultate: ergo. Sic Mendoza.

Qvæstio LXVII.

An liceat Christianis in triremibus Turcarum remigantibus, dum descendunt in terris Christianorum, illas deuastare, & bona eorum surripere, casu, quo illis periculum vitæ, aut membri abscissio immineat?

Negant Ægidius 2. 2. *disp.* 31. *dub.* 7. *num.* 104. Lorca *ibid. sect.* 3. *disp.* 51. *num.* 10. Alterius *lib.* 5. *disp.* 18. *cap.* 10. *col.* 9. *vers. Hæc opinio, in fine*, existimantes, peccare mortaliter; quia exercere talia, per se malum, & iniustum est.

Affirmant tamen è contra, eis licere, Molina *tom.* 1. *de iustitia, tract.* 2. *disp.* 11. *concluss.* 5. *num.* 7. Castro Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 6. *punct.* 11. *num.* 12. & alij. Quia in eo euentu, captiui sunt in extrema necessitate illorum bonorum, quæ deuastant, aut surripiunt ad vitam propriam conseruandam: ergo quantum licitum est cuique in extrema necessitate sumere de bonis aliorum ad conseruandam propriam vitam, tantum damni erit licitum eiusmodi captiuis inferre bonis aliorum Christianorum ad vitam propriam tuendam, aut ad aliud grauissimum corporis damnum vitandum.

Sed distinctione respondeo clariùs, dicendo: licitum esse, in eo euentu, captiuis, bona externa

aliorum

aliorum Christianorum surripere, & infideli minanti mortem, aut abscissionem membri, tradere; demolire muros, *&c.* vt docent Authores secundæ sententiæ; nisi aliàs dominus dictorum bonorum sit in eadem necessitate eorundem ad tuendam propriam vitam: quia tunc non illis licitum surripere bona horum, muros demoliri, *&c.* nam id esset contra Christianos directè pugnare. Sic Hurt. de Mendoza *disp.* 76. *sect.* 3. §. 114. quem citat, & sequitur Diana *part.* 5. *tract.* 7. *resol.* 30. Addo ego, quod in casibus ita repentinis, valdè difficilè sit cognoscere, aut discernere, an Christiani, à quibus bona à captiuis surripiuntur, sint, vel ne, in eadem necessitate ad tuendam suam vitam, ideóque regulariter loquendo, licitum erit captiuis dicta bona accipere, & mortem minanti tradere, *&c.*

Qvæstio LXVIII.

An Christiani remigantes in nauigijs Turcarum, non contra Christianos, sed contra alios infideles, peccent mort. & incidant in hanc censuram?

Affirmatiuam sententiam tenere Sylvestrum *excommunic.* 7. §. 64. ex sententia Anton. de Butr. & Armillam *excommunic.* 14. ait Viuald. *vbi infrà.* Sed malè; nam hi auctores non loquuntur de Remigantibus, sed de Regentibus sponte naues Turcarum, de quo statim. Vnde

Tanquam certum respondeo: Tales Remigantes in casibus propositis, nec peccare, nec in censuram incurrere, quia non adiuuant Saracenos, seu Turcas contra Christianos; quod est ratio formalis censuræ huius Canonis. Sic Nauarrus, Alterius, Viualdus, Sylvester, & Innocent. statim citandi.

Qvæstio LXIX.

An saltem peccent mortaliter, & incurrant excommunicationem, Regentes, aut Gubernantes Naues Turcarum contra alios infideles, non contra Christianos?

Affirmant Armilla *loc. cit.* & Sylvester his verbis: Dico primo, quod incidunt (*in hanc excommunicationem*) secundum aliquos, vt dicit Anton. de Butr. *in cap. Ad liberandam*, Christiani exercentes gubernationem in pyraticis nauibus Saracenorum, licèt non contra Christianos, sed contra alios infideles: quia docent eos in arte practica, qua deinde possunt Christianos impugnare. Et hoc tene, licèt non placeat Innocent. quia caput illud, & cap. *Ita quorundam*, loquuntur indistinctè: & hoc factum æquipollet armis delatis in pace quibus Christiani non impugnantur, sed impugnari possunt. Secus tamen si quis non esset Gubernator, sed merus executor; quia de isto, nullibi legitur prohibitum. Hucusque Sylvester §. 64. *cit.*

Sed probabilius respondeo dicendum, quod tales Rectores vel Gubernatores Nauim, aut triremium Turcarum, nec afficiantur excommunicatione Bullæ, nec iuris communis, si non exerceant hanc artem contra Christianos, quia hæc actio cum sit indifferens non est prohibita, omni tempore, sed solum quando pugnatur contra Christianos. Et sic intelligendus est textus *in cap. Ad liberandam*, vt clarè colligitur ex verbis his ibi habitis: *In dispendium terræ Sanctæ.* Sic tenet, & explicat *hoc cap.* Nauarrus *in summa, cap.* 27. *num.* 63. *in fine*, dicendo sic: Remigantes autem, etiam sponte, vel regentes eorum Naues contra alios infideles, nec excommunicantur, nec peccant: quia *d. cap. Ad liberandam*, de regentibus eorum naues contra Christianos intelligendum videtur, *&c.* Sic ille. Et antea Innocent. *in eod. cap. Ad liberandam.* Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 10. *col.* 8. *vers. In hac quæstione:* vbi ait: Aliam esse rationem de armis, quæ sunt res per se prohibitæ omni tempore. Viualdus *hîc casu* 7. *num. mihi* 68. *vers. Primum, Christiani.*

Qvæstio LXX.

An in hanc censuram incidat Princeps Catholicus, qui bellum gerens cum alio Principe Catholico, ad se defendendum aduocat milites infideles, illisque arma præbet, &c.

Affirmant apud Bonacinam *vbi infrà*, Cachetan. Osascho *in disputat. An Principi Christiano*, & alij.

Sed vt certum ferè respondeo. Non incidere in huius Canonis censuram Principem Christianum qui bellum cum alio Christiano Principe gerens, necessitate coactus, non valens alia via se tueri, petit auxilium à Turcis, & Saracenis, illisque ad hunc finem arma, & alia subministrat. *Primò*, quia defensio, iure naturæ est concessa *l. vt vim, ff. de iust. Secundò*, quia id esse licitum confirmant exempla Optimorum Principum & Ducum. Nam Machabei auxilium petierunt à Romanis infidelibus. 1. *Machab.* 8. Et Christiani Imperatores, olim ope Ethnicorum militum passim vtebantur; & nouioribus temporibus Carolus V. Imperator Hæreticos accersiuit aduersus subditos rebelles: & Franciscus Francorum Rex Turcas. Licitum ergo est Christiano Principi aduocare infideles contra alios Christianos, tribus concurrentibus conditionibus. *Prima* quod tunc temporis non vrgeat bellum inter Christianos alios & infideles, nec actiuè, nec passiuè. *Secunda*, quod vocans infideles gerat iustum bellum, siue offendendo, siue defendendo, & *tertia* vt nulla alia via Christiano supersit ad bellum gerendum, nisi ab infidelibus auxilium postulet. Sic communiter DD. Ioan. Anan. Ioan. Andr. Felinus, Corsetus, Oldradus, quos citat, & sequitur Viualdus *loc. cit. num. mihi* 62. Alterius *lib.* 5. *disp.* 8. *cap.* 5. *dub.* 7. Reginaldus, Valentia, Rodriguez, quos affert ac sequitur Bonacina *hîc disput.* 1. *quæst.* 8. *punct.* 4. *num.* 10. *vers. Ad primam.* Duardus *in præsenti, Can.* 7. *quæst.* 36. *num.* 18. Palao *disput.* 3. *punct.* 8. *num.* 13. & alij.

Qvæstio LXXI.

An saltem incidat, qui fauorem, auxiliúmve, præstat infidelibus contra Principem Christianum; ne ita potens fiat, vt ei, aucta potentia, resisti nequeat?

Negant aliqui apud Castrum Palao *infrà citand.* Sed tanquam longè verius, & probabilius respondeo incidere in hanc excommunicationem, quia Summus Pontifex apertè excommunicat in septimo Canone eos, qui infidelibus, vel hæreticis Apostolica Sede denunciatis, auxilium, vel fauorem quomodolibet præstant: ergo. Sic Vgolin. *hic cap.* 7. §. *vltimo, num.* 4. Duard. *hîc quæst.* 35. *num.* 2. Bonacina *loc. cit. vers. His minimè obstantibus*, & alij. Lege Palaum *disp.* 3. *punct.* 8. *n.* 14. vbi propositæ quæstioni his verbis fit satis: Ego (inquiens) rem totam malo intactam relinquere, quàm magnam litem definire.

QVÆSTIO LXXII.

An qui arma, & alia instrumenta bellica, ex priuilegio Pontificis, ad infideles defert, ligetur excommunicatione Bullæ?

RESpondeo vt certum: Non ligari, quia legislator optimè potest in suis legibus dispensare. Sic omnes DD. Qui benè addunt, ad validitatem priuilegij ad id concessi, debere in eo mentionem specialem fieri huius Canonis, aliàs inualidum esse, quia Summus Pontifex irritum reddit quodlibet priuilegium aliter concessum. Legantur Alterius *lib.5. disp.8. cap.11.* Toletus *lib.1. cap.23. n.14.* Bonacina *disp.1.q.8. punct.vlt.n.15.* & alij citati.

QVÆSTIO LXXIII.

An dentur aliqua priuilegia à Pontifice concessa spectantia ad delationem armorum, & alia instrumenta bellica?

RESpondeo fuisse olim concessa Genuensibus duo. *Primum* à Sixto IV. viuæ vocis oraculo, quo concessit eis præbere infidelibus, præsertim Turcis appellantibus ad ipsorum portus funem, seu chordam, non alia arma, seu instrumenta bellica, præbere. *Secundum* à Iulio II. anno 1504. in quo eisdem concessit ad centum annos deferendi ad eosdem Turcas, stannum, plumbum, æs, & huiusmodi metalla: non tamen arma, aut equos. Meminere horum priuilegiorum, Tabiena *verb. excommunicatio 6. num.5.* Syluester *excommunicatio 7. §.58.* & alij apud Alterium, Bonacinam, & Toletum *locis citatis.* Mendoza *volum.1. de fide, disput.76. sect.3. subsectione 7. §.125. & sequent.* & alij plures.

Qui omnes addunt, modò sublata esse hæc, & omnia alia priuilegia concessa à Sede Apostolica adiuuandi Saracenos, & transmittendi illis arma, & alia instrumenta, in quibus de huiusmodi prohibitione mentio non fiat. Legantur DD. citati.

QVÆSTIO LXXIV.

An licita sit consuetudo, quam Toletani ciues cum Africanis obseruant, mittendo ad ipsos, per ciuitatem Orani, pileos rubros?

RESpondeo esse licitam, quia certè absque vllo scrupulo Toletani dictam mercaturam exercent. Et licèt nobis non constet, an dicta consuetudo ex aliquo antiquissimo priuilegio sit introducta, facilè tamen credi potest illis fuisse concessum; cum enim præcipuè bellum ardeat inter Hispanos, & Alarabes, prouidendum erat illis, ne suos arment implacabiles hostes. Sic Mendoza, licèt non ita firmiter, *subsect.7. cit.* §.129.

QVÆSTIO LXXV.

An etiam licitum sit commercium, quod ciues Orani cum Alarabibus vicinis habent?

RESpondeo etiam esse licitum, quia (inquit Mendoza) Alarabes pacatè nobiscum agunt, sine quorum communicatione, non possent viuere alij milites præsidiarij, qui Orani castra fixere ad frænandos Alarabes, ne in Christianos erumpant: extrema ergo necessitas alendi militem in perniciem Alarabum, & commodum Christianorum, adigit Hispanum ad communicationem in mercibus, quæ vtilissima est Hispanis. Alarabes enim nihil fiunt ea communicatione fortiores, vt experientia testatur; sed cicurantur potius ab Hispanis, & in societatem rediguntur: Si verò pro cera quam Bugiâ, & ex aliis oppidis asportamus, alias remittimus merces; certò certius est, id fieri annuente Pontifice: singulari enim Dei beneficio ab Hispania recuperata à sæculo non est audita, vel minima nostrorum Regum in Romanum inobedientia. Si quando verò imminere visa sunt bella inter Romanum, & Hispanum; non agebatur, vt inter Ecclesiæ caput, & Regem Hispaniæ; sed vt inter duos Principes temporales. Hucusque Mendoza *volum.1. de fide, disp.76. sect.3. subsect.7. §.131.*

DISPVTATIO VIII.

De octaua Excommunicatione lata contra impedientes victualia, & alia necessaria ad Curiam Romanam deferri.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

RESPONDEO quod contra *omnes impedientes, seu inuadentes eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt: Ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant: seu hæc facientes defendunt per se, vel per alios, cuiuscunque Ordinis præeminentiæ, conditionis, status, etiamsi Pontificali, seu Regali, aut alia quauis Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.* Sic textus. Per quem satis patet contra quas fertur hæc censura.

QVÆSTIO II.

An omnes, qui impediunt, inuadunt, prohibent & perturbant eos, qui victualia ad vsum Romanæ Curiæ adducunt, sint hac censura innodati?

RESpondeo esse: Constat ex verbis adductis. Sic omnes DD. notantes quid vnumquodque ex dictis verbum significet. Nam verbum *impedire* significat actionem, qua quis alteri obstat, siue detinet, quauis ratione id efficiat. *Inuadere* significat actionem violentam in alterum: seu aggredi aliquem cum impetu. *Prohibere*, & *Perturbare* significant, impedimentū aliquod afferre, confundere, & commouere ne id quod paratur ad exitum perueniat. Quisquis ergo impedit, vel inuadit, prohibet, vel perturbat aliquem, ne victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria transportet excommunicatus existit. Legantur Vgolin. *hic cap.8. n.1.* Duardus *Canone 8. q.2.* Alterius *lib.5. disp.9. cap.3.* Bonac. *hic disp.1. quæst.9. punct.1.* & alij.

QVÆSTIO III.

An qui non vult res suas vendere, vt ad Romanam Curiam deferantur, comprehendatur sub hac censura?

RESpondeo non comprehendi, quia, qui non vult res suas vendere, nemini impedimentum affert, aut

aut molestiam, ne victualia adducat ad Curiam, quod in hoc Canone prohibetur; nam non vendere, non dicit actionem, sed negationem actionis. Sic Suarez *disput.21. sect.2. Censura octaua, num.64.* Alterius *lib.5. disput.9. cap.4. vers. Item.* Duardus hîc *Can.8. quæst.2. num.2.* Bonacina *loc. citat. num.3. & punct.2. num.11.* Reginaldus *lib.9. num.307. in fine.* Addentes idem dicendum esse etiam casu, quo quis nollet vendere res suas, hac intentione, vt ne ad Curiam deferantur. Quia quamuis grauiter contra charitatem peccaret, si Curia remaneret priuata victualibus, & posset puniri, imò & cogi ad vendendum; nihilominus excommunicationem non incurreret.

QVÆSTIO IV.

An saltem comprehenderetur sub hac Censura, qui absque vlla vi, victualia emeret ab eo qui deferret ad Curiam, & ita impediret ne Romam asportarentur?

REspondeo dicendum, quod comprehenderetur, si emeret intentione impediendi, ne victualia asportarentur ad Curiam, quia directè impediret contra hunc Canonem. Secus verò si emeret quis dicta victualia, quia illis indigeret ad vsum proprium, aut lucri gratia, vt iterum reuendat, quia tunc non impedit per se, & principaliter, sed sibi consulit, & ita non incideret in excommunicationem huius Canonis. Sic Suarez, Reginaldus, & Alterius *locis* nuper *citatis*, Bonacina *disput.1. quæst.9. punct.2. num.16.*

QVÆSTIO V.

An Princeps, seu Gubernator, qui, pœnis appositis, prohibet, ne quis extrahat à sua ditione triticum, vinum, & huiusmodi, ad portanda ea ad Rom. Curiam vt suæ Prouinciæ consulat, incidat in Censuram huius Canonis?

REspondeo non incidere. Quia omni iure tenetur Prouinciæ necessitatibus, antequam consentiat talia extrahi, ne contingat illud, quod legitur in Euangelio: *Ne fortè non sufficiat nobis, & vobis.* Vnde in hoc casu, solum id, quod tenetur, faciet. Sic Caietanus *excommunicat. cap.19.* Nauarrus *cap.27. n.64. vers. Secunda, quod.* Angelus, Syluest. & Armilla, quos citat, & sequitur Viualdus hîc *casu 8. num. mihi 71.* Bonacina *disput.1. quæst.9. punct.1. num.8. & puncto 2. num.19* & penes ipsum, Alterius, Vgolinus, & Gambarupta. Palao etiam *disput.3. puncto 9. num.5.* Sayrus *lib.3. cap.12. num.4.* & Suarez *disput 21. sect.2. num.63.* Qui omnes addunt, secus dicendum, casu, quo Princeps impediret referre dicta victualia, absque iusta causa; quia tunc incideret.

QVÆSTIO VI.

An etiam liceat Principi detinere victualia, quæ ex alieno territorio ad Rom. Curiam aduehuntur, si per suum territorium transeant; vt ea in suorum subditorum vsum impendat?

AFfirmant esse ei licitum, casu, quo in suo territorio grauis annonæ caritas vrgeat, Vgolinus *cap.8. col.3. vers. Non dolo malo.* Duardus *lib.2. can.8. quæst.4. num.2.* Quos citat, ac sequitur Palao *punct.9. cit. num.8.* Ratio eorum: quia necessitas caret lege. *de Reg. iuris, cap. quod non est licitum.*

Sed clarius respondeo: posse quidem licitè detinere tunc victualia; nisi casu, quo Curia Romana in maiori, aut saltem in æquali necessitate existat; quia in hoc euentu, non in primo, ius maius habet Curia Romana; cum in ipsius commodum; & necessitatem victualia deferrentur. Sic Bonacina *disputat.1. quæst.9. pun.2. num.20.*

QVÆSTIO VII.

An incurrant hanc Censuram, qui impediunt eos, qui nondum deferre victualia cœperunt, sed deferre volebant?

REspõdeo incurrere. Quia Summus Pontifex non solum excommunicat impedientes deferentem victualia; sed etiam illos, qui prohibent ne præfata adducantur, vt constat ex verbis Canonis. Sic Bonacina *punct.2. citat. num.5.* & penes ipsum, Vgolinus *cap.8. vers. Ac etiam eos, num.1.* Duardus *quæst.10. num.8. & 9.* & Alterius *lib.5. disput.9. cap.5. col.3. vers. Octauò alia.* Sed certè hic Author non agit ibi de hac quæstione, vt constat ex eiusmodi eiusdem verbis: Octauò, alia excommunicatio incurritur ex solo impedimento, quoties non obstante impedimento, dicta frumenta adducuntur ad Vrbem. At excommunicatio Bullæ, ex sola inuasione, & impedimento dato, quamuis hoc non obstante victualia deferantur ad Curiam. Id, & non amplius, Alterius, ibi.

QVÆSTIO VIII.

An etiam incurrat, qui deferentem ad Curiam victualia, spoliat pecuniis, non ablatis victualibus?

AFfirmant, apud Bonacinam, Vgolinus *hic §.4. vers. Tertiò.* Duardus *Canon.8. quæst.10. num.18.* & Alterius *lib.5. disput.9. cap.4. dub.1. & 2.* Quia prædictus verè inuadit deferentem victualia ad Romanam Curiam: ergo incurrit hanc Censuram, patet, nam ad illam incurrendam non est opus, vt ipsamet victualia auferantur.

Sed æquè probabiliter respondeo: non incurrere. Quia in eo euentu, non offenditur Romana Curia in victualibus, aut aliis, ad ipsius vsum concernentibus; cum hæc, vt supponimus, non auferantur. Sic Viualdus *casu 8. num. mihi 75. aliis 13.* Reginaldus *lib.9. num.307.* & penes ipsum Sayrus *lib.3. cap.12. num.4.* Bonacina *disput.1. quæst.9. punct.2. n.10.* Qui hoc limitat, modo prædictus inuadens non spoliet animo impediendi delationem victualium, quia tunc spolians incurret Censuram, si ob id spoliatus pecuniis, victualia ad Curiam Romanam non deferat. Sic ille. Et benè. Sed adhibita hac limitatione; idem docet Alterius, non aliud. Legatur attentè.

QVÆSTIO IX.

An hanc Censuram contraherent, qui inuaderent deferentem solùm pecunias ad Romanam Curiam?

NEgant aliqui, quos, citatis nominibus refert Alterius *disput.9. citata cap.2. vers. Sed dubitari posset.* Quia pecuniæ, inquiunt, nec sunt victualia, nec connumerari debent inter res necessarias ad Curiam.

Sed vt certum respondeo: contrahere huius Canonis Censuram. Quia certum est, quod pecuniæ sunt in primis necessariæ Curialibus, cum sine illis, huiusmodi officiales Curiæ, nec consistere, nec viuere possint: ergo qui inuadunt venientem ad Curiam cum pecuniis, hoc est, deferentem pecunias ad officiales Curiæ, & Curiales, verè contrahit excom-

municationem huius Canonis. Sic Alterius *loc. cit.* Bonacina *num.10. cit. vers. Secundò intellige.*

Qvæstio X.

An eadem innodetur Censura, qui spoliat aliquem victualibus, quæ ab ipso deferebantur ad vsum determinatæ personæ ex Curialibus, seu ex officialibus Curiæ?

NEgatiuam sententiam sustinere Viualdum *loc. cit. num.74.* Reginaldum, & Sayrum *loc.* etiam *cit.* & Duardus *quæst.* 10. *n.6. &* 18. & non sine magna probabilitate, ait Bonacina mox citandus. Sed certè ij Doctores, non loquuntur in casu, quo persona ad quam victualia asportantur est de Curia, vt constabit eos legentibus. Vnde

Vt certum respondeo: innodari eadem Censura. Quia verè inuadit, & spoliat victualibus, eum, qui ea ad vsum Romanæ Curiæ defert, & portat. Nam, vt benè Alterius, Curia non accipitur pro loco in hoc Canone, sed pro priuatis personis diuersorum ordinum, graduum, & officiorum ipsam constituentium Curiam. (Hæc namque vniuersaliter sumpta, non indiget aliqua re ad sui vsum.) Cum igitur excommunicantur impedientes delationem victualium ad vsum Curiæ, intelliguntur illi, qui impediunt ne deferantur ad ipsos Curiales, & officiales Curiæ. Sic Alterius *disputat.9. citat. cap.4. dubio 2.* Bonacina *disputat.1. quæst.9. puncto 2. num.12.* Vgolinus *cap.8. §.3. vers. Sextò*, & *§.4. vers. Tertiò.*

Qvæstio XI.

An etiam tali innodetur Censura, qui spoliat victualibus deferentem illa ad priuatam aliquam personam, quæ licèt viuat in loco, vbi moratur Curia, non tamen est Curialis, aut officialis Curiæ, nec famulus, aut familiaris ipsorum?

AFfirmat adhuc innodari, Vgolinus *loco citato.* Sed probabiliùs longè respondeo: non innodari in hoc casu excommunicatione huius Canonis. Quia Canon loquitur de impedientibus adducentes victualia ad vsum Curiæ, id est, Curialium: ergo si impediant deferentes ad eum, qui non est Curialis, non habet locum excommunicatio huius Canonis. Sic Alterius, & Bonacina *loc. cit.* Et hoc solum volunt Reginaldus, & Viualdus pro prima sententia quæstionis antecedentis à Bonacina adducti: vt constat ex verbis Viualdi quæ sic se habent: Ex quo infero quintò; illum, qui officio Assassini vtens, vel propter particularem inimicitiam, impeteret aliquem deferentem aliquid supradictorum alicui particulari personæ, ratione emptionis, vel donationis, non esse excommunicatum: Quia illa non erant ad vsum Curiæ, sed priuatæ personæ. Hæc Viualdus, & Reginaldus, in re, ex illo.

Qvæstio XII.

An ligentur Censura huius Canonis, qui deferentem victualia Romam, impediunt, casu quo Curiales ea emere non soleant?

REspondeo ligari. Quia ad hoc, sufficit quod hæc Romam deferantur animo vendendi, & tradendi Curialibus, & aliis ciuibus loci vbi Curia residet. Nam etiamsi ciues tantum ea emere solerent, etiam impedientes illa deferri ligarentur hac Censura, eo quod Curia fortè non indiget, quia alij ciues ea ementes faciunt annonam in Curia; vnde si isti impedirentur ab emptione, etiam Curia sentiret eiusmodi damnum. Sic Filliucius *tract.16. cap.7. quæst.2. num.158.* (non 156. vt citat Bonacina) *dicto* 3. Bonacina *disput.1. quæst.9. punct.2. num.6.*

Qvæstio XIII.

An feriatur hac Censura qui deferentem victualia ad Curiam, compellit ad soluenda pedagia, & alia onera, quæ soluuntur ab alijs iter agentibus?

AFfirmandum videtur. Quia in Bulla Gregorij XIII. post illud verbum; *seu perturbant*, sunt hæc verba: *Vel pro eis aliquid exigunt, aut soluere faciunt*: ergo.

Sed vt certum respondeo: non feriri. Tum, quia dicta verba apposita in Bulla Gregorij, iam in nouis Bullis non habentur. Tum quia qui ad soluenda vectigalia cogit, non iniustè impedit deferentem, etiamsi pro solutione pedagij aut vectigalis aliquota victualium soluenda sit. Sic Reginaldus *lib.9. n.307.* ex Viualdo hic *num. mihi* 70. *in nouis* 4. Duardus, & Gambarupta, quos citat, & sequitur Bonacina *disputat.1. quæst.9. puncto 2. num.13.*

Qvæstio XIV.

An inuadens, aut occidens deferentem victualia ad Romanam Curiam, non animo impediendi delationem victualium, sed ob vindictam, sit hac Censura comprehensus?

AFfirmat Vgolinus hic *cap.8. §.4. vers. Tertiò.* Sed probabiliùs respondeo: non comprehendi. Quia huiusmodi non impedit formaliter deferentem victualia, cum primariò & per se intendat ex illo tanquam ex inimico vindictam capere & in moralibus attenditur ad id quod est per se, non verò, quod est per accidens, *l. Non omnes, ff. si certum petat.* Sic Viualdus, cuius verba habes *quæst.21.* Sayrus, & Duardus, quos citat, ac sequitur Bonacina *quæst.9. punct.2. num.14.* Qui *num.15.* addit nec sub hac Censura esse comprehensum, qui equum furtò sibi sublatum, subtrahit de manibus furis illum ad Romanam Curiam adducentis.

Qvæstio XV.

An, qui deferentem victualia ad Curiam Romanam ob debitum, aut ob patratum crimen, in carcerem tradit, in hanc Censuram incidat?

REspondeo quod non. Quia impediens vtitur iure suo; & per accidens sequitur impedimentum delationis victualium. Sic Duardus *Canon.8. quæst.10. num.14.* Bonacina *loc. cit. num.17.*

Qvæstio XVI.

An, qui victualia corrupta, vt pisces putridos ad Curiam Romanam deferri impedit, incurrat hanc Censuram?

REspõdeo non incurrere: quia per hoc potius commodum, quàm damnum Curiæ Romanæ infert. Sic Bonac. *loc. cit. n.18* & penes ipsũ, Duard. *q.10. n.15.* & Viualdus hîc *n.7. in nouis.* Sed ex his, Viualdus in antiquis nil ad propositum habet: in nouis, nescio.

QVÆSTIO XVII.

An peste grassante Romæ, vbi nunc est Curia, posset Princeps, aut Gubernator prohibere suis, ne tali tempore & occasione deferrent victualia ad Curiam?

REspondeo posse omnino absque incursione Censuræ. Quia in hoc Canone, solùm prohibetur iniusta, & iniqua inuasio, aut impedimentum, quod praua intentione affertur: non iusta. Sic Nauarrus *cap.27. num.64.* ita scribens: Secunda, quod non comprehendit eos, qui ob vtilitatem suæ Reipublicæ, iustè prohibent victui necessaria, aut peste grassante in Curia suis ad eam proficisci commeatu, & similibus: quia non intendunt impedire: licet ex eo per accidens id consequatur, vt dixit rectè Caietan. *vbi suprà, cap.19. verb. excommunic. facit l. si quis, nec causam, ff. si cert. pet. & cap. Non dubium, de sent. excommunic.* Hæc Nauarrus, Viualdus *hic casu* 8. *num. mihi* 72. Bauny *de Bulla Cœnæ, pag.* 502. *vers. Quartus est.* Alterius *lib.5. disput.9. cap.4. col.1.*

QVÆSTIO XVIII.

An nomine Victualium intelligantur omnia quæ ad esum, potum & vestitum spectant?

REspondeo intelligi. Huiusmodi autem sunt triticum, farina, panis, legumina, vinum, oleum, carnes, oua, caseus, olera, vuæ, pisces, fructus, medicinæ, & similia. Item sericum, lana, linum, & similia, quibus vestes confici possunt. Sic colligitur ex *l. victus, & leg. cætera, de verbor. signif.* & docent omnes.

QVÆSTIO XIX.

Quænam intelligantur per illa verba Canonis, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria?

REspondeo quod intelliguntur omnia quæcunque necessaria sunt ad statum, vel decentem ornatum Curialium, & familiæ, non tantum simpliciter, verum etiam ad benè esse, imò ad decentem, & honestam eorum recreationem. Ideóque sub illis verbis continentur equi, muli, fœnum, hordeum, paleæ, & similia ad victum horum brutorum, quibus Curiales ad conseruandum splendorem sui status vtuntur. Item Carthæ, papyri, pugillares, cera, plumbum, ferrum, filum, & similia, sine quibus Officiales Curiæ non valerent suum officium exercere. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5. disput.9. cap.2. per totum,* Filliucius *tractatu 16. cap.7. quæstione 3.* Bonacina *disputat.1. quæst.9. punct.1. num.8.*

QVÆSTIO XX.

An etiam comprehenderetur sub hac Censura, qui prohiberet, ne ad Romanam Curiam deferantur canes, & accipitres, taxilli etiam, aleæ, simiæ, psytaci, & similia, recreationi Curialium inseruientes?

REspondeo non comprehendi. Quia huiusmodi res, nec sunt victualia, nec necessariæ ad vsum Curiæ; imò nec ad decorum Curialium statum: ergo qui prohibet ne præfata ad Romanam Curiam deferantur, non cõprehenditur sub hac Censura. Sic Alterius *disput.9. cit. cap.4. col.3. vers. Eodem modo.* Duardus *hic quæst.5. num.4. & quæst.10. num.19.* Vgolinus *hic §.4. col.3. & 4.* & Bonacina *punct.1. cit. num.9.* Qui secus dicit de illo, qui prohiberet, ne ad Curiales deferantur musica instrumenta, & alia ad honestam animi relaxationem seruientia; quia hæc vsui honestorum hominum conueniunt, & nostra natura relaxatione huiusmodi indiget, & ideo qui hæc impediret excommunicationem hanc incurreret. Sic ille. Contra Vgolinum existimantem oppositum.

QVÆSTIO XXI.

An, qui Tabellarios impedit, ne litteras Romam deferant, afficiatur hac Censura?

NEgant apud Bonacinam, Alterius, Duardus, & Vgolinus, eo quod litteræ, nec pertinent ad victualia, nec ad vsum Rom. Curiæ.

Sed probabiliùs respondeo: affirmatiuè. Quia reuera huiusmodi litteræ omnino sunt necessariæ ad vsum Rom. Curiæ. Tum, quia in præfatis litteris, inserta sunt chyrographa, quibus pecunia ad Curiam cambitur, & ideo maximè necessaria vsui Curialium. Tum etiam, quia Tabellarius multas affert litteras, in quibus à sua Sanctitate petuntur dispensationes, dignitates, beneficia, & alia huiusmodi, ex quorum expeditione maxima vtilitas euenit Curialibus: ergo. Sic Bonacina *punct.1. cit. num.10.* & Palao *disputat.3. punct.9. num.4.* Secus tamen est dicendum si litteræ quas affert Tabellio missæ essent ad particulares personas extra Curiam, aut si esset ad aliquas ex Curialibus, non continerent quid, vtilitatis: in quo sensu intelligendi sunt Authores primæ sententiæ.

QVÆSTIO XXII.

Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cuius intuitu, sub excommunicatione prohibetur, ne victualia, & alia ad vsum Curiæ necessaria, deferri impediantur?

REspondeo dicendum, quod per *Romanam Curiam,* intelligatur Curia Summi Pontificis, hoc est, Sedes Apostolica, seu Audientia Papæ, quæ constat ipso Summo Pontifice, tanquam Supremo capite, & deinde, omnibus, qui ei inseruiunt, & assistunt in cura populi Christiani, qui dicuntur Curiales, & tales in primis sunt Cardinales, Episcopi, & alij Prælati inferiores; deinde Doctores, Auditores, Iudices, Notarij, Aduocati, Procuratores, Sollicitatores causarum, & expeditionum, & reliqui omnes Officiales Audientiæ Pontificis, & familiares ipsorum; necnon litigantes, aliique Romam venientes, & in ipsa morantes ob negotia: Sic omnes. Legantur Alterius *lib.5. disputatione 9. cap.3.* Filliucius *tract.16. cap.7. quæst.4.* Sayrus *lib.3. cap.12. numero 3.* Bonacina *disputat.1. quæst.9. punct.1. num.11.* Palao *disputat.3. punct.9. num.10.* & omnes.

QVÆSTIO XXIII.

An paruitas materiæ ab hac excuset Censura: & quænam censeatur materia paruitas?

AD primum respondeo: vt certum; Excusare: quia paruitas materiæ excusat à mortali culpa, vt sæpè diximus: ergo & à pœna. Sic omnes.

Ad secundum respondeo, hanc materiæ paruitatem, cum non sit à Pontifice definitum, arbitrio prudentis esse definiendam, vt benè Bonacina, & Filliuc. Qui tamen vt certum addit, *primò*, eam esse notabilem quantitatem, quæ in curru, naui, vel saltem iumento deferuntur. Sic etiam quot animalia sufficerent

sufficerent ad gregem constituendum, eam etiam notabilem quantitatem efficerent. *Secundò*, non esse notabilem quantitatem, ea, quæ non pertingunt ad materiam peccati mortalis in furto, & *Tertiò* denique, quod ea quantitas, quam quis per seipsum defert ad Curiam, aut vnum, vel alterum animal, quod quis ad vendendum ducit, non constituit quantitatem in hac materia notabilem. Benè tamen quæcunque quantitas hac maior, quæ tunc sufficeret ad inducendam excommunicationem.

DISPVTATIO IX.

De nona excommunicatione, lata, contra lædentes eos, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, vel ab ea recedunt: tum etiam, contra eos, qui vexant, sine iurisdictione, in Curia commorantes.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quas personas lata sit hæc excommunicatio?

RESPONDEO dicendum, quod in prima parte huius Canonis (diuiditur namque in duplicem) fertur excommunicatio, *Contra omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera, interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent.*

In secunda verò, *contra omnes illos, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à nobis,* (id est, ab ipso Papa) *vel nostris Iudicibus non habentes; illam sibi temerè vendicantes, similia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.* Hoc est, tanquam Iudices potestatem publicam habentes, cum verè non sint, interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, & detinent. Vnde nota, quod etiam in hac secunda parte Canonis prohibentur eædemmet quinque actiones principales, quæ prohibentur in prima. Sed cum hac differentia, quod in prima, prohibentur simpliciter, quoad accedentes ad Curiam: In secunda verò, non prohibentur simpliciter, sed cum dicta limitatione, nempe, si prætextu iurisdictionis vsurpatæ exerceantur tantum in commorantes in ipsa Curia. Sic tenent, & explicant omnes Doctores, præcipuè mox citandi.

QVÆSTIO II.

An incurrant hanc Censuram, qui interficiunt, vel mutilant, &c. eos, qui ad Summum Pontificem veniunt, non tanquam ad Papam, vt Papa est, sed tanquam ad Principem temporalem, vt v. g. ab illo officium temporale consequantur, &c.

NEgant plures Doctores, & quidem satis probabiliter, quia existimant, nomine *Sedis Apostolicæ*, in hoc Canone, intelligi Papam, vt Papa est, hoc est, quatenus exercet iurisdictionem spiritualem à Christo acceptam: non verò intelligi Papam, vt Rex, aut Princeps temporalis est. Quia existimatione suppositâ, clarè inferunt, non incurrere Censuram huius Canonis illos, qui occidunt venientes ad Sum. Pontificem, non vt Papam, sed tanquam ad Regem, seu Principem temporalem. Ita Alterius *lib. 5. disput. 10. cap. 1. col. 2.* vbi ait, id omnes fateri, & iterum *cap. 2. col. 6.* Reginaldus *lib. 9. cap. 19. num. 308.* Nauarrus, & Molina apud Bonacinam *vbi infrà.*

Sed æquè probabiliter respondeo: incurrere. Quia æquè probabile est, nomine *Sedis Apostolicæ* in hoc Canone, intelligi Papam, non solum quatenus iurisdictionem habet spiritualem, verum etiam temporalem. Ratio est. Quia nomine Sedis Apostolicæ, intelligitur Curia Romana, vt ipsemet Pontifex clarè explicat in hoc Canone: at Curia Romana, non solum significat audientiam Papæ spiritualem, sed etiam temporalem: ergo. Sic Filliucius *tract. 15. cap. 6. quæst. 3. num. 139.* vbi ait, sic sentire in praxi sacram Pœnitentiam, & *tractatu 16. cap. 7. quæst. 6. num. 165. dicto 1.* Bonacina *hic disput. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 2. & in 8. Decalogi præcept. disput. 10. quæst. 2. punct. 8. n. 4.* Duardus hic *quæst. 1. num. 2.* Machado *lib. 1. parte 3. tract. 6. docum. 10. num. 1.* & Palao *disput. 3. de Censur. punct. 10. num. 4.*

QVÆSTIO III.

An incurrant hanc pœnam, qui mutilant, aut spoliant, &c. venientes Romam, deuotionis, aut stationis, & Indulgentiarum causa?

AFfirmauit Nauarrus *cap. 27. num. 65.* vbi sic ait: Declaratio prima, quod hæc clausula includit venientes ad vrbem, vel ab ea recedentes, causa deuotionis, vel peregrinationis, &c.

Sed iam vt certum respondeo: non incurrere. Quia in hoc Canone, solùm afficiuntur excommunicationis pœna, qui mutilant, vel spoliant, &c. venientes ad Sedem Apostolicam, seu ad Curiam Romanam, causa negotiorum apud Summum Pontificem, seu eius Curiam gerendorum, vt constat ex nuper habitis: at qui causa deuotionis, stationis, aut Indulgentiarum seu curiositatis, aut lucri gratia, aut ad inuisendos amicos, aut cognatos, Romam accedunt, non accedunt ratione negotiorum in Curia agendorum: ergo, qui illos mutilant, spoliant, seu interficiunt, &c. non incurrent hanc Censuram: quamuis aliàs incurrant alio titulo excommunicationem decimam, vt infra. Sic Bonacina *disput. 1. q 10. punct. 1. num. 3.* & penes ipsum Caietanus *excommunicat. cap. 14.* Nauarrus *cap. 27. num. 65.* Toletus *lib. 1. cap. 26. dub. 1. num. 3.* Sayrus *lib. 3. cap. 13. num. 3.* Alterius *disput. 10. cap. 1. col. 4.* Duardus *Can. 9. quæst. 1.* Coriolanus *hic vers. Aduerte.* Vgolinus *hic cap 9.* & Filliucius *tract. 16. quæst. 6. num. 165.* Sed ex his Authoribus, quos Bonac. citat, oppositum, vt vidimus, docet Nauarrus, nec mirum; quia hic Author interpretabatur Bullam Gregorij XIII. in qua erat clausula, quæ includebat Romipetas, seu Peregrinos, qui causa deuotionis, seu peregrinationis Romam pergebant; quæ clausula postea fuit sublata à Sixto V. & Clement. VIII. Sic deinde Suarez *disput. 21. sect. 2. num. 65.* Luysius *lib. 3. disput. 23. dub. 4.* Machado *loc. cit.*

QVÆSTIO IV.

An incurrat extommunicationem ille, qui interficit, aut spoliat, &c. aliquem proficiscentem Romam, ad Sedem Apostolicam, putantem ibi esse, cum tamen alibi sit?

AFfirmant Vgolinus *capite 9. §. 1. numero 3. vers. Septimò*, & Duardus *Canone 9. quæstione 37. numero 4.* Quia ita proficiscens reuera habuit intentionem

tionem eundi ad Sedem Apostolicam, & ad id iter arripuit, estò erret.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia huiusmodi excommunicatio, solùm est lata contra interficientes, aut spoliantes, &c. eos, qui ad Sedem Apostolicam accedunt: at sic est, quod præfatus proficiscens, reipsa non accedit ad Sedem Apostolicam, sed ad Vrbem, in qua non est Curia, seu Sedes Apostolica, vt supponit casus: ergo qui illum interficeret non incurreret hanc Censuram. Sic Bonacina *disput. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 5.* Qui secus dicit, de interficiente illum, qui iter arripuit animo accedendi ad Sedem Apostolicam, vbicumque extitisset; quia tunc verè incurret hanc pœnam, quoniam occidit eum, qui animo, & re accedit ad Sedem Apostolicam.

Qvæstio V.

An, cum Papa in hoc Canone dicit, venientes, & recedentes, *intelligat de eisdem, qui ad Sedem Apostolicam venerunt, deinde, expeditis negotijs, reuertuntur ad suos; itaut velit excommunicare omnes, qui offendunt eos, siue accedendo, siue recedendo?*

Respondeo intelligere de iisdem accedentibus, & recedentibus. *Primò*, quia Papa vtitur dictione, *Et*, quæ regulariter est copulatiua: per illam ergo aperte indicat ipsum loqui de iisdem venientibus, qui postea recedunt. *Secundò*, quia Sum. Pontifex, hoc Canone, vult prouidere securitati eorum, qui ad Sedem Apostolicam, pro rebus, & negotiis suis, confugiunt, ne retrahantur ab itinere ob timorem damni in via inferendi: at sic est, quod possent retrahi, non solùm si damnum in accessu immineret, verum etiam in recessu: ergo ob hoc vitandum damnum, meritò Pontifex excommunicat eos, qui offendunt illos, & dum ad se veniunt, & dum à se recedunt. Sic latè, & optimè, Alterius *lib. 5. disput. 10. cap. 2. dub. 1.* Bonac. *punct. 1. cit. n. 6.* Duard. *quæst. 2. num. 5.* & Vgolinus §. 2.

Qvæstio VI.

An incurrat eandem Censuram, qui occidit, spoliat & aliquem discedentem à Sede Apostolica ad quam non venerat in negotia tractanda, sed in Curia morabatur?

Respondeo non incurrere. Quia hic Canon editus est in fauorem venientem ad Sedem Apostolicam, ratione ipsius Sedis, vt supra est habitum: ergo non incurret Censuram illius, qui offendit eum, qui discedit à Sede Apostolica, si ad illam antea non venerat ad negotia apud eam pertractanda, sed manebat in ipsa Curia. Sic Alterius *disput. 10. citat. cap. 2. col. 1. vers. Secundò copula.* Duardus *quæst. 73. num. 11.* Bonacina *disput. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 8.*

Qvæstio VII.

An, qui mutilat, aut spoliat, &c. illum, qui venit ad Sedem Apostolicam, eo tempore, quo apud illam commoratur, hac excommunicatione obstringatur?

Affirmauit Nauarrus *cap. 27. num. 65. vers. Secunda, quod includit.* Quia explicauit Bullam Gregorij XIII.

Sed vt certum respondeo: non obstringi modò: secus verò tempore Gregorij XIII. Quia tunc exprimebantur in sua Bulla, non solùm venientes ad Sedem Apostolicam, & recedentes ab illa; verùm etiam, apud eam commorantes: cæteri verò Pontifices hanc vltimam particulam omiserunt; fortassè, quia manendo apud Sedem Apostolicam, non imminet illud periculum, quod in vna contingere potest: nec desunt alia opportuna remedia ad iustitiam, & pacem conseruandam, & ideo, modò, qui prædictos apud Sedem Apostolicam commorantes mutilaret, aut spoliaret, &c. non incurreret hanc Censuram. Sic Alterius, Duardus, Bonacina *loco citato*, Viualdus *hic casu 9. num. mihi 76. vers. Item in illa.*

Qvæstio VIII.

An, qui vnum tantum hominem, accedentem ad Sedem Apostolicam, interficit, aut spoliat, &c. ligetur Censura in hoc Canone expressa?

Negarunt nonnulli apud Duardum *vbi infrà*, eo quod Canon loquatur in plurali: *Qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab ea:* & in pœnalibus, non est facienda extensio.

Sed vt certum respondeo: ligari. Quia sicut ad incurrendam Censuram huius Canonis, non est opus, vt multi simul occidant, aut mutilent, etiamsi Canon in plurali dicat; *interficiunt, mutilant, spoliant*, &c. ita neque requiritur, vt *multi occidantur, mutilentur*, &c. sufficit ergo ad incurrendam hanc Censuram vt vnus dumtaxat occidatur, &c. Sic Duardus *Canon. 9. quæst. 11.* Bonacina *disputat. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 13.* Palao *disput. 3. punct. 10. num. 8.*

Qvæstio IX.

An etiam ligetur dicta Censura, qui debilitat membrum illius, qui ad Sedem Apostolicam accedit, itaut suum officium exercere nequeat?

Affirmat Sylvester *verb. homicidium 3. quæst. 3.* & penes ipsum, Bartol. *in l. 2. ff. de pub. iud.* & Panormitan. *in cap. Cum illo, de sentent. excommun.* Quia existimant, quod mutilatio propriè contingit, quando in totum membrum non abscinditur, sed ex percussione impeditur eius officium, vt, v. g. percutiatur in tibia, ita vt non valeat ambulare, & libere pedem mouere: ergo qui sic percutit venientem ad Sedem Apostolicam, huius Canonis Censuram contrahit.

Sed probabiliùs respondeo: non ligari in hoc casu huius Canonis excommunicatione. Quia probabilius est, quod mutilare ille propriè dicitur, qui abscindit, & detruncat membrum, itaut maneat à corpore separatim: ergo qui solùm debilitat membrum alterius, etiamsi illud tale reddat, vt officium suum exercere non valeat, non dicitur propriè mutilare, ac per consequens nec ligare excommunicationis huius Canonis, lata contra mutilantes eos, qui ad Apostolicam Sedem veniunt. Sic Præpositus, Cardin. Felinus, & alij, quos refert, ac sequitur Alter. *lib. 5. disputatione 10. cap. 3. colum. 2. vers. Mutilant.* & *cap. 4. dubit. 5.* Bonac. *hic disput. 1. quæst. 10. punct. 1. num. 14.* & penes ipsum, Vgolinus, Suar. Molina, Auila, Duardus, & alij.

Qvæstio X.

An incurrat Censuram huius Canonis, qui digitum vel auriculam, vel mamillam, vel dentem, aut similem partem corporis ad Sedem Apostolicam venientis, aut ab illa recedentis, amputauit, aut abscidit?

NEgat Bonacina *loc.cit. num.*16. his verbis: Hinc sequitur primò, illum non subiici huic excommunicationi, qui partem aliquam carnis abscindit, capillos, vel barbam, aut dentes euellit, aut digitum, aut aliquam alicuius membri partem abscindit, aut verberat. Ratio est: quia non dicitur mutilare iuxta propriam verbi significationem. Ita ille. Et quidem satis probabiliter.

Affirmat & satis etiam probabiliter Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*4. incurrere excommunicationem huius Canonis, qui venienti, aut recedenti à Sede Apostolica abscindit digitum, aut auriculam, aut mamillam fœminæ, non viro, aut qui eruit dentes, aut euellit barbam, &c. Quia ad effectum incurrendæ excommunicationis huius Canonis talis offendès verè est inquit mutilator, quod planè colligi potest ex fine, quem habet Pontifex in promulgatione huius Canonis, videlicet, consulendi securitati venientium ad Sedem Apostolicam: & ideo non est arctanda, sed potiùs amplificanda hæc constitutio, & mutilatio latius est sumenda, quàm accipitur in materia irregularitatis.

Sed clariùs, accedendo primæ sententiæ respondeo: dicendum. Non incurrere Censuram huius Canonis, qui amputaret membrum paruum, seu minus principale, venienti ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedenti; benè tamen, qui eidem amputaret membrum magnum, seu principale. Quia horum solum membrorum amputatio, propriè vocatur mutilatio; non amputatio membri parui, seu minus principalis, & quod ex se non habet proprium officium, distinctum ab aliis corporis partibus. Vnde iuxta hanc doctrinam quæ est communis, apud Canonistas, & Theologos, vt fatetur Alterius, dicendum est, quod, qui amputaret venienti ad Apostolicam Sedem digitum, vngues, dentes, barbam, capillos, testes, aut similem partem corporis, etiam cum copia sanguinis, non subiiceretur huic excommunicationi: bene tamen si prædicto amputaret manum, pedem, oculum, aures, virile membrum, nasum, & huiusmodi. Sic Bonac. *loc. cit.* & penes ipsum, Suarez, Duardus, Nauarrus, Couarr. Auila, & alij communiter apud Alterium *loc.cit.*

Qvæstio XI.

An clam furripiens pecuniam ab accedentibus ad Sedem Apostolicam, afficiatur hac excommunicatione, lata contra spoliantes præfatos accedentes?

AFfirmant Vgolinus *hic cap.*9. *verf. Spoliant*, *n.*4. & Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*4. *col.*10. *dub.*6. & *disput.*11. *cap.*1. *col.*4. *verf. Deprædantes.* Vbi sic dicit: ex his colligo, Summum Pontificem noluisse hoc verb. *Deprædantes*, illud idem significare quod Superiori Canone nono, denotauit verb. *spoliant*: nam hac voce *spoliant*, vt dicebam *in quæst.*4. superioris Disputationis, comprehendere voluit non tantum illos, qui per vim rapiunt rem, sicut in hoc Canone, verb. *Deprædantes*, sed etiam eos, qui clam, & latenter sine vlla vi furantur. Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo: non incurrere. Quia probabilius est, quod spoliare, non sit quomodocumque furari, sed vi, & violentia aliquem exuere pecuniis, vestibus, armis, equis, & quacumque re alia mouibili, vt colligitur ex *cap. Excommunicationi*, *de Raptor.* non ergo qui clam furripit aliquid ex rebus assignatis ab Accedentibus, seu recedentibus à Sede Apostolica, afficitur Censura huius Canonis. Sic Duardus *Can.*9. *quæst.*21. & Bonac. *disput.*1. *quæst.*10. *punct.*2. *num.*19. (Qui tamen citat pro hac parte Alterium *disput.*10. *cit. cap.*3. *col.*3. *verb. Spoliant:*) & alij. Qui secus dicunt de latronibus, aut aliis, qui viatores ad Sedem Apostolicam proficiscentes, aggrediuntur, illisque bona mobilia eximunt, & de hoc casu loquitur Alterius *loco* à Bonacina pro hac parte *citato.*

Qvæstio XII.

An incidant in hanc Censuram illi, qui accedentes, seu recedentes à Sede Apostolica, spoliant non rebus ipsorum propriis, sed aliorum, ipsis accommodatis, aut in custodiam traditis, &c.

REspondeo incidere. Quia tales verè dicuntur spoliare Accedentes, aut recedentes à Sede Apostolica, bonis, quæ secum deferunt; quod simpliciter damnatur in hoc Canone, nulla addita conditione, si sint ipsorum accedentium, vel aliorum, titulo depositi, vel custodiæ, vel commodati tradita. Sic Vgolinus *verb. Spoliant*, *num.*6. Duardus *Can.*9. *q.*73. *num.*3. Bonac. *punct.*1. *citat. num.*20. & Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*4. *dub.*6. *pag.*583. Qui addit id esse verum, etiam casu quo res, qua venientem spoliaret quis, esset ipsiusmet spoliantis.

Qvæstio XIII.

An rapiens vxorem, filios, aut famulos, quos Accedens, aut Recedens à Sede Apostolica, secum ducebat, excommunicatione huius Canonis ligetur?

NEgant nonnulli DD. eo quod hîc Sum. Pontifex obstringit excommunicatione illum, qui accedentem ad eum spoliat: at hoc verbum, solum extenditur ad eas res, quæ aliqua ratione personam spoliatam tegunt, vel attingunt: ergo. Ita ex parte Palao *disput.*3. *punct.*10. *num.*9.

Sed probabiliùs respondeo: ligari excommunicatione. Tum, quia verè spoliat maritum bonis ipsius, qualia sunt, & præcipua, vxor, & filij. Tum etiam, quia qui rapit vxorem, filios, seruos, aut familiares, quos Accedens ad Apostolicam Sedem, secum ducit, verè est exactor, & vexator Accedentium ad Sedem dictam; cum omnes isti verè dicantur ad Sedem Apostolicam venire, cum ad eundem finem veniant, ob quem maritus, seu Dominus Romam se confert saltem secundariò. Sic Vgolinus *verb. Spoliantes*, *n.*5. Duardus *hic quæst.*23. Bonac. *hic disput.*1. *q.*10. *punct.*1. *num.*22. & ex parte Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*2. *verf. Quoad famulos*; & Palao *loc. cit.*

Qvæstio XIV.

An occidens, spolians, aut mutilans infideles ad Sedem Apostolicam venientes, in hanc incidant Censuram?

NEgant aliqui. Quia verisimile non est, Ecclesiam velle eos, qui sub illius iurisdictione non existunt, Censurarum gladio tueri. Ita Duardus *hic Can.*8. *quæst.*24. Couarruuias 2. *var. cap.*20. *num.*11. *verf.*23. & Farinacius *de Carceribus*, & *Carceratis*, *quæst.*28.

*quæst.*28. *n.*68. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.*4. *cap.*7. *&* 8. & alij.

Sed probabiliùs respondeo: incidere. *Primò*, quia Pontifex absolutè, & sine distinctione loquitur de venientibus ad Sedem Apostolicam: ergo omnes quicunque sint, intelliguntur. *Secundò*, quia finis huius Canonis est, vt illis, qui apud Sum. Pontificem aliqua tractaturi sint, liber, & securus pateat aditus: at sic est, quod Sum. Pontifex non solum recipit benignè, & humaniter Christianos, sed etiam Iudæos, Turcas, & alios Infideles, & Hæreticos: ergo quisquis horum aliquem venientem ad Sedem Apostolicam, occidit, mutilat, &c. in hanc incidit Censuram. Sic Alter. *cap.*2. *cit. vers. Quantum ad Infideles.* Vgolinus *hîc, verb. Spoliant, n.*4. Marius Italiæ *tract. de immunit lib.*1. *cap.*3. §. 3. Filliuc. *tract.*16. *cap.*2. *num.*120. Viualdus *hîc num. mihi* 77. (aliis 5.) Bonac. *disp.*1. *q.*10. *punct.*2. *n.*12.

Qvæstio XV.

An, qui capiunt, detinent; aut manibus comprehendunt accedentes ad Sedem Apostolicam, aut ab illa recedentes, Censura huius Canonis astringantur?

Respondeo tanquam certum: Astringi. Quia huiusmodi comprehenduntur sub verbo, *capiunt*, in hoc Canone oppositum. Sic omnes DD. præcipuè Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*3. *verb. capiunt.* Vgolinus *verb. Spoliant*, & Bonac. *disput.*1. *punct.*1. *n.*23. *&* 24. Qui addunt, idem sentiendum esse si capiatur aliquis ex familia Accedentium, vel Recedentium à Sede Apostolica. Quod constat ex habitis *quæst.*13.

Qvæstio XVI.

An etiam astringeretur hac Censura, qui aliquem vementem ad Sedem Apost. caperet, sed paulò pòst illum liberè dimitteret?

Negat apud Bonacinam, Duard. *q.*4. *punct.*4. *n.*1. *&* 3. existimans non astringi hac Censura illum, qui venientem capit, si animum non habuit retinēdi.

Sed probabiliùs respondeo: dicendum, quod astringeretur; nisi aliàs iustè illum quis detineret, aut paruitas materiæ eum excusaret. Quia actus fuit cōsummatus & perfectus capiendo, & habuit effectum: ergo. Sic Alter. *cap.*3. *cit. vers. Sed quid dicendum.* Bonac. *q.*10. *cit. punct.*1. *n.*26. Qui benè, secus dicunt asserendum de illo, qui conatus est capere veniētem, sed non potuit: quia licet quoad Deum peccauerit, non tamen incidit in hanc Censuram, quæ lata est contra capientes.

Qvæstio XVII.

An etiam ligetur hac Censura, qui accedentem ad Sedem Apostol. capit, & punit, ob delictum in sua diœcesi patratum?

Respondeo non ligare. Quia iuste illum capit, & punit. Sic Viuald. *hîc casu* 9. *n.*81 *mihi*, vbi sic ait: Si quis Peregrinus, vel alius Romipeta, dum iter agit, vel est Romæ delinquat, vel aliquem percutiat, vel in aliquo offendat, poterit à Iudice incarcerari, & puniri, vel à quocumque particulari castigari, & repercuti, & etiam occidi, absque hoc, quod incurratur hæc Censura. Quia tunc non detinetur, punitur, vel occiditur, vt Peregrinus, vel Romipeta, sed vt delinquens, & malefactor. Sic Viualdus, Alterius *cap.*3. *cit. vers. Quæret aliquis.* Vgolin. Reginald. & Duardus, quos affert, & sequitur Bonac. *disp.*1. *q.*10. *punct.*1. *n.*27. Qui idem sentiunt de illo, qui capit venientem ad Sedem Apostolicam de mandato Superioris, aut Iudicis. Et benè; quia iste non peccat, imò exercet actum virtutis, parendo Superiori, & sine peccato mort. non incurritur excommunicatio, vt sæpè est habitum.

Qvæstio XVIII.

An capiens aliquem venientem ad Sedem Apostolicam, & in domo includens, ne ab hostibus offendatur, huic excommunicationi subijciatur?

Respondeo tanquam certum: non subiici. Quia id facit sine dolo, imò ad securitatem venientis, cuius causa Summ. Pontifex hunc Canonem edidit argum. *ex cap. Nuper, de sentent. excommun.* Sic D. Anton. 3. *part. tit.*24. *cap.*1. §. 1. *vers. Item reputatur.* Alterius, & Bonacina *loc. cit.*

Qvæstio XIX.

An, qui sine vlla captura, sed solo fraude, & dolo detinet proficiscentem ad Sedem Apostol. hac Censura feriatur?

Negare debet Duardus *hîc Can.*9. *quæst.*25. Cum existimet, verbum *detineant* appositum in hoc Canone, idem esse, ac manu, vel ligamine tenere: aut custodiæ, vel Carceri tradere.

Sed probabiliùs respondeo: affirmatiuè. Quia prædictus verè detinet proficiscentem, ne ad Sedem Apostolicam accedat: ergo verè hac Censura feritur. Antecedens patet: nam duobus modis quis detineri potest: vno modo, si capiatur, & captus detineatur: alio modo, quando sine vlla captura retardatur, & impeditur fraude, & dolo, ne liberè eat, quo tendit: & in vtraque significatione accipitur in hoc Canone. Sic Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*4. *verb. Detinent.* Bonac. *disput.*1. *quæst.*10. *punct.*1. *num.*32.

Qvæstio XX.

An, qui non violenta actione, sed tantum præcepto, aut verbis minatorijs, detinet venientem, ne ad Sedem Apostolicam accedat, incidat in hanc excommunicationem?

Negat Bonac. *punct.*1. *cit. num.*33. Quia verbum *detinere* positum in hoc Canone importat actionem physicam violentam contra personam captam. Ita ille. Qui & citat pro se Duardum *q.*37. *num.*3. *&* 4.

Sed probabiliùs respondeo: incidere in excommunicationem. Quia probabilius est, quod ad incurrendam hanc Censuram, non est necesse, vt vis inferatur, & violenter detineatur veniens ad Sedem Apostolicam, adhibita aliqua actione physica; sed sufficit, vt dolosè, & iniustè impediatur, vt constat ex nuper dictis. Sic Alterius *lib.*5. *disput.*10. *cap.*5. *in fine, dub.*8. ex Innoc. D. Anton. & Syluestro. Sic etiam Vgolinus *hîc in verb. Detinent, num.*1. *pag.*259. & etiam Duardus apud eundem Bonacinam *quæst.*31. *num.*2. *&* 3.

Qvæstio XXI.

An, qui vendicantes sibi iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, occidunt, mutilant, capiunt, aut detinent commorantes in Curia Sedis Apostolicæ causa negotiorum in ea expediendorum, excommunicationem incurrant?

Negat Caietanus *verb. Excommun. cap.*13. dicens, quod quamuis hic casus de percutientibus morantes

rantes in Curia, scriptus sit, & iam per centum annos quotannis promulgetur; tamen à nullo aduerti, aut practicari videtur, tam in foro iudiciali, quàm pœnitentiæ: nullus si quidem, ni fallor, ex hoc se, aut alium reputat excommunicatum. Hæc Caietan.

Sed probabiliùs respondeo tanquam certum: incurrere. Quia contra huiusmodi personas expresè fertur excommunicatio in secunda parte huius Canonis, non vt constat ex traditis *quæst.* 1. (Quamuis in Bulla Gregorij XIII. continebatur in distincto Canone, nempe, decimo, vt videre est apud Nauarrum *cap.* 27. *num.* 66.) Per hunc igitur Canonem sunt excommunicati omnes, quicumque sint, qui non habentes aliquam iurisdictionem, nec ordinariam, nec delegatam à Papa, vel à suis Iudicibus, vsurpant sibi temerè illam, & fingentes habere iurisdictionem, auctoritatiuè, & quasi ex officio, tanquam Iudices ordinarij, vel Delegati à Papa, aut ab eius officialibus detinent, aut capiunt, vel spoliant, vel mutilant, aut interficiunt aliquem commorantem in Curia Sedis Apostolicæ, expediendi negotia, apud illam, causa. Sic omnes. Legantur Alterius *lib.* 5. *disputat.* 10. *cap.* 5. Bonacina *disputatione* 1. *q.* 10. *punct.* 1. *à n.* 34. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 7. *n* 7. & alij.

Qvæstio XXII.

An, qui priuata auctoritate, morantes in Curia occideret, mutilaret, aut spoliaret, &c. incideret in hanc Censuram?

Affirmauit Nauar. *cap.* 27. *num.* 65. Quia hos includebat Bulla Greg. XIII. quam exposuit ille, Sed nunc iam vt certum respondeo: non incidere. Quia reliqui Pontifices post Gregorium XIII. solum excommunicant illos, qui via iudiciali, vsurpantes sibi iurisdictionem commorantes in Curia, tales actiones exercent. Vnde qui furando spoliat aliquem commorantem in Curia; vel orta rixa, interficit, non remanet astrictus hac excommunicatione; quia non auctoritatiuè, & tanquam iurisdictionem exercens, id facit, sed vt priuata persona. Ex quo constat differentia inter eum, qui interficit, spoliat, & alias actiones prohibitas exercet contra accedentes, aut recedentes à Curia Sedis Apost. & inter eum, qui eas exercet contra commorantes: nam qui eas facit contra commorantes, non incurrit excommunicationem, nisi eas faciat auctoritatiuè: qui verò eas facit contra accedentes, aut recedentes incurrit, siue eas faciat auctoritate priuata, siue publica. Sic Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 66. Caiet. *verb. Excommun. cap.* 15. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 4 Alter. *lib.* 5. *disp.* 10. *c.* 5. *col.* 2. & 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 4. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 7. *quæs.* 7. *dict.* 3. *n.* 169. Bonac. *disput.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *n.* 34. & 35. & omnes.

Qvæstio XXIII.

An Episcopus, vel alius Prælatus, qui præfatas prohibitas actiones præstat, contra sibi subditum in Curia commorantem; contrahat hanc excommunicationem?

Respondeo tanquam certum: contrahere. Quia licet iurisdictionem habeat in suum subditum: illam tamen non potest exercere erga illum quamdiù moratur in Curia ad peragenda aliqua negotia apud Sedem apostolicã: quia tunc est sub protectione Sum. Pontificis, & gaudet eodem priuilegio venientium ad Sedem Apostolicam. Sic Alterius *cap.* 5. *cit. vers. Quæret quis, pag.* 585. Bonac. *num.* 36. & alij. Qui secus sentiunt, loquendo de Officialibus Papæ, casu, quo in huiusmodi commorantes, iniustè, iniquè, & nullo ordine iuris seruato, aliquas prohibitas actiones præstent: quia licet iniquè agant, & graue peccatum committant, excedendo terminos suæ iurisdictiones; nihilominus, quia iurisdictionem habent in Curia, non incurrent excommunicationem huius Canonis, excipientis omnes iurisdictionem habentes à Papa, vel à suis Iudicibus. Sic etiam Duardus *hic Can.* 9. *quæst.* 33.

Qvæstio XXIV.

An, vt hæc Censura incurratur, necessum sit, quod morans in Curia, contra quem aliqua ex relatis actionibus exercetur, sit vnus ex Curialibus, qui Romæ versantur?

Affirmant Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 7. *quæs.* 6. *n.* 166. & ante illum Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25 *n.* 4. per hæc verba: Aliud dubium est, quid intelligantur per *morantes in Curia?* Respondet Caietan. *verb. Excommun. cap.* 14. Curiales ipsos vulgò dictos, qui ratione Curiæ Pontificiæ, Romæ sunt; siue mediatè, siue immediatè Pontifici inseruiant, siue sint cum Cardinalibus, vel Episcopis, qui adsunt Curiæ. Ita ille.

Sed probabiliùs longè respondeo: non esse opus ad Censuram hanc incurrendam, vt commorans in Curia sit Curialis inseruiens Papæ, &c. Sed sufficit quod in Curia reperiatur ad aliquod negotium apud Sedem Apost. expediendum. Ratio est: quia in hoc Canone, non tractatur de Curialibus, qui inseruiunt Curiæ Romanæ; sed de iis, qui morantur in Curia ad perficiendum negotium apud Sedem Apostolicam. Vnde *Morantes in Curia* appellantur hîc iidemmet qui ad Apostolicam Sedem venerunt, & interim in Curia morantur, vt apud eandem expediant, & perficiant id, cuius gratia ad illam accesserunt. Sic Alterius *lib.* 6. *disput.* 10. *cap.* 5. *verb. Morantes.* Duardus, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *num.* 39.

DISPVTATIO X.

De decima Excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, ac Peregrinos, qui Romam deuotionis causa petunt.

Qvæstio Prima.

Contra quas personas lata sic hæc excommunicatio?

Respondeo quod fertur contra *omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu depradantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem.* Sic Canon. Et sic omnes DD. præcipuè mox citandi.

Qvæstio II.

An, qui interficit, vel mutilat, &c, quemcumque Romam venientem, Censura huius decimi Canonis feriatur?

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia quamuis hoc nomen *Romipeta* latè sumptum,

pro

pro quocumque, & quauis de causa, ad Vrbem veniente, accipiatur: in præsentiarum tamen minimè sic sumitur; sed strictè, pro eo, qui Romam, seu ad Vrbem (quod idem est) causa deuotionis accedit, vt constat clarè ex subsequentibus verbis huius Canonis. (Et eodem modo accipitur hîc verbum, Peregrinus.) Vnde Pontifex in hoc Canone, non vniuersaliter comprehendit omnes Romipetas, aut Peregrinos, sed solùm illos, qui causa deuotionis, seu peregrinationis Romam veniunt. Sic omnes; legantur Alterius *lib.5. disputat.11. cap.2. per totum.* Duardus *Canone* 10. *quæst.*4. Filliucius *tractatu* 16. *cap.*5. *quæst.*8. *num.*120. Sayrus *lib.*3. *cap.*14. *quæst.*4. Palao *disputat.*3. *punct.*11. Bonacina *hîc disputat.*1. *quæst.*11. *punct.*3. & alij penes ipsos.

Qvæstio III.

An incurrat Censuram huius Canonis, qui, aliqua ex prohibitis actionibus, vexaret illum, qui Romam venit, principaliter, causa deuotionis; & minus principaliter, ad emendum aliquid, vel quid simile peragendum?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia in vnaquaque actione inspiciendum est id quod principaliter per eam intenditur, cum ab eo speciem, & denominationem sumat, *leg. Qui iniuriæ, in princip. ff. de Furt. cap. Cum voluntate, de sentent. excommunicat.* ergo qui primò & principaliter Romam tendit deuotionis, aut peregrinationis gratia, quamuis secundariò, & minus principaliter, multa alia sibi perficienda proponat, Romipeta, seu Peregrinus est dicendus, ex fine principali, quem sibi proponit, & consequenter qui illum, aliqua actione ex genere illarum sex, quæ prohibentur in hoc Canone, offenderit, in excommunicationem incideret. Sic Alterius *disputatione* 11. *citat. cap.*5. *col.*6. *dubit.*7. Filliucius *loco citato*, & penes ipsum, Vgolinus §.1. *verf. Octauò.* Bonac. *numero* 14. & Palao *loco citato, numero* 5. Qui idem sentiunt de illo, qui Romam proficiscitur ob finem deuotionis, seu peregrinationis, & simul etiam ob aliquos alios fines æquè principales, & per se intentos; nempe ob visitandos amicos, ob impetranda beneficia, & propter alia similia.

Qvæstio IV.

An etiam incurreret hanc Censuram, qui interficeret, vel mutilaret, &c. illum, qui principaliter ob beneficium, vel absolutionem à Censuris, vel dispensationem obtinendam, vel ob aliud negotium tractandum, Romam veniret: sed secundariò dum in Vrbe existeret, vellet Ecclesias visitare, &c.

Respondeo tanquam certum: non incurrere. Quia huiusmodi Romam veniens, non potest propriè vocari Peregrinus, seu Romipeta deuotionis causa; cum, vt nuper est habitum, actio non sumit speciem & denominationem à fine secundario, sed à primario: ergo prædictus non gaudet priuilegio huius Canonis, concesso Peregrinis venientibus ad Vrbem deuotionis causa. Sic Alterius *loco citato, verf. Tertia propositio.* Filliucius, Bonacina, & Palao *loco citato*, & communis.

***

Qvæstio V.

An occidens, vel mutilans, &c. Peregrinantem ad Vrbem deuotionis causa, incurrat hanc Censuram, si in Vrbe non existat Papa, seu Romana Curia?

Respondeo tanquam certum: incurrere. Quia hic Canon solùm loquitur de accedentibus ad Vrbem. Et constat, quod nomine *Vrbis* hoc in loco, non significatur illud idem, quod in octauo, & nono Canone nomine *Sedis Apostolicæ, & Curiæ Romanæ*, alioqui ferè superflua fuisset excommunicatio huius Canonis. Ideo hîc per *Vrbem*, seu *Romam* intelligitur ipsa Ciuitas Romana, id est, locus ipse continens Basilicas, Domicilia, & reliqua ædificia, quamuis ab ea abesset Papa, neque etiam remansisset Curia: & ita qui offenderet Peregrinos Romam euntes, absente Romano Pontifice, & tota Curia, adhuc esset transgressor huius Canonis, & excommunicatus. Quod notauit Caietanus *in summ. verb. Excommunic. cap.*13. *in fine.* Respicit ergo hic Canon, præcipuè Romam ob eius sanctitatem. Sic omnino Alterius *lib.5. disput.11. cap.3. col.2. verf. In hoc Canone.* Nauarrus *cap.27. num.65. verf. Tertia.* Viualdus *casu* 8. *num mihi* 78. Vgolinus *loc. cit.* Reginaldus *lib.9. n.*311. Duardus *hîc quæst.*3. *num.*4. Sousa *hîc cap.*11. *num.*4. Bonac. *disp.*1. *q.*11 *punct.*3 *n.*3. Palao *disp.*3 *punct.*1. *n.*7.

Qvæstio VI.

An item, incurrat excommunicationem huius Canonis, qui offendit, vnâ ex præfatis actionibus, Romanum Ciuem sacra Vrbis loca visitantem?

Respondeo non incurrere. Quia non offendit Romipetam, seu Peregrinum; quoniam qui moratur in Vrbe, non est Romipeta, seu Peregrinus. Vnde Pontifex illis vocibus, *in ea morantes*, solum significat eos, qui ad Vrbem aliunde deuotionis accesserunt causa, vt suprà *disput.9. q.5. & 6.* in simili est habitum. Sic Bonac. *loc. cit. n.*3. & 22. Vgolinus, Viualdus, Sousa, & Gambarupta apud ipsum, & Alterius *disp.*11. *citat. cap.*5. *quæst.*3. Addens, quod si quis accessit ad Vrbem vt peregrinus deuotionis causa, & deinde allectus sanctitate insignium Basilicarum, Vrbis, & venerandis Apostolorum reliquiis, &c. eligat sibi domicilium vt liceat ei frequenter Ecclesias visitare, & alia opera deuotionis exercere, non possit amplius dici Peregrinus. Et ideo si quis offenderet illum post electum domicilium, etiam gratia deuotionis tantum, non incideret in hanc excommunicationem. Sic ille, & Bonac. *punct.*3. *citat. num.*22. Vgolinus, Viualdus, Palao, & alij.

Qvæstio VII.

An vexans peregrinos proficiscentes ad Sepulchrum Domini; vel ad S. Iacobum Compostellanum; vel ædem Lauretanam, huic excommunicationi subiaceat?

Respondeo nunc, non subiacere. Quia isti non sunt Romipetæ, aut Peregrini ad Vrbem; cum hoc nomen per antonomasiam, vt diximus, Romam significet. Dixi, *nunc non subiacere*; quia tempore antiquo, cum vigebant Religiosi, dicti Templarij, extendebatur hic Canon ad peregrinantes Ierusalem, vt notat Caietan. *verb. Excommunicatio cap.*13. per hæc verba: Aduerte quoque, quod iste Canon mutatus est, quia in processu Cœnæ Domini, tempore Martini

comprehendantur etiam peregrini ad Ierusalem. Hæc Caietan. & ex illo, Viualdus *hîc, casu* 8. *num. mihi* 79. Alterius *lib.* 5. *disputat.* 11. *initio, & cap.* 6. vbi adducit causa cur Posteriores Pontifices ad Martinum V. omiserint in hoc Canone Peregrinos in terram Sanctam, & tantum Peregrinos ad Vrbem meminerint. D. Antoninus 3. *part. summ. tit.* 24. *cap.* 72. Tabiena *excommunic.* 6. Rebuff. *hîc Canone* 11. Toletus *lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 6. *vers. Excommunicatio decima.* Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 3. *num.* 6. & alij.

Qvæstio VIII.

An offendens Romipetam volentem solùm visitare Ecclesias, extra mœnia Vrbis existentes; vt S. Laurentij extra muros, S. Sebastiani, S. Pauli, &c. vinculo huius excommunicationis ligetur?

NEgat Bonacina *loc. cit. num.* 7. Quia (inquit) in materia pœnali accipienda sunt verba in arctiore significatione, in qua sumpto nomine Vrbis, ea tantum loca veniunt, quæ intra mœnia continentur: ergo offendens eum, qui solùm decreuerat loca sacra extra muros Vrbis deuotionis causa, visitare, non offendit venientem ad Vrbem, & consequenter, non ligatur vinculo Censuræ huius Canonis.

Sed probabiliùs respondeo: ligari vinculo huius excommunicationis. Quia probabilius est, appellatione Vrbis in hoc Canone, significari, non solùm loca, quæ intra mœnia Vrbis sunt sita; verùm etiam illa, quæ extra mœnia sunt, contigua tamen, vel propè. *Primò*, quia id clarè habetur *in l. Vt Alphenus, ff. de verb. signif.* Vbi Iurisconsultus hæc ait: *Vrbs est Romana, quæ muro cingitur: Roma est etiam quantum continentia ædificia*, (etiam vltra muros, explicat Glossa) *essent. Nam Romam non muro tenus existimari ex consuetudine quotidiana posse intelligi, cum diceremus Romam nos ire, etiamsi extra Vrbem habitaremus.* Hæc Iurisconsultus. Quod nihil ad intentum dictum, clarius.

Secundò, quia etiamsi nomine *Vrbis*, ex propria significatione, comprehenderentur tantum loca, quæ intra mœnia continentur, vt vult Bonacina, hoc tamen locum haberet solùm in delictis, & pœnis, quia in his, verba statuti accipienda sunt secundum arctiorem significationem cap. *statutum, de elect. in 6.* At verò in materia fauorabili, qualis est materia huius Canonis, in quo tractatur principaliter de amplificatione Cultus diuini, ex frequentatione Ecclesiarum; de augenda Religione, & pietate fidelium, ex exercitio bonorum operum, de priuilegio peregrinorum, vt absque periculo, securi Romam venire possint; nomine *Vrbis*, intelligenda est Roma, cum suo Territorio, vt dicit vniuersitatem agrorum Vrbis. Sic Abbas *in cap. Rodulphus, num.* 4. *in fine*, & Felinus *num.* 11. *de rescript.* Quos citat, & sequitur Alterius *lib.* 5. *disputat.* 11. *cap.* 3. *quæs.* 2. Duardus *Canone* 10. *quæst.* 5. *à num.* 5.

Qvæstio IX.

An non solum, qui Romam petit, causa visitandi Ecclesias, vel venerandi reliquias, aut consequendi indulgentias; sed etiam causa adimplendi votum, vel pœnitentiam iniunctam, dicatur causa deuotionis Romam adire, & gaudeat priuilegio huius Canonis?

NEgat Duardus *hîc Canone* 10. *quæst.* 8. *num.* 7. existimans, eum qui Romam, causa adimplendi votum, seu pœnitentiam à confessario à Iudice iniunctam, pergit; non dici Romam, causa deuotionis pergere, & consequenter, non gaudere priuilegio huius Canonis.

Sed longè probabiliùs respondeo: etiam hunc gaudere priuilegio huius Canonis. Quia, iuxta communem modum loquendi, qui ad Vrbem pergit causa adimplendi votum, seu pœnitentiam, dicitur Romam accedere, causa deuotionis. Sic Alterius *lib.* 5. *disput.* 11. *cap.* 3. *in fine, vers. Ex his sequitur.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 5. *quæst.* 8. *num.* 120. his verbis: *Dixi causa deuotionis*, hoc est, causa visitandi Ecclesias Vrbis, præcipuè limina D. Petri *ex cap. Si quis Romipetas* 24. *q.* 3. vel causa consequendi stationes, & indulgentias Vrbis; siue eiusmodi deuotio sit omnino libera, siue debita ex voto, aut pœnitentia iniuncta per Confessarium, aut alium iudicem Ecclesiasticum. Sic ille. Bonac. *hîc disput.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 3. *num.* 11. & 12. Qui & citat Viualdum *num.* 9. in nouis. Sed hic Auctor in antiquis, nil habet ad propositam quæstionem.

Qvæstio X.

An offendens Clericum, vel Religiosum, Romam, deuotionis causa euntem, sine licentia tamen sui Superioris; excommunicationem huius Canonis incurrat?

NEgant aliqui, eo quod vtrisque, nempe, tam Clericis, quam Religiosis, seu Monachis, prohibitum sit peregrinari, etiam deuotionis causa, absque Prælatorum suorum licentia cap. *Non oportet, de consecrat. dist.* 5. *& cap. Magnæ, de voto:* ergo hac non obtenta, non erit laudabilis, sed potiùs damnabilis, talis peregrinatio: ergo Clericus, vel Monachus, qui sine licentia sui Episcopi, vel sui Prælati Romam peregrinantur, non debent gaudere priuilegio huius Canonis; & consequenter offendens illos non incurrent illius Censuram. Ita Duardus *hîc Canone* 10. *quæst.* 15. *num.* 3.

Sed probabiliùs respondeo: incurrere. Quia probabilius est, & multò, quod, tam Clerici, quàm Monachi, qui Romam causa deuotionis proficiscũtur etiam sine licentia suorum Prælatorum, gaudent priuilegio huius Canonis; ergo consequenter, qui præfatos, iniuriis in hoc Canone vetitis, offendunt excommunicationem incurrunt. Antecedens probatur. Nam licèt verum sit, quod tam Clerici, quàm Monachi, qui sine licentia suorum Prælatorum Romam peregrinandi causa veniunt graue peccatum committant, non tamen ob id amittunt priuilegium Peregrinorum, & præcipuè huius Canonis; cum Summus Pontifex absolutè, & indistinctè, huiusmodi securitatis priuilegium, concedat omnibus accedentibus ad Vrbem causa deuotionis: sed Clericus, aut Monachus accedunt causa deuotionis: ergo fruuntur hoc priuilegio. Nec obstat peregrinationem horum esse peccaminosam: quia peccatum non tollit propriam rationem peregrinationis, vt constat, & latè probat Alterius mox citandus. Sic hic Auctor *lib.* 5. *disput.* 11. *cap.* 2. *& cap.* 5. *dubit.* 5. Bonacina *disputat.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 3. *num.* 17. *&* 18.

Qvæstio XI.

An etiam offendens Paganum, Iudæum, Hæreticum, aut alia via excommunicatum accedentem ad Vrbem causa conuersionis, absolutionis, aut deuotionis, incidat in hanc Censuram?

REspondeo incurrere. Quia his omnibus conuenire possunt verba Canonis huius: ergo & ipsa dispositio. Argum. *l. Nos accusare, §. omnibus, ff. de accus.*

Antecedens

Antecedens constat, quia si Paganus, Iudæus, aut alius Infidelis, Romam veniant, Baptismi recipiendi gratiâ, aut vt præcepta fidei doceantur, &c. verè dicuntur Romam deuotionis, & pietatis Christianæ ergò venire. Et idem constat de Hæreticis, aut aliis excommunicatis, irregularibus, suspensis, &c. venientibus ad vrbem absolutionis, aut reconciliationis causa. Sic latè Alterius *lib.5. disputat.11. cap.4. dub.1.2. & 3.* Vgolinus *hîc §.1. vers.5. & 6.* Filliucius *tractatu 16. cap.5. quæsito 8. numero 120.* Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonacina *disputat.1. quæst.11. punct.3. num.20.*

Qvæstio XII.

An occidens, aut mutilans, aut alijs actionibus prohibitis vexans Romipetas, seu Peregrinos, dum in vrbe versantur deuotè visitando Ecclesias, venerando Reliquias, &c. hanc excommunicationem incurrat?

NEgatiuam sententiam tenuisse Caietanum, affirmat Viualdus, his verbis: Quintò nota, quod licèt Caietanus dicat, quod vulnerans, vel occidens Peregrinum, dum moratur Romæ non incideret in hanc Censuram, quia (ait) non est in vsu; contrarium tamen mihi videtur dicendum, cum esset expressum in Bulla, vt erat in illa Gregor. XIII. vbi: *Vel apud eam morantes*, vt videre poteris apud Nauarrum *cap.27. num.65.* Et est etiam in Bulla hac, clausula sequenti. Hucusque Viualdus *casu 9. numero mihi 80. in antiquis.*

Sed certè hic Author non aduertit, quod debuerat, quod Caietanus, dum docet *cap.14.* id quod ipse Viualdus affirmat, non agit de Peregrinis, aut Romipetis, qui ad Vrbem deuotionis causa venere, & ibi commorantur, visitando Ecclesias, & exercendo alia opera pia, quorum gratia Romam petierunt, de quibus Pontifici, & nobis in hoc Canone decimo est sermo (de iis namque, oppositum sentit, *cap.13.* vt *infrà*:) sed de illis, qui ad Sedem Apostolicam veniunt, & recedunt ab eadem: necnon de illis, qui nullam iurisdictionem habentes, in eadem Curia morantes, temeritate propria capiunt, spoliant, &c. de quibus nos egimus *disput. antecedenti, quæst.21.* quamuis etiam de his loquendo, non benè id sentiat Caietanus, vt ibi diximus.

Igitur vt certum respondeo: dicendum, quod præfatus occidens Peregrinos in vrbe commorantes, hâc excommunicationem incurrat. Quia id clarè habetur in hoc Canone 10. cuius verba *sup. q.1. retuli.* Sic omnes, inter quos præcipuus est Caiet. *verb. excommunicat. cap.13. vers. Et nota quod oportet*, & ex illo, Alterius *lib.5. disput.11. cap.5. col.3. vers. Quamobrem pag.599.* & Bonac. *disput.1. quæst.11. punct.3. num.21.* Filliucius *tract.16. cap.5. quæst.9. num.125.*

Qvæstio XIII.

An, qui Romam, causa deuotionis venit, sed ibi, mutato proposito, nulla pia opera, aut deuotionis exercuit, fruatur priuilegio huius Canonis, dum ad suos reuertitur?

REspondeo non frui. Et ideo, si quis vulneret, capiat, spoliet, &c. illum, dum ad patriam redit, non incurreret excommunicationem huius Canonis. Sic Alter. *cap.5. cit. quæs.2.* cui satisfaciendo hæc ait: Respondeo hunc talem vocari posse peregrinum in accessu ad Vrbem, quamdiù persistit in prima voluntate peregrinandi causa deuotionis, quo tempore si offendatur, incurritur excommunicatio: sed si mutata voluntate, non adimplet deuotionis, & pietatis opera, iam cessat finis peregrinationis, & non meretur nomen peregrini, & illico amittit priuilegium huius Canonis, & alia priuilegia peregrinorum: quia cessante causa finali, cessant omnia, quæ conceduntur ratione illius finis; sunt enim accessoria, ratione talis finis: quare principali sublato, tollitur accessorium, *l.1.* & ibi notat Bald. *C. de Codicill. cap. Accessorium*, vbi latè Anchar. *de Reg. Iur. lib.6.* Glossa *notab. in l. Si Patronus, §. Patronum, verb. Fauiana, ff. si quid in fraud. patro.* Cum ergo non competat illi priuilegium huius Canonis, si quis offendat eum, dum ab Vrbe recedit, non contrahet excommunicationem. Hucusque Alterius. Vgolin. etiam *hîc verb. Vel ab ipsa recedentes.* Duardus *hîc Canone 10. quæst.13.* & Bonac. *punct.3. cit. n.24.* Qui secus dicendum putant de illo, qui post iter arreptum, hac intentione, vt deuotionis causa Romam visitaret, morbo correptus, vel alia causa impeditus, peregrinationem perficere nequit, hic namque gaudet priuilegio huius Canonis, & ideo qui illum in reditu ad patriam occideret, mutilaretve, &c. excommunicationem incurreret. Legantur Alter. *loc. cit. dub.1.* Bonac. *num.24. vers. Obijcies*, & Duardus, & Vgolin. *loc. cit.*

Qvæstio XIV.

An gaudeant priuilegio huius Canonis Peregrini, qui dum veniunt ad Vrbem deuotionis gratia, diuertunt ad visendum amicum, aut aliquid agendum, &c.

REspõdeo gaudere. Quia qui statim hac intẽtione iter Romam versus suscepit, verè est censendus Peregrinus: ergo verè gaudet priuilegio Peregrinis concesso. Sic Filliucius *tractatu 16. cap.5. quæst.8. num 121.* ita dicens: *Dico 2.* si dum veniunt ad vrbem, diuertant ad alia loca, modo non eligant domicilium in illis, sed deinde resumant iter ad vrbem, gaudent hoc priuilegio. Idémque dic, si in redeundo diuertat ad alia loca, modo non eligant in iis domicilium, sed tendant deinde in patriam, gaudent eodem priuilegio, donec perueniant in patriam suam, vnde causa deuotionis discesserunt. Sic Filliucius ex Sayro *cap.14. num.6.* Sic etiam Vgolinus, Duardus, & Sousa, quos citat, & sequitur Bonac. *disput.1. q.11. punct.3. num.24. vers. Secundò sequitur.*

Qvæstio XV.

An per hunc Canonem sit excommunicatus ille, qui Romipetas, etiam iniustè, verberat, aut percutit sine vulnere?

REspondeo quod non. Quia Pontifex in hoc Canone, nec verberare, nec percutere prohibet, sed vulnerare, quod significat vulnus infligere, aut ferire, quod tunc contingit, quando pars aliqua corporis ictu scinditur, seu aperitur, aut separatur: ergo ille qui Romipetas verberat, aut percutit, sine vulnere, non ligatur huius Canonis Censura. Sic Filliuc. *tract.16. cap.5. quæst.8. num.124.* per hæc verba: Verberans etiam iniustè Romipetas, modo non vulnerent, neque impedimento sint quominus corporaliter iter peragi possint: non videntur incurrere excommunicationem; quia eiusmodi actio, non est prohibita, vt patet, & aduertit Vgolin. *vers. Vulnerãtes.* Sic ille. Alter. etiam *lib.5. disp.11. cap.1. dub.4. pag.589.* Duard. *hîc q.2. & 18. n.10.* Gambarupta *hîc cap.10. n.6.* Bonacina *disputat.1. quæstione 11. punct.3. num.3.* Qui ex hac doctrina colligit, nec ligari hac Censura, qui Peregrinũ ad Vrbem proficiscentem, virga, baculo, aut pugnis offendit sine vulnere; nec qui os in brachio, aut

aut femore perfringit absque sciſſione carnis, & sanguinis effusione; quia hic non dicitur Peregrinum vulnerare.

Qvæstio XVI.

An, si quis Romipetam occideret, vel mutilaret, aut vulneraret, &c. non ex proposito, sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, incidat in hanc Censuram?

NEgatiuam sententiam tenuit olim cum Caietano Nauarr. *cap.* 27. *n.* 65. eo quod in Bulla Greg. XIII. quam hic Author commentatur, solum excommunicabantur, *ex proposito interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem, causa deuotionis, seu peregrinationis.* Hanc eandem sententiam tenuisse etiam Viualdum *in expositione huius Canonis ad finem, num.* 13. ex grauissimis Romanæ Curiæ Doctoribus, testatur Bonacina *vbi infrà.* Sed certè Viualdus in impressione antiqua oppositum expresse tenet, & vt certum supponit *casu* 9. *n.* 76. *pag.* 58. vbi assignando differentiam inter Bullam latam à Sixto V. quam ipse explicat, & inter Bullam latam à Greg. XIII. ait, quod in Bulla Gregorij, *excommunicabantur interficientes, & mutilantes, vel vulnerantes ex proposito; in hac autem, illud verbum, Ex proposito, sublatum fuit, & ita maiorem generalitatem includit.* Hæc sunt verba Viualdi. Ex quibus satis constat oppositum sensisse. Sed quidquid postea dixerit quod valde dubito, licèt apud ipsum, in noua impressione reperiatur.

Tanquam quid certum respondeo: incidere, etiamsi non occidat, aut mutilet ex proposito, aut data opera, sed ex subito iræ motu, aut alia passione insurgente, dummodo non sit tanta quæ consensum ad mortale requisitum, auferat. Ratio est. Quia in Bullis nouioribus sublatum est illud verbum *ex proposito*, quod in Bulla Gregorij exprimebatur. Vnde illud propositum, & electio, quæ sufficit ad committendum mortale, vt quis innodetur ad incurrendam excommunicationem aliorum huius Bullæ Canonum, eadem erit sufficiens iam, vt committens actiones in hoc Canone vetitas, innodetur excommunicatione huius Canonis. Sic iam omnes. Alter. *lib.* 5. *disp.* 10. *cap.* 4. *dub.* 3. *pag.* 580. Filliuc *loc. cit. n.* 123. Duardus *hic quæst.* 7. *n.* 1. Bonac. *disput.* 1. *q.* 11. *punct.* 2. *num.* 3. *vers. Amplia.*

Qvæstio XVII.

An Peregrinus, qui alium Peregrinum occidit, vel mutilat, &c. hac ligetur Censura?

REspondeo tanquam certum: ligari. Tum, quia Canon generaliter loquitur. Tum etiam: quia Clericus, qui alium percutit Clericum, excommunicatione Canonis. *Si quis suadente diabolo* 17. *quæst.* 4. ligatur: ergo etiam Peregrinus, qui alium Peregrinum occidit, mutilat, vulnerat, &c. ligabitur excommunicatione huius Canonis. Sic Bonacina *n.* 3. *citato.*

Nota hîc, quod omnia, quæ pertinent ad declarationem actionum principalium huius Canonis, quæ sunt hæ sex, nempe, interficere, Mutilare, Vulnerare, Detinere, Capere, & Deprædari, notata reperies supra *disput.* 9. *per totam.* Pro intelligentia verò aliarum actionum, nempe auxiliandi, consulendi, & fauendi, quæ quidem sunt accessoriæ, & reperiuntur specialiter in hoc Canone, vbi excommunicantur etiam auxilium, consilium, vel fauorem dantes, lege quæ dicta sunt etiam suprà *disput.* 7. *à quæst.* 53.

DISPVTATIO XI.

De vndecima Excommunicatione lata contra offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos.

Qvæstio Prima.

Contra quas personas lata sic hæc excommunicatio?

RESpondeo ex textu, quod contra *omnes Interficientes, Mutilantes, Vulnerantes, Percutientes, Capientes, Carcerantes, Retinentes, vel hostiliter Insequentes S.R.E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios: aut eos à suis Diœcesibus, Territorijs, Terris, seu Dominijs eijcientes: Necnon ea Mandantes, vel rata Habentes, seu Præstantes eis Auxilium, Consilium, vel Fauorem.* Sic Canon hic vndecimus.

Ex quo constat, quod excommunicatio huius Canonis fertur contra omnes personas cuiuscunque conditionis, status, gradus, & præeminentiæ existant; exercentes erga dictos Prælatos, nempe, Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos Sedis Apostolicæ, & Nuntios, aliquam actionem ex nouem hîc principaliter prohibitis, quæ sunt, Interficere, Mutilare, Vulnerare, Percutere, Capere, Carcerare, Detinere, hostiliter insequi, & eiicere à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis: aut etiam aliquam ex quinque accessoriis, hîc etiam prohibitis, & sunt, Mandare, aliquam dictarum actionum principalium; ratam habere, auxiliari, consulere, & fauere. Sic omnes, præcipuè citandi.

Qvæstio II.

Quid significet Pontifex per has voces, quibus vtitur ad significandas relatas actiones prohibitas?

REspondeo quod ex præfatis vocibus, iam patet ex dictis suprà *disput.* 9. & 10. quid sit interficere mutilare, capere, & detinere. Quid autem sit, vulnerare, indicauimus suprà *disput.* 10. *quæst.* 15. superest ergo vt de aliis, quid significent, explicemus.

Dico igitur, quod *percutere*, idem sit, ac cum dolore cædere, seu verberare, aut pulsare manu, pugno, virga, baculo, saxo, flagello, vel alio instrumento. Sic Vgolinus *cap.* 10. *verb. Vulnerantes.* Alterius *lib.* 5. *disput.* 12. *cap.* 4. *col.* 1. Duardus *lib.* 2. *Can.* 11. *quæst.* 3. Bonac. *disput.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 1. *num.* 2.

Carcerare, seu *Incarcerare*, idem est, ac custodire quempiam in loco tuto, vt non possit arbitratu suo exire; Carcer namque est locus in quo seruantur rei noxij, ita dictus quasi Arcer, ab arcendo. Sic citati DD. & Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 9. *quæs.* 9. vbi benè notat has tres actiones, nempe, *capere, carcerare, & detinere*, inter se distingui, cum singulæ possint fieri absque aliis. Vnus enim capere potest; alius carcerare solùm post capturam; & tertius detinere postquam est carceratus: & sic singulæ eiusmodi actiones possunt inducere Censuram, si seorsum fiant.

Hostiliter insequi, est idem, ac aliquem iniustè insequi animo nocendi, ipso aduertente, sibique cauente, seu fugiente, vt manus insequentis euadat. Sic Alterius, Vgolinus, Duardus, Bonacina, & alij.

Eijcere

Eijcere tandem, nil aliud est, quod aliquem antè receptum, expellere. Sic omnes DD. citati, præcipuè Bonacina, & alij penes ipsum.

Qvæstio III.

An, si quis impetum faciat ad domum Cardinalis, vel Patriarchæ, &c. & obsideat illum, & claudat in domo, non ad carcerandum, sed solùm, vt verecundiam inferat; hanc excommunicationem incurrat?

Affirmat Alterius *lib.5. disput.12. cap.4. dubio 1.* Quia mens Sum. Pontificis in hoc Canone est, punire non solum illos, qui aliquo modo offendunt Prælatos Ecclesiasticos; sed etiam, qui conarentur insequi hostiliter illos: ergo quomodocumque quis hoc intentet contra Prælatum, siue fugientem, siue manentem obstringitur excommunicatione, cum vtrobique sit eadem ratio.

Sed probabiliùs respondeo: incurrere in eo casu excommunicationem huius Canonis. Quia in nulla ex actionibus, in illo prohibitis, eiusmodi actio comprehenditur. Nam si in aliqua, maximè in illa, *Hostiliter insequendi*: & minimè in hac: ergo in nulla. Minor probatur, quia, vt nuper est habitum, insequi hostiliter aliquem est illum præeuntem, & fugientem à dorso sequi, animo illi nocendi: at qui ad domum Cardinalis, aut Patriarchæ, &c. accedit intentione dicta, nec sequitur illos præeuntes, & fugientes, nec animo nocendi illis, aut carcerandi: ergo. Sic communis tenent sententia, vt fatetur, Alterius, Geminianus *in cap. Felicis, de Pœnit. in 6. num.6.* Anchar. & Franc. *ibid.* Sylvester *excommunicat.7. §.23.* D. Anton. *3. part. tit.24. cap.2. vers. Cœperit.* Sayrus *lib.3. cap.15. num.6.* Filliucius *tract.16. cap.9. quæst.7. num.245.* Vgolinus *hic verb. Vel hostiliter insequentes, num.5.* Duardus *hic quæst.4. & 5.* Bonacina *disputat.1. quæst.12. punct.1. num.5. & 6.*

Qvæstio IV.

An, qui Cardinalem, vel Patriarcham, &c. insequens, telum, vel saxum proijcit ad illum interficiendum, hac excommunicatione obstringatur?

Respondeo ex dictis: obstringi, etiamsi dictos Prælatos telo, aut saxo, non attingat. Quia hæc vera est hostilis insecutio. Sic Bonac. *num.6. citat.* ex Vgolino, & Duardo. Addens idem esse dicendum, de eo, qui Cardinalem, aut alios Prælatos dictos, domi obsidet, vt illum detineat, mutilet, vel occidat, &c. quod additum, ex dictis esse verum constat.

Qvæstio V.

An non admittens Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos, & Nuntios, ad possessionem suarum Ecclesiarum, aut ad Prouincias, ad quas mittuntur, Censura huius Canonis feriatur?

Respondeo ex dictis *quæst.2.* non feriri hac Censura, qui dictos Præsules non vult admittere, aut recipere. Quia hic Canon solùm loquitur de eiicientibus: at sic est quod longè aliud est, quàm non recipere: ergo. Sic Toletus *lib.1. cap.25. vers. Vndecima.* Duardus *hic quæst.8.* Filliucius *tract.16. cap.9. quæs.3. num.239.* Bonac. *disput.1. quæst.12. punct.3. num.7.* Alterius *lib.5. disputat.12. cap.5. quæs.3. pag.620.* & alij. Addentes quod qui non admitterent Legatos, aut Nuntios Apostolicos ingredi terras sibi subiectas, etiamsi non ligarentur excommunicatione huius Canonis, ligarentur tamen excommunicatione Extrauag. *super Gentes Ioannis XXII. de conueniend. inter communes*, quamuis hæc non sit reseruata, & solùm afficit impedientes, non verò mandantes, consulentes, &c. vt afficit excommunicatio Bullæ.

Qvæstio VI.

An eijciens aliquem Prælatum ex dictis, à domo Regis, seu Principis, comprehendatur hac Censura?

Respondeo tanquam certum: non comprehendi. Quia tunc non eiicit illum, à diœcesi sua, territorio, terra, vel dominio ipsius, quod solum est prohibitum in hoc Canone, vt constat ex verbis relatis *quæst.1.* Sic Nauarrus *cap.27. num.67. Declarat.5.* ibi: Iubentes autem exire Curiam Regis, vel alium locum, qui non esset eorum Diœcesum, estò malè facerent, non tamen hac Censura ligarentur: quia neque eius verba, nec eadem ratio eis aptatur. Suarez *disputat.21. sect.2. num.70.* ex eodem Nauarro. Sayrus *lib.3. cap.15. num.8.* Filliucius *tract.16 cap.9. num.248.* Reginaldus *lib.9. num.313.* Duardus *lib.2. Can.11. q.4. num.6.* Bonacina *hic disput.1. quæst.2. punct.1. num.14.* Alterius *lib.5. disput.12. cap.4. vers. Sed petet aliquis.*

Qvæstio VII.

An eijciens Legatum, vel Nuntium, Episcopum, vel Archiepiscopum, à locis in quibus iurisdictionem exercere possunt, afficiatur hac Censura?

Negatiuam sententiam simpliciter tenere Filliucium *num.248.* citato, affirmat Bonac. *punct.1. cit. num.15.* Sed non benè. Quia Filliuc. solum id docet de eiiciente Legatum, vel Nuntium; non verò de eiiciente Episcopum, Archiepiscopum, vel Patriarchas, nam de iis loquendo, oppositum sentit, & docet, vt constat ex his eiusdem verbis: verbum illud (*suis*) referri debet partim ad ipsos eiicientes, partim ad eiectos. Respectu enim Legatorum, & Nuntiorum, debet referri solùm ad eiicientes: respectu verò Archiepiscoporum, Episcoporum, & Patriarcharum, solùm ad ipsos eiectos. Quare hic erit sensus: *Excommunicamus eijcientes Legatos, vel Nuntios è Terris ipsorum eijcientium in quibus videlicet, Legati, vel Nuntij funguntur officio suæ Legationis, vel nunciaturæ. Item, excommunicamus eijcientes Episcopos, Archiepiscopos, &c. è Terris ipsorum Episcoporum, vel Archiepiscoporum, in quibus sunt Episcopi, vel Archiepiscopi:* Dicuntur enim Terræ eorum, quoad iurisdictionem spiritualem. Hinc sequitur primò, eum, qui eiiceret Episcopum, vel Archiepiscopum, vel Cardinalem, è locis, qui non sunt diœceses ipsorum, non incursurum hanc excommunicationem. Sequitur secundo, hominem priuatum, qui eiiceret Legatum, vel Nuntium è locis legationis, vel nunciaturæ, non incursurum hanc Censuram; quia non eiiceret è terris, & dominio suo; nisi id faceret de mandato Domini, vel Magistratus. Hucusque Filliucius; vt videas eius sententiam.

Sed absolutè, & sine distinctione longè probabiliùs respondeo: Affici Censura huius Canonis, illum, qui non solum Episcopum, vel Archiepiscopum, aut Patriarcham; verum etiam, qui Legatum, aut Nuntium Apostolicum è territorio, aut loco in quo iurisdictionem habent, eiicit. Quia probabilius est; quod quando Sum. Pontifex in hoc Canone dicit;

eijcientes eos à suis diœcesibus, &c. illa particula, *suis*, relationem dicat ad illam particulam, *eos*, id est, Prælatos omnes enumeratos, inter quos sunt Legati, & Nuntij: ergo. Sic Alterius *loc. cit.* ex Panormitano, vbi sic ait satisfaciens quæstioni propositæ: Respondeo, Pronomen illud *suis*, referendum esse ad personas priuilegiatas eiectas, non autem ad ipsos Dominos Terrarum eiicientes, quod patet manifestè ex illa dictione, *eos*, quæ immediatè præcedit, quæ dictio relationē habet ad Cardinales, & Patriarchas, & alios priuilegiatos, post quā statim sequitur hæc actio prohibita, id est, *Aut eos à suis Diœcesibus, &c.* eiiciunt, & ad hunc modum omnes exponunt hanc clausulam, &c. Sic ille, ex Panormitano, Cardinali, & aliis. Vgolinus *hic* §. 1. *num.* 4. Duardus *hic quæst.* 9. *num.* 6. Bonacina *quæst.* 12. *punct.* 1. *num.* 15. Qui idem docet de eiiciente Cardinalem ab Ecclesiis suis titularibus.

Qvæstio VIII.

An eijciens Episcopum, aut Archiepiscopum, aut alium ex præfatis Prælatis, ex locis in quibus nati sunt, vel domicilium habent, vel ex suis Castris, aut oppidis, quæ bona sunt patrimonialia, hanc Censuram incurrat?

NEgant aliqui DD. Quia, inquiunt, hoc priuilegium concessum est dictis Prælatis in gratiam dignitatis eorum: ergo, vt quis hanc excommunicationem incurrat; debet eiicere illos à loco in quo spiritualem vel temporalem iurisdictionem habeant ratione dignitatis; non titulo patrimonij, hæreditatis, &c. Ita Vgolinus, & Duardus *loc. cit.* Palao *disput.* 3. *punct.* 12. *num.* 4. & penes ipsum, Nauarrus *cap.* 27. *num.* 67.

Sed probabiliùs respondeo: incurrere. Quia in casu proposito verificantur verba Canonis excommunicantis eiicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris suis: Terra enim, quæ alicui titulo originis, domicilij, patrimonij, aut hæreditatis competit, sua appellatur, iuxta communem loquendi modum. Sic Alterius *loco cit.* vbi ita ait: Censeo excommunicationem incurri, quoniam propriè loquendo, illæ dicuntur, *Terræ suæ*, locus enim vbi Episcopus natus est, dicitur *Terra sua*; similiter, si possideat Castrum, Villam, iure hæreditario, sunt *Terræ suæ*. Quare si ex illis expellatur ratione dignitatis Episcopalis, qua insignitus est, excommunicatio contrahitur. Exemplo rem explico. Episcopus subditus Regis ratione originis, & domicilij, adeptus est Episcopatum alterius Ciuitatis in eodem Regno, & quia literis hortatoriis Proregis parere noluit, non eiicitur ab Episcopatu, sed compellitur à Patria exulare, hoc casu locus erit excommunicationi, sicut si expelleretur ab Episcopatu. Sic Alterius. Et Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 1. *num.* 17.

Qvæstio IX.

An, vt incurratur hæc excommunicatio ob eiectionem præfatorum Prælatorum lata, opus sit, vt eiectio fiat facto, & non sufficiat verbis?

REspondeo tanquam certum: non esse opus, vt eiectio fiat facto; sed sufficere, si fiat verbis comminatoriis, quia his solis potest quis è loco expelli. Necesse tamen est, vt actus sit consummatus, hoc est, vt Prælatus cum effectu ob minas sibi illatas actu relinquat diœcesim, & recedat. Sic Nauarrus *cap.* 27. *num.* 67. *vers. Quinta.* Vbi ait, hanc excommunicationem latam esse contra Iudices sæculares, qui cum Episcopos non parentes suis iussis, non possunt capere, neque punire, iubent eis, vt è Regno exeant; ob quod, non solum iubentes, sed & lictores iussa exequentes, & opem ad id ferentes, imò & consulentes hac excommunicatione ligantur. Alterius *lib.* 5. *disput.* 12. *cap.* 4. *prope finem*, vbi admissa hac doctrina Nauarri, addit, illam esse omnino veram, quamuis Episcopi, & aliæ personæ priuilegiatæ, ita se gererent in administratione officij, vt digni essent eiectione, & priuatione officij, ob eam rationem, quia sæcularis potestas nullam habet iurisdictionem in Episcopum, & ideo non potest illum bannire. Vnde bene Victoria *in* 1. *relect. de potest. Eccles. sess.* 7. *præpos.* 9. dicit, grauiter errare, & peccare Magistratus, qui iudicia exercent contra priuilegia Clericorum, licèt pernicioſi, & criminoſi sint, præterquam in casibus iure permissis. Bonacina *loco citat. num.* 19. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 9. *num.* 248. & alij.

Qvæstio X.

An hac excommunicatione feriatur, occidens, aut mutilans, &c. Cardinales, qui ad Cardinalitiam dignitatem electi à Pontifice sunt, & consensum electioni præstiterunt; galerum tamen rubeum non obtinuerunt?

REspondeo tanquam certum: affirmatiuè. Quia electione Summi Pontificis, & assensu electi, creantur Cardinales. Vnde rubeus galerus minimè ad substantiam Cardinalitiæ dignitatis pertinet. Ex quo constat quod præfatus occidens, verè afficiatur Censura huius Canonis, cum verè occidat veros Cardinales. Sic Paludanus *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 3. *art.* 2. *casu* 16. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 9. *quæst.* 5. *num.* 239. Duardus *Can.* 11. *quæst.* 6. *n.* 1. Vgolinus *hic cap.* 11. §. 1. *num.* 1. & 2. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 2. *num.* 2. & 3. Sousa *hic cap.* 12. *disp.* 60. *num.* 1. Diana *part.* 5. *tractatu* 2. *resolut.* 74. Palao *disputat.* 3. *punct.* 12. *num.* 5. & alij.

Qvæstio XI.

An etiam, qui occideret, mutilarétve, &c. Cardinales Ecclesiæ S. Iacobi, afficeretur excommunicatione huius Canonis?

REspondeo tanquam certum: negatiuè. Quia prædicti non sunt Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ, de quibus expresè loquitur hic Canon. Sic communiter omnes, & præcipuè Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 2. *col.* 2. vbi sic ait: Addit autem Sum. Pontifex, *Sanctæ R. E.* vt significaret, de quibus Cardinalibus loqueretur: nam Canonici etiam quarundam Ecclesiarum, Cardinales appellari solent, & solitis Cardinalium indumentis vti; vt Canonici Ecclesiæ S. Iacobi Compostellanæ, & Rauennatensis, vt notat Glossa *dicta Clement. Dignum, verb. Romanæ, de celebr. Missarum*: Illis tamen Papa hoc priuilegium non intendit concedere; sed tantum Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ, qui verè, & propriè sunt Cardinales, & creari possunt à solo Romano Pontifice: ideo, qui offenderet Canonicum S. Iacobi Compostellani, vel Rauennatens. vel alterius Ecclesiæ, quæ priuilegio nominis, vel habitus Cardinalium gauderet, non incurreret excommunicationem huius Canonis. Sic ille. Et Filliuc. & Bonac. *loc. citatis.*

QVÆSTIO XII.

An interficiens, aut capiens, &c. Episcopum electum, & confirmatum, sed non consecratum, vinculo excommunicationis huius ligetur?

AFfirmant aliqui; eo quod Episcopus confirmatus, verè & propriè est Episcopus; cum gaudeat iurisdictione Episcopali, & actus iurisdictionis exercere possit, cap. *At si Clerici, de iudicijs*, & cap. *Nihil, de electione*; ergo debet etiam gaudere priuilegio huius Canonis; ergo, *&c.* Ita Graffius 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 102.

Sed probabilius respondeo non ligari. Quia probabilius est, quod Episcopus confirmatus, sed nondum consecratus, non vocetur verè, & propriè Episcopus, vt ait Glossa *in Clement.* 1. *de pœnis, verb. Quemuis Pontificem.* ergo & probabilius est, quod interficiens, aut capiens Episcopum electum, confirmatum, etiam post acceptam possessionem Episcopatus, nondum tamen consecratum, non remaneat obstrictus hac Bullæ excommunicatione, quamuis remaneret alia, etiam reseruata Papæ, cap. *Si quis suadente* 17. *quæst.* 4. Sic Caiet. *verb. excommun. cap.* 12. ibi: Aduerte hic, quod appellatione Pontificis, seu Episcopi, non venit nisi consecratus Episcopus: quia electus, & non consecratus non est Episcopus, licèt sit administrator, & Episcopus electus. Syluester *excommun.* 7. §. 44. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 67. *vers. octaua.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. Abbas, Felin. Cardin. & D. Anton. quos omnes refert, ac sequitur Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. *dubit.* 2. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 69. vbi ad fundamentum oppositæ sententiæ respondet, quod licet Episcopus electus, & confirmatus sit verè Episcopus, quoad ea, quæ iurisdictionis sunt; quia tamen deest illi consecratio, propter quam immunitas hæc, & priuilegium Episcopis est concessum, ideo hoc priuilegium solis Episcopis consecratis esse concessum censendum est. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. Duard. *hîc quæst.* 8. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 20. *n.* 313. Filliuc. *tract.* 16. *q.* 5. *n.* 240. Vgolin. Sousa, Viuald. quos affert, & sequitur Bonacina *hîc disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 2. *num.* 7. Palao *disp.* 3. *punct.* 12. *num.* 5.

QVÆSTIO XIII.

An interficiens, aut mutilans, &c. Episcopum excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, aut degradatum verbaliter, incidat in censuram huius Canonis?

REspondeo incidere. Quia interficit, aut mutilat Episcopum, verè, & propriè talem. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 3. *&* 6. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 2. *num.* 8. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. Vgolinus *hîc cap.* 11. §. 1. *num.* 1. Reginaldus *lib.* 9. *num.* 313. Duardus *hîc quæst.* 8. *à num.* 5. Qui idem dicunt de interficiente, aut mutilante, *&c.* Episcopum, qui loco, Episcopatui, & dignitati renunciauit. Secus verò de interficiente, seu mutilante, *&c.* Episcopum, Cardinalem, Patriarcham, *&c.* actualiter, & realiter depositum, seu degradatum; quia hi per actualem, & realem depositionem, seu degradationem priuantur priuilegio clericali; & ita percutiens, aut mutilans, seu occidens, *&c.* illos, non incurrit excommunicationem huius Canonis, quam tamen incurret si offendat prædictos Prælatos depositos, seu degradatos verbaliter tantùm.

***

QVÆSTIO XIV.

An item in excommunicationem huius Canonis incidat, qui clericum, vel Religiosum de familia Cardinalis, Nuncij, vel Episcopi, &c. occidit, mutilat, vel vulnerat, &c.

AFfirmant Sayrus *lib.* 13. *cap.* 15. *num.* 3. & Viualdus *hîc casu* 11. *num.* 86. vbi ita dicit. Secundò nota quod hæc excommunicatio, quæ hodie est Bullæ Cœnæ, fuit olim etiam lata, & canonico iuri inserta, *in cap. Fœlicis, de pœnis, lib.* 6. Notat Armilla *supr.* & Nauarr. *cap.* 27. *n.* 67. Ex quo capite, & ex constitutione Pij V. edita, *anno* 1564. 14. *Kalend. Ianuar. Pontif. sui, anno* 4. nota tertiò, quod licèt in hac clausula, tantum fiat mentio de Cardinalibus, Archiep. Episcop. *&c.* extendenda est tamen ad percutientes, vulnerantes, *&c.* Clericos, vel Religiosos familiæ Cardinalium, vt notat Armilla *verb. excommun. cap.* 2. & Felicianus Episcop. Scalensis *in suo Enchirid. in explicatione huius cap.* Ita Viualdus.

Sed certè malè (sicut etiam Bonac. mox citand.) citat Armillam pro hac sententia: quoniam Armilla ad summum, solum affirmat, quod vulnerantes, seu percutientes, *&c.* Clericos, vel Religiosos familiæ Papæ, vel Cardinalium afficiantur excommunicatione lata in cap. *Fœlicis, cit.* (de quo *infrà*) non tamen Bullæ Cœnæ. Vnde

Probabilius longè respondeo: Non incidere, etiam si occidat, mutilétve, *&c.* coram Cardinali, Nuncio, vel Episcopo, *&c.* & in contemptum ipsorum. Quia quamuis occidens, aut mutilans Clericum, vel Religiosum familiarem alicuius Cardinalis, vel Nuntij, *&c.* iniuriam faciat ipsimet Cardinali, aut Nuntio, *&c.* non tamen punitur censura huius Bullæ Canonis, quia in illo non exprimuntur familiares horum Prælatorum; sed solùm ipsimet Prælati: & ideo occidens eos, non est contumax contra hunc Canonem. Sic Alterius *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 3. *dub.* 7. *pag.* 613. Sousa *hîc cap.* 12. *disp.* 66. *num.* 3. Duardus *lib.* 2. *Can.* 11. *q.* 10. *n.* 1. Bonacina *hîc disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 2. *n.* 11. Palao *disp.* 3. *punct.* 12. *num.* 5. Acosta *in Bulla Cruc. quæst.* 65. Barbosa *in Collect. Doct. tom.* 3. *in* 6. *Decret. lib.* 5. *tit.* 9. *cap.* 5. *n.* 35. Legatur etiam Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 83. vbi refert vtramque sententiam nulli tamen adhæret.

QVÆSTIO XV.

An saltem offendentes non solùm Clericos, vel Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium, sed etiam Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporúmve, incidant in excommunicationem latam in cap. Fœlicis, de pœnis?

AFfirmant Nauarr. *cap.* 27. *num.* 67. *vers. Secunda, & vers. Tertia.* Duard. *loc. cit. quæst.* 22. *num.* 26. & Sousa *loc. cit.* Quorum fundamentum est: quia *in d. cap. Fœlicis*, afficiuntur excommunicatione offendentes Clericos, & Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium: at sic est, quod quantum ad cap. dictum, & pœnas in eo contentas, æquantur Cardinalibus, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Legati, seu Nuncij Sedis Apostolicæ: ergo.

Alij verò media via incedentes, docent, solùm affici excommunicatione d. cap. *Fœlicis*, offendentes, (aliqua actione ex hîc prohibitis) Clericos, seu Religiosos familiares Papæ, vel Cardinalium, non verò offendentes Patriarcharum, Archiepiscoporum, & aliorum Prælatorum familiares: quia, inquiunt, non de his, sed de illis fit mentio *in d. cap.* Ita Alterius *loc. cit.*

Sed ego probabilius respondeo neutros incidere

in

in excommunicationem latam in d.cap. *Fœlicis*. Quia probabilius est, nullam, contra præfatos offendentes Papæ, aut Cardinalium familiares, extare in præfato capite excommunicationem: ergo nullus offendens familiares Papæ, siue Cardinalium, siue aliorum Prælatorum, excommunicationem incurret. Consequentia est euidens. Antecedens verò probatur: quia *in d. cap.* nullum verbum excommunicationis contra ipsos reperitur, sed tantummodo statuitur, vt offendentibus familiares Papæ, aut Cardinalium imponatur pœna pro qualitate culpæ: *Præmissis* (inquit Bonifac. VIII.) *etiam dignum censuimus annectendum, vt si quisquam aliquo prædictorum excessuum* (scilicet, ait Glossa, insecutionis, captionis, aut percussionis, aut societatis horum criminum) *quemquam de Clericis, vel Religiosis nostræ familiæ, vel Cardinalium afficere fortè præsumpserit: proportionetur pœna delicto, ita quod vindicta ex æquo excessu respondente, ab offensâ nostrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine vltionis, quas Dei, vel nostra, seu fratrum nostrorum reuerentia non coërcet.* Hucusque textus. Ex quo, & veritas nostræ responsionis; & responsio ad fundamenta oppositarum, clarè apparet. Sic Bonacina *disp. 1. q. 12. punct. 2. num. 12. vers. Addunt tamen*, tenet. Et ante illum, ni fallor, Armilla *hîc excommun. 2. fol. mihi 109.* ibi: Simili pœna plectendi sunt facientes prædicta Clericis, & Religiosis, familiaribus Papæ, vel Cardinalium. Sic ille.

Qvæstio XVI.

An Cardinalis, Episcopus, vel Nuncius occidens, mutilans, capiénsve, &c. alium Cardinalem, Episcopum, vel Nuntium, excommunicatione huius Canonis afficiatur?

Respondeo affici. Quia verè delinquit contra Canonem ligantem omnes homines cuiuscunque sexus, & conditionis existant. Sic Vgolin. & Duard. quos affert, & sequitur Bonacina *disput. 1. quæst. 12. punct. 3. num. 2.* & colligitur ex dictis in simili *suprà disp. 10 quæst. 17.*

Qvæstio XVII.

An Cardinalis, seu Episcopus, &c. se ipsum vulnerans, aut percutiens, excommunicationi huius Canonis subÿciatur?

Negat Bonacina *loc. cit. n. 3.* & negabunt etiam illi, qui existimant non subiici excommunicationi Canonis, *Si quis suadente*, Clericum, qui in seipsum manus violentas iniicit, de quo *infrà*. Bonacinam sequitur Diana *part. 3. tract. 5. resol. 81.* & *part. 5. tract. 2. resol. 84.*

Sed probabilius respondeo subiici excommunicationi huius Canonis. Quia præfatus, verè exercet actionem in hoc Canone interdictam sub excommunicatione. Sic Tabiena *excommunic. 5. casu 1. num. 32.* Vgolinus *hîc cap. 11. §. 1. num. 1.* Duardus *hîc q. 8. n. 8.* & *q. 22. n. 2.*

Qvæstio XVIII.

An occidens, aut percutiens Cardinalem, seu Episcopum, turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, hanc excommunicationem incurrat?

Affirmat Alterius *lib. 5. disput. 12. cap. 5. dubit. 3. pag. 621.* quem citat, ac sequitur Bonacina *disp. 1. q. 12. punct. 3. n. 5.* Quia (inquit) hic Canon absolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos in eo expressos absque exceptione causarum in cap. *Si verò 1. & 2. de sententia excommun.* ergo frustrà excipiuntur præassignatæ causæ.

Sed probabilius respondeo: Non incurrere in præassignatis casibus excommunicationem. Quia qui in illis incontinenti Cardinalem, aut Episcopum, *&c.* percutit, non præsumitur percutere, suadente diabolo, sed ex vehementi passionis impetu, quasi proprium honorem quodammodo tuendo: & ideò non videtur agere contra Canonem contumaciter. Sic Duardus, & Vgolinus *loc. cit.* & apud Bonacinam, Viualdus *hîc num. 5.* Sed hic author in impressione antiqua nil de hac quæstione agit.

Qvæstio XIX.

An mandans, ratum habens, consulens, fauens, & auxilians præfata delicta, in excommunicationem incidant?

Respondeo affirmatiuè, quia id constat ex ipsomet textu Canonis, vt habes *supr. quæst. 1.* Sic omnes Doctores, inter quos legatur Alterius *lib. 5. disp. 12. cap. 6.* vbi *in principio*, sic ait: Ex narratis verbis Canonis colliguntur quinque actiones damnatæ sub eadem censura excommunicationis in ordine ad illas nouem actiones principales. *Prima* est, mandare. *Secunda*, ratum habere. *Tertia*, præstare auxilium. *Quarta*, dare consilium. *Quinta*, fauorem præbere alteri, vt interficiat, mutilet, vulneret, vel aliam ex actionibus prohibitis, committat in Cardinalem, Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum, Legatum, aut Nuncium Apostolicum. Sic ille.

DISPVTATIO XII.

De duodecima Excommunicatione lata contra offendentes recurrentes ad Romanam Curiam, super eorum causis, & negotÿs.

Qvæstio Prima.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

Respondeo ex textu Canonis, quod contra *omnes illos, qui per se, vel per alios, personas Ecclesiasticas quascunque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotÿs recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorúmque Gestatores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes; seu etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotÿs deputatos; occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant; seu qui per se, vel per alios, directè, vel indirectè delicta huiusmodi committere, Exequi, vel Procurare; aut eisdem, Auxilium, Consilium, vel Fauorem præstare non verentur, cuiuscunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.* Sic Canon.

Ex quo constat, quod excommunicatio huius Canonis fertur contra omnes personas cuiuscunque conditionis, gradus, præeminentiæ, & dignitatis existant, exercentes contra nouem genera personarum, nempe, Contra Recurrentes ad Curiam Romanam, super causis & negotiis eorum. Contra Prosequentes easdem causas in Romana Curia. Contra Procurantes in iisdem causis. Contra Gestatores negotiorum. Contra

tra Aduocatos. Contra Procuratores. Contra Agentes ipsorum. Contra deputatos super dictis causis, & denique contra Iudices super iisdem, aliquam actionem ex septem in dicto Canone prohibitis, quæ sunt; Occidere, Percutere, Spoliare, Committere per se, vel per alium, directè, vel indirectè eiusmodi delicta, Exequi, Procurare, & denique in iisdem Præstare auxilium, Consilium, & Fauorem. Sic omnes in præsentiarum.

Qvæstio II.

In quo distinguatur hæc censura ab alia, in ordine, nona?

Respondeo distingui in hoc, quod in illa excommunicantur offendentes eos, qui veniunt ad Curiam, vel recedunt ab ea, dum adhuc sunt in itinere, & eos, qui eosdem morantes in Curia, sine speciali iurisdictione, iudicant, & puniunt pœnis corporalibus. At in hac, excommunicantur offendentes eos, qui recurrunt ad Sedem Apostolicam, siue veniant ipsi in persona, siue non, siue sint in Curia, siue alibi. Et præterea offendentes Aduocatos ipsorum, Procuratores, *&c.* Ac tandem, excommunicantur qui ad hæc facienda directè, vel indirectè cooperantur, aut auxilium, consilium, vel fauorem præstare præsumunt. Legantur Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 7. *quæs.* 10. *n.* 180. Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *in principio.* Bonacina *disp.* 1. *q.* 13. etiam *in principio.* Palao *disp.* 3. *punct.* 13. *n.* 4.

Qvæstio III.

An incurrant excommunicationem huius Canonis, illi, qui occidunt, seu percutiunt, spoliántve recurrentes ad Curiam super eorum causis; casu, quo, ex alijs motiuis, & occasionibus, eos occidant, percutiántve, &c.

Respondeo tanquam certum: Non incurrere excommunicationem huius Canonis, (quamuis non euitent illam, quæ lata est Canone nono) contra offendentes eos, qui ad Sedem Apostolicam proficiscuntur, vt habitum est *suprà disp.* 9.) Ratio est, quia in casu assignato cessat ratio formalis huius excommunicationis. Sic Viuald. *hîc n. mihi* 92. his verbis: Tertiò nota, quod si quis aliquam dictarum personarum, zelotypiæ, ludi, alteriúsve litis, vel negotij occasione, occiderit, percusserit, vel spoliauerit, non incurret excommunicationem; quia dicitur in Bulla; *occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi.* Sic ille. Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *cap.* 2. *vers. Ex dictis patet, pag.* 645. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 73. Filliuc. *loc. cit. n.* 173. Vgolin. Sayrus, Reginaldus, Graffius, & alij, quos citat ac sequitur Bonac. *q.* 13. *cit. punct.* 1. *n.* 7. *& punct.* 2. *n.* 3. Palao *punct.* 13. *cit. n.* 3. *vers. Præterea,* & communis.

Qvæstio IV.

An recurrens ad Curiam pro suis negotijs, gaudeat priuilegio huius Canonis, casu quo ipsis iam absolutis, & finitis, in suam domum sit reuersus?

Respondeo non gaudere, quia huiusmodi priuilegium solùm est concessum recurrentibus ad Sedem Apostolicam pro suis causis, & negotiis: at qui iam absoluta causa, reuersus est in domum suam, non dicitur iam recurrens: ergo. Ex quo sequitur, quod ille, qui prædictum occurrentem, peractis causis, & negotiis occidit, non subiiciatur huic excommunicationi, etiamsi illum occidat intuitu negotiorum. Sic Sousa *disp.* 68. *n.* 3. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 13. *punct.* 2. *n.* 4. Palao *disp.* 3. *punct.* 13. *n.* 7.

Qvæstio V.

An saltem gaudeat priuilegio huius Canonis recurrens ad Curiam, dum ad suam domum reuertitur?

Negat adhuc Bonacina *loc. cit. n.* 5. Quia qui negotium, & causam absoluit, non dicitur amplius recurrens ad Sedem Apostolicam, seu eius Curiam: ergo clarè sequitur, illum, absolutis negotiis, non gaudere priuilegio huius Canonis, etiamsi domum nondum redierit. Negat etiam Palao *loc. cit.*

Sed probabilius respondeo gaudere in eo casu, Et consequenter in excommunicationem hanc incidere non minus eos, qui offendunt recedentes à Curia finitis suis causis, & negotiis; quam si offenderent recurrentes, vel in ea manentes. Ratio est, tum quia priuilegium concessum alicui veniendi, intelligitur eo ipso concessum ad recedendum *cap. fin. de treug. & pac.* & *ibi* Abbas, Felin. & alij DD. Tum etiam, quia quamuis in hoc Canone non fiat mentio de recedentibus, sed solùm de recurrentibus, affirmandum est nihilominus, priuilegium esse etiam concessum recedentibus à Curia: quia si huiusmodi recedentes à Curia non gauderent priuilegio huius Canonis, quando ab ea recedunt, hæc constitutio careret fine suo, qui est, vt vnicuique tutò, & absque vllo timore pro suis causis, & negotiis ad Curiam Rom. confugere liceat: nam, vt benè Abbas in cap. *Ego N. n.* 21. *de iureiur.* Non securè venit, qui tutò redire non potest. (Addo, quod in omnium sententia, non euitaret excommunicationem Canonis noni, qui offenderet recedentes à Sede Apostolica, iuxta dicta à nobis *disp.* 9.) Sic latè, & optimè Alterius *lib.* 5. *disp.* 13. *cap.* 3. *vers. Quæret aliquis.* Vgolinus *hîc vers. Ac illa.* Duardus *q.* 8. & Anton. de Sousa *loc. cit.*

Qvæstio VI.

An ad incurrendam excommunicationem huius Canonis, opus sit, vt prædictæ actiones, fiant authoritate iudiciaria laica?

Affirmatiuam sententiam tenuisse Caietanum, ait Nauarrus *infrà* citandus; sed non assignat locum. Nec inuenit Suarez. Et certè *in verb. excommun. cap.* 15. vbi hunc Canonem exponit, id non dicit. Imò ait, hanc censuram quoad personas offendentes esse vniuersalem. Quapropter Alterius *vbi infrà*, pro negatiua parte Caietanum citat.

Vnde tanquam certum respondeo: Non esse opus ad incursionem excommunicationis huius Canonis, vt prædictæ actiones fiant auctoritate iudiciaria laica: sed sufficere si committantur etiam à priuata persona, vel Ecclesiastica. Quia verba Canonis sunt vniuersalia: ergo vniuersaliter sunt intelligenda: ergo ad incurrendam eius censuram sufficiet, vt prædictæ actiones, seu impedimenta publica, seu iudiciaria authoritate laica, siue priuata, aut Ecclesiastica fiant. Sic Nauarr. *c.* 27. *n.* 68. *vers. Quinta.* Rebuffus *hîc art.* 9. Alterius *disp.* 13. *cit. cap.* 1. *vers. Quare, pag.* 645. Suarez *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 73. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *quæs.* 10.

Qvæstio VI.

An qui iniustè occidit, seu percutit, aut spoliat illum, qui iniustè recurrit ad Sedem Apostolicam, excommunicationem huius Canonis incurrat?

Negant illam incurrere, qui occidit, seu percutit illum, quem certò constat non habere in foro conscientiæ,

conscientiæ, seu externo, ius confugiendi ad Sedem Apostolicam, Rebuff. *art. 9. in verb. Recurrentes.* Reginald. *lib. 9. n. 319.* Duard. *q. 9. vers. Quintò,* & Sousa *c. 13. disp. 69. num. 5. & seq.*

Sed probabilius respondeo incurrere excommunicationem hanc. Quia huiusmodi Canon absolutè, & indistinctè loquitur de recurrentibus ad Romanam Curiam ob causas, seu negotia: ergo indistinctè intelligendus est, cap. *solita, § fin. de maiorit. & obed.* Tum, quia fieri potest, vt recurrens, bona fide recurrat, putans se iustam prosequi causam: ergo par est, vt priuilegio huius Canonis protegatur. Sic omnino Bonac. *disp. 1. q. 13. punct. 3. n. 3.* & ante illum, Alterius *lib. 5. disp. 13. cap. 3. vers. Petrus Rebuffus.* vbi ait sententiam contrariam carere fundamento. Vgolinus *hîc § 1. n. 3. vers. Septimò.*

Qvæstio VIII.

An ratas habens actiones in hoc Canone prohibitas, vinculo huius excommunicationis ligetur?

Affirmat Alterius *lib. 5. disput. 13. cap. 2. col. 2. vers. Quæret quis*, casu, quo commissum fuerit delictum nomine illius, qui postea illud ratum habet, ita vt postquam factum fuerit comprobet, & placeat.

Sed probabilius respondeo non ligari. Tum, quia in hoc Canone nulla fit mentio de ratihabitione. Tum etiam, quia licèt ratihabitio æquiparetur mandato, habeátque vim mandati virtualis, iuxta *regul. ratihabitionem, de regul. iur. in 6.* hoc tamen solùm habet verum in contractibus, non verò in delictis cum ratihabitio sit posterior delicto commisso, & sic in illud positiuè influere nequeat. Vnde etiamsi mandantes prædictas in Canone prohibitas actiones, videantur comprehendi illis verbis, *Per se, vel per alios, directè, vel indirectè*, non tamen ex eo licet inferre, vt Alterius infert, etiam comprehendi ratum habentes, ob rationem dictam. Sic Vgolinus *hîc §. 1. num. 1. vers. Item locum.* Duardus *can. 11. quæst. 9. num. 5.* Filliucius *tract. 16. cap. 7. q. 12. dicto 2. n. 181.* Bonacina *hîc disp. 1. quæst. 13. punct. 3. num. 7.* Palao *disp. 3. punct. 13. num. 10.* & communis.

Qvæstio IX.

An non impediens præfata fieri delicta, vinculo huius censuræ obstringatur?

Affirmant obstringi, casu, quo persona non impediens, cum possit, sit publica; aut etiam priuata, si tales actiones fieri, dolo malo permittat, Alterius *disp. 13. cit. cap. 2. dub. 3.* Duardus *loc. cit. num. 7.* & Filliucius *num. 182.* ita dicens: Scientes aliquem, qui velit, v. g. occidere, aut spoliare prædictos, siquidem teneatur ex officio, vel dolosè non succurrat, probabile est etiam incurrere; quia censentur fauere: non alij, qui tantum sciunt, sed non tenentur ex officio, quia non censentur propterea fautores. Ita ille.

Sed probabilius respondeo non obstringi. Ratio est, inquit Bonacina, quia ad hanc censuram incurrendam, necessarius videtur actus aliquis positiuus in crimen prohibitum, vt examinanti verba textus liquidò constabit. Qui autem non impedit, nullum positiuum actum in crimen prohibitum exercet; cùm negatiuè se habeat, nec magis in delictum influat, non impediendo prauo animo, quàm ex sola culpabili negligentia. Hoc tamen intelligitur, modò quasi auctoritatiuè non assistat, tunc enim delinquens animosior fit ad delictum patrandum, & consequenter assistens censetur auxilium, vel fauorem præstare. Hucusque ille *disp. 1. q. 13. punct. 3. n. 8.* quem citat, & sequitur Palao *disp. 3. punct. 13. n. 11.*

DISPVTATIO XIII.

De decimatertia Excommunicatione, lata contra appellantes, à grauamine, aut executione literarum Apostolicarum, ad laicam potestatem.

Qvæstio Vnica.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

Respondeo ex textu Canonis, quod lata sit contra *omnes tam Ecclesiasticos, quàm sæculares cuiúsque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione literarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, tam gratiam, quàm iustitiam concernentium; necnon Citationum, Inhibitionum, Sequestrorum, Monitoriorum, Processuum executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædicta, seu Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissarijs, aliisque Iudicibus & Delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut alias, ad Curias sæculares, & laicam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti; ac Litteras, Citationes, Inhibitiones, Sequestra, Monitoria, & alia prædicta, capi, & retinere faciunt. Quive illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine, executioni demandari; aut ne Tabelliones, & Notarij super huiusmodi literarum, & processuum executione, instrumenta, vel acta conficere aut confecta, parti, cuius interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent: Ac etiam partes, seu eorum Agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, Executores, & Subexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent; ex ciuitatibus, locis, & regnis eiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seu alios, publicè, vel occultè: Quive aliàs quibuscumque personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotijs prosequendis, seu gratijs, vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant; seu gratias ipsas, vel literas à dicta Sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præsumunt.* Hæc Canon.

Ex quo constat, hanc excommunicationem continere tres partes. *Prima*, contra eos, qui prætextu friuolæ appellationis recurrunt ad Curias sæculares, ad quas appellant à grauamine, vel futura executione literarum Apostolicarum. Et hæc pars continetur vsque ad illa verba; *capi, & retineri faciunt.*

Secunda pars, est contra ipsos Magistratus prohibentes prædictas literas Apostolicas executioni mandari, siue simpliciter, siue sine eorum beneplacito, & contra impedientes, seu prohibentes acta confici, seu instrumenta, & alia huiusmodi super executione dictarum literarum. Et hæc pars continetur, vsque ad illa verba, *Publicè, vel occultè.*

Tertia tandem est contra eos, qui prohibent directè vel indirectè, accedentes ad Romanam Curiam pro negotiis

negotiis prosequendis, gratiis, vel literis impetrandis; vel ne impetratis vtantur; vel dictas literas apud se, vel apud alios quomodolibet retinere præsumunt.

Quia materia huius Censuræ est grauissima, & à multis hoc tempore disputata in Hispania, libenter de ea tractare, secutus Suarium, omitto. Legantur Alterius, Filliuc. Bonac. & alij DD. hic.

DISPVTATIO XIV.

De decimaquarta Excommunicatione, lata contra eos, qui causas spirituales commissas à Papa, virtute Literarum Apostolicarum, ad se aduocant, vt illarum executionem impediant.

QVÆSTIO PRIMA.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

RESPONDEO ex textu Canonis; Quod contra *omnes & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & Literarum Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus & Commissarijs nostris, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorúmque cursum & audientiam, ac personas, Capitula, Cõuentus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes impediũt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt. Quinè partes actrices, quæ illas* (scilicet causas) *committi fecerunt & faciunt, ad reuocãdum, & reuocari faciendum citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à Censuris, & pœnis in illis contentis absoluì, per statutum, vel aliàs compellunt, vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætentionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur; etiamsi talia Committentes fuerint Præsides Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, Ordinarij, vel Extraordinarij, quorumcunque Principum sæcularium; etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate; aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint.* Huc vsque textus. Quem non posse melius exponi, quàm ad literam referendo, ait Suarez *hîc, disput. 21. sect. 2. n. 75.* & ideo, ita facit, & alij plures cum eo. Legatur Palao *tom. 6. disp. 3. de Censur. puncto 15.*

QVÆSTIO II.

Quæ sit materia; quæ actiones; & quæ personæ comprehensæ in hac Excommunicatione?

RESpondeo: Quod materia est sacrilegium, quo Sedes Apostolica in sua iurisdictione violatur, per has sex actiones principales in hoc Canone expressas. *Prima est*, auctoritate propria auocare causas spirituales, aut spiritualibus annexas, ad se ab Auditoribus & Commissariis Sedis Apostolicæ, & aliis Iudicibus Ecclesiasticis. *Secunda*, impedire cursum earundem, & personas, vel capitula, &c. prosequi eas volentes. *Tertia*, interponere se tanquam Iudices in cognitione earundem causarum. *Quarta*, compellere partes actrices, quæ causas prædictas Iudici Ecclesiastico committi fecerunt, ad reuocandas citationes, inhibitiones, & alias literas decretas in huiusmodi causis. *Quinta*, compellere easdem partes ad faciendum eos absolui à Censuris, contra quos emanarunt tales inhibitiones. *Et sexta*, impedire executionem literarum Apostolicarum, executorialium, processuum, & decretorum quomodolibet. His accedunt tres actiones accessoriæ, quæ sunt; præstare fauorem, consilium, & assensum. Personæ autem quæ prohibentur dictas actiones exercere, sunt omnes; quamuis principales nouem; nempe, Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, & Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij tàm ordinarij, quàm extraordinarij quorumcunque Principum: Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij & Vicarij, & hi omnes, siue per se, siue per alios, prædictas actiones exerceant. Sic Filliuc. *tr. 16. c. 10. à n. 250.* Legantur Alterius *lib. 5. disput. 15. c. 1.* Bonac. *disp. 1. q. 15. punct. 1.* Palao *punct. 15. cit.*

QVÆSTIO III.

An incidant in excommunicationem huius Canonis, qui auocant ad se, à dictis Ecclesiasticis Iudicibus, causas non spirituales, sed temporales?

RESpondeo tanquam certum: Non incidere. Quia in Canone solùm exprimuntur causę spirituales, aut spiritualibus annexæ: ergo per illum non prohibentur causæ temporales; nam vbi aliqua expressè prohibentur, alia concessa videntur, si in prohibitis & omissis non sit eadem ratio. *l. Maritus. C. de Procur. l. Cum Prætor. ff. de Iudic.* Sic Alterius *lib. 5. disp. 15. c. 1. vers. Hinc sequitur.* Palao *disp. 3. punct. 15. n. 8. & 9.*

QVÆSTIO IV.

An ad incurrendam excommunicationem huius Canonis opus sit, vt aduocentur ad sæculare Tribunal causæ, quæ iam coram Ecclesiastico Tribunali erant introductæ?

NEgatiuam sententiam amplecti Vgolinum *hîc, capite 14. §. 1. versu, Septimò.* & Filliucium *tractatu 16. capite 10. numero 253.* & alios, dicit Bonacian, *vbi infra.* Sed non omni ex parte benè. Quia ex his, Filliucius, saltem, solùm ait, quod non modo prohibetur aduocatio ad se causarum iam pẽdentium apud Ecclesiasticos Iudices, verùm etiam si quis prohibeat Ecclesiasticis Iudicibus, ne procedant in cognoscendis talibus causis, aut partibus ipsis ne prosequantur coram dictis Iudicibus, incidet in hanc Censuram. Hæc Filliuc. Et benè, vt constat ex habitis *quæstione 2.* Sed non negat, quæ illi imponit Bonacina. Vnde

Omnino respondeo: dicendum opus esse ad incurrendam hanc excommunicationem per actionem auocandi causas spirituales ad sæculare Tribunal, quod prius coram Tribunali Ecclesiastico sint introductæ. Ratio est, quia aliàs non dicerentur illæ à Iudicibus Ecclesiasticis auocari, quod expressè exigit Canon: ergo. Sic Duardus *hîc, quæstione 5. num. 30.* Bonacina *disputatione 1. quæstione 15. puncto 1. num. 3. vers. Secundò sequitur.*

Qvæstio IV.

An vt Magistratus sæcularis incurrat hanc Cen-Censuram, auocando causas spirituales ab Auditoribus Sedis Apostolicæ, necessè sit, vt hoc faciat auctoritate iudiciaria, & etiam prætextu priuilegiorum & gratiarum, quas prætendit à Sede Apostolica obtinuisse?

NEgat Alterius *lib.15. disp.15. c.1. col.2. vers. Quarumcunque exemptionum* existimantes ad incurrendam quem dictam Censuram vnum, aut alterum sufficere, nempe, aut quod dictam actionem auocandi, exerceat prætextu priuilegiorum, exemptionum, aut gratiarum Apostolicarum; aut solùm ex mera ipsius voluntate, absque vllo prætextu exemptionum, &c. Quia aliàs (inquiunt) non fuisset satis prouisum expeditionum causarum spiritualium.

Sed probabilius respondeo: Vtrumque esse necessarium vt dictus Magistratus incurrat huius Canonis Censuram, per auocationem causarum spiritualium, videlicet, & quod hoc faciat auctoritate iudiciaria, & simul etiam prætextu exemptionum, gratiarum, seu literarum Apostolicarum. Quia in textu clarè id habetur, ibi: *Auctoritate propria, & de facto, quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & literarum Apostolicarum prætextu*: ergo. Sic Suarez *disp.21. sect.2. n.75.* vbi explicans præfata Canonis verba, ita ait: In quibus verbis illud solùm aduertendum est, hîc solùm excommunicari eos, qui auctoritate iudiciaria hoc faciunt, & prætextu literarum Apostolicarum. Vtrumque enim sub particula copulatiua proponitur. Vnde hæc clausula. vel supponit tales literas, vel gratias Apostolicas nullas esse, sed falsò confingi; aut certè eas reuocat quæcunque illæ fuerint. Hæc Suarez. Coriolanus *hîc, vers. Renè verum.* Bonac. *q.15. cit. puncto 1. num.6.* vbi citat etiam Filliucium *tractatu 16. capite 10. quæstione 2. numero 244.* Sic etiam Palao *disputat. 3. puncto 15. n. 15.* & penes illum Sayrus *lib.3. cap.18. num.5.* Regin. *lib.9. n.335.* & Duard. *Canone 14. q.3. n.1.*

Qvæstio V.

An Auocatio causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis, sit sub hac excommunicatione, non solùm casu, quo fiat auctoritate laica, sed etiam casu, quo fiat auctoritate Ecclesiastica?

AFfirmant Reginald. *lib.9. c.12. n. 335.* & Filliuc. *tract.16. cap.10. q.2. num.243.* Qui pro se citat Sayrum *hîc. n. 5.* & alios recentiores, existimantes, auocationem causarum dictarum à Iudicibus Ecclesiasticis, esse sub excõmunicatione vetitam, siue fiat auctoritate laica (in quo omnes conueniunt) siue auctoritate Ecclesiastica. Quia Canon generaliter, & sine exceptione loquitur de omnibus auocantibus, sine debita auctoritate, causas apud Iudicem Ecclesiasticum pendentes: ergo

Negant verò contrà Nauarr. *cap. 27. n. 70.* & Sebastianus Medices *in summ. tit. 9. q. 78. n. 18.* & apud Bonacinam, Sayrus loco à Filliucio pro sua sententia adducto, nempe *lib.3. cap. 18. n. 5.* arbitrantes, auocationem causarum à Iudicibus Ecclesiasticis, vetitam in hoc Canone, esse solùm casu, quo fiat auctoritate laica. Quia huiusmodi solùm est editus contra eos, qui laica fungentes potestate, Ecclesiasticam iurisdictionem sibi vsurpant prætextu exemptionum, & literarum Apostolicarum.

Sed clariùs concordando ambas sententias. Sic respondeo. *Primò*, certum est quod auocatio causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis facta ab eo qui fungitur dumtaxat auctoritate laica, vt à Principe, Rege, &c. est vetita in hoc Canone sub excommunicatione, vt constat ex ipsiusmet textu. In hoc conueniunt omnes.

Respondeo *Secundò*. Auocatio prædicta, facta ab habente iurisdictionem Ecclesiasticam, vt à Cardinali, vel ab Episcopo, vt tales simpliciter sunt, hoc est, quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercent, non est vetita sub excommunicatione in hoc Canone. Hæc responsio conuincitur ex ratione secundæ sententiæ.

Respondeo *Tertiò*. Auocatio facta ab eo qui iurisdictionem Ecclesiasticam habet, non verò quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercet, sed quatenus laica auctoritate fungitur, est vetita in hoc Canone. Quia hæc auocatio verè & simpliciter fit auctoritate laica. Sic sentit Bonac. *disp. 1. q. 15. puncto 1. n.5.* his verbis: Si auocatio fit per eum, qui fungitur auctoritate laica, perspicuum est sufficere ad incurrendam huius Canonis excommunicationem, etiam si fiat ab eo, qui aliàs habet iurisdictionem Ecclesiasticam, vt si auocatio fiat ab Episcopo, vel Cardinali, qui iure patrimonij laicalem Principatum habet, aut in Curia sæcularis Principis temporalem administrat iurisdictionem. Ratio est, tùm quia hic offendit Ecclesiam, vel Sedem Apostolicam introductione alienę potestatis. Tùm etiam, quia in hoc Canone sermo est etiam de Episcopis, Archiepiscopis, Abbatibus, & Vicariis, &c. Sed isti non comprehenduntur quatenus Ecclesiasticam iurisdictionem exercent: ergo saltem comprehenduntur, quatenus laica potestate funguntur. Huc vsque Bonacina. Et ante illum Suarez *disp.21. sect.2. n.76.* Alterius *lib.3. disp.15. c.1. col.1. vers. Omnes, & singulos.* Sousa *c.15. disp.77. n.3. & 4.* & Duard. *hîc, q.4. n.1.* Palao *disp.3. puncto 15. n.9.*

Qvæstio VI.

An Auocatio causarum spiritualium sit vetita sub excommunicatione huius Canonis, non solùm, si causæ dictæ auocentur à Iudicibus Sedis Apostolicæ; verùm etiam, si auocentur ab alijs Iudicibus Ecclesiasticis?

NEgant aliqui Doctores, docentes, solùm auocationem causarum spiritualium à Iudicibus Ecclesiasticis Sedis Apostolicæ, non ab aliis, esse vetitam sub excommunicatione huius Canonis. Quia materia huius excommunicationis est sacrilegium, quo Sedes Apostolica in sua iurisdictione violatur, vt *sup. q. 2.* est habitum: ac sic est, quod auocatio causarum à Iudicibus, qui non sunt Iudices Sedis Apostolicæ, non est sacrilegium, quo Sedis Apostolicæ iurisdictio violatur: ergo. Ita Alterius *lib.5. disp.15. cap. 1. col. 4. vers. Sed postulabit.* (Quamuis attentè sit legendus propter defectum Typographi.) Vgol. *hîc*, §. 1. *vers. Tertiò excommunicationem.* Bonacina *disp.1. q.15. puncto 1. n.7.* & Palao *disp.3. puncto 15. n.8.*

Sed probabilius respondeo: Dictam auocationem esse vetitam, non solùm casu, quo causæ spirituales auocentur à Iudicibus à Sede Apostolica deputatis; sed etiam si auocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis, seu aliarum inferiorum Ecclesiarum. *Primò*. Quia Canon generaliter loquitur de auocatione causarum à Iudicibus Ecclesiasticis: ergo generaliter est de omnibus Ecclesiasticis intelligendus.

Quia probabilius est, per hunc Canonem voluisse Pontificem consulere iurisdictioni suæ Sedis, & etiam aliarum inferiorum Ecclesiarum: ergo. Sic Filliuc. *tractatu 16. capite 10. quæstione 1. numero 250.* Sousa *hîc. c. 15. num. 1.* & Duard. *Canone 14. q.7. numero 1.*

&

& esse probabilissimam sententiam, & fauorabiliorem Ecclesiasticæ iurisdictioni, fatetur Bonac. *loc. cit.*

Qvæstio VII.

An impediens causarum spiritualium cursum, prosecutionem, audientiam, necnon personas, Capitula, &c. causas ipsas prosequi volentes, incurrat hanc excommunicationem; nisi etiam, se tanquam Iudicem in earum cognitione interponat?

NEgat Bonac. *hîc, disp. 1. q. 15. punct. 1. n. 14.* docens, eum qui tantum impedit cursum dictarum causarum, non affici excommunicatione huius Canonis, nisi etiam se tanquam Iudicem in prædictarum cognitione interponat. Quia Pontifex loquitur per particulam, *Ac*, quæ simultatem requirit. Quam sententiam innuere Alterium *loc. cit. cap. 2. vers. Ac se*, affirmat ipse.

Sed probabilius respondeo: Incurrere excommunicationem huius Canonis, impediendo causarum spiritualium cursum, prosecutionem, &c. etiamsi non se interponat tanquam Iudicem in earum cognitione. Quia probabilius est, ob solam impeditionem cursus, aut prosecutionis, &c. causarum spiritualium, absque vllo alio adminiculo, incurri hanc Censuram, patet *Primò*, quia actio impediendi cursum causarum distincta est ab actione interponendi se vt iudicem ad cognoscendas huiusmodi causas, vt expressè docet, eas distinguendo Alterius *c. 2.* à Bonac. *cit. vers. Secunda actio. & vers. Tertia actio.*

Secundò. Quia, vt docet ipsemet Alterius *loc. cit. c. 1. vers. Secundò quæret aliquis*, Iudices sæculares, qui auocant causas huiusmodi à iudicibus Sedis Apostolicæ incurrunt hanc excommunicationem, etiamsi non se immisceant tanquam Iudices ad illarum cognitionem, eo quod sola actio auocandi dictas causas, est distincta ab actione interponendi se tanquam Iudicem in cognitione illarum causarum; ergo idem omnino est dicendum de actionibus impediendi cursum causarum spiritualium; & interponendi se vt Iudicem ad dictarum causarum cognitionem. Id ergo sentit Alterius, non oppositum, vt vult Bonac.

Qvæstio VIII.

An Aduocatus, vel Procurator, qui impedit cursum, seu prosecutionem causarum spiritualium, incidat in Censuram huius Canonis?

REspondeo: Quod non. Quia Canon expressè loquitur de Iudice impediente. Sic Alterius *lib. 5 disp. 15. c. 2. col. 2. vers. Tertia actio.* Vgol. & Duard. quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 1. cit. q. 15. punct. 1. n. 16.*

Qvæstio IX.

An priuata persona compellens per vim & metum partes actrices & reuocandas citationes, & inhibitiones, vel ad consentiendum absolutioni eorum, contra quos tales inhibitiones & literæ, emanarunt, obstringatur excommunicatione huius Canonis?

NEgant nonnulli, eo quod existiment ad incurrendam hanc Censuram, ob huiusmodi compulsionem, opus esse, vt ista compulsio auctoritate publica, seu iudiciaria fiat & committatur: ergo priuata persona, quæ per vim & metum compellit partem ad reuocandas citationes, &c. non obstringitur hac Censura. Ita Alterius *cap. 2. cit. col. 2. vers. Quarta actio.* & Bonac. *puncto 1. cit. n. 19.*

Sed probabilius respondeo: obstringi dicta excommunicatione. Quia probabilius est, damnari in hoc Canone omnem modum compellendi partes, siue publica, siue priuata auctoritate fiat, vt colligitur ex illis verbis: *per statutum, vel aliàs compellant.* Sic Filliuc. *tract. 16. cap. 11. q. 4. dicto 2. n. in ordine 263.* per errorem 253. ibi: Denique compellentes partes actrices, hoc est, vel reum, vel actorem, vel vtrumque, vt reuocent citationes iam decretas, siue compellant per statutum, siue per mandatum, siue tanquam Iudices, siue priuatæ personæ id faciant, incurrunt hanc Censuram. Sic ille. Vgolinus *hîc, vers. Vtue partes actrices.* & Duard. *hîc, q. 13. n. 8.*

Qvæstio X.

An qui partes actrices inducit ad curandam absolutionem aduersarij, &c. via iudiciaria, vel precibus, aut pecunia, aut alio modo, excluso vis, & metus, etiam in excommunicationem incidat?

REspondeo: Non incidere. Quia huiusmodi inductor, non dicitur compellere partes, quod requiritur ad contrahendam hanc Censuram, vt ex textu constat. Nam tunc aliquis compelli dicitur, cùm contra voluntatem suam, & inuitus ad aliquid agendum inducitur. *cap. Conquestus. de foro compet. cap. 1. & cap. fin. eod. tit. lib. 6.* Sic Vgolinus *loc. cit.* Alterius *cap. 2. cit col. 3. vers. Infertur secundò.* Filliucius *loc. cit.* Duard. *etiam n. 9.* & Bonac. *n. 10.*

Qvæstio XI.

An incidat in excommunicationem huius Canonis qui non partes, sed Iudicem, qui excommunicationem, & alias pœnas pronunciauit, compellit, vt absolutionem impendat, & alias pœnas reuocet?

REspondeo: Non incidere. Quia Canon solùm loquitur de compellente partes actrices: ergo non licet extendi ad alios. *c. Nonne. de præsum. l. Cum Prætor. ff. de Iudic.* Sic Vgolin. Alterius, Duard. Filliucius, & Bonacina *loc. cit.* Aduertentes tamen, extare contra illos, qui per vim, vel metum extorquent absolutionem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ab ipsis Iudicibus, à quibus huiusmodi Censuræ latæ sunt, excommunicationem latam *in capite vnico. de his, quæ vi, metúsue causa fiunt, in 6.* quam incurrunt ipso facto contrauenientes.

Qvæstio XII.

An laici Iudices auocantes causas spirituales à Iudicibus Ecclesiasticis, ex priuilegio Sum. Pontificis; à Censura huius Canonis excusentur?

REspondeo tanquam certum: Excusari. Quia Canon huiusmodi clarè loquitur de auocantibus auctoritate propria: at qui aliquid ex priuilegio facit, non dicitur facere auctoritate propria, sed auctoritate concedentis priuilegium: ergo. Sic omnes Doctores. Legatur Bonacina *hîc, disputatione 1. quæstione 15. puncto 3. §. 1.*

***

Qvæstio XIII.

An Augustissimus noster Hispaniarum Rex, & eius Magistratus, ac Consiliarij, gaudeant præfato priuilegio, in causis prohibendæ violentiæ, iniuriæ, seu damni; itaut virtute illius, licitè auocent causas à Iudicibus Ecclesiasticis?

NEgat Zauallus *tract. de cognit. per viam violentiæ Gloss.* 6. & aliis pluribus in locis, vbi, dum praxim Tribunalis *de la fuerça*, tueri, & à peccato, & Censura excusare conatur, excusationis causam (vt ait Bonac.) aufert, negando Regem Hispaniarum, vel ipsius Ministros & Magistratus hoc facere ex priuilegio, vel ex consuetudine priuilegio innixa.

Sed oppositum, vt verum respondeo, dicendo, gaudere dicto priuilegio. Ducor auctoritate sapientissimorum Doctorum id affirmantium, nempe Eminentiss. Card. Bellarm. *tr. de Sum. Pontif. contra Braclaium, cap.* 35. *col.* 7. *vers. Addebat.* Bannes 2.2. *q.* 67. *art.* 1. Iulij Clari *lib.* 5. §. *vlt. q.* 36. *n.* 26. Menoch. *de retinent, possessione, remedio* 3. *n.* 354. Quos refert, nec impugnat, Bonac *hic disp* 1. *q.* 15. *puncto* 3. §. 1. *num* 1. His addi potest Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 10. *q.* 4. *n. in ordine* 268. (per errorem 258. *Infertur quarto*. ibi: Atque ita Regem Hispaniarum habere priuilegium, testantur Bannes, & Menochius (*locis citatis*) & de Rege Galliarum Carolus Grassad. *l.* 2. *Reg. Franc. iure* 5. & 6. quod præsumi potest in Regibus alioqui Catholicis, & piis, & optimè de Ecclesia benemeritis. Sic Filliuc. & benè Ioan. etiam de la Cruz *in sua summa, parte* 1. *præcept.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Pessantius *de immunit Eccles. disp.* 3. & Suarez etiam *de immunit. libro* 4. *capite* 34. *numero* 43. quos pro hac parte citat Diana, nil definiens, 1. *p. tractatu* 2. *resolut.* 6. & 3. *p. tractatu* 2. *resolutione* 64.

Qvæstio XIV.

An Magistratus, seu Consiliarij Regis Hispaniæ, atque Galliæ, siue aliorum Principum, incurrant excommunicationem huius Canonis, detinendo Bullas Apostolicas, aut cognoscendo causas Ecclesiasticas, aut euocando eas à Iudicibus Ecclesiasticis, si id faciant prætextu impediendæ violentiæ, & perturbationis in Republica vitandæ?

AFfirmant Alterius *lib.* 5. *disp.* 15. *cap.* 3. Azor 1. *p. lib.* 5. *cap.* 14. *q.* 6. Duard. *hic q.* 10. Regin. *lib.* 9. *cap.* 22. *n.* 338. Filliuc. *tract.* 16. *capite* 10. *quæst.* 4. per totam ferè. Bonacina *disput.* 1. *q.* 15. *puncto* 3. §. 4. per totum, qui citat pro hac parte Suarium, Bellarmin. Farinacium & Salas. & id probat latissimè, respondétque contrariis satis.

Negant verò contrà, alij, id probantes, & ex praxi Cancellariæ Regni Hispaniæ, Galliæ, atque Germaniæ, retinentis Bullas Apostolicas, maximè circa Beneficia & citationes: & ex authoritate quamplurium Doctissimorum Doctorum id existimantium. Ita docet, & probat latè Viuald. *hic, casu* 14 *à num.* 101. *vsque ad* 110. referens pro hac sententia Rebuff. Perez, Couarr. pluribus in locis, Montalum, Guillelm. Benedictum, Dueñas, Greg. Lopez, Palacium, & Auendañum ex Iuristis. Et ex Theologis Iacobarum *lib.* 8. *de Concil. artic.* 3. *remed.* 6. & *artic.* 12. Turrecremata *libro* 2. *summæ Ecclesiæ, capite* 102. *artic.* 3. 4. & 5. & *capite* 106. & Caietanum *in opusc. de auctorit. Papæ, capite* 27. *ad* 2. & 2. 2. *q.* 39. *art.* 2. *ad* 2. & *q.* 69. *art.* 3. omnes tres Cardinales S. R. E. insuper victoriam Sylu. Cordubam, Paludanum, & alios plures.

Ego in hac quæstione, nil aliud, quàm Doctissimus Suarez ex sapientiss. Nauarro dixit, dicam. Ait enim sic, *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 79. in quibus verbis, præsertim notanda sunt illa: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ:* Hic enim est præcipuus titulus, sub cuius specie solent Principes, & eorum Ministri nonnulla facere, quæ videntur huic dispositioni contraria. Quod putant sibi esse licitum, quia fit ad impediendum, ne aliquis sine iusta causa; & absque vera Summi Pontificis informatione à suo beneficio deturbetur, aut aliam similem iniuriam grauem patiatur, quàm postea, aut vix, aut nullo modo possit reparare. *Quod* (inquit Nauarrus) *vt, vbique ferè in illis Regnis* (scilicet Hispaniæ, & Galliæ) *seruatur, ita multi iure munire conantur: an verò satis muniant, necne, S. D. N. definitioni remitto.* Quod ego nunc faciendum censeo. Sic Suarez. Et ego. Alia autem quæ circa hunc Canonem tractari solent, consulens breuitati omitto. Legantur Authores citati.

DISPVTATIO XV.

De decimaquinta Excommunicatione, lata contra trahentes personas Ecclesiasticas ad Tribunal sæculare: & contra facientes statuta, quibus Ecclesiastica libertas læditur.

Qvstio Prima.

Contra quos lata sit hæc Excommunicatio?

RESPONDEO: Quod contra omnes trahentes, trahi facientes, aut procurantes trahi, directè, vel indirectè personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, & Collegia, ad sæcularia Tribunalia, Audientiam, Cancellariam, Consilium, & Parlamentum: siue id faciant ex officio, siue ad instantiam partis, aut aliorum.

Rursus contra facientes, ordinantes, & publicantes statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & alia quæuis decreta, quibus tollitur, læditur, deprimitur, seu restringitur in aliquo, directè, vel indirectè, libertas Ecclesiastica; aut præiudicatur iuribus Sedis Apostolicæ, aut aliarum Ecclesiarum. Et tandem contra vtentes statutis & ordinationibus contra libertatem Ecclesiasticam. Sic colligitur apertè ex ipso textu Canonis, qui sic se habet.

Quiue ex prætenso eorum officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque, personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, & Collegia Ecclesiarum quarumcunque, coram se ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore. Necnon, qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quauis alia Decreta in genere, vel in specie ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint; vel factis, & ordinatis vti fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur; seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet, directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. Sic textus huius decimiquinti Canonis,

qui